

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE
VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2011

HELSINKI 2010

ISSN 1237-4318

Edita Prima Oy, Helsinki 2010

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,
että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2011.

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Jyrki Katainen*

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	Y	7
1. Yhteenvedo	Y	7
2. Lähivuosien talousnäkymät	Y	15
2.1 Kansainvälinen talous	Y	15
2.2 Suomen kansantalouden kehitys	Y	17
2.3 Julkisen talouden näkymät	Y	20
3. Talousarvioesityksen talouspoliittiset lähtökohdat ja tavoitteet	Y	24
3.1 Finanssipolitiikka	Y	24
3.2 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä	Y	25
3.3 EU:n talouspoliittinen koordinaatio	Y	27
4. Talousarvioesityksen tuloarviot	Y	29
4.1 Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2011	Y	30
4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys	Y	32
4.3 Verotuloarvioiden sisältyvät riskit	Y	33
4.4 Verotuet	Y	37
4.5 Muiden tulojen arviot	Y	38
5. Talousarvioesityksen määrärahat	Y	39
5.1 Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehitys	Y	40
5.2 Poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat	Y	43
5.3 Määrärahat hallinnonaloittain	Y	44
5.4 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka	Y	70
5.5 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot	Y	72
6. Hallinnon kehittäminen	Y	74
6.1 Hallinnon kehittämisen keskeiset hankkeet	Y	75
6.2 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	Y	83
6.3 Rakenteellisia uudistuksia eri hallinnonaloilla	Y	84
7. Peruspalvelubudjettitarkastelu	Y	85
7.1 Kuntien valtionosuusjärjestelmä	Y	85
7.2 Kuntatalouden tila ja kehitysnäkymät	Y	87
7.3 Kuntien menot	Y	92
7.4 Kuntien verotulot	Y	95
7.5 Valtionavut	Y	96
7.6 Tuottavuuden parantaminen	Y	102
7.7 Kunta- ja palvelurakennemuutos	Y	103
8. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot ja liikelaitokset sekä valtion omistajapolitiikka	Y	104
8.1 Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot	Y	104
8.2 Liikelaitokset	Y	109
8.3 Valtion omistajapolitiikka	Y	110

VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2011	1
Taulukko-osa	1
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	26
Yleiset määräykset	26
Tuloarviot	1 33
11. Verot ja veronluonteiset tulot	1 33
12. Sekalaiset tulot	2 52
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	4 74
15. Lainat	5 77
Määrärahat	6 79
21. Eduskunta	6 79
22. Tasavallan presidentti	6 84
23. Valtioneuvoston kanslia	7 87
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	7 95
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8 118
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	9 151
27. Puolustusministeriön hallinnonala	10 196
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	11 215
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	13 281
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	16 378
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	18 455
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	19 494
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	21 576
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	24 656
36. Valtionvelan korot	25 689

Liite: Taloudellinen katsaus

YLEISPERUSTELUT

1. Yhteenvedo

Maailmantalous on toipunut finanssikriisiä seuranneesta pudotuksesta ja maailmantalouden kasvu on varsin nopeaa seuraavien kahden vuoden aikana. Nopean kasvun taustalla ovat osaltaan voimakkaat tuki- ja elvytystoimet, joilla hallitukset ovat paikanneet lamas-
sa supistunutta yksityistä kysyntää, mutta erityisesti kehittyvissä maissa myös yksityinen kysyntä tulee olemaan vahvaa. Maailman-
kaupan kasvu jatkuu nopeana. Suomi on menettänyt markkina-
osuuttaan vientimarkkinoilla jo ennen finanssikriisiä, mutta myös
sen viimeaikaisessa ripeässä toipumisessa.

Suomen tärkeimmän vientimarkkinan euroalueen kasvu jää vaatimattomammaksi kuin muiden isojen markkina-alueiden kasvu. Kasvuksi ennustetaan v. 2010 puolitoista prosenttia ja v. 2011 noin kaksi prosenttia. Myös tuonti euroalueelle jää heikoksi. Tänä ja ensi vuonna talouskasvua hidastavat julkisten vajeiden vakautustoimet. Keskipitkällä aikavälillä julkisen talouden vakautustoimet kuitenkin parantavat euroalueen näkymiä, kun syntyy paremmin tilaa yksityisille investoinneille ja kun kotitaloudet rohkaistuvat kuluttamaan.

Rahoitusmarkkinat ovat rauhoittuneet kesän 2010 mittaan mutta muodostavat edelleen selvän riskin ennusteelle. Myös talouskasvun hauraus ja työttömyyslukujen hidas korjaantuminen sekä julkisen sektorin velkaantuminen ovat riskitekijöitä maailmantalouden ennusteessa.

Suomen talouden ennustetaan lähtevän kasvu-uralle v. 2010 ja BKT:n nousuksi arvioidaan n. 2 % vuoden 2009 kahdeksan prosentin pudotuksen jälkeen. Ennuste pitää sisällään näkemyksen talouden ripeästä kasvusta vuoden 2010 jälkipuoliskolla. Vuonna 2011 talouden kasvuksi ennustetaan vajaan 3 % mm. viennin ja investointien vahvan kehittymisen myötä.

Yksityinen kulutus notkahti alkuvuonna 2010. Kevään aikana kuluttajien luottamus on kohentunut ja kotitalouksien tulojen kasvun nopeutuessa on kulutus kääntynyt takaisin kasvu-uralle. Erityisesti kestokulutus on lisääntynyt ja päivittäistavaroiden hankinnat ovat jatkuneet vilkkaina. Viime vuotta vilkkaamman asuntokaupan seurauksena myös puolikestävien tavaroiden kulutus kasvaa. Alkuvuoden heikosta kehityksestä huolimatta yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna pari prosenttia. Vuonna 2011 palkkatulojen kasvu nopeutuu työllisyyden kasvun myötä, joten kulutuksen kasvulle on hyvät perusteet ja kasvun arvioidaan pysyvän samalla tasolla kuin v. 2010.

Työllisyyden kehitys on ollut alkuvuonna 2010 odotettua parempi. Työttömyyden kasvuvauhti on hidastumassa ja merkkejä työpä-
noksen kysynnän elpymisestä on jo nähtävissä. Koko vuoden tasol-

Kansainvälinen talous

Suomen kansantalous

la työllisyystilanne heikkenee kuitenkin edelleen viime vuoteen verrattuna. Talouskasvun käynnistyminen vaikuttaa vasta viiveellä työllisyyteen, koska yrityksissä työllistetään ensin oma, mahdollisesti lomautettu, työvoima ja vasta sen jälkeen käynnistetään uusrekrytoinnit. Työttömyysasteen odotetaan nousevan 8,6 prosenttiin v. 2010 ja työllisyysasteen olevan hieman yli 68 prosenttia.

Talouden vähittäinen elpyminen ja sitä tukenut finanssipolitiikka alkavat v. 2011 vaikuttamaan työmarkkinoilla. Työttömyysaste alenee 8,2 prosenttiin ja työllisyysaste nousee yli 69 prosenttiin. Työikäisen 15—64 -vuotiaiden väestön määrä on nyt kääntymässä laskuun, ja vuodesta 2011 lähtien väheneminen on noin 10 000—20 000 henkilöä vuodessa maahanmuutosta riippuen. Väestökehityksen käänne voi johtaa työvoiman niukkuuteen joillakin aloilla ja alueilla.

Talouspolitiikan linja

Suomea kohdannutta historiallisen syvää taantumaa on hoidettu suunnitelmallisesti. Taluskriisin aikana finanssipolitiikan mitoituksessa on korostunut huoli työllisyydestä ja taloudellisesta toimekkaisuudesta. Hallitus on vastannut nopeasti heikentyneeseen taloustilanteeseen elvyttävillä toimenpiteillä, joilla on pidetty yllä kuluttajien luottamusta. Valitun talouspolitiikan linjan ansiosta työttömyys on pysynyt selvästi alhaisempana kuin 1990-luvun lammavuosina.

Taantumaa ja sen vaikutusten lievittämiseksi harjoitetun talouspolitiikan seurauksena valtiontalouden ja koko julkisen talouden rahoitusasema on heikentynyt merkittävästi. Julkinen talous on entistä haavoittuvammassa asemassa vastaanottamaan väestön ikääntymisestä aiheutuvat menopaineet ja veropohjan kapenemisen. Heinäkuussa 2010 toteutettu arvonlisäverokantojen korotus ja talousarvioesitykseen sisältyvä energiaverojen korotus ovat ensimmäisiä askeleita kohti julkisen talouden tasapainottamista. Samalla menoista poistuu vähitellen määräaikaisten elvytystoimien vaikutus. Finanssipolitiikka muuttuu vähitellen elvyttävästä kiristävästä suuntaan.

Vuonna 2010 julkisen talouden alijäämän arvioidaan syvenevän yli Euroopan unionin kasvu- ja vakaussopimuksen kolmen prosentin alijäämärajan. Hallitus sitoutuu v. 2011 supistamaan julkisen talouden alijäämän reilusti alle kasvu- ja vakaussopimuksessa asetetun kolmen prosentin rajan. Hallituksen tavoitteena on, että Suomen julkisen talouden tila on euroalueen parhaimpia v. 2011.

Tuottavuuden parantaminen

Väestön ikääntymisestä seuraava palvelutarpeen kasvu ja siitä aiheutuva paine julkisiin menoihin sekä heikkenevä veropohja edellyttävät julkisen hallinnon sekä julkisten palveluiden tuottavuuden ja tehokkuuden lisäämistä. Taantumaa seurauksena heikentynyt julkisen talouden tila ja pitkän aikavälin kestävyysongelmien kärjistyminen lisäävät näiden toimien tarvetta.

Julkkisen sektorin tuottavuutta kohennetaan uudistamalla toimintatapoja ja palvelurakenteita hyödyntäen tässä muun muassa tietotek-

niikkaa ja kehittämällä tietojärjestelmiä. Myös työhyvinvoinnin varmistaminen ja työtehtävien tehokas organisointi parantavat tuottavuutta. Hyvinvointipalvelujen tuottavuuden nostaminen on yksi avaintekijöistä niin koko julkisen talouden kuin kuntataloudenkin kestävyysongelman ratkaisemisessa. Kunta- ja palvelurakennemuutos tulee jatkossa painottumaan tuottavuuden ja toimintojen tehostamiseen. Kuntasektorin tuottavuuden kehittämisen käytännön työ tehdään kunnissa. Hallitus on tukenut tätä työtä käynnistämällä 20 suurimman kaupungin tuottavuusohjelmatyön.

Valtion osalta hallitus on sitoutunut siihen, että valtion työvoiman tarve on vuonna 2011 kaikkiaan 9 645 henkilötyövuotta (n. 8 %) pienempi kuin vuonna 2005. Työurien pidentämisen tukemiseksi valtion tuottavuusohjelman toimenpiteiden toteutumisen seurannassa voidaan henkilötyövuosien kokonaismäärässä lukea hyväksi se henkilötyövuosimäärä, joka aiheutuu virastoissa henkilökohtaisen eläkeikänsä jälkeen työuraansa jatkavien työpanoksesta. Hallituksen kehyspäättöksessä linjaamat uudet tuottavuustavoitteet ja niiden edellyttämät toimenpiteet kootaan hallinnonaloittain seurattaviksi hankekokonaisuuksiksi. Toimenpiteiden henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus on 4 800 henkilötyövuotta vuosina 2012—2015. Eläkkeelle siirtyminen ja muu henkilöstön poistuma ovat kuitenkin suurempia kuin tuottavuusohjelmassa sovitut henkilötyövuosivähennykset.

Vuonna 2011 valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 41,9 mrd. euroa. Tuloista n. 85 % on veroja ja veronluonteisia tuloja.

Tuloarviot

Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan v. 2011 kasvavan 12 % ja verotulojen 14 % verrattuna vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon.

Verrattuna vuodelle 2010 budjetoituun (ml. lisätalousarviot, joissa tuloarviota on korotettu nettomääräisesti 1,7 mrd. eurolla) varsinaisten tulojen arvioidaan v. 2011 kasvavan 7 % ja verotulojen 8 %. Valtion sekalaisten tulojen arvioidaan vähenevän 2 % ja korkotulojen ja voiton tuloutusten kasvavan runsaalla kymmenyksellä. Verotulojen 2,8 mrd. euron kasvusta vuodelle 2010 budjetoituun verrattuna 0,9 mrd. euroa aiheutuu veroperustemuutoksista ja loppu on seurausta veropohjien kasvusta.

Talouden supistumisen sekä elvyttävän veropolitiikan seurauksena valtion verotulot putosivat vuonna 2009 yli 15 % vuoteen 2008 verrattuna. Kokonaistuotannon elpymisen sekä heinäkuussa toteutetun arvonlisäverokantojen korotuksen seurauksena verotulojen arvioidaan vuonna 2010 kasvavan n. 4 %. Vuonna 2011 talouskasvun arvioidaan nopeutuvan ja tämä yhdessä ennustetun työllisyystilanteen tuntuvan paranemisen kanssa vahvistaa veropohjia merkittävästi. Veropohjien kasvun ohella vuoden 2011 verotulokertymää lisää ehdotetut veroperustemuutokset. Verotulot jäävät silti v. 2011 1,7 mrd. euroa alle vuoden 2008 tason.

Energiaverotuksessa siirrytään ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien polttoaineiden osalta turvetta lukuun otamatta. Lisäksi liikennepolttoaineiden verotasoissa otetaan huomioon terveydelle haitalliset lähipäästöt. Dieselpolttoaineen veroa korotetaan vuoden 2012 alusta lukien ja samalla alennetaan henkilö- ja kuorma-autoista kannettavaa ajoneuvoveron käyttövoimaveroa.

Energiaveroja korotetaan rakennemuutoksen yhteydessä n. 700 milj. eurolla vuoden 2011 alusta työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuvien verotuottomenetysten korvaamiseksi. Tämä korotus ei koske liikenteen polttoaineita. Turpeen verotaso on tarkoitus korottaa asteittain vuosina 2013 ja 2015.

Ansiotulojen verotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että ansiotason ja palkansaajamaksujen nousu ei keskimäärin kiristä työn verotusta ja että eläketulon veroaste pysyy korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Tämä vähentää verotuottoa vuositasolla 430 milj. euroa, josta valtion osuus on 300 milj. euroa. Lisäksi pienituloisimpien ostovoiman turvaamiseksi kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan 50 eurolla, mikä vähentää vuositasolla kuntien, seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen verotuottoa 16 milj. euroa. Hallitusohjelmassa työn verotuksen aitoon keventämiseen varatusta 1 110 milj. eurosta jätetään käyttämättä 240 milj. euroa.

Vuonna 2011 otetaan käyttöön makeisilta, jäätelöltä ja muilta niiden kaltaisilta tuotteilta kannettava vero ja korotetaan virvoitusjuomien veroa. Jäteveron veropohjaa laajennetaan ja veroa korotetaan.

Tuloarvioissa on otettu huomioon 1.7.2010 toteutettu arvonlisäverokantojen korotus prosenttiyksiköllä. Arvonlisäverokantojen korotus lisää verotuottoa n. 470 milj. eurolla v. 2011 ja vuositasolla n. 700 milj. eurolla.

Määrärahat

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 50,3 mrd. euroa, mikä on lähes yhtä paljon kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa mutta yli 2 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2010 on budjetoitu. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat vähenevät reaalisesti n. 2 % vuoden 2010 varsinaisesta talousarviosta ja n. 6 % vuodelle 2010 budjetoidusta. Hallinnonalojen määrärahojen vähenemiseen vaikuttaa muun muassa elvytysluonteisten menojen asteittainen poistuminen.

Kehysten ulkopuolelle jäävien menojen arvio on n. 1,2 mrd. euroa alempi verrattuna vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon selittyen pääosin elvytysluonteisten finanssisijoitusten poistumisella. Myös työttömyysturvan ja asumistuen menot ovat alentuneet yhteismäärältään. Kehyksen ulkopuolisia menoja lisää veroperustemuutosten 129 milj. euron kompensatio kunnille.

Taulukko 1. Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2009 tilinpäätös	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys	Muutos, % 2010—2011
Ansio- ja pääomatulovero	7 188	7 089	7 410	5
Yhteisövero	2 207	2 706	3 848	42
Arvonlisävero	13 316	12 613	14 216	13
Muut verot	8 823	8 832	10 019	13
Muut tulot	6 000	6 170	6 435	4
Yhteensä	37 534	37 409	41 928	12
Nettolainanotto ja velanhallinta ¹⁾	10 264	13 065	8 341	-36
Tuloarviot yhteensä	47 798	50 474	50 269	0
Kulutusmenot	13 125	12 866	13 205	3
Siirtomenot	30 203	33 111	33 872	2
Sijoitusmenot	1 631	2 397	1 223	-49
Muut menot	1 937	2 100	1 969	-6
Määrärahat yhteensä	46 897	50 474	50 269	0
Tilinpäätösylijäämä	901			

¹⁾ Sisältää nettoutettuna velanhallinnan menoja -18 milj. euroa v. 2009, 50 milj. euroa v. 2010 ja 50 milj. euroa v. 2011.

Talousarvioesityksen kehykseen kuuluviksi määrärahoiksi vuodelle 2011 ehdotetaan 37 673 milj. euroa, jolloin niin sanotuksi jakamattomaksi varaukseksi jää 99 milj. euroa 300 milj. euron lisäbudjettivaruuden lisäksi.

Riittävän liikkumatilan luomiseksi ja painopistemuutosten mahdollistamiseksi hallitus valmisteli eri hallinnonaloille kohdistuvat reilun 50 milj. euron uudelleenkohdennukset. Talousarvioesityksessä jatketaan myös vuoden 2010 talousarvioon sisältyneitä toimintamenosäästöjä yhteensä n. 46 milj. eurolla.

Lisäksi kevään 2010 kehyspäätöksessä päätettiin alentaa kehitysyhteistyömäärärahojen tasoa edelliseen kehyspäätökseen verrattuna. Tämän mahdollisti bruttokansantulon heikko kehitys ja kehitysyhteistyövarojen tavoitteeksi vuodelle 2011 asetettu 0,58 % bktl:sta. Ensi vuodeksi tavoiteltu kehitysyhteistyövarojen bktl-osuuden nousu johtaisi jatkuessaan tasaisella vauhdilla 0,7 % saavuttamiseen vuonna 2015. Säästöistäkin huolimatta kehitysyhteistyövarat lisääntyvät 108 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Euroopan unionin tavoitteiden ja hallituksen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti uusiutuvan energian käyttöä lisätään. Talousarvioesityksessä osoitetaan 55 milj. euroa uusiutuvan energian tuotantotukeen, jota on tarkoitus maksaa tuulivoimalla ja biokaasulla, metsähakkeella sekä puupolttoaineella tuotetulle sähkölle. Energiatuen myöntämisvaltuutta ehdotetaan korotettavaksi n. 85 milj. eurolla vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Ener-

Jakamaton varaus

Menojen uudelleenkohdennukset

Uusiutuva energia

	<p>giatuen lisävaltuudella rahoitetaan muun muassa liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitosten tukemista. Uusiutuvaan energiaan siirtymistä öljy- ja sähkölämmitteisissä asuintaloissa ehdotetaan nopeutettavaksi rakennusten energia-avustuksiin ehdotettavalla 30 milj. euron lisäyksellä. Hallitus valmistelee edelleen uutta pienpuun energiatukea, jota on tarkoitus käsitellä talousarviota täydentävässä esityksessä.</p>
Väylähankkeet	<p>Perusväylänpidon menoihin osoitetaan määräraha- ja tulorahoitusta n. 966 milj. euroa. Vuonna 2011 käynnistetään seitsemän uutta liikennehanketta: E18 Haminan ohikulkutie, vt 8 Sepänkylän ohikulkutie, vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie, Seinäjoki—Oulu rataosan palvelutason parantaminen II vaihe, Rovaniemi—Kemijärvi rataosan sähköistys, Uudenkaupungin meriväylän syventäminen sekä yhteishankkeena Kemi—Äkäsjoki -radan perusparantaminen ja Muonionjoen siltahanke. Lisäksi vt 12 Tampereen rantaväylän suunnittelua jatketaan ja varaudutaan hankkeen aloittamiseen viimeistään v. 2012. Valtio osallistuu myös Länsimetron rakentamisen kustannuksiin aiemmin sovitun mukaisesti.</p>
Harmaa talous	<p>Hallitus toteuttaa harmaan talouden torjuntaohjelmaa käännetyn arvonlisäverojärjestelmän kautta ja perustamalla Harmaan talouden selvityskeskukseen. Lisäksi syyttäjille, tuomioistuimille, konkurssi-asiamiehen toimistolle ja ulosottoon osoitetaan yhteensä n. 4 milj. euroa ja poliisille 2 milj. euroa talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi.</p>
Opintojen etenemistä vauhditetaan	<p>Talousarvioesitys sisältää toimenpidekokonaisuuden, jolla työuria pidennetään niiden alkupäästä. Kokonaisuuden kustannus valtiolle v. 2011 on yhteensä nettomääräisesti n. 14 milj. euroa. Opintojen ohjaukseen panostetaan kaikilla koulutusasteilla. Tähän kohdennetaan yhteensä reilut 6 milj. euroa. Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi käynnistetään ohjelma, jonka kustannus on vuosittain 5 milj. euroa. Korkeakoulujen opiskelijavainnatt uudistetaan ja yhteinen sähköinen hakujärjestelmä otetaan käyttöön v. 2013. Opintotukea kehitetään päätoimiseen opiskeluun kannustavaksi. Opintotuen myöntäminen korkeakouluopinnoissa muutetaan kaksiportaiseksi ja asumislisäkuukaudet lasketaan tukiaikaan. Opintolainaa ja koulumatkatukea kehitetään, minkä lisäksi korkeakouluopiskelijoiden ateriatukea korotetaan.</p>
Sosiaalietuudet ja -palvelut	<p>Pienempien eläketulojen varassa elävien toimeentulo turvataan ottamalla käyttöön takuueläke 1.3.2011. Takuueläke nostaa erityisesti pienituloisten naisten eläkkeitä. Takuueläkkeen käyttöönotosta aiheutuu valtiolle lisämenoja 93,6 milj. euroa v. 2011.</p> <p>Perusturvaetuudet sidotaan kuluttajahintojen muutosta kuvaavaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien. Indeksiin sidotaan vähimmäismääräiset kuntoutusrahat sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä erityishoitorahat, lapsilisät, kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki. Etuuksien tason tarkistamisesta koituu lisäkustannuksia v. 2011 n. 11,1 milj. euroa.</p>

Harkinnanvaraisena kuntoutuksena annettu psykoterapia siirretään Kansaneläkelaitoksen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi lakisääteiseksi toiminnaksi 1.1.2011 alkaen. Muutos lisää kuntoutusmenoja 6,6 milj. euroa, josta valtion osuus on 3,3 milj. euroa v. 2011.

Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimenpiteiden määrärahat laskevat vuoden 2010 talousarvion 552 milj. eurosta 530 milj. euroon v. 2011 työllisyystilanteen paranemisen seurauksena. Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä arvioidaan v. 2011 olevan keskimäärin 85 500 henkilöä mukaan lukien Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettavat toimenpiteet ja omaehtoinen koulutus. Tämä vastaa n. 24,5 prosentin aktivointiastetta.

Työllisyys- ja koulutustoimenpiteet

Kuntatalouden tila heikkeni v. 2009, mutta huomattavasti pelättyä vähemmän ottaen huomioon kokonaistuotannon jyrkkä pudotus. Useiden tekijöiden, kuten valtion kuntataloutta vahvistaneiden mitattavien toimenpiteiden, odotettua suotuisamman työllisyyskehityksen, kustannustason nousun hidastumisen sekä kuntien omien menokasvua hillitsevien säästötoimenpiteiden, yhteisvaikutus näkyi jo vuoden 2009 selvästi ennakoitua paremmissa tilinpäätöksissä. Kuntatalouden velkaantuminen jatkui kuitenkin voimakkaana.

Kuntatalous

Talouden kääntyminen kasvuun v. 2010 ja kasvun voimistuminen v. 2011 luo edellytykset kuntien verotulojen suotuisalle kehitykselle. Kun otetaan lisäksi huomioon kuntien vuodelle 2010 tekemät kunnallis- ja kiinteistöveroprosenttien korotukset ja maltillinen työmarkkinaratkaisu, kuntatalouden näkymiä voidaan luonnehtia huomattavasti aiemmin arvioitua myönteisimmiksi. Vuosikatteen arvioidaan pysyvän vakaana vuosina 2010 ja 2011 mutta lainakannan kasvun jatkuvan.

Vaikka synkimmät ennusteet eivät näyttäisikään toteutuvan, kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden pitäminen vakaana edellyttää jatkossa tiukkaa menokuria. Kuntien verotulojen ennakoidaan kasvavan lähivuosina keskimäärin n. 3½ % eli selvästi taantumaa edeltänyttä poikkeuksellista aikaa hitaammin. Kuntatalouden positiivinen kehitys vaarantuukin heti, mikäli toimintamenojen kasvu ei sopeudu tulokehityksen asettamiin rajoihin. Keskeistä on palkkamenojen hallinta ja tuottavuutta parantavien toimenpiteiden läpivieminen. Kansantalouden toipumiseen liittyy yhä myös kansainvälisestä taloudesta kumpuavia epävarmuuksia, jotka saattavat toteutuessaan vaikuttaa nopeastikin työllisyyteen ja siten heikentää kuntien verotulokehitystä.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tulee hallitusohjelman mukainen 21,25 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveystalouden parantamiseksi.

Talousarvioesitykseen sisältyvien valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2010 verrattuna nettomääräisesti 42 milj. eurolla.

Valtiontalouden
tasapaino

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2011 on 8,3 mrd. euroa alijäämäinen. Alijäämä katetaan ottamalla lisävelkaa. Valtion talousarvion ulkopuolinen rahastotalous on v. 2011 n. 1,1 mrd. euroa ylijäämäinen (ml. Valtion eläkerahasto). Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan v. 2011 n. 4,3 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Taulukko 2. Budjettitalouden ja rahastotalouden tasapaino, milj. euroa

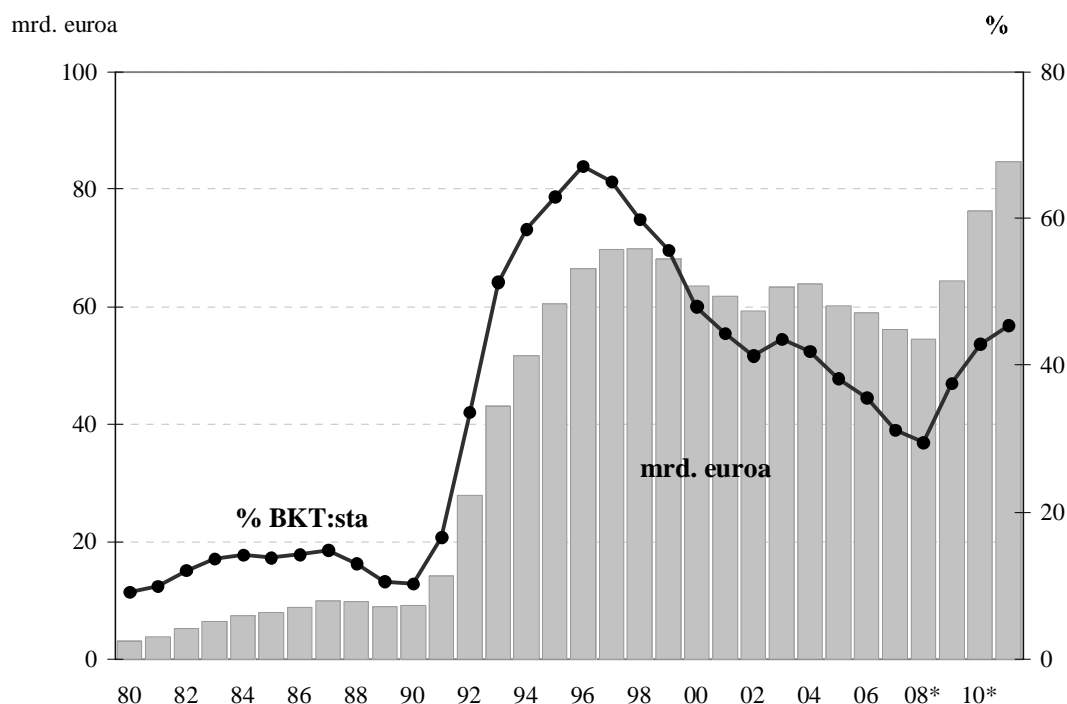
	2009 tilinpäätös	2010 budjetoitu ¹⁾	2011 esitys	Muutos, % 2010—2011
Budjettitalous				
Tulot	37 534	39 144	41 928	7,1
Menot	46 897	52 482	50 269	-4,2
Varsinainen ali/ylijäämä	-9 363	-13 338	-8 341	
Velanhallinnan menot (-)	-48	-50	-50	
Nettorahoitusjäämä	-9 411	-13 388	-8 391	
Rahastotalous				
Tulot	4 861	5 176	5 283	2,1
Menot	3 908	4 230	4 189	-1,0
Nettorahoitusjäämä	953	946	1 094	
Budjetti- ja rahastotalous yhteensä²⁾				
Tulot	39 722	41 643	44 560	7,0
Menot	48 132	54 034	51 807	-4,1
Nettorahoitusjäämä	-8 458	-12 441	-7 297	

¹⁾ Ml. kolmas lisätalousarvio ilman kumulatiivisen ylijäämän käyttöä.

²⁾ Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

Valtionvelka

Vuoden 2011 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velan) arvioidaan olevan n. 85 mrd. euroa, mikä on noin 45½ % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan 1,9 mrd. euroa, eli velan kasvusta huolimatta vähemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Valtionvelka on kasvanut talouskriisin seurauksena voimakkaasti ja valtionvelkaa arvioidaan vuoden 2011 lopussa olevan 30 mrd. euroa enemmän kuin kriisiä edeltäneenä v. 2008. Kuitenkin valtionvelan korkomenojen arvioidaan v. 2011 olevan selvästi alemmat kuin v. 2008 johtuen historiallisen matalasta korkotasosta. Yleisen korkotason palatessa lähemmäksi pitkän aikavälin keskiarvotasoa on oletettavissa mittava korkomenojen kasvu kasvaneen velkakannan myötä.

Kuvio 1. Valtionvelan kehitys, mrd. euroa ja % suhteessa BKT:een

2. Lähivuosien talousnäkömät

2.1 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden elpyminen jatkuu ripeänä. Maailman bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan sekä kuluvana että ensi vuonna yli 4 %. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa kuten Kiinassa, jonka talouskasvuksi ennustetaan 9,5 % v. 2010 ja 9 % v. 2011. Nopean kasvun taustalla ovat osaltaan voimakkaat tuki- ja elvytystoimet, joilla hallitukset ovat paikanneet lamassa supistunutta yksityistä kysyntää, mutta erityisesti kehittyvissä talouksissa myös yksityinen kysyntä on vahvaa.

Maailmankaupan kasvu jatkuu nopeana erityisesti Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Toisaalta kapasiteettien käyttöasteet alkavat jo saavuttaa lamaa edeltänyttä tasoa, mikä osaltaan tulee hidastamaan kaupan kasvua. Maailmankaupan ennustetaan kasvavan v. 2010 18 % ja v. 2011 10 %. Kehittyvien maiden tuonti on jo ylittänyt lamaa edeltävän tason. Suomi menetti markkinaosuuttaan vientimarkkinoilla jo ennen finanssikriisiä, eikä suuntaa ole onnistuttu muuttamaan.

Yhdysvaltain talous on toipunut varsin nopeasti. Yhdysvalloissa mahdollisuus hankkia rahoitusta myös pankkijärjestelmän ulkopuolelta on vaimentanut pankkikriisin vaikutuksia reaalityalouden aktiiviteettiin. Yhdysvaltain talouden ennustetaan kasvavan yli 3 prosentin vauhtia v. 2010. Kasvun odotetaan hidastuvan n. 3 prosenttiin v. 2011 muun muassa edelleen heikkenevän työttömyyden ja julkisen talouden mittavien sopeuttamistarpeiden vuoksi.

Euroalueen talouden elpyminen on hidasta; v. 2010 euroalueen BKT:n ennustetaan kasvavan puolitoista prosenttia ja v. 2011 n. 2 %. Myös tuonti euroalueelle jää heikoksi. Julkisten vajaiden vakautustoimet hidastavat kasvua vuosina 2010 ja 2011, mutta keskipitkällä aikavälillä niiden arvioidaan piristävän euroalueen näkymiä, kun yksityisille investoinneille syntyy tilaa ja kotitaloudet rohkaistuvat kuluttamaan.

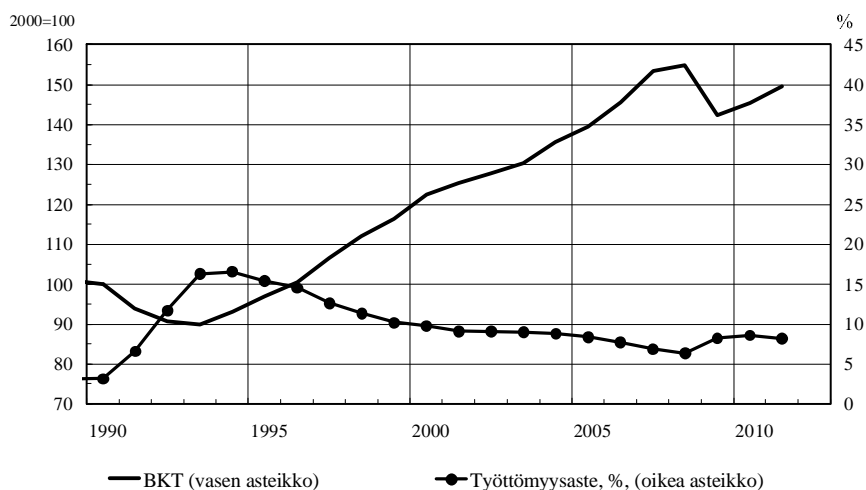
Inflaatiopaineiden odotetaan säilyvän maltillisina koko ennusteperiodin, koska öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen arvioidaan nousevan vain maltillisesti. Pidemmällä aikavälillä inflaatoriskiä kehittyneissä maissa korottaa keskuspankkien taseiden paisuminen eli rahanmäärän lisääntyminen yksityisellä sektorilla.

Ennusteeseen sisältyy riskejä molempiin suuntiin. Vielä ei ole selvää millaiselle tasolle rahoitusmarkkinoiden riskilisät asettuvat finanssikriisin jälkeen. Alhaiset riskilisät saattavat kiihdyttää investointeja ja hyödyttää myös Suomen vientiä. Vastaavasti korkeat riskilisät vähentävät kaupan ja investointien rahoitusta. Maailmantalouden negatiiviset riskit liittyvät talouskasvun haurautteen, julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon sekä työttömyyslukujen hitaaseen korjautumiseen.

Euroopassa riskinä ovat erityisesti valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden laatu, jotka voivat vahvistaa toisiaan. EU:ssa ja USA:ssa negatiivisen riskin muodostavat ennustettua korkeampana pysyttelevä työttömyys, joka hidastaa yksityisen sektorin kulutusta ja heikentää julkisten talouksien asemaa.

2.2 Suomen kansantalouden kehitys

Kuvio 2. Kokonaistuotanto ja työttömyys 1990–2011

Lähde: Tilastokeskus, ennuste valtiovarainministeriö

Huolimatta kuluvan vuoden ensimmäisen neljänneksen pudotuksesta Suomen talous lähtee kasvu-uralle ja BKT:n nousuksi v. 2010 ennustetaan n. 2 %. Ennuste pitää sisällään näkemyksen talouden riipeästä kasvusta vuoden jälkipuoliskolla. Vuonna 2011 talouden ennustetaan kasvavan vajaa 3 %. Vuoden 2011 kohdalla kasvun moottorina on suurelta osin viennin vahva kehittyminen. Suomen talous oli ennen kriisiä kansainvälisesti vertailtuna hyvässä kunnossa. Kysyntäjohtainen taantuma vaikutti Suomen talouteen erittäin nopeasti ja voimakkaasti, v. 2009 BKT aleni 8 % ja sen seurauksena julkinen talous kääntyi ylijäämäisestä alijäämäiseksi. Kysynnän puutteesta johtuvat taantumukset ovat yleensä kohtalaisen lyhytikäisiä. Näin näyttäisi olevan tälläkin kertaa.

Taulukko 3. Kansantalouden kehitys

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. euroa	179,7	184,6	171,3	177,7	186,7
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	5,3	0,9	-8,0	2,1	2,9
Työttömyysaste, %	6,9	6,4	8,2	8,6	8,2
Työllisyysaste, %	69,9	70,6	68,3	68,3	69,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	2,5	4,1	0	1,5	2,5
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	4,3	4,3	3,7	3,3	4,0

Ulkomaankauppa

Ulkomaankauppa jatkui erittäin laimeana kuluvan vuoden ensimmäisen neljänneksen ajan. Huhtikuussa kansainvälisestä talouskasvusta ja euron arvon heikkenemisestä, mutta myös maaliskuisen ahtaajien lakon ajalta siirtyneistä toimituksista, seurannut vientikysynnän vilkastuminen alkoi näkyä viennissä. Vientiä kasvattavat erityisesti metsäteollisuus sekä metallien vienti. Yritysten vientitilaukset ovat lisääntyneet, vaikka eivät vielä yllä normaalitasolle. Tuonti pysyi huhtikuuhun asti vähäisenä, vaikka hintojen nousu kohotti tuonnin arvoa. Kotitalouksien kulutuskysyntä ja teollisuustuotannon välituotekäyttö nostavat vuoden mittaan tuontitarvetta, mutta investointitavaroiden tuonti pysyy vaisuna.

Maailmanmarkkinahintojen nousu nostaa tänä vuonna sekä vienti- että tuontihintoja, mutta tuontihinnat nousevat vientihintoja jyrkemmin mm. energian suuren tuontiosuuden takia. Vaihtosuhteen jatkuva heikkeneminen johtaa kauppa- ja vaihtotaseiden supistumiseen koko ennustejaksolla. Vienti lisääntyy v. 2010 n. 6 % ja tuonti 4 %. Vuodesta 2011 näyttäisi muodostuvan viennin huippuvuosi, mutta myös tuonti lisääntyy selvästi johtuen viennin suuresta tuontiosuudesta.

Sekä kauppataase että vaihtotase pysyvät ylijäämäisinä vuosina 2010 ja 2011, joskaan vuoden 2008 huipputasolle ei yllätä, koska Suomen asema vientimarkkinoilla on heikentynyt ja vaihtosuhteen huononeminen jatkuu. Kauppataaseen ylijäämän BKT-osuudeksi ennustetaan kuluvana vuonna n. 2 % ja vaihtotaseen BKT-osuudeksi noin puolitoista prosenttia.

Kulutus

Yksityinen kulutus notkahti lähes vuoden kestäneen kasvun jälkeen alkuvuonna 2010. Kotitalouksien kulutusmenot supistuiivat talvella ½ % vuoden 2009 lopusta, kun kestokulutustavaroiden ja palveluiden hankinnat jäivät niukoiksi. Kuluttajien luottamus on kohentunut kevään jälkeen ja on tällä hetkellä selvästi keskimääräistä parempi. Kotitalouksien tulojen kasvu nopeutuu v. 2010 sillä palkka- ja omaisuustulot kääntyvät kasvuun eikä valtion tuloverotus keskimäärin kiristy. Vuonna 2011 palkkatulojen kasvu nopeutuu työllisyyden kohentuessa, joten kulutuksen kasvulle on hyvät perusteet. Kevään aikana kulutus on kääntynyt takaisin kasvu-uralle, sillä erityisesti kestokulutus on lisääntynyt ja päivittäistavaroiden hankinnat ovat jatkuneet vilkkaina. Asuntokaupan vilkastumisen

seurauksena myös puolikestävien tavaroiden kulutus tulee kasvaamaan. Heikosta alkuvuodesta huolimatta yksityinen kulutus lisääntyy v. 2010 pari prosenttia ostojen kasvaessa talven notkahduksen jälkeen. Kotitalouksien säästäminen lisääntyy kuluvana vuonna, mutta kääntyy v. 2011 laskuun. Kotitalouksien kulutus lisääntyy hintojen nousun hidastamasta ostovoiman kasvun vähäisyydestä huolimatta edelleen n. 2 % v. 2011. Myös julkinen kulutus (lähinnä koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelut) kasvaa kuntien rahoitusaseman kohentuessa jonkin verran v. 2011.

Yksityisten investointien ennustetaan lisääntyvän kuluvana vuonna noin puoli prosenttia ja v. 2011 kasvua olisi jo vajaat 6 %. Julkiset investoinnit vähenevät erityisesti tänä vuonna, lähes 4 %, ja laskevat vielä hiukan v. 2011.

Investoinnit

Investointien väheneminen on hidastunut alkuvuonna 2010 erityisesti vilkastuneen asuinrakentamisen takia. Asuntorakentamisen ja asuntomarkkinoiden epävarmuustekijät näyttävät pienentyneen, korot ovat pysyneet matalina ja asuntojen hinnat ovat palautuneet talouskriisiä edeltäneelle tasolle sekä kehitysuralle. Asuntojen aloitusten ennustetaan lisääntyvän v. 2010 selvästi, ja saavutetun määrän arvioidaan pysyvän tai jopa hieman kasvavan myöhempinä ennustevuosina. Myös asuntojen korjausrakentaminen on kuluvana vuonna vilkasta, mutta tuskin lisääntyy enää paljoakaan lähivuosina. Vuonna 2010 muu talonrakentaminen vähenee edellisvuodesta, mutta lisääntyy v. 2011 vilkastuneen talouden aktiviteetin myötä. Maa- ja vesirakentamisen odotetaan kääntyvän kasvuun vasta ensi vuonna muiden investointityyppien vetämänä. Kuluvana vuonna kone- ja laiteinvestointien arvioidaan supistuvan, sillä taloudessa on edelleen kapasiteettia vajaakäytössä. Teollisuudessa kapasiteetin käyttöaste kohonnee kysynnän elvyttyä vuoden 2010 loppua kohden, mikä johtaa lisääntyneisiin kone- ja laiteinvestointeihin v. 2011.

Työllisyystilanne on ollut alkuvuonna odotettua parempi. Työttömyyden kasvuvauhti on hidastumassa ja merkkejä työpanoksen kysynnän elpymisestä on jo nähtävissä. Koko vuonna työllisyystilanne heikkenee kuitenkin edelleen vuoteen 2009 verrattuna. Toisaalta esimerkiksi ryhmä- ja henkilökohtaiset lomautukset ovat vähenevässä. Talouskasvun käynnistyminen vaikuttaa vasta viiveellä työllisyyteen. Työpanos työtunteina mitattuna kasvaa jo kuluvana vuonna, mutta työllisten määrä vähenee edelleen hiukan. Työttömyysasteen odotetaan nousevan vuoden 2009 8,2 prosentista 8,6 prosenttiin v. 2010. Työllisyysaste pysyy v. 2010 edellisvuoden tasolla eli 68,3 prosentissa.

Työllisyys

Talouden elpyminen ja sitä tukenut finanssipolitiikka alkavat v. 2011 vaikuttaa myös työmarkkinoilla, ja työllisyystilanne paranee. Sekä teollisuuden että palvelujen työpaikat lisääntyvät. Samanaikaisesti ikärakenteen muutos alkaa rajoittaa työn tarjontaa, kun vuodesta 2010 eteenpäin 15—64-vuotiaiden määrä vähenee n. 20 000

Palkka- ja hintakehitys

henkilöllä vuodessa¹⁾. Työvoiman ulkopuolella olevat reservit työllistyvät nyt entistä paremmin, mikä näkyy mm. työllisyysasteen kohoamisena. Työllisyysaste nousee 69,2 prosenttiin ja työttömyysaste alenee 8,2 prosenttiin.

Vuoden 2009 syksyllä käynnistyneen neuvottelukierroksen sopimuskorotusten kustannusvaikutus on kuluvana vuonna jäämässä maltilliseksi, alle prosenttiin. Noin puolet vuoden 2010 ansiotason noususta selittyikin edellisellä neuvottelukierroksella sovittujen ja vuoden 2009 loppuun ajoittuneiden palkankorotusten perinnöllä. Kesään mennessä sovitussa työ- ja virkaehtosopimuksissa palkkaratkaisuja on pääasiassa tehty vain vuodeksi kerrallaan. Kuluvallekin vuodelle ajoittuvia palkkaratkaisuja on auki, minkä vuoksi ansiokehityksen ennakointi on poikkeuksellisen hankalaa. Palkansaajien ansioiden arvioidaan nousevan v. 2010 2,6 %. Vuoden 2011 sopimustilanteen ollessa niin ikään avoin on vaikea ennakoida missä määrin talouden nousun käynnistyminen ja työllisyyden paraneminen vaikuttavat toisaalta yritysten palkanmaksukykyyn ja toisaalta palkankorotuspaineisiin työmarkkinoilla. Valtiovarainministeriö arvioi ansioiden nousun kiihtyvän v. 2011 2,8 prosenttiin.

Kansantalouden kustannuskilpailukyky heikkeni jyrkästi taantumien aikana. Yksikkötyökustannusten vuosien 2008 ja 2009 poikkeuksellisen nopea nousu taittuu kuluvana vuonna, kun työn tuottavuuden kasvu vähitellen elpyy. Myös työkustannusten nousu maltillistuu. Yksikkötyökustannukset pysyvät v. 2010 edellisen vuoden tasolla ja v. 2011 niiden arvioidaan nousevan noin puolentoista prosentin vauhtia.

Kuluttajahinnat eivät kansallisen hintaindeksin mukaan nousseet lainkaan v. 2009. Kuluvana vuonna hintojen nousuksi arvioidaan 1½ %. Kotimaisia hintapaineita ei juuri ole. Sen sijaan maailmanmarkkinahintojen voimakkaan nousun ja euron heikkenemisen myötä tuonti- ja tuottajahinnat kääntyivät alkuvuonna jyrkkään nousuun. Vuonna 2011 kuluttajahinnat nousevat keskimäärin n. 2½ % tuonti- ja tuottajahintoja seuraten. Välilliseen verotukseen tehdyt korotukset nostavat niin ikään kotimaisia hintoja vuosina 2010 ja 2011.

2.3 Julkisen talouden näkymät

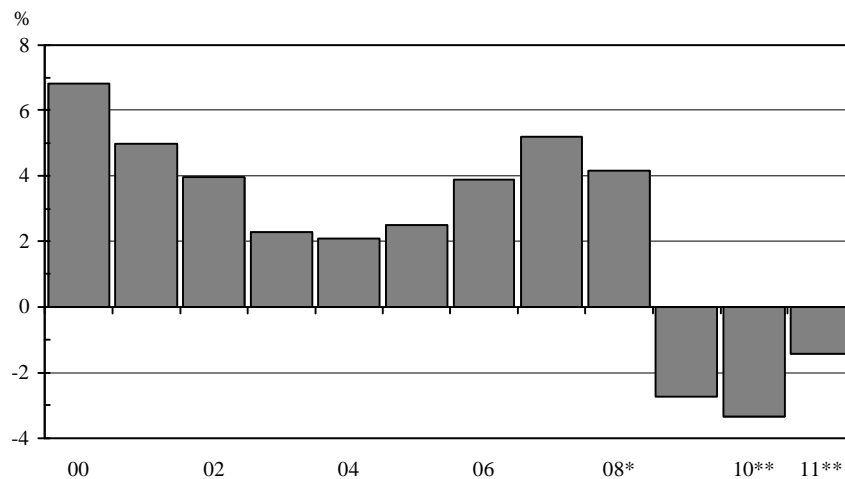
Julkisen talouden rahoitusasema heikkeni v. 2009 yli 12 mrd. euroa eli lähes 7 prosenttiyksikköä suhteessa kokonaistuotantoon. Tämä oli seurausta veropohjan keskeisten tekijöiden, kuten yksityisen kulutuksen, yritysten tulosten ja palkkasumman laskusta samaan aikaan kun kokomaismenot kasvoivat mm. elvytystoimien sekä työttömyysmenojen nousun vuoksi. Vaikka talous kääntyy kuluvana vuonna nousuun, alijäämä syvenee edelleen, sillä suhdanne-

¹⁾ 15—74-vuotias väestö kasvaa vielä, mutta kasvu painottuu yli 64-vuotiaisiin, joiden työhön osallistuminen on vielä suhteellisen vähäistä.

tilan muutokset näkyvät julkisessa taloudessa viiveellä. Alijäämän arvioidaan v. 2010 olevan hiukan suurempi kuin vakaus- ja kasvusopimuksen määrittelemä 3 % suhteessa BKT:hen. Finanssipolitiikka on vielä v. 2010 talouskasvua tukevaa.

Vuonna 2011 julkisen talouden tila kohenee, vaikka se pysyy edelleen 1,4 % alijäämäisenä suhteessa kokonaistuotantoon. Talouskasvun viriäminen ja toteutettavat veronkorotukset lisäävät julkisen talouden kokonaistuloja. Kokonaismenojen kasvua rajoittavat mm. verrattain maltilliset palkankorotukset ja menopuolen elvytystoimien asteittainen purkaminen. Suomen julkisen talouden olisi oltava reilusti ylijäämäinen, jotta julkinen talous olisi kestävällä pohjalla.

Julkinen velka suhteessa kokonaistuotantoon oli v. 2008 alimmillaan sitten 1990-luvun alun. Vuonna 2009 velkasuhde kohosi peräti 10 prosenttiyksikköä 44 prosenttiin ja velkaantuminen lisääntyy edelleen tänä ja ensi vuonna. Velan kasvu on v. 2010 alijäämää suurempi mm. Kreikalle myönnetyn lainan vuoksi. Vaikka velkasuhde on kasvussa, ei 60 prosentin vakaus- ja kasvusopimuksen määrittelemä raja ole vielä lähivuosina ylittymässä.

Kuvio 3. Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen

Lähde: Tilastokeskus, ennuste valtiovarainministeriö

Taulukko 4. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

	2006	2007	2008	2009*	2010**	2011**
	suhteutettuna bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,7	42,9	43,0	43,0	42,7	43,5
Julkisyhteisöjen menot	49,0	47,2	49,3	56,0	56,1	55,2
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	3,9	5,2	4,2	-2,7	-3,3	-1,4
Valtionhallinto	-0,2	1,0	0,5	-4,9	-5,9	-4,3
Paikallishallinto	-0,4	-0,2	-0,4	-0,5	-0,2	-0,1
Työeläkelaitokset	4,3	4,1	3,9	2,9	2,9	3,1
Muut sosiaaliturvarahastot	0,2	0,3	0,1	-0,3	-0,1	-0,1
Perusjäämä	3,5	4,5	3,2	-3,4	-3,9	-2,1
Julkisyhteisöjen velka (EMU)	39,7	35,2	34,1	43,9	49,1	50,4
Valtionvelka	35,6	31,2	29,5	37,5	43,0	45,4

Valtiontalous
kansantalouden
tilinpidon mukaan

Valtiontalous muodostaa suhdanneherkimmän osan julkisesta taloudesta. Taloudellisen aktiviteetin heikkeneminen näkyy voimakaimmin yhteisö-, pääomatulo- ja autoverotuotoissa, jotka laskivat jyrkästi v. 2009. Vuonna 2010 valtion verotulot kasvavat yli 2 % ja v. 2011 jo lähes 10 %, jos talous elpyy ennustetun mukaisesti. Arvonlisäverotuksen ja energiaverotuksen kiristäminen vahvistavat verotulojen kasvua.

Valtiontalouden tilinpidon mukainen alijäämä oli v. 2009 runsas 8 mrd. euroa. Vaikka tulojen kasvu on nopeutumassa ja menojen kasvu samaan aikaan hidastumassa, säilyy valtion rahoitusasema syvästi alijäämäisenä vuosina 2010 ja 2011. Valtionvelka kasvaa vuoden 2011 loppuun mennessä arviolta 85 mrd. euroon, mikä on 30 mrd. euroa enemmän kuin viimeisen talouskriisiä edeltäneen vuoden 2008 lopussa. Ilman korjaavia toimenpiteitä kehitys jatkuu samansuuntaisena myös tämän jälkeen.

Kuntatalous näyttäisi selviävän talouskriisistä huomattavasti pelättyä pienemmin vaurioin. Useiden tekijöiden, kuten valtion kuntataloutta vahvistaneiden mittavien toimenpiteiden, odotettua suotuisamman työllisyyskehityksen, kustannustason nousun hidastumisen sekä kuntien omien menokasvua hillitsevien säästötoimenpiteiden yhteisvaikutus näkyi selvästi jo vuoden 2009 tasapainokehityksessä. Kuntasektorin nettoluotonanto ei romahtanut, vaan pysyi edeltävien vuosien keskimääräisellä tasolla n. -0,5 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon.

Kuntatalouden vuoden 2010 näkymiä parantavat kuntien tekemät tuntuvat kunnallis- ja kiinteistöveroprosenttien korotukset, maltillinen työmarkkinaratkaisu sekä taloudellisen aktiviteetin viriämisen vaikutus verotuloihin. Kunnallisverokehitys pysyy vielä heikkona työttömyyden kasvaessa, mutta yhteisöveron toipumisen ja kiinteistöverojen poikkeuksellisen suurten korotusten seurauksena kuntien verotulot kääntyvät 2½ prosentin kasvuun. Lisäksi valtionosuudet lisääntyvät mm. veronkevennyksen kompensaaation seurauksena 6 %. Taantumien jälkien korjaaminen pakottaa kunnat kuitenkin jatkamaan säästötoimia. Kulutuksen määrän arvioidaan pysyvän ennallaan ja nimellisen kulutuksen kasvavan kustannustason kohoamisen myötä 2½ %. Kun investointien arvioidaan hieman vähenevän, kuntatalouden alijäämä pienenee n. -0,2 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuonna 2011 verotulojen ja valtionosuuksien ennakoidaan lisääntyvän verrattain hyvin. Arvioitu 4 prosentin kasvu on kuitenkin selvästi taantumaa edeltänyttä poikkeuksellista aikaa hitaampaa. Kuntatalouden positiivinen kehitys vaarantuukin heti, mikäli menojen kasvu ei sopeudu tulokehityksen asettamiin rajoihin. Kun kuntien investointien ennakoidaan hieman lisääntyvän, kuntatalouden vakauden kannalta keskeistä on kulutusmenojen ja erityisesti palkkamenojen kasvun hallinta. Nimellisten kulutusmenojen arvioidaan kasvavan maltillisesti n. 3 %, jolloin kuntien alijäämä edelleen hieman pienenee. Uhkana kuntatalouden kohenemiselle on kuntien kustannustason ja erityisesti kunta-alan ansiotason oletettua nopeampi nousu.

Sosiaaliturvarahastot ovat kokonaisuudessaan selvästi ylijäämäisiä. Ylijäämä kertyy yksinomaan työeläkerahastoihin, joilla varaudutaan väestön ikääntymisestä johtuvaan eläkemenojen kasvuun. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lähellä tasapainoa. Viime vuosien

Kuntatalous
kansantalouden
tilinpidon mukaan

Sosiaaliturvarahastot
kansantalouden
tilinpidon mukaan

syvä taantuma heikensi sosiaaliturvarahastojen tilaa, mutta lähivuosien näkymät ovat hieman valoisammat.

Sosiaaliturvaetuudet kasvavat v. 2010 edellisvuodesta n. 4½ %. Nopeimmin kasvavat työttömyysvakuutusmenot. Työeläkemenojen kasvu hidastuu edellisvuodesta olennaisesti pienemmän indeksikorotuksen takia. Sosiaaliturvarahastojen maksutulot kasvavat lähes 4½ % v. 2010. Sosiaalivakuutusmaksut kokonaisuutena nousevat jonkin verran huolimatta kansaneläkevakuutusmaksun poistumisesta, lisäksi palkkasumman kasvu lisää maksutuloja. Sosiaaliturvarahastojen rahoitusylijäämän arvioidaan kasvavan hieman alle 5 mrd. euroon, eli 2,8 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuonna 2011 sosiaaliturvaetuuksien kasvuksi arvioidaan runsas 4½ %. Työttömyysetuudet supistuvat kohentuvan työllisyystilanteen ansiosta. Työeläkemenojen kasvu on edellisvuotta nopeampaa inflaation kiihtymisestä aiheutuvasta suuremmasta indeksikorotuksesta johtuen. Sosiaaliturvarahastojen maksutulot kasvavat nopeammin kuin etuusmenot, runsaat 5 %, johtuen palkkasumman kasvusta sekä sosiaalivakuutusmaksujen korotuksista. Palkansaajien ja yksityisen sektorin työnantajien työeläkemaksuprosentit nousevat jonkin verran. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämä kasvaa n. 5,7 mrd. euroon, eli 3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

3. Talousarvioesityksen talouspoliittiset lähtökohdat ja tavoitteet

3.1 Finanssipolitiikka

Suomea kohdannutta historiallisen syvää taantumaa on hoidettu suunnitelmallisesti. Taluskriisin aikana finanssipolitiikan mitoituksessa on korostunut huoli työllisyydestä ja taloudellisesta toimekkaisuudesta. Hallitus on vastannut nopeasti heikentyneeseen taloustilanteeseen elvyttävillä toimenpiteillä, joilla on pidetty yllä kuluttajien luottamusta. Valitun talouspolitiikan linjan ansiosta työttömyys on selvästi alhaisempaa kuin se olisi voinut pelkästään bruttokansantuotteen voimakkaan supistumisen perusteella olla.

Vuonna 2010 julkisen talouden alijäämän suhteessa bruttokansantuotteeseen arvioidaan ylittävän Euroopan unionin kasvu- ja vakaussopimuksessa asetetun kolmen prosentin alijäämärajan. Hallituksen tavoitteena on, että Suomen julkinen talous palaa euroalueen ensimmäisten maiden joukossa Euroopan unionin vakauskriteerien mukaiseen kuntoon.

Hallitus sitoutuu vastuulliseen ja pitkäjänteiseen finanssipolitiikkaan. Hallitus jatkaa Vanhasen II hallituksen ohjelmassa sovitun mukaista kehysmenettelyä ja noudattaa toukokuussa 2007 vahvistettua vaalikauden kehystä. Hallituksella on valmius kehysten sisäisiin siirtoihin kasvun ja työllisyyden edistämiseksi.

Määräaikaisten tai kertaluonteisten elvytystoimien vaikuttavuus ja kustannukset kohdentuvat pääosin vuosille 2009—2011. Näiden toimien osalta ei tarvita erillisiä irtaantumisia koskevia päätöksiä. Vuosien 2010 ja 2011 aikana otetaan ensimmäiset askeleet kohti julkisen talouden tasapainottamista. Sovittujen arvonlisäveron, energiaverojen, makeis- ja virvoitusjuomaverojen sekä jäteveron korottamisen myötä finanssipolitiikka on muuttumassa elvyttävästä kiristävästä suuntaan.

Hallitus laatii kahdelle tulevalle vaalikaudelle ulottuvan suunnitelman julkisen talouden vakauttamiseksi ja kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi saatuaan käyttöönsä kolmikantaisesti tehtävän Kestävän talouskasvun ja työllisyyden -ohjelman valmistelun tulokset. Julkisen velan osuus bruttokansantuotteesta tulee vakauttaa alle 60 prosentin tasolle.

Suomen väestö ikääntyy nopeammin kuin missään muussa EU-jäsenvaltiossa. Työikäinen väestö alkaa supistua jo v. 2010, kun ensimmäinen suuri ikäluokka, v. 1945 syntyneet, täyttää 65 vuotta. Tilastokeskuksen väestöennusteen (2009) mukaan työikäisen väestön (15—64 vuotta) supistuminen on voimakasta 2010-luvulla ja jonkin verran lievempää 2020-luvulla. Maahanmuutto johtaa siihen, että työikäinen väestö kääntyy kasvuun vuodesta 2030 lähtien. Kuitenkin kokonaisuudessaan vuoteen 2060 mennessä työikäinen väestö on väestöennusteen mukaan n. 74 000 henkeä pienempi kuin v. 2008.

Työikäisen väestön supistuminen tulee hidastamaan merkittävästi tulevaa talouskasvua. Kun viime vuosisadalla totuimme runsaan kolmen prosentin vuosikasvuun, joudumme jatkossa tottumaan hitaampaan, runsaaseen 1½ prosentin vuosikasvuun, kun talouskasvu on yksistään tuottavuuden kasvun varassa.

Samanaikaisesti kun työikäinen väestö vähenee, seniori-ikäisten lukumäärä kasvaa jyrkästi. Vuoteen 2060 mennessä 65 vuotta täytäneiden määrä lisääntyy n. 895 000 hengellä ja vanhushuoltosuhte kaksinkertaistuu (taulukko 5). Kun tällä hetkellä yhtä seniori-ikäistä kohden on neljä työikäistä, v. 2060 heitä on enää kaksi. Tämä kehitys ei aiheudu pelkästään suurten ikäluokkien siirtymisestä eläkeikään, vaan taustalla on myös eliniän jatkuva piteneminen. Tämän seurauksena yli 85-vuotiaiden lukumäärä kasvaa kaikkein nopeimmin. Vuonna 2060 heitä arvioidaan olevan jo yli 460 000, kun heitä on nyt n. 115 000.

3.2 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Taulukko 5. Väestön ikärakenne Suomessa 2008—2060 (1 000 henkeä)¹⁾

	Yhteensä	0—14- vuotiaat	15—64- vuotiaat	yli 65-v.	yli 85-v.
2008	5 326	891	3 543	892	104
2020	5 636	937	3 408	1 290	165
2030	5 850	943	3 382	1 525	242
2040	5 985	927	3 451	1 608	392
2050	6 090	948	3 461	1 681	447
2060	6 213	957	3 469	1 787	463
Muutos 2008/2060	887	66	-74	895	359

¹⁾ Lähde: Tilastokeskuksen väestöennuste 2009, vuoden 2008 osalta toteutunut kehitys.

Väestöennusteen mukaan 65-vuotiaan miehen elinajanodote kasvaa kahdeksalla vuodella ja vastaavan ikäisen naisen seitsemällä vuodella vuoteen 2060 mennessä. Eliniän piteneminen on myönteinen asia ja heijastaa hyvinvoinnin kasvua, mutta lisää samalla vanhustenhoidon tarvetta. Hoito- ja hoivamenojen rahoitusongelmia lieventäisi, jos vanhusten toimintakykyisten vuosien määrää pystytettäisiin kasvattamaan likimain yhtä paljon kuin elinikä pitenee. Elinajan piteneminen ei ole pitkällä aikavälillä merkittävä uhka eläkkeiden kestäväälle rahoitukselle v. 2010 käyttöön otetun elinaikakertotimen takia, joka sopeuttaa eläkemenot elinajan odotteen muutoksiin. Suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle tulee kuitenkin kasvatamaan eläkemenoja merkittävästi 2010-luvulla.

Julkisen talouden kestävä rahoitus joutuu koetukselle tilanteessa, jossa eläke- ja hoivapalvelujen menopaineet kasvavat samanaikaisesti työvoiman vähentyessä ja kansantuotteen sekä veropohjan kasvun hidastuessa. Sosiaali- ja terveystieteiden SOME-mallilla tehtyjen laskelmien mukaan ikäsidonnot, eli eläke- ja terveydenhuollon sekä pitkäaikaishoidon menot, kasvavat Suomessa vajaa 6 prosenttiyksikköä suhteessa kokonaistuotantoon vuoteen 2030 mennessä. Eläkemenojen kovin nousupaine ajoittuu 2010-luvulle, kun taas hoivapalvelujen menot kasvavat voimakkaammin tämän jälkeen.

Suomessa on jo pitkään varauduttu väestön nopean ikääntymisen aiheuttamiin menopaineisiin:

— Valtio on hyvinä aikoina kurinalaisella finanssipolitiikallaan vähentänyt velkaantuneisuuttaan ja siten korkomenojaan. Tällä tavoin on luotu tilaa väestön ikääntymisestä aiheutuvalle menojen kasvulle.

— Työeläkkeitä on rahastoitu, minkä vuoksi nousupaine eläkemaksuissa jää olennaisesti pienemmäksi kuin eläkemenoihin.

— On tehty useita eläkeuudistuksia, jotka vahvistavat merkittävästi eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyttä.

Julkinen talous on talouskriisin myötä entistä haavoittuvammassa asemassa vastaanottamaan väestön ikääntymisestä aiheutuvat me-

nopaineet ja veropohjan kaventumisen. Julkisen talouden kestävyys-
den turvaaminen on siten aiempaa suurempi haaste. Nykyarvion
mukaan ikäsidonnaisten menojen kasvusta juontuva pitkän aikavä-
lin kestävyys turvaava julkisen talouden ylijäämä olisi n. 4 %
suhteessa kokonaistuotantoon. Tämä arvio on pysynyt melko va-
kaana viime vuosina, vaikka julkisen talouden tila on olennaisesti
heikentynyt.

Työurien pidentäminen on avainasemassa julkisen talouden kes-
tävyyskohentamisessa. On arvioitu, että työurien pidentäminen
yhdellä vuodella pidemmällä aikavälillä supistaisi kestävyysvajetta
noin yhdellä prosenttiyksiköllä, koska se nostaisi työllisyyttä ja
vahvistaisi talouskasvua ja sitä kautta julkisen talouden rahoitus-
pohjaa. Toinen kestävyysvajeen supistamisen kannalta olennainen
toimi olisi tuottavuuden lisääminen hyvinvointipalveluissa. Arvion
mukaan 0,25 % vuosittainen tuottavuuden lisäys näissä palveluissa
supistaisi kestävyysvajetta yhdellä prosenttiyksiköllä.

Talous- ja rahoituskriisin seurauksena Euroopan unioni käynnisti
vuodenvaihteessa 2008—2009 elvytyssuunnitelman, joka perustui
koordinoituihin väliaikaisiin tukitoimiin sekä unionin että jäsenval-
tioiden tasolla. Tämän lisäksi koordinaatio koski myös rahoitus-
markkinoita. Kansallisia tukitoimia sovitettiin yhteen siten, että väl-
tettiin rajat ylittäviä, mahdollisia markkinoiden toimintaa häiritseviä
sivuvaikutuksia. Tätä täydensivät Euroopan keskuspankin poik-
keukselliset toimet, jotka tähtäsivät siihen, että rahoitusmarkkinoil-
la on riittävästi likviditeettiä. Yhä keskeisemmäksi on muodostunut
myös globaali G20-tason yhteistyö talouspolitiikan ja erityisesti ra-
hoitusmarkkinoiden alueella, johon EU-maat ovat osallistuneet.
Sama koskee myös yhteistyötä EU:n ja Kansainvälisen valuuttara-
haston (IMF) välillä. EU-maista Kreikka, Latvia, Romania ja Unka-
ri ajautuivat kriisin syventyessä tilanteeseen, jossa tarvittiin sekä
EU:n että IMF:n rahoitustukea.

Vuonna 2009 käynnistyi keskustelu ns. irtaantumisstrategioista.
Yhteen sovitettuja toimia poikkeuksellisista tukitoimista irtaantu-
miseksi tarvitaan sekä finanssipolitiikassa että rahoitusmarkkinoil-
la. Finanssipolitiikan irtaantumisessa eteneminen sekä poikkeuksel-
listen tukitoimien purkamisen vaikuttavat osaltaan siihen, millä ai-
kataululla toisaalta rahapolitiikan puolella ryhdytään luopumaan
poikkeustoimista ja korkopolitiikkaa aletaan tiukentaa. Finanssipol-
itiikan irtaantumisen tulee käynnistyä viimeistään v. 2011, mutta
erityisesti joidenkin haavoittuvien maiden osalta on katsottu, että
toimiin on ryhdyttävä jo aiemmin. Irtantumisstrategioiden täytän-
töönpano ja sitä koskeva raportointi tapahtuu osana vakaus- ja kas-
vusopimuksen täytäntöönpanoa. Alijäämien mittasuhteiden vuoksi
kysymys on monivuotisesta sopeutuksesta. Kullekin alijäämämaal-

3.3 EU:n talouspoliittinen koordinaatio

le onkin määritelty oma sopeutusaikataulunsa ja -tavoitteensa alijäämien suuruuden ja velkaantumistasen mukaisesti.

Kokonaan uusi tilanne syntyi keväällä 2010, kun Kreikan taloustilanne kärjistyi ja euroalueen jäsenvaltio joutui ensimmäisen kerran hakemaan ulkopuolista rahoitustukea. Tällä on ollut merkittäviä seurausvaikutuksia EU-tason talouspolitiikan koordinaation kehittämiseen, koska on voitu havaita, että tähänastiset menettelyt eivät ole olleet riittäviä estämään koko aluetta haittaavien kriisien syntymistä.

Markkinoiden huomio onkin kohdistunut ennen muuta julkisten talouksien velkaantumiseen, minkä vuoksi talous- ja rahoituskriisi sai vuoden 2010 puolelle tultaessa yhä enemmän julkisen talouden velkakriisin luonteen. Sopeutuspaineet ovat kohdistuneet erityisesti velkaantuneisiin maihin samalla, kun korkoerot euroalueen maiden välillä ovat kasvaneet. Ensimmäiseksi markkinoiden huomio kohdistui Kreikkaan, jonka alijäämäluvut kaiken lisäksi paljastuivat tilastovirheiden vuoksi ilmoitettua suuremmiksi. Vaikka Kreikka ryhtyi ECOFIN-neuvoston suositusten mukaisesti uusiin, varsin jyrkkiin sopeutustoimiin talvella 2010, markkinat eivät rauhoittuneet ennen kuin toukokuussa sovittiin laajasta tukipaketista yhteistyössä IMF:n kanssa.

Jotta velkakriisi ei laajenisi edelleen muihin euroalueen haavoittuviin maihin, sovittiin toukokuussa 2010 myös edellistä paljon laajemmasta yhteensä 750 mrd. euron rahoitusmekanismista, joka on käytettävissä jonkun euroalueen maan joutuessa vakaviin vaikeuksiin. Samaan aikaan kun tästä uudesta mekaniismista sovittiin, käynnistyi myös työ EU-tason talouspolitiikan koordinaation uudistamiseksi Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja van Rompuy'n johdolla. Tarkoitus on vahvistaa vakaus- ja kasvusopimuksen ennaltaehkäisevää luonnetta kehittämällä sanktiomekanismia, kiinnittämällä huomiota keskipitkän aikavälin tavoitteenasetteluun sekä painottamalla aiempaa enemmän velkakriteerin merkitystä. Samalla huomio kohdistetaan julkisen talouden vakauden ja kestävyuden rinnalla yhä enemmän myös yleiseen kokonaistaloudelliseen vakauteen kuten ulkoiseen tasapainoon ja kilpailukykyyn.

Budjettikoordinaatiota ja keskipitkän aikavälin budjettikehikkoja kehitetään siten, että niistä on tarkoitus tehdä entistä velvoittavampia. Oman lisänsä talouspolitiikan koordinaatioon tuo Lissabonin strategian jatkoksi luotu Eurooppa 2020 -strategia, joka kiinnittää huomiota mm. talouskasvun pullonkauloihin ja yhteisiin tavoitteisiin, joilla unionialueen kasvua ja kilpailukykyä pyritään vahvistamaan pitemmällä aikavälillä.

4. Talousarvioesityksen tuloarviot

Taulukko 6. Tuloarviot osastoittain vuosina 2009—2011¹⁾

Tunnus	Osasto	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €		esitys milj. €	milj. €
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	31 534	31 240	35 493	4 253	14
12.	Sekalaiset tulot	4 605	4 679	4 642	- 37	- 1
13.	Korkotulot, osakkeiden myynti- tulot ja voiton tuloutukset	1 197	1 319	1 622	303	23
15.	Lainat, pl. nettolainanotto ja velanhallinta	198	172	171	- 1	- 1
	Yhteensä	37 534	37 409	41 928	4 519	12
15.03.01	Nettolainanotto ja velanhallinta	10 264	13 065	8 341	- 4 723	- 36
	Yhteensä	47 798	50 474	50 269	- 205	- 0

¹⁾ Taulukossa tuloarviot on esitetty osastoittain jäljempänä olevan taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Vuonna 2011 valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 41 928 milj. euroa. Tuloista n. 85 % on veroja ja veronluonteisia tuloja. Taulukossa 6 on esitetty tuloarvioiden kehitys osastoittain suhteessa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon. Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan v. 2011 kasvavan 12 % ja verotulojen 14 % verrattuna vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon.

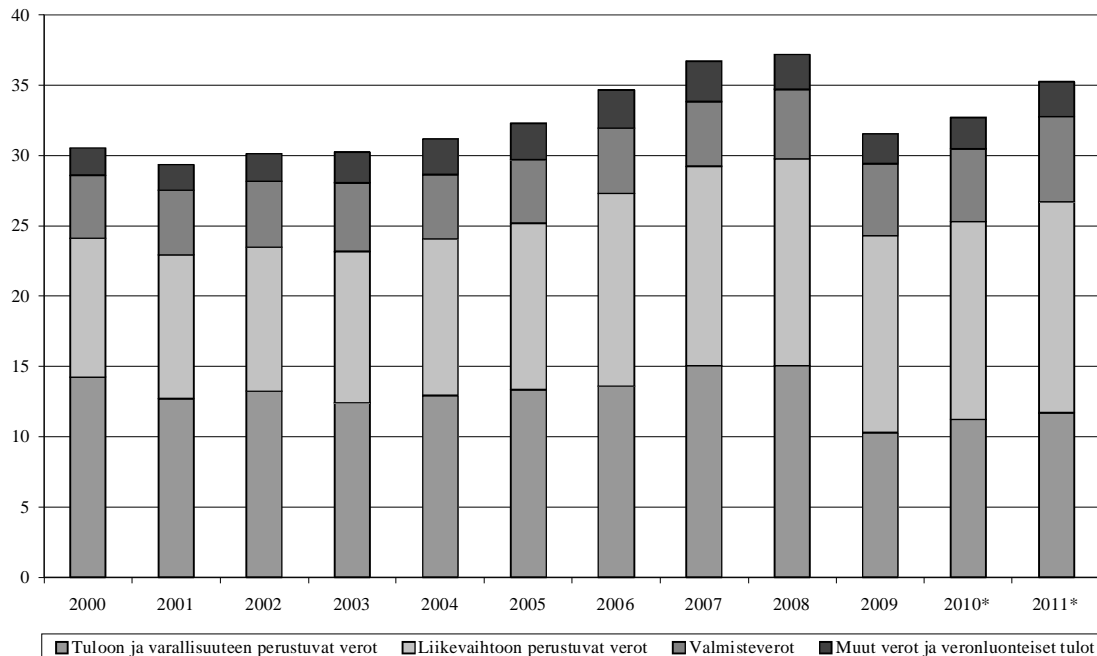
Vuoden 2010 tuloarvioita on korotettu lisätalousarvioissa nettomääräisesti yhteensä 1 734 milj. eurolla, josta verotulojen osuus on 1 486 milj. euroa. Vuodelle 2010 budjetoituun (eli lisätalousarvioilla täydennettyyn talousarvioon) verrattuna varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan 7 %. Verotulojen arvioidaan kasvavan 8,5 % eli 2,8 mrd. euroa, josta 0,9 mrd. euroa aiheutuu veroperustemuutoksista ja loppuosa on seurausta veropohjien kasvusta. Vuonna 2011 verotulot jäävät kuitenkin 1,7 mrd. euroa alle vuoden 2008 tason.

Kuviossa 4 on esitetty valtion verotulojen kehitys verolajeittain vuodesta 2000 lähtien. Tuloon ja varallisuuteen perustuvien verojen suhteellinen osuus aleni selvästi v. 2009, jolloin etenkin yhteisöveron ja pääomatuloveron kertymät alenivat voimakkaasti taluskriisin seurauksena. Myös veroperustemuutokset, kuten tuloveronkevennykset ja valtion yhteisövero-osuuden väliaikainen alentaminen, pienensivät tuloverojen tuottoa. Vaikka verotulojen arvioidaan kasvavan selvästi v. 2011, tuloon ja varallisuuteen perustuvien verojen arvioidaan edelleen pysyvän alhaisemmalla tasolla kuin ennen vuotta 2009. Valtion saaman yhteisöverotuoton arvioidaan kasva-

van tuntuvasti v. 2011, mutta sen ei kuitenkaan arvioida palautuvan taantumaa edeltäneelle tasolle.

Välillisten verojen osuutta kasvattavat viime vuosina toteutetut ja vuodelle 2011 ehdotetut verojen korotukset. Kaikkia arvonlisäverokantoja korotettiin 1.7.2010 alkaen prosenttiyksiköllä, mikä lisää vuositasolla verotuottoa 690 milj. eurolla. Toisaalta elintarvikkeiden ja ravintoloiden ruokamyynnin arvonlisäverokannan alentaminen vähentää verotuottoa vuositasolla yhteensä noin 780 milj. eurolla. Energiaveroja korotettiin v. 2008 n. 300 milj. eurolla ja niitä ehdotetaan korotettavaksi edelleen n. 700 milj. eurolla v. 2011. Tupakka- ja alkoholijuomaverojen vuosina 2008—2010 toteutetut korotukset ovat lisänneet verotuottoa noin 130 milj. eurolla.

Kuvio 4. Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2000—2011, mrd. euroa

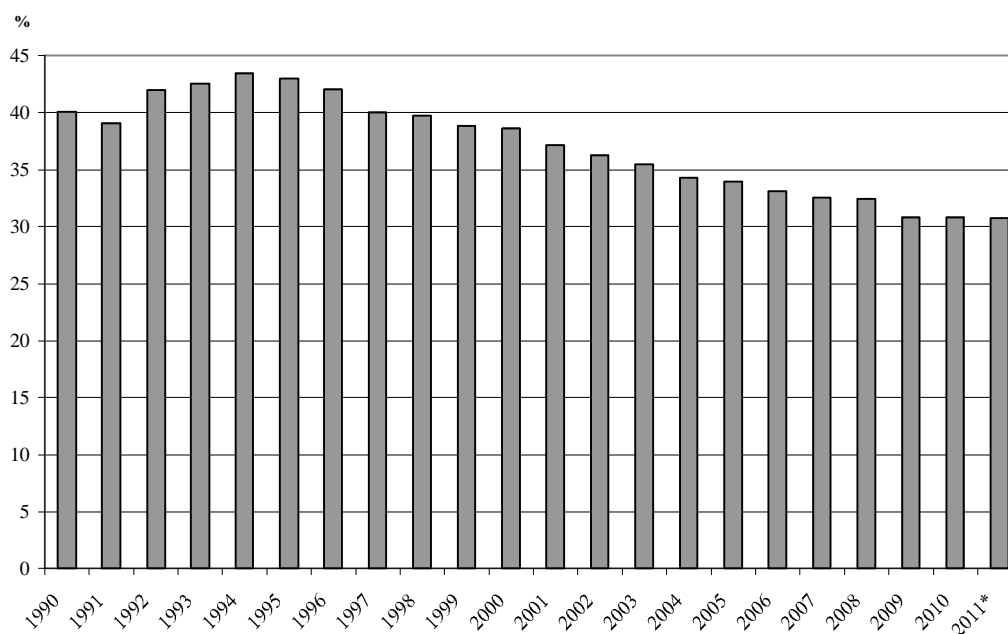
4.1 Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2011

Vuonna 2011 jatketaan verotuksen painopisteen siirtämistä työn verotuksesta kulutuksen verottamiseen.

Ansiotulojen verotusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että ansiotason ja palkansaajamaksujen nousu ei keskimäärin kiristä työn verotusta ja että eläketulon veroaste pysyy korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Muutosten arvioidaan vähentävän verotuottoa vuositasolla 430 milj. euroa, josta valtion osuus on 300 milj. euroa. Lisäksi kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan 50 eurolla, mikä vähentää kuntien, seurakuntien ja Kansaneläkelaitoksen verotuloja yhteensä 16 milj. eurolla. Keskituloisen pal-

kansaaajan tuloveroaste pysyy v. 2011 edellisen vuoden tasolla (kuvio 5). Hallitusohjelmassa työn verotuksen keventämiseen varatusta 1 110 milj. eurosta jätetään käyttämättä 240 milj. euroa.

Kuvio 5. Palkkatulon veroaste, % keskituloinen palkansaaja

Energiaverotuksessa siirrytään ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien polttoaineiden osalta turvetta lukuun ottamatta vuoden 2011 alusta lukien. Turpeen verotaso on tarkoitus korottaa asteittain vuosina 2013 ja 2015. Liikennepolttoaineiden verotasoissa otetaan lisäksi huomioon terveydelle haitalliset lähipäästöt. Dieselpolttoaineen veroa korotetaan vuoden 2012 alusta lukien ja samalla alennetaan henkilö- ja kuorma-autoista kannettavaa ajoneuvoveron käyttövoimaveroa. Muutokset toteutetaan liikenteen osalta tuottoneutraalisti.

Samassa yhteydessä energiaveroja korotetaan n. 700 milj. eurolla työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuvien verotusmenetysten korvaamiseksi. Tämä korotus koskee muita kuin liikenteen polttoaineita. Korotuksen seurauksena kotitalouksien välitön verorasitus kasvaisi n. 235 milj. euroa ja yritysten n. 465 milj. euroa ottaen huomioon maatalouden ja ammattimaisen kasvihuoneviljelyn energiaveronpalautuksen muutokset. On kuitenkin otettava huomioon, että esimerkiksi kaukolämmön polttoaineiden veronko-

rotus lisää välillisesti kotitalouksien verorasitusta n. 90 milj. eurola.

Nykyinen virvoitusjuomavero korvataan makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverolla. Veropohjan laajentaminen ja virvoitusjuomaveron korotus lisäävät verotuottoa 100 milj. eurolla v. 2011.

Jäteveroa uudistetaan. Jäteveron veropohjaa laajennetaan ja samalla jäteveroa korotetaan 10 eurolla tonnilta v. 2011 ja edelleen 10 eurolla tonnilta v. 2013. Muutokset lisäävät verotuottoa vuositasolla 40 milj. eurolla.

Työvaltaisten palvelualojen arvonlisäverokokeilua jatketaan vuonna 2011. Suomi on osallistunut työvaltaisten palvelujen arvonlisäverotuksen alentamiskokeiluun parturi- ja kampaajapalvelujen sekä pienten korjauspalvelujen osalta vuoden 2007 alusta lähtien.

Talousarvioesityksen verotuloarvioihin sisältyvien hallituksen päättämien veroperustemuutosten arvioidaan kokonaisuudessaan lisäävän verotuottoa nettomääräisesti n. 1,0 mrd. eurolla vuoden 2010 talousarvioon verrattuna. Verotuottoa lisäävien toimenpiteiden vaikutus on 1,5 mrd. euroa ja verotuottoa vähentävien noin 0,5 mrd. euroa. Toimenpiteet vaikutuksineen on esitetty kokonaisuudessaan osaston 11 selvitysosassa olevassa taulukossa.

4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys

Verokertymiin vaikuttaa veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys, joka on riippuvainen koko kansantalouden ja sen eri osien kehityksestä. Tuloarvioiden perustana käytetyt veropohjan kehitysarviot (taulukko 7) on johdettu talousarvioesityksen liitteenä olevan taloudellisen katsauksen arvioista ja ennusteista. Kansainvälisen talouden elpyminen sekä kotitalouksien ja yritysten myönteiset odotukset luovat edellytykset talouskasvun nopeutumiselle v. 2011. Nämä tekijät yhdessä työllisyystilanteen tuntuvan paranemisen kanssa vahvistavat myös veropohjien kasvua.

Taulukko 7. Eräitä veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavia tulo- ja kysyntäeriä

	2008	2009	2010**	2011**
	muutos, % vuodessa			
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	3,7	-0,7	3,7	4,5
— Palkka- ym. tulot	6,8	-1,0	2,5	4,5
— Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	5,7	10,0	4	4
— Pääomatulot	-17,4	-28,5	16,5	6
Ansiotasoindeksi	5,5	3,9	2,6	2,8
Yritysten tuloskehitys	-24	-20	15	8
Toimintaylijäämä	-6	-25	15	8
Yksityisten kulutusmenojen arvo	5,2	-1,5	3,4	4,5
Arvonlisäveron pohja	7,0	-2,2	4,7	3,6
Bensiinin kulutus	-4,4	-2,6	-2	-2½
Dieselöljyn kulutus	1,1	-3,3	5	2
Sähkön kulutus	-2,4	-7,5	2½	½
Verollisen alkoholin kulutus	-2,1	-1,5	-2	1
Verotettavat uudet henkilöautot (kpl)	136 300	82 000	108 000	117 000
Kuluttajahintaindeksi	4,1	0	1,5	2,5

Verotuloarvioiden toteutuminen riippuu suuresti siitä, kuinka hyvin veropohjien taso ja kehitys pystytään ennustamaan. Edellisen hallituskauden tuloarvioiden toteutumisesta tehty tarkastelu (Valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2007) osoitti, että ennakoitua parempana toteutunut suhdannekehitys selitti varsinaisesta ennustevirheestä suurimman osan.

Vuoden 2009 verotuloarvioiden toteutumisesta tehdyn tarkastelun mukaan (Valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2009) valtion budjettitalouden verotulojen toteutuma jäi 5,8 mrd. euroa pienemmäksi kuin varsinaisessa talousarviossa arvioitiin. Verrattuna syyskuussa 2008 eduskunnalle annettuun talousarvioesitykseen ero on 7,3 mrd. euroa. Verotulojen yliarviointi selittyy pitkälti finanssikriisin seurauksena alkaneella poikkeuksellisen nopealla talouden kääntymisellä taantumaan. Yksittäisistä verolajeista suurin ennustevirhe oli yhteisöverossa.

Tuloennusteiden osuvuuteen liittyvät riskit kasvavat suhdannekäänteiden yhteydessä. Laskusuhdanteen alkaessa tulokehitys nähdään monesti liian myönteisenä, kuten edellä mainittu vuotta 2009 koskeva tarkastelu osoittaa, ja vastaavasti nousukauden alussa arviot voivat olla puolestaan liian varovaisia.

Tuloennusteet perustuvat käsitykseen talouskasvusta ja sen taustalla olevista tekijöistä kuten esimerkiksi kulutuksesta, työllisyydestä, yritysten tuloksista, koroista, varallisuusarvoista ja erilaisten hyödykkeiden kuten autojen tai alkoholin kysynnästä. Ennusteiden laadinnassa lähtökohtana on se, että tuloarvioiden epävarmuudet pyritään pitämään tasapainossa. Seuraavassa tarkastellaan keskei-

4.3 Verotuloarvioihin sisältyvät riskit

Ansi- ja pääomatulovero

siin verotuloeriin liittyviä riskitekijöitä ja niiden merkitystä verokertymän kannalta.

Ansiotuloverojen kehitykseen vaikuttaa eniten palkkatulojen kehitys, joka puolestaan on riippuvainen ansiotason ja työpanoksen kehityksestä. Kaikki tekijät, jotka luovat epävarmuutta työllisyyskehitykseen, muodostavat siten riskin myös ansiotuloveroennusteen osuvuudelle. Talouskriisin aikana työtunnit ovat supistuneet selvästi voimakkaammin kuin työllisten lukumäärä. Talouden elpymässä myös käytetty työpanos kääntyy kasvuun. Tammi-toukokuussa palkkasumman kasvu on vielä jäänyt lähelle nolaa vuodentakaiseen verrattuna. Koko vuoden palkkatulojen arvioidaan kuitenkin lisääntyvän 2½ %. Riippuen siitä, käytetäänkö työpanoksen mittarina työtunteja tai työllisten lukumäärää, arvio palkkasumman noususta vaihtelisi kuluvan vuoden tapauksessa kahdesta neljään prosenttiin. Tämä osaltaan kuvaa myös ansiotuloverokertymään liittyvää epävarmuutta. Jos palkkasumman kasvu olisi esimerkiksi yhden prosenttiyksikön ennustettua hitaampaa, valtion ansiotuloveroja kertyisi vastaavasti 100 milj. euroa ennustettua vähemmän.

Ansi- ja pääomatuloveroennusteen merkittävimmät riskit liittyvät pääomatuloennusteeseen. Pääomatulot reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin.

Tämänhetkisessä suhdannetilanteessa jako-osuuksien kannalta riskinä on erityisesti se, että pääomatulojen kasvu voi osoittautua ennakoitua voimakkaammaksi. Erityisesti luovutusvoittojen muutosten voimakkuuden ennustaminen talouden käännepesteissä on osoittautunut vaikeaksi. Pääomatulojen 10 prosentin suuruinen muutos merkitsee valtion verotuloissa noin 150 milj. euron lisäystä tai vähennystä.

Pääomatulojen merkittävin erä on luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperikaupasta. Talouskriisin seurauksena varallisuusarvot ovat alentuneet tuntuvasti. Alustavat tiedot vuoden 2009 verotuksesta antavat viitettä siitä, että pääomatulot olisivat supistuneet yli neljänneksellä v. 2009. Lopullinen tieto pääomatuloista on käytettävissä vasta, kun vuoden 2009 verotus valmistuu lokakuun lopussa 2010. Vuonna 2010 pääomatulojen arvioidaan kääntyvän noin 16 prosentin suuruiseen kasvuun mm. osakkeiden hintojen nousun seurauksena, ja v. 2011 pääomatulojen arvioidaan kasvavan 6 %. Verotettavien luovutusvoittojen ja pääomatuloveron tuoton kasvua saattaa toisaalta hidastaa aiempina verovuosina syntyneet vähennyskelpoiset luovutustappiot.

Pääomatuloennusteen onnistuminen vaikuttaa tuloarvioihin paitsi suoraan kertymien kautta myös ansi- ja pääomatuloverojen tilityksissä sovellettavien jako-osuuksien välityksellä.

Ansi- ja pääomatuloista kannettavat valtion tulovero, kunnallisvero, sairausvakuutusmaksu ja kirkollisvero kertyvät yhdessä ennakonpidätyksinä, ennakoina, ennakon täydennysmaksuina ja jäänösveroina. Kertyneet verot tilitetään kuukausittain veronsaajille

(valtio, kunnat, seurakunnat, Kansaneläkelaitos). Tilityksessä käytetään kullekin veronsaajaryhmälle arvioitua tai lopullista verovuosisikohtaista jako-osuutta, joka tarkoittaa veronsaajan osuutta kaikista tilityskokonaisuuteen kuuluvista ansio- ja pääomatuloveroista.

Jako-osuudet vahvistetaan verovuosisikohtaisesti ja niiden laske-
misessa käytetään samoja ennusteita veronalaisten tulojen ja vähen-
nysten kehityksestä kuin muutoinkin valtion tuloennusteiden laati-
misessa. Jos tulojen kehitystä koskevat ennusteet muuttuvat huo-
mattavasti verovuoden aikana, jako-osuuksia muutetaan
tarvittaessa ja kaikki kyseiseltä verovuodelta siihen mennessä tilite-
tyt verot oikaistaan uusien jako-osuuksien mukaisiksi. Suurimmat
jako-osuuden muutokset ovat seurausta pääomatuloennusteiden
muutoksista johtuen siitä, että valtio on pääomatuloveron ainoa ve-
ronsaaja. Ansiotulojen veropohjassa tapahtuvat muutokset vaikutta-
vat kaikkien veronsaajien verojen määriin ja vaikutus veronsaajien
välisiin suhteellisiin osuuksiin on näin ollen pienempi kuin pääoma-
tuloennusteiden muuttuessa.

Verotuksen valmistumisen jälkeen verotulojen tilityksessä siirry-
tään käyttämään ennustettujen jako-osuuksien sijasta todellisia
jako-osuuksia, jotka perustuvat valmistuneen verotuksen mukaisiin
lopullisten verojen määriin. Verotuksen valmistumisen jälkeisessä
ns. maksuunpanotilityksessä oikaistaan kaikki siihen mennessä ve-
rovuodelta tilitetyt verot todellisten jako-osuuksien mukaiseksi.
Vuonna 2009 vuoden 2008 verotuksen valmistumisen jälkeisessä
maksuunpanotilityksessä valtio menetti runsaat 300 milj. euroa ja
vastaavasti muut veronsaajat saivat yhteensä saman määrän lisää
verotuloja verovuodelta 2008. Vuoden 2009 verotuksesta saatujen
alustavien tietojen perusteella ennakoidaan, että vuonna 2010 vas-
taava oikaisu olisi noin 250 milj. euroa valtion verotuottoa vähentä-
vä.

Yritysten maksama yhteisövero muodostaa merkittävimmän epä-
varmuustekijän sekä valtion että kuntien tulokehitykselle, kun ote-
taan huomioon yhteisöverotuoton määrä ja sen vaihtelu. Verotu-
loennusteessa lähtökohdaksi on valittu oletus siitä, että yritysten ve-
rotettava tulos kasvaisi tänä vuonna 15 % ja ensi vuonna 8 %, mikä
vastaa käsitystä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän kas-
vusta tuloennusteen taustalla olevassa makroennusteessa.

Taluskriisin myötä yhteisöveron tuotto supistui poikkeuksellisen
voimakkaasti, eikä pudotuksen jyrkkyyttä kyetty täysimääräisesti
ennustamaan. Talouden elpyessä riskinä voi vastaavasti olla, että
yhteisöverokertymän ennustamisessa ollaan liian varovaisia. Mark-
kina-analyytikkojen ennusteiden perusteella Helsingin arvopaperi-
pörssissä noteerattujen yritysten tulosten kasvu voisi ylittää tänä
vuonna jopa lähes 40 ja ensi vuonnakin yli 20 prosenttiin. Näiden
myönteisten kasvuarvioiden taustalla on kuitenkin erilaisia kerta-
luonteisia tekijöitä, jotka eivät välttämättä näy yritysten verotetta-
vassa tulossa ja siten verokertymässä. On myös syytä ottaa huomi-

Yhteisövero

oon, että useissa maissa toimivien pörssiyritysten globaalien tulosten kehityksen perusteella ei voi suoraan arvioida Suomen verokertymää. Verotulojen jako valtioiden kesken on riippuvainen muun muassa konsernin siirtohinnoittelussa käytetyistä arvoista tai ulkomaille maksetuista verojen hyvityksistä. Lisäksi yrityksille on syntynyt vähennyskelpoisia tappioita erityisesti vuosina 2008 ja 2009, joita yritykset voivat käyttää kymmenen vuoden kuluessa ja jotka saattavat vähentää verotettavan tulon määrää.

Tuloskehityksen muutokset näkyvät viiveellä yritysten maksamissa veroissa. Vuoden 2010 alkupuolella yhteisöveron kertymät ovat kehittyneet selvästi hitaammin kuin mitä toimintaylijäämän kasvuennuste tai arvopaperimarkkinoiden odotukset tuloskehityksestä antaisivat aiheen olettaa. Tuloennusteessa on oletettu, että verovuoden 2010 verosta tavanomaista suurempi osa kertyy ennakontäydennysmaksuina vasta vuoden 2011 puolella. On myös mahdollista, että tuloskehityksen paraneminen näkyisi ennustettua vähemmän yhteisöverotuoton määrässä. Yhteisöveroennusteeseen liittyy siten toteutuneen kehityksen osalta alaspäin suuntautuvia riskejä mutta toisaalta markkinoiden odotuksien perusteella kehitys voisi muodostua ennustettua myönteisemmäksi. Yhteisöverokertymään liittyvien riskien merkitystä kertymän kannalta kuvaa se, että jos yritysten tuloskehitys jäisi 10 % heikommaksi, niin yhteisöveron koko tuotto supistuisi 470 milj. euroa ja valtion saamat verotulot jäisivät 300 milj. euroa ennustettua alhaisemmiksi.

Välilliset verot

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakkoimaan. Yksityisen kulutuksen tapauksessa merkittävin riski liittyy kotitalouksien kulutushalukkuuteen. Taantumana aikana kotitalouksien säästäminen lisääntyi tuntuvasti. Taloustilanteen kohentuessa säästämisaste kääntyy laskuun mutta jää edelleen keskimääräistä korkeammalle tasolle. Näköpiirissä oleva kotitalouksien tulokehitys antaisi siten mahdollisuuksia ennustettua nopeammallekin kulutuskysynnän kasvulle. Yksityisen kulutuksen arvon muutos prosenttisyksiköllä vaikuttaa arvonlisäveron tuottoon noin 100 milj. euroa.

Valmisteverojen tuotto kehittyi suhteellisen vakaasti ja tuoton muutokset ovat suhteellisen pieniä lyhyellä aikavälillä. Valmisteveroista merkittävin on energiaverot, joiden tuoton riskit liittyvät ennen muuta yleisen taloudellisen kehityksen epävarmuuteen. Suurin merkitys on sillä, miten liikennesuoritteet kehittyvät, sillä bensiinin valmistevero tuottaa noin puolet ja dieselpolttoaineen vero noin neljänneksen energiaverokertymästä. Energian kulutus kokonaisuutena muodostaa siten verrattain vakaan osan veropohjaa.

Alkoholijuomaveron tuotto on kehittynyt verrattain tasaisesti talouskriisistä huolimatta. Siihen liittyvät riskit ovat yhteydessä ennen muuta matkustajatuontiin ja harmaiden markkinoiden kehittymiseen. Vuosina 2008—2009 toteutetut veronkorotukset lisäävät

paineita matkustajatuonnin kasvulle. Suomen hintataso verrattuna Viroon on useimmissa tuotteissa edelleen lähes kaksinkertainen. Myös tupakkaveron tapauksessa matkustajatuonti muodostaa riskin kertymän kannalta.

Autoveroennusteen riskit liittyvät epävarmuuteen verotettavaksi tulevien ajoneuvojen kysynnästä ja niiden sovellettavaan veroprosenttiin vaikuttavista keskimääräisistä hiilidioksidipäästöistä. Jos uusien henkilöautojen kysyntä poikkeaa ennustetusta 1 000 kappaaleella, tämä vaikuttaisi verotuottoon n. 7 milj. eurolla. Hiilidioksidipäästön keskiarvon yhden gramman muutos vaikuttaisi puolestaan n. 3—4 milj. eurolla uusista henkilöautoista kertyvän autoveron tuottoon.

Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Taloustaantumien seurauksena uusien henkilöautojen kysyntä putosi 40 % v. 2009, mutta kysyntä on kääntynyt nousuun v. 2010 ja nousun arvioidaan jatkuvan edelleen v. 2011. Autoveroennusteen oletuksena käytettävä kysyntäennuste vuodelle 2011, 117 000 uutta henkilöautoa, on pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella ja on mahdollista, että uusien henkilöautojen kysyntä on suurempi kuin tuloarvion perustana käytetty oletus. Tämä edellyttäisi kuitenkin sitä, että kotitalouksien odotukset oman taloudellisen tilanteen suhteen säilyisivät vahvoina. Uusien henkilöautojen hankinnat voivat jäädä arvioitua vähäisemmiksi, jos työllisyys kehittyisi ennustettua heikommin. Välillisistä veroista autoveron tuotto on herkin kuluttajien odotuksissa tapahtuville muutoksille.

Ajoneuvoveron veropohjana on koko liikennekäytössä oleva ajoneuvokanta, jonka muutokset eivät yleensä ole kovin suuria ainakaan lyhyellä aikavälillä. Liikennekäytöstä poistomenettelyn helpottuminen voi kuitenkin vaikuttaa jonkin verran ajoneuvoveron tuottoon, ja dieselkäyttöisten henkilöautojen osuuden kasvun voidaan arvioida jonkin verran lisäävän veron tuottoa.

Varainsiirtoveron tuotto riippuu asuntojen ja kiinteistöjen hintojen ja kauppojen lukumäärän kehityksestä. Myös veron piiriin kuuluvat yrityskaupat vaikuttavat verokertymään ja lisäävät verotuoton vuotuista vaihtelua. Poikkeuksellisen alhaisen korkotason myötä asuntojen hintojen nousu on jatkunut voimakkaana kokonaistaloudelliseen kehitykseen suhteutettuna. Riskinä on se, että korkotason kääntyminen nousuun ja kotitalouksien ja odotusten muuttuminen varovaisemmiksi voivat näkyä asuntokauppojen lukumäärän supistumisena ja hintojen alenemisena, mikä puolestaan pienentäisi verokertymää.

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltäviä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta.

4.4 Verotuet

Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen verotukiselvityksen mukaan v. 2009 tuloverotuksen ja välillisen verotuksen verotukien määrä oli yhteensä 13,2 mrd. euroa, josta valtion osuus oli n. 8,5 mrd. euroa. Eniten tukea kohdentui asumiseen ja ympäristöön, n. 3,9 mrd. euroa (sisältäen laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuvan verotuen, n. 1,9 mrd. euroa). Sosiaaliturvan verotuki oli n. 4 mrd. euroa, teollisuuden ja elinkeinojen 0,8 mrd. euroa ja liikenteen n. 0,5 mrd. euroa. Pääosa verotuista sisältyy tuloverolain säädöksiin. Välillisen verotuksen ja elinkeinoverotuksen kautta suunnatun tuen osuus oli yhteensä noin viidennes. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että osatusta on päällekkäisiä eikä verotuen poistaminen välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen.

Valtiovarainministeriön asettamassa verotukihankkeessa on vuoden 2009 lainsäädännöstä tunnistettu 208 verotukea. Kaikkien verotukien euromääräistä suuruutta ei tässä vaiheessa ole vielä pystytty arvioimaan. Tavoitteena on, että vuoden 2012 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä käytössä ovat uuden verotukiselvityksen mukaiset nykyistä kattavammat laskelmat verotuen määrästä.

4.5 Muiden tulojen arviot

	2009 tilinpäätös	2010 budjetoitu	2011 esitys	2010—2011 muutos, %
Sekalaiset tulot, milj. euroa	4 605	4 729	4 642	-1,8
— siirto valtion eläke- rahastosta	1 427	1 472	1 531	4,0
— EU-tulot	1 048	1 186	1 162	-2,0
— valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	461	493	486	-1,4
— Raha-automaatti- yhdistyksen tuotto	407	381	374	-1,8
— siirto valtion asunto- rahastosta	205	228	166	-27,2
— muut	1 057	970	922	-4,9

Valtion sekalaisiksi tuloiksi arvioidaan 4 642 milj. euroa eli 1,8 % vähemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2010. Euroopan unionilta saataviksi tuloiksi arvioidaan 1 162 milj. euroa eli 2 % kuluvaan vuoden budjetoitua vähemmän. Euroopan unionilta saatavista tuloista merkittävimmät erät koostuvat maatalouden ja maaseudun kehittämisen tuista, rakennepoliittisesta tuesta, liikennehankkeiden TEN-tuesta sekä kantopalkkioista. Valtion eläke-rahastosta tuloutetaan valtion budjettitalouteen 1 531 milj. euroa. Tuloutus vastaa lain mukaan enimmäismäärää eli 40 % vuotuisesta eläkemenosta. Veikkausvoittovaroja tuloutetaan valtion budjettitalouteen 1,4 % ja Raha-

automaattiyhdistyksen tuottoa 1,8 % vähemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2010. Muita sekalaisiin tuloihin budjetoitavia eriä ovat mm. arviot erilaisten maksujen tuotoista.

	2009 tilinpäätös	2010 budjetoitu	2011 esitys	2010—2011 muutos, %
Korkotulot ja voiton tuloutukset, milj. euroa	1 197	1 427	1 622	13,7
— korkotulot	138	109	137	26,0
— osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	650	900	1 170	30,0
— osuus Suomen Pankin voitosta	250	260	150	-42,3
— valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	159	158	165	4,4

Korkotuloja ja voiton tuloutuksia arvioidaan kertyvän 1 622 milj. euroa, mikä on 13,7 % enemmän kuin vuodelle 2010 budjetoitu. Korkotuloiksi arvioidaan 137 milj. euroa. Valtion korkotulot kertyvät valtion myöntämistä pitkäaikaisten lainojen sekä päivittäisen tarpeen ylittävien kassareservien sijoitustoiminnan koroista. Kassa-reservin arvioidaan v. 2011 olevan 9,0 mrd. euroa ja keskituoton 1,0 %.

Osinkotulojen arvioidaan nousevan taloustilanteen paranemisen seurauksena 770 milj. euroon. Nettotuloiksi osakemyynneistä on arvioitu tavanomaiseen tapaan 400 milj. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan Suomen Pankki tulouttaa valtiolle 50 % edellisen vuoden tuloksestaan. Pankkivaltuusto voi päättää suuremman osuuden tulouttamisesta. Viime vuosina Suomen Pankki on tulouttanut pääsäännön mukaista määrää suurempia osuuksia valtiolle. Matalan korkotason odotetaan kuitenkin pitävän vuoden 2010 korkokatteen matalana ja sen seurauksena myös valtiolle tuloutettavan osan arvioidaan jäävän v. 2011 kuluvan vuoden tuloutusta matalammaksi. Valtion liikelaitosten voiton tuloutuksiksi arvioidaan 165 milj. euroa. Summasta 70 milj. on Senaatti-kiinteistöjen ja 95 milj. euroa Metsähallituksen voiton tuloutusta.

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 50 269 milj. euroa, mikä on lähes yhtä paljon kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa mutta yli 2 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2010 on budjetoitu kolmas lisätalousarvio mukaan lukien. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat vähenevät reaalisesti n. 2 % vuoden 2010 varsinaisesta talousarviosta ja lähes 6 % vuodelle 2010 budjetoidusta. Hallinnonalojen määrärahojen vähennystä selittää muun muassa määräaikaisten elvytystoimien kuten finanssisijoitusten vähittäinen poistuminen. Vuoden 2010 lisätalousarvioilla korjattua menotasoa

5. Talousarvioesityksen määrärahat

korottaa lisäksi Kreikalle ja Latvialle myönnettyt lainat. Korkomenojen arvioidaan v. 2011 alenevan vuoden 2010 tasolta.

Taulukko 8. Määrärahat pääluokittain vuosina 2009—2011¹⁾

Tunnus	Pääluokka	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €		esitys milj. €	milj. €
21.	Eduskunta	116	122	133	11	9
22.	Tasavallan presidentti	12	15	22	7	47
23.	Valtioneuvoston kanslia	79	78	79	1	1
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 167	1 190	1 257	67	6
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	812	792	830	37	5
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 263	1 270	1 324	54	4
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 788	2 709	2 853	144	5
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	14 463	14 869	15 273	404	3
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	5 978	6 218	6 558	340	5
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 804	2 833	2 805	- 28	- 1
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 282	2 215	2 043	- 172	- 8
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 851	4 228	3 290	- 937	- 22
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	10 031	11 529	11 552	23	0
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	379	329	317	- 12	- 4
36.	Valtionvelan korot	1 872	2 076	1 933	- 143	- 7
	Yhteensä	46 897	50 474	50 269	- 205	- 0

¹⁾ Taulukossa määrärahat on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.1 Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehys

Vastuullisen ja pitkäjänteisen menopolitiikan varmistamiseksi hallitusohjelmaan sisältyy budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava koko vaalikauden kattava menosääntö. Menosääntö asettaa enimmäismäärän pääosalle, noin kolmelle neljännekselle, talousarviomenoista. Menosääntö ja sen pohjalta vahvistetun valtiontalouden kehysten ulkopuolelle jäävät ennen kaikkea suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, asumistuki, kansaneläkelaista johtuvat siirrot Kansaneläkelaitokselle sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehysten piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehysten ulkopuolelle jäävät valtionvelan korkomenot, arvonlisäverome-

not, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä suorituksen välittäjänä.

Maaliskuun 2010 kehyspäätöksellä vaalikauden kehys tarkistettiin teknisesti vastaamaan talousarvion rakenteessa tapahtuneita muutoksia sekä muutettiin vuoden 2011 hinta- ja kustannustasoon. Kehyspäätöksen mukainen menokehys vuodelle 2011 oli 38 003 milj. euroa, josta ns. jakamattomaksi varaukseksi jätettiin 53 milj. euroa 300 milj. euron lisätalousarviovarauksen lisäksi.

Vuoden 2010 kevään lisätalousarvioissa vuoden 2011 kehystaso on tarkentunut edelleen yhteensä 121 milj. eurolla hinta- ja kustannustason sekä talousarvion rakenteen muutoksia vastaavasti. Näiden tarkistusten jälkeen kehystaso vuodelle 2011 oli 38 124 milj. euroa.

Talousarviossa kehystasoa on tarkistettu yhteensä -52,5 milj. eurolla vastaamaan tarkentuneita hintaennusteita ja rakenteellisia muutoksia. Rakennemuutoksista aiheutuvat tarkennukset vuodelle 2011 ovat yhteensä -85,1 milj. euroa ja ne on eritelty tarkemmin taulukossa 9.

Taulukko 9. Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2010	2011
25.01.03	Tietosuojavaltuutetun toimiston valvontamaksusuoritetulojen bruttobudjetointi (lisää tuloja momentilla 12.25.99)		0,1
27.10.18	Puolustusmateriaalihankintojen tilausvaltuuksien menojen ajoitusmuutoksen tarkentuminen; 5 milj. euron rahoitus vuodelta 2010 myöhentyy vuoden 2011 sijaan vuodelle 2013 (vrt. LTA III 2010)	5,0	-5,0
28.91.41	Energiaverojen korotuksista aiheutuvan energiaverotuen menovaikutuksen muutos kehyspäätöksen 2010–2013 arvioon nähden (taustalla on verotuksen rakennemuutos, jossa sosiaalivakuutusmaksuja kevennettiin ja välillistä verotusta kiristettiin)		-95,0
29.40.50	Yliopistojen alv-kompensaation tarkistus vuoden 2009 tilinpäätöstitoisiin perustuen		15,9
31.20.01	Katsastustoiminnan valvontamaksun bruttoutuksen lykkääminen vuoteen 2012 (vähentää momentin 11.19.07 tuloja vastaavasti)		-4,8
32.20.03	Momenteilta 30.30.01 ja 35.01.04 siirrettävät henkilöstökustannukset bruttobudjetoidaan.		0,6
33.03.04, 33.70.52	Arpajaisveron korotus vähentää kehyksen ulkopuolisten Veikkauksen momenttien menotasoa, jota vastaavasti lisätään rahoitusta kehykseen kuuluville momenteille.		3,2
Yhteensä		5,0	-85,1

Hinta- ja kustannusarvioiden tarkentumisesta johtuen kehystasoa on tarkistettu nettomääräisesti 32,6 milj. eurolla. Tarkistettu menokehys vuodelle 2011 on 38 072 milj. euroa.

Taulukko 10. Kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset, milj. euroa

	2011
Tarkistus määrärahaan ja kehystasoon	
<i>Lakisääteisesti indeksisidonnaiset menot</i> (eläkkeet, kuntien valtionosuudet sekä muut lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut, EU-jäsenmaksu)	-15,6
<i>Sopimusperusteisesti hintatarkistettavat menot</i> (valtion palkat sekä sosiaaliturva- ja eläkemaksut, puolustusmenot)	16,0
Tarkistus kehystasoon	
<i>Harkinnanvaraiset menot</i>	32,2
Yhteensä	32,6
Jakamaton varaus	
Kehyksen ulkopuoliset menot	

Talousarvioesityksen kehukseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 37 673 milj. euroa, mikä jättää n. 99 milj. euron jakamattoman varauksen vuosittaisen 300 milj. euron lisäbudjettivarauksen lisäksi.

Kehyksen ulkopuolisiksi menoiksi ehdotetaan 12 596 milj. euroa. Kehysten ulkopuolelle jäävien menojen arvio on alentunut nettomääräisesti n. 1 182 milj. euroa verrattuna vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon. Vähentymisestä pääosa, nettomääräisesti n. 1,0 mrd. euroa, selittyy elvytysluonteisten finanssisijoitusten poistumisella. Lisäksi mm. työttömyysturvan ja asumistuen menot alenevät yhteismäärältään yli 200 milj. eurolla. Kehyksen ulkopuolisia menoja lisäävänä tekijänä on tuloveronkevennyksen kompensaatio kunnille, 129 milj. euroa. Valtionvelan korkomenot ovat kasvavasta valtionvelan määrästä huolimatta v. 2011 n. 143 milj. euroa alemmat kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa poikkeuksellisen matalasta korkotasosta johtuen.

Taulukko 11. Kehyksen ulkopuolelle jäävät määrärahat, milj. euroa

	2011 esitys
<i>Menosäännön mukaan</i>	
Työttömyysturvamenot, asumistuki ja Kela-siirto	5 707
Veronkevennysten kompensatiot kunnille	1 002
EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot	1 151
Veikkausvoittovaroja ja RAY:n tuloutusta sekä totopeleistä kertyviä tuloja vastaavat menot	860
Osakkeiden myyntitulojen käyttösääntöön perustuen osakemyyntituloilla rahoitettavat menot	1
Korkomenot	1 933
Finanssisijoitukset	825
Tekniset läpivirtauserät	124
Arvonlisäveromäärärahat	994
Yhteensä	12 596

5.2 Poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat

Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman määrärahat on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan. Politiikkaohjelmaa johtaa elinkeinoministeri, jota tässä tehtävässä avustaa työ- ja elinkeinoministeriöön sijoitettu ohjelmajohtaja.

Talouden syvästä taantumisesta ja sitä seuranneesta työttömyyden kasvusta huolimatta työvoiman riittävyys muodostuu ongelmaksi talouden alkaessa jälleen elpyä. Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman toimenpiteillä tähdätään työn tuottavuuden kohottamiseen ja työvoimapanosten riittävyyden turvaamiseen seuraavien parinkymmenen vuoden ajanjaksolla hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjan turvaamiseksi.

Työvoimapanoksen vähenemistä pyritään ehkäisemään eri keinoin:

— Kehitetään työelämän turvallisuuden ja joustavuuden vaatimusten välille kansalaisten työllistymisturvaa ja toisaalta työelämän joustavuutta lisäävä malli, joka myös lyhentää työttömyysjaksojen kestoja.

— Toteutetaan toimia vaikeasti työllistyvien työhön osallistumiseen nostamiseksi parantamalla sosiaaliturvan ja työn yhteensovittamista. Selvitetään keinoja ikääntyvien ja eläkeiän jo saavuttaneiden työhön osallistumisen lisäämiseksi.

— Työvoiman saatavuutta parannetaan työvoimapolitiikan uudistamislinjauksilla, joilla puututaan mahdollisimman varhain työttömyyteen ja estetään syrjäytymistä ja työttömyyden pitkittymistä. Edistetään myös työurien alkupäätä pidentäviä toimia. Samoin pyritään vähentämään terveydellisistä syistä aiheutuvia keskeytyksiä työuran aikana.

— Työmarkkinoiden toimivuutta vaarantaviin kohtaanto-ongelmiin haetaan ratkaisuja. Työvoimatarpeiden ennakointia parannetaan ja tehostetaan ennakoinnin vaikutusta koulutukseen.

Yhtenä lähtökohtana on tunnistaa työelämän laadun vaikutus työorganisaatioiden innovaatiokykyyn ja sen myötä tuottavuuteen. Työelämän laatua parantavat kehittämistoimet kootaan samaan päämäärään tähtääväksi kokonaisuudeksi. Yksi osa ohjelmapohjaista kehittämistä ovat panostukset yritysten innovaatiokykyä tukevaan johtamiseen ja liiketoimintaosaamiseen.

Yritystoiminnan edellytyksistä huolehditaan muun muassa tuemalla eri hallinnonalojen toimia yrittäjyyshalukkuuden ja erityisesti yritysten kasvupalukkuuden kohottamiseksi. Vaikuttavia toimia tässä suhteessa ovat riskinottoon kannustavat yritysten verotuksen muutokset sekä yrittäjien sosiaaliturvaa kohentavat toimet. Yritysten hallinnollista taakkaa vähennetään tähän tähtäävän toimintaohjelman mukaisesti, erityisesti sähköisen asiointin kautta. Myös

Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma

Terveyden edistämisen
politiikkaohjelma

maa- ja metsätalous- ja maaseutuyrittäjyyden kehittämistoimia sisältyy politiikkaohjelman toteutussuunnitelmaan.

Terveyden edistämisen politiikkaohjelman toimintamäärärahat on budjetoitu sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Poliitiikkaohjelmaa johtaa peruspalveluministeri, jota tässä tehtävässä avustaa sosiaali- ja terveysministeriöön sijoitettu ohjelmajohtaja.

Terveyden edistämisen politiikkaohjelman toimenpiteillä, kuten muillakin politiikkaohjelmilla, pyritään edistämään huoltosuhteen ja työllisyysasteen myönteistä kehitystä. Erityisesti keskeisten kansansairauksien syihin vaikuttamalla voidaan hillitä terveydenhuollon palveluista, sairauspoissaoloista ja varhaisesta eläköitymisestä aiheutuvia merkittäviä kustannuksia. Erityisesti työterveyshuollon kehittäminen ennaltaehkäisyä painottavaksi ja työhyvinvointia koskevan tiedon levittäminen ovat keskeisiä painopistealueita.

Vuonna 2011 toimenpiteet painottuvat hyvien käytäntöjen levittämiseen, mm. terveyden edistämisen laatusuosituksia koskevan tukiaineiston julkaisemiseen, tiettyjen hankkeiden loppuunsaattamiseen sekä ohjelman tulosten analysointiin ja seuraavaa hallituskautta koskevien terveyden edistämisen keskeisten aihealueiden työstämiseen.

Lasten, nuorten ja
perheiden hyvinvoinnin
politiikkaohjelma

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman toimintamäärärahat on budjetoitu opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokkaan. Ohjelman koordinoinnista vastaa kulttuuri- ja urheiluministeri, ja ohjelmajohtaja on sijoitettu opetus- ja kulttuuriministeriöön. Ohjelma pohjautuu hallituksen strategia-asiakirjaan 2007 sekä valtioneuvostossa 13.12.2007 hyväksytyyn lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan 2007—2011.

Politiikkaohjelma jakautuu kolmeen osa-alueeseen: lapsilähtöinen yhteiskunta, hyvinvoiva lapsiperhe sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Lämpileikkaavina teemoina jokaisessa osa-alueessa ovat sukupuolten tasa-arvo ja monikulttuurisuus.

Vuonna 2011 määrärahaa on tarkoitus käyttää mm. seuraaviin toimenpiteisiin:

— Poliitiikkaohjelman lapsitiedon indikaattorien kehittäminen

— Poliitiikkaohjelman arviointi, keskeisten tulosten raportointi, hallinnointi, viestintä, koulutus, seminaarit ja julkaisutoiminta sekä muut vastaavat toimintamenot.

5.3 Määrärahat
hallinnonaloittain

**Valtioneuvoston
kanslia
(pääluokka 23)**

Valtioneuvoston pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä 79,3 milj. euroa, missä on lisäystä 1 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahasta 36 milj. euroa on puoluetukea, josta 18 milj. euroa on tarkoitettu tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen.

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 257 milj. euroa, missä on lisäystä 67 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Ulkoasiainministeriön pääluokan määrärahoista ulkoasiainhallinnon osuus on 18 %, kriisinhallinnan 6 %, lähialueyhteistyön 1 %, kansainvälisen kehitysyhteistyön 66 % ja muiden menojen 9 %.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan ehdotetaan yhteensä 117 milj. euroa, missä on lisäystä vajaat 4 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan osuus suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoista on 58 milj. euroa. Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan 59 milj. euroa kriisinhallintatoiminnan kalusto- ja hallintomenoihin. Sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahojen mitoituksessa on otettu huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan v. 2011.

Siviilikriisinhallintaan ehdotetaan 18,3 milj. euroa vuoden 2010 tavoin. Määrärahaan sisältyy 400 000 euroa rauhanvälittämiseen.

Sotilaallisissa ja siviilikriisinhallintaoperaatioissa arvioidaan olevan palkattua henkilöstöä v. 2011 yhteensä n. 650 henkilötyövuotta.

Lähialueyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 15,5 milj. euroa. Lähialueyhteistyön ensisijainen kohde on Luoteis-Venäjän federaatiopiiri. Lähialueyhteistyötä ohjaa v. 1992 solmittu Suomen ja Venäjän välinen lähialueyhteistyösopimus sekä valtioneuvoston v. 2004 vahvistama lähialueyhteistyöstrategia.

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan talousarvioesityksessä myönnettäväksi yhteensä n. 1 074 milj. euroa. Kehitysyhteistyömenojen arvioidaan nousevan 108 milj. euroa vuoden 2010 varsinaisesta talousarviosta. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan nousevan 0,58 prosenttiin bruttokansantulosta, ja ylittävän näin Suomen kansainväliset sitoumukset. Ulkoasiainministeriön pääluokan lukuun 30, Kansainvälinen kehitysyhteistyö, ehdotetaan myönnettäväksi yhteensä 820 milj. euroa sekä 561 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2011 jälkeisille vuosille.

Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) osakepääoman korottamiseen esitetään 15 milj. euron määrärahaa.

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 830 milj. euroa, joka on 37 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Ilman vuosittain paljon vaihtelevia vaalimenoja hallinnonalan määrärahojen lisäys vuoteen 2010 on 21 milj. euroa. Lisäyksestä 6 milj. euroa aiheutuu yksityisille oikeusavustajille maksettavien korvausten kasvusta.

Määrärahoista 34 milj. euroa on tarkoitettu ministeriölle ja sen yhteydessä toimiville virastoille, 335 milj. euroa tuomioistuimille, oikeusapuun ja holhoustoimen edunvalvontapalveluihin, 226 milj.

**Ulkoasiainministeriön
hallinnonala
(pääluokka 24)**

Kriisinhallinta

Lähialueyhteistyö

Kehitysyhteistyö

**Oikeusministeriön
hallinnonala
(pääluokka 25)**

euroa rangaistusten täytäntöönpanoon, 99 milj. euroa ulosottotoimeen, 44 milj. euroa syyttäjän-toimeen, 51 milj. euroa arvonnäve-romenoihin, 18 milj. euroa vaalimenoihin ja 23 milj. euroa muihin menoihin.

Tavoitteena on vahvistaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon. Erityisesti heikommin osallistuvien ryhmien, muiden muassa nuorten ja maahanmuuttajien, tietoisuutta omista osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista lisätään.

Oikeusturva sekä maksuhäiriöt ja niiden hoitaminen

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön yhteistyönä toteutetaan ja käynnistetään vuoden 2010 aikana laadittavan esitutkintaa, syyteharkintaa ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamista koskevan kokonaissuunnitelman mukaisia toimenpiteitä. Kokonaiskäsittelyajasta tulee ottaa vastuu asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaista toimintaa tehostetaan syyttäjälaitoksessa, tuomioistuimissa ja ulosottolaitoksessa. Tähän osoitetaan lisämäärärahaa 2,8 milj. euroa. Lisäksi syyttäjälaitokselle osoitetaan vuoden 2010 talousarvion kertaluonteisen lisäyksen suuruinen 1,65 milj. euron lisämääräraha.

Lainsäädäntöä muutetaan siten, että lähisuhdeväkivaltaa koskevat asiat käsitellään aiempaa useammin viranomaisaloitteisesti. Lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi syyttäjille ja tuomioistuimille osoitetaan yhteensä 1,5 milj. euron lisävoimavarat.

Hovioikeuksissa otetaan käyttöön jatkokäsittelylupajärjestelmä. Järjestelmällä pyritään luomaan hovioikeuksissa edellytykset sille, että voimavaroja voidaan kohdentaa nykyistä paremmin asioiden laadun vaatimalla tavalla. Lautamiesten käytön vähentämisestä säästyviä varoja tullaan v. 2011 edelleen käyttämään pahiten ruuhkautuneiden käräjäoikeuksien vahvistamiseen. Valmistellaan immateriaalioikeusasioiden keskittäminen markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Tuomioistuinten asianhallintajärjestelmää kehitetään vuosina 2010—2014. Hankkeen toteuttamiseen osoitetaan 1 milj. euroa vuodelle 2011.

Luottotappioiden torjunnassa tavoitteena on hyvän perintätuloksen aikaansaaminen ja asioiden joutuisa käsittely velkojan saatavien turvaamiseksi ja velkaongelmien syvenemisen ehkäisemiseksi.

Rikollisuuden vastustaminen

Kriminaalipolitiikassa erityisiä tavoitteita ovat väkivaltarikollisuuden ja uusintarikollisuuden vähentäminen sekä rikosvastuun joutuisa toteuttaminen. Erityisesti pyritään vähentämään naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Uhrien, erityisesti lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien, tarpeet otetaan tukitoimissa ja oikeusprosessissa entistä paremmin huomioon. Lisätään syyttäjien osallistumista esitutkintaan tavoitteena tukea esitutkinnan laadun parantamista.

Rangaistusten täytäntöönpanossa siirretään toiminnan painopistettä laitosseuraamuksista yhdyskuntaseuraamuksiin ja suljetuista laitoksista avolaitoksiin. Erityistä huomiota kiinnitetään väkivaltai-

sen käyttäytymisen vähentämiseen tähtävien toimintaohjelmien toteuttamiseen. Hallitun vapauttamisen parantamiseksi perustetaan vapauttamisyksiköitä. Vuoden 2011 alusta otetaan käyttöön uusi yhdyskuntaseuraamus, valvontarangaistus.

Sisäasiainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 324 milj. euroa, mikä on 54 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Suurimmat määrärahalisäykset kohdistuvat maahanmuuttoon.

Siviilikriisinhallinnan menoihin osoitetaan 1,7 milj. euroa, joka on 0,2 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian ja turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten pohjalta ylläpidetään ja kehitetään siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia osana Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan.

Poliisitoimen menoihin osoitetaan 689 milj. euroa. Poliisiasiain-tietojärjestelmän kokonaisuudistuksen (Vitja-hanke) jatkamiseen osoitetaan rahoitusta 2 milj. euroa. Vuonna 2009 käynnistettyä uudistusta jatketaan tavoitteena uuden järjestelmän käyttöönotto 2013. Kokonaisuudistukseen liittyen toteutetaan vuoden 2011 kesäkuun loppuun mennessä ase- ja turvallisuusalan valvontarekisterit sekä rahankeräysrekisteri. Talousrikollisuuden torjuntaan osoitetaan 2 milj. euroa ja terrorismin torjuntaan 0,85 milj. euroa.

Poliisin toimintaa painotetaan rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseen ja vähentämiseen, poliisin toimintavalmiuden sekä palvelukyvyyn turvaamiseen ja parantamiseen. Väkivaltarikollisuuden torjunnassa painotetaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa rikollisuutta sekä lähisuhdeväkivaltaa. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä heikennetään ja rikollisryhmien määrää vähennetään. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan rikollisuuteen aktiivisesti.

Poliisin toimivaltuuksien sääntelyä selkeytetään toteuttamalla esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistus.

Rajavartiolaitoksen menoihin osoitetaan 248 milj. euroa. Rajavartiolaitoksen kaksimoottorisen helikopterikaluston uusiminen aloitetaan tilausvaltuudella vuodesta 2011 alkaen. Hankinnan kokonaisuus-hinta vuosina 2011—2014 on yhteensä 62 milj. euroa, johon haetaan myös Euroopan unionin ulkorajarahaston rahoitusta. Rajavartiolaitos jatkaa yhteensä 23 partioveneen hankintaa, mihin osoitetaan rahoitusta 4,2 milj. euroa vuodelle 2011. Toisen Dornier-lentokoneen teknisen valvontajärjestelmän uudistamiseen osoitetaan 3 milj. euroa. Hankinta rahoitetaan Öljysuojarahastosta.

Pelastustoimen ja hätäkeskuslaitoksen menoihin osoitetaan 88 milj. euroa. Hätäkeskuslaitoksen rakenneuudistukseen ja uudistuksen edellyttämän uuden tietojärjestelmän (TOTI) hankintaan osoitetaan 5,95 milj. euroa vuodelle 2011.

**Sisäasiainministeriön
hallinnonala
(pääluokka 26)**

Siviilikriisinhallinta

Poliisitoimi

Rajavartiolaitos

Pelastustoimi ja
hätäkeskuslaitos

Pelastustoimen tavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja palokuolemia. Pelastustoimi toteuttaa yhteistyössä muiden vastuuviranomaisten kanssa asumisen paloturvallisuuden toimenpideohjelmaa ja pyrkii lisäämään turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä. Uudistettu pelastuslaki tulee voimaan vuoden 2011 aikana. Pelastustoimi toteuttaa uuden lain mukaisia linjauksia ja pelastuslaitokset laativat lain mukaiset valvontasuunnitelmat.

Hätäkeskustoiminnan tavoitteena on, että Suomessa on v. 2015 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Hätäkeskuslaitos. Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuslaitoksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoteen 2015 mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa. Vuoden 2011 aikana toteutetaan ensimmäinen uuden aluejaon mukainen hätäkeskuksen lakkauttaminen ja sen toimintojen yhdistäminen toiseen keskukseseen.

Maahanmuutto

Maahanmuuton menoihin osoitetaan yhteensä 207 milj. euroa, josta pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon 87 milj. euroa ja kunnille maksettaviin korvauksiin 100 milj. euroa. Maahanmuuttovirastolle osoitetaan 2,9 milj. euroa 40 määräaikaisen henkilön palkkaamiseen edelleen vuoden 2011 loppuun asti.

Vuonna 2011 vastaanoton piirissä arvioidaan olevan keskimäärin 5 270 turvapaikanhakijaa. Turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut viime vuosina, mistä johtuen vastaanoton kustannukset sekä kunnille maksettavat korvaukset ovat lisääntyneet. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon sekä kunnille maksettaviin korvauksiin ehdotetaan 36 milj. euron lisäystä vuoden 2010 talousarvion tasoon verrattuna. Paluumuuttajien muuttovalmennukseen osoitetaan lisäystä 0,5 milj. euroa. Paluumuuttajajärjestelmää ollaan lakkauttamassa siirtymävaiheen jälkeen ja paluumuuttovalmennukseen osallistuvien määrät ovat hieman lisääntyneet ennen järjestelmän lakkauttamista.

Viime vuosina maahanmuutto Suomeen on lisääntynyt ja kasvun ennakoidaan jatkuvan. Työvoiman maahanmuutto lisääntyy lähitulevaisuudessa, vaikkakin talouden taantuma on tilapäisesti vähentänyt ulkomaisen työvoiman tarvetta. Myös turvapaikanhakijoiden määrä on kasvanut, mutta määrän kehitystä on vaikea ennakoida. Myös perhesiteiden ja opiskelun vuoksi tapahtuva maahanmuutto on ollut kasvussa. Hallinnonalan strategian mukaisesti maahanmuuttopolitiikka on aktiivista ja vastuullista. Toteutuksessa otetaan huomioon suomalaisen yhteiskunnan, työmarkkinoiden ja maahanmuuttajien lisäksi politiikan vaikutukset lähtömaihin. Maahanmuuttajien osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan edistetään hyvällä kotouttamisella. Hyvien etnisten suhteiden toteutumiseen panostetaan. Vastataan kansainvälisen suojelun tarpeisiin ihmisoi-keuksien toteutumisen periaatteet varmistuen.

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 853 milj. euroa, mikä on 144 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen lisäys aiheutuu pääosin ajoitusmuutoksista puolustusmateriaalin tilausvaltuusmenoissa sekä ennakollisista kustannustasotarkistuksista.

Vuoden 2011 talousarvioesityksessä esitettävistä uusista ja aiemmin myönnettyistä puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu vuodelle 2011 menoja yhteensä 854 milj. euroa. Tilausvaltuuksista aiheutuu talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 1 660 milj. euron suuruiset menot. Vuoden 2011 talousarvioesityksen määrärahoilla ylläpidetään puolustusvoimien toiminnan nykytaso.

Puolustusvoimien tehtäviä ovat Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. Näistä tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen, joka muodostaa perustan muiden tehtävien suorittamiselle. Puolustusvoimat valmistautuu torjumaan maahan kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön ja sillä uhkaamisen. Tämä korostaa ennaltaehkäisyn merkitystä. Puolustuskyky ja -valmius mitoitetaan siten, että tehtävät ovat toteutettavissa tilannekehityksen mukaisesti.

Puolustusvoimille kuuluvat tehtävät vaativat selkeää toimintojen ja hankintojen priorisointia. Henkilöstökustannukset, materiaallinen kehittäminen ja toimintamenot pyritään pitämään tasapainossa. Tämä edellyttää henkilöstö- ja kiinteistömenojen suhteellisen osuuden kasvun pysäyttämistä. Uskottavan kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämiseksi materiaaliseen ylläpitoon ja kehittämiseen käytetään keskimäärin noin kolmannes puolustusmäärärahoista.

Sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskykyjen kehittämisen haasteena on edelleen toiminnan ylläpitoon tarvittavien resurssien riittävyys sekä teknologian hankinnan, käytön ja ylläpidon kallistuminen.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan määrärahoja 1 696 milj. euroa, mikä on 72 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys johtuu pääosin määrärahasiirrosta puolustusmateriaalihankinnat-momentilta ja ennakkollisesta kustannustasotarkistuksesta.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan määrärahoja 738 milj. euroa, mikä on 40 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys aiheutuu pääosin aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien menoajoitusmuutoksista ja ennakkollisesta kustannustasotarkistuksesta.

Puolustusministeriön hallinnonalalle sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin ehdotetaan määrärahoja 59 milj. euroa, mikä on 5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Kriisinhallintaa käsitellään tarkemmin ulkoasiainministeriön hallinnonalan yleisperusteluissa kohdassa kriisinhallinta.

**Puolustusministeriön
hallinnonala
(pääluokka 27)**

Sotilaallinen
maanpuolustus

Sotilaallinen
kriisinhallinta

**Valtiovarainministeriön
hallinnonala
(pääluokka 28)**

Valtiovarainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 15 273 milj. euroa, missä on lisäystä 404 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna johtuen pääasiassa kuntien valtionosuuksien ja valtion eläkemenojen kasvusta. Hallinnonalan määrärahoista kunnille maksettavien avustusten osuus on 54 %. Muita merkittäviä eräitä ovat valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset (26 % menoista) ja maksut EU:lle (12 % menoista).

Aluehallintovirastot

Aluehallintovirastoja kehitetään edelleen usean eri ministeriön strategisesti ohjaamana alueellisiin oikeusturva-, lupa- ja valvonta-tehtäviin erikoistuvana viranomaisena. Aluehallintovirastojen toimintamenomäärärahat ovat 49,2 milj. euroa. Virastojen sisäistä yhtenäisyyttä vahvistetaan. Aluehallinnon viranomaisten tietojärjestelmien yhtenäistäminen saatetaan päätökseen alue- ja paikallishallinnon tukitoimiin sisältyvällä 1 milj. euron määrärahalta.

Vero- ja tullihallinto

Verohallinnon toiminnan painopistealueita ovat palvelu, verovalvonta, verovarojen hallinta ja kansainvälistyminen. Palvelutoimintaa kehitetään asiakasryhmittäin. Verovalvontaa ja riskienhallintaa parannetaan mm. kehittämällä asiakkaan analyysi- ja valikointimenettelyä. Verovarojen hallinnassa asiakaskohtaisuutta lisätään verotilillä, johon kirjataan kaikki asiakkaan ja verohallinnon väliset tilitapahtumat (veloitteet ja hyvitykset).

Arvonlisäverolakia on muutettu siten, että rakentamispalveluita ja päästöoikeuksia koskee käännetty arvonlisäverovelvollisuus. Käännettyä verovelvollisuutta sovellettaessa verovelvollinen olisi myyjän sijasta ostaja. Päästöoikeuksien käännetty arvonlisäverovelvollisuus on tullut voimaan elokuun alusta 2010 ja rakentamispalveluiden osalta tulee voimaan huhtikuun 2011 alusta. Muutoksen tavoitteena on karsia rakennusalan harmaata taloutta, parantaa rehellisten ja epärehellisten verovelvollisten välistä kilpailutilannetta sekä ehkäistä veronkiertoa aliurakointiketjussa. Järjestelmän monimutkaistumisen on arvioitu lisäävän verohallinnon henkilötyövuosimäärää koulutuksessa, ohjeistuksessa ja perusvalvonnassa kolmen ensimmäisen vuoden aikana n. 60 henkilöllä ja sen jälkeen n. 30 henkilöllä. Resurssitarpeesta on katettu 40 henkilötyövuotta siirrolla Tullilaitoksesta.

Hallitus toteuttaa harmaan talouden torjuntaohjelmaa käännetyn arvonlisäverojärjestelmän kautta ja perustamalla Harmaan talouden selvityskeskukseen Verohallintoon.

Tullilaitoksen toiminnan painopisteenä ulkomaankaupan ja verotuksen tehtäväalueilla on asiakasstrategian toimeenpano. Palvelutason tulee täyttää asiakkaiden tarpeet ja turvata tullivarmuus. Yhteiskunnan suojaamisen tehtäväalueella tullilaitos torjuu kansainvälistä rikollisuutta tekemällä kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä sekä kehittämällä tietojärjestelmään ja tiedonhankintaan liittyvää teknistä välineistöään.

Peruspalvelujen järjestämiseen tarkoitettuun valtionosuuteen ehdotetaan 8 039 milj. euroa, missä on lisäystä 287 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahaan sisältyy 1,6 %:n kustannustason tarkistus lukuun ottamatta kuntien yleistä kulttuuritoimea ja asukaskohtaista taiteen perusopetusta.

Kuntataloutta ja valtion tukea kunnille käsitellään tarkemmin yleisperustelun kohdassa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Ahvenanmaan maakunnalle maksettavat tulonsiirrot on arvioitu yhteensä 225 milj. euroksi, missä on lisäystä 21 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Ahvenanmaan tasoitusmaksun perusteena ovat valtion varsinaiset tulot, joiden arvioidaan kasvavan talouskehityksen johdosta.

Valtion maksamiin eläkkeisiin ja korvauksiin ehdotetaan 4 017 milj. euroa, missä on lisäystä 155 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kasvu johtuu pääasiassa uusien alkavien eläkkeiden voimakkaasta kasvusta aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Valtion eläkelain toimeenpano henkilöasiakkaiden palvelujen osalta siirretään vuoden 2011 alusta Valtiokonttorista Kuntien eläkevakuutukseen, joka maksaa jatkossa valtion eläkkeet henkilöasiakkaille.

Energiaverotukeen ehdotetaan 148 milj. euroa, mikä on 34 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Kasvu johtuu pääosin siitä, että esitettävän energiaverolain muutoksen johdosta energiaintensiivisten yritysten veronpalautukset tulevat kasvamaan edellisvuosien tasosta.

Suomi saa v. 2011 sitoutua Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korotukseen, jota varten ehdotetaan 3,5 milj. euron määrärahaa. Vuonna 2011 sitoutuu peruspääoman korotuksiin, josta aiheutuu yhteensä 16,7 milj. euroa menoja vuosille 2011—2015. Lisäksi Suomi sitoutuu v. 2011 pankin takuupääomakorotukseen vuosina 2011—2015 yhteensä 265,5 milj. euron arvosta.

Suomen maksuosuuksiin Euroopan unionille ehdotetaan 1 770 milj. euroa, missä on vähennystä 30 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Suomen maksuosuus arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvista maksuista jää heikomman talouskehityksen johdosta aiemmin arvioitua pienemmäksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 6 558 milj. euroa, missä on lisäystä 340 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahojen kasvu on seurausta erityisesti yliopistojen valtionrahoituksen osin kertaluonteisesta lisäyksestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahoista pääosan muodostavat määrärahat yliopistojen valtionrahoitukseen ja tieteen

Kuntien tukeminen

Ahvenanmaan
maakunnan tukeminen

Valtion eläkemenot

Energiaveron tuki

Suomen osuus
Kansainvälisen jälleenra-
kennus- ja kehityspankin
peruspääoman
korottamisesta

Maksut EU:lle

**Opetus- ja kulttuuri-
ministeriön
hallinnonala
(pääluokka 29)**

tukemiseen sekä valtionosuudet ja -avustukset ammattikorkeakouluopetukseen, yleissivistävään koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön sekä kulttuuriin, taiteeseen, liikuntatoimeen ja nuorisotyöhön. Valtio ja kunnat rahoittavat pääosan opetus- ja kulttuuritoimen menoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahaan sisältyvistä tieteen sekä kulttuurin, taiteen, liikuntatoimen ja nuorisotyön menoista yhteensä 49 % rahoitetaan veikkauksen ja rahoitettujen voittovaroista.

Yliopistojen ja tieteen rahoitus

Yliopistouudistus toteutettiin v. 2010, minkä jälkeen yliopistot eivät enää ole osa valtiota ja sen budjettitaloutta. Valtio rahoittaa lähes kokonaan yliopistojen ja tieteen toimintamenot. Yliopistojen perusrahoitus määräytyy yliopistolain mukaisesti toiminnan laajuuden, laadun ja vaikuttavuuden sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella. Yliopistojen valtionrahoitus kasvaa n. 160 milj. eurolla. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan sisältää 132 milj. euroa arvonlisäverokompensaatiota ja 50 milj. euroa kertaluonteista lisäystä maksuvalmiuden turvaamiseen. Vuonna 2011 yliopistojen valtionrahoituksen mitoituksessa otetaan ensimmäisen kerran huomioon kustannustason nousu. Talousarvioesityksessä on teknisenä oletamana varauduttu aiemmin tehdyn jakosuhdelinjauksen mukaisesti yhteensä 100 milj. euron finanssisijoituksiin julkisoikeudellisina laitoksina toimiviin yliopistoihin niiden hankkimia yksityisiä pääomasijoituksia vastaavasti. Lisäksi Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan on vastaavin periaattein varauduttu sijoittamaan 25 milj. euroa valtion osuutena. Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen myöntämisvaltuutta ehdotetaan lisättäväksi 21,5 milj. euroa ilman tutkijavirkamuutoksen aiheuttamaa teknistä vähenemistä. Lisäksi tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitukseen esitetään lisäystä 3 milj. euroa.

Opintotuki

Opintotukea kehitetään päätoimiseen opiskeluun kannustavaksi. Opintotuen myöntäminen korkeakouluopinnoissa muutetaan kaksiportaisen korkeakoulututkinnon mukaiseksi. Muutos koskee uusia korkeakouluopiskelijoita, jotka aloittavat opintonsa 1.8.2011 alkaen. Asumislisäkuukaudet lasketaan tukiaikaan. Opintojen seuranta uudistetaan.

Opetuksen ja kulttuurin valtionosuudet

Kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien koulutuspalvelujen sekä kulttuuritoimen valtionrahoitus määräytyy pääosin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän mukaisesti yksikköhintojen ja suoritemäärien perusteella. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan 2 589 milj. euroa.

Ikäluokkien pienenemisestä aiheutuva laskennallinen säästö, n. 18 milj. euroa lisäyksenä edellisvuoteen, esitetään kohdennettavaksi koulutuksen laadun kehittämiseen. Tavoitteena on mm. opetusryhmien koon pienentäminen, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen ja tukitoimien vahvistaminen sekä kerkhotoiminnan tukeminen. Ammatilliseen peruskoulutukseen

ehdotetaan lisättäväksi n. 12 milj. euroa nuorten koulutukseen pääsyn turvaamiseksi. Tällä ja lisäksi esitettävällä 2 milj. euron määrärahan uudelleenkohdentamisella opiskelijamäärää voitaisiin lisätä yhteensä n. 3 250 opiskelijalla.

Yleissivistävään koulutukseen kohdistetaan 5 milj. euron lisärahoitus opinto-ohjauksen vahvistamiseen opintojen nopeuttamiseksi sekä oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistamiseksi. Lisäksi käynnistetään ohjelma ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi, johon suunnataan 5 milj. euroa.

Kuntataloutta ja valtion tukea kunnille käsitellään tarkemmin yleisperustelujen luvussa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Arpajaislain mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Veikkausvoittovarat muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkauksen voittovaroja arvioidaan kertyvän 486 milj. euroa. Tieteen menoista 25 % rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotoilla. Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen (ml. kulttuurin valtionosuudet) kokonaismäärästä 64 % myönnetään veikkausvoittovaroista. Voittovaroista käytetään jakosuhdelain mukaisesti 25 % urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 % nuorisotyön edistämiseen, 17,5 % tieteen edistämiseen ja 38,5 % taiteen edistämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 805 milj. euroa, missä on vähennystä 28 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon johtuen mm. maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuen ja luopumistukien ja -korvausten supistumisesta.

Tavoitteena on maaseudun säilyminen elinvoimaisena kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä asuin ympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä. Lisäksi haasteena on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottaminen, työllisyyden paraneminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistaminen. Määrärahat kasvavat n. 20,7 milj. eurolla vuosia 2007—2013 koskevan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteuttamiseen liittyvien maksatusten edistymisen johdosta.

Tavoitteena on maatalouden ja elintarvikeketjun kannattavuuden ja kilpailukyvyyn turvaaminen sekä tuotannon jatkuminen koko Suomessa, kotimaisen elintarvikeketjun ja erityisesti kuluttajien arvojen ja odotusten huomioon ottaminen elintarviketuotannossa sekä maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvi-

Veikkausvoittovarojen käyttö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Maaseudun kehittäminen

Maatalous

	<p>huonekaasupäästöjen vähentäminen. Lisäksi pyritään lisäämään maatalousperäistä bioenergiatuotantoa. Tavoitteisiin pyritään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kansallisen tukipolitiikan, tutkimuksen ja neuvonnan keinoin. Maatalouden ympäristötukimäärärahat kasvavat n. 10 milj. eurolla EU-maatalouden välitarkastuksen eli ns. terveystarkastuksen uusien toimenpiteiden johdosta. Maatalouden osuus pääluokan määrärahoista on 77 %.</p>
Kala-, riista- ja porotalous	<p>Suurpetoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisen rahoitukseen ehdotetaan lisäystä 1,5 milj. euroa. Riistanhoitomaksua on tarkoitus korottaa 28 eurosta 30 euroon.</p>
Metsätalous	<p>Tavoitteena on hyödyntää paremmin hakkuumahdollisuuksia lisäämällä kotimaisen puun käyttöä, turvata metsien puuntuotannon kestävyys ja metsätalouden kannattavuus sekä turvata metsäluonnon monimuotoisuuden säilyminen. Tavoitteisiin pyritään toteuttamalla Kansallinen metsäohjelma 2015:n toimenpiteitä, jotka on tarkistettu toimintaympäristön muutoksia vastaaviksi.</p>
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala (pääluokka 31)	<p>Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 043 milj. euroa, mikä on 172 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa. Vähennyksestä 130 milj. euroa aiheutuu lähinnä liikennehankkeiden jaksotuksista ja erilaisista jälkirahoitusmalleista, 37 milj. euroa arvonnalisäveromaksuista sekä 11 milj. euroa meriliikennetuen piirissä olevien alusten määrän vähenemisestä. Määrärahasta liikenneverkoille ehdotetaan osoitettavaksi 1 413 milj. euroa, liikenteen turvallisuudelle ja valvonnalle 35 milj. euroa, liikenteen tukemiselle ja ostopalveluille 195 milj. euroa, viestintäpalveluille ja -verkoille sekä viestintän tukemiseen 19 milj. euroa sekä tutkimukseen 40 milj. euroa. Hallintoon ja toimialan yhteisiin menoihin ehdotetaan käytettäväksi 343 milj. euroa, mihin sisältyvät hallinnonalan arvonnalisäverot.</p> <p>Hallinnonalan virastojen ja laitosten maksullisen toiminnan ja muiden tulojen määräksi arvioidaan n. 204 milj. euroa. Käytettävissä olevan kokonaisrahoituksen määräksi arvioidaan siten 2 247 milj. euroa. Keskeneräisten ja uusien väylähankkeiden valtuuspäätöksistä aiheutuu talousarviovuoden jälkeisinä vuosina 3 017 milj. euron määrärahasitoumukset.</p>
Viestintäpolitiikka	<p>Hallinnollisia tehtäviä hoitavan Viestintäviraston 35,1 milj. euron toimintamenot rahoitetaan pääosin viraston maksutuloilla. Määräraharahoituksen osuus on 7,5 milj. euroa. Suoraa tukea toimialalle osoitetaan sanomalehdistön tukemiseen 0,5 milj. euroa. Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävään kuuluvan Suomesta ulkomaille suunnattujen televisio- ja radiopalvelujen järjestämiseen osoitetaan 1,4 milj. euron määräraha. Televisio- ja radorahastoon perittävillä TV-maksuilla rahoitetaan Yleisradio Oy:n toimintaa n. 451 milj. eurolla (sis. alv. 9 %).</p>

Vuonna 2009 aloitetun valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteutukseen ehdotetaan rahoitusta vuodelle 2011 siten, että valtioneuvoston on käytössä yhteensä 9,8 milj. euroa.

Liikennepolitiikan toteuttaminen perustuu liikennepoliittiseen selontekoon, jossa on esitetty liikennepolitiikan linjat ja liikenneverkon kehittämis- ja rahoitusohjelma vuoteen 2020. Liikennepolitiikkaa toteuttavat liikenne- ja viestintäministeriö, Liikennevirasto, sekä Liikenteen turvallisuusvirasto. Liikennepolitiikkaa toteutetaan myös tukemalla muita kuin valtion omistamia liikenneverkkoja sekä ostamalla ja tukemalla liikenteen palveluja.

Liikennepalvelujen osalta liikennepolitiikkaa toteutetaan käyttämällä lainsäädännön ja ohjauksen keinoja sekä ostamalla liikenteen palveluja turvallisen ja ympäristöystävällisen liikennepalvelujärjestelmän luomiseksi. Juna-, meri-, lento- ja linja-autoliikennepalvelujen ostoilla ja tuilla turvataan peruspalvelutasoiset liikkumistarpeet koko maassa sekä edesautetaan liikenteen palvelujen säilymistä.

Perusväylänpidon menoiksi arvioidaan 966 milj. euroa, josta määräraharahoituksen osuus on 898 milj. euroa. Perusväylänpidossa asetetaan etusijalle teiden, ratojen ja vesiväylien jokapäiväinen liikennöitävyys, väyläverkon kunnosta huolehtiminen sekä turvallisuus ja ympäristö.

Älyliikenteen kansallisen strategian toteuttaminen aloitetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti ja sen kärkihankkeisiin varataan 20 milj. euroa. Tavoitteena on liikenneverkon ajantasainen asiakaspainotteinen operointi.

Liikenneverkon kehittämissankkeilla parannetaan liikenneoloja. Väylästäön kehittämisinvestointeihin käytetään 365 milj. euroa. Uusina hankkeina v. 2011 aloitetaan E18 Haminan ohikulkutie, vt 8 Sepänkylän ohikulkutie, vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie, Seinäjoki—Oulu rataosan palvelutason parantaminen II vaihe, Rovaniemi—Kemijärvi rataosan sähköistys sekä Uudenkaupungin meriväylän syventäminen. Lisäksi v. 2011 aloitetaan yhteishankkeena Kemi—Äkäsjoki -radan perusparantaminen ja Muonionjoen siltahanke. Vt 12 Tampereen rantaväylän suunnittelua jatketaan ja varaudutaan hankkeen aloittamiseen viimeistään v. 2012. Hankkeet sisältyvät liikennepoliittiseen selontekoon. Lisäksi valtio osallistuu Länsimetron rakentamisen kustannuksiin.

Yksityisteiden valtionapuun ehdotetaan 23 milj. euroa. Muiden kuin Finavian vastuulla olevien, säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevien lentokenttien avustamiseen ehdotetaan 2,7 milj. euroa.

Liikenteen turvallisuusviraston menoiksi arvioidaan 123,7 milj. euroa, josta 88,3 milj. euroa rahoitetaan maksutuloilla ja 35,4 milj. euron määrärahalta.

Liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin ehdotetaan yhteensä 192,1 milj. euroa, josta merenkulun ja muun vesiliikenteen edistämiseen osoitetaan 89,2 milj. euroa, joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen 62,7 milj. euroa, junien kaukoliikenteen os-

Liikennepolitiikka

Liiketoiminta	<p>toihin 31,5 milj. euroa sekä saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoihin ja kehittämiseen 7,9 milj. euroa.</p> <p>Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimii yksi valtion liikelaitos, Luotsausliikelaitos Finnpiilot, joka on tarkoitus yhtiöittää vuoden 2011 alusta lukien. Yhtiöittäminen liittyy nykymuotoisen liikelaitoksen toiminnan saattamiseen yhteismarkkinakelpoiseksi. Omistajaohjaus säilyy vahvan liikennepoliittisen intressin vuoksi liikenne- ja viestintäministeriöllä.</p>
Tutkimus	<p>Ilmatieteen laitoksen menoiksi arvioidaan 58,0 milj. euroa, josta 17,5 milj. euroa rahoitetaan tuloilla ja 40,5 milj. euroa määrärahalla. Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuurikartalle hyväksytty ICOS-hanke eli kasvihuonekaasupäästöjen seurantahankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan infrastruktuurin valmisteluun, suunnitteluun ja rakentamiseen varataan 1 milj. euroa.</p>
<p>Työ- ja elinkeino- ministeriön hallinnonala (pääluokka 32) Hallinto</p>	<p>Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 290 milj. euroa, jossa on vähennystä 937 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon nähden, johtuen pääosin viennin rahoituksen määrärahojen vähenemisestä.</p> <p>Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) tukevat alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. Ne edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun kehittämistä, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot.</p> <p>ELY-keskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. Keskusten toiminnallisesta ohjauksesta vastaavat omilla toimialoillaan sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö tai se keskuksien virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on säädetty. ELY-keskusten strateginen ohjaus tapahtuu ao. ministeriöiden yhteistyönä ja sitä koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö.</p> <p>ELY-keskuksille asetetaan alustavasti seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Alueellisen kilpailukyvyyn ja väestön hyvinvoinnin edistäminen — Ilmastomuutoksen hillintä ja kestäväen kehityksen edistäminen. <p>Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi ELY-keskukset ottavat toiminnassaan huomioon kunkin ohjaavan ministeriön pääluokkaperusteluissa asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet siltä osin kuin ELY-keskukset hoitavat kyseisen hallinnonalan tehtäviä. Lisäksi edellä mainittujen ministeriöiden pääluok-</p>

kien luku- ja momenttiperusteluissa on esitetty vaikuttavuustavoitteita täsmentäviä tulostavoitteita.

Innovaatiopolitiikan ja yritysten kansainvälistymisen politiikka-lohkon määrärahoiksi ehdotetaan 823 milj. euroa. Innovaatiopolitiikalla edistetään elinkeinoelämän kilpailukykyä ja uudistumista. Kilpailukyvyyn ja tuottavuuden parantaminen edellyttävät innovaatioiden ohella uusien liiketoimintamallien ja palvelukonseptien sekä työorganisaatioiden ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä. Tärkeitä painopisteitä ovat lisäksi kasvuyrittäjyyden ja yritysten kansainvälistymisen edellytysten vahvistaminen. Tavoitteena on, että Suomi tarjoaa yrityksille kansainvälisesti korkeatasoisen toimintaympäristön, johon myös ulkomaiset yritykset ovat halukkaita sijoittamaan tutkimus- ja kehittämistoimintojaan. Nykyisessä taloustilanteessa on edelleen tärkeää turvata panostukset osaamispohjaan ja innovaatiotoimintaan, jotta luodaan edellytykset uudelle nousulle ja uudistumiselle.

Tekes - Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen myöntämisvaltuudet, lainavaltuudet mukaan lukien, kasvavat runsas 8 milj. euroa vuoden 2010 varsinaisesta talousarviosta. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) määrärahoiksi ehdotetaan hieman alle 87 milj. euroa, jossa on kasvua 1 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 1 352 milj. euroa, missä on vähennystä vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna 1 050 milj. euroa. Vähennyksestä 1 000 milj. euroa aiheutuu vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa viennin rahoituksen turvaamiseen myönnetyn lainavaltuuden maksatusmäärärahojen vähenemisestä. Työllisyysmäärärahat laskevat 22 milj. eurolla parantuneen työllisyystilanteen johdosta. Työllisyys- ja yrityspolitiikkaa toteutetaan myös osalla Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka -lukuun sisältyvistä määrärahoista. Eräitä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä sekä työvoimakoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset tuet rahoitetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön pääluokasta.

Työllisyys- ja yrityspolitiikassa painotuksena on kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle, investoinneille ja vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Toimenpiteitä suunnataan pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yritysten rahoituksen saatavuuden turvaamiseen. Uusien yritysten syntymistä edistetään antamalla alkaville yrityksille kokonaisvaltaista tukea niiden elinkaaren alkuvaiheissa neuvonnan ja koulutuksen keinoilla ja kehittämällä starttirahajärjestelmää. Yksinyrittäjätuella kannustetaan yrittäjiä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 43 milj. euroa, josta 12 milj. euroa varataan käytettäväksi talouden rakennemuutosten työllisyydelle ja tuotantotoiminnalle aiheuttami-

Innovaatiopolitiikka
ja yritysten
kansainvälistyminen

Työllisyys- ja
yrittäjyyspolitiikka

en häiriöiden lieventämisen edellyttämiin avustuksiin. Työllisyysperusteisilla investointiavustuksilla edistetään työllisyyttä ja alueiden toimintaedellytyksiä. Työttömien ja lomautettujen osaamista ja työmarkkinavalmiuksia kehitetään niin, että heillä on mahdollisimman hyvät edellytykset sijoittua työhön nopeasti.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan työttömyysjakson varhaisessa vaiheessa vahvistetulla ohjauksella ja neuvonnalla, työvoimakoulutuksella, työharjoittelulla ja työllisyysmäärärahoilla. Kouluttamattomat nuoret ohjataan ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai muuhun työssä oppimisen muotoihin. Tutkinnon suorittaneita nuoria aktivoidaan hakemaan työpaikkoja palkkatuen ja siihen pohjautuvan rekrytointisetelin avulla. Nuorten yrittäjyyttä tuetaan räätälöimällä alkavan yrittäjän palveluja nuorten tarpeisiin. Työssä oppimisen paikkoja etsitään myös ostopalveluna. Työvoimakoulutuksessa on keskimäärin 25 390 henkilöä, ja työllisyysmäärärahoilla työllistettyjä on keskimäärin 47 730 henkilöä.

Finnvera Oyj:n rahoituksesta merkittävä osa suunnataan yrityksiin, joiden kannattavuus tai maksuvalmius on heikentynyt taloudellisen taantumien takia, mutta joilla arvioidaan olevan edellytykset kannattavaan toimintaan suhdannelitilanteen parannuttua. Erityisesti tätä tarkoitusta varten on otettu käyttöön suhdannelinainat ja -takaukset. Finnvera Oyj:n korkotukilainavaltuuksiksi ehdotetaan 263 milj. euroa. Luottotappiokorvauksia yhtiölle arvioidaan maksettavan 45 milj. euroa.

Finanssikriisin myötä vaikeutuneen viennin rahoituksen turvaamiseksi otettiin v. 2009 käyttöön tilapäinen valtion talousarviosta myönnettävä viennin jälleenrahoitus, jossa Suomen Vientiluotto Oy on rahoittanut välittäjäpankin kautta vientikaupan edellyttämää pitkäaikaista luotonantoa. Suomen Vientiluotto voi myöntää jälleenrahoitusta 30.6.2011 saakka sellaisiin hankkeisiin, joiden hakemukset on tehty 31.12.2010 mennessä. Myönnettävien luottojen ja nostettavien lainojen määrää riippuu mm. viennin ja rahoitusmarkkinoiden toiminnan kehittymisestä. Luottojen määrän arviointiin liittyy useita epävarmuustekijöitä. Talousarvioesityksessä on varauduttu yhteensä 500 milj. euron luottojen nostamiseen v. 2011.

Energiapolitiikka

Energiapolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 137 milj. euroa, jossa on lisäystä 70 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Energiatuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 149,5 milj. euroa, jossa on kasvua n. 85 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Energiatuen lisävaltuudesta varataan 50 milj. euroa liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitosten tukemiseen.

Uutena määrärahana on uusiutuvan energian tuotantotuki, johon varataan 55 milj. euroa. Uusiutuvan energian tuotantotukea on tarkoitettu maksaa tuulivoimalla ja biokaasulla, metsähakkeella sekä

puupolttoaineesta yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa tuotetulle sähkölle.

Energiamarkkinaviraston resursseja lisätään uusiutuvan energian tuotantotuen lisätehtävien johdosta. Viraston toimintamenoiksi ehdotetaan 2 milj. euroa, jossa on kasvua 1,1 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään 20 prosentilla kasvihuonekaasujaan vuoteen 2020 mennessä vuoden 1990 tasosta. Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen tulisi vähentää päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (muun muassa maanpäällisen liikenteen ja maatalouden) päästöjä 16 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisätä vastaavana ajanjaksona uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Päästökaupan piiriin tulevien toimintojen päästöjen tulisi vähentyä EU:ssa keskimäärin 21 %. Lisäksi liikenteessä biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään 10 % v. 2020. Hallitus toteuttaa ilmasto- ja energiapolitiikkaa vuoden 2008 lopulla valmistuneen ilmasto- ja energiastrategian sekä vuoden 2009 lopulla valmistuneen tulevaisuusselonteon mukaisesti siten, että edellä mainitut velvoitteet voidaan Suomen osalta täyttää. Strategiassa esitetään keinot, joilla samaan aikaan turvataan uusiutuvan energian osuuden lisääminen, energian säästö, energiatehokkuuden parantaminen, energian saatavuus, energiaomavaraisuuden kohentaminen ja päästöjen vähentäminen. Energiatukea tarvitaan valmisteilla olevan uusiutuvan sähkön syöttötariffin rinnalla erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen, uusiutuvan energian tuotannon, mukaan luettuna kivihiilen korvaaminen hiilipölykattiloissa, lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen.

Yritysten toimintaympäristön, markkinoiden sääntelyn ja työelämän politiikkalohkon määrärahoiksi ehdotetaan noin 21 milj. euroa. Uudistettava kilpailulaki mahdollistaa sen, että Kilpailuvirasto voi keskittyä aiempaa selkeämmin olennaisiin kilpailua rajoittaviin järjestelyihin. Valtioneuvoston periaatepäätöstä yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi toteutetaan yhteistyössä keskeisten ministeriöiden, viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Kuluttajapoliittisen ohjelman toimeenpano saatetaan päätökseen. Ohjelman tulosten arvioinnin pohjalta on tarkoitus valmistella uusi kuluttajapoliittinen ohjelma.

Alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan yhteensä 615 milj. euroa, josta 32 milj. euroa on maakunnan kehittämisrahaa, 56 milj. euroa Kainuun kehittämisrahaa ja 527 milj. euroa Euroopan rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanon määrärahaa. Määrärahat nousevat n. 22 milj. eurolla vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon nähden. Alueiden kehittämisen rahoitusta tarkastellaan lähemmin luvussa 5.5.

Muut politiikkalohkot

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 11 552 milj. euroa, missä on lisäystä 23 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Valtion ohella sosiaalimenoja rahoittavat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Valtion osuus kustannuksista vaihtelee järjestelmittäin siten, että työnantajilta ja vakuutetuilta perittävien maksuina rahoitetaan ensisijaisesti ansiosidonnaisia etuuksia. Toimeentuloturvajärjestelmissä valtio vastaa pääosin perusturvan rahoituksesta toimeentulotukea, peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea lukuun ottamatta. Lisäksi valtio takaa yrittäjäeläkejärjestelmien rahoituksen riittävyyden. Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä sekä toimeentulotuesta, joiden rahoittamiseen valtio osallistuu.

Perusetuuksien sitominen indeksiin

Sata -komitean ehdotusten mukaan indeksisuojan ulkopuolella olevat perusetuudet sidotaan kuluttajahintojen muutosta kuvaavaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien. Indeksiin sidotaan vähimmäismääräiset kuntoutusrahat sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä erityishoitorahat, lapsilisät, kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki. Etuuksien tason tarkistamisesta koituu valtiolle indeksin nykyennusteiden mukaan lisäkustannuksia v. 2011 n. 11,1 milj. euroa.

Parannuksia perhe- ja asumiskustannuksiin

Perhe- ja asumiskustannuksiin ja eräisiin palveluihin ehdotetaan 2 400 milj. euroa, runsaat 97,2 milj. euroa enemmän edelliseen talousarvioon verrattuna. Suurin lisäys 55,9 milj. euroa aiheutuu asumistuen menojen kasvusta. Asumistukeen ehdotetaan 608 milj. euroa, jossa on lisäystä n. 10 % edelliseen talousarvioon verrattuna. Tuen perusteet on tarkoitus säilyttää vuoden 2010 tasolla siten, että enimmäisasumismenoja korotetaan tuensaajien vuokrakehitystä vastaavasti ja omavastuuosuuksia tarkistetaan yleisen kustannuskehityksen mukaisesti. Keskimääräisen asumistuen, 272 euroa/kk, on arvioitu v. 2011 nousevan n. 4 % lähinnä vuokramenojen kasvun vuoksi. Tuensaajien määrän arvioidaan kasvavan vajaalla 2 000:lla lähinnä työttömien tuensaajien määrän kasvaessa vielä v. 2011.

Kuten edellä todettu, lapsilisät sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011. Indeksiin sitominen aiheuttaa 9,5 milj. euron lisäyksen lapsilisämenoihin v. 2011. Lasten lukumäärien väheneminen aiheuttaa 0,2 milj. euron vähennyksen määrärahaan.

Kunta- ja palvelurakennemuutokseen liittyen vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestäminen siirretään Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi 1.9.2010 lukien. Tulkkauspalvelujen määrärahan tarpeeksi v. 2011 arvioidaan 17,4 milj. euroa. Siirtoon liittyen esitetään momentilta 28.90.30 vähennettäväksi vuositasolla yhteensä 17,6 milj. euroa.

Sosiaalivakuutusmaksut

Toimeentulojärjestelmien rahoitus säilyy rakenteiltaan entisellään. Työnantajilta peritään sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkevakuutusmaksua. Työnantajien vakuutus-

maksujen yhteismäärä nousee työttömyys- ja työeläkemaksujen kohotessa. Lisäksi työnantajat maksavat tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksua.

Vakuutetuilta peritään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua, palkansaajilta ja yrittäjiltä lisäksi sairausvakuutuksen päiväraha-maksua. Lisäksi vakuutetuilta peritään työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkevakuutusmaksua. Vakuutettujen sosiaalivakuutusmaksujen yhteismäärä nousee työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksujen kohotessa.

Alueellista työnantajan sosiaaliturvamaksun alennuskokeilua jatketaan Lapin alueella ja saaristokunnissa, Kainuun hallintokokeilu-alueella, Pielisen-Karjalan seutukunnassa sekä Ilomantsin ja Rautavaaran kunnissa. Alennuskokeilu vaikuttaa sairausvakuutuksen työtulovakuutuksen maksuprosentteihin.

Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairanhoitovakuutuksen kuluista valtio rahoittaa EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset kokonaan, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset sekä osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen rahoittavat puoliksi vakuutetut 1 069 milj. euron osuudella ja valtio yhteensä 1 143 milj. euron osuudella. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Työtulovakuutuksen rahoittavat työnantajat ja palkansaajat sekä yrittäjät. Valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoitukseen rahoittamalla vähimmäismääräiset päivärahat, osuuden yrittäjien sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollosta ja osuuden vanhempainpäivärahoista. Työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien osuus työtulovakuutuksen rahoitukseen v. 2011 on 2 281 milj. euroa ja valtion osuus 138 milj. euroa.

Taulukko 12. Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta

	2009		2010	2011
	1.1.—31.3.	1.4.—31.12.		
Työnantajat:				
<i>Kansaneläkevakuutus¹⁾</i>				
yksityinen työnantaja, I maksuluokka	0,801	0	0	0
yksityinen työnantaja, II maksuluokka	3,001	2,20	0	0
yksityinen työnantaja, III maksuluokka	3,901	3,10	0	0
Kunta- ja seurakuntatyönantaja	1,851	1,05	0	0
Valtiotyönantaja	1,851	1,05	0	0
<i>Sairausvakuutus</i>				
Kaikki työnantajat	2,00	2,00	2,23	2,13

Taulukko 12. Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta

<i>Työttömyysvakuutus²⁾</i>				
alempi maksu	0,65	0,65	0,75	0,80
ylempi maksu	2,7	2,7	2,95	3,25
<i>Työeläkevakuutus³⁾</i>				
Työnantajan keskimääräinen TyEl -maksu	16,8	16,8	16,9	17,0
Kiinteä maksu	16,5	16,5	16,7	16,9
Vakuutetut:				
<i>Sairausvakuutus</i>				
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>				
– <i>Sairaanhoitomaksu</i>				
Etuudensajaajat (eläke- ja etuustulot)	1,45	1,45	1,64	1,41
Palkansajaajat ja yrittäjät	1,28	1,28	1,47	1,24
<i>Työtulovakuutus</i>				
– <i>Päivärahamaksu</i>				
Palkansajaajat	0,70	0,70	0,93	0,83
Yrittäjät	0,79	0,79	1,05	0,96
<i>Työttömyysvakuutus</i>	0,20	0,20	0,40	0,60
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>				
53 vuotta täyttäneet	4,3	4,3	4,5	4,8
	5,4	5,4	5,7	6,1
Yrittäjät ja maatalousyrittäjät:				
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>				
53 vuotta täyttäneet	20,8	20,8	21,2	21,7
	21,9	21,9	22,4	23,0

¹⁾ Työnantajien kansaneläkemaksu on poistunut kokonaan 1.1.2010 alkaen.

²⁾ Työnantajan alempaa maksua maksetaan palkkasumman tiettyyn rajaan saakka. V. 2009 raja oli 1 788 000 euroa, v. 2010 1 846 500 euroa ja v. 2011 se on arviolta 1 888 500 euroa. Sen ylittävältä palkkasumman osalta maksetaan ylempää maksua.

³⁾ Työeläkemaksuissa on arvioitu tilapäistä alennusta 1,0 %, 1,0 %, 0,6 % ja 0,4 % vuosina 2008–2011, jolla puretaan työkyvyttömyyseläkemaksuista muodostunutta ylijäämää.

Sairausvakuutus- korvaukset

Sairausvakuutuskorvausten arvioidaan nousevan v. 2011 kaikkiaan n. 4,79 mrd. euroon (4,61 mrd. euroa v. 2010). Merkittävin kasvu aiheutuu sairaus- ja vanhempainpäivärahamenojen, lääkekorvaus- sekä matkakorvausmenojen kasvusta. Uusien lääkkeiden hyväksymiseksi erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon on varattu edelleen 8,4 milj. euroa. Lääkekorvausmenoissa on huomioitu viitehintajärjestelmän tuomat säästöt.

Harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen ja sen kehittämishankkeisiin käytetään 99,7 milj. euroa (v. 2010 105,6 milj. euroa). Harkinnanvaraisena kuntoutuksena annettu psykoterapia ehdotetaan siirrettäväksi Kansaneläkelaitoksen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi lakisääteiseksi toiminnaksi 1.1.2011 lukien. Jatkossa kuntoutukseen varatut määrärahat eivät rajoittaisi

uusien asiakkaiden määrää, vaan kuntoutuspsykoterapia korvattaisiin kaikille sitä tarvitseville, jos he kuuluvat kohderyhmään ja täyttävät korvaamisen ehdot. Muutos lisää kuntoutusmenoja 6,6 milj. euroa, josta valtion osuus on 3,3 milj. euroa v. 2011.

Sairaanhoitokustannuksia ehdotetaan korvattaviksi kunnallisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa annetusta yksityisestä hoidosta 1.3.2011 lukien. Lääkäri- ja hammaslääkäripalkkioiden lisäksi korvausta myönnettäisiin terveydenhuollon ammattihenkilöiden suorittaman tutkimuksen tai hoidon kustannuksista. Uudistus tehostaa julkisten tilojen käyttöä ilman, että se vaikuttaa asiakkaan saamaan sairausvakuutuskorvaukseen. Esitys lisää valtion osuutta 0,5 milj. euroa v. 2011.

Maatalousyrittäjille ja yrittäjille ehdotetaan oikeutta saada omavastuuajan päivärahaa samanaikaisesti sekä MYEL- että YEL -vakuutuksen perusteella 1.1.2011 lukien. Lisämeno 0,5 milj. euroa rahoitetaan yrittäjien päivärahamaksuilla. Menojen lisäys rahoitettaisiin korottamalla YEL -vakuutetuilta perittävää lisärahoitusosuusmaksua arviolta 0,02 prosenttiyksiköllä. Uudistuksella ei ole vaikutusta valtion menoihin.

Sata -komitean esityksenä sairauspäivärahan enimmäisaikaan liittyviä rajoitteita ehdotetaan muutettavaksi joustavammiksi työhön palaavien henkilöiden osalta. Enimmäisaikaan on kaivattu joustoa erityisesti niissä tilanteissa, joissa vakuutettu palaa työhön sairauspäivärahan jälkeen ja sairaus aika ajoin uusii aiheuttaen lyhyitä työkyvyttömyysjaksoja. Näissä tilanteissa vakuutettu ja työnantaja jäävät nykyisin ilman korvausta. Lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi 1.7.2011 siten, että päivärahaa voitaisiin maksaa enimmäisajan jälkeenkin kahdelta kuukaudesta, jos vakuutettu palaa työhön vähintään kuukaudeksi. Lisämeno 2,3 milj. euroa v. 2011 ja vuositasolla 4,5 milj. euroa rahoitetaan palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksulla sekä työnantajien sairausvakuutusmaksulla.

Työeläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Valtio osallistuu yrittäjä-, maatalousyrittäjä- ja merimieseläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Eläkemenot

Eläkemomenteille on sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa varattu 4 272 milj. euroa v. 2011 eli lisäystä 219 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Nousu aiheutuu pääosin takuueläkkeen käyttöönotosta 1.3.2011 lukien.

Valtio rahoittaa kansaneläkkeet n. 2,5 mrd. euroa, takuueläkkeet 120 milj. euroa sekä eläkkeensaajan asumistuen ja vammaisetuudet yhteensä 917 milj. euroa. Lisäksi maatalousyrittäjien eläkkeisiin käytetään 531 milj. euroa, yrittäjäeläkkeisiin 122 milj. euroa ja merimieseläkkeisiin 52 milj. euroa, maatalousyrittäjien tapaturmaeläkkeisiin 16 milj. euroa ja maahanmuuttajien erityistukeen 4 milj. euroa.

Takuueläke

1.3.2011 käyttöön otettavalla takuueläkkeellä turvataan pienempien eläketulojen varassa elävien toimeentulo. Täysimääräinen takuueläke olisi 685 euroa kuukaudessa vuoden 2010 indeksitasossa. Takuueläke nostaa erityisesti pienituloisten naisten eläketuloa. Takuueläke korvaa nykyisen maahanmuuttajan erityistuen ja parantaa myös niiden maahanmuuttajien asemaa, joiden toimeentulo on ollut maahanmuuttajien erityistuen varassa. Takuueläke poistaa perhe-suhteiden vaikutuksen vähimmäiseläkkeen määrään. Takuueläke otetaan tulona huomioon asumistukea myönnettäessä.

Takuueläkkeen saa v. 2011 arviolta 120 000 henkilöä. Takuueläkkeestä aiheutuvat lisäkustannukset arvioidaan 99 milj. euroksi v. 2011, mutta eläkkeensaajan asumistukikustannukset vähenevät 5,4 milj. euroa. Esitys siis lisäisi v. 2011 valtion menoja 93,6 milj. euroa ja vuositasolla 111 milj. euroa. Lisäkustannuksissa on huomioitu maahanmuuttajien osuus, joka on noin 2 milj. euroa suurempi kuin nykyisten maahanmuuttajien erityistuen kustannukset. Takuueläkkeen kustannusten voidaan odottaa alenevan lähivuosina reaalisesti 2,5 % vuodessa.

Eläkkeiden indeksimuutokset ja palkkakerroin

Työeläkeindeksin arvioidaan nousevan 1,75 %, kansaneläkeindeksin 0,80 % ja palkkakertoimen 2,27 % vuoteen 2010 verrattuna. Arviot ovat talousarvioesityksen laadintavaiheen arvioita, jotka tarkentuvat lokakuussa 2010.

Taulukko 13. Indeksit ja palkkakerroin

	2009	2010	2011
Työeläkeindeksi	2 286	2 292	2 332
KEL-indeksi	1 502	1 502	1 514
Palkkakerroin	1,192	1,231	1,259

EU:n sähköinen tiedonvaihto

Euroopan unionin sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisessa siirrytään 1.5.2012 mennessä sähköiseen tiedonvaihtoon. Yhdenmukaisiin tietojärjestelmiin ja sähköisiin asiakirjoihin siirtymisellä tehostetaan jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa. Näin turvataan paremmin kansalaisten oikeus etuuksiin ja palveluihin EU:n alueella sekä nopeutetaan etuushakemusten käsittelyä. Suomessa yhteyspiste sijoitetaan Kansaneläkelaitokseen. Komissio rahoittaa kansainvälisen rakentamisen osuuden. Jokainen jäsenvaltio vastaa kansallisen osuuden rakentamisesta. Suomen yhteyspisteen rakentamiskustannuksiksi arvioidaan 2,5 milj. euroa, joka jakautuu vuosille 2010—2012.

Yrittäjämäärittelmän joustavoittaminen

Yrittäjämäärittelmää joustavoitetaan sekä maatalousyrittäjän (MYEL) ja yrittäjän eläkelaeissa (YEL) siten, että johtavassa asemassa työskentelevää osakasta pidetään yrittäjänä, jos hän omistaa joko yksin vähintään 30 % tai yhdessä perheenjäsenensä kanssa vähintään 50 % yrityksen osakepääomasta tai osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Yrittäjämääritelmän joustavoittamisen vaikutukset valtion talousarvioon ovat aluksi valtionosuutta vähentäviä. Uudistuksen arvioidaan lisäävän vakuutusmaksutuottoja MYEL:n osalta 0,3 milj. euroa ja YEL:n 8,0 milj. euroa, mikä vähentää vastaavasti valtionosuusmenoja. Uudistus toisaalta lisää vakuutettujen yrittäjien lukumäärää ja valtion osuuden maatalousyrittäjien tapaturmavakuutusmenoihin arvioidaan kasvavan tästä syystä 0,2 milj. euroa. Arviolta vuoteen 2030 saakka maksut kattavat uudistuksesta aiheutuvat kustannukset.

Valtion korvaukseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä ehdotetaan vuodelle 2011 19,7 milj. euroa, mikä on 3,2 milj. euroa edellistä vuotta enemmän. Lisäyksen arvioidaan aiheutuvan käyttäjämäärien ja toimintapäivien kasvusta. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan v. 2011 n. 17 000 henkilöä.

Kuntouttava työtoiminta

Valtion työttömyysturvamenojen suuruudeksi arvioidaan v. 2011 yhteensä 1 915 milj. euroa eli vähennyistä 347 milj. euroa vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna mukaan luettuna kuntouttavan työtoiminnan menot kunnille. Työttömyysasteen on arvioitu laskevan vuoden 2010 8,6 prosentista 8,2 prosenttiin, mikä vähentää työttömyyskassoilta maksettavia valtionosuusmenoja ja peruspäiväraha- sekä työmarkkinatukimenoja yhteensä 83 milj. euroa. Kertaluonteisena toteutettu lomautusajan päivärahojen rahoituksen poistuminen v. 2011 (175 milj. euroa) on myös vähentävänä tekijänä. Työttömän peruspäivärahan arvioidaan nousevan nykyennusteiden mukaan 26,8 euroon päivältä.

Työttömyysturva

Veteraanien tukemiseen esitetään yhteensä 345 milj. euroa, josta 190,9 milj. euroa kohdentuu sotilasvammakorvauksiin, 65,2 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 50,0 milj. euroa rintamalisiin ja 30,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen. Edelleen määrärahoja osoitetaan sotainvalidien puolisoitten kuntoutukseen, eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille ja eräille muille kuntoutustoimintaan.

Veteraanit

Ruotsissa asuvat sotainvalidit esitetään saatettavaksi tasa-arvoiseen asemaan Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa korvaamalla kunnallisten avopalvelujen kustannukset Ruotsissa asuville sotainvalideille vuoden 2011 alusta, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta, jotka ovat jo korvauksen piirissä.

Rintamaveteraanien kotihoitomallin käyttöön ottamiseen osoitetaan 2,3 milj. euroa, mikä vastaavasti vähentää Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävien avustusten määrää.

Kuntien sosiaali- ja terveystalouksissa on tavoitteena palvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Toiminnassa painotetaan entistä enemmän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmaa ja varhais- ta puuttumista. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt useita

Sosiaali- ja terveys- palvelut

kehittämishankkeita, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut asukkailleen.

Vuoden 2010 alusta lukien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudet on siirretty valtiovarainministeriön pääluokkaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen momentille 28.90.30. Kuntataloutta ja valtion tukea kunnille käsitellään tarkemmin yleisperustelun kohdassa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Rokotteiden hankintaan esitetään 25,4 milj. euron määrärahaa eli 2,9 milj. euron lisäystä vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahan merkittävä nousu vuoden 2010 tasosta aiheutuu pääasiassa v. 2010 pneumokokkikonjugaattirokotuksen ottamisesta kesken vuotta kansalliseen rokotusohjelmaan.

Maatalousyrittäjien,
turkistuottajien ja
poronhoitajien
lomitustoiminta

Maatalousyrittäjien lomitustoimintaa esitetään kehitettäväksi niin, että lomituspäätöksien lisäksi lisätään säädökset lomittajien tilakohtaisesta perehdyttämisestä sekä palvelusuunnitelman tekemisestä. Lisäksi lomituspäätöksien lisäksi ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että kotieläinten aiheuttama työmäärä otetaan huomioon nykyistä yhdenmukaisemmin riippumatta siitä, mikä eläinlaji on kyseessä. Nämä muutokset lisäävät maatalousyrittäjien lomituspäätöksien määrärahan tarvetta yhteensä 2,4 milj. euroa.

Virastot ja laitokset

Valtionhallinnossa tehdään ministeriön hallinnonalaan liittyviä tehtävien uudelleenjärjestelyjä. Merkittävin niistä on kemikaaliasioiden keskittäminen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) vuoden 2011 alusta. VALVIRAsta siirretään TUKESIIN 1,9 milj. euroa ja 38 henkilötyövuotta. Edelleen VALVIRAsta siirretään ns. varmennepalvelutoiminnan resursseja Väestörekisterikeskukseen. Valtion varmennepalvelujen rakentamista varten on varattu 3,9 milj. euron määräraha. Varmennepalvelujen keskittäminen aloitetaan jo vuoden 2010 puolella ja sitä jatketaan toteutumattomilta osin v. 2011. Osa toiminnoista jää jatkossakin VALVIRAAN. Varmennepalvelut liittyvät valtakunnalliseen sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen tiedonhallinta -hankkeeseen (KanTa-hanke).

Edellä mainittuun sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen tiedonhallinta -hankkeeseen esitetään 16,4 milj. euroa. Määrärahaa käytetään mm. KanTa -hankkeen strategiseen ja operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen, hankkeeseen liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon sekä korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän (TikeSos) määrittelyyn ja toimeenpanoon sekä järjestelmän kehittämis yhteistyön, käyttöönoton ja levittämisen koordinoimiseksi (KunTo).

Talousarvioon esitetään 11,8 milj. euroa valtion rahoitusta lääke-rihelikopteritoimintaan. Rahoitus kerätään pääosin arpajaisveron korotuksella.

Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 317 milj. euroa mikä on 12 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa mm. elvytystoimenpiteiden poistumisen seurauksena. Lisäksi valtion asuntorahaston varoja käytetään n. 495 milj. euroa asuntotoimen avustusten ja korkotukien maksamiseen sekä rahastovelkojen hoitoon, minkä ohella talousarvion tuloutetaan 166 milj. euroa.

Hallinnonalalla korostuvat toimenpiteet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja muutokseen sopeutumiseksi. Rakentamisen energiatehokkuuden parantamisella on keskeinen merkitys Suomen energia- ja ilmastopolitiikassa. Toimenpiteitä tarvitaan useilla toimialoilla myös luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen turvaamiseksi sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistämiseksi. Itämeren ravinnekuormituksen ja ympäristöriskien vähentäminen vaativat edelleen panostuksia. Valtion tukemalla asuntotuotannolla ja korjaustoiminnalla on huomattava merkitys asuntotarjonnan ja rakennusalan työllisyyden turvaamisessa. Valtion uuden aluehallinnon ympäristötehtävien ohjauksessa ympäristöministeriö painottaa toiminnan ja yhteistyön vakiinnuttamista ja riittäviä toimintaedellytyksiä.

EU:ssa hyväksytyjen ja valtioneuvoston selontekoihin sisältyvien ilmasto- ja energiavoitteiden saavuttamiseen pyritään kansainvälisellä ja kansallisella yhteistyöllä ja toimenpiteillä. Luonnonvarojen säästämiseksi pyritään parantamaan materiaalitehokkuutta, vähentämään jätteiden määrää ja lisäämään jätteiden hyötykäyttöä.

Itämeren ja sisävesien tilan parantamistoimet kohdentuvat erityisesti maataloudesta peräisin olevan ravinnekuormituksen vähentämiseen ja jätevesien käsittelyn tehostamiseen. Valtioneuvoston hyväksymien vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tehostetaan. Itämeren suojeluun kohdennetaan v. 2011 uutena määrärahana 3 milj. euroa, jolla on tarkoitus toteuttaa muun muassa maatalouden ja turvetuotannon vesiensojeluun hankkeita. Haja-asutusalueiden jätevesineuvontaa jatketaan ja siihen osoitetaan 1 milj. euroa.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toimeenpanoon suunnatut määrärahat nousevat 35 milj. euroon. Pääosa varoista käytetään uusien metsiensuojelualueiden perustamiseen maanomistajien tekemien tarjousten pohjalta. Natura 2000 -verkoston ja aiemmin päätettyjen luonnonsuojeluohjelmien toteutus jatkuu vielä eräiden alueiden osalta.

Rakentamismääräyksiä on tarkoitus muuttaa rakenteeltaan ja toteuttaa seuraavat energiamääräysten tiukennukset uudelleenlaaditun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaisesti v. 2012.

**Ympäristöministeriön
hallinnonala
(pääluokka 35)**

Ympäristön- ja
luonnonsuojelu

Yhdyskunnat,
rakentaminen ja
asuminen

Rakentamismääräyksissä siirrytään kokonaisenergiatarkasteluun uudisrakennusten energiatehokkuuden arvioinnissa ja rakennusten lämmitystavan huomioon ottamisessa. Myös laajoille korjauksille laaditaan energiatehokkuusvaatimukset. Asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin osoitettavalla 90,5 milj. eurolla tuetaan mm. kerros- ja rivitalojen energiatehokkuuden parantamista, uusiutuvaan energiaan siirtymistä sähkö- ja öljylämmitteisissä asuintaloissa, hissien rakentamista olemassa olevaan asuntokantaan ja vanhussten kotona asumista edistäviä korjauksia.

Rakennusten kosteus- ja homeongelmien vähentämiseksi ja uusien ongelmien torjumiseksi jatketaan vuosille 2009—2013 ajoittuvaa "Valtakunnalliset kosteus- ja hometalkoot" -toimenpideohjelmaa.

Ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti voimakkaasti kasvava tuulivoimarakentaminen ohjataan kaavoituksella ympäristön ja talouden kannalta optimaalisille paikoille ja sovitetaan yhteen maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa. Tuulivoimarakentamisen kaavoitusta edistetään uudella maakuntien liitoille ja kunnille myönnettävällä avustuksella.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ohjataan yhdyskuntarakenteen eheyttämistä.

Kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseksi ja kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjaamiseksi kestävämpään suuntaan edistetään kaupunkiseutujen suunnittelua, erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista. Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten toteutetaan metropolipolitiikkaa sekä valtion ja Helsingin seudun kuntien välistä aiesopimusta.

Matala korkotaso on nostanut nopeasti omistusasuntojen kysyntää sekä hintoja ja lisännyt asuntorakentamista. Asuntomarkkinoiden vakauden turvaamiseksi ja kohonneen asuntohintakuplan riskin lievittämiseksi on tärkeäksi muodostunut omistusasuntojen kysyntä-tarjonta -suhteen tasapainottaminen ja omistusasuntotuotannon ripeä kasvu. Sekä omistus- että vuokra-asuntojen tarve on pitkällä aikavälillä suuri kasvukeskuksissa, erityisesti Helsingin seudulla. Vuokra-asuntokysyntää ylläpitävät etenkin kaupungistumisen jatkuminen, väestön ikääntyminen, kotitalouksien koon pieneneminen ja lisääntyvä maahanmuutto. Korkotukivaltuuksia valtion tukemaan asuntotuotantoon osoitetaan 975 milj. euroa, mikä merkitsee vuoden 2009—2010 huomattavien elvytyslisäysten päättymistä tilan luomiseksi vapaarahoitteiselle tuotannolle. Enin osa em. asuntotuotannosta kohdistuu suurimpiin kasvukeskuksiin. Helsingin seudun aiesopimuksen mukaisesti normaalia sosiaalista vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoa tuetaan 10 000 euron asuntokohtaisin käynnistysavustuksin. Kasvualueiden kunnallistekniikka-avustuksia suunnataan erityisesti Helsingin seudulle tavoitteena lisätä kuntien välistä yhteistyötä uusien alueiden käyttöönotossa, tiivistää yhteiskuntarakennetta ja lisätä kohtuuhintaista asumista.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista tuetaan 110 milj. euron investointiavustuksilla. Pitkäaikaisasunnottomuus pyritään vuoden 2011 loppuun mennessä puolittamaan hyväksytyin ohjelman mukaisin toimenpitein. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan toteuttamalla heille suunnattua asumisen ohjelmaa vuosina 2010—2015.

Taulukko 14. Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2009—2011¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €	esitys milj. €	milj. €	%
01-14	Toiminta- ja palkkausmenot	6 006	6 012	6 076	64	1
15-17	Eläkkeet	3 618	3 731	3 880	149	4
18-19	Puolustusmateriaalin hankkiminen	713	701	750	50	7
20-28	Muut kulutusmenot	1 711	1 410	1 505	95	7
29	Arvonlisäveromenot	1 078	1 012	994	- 19	- 2
01-29	Kulutusmenot	13 125	12 866	13 205	339	3
30-39	Valtionavut kunnille ja kunta- yhtymille ym.	10 267	11 051	11 520	469	4
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	3 387	3 484	3 510	26	1
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	9 190	10 173	10 091	- 82	- 1
60	Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläke- laitokselle	3 899	4 623	4 850	227	5
61-65	EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitus- osuudet, vastaavat valtion rahoitus- osuudet ja muut siirrot kotimaahan	919	1 076	1 148	73	7
66-69	Siirrot EU:lle ja ulkomaille	2 542	2 703	2 753	50	2
30-69	Siirtomenot	30 203	33 111	33 872	761	2
70-73	Kaluston hankinta	34	25	33	8	32
74-75	Talonrakennukset	29	31	41	10	32
76	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	34	29	28	- 1	- 3
77-79	Maa- ja vesirakennukset	443	511	375	- 136	- 27
70-79	Re a a l i s i j o i t u k s e t	540	596	478	- 118	- 20
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	713	1 599	603	- 997	- 62
87-89	Muut finanssisijoitukset	378	202	143	- 59	- 29
80-89	Lainat ja muut finanssi- sijoitukset	1 091	1 801	746	- 1 056	- 59

Taulukko 14. Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2009—2011¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
		tilinpäätös milj. €	varsinainen talousarvio milj. €	esitys milj. €	milj. €	%
70-89	Sijoitusmenot	1 631	2 397	1 223	- 1 174	- 49
90-92	Valtionvelan korot	1 854	2 039	1 894	- 145	- 7
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	83	61	75	14	23
90-99	Muut menot	1 938	2 100	1 969	- 131	- 6
	Yhteensä	46 897	50 474	50 269	- 205	- 0

¹⁾ Kukin momentti on varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.4 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka

Tutkimus- ja innovaatiotoimintaa edistävä politiikka on keskeisessä asemassa, kun vahvistetaan kestävä vihreän kasvun edellytyksiä ja tuetaan taloudellista kehitystä, kilpailukykyä ja kansalaisten hyvinvointia. Entistä avoimempi ja dynaamisempi globaali toimintaympäristö ja suhdannevaihtelut asettavat vaativia haasteita Suomen taloudelle.

Hallitus on määrätietoisesti jatkanut jo ennen taantumaa käynnistyneitä kehittämistoimia. Tavoitteena on varmistaa tutkimus- ja innovaatiotoiminnan voimavarojen riittävyys, parantaa t&k:n laatua ja edistää tiedon ja osaamisen hyödyntämistä. Uudelle kasvulle luodaan perustaa innovaatioiden ja kasvuyrittäjyyden kautta sekä erikoistumalla korkeaa koulutusta ja erityisosaamista vaativiin tehtäviin. Hallitusohjelmassa asetettu neljän prosentin t&k-intensiteetin tavoite toteutui v. 2009 (epävirallinen arvio). Tämä johtui etenkin bruttokansantuotteen supistumisesta. Eurooppa 2020 -strategiaan liittyen Suomen tavoitteena on pitää intensiteetti vähintään neljässä prosentissa myös jatkossa.

Yliopistolain voimaantulo 1.1.2010 merkitsi suurta muutosta. Yliopistojen oikeudellinen asema muuttui joko julkisoikeudelliseksi laitokseksi tai yksityisoikeudelliseksi säätiöksi. Muutokseen liittyvät taloudelliset ehdot ja erityistarpeet on kirjattu talousarvioihin. Hallinnollisten, rakenteellisten ja toiminnallisten uudistusten toimeenpano yliopistoissa edellyttää, että asiaan kiinnitetään lähivuosinakin huomiota.

Työ- ja elinkeinoministeriön kysyntä- ja käyttäjälähtöisen innovaatiopolitiikan toimenpideohjelma valmistuu v. 2010. Se jäsentää innovaatiopolitiikan tavoitteita ja uusia avauksia, kuten tutkimus- ja innovaatiotoimintaa edistävät julkiset hankinnat, edelläkävijämarkkina-aloite ja säädösympäristön kehittäminen.

Innovaatiojärjestelmän kansainvälisessä arvioinnissa ja Suomen Akatemian Tieteen tila ja taso -raportissa esitetyt arviot osoittavat tarpeen vauhdittaa pitkäjänteisen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan

kehittämistä ja käynnistää uusia toimia muun ohella julkisen kasvurahoituksen ja yritystukijärjestelmän rationalisointiin liittyen. Tarvitaan myös toimia, jotta suomalaisen tutkimuksen laatu ei jää pysyvästi jälkeen kansainvälisestä kärjestä. On panostettava pitkäjänteisesti inhimillisiin voimavaroihin ja luotava vetovoimaisia tutkimusympäristöjä. Innovaatiojärjestelmän toimintamallien toimivuutta on parannettava, lisättävä kansainvälistymistä ja uudistettava erityyppisten kokeilujen avulla rakenteita ja sisältöjä.

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelma viimeistellään opetus- ja kulttuuriministeriössä syksyllä 2010. Tämän jälkeen kehittämistä jatketaan hallituksen hyväksymien suuntaviivojen ja tavoitteiden mukaisesti. Tutkimus- ja innovaationeuvosto tukee ohjelman valmistelua sekä sisällyttää sen keskeiset elementit joulukuussa 2010 valmistuvaan (ja osaltaan seuraavaa hallituskautta pohjustavaan) poliittiseen linjaraporttiin.

Myös sektoritutkimuksen rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelma on määrä sisällyttää pääkohdin neuvoston linjaukseen. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tehtävät ja kokoonpano uusittiin v. 2009. Yhteiskunnan muuttuviin tieto- ja osaamistarpeisiin vastaamiseksi sektoritutkimusta on kehitettävä tavalla, joka mahdollistaa uudet vaihtoehtoiset rakenteelliset ja toiminnalliset ratkaisut. Sektoritutkimuskentän uudistamista on tarpeen jatkaa seuraavalla vaalikaudella.

Kotimaisten tutkimusinfrastruktuurien kehittämistä ja Suomen osallistumista EU:n yhteisiin infrastruktuureihin pohjustettiin v. 2009 valmistuneessa kansallisessa tiekartassa. Jatkotoimet kohdistuvat infrastruktuurien valinta- ja rahoitusmekanismien sekä toimintaedellytysten luomiseen. Globaalin yhteistyön tärkeys on kasvanut nopeasti. EU:n kehitys vaikuttaa suoraan kansalliseen politiikkaan. FinNode-innovaatiokeskusten avulla edistetään kansainvälistä yhteistyötä, luodaan uusia monenkeskisiä toimintamalleja ja levitetään tietoa globaaleista kehitystrendeistä.

Strategisen huippuosaamisen keskittymät ovat päässeet toiminnassaan vauhtiin. Vastaisuudessa huomiota on kiinnitettävä niiden pitkäjänteiseen rahoitukseen, t&k:n dynamiikan vahvistamiseen ja hyvien toimintamallien käyttöönottoon esimerkiksi arviointien keinoin. Aluelähtöistä tutkimus- ja innovaatiotoimintaa edistävän osaamiskeskusohjelman (2007—2013) väliarviointi toteutetaan v. 2010. Sen avulla tehostetaan ohjelman toimijoiden ja alueiden keskinäistä yhteistyötä ja tiivistetään osaamisen verkottumista. Tavoitteena on osaamiseltaan korkeatasoisten ja sisällöltään kiinnostavien, kansainvälisesti kilpailukykyisten innovaatiokeskittymien luominen.

Taulukko 15. Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys	2010—2011 muutos	2010—2011 muutos, %
Korkeakoulut	552	600	48	9
Valtion tutkimuslaitokset	297	297	-1	0
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	85	86	1	1
Tutkimusorganisaatioiden tutkimus- määrärahat, yhteensä	849	897	48	6
Suomen Akatemia ¹⁾	324	346	22	7
Teknologian kehittämiskeskus	627	637	10	2
Rahoitusorganisaatiot yhteensä	951	983	32	3
Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu ja keksintötoiminta	10	10	0	0
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan	40	40	0	0
Yhteensä	1 850	1 929	80	4

¹⁾ Suomen Akatemian vuoden 2010 varsinaisen talousarvion valtuuksiin sisältyi 64 milj. euron tekninen, budjetoitavasta aiheutuva lisäys, joka on taulukon lukujen vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi poistettu taulukon luvuista.

5.5 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Alueiden kehittäminen

Alueiden kehittämisestä vastaavat valtio, kunnat ja alueilla aluekehittämisen viranomaisina toimivat maakunnan liitot. Tavoitteena on viranomaisten ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä, joka luo edellytykset eri alueiden tasapainoiselle kehitykselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalla hyvinvoinnille ja taloudelliselle kasvulle.

Hallitusohjelma ja valtioneuvoston vuoden 2007 lopussa tekemä päätös valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista määrittelevät alueiden kehittämisen strategiset painopisteet ja tärkeimmät toimenpiteet. Alueellista kehittämistyötä toteutetaan sekä kansallisilla että EU:n osittain rahoittamilla ohjelmilla ja toimenpiteillä. Kansallinen alue- ja maaseutupolitiikka ja EU:n rakennerahasto- ja maaseutuohjelmien alue- ja maaseutupoliittiset linjaukset ja toimenpiteet integroidaan toimivaksi kokonaisuudeksi.

Alueiden kehittämisen toimintajärjestelmää sekä valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita toteuttavia kansallisia erityisohjel-

mia ja muita toimenpiteitä käsitellään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.50.

Vuonna 2011 jatketaan ohjelmakauden 2007—2013 toteuttamista. Suomessa toteutetaan ohjelmakaudella 2007—2013 EU:n alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta, joka keskittyy ensisijaisesti tutkimukseen, innovointiin, saavutettavuuteen ja työllisyyden edistämiseen. Lisäksi Suomessa toteutetaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta, jonka päämääränä on mm. lujittaa unionin alueen yhdentymistä kaikilla osa-alueilla sekä lisätä rajat ylittävää yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa.

Tavoitteita toteuttavat toimenpideohjelmat noudattavat kansallisen alue-, rakenne- ja työllisyyspoliittisen strategian 2007—2013 painopistealueita. Toimenpideohjelmat rakentuvat ohjelmille yhteisille toimintalinjoille, joiden sisällössä on huomioitu muun muassa alueelliset erityispiirteet.

Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettavat toimenpideohjelmat ovat alueellisia rakennerahasto-ohjelmia, ja ne on laadittu suuralueittain. Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettava toimenpideohjelma on valtakunnallinen ohjelma, joka sisältää sekä valtakunnallisen osion että alueelliset osiot.

Suomen saama rakennerahastorahoitus ohjelmakaudella 2007—2013 on käyvin hinnoin yhteensä noin 1,7 mrd. euroa ja vastaavan valtion rahoitusosuuden arvioidaan olevan noin 1,5 mrd. euroa.

Euroopan unionin rakennerahastojen toiminta Suomessa ja rakennerahastovarain vuoden 2011 talousarvioesityksessä

Taulukko 16. EU:n rakennerahastojen toimenpideohjelmat 2007—2013, käyvin hinnoin sisältäen 2 prosentin vuotuisen indeksoinnin ja vuoden 2011 TAE:ssa esitetty rahoitus (EU:n ja valtion rahoitus yhteensä) milj. euroa¹⁾

	2007—2013	TAE 2011
Alueellinen kilpailukyky ja työllisyystavoite (EAKR):		
— Itä-Suomi	671,176	112,324
— Pohjois-Suomi	549,708	96,044
— Etelä-Suomi	273,607	47,804
— Länsi-Suomi	322,032	56,267
Tavoite 3 ja ENPI CBC	74,729	15,000
Yhteensä	1 891,252	327,439

Taulukko 16. EU:n rakennerahastojen toimenpideohjelmat 2007—2013, käyvin hinnoin sisältäen 2 prosentin vuotuisen indeksoinnin ja vuoden 2011 TAE:ssa esitetty rahoitus (EU:n ja valtion rahoitus yhteensä) milj. euroa¹⁾

Manner-Suomen alueellinen kilpailukyky ja työllisyystavoite (ESR):		
— Valtakunnallinen osio	462,880	80,824
— Itä-Suomi	314,627	49,266
— Pohjois-Suomi	120,936	21,213
— Etelä-Suomi	146,693	25,614
— Länsi-Suomi	169,337	29,570
Yhteensä	1 214,473	206,487
EAKR ja ESR yhteensä	3 105,725	533,926

¹⁾ Valtion talousarvio ei sisällä rajat ylittävää yhteistyötä toteuttavien toimenpideohjelmien EU:n rahoitusta, joka tuloutuu ohjelmien hallintomallin mukaisesti suoraan talousarvion ulkopuoliselle hallinto- ja todentamismenettelylle. Näiden ohjelmien EU-tukea vastaava valtion rahoitusosuus sisältyy valtion talousarvioon. Valtion talousarvioon ei sisälly myöskään Ahvenanmaalla toteutettavien toimenpideohjelmien varoja, sillä nämä ohjelmat kuuluvat maakunnan toimivaltaan.

Rakennerahastovaroja arvioidaan tuloutuvan valtion talousarvioon yhteensä 237 milj. euroa. Tässä ovat mukana Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta ohjelmakaudelta 2007—2013 saatavat tulot.

EU:n rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuuden budjetointia aikaistetaan siten, että alueellinen kilpailukyky ja työllisyystavoite -ohjelmien sekä alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja ENPI CBC -ohjelmien vuoden 2011 rahoituskehystä korotetaan 20 %. Rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta suunnataan meneillään olevan suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin.

Tarkat tiedot EU-rahoituksesta ja vastaavasta valtion rahoituksesta löytyvät työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta momentin 32.50.64 selvitysosan taulukoista.

Taulukko 17. EU:n rakennerahastojen toiminnan arvioitu kohdentuminen vuonna 2011:

Hallinnonala	%
Työ- ja elinkeinoministeriö	67,8
Opetus- ja kulttuuriministeriö	24,4
Liikenne- ja viestintäministeriö	2,6
Ympäristöministeriö	3,4
Sosiaali- ja terveysministeriö	1,4
Maa- ja metsätalousministeriö	0,4

6. Hallinnon kehittäminen

Hallintopolitiikan painopisteenä on julkisen talouden ja hallinnon johtaminen ja kehittäminen kokonaisuutena, jotta voidaan luoda edellytyksiä niin hyvälle hallinnolle kuin kestäväälle taloudelle sekä

verotulojen taloudelliselle ja tuottavalle käytölle. Julkisten palvelujen saatavuuden turvaamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi pyritään hallinto- ja palvelurakenteiden kehittämiseen, konserniohjauksen syventämiseen sekä toimintatapojen ja yhteisten palvelujen kehittämiseen. Hallintopolitiikkaa valmistellaan hallitusohjelman linjausten mukaisesti hyödyntäen v. 2010 valmistunutta OECD:n Suomen julkisesta hallinnosta tekemää maa-arviointia. Hallintopolitiikan valmistelu ulottuu valtionhallinnon lisäksi kuntien toiminnan yleisten edellytysten parantamiseen. Tavoitteena on parantaa kuntien talouden ohjausta ja kestävästä kuntataloutta.

6.1 Hallinnon kehittämisen keskeiset hankkeet

Valtion yhteisiä IT-ratkaisuja kehitetään viidellä eri osa-alueella: sähköinen asiointi, perustietotekniikka, yhteentoimivuus, yhteiset tietojärjestelmät sekä tietoturva ja varautuminen. Näitä tukemaan otetaan käyttöön julkishallinnon kokonaisarkkitehtuurimenetelmä, käynnistetään valtiohallinnon suurimpien tietojärjestelmähankkeiden arviointitoiminto, valmistaudutaan julkishallinnon tietohallintolain toimeenpanoon ja suunnitellaan julkishallinnon IT-toiminnan uusi kokonaisuohjausmalli. Sähköisten asiointipalvelujen yhteisen alustan avulla toteutetaan asiointipalveluita. Asiointitili julkistetaan vuoden 2010 lopussa ja sen käyttöönottoa jatketaan v. 2011. Kansalaisen kotisivun esitutkimusvaihe on käynnissä, ja kansalaisen kotisivu otetaan käyttöön asiointitilin käyttöönoton jälkeen. Kansalaisten verkkotunnistamis- ja maksamispalvelun käyttöä laajennetaan edelleen viranomaispalvelujen tunnistamisratkaisuna. Kehitetään yritys- ja yhteisötunnistamisjärjestelmää koko julkiselle sektorille soveltuvaksi.

Valtion yhteisten IT-ratkaisujen kehittäminen

Laajennetaan valtionhallinnon yhteisen integraatoratkaisun käyttöä. Määritellään perustietovarantojen saatavuuden ja hinnoittelun käytännöt sekä yhdenmukaiset tekniset rajapinnat niiden käyttöön. Kehitetään yhteentoimivuusportaalin toiminnallisuutta ja sisältöä.

Valtiohallinnon yhteinen dokumenttien hallinta- ja arkistointipalvelu sekä virkamiehen tunnistamisen luottamusverkosto ovat käyttöönottoaiheessa 2010 ja 2011. Virkamiehen tunnistamisen luottamusverkostoon otetaan mukaan kaikki virastot, joilla on riittävä valmius. Yhteisen www-julkaisualustan hankintaa selvitetään.

Laajennetaan valtionhallinnon yhteisen tietoliikenne- ja hallintapalvelupisteen käyttöönottoa virastoihin ja hankitaan tietoliikenteen lisäpalvelut etätyöhön. Vuonna 2011 aloitetaan valtionhallinnon yhteisten viestintä- ja työasemaratkaisujen käyttöönotot. Käynnistetään käyttöpalvelujen tarpeellisuuden ja kysynnän selvittämiseksi esitutkimus.

Tehostetaan hallinnon tietoturvatyötä ja yhteistoimintaa valtio-neuvoston valtionhallinnon tietoturvallisuutta koskevan periaate-päätöksen mukaisesti valtion tietoturvallisuuden kehitysohjelman hankkeilla ja toimenpiteillä. Ohjeistetaan ja valvotaan tietoturva-asetuksen toimeenpanoa, erityisesti koskien tietoturvan perustason saavuttamista.

Valtion IT-strategian toteuttamiseen kohdistetaan 7,3 milj. euroa v. 2011 ja palveluiden toteuttamiseen valtion IT-palvelukeskuksessa 8,2 milj. euroa. Valtion IT-palvelukeskus tulee kattamaan kustannuksensa virastoilta perittävillä palvelumaksuilla vuodesta 2012 alkaen.

Kuntien tietohallinnon
tehostaminen

Valtiovarainministeriössä toimivan KuntaIT yksikön tarkoituksena on tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntämällä saada aikaan kansallisesti yhteentoimivia, asiakaslähtöisiä ja tuloksellisuutta lisääviä palveluja ja palvelukokonaisuuksia koko kuntasektorin käyttöön. KuntaIT ohjaa kuntasektorin verkostomaista tietohallintoyhteistyötä ja sovittaa yhteen sen yhteistyötä valtionhallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa sekä tukee osaltaan kunta- ja palvelurakenteen ja julkisten palvelujen uudistamista. KuntaIT toteuttaa kunnille ratkaisuja yhteensä kymmeneen erilaiseen palvelukokonaisuuteen, joita ovat muun muassa asiakaspalvelukeskus sekä lasten- ja nuorten kasvua tukevat palvelut.

Kehitettyihin ratkaisuihin liittyy oleellisena osana toimintamallien uudistaminen, prosessien uudelleen suunnittelu ja strateginen ohjaus haluttuun tavoitetilään. Ensimmäisenä tuotantoon avautuu rekrytoinnin ja sijaishallinnan Kuntarekry syyskuussa 2010. Vuonna 2011 toiminnassa painottuu toteutettujen ratkaisujen, kuten asiakaspalvelukeskus-konseptin, lapsiperheiden palvelujen, kokonaisarkkitehtuurin kehittämisen ja tietojohdamisen välineiden käyttöönottojen tuki kunnille. Uusina hankkeina toteutetaan kuntien tietojärjestelmäarkkitehtuurien kehittäminen tavoitteena arkkitehtuuriosaamisen vahva lisääminen, kuntien terveydenhuollon alueellisen ja paikallisen arkkitehtuurin määrittely ja kuntien projektinhallintavälineen toteuttaminen.

Vuonna 2011 kuntien tietohallinnon tehostamiseen osoitetaan rahoitusta 20 milj. euroa. Rahoituksesta 10 milj. euroa on siirtoa kuntien valtionosuuksista.

Sähköisen asioinnin ja
demokratian edistämisen
ohjelma (SADe)

Hallitus hyväksyi talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa maaliskuussa 2009 kannanoton sähköisen asioinnin ja tietoyhteiskunta-kehityksen vauhdittamisesta, jonka pohjalta valtiovarainministeriö käynnisti Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman. Ohjelman tavoitteena on edistää julkisen hallinnon sähköistä asiointia siten, että se kattaa vuoteen 2013 mennessä kaikki keskeiset palvelut. Helmikuussa 2010 talouspoliittinen ministerivaliokunta tarkensi ohjelman laajuutta ja siihen tarvittavia resursseja. Vuoden 2010 aikana on käynnistynyt seitsemän eri ministeriöiden hallinnoiman palvelukokonaisuuden ja tukipalveluiden valmistelu.

Osana ohjelmaa on käynnistetty valmistelu koko julkisen hallinnon (valtio, kunnat ja Kela) kokonaisarkkitehtuuria koskevan ohjauksen keskittämiseksi valtiovarainministeriöön. Julkisen hallinnon tietojärjestelmien yhteentoimivuutta edistetään. Näihin liittyvä hallituksen esitys tietohallintolaiksi annetaan eduskunnalle syksyllä 2010. Valtion konserniohjausta tietohallinnon kehittämisessä tiivistetään strategisen ohjauksen, informaatio-ohjauksen, hankkeiden ja hankintojen ohjauksen sekä normiohjauksen keinoin.

Valtionhallinnon tuottavuusohjelman ensimmäinen vaihe päättyy vuoden 2011 lopussa. Hallituksen asettamana tavoitteena on parantaa tuottavuutta uudistamalla rakenteita ja perustehtävien prosesseja, sähköistämällä palveluja, hyödyntämällä tietotekniikkaa ja laajentamalla sen käyttöä hallinnossa, kokoamalla toimintoja yhteen, kehittämällä kumppanuuksia ja järjestämällä valtionhallinnon yhteisiä palveluja. Hallinnonalojen tuottavuustoimenpiteet mahdollistavat valtion henkilöstömäärän pienenemisen vuoteen 2011 mennessä yhteensä 9 645 henkilötyövuodella verrattuna vuoden 2005 henkilöstöön. Henkilöstön suuri eläkkeelle siirtyminen ja muu poistuma työurien jatkamisen lisääntymisestä huolimatta luo mahdollisuuksia toimintatapojen ja rakenteiden uudistuksille hyvää työnantajapolitiikkaa noudattaen. Toimintatapoja muuttamalla ja tietotekniikkaa hyödyntämällä voidaan turvata palvelu- ja laatutaso nykyisessä taloustilanteessa vähenevillä resursseilla. Uusimuotoisten yliopistojen odotetaan uudistavan rakenteitaan ja prosessejaan entistä toimivammiksi mm. hyödyntämällä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusta sekä muilla tuottavuutta parantavilla toimilla. Tämä on huomioitu yliopistojen valtionapumäärärahan mitoituksessa.

Vuodesta 2008 vuoteen 2009 valtion tuottavuusohjelman piirissä oleva henkilötyövuosimäärä kasvoi 413 henkilötyövuodella. Mikäli muutosta tarkastellaan ilman yliopistouudistukseen kuuluvia virastoja ja laitoksia, valtion henkilötyövuosimäärä väheni 498 henkilötyövuodella. Valtion henkilöstötarve on vuosina 2005—2009 vähentynyt yhteensä n. 3 400 henkilötyövuodella (n. 120 000:sta n. 116 600:een). Ilman yliopistojen henkilöstön kasvua vähennys on vuosina 2005—2009 lähes 4 300 henkilötyövuotta.

Valtionhallinnon
tuottavuuden
parantaminen

Taulukko 18. Tuottavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutukset henkilöstötarpeeseen

Hallinnonala	Htv-vähennykset 2010—2011
VNK	9
UM	27
OM	124
SM	72
PLM	56
VM	490
OKM ¹⁾	313
MMM	203
LVM	53
TEM	603
STM	80
YM	23
Yhteensä	2 053

¹⁾ sisältää uusimuotoisiin yliopistoihin kohdistuvan tavoitteen. Koska yliopistot ovat muuttuneet julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi ja säätiöiksi, niihin aiemmin kohdennettu tuottavuusohjelman mukainen henkilöstövähennystavoite on otettu huomioon momentin 29.40.50 määrärahan mitoituksessa.

Hallituksen kehyspäätöksessä linjaamat uudet tuottavuustavoitteet ja niiden edellyttämät toimenpiteet kootaan hallinnonaloittain hankesalkuksi. Toimenpiteiden henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus on 4 800 henkilötyövuotta vuosina 2012—2015.

Tuottavuutta lisääviä hallinnonalakohtaisia keskeisiä toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia käsitellään pääluokkien, lukujen ja momenttien selvityksissä. Hallitus seuraa kauden 2005—2011 hankkeiden henkilötyövuosivaikutusten toteutumista sekä tuottavuushankkeiden suhdetta toiminnan muun tuloksellisuuden ja työhyvinvoinnin kehitykseen. Seuraava tarkastelu tehdään alkuvuodesta 2011.

Henkilöstötarpeen väheneminen johtaa talousarvioesityksessä huomioon otettuihin menosäästöihin, jotka vaihtelevat tuottavuutta lisäävien hankkeiden toteutuksen mukaisesti. Hallinnonalat voivat kohdentaa uudelleen osan säästöistä ja loppuosalla katetaan valtiontalouden alijäämää.

Hallitus linjasi kehyspäätöksessä vuosille 2011—2014 työurien pidentämistä osana tuottavuusohjelmaa siten, että valtion tuottavuusohjelman toimenpiteiden toteutumisen seurannassa voidaan henkilötyövuosien kokonaismäärässä lukea hyväksi se henkilötyövuosimäärä, joka aiheutuu virastoissa henkilökohtaisen eläkeikänsä jälkeen työuraansa jatkavien työpanoksesta. Menettelyä sovelletaan vuodesta 2010 alkaen.

Henkilöstötarpeen vähentämistavoitteissa ja tuottavuusohjelman muussa toteuttamisessa on lisäksi otettu huomioon sektoritutkimuslaitosten tuottavuustavoitteiden mitoittaminen ja kohdentaminen si-

ten, että tuottavuusohjelma ei ole esteenä tarkoituksenmukaiselle ulkopuolisen tutkimusrahoituksen vastaanottamiselle ja sektoritutkimuslaitosten tutkimustoiminnan kilpailukyvyille.

Tuottavuusohjelman toteutumisen henkilötöyvuosiseurannan rinnalla seurataan myös henkilöstön työtyytyväisyyden, sairauspoissaolojen ja eläkkeelle jäämisen kehitystä. Vuonna 2009 henkilöstön työtyytyväisyys nousi edelleen jo aiemmin saavutetulta hyvältä tasolta. Myös sairauspoissaolot vähenivät ja eläkkeelle siirtyminen myöhentyi edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuonna 2011 luonnollisen poistuman (eläkkeelle jäämiset ja muu vaihtuvuus) arvioidaan olevan n. 4 000 henkilöä. Yliopistojen osalta luonnolliseksi poistumaksi v. 2011 arvioidaan n. 1 500 henkilöä. Yhteensä nämä ovat n. 5 500 henkilöä. Työurien loppupään pidentymisen arvioidaan jatkuvan, mutta valtion henkilöstön ikärakenteen vuoksi vanhuuseläkepoistuman arvioidaan yltävän noin 2 300 henkilöön eli yli puoleen kokonaispoistumasta. Muutostilanteiden henkilöstöjohtamista tuetaan valtionhallinnon yhteisin palveluin ja hyödyntäen valtionhallinnon sisäistä liikkuvuutta.

Julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen — tietohallintohankkeisiin, tutkimusten ja palvelujen hankkimiseen sekä keskeisiin tietojärjestelmähankkeisiin — esitetään yhteensä 40 milj. euroa, josta edelleen siirrettäväksi 12 hankkeelle ehdotetaan yhteensä 26,8 milj. euroa. Valitut hankkeet ovat eri hallinnonalojen tai valtion yhteisten tietojärjestelmien kehittämishankkeita. Myöhemmin vuoden 2011 aikana jää kohdennettavaksi tuottavuutta nostaviin hankkeisiin 13,2 milj. euroa, joista tietojärjestelmä- ja tietohallintohankkeisiin arvioidaan kohdistuvan 8,2 milj. euroa ja muihin tuottavuushankkeisiin 5 milj. euroa.

Vuoden 2005 talousarvioon otettiin ensimmäisen kerran määräraha hallinnonalojen tuottavuushankkeiden rahoittamiseen ja valtion keskeisten tietojärjestelmien edistämisen määräraha tuli ensimmäisen kerran vuoden 2008 talousarvioon. Vuoden 2009 talousarviossa tuottavuuden edistämisen ja keskeisten tietojärjestelmien edistämisen momentit yhdistettiin yhdeksi Tuottavuuden edistäminen -momentiksi (momentti 28.70.20 vuoden 2011 talousarvioesityksessä), koska molemmilta momenteilta rahoitettiin hankkeita, joilla on merkittävä vaikutus tuottavuuden edistämiseen.

Vuoden 2011 talousarviossa ehdotetaan uusiksi, ensimmäistä kertaa keskitetyn rahoituksen piiriin tuleviksi hankkeiksi Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmaa (SADe), jolle ehdotetaan 8 milj. euron siirtoa, sekä syyttäjälaitoksen sekä yleisten tuomioistuinten asianhallintajärjestelmää, jolle ehdotetaan 1 milj. euron siirtoa.

Vuosina 2008—2011 mukaan lukien vuotta 2011 koskeva ehdotus on tietojärjestelmä- ja tietohallintohankkeille kohdennettu keskitettyä rahoitusta yhteensä 83,4 milj. euroa, joista pääosa on kohdennettu hankkeille talousarvioissa momenttien välisinä siirtoina

Keskeisten tietohallinto- ja tietojärjestelmähankkeiden ja tuottavuushankkeiden edistäminen keskitetyllä rahoituksella

	<p>mutta osa jo kehysvalmistelussa. Valtion yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-tietojärjestelmähanke on saanut tuottavuuden edistämisen momentilta rahoitusta vuosina 2009—2011 vuotta 2011 koskeva ehdotus mukaan lukien yhteensä 16,8 milj. euroa. Hanke on nimetty valtion IT-strategian yhteiset tietojärjestelmät - alueen kärkihankkeeksi. Maanmittauslaitoksen sähköisen kiinteistönvaihdon hankkeelle on kohdennettu vuosina 2008—2011 9,5 milj. euroa ja Häätäkeskuslaitoksen toiminnan ja tietojärjestelmän uudistamishankkeelle yhteensä 9,25 milj. euroa.</p>
Alueellistaminen	<p>Valtion työpaikkojen alueellistamisen tavoitteena on 4 000—8 000 työpaikan alueellistaminen vuoteen 2015 mennessä. Suunniteltuja alueellistamistoimia on n. 4 200 henkilötyövuotta. Näistä toteutettuja on n. 2 700, lisäksi päätettyjä n. 900 ja suunnitelmia n. 600. Toimenpiteiden vaikutusten arviointia ja seuranta tehostetaan laaditun kustannus-hyötykehikon mukaisesti.</p>
Kainuun hallintokokeilu	<p>Kainuun hallintokokeilun seuranta jatkuu vuoden 2011 loppuun. Kokeilu päättyy vuoden 2012 lopussa ja kokeilun jälkeisen ajan edellyttämät lakiehdotukset ja toimenpiteet valmistellaan valtiovainministeriössä ja Kainuussa ennen kokeilun päättymistä.</p>
Yhteispalvelun laajentaminen	<p>Yhteispalvelu on osa julkisen hallinnon monikanavaista asiakaspalvelua. Yhteispalvelulla voidaan korvata valtion viranomaisten ja Kansaneläkelaitoksen paikallisten palvelupisteiden palveluja. Yhteispalveluun siirtyminen mahdollistaa poliisin lupapalvelujen, maistraattien, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä verohallinnon palvelupisteverkon kehittämisen tuottavuutta edistävällä tavalla. Tieto- ja viestintäteknologiaan perustuvaa, yhteispalvelussa uutena menetelmänä laajasti käyttöön otettavaa etäpalvelua valmistellaan valtionhallinnon, kuntien ja Kansaneläkelaitoksen yhteisenä järjestelmänä SADe-ohjelmassa. Etäpalvelu käynnistetään aluksi alueellisenä käyttöönottona.</p>
Valtion liikelaitosmallin uudistaminen	<p>Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen, jolla uudistetaan valtion liikelaitoksista annettua laki. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2011 alusta. Tarkoituksena on, että kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä sovelletaan Metsähallitukseen, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään. Luotsausliikelaitokseen puolestaan on tarkoitus soveltaa kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä vuoden 2013 loppuun asti. Uuden lain mukaan valtion liikelaitos toimii ainoastaan sidosyksikköasemassa ja tuottaa tuki- ja asiantuntijapalveluja valtion virastoille ja laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille sekä eduskunnalle ja sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille. Valtion liikelaitos voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetulla määrärahalta. Sidosyksikköasemasta johtuen valtion virastot ja laitokset voivat hankkia palvelut siltä kilpailuttamatta. Ensi vaiheessa Senaatti-kiinteistöt toimii laissa tarkoitettuna valtion liikelaitoksena.</p>

Vuonna 2004 aloitettu valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uudistus on edennyt keskitetysti hankitun yhteisen tietojärjestelmän käyttöönottovaiheeseen. Toimintamallin uudistuksen osia ovat valtion talous- ja henkilöstöhallinnon toimintatapojen, prosessien ja tietorakenteiden uudistaminen, siirtyminen palvelukeskusmalliin talous- ja henkilöstöhallinnon volyymipalvelujen tuotannossa sekä virastoissa ja palvelukeskuksissa käyttöönotettava yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä. Hankkeen lopputulosten avulla toteutetaan valtion talous- ja henkilöstöhallinnolle asetettuja tavoitteita:

- Valtiolla on tehokas ja laadukas talous- ja henkilöstöhallinto
- Asiakasvirasto ja palvelukeskus toimivat aktiivisesti yhdessä
- Yhteistyötä tukevat yhtenäiset ja kehittyvät toimintatavat ja tietojärjestelmät
- Uudistus pienentää valtion talous- ja henkilöstöhallinnon kokonaiskustannuksia, varmistaa yhdenmukaisen laadun sekä parantaa talous- ja henkilöstöhallinnon raportointia.

Vuoden 2011 talousarviossa ehdotetaan Kieku-tietojärjestelmä-hankkeelle ja valtioneuvoston yhteisen budjetointi- ja kehysjärjestelmän toteutushankkeelle yhteensä 21 milj. euroa momentille 28.70.02. Kieku-tietojärjestelmähankkeen ensimmäinen vaihe on pysynyt 49 milj. euron kustannusarviossaan mutta hankkeen aikataulu on venynyt muutamalla kuukaudella alun perin suunnitellusta.

Kieku-tietojärjestelmän toisen vaiheen on tarkoitus alkaa heti ensimmäisen vaiheen päätyttyä. Tietojärjestelmän käyttöönoton aikataulua on päätetty aikaistaa aiemmin suunnitellusta n. 1,5 vuodella, mikä edellyttää ministeriöiltä ja virastoilta tämän asian priorisointia keskeiseksi kehittämiskohteeksi ja kykyä sopeutua nopeasti valtion tietohallinnon ja tietoturvan yleisiin normeihin. Tavoitteena on, että kaikki virastot ja laitokset ovat yhteisessä järjestelmässä vuoden 2014 alkupuolella.

Kevään 2010 kehyspäätöksessä valtioneuvosto päätti aikaistaa tietojärjestelmän käyttöönottoa. Kehyspäätöksessä sovittiin määrärahasta, jolla rahoitetaan keskeisiä talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmän ja virastojen substanssijärjestelmien välisiä tietojen siirtämiseen tarvittavia liittymiä ja käyttöönottovaiheessa tarvittavaa virastojen tietojen kertaluonteista siirtoa uuteen tietojärjestelmään. Keskitetyllä toimintatavalla voidaan säästää tarvittavien integraatioiden ja tietojen siirtojen toteutuksessa ja varmistaa myös yhtenäiset ja tehokkaat hankkeen toteutustavat. Keskitetyllä rahoituksella pyritään toteuttamaan virastojen tärkeimmät liittymät talous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmään. Keskitetty rahoitus poistaa virastoilta pääosan tietojen siirron ja liittymien rakentamisen kustannuksista. Virastojen vastuulle jää kuitenkin osa käyttöönoton kertaluonteisista kustannuksista, mikä on omiaan kannustamaan niitä kustannustietoisuuteen harkitessaan, mitä eri järjestelmiä on taloudellisesti ja toiminnallisesti järkevää integroida yhteiseen ta-

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uudistus

lous- ja henkilöstöhallinnon järjestelmään. Kieku-tietojärjestelmä-hankkeen toisen vaiheen ja toimeenpanon nopeuttamiseksi keskitehtyillä rahoituksella toteutettavien tietojen siirtämisen ja järjestelmäliittymien kokonaiskustannuksiksi arvioidaan 61,8 milj. euroa.

Neljästä aiemmasta palvelukeskuksesta yhdistetyn valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toiminta on käynnistynyt hyvin v. 2010. Vuodenvaihteen 2009—2010 asiakastulvasta ja toimintojen nopeasta laajentamisesta lähinnä Mikkelin toimipisteessä aiheutuneiden palvelupuutteiden korjaamiseen on ryhdytty. Vuoden 2011 tavoitteena on yhdenmukaistaa hinnoittelu sekä jatkaa palveluprosessien yhdenmukaistamista palvelun tasaisen laadun ja tehokkuuden varmistamiseksi.

Valtion toimitilojen käytön tehostaminen

Valtion toimitilastrategian mukaisesti valtion työympäristöjä parannetaan peruskorjausten ja muutostöiden yhteydessä siten, että tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti ja tilaratkaisuissa varmistetaan valtion kokonaisuus ja yhteiskuntavastuullisuus. Meneillään oleva hallinnon voimakas uudistamisvaihe toisaalta avaa mahdollisuuksia mutta myös luo haasteita tilankäytön tehostamiselle. Tilaratkaisuista riippuu, missä määrin tiloja ja tilakustannuksia voidaan jatkossa sopeuttaa muuttuviin organisaatorakenteisiin, sijainteihin ja henkilöstömäärien supistumiseen ja turvata osaltaan voimavaroja ministeriöiden, virastojen ja laitosten ydintoimintoihin sekä ottaa huomioon energiansäästötavoitteet.

Valtion yhteisen toimitilaohjauksen sekä toimitilojen ja energiankäytön tehostamiseksi valtion virastojen ja laitosten toimitilatiedot kootaan yhtenäiseen tilatietokantaan. Ensivaiheessa yhtenäiset tilatiedot pyritään saamaan kattaviksi valtion ns. toimistotyyppisten tilojen osalta, joissa tilatehokkuuden parantamisella nykyisestä on arvioitu saavutettavan helpoiten konkreettisia säästöjä. Vuoden 2011 aikana yhtenäinen tietopohja mahdollistaa virastojen ja laitosten tilojen käytön tarkastelun vertailukelpoisella tavalla. Tavoitteena on, että ministeriöt, virastot ja laitokset lisäävät aktiivista toimitilojen hallintaa erityisesti organisaationsa muutostilanteissa ja hyödyntävät tässä keskitetysti Senaatti-kiinteistöjä toimitila-asiantuntijana.

Valtion hankintojen kehittäminen

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöastetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Uudella hankintastrategialla on ohjeistettu virastoja mm. hankintatoimen organisoinnissa. Vuonna 2009 yhteishankintoja tehtiin 534 milj. eurolla. Vuoden 2011 tavoitteena on, että yhteishankintojen hankintavolyymi nousee 660 milj. euroon.

Valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy toimii keskitettyjen kilpailutusten toteuttajana, yhteisten hankintavolyymien kokoajana sekä hankintojen asiantuntijana valtionhallinnossa. Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua ja laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että asiakas-tyytyväisyys ja palvelujen laatu säilyvät hyvänä.

Valtion budjettitalouden piirissä työskentelee v. 2011 n. 82 800 henkilöä ja työvoimakustannukset ovat n. 4,4 mrd. euroa (taulukko 19).

6.2 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Vuosille 2010—2012 tehtyjen valtion virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi päättyy 29.2.2012. Valtion sopimukseen sisältyy tarkastelu- ja neuvottelulauseke ja mahdollisuus irtisanoa sopimukset päättymään jo 28.2.2011. Sopimusten palkankorotusten sekä edellisen sopimuskauden sopimuksen perusteella 1.2.2010 toteutetun samapalkkaerän johdosta on tässä talousarvioesityksessä lisätty toimintamäärärahoja 45 milj. euroa, josta vuoden 2010 kolmannessa lisätalousarviossa on otettu huomioon 29,5 milj. euroa. Vuoden 2007 sopimusratkaisuun sisältyneeseen palkkausjärjestelmien siirtymäkausien päättämiseen liittyen määrärahoja vähennettiin kertaluonteisesti 2,5 milj. euroa v. 2010. Vuoteen 2011 kohdistuva kertaluonteinen vähennys on 2,3 milj. euroa, minkä johdosta määrärahoja lisätään 0,2 milj. euroa vuoteen 2010 verrattuna.

Ennakkotietojen mukaan valtion henkilöstön ansioiden nousu oli v. 2009 keskimäärin 5,3 %. Sopimuskorotuksista ja sopimusten soveltamisesta johtuen ansioiden arvioidaan nousevan vastaavasti 3,5 % v. 2010 ja 2 % v. 2011.

Työnantajan kansaneläkevakuutusmaksu poistui vuoden 2010 alussa. Tämän johdosta määrärahoja vähennettiin vuoden 2010 talousarviossa pysyvästi 76 milj. euroa ja lisäksi kertaluonteisesti vuoden 2010 osalta 17 milj. euroa, minkä kertavähennyksen poistumisen vuoksi toimintamäärärahoja on lisätty viimeksi sanotulla määrällä vuodelle 2011.

Hallinnon muutosten, kuten keskus- ja aluehallinnon uudistusten, alueellistamisen sekä tuottavuusohjelman lisäksi talous- ja työvoimatilanteen nopea muuttuminen vaatii edelleen ammattimaisen henkilöstöjohtamisen ja toimivan henkilöstösuunnittelun kehittämistä sekä kilpailukykyä työnantajana. Henkilöstön osaaminen, työhyvinvointi ja sitoutuminen ovat olennaisia tärkeitä kestäväen tuottavuuden kannalta. Tuottavuutta parantavat toimet vähentävät henkilöstötarvetta, mutta nykyisen henkilöstön poistuma on niin suurta, että valtionhallinnon rekrytointitarve on lähivuosina vuosittain 3 500—5 000 henkilöä. Valtio tukee myös työnantajana kansantalouden kehitysedellytyksiä lisäämällä työvoiman tarjontaa muun muassa pidentämällä työuria. Valtio on tuoreiden tutkimusten mukaan kyennyt parantamaan työnantajakuvaansa. Myös työhyvinvoinnin kehitys on ollut myönteistä työtyytyväisyyden ja sairauspoissaolojen kehitystä kuvaavien mittareiden valossa ja samalla henkilöstön eläkkeellesiirtymisikä on noussut.

Valtiovarainministeriö jatkaa yhdessä ministeriöiden kanssa valtioneuvoston v. 2008 tekemän johtajapolitiikan periaatepäätöksen toteuttamista. Valtiolla on työnantajana tärkeää hankkia palveluseensa, kehittää ja kannustaa päteviä johtajia erityisesti, kun on tiedossa, että melkein kaikki nykyiset ylimmät johtajat poistuvat pal-

veluksesta vuoteen 2020 mennessä. Valtiovarainministeriö on tukenut ministeriöitä yhteisesti valmistellun johtamisen kehittämismallin pohjalta. Valtionhallinnon yhteisiä tukitoimia ovat muun muassa ylimmälle johdolle tarkoitettu Valtionhallinnon johdon foorumi ja Tulevaisuuden johtajat -ohjelma, jonka toteutuksessa valtiovarainministeriön kumppaneina ovat Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Suomen Kuntaliitto. Johtajapolitiikan onnistuneisuuden arviointi valmistuu v. 2011, minkä jälkeen johtajapolitiikkaa tarvittaessa suunnataan uudelleen.

Taulukko 19. Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2008—2011

Tunnusluku	2008	2009	2010 ¹⁾	2011 ¹⁾
Henkilöstön lukumäärä	120 900	121 900	84 800	82 800
Muutos edell. vuodesta, %	-1,1	0,8	-30,4	-2,4
Henkilötyövuodet, lukumäärä	117 200	117 600	84 000	82 000
Muutos edell. vuodesta, %	-2,0	0,3	-28,6	-2,4
Palkkasumma, milj. euroa ²⁾	4 557	4 770	3 572	3 557
Työvoimakustannukset, milj. euroa ²⁾	5 719	5 971	4 461	4 443
Keskimääräinen kokonaisansio euroa/ kk/henkilö ²⁾	3 240	3 350	3 470	3 540
Palkkojen sivukulut, %	58,8	57,7	60,0	60,0
Valtion maksamat kaikki eläkemenot, milj. euroa	3 347	3 586	3 698	3 833
Naisten osuus, %	49,6	49,6	48,8	49,0
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	44,0	44,0	45,0	45,0

¹⁾ Vuosien 2010 ja 2011 tiedot ovat arvioita. Niissä on otettu huomioon tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion henkilöstön väheneminen (2 000 htv sekä v. 2010 että v. 2011) sekä yliopistojen ja korkeakoulujen, harjoittelukoulujen, yliopistopainon ja yliopistojen palvelukeskuksen siirtyminen v. 2010 valtion budjettitalouden ulkopuolelle, mutta ei muita vuoden 2011 talousarvioesitykseen sisältyviä henkilöstömuutoksia.

²⁾ Arvioissa on otettu huomioon tiedossa olevista sopimusmuutoksista ja sopimusten soveltamisesta aiheutuvat lisäykset ja tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion henkilöstön väheneminen sekä vuonna 2010 yliopistojen ja korkeakoulujen, harjoittelukoulujen, yliopistopainon ja yliopistojen palvelukeskuksen siirtyminen valtion budjettitalouden ulkopuolelle.

HAUS Kehittämiskeskus Oy

HAUS Kehittämiskeskus Oy on valtion omistama julkisen hallinnon ja palvelutoimintojen kouluttaja, kehittäjä ja valmentaja. Vuoden 2010 alusta voimaan tulleella lailla HAUSin asema muuttui pääasiassa valtionhallinnolle koulutus- ja kehittämispalveluja tuottavaksi valtionhallinnon sidosryhmäyksiköksi. HAUSin toimintaa sekä palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin mm. sisäisen koulutuksensa korvaajana.

6.3 Rakenteellisia uudistuksia eri hallinnonaloilla

Sisäasiainministeriön hallinnonalan rajavartiolaitoksessa siirrytään 1.1.2011 kaksiportaiseen johtamisjärjestelmään lakkauttamalla vartiostojen raja- ja merivartioalueet sekä niiden johtopaikat. Johtopaikkojen alaisuudessa olevat raja- ja merivartioasemat ja rajatar-

kastusasemat ovat uudistuksen jälkeen suoraan vartiostojen komentajien alaisia.

Valtiovarainministeriön hallinnonalan Valtiokonttorista siirretään valtion eläkeasiat henkilöasiakkaiden osalta vuoden 2011 alusta Kuntien eläkevakuutukseen. Tehtävien siirto ei koske valtion eläkkeiden rahoitusta eikä eläkevarojen sijoittamista. Samasta ajankohdasta siirretään Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät terveydenhuollon varmentajana ja terveydenhuollon varmennepalvelujen tuottajana valtiovarainministeriön hallinnonalalla olevaan Väestörekisterikeskukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan Turvatekniikan keskus muuttuu vuoden 2011 alusta lukien Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi. Virastoon kootaan kemikaalien tuotevalvontatehtävät maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan Elintarviketurvallisuusvirastosta, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta sekä ympäristöministeriön hallinnonalan Suomen ympäristökeskuksesta.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden laskenta perustuu seuraaviin perusteisiin:

- yleisen osan määräytymisperusteisiin;
- sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin;
- esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen laskennallisiin kustannuksiin
- taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteisiin; ja
- erityisen harvan asutuksen, saaristokuntien sekä saamelaisten kotiseutualueen kuntien lisätyn valtionosuuden määräytymisperusteisiin.

Valtionosuutta lisätään tai vähennetään verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella. Järjestelmää täydentää harkinnanvarainen valtionosuuden korotus tilapäisissä tai poikkeuksellisissa talousvaikeuksissa oleville kunnille. Lukioiden, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun rahoitus perustuu ylläpitäjäjärjestelmään. Siinä rahoitus menee suoraan opetuksen järjestäjille oppilasmäärien mukaisina. Kunnille voidaan lisäksi myöntää valtionapua perustamiskustannuksiin ja kehittämishankkeisiin sekä tukea kuntien yhdistymiseen.

Peruspalvelujen valtionosuus yksittäiselle kunnalle määräytyy siten, että valtionosuusperusteiden mukaisesta laskennallisesta kustannuksesta (sosiaali- ja terveydenhuolto, esi- ja perusopetus sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelut) vähennetään kaikille kunnille yhtä suuri omarahoitusosuus. Laskennallisessa kustannuksessa otetaan

7. Peruspalvelubudjettitarkastelu

7.1 Kuntien valtionosuusjärjestelmä

huomioon kunkin kunnan palvelutarvetta kuvaavat tekijät ja olosuhdetekijät, mistä johtuen asukasta kohti lasketut valtionosuudet vaihtelevat kunnittain.

Valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa koko maan tasolla. Vuonna 2011 peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 34,11 eli kunnan rahoitusosuus on 65,89 %. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta rahoitettavissa palveluissa valtionosuusprosentti on 41,89, jolloin kunnan rahoitusosuus on 58,11 %.

Valtionosuusjärjestelmässä kuntien tulopohjaa tasataan kuntien verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella. Valtionosuuden tasauslisää saavat kunnat, joiden laskennallinen verotulo asukasta kohti alittaa koko maan tasausrajan, joka on 91,86 % maan keskimääräisestä verotulosta. Tasauslisä kattaa täysimääräisesti tasausrajan ja kunnan laskennallisen verotulon erotuksen. Valtionosuuden tasausvähennys tehdään, mikäli kunnan laskennallinen verotulo ylittää tasausrajan. Vähennys on 37 % tasausrajan ylittävästä osasta.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuus ja kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki on budjetoitu valtiovarainministeriön hallinnonalalle. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluvat lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus, teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuus sekä esi- ja perusopetuksessa tietyt kustannustenjaon piiriin kuuluvat palvelut (mm. 18 vuotta täyttäneiden perusopetus, lisäopetus, vammaisten oppilaiden osalta valtionosuuksiin tehtävät korotukset) sekä perustamishankkeiden valtionavustus ja eräiden muiden kohteiden harkinnanvaraiset valtionavustukset. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle on budjetoitu kehittämishankkeiden avustukset. Valtiokonttori hoitaa valtionosuuksien maksatuksen myös ylläpitäjäjärjestelmän mukaisten palvelujen osalta.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuudella pyritään siihen, että kuntien lakisääteiset tehtävät ja niiden kokonaisrahoitus ovat tasapainossa alueittain ja kuntaryhmittäin. Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen, esi- ja perusopetuksen sekä kulttuuripalvelujen valtionavulla pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät peruspalvelut eri osissa maata. Kuntien harkinnanvaraisella valtionosuuden korotuksella pyritään huolehtimaan siitä, että vaikeimmasakin taloudellisessa asemassa olevat kunnat pystyvät suoriutumaan peruspalveluiden tuottamisesta ja näiden kuntien talouden tasapainoa voidaan parantaa.

Kuntien yhdistymisavustuksilla edistetään vapaaehtoiselta pohjalta toteutuvia kuntien yhdistymisiä sekä muita sellaisia kunta- ja seuturakenteen muutoksia, jotka edesauttavat laadukkaiden ja tasavertaisten kunnallisten peruspalveluiden tuottamista taloudellisemmin.

Kuntatalous näyttäisi selviävän talouskriisistä huomattavasti pelättyä pienemmin vaurioin. Useiden tekijöiden, kuten valtion kuntataloutta vahvistaneiden mittavien toimenpiteiden, odotettua suotuisamman työllisyyskehityksen, kustannustason nousun hidastumisen sekä kuntien omien menokasvua hillitsevien säästötoimenpiteiden yhteisvaikutus näkyi jo vuoden 2009 selvästi ennakoitua paremmissa tilinpäätöksissä. Kun lisäksi otetaan huomioon kuntien vuodelle 2010 tekemät tuntuvat kunnallis- ja kiinteistöveroprosenttien korotukset, maltillinen työmarkkinaratkaisu sekä taloudellisen aktiviteetin viriämisen vaikutus kuntien kuluvan ja ensi vuoden verotuloihin, kuntatalouden näkymiä voidaan luonnehtia huomattavasti aiemmin arvioitua myönteisimmiksi.

Vaikka synkimmät ennusteet eivät näyttäisikään toteutuvan, kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden pitäminen vakaana edellyttää jatkossa tiukkaa menokuria. Kuntien verotulojen ennakoitaan kasvavan lähivuosina keskimäärin n. 3½ % eli selvästi taantumaa edeltänyttä poikkeuksellista aikaa hitaammin. Kuntatalouden positiivinen kehitys vaarantuukin heti, mikäli toimintamenojen kasvu ei sopeudu tulokehityksen asettamiin rajoihin. Keskeistä on palkkamenojen hallinta ja tuottavuutta parantavien toimenpiteiden läpivieminen. Kansantalouden toipumiseen liittyy yhä myös kansainvälisestä taloudesta kumpuavia epävarmuuksia, jotka saattavat toteutuessaan vaikuttaa nopeastikin työllisyyteen ja siten heikentää kuntien verotulokehitystä.

Vuoden 2009 ennakkollisten tilinpäätösten mukaan kuntien ja kuntayhtymien vuosikate ylsi 2,3 mrd. euroon, mikä oli vain 100 milj. euroa edeltävää vuotta vähemmän. Vielä helmikuussa 2010 julkaisuissa vuotta 2009 koskeneissa tilinpäätösarvioissa vuosikatteen arvioitiin putoavan viidenneksellä ja vastaavasti syksyllä 2009 laaditussa vuoden 2010 peruspalvelubudjetissa jopa kolmanneksella. Koko maan vuosikatteen hienoinen alentuminen edeltävään vuoteen verrattuna aiheutui pitkälti suurten kaupunkien vuosikatteen heikkenemisestä. Kuntayhtymien vuosikatteet pysyivät lähes vuoden 2008 tasolla. Koko kuntatalouden tasolla vuosikate riitti kattamaan käyttöomaisuuden poistot.

Ennakoitua myönteisemmän vuosikatekehityksen taustalla on monta tekijää. Maaliskuun 2009 kehyspäätöksessä päätetyt toimenpiteet (yhteisövero-osuuden korottaminen vuosille 2009—2011, työnantajan kansaneläkemaksun asteittainen poisto ja kiinteistöveroprosenttien rajojen korottaminen) vahvistivat kuntataloutta tuntuvasti erityisesti kriisin akuuteimmassa vaiheessa, mutta niiden vaikutukset ulottuvat myös laajemmin koko kehyskaudelle. Sekä yhteisövero-osuuden noston että odotettua myönteisemmän työllisyyskehityksen seurauksena kuntien verotulot ja valtionosuudet lisääntyivät erittäin heikosta talous- ja yhteisöverotulokehityksestä huolimatta lähes 2½ %. Kunta-alan kustannustason nousun voimakas hidastuminen sekä kuntien omat, erityisesti henkilöstö-

7.2 Kuntatalouden tila ja kehitysnäkymät

Vuoden 2009 vuosikatteet oletettua myönteisemmät - velkaantumisen nopeutui

menojen kasvun hillitsemiseen tähdänneet säästötoimenpiteet hidastivat toimintamenojen kasvun n. 4 prosenttiin. Pitkään jatkunut kunta-alan työllisten määrän kasvu kääntyi runsaan 3 000 henkilön laskuun. Ostojen volyymi sen sijaan kasvoi taantumasta huolimatta n. 5½ %.

Kohtuullisesta vuosikatekehityksestä huolimatta kuntatalouden velkaantuminen jatkui voimakkaana, kun erityisesti suuret kaupungit pitivät taantumasta huolimatta kiinni investoinneistaan. Kun vuosikate kattoi vain runsaat puolet bruttoinvestoinneista, omaisuuden myynnit vähenivät ja lainojen lyhentämiseen kului aiempaa enemmän, kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu velan määrä kasvoi 1,3 mrd. eurolla ollen vuoden 2009 lopussa jo lähes 11 mrd. euroa.

Kuntatalouden näkymät parantuneet mutta menokuria tarvitaan edelleen

Vuoden 2009 ennakoitua parempi kehitys muuttaa huomattavasti kuntatalouden kuluvan ja ensi vuoden näkymiä suhteessa aiempiin arvioihin. Lisäksi taloudellisen aktiviteetin piristymisen myötä kuntien verotulojen kasvu on osoittautumassa alkuvuonna tehtyjä arvioita nopeammaksi. Vaikka synkimmät ennusteet eivät näyttäisikään toteutuvan, kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden pitäminen vakaana edellyttää vastaisuudessakin toimintamenojen kasvun hidastumista viime vuosiin verrattuna. Kansantalouden ja sitä kautta kuntien verotulojen toipumiseen liittyy yhä kansainvälisestä taloudesta kumpuavia epävarmuuksia, jotka saattavat toteutuessaan vaikuttaa nopeastikin työllisyyteen ja siten heikentää kuntien verotulokehitystä.

Kuluvan vuoden kunnallisverokehitys on vielä heikkoa työttömyyden kasvaessa. Kun lisäksi tuloveronkevennykset pienentävät kuntien verotuloja, kunnallisverotuloja kertyy kunnallisveroasteen huomattavasta, 0,4 prosenttiyksikön kiristymisestä huolimatta hieman vähemmän kuin v. 2009. Toisaalta kunnallisveron kertymää kasvattaa kertaluontoisesti verokertymien ajoittumiseen liittyvät tekijät. Yhteisöveron kasvun ja kiinteistöverojoen poikkeuksellisen suurten korotusten seurauksena kuntien kokonaisverotulojen ennakoidaan kuitenkin kääntyvän vajaan 2 prosentin kasvuun. Valtionosuudet lisääntyvät mm. veronkevennyksen kompensaaion seurauksena n. 9 %, joten verotulot ja valtionosuudet kasvavat kuluvana vuonna yhteensä lähes 4 %. Vuonna 2011 verotulojen arvioidaan lisääntyvän 3½ %, kun sekä kunnallisvero- että yhteisöverotulot kasvavat. Verotulojen ja valtionosuuksien ennakoidaan kohoavan yhteensä runsaat 3½ %.

Taantumaa edeltäneisiin vuosiin verrattuna tulojen kasvu vuosina 2010 ja 2011 on kuitenkin suhteellisen vaimeaa, joten kuntien on edelleen hillittävä menojen kasvua. Alkuvuoden 2010 tilastojen perusteella kuntien menokehitys onkin ollut palvelujen ostoja lukuun ottamatta maltillista. Toimintamenojen odotetaan kasvavan v. 2010 3½ %. Henkilöstön määrän odotetaan säästötoimenpiteiden seurauksena hieman vähenevän ja mm. työnantajan kansaneläkemak-

sun poistaminen keventää kuntien menorasitusta merkittävästi. Peruspalvelujen kustannustason nousu pysyy niin ikään vaimeana, hieman yli 2 prosentissa. Menoja lisäävät mm. palvelujen ostojen kasvu ja työttömyyteen liittyvien menojen kohoaminen. Vuonna 2011 toimintamenojen kasvun ennakoidaan pysyvän vuoden 2010 tavoin n. 3½ prosentissa, kun kustannustaso nousee 2½ % ja volyymikehitys pysyy maltillisena kuntien paikkaillessa taantumaa jättämiä jälkiä.

Jos kuntien toimintamenojen kasvu hidastuu laskelmissa oletetulla tavalla 3½ prosenttiin, vuosien 2010 ja 2011 vuosikate pysyy vaakaana, kattaa selvästi poistot ja jopa hieman nousisi vuosien 2007—2009 tasosta. Investointien on oletettu v. 2010 hieman alenevan, mutta mikäli investoinnit pysyvät oletetulla 3,8 mrd. euron tasolla, kuntien lainakannan kasvu jatkuu.

Taulukossa 20 on hahmoteltu kuntatalouden tulojen ja menojen laskennallista kehitystä vuoteen 2014 saakka.¹⁾ Laskelmissa sekä verotulojen ja valtionosuuksien että toimintamenojen on oletettu kasvavan vajaat 4 % vuodessa. Toimintamenojen osalta oletus pitää sisällään sen, että henkilöstön määrä pysyy vuoden 2010 tasolla ja laskennallinen väestökijöistä johdettu palvelutarpeen kasvu toteutuu palvelujen ostojen kautta. Verotulojen osalta myös yhteisöveron tilapäisen jako-osuuden korotuksen poistuminen on otettu huomioon vuodesta 2012 lähtien. Edellä kuvatulla kehityksellä kuntatalouden vuosikatteen kattaisivat tarkasteluajavälillä poistot. Periaatteessa tällä mittarilla kuntatalous olisi kokonaistasolla tasapainossa.

Kuntien menopaineet ovat kuitenkin suuret, ja erityisesti investointien on arvioitu pysyvän korkealla tasolla. Kuntatalouden suurimmat jännitteet kytkeytyvätkin vuosikatteen ja investointitason väliseen kuiluun. Vuosikate ei ole riittänyt viimeisen 10 vuoden aikana nettoinvestointien rahoittamiseen kuin muutaman kerran. Myös edellä kuvatulla käyttötalouden kehityksellä vuosikate jäisi koko kehyskaudella selvästi nettoinvestointeja alhaisemmaksi. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että kuntatalous pysyisi jatkosakin velkaantumisen ja/tai veronkorotusten tiellä. Kuntatalouden vakauden turvaaminen ja tarvittavien investointien toteuttaminen ilman velan jatkuvaa kasvua edellyttää toimintamenojen kasvun pysymistä keskipitkälläkin aikavälillä erittäin maltillisena. Kun lisäksi ikääntymisen kuntatalouteen ja koko kansantalouteen kohdistamat paineet muuttuvat vuosi vuodelta suuremmiksi, peruspalvelujen

Velkaantumisen
pysäyttäminen vaatii
menomalttia ja
tuottavuuden nousua

¹⁾ Taulukon 20 tarkastelussa ei ole kyse ennusteesta vaan ns. painelaskelmasta, jonka tarkoituksena on näyttää, mikä kuntatalouden keskimääräinen liikkumavara/sopeuttamistarve on arvioitu tulokehitys huomioon ottaen. Esimerkiksi keskimääräisen kunnallisveroprosentin sekä kiinteistöveroprosenttien on vuosina 2011–14 oletettu pysyvän vuoden 2010 tasolla. Vastaavasti maksuihin ei ole oletettu korotuksia, eikä menoja ole tasapainotettu tulokehityksen kanssa. Painelaskelmassa syntyvä rahoitusaliäämä joustaa suoraan kuntien lainakantaan. Yksittäisten kuntien väliset erot menokehityksen suhteen ovat käytännössä suuria.

tuottavuutta parantavien uudistusten välttämättömyys korostuu entisestään.

Taulukko 20. Kuntatalouden tulojen ja menojen kehitysarvio kuntien tilinpidon mukaan, mrd. euroa

Käyvin hinnoin	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-22,40	-23,17	-24,01	-24,92	-25,88	-26,85
2. Verotulot	17,61	17,93	18,56	19,14	19,88	20,64
3. Valtionosuudet, käyttötalous	6,90	7,52	7,82	8,15	8,44	8,71
4. Rahoitustuotot ja –kulut, netto	0,20	0,14	0,10	0,08	0,04	0,01
5. Vuosikate (=1.+2.+3.+4.)	2,31	2,42	2,47	2,45	2,48	2,50
6. Poistot	-2,04	-2,12	-2,20	-2,29	-2,38	-2,48
7. Satunnaiset erät, netto	0,16	0,20	0,25	0,25	0,25	0,25
8. Tilikauden tulos	0,43	0,50	0,52	0,41	0,35	0,28
Rahoitus						
9. Vuosikate	2,31	2,42	2,47	2,45	2,48	2,50
10. Satunnaiset erät	0,16	0,20	0,25	0,25	0,25	0,25
11. Tulorahoituksen korjauserät	-0,38	-0,40	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
12. Tulorahoitus, netto (=9.+10.+11.)	2,08	2,22	2,27	2,25	2,28	2,30
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-3,99	-3,80	-3,80	-3,80	-3,80	-3,80
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,90	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
15. Investoinnit, netto (=13.+14.)	-3,09	-2,80	-2,80	-2,80	-2,80	-2,80
16. Rahoitusjäämä (=12.+15.)	-1,00	-0,58	-0,53	-0,55	-0,52	-0,50
17. Lainakanta	10,88	11,63	12,28	12,98	13,68	14,28
18. Kassavarat	4,22	4,29	4,31	4,36	4,44	4,44
19. Nettovelka (=17.-18.)	6,66	7,34	7,97	8,63	9,25	9,84

Kuntatalouden kehitys kuntaryhmittäin

Vuodesta 2009 vuoteen 2011 kuntien vuosikate paranee valtiovarainministeriön kuntaosaston laskennallisen ennakointimallin mukaan koko maan tasolla. Vuosina 2010 ja 2011 vuosikate ei riitä kattamaan poistoja 40 000—100 000 asukkaan kuntakokoryhmissä, kuten oli myös vuonna 2009.

Kuntien lainakannan arvioidaan kasvavan edelleen vuonna 2010 kaikissa kuntakokoryhmissä, ja eniten lainakanta kasvaa yli 100 000 asukkaan kunnissa. Kuntien talouden parantuessa vuonna 2011 lainakannan kasvun arvioidaan vähenevän ennakointimallin laskentaolettamusten perusteella.

Taulukko 21. Ennakointimallin mukainen kuntien talouskehitys vuosina 2009—2011 kuntien tilinpidon mukaan, euroa/as kuntaryhmittäin ilman kuntayhtymiä¹⁾

Asukasluku	Vuosikate 2009	Vuosikate 2010	Vuosikate 2011	Lainakanta 2009	Lainakanta 2010	Lainakanta 2011
alle 2 000	345	477	342	1 953	2 129	2 093
2 000—6 000	291	316	210	1 579	1 819	1 870
6 001—10 000	300	370	306	1 795	2 021	1 971
10 001—20 000	275	299	306	1 881	2 162	2 114
20 001—40 000	305	328	361	1 941	2 151	2 050
40 001—100 000	272	253	266	2 026	2 251	2 250
yli 100 000	434	446	498	1 748	2 458	2 662
Koko maa	337	355	364	1 838	2 231	2 275

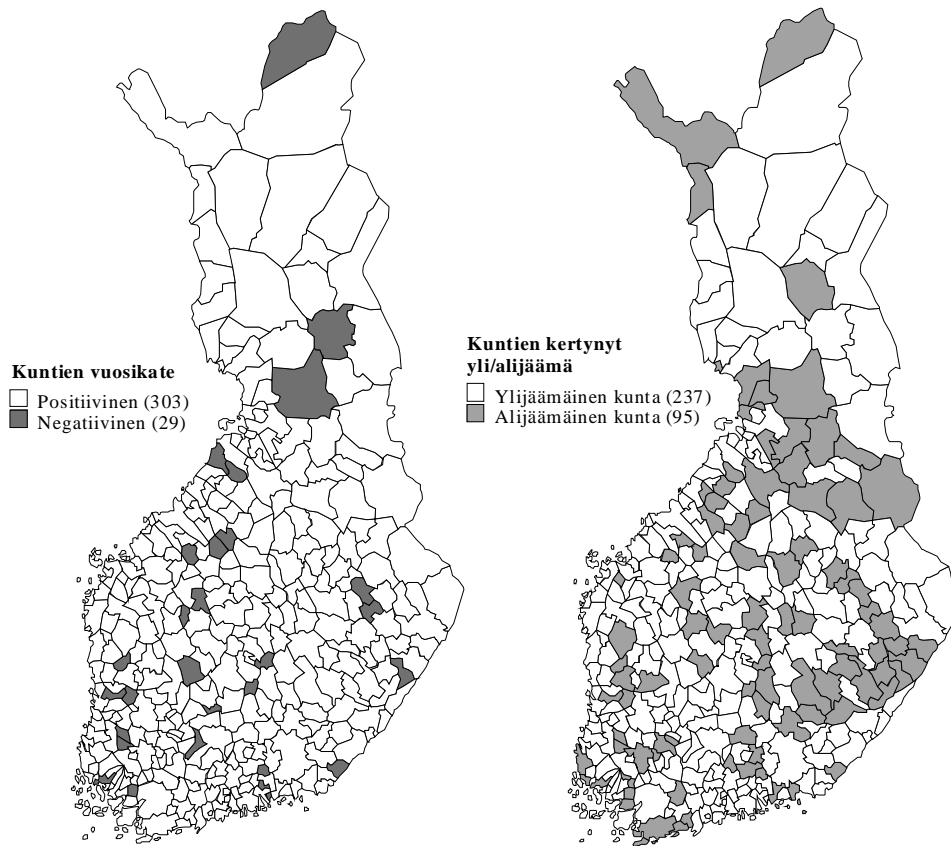
¹⁾ Vuodet 2010 ja 2011 eivät sisällä harkinnanvaraista rahoitusavustusta ja toimintakatteen kasvu on arvioitu peruspalveluohjelman mukaisesti.

Vuoden 2009 tilinpäätösten mukaan negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 29. Vuonna 2010 näitä kuntia arvioidaan olevan alle 20 ja v. 2011 noin 40. Vuosikatteen heikkous tai negatiivisuus on edelleen tyypillistä asukasluvultaan keskimääräistä pienemmille kunnille.

Vuonna 2009 vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja yhteensä 116 kunnassa. Vuonna 2010 näitä kuntia arvioidaan olevan hieman alle 100 ja v. 2011 noin 150 kappaletta.

Vuoden 2008 ja 2009 tilinpäätösten mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevien kuntien (puitelain 9 §) tunnusluvut täytyivät yhteensä kuudelta kunnalta, joista kaksi kuntaa tulee uutena kuntana mukaan menettelyyn. Jo käydyissä neljässä menettelyssä on ollut mukana yhteensä 23 eri kuntaa.

Kuvio 6. Kuntien vuosikate ja kertynyt yli-/alijäämä vuoden 2009 tilinpäätöksessä

7.3 Kuntien menot

Kuntien ja kuntayhtymien menojen kasvu hidastui vuonna 2009

Kuntien ja kuntayhtymien kokonaismenot (toimintamenot, rahoitusmenot ja investoinnit yhteensä) lisääntyivät v. 2009 ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan vajaat 3 %, kun vuotta aiemmin kasvu oli yli 8 % ja koko 2000-luvulla keskimäärin 5½ %. Toimintamenojen kasvu puolittui vuoteen 2008 verrattuna, joskin 4 prosentin kasvu oli verotulojen ja valtionosuuksien vaimeaan, runsaan 2 prosentin kasvuun suhteutettuna nopeaa. Kuntien ja kuntayhtymien investoinnit pysyivät taantumasta huolimatta korkealla tasolla n. 4 mrd. eurossa, kun korkotasoa oli erittäin matala ja mm. rakentamisen hintataso aleni nopeasti. Korkomenot puolestaan laskivat lainakanan tuntuvasta kasvusta huolimatta n. 130 milj. eurolla poikkeuksellisen alhaisen korkotason vuoksi.

Toimintamenojen kasvun hidastuminen johtui sekä kuntien ja kuntayhtymien kustannustason kasvun maltillistumisesta että kunti-

en pitkään jatkuneen henkilöstömäärän kasvun kääntymisestä laskuun. Kunta-alan palkkasumma lisääntyi n. 3 %, kun v. 2008 kasvua oli miltei 6½ %. Palkkasumman kasvun pienenemiseen vaikuttivat sekä ansiotason nousun hidastuminen että osassa kuntia aloitetut säästötoimet, joiden seurauksena kunta-alan henkilöstön määrä väheni runsaalla 3 000 henkilöllä. Nimellishintaisten ostojen kasvu puolittui vuoden 2008 12 prosentista 6 prosenttiin, mikä johtui lähes yksinomaan ostojen hintojen kasvun pysähtymisestä. Ostojen volyyymi kasvoi taantumasta huolimatta runsaat 5½ %. Myös kuntien maksamat toimeentulotukimenot lisääntyivät kasvaneen työttömyyden myötä selvästi.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvun odotetaan pysyvän vuosina 2010 ja 2011 maltillisena, kun kunnat joutuvat paikkaamaan talouskriisin jälkiä. Tehdyillä oletuksilla toimintamenot lisääntyvät molempina vuosina n. 3½ %. Vuosien 2012—2014 toimintamenojen kasvuksi on tässä tarkastelussa oletettu vajaat 4 % vuodessa, mikä pohjautuu oletuksiin laskennallisen palvelutarpeen kehityksestä sekä peruspalvelujen ennakoitusta hintakehityksestä. Kuntien toimintamenojen keskipitkän aikavälin menokehitys riippuu kuitenkin monesta asiasta, kuten mm. yleisestä talouskehityksestä, tulevista palkkaratkaisuista sekä siitä miten rakenteellisissa uudistuksissa onnistutaan parantamaan tuottavuutta.

Kuntien henkilöstön määrän arvioidaan v. 2010 edelleen hieman vähenevän kuntien säästötoimenpiteiden seurauksena ja pysyvän tällä n. 455 000 henkilön tasolla sekä v. 2011 että myös keskipitkällä aikavälillä. Oletukset henkilöstömäärän kehityksestä perustuvat sekä Kunnallisen työmarkkinalaitoksen kuntatyönantajille suuntaamaan henkilöstökyselyyn että Kuntaliiton suurille kaupungeille joulukuussa 2009 teettämään kyselyyn. Kunta-alan ansiotason ennakoidaan kohoavan v. 2010 runsaat 3 %, mikä on hieman yleistä ansiotasokehitystä nopeampaa. Nousu johtuu sekä v. 2007 että alkuvuonna 2010 sovitusta korotuksista. Vuoden 2011 ansiotasokehityksen arviointia vaikeuttaa se, että nykyiset sopimukset ovat irtisanottavissa. Vaikka sopimukset irtisanottaisiin, seuraavat sopimuskorotukset voivat astua voimaan aikaisintaan 1.5.2011. Tässä vaiheessa kuntien ansiotason oletetaan nousevan 2,5 %, mikä on kunta-alan pienehköstä ansiotason kasvuperinnöstä johtuen aavistuksen yleistä kehitystä hitaampaa. Vuosina 2012—2014 kuntien ansiotason on oletettu nousevan 3 % vuodessa. Yllä tehtyjen oletusten seurauksena kunta-alan palkkasumma kasvaa sekä v. 2010 että v. 2011 2½ % ja vuosina 2012—2014 3 %.

Kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksuperusteet kevenivät kuluvalle vuodelle 0,9 prosenttiyksiköllä, kun v. 2009 alennettu työnantajan kansaneläkemaksu poistui kokonaan vuoden 2010 alusta lähtien. Vuonna 2011 maksuperusteet puolestaan nousevat 0,2 prosenttiyksiköllä työttömyysvakuutusmaksun nousun myötä. Työnantajan KuEL-maksu pysyy v. 2011 sekä Kuntien eläkevakuu-

Toimintamenojen
kehitys 2010—2014

tuksen tämänhetkisen näkemyksen mukaan myös lähivuodet 23,6 prosentissa. Työttömyysvakuutusmaksussa on nousupainetta myös vuoden 2011 jälkeen.

Nimellishintaisten ostojen on arvioitu lisääntyvän 6 % sekä v. 2010 että 2011. Ostojen hintakehityksen odotetaan edelleen pysyvän maltillisena, ja myös volyymikehityksen arvioidaan hieman hidastuvan kireän taloustilanteen myötä. Ostojen ennakoidaan kuitenkin kasvavan jatkossakin toimintamenoja nopeammin. Suurin paine kuntien toimintamenojen volyymikasvuun tulee erityisesti palvelujen ostoista.

Kuntien maksamat avustukset kasvavat v. 2010 työttömyyssidonnaisten menojen (toimeentulotuki- ja työmarkkinatukimenojen) edelleen lisääntyessä. Riskinä on, että toimeentulotukimenot pysyvät 1990-laman jälkeisten vuosien tapaan pidempään korkealla tasolla, mikäli työttömyysjaksot pitkittyvät ja ansiosidonnaiset tulot vähenevät.

Korkomenot

Lainakannan huomattavasta kasvusta huolimatta korkomenot alenevat kuluvana vuonna historiallisen matalan korkotason seurauksena. Taloudellisen aktiviteetin vilkastuessa myös korkotason oletetaan nousevan v. 2011, mikä yhdessä kasvavan lainakannan kanssa nostaa kuntien rahoituskustannuksia.

Investoinnit

Kuntien ja kuntayhtymien investointien oletetaan v. 2010 hieman alenevan kireän taloustilanteen seurauksena ja pysyvän myös lähivuodet vuoden 2010 tasolla 3,8 mrd. eurossa. Investointipaineet ovat kuitenkin suuret niin peruskorjauksien, kasvukeskusten uudisinvestointien kuin meneillään olevien rakennuudistustenkin osalta. Arvioitu investointitaso johtaa ennakoituilla tulo- ja toimintamenojen tasolla kuntien velkaantumisen jatkumiseen.

Taulukko 22. Kuntien ja kuntayhtymien menot vuosina 2009—2014, mrd. euroa

Käyvin hinnoin	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1. Toimintamenot	32,4	33,5	34,8	36,1	37,5	38,9
Palkkausmenot	19,1	19,4	19,9	20,5	21,2	21,8
Palkat	14,6	15,0	15,4	15,8	16,3	16,8
Muut henkilömenot	4,5	4,4	4,6	4,7	4,9	5,0
Ostot	10,9	11,5	12,2	12,9	13,7	14,5
Avustukset	2,0	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0
Muut toimintamenot	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
2. Toimintatulot	10,0	10,4	10,7	11,1	11,6	12,0
3. Toimintakate	-22,4	-23,2	-24,0	-24,9	-25,9	-26,9
4. Korkomenot, brutto	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6
5. Investoinnit brutto	4,0	3,8	3,8	3,8	3,8	3,8
6. Menot yhteensä (1+4+5+6)	36,7	37,6	38,9	40,3	41,8	43,2

Taulukko 22. Kuntien ja kuntayhtymien menot vuosina 2009—2014, mrd. euroa

7. Bruttokansantuote mrd. euroa	171,3	176,6	185,1	194,0	203,6	212,8
8. Kokonaismenot, % BKT:sta	21,4	21,3	21,0	20,8	20,5	20,3
9. Kokonaistulot, % BKT:sta	21,0	21,1	20,9	20,6	20,4	20,2
10. Toimintatulot, % toimintamenoista	30,9	30,9	30,9	30,9	30,9	30,9
Kunta-alan henkilöstön määrä	457,8	455,0	455,0	455,0	455,0	455,0

Verotuloja arvioidaan kertyvän n. 18,6 mrd. euroa v. 2011.

7.4 Kuntien verotulot

Taulukko 23. Kuntien verotulot vuosina 2009—2014, milj. euroa

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kunnallisvero	15 438	15 360	15 750	16 510	17 320	18 000
Yhteisövero	1 197	1 400	1 610	1 400	1 300	1 350
Kiinteistövero	974	1 170	1 200	1 230	1 260	1 290
Verotulot yht.	17 609	17 930	18 560	19 140	19 880	20 640
Verotulot, % BKT:sta	10,3	10,1	9,9	9,8	9,7	9,7
Muutos, %						
Kunnallisvero	2,4	-0,5	2,5	4,8	4,9	3,9
Yhteisövero	-21,9	16,9	15,0	-13,0	-7,1	3,8
Kiinteistövero	6,3	20,1	2,6	2,5	2,4	2,4
Verotulot yht.	0,4	1,8	3,5	3,1	3,9	3,8
Kunnallisveroprosentti, keskimäär.	18,59	18,98	18,98	18,98	18,98	18,98
Yhteisöveroprosentti	26	26	26	26	26	26
Kuntien osuus yhteisöverosta, %	32,03	31,99	31,99	21,99	21,99	21,99

Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan 3,5 % v. 2011. Talouden kääntymisen kasvuun v. 2010 ja kasvun voimistuminen v. 2011 luo edellytykset myös kuntien verotulojen suotuisalle kehitykselle.

Kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan 2,5 % v. 2011. Kunnallisveron kertymää kasvattaa kertaluontoisesti sekä v. 2009 että v. 2010 verokertymien ajoittumiseen liittyvät tekijät: vuonna 2009 vuoden 2008 verotuksen valmistumisen jälkeen kunnille tilitettiin jako-osuuden muutoksen vuoksi vajaat 300 milj. euroa verovuoden 2008 veroja. Alustavien tietojen perusteella ennakoitaan, että v. 2010 vuoden 2009 verotustietoihin perustuva vastaava oikaisu on n. 200 milj. euroa. Tässä taloudellisessa tilanteessa verotuloennusteisiin liittyy poikkeuksellisen paljon epävarmuutta, mikä saattaa näkyä veronsaajaryhmien jako-osuuksien oikaisuina.

Kunnallisveron tuoton kannalta keskeisin tuloerä on palkkatulot, joiden arvioidaan työllisyyden parantumisen myötä kasvavan 4½ % v. 2011. Tuloveroperustemuutosten arvioidaan alentavan kunnallisveron tuottoa yhteensä 129 milj. eurolla. Ansiotason ja palkansaajamaksujen nousun verotusta kiristävän vaikutuksen kompensoimiseksi valtion tuloveroasteikkoa lievennetään ja työtulovähennystä kasvatetaan, mikä vähentää kunnallisveron tuottoa 101 milj. eurol-

la. Veroperusteita muutetaan myös eläketulon veroasteen pitämiseksi korkeintaan vastaavansuuruisen palkkatulon veroasteen tasolla, mikä vähentää kunnallisveron tuottoa 14 milj. eurolla. Eläketulon verotuksen keventäminen toteutetaan valtionverotuksen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksiä kasvattamalla. Lisäksi kunnallisverotuksen perusvähennyksen määrää korotetaan 50 eurolla, mikä vähentää kunnallisveron tuottoa 14 milj. eurolla. Kunnille aiheutuva verotulomenetyks kompensoidaan kunnille täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmän kautta. Peruspalvelubudjetin laskelmissa oletetaan, että keskimääräinen kuntien tuloveroprosentti pysyy vuoden 2010 tasolla.

Talouden taantuma näkyi erityisen voimakkaasti yhteisöverokertymässä. Kuntatalouden osalta yhteisöverotuoton laskua vaimensi kuitenkin se, että kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta on korotettu väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä verovuosina 2009—2011. Yritysten tulokset paranevat selvästi v. 2010 ja tuloskasvun arvioidaan jatkuvan vahvana v. 2011. Tämä näkyy myös yhteisöverokertymisessä ja kuntien yhteisöverotuoton arvioidaan kasvavan 15 % v. 2011.

Kiinteistöveron tuoton arvioidaan kasvavan 2,6 % v. 2011. Laskelmissa oletetaan kiinteistöveroprosenttien pysyvän vuoden 2010 tasolla.

7.5 Valtionavut

Kuntien valtionavut ovat pääosin laskennallisia ja yleiskatteisia. Laskennalliset valtionosuudet muuttuvat automaattisesti asukasluvun ja ikärakenteen sekä kustannustason muutoksen perusteella. Lisäksi valtionavut muuttuvat päätösperäisesti lainsäädännön muutosten ja budjettipäätösten perusteella (valtion toimenpiteet).

Kuntien valtionavut ovat yhteensä 10,1 mrd. euroa v. 2011. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan 9,0 mrd. euroa ja muihin valtionapuihin 1,0 mrd. euroa. Valtionavut lisääntyvät yhteensä 410 milj. eurolla v. 2011.

Valtionapujen muutosta vuoteen 2010 verrattaessa on syytä ottaa huomioon kuntatalouden kannalta kustannusneutraalit muutokset kuten veroperustemuutosten kompensatioon liittyvä 129 milj. euron lisäys, yhdistymisavustusten kattosäännön (200 milj. euroa vuosina 2008—2011) ylitykseen liittyvä 45 milj. euron vähennys, tulkauspalvelujen valtiolle siirtoon liittyvä 11,6 milj. euron vähennys sekä valtion ja kuntien tietojärjestelmähankeiden rahoittamiseen liittyvä 5 milj. euron määrärahasiirto. Kustannusneutraalit muutokset ovat nettovaikutukseltaan yhteensä 58 milj. euroa v. 2011.

Valtionosuuksien lisäyksistä suurimmat aiheutuvat automaattimuutoksista, joita ovat indeksikorotus, 152 milj. euroa, sekä ikärakenteen ja väestön määrän muutokset, 56 milj. euroa. Päätösperäisistä lisäyksistä suurin on sosiaali- ja terveystalouden parantamiseen liittyvä 21,25 milj. euron lisäys. Valtionosuuksien

vähennyksistä suurin johtuu vuodelle 2010 tehdyn väliaikaiseksi sovitun 30 milj. euron valtionosuuslisäyksen poistumisesta v. 2011.

Taulukko 24. Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2009—2011 valtion talousarviossa, milj. euroa, ja muutos 2010—2011, %

	2009 budjetoitu ¹⁾	2010 budjetoitu ¹⁾	2011 esitys	2010—2011, %
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasausarineen				
VM ²⁾	7 184	7 752	8 039	4
OKM ²⁾	967	967	1 004	4
siitä kunnat	-334	-368	-382	4
siitä kuntayhtymät	1 301	1 335	1 386	4
Laskennalliset valtionosuudet yhteensä	8 151	8 719	9 044	4
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut				
SM, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksettavat korvaukset	46	79	100	26
VM, kuntien yhdistymisavustukset	142	114	115	1
OKM, harkinnanvaraiset avustukset	62	108	138	28
OKM, liikuntatoimi ja nuorisotyö	32	27	27	1
OKM, perustamishankkeet	61	62	58	-6
TEM, työllistämistuki kunnille	40	36	41	14
STM, erikoissairaanhoidon mukainen tutkimus (EVO)	40	40	40	0
STM, lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus (EVO)	100	104	109	5
STM, perustamis- ja kehittämishankkeet	29	27	22	-18
STM, perustoimeentulotuki	272	313	342	9
STM, kuntouttava työtoiminta	8	17	20	18
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	832	927	1 012	10
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	8 983	9 646	10 056	4

¹⁾ Talousarvio ja lisätalousarviot

²⁾ Vuoden 2009 valtionosuudet on laskennallisesti muutettu vastaamaan vuoden 2010 valtionosuuksien rakennetta.

Valtion toimenpiteiden vaikutus perustuu lainsäädännön ja muiden normien muutoksiin ja harkinnanvaraisten määrärahojen osalta budjettipäätöksiin.

Valtion toimenpiteet lisäävät nettomääräisesti kuntien menoja 65 milj. euroa v. 2011. Talousarvioesitykseen sisältyvien valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2010 verrattuna nettomääräisesti 42 milj. euroa.

Valtion toimenpiteet

Valtion vuoteen 2011 kohdistamien uusien toimenpiteiden lisäksi kuntatalouden tasapainoon ja peruspalvelujen rahoitustarpeeseen vaikuttavat kunnille aikaisemmin säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden määrän ja palvelujen kysynnän sekä verotulojen, palkkauskustannusten ja kustannustason kehitys.

Vuonna 2011 arvioidaan edellä lueteltujen perusteiden vaikuttavan kuntien ja kuntayhtymien talouteen vuoteen 2010 verrattuna seuraavasti:

Taulukko 25. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutokset vuodesta 2010 vuoteen 2011

	menot	tulot	netto
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
VM, vuoden 2010 ylimääräisen valtionosuuslisäyksen poistuminen		-30	-30
VM/STM, sosiaali- ja terveyspalvelujen parantaminen:			
— asetus neuvola- ja kouluterveydenhuollosta (1.7.2009)	18	9	-9
— vammaispalvelulain toimeenpano (1.9.2009)	6	3	-3
— terveydenhuoltolaki (1.5.2011)	10	5	-5
— päihdeäitien hoidon järjestäminen	-	3	3
— lapsiperheiden kotipalvelun vahvistaminen ja vankilan perheosaston perustaminen	1	1	0
OKM, perusopetuksen laadun kehittäminen	18	18	0
OKM, ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärän lisäys	4	2	-2
OKM, ammatillisen peruskoulutuksen avustukset	-2	-2	0
OKM, oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen yksikköhintojen tasokorotus	1	1	0
OKM, avustukset nuorten työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön	-4	-4	0
OKM, perustamishankkeet		-3	-3
OKM, yleissivistävän koulutuksen opiskeluhoillon ja opinto-ohjauksen vahvistaminen	6	5	-1
OKM, ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma	4	4	0
OKM, ammattikorkeakoulujen hankerahoitus	-2	-1	1
SM, maahanmuuttajien korvaukset	21	21	0
STM, kehittämishankkeet	-5	-5	0
STM, EVO-koulutus		5	5
STM, toimeentulotukiehtojen täsmentäminen	-4	-2	2
TEM, työllistämistuki kunnille	5	5	0
Yhteensä	77	35	-42
2. Hallitusohjelman mukaiset tehtävien siirrot valtiolle			
VM/STM, tulkkaukspalvelujen siirto (1.9.2010)	-12	-12	0
Yhteensä	-12	-12	0

Taulukko 25. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutokset vuodesta 2010 vuoteen 2011

3. Verotuksen ja maksujen muutokset			
Veroperustemuutokset/valtionosuuskompensaatio (valtion tulovero-asteikon muutos -13, työtulovähennyksen korotus -88, eläketulo-vähennyksen korotus -14 ja perusvähennyksen korotus -14, valtionosuuskompensaatio 129)		0	0
Yhteensä		0	0
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä	65	23	-42

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tulee hallitusohjelman mukainen 21,25 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen. Lisäyksellä rahoitetaan 1.9.2009 voimaan tulleen vammais- ja palvelulain uudistuksen toteuttamista, 1.7.2009 voimaan tulleen neuvolatoimintaa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen terveystarkastuksiin liittyvien säännösten täysimääräistä toimeenpanoa, terveydenhuoltolain toimeenpanoa, päihdeäitien hoidon järjestämistä, lapsiperheiden kotipalvelun vahvistamista sekä Hämeenlinnan naisvankilan perheosaston perustamista.

Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 alkaen. Indeksikorotus lisää valtionosuuksia 1,2 milj. euroa v. 2011.

Kunta- ja palvelurakenneuudistukseen liittyen vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen siirtäminen valtiolle 1.9.2010 lukien vähentää valtionosuuksia 5,9 milj. euroa v. 2010 ja vuositasolle nostaminen vielä 11,9 milj. euroa v. 2011.

Vuonna 2011 kuntien yhdistymisavustuksiin osoitetaan 114,5 milj. euroa, jossa on lisäystä 0,5 milj. euroa. Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen määräksi ehdotetaan 20 milj. euroa, mikä on samalla tasolla kuin edellisvuonna.

Valtion ja kuntien yhteisiin tietojärjestelmähankkeisiin osoitetaan 20 milj. euroa. Rahoituksesta 10 milj. euroa on siirtoa kuntien valtionosuuksista. Lisäksi valtionosuuksia on vähennetty 1,25 milj. euroa, joka varaudutaan siirtämään Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksen rahoittamiseen.

Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan 2 589 milj. euroa.

Yleissivistävään koulutukseen kohdistetaan 5 milj. euron lisärahoitus opinto-ohjauksen vahvistamiseen opintojen nopeuttamiseksi sekä oppilas- ja opiskelijahuollon vahvistamiseksi. Käynnistetään ohjelma ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi, johon suunnataan 5 milj. euroa.

Ikäluokkien pienenemisestä aiheutuva laskennallinen säästö, 18 milj. euroa, kohdennetaan Perusopetus paremmaksi -ohjelmaan.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää kasvatetaan edellisestä varsinaisesta talousarviosta yhteensä noin 3 250 opiskelijalla, josta 2 750 opiskelijan lisäys toteutetaan vuoden 2010 lisätalousarvioiden yhteydessä. Ammatillisen koulutuksen järjestäjätöiden kokoamista jatketaan tavoitteena muodostaa alueellisia tai muutoin vahvoja ammattiopistoja. Oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa lisätään 1 000 opiskelijalla, joka toteutettiin jo vuoden 2010 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä. Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa lisätään 250 opiskelijalla, joka toteutettiin jo vuoden 2010 ensimmäisen lisätalousarvion yhteydessä.

Perustamishankkeiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan 53 milj. euroa kouluhankkeille ja 5 milj. euroa kirjastohankkeille. Oppilaitosten myöntämisvaltuus alenee 50,5 milj. euroa, josta elvytyshankkeiden osuus on 48,5 milj. euroa.

Veikkaus- ja raha-arpajaispelien voittovaroista maksettavan kuntien nuorisotyön valtionosuuden perusteena olevaa yksikköhintaa korotetaan 0,50 eurolla.

Valtionavustuksena kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin esitetään 22 milj. euroa. Valtionavustuksella tuettavien hankkeiden painoalueet on määritelty sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa (Kaste) vuosille 2008—2011. Määrärahaa on tarkoitus käyttää 4 milj. euroa pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen.

Valtion korvausta terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin korotetaan 5 milj. eurolla vuoteen 2010 verrattuna. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan pysyy vuoden 2010 tasossa.

Valtionosuuteen kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin esitetään 342 milj. euroa, mikä on 29 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2010 taso. Toimeentulotukilakia esitetään muutettavaksi niin, että alle 25-vuotiaiden koulutuksesta kieltäytymisen johdosta voidaan alentaa toimeentulotuen perusosaa. Esityksen arvioidaan alentavan toimeentulotuen valtionosuuksia 2 milj. euroa vuodessa.

Terveydenhuollon valtakunnalliseen valmiuden kustannuksiin esitetään 0,2 milj. euron määrärahaa.

Kunnille maksettavaan työllistämistukeen osoitetaan 41 milj. euroa, jossa on lisäystä 5 milj. euroa.

Kunnille maksettaviin korvauksiin pakolaisista ja turvapaikanhakijoista ehdotetaan 100 milj. euroa, mikä on 21 milj. euroa enemmän kuin v. 2010.

Vuonna 2011 valtionosuuksiin tehdään 1,6 prosentin suuruinen indeksikorotus, johon sisältyy vähennyksenä 1,0 prosenttiyksikköä vuoden 2009 tason korjausta. Indeksikorotus lisää valtionosuuksia 152 milj. eurolla, josta kuntien ja kuntayhtymien osuus on 133 milj. euroa.

Taulukko 26. Indeksikorotukset v. 2011, milj. euroa

	tulot
Yhteensä	152
— josta kunnat	133

Kuntien valtionapuihin vaikuttaa myös ikärakenteen, väestön määrän sekä muiden laskentatekijöiden muutos. Muutoksista johtuen valtionosuudet lisääntyvät n. 56 milj. eurolla v. 2011. Laskennalliset kustannukset lisääntyvät sosiaali- ja terveydenhuollossa n. 217 milj. euroa.

Esiopetusikäisten määrä kasvaa ja peruskouluikäisten määrä vähenee. Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikäluokka alkaa pienentyä, mutta korkea-asteelle siirtyvien määrä ei muutu olennaisesti. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Myös aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa.

Väestön ja ikärakenteen muutokset

Taulukko 27. Asukasluvun ja ikärakenteen muutoksen vaikutukset kuntien valtionosuuksiin ja menoihin v. 2011, milj. euroa

	Laskennalliset kustannukset	Valtionosuudet
Esi- ja perusopetus	-53	-18
Sosiaali- ja terveydenhuolto	217	74
Yhteensä	164	56

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään kuntakohtaisesti valtionosuuksien tasauksella, joka perustuu kunkin kunnan laskennallisten verotulojen määrään. Vuoden 2011 tasaus perustuu verovuoden 2009 tietoihin.

Valtionosuuksien tasaukset

Taulukko 28. Valtionosuuksien tasaukset 2009—2011, milj. euroa

	2009	2010	2011
Tasauslisät	785	785	756
Tasausvähennykset	-790	-807	-793
Erotus / netto	-5	-22	-37

Verotuloihin perustuvien valtionosuuksien tasauslisien määrä on noin 756 milj. euroa, jossa vähennystä edelliseen vuoteen on 29 milj. euroa. Tasauslisää saa 257 kuntaa. Valtionosuuksien tasausvähennys tehdään 63 kunnalle, määrältään noin 793 milj. euroa.

Taulukko 29. Kuntien rahoitusosuus peruspalvelujen järjestämiseen¹⁾ (VM)

	2010 budjetoitu ²⁾	2011 esitys
Asukasluku	5 298 858	5 323 693
Laskennalliset kustannukset, 1 000 euroa	20 749 749	21 281 480
Rahoitusosuusarvio, 1 000 euroa	13 678 260	14 022 341
Rahoitusosuusarvio, euroa/asukas	2 581,60	2 633,95

¹⁾ Sisältää myös rahoitusosuuden opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta rahoitetavasta perusopetuksesta.

²⁾ Talousarvio ja lisätalousarviot

Taulukko 30. Kuntien rahoitusosuudet toisen asteen koulutukseen ja ammattikorkeakoulutukseen (OKM)

	2010 budjetoitu ¹⁾	2011 esitys
Asukasluku	5 298 858	5 323 693
Laskennalliset kustannukset, 1 000 euroa	3 208 324	3 277 034
Rahoitusosuusarvio, 1 000 euroa	1 864 357	1 904 284
Rahoitusosuusarvio, euroa/asukas	351,84	357,70

¹⁾ Talousarvio ja lisätalousarviot

7.6 Tuottavuuden parantaminen

Tuottavuuden parantaminen on avainasemassa kuntien menojen hillinnässä. Valtiovarainministeriön asettama tuottavuusohjelman koordinaatio- ja seurantaryhmä seuraa kuntasektorin tuottavuuden kehitystä, ohjaa kuntia kärkihankkeiden toteuttamisessa sekä valmistelee ehdotuksen kuntasektorin tuottavuustavoitteiksi. Koordinaatio- ja seurantaryhmä laatii kaikille kunnille, kuntayhtymille ja muille palvelujen järjestäjille tarkoitetun tuottavuusoppaan. Kaikkien edellä mainittujen tahojen tulee laatia tuottavuusohjelmat, joihin sisältyviä toimenpiteitä koordinaatioryhmä seuraa.

Tuottavuusohjelmatyötä tehdään valtion ja kuntien yhteistyönä. Tuottavuuden parantamista koskevat toimet toteutetaan kunnissa. Ministeriöt ja muut yhteistyökumppanit tukevat kuntia työssä.

Kaksikymmentä suurinta kuntaa kehittää tuottavuutta henkilöstön, osaamisen ja työhyvinvoinnin, palvelujärjestelmän, prosessien ja sähköisten palvelujen, palveluverkkojen ja toimitilojen, organisaation ja rakenteiden, hankintojen, johtamisjärjestelmän sekä tuottavuusmittareiden osa-alueilla. Kaikilla osa-alueilla on käynnistetty kärkihankkeita. Kunnat kehittävät tuottavuutta myös osana toiminnan ja talouden suunnittelua.

Kunta- ja palvelurakenteita uudistetaan vuoden 2012 loppuun voimassa olevan kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun puitelain, lain perusteella annettujen valtioneuvoston asetusten mukaisesti sekä eduskunnan kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annettuun selontekoon antaman kirjelmän mukaisesti.

Kuntarakennetta vahvistetaan yhdistämällä kuntia ja liittämällä osia kunnista toisiin kuntiin. Tavoitteena on elinvoimainen ja toimintakykyinen sekä eheä kuntarakenne. Kuntien yhdistymisiä tuetaan kuntajakolain mukaisesti.

Vuoden 2011 alusta toteutuu kuusi kuntien yhdistymistä, joissa on mukana 12 kuntaa. Ensi vuoden alussa kuntia on 336. Vuonna 2013 toteutuu vähintään kaksi yhdistymistä, joissa mukana neljä kuntaa. Yhdistymisselvityksiä on käynnissä kymmenen, joissa on mukana 40 kuntaa.

Kunnat ovat muodostamassa perusterveydenhuollon ja siihen kiinteästi liittyvien sosiaalitoimen tehtävien yhteistoiminta-alueita. Yhteistoiminta-alueita on perusteilla 66 vuoteen 2013 mennessä. Suurin osa on käynnistännyt toiminnan vuosien 2008—2010 aikana. Kaikkiaan 47 kunnalta puuttuvat sitovat päätökset väestöpohjan täyttämiseksi. Selonteon ja eduskunnan kirjelmän pohjalta on käynnistynyt valmistelu puitelain muuttamisesta. Puitelakia tullaan muuttamaan siten, että valtioneuvostolle annetaan toimivalta velvoittaa kunnat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintaan puitelaissa säädettyjen väestöpohjavelvoitteiden täyttämiseksi vuoden 2013 alusta lukien. Lisäksi puitelakia muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon integraation vahvistamiseksi. Hallituksen esitys puitelain muuttamisesta annetaan syysistuntokaudella.

Erityisen vaikean taloudellisen aseman kuntien arviointimenettely, jossa kunta ja valtio ovat yhdessä selvittäneet kunnan mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännön mukaiset palvelut, on toteutettu 23 kunnassa. Arviointimenettely on johtanut kuntaliitoksiin, kunnan talouden tervehdyttämisohjelmiin sekä kuntajakoselvittäjän asettamiseen. Selonteossa linjatusti arviointimenettely vakinaistetaan osaksi pysyvää lainsäädäntöä. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokaudella.

Kaupunkiseutujen toimintaedellytyksiä parannetaan. Yhteistyö kaupunkiseuduilla ei ole maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa tai palvelujen kuntarajat ylittävässä käytössä edennyt siten kuin uudistuksen tavoitteena on ollut. Joulukuussa 2009 asetettu työryhmä valmistelee selonteon kaupunkiseutuja koskevien linjausten toimeenpanoa. Hallituksen esitys selvityshenkilömenettelystä annetaan syysistuntokaudella. Työryhmä valmistelee myös kokeiluluontoisen Tampereen ja Turun seudun kuntien ja valtion välisen aiesopimusmenettelyn. Eduskunnan kirjelmä huomioiden menettely on tarkoituksenmukaista ulottaa myös Oulun seudulle. Työryhmä valmistelee lisäksi ehdotukset siitä, miten suurten kaupunkien yhdyskuntarakenteen ohjauksen sekä maankäytön ja

7.7 Kunta- ja palvelurakenneuudistus

liikenteen yhteensovittamisen edellytyksiä parannetaan lainsäädäntöä kehittämällä.

8. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot ja liikelaitokset sekä valtion omistaja-politiikka

8.1 Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot

Valtion asuntorahasto (VAR)

Valtiolla on 11 talousarviotalouden ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan olevan v. 2011 n. 5,3 mrd. euroa ja menojen n. 4,2 mrd. euroa, joten rahastotalouden nettomääräinen ylijäämä on n. 1,1 mrd. euroa. Vuoden 2010 alusta lukien Valtion eläkerahasto on kansantalouden tilinpidossa luettu kuuluvaksi työeläkelaitosten sektoriin valtionalouden sektorin sijaan. Talousarviotalouden ulkopuolisten rahastojen nettoylijäämä ilman Valtion eläkerahastoa on arviolta n. 0,1 mrd. euroa v. 2011.

Rahastoista ehdotetaan tuloutettavan valtion talousarvioon yhteensä n. 1,7 mrd. euroa ja niihin ehdotetaan siirrettäväksi n. 35 milj. euroa v. 2011. Taulukossa 31 on esitetty yhteenvetotiedot rahastojen taloudesta vuosina 2009—2011.

Valtion talousarviossa hyväksytyin valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat, korkotuet, avustukset ja asuntolainojen valtioneuvoksista aiheutuvat menot maksetaan valtion asuntorahaston varoista. Rahaston varoista maksetaan myös sen velkojen menot.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista sekä valtioneuvoksiin liittyvistä takausmaksuista. Rahoitusta rahastolle hankitaan myös osana valtion lainanottoa. Talousarviovuoden alussa rahastovelka on n. 1,5 mrd. euroa. Valtion asuntorahaston asuntolainasaatavien pääomien ennakoitaan olevan vuoden 2011 alussa n. 8,5 mrd. euroa ja rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan n. 7,5 mrd. euroa. Takausvastuita rahastolla ennakoitaan olevan korkotukilainoissa n. 6,8 mrd. euroa, omistusasuntolainojen osatakuuksissa n. 1,8 mrd. euroa ja aravalainojen ensisijaislainoissa n. 0,2 mrd. euroa. Korkotukilainojen takausvastuut ovat kasvaneet merkittävästi vuosien 2009—2010 aikana johtuen heikossa taloussuhdanteessa poikkeuksellisen korkealla tasolla (1 670 milj. euroa) olleista korkotukivaltuuksista.

Vuonna 2011 rahaston tuloiksi asuntolainoista ja takausmaksuista ennakoitaan n. 625 milj. euroa. Uusien myönnettävien korkotukilainojen valtuudeksi ehdotetaan 975 milj. euroa sekä rahastosta maksettavien avustusten ja akordien valtuudeksi yhteensä 159,7 milj. euroa. Vuonna 2011 rahastosta ehdotetaan siirrettäväksi valtion talousarvioon 166 milj. euroa, mikä vastaa valtion talousarvion puolella kannettavaa rahaston oman pääoman korkokustannusta.

Valtion asuntorahastosta maksetaan lisäksi ennen vuotta 2006 myönnettyt asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustukset sekä v. 2010 myönnettyt asuntojen suhdanneluonteiset korjausavustukset.

Omistusasuntojen voimassa olevien lainatakausten enimmäismääräksi vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa vuoden 2011 lopussa ehdotetaan yhteensä 2,2 mrd. euroa, mikä vastaa n. 11 mrd. euron lainakantaa.

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien tulevien eläkkeiden maksamiseen ja pyrkii tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työntekijän eläkemaksuina valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, kunnilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA-laitoksilta arviolta 1 273 milj. euroa v. 2011, mikä on hieman kuluva vuotta vähemmän. Työntekijäin eläkemaksuja ja työttömyysvaikutusmaksuja kerätään rahastoon 338 milj. euroa. Rahaston tuloja ovat myös sijoitustoiminnan tuotot, yhteensä arviolta 848 milj. euroa v. 2011.

Valtion eläkerahaston sijoitussalkku oli kesäkuussa 2010 markkina-arvoltaan n. 2 mrd. euroa edellisvuotta suurempi eli n. 13 mrd. euroa, mikä on 14,7 % suhteessa valtion eläkevastuuseen. Rahastolla on valtion eläkelaiissa säädetty rahastointitavoite. Sen mukaan rahastoa kartutetaan, kunnes rahaston määrä vastaa 25 % valtion eläkevastuusta. Rahaston tuloista siirretään valtion talousarvioon vuosittain enintään 40 % valtion vuotuisesta eläkemenosta. Siirto talousarvioon on 1 531 milj. euroa v. 2011.

Valtiovarainministeriön asettama strateginen tulostavoite on, että valtion eläkerahaston sijoitustoiminta tuottaa pitkällä aikavälillä enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto, jolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta. Toiminnallisena tulostavoitteena on saavuttaa riskikorjattu sijoitustuotto, joka ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin.

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen tavoitteena on maatalouden kannattavuuden sekä maatalojen elin-, työ- ja tuotanto-olosuhteiden parantaminen. Maatalojen investointeihin ja omistajanvaihdoksiin myönnetään rahoitustukea valtion talousarviosta lainojen korkotukena sekä Maatilatalouden kehittämisrahastosta avustuksina ja eräinä lainoina.

Rahaston käytettävissä olevat varat ovat v. 2011 arviolta 195 milj. euroa, kun huomioon on otettu vuodelta 2010 siirtyväksi arvioidut erät. Talousarviosta ehdotetaan siirrettäväksi rahastoon 29,8 milj. euroa v. 2011. EU:n maaseuturahaston tuloutus on arviolta 33,5 milj. euroa. Avustuksia arvioidaan myönnettävän n. 110 milj. eurola.

Valtion ydinjätehuoltorahasto muodostuu Varautumisrahastosta, Ydinturvallisuustutkimusrahastosta ja Ydinjätetutkimusrahastosta. Varautumisrahaston pääoma muodostuu ydinjätehuoltomaksuista

Valtion eläkerahasto
(VER)

Maatilatalouden
kehittämisrahasto
(MAKERA)

Valtion ydinjätehuolto-
rahasto

ja rahaston lainaustoiminnan voitosta. Rahastoinnin tavoitteena on varmistaa, että ydinjätehuollon vaatimat varat ovat käytettävissä. Ydinjätehuoltomaksuja ovat velvollisia suorittamaan ne, joiden toiminnasta aiheutuu ydinjätettä eli voimayhtiöt Teollisuuden Voima Oyj ja Fortum Power and Heat Oy sekä Valtion teknillinen tutkimuskeskus, jonka käytössä on FiR-1 -tutkimusreaktori. Rahaston tehtävänä on myös osallistua jätehuoltovelvollisten varautumisvelvollisuuden sisällön määrittämiseen. Varautumisrahaston tase on n. 1,8 mrd. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on lisäksi periä ydinenergiialaissa määritellyt veronluonteiset maksut ja jakaa kaikki näin kerätyt varat vuosittain ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyville tutkimushankkeille. Ydinlaitosten haltijoilta alkuvuonna 2010 kerätyt maksut olivat yhteensä 3,0 milj. euroa ja jätehuoltovelvollisilta kerättävät maksut 1,7 milj. euroa. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2011 kerättävien maksujen arvioidaan pysyvän jotakuinkin vuoden 2010 tasolla.

Huoltovarmuusrahasto

Huoltovarmuusrahastoon tuloutetaan polttoaineiden ja sähkön valmisteverotuksen yhteydessä kannettava huoltovarmuusmaksu. Sen tuotto on ollut useita vuosia n. 50 milj. euroa vuodessa. Sähkön kulutuksen lasku taantumassa on alentanut huoltovarmuusmaksun tuottoa, joka oli v. 2009 n. 45 milj. euroa. Vuonna 2011 tuoton arvioidaan nousevan 48 milj. euroon. Rahaston tase on n. 1,2 mrd. euroa.

Rahaston varoilla turvataan kansalaisten, elinkeinoelämän ja maanpuolustuksen vähimmäistarpeet ja yhteiskunnan infrastruktuurin toimivuus normaaliaikojen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Keskeisiä rahoitettavia kohteita ovat valtion varmuusvarastot ja erilaiset tekniset varajärjestelyt. Influenssapandemioiden varalta tehdyt lääke- ja rokotehankinnat vuosina 2005—2010 ovat rasittaneet rahaston taloudellista tulosta, mutta vuodesta 2011 odotetaan jälleen normaalia. Toiminnan painopiste on siirtynyt varastoinnista yhteiskunnan kriittisten järjestelmien keskeytymättömyyden turvaamiseen.

Valtiontakuurahasto

Valtiontakuurahaston tarkoituksena on turvata Finnvera Oyj:n antamien vientitakuiden, takausten ja muiden valtiotakuurahastosta annetun lain (444/1998) tarkoittamien sitoumusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös aiemmin syntyneet sitoumukset. Valtiontakuurahasto saa varansa Valtiontakuuksien keskuslaitoksen ja sitä edeltäneiden laitosten antamista vientitakuisiin ja muihin vastuusitoumuksiin liittyvistä takuumaksuista ja takaisinperintäsaatavista sekä tarvittaessa valtion talousarviossa rahastolle siirrettävästä määrärahadesta. Viime vuosina talousarviosiirtoja ei ole tehty.

Rahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2009 lopussa n. 10,1 mrd. euroa. Kasvu vuoden 2008 lopusta oli n. 17 %. Rahaston kassavarat olivat vuoden 2010 alussa n. 712 milj. euroa. Vuoden 2010 aikana rahaston kokonaisvastuiden määrä

tullee kasvamaan. Suuret toimialakohtaiset riskikeskittymät ja kansainvälisen talouden epävakaa tilanne lisäävät tarvetta kerryttää rahaston likvidejä varoja tasolle, jolla maksuvalmius säilytetään kohonnutta riskipositiota vastaavana.

Valtion vakuusrahasto keskittyy 1990-luvulla myönnetyn pankkituen hallinnointiin sekä tukiehtojen noudattamiseen ja omaisuuden hoitoyhtiöiden alasajon valvontaan. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 2009 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti yhteensä 5,9 mrd. euroa. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, Valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Vakuusrahaston viimeinen tukipäätös tehtiin v. 1996. Vuonna 2009 lakia vakuusrahastosta täydennettiin siten, että siihen lisättiin säännökset vakavaraisuusongelmiin joutuneen talletuspankin velvoittamisesta tukihakemuksen tekemiseen vakuusrahastolle.

Valtion televisio- ja radiorahasto toimii Yleisradio Oy:n rahoittamiseksi ja muun televisio- ja radiotoiminnan edistämiseksi. Rahastoa hoitaa Viestintävirasto, joka perii TV-maksut ja toimilupamaksut rahastolle.

Rahaston maksutulojen arvioidaan olevan n. 462 milj. euroa v. 2011, mikä on n. 25 milj. euroa kuluvalle vuodelle arvioitua enemmän. Valtioneuvosto päättää liikenne- ja viestintäministeriön esityksestä rahaston määrärahojen käytöstä Yleisradio Oy:n toimintaan, Viestintävirastolle maksujen perintään, tarkastukseen ja valvontaan sekä tekijänoikeuskorvauksiin ja televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Maatalouden interventiorahastosta rahoitetaan maatalouden interventiotoimintaa sekä EU:n ruoka-apuohjelmaa. Rahaston kautta rahoitettava toiminta arvioidaan 13 milj. euroksi v. 2011.

Interventiotoimintaan sisältyvät interventio-ostot rahoitetaan lainanotolla, sillä EU-rahoitus tuloutetaan rahastoon jälkikäteen. Interventiotoiminta on ollut vilkasta vuosina 2009—2010, mikä on merkinnyt huomattavaa lainanottovaltuuden käyttöä. Interventio-ostot ja niihin tarvittavan lainan määrä tulevat vähenemään vuoden 2010 jälkeen.

Valtion talousarviosta interventiorahastoon tehtävällä siirrolla katetaan niitä rahaston menoja, joita ei rahoiteta EU:n maataloustuki-rahastosta ja jotka jäävät valtion maksettaviksi. Vuonna 2011 näiden menojen määräksi arvioidaan 2,34 milj. euroa, josta 1,15 milj. euroa on interventiovarastoinnin, 0,76 milj. euroa EU:n ruoka-apuohjelman ja 0,43 milj. euroa muita menoja. Edellä mainituista menoista 1,0 milj. euroa katetaan valtion talousarviosta tehtävällä siirrolla ja loppu edellisten vuosien ylijäämällä.

Palosuojelurahastolain (306/2003) mukaan tulipalojen ehkäisyn ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovaikutetusta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu. Palosuojelumaksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa.

Valtion vakuusrahasto

Valtion televisio- ja radiorahasto

Maatalouden interventiorahasto (MIRA)

Palosuojelurahasto

Vuonna 2009 palosuojaelumaksukertymä (8,8 milj. euroa) ja myönnettyjen avustusten taso (11,0 milj. euroa) olivat poikkeuksellisen korkeita. Käyttösuunnitelma ylitettiin tarkoituksellisesti ja rahoitusta suunnattiin talouden taantumana vuoksi suunniteltua enemmän paloasemien rakennushankkeisiin. Palosuojaelumaksukertymän odotetaan laskevan n. 8 milj. euron tasolle v. 2010. Vuosien 2011—2012 avustustasoksi on suunniteltu n. 9,5 milj. euroa kertymän alenemisesta huolimatta. Rahaston maksuvalmius säilyy erinomaisena aiempina vuosina kertyneiden ylijäämien johdosta.

Palosuojaelurahastosta voidaan myöntää yleis- tai erityisavustuksia kunnille ja pelastustoimen alueille, sopimuspalokunnille, pelastusalan järjestöille ja muille vastaaville yhteisöille. Rahasto tukee mm. palokuolemien vähentämistä, turvallisuuskulttuurin kehittämistä, valistuksen ja neuvonnan tehostumista, pelastuslaitosten toimintakyvyn kehittämistä sekä alaa hyödyttävää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Avustukset on suunnattu sellaisiin hankkeisiin, jotka jäävät valtion muiden rahoitusjärjestelmien ulkopuolelle.

Öljysuojarahasto (ÖSRA)

Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahingoista, niiden torjunnasta ja ympäristön ennallistamisesta, öljyntorjuntakaluston hankinnasta ja ylläpidosta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Öljysuojarahasto saa varansa maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljystä perittävästä öljysuojamaksusta. Öljyisten maiden kunnostukseen siirretään lisäksi valtion talousarviossa öljyjättemaksuina kertyneitä tuloja. Rahastoon ehdotetaan siirrettäväksi 4,3 milj. euroa v. 2011.

Öljyn merikuljetusten kasvu Suomenlahdella lisää valtion ja alueiden pelastustoimien torjuntavalmiushankintoja ja niistä aiheutuvia korvaustarpeita. Vuonna 2009 rahastosta maksetut korvaukset, n. 12 milj. euroa, olivat kaksinkertaiset edelliseen vuoteen verrattuna ja v. 2010 korvausmenojen arvioidaan edelleen kaksinkertaistuvan. Rahaston maksuvalmiuden turvaamiseksi öljysuojamaksua on korotettu 0,5 eurosta 1,5 euroon öljytonnilta vuosille 2010—2012, jolloin odotettavissa oleva tuotto on n. 25 milj. euroa vuodessa.

Taulukko 31. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

	2009	2010**	2011**
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	66	84	86
Sekalaiset tulot	550	587	559
Eläkemaksut	1 636	1 615	1 624
Korkotulot ja voiton tuloutukset	812	1 097	1 120
Siirrot talousarviosta	67	42	35
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 131	3 425	3 424
Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	1 730	1 752	1 859
Tulot yhteensä	4 861	5 176	5 283

Taulukko 31. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

Kulutusmenot	134	194	103
Siirtomenot	744	840	826
Korkomenot	45	55	63
Siirrot talousarvioon	1 651	1 710	1 697
Muut menot	0	0	0
Menot pl. rahoitustaloustoimet	2 574	2 800	2 690
Myönnettyt lainat ja muut finanssisijoitukset	1 334	1 431	1 500
Menot yhteensä	3 908	4 230	4 189
Nettorahoitusylijäämä	953	946	1 094

Valtiolla on vuoden vaihteen jälkeen enää kaksi liikelaitosta, koska liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa Luotsausliikelaitoksen muuttamista osakeyhtiöksi vuoden 2011 alusta lukien.

8.2 Liikelaitokset

Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys valtion liikelaitoksia koskevaksi lainsäädännöksi. Lakia sovellettaisiin alkuvaiheessa Senaatti-kiinteistöihin. Voimassa olevaan ja kumottavaksi esitettyä vuoden 2002 liikelaitoslakia (1185/2002) sovellettaisiin Metsähallitukseen kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Liikelaitosten talous on valtion talousarvion ulkopuolella. Oheisiin taulukoihin on koottu ennusteet valtion kahdesta liikelaitoksesta. Liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 2010 arvioidaan kertyvän valtion vuoden 2011 talousarvioon momentille 13.05.01 n. 165 milj. euroa.

Taulukko 32. Valtion liikelaitostoiminta v. 2011

Liikelaitos (konserni)	Liikevaihto		Tilikauden tulos		Sijoitetun pääoman tuotto		Investointimenot	Henkilöstö keskim.
	milj.€	%	milj. €	liikevaihdosta (%)	(%)	(%)		
Senaatti-kiinteistöt (konserni)	507	1,4	82	16,2	3,2	59,8	300,0	270
Metsähallitus (konserni)	300,1	-7,8	88,2	29	3,6	98,0	30,0	1 200
Yhteensä	807,1	-4,9	89,3	26	3,6	97,0	30,0	1 378
			170,2				330,0	1 470

Taulukko 33. Valtion liikelaitosten tuloutukset ja määrärahat v. 2011 (milj. euroa)

Liikelaitos	Takaus- maksut	Tuloutukset talousarvioon			Yhteensä
		Korot	Voiton tuloutukset	Lainojen takaisinmaksut	
28.20.88 Senaatti-kiinteistöt	6,2	26,1	70	130,4	232,7
30.63 Metsähallitus		-	95	-	95
Yhteensä	6,2	26,1	165	130,4	327,7

8.3 Valtion omistajapolitiikka

Valtio hoitaa yhtiöomistustaan mahdollisimman ammattitaitoisesti ja aktiivisesti. Valtioneuvoston vuoden 2007 alussa tekemän omistajapolitiikkaa koskevan periaatepäätöksen pohjalta valtionyhtiöitä ja valtion osakkuusyhtiöitä kehitetään niin, että omistuksen arvo pitkällä aikavälillä kasvaa. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden yleistavoitteena on kannattava toiminta samalla kun pyritään mahdollisimman hyvään yhteiskunnalliseen kokonaistulokseen. Hallitus on valmis jatkamaan valtion omistuksen vähentämistä niissä yhtiöissä, joissa omistus perustuu lähinnä sijoittajaintressiin. Omistusjärjestelyt harkitaan aina yhtiökohtaisesti voimassa olevien eduskunnan antamien valtuuksien rajoissa.

Valtion talousarvio vuodelle 2011

TULOARVIOT

Osasto 11	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	35 493 074 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	11 903 000 000
01. Ansio- ja pääomatuloverot	7 410 000 000
02. Yhteisövero	3 848 000 000
03. Korkotulojen lähdevero	240 000 000
04. Perintö- ja lahjavero	405 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	14 984 000 000
01. Arvonlisävero	14 216 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	638 000 000
03. Apteekkimaksut	130 000 000
08. Valmisteverot	6 000 000 000
01. Tupakkaverot	704 000 000
04. Alkoholijuomaverot	1 299 000 000
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	135 000 000
07. Energiaverot	3 850 000 000
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	12 000 000

Osasto 12

10. Muut verot	2 495 000 000
03. Autovero	987 000 000
05. Varainsiirtovero	550 000 000
06. Arpajaisvero	162 000 000
07. Ajoneuvovero	706 000 000
08. Jätevero	90 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	111 074 000
02. Lästimaksut	800 000
03. Ratavero	20 800 000
04. Eräät viestinnän maksut	5 598 000
05. Lentoliikenteen valvontamaksu	7 800 000
06. Väylämaksut	68 476 000
08. Öljyjättemaksu	4 600 000
09. Muut verotulot	3 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	4 641 913 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 900 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	1 900 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	84 200 000
10. Tuomioistuintulot	26 000 000
20. Ulosottomaksut	58 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	200 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	13 201 000
98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	13 101 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	100 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	681 000
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	8 000
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	655 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 922 486 000
10. Tullilaitoksen tulot	4 502 000
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	130 092 000
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	24 920 000
13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	19 852 000
25. Metallirahatulot	25 000 000

Osasto 12

3

50. Siirto valtion eläkerahastosta	1 531 429 000
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	102 766 000
52. Vakuutusmaksut	22 030 000
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	46 000 000
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen ...	2 800 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	13 095 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	522 131 000
70. Opintotukitoiminnan tulot	32 300 000
88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	485 831 000
99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	890 380 000
01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	559 198 000
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	285 000 000
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	8 600 000
04. EU:lta saatavat muut tulot	100 000
20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	8 750 000
31. Lihantarkastuksen toimintatulot	141 000
32. Kasvinjalostusmaksut	580 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 300 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	560 000
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 400 000
43. Viehekalastusmaksut	2 800 000
44. Kalastuksenhoitomaksut	6 217 000
45. Riistanhoitomaksut	9 234 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	1 500 000
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	7 792 000
10. Liikenneviraston tulot	7 734 000
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	58 000
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	296 657 000
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	2 530 000
30. Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista	200 000
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	28 827 000
50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	237 000 000
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	28 100 000
33. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala	471 735 000
02. Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston tulot	960 000
03. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	500 000
90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	374 300 000
98. Valtionapujen palautukset	95 800 000
99. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonalan muut tulot	175 000

Osasto 13

35. Ympäristöministeriön hallinnonala	184 650 000
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	14 650 000
20. Siirto valtion asuntorahastosta	166 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
39. Muut sekalaiset tulot	246 100 000
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	101 000 000
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	90 000 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	50 000 000
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	2 600 000
10. Muut sekalaiset tulot	2 500 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOOUTUKSET	1 622 080 000
01. Korkotulot	137 080 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	26 100 000
05. Korot muista lainoista	8 180 000
07. Korot talletuksista	90 000 000
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korkotulot	12 800 000
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1 170 000 000
01. Osinkotulot ja osakkeiden nettomyyntitulot	1 170 000 000
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	150 000 000
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	150 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	165 000 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	165 000 000

Osasto 15

15. LAINAT	8 512 255 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	170 833 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	130 400 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	40 433 000
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	8 341 422 000
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	8 341 422 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:**50 269 322 000**

MÄÄRÄRAHAT

Päälukka 21		€
21. EDUSKUNTA		133 253 000
01. Kansanedustajat		20 730 000
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)		20 730 000
10. Eduskunnan kanslia		84 378 000
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		53 378 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		8 100 000
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)		2 400 000
74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v) ...		20 500 000
20. Eduskunnan oikeusasiamies		5 331 000
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		5 331 000
30. Ulkopoliittinen instituutti		3 304 000
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		3 109 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		195 000
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto		15 583 000
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		14 963 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		620 000
90. Eduskunnan muut menot		3 927 000
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (arviomääräraha)		3 927 000

Päälukka 22

22. TASAVALLAN PRESIDENTTI		21 882 000
01. Tasavallan presidentti		3 212 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat (kiinteä määräraha)		297 000
02. Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)		65 000
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)		2 850 000

Päälukka 23

7

02. Tasavallan presidentin kanslia	18 670 000
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 320 000
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	350 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 000 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	7 000 000

Päälukka 23

23. VALTIONEUVOSTON KANSLIA	79 285 000
01. Hallinto	36 689 000
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 777 000
02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	5 045 000
20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	867 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 000 000
10. Omistajaohjaus	2 700 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	36 000 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	36 000 000
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 181 000
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 181 000
90. Muut menot	715 000
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	640 000
58. Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)	75 000

Päälukka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 257 442 000
01. Ulkoasiainhallinto	221 247 000
01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	199 437 000
21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	247 000

Päälukka 25

29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	17 563 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
10. Kriisinhallinta	76 680 000
20. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	58 332 000
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	18 348 000
20. Lähialueyhteistyö	15 500 000
66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	15 500 000
67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta	—
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	834 918 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	—
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	819 918 000
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	109 097 000
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 790 000
51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	39 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	105 768 000
67. Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1 000 000

Päälukka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	829 881 000
01. Ministeriö ja hallinto	108 658 000
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 504 000
02. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000
03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 649 000
04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 854 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	8 860 000
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	119 000
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	51 000 000
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	2 521 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	12 150 000

Päälukka 26

9

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	334 596 000
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 477 000
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 998 000
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	232 519 000
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 151 000
05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 451 000
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	42 000 000
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	98 806 000
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	98 806 000
30. Syyttäjät	43 875 000
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 875 000
40. Rangaistusten täytäntöönpano	225 524 000
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	219 499 000
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	6 025 000
50. Vaalimenot	18 422 000
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	18 422 000

Päälukka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 323 799 000
01. Hallinto	92 439 000
01. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 825 000
03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	271 000
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	4 711 000
21. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	426 000
22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	10 540 000
29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	53 500 000
65. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 166 000

Pääluokka 27

10. Poliisitoimi	689 108 000
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	685 608 000
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 500 000
20. Rajavartiolaitos	248 331 000
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	220 421 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	27 910 000
30. Pelastustoimi ja hätäkeskukset	86 738 000
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 029 000
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	58 693 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	3 406 000
31. Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 510 000
43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v) ..	7 100 000
40. Maahanmuutto	207 183 000
01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 643 000
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	861 000
20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	876 000
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	100 066 000
63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	86 737 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 852 993 000
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	345 379 000
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 645 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	635 000
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	326 099 000
10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 448 984 000
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 696 488 000
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	737 755 000
19. Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	12 500 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 241 000

Pääluokka 28

11

30. Sotilaallinen kriisinhallinta	58 630 000
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	58 620 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	10 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	15 273 339 000
01. Hallinto	102 434 000
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 708 000
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v) ...	215 000
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 309 000
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	68 202 000
10. Verotus ja tullitoimi	612 864 000
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	396 822 000
02. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	157 742 000
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	2 600 000
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	37 700 000
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	18 000 000
20. Palvelut valtioyhteisölle	24 939 000
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 448 000
03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 050 000
06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 231 000
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (arviomääräraha)	10 000
08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittämisen (siirtomääräraha 3 v)	1 200 000
88. Senaatti-kiinteistöt	—
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	53 042 000
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 707 000
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 142 000
03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 193 000
40. Valtion alue- ja paikallishallinto	83 095 000
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	49 201 000
02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 228 000
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	1 666 000

50. Eläkkeet ja korvaukset	4 017 281 000
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	3 828 574 000
16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 776 000
17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	31 065 000
50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	39 300 000
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	102 766 000
95. Ennakkotuloista maksettavat korkomenot (arviomääräraha)	12 800 000
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	2 195 000
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	50 000
03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	150 000
20. Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	675 000
60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	320 000
70. Valtionhallinnon kehittäminen	41 543 000
01. Valtion IT-strategian toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 343 000
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilhallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	21 000 000
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 200 000
80. Ahvenanmaan maakunnan tukeminen	224 676 000
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	188 676 000
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	25 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	11 000 000
90. Kuntien tukeminen	8 173 940 000
20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankeet (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	8 039 480 000
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki ja kuntien yhteistoimintavastuut (arviomääräraha)	114 460 000
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	148 000 000
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	148 000 000
92. EU ja kansainväliset järjestöt	1 783 930 000
20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 800 000
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	7 500 000

Päälukka 29

13

67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	170 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	3 460 000
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 770 000 000
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	5 400 000
95. Satunnaiset säädosperusteiset menot (arviomääräraha)	300 000
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	100 000

Päälukka 29

29. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

6 557 588 000

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

114 405 000

01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 266 000
02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 748 000
03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 748 000
04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)	2 289 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	4 711 000
22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	15 438 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	30 800 000
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	585 000
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	2 620 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 200 000

10. Yleissivistävä koulutus

904 658 000

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	45 450 000
02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 000
20. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) ...	12 889 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	791 767 000
34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	53 200 000
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 346 000

20. Ammatillinen koulutus	699 019 000
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 290 000
20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000
21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 364 000
30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	686 339 000
30. Aikuiskoulutus	512 161 000
20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	24 247 000
21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 985 000
30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	166 609 000
31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	148 629 000
32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	140 552 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	20 519 000
52. Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	8 620 000
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 782 041 000
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 969 000
02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 309 000
03. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 443 000
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 599 000
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	22 736 000
30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	409 174 000
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 838 293 000
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	234 711 000
52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	5 607 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	94 467 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	15 733 000
88. Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan (kiinteä määräraha)	25 000 000
89. Valtion rahoitus julkisoikeudellisten yliopistojen pääomasijoituksiin (kiinteä määräraha)	100 000 000
70. Opintotuki	937 135 000
01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	686 000
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	36 400 000

Pääluokka 29

15

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	824 505 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	29 200 000
58. Avustus vuokratilustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v) ..	5 244 000
59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	41 100 000

80. Taide ja kulttuuri

411 163 000

01. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 085 000
02. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 729 000
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	2 685 000
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 813 000
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	6 447 000
06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 814 000
07. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	614 000
08. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	971 000
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	17 500 000
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (arviomääräraha) ..	4 471 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	41 959 000
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	20 078 000
33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106 000
34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	252 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	8 875 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha) ..	13 160 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	207 828 000
53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	18 824 000
54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	3 096 000
55. Kulttuuriperinnön digitoiminnan tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
56. Kulttuuriviennin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	100 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 100 000
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	239 000
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	3 900 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha) ..	17 000

90. Liikuntatoimi

135 550 000

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)	134 953 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha) ..	597 000

Pääluokka 30

91. Nuorisotyö	61 456 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	48 583 000
51. Nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö ja ehkäisevä huumetyö (siirtomääräraha 2 v)	12 523 000
52. Saamelaisien kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)	350 000

Pääluokka 30**30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA** **2 805 139 000****01. Hallinto** **93 987 000**

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 716 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 848 000
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 315 000
04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	862 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 643 000
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	24 220 000
40. Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 714 000

10. Maaseudun kehittäminen **166 393 000**

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	9 668 000
54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	8 582 000
55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	4 820 000
61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	71 700 000
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	68 600 000
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 023 000

20. Maatalous **2 153 979 000**

01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 907 000
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v) ..	559 165 000
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	555 400 000
42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000
43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	372 210 000
44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673 000

Päälukka 30

17

45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	129 500 000
46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v) ...	3 661 000
47. Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 513 000
48. Puutarhatalouden ja sokerintuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	1 610 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	41 100 000
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	1 000 000
61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 2 v)	29 840 000
30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	52 343 000
01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 465 000
20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	5 430 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	7 448 000
40. Kala-, riista- ja porotalous	65 030 000
01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 183 000
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 300 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	5 400 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 300 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 705 000
50. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v) .	9 234 000
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 203 000
52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	3 570 000
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 378 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000
50. Vesitalous	28 853 000
20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	11 434 000
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	16 158 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	420 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841 000
60. Metsätalous	175 253 000
01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 816 000
41. Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	621 000
42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)	48 505 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	50 000
44. Tuki puuntuotannon kestäväyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	72 780 000
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 325 000

Päälukka 31

50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 106 000
83. Lainat puuntuotannon kestävyuden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	50 000
63. Metsähallitus	4 663 000
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	4 663 000
70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri	64 638 000
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 906 000
02. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 732 000
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	7 000 000

Päälukka 31

31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 042 559 000
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	342 622 000
01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 691 000
21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	211 000
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	317 778 000
40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	942 000
10. Liikenneverkko	1 412 826 000
01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	83 229 000
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	897 897 000
35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v) .	13 000 000
41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000
50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	23 000 000
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha) ...	28 350 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	51 700 000
78. Eräät väylähankkeet (arviomääräraha)	252 600 000
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	60 350 000
20. Liikenteen turvallisuus ja valvonta	35 375 000
01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 375 000

Pääluokka 32

19

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	192 119 000
42. Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)	841 000
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	84 236 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	800 000
51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	62 675 000
64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 867 000
65. Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)	31 500 000
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	19 156 000
01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 506 000
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500 000
44. Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)	1 350 000
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	9 800 000
50. Tutkimus	40 461 000
01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 461 000

Pääluokka 32

32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 290 311 000
01. Hallinto	341 748 000
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 081 000
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	207 031 000
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	5 575 000
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	3 725 000
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	64 266 000
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	20 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	10 040 000
95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	10 000
20. Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen	823 308 000
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	41 140 000
02. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 720 000

Päälukka 32

03. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 604 000
05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 507 000
06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	47 686 000
07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 289 000
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	430 650 000
41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	41 052 000
42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 100 000
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	24 660 000
45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	102 900 000
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	1 352 009 000
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	161 885 000
42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha) ..	53 486 000
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	41 400 000
48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	13 400 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	29 500 000
51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)	530 338 000
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha) ..	17 000 000
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	500 000 000
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	20 804 000
01. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 839 000
02. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 484 000
03. Patenti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	1 394 000
04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 103 000
31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	4 511 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille (kiinteä määräraha)	823 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	1 630 000
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	20 000
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	615 233 000
43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	32 156 000
63. Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	56 188 000
64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha) ..	526 889 000

Päälukka 33

21

60. Energiapolitiikka	137 209 000
01. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 009 000
20. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 900 000
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	63 800 000
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	100 000
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	11 500 000
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	55 350 000
50. Energiataloudelliset avustukset yhdistyksille (siirtomääräraha 3 v)	50 000

Päälukka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	11 552 033 000
01. Hallinto	98 801 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 031 000
02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 143 000
03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 475 000
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	691 000
05. Valtion koulukotien sekä vankilan perheosaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	551 000
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	16 400 000
26. Valtion rahoitus lääkärihelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	11 800 000
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonnisäveromenot (arviomääräraha)	19 500 000
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 210 000
02. Valvonta	41 967 000
03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 850 000
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 661 000
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (siirtomääräraha 2 v)	4 056 000
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	9 400 000
03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	109 467 000
04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	66 809 000
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v) ..	37 628 000
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	5 030 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut	2 400 000 000
28. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut (arviomääräraha)	137 500 000
50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)	11 700 000
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 432 300 000
52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	1 500 000
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	21 800 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	608 000 000
55. Elatustuki (arviomääräraha)	169 800 000
60. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	17 400 000
20. Työttömyysturva	1 914 526 000
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	19 726 000
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	771 000 000
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	155 000 000
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	904 300 000
55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	24 500 000
56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	40 000 000
30. Sairausvakuutus	1 281 000 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 281 000 000
40. Eläkkeet	4 271 803 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha) ...	51 900 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	530 550 000
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	122 000 000
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	910 000
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	16 100 000
57. Maahanmuuttajan erityistuki (arviomääräraha)	4 343 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 546 000 000
50. Veteraanien tukeminen	345 154 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha) ...	1 750 000
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	50 000 000
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	190 907 000
52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	65 207 000
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100 000
54. Rintama-avustus erälle ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	94 000

Päälukka 33

23

55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	30 588 000
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto **533 640 000**

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	200 000
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	22 000 000
32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidollain mukaiseen tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	40 000 000
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärinkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	109 170 000
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	9 570 000
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	342 300 000
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600 000
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500 000
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen **61 930 000**

01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 980 000
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	25 390 000
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 360 000
50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 200 000
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (kiinteä määräraha) ..	1 100 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta **218 740 000**

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	199 700 000
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600 000
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300 000
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 140 000

Päälukka 35

90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	275 005 000
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	275 005 000

Päälukka 35**35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA** **316 818 000****01. Ympäristöhallinnon toimintamenot** **74 877 000**

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 451 000
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 710 000
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	716 000
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 000 000
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu **96 517 000**

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	5 200 000
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 940 000
23. Itämerensuojelu (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v) ...	23 367 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	4 300 000
61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	39 830 000
64. EU:n ympäristörahaoston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
65. Öljyjätämaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	300 000
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 580 000
77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen **145 424 000**

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 574 000
37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	90 500 000
56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin (arviomääräraha)	46 000 000
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 350 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELAN KOROT	1 933 000 000
01. Valtionvelan korko	1 894 000 000
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 894 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	39 000 000
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	39 000 000

Määrärahojen kokonaismäärä:**50 269 322 000**

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISET MÄÄRÄYKSET

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uudet valtionlainat, valtionlainoista saatavat emissiovoitot ja pääomavoitot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionvelan kuoletukset, valtionlainoihin liittyvät pääomatappiot ja emissiotappiot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;

2) valtionlainoista saatavat korkotulot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet;

5) eläkelaitokselle lain nojalla maksettava maksuvalmiussuoritus ja suorituksen palautus valtiolle;

6) lakiin perustuva valtionapu kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tuleva määrä.

Palkkausmomentille voidaan nettobudjetoida virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetty sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tai työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Mainitut tulot voidaan viraston tai laitok-

sen toiminnasta kertyvinä tuloina nettobudjetoida palkkausmomentille, vaikka momentin perusteluissa ei olisi merkitty myönnetyn nettomäärärahaa.

Toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksetut tulot, vakuutus- ja vahingonkorvaukset, työpaikkaruokalojen käytöstä saadut korvaukset sekä viraston toimitilojen satunnaisesti luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten saadut tulot sekä virastolle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista voidaan viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvinä tuloina nettobudjetoida vähentämällä ne asianomaiselta toimintamenomomentilta, vaikka sille ei olisi momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa. Toimintamenomäärärahan kanssa saa lisäksi nettouttaa myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamenomäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa kuitenkaan nettouttaa toimintamenomäärärahan kanssa.

Jos viraston tai laitoksen toimintamenomomentille on momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, tai jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen erotus on otettu nettomääräisenä tuloarviona tulomomentille, kuuluvat nettobudjetoinnin piiriin kaikki viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat, toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksen ja momentin perusteluiden päätösosan mukaiset menot. Nettobudjetoitavia tuloja ja menoja ovat tällöin muun muassa:

1) valtion maksuperustelain (150/1992) tai vastaavien erityislakien mukaista maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

2) viraston tai laitoksen vastuulla toteutettava tutkimus- tms. yhteishankkeesta tai yhteisestä toiminnasta tuloina saatavat muiden osapuolten maksusuudet ja hankkeesta tai toiminnasta aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toimintaan liittyvät EU:lta saatavat tulot ja näihin tuloihin liittyvät menot;

4) viraston tai laitoksen lahjoituksena ja testamentilla saamat varat sekä sponsoreilta saatavat tulot silloin, kun virastolla tai laitoksella on oikeus ottaa ne vastaan eikä kysymys ole viraston tai laitoksen tavanomaiseen toimintaan ja talouteen nähden epätavallisen suurista määristä; ja

5) valtion sisäiset palvelumaksut (esimerkiksi maksut palvelukeskuksille).

Jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvistä tuloista vain osa on budjetoitu toimintamomentille, jolle on momentin perusteluiden päätösosassa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, on asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa lisäksi yksilöity, mitkä tulot momentille on nettoutettu tai mitä tuloja ei ole momentille nettoutettu. Vastaa-

vasti, jos nettobudjetoitu tulomomentti sisältää vain osan viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvista menoista, on asianomaisen tulomomentin perusteluiden päätösosassa yksilöity, mitkä menot momentille on nettoutettu taikka mitä menoja ei sille ole nettoutettu.

Nettobudjetoitavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettobudjetoinnin kohteena eivät voi olla siirtomenot tai niiden palautukset lukuun ottamatta lain nojalla maksettavaa maksuvalmiussuoritusta eläkelaitokselle ja suorituksen palautusta sekä lakiin perustuvaa valtionapua kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tulevaa määrää. Nettobudjetoinnin kohteena eivät myöskään voi olla sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuun ottamatta osakkeiden myyntiä taikka viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitettun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamomenttien menojen vakioisälttöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamomenttien vakioisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintamäärärahat sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoito-

vuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoi-

hin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Määrärahat henkilöstön palkkaamiseen on budjetoitu pääsääntöisesti toiminta- ja palkkausmomenteille (01—14). Muun momentin määrärahaa saadaan käyttää henkilöstön palkkaamiseen virastoihin ja laitoksiin vain, jos palkkauksesta ja momentin määrärahalla palkattavien henkilöiden enimmäismäärästä ilmaistuna henkilötyövuosina on maininta momentin perustelujen päätösosassa. Milloin määrärahaa saa käyttää palkkoihin tai palkkioihin, sitä käytetään myös näihin liittyviin sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin ja muihin henkilösivumenoihin.

Menojen ja tulojen kohdentaminen varainhoitovuoteen kuuluviksi

Määrärahaa saa käyttää vain momentille sovellettavan kohdentamisperusteen mukaan varainhoitovuoteen kohdentuviin menoihin.

Jos asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa ei ole toisin mainittu, on määrärahat ja tuloarviot kohdennettu talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi valtion talousarviosta annetun asetuksen 5 a ja 5 b §:ssä säädettyillä perusteilla.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamomentteille ja momenteille 29, 70, 74—75, 76 ja 77—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao.

momentin perusteluissa. Toimintamomentin vakiosisältöä sovelletaan myös silloin, kun toimintamenot on nettobudjetoinnin johdosta budjetoitu osittain tai kokonaan tulopuolelle osaksi nettotuloarviota.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Vakiosisältöisten käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan ”myös”-sanalla.

Toimintaménomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan yhtenä määrärahana menomomentteille 01—14. Toimintaménomäärärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuviin palkkausmenoihin ja muihin kulutusmenoihin, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenoihin sekä muihin viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneisiin menoihin, kuten leasingkorkoihin ym. korkomenoihin ja vahingonkorvauksiin.

Virastot ja laitokset voivat ilman niille talousarvion yhteydessä erikseen myönnettyä valtuutta tehdä lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi välttämättä tarvittavia, ehdoiltaan ja laajuudeltaan viraston tai laitoksen talouteen ja toimintaan nähden tavanomaisia sopimuksia ja sitoumuksia, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina. Tällaiset sopimukset ja sitoumukset voivat koskea kulutusmenon luonteisia eriä, esimerkiksi vuokria ja tarvehankintoja.

Toimintaménomäärärahaa saa käyttää myös vähäisten, viraston tai laitoksen tavanomaiseen jatkuvaan toimintaan liittyvien ennakkomaksujen maksamiseen.

Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainan-

anto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamäärärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, kuten rakennerahasto-ohjelmien määrärahaa, toimintamäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien ja osarahoittamien hankkeiden rahoittamiseen sekä ao. hankkeiden tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamomentille nettobudjetoidaan virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnettyt sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tai työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamomentille nettobudjetoidaan viraston saamat kohdassa ”Brutto- ja nettobudjetointi” tarkoitetut irtaimen käyttöomaisuuden myyntituotot, korvaukset työpaikkaruokaloiden käytöstä ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä viraston saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten sekä virastolle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siivilipalvelusvelvollisista.

Lisäksi toimintamomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannon tekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan

henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirtotai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksiin saa käyttää kulutusmenomomentteja seuraavasti:

a) toiminta- ja palkkausmenomomentteja (numerotunnus 01—14) ja

b) muita kulutusmenomomentteja työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksiin, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaukseen kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamomenttia.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toiminta- ja palkkausmenomenteilta.

15—17. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

18—19. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä sopimussakot, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

29. Arvonlisäveromenot

Määrärahaa saa käyttää pääluokassa 21 eduskunta ja pääluokassa 22 tasavallan presidentti tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen sekä muissa pääluokissa valtioneuvoston kanslian ja ministeriöiden hallinnonalojen muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten virastojen ja laitosten tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Jos menoa, joka maksetaan viraston nettobudjetoidusta toimintamenomäärärahasta (kuten momentti 01) ja hallinnonalan arvonlisäveromenomäärärahasta (momentti 29), vastaan saadaan tuloa (kuten maksullinen toiminta, EU- ja muu yhteisrahoitus), tulon arvonlisäveromenoa vastaava osuus nettobudjetoidaan hallinnonalan arvonlisäveromenomomentille (momentti 29). Valtion viraston tai laitoksen arvonlisäverollisten suoritteiden myynnistä arvonlisäverolain mukaan suoritettava vero tuloutetaan kuitenkin momentille 11.04.01 Arvonlisävero.

Valtion kulutus- ja investointimenot (momentit 01—28 ja 70—79) on budjetoitu ilman arvonlisävero. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista. Siirtomenomomenteilta maksettavat kulutus- ja investointimenot budjetoidaan arvonlisäverollisina.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirronsaajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtäviä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettavat valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsien suorittaa. EU:n osallistuminen rakennerahasto-ohjelmiin sekä vastaava valtion rahoitus on merkitty momentille 32.50.64.

66—69. Siirrot EU:lle ja ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmiä kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—75 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79. Maa-alueiden, ra-

kennusten ja kiinteistöjen ostomenot on merkitty momentille 76.

70—73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (01—14), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainittujen viraston tai laitoksen (tai nimetyt hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenoihin.

74—75. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuviin tarpeellisiin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin rakentamismenoihin. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuviin menoihin. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua, joka ilmoitetaan kehyspäätöksen yhteydessä. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonnalisäveroa.

76. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt
Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisen muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuviin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin menoihin. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja muiden arvopapereiden ostomenot sekä oman pääoman ehtoiset sijoitukset osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot sekä muut kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot

Momenteille on merkitty valtionvelan korot.

93—94. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta

Momenteille on merkitty valtionvelan nettokuoletukset, pääomatappiot ja emissiotappiot nettoutettuina.

95—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitetut menot.

TULOARVIOT

Osasto 11 VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa:

Veropolitiikan linja

Veropolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat

- työllisyyden edistäminen työn verotusta keventämällä
- työvoiman liikkuvuuden ja kohtaannon parantaminen
- verotuksen oikeudenmukaisuuden lisääminen
- yrittäjyyden, osaamisen, kotimaisen omistajuuden ja säästämisen edistäminen
- ympäristönäkökohtien painottaminen ja
- harmaan talouden torjuminen.

Työn verotusta on kevennetty merkittävästi ja verotusta kehitetty työvoiman liikkuvuutta edistämällä. Verotuksen oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi on korotettu pienituloisille kohdentuvaa perusvähennystä sekä alennettu elintarvikkeiden arvonlisäveroa. Alkoholijuomien ja tupakan valmisteveroja on korotettu.

Taluskriisi on muuttanut veropolitiikan toimintaympäristöä

Syksyllä 2008 alkanut taluskriisi on kaventanut veropolitiikan liikkumavaraa huomattavasti. Vuonna 2009 verotuksessa painotettiin elvyttäviä toimenpiteitä mm. kohdentamalla lähes koko hallitusohjelman tuloverokevennysvara vuodelle 2009. Elvyttäminen jatkuu vuonna 2010, mutta samalla kiinnitetään huomioita verokertymien turvaamiseen. Vuonna 2010 arvonlisäveron kaikkia verokantoja korotettiin yhdellä prosenttiyksiköllä heinäkuun alusta lukien, ja vielä jäljellä oleva hallitusohjelman mukainen työn verokevennysvara jätettiin käyttämättä.

Vuonna 2011 hallituksen veropolitiikan painopiste on verotulojen ja julkisen talouden tasapainon turvaamisessa sekä talouskasvun tukemisessa.

Energiaverotus muuttuu ympäristöperusteiseksi ja verotuksen painopistettä siirretään työn verotuksesta kulutuksen verottamiseen

Energiaveroja ehdotetaan korotettavaksi noin 700 milj. eurolla vuoden 2011 alusta lukien. Korotuksella kompensoidaan työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuvia verotuotto-menetyksiä. Korotus toteutetaan korottamalla kaikkien energiatuotteiden verotasoja lukuun ottamatta liikenteen polttoaineita. Samanaikaisesti energiaverotuksessa siirrytään ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien polttoaineiden osalta turvetta lukuun ottamatta.

Osana polttoaineverotuksen rakennemuutosta korotetaan vuoden 2012 alusta lukien dieselpolttoaineen veroa noin 8 sentillä litralta ja samalla alennetaan henkilö- ja kuorma-autoista kannettavaa ajoneuvoveron käyttövoimaveroa. Dieselpolttoaineen veron korotus lisää verotuottoa noin 200 milj. eurolla ja ajoneuvoveron käyttövoimaveron muutos alentaa verotuottoa vuositasolla noin 82 milj. eurolla.

Vuoden 2011 alussa otetaan käyttöön uusi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero, joka korvaa nykyisen virvoitusjuomaveron ja jonka tavoitteena on lisätä valtion verotuloja 100 milj. eurolla vuonna 2011.

Ajoneuvovero muuttuu ympäristöperusteiseksi 1.3.2011. Ajoneuvoveron perusvero muuttuu auton valmistajan ilmoittamiin hiilidioksidipäästöihin perustuvaksi.

Työn veroperusteita lieventämällä kompensoidaan ansiotason nousun sekä sosiaalivakuutusmaksujen nousun verotusta kiristävää vaikutusta. Eläketulon verotusta kevennetään siten, että eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Lisäksi kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan 50 eurolla.

Verotulojen kehitys vuonna 2011

Valtion verotulojen arvioidaan kasvavan 8,5 % vuonna 2011 eli 2,8 mrd. eurolla vuodelle 2010 budjetoituun (talousarvio ml. lisätalousarviot) verrattuna. Veroperustemuutokset lisäävät verotuottoa nettomääräisesti 0,9 mrd. euroa, ja loppuosa tulojen kasvusta selittyy veropohjien kasvulla.

Kansainvälisen talouden elpyminen ja kotimaisten toimijoiden myönteiset odotukset luovat edellytykset talouskasvun nopeutumiseksi vuonna 2011. Nämä tekijät yhdessä työllisyystilanteen tuntuvan paranemisen kanssa vahvistavat myös veropohjien kasvua. Keskeisimpien veropohjajerien kasvuennusteet on esitetty tuloarviomomenttien selvityksissä.

Veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2011 vuoden 2010 talousarvioon verrattuna ja vuositasolla (milj. euroa)

	muutos vuonna 2011	vuositaso
Ansio- ja pääomatuloverot		
— ansiotason ja palkansaajamaksujen nousun kompensoiva verokevennys	-262	-286
— eläketulon verokevennys	-13	-14
Arvonlisävero		
— kaikkien arvonlisäverokantojen korottaminen 22 prosentista 23 prosenttiin 1.7.2010 alkaen	472	692
— ravintoloiden ruokamyynnin arvonlisäveron alentaminen 22 prosentista 13 prosenttiin 1.7.2010 alkaen	-172	-258
— käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden käyttöönotto	50	100
— työvaltaisten palvelualueiden alv-kokeilun jatkaminen	-	-81
Vakuutusmaksuvero		
— veroprosentin korottaminen 22 prosentista 23 prosenttiin 1.7.2010 alkaen	18	27

Energiaverot

— energiaverojen korottaminen työnantajan kansaneläkemaksun poistamisen kompensoimiseksi	700	700
— dieselpolttoaineen veron korottaminen 1.1.2012 alkaen	-	200

Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero

— veropohjan laajentaminen virvoitusjuomista makeisiin ja jäätelöön ja veron korottaminen	100	120
---	-----	-----

Ajoneuvovero

— henkilö- ja kuorma-autojen käyttövoimaveron alentaminen 1.1.2012 alkaen	-41	-82
— pakettiautojen CO ₂ -perusteisen ajoneuvoveron käyttöönotto 1.3.2011 alkaen	30	60

Arpajaisvero

— arpajaisveroprosentin korottaminen 10 prosenttiin	16	16
---	----	----

Jätevero

— jäteveron veropohjan laajentaminen ja veron korottaminen	40	40
--	----	----

Yhteensä	938	1 234
— josta verotuottoa lisäävät	1 426	1 955
— josta verotuottoa vähentävät	-488	-721

Viime vuosina välillisten verojen osuus valtion verotuloista on kasvanut ja kehityksen arvioidaan jatkuvan vuonna 2011. Tuloon ja varallisuuteen perustuvien verojen suhteellinen osuus aleni selvästi vuonna 2009, jolloin etenkin yhteisö- ja pääomatuloverojen tuotto aleni voimakkaasti talouskriisin seurauksena. Vaikka verotulojen arvioidaan kasvavan selvästi vuonna 2011, tuloon ja varallisuuteen perustuvien verojen osuus pysyy alhaisempana kuin ennen vuotta 2009. Vaikka etenkin yhteisöveron tuoton arvioidaan kasvavan tuntuvasti vuonna 2011, sen ei kuitenkaan arvioida palautuvan kriisiä edeltäneelle tasolle. Välillisten verojen osuutta kasvattavat myös arvonnäköveron ja energiaverojen korotukset.

Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2007—2011 (milj. euroa)

	2007 tilinpäätös	2008 tilinpäätös	2009 tilinpäätös	2010 budjetoitu ¹⁾	2011 esitys
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	15 074	15 081	10 328	11 232	11 903
Liikevaihtoon perustuvat verot	14 148	14 704	14 001	14 114	14 984
Valmisteverot	4 653	4 963	5 092	5 157	6 000
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 844	2 465	2 113	2 223	2 606
Yhteensä	36 719	37 213	31 534	32 726	35 493

¹⁾Talousarvio ja lisätalousarviot

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kunnallisverotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Seuraavassa taulukossa on esitetty suhteessa bruttokansantuotteeseen kansantaloudessa kertyvät verot yhteensä (kokonaisveroaste) sekä sektoreittain ja verolajeittain jaoteltuna.

Kansantaloudessa maksetut verot ja sotumaksut suhteessa kokonaistuotantoon sektoreittain ja verolajeittain, % BKT:sta

	2007	2008	2009	2010	2011
Sektoreittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,9	43,0	43,0	42,7	43,5
Valtio	21,7	21,3	19,8	19,5	20,4
Kunnat	9,2	9,5	10,3	10,1	10,1
Soturahastot	12,0	12,2	13,0	13,0	13,1
Verolajeittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,9	43,0	43,0	42,7	43,5
Välittömät verot	17,8	17,9	16,5	16,5	16,7
Tuotannon ja tuonnin verot	13,0	12,9	13,5	13,2	13,8
Sosiaalivakuutusmaksut	12,0	12,2	13,0	13,1	13,1

Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltyjä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta.

Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen verotukiselvityksen mukaan vuonna 2009 tuloverotuksen ja välillisen verotuksen verotukien määrä oli yhteensä noin 13,5 mrd. euroa, josta valtion osuus oli noin 8,5 mrd. euroa. Eniten tukea kohdentui asumiseen ja ympäristöön, noin 3,9 mrd. euroa (sisältäen laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuvan verotuen, noin 1,9 mrd. euroa). Sosiaaliturvan verotuki oli noin 4 mrd. euroa, teollisuuden ja elinkeinojen noin 0,8 mrd. euroa ja liikenteen noin 0,5 mrd. euroa. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että osa tuista on päällekkäisiä eikä verotuen poistaminen välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen.

Parhaillaan käynnissä olevassa valtiovarainministeriön asettamassa verotukihankkeessa on vuoden 2009 lainsäädännöstä tunnistettu 208 verotukea. Aiemmin raportoitujen henkilöiden tuloverotuksen, elinkeinoverotuksen, maatalous- ja metsäverotuksen sekä arvonlisäverotuksen lisäksi tarkasteluun tulivat myös varainsiirtoverotus, kiinteistöverotus, perintö- ja lahjaverotus, valmisteverotus ja sosiaalivakuutusmaksut. Lisäksi aiemmin raportoituja verolajeja täydennettiin uusilla verotuilla. Kaikkien verotukien euromääräistä suuruutta ei tässä vaiheessa ole vielä pystytty arvioimaan.

Merkittävimmät verotuet on esitetty kunkin verotuloarviomomentin selvitysosassa. Lisäksi on esitetty arvio verotuen yhteismäärästä, jos kyseinen tieto on olemassa. Verotuen määrää koskeva arvio on esitetty verolajista riippuen joko vuoden 2009 tai 2011 tasossa. Tavoitteena on, että vuoden 2012 talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä käytössä ovat uuden verotukiselvityksen mukaiset, nykyistä kattavammat laskelmat verotukien määrästä.

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	10 327 893	10 520 000	11 903 000	1 383 000	13
01. Ansio- ja pääomatuloverot	7 188 101	7 089 000	7 410 000	321 000	5
02. Yhteisövero	2 207 021	2 706 000	3 848 000	1 142 000	42
03. Korkotulojen lähdevero	493 233	325 000	240 000	- 85 000	- 26
04. Perintö- ja lahjaverot	439 539	400 000	405 000	5 000	1
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	14 001 275	13 341 000	14 984 000	1 643 000	12
01. Arvonlisävero	13 315 891	12 613 000	14 216 000	1 603 000	13
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	557 355	594 000	638 000	44 000	7
03. Apteekkimaksut	128 030	134 000	130 000	- 4 000	- 3
08. Valmisteverot	5 091 638	5 157 000	6 000 000	843 000	16
01. Tupakkaverot	688 947	682 000	704 000	22 000	3
04. Alkoholijuomaverot	1 206 523	1 273 000	1 299 000	26 000	2
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	35 454	35 000	135 000	100 000	286
07. Energiaverot	3 148 801	3 155 000	3 850 000	695 000	22
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	11 912	12 000	12 000	—	—
10. Muut verot	2 010 248	2 108 200	2 495 000	386 800	18
03. Autovero	686 899	850 000	987 000	137 000	16
05. Varainsiirtoverot	484 183	400 000	550 000	150 000	38
06. Arpajaisverot	139 411	138 200	162 000	23 800	17
07. Ajoneuvoverot	654 405	668 000	706 000	38 000	6
08. Jätevero	45 350	52 000	90 000	38 000	73
19. Muut veronluonteiset tulot	102 485	113 499	111 074	- 2 425	- 2
02. Lästimaksut	786	800	800	—	—
03. Ratavero	16 999	20 899	20 800	- 99	- 0
04. Eräät viestinnän maksut	5 187	5 100	5 598	498	10
05. Lentoliikenteen valvontamaksut	6 678	6 400	7 800	1 400	22
06. Väylämaksut	66 469	72 700	68 476	- 4 224	- 6
08. Öljyjättemaksut	3 549	4 600	4 600	—	—
09. Muut verotulot	2 817	3 000	3 000	—	—
Yhteensä	31 533 539	31 239 699	35 493 074	4 253 375	14

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot
Momentille arvioidaan
7 410 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyy luonnollisten henkilöiden ansiotuloista valtion progressiivisen tuloveroasteikon mukaan maksettava vero, pääomatuloista suhteellisen

verokannan mukaan maksettava vero sekä rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero. Pääomatuloveroprosentti on 28.

Arvio lopullisten verojen määrästä perustuu arvioon veropohjan kehityksestä sekä veroperusteiden muutoksista.

Veronalaisten ansio- ja pääomatulojen arvioitu kehitys

Veronalaiset tulot, taso ja muutos	2009		2010 ennuste		2011 ennuste	
	milj. €	%	milj. €	%	milj. €	%
Ansiotulot, mistä	105 300	2	108 400	3	113 100	4½
— palkkatulot	72 500	-1	74 300	2½	77 600	4½
— eläketulot	22 700	8	23 500	3½	24 700	5
Pääomatulot ¹⁾ , mistä	6 900	-29	8 100	16½	8 600	6
— luovutusvoitot	2 100	-42	2 300	10	2 400	7
— osinkotulot	2 400	-23	2 700	13½	2 900	6½

¹⁾ Pääomatulojen ja sen erien osalta myös vuoden 2009 luvut ovat ennusteita.

Veropohjan suurin yksittäinen erä on palkkatulot. Palkkatuloihin vaikuttavat työllisyyden kehitys ja ansiotason nousu. Vuonna 2011 kotitalouksien saamien palkkatulojen kasvu nopeutuu 4½ prosenttiin, kun työllisyys kääntyy nousuun talouskasvun elpymisen myötä. Ansiotason arvioidaan nousevan hieman alle 3 %. Eläketulot määräytyvät paitsi eläkkeensaajien lukumäärän myös työeläkeindeksin kehityksen perusteella. Lisäksi eläketuloja kasvattaa eläkejärjestelmän kypsyminen, jolla tarkoitetaan sitä, että uudet eläkkeet ovat tyypillisesti tasoltaan korkeampia kuin päättyvät eläkkeet. Sen vaikutus maksettujen eläkkeiden kasvuun on ollut noin kahden prosentin suuruinen vuodessa. Vuonna 2011 eläketulojen kasvu nousee 5 prosenttiin. Kasvun nopeutumista selittää osaltaan työeläkeindeksin nousu, johon vaikuttaa viiveellä yleisen hintatason kohoaminen vuonna 2010. Eläkeläisten lukumäärä kasvaa vuonna 2011 lähes 2 %.

Pääomatuloista merkittävin erä on luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperikaupasta. Talouskriisin seurauksena varallisuusarvot ovat alentuneet tuntuvasti, mikä näkyy myös luovutusvoittojen voimakkaana supistumisena vielä vuonna 2009. Vuonna

2010 luovutusvoittojen arvioidaan kääntyvän selvään kasvuun mm. osakkeiden hintojen nousun seurauksena ja kasvun arvioidaan jatkuvan vuonna 2011. Verotettavien luovutusvoittojen kasvua saattaa toisaalta hidastaa aikaisempina vuosina syntyneet luovutustappiot. Osinkotulojen arvioidaan lisääntyvän 6½ % vuonna 2011.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2011 tuloveroasteikkolaiksi sekä laiksi eräiden verolakien muuttamisesta. Veroperusteita tarkistetaan siten, että palkkatulon verotus ei keskimäärin kiristy ansiotason ja palkansaajamaksujen nousun seurauksena. Tämän arvioidaan alentavan verotuottoa vuositasolla yhteensä noin 400 milj. eurolla, josta valtion osuus on 286 milj. euroa. Lisäksi eläketulon verotusta kevennetään hallitusohjelman mukaisesti siten, että eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Tämän arvioidaan alentavan verotuottoa yhteensä noin 30 milj. eurolla, josta valtion osuus on 14 milj. euroa. Kunnallisverotuksen perusvähennyistä korotetaan 50 eurolla, mikä vähentää muiden veronsaajien kuin valtion verotuottoa 16 milj. eurolla.

Verovuosien 2008—2011 verojen määrät (milj. euroa)

	2008 toteutuma	2009 ennuste	2010 ennuste	2011 ennuste
Progressiivinen tulovero	6 222	5 300	5 300	5 400
Pääomatulovero	1 869	1 400	1 600	1 700

Kunkin verovuoden ansio- ja pääomatulovero kertyy useamman kalenterivuoden aikana. Suurin osa verovuoden verosta kertyy saman kalenterivuoden aikana ennakonpidätyksinä ja ennakoina. Seuraavana vuonna kertyvät ennakon täydennysmaksut ja osa jäännösverosta. Kertymää puolestaan pienentävät verotuksen valmistumisen jälkeen maksettavat ennakonpalautukset. Kertyneet verot tilitetään veronsaajille kuukausittain. Tilitys on verovuosi-kohtaista, ja veronsaajien osuudet ansio- ja pääomatuloveroista (jako-osuudet) vahvistetaan kullekin verovuodelle erikseen.

Arvio valtion ansio- ja pääomatuloveron kertymästä vuonna 2011 (milj. euroa)

Ansio- ja pääomatuloverojen kertymät	
— samalta verovuodelta	6 612
— aikaisemmilta verovuosilta	453
Rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero	345
Yhteensä	7 410

Tuloarvion merkittävimmät riskit liittyvät pääomatuloennusteeseen. Pääomatulot, etenkin luovutusvoitot, reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Suhdanneherkkyyden lisäksi pääomatulojen ja etenkin luovutusvoittojen ja -tappioiden ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteumatietoa ennen verotuksen valmistumista. Näin ollen verovuoden 2009 pääomatuloista ja pääomatuloveron määrästä ei ole käytettävissä lopullista tietoa talousarvioesitystä valmisteltaessa. Mikäli vuoden 2009 pääomatulojen taso poikkeaisi merkittävästi ennustetusta, vaikuttaisi se samansuuntaisesti myös vuosien 2010—2011 pääomatuloennusteeseen. Pääomatuloennusteen onnistuminen vaikuttaa verotuottoennusteeseen paitsi suoraan kertymien kautta myös ansio- ja pääomatuloverojen tilityksissä sovellettavien jako-

osuuksien välityksellä. Valtio on pääomatuloveron ainoa veronsaaja, joten pääomatuloveron muutokset vaikuttavat veronsaajien jako-osuuksiin enemmän kuin muutokset ansiotuloverojen määrässä, koska ansiotuloverojen veronsaajina ovat kaikki tilityskokonaisuuden veronsaajat.

Ansio- ja pääomatuloveroihin kohdistuu useita verotuottoa alentavia verotukia. Niiden määräksi arvioidaan vuoden 2009 tasossa noin 11,7 mrd. euroa. Suurimmat verotuet kohdistuvat omistusasumiseen (omasta asunnosta saadun myyntivoiton verovapaus noin 0,9 mrd. euroa, asuntolainan korkojen vähennyskelpoisuus vajaan 0,8 mrd. euroa sekä laskennallisen asuntotulon verovapaus noin 1,9 mrd. euroa) sekä työn verotukseen (työtulovähennys noin 1,2 mrd. euroa, kunnallisverotuksen ansiotulovähennys noin 1,4 mrd. euroa sekä palkansaajan työttömyysvakuutus- ja työeläkemaksun sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksun vähennyskelpoisuus noin 1,6 mrd. euroa). Valtion osuus ansio- ja pääomatuloverojen verotuista on runsaat 6 mrd. euroa.

2011 talousarvio	7 410 000 000
2010 talousarvio	7 089 000 000
2009 tilinpäätös	7 188 100 700

02. Yhteisövero

Momentille arvioidaan kertyvän 3 848 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolaikiin (1535/1992). Momentille kertyy valtion osuus vuoden aikana kertyvästä yhteisöjen tuloverosta. Yhteisöveroprosentti on 26. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta on 65,46 % vuonna 2011. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta on korotettu väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä ja seurakuntien 0,8 prosenttiyksiköllä vero-

vuosille 2009—2011. Valtion jako-osuutta on alennettu vastaavasti.

Yhteisöveroennusteen perusteena on viimeisimmän toteutuneen verotuksen eli verovuoden 2008 yhteisövero ja arvio verovuoden 2009 lopullisesta verosta. Verovuoden 2011 yhteisöveron määrä ennustetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen perusteella vuodesta 2008 vuoteen 2011. Yritysten tuloskehitystä arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Toimintaylijäämän kasvu on ollut selvästi tasaisem-

paa kuin yritysten tuloskehitys, joten varsinkin poikkeuksellisen voimakkaan suhdannevaihtelun oloissa sen antama kuva kehityksestä jää helposti liian vaimeaksi. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä tarjoaa kuitenkin luontevan lähtökohdan tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä suhteessa koko talouden aktiviteettia kuvaavaan kasvuennusteeseen. Yhteisöveroennustetta täydennetään tarvittaessa yritysten tulostietojen pohjalta. Lisäksi ennusteen perusteena käytetään vuosien 2009 ja 2010 yhteisöveron kertymätietoja.

Toimintaylijäämän, yritysten tuloskehityksen ja yhteisöveron lopullisen veron arvioitu kehitys

	2008	2009 ennuste	2010 ennuste	2011 ennuste
Toimintaylijäämän muutos, %	-6	-25	15	8
Yritysten tuloskehitys, %	-24	-20	15	8
Verovuoden lopullinen vero, milj. euroa	5 477	4 400	5 060	5 460
— valtion osuus yhteisöveron tuotosta, %	76,22	65,42	65,46	65,46

Verovuoden vero kertyy useamman kalenterivuoden aikana ja näin ollen momentin kertymä koostuu eri verovuosilta tilitetystä yhteisöverosta. Verovuoden lopullisesta yhteisöverosta yleensä runsas 80 % kertyy saman vuoden aikana ennakoituna. Verovuoden päättymisen jälkeen ennen verotuksen valmistumista oma-aloitteisesti maksettavien ennakon täydennysmaksujen määrä vaihtelee vuosittain huomattavasti. Yrityksille myös palautetaan hakemuksesta ennakoita ennen verotuksen valmistumista. Verotuksen valmistumisen jälkeen kertyy jäännösveroja, ja kertymää pienentävät maksettavat ennakonpalautukset.

Ennuste yhteisöveron kertymästä vuonna 2011

Yhteisöveron kertymät eri verovuosilta, milj. euroa	
— verovuodelta 2012	468
— verovuodelta 2011	4 668
— verovuodelta 2010	625
— aikaisemmilta verovuosilta	35
Yhteensä	5 796
— josta valtion osuus	3 848

Yhteisöveroennusteen suurimmat riskit liittyvät yritysten tuloskehityksen ennustamiseen.

Taluskriisin myötä yhteisöveron tuotto supistui poikkeuksellisen voimakkaasti. Vastaavalla tavalla talouden toipuminen ja siihen liittyvä verotulojen kääntyminen kasvuun voi muodostua ennakoitua vahvemmaksikin. Toisaalta aiemmilta verovuosilta syntyneet vähennyskelpoiset tappiot voivat pienentää verotettavaa tuloa.

Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotuksia, kuten esimerkiksi käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaus, poistojärjestelmään sisältyvät verotuet sekä varaukset. Näiden verotukien määrästä ei ole käytettävissä arvioita.

2011 talousarvio	3 848 000 000
2010 III lisätalousarvio	712 000 000
2010 talousarvio	2 706 000 000
2009 tilinpäätös	2 207 020 618

03. Korkotulojen lähdevero
Momentille arvioidaan kertyvän 240 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992). Veron määrä on 28 % talletukselle tai joukko-

velkakirjalainalle Suomeen maksetusta korosta. Verovelvollisia ovat luonnolliset henkilöt.

Kotitalouksien talletukset muodostavat veropohjasta suurimman osan.

Lähdeverollisten talletusten kannan ja keskikoron oletettu kehitys

	2009 toteutuma	2010 ennuste	2011 ennuste
Lähdeverollisten talletusten kannan muutos, %	4,7	2	2
Kotitalouksien talletusten keskikorko, %	1,3	1	2

2011 talousarvio	240 000 000
2010 talousarvio	325 000 000
2009 tilinpäätös	493 232 529

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) ja siinä oleviin perintö- ja lahjaveroasteikkoihin. Lahjaveron kertymän arvioidaan olevan momentin tuloarviosta 50—60 milj. euroa.

04. Perintö- ja lahjaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 405 000 000 euroa.

2011 talousarvio	405 000 000
2010 talousarvio	400 000 000
2009 tilinpäätös	439 539 011

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 14 216 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Veron määrä on pääsääntöisesti 23 prosenttia veron perusteesta. Elintarvikkeiden, rehujen ja ravintoloiden ruokamyynnin vero on 13 %. Henkilökuljetusten, majoitus- ja liikuntapalveluiden, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksujen, televisiolupamaksutulojen, lääkkeiden, kirjojen, tekijän myymien taide-esineiden, taide-esineiden maahantuonnin, tekijänoikeusjärjestöjen saamien tekijänkorvauksien sekä eräiden työvaltaisten palvelujen vero on 9 %.

Merkittävimmän osan arvonlisäverotuksen veropohjasta muodostaa yksityinen kulutus, josta kertyy yli 60 % arvonlisäveron tuotosta. Yksityisen kulutuksen kasvu nopeutuu vuonna 2011 yli 4 prosenttiin. Kulutuksen kasvua tukee kotitalouksien luottamuksen myönteinen kehitys ja työllisyyden kääntymisen nousuun. Arvonlisäveroa kertyy myös julkisen sektorin välituotekäytöstä, jonka arvioidaan kasvavan vuonna 2011 noin 4 %. Arvonlisäveroa kertyy lisäksi mm. kotitalouksia palvelevien voitto tavoittelemattomien yhteisöjen välituotekäytöstä ja investoinneista.

Arvonlisäveron veropohjan keskeiset erät ja niiden muutos, %

	2009	2010	2011
Yksityisten kulutusmenojen arvo	-1,5	3,4	4,5
Julkisyhteisöjen toiminnan välituotekäyttö	4,1	4,6	4,0
Julkisyhteisöjen toiminnan investoinnit	4,6	2,3	1,5

Arvonlisäveron kertymä koostuu verohallinnon ja tullilaitoksen kantamista arvonlisäveroista sekä muiden valtion tilivirastojen suo-

raan arvonlisäveromomentille kirjaamista määristä. Tullilaitos kantaa arvonlisäveroa Euroopan unionin ulkopuolisesta tuonnista. Ker-

tymästä vähennettävät arvonlisäveronpalautukset koostuvat arvonlisäverovelvollisille ilmoitusten, hakemusten ja muutosten johdosta

palautetuista veroista. Varsinaisen veron lisäksi palautuksiin sisältyy kunnille palautettu arvonlisävero.

Arvonlisäveron kertymät (mrd. euroa)

	2009	2010	2011
Verohallinnon bruttokertymä	+19,2	+20,2	+21,2
Tullilaitoksen nettokertymä	+2,5	+2,7	+2,9
Arvonlisäverokertymä muista valtion tilivirastoista	+0,1	+0,1	+0,1
Verohallinnon maksamat palautukset	-8,5	-9,6	-10,0
Arvonlisäverokertymä yhteensä	13,3	13,4	14,2

Tuloarviossa on otettu huomioon arvonlisäverokantojen korotus prosenttiyksiköllä sekä ravintolaruoan arvonlisäverokannan alennus 22 prosentista 13 prosenttiin 1.7.2010 lukien. Näiden arvioidaan nettomääräisesti lisäävän verotuloa 300 milj. eurolla vuonna 2011 vuoteen 2010 verrattuna.

Tuloarviossa on otettu huomioon päästöoikeuksien ja rakennusalan käännettyä arvonlisäverovelvollisuutta koskeva laki. Rakennusalan käännetty verovelvollisuus tulee voimaan vuoden 2011 huhtikuun alusta. Sen arvioidaan lisäävän verotuloa 50 milj. eurolla vuonna 2011 ja vuositasolla noin 100 milj. eurolla.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arvonlisäverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan työvaltaisten palvelualojen alennettua arvonlisäverokeilua jatkettaisiin vuonna 2011. Suomi on osallistunut työvaltaisten palvelujen arvonlisäverotuksen alentamiskokeiluun parturi- ja kampaamopalvelujen sekä pienten korjauspalveluiden osalta (polkupyöriin, kenkiin, nahkatavaroihin, vaatteisiin ja liinavaatteisiin kohdistuvat korjauspalvelut). Arvonlisäverolakia on väliaikaisesti muutettu vuoden 2007 alusta vuoden 2010 loppuun siten, että näihin edellä mainittuihin palveluihin sovelletaan alennettua 8 prosentin arvonlisäverokantaa, heinäkuun 2010 alusta 9 prosentin verokantaa. Työvaltaisten palvelualojen alennetun arvonlisäverokeilun jatkamisen arvioidaan vähentävän arvonlisäveron tuottoa vuositasolla noin 81 milj. eurolla.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arvonlisäverolain

muuttamisesta. Esityksen mukaan osa postitoiminnasta vapautettaisiin arvonlisäverosta unionin oikeuden edellyttämällä tavalla. Verottomuus koskisi postilainsäädännössä tarkoitettua postin yleispalvelua. Muutos tulisi voimaan vuoden 2011 aikana samanaikaisesti parhailaan valmisteltavina olevien postilainsäädännön muutosten kanssa. Ehdotetun muutoksen arvioidaan pienentävän valtion verotuloja vuositasolla noin 9 milj. euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arvonlisäverolain muuttamisesta. Esityksen mukaan kiinteistöhallintapalvelujen verottomuuden alarajaa nostettaisiin vuoden 2011 alusta ansiotasoindeksin nousun johdosta 35 000 eurosta 50 000 euroon. Rajan korottamisen 50 000 euroon arvioidaan vähentävän arvonlisäveron tuottoa vuositasolla noin 5 milj. eurolla.

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakkoimaan. Yksityisen kulutuksen tapauksessa merkittävin riski liittyy kotitalouksien kulutushalukkuuteen. Taantumana aikana kotitalouksien säästäminen lisääntyi tuntuvasti. Taloustilanteen kohentuessa säästämisaste kääntyy laskuun mutta jää edelleen keskimääräistä korkeammalle tasolle, mikä mahdollistaa ennusteessa arvioitua nopeammankin yksityisen kulutuksen kasvun.

Tuottoennusteessa on otettu huomioon arvonlisäveron verotuet, jotka muodostuvat alennetuista verokannoista ja nollaverokannasta. Ennuste sisältää myös eräät verosanktiot, jotka johtuvat normijärjestelmästä poikkeavista po-

sitiivisista verokannoista. Verotuen määräksi arvioidaan vuoden 2011 tasossa yhteensä 2,7 mrd. euroa.

2011 talousarvio	14 216 000 000
2010 I lisätalousarvio	773 000 000
2010 talousarvio	12 613 000 000
2009 tilinpäätös	13 315 890 692

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 638 000 000 euroa.

Selvitysosa: Eräisiin vakuutuspalveluihin kohdistuu erityinen vakuutusmaksuvero (laki 664/1966). Vakuutusmaksuvero on tarkoitettu ensi vaiheessa vakuutuslaitosten kannettavaksi ja siirrettäväksi vakuutuksenottajien rasitukseksi. Vakuutusmaksuvero täydentää arvonlisäveroa, koska arvonlisäverotuksessa vakuutuspalvelut on jätetty verotuksen ulkopuolelle. Vakuutusmaksuveron verokanta on seurannut yleisen arvonlisäverokannan kehitystä. Vakuutusmaksuvero on 23 % vakuutusmaksuista, joihin vero ei sisälly.

Tuloarviossa on otettu huomioon vakuutusmaksuveron korottaminen 1.7.2010 lukien,

minkä arvioidaan lisäävän verotuottoa 18 milj. eurolla vuonna 2011 vuoteen 2010 verrattuna.

2011 talousarvio	638 000 000
2010 talousarvio	594 000 000
2009 tilinpäätös	557 354 661

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 130 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n taulukkoa on tarkoitettu tarkistaa siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliiketoiminnan muutokseen vuodesta 2008 vuoteen 2009. Tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 2010 liiketoiminnan perusteella.

2011 talousarvio	130 000 000
2010 talousarvio	134 000 000
2009 tilinpäätös	128 030 055

08. Valmisteverot

01. Tupakkaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 704 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin tupakkaverosta (1470/1994). Lain mukaan savukkeista kannetaan yksikköperusteista veroa 17,50 euroa 1 000 kappaletta kohti ja arvoon perustuvaa veroa 52 % vähittäismyyntihinnasta laskettuna. Sikareista ja pikkusikareista vero on 25 % vähittäismyyntihinnasta. Piippu- ja savuketupakasta veroa kannetaan 8,50 euroa kilolta ja lisäksi 48 % vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi kääritystä hienoksi leikatusta

tupakasta kannetaan veroa 10,00 euroa kilolta ja lisäksi 52 % vähittäismyyntihinnasta. Savukepaperista ja muista tupakkaa sisältävistä tuotteista kannetaan lisäksi valmisteveroa, joka on 60 % vähittäismyyntihinnasta.

Tupakkaverot on korotettu hallitusohjelman mukaisesti terveystieteiden perusteiden vuosina 2009 ja 2010. Veronkorotusten ja muiden tupakan kulutusta vähentävien toimenpiteiden seurauksena tupakan veropohjan ennustetaan supistuvan ½ % vuonna 2011. Samanaikaisesti savukkeiden vähittäismyyntihintojen ennustetaan nousevan yleisen hintatason mukaisesti.

Tupakkaveron kertymän arvioitu kehitys (milj. euroa)

	2009 tilinpäätös	2010 talousarvio	2011 esitys
Savukkeet	614	610	630
Muut tupakkatuotteet	75	72	74
Yhteensä	689	682	704

Tupakkaveroon ei kohdistu verotukia.

2011 talousarvio	704 000 000
2010 talousarvio	682 000 000
2009 tilinpäätös	688 946 735

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 299 000 000 euroa.

Selvitysosa: Veron perustuu lakiin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta (1471/1994). Veron määrä on nykyisin väkevien alkoholijuomien osalta 39,40 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Välituotteiden

Alkoholin verollisen kulutuksen arvioitu kehitys

	2009	2010	2011
Alkoholin verollisen kulutuksen muutos, %	-1,5	-2	1

Alkoholijuomaveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2009 tilinpäätös	2010 talousarvio	2011 esitys
Väkevät alkoholijuomat	446	450	435
Olut	484	530	555
Muut	277	293	309
Yhteensä	1 207	1 273	1 299

Alkoholijuomaveron verotuottoa pienentää pienpanimoiden verohuojennus, jonka määrä on noin 1,5 milj. euroa.

2011 talousarvio	1 299 000 000
2010 talousarvio	1 273 000 000
2009 tilinpäätös	1 206 523 429

05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 135 000 000 euroa.

vero on vastaavasti 27,05 euroa ja viinien vero 25,73 euroa litralta laskettuna sataprosenttisena alkoholina. Oluen vero litrassa sataprosenttista alkoholia on 26,00 euroa.

Alkoholijuomien kulutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatimiin ennusteisiin alkoholin kulutuksesta. Alkoholijuomaveroa on korotettu vuodesta 2008 lähtien kolmesti, minkä seurauksena alkoholin tilastoitu kulutus on laskenut arviolta noin 6 %. Samanaikaisesti kuitenkin matkustajatuonnin määrä on kasvanut noin 10 %, joten alkoholin kokonaiskulutus on laskenut hieman yli 3 %.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta. Esityksen mukaan vuoden 2011 alusta alkaen veronalaiseksi tulevat tullitariffinimikkeillä määritellyt makeiset, makeisten kaltaiset valmisteet, suklaa, eräät kaakaota sisältävät tuotteet, jäätelö, mehujää ja muut niiden kaltaiset jäädytetyt valmisteet, joista kannetaan veroa 95 senttiä kilogrammalta. Lisäksi virvoitusjuomaveroa ehdotetaan korotettavaksi 4,5 sentistä 7,5 senttiin litralta ja sen veropohja laajenee muun muassa toistaiseksi ve-

rosta vapautettuihin luonnon kivennäisvesiin. Edellä olevan johdosta virvoitusjuomaverolaki (1474/1994) ehdotetaan kumottavaksi. Uuden veron verotuotoksi arvioidaan vuositasolla yhteensä noin 155 milj. euroa eli verotuoton kasvavan 120 milj. euroa. Talousarviovuonna verotuoton arvioidaan kasvavan kuitenkin vähemmän, 100 milj. euroa.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	135 000 000
2010 talousarvio	35 000 000
2009 tilinpäätös	35 454 403

07. Energiaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 850 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996).

Energiaverojen tuottoennusteessa hyödynnetään laajasti työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla laadittavaa energiatasetta. Sen laadinnassa käytetään valtiovarainministeriön ja eri tutkimuslaitosten suhdanne-ennusteita sekä koko kansantalouden tasolla että toimialatasolla.

Energiaverojen veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys (%)

	2009	2010 ennuste	2011 ennuste
Bensiinin kulutus	-2,6	-2	-2½
Dieselöljyn kulutus	-3,3	5	2
Sähkön kulutus	-7,5	2½	½

Verokertymän arvioitu kehitys energiatuotteittain (milj. euroa)

	2009 tilinpäätös	2010 talousarvio	2011 ennuste
Moottoribensiini ¹⁾	1 435	1 410	1 310
Diesel ¹⁾	929	975	990
Sähkö	430	440	940
Muut	355	330	610
Yhteensä	3 149	3 155	3 850

¹⁾ Sisältää niitä korvaavat biopolttoaineet

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen energiaverojen korottamisesta ja ajoneuvoverolain muuttamisesta. Energiaveroja korotetaan vuoden 2011 alusta alkaen noin 700 milj. eurolla tarkoituksena kompensoida työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuvia verotuotto-menetyksiä. Tämä toteutetaan korottamalla kaikkien energiatuotteiden verotasoa lukuun ottamatta liikenteen polttoaineita. Samanaikaisesti energiaverotuksessa siirrytään ympäristö-

ohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien polttoaineiden osalta turvetta lukuun ottamatta. Turpeen veroa korotetaan asteittain 2,9 euroon megawattitunnilta vuonna 2013 ja 3,9 euroon megawattitunnilta vuonna 2015. Lisäksi osana polttoaineverotuksen rakenneuudosta ehdotetaan dieselöljyn veron korottamista noin 8 sentillä litralta vuoden 2012 alusta lukien.

Kokonaisuudessaan energiatuotteiden verotasojen korotus

		Nykyinen verotaso (sis. huoltovarmuus- maksun)	Ehdotettu verotaso 1.1.2011 alkaen (sis. huoltovarmuus- maksun)
Bensiini	snt/l	62,70	62,70
Dieselöljy	snt/l	36,40	36,40 ¹⁾
Kevyt polttoöljy	snt/l	8,70	16,05
Raskas polttoöljy	snt/kg	6,70	18,79
Sähkö I (kotitaloudet, palveluala jne.)	snt/kWh	0,88	1,70
Sähkö II (teollisuus)	snt/kWh	0,26	0,70
Kivihiili	€/t	50,50	128,10
Maakaasu	snt/nm ³	2,10	13,72
Polttoturve	€/MWh	0,00	1,90

¹⁾ ehdotettu verotaso 1.1.2012 alkaen 44,30 snt/l

Energiaverojen verotukien määrä arvioidaan vuonna 2011 olevan yhteensä noin 1,5 mrd. euroa. Merkittävimmät verotuet ovat diesel-polttoaineen ja turpeen verokannat sekä teollisuuden ja kasvihuoneiden sähköverokanta.

2011 talousarvio	3 850 000 000
2010 talousarvio	3 155 000 000
2009 tilinpäätös	3 148 801 440

08. Eräiden juomapakkausten valmistevero
Momentille arvioidaan kertyvän 12 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004). Alkoholijuomien, virvoitusjuomien, vesien ja eräiden muiden sellaisenaan juotavi-

en juomien eri materiaalista valmistetut juomapakkaukset, lukuun ottamatta nestepakkaukskartongista valmistettuja pakkauksia, ovat veronalaisia. Verosta vapaita puolestaan ovat juomapakkaukset, jotka ovat uudelleenkäytettäviä ja kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Kertakäyttöisten, hyväksytyyn palautusjärjestelmään kuulumattomien juomapakkausten vero on 51 senttiä litralta. Veronalaisten pakkausten määrän oletetaan säilyvän vuonna 2011 lähes vuoden 2010 tasolla.

2011 talousarvio	12 000 000
2010 talousarvio	12 000 000
2009 tilinpäätös	11 912 032

10. Muut verot

03. Autovero
Momentille arvioidaan kertyvän 987 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverolakiin (1482/1994). Vuoden 2008 alusta otettiin käyttöön auton hiilidioksidipäästöstä riippuva veroprosentin määräytyminen. Vuoden

2009 huhtikuussa siirrettiin autoverolle kannettava arvonlisävero osaksi autoveroa, jonka jälkeen autoveron määrä on 12,2—48,8 % yleisestä kuluttajahinnasta hiilidioksidipäästön mukaan. Keskimääräinen veroprosentti on ollut noin 20 %. Käytettynä verotettavan auton vero perustuu Suomen markkinoilla olevan

vastaavan ajoneuvon arvoon veroprosentin määräytyessä vastaavalla tavalla joko hiilidioksidipäästön tai ajoneuvon massan perusteella. Pakettiautojen verotus vastaa eräin vähäisin poikkeuksin henkilöautojen verotusta.

Autoveron tuoton kehitys riippuu sekä verotettavien ajoneuvojen määrän että keskimää-

räisen veron kehityksestä. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Taloustaantuman seurauksena uusien henkilöautojen myynti putosi 40 % vuonna 2009, mutta kysyntä on kääntynyt nousuun vuonna 2010 ja nousun arvioidaan jatkuvan edelleen vuonna 2011.

Autoveron veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys

	2009		2010 ennuste		2011 ennuste	
	kpl	keskim.vero, euroa	kpl	keskim.vero, euroa	kpl	keskim.vero, euroa
Uudet henkilöautot	83 500	6 557	109 000	7 000	117 000	7 000
Käytetyt henkilöautot	22 500	4 277	24 000	4 800	23 000	4 900
Uudet pakettiautot	8 000	5 981	9 000	5 700	10 500	5 600

Uusien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö on kehittynyt vuosina 2007—2010 seuraavassa taulukossa esitetyn mukaisesti. Voidaan olettaa, että autojen teknisestä

kehityksestä johtuen keskimääräinen hiilidioksidipäästö alenee edelleen hieman vuonna 2011.

Uusien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö (g/km)

	2007	2008	2009	2010
Bensiinikäyttöiset	178,9	166,5	157,2	151,0
Dieselmikäyttöiset	173,1	159,5	157,5	151,5
Keskimäärin	177,3	163,1	157,3	150,8

Autoveron arvioitu kertymä eri ajoneuvoryhmistä (milj. euroa)

	2009 tilinpäätös	2010 ennuste ¹⁾	2011 esitys
Uudet henkilöautot	547	763	819
Käytetyt henkilöautot	96	115	113
Uudet pakettiautot	47	51	59
Muut ajoneuvot	32	30	31
Taksien ja invalidien veronpalautus	-35	-35	-35
Yhteensä	687	924	987

¹⁾ laskentaoletus v. 2010 tasosta

Tärkeimmät autoveron kertymän riskit liittyvät verotettavaksi tulevien ajoneuvojen kysyntään ja niiden hiilidioksidipäästöjen kehityksestä riippuvaan veroprosentin muutokseen. Jos uusien henkilöautojen kysyntä poikkeaa ennustetusta 1000 kappaleella, tämä vaikuttaisi verotuottoon noin 7 milj. eurolla. Hiilidioksidipäästön keskiarvon yhden gramman muutos

vaikuttaisi noin 3—4 milj. eurolla uusista henkilöautoista kertyvän autoveron tuottoon.

2011 talousarvio	987 000 000
2010 talousarvio	850 000 000
2009 tilinpäätös	686 898 654

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 550 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vero on 4 % kiinteistöjen ja 1,6 % arvopapereiden luovutushinnasta.

Tuloarviota laadittaessa on käytetty oletusta, että vuonna 2011 asuntojen hintojen nousu olisi 3 % ja että asuntokauppojen lukumäärä kasvaisi 5½ %. Kiinteistöjen kauppahintojen ja kauppojen lukumäärien arvioidaan kasvavan samansuuntaisesti.

Varainsiirtoveron tuotosta suurin osa kertyy asunto- ja kiinteistökaupasta. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista.

Varainsiirtoveroon kohdistuvia verotukia ovat ensiasunnon ostajien vapautus varainsiirtoverosta ja se, että julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden kauppa ei kuulu varainsiirtoveron piiriin. Näiden verotukien määrästä ei ole käytettävissä arviota.

2011 talousarvio	550 000 000
2010 talousarvio	400 000 000
2009 tilinpäätös	484 183 210

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 162 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Veron määrä lasketaan rahapanosten ja maksettujen voittojen erotuksesta. Raha-automaatti- ja kasinopeleissä verokanta on 8,25 %, muissa yksinoikeudella toimeenpannuissa Oy Veikkaus Ab:n, Fintoton ja Ahvenanmaan PAF:n rahapeleissä verokanta on 9,5 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arpajaisverolain muuttamisesta. Arpajaisveroprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 10 prosenttiin muiden kuin

totopelien osalta. Korotuksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa noin 16 milj. eurolla.

2011 talousarvio	162 000 000
2010 talousarvio	138 200 000
2009 tilinpäätös	139 411 121

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 706 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverosta annettuun lakiin (1281/2003). Veron päivää kohden kannettava määrä on perusveron osuus lisättynä käyttövoimaveron osuudella.

Perusveroa kannetaan henkilö- ja pakettiautoista. Perusvero määräytyy vuoden 2011 maaliskuusta alkaen ajoneuvon CO₂-päästön perusteella. Jos tästä ei ole merkintää ajoneuvorekisteristä, vero perustuu ajoneuvon suurimpaan sallittuun kokonaisuudessaan.

Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuvolle, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä. Käyttövoimaveron tarkoituksena on tasata eri polttoaineiden tai käyttövoiman toisistaan poikkeavasta verotuksesta johtuvaa vuoden aikana maksettavaksi tulevaa verojen määrää niissä ajoneuvoryhmissä, joissa on muita kuin bensiinikäyttöisiä ajoneuvoja. Tämä koskee lähinnä henkilöautoja. Nykyisin käyttövoimaveron on mitoitettu ottaen huomioon dieselöljyn moottoribensiiniä alempi verotus. Koska käyttövoimaveron on kiinteä ja polttoaineverotus taas riippuu ajoneuvokohtaisesta polttoainekulutuksesta ja ajosuoritteesta, verorasituksen tasaus toteutuu tarkasti vain tietyillä keskimääräisyysperustuvilla oletuksilla. Muiden ajoneuvojen kuin henkilöautojen käyttövoimaverolla on lähinnä fisikaaliset tavoitteet.

Tuloarviossa on otettu huomioon vuonna 2009 hyväksytty lainmuutos, jolla otettiin käyttöön hiilidioksidipäästöihin tai massaan perustuvan perusvero paketti- ja matkailuautoille 1.3.2011 lähtien. Sen arvioidaan lisää-

vän ajoneuvoveron tuottoa vuositasolla noin 60 milj. eurolla.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen energiaverojen korottamisesta ja ajoneuvoverolain muuttamisesta. Dieselpolttoaineen veroa ehdotetaan korotettavaksi ja samalla henkilö- ja kuorma-

autojen käyttövoimaveroa alennettavaksi. Muutosten on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2012 alusta, mutta jo vuoden 2011 aikana kannettavaan ajoneuvoveroon sisältyy tuohon aikaan ulottuvaa veroa. Muutosten arvioidaan alentavan vuoden 2011 verokertymää noin 41 milj. eurolla ja vuositasolla 82 milj. eurolla.

Ajoneuvoveron kertymän jakautuminen perusveroon ja käyttövoimaveroon ajoneuvolajeittain (milj. euroa)

	2009 tilinpäätös	2010 talousarvio	2011 esitys
Perusvero			
— henkilöautot	293	297	312
— pakettiautot	34	35	81
— kuorma-autot	-	-	-
Käyttövoimavero			
— henkilöautot	215	222	214
— pakettiautot	28	28	29
— kuorma-autot	84	88	70
Yhteensä	654	668	706

Ajoneuvoverotuksen verotuet muodostuvat pääasiassa invalidien vapautuksesta ajoneuvoveron perusverosta ja eräiden ajoneuvoryhmien vapautuksesta ajoneuvoverosta. Näiden verotukien yhteismääräksi arvioidaan 7 milj. euroa. Verosanktioksi voidaan katsoa henkilöautojen ja pakettiautojen käyttövoimavero, jonka määräksi arvioidaan yhteensä 243 milj. euroa.

2011 talousarvio	706 000 000
2010 talousarvio	668 000 000
2009 tilinpäätös	654 405 308

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 90 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen jäteverolaiksi. Muutoksen yhteydessä eräitä kilpailuun liittyviä ongelmia korjataan, jäteveron veropohjaa laajennetaan ja jäteveroa korotetaan vuoden 2011 alusta alkaen 30 eurosta 40 euroon ja vuoden 2013 alusta alkaen 50 euroon jätetonnilta. Edellä olevan johdosta jäteverolaki (495/1996) ehdotetaan kumottavaksi. Muutosten seurauksena verotuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla noin 40 milj. euroa.

2011 talousarvio	90 000 000
2010 talousarvio	52 000 000
2009 tilinpäätös	45 349 687

19. Muut veronluonteiset tulot

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 800 000 euroa.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/1936) ja asetukseen (468/1954) lästimaksusta. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.30.50.

2011 talousarvio	800 000
2010 talousarvio	800 000
2009 tilinpäätös	786 451

03. Ratavero

Momentille arvioidaan kertyvän 20 800 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ratavero perustuu rataveroasta annettuun lakiin (605/2003). Rataverolain 5 §:n pykälän muuttamisesta annetun lain perusteella kannetaan momentilta 31.10.78 rahoitetun Kerava—Lahti -oikoradan käytöstä investoinnin rataveroa, jonka tuotto on arvioitu 4 600 000 euroksi. Tuloarviosta 16 200 000 euroa on otettu huomioon momentin 31.10.20 määrärahan mitoituksessa.

2011 talousarvio	20 800 000
2010 talousarvio	20 899 000
2009 tilinpäätös	16 998 600

04. Eräät viestinnän maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 598 000 euroa.

Selvitysosa: Viestintämarkkinamaksu, 2 904 000 euroa, perustuu viestintämarkkinalakiin (393/2003). Tietoturvamaksu, 500 000 euroa, perustuu sähköisen viestinnän tietosuojalakiin (516/2004). Postitoiminnan valvontamaksu, 1 300 000 euroa, perustuu postipalvelulakiin (313/2001). Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu, 710 000 euroa, perustuu lakiin televisio- ja radiotoiminnasta (744/1998). Varmennemaksu, 184 000 euroa, perustuu lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.40.01 määrärahan mitoituksessa.

2011 talousarvio	5 598 000
2010 III lisätalousarvio	950 000
2010 talousarvio	5 100 000
2009 tilinpäätös	5 186 884

05. Lentoliikenteen valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 7 800 000 euroa.

Selvitysosa: Lentoliikenteen valvontamaksu perustuu lakiin lentoliikenteen valvontamaksusta (1249/2005). Maksu peritään jokaisesta lentoasemilta lähteneestä vähintään kaksivuotiaasta matkustajasta. Maksuvelvollinen on lentoaseman pitäjä. Maksu peritään vain 20 000 euroa ylittävältä osalta. Vuoden 2011 arvio lentoliikenteen valvontamaksukertymästä perustuu vuoden 2010 arvioon kotimaan ja kansainvälisen liikenteen kehityksestä. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi lentoliikenteen valvontamaksun nostamisesta 0,80 eurosta 1,00 euroon. Momentin tuloarvio on otettu huomioon momentin 31.20.01 määrärahan mitoituksessa.

2011 talousarvio	7 800 000
2010 talousarvio	6 400 000
2009 tilinpäätös	6 677 625

06. Väylämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 68 476 000 euroa.

Selvitysosa: Väylämaksu perustuu väylämaksulakiin (1122/2005), jonka perusteella Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua. Vuoden 2011 arvio väylämaksukertymästä perustuu vuoden 2010 toteutuma-arvioon siten, että vuonna 2011 liikenteen määrän on arvioitu nousevan 2 %, mikä laskee tulokertymää noin 1 %.

2011 talousarvio	68 476 000
2010 talousarvio	72 700 000
2009 tilinpäätös	66 468 597

08. Öljyjättemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 4 600 000 euroa.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjättemaksusta annettuun lakiin (894/1986). Maksu on 5,75 senttiä voiteluöljykilolta. Öljyjättemak-

sulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momenteille 35.10.60 ja 65.

2011 talousarvio	4 600 000
2010 talousarvio	4 600 000
2009 tilinpäätös	3 549 013

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 2011 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

2011 talousarvio	3 000 000
2010 talousarvio	3 000 000
2009 tilinpäätös	2 817 436

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	5 728	4 130	1 900	- 2 230	- 54
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	5 728	4 130	1 900	- 2 230	- 54
25. Oikeusministeriön hallinnonala	95 822	80 150	84 200	4 050	5
10. Tuomioistuintulot	43 537	22 000	26 000	4 000	18
20. Ulosottomaksut	52 090	58 000	58 000	—	—
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	195	150	200	50	33
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	9 154	8 756	13 201	4 445	51
98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	9 085	8 656	13 101	4 445	51
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	69	100	100	—	—
27. Puolustusministeriön hallinnonala	8 561	2 988	681	- 2 307	- 77
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	51	8	8	—	—
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	4 300	18	18	—	—
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	4 209	2 962	655	- 2 307	- 78
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 825 341	1 879 434	1 922 486	43 052	2
10. Tullilaitoksen tulot	5 601	6 343	4 502	- 1 841	- 29
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	125 756	129 379	130 092	713	1
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	34 297	35 285	24 920	- 10 365	- 29

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	19 190	19 743	19 852	109	1
(20.) Palvelukeskuksen tulot	253	—	—	—	—
25. Metallirahatulot	19 337	25 000	25 000	—	—
50. Siirto valtion eläkerahastosta	1 426 560	1 472 204	1 531 429	59 225	4
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	63 218	79 500	102 766	23 266	29
52. Vakuutusmaksut	23 669	22 460	22 030	- 430	- 2
(87.) Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	43 685	30 000	—	- 30 000	- 100
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	38 287	46 000	46 000	—	—
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkajen korvaamiseen	2 717	2 400	2 800	400	17
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	22 771	11 120	13 095	1 975	18
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	496 471	499 574	522 131	22 557	5
70. Opintotukitoiminnan tulot	33 588	32 900	32 300	- 600	- 2
88. Valtion osuus veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroista	461 297	462 674	485 831	23 157	5
99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	1 585	4 000	4 000	—	—
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	827 457	895 515	890 380	- 5 135	- 1
01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	597 659	565 582	559 198	- 6 384	- 1
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	183 667	283 866	285 000	1 134	0
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	5 666	6 870	8 600	1 730	25
04. EU:lta saatavat muut tulot	1 115	930	100	- 830	- 89
20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	8 271	9 000	8 750	- 250	- 3
31. Lihantarkastuksen toimintatulot	97	141	141	—	—
32. Kasvinjalostusmaksut	289	580	580	—	—
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 518	2 300	2 300	—	—
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	409	560	560	—	—
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 451	4 400	5 400	1 000	23
43. Viehekalastusmaksut	2 784	2 810	2 800	- 10	- 0
44. Kalastuksenhoitomaksut	5 624	6 607	6 217	- 390	- 6
45. Riistanhoitomaksut	8 626	8 582	9 234	652	8
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	5 280	3 287	1 500	- 1 787	- 54

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	18 758	22 840	7 792	- 15 048	- 66
10. Liikenneviraston tulot	8 084	22 782	7 734	- 15 048	- 66
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	10 674	58	58	—	—
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	253 095	315 327	296 657	- 18 670	- 6
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	1 407	1 200	2 530	1 330	111
30. Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista	188	200	200	—	—
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	26 362	28 827	28 827	—	—
50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	198 918	252 000	237 000	- 15 000	- 6
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	26 220	33 100	28 100	- 5 000	- 15
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	486 680	477 270	471 735	- 5 535	- 1
02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 103	1 400	960	- 440	- 31
03. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	592	500	500	—	—
90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	407 495	380 995	374 300	- 6 695	- 2
98. Valtionapujen palautukset	77 184	94 200	95 800	1 600	2
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	305	175	175	—	—
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	211 908	245 450	184 650	- 60 800	- 25
(01.) Alueellisten ympäristökeskusten tulot	364	—	—	—	—
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	5 000	14 250	14 650	400	3
20. Siirto valtion asuntorahastosta	204 500	228 000	166 000	- 62 000	- 27
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	2 045	3 200	4 000	800	25

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
39. Muut sekalaiset tulot	366 397	247 500	246 100	- 1 400	- 1
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	206 402	98 000	101 000	3 000	3
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	88 552	90 000	90 000	—	—
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	58 703	54 500	50 000	- 4 500	- 8
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	3 415	2 500	2 600	100	4
10. Muut sekalaiset tulot	9 325	2 500	2 500	—	—
Yhteensä	4 605 372	4 678 934	4 641 913	- 37 021	- 1

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala*99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 900 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksu-osuuksien sekä kehitysavun palautuksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.

Tuloista 400 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA)

yhteistoimintahankkeen ADAn osuudesta. ADAlta saatavilla tuloilla katetaan ADAn osuus ao. yhteistoimintahankkeesta. ADAlta saatavia tuloja vastaavat menot on budjetoitu momentille 24.30.66.

2011 talousarvio	1 900 000
2010 III lisätalousarvio	300 000
2010 talousarvio	4 130 000
2009 tilinpäätös	5 727 695

25. Oikeusministeriön hallinnonala*10. Tuomioistuintulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 26 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisen suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (1282/2005), kaupanvahvistajasetukseen (959/2003) sekä avioliittoasetukseen (820/1987). Tulokertymässä on lisäykse-

nä otettu huomioon suppealla haastehakemuksella vireille tulleiden (summaariset) asioiden määrän kasvu ja vähennyksenä maksuja koskeva muutos, jolla maksun suuruus määräytyy vireille tulotavan mukaan. Sähköisesti vireille tulevista summaarisista asioista perittäisiin 25 prosenttia alempi maksu. Vuonna 2011 sähköisesti saapuvien asioiden osuuden arvioidaan olevan 85 prosenttia asioista.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	43 233	21 700	25 700
— muut tuotot	304	300	300
Tuotot yhteensä	43 537	22 000	26 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	98 525	55 000	84 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-54 988	-33 000	-58 000
Kustannusvastaavuus, %	44	40	31

2011 talousarvio	26 000 000	<i>20. Ulosottomaksut</i>
2010 III lisätalousarvio	10 000 000	Momentille arvioidaan kertyvän 58 000 000
2010 talousarvio	22 000 000	euroa.
2009 tilinpäätös	43 537 285	<i>Selvitysosa:</i> Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	52 090	58 000	58 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	63 524	60 000	62 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-11 434	-2 000	-4 000
Kustannusvastaavuus, %	82	97	94

2011 talousarvio	58 000 000	2007), oikeusministeriön asetukseen julkisen notaarin suoritteiden maksuista (1283/2005) ja oikeusministeriön asetukseen tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisista suoritteista (351/2009). Lisäksi momentille kertyvät konkurssilain mukaan valtiolle tilitettävät velkojen menettämät jako-osuudet.
2010 talousarvio	58 000 000	
2009 tilinpäätös	52 089 563	

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön asetukseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien viranomaisten suoritteista perittävistä maksuista (1493/

2011 talousarvio	200 000
2010 talousarvio	150 000
2009 tilinpäätös	195 469

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan

Momentille arvioidaan kertyvän 13 101 000 euroa.

Selvitysosa: Suomeen vuoden 2011 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu ul-

korjarahaston, paluurahaston, kotouttamisrahaston sekä pakolaisrahaston vuoden 2011 ennakkomaksuista sekä edellisten vuosien toisista ennakkomaksuista ja loppumaksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2007	2008	2009	2010	2011	Yhteensä
Pakolaisrahasto	-	140	880	-	1 000	2 020
Ulkorajarahasto	2 360	500	2 500	-	3 420	8 780
Kotouttamisrahasto	390	85	390	-	580	1 445
Paluurahasto	-	66	260	-	530	856
Yhteensä	2 750	791	4 030	-	5 530	13 101

2011 talousarvio	13 101 000
2010 talousarvio	8 656 000
2009 tilinpäätös	9 085 465

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä €

Takavarikoitujen esineiden myyntitulot	50 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	100 000

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 euroa.

2011 talousarvio	100 000
2010 talousarvio	100 000
2009 tilinpäätös	68 619

27. Puolustusministeriön hallinnonala

01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 8 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös peruskorjaus- tai perusparannusmenojen väliaikaiseen rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Rakennuslaitoksen tuloksellisuus muodostuu asiakastyytyväisyydestä, työtyytyväisyydestä, hintakehityksestä verrattuna markkinoiden hintakehitykseen, ulkoistettujen toiminto-

jen kilpailutuksen onnistumisesta, toimitilojen ja laitteiden käytettävyyden ja energiatehokkuuden parantumisesta sekä oman työn tehokkuuden lisäämisestä.

Toiminnallinen tehokkuus

Varmistetaan puolustushallinnolle järjestettävien palvelujen laatu, kilpailukyky, saataavuus ja toimintavarmuus. Lisätään palvelujen markkinaehtoisuutta turvallisuus ja valmiuskyky huomioiden. Kiinteistöjen ylläpidon, energiapalvelujen ja asuntotoimen tunnusluville asetetaan seuraavat tavoitetasot:

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
Kiinteistöhoito			
Kiinteistönhoidon hintakehityksen vertailu %	-2,4	-1,0	-2,0
Hoito €/htm ² (Ei sis. kiinteistöveroä eikä ns. käyttäjäpalveluita)	0,56	0,58	0,58
Hoito m ² /htv	8 840	9 300	9 300
Siivouspalvelut			
Siivouspalvelujen hintakehityksen vertailu %	1,0	-1,0	-1,0
Siivouspalvelut €/sm ²	0,89	0,95	0,95
Siivouspalvelujen ulkoistamisaste %	32	50	50
Tekniset palvelut			
Vuosikorjaukset €/htm ² /kk	0,48	0,50	0,50
Teknisten palveluiden ulkoistamisaste %	65	75	75
Asuntotoimi			
Vuokrattavat asunnot kpl/htv	251	260	260
Energiapalvelut			
Lämmön ominaiskulutus kWh/rm ³ /L	38,9	38,9	38,8
Sähkön ominaiskulutus kWh/rm ³ /S	14,4	13,9	13,9
Veden ominaiskulutus l/rm ³ /L	102	102	101

Tuotokset ja laadunhallinta

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
Kiinteistöpalvelut			
Huoneistoala (milj. htm ²)	3,22	3,02	3,15
Rakennustilavuus (milj. rm ³)	15,8	14,9	15,5
Lämmitetty rakennustilavuus (milj. rm ³)	9,99	9,3	9,7
Siivouspalvelut			
Siivousala (milj. sm ²)	1,31	1,31	1,31
Tekniset palvelut			
Vuosikorjausprojektit (kpl)	1 270	1 370	1 370
Erillistilausprojektit (kpl)	1 100	900	900
Pieninvestointiprojektit (kpl)	300	270	270
Energiapalvelut			
Toimitettu lämpö (MWh)	405 162	403 000	399 000
Toimitettu sähkö (MWh)	274 684	264 000	264 000
Toimitettu vesi (1 000 m ³)	1 334	1 500	1 485
Rakennuttamispalvelut			
Valmistuneet hankesuunnitelmat (kpl)	19	20	20
Valmistuneet hankkeet (kpl)	24	20	20
Asiakastytyväisyys (1—5)	3,85	3,9	3,9

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoitteena on nostaa työtyytyväisyyttä panostamalla valittuihin henkilöstöpolitiikan painopistealueisiin.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,4	3,4	3,5
— naiset	3,4		
— miehet	3,4		

Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön asetuksen

mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustushallinnolle tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisiin perusteisiin.

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttotulot	145 651	143 806	145 482
Bruttomenot	145 600	143 798	145 474
Nettotulot	51	8	8

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	145 629	143 806	145 482
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	146 673	143 956	145 632
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 044	-150	-150
Kustannusvastaavuus, %	99	100	100

2011 talousarvio	8 000
2010 talousarvio	8 000
2009 tilinpäätös	51 464

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojalTIMAKSUISTA

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 18 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää irtaimen omaisuuden hankinta- ja huoltomenoihin,

kotimaisen puolustusteollisuuden kanssa tehtävistä materiaalin vaihtosopimuksista aiheutuviin menoihin sekä irtaimen omaisuuden myynnistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, häviämiskorvauksia sekä puolustusvoimien rahoittamasta tuotekehityksestä perittäviä rojalTIMAKSUJA.

Tulot ja menot €**Bruttotulot**Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä
ja rojaltimaksuista 3 218 000**Bruttomenot**Irtaimen omaisuuden myynti-,
hankinta- ja huoltomenot 3 200 000**Nettotulot** 18 000

2011 talousarvio 18 000

2010 talousarvio 18 000

2009 tilinpäätös 4 300 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan
muut tulotMomentille arvioidaan kertyvän 655 000 eu-
roa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat YK:n suorittamia kustannusten korvauksia kriisinhallintaoperaatioista ja niissä muille osanottajamaille tuotetuista palveluista perittyjä maksuja, hankintaennakkojen viivästyskorjoja, FMS-maksujärjestelyjen palautuksia ja korkotuottoja sekä hallinnonalan kirjanpitoyksikköjen sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2011 talousarvio 655 000

2010 III lisätalousarvio 691 000

2010 talousarvio 2 962 000

2009 tilinpäätös 4 209 323

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala*10. Tullilaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 502 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) tullilakiin (1466/1994)

2) valtiovarainministeriön asetukseen tullilaitoksen suoritteiden maksullisuudesta (876/2008).

Momentille tuloutetaan myös muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot.

Tulojen arvioitu kertymä €

Julkisoikeudelliset suoritteet 2 402 000

Liiketaloudelliset suoritteet 600 000

Muiden viranomaisten puolesta
kannettujen maksujen kantopalkkiot 300 000

Muut sekalaiset tulot 1 200 000

Yhteensä 4 502 000**Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)**

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 769	4 843	3 002
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 990	5 097	3 138
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-221	-254	-136
Kustannusvastaavuus, %	94,5	95,0	95,7

Osa julkisoikeudellisista suoritteista myydään kohtuusyistä omakustannushintaa alhaisemmalla hinnalla. Ko. suoritteet ovat:
— EMOTR -vienti

— yksityisille henkilöille myönnettävät ennakkoratkaisut
— eräät kielteiset päätökset.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	106,2	108,7	107,0

2011 talousarvio 4 502 000
2010 talousarvio 6 343 000
2009 tilinpäätös 5 601 316

11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista
Momentille arvioidaan kertyvän 130 092 000 euroa.

2011 talousarvio 130 092 000
2010 talousarvio 129 379 000
2009 tilinpäätös 125 756 042

12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista
Momentille arvioidaan kertyvän 24 920 000 euroa.

2011 talousarvio 24 920 000
2010 talousarvio 35 285 000
2009 tilinpäätös 34 297 102

13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista
Momentille arvioidaan kertyvän 19 852 000 euroa.

2011 talousarvio 19 852 000
2010 talousarvio 19 743 000
2009 tilinpäätös 19 190 045

25. Metallirahatulot
Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 25 000 000 euroa.

Momentille tuloutetaan:
1) metallirahojen liikkeeseenlaskusta ja niiden lyöntioikeuksien luovutuksesta saatavat tulot
2) palautuneiden rahojen metalliseosten myynnistä saatavat tulot
3) juhla- sekä keräilyrahoista saatavat tulot.
Momentille kertyviä tuloja saa käyttää:
1) metallirahojen valmistuksesta tehtyjen sopimusten mukaisten valmistus-, rahoitus- ja varastointikustannusten maksamiseen
2) metallirahojen takaisinlunastukseen sekä rahojen varastoinnista ja hävityksestä aiheutuviin menoihin
3) juhla- sekä keräilyrahoista aiheutuviin menoihin.
Selvitysosa:

Tulot ja menot		€
Toiminnan tulot		31 050 000
Toiminnan erillismenot		6 050 000
Nettotulot		25 000 000

2011 talousarvio 25 000 000
2010 talousarvio 25 000 000
2009 tilinpäätös 19 336 511

50. Siirto valtion eläkerahastosta
Momentille arvioidaan kertyvän 1 531 429 000 euroa.

Siirron kuukausittaisen määrän päättää Valtion Eläkerahasto.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.
Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkelakiin (1295/2006). Valtion eläkerahastosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon

määrä, joka on 40 % lain piiriin kuuluvaan palvelukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta vuotuisesta menosta.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

2011 talousarvio	1 531 429 000
2010 talousarvio	1 472 204 000
2009 tilinpäätös	1 426 560 489

51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset

Momentille arvioidaan kertyvän 102 766 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja muiden eläkelaitosten valtiolle suorittamina heidän vastuulleen kuuluvien eläkemenojen korvauksena valtion eläkelain (1295/2006) nojalla. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.63.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

2011 talousarvio	102 766 000
2010 talousarvio	79 500 000
2009 tilinpäätös	63 217 502

52. Vakuutusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 22 030 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Valtiokonttorista annetun lain (305/1991) perusteella. Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorvauksia, taloudellisen tuen, liikennevahinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

Tuloarviossa on otettu huomioon Luotsausliikelaitoksen mahdollinen yhtiöityminen vuoden 2011 alusta.

2011 talousarvio	22 030 000
2010 talousarvio	22 460 000
2009 tilinpäätös	23 668 708

(87.) Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio	30 000 000
2009 tilinpäätös	43 685 075

92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot

Momentille arvioidaan kertyvän 46 000 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän omien varojen päätöksen (2007/436/EY) mukaan jäsenvaltiot saavat unionin puolesta keräämiään tullituloja, maatalousmaksuja ja sokerimaksuja EU:lle tilittäessään vähentää kertyneistä tuloista 25 % jäsenvaltiolle aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

2011 talousarvio	46 000 000
2010 talousarvio	46 000 000
2009 tilinpäätös	38 286 869

93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen

Momentille arvioidaan kertyvän 2 800 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa matkamenojen korvauksen ennakkoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaisuusmäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.20.

2011 talousarvio	2 800 000
2010 talousarvio	2 400 000
2009 tilinpäätös	2 716 948

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 13 095 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.
Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) vakuutuskorvausten regressit: tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja sotilastapaturmalaki (1211/1990)

2) valtionperinnöt: perintökaari (40/1965)

3) eläkkeiden palautukset: valtion eläkelaki (280/1966)

4) kuntien avopalveluennakoiden palautukset ja sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit: sotilasvammalaki (404/1948).

Momentille kertyy myös Senaatti-kiinteistöjen lainojen valtioneuvoston perittäviä maksuja.

Tulojen arvioitu kertymä €

Vakuutuskorvausten regressit	2 900 000
Valtionperinnöt	2 500 000
Saadut maksut myönnetystä takauksista	6 200 000
Muut tulot	1 495 000
Yhteensä	13 095 000

2011 talousarvio	13 095 000
2010 III lisätalousarvio	10 100 000
2010 talousarvio	11 120 000
2009 tilinpäätös	22 771 384

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 32 300 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä €

Vuonna 2011 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	2 500 000
Takausvastuusaatavien lisäys	23 400 000
Korkotulot	6 400 000
Yhteensä	32 300 000

2011 talousarvio	32 300 000
2010 talousarvio	32 900 000
2009 tilinpäätös	33 588 106

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpa-jaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 485 831 000 euroa.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n arvioitu tuloutus on 485 831 000 euroa, mistä

16 200 000 euroa on rahastoituja jakamattomia voittovaroja.

2011 talousarvio	485 831 000
2010 I lisätalousarvio	30 000 000
2010 talousarvio	462 674 000
2009 tilinpäätös	461 297 448

99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Momentille kertyvät tulot ovat hallinnonalan sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2011 talousarvio	4 000 000
2010 talousarvio	4 000 000
2009 tilinpäätös	1 585 407

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 559 198 000 euroa.

Tulojen kohdentamisperusteena ovat EU:n toimielimen varainhoitovuonna tekemät maksupäätökset.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuuden Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja sen sokerin rakenneuudistusrahastosta arvioidaan olevan yhteensä 569 198 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan talousarvion ulkopuoliseen Maatalouden interventiorahastoon 10 000 000 euroa, momentille arvioidaan tuloutuvan

559 198 000 euroa. Sokerin erityistoimenpiteiden kautta maksettavat EU:n tuet on pääasiassa saatu maksettua vuonna 2009, joten ainoastaan ns. monipuolistamisohjelmaan perustuvien toimenpiteiden osalta kertyy momentille tuloja vuonna 2011.

Maidontuotannon maakiintiön ylityksen rahoittamiseksi tuottajilta perittävät maksut tuloutetaan tälle momentille. Koska komissio vähentää maksuja vastaavasti Suomelle suoritettavia maataloustukirahaston osuuksia, maksuilla ei ole vaikutusta momentin tulokertymään.

Tulokertymässä ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan tuloja sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien osalta.

Arvio maataloustukirahaston ja sokerin rakenneuudistusrahaston tuloista

Yhteensä milj. € Vastaavia menoja momenteilla

Talousarvioon

EU-tulotuki	541,400	30.20.41
EU-markkinatuki	14,000	30.20.41
Sokerin erityistoimenpiteet	1,000	30.20.48
Puutarhatalouden erityistoimenpiteet	1,610	30.20.48
Hunajantuotanto	0,103	30.20.46
Menekinedistäminen	0,500	30.20.46
Eläinlääkintä ETY 424/90	0,500	30.30.01
		30.30.20
Kasvinsuojelutoimien tukeminen ETY 1256/1999	0,085	30.30.01
Yhteensä	559,198	

Maatalouden interventiorahastoon

10,000

Maatalouden interventiorahastossa

Kaikki yhteensä

569,198

2011 talousarvio	559 198 000
2010 talousarvio	565 582 000
2009 tilinpäätös	597 659 253

02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 285 000 000 euroa.

Tuloarvio on budjetoitu maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulokertymä sisältää maaseuturahaston välimaksut, jotka liittyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman menoihin momenteilla 30.10.61, 30.20.43, 30.20.44 ja 30.20.45. Maaseuturahastosta arvioidaan tuloutuvan 318 500 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan Maatilatalouden kehittämissrahastoon 33 500 000 euroa, momentille arvioidaan kertyvän 285 000 000 euroa.

Arvio eri ohjelmien tulokertymästä (milj. euroa)

Ohjelma	Tuloutuu talousarvioon	Tuloutuu MAKERAan	Tuloutuu yhteensä	Vastaavia menoja momenteilla
<i>Ohjelmakausi 2007—2013</i>				
Yritystuet ja kehittämishankkeet	61,800	33,500	95,300	30.10.61 ja MAKERA
Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit	103,200		103,200	30.20.43
Luonnonhaittakorvaus	118,300		118,300	30.20.44
Luopumis- ja pellonmetsitystuki	1,700		1,700	30.20.45
Yhteensä maaseuturahasto	285,000	33,500	318,500	

2011 talousarvio 285 000 000
 2010 talousarvio 283 866 000
 2009 tilinpäätös 183 667 165

03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 8 600 000 euroa.

Selvitysosa: EU:n kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineeltä (KOR) arvioidaan tuloutuvan ohjelmakauden 2000—2006 tuloja ja EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen rakennepolitiikan toteuttamiseksi Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) arvioidaan tuloutuvan ohjelmakauden 2007—2013 tuloja yhteensä 8 600 000 euroa.

Ohjelmakautta 2007—2013 koskevia menoja on momentilla 30.40.62.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2011 talousarvio 8 600 000
 2010 talousarvio 6 870 000
 2009 tilinpäätös 5 665 635

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 sekä laitosten rahoittamiin hankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Tulot ja vastaavat menot

	Tulot €	Menot €	Momentti
Kalastuksen valvonta, Neuvoston asetus (EY) 861/2006	100 000	1 047 000	30.01.01

EU:lta saadaan kalastuksen valvonnan menoista noin 10 %. Momentille tuloutuvat kalastusvalvonnan menoihin kohdistuvat EU:n osuudet. Kalataloustietojen keruusta aiheutuviin menoihin kohdistuvat EU:n osuuksien ennakot sekä vuoden 2010 kalataloustietojen keruun EU-osuuksien loppuerät tuloutetaan vuonna 2011 momentille 30.40.01 (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot).

2011 talousarvio 100 000
 2010 talousarvio 930 000
 2009 tilinpäätös 1 114 996

20. Valtion osuus totopelieistä saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 8 750 000 euroa.

Totopelien tuottojen käyttämisestä annetun lain (1055/2001) mukaisten käyttötarkoitusten lisäksi valtion osuutena saadusta tulosta voi-

daan käyttää 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen.

Tuloarvio on budjetoitu suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (1047/2001). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 8 582 000 euroa momentilla 30.10.54 hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen sekä 168 000 euroa momentilla 30.20.01 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen.

2011 talousarvio	8 750 000
2010 talousarvio	9 000 000
2009 tilinpäätös	8 271 329

31. Lihantarkastuksen toimintatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 141 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Elintarviketurvallisuusviraston suoritteista perittävistä maksuista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1289/2009) perusteella.

Toimintaa koskevia tulostavoitteita on esitetty luvun 30.30 perusteluissa.

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttotulot	6 430	6 300	6 500
Bruttomenot	6 334	6 159	6 359
Nettotulot	96	141	141

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	6 430	6 300	6 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	5 690	5 250	5 420
— osuus yhteiskustannuksista	1 169	1 050	1 080
Kustannukset yhteensä	6 859	6 300	6 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-429	-	-
Kustannusvastaavuus, %	94	100	100

2011 talousarvio	141 000
2010 talousarvio	141 000
2009 tilinpäätös	96 643

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 580 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisina maksuina. Jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia mak-

suja arvioidaan kertyvän 500 000 euroa, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.30.41. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 80 000 euroa puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.20.01.

2011 talousarvio	580 000
2010 talousarvio	580 000
2009 tilinpäätös	289 385

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 300 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/1961) 2 luvun 22 ja 22 b §:n ja vuonna 2011 voimaan tulevan uuden vesilain 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla määrätyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavia menoja on merkitty momentille 30.40.20.

2011 talousarvio	2 300 000
2010 talousarvio	2 300 000
2009 tilinpäätös	2 517 980

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 560 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä Norjan kuningaskunnan kanssa tehdyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 2010 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.01.01 sekä kalastuskunnille ja muille yksityisille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.40.52.

2011 talousarvio	560 000
2010 talousarvio	560 000
2009 tilinpäätös	409 304

42. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Aikuisen hirven pyyntilupamaksu on 120 euroa ja hirvenvasan 50 euroa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun valtioneuvoston asetuksen (491/2007) 2 §:n mukaan. Maksujen taso säi-

lyy ennallaan. Vastaava meno on momentilla 30.40.41.

2011 talousarvio	5 400 000
2010 talousarvio	4 400 000
2009 tilinpäätös	5 451 225

43. Viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 800 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 §:ään.

Viehekalastusmaksu on edelleen kalenterivuodelta 29 euroa ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta 7 euroa. Vuonna 2009 maksettiin 85 410 kpl läänikohtaisia viehekalastusmaksuja kalenterivuodeksi ja 43 800 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2011 vähintään 86 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksokohtaisia maksuja vähintään 45 000 suoritusta, kokonaiskertymäksi tulee yhteensä 2 800 000 euroa. Vuoden 2010 arvioitua tulokertymää vastaavat menot vähennettyinä valtiolle maksun kannosta vuonna 2010 koituviksi arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 2011 kalavesien omistajille. Tämä meno on merkitty momentille 30.40.52.

2011 talousarvio	2 800 000
2010 talousarvio	2 810 000
2009 tilinpäätös	2 784 061

44. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 6 217 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982) 88 ja 91 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksu on edelleen kalenterivuodelta 22 euroa ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta 7 euroa. Vuonna 2009 maksettiin 270 544 kpl kalastuksenhoitomaksuja kalenterivuodeksi ja 33 864 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia kalastuksenhoitomaksuja arvioidaan kertyvän vuonna 2011 vähintään 271 000 kpl

ja seitsemän vuorokauden maksuja 34 000 kpl, momentille arvioidaan kertyvän yhteensä 6 200 000 euroa. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 17 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä saatavina tuloina. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.40.51.

2011 talousarvio	6 217 000
2010 talousarvio	6 607 000
2009 tilinpäätös	5 623 863

45. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 9 234 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 1 §:ään. Riistanhoitomaksua on tarkoitus korottaa 28 eurosta 30 euroon. Riistanhoitomaksua on tarpeen korottaa riistanhoitoyhdistysten toiminnan kehittämiseksi ja vapaaehtoistyön turvaamiseksi. Riistanhoi-

tomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 307 800. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.40.50.

2011 talousarvio	9 234 000
2010 talousarvio	8 582 000
2009 tilinpäätös	8 626 077

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulokertymässä otetaan huomioon ne hallinnonalan tulot, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei oteta huomioon nettoutettavina tuloina.

2011 talousarvio	1 500 000
2010 talousarvio	3 287 000
2009 tilinpäätös	5 280 479

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

10. Liikenneviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 734 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat kiinteistöjen ja irtaimen omaisuuden myyntituloja, takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja sekä EU:n suoran rakentamistuen tuloutuksia kustannuksista, jotka on maksettu investointimomenteilta.

Tuloarvioon sisältyy ratahankkeiden TEN-tuloja 7 700 000 euroa ja Hakamäentie, Helsinki hankkeen rakentamisesta aiheutuvista menoista Helsingin kaupungin 34 000 euron rahoitusosuus.

2011 talousarvio	7 734 000
2010 III lisätalousarvio	3 775 000
2010 talousarvio	22 782 000
2009 tilinpäätös	8 083 686

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 58 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnonalan muiden sekalaisen tulojen arvioidaan olevan noin 50 000 euroa. Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle keräämät tuotot vaarallisten aineiden kuljetusten markkinavalvonnasta. Näiden tulojen arvioidaan olevan 8 000 euroa vuonna 2011.

2011 talousarvio	58 000
2010 III lisätalousarvio	11 000
2010 talousarvio	58 000
2009 tilinpäätös	10 673 835

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot Momentille arvioidaan kertyvän 2 530 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksu-perustelain (150/1992) nojalla annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (1032/1996) mukaisia lupa- ja tarkastusmaksuja, sähköturvallisuuslain (410/1996), laitteiden energiatehokkuudesta annetun lain (1241/1997), painelaitelain (869/1999), kemikaalilain (744/1989), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä jalometallituotteita koskevan lain (1029/2000) mukaisia korvauksia testauksista ja tutkimuksista aiheutuneista kustannuksista.

Tuloarviossa on otettu lisäyksenä huomioon aikaisemmin momentille 12.33.02 budjetoitu 545 000 euroa, momentille 35.01.04 budjetoitu 340 000 euroa ja momentille 30.30.01 budjetoitu 445 000 euroa.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	2 530 000
2010 talousarvio	1 200 000
2009 tilinpäätös	1 406 876

30. Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 euroa.

Selvitysosa: Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista annetun lain (971/2004) perusteella vuonna 2011 osaamisen kehittämispalveluihin osallistuvilta peritään rahoitusosuus, joka on noin kuudesosa niistä erillis-kustannuksista, joita palvelujen tuottamisesta aiheutuu. Rahoitusosuudet kertyvät työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimeksiannosta pk-yrityksille järjestetyistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista, tuoteistetusta asiantuntijapalveluista,

alueellisista elinkeinojen kehittämissuoritteista sekä muista momentilta 32.01.02 rahoitettavista osaamisen kehittämispalveluista.

2011 talousarvio	200 000
2010 talousarvio	200 000
2009 tilinpäätös	188 355

31. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 28 827 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 29 §:n mukaisia työttömyysvakuutusrahaston suorituksia sekä työnantajilta ja niiden konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjen saatavien pääomia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 29 500 000 euroa on budjetoitu momentille 32.30.50.

2011 talousarvio	28 827 000
2010 talousarvio	28 827 000
2009 tilinpäätös	26 362 304

50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 237 000 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osalta tulot kertyvät ohjelma-kauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen toimenpideohjelmien EU-tuen maksuista vuoden 2011 osuutena.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osalta tulot kertyvät Manner-Suomen ESR -ohjelman 2007—2013 toteuttamiseen myönnettävän EU-tuen maksuista vuoden 2011 osuutena.

Tulojen arvioitu kertymä €**Ohjelmakausi 2007—2013****EAKR**

Itä-Suomi	60 000 000
Pohjois-Suomi	43 000 000
Etelä-Suomi	19 000 000
Länsi-Suomi	23 000 000
EAKR yhteensä	145 000 000

ESR

Manner-Suomi	92 000 000
ESR yhteensä	92 000 000

EAKR ja ESR yhteensä 237 000 000

2011 talousarvio	237 000 000
2010 talousarvio	252 000 000
2009 tilinpäätös	198 918 318

99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 28 100 000 euroa.

*Selvitysosa:***Tulojen arvioitu kertymä** €

Matkailun edistämiskeskuksen tulot	2 000
Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen tulot	2 700 000
Kilpailuviraston tulot	4 000
Valtausmaksut	750 000

Palkkaturvapalautusten korot	1 000 000
Muut tulot	23 644 000
Yhteensä	28 100 000

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät sekalaisista tuloista.

Momentille kertyy tuloja Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen osallistumisesta eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin. Vastaavat menot on merkitty momentille 32.20.40.

Kilpailuviraston tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (185/2000) kilpailuviraston maksullisista suoritteista.

Valtausmaksuista saatavat tulot perustuvat kaivoslakiin (503/1965).

Palkkaturvapalautusten korot ovat palkkaturvain (866/1998) 17 §:n ja merimiesten palkkaturvain (1108/2000) 15 §:n mukaan palkkaturvana maksetuille määrille kertyviä korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisia korkoja, jotka työnantaja tai tämän konkurssipesä on velvollinen maksamaan.

2011 talousarvio	28 100 000
2010 III lisätalousarvio	-4 500 000
2010 talousarvio	33 100 000
2009 tilinpäätös	26 219 579

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala*02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 960 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksu-perustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia

lupa- ja valvontamaksuja, toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976) 25 §:n mukaisia käsittelymaksuja, terveydensuojelulain (763/1994) 20 b ja 28 a §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksuja sekä valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisia geenitekniikkalain (377/1995) tarkoittamia tarkastusmaksuja.

2011 talousarvio	960 000
2010 talousarvio	1 400 000
2009 tilinpäätös	1 103 467

03. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot
Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 7 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitöiminnästä sekä sekalaisista tuloista. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.03.04 ja 33.70.20.

2011 talousarvio	500 000
2010 talousarvio	500 000
2009 tilinpäätös	592 347

90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto
Momentille arvioidaan kertyvän 374 300 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (1047/2001) 3 §:n 4 momentin mukaisia tuottoja. Tuloja vastaavasti momentilta 33.90.50 myönnetään 275 005 000 euroa avustuksina yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä momenteilta 33.50.52, 55 ja 56 yhteensä 99 295 000 euroa

valtion korvauksena sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin ja rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin.

2011 talousarvio	374 300 000
2010 talousarvio	380 995 000
2009 tilinpäätös	407 495 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 95 800 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2011 talousarvio	95 800 000
2010 talousarvio	94 200 000
2009 tilinpäätös	77 184 367

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 175 000 euroa.

2011 talousarvio	175 000
2010 talousarvio	175 000
2009 tilinpäätös	304 838

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 14 650 000 euroa.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 ja 18 §:ien mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan merivoimien käyttöön tulevan uuden monitoimialuksen hankkimisesta, öljyntorjunta-alus Hallin peruskorjauksesta, muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntaval-

miuden ylläpidosta aiheutuneista menoista 14 500 000 euroa.

Öljysuojamaksu on korotettu väliaikaisesti 31.12.2012 saakka 1,50 euroon öljytonnilta.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 150 000 euroa.

2011 talousarvio	14 650 000
2010 talousarvio	14 250 000
2009 tilinpäätös	5 000 000

20. Siirto valtion asuntorahastosta

Momentille siirretään 166 000 000 euroa.

Selvitysosa: Rahastosta tehdään valtion lainanoton korkokustannuksiin ja rahaston omapääomaeriin perustuva tuloutus valtion talousarvioon. Korollisen pääoman pohjana käytetään vuoden 2009 vahvistetun tilinpäätöksen mukaista omaa pääomaa, josta on vähennetty ne summat, yhteensä noin 1,35 mrd. euroa, jotka valtion talousarviosta on vuosina 1990—1993 siirretty rahastoon. Valtion lainanoton korkokustannuksena käytetään vuoden 2009 valtion euromääräisen pitkäaikaisen lainanoton efektiivistä, nimellistä korkokustannusta (1,83 %) siten, että sen muutoksesta on otettu huomioon puolet. Rahastosta tehtävää tuloutusta vähentää rahaston yhdytilin saldolle samoin perustein laskettu korko, joka on noin 6,4 milj. euroa.

2011 talousarvio	166 000 000
2010 talousarvio	228 000 000
2009 tilinpäätös	204 500 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 euroa lähinnä EU:n ympäristörahan (LIFE) rahoituskauden 2000—2006 ja LIFE+-ohjelman 2007—2013 tuloja. Vastaavina menoina on budjetoitu aiemmilta vuosilta siirtyvät määrärahat huomioon ottaen 4 000 000 euroa momentille 35.10.64. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksuasetukseen (1142/2009), Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen suoritteista annettuun maksuasetukseen (1143/2009). Lisäksi momentille tuloutetaan ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekalaiset tulot sekä vesilain (264/1961) 10 luvun 27 §:n perusteella perittävät vesiensuojelumaksut.

Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle tulevat tuotot ilmoituksista kylmälaiteiden sekä sammutus- ja torjuntalaitteiden huoltajien ja jätahuollosta vastaavien pätevydestä.

2011 talousarvio	4 000 000
2010 talousarvio	3 200 000
2009 tilinpäätös	2 044 551

39. Muut sekalaiset tulot*01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 101 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä rangaistusluonteisista hallinnollisista maksuseuraamuksista kertyvät tulot.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	101 000 000
2010 talousarvio	98 000 000
2009 tilinpäätös	206 402 494

02. Verotukseen liittyvät korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 90 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan verotuksen toimittamiseen liittyvät korkotulot, kertyneet viivekorot ja jäämämaksut, verotilin viivästyskorot sekä verontilityslain mukaiset korkotulot. Momentille kertyvien erien korko on sidottu korkolain mukaiseen viitekorkoon.

2011 talousarvio	90 000 000
2010 talousarvio	90 000 000
2009 tilinpäätös	88 552 273

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää seuraavalle vuodelle.

2011 talousarvio	50 000 000
2010 talousarvio	54 500 000
2009 tilinpäätös	58 702 529

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 2 600 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloutukset perustuvat lakiin maistraattien, järjestysoikeuksien ja kaupungin ulosottolaitoksen siirtämisestä valtion haltuun (344/1976), lakiin kaupunginvankeiloiden lakkauttamisesta (346/1976), lakiin raastuvanoikeuksien ja kaupunkien syyttäjälaitoksen siirtämisestä valtion haltuun (353/1976) sekä lakiin poliisilain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta (51/1977).

Vuoden 1994 alusta lukien kaikkien valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien eläkemaksut maksetaan valtion eläkerahastoon. Momentin tulot kertyvät Kuntien eläkevakuutuksen valtiolle maksamista kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauksista. Momentin tulotasoon vaikuttaa se, että Kuntien eläkevakuutus maksaa osan eläkkeistä aiheutuvista menoista kertasuorituksina.

2011 talousarvio	2 600 000
2010 talousarvio	2 500 000
2009 tilinpäätös	3 415 149

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

2011 talousarvio	2 500 000
2010 talousarvio	2 500 000
2009 tilinpäätös	9 324 982

Osasto 13
KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA
VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
01. Korkotulot	137 518	110 700	137 080	26 380	24
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	63 290	41 100	26 100	- 15 000	- 36
05. Korot muista lainoista	7 901	5 000	8 180	3 180	64
07. Korot talletuksista	59 192	53 000	90 000	37 000	70
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korkotulot	7 135	11 600	12 800	1 200	10
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	650 155	900 000	1 170 000	270 000	30
01. Osinkotulot ja osakkeiden netto-myyntitulot	650 155	900 000	1 170 000	270 000	30
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	250 000	150 000	150 000	—	—
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	250 000	150 000	150 000	—	—
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	158 853	158 000	165 000	7 000	4
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	158 853	158 000	165 000	7 000	4
Yhteensä	1 196 526	1 318 700	1 622 080	303 380	23

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille
 Momentille arvioidaan kertyvän 26 100 000 euroa.

Selvitysosa: Korot kertyvät valtion liikelaitoksille lainaehdoin annettun vieraan pääoman koroista. Liikelaitoksista vain Senaatti-

kiinteistöillä on valtion lainaa. Liikelaitosten lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.02.

2011 talousarvio	26 100 000
2010 I lisätalousarvio	-2 000 000
2010 talousarvio	41 100 000
2009 tilinpäätös	63 289 940

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 8 180 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon valtion talousarvion määrärahoista myönnettyjen lainojen korot. Näitä lainoja ovat mm. Islannin, Kreikan ja Latvian valtioille myönnettyt lainat, peruskuivatus- ja metsän-

parannuslainat sekä viennin jälleenrahoitus- ja Tekesin lainat. Muista lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.04.

2011 talousarvio	8 180 000
2010 talousarvio	5 000 000
2009 tilinpäätös	7 901 212

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 90 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) mukaisia tuloja. Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

	2009	2010 ennuste	2011 ennuste
Keskikassa, milj. euroa	8 842	9 000	9 000
Keskimääräinen korkotaso, %	0,6	0,6	1,0

Momentin toteutuma saattaa poiketa merkittävästi arviosta, koska tulevien sijoitusten korkotaso ja velanhallinnan tulevat operaatiot eivät ole etukäteen tiedossa.

2011 talousarvio	90 000 000
2010 talousarvio	53 000 000
2009 tilinpäätös	59 192 194

09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 12 800 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtiokonttori saa korkotuloa maksamiensa muiden eläkelaitosten vastuulla olevien eläkemenojen korvaukselle. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista perustekorkoa.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.95.

2011 talousarvio	12 800 000
2010 talousarvio	11 600 000
2009 tilinpäätös	7 134 515

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot ja osakkeiden nettomyyntitulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloja 1 170 000 000 euroa.

Momentti on osittain nettobudjetoitu. Momentille osakkeiden myynnistä kertyviä tuloja

saa käyttää osakkeiden myynnistä aiheutuvien myyntipalkkioiden maksamiseen enintään 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella sekä valtion osakkeiden myyntituloista. Osinkopo-

litiikan yleisenä lähtökohtana on, että valtion-	2011 talousarvio	1 170 000 000
yhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt maksavat	2010 talousarvio	900 000 000
osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa	2009 tilinpäätös	650 154 675
pörssiyhtiöiden normaalia tasoa.		

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta
Momentille arvioidaan kertyvän
150 000 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Pankista annetun lain (214/1998) mukaan voitosta puolet käytetään vararahaston kartuttamiseen ja muu osa pankin voitosta siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Pankkivaltuusto voi kuitenkin lain mukaan päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai varara-

haston suuruuden vuoksi perusteltua. Alhaisen korkotason vuoksi korkokate heikkeni vuonna 2009. Lisäksi heikkenivät euro- ja valuuttamääräisen sijoitustoiminnan korkotuotot. Pankin tulos kuitenkin parani edellisestä vuodesta, kun vuonna 2008 tehtyä tappiovarausta purettiin. Vallitsevan matalan korkotason vuoksi korkokatteen odotetaan vuoden 2010 osalta jäävän pienemmäksi kuin edellisinä vuosina.

	2007	2008	2009	2010
Suomen Pankin voiton tuloutus, milj. euroa	186	250	250	260
Osuus edellisen vuoden voitosta, %	58	64	60	62

2011 talousarvio	150 000 000
2010 III lisätalousarvio	110 000 000
2010 talousarvio	150 000 000
2009 tilinpäätös	250 000 000

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset
Momentille arvioidaan kertyvän
165 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaisesti voitontuloutuksina vuoden 2010 tuloksien perusteella.

<u>Liikelaitosten voitontuloutus (milj. euroa)</u>	
Senaatti-kiinteistöt	70,0
Metsähallitus	95,0
Yhteensä	165,0
2011 talousarvio	165 000 000
2010 talousarvio	158 000 000
2009 tilinpäätös	158 853 316

Osasto 15 LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	198 231	171 900	170 833	- 1 067	- 1
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	166 905	128 500	130 400	1 900	1
04. Muiden lainojen lyhennykset	31 326	43 400	40 433	- 2 967	- 7
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	10 264 465	13 064 792	8 341 422	- 4 723 370	- 36
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	10 264 465	13 064 792	8 341 422	- 4 723 370	- 36
Yhteensä	10 462 696	13 236 692	8 512 255	- 4 724 437	- 36

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

<i>02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille</i>	2011 talousarvio	130 400 000
	2010 I lisätalousarvio	90 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän 130 400 000 euroa.	2010 talousarvio	128 500 000
	2009 tilinpäätös	166 904 975

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta. Liikelaitoksista vain Senaatti-kiinteistöillä on valtion lainaa. Liikelaitosten lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.04.

04. Muiden lainojen lyhennykset
Momentille arvioidaan kertyvän 40 433 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu valtion talousarviossa myönnettyjen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvio sisältää mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille sekä muille valtion yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion

liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä. Tuloarvioon sisältyy myös maatala-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppaja- ja lunastushintojen lyhennykset, peruskuivatus- ja metsänparannuslainten sekä viennin jälleenrahoituksen ja

Tekesin lainojen lyhennykset. Muiden lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.05.

2011 talousarvio	40 433 000
2010 talousarvio	43 400 000
2009 tilinpäätös	31 325 607

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään nettotuloa 8 341 422 000 euroa.

Tuloina otetaan huomioon uusien valtionlainojen nimellisarvot, emissiovoitot, pääomavoitot sekä velan riskiaseman säätelemiseksi tehdyistä johdannaissovimuksista saatavat tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää:

- 1) valtionvelan kuolestusten ja takaisinostojen maksamiseen
- 2) valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien

pääomatappioiden sekä valtionlainojen ottamista ja takaisinmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentille budjetoitua lainaa saa valtion maksuvalmiuden salliessa jättää nostamatta siihen määrään asti, jolla talousarvion muille tuloarviomomenteille kertyneet tulot ylittävät vastaavat budjetoidut tuloarviot.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) mukaisia tuloja.

Budjettitalouden velan nimellisarvon kehitys vuosina 2008—2011 (mrd. euroa)

	2008 tilinpäätös	2009 tilinpäätös	2010 arvio	2011 esitys
Budjettitalouden velka, nimellisarvo	52,4	62,7	74,8	83,3

Momentin nettotuloarvio 8 341 422 000 euroa vastaa muista kuin velanhallinnasta aiheutuvista menoista syntyvää nettolainanottotarvetta.

Budjettitalouden velan pitkäaikaisten lainojen kuolestuksia arvioidaan maksettavan 8,2 mrd. euroa vuonna 2011. Tämän lisäksi arvioidaan erääntyvän velkasitoumuksia ja lyhytaikaista luottoa 11,8 mrd. euroa. Uusista lainoista saatavan määrän, ml. emissiotappiot, arvioidaan olevan 27 892 422 000 euroa ja lainojen kuolestuksiin ja takaisinmaksuun, ml. pääomatappiot, käytettävän määrän 19 551 000 000 euroa.

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto (netto)	8 391
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	8 341

2011 talousarvio	8 341 422 000
2010 III lisätalousarvio	-1 869 704 000
2010 II lisätalousarvio	1 600 000 000
2010 I lisätalousarvio	-811 700 000
2010 talousarvio	13 064 792 000
2009 tilinpäätös	10 264 465 191

M Ä Ä R Ä R A H A T

Pääluokka 21 EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Kansanedustajat	20 305	20 720	20 730	10	0
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	20 305	20 720	20 730	10	0
10. Eduskunnan kanslia	69 238	75 373	84 378	9 005	12
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	50 143	53 773	53 378	- 395	- 1
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	5 095	7 000	8 100	1 100	16
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	3 000	1 800	2 400	600	33
74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	11 000	12 800	20 500	7 700	60
20. Eduskunnan oikeusasiamies	5 096	5 027	5 331	304	6
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	5 096	5 027	5 331	304	6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
30. Ulkopoliittinen instituutti	3 273	3 304	3 304	—	—
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 080	3 109	3 109	—	—
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	193	195	195	—	—
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	14 331	13 937	15 583	1 646	12
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 826	13 377	14 963	1 586	12
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	505	560	620	60	11
90. Eduskunnan muut menot	3 888	3 888	3 927	39	1
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (arviomääräraha)	3 888	3 888	3 927	39	1
Yhteensä	116 132	122 249	133 253	11 004	9

01. Kansanedustajat

01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 730 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kansanedustajien palkkiot	14 658 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	3 662 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	2 410 000
Yhteensä	20 730 000
2011 talousarvio	20 730 000
2010 talousarvio	20 720 000
2009 tilinpäätös	20 305 166

10. Eduskunnan kanslia

01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 378 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös eduskuntaryhmien käyttöön luovutettujen tilojen ylläpitomenojen maksamiseen ja ryhmille annettavien tietohallintopalveluiden kustannuksiin.

2011 talousarvio	53 378 000
2010 talousarvio	53 773 000
2009 tilinpäätös	50 142 542

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 8 100 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on budjetoitu koko pääluokan arvonlisäveromenot lukuun ottamatta momenteille 21.30.29 ja 21.40.29 budjetoituja arvonlisäveromenoja.

2011 talousarvio	8 100 000
2010 talousarvio	7 000 000
2009 tilinpäätös	5 095 306

70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tietohallinnon kone- ja laitehankintoihin sekä niiden käyttöön liittyvien uusien tai nykyisiä sovellutuksia korvaavien kehittämishankkeiden maksamiseen.

2011 talousarvio	2 400 000
2010 talousarvio	1 800 000
2009 tilinpäätös	3 000 000

74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan rakennusten peruskorjausten ja muutostöiden suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Peruskorjausohjelman mukaan vuonna 2011 määrärahaa on tarkoitettu käyttää hankkeen suunnittelu- ja tutkimusmenoihin, A-rakennuksen ja eteläisen siiven toteutukseen sekä maanalaisten väestönsuoja- ja muiden tilojen louhintaurakan loppuunsaattamiseen sekä sisävalmistustöiden aloittamiseen.

Peruskorjauksen kokonaissuunnitelman kustannukset ovat arviolta yhteensä 193 milj. euroa. Ne jakaantuvat siten, että maanpäällisten tilojen rakentamiskustannukset ovat 124 milj. euroa, maanalaisten tilojen 67 milj. euroa ja väestönsuojatilojen osto Helsingin kaupungilta 2 milj. euroa. Lisäksi toimintamenoista rahoitetaan kaluste- ja laitteistokustannukset noin 16 milj. euroa sekä tilapäistilojen ja -järjestelyjen ja muuttojen kustannukset noin 4 milj. euroa. Peruskorjauksen muista kuin vuoden 2011 määrärahasta tehdään ratkaisut vuosittain erikseen.

2011 talousarvio	20 500 000
2010 talousarvio	12 800 000
2009 tilinpäätös	11 000 000

20. Eduskunnan oikeusasiamies

01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 331 000 euroa.

2011 talousarvio	5 331 000
2010 talousarvio	5 027 000
2009 tilinpäätös	5 096 336

30. Ulkopoliittinen instituutti

01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 109 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tuloina otettu huomioon mm. julkaisutoiminnan tilaus- ja ilmoitustuotot sekä tutkimusten projektimäärärahat jo tehtyjen sopimusten perusteella.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	3 413	3 350	3 366
Bruttotulot	475	241	257
Nettomenot	2 938	3 109	3 109
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	354		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	496		

2011 talousarvio	3 109 000	29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	
2010 talousarvio	3 109 000	Momentille myönnetään 195 000 euroa.	
2009 tilinpäätös	3 080 000		
		2011 talousarvio	195 000
		2010 talousarvio	195 000
		2009 tilinpäätös	193 359

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 963 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa vuodelle 2011 on otettu lisäyksenä huomioon puolue- ja vaalirahoituksen valvonnasta aiheutuvat henkilöstö- ja ylläpitomenot, joiden on arvioitu olevan vuosittain 400 000—500 000 euroa. Tarkastusvirastolla on käytettävissään lisäksi aiemmilta vuosilta eduskunnan palkkausjärjestelmän sekä yhteisten tietojärjestelmähankintojen viivästymisen takia siirtyvää määrärahaa 3 046 000 euroa. Tästä siirtyvästä erästä käytetään vaali- ja puoluerahoitusjärjestelmän valvonnan ja ilmoitusten julkaisemisen välttämättä edellyttämän tietojärjestelmän hankintaan noin 700 000 euroa

vuonna 2010 sekä sillä rahoitetaan eduskunnan palkkausjärjestelmän voimaan tulosta 1.2.2010 alkaen täysimääräisenä aiheutuvia lisämenoja.

2011 talousarvio	14 963 000
2010 talousarvio	13 377 000
2009 tilinpäätös	13 826 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 620 000 euroa.

2011 talousarvio	620 000
2010 talousarvio	560 000
2009 tilinpäätös	505 331

90. Eduskunnan muut menot

50. (21.90.01) Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 927 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden sellaisten menojen maksamiseen, joita ei makseta eduskunnan kanslian toimintamenoista.

Kansliatoimikunta antaa tarvittaessa määrärahan käyttöperiaatteita koskevia tarkentavia ohjeita.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 1 500 euroa kuukaudessa, minkä li-

säksi kullekin vuoden 2007 kansanedustajainvaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle vaalikauden loppuun asti ja vuoden 2011 eduskuntavaalituloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle vaalikauden alusta lukien suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

Momentin nimike on muutettu ja momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

2011 talousarvio	3 927 000
2010 talousarvio	3 888 000
2009 tilinpäätös	3 888 000

Pääloukka 22 TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Tasavallan presidentti	2 438	3 206	3 212	6	0
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat (kiinteä määräraha)	296	297	297	—	—
02. Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)	48	59	65	6	10
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 093	2 850	2 850	—	—
02. Tasavallan presidentin kanslia	9 955	12 117	18 670	6 553	54
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 339	7 847	8 320	473	6
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	254	270	350	80	30
29. Arvonlisäveromenot (arviomäärä- raha)	1 063	1 000	3 000	2 000	200
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	1 300	3 000	7 000	4 000	133
Yhteensä	12 393	15 323	21 882	6 559	43
Henkilötyövuodet	81,9	81,5	81,5		

01. Tasavallan presidentti

01. Presidentin palkkio ja edustusrahat
(kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 297 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presiden-
tin palkkiosta annetun lain (1032/1999) mu-
kaisten menojen maksamiseen.

2011 talousarvio	297 000	<i>20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot</i> (arviomääräraha) Momentille myönnetään 2 850 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää: 1) tasavallan presidentin ulkomaille suuntautuvista vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen 2) Suomeen suuntautuvista vierailuista tasavallan presidentin kanslian maksettaviksi tulevien menojen maksamiseen 3) näihin vierailuihin ja matkoihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.	
2010 talousarvio	297 000		
2009 tilinpäätös	296 398		
<i>02. Presidentin käyttövarat</i> (kiinteä määräraha)			
Momentille myönnetään 65 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.			
2011 talousarvio	65 000		
2010 talousarvio	59 000		
2009 tilinpäätös	48 266		
		2011 talousarvio	2 850 000
		2010 talousarvio	2 850 000
		2009 tilinpäätös	2 092 882

02. Tasavallan presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä hänen tehtävänsä hoidossa, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta. Lisäksi tasavallan presidentin kanslia järjestää tarvittavat hallintopalvelut.

Tasavallan presidentin kanslia järjestää eläkkeellä oleville presidenteille tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) mukaiset palvelut.

Tasavallan presidentin kanslia on valtion kiinteistöyksikkö, joka huolehtii ja vastaa Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan kiinteistöjen ylläpidosta sekä tarpeellisista ja välttämättömistä vuosi- ja peruskorjauksista sekä perusparannuksista.

01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 320 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Kultarannan huvilatilan puutarha- ja viljelytoiminnasta aiheutuvien tarpeellisten ja välttämättömien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja pääasiassa asuntojen vuokrauksesta ja Kultarannan viljelytoiminnasta. Lisäksi vähäisiä tuloja kertyy muun muassa henkilöstöruokailusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	7 183	7 947	8 420
Bruttotulot	100	100	100
Nettomenot	7 083	7 847	8 320

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	-
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	256

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	19
Palkkausten tarkistukset	47
Tasokorotus	407
Yhteensä	473

2011 talousarvio	8 320 000
2010 talousarvio	7 847 000
2009 tilinpäätös	7 339 000

02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) 1 §:n 2 momentin mukaisten eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2011 talousarvio	350 000
2010 III lisätalousarvio	100 000
2010 talousarvio	270 000
2009 tilinpäätös	253 500

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

2011 talousarvio	3 000 000
2010 talousarvio	1 000 000
2009 tilinpäätös	1 062 803

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 7 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan tarpeellisiin peruskorjauksiin ja -parannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Presidentinlinnan peruskorjaukset	5 000
Mäntyniemen virka-asunnon peruskorjaukset	50
Kultarannan huvilatilan peruskorjaukset	2 750
Edelliseltä vuodelta siirtyvä erä	-800
Yhteensä	7 000
2011 talousarvio	7 000 000
2010 talousarvio	3 000 000
2009 tilinpäätös	1 300 000

Päälukka 23

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia osana valtioneuvostoa vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti pääministerin johdolla hallitusohjelman toimeenpanon seurannasta ja avustaa pääministeriä valtioneuvoston johtamisessa. Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen EU-politiikan yhteensovittamisesta ja käsittelee EU:n kehittämistä. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset. Valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu myös valtionyhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden yleinen omistajapolitiikka. Valtioneuvoston kanslian toiminnassa noudatettavia arvoja ovat asiantuntemus, avoimuus, dynaamisuus ja vastuullisuus.

Toimintaympäristö

Valtioneuvoston kanslia toteuttaa toimialansa puitteissa hallitusohjelmaa. Hallitusohjelman mukaan Suomea koskevia suuria haasteita ovat globalisaatio, väestön ikääntyminen ja ilmastonmuutos. Kestävä kehitys edistetään kaikilla toiminnan tasoilla pitkäjänteisesti. Suurten ikäluokkien poistuessa työelämästä painotetaan erityisesti työhyvinvointia. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että työssä jaksamiseen, kodin ja työelämän yhteensovittamiseen ja osaamiseen panostetaan. Valtioneuvoston kanslian toiminnassa ja yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisessa otetaan huomioon sukupuolinäkökulma ja sen valtavirtaistaminen sekä yhdenvertaisuuden edistäminen.

Kansalliset ja globaalit tulevaisuuden visiot ovat myös valtioneuvoston kanslian visioita sen toimialan osalta. Ilmastonmuutokseen, globaaliin toimintaympäristöön ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen sopeutuminen edellyttävät entistä parempaa muutoksenhallintakykyä sekä valtioneuvoston, valtionhallinnon ja yhteiskunnan toimintakyvyn edellytysten turvaamista kaikissa olosuhteissa.

Vuoden 2011 eduskuntavaalit ovat merkittävä valtioneuvoston kansliaankin vaikuttava asia.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Valtioneuvoston kanslian yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat:

— Valtioneuvoston kanslia seuraa hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä kokonaisuutena niin, että hallitus pystyy päättämään tarvittavista politiikkatoimista hyvän tiedon pohjalta ja oikea-aikaisesti.

— Valtioneuvoston kanslialle kuuluu valtioneuvoston toiminnan turvaaminen sekä sen varmistaminen, että valtioneuvostolla on kyky kaikissa tilanteissa ohjata tehtävänsä mukaisesti yhteiskunnan toimintaa.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on varmistaa, että Suomen tavoitteita Euroopan unionissa edistetään ennakoivasti, aktiivisesti ja tuloksellisesti.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on, että valtion yritysvarallisuutta hoidetaan tuloksellisesti.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Valtioneuvoston kansliassa toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus mukaan lukien aikaisemmat vuodet on vuonna 2011 yhdeksän henkilötyövuotta.

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeuskanslerinvirasto on itsenäinen virasto, jonka määrärahat on valtioneuvoston kanslian pääluokassa omassa luvussaan, jossa todetaan myös viraston yhteiskuntapoliittiset ja toiminnalliset tavoitteet.

Oikeuskanslerinviraston työn tarkoituksena on tukea viranomaisten toiminnan lainmukaisuuden ylläpitämistä sekä ihmisten oikeusturvan edistämistä. Tämä toteutuu valvomalla valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatointen lainmukaisuutta sekä viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien ja asianajajien toimintaa. Kaikessa toiminnassa oikeuskansleri valvoo perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Hallinto	35 604	35 932	36 689	757	2
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 281	27 020	27 777	757	3
02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	4 752	5 045	5 045	—	—
20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	703	867	867	—	—
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 868	3 000	3 000	—	—
10. Omistajaohjaus	2 700	2 700	2 700	—	—
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700	2 700	2 700	—	—
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	36 000	36 000	36 000	—	—
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	36 000	36 000	36 000	—	—
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 026	2 949	3 181	232	8
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 026	2 949	3 181	232	8

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
90. Muut menot	1 286	715	715	—	—
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	461	640	640	—	—
(25.) Merkkivuoden 1809 valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	750	—	—	—	—
58. Avustus Tammenlehvän perinne- liiton toiminnan tukemiseen (siirto- määräraha 3 v)	75	75	75	—	—
Yhteensä	78 616	78 296	79 285	989	1
Henkilöstön kokonaismäärä ¹⁾	307	301	300		

¹⁾ Henkilöstön kokonaismäärä koostuu valtioneuvoston kanslian 231 henkilötyövuodesta, oikeuskanslerinviraston 37 henkilötyövuodesta sekä 32 erityisavustajasta. Valtioneuvoston jäsenet eivät sisälly henkilötyövuosiin.

01. Hallinto

Selvitysosa: Pääluokan perusteluissa todetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet valtioneuvoston kanslian osalta.

Hallitusohjelman seuranta ja siihen liittyviä menettelyitä selvitetään. Eduskuntavaalien jälkeen muodostettava hallitus päättää hallitusohjelman toteuttamisen ja seurannan muodoista.

Kriisijohtamista ja tilannekuvatoimintaa tukevia toiminnallisia sekä teknisiä ratkaisuja kehitetään myös valtioneuvoston kansliassa käytettävyyden ja toimintavarmuuden parantamiseksi. Kanslia tukee edelleen kriisijohtamiseen liittyvän tutkimuksen, koulutuksen ja tiedotuksen vahvistamista. Tavoitteena on valtioneuvoston toimintakyvyn turvaaminen kaikissa olosuhteissa.

Tavoitetaso: Kriisijohtamismalli on käytössä kaikilla hallinnon tasoilla.

Mittarit: Turvallisuusjärjestelyjen ja kriisijohtamismallin toimivuutta testataan harjoituksissa, erikseen seurataan turvallisuusjärjestelyjen ja kriisinhallinnan koulutus- ja harjoitustilaisuuksien määriä ja tilaisuuksiin osallistuvien määriä suhteutettuna henkilötyövuosiin.

Sukupuolten tasa-arvotavoitteita edistetään EU-rekrytoinneissa. Suomalaisten toimielimissä työskentelevien virkamiesten edistymistä tuetaan kiinteästi mm. tiedottamalla avautuvista mahdollisuuksista ja järjestämällä neuvontaa sekä tarvittaessa varsinaista valmennusta. Johtajatasolla (director) Suomella on vajausta muihin samankokoisiin vanhoihin jäsenmaihiin verrattuna. Tilanteen korjaamiseksi komissiossa on perustettu sisäinen etenemismahdollisuuksien parantamisohjelma keskijohdolle (yksikönpäälliköt ja apulaisyksikönpäälliköt) sekä henkilöille, joilla on edellytyksiä edetä muutaman vuoden päästä. Ohjelmaan on valittu 10 suomalaista, joista 5 on naisia.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Valtioneuvoston kanslian henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä, jota seurataan ja kehitetään asetettujen tavoitteiden mukaisesti vuosittain. Työyhteisön kehittämisen tukena käytetään myös tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä toiminnallista tasa-arvoryhmää.

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Fyysinen hyvinvointi			
— sairauspoissaolopäivä/hvt	9,8	7,0	7,0
Työtyytyväisyys			
— työtyytyväisyysindeksi	3,4	3,5	3,5
Johtaminen	3,4	3,5	3,5
Koulutusindeksi	5,3	5,4	5,4

01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 777 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) ministereiden turvallisuus- ja virka-autokuljetuspalveluihin, valtioneuvoston yhteiseen varautumiseen sekä ministeriöiden keskitetyksi hoidettuihin turvallisuuspalveluihin
- 2) tulevaisuusselontekoihin
- 3) EU-tiedonhallintaan
- 4) ministeriöiden kansalliskielten säädös-kääntämiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	144
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	59
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-60
Siirto momentille 23.30.01	-47
Siirto momentilta 31.10.01 (1 htv)	35
Siirto momentilta 28.20.06	468
Muut menot	80
Uudelleenkohdentaminen	7
Tasokorotus	71
Yhteensä	757

2011 talousarvio	27 777 000
2010 III lisätalousarvio	127 000
2010 talousarvio	27 020 000
2009 tilinpäätös	27 281 000

02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 045 000 euroa.

Henkilöstön määrä on enintään 52, josta 20 valtioneuvoston jäsentä ja 32 erityisavustajaa.

Selvitysosa: Pääministerin ja hänen erityisavustajiensa matkat maksetaan momentin 23.01.20 määrärahoista ja muut menot valtioneuvoston kanslian toimintamäärärahoista. Valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministereiden kanslian toimialasta johtuvat matkat ja vieraanvaraisuus maksetaan momentilta 23.01.20 samoin kuin muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkat. Muiden ministereiden ja heidän erityisavustajiensa matkat, työterveys, koulutus- ja muut vastaavat menot maksetaan sijoitusministeriöiden toimintamäärärahoista.

2011 talousarvio	5 045 000
2010 talousarvio	5 045 000
2009 tilinpäätös	4 752 143

20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 867 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Eurooppa-neuvoston kokouksista sekä pääministerin matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministerien valtioneuvoston kanslian toimialasta johtuvien matkustusmenojen korvaamisen sekä ministerin vieraanvaraisuuteen
- 3) pääministeriä välittömästi avustavien henkilöiden ja turvamiesten sekä muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkustusmenojen korvaamiseen.

2011 talousarvio	867 000	29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	
2010 talousarvio	867 000	Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.	
2009 tilinpäätös	703 205		
		2011 talousarvio	3 000 000
		2010 talousarvio	3 000 000
		2009 tilinpäätös	2 868 042

10. Omistajaohjaus

Selvitysosa: Tavoitteena valtiolla on ollut kaikissa markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä olla johdonmukaisesti ja ennakoitavasti toimiva omistaja, jonka omistajuus edistää yhtiön pitkäjänteistä kehittämistä ja omistaja-arvon kasvua ilman, että yhtiöllä olisi omistuksen vuoksi eriytysasemaa tai erillisvelvoitteita.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi: Valtion yhtiöomaisuuden arvon kehittymistä verrataan suomalaisten pörssiyhtiöiden arvon kehittymiseen ja yhtiöiden osingonmaksua muiden saman toimialan yhtiöiden osingonmaksuun. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden odotetaan tuottavan omistaja-arvon kasvua, joten tavoitteena on sellainen liikevoiton taso, että yhtiöön sijoitetun pääoman tuotto ylittää saman pääoman sijoittamisesta saatavissa olevan ns. riskittömän tuoton. Valtion osinkosummaa verrataan yhtiöiden markkina-arvoa vastaavan osuuden valtionvelasta korkokustannuksiin ja tavoitteena on, että vuotuinen osinkotuotto on suurempi kuin vastaava korkokustannus.

Tavoitetaso: Valtion rooli omistajana on selkeä ja toiminta johdonmukaista. Olennaista on, että omistajaohjauksen toimintatavat hyväksytään valtioneuvoston sisällä. Ulkoisissa suhteissa tärkeää on, että valtion omistajaohjaus nauttii markkinoiden luottamusta ja että yhteistoiminta muiden omistajien ja yritysten johdon kanssa on sujuvaa.

Mittari: Valtionhallinnon sisäisessä arvioinnissa käytetään eri ministeriöitä edustavan ryhmän jäsenille tehtävää kyselyä. Ulkoisessa arvioinnissa käytetään omistajaohjauksen neuvonantajaryhmän jäsenille tehtävää kyselyä.

Tasa-arvotavoitteiden toteuttamiseksi jatketaan ohjelmaa naisten riittävän osuuden ylläpitämiseksi valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa. Valtio on ollut oikeutettu osakassopimusten ym. rajoitteiden puitteissa nimeämään 125 hallitusjäsentä, joista naisten osuus on 45,6 %.

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 2 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtionyhtiöiden tai valtion osakkuusyhtiöiden osakeannissa taikka uusia valtio-omisteisia yhtiöitä perustettaessa

2) muiden omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä valtion osakemyyn-teihin ja omistajaohjaukseen liittyvien, muiden

kuin toimintamenomomentille kuuluvien menojen maksamiseen

3) osakeyhtiölain (624/2006) 10 luvussa tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien, kuten vaihtovelkakirjalainojen, merkitsemiseen. Jos merkintä perustuu lainaan, osakkeiksi muutettavissa oleva laina saa olla vakuudeton.

Selvitysosa: Omistus- ja yritysjärjestelyistä ja osakemyynneistä aiheutuvia tai niihin liittyviä menoja ovat järjestelyistä ja toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvien

kustannusten lisäksi sellaiset kauppahinnan osittaiset palautukset, jotka perustuvat kauppa-kirjassa oleviin hinnantarkistusta tai myyjän maksettavaksi tulevia korvauksia koskeviin sopimusehtoihin. Omistajaohjaukseen liittyviä menoja ovat osakkeiden ja arvo-osuuksien hallinnointikustannukset, valtion tarvitsemien neuvonantaja- ja koulutuspalvelujen kustannukset, hallitusjäsenten rekrytointiin ja koulutukseen liittyvät kustannukset, omistajaohja-

uksen toimiala- ja yritysjärjestelyosaamisen ylläpitämiseen liittyvät kustannukset sekä omistajaohjauksen kansainväliseen yhteistyöhön ja omistajien keskinäiseen yhteistyöhön liittyvät kustannukset.

2011 talousarvio	2 700 000
2010 talousarvio	2 700 000
2009 tilinpäätös	2 700 000

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

Selvitysosa: Puoluerahoituksessa noudatetaan hallitusohjelmassa hyväksytyjä periaatteita, joiden mukaan erillinen vaalitikijärjestelmä on lakannut. Puoluerahoitus sisältää yleisen tuen puolueiden toimintaan sekä tuen puolueiden tiedotustoimintaan ja viestintään.

50. *Puoluetoiminnan tukeminen* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta 17 910 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen, mistä 12 prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin 12 prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mu-

kaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 90 000 euroa avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa. Lisäksi määrärahasta 17 910 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueille niiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen sekä 90 000 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

2011 talousarvio	36 000 000
2010 talousarvio	36 000 000
2009 tilinpäätös	36 000 000

30. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Oikeuskansleri seuraa, että asiat ratkaistaan valtioneuvostossa laillista järjestystä ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen. Valvonnassa tarkastetaan yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata, mutta niin, että valvonta ei sinänsä hidasta tai hankaloita valtioneuvoston toimintaa. Viikoittain tarkastetaan kaikki lista-asiat. Vuonna 2009 tarkastettiin 2 600 lista-asiata. Kanteluasioiden osalta tavoitteena on käsitellä asiat mahdollisimman nopeasti ja antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ja laadukkaita ratkaisuja, joilla viranomaistoiminnassa tapahtuneet lainvastaisuudet ja lai-

minlyönnit pyritään saamaan korjatuiksi. Oikeuskanslerinvirasto asettaa tavoitteensa, että vuosittain ratkaistaan vähintään sama määrä asioita kuin mitä on saapunut.

Vuonna 2009 kanteluasioiden käsittelyajan mediaani oli 6,8 viikkoa ja keskiarvo 27,8 viikkoa. Vuonna 2009 ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut 16 % tutkituista kanteluasioista.

Saapuneet kanteluasiat ja ratkaistut kanteluasiat

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
saapuneet	1 762	1 750	1 750
ratkaistut	1 748	1 750	1 750

Omia aloitteita vuonna 2009 tuli vireille 14 ja tarkastus- ja tutustumiskäyntejä suoritettiin 24. Näistä yhteensä aiheutui yhdeksän toimenpidettä.

Omat aloitteet ja tarkastukset

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
aloitteet	14	15	15
tarkastukset	24	25	25

Rangaistustuomioiden tarkastuksen perusteella vuonna 2009 pantiin vireille 94 asiaa.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Rangaistustuomioiden tarkastus	6 389	6 400	6 400

Asianajajien valvonta

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
saapuneet	502	450	450
tutkitut	461	450	450

<i>01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot</i>	Taloushallinnon palvelukeskusmenot	
(siirtomääräraha 2 v)	(siirto momentilta 23.01.01)	27
Momentille myönnetään 3 181 000 euroa.	Taloushallinnon vahvistaminen	98
<i>Selvitysosa:</i>	Palkkausten tarkistukset	38
	Muu muutos yhteensä	-27
Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	Yhteensä	232

Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	11	2011 talousarvio	3 181 000
Vaalit (kertameno)	15	2010 III lisätalousarvio	101 000
Kotisivut (kertameno)	50	2010 talousarvio	2 949 000
Vuokrat (siirto momentilta 23.01.01)	20	2009 tilinpäätös	3 026 000

90. Muut menot

21. *Kunniamerkit* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 640 000 euroa.
 Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

2011 talousarvio	640 000
2010 talousarvio	640 000
2009 tilinpäätös	460 693

58. *Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen* (siirtomääräraha 3 v)
 Momentille myönnetään 75 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena Tammenlehvän perinneliiton valtakunnallisen perinnetyön tukemiseen.

Selvitysosa: Veteraanipolitiikkaan liittyen perustettiin keväällä 2003 Tammenlehvän perinneliitto, jonka tarkoituksena on hoitaa ja vaalia Suomen vuosina 1939—1945 käymien sotien ja niiden veteraanien perintöä.

2011 talousarvio	75 000
2010 talousarvio	75 000
2009 tilinpäätös	75 000

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toiminta-ajatus

Ulkoasiainministeriön strategian "Suomen etu - globaali vastuu" mukaisesti ministeriö edistää Suomen ja suomalaisten turvallisuutta ja hyvinvointia sekä toimii turvallisen ja oikeudenmukaisen maailman hyväksi. Ulkoasiainministeriön toiminnan keskiössä ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä ulkopoliittisesti merkittävät asiat. Ministeriö edistää Suomen kaupallistaloudellisia etuja ja vastaa kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä sekä vaikuttaa globalisaation hallintaan, kehittää kansainvälistä ja EU-oikeutta sekä ihmisoikeuksia ja huolehtii julkisuusdiplomatiasta. Ministeriön edustustoverkko palvelee suomalaisia ja koko suomalaista yhteiskuntaa. Ulkoasiainministeriön arvot ovat yhteistyö, luovuus ja tuloksellisuus. Periaatteena on tasa-arvon toteutuminen ministeriön kaikessa toiminnassa.

Toimintaympäristö

Globalisaatio tiivistää ja vapauttaa kansallisvaltioiden välisiä poliittisia ja taloudellisia yhteyksiä sekä nostaa kansainvälisen yhteistyön eri toimintaloikoille uusia maaryhmittymiä. Syventyneen maailmanlaajuisen keskinäisriippuvaisuuden myötä Suomelle avautuu uusia vaikutusmahdollisuuksia, toisaalta myös kielteiset ilmiöt leviävät.

Globaalit haasteet korostavat tarvetta laajan turvallisuuden näkökulmalle, eri politiikkalohkojen johdonmukaisuudelle sekä kestävä kehityksen periaatteiden huomioon ottamiselle. YK:n ja muiden monenkeskisten instituutioiden merkitys vahvistuu mm. talouskriiseihin vastaamisessa, toisaalta erilaisten poliittisesti ja taloudellisesti merkittävien maiden keskinäinen yhteistyö lisääntyy (esimerkkinä G-20) ja asettaa paineita monenkeskiselle järjestelmälle. Euroopan unionin ulkoinen toimintakyky vahvistuu Lissabonin sopimuksen toimeenpanon myötä. Euroopan unionin lähialueiden, erityisesti sen strategisen kumppanin Venäjän, painoarvo kasvaa entisestään. Yhdysvallat säilyy merkittävimpänä yksittäisenä toimijana kansainvälisessä politiikassa ja transatlanttisen kumppanuuden kehittäminen on keskeisessä asemassa. Aasian maiden sekä Brasilian poliittinen ja taloudellinen painoarvo kasvaa nopeasti tarjoten sekä yhteistyömahdollisuuksia että haasteita. Monitasoisen turvallisuuspoliittisen haasteen asettaa epävakauden vyöhyke, joka ulottuu Afrikasta Lähi-idän kautta Aasiaan. Kansainvälisen terrorismin ja ääriliikkeiden vastainen toiminta vaatii kasvavia ponnistuksia mm. joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi.

Hallinnonalan strategiset tavoitteet

Ministeriön toiminnalle on asetettu keskeiset strategiset vaikuttavuustavoitteet ministeriön toiminta-ajatuksen toteuttamiseksi ja voimavarojen kohdentamiseksi.

Vaikutusvaltainen Suomi kansainvälisessä yhteisössä

Ulkoasiainministeriö huolehtii siitä, että Suomi kykenee mahdollisimman tehokkaasti vaikuttamaan kansainvälisissä suhteissa tehtäviin ratkaisuihin, jotka heijastuvat Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen ja hyvinvointiin. Tavoitteena on:

— EU:n kansainvälisen roolin ja yhteisen ulkopolitiikan vahvistaminen. Lissabonin sopimuksen täysimääräisen toimeenpanon valmistelu ml. ulkosuhdehallinnon toiminnan tehokas käynnistyminen ja EU:n liittyminen Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Suomen kannanmuodostuksen kehittäminen ja heijastuminen EU:n päätöksentekoon.

— EU:n yhtenäisen ulkosuhdetoiminnan edistäminen eri politiikkalohkot kokonaisvaltaisesti huomioiden.

— tehokas ja johdonmukainen toiminta monenkeskisessä yhteistyössä, kansainvälisissä järjestöissä ja tuomioistuimissa ml. EU-tuomioistuin.

— kahdenvälisen suhteiden vahvistaminen, myös EU:n toiminnan ja monenvälisen yhteistyön kautta sekä Pohjoismaisen ministerineuvoston puheenjohtajuuden menestyksellisen hoitaminen.

— Suomen näkyvyyden lisääminen YK-kysymyksissä ja Suomen YK-turvallisuusneuvostovaalikampanjan tehokas toimeenpano sekä valmistautuminen mahdolliseen jäsenyyteen. Kampanjan tehokas toimeenpano edellyttää koko valtionhallinnon panosta lokakuussa 2012 YK:n yleiskokouksessa toimeenpantavaan vaaliin saakka.

Turvallisuutta luova kansainvälinen yhteisö

Ulkoasiainministeriö toimii sen hyväksi, että kansainvälinen yhteisö kykenee ehkäisemään konflikteja ja hallitsemaan kriisejä. Ministeriö vahvistaa kansainvälisten instituutioiden toimintakykyä ja niiden yhteistoimintaa alueellisesti ja maailmanlaajuisesti. Se ehkäisee ja torjuu uusia turvallisuushuolia yhteistyötä edistämällä. Tavoitteena on:

— vaikuttaminen ajankohtaiseen kansainväliseen ja eurooppalaiseen turvallisuusjärjestelmää koskevaan kehitykseen.

— vakauden ja turvallisuuden tukeminen kokonaisvaltaisesti kriisinhallinnan, konfliktineston, kehitysyhteistyön, asevalvonnan ja ihmisoikeustyön keinoin. Kansainvälisen asekauppasopimuksen edistäminen. Rauhankäytöstöiminnan vahvistaminen.

— aktiivinen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan EU:n, Naton ja YK:n puitteissa ja siviilikriisinhallintatehtävissä toimivien asiantuntijoiden määrän lisääminen. Alueellisina painopisteinä Afganistan, Kosovo ja Afrikka. Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan edistäminen.

— EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen. EU:n sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan voimavarojen vahvistaminen, sekä EU:n ja Naton välisen yhteistyön tiivistäminen, nopean toiminnan kehittäminen ja osallistuminen rauhankumppaneille avoimeen Nato-yhteistyöhön. Pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen.

— Suomen osallistuminen kansainvälisen terrorismin ja ääriliikkeiden vastaiseen toimintaan.

Oikeudenmukainen maailma

Ulkoasiainministeriö tukee demokratian, hyvän hallinnon, ihmisoikeuksien, tasa-arvon, oikeusvaltioperiaatteen, toimivan markkinatalouden ja kestävä kehityksen toteutumista. Lisääntyvän keskinäisen riippuvuuden maailmassa ulkoasiainministeriö edistää inhimillistä turvallisuutta ja vähentää köyhyyttä. Tavoitteena on:

— köyhyyden poistaminen ja taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen edistäminen vuosituhattavoitteiden mukaisesti ja muita kansainvälisesti sovitut painotuksia, erityisesti Afrikkaan liittyviä, noudattaen.

— ympäristö- ja ilmastokysymysten sekä kestävä kehityksen edistäminen ottaen huomioon käynnissä olevat kansainväliset ilmastoneuvottelut ja Rio+20 valmisteluprosessin.

— kansainvälisen oikeuden vahvistaminen ja ihmisoikeuksien kokonaisvaltainen kehittäminen ml. ihmisoikeusselonteon toiminnallistaminen.

— Suomen aktiivinen vaikutus EU:n ja YK:n globaalin toimintakyvyn vahvistamiseen sekä YK-järjestelmän reformien ja kansainvälisten avunantajien yhteistyön edistämiseen.

— kehitysmaiden kestävä taloudellisen kehityksen edistäminen mm. tukemalla maiden omien voimavarojen mobilisointia, vahvistamalla tuotannollista ja yksityistä sektoria sekä kauppaa tukevan kehitysyhteistyön keinoin.

Menestyvä Suomi

Ulkoasiainministeriö vahvistaa avointa ja sääntöperustaista maailmantaloutta Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn edistämiseksi. Ministeriö parantaa suomalaisten yritysten markkinoillepääsyn ja toiminnan edellytyksiä sekä edistää Suomeen suuntautuvia investointeja. Ulkoasiainministeriö vauhdittaa suomalaisen kulttuurin, luovuuden ja osaamisen tunnetuksi tulemistä ja menestymistä ulkomailla. Edustustot avaavat ovia, madaltavat kansainvälisiä kynnyksiä ja luovat verkostoja. Tavoitteena on:

— EU:n kahdenvälisiä vapaakauppaneuvotteluja edistetään Suomen tavoitteiden mukaisesti. Edellytykset WTO:n Dohan kauppaneuvottelukierroksen pikaiseksi päättämiseksi paranevat.

— syvennetään Venäjän integroitumista kansainväliseen kauppajärjestelmään. Parannetaan suomalaisyritysten edellytyksiä käydä kauppaa ja toimia Venäjällä.

— varmistetaan, että avoimen kauppapolitiikan periaatteet muodostuvat kiinteäksi osaksi EU2020-strategiaa ja sen toimeenpanoa.

— ulkoasiainhallinnon ja muiden keskeisten viennin ja kansainvälistymisen edistämistoimijoiden yhteistyötä tehostetaan edelleen.

— Aasian nopean taloudellisen nousun tuomiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin vastaaminen.

— Suomen maakuvan vahvistaminen ja maabrändityöryhmän suositusten toimeenpanon kautta julkisuusdiplomatian pitkäjänteinen kehittäminen entistä tiiviimmässä yhteistyössä ulko- ja kotimaisten toimijoiden kanssa ml. kulttuurivientiohjelman toteuttaminen.

Avoim ja palveleva ulkoasiainministeriö

Ulkoasiainministeriö tiivistää yhteistyötään kansalaisyhteiskunnan ja taloudellisten toimijoiden kanssa lisäämällä avoimuutta ja kehittämällä uudenlaisia kumppanuuksia. Ministeriö tuottaa ja jakaa yhteiskunnan ja sidosryhmiensä kannalta merkityksellistä ja hyödyllistä tietoa. Ulkoasiainministeriö tarjoaa Suomen viranomaispalveluja maailmalla. Ministeriö helpottaa suomalaisten asiointia sekä turvallista liikkumista ja elämistä ulkomailla. Ulkoasiainministeriö auttaa nopeasti, tehokkaasti ja asiantuntevasti hätään joutuneita suomalaisia. Tavoitteena on:

— edustustoverkon laajuuden ja toimintatapojen kriittinen arviointi.

— kansalaispalveluiden laadun ja tuottavuuden edelleen kehittäminen, erityisesti konsuli- ja maahantuloasioiden osalta.

— ministeriön strategisten tavoitteiden edistäminen viestinnän keinoin, mm. sosiaalista mediaa hyödyntämällä.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla sitoudutaan hallitusohjelman mukaisesti edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet. Ulkoasiainministeriö on asettanut toiminnallisen ja henkilöstöpoliittisen tasa-arvon työryhmän ja ministeriön periaatteena on sukupuolten välisen tasa-arvon toteutuminen kaikissa rekrytoinneissa ja hallinnonalan tehtäviin määrättäessä.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan määrärahoista noin 75 % on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä. Lähialueyhteistyöhankkeita suunniteltaessa otetaan huomioon tasa-arvokysymykset horisontaalisena teemana eri toimialojen hankkeissa. Kehityspolitiikassa edistetään läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Kriisinhallinnassa ministeriö toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" kansallista toimintaohjelmaa,

jolla vahvistetaan naisten asemaa ja osallistumista konfliktien ehkäisyyn, ratkaisemiseen ja rauhanrakentamiseen. Ohjelma tukee hallituksen tasa-arvo-ohjelman tavoitetta sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 27 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
24.20.66	<i>Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	3,00	2,00
24.20.67	<i>Suomen osuus Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	-	125,18
24.30.50	<i>Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	168,19	168,19
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	100,00	100,00
24.30.66	<i>Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	1 105,24	560,95
24.90.67	<i>Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— sopimusvaltuus	0,50	0,50

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

		v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
		tilinpäätös	varsinainen	esitys	1000 €	%
		1000 €	1000 €	1000 €		
01.	Ulkoasiainhallinto	223 580	227 147	221 247	- 5 900	- 3
01.	Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 287	204 413	199 437	- 4 976	- 2
21.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	67	247	180	269
29.	Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arviomääräraha)	13 293	17 667	17 563	- 104	- 1
74.	Talorakennukset (siirtomääräraha 3 v)	6 000	5 000	4 000	- 1 000	- 20
10.	Kriisinhallinta	67 703	78 119	76 680	- 1 439	- 2
20.	Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	52 412	59 774	58 332	- 1 442	- 2
21.	Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	15 291	18 345	18 348	3	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
20. Lähialueyhteistyö	19 500	19 500	15 500	- 4 000	- 21
66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	19 500	19 500	15 500	- 4 000	- 21
67. Suomen osuus Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta	—	—	—	—	—
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	747 909	752 504	834 918	82 414	11
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	—	—	—	—	—
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	732 909	737 504	819 918	82 414	11
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000	15 000	15 000	—	—
90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	108 668	112 890	109 097	- 3 793	- 3
(01.) Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)	579	—	—	—	—
(23.) Etyj-puheenjohtajuus (siirtomääräraha 2 v)	-229	—	—	—	—
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 976	1 840	1 790	- 50	- 3
51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	35	39	39	—	—
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	104 531	109 511	105 768	- 3 743	- 3
67. Kansainvälisen ilmastositomuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	—
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1 276	1 000	1 000	—	—
Yhteensä	1 167 360	1 190 160	1 257 442	67 282	6
Henkilöstön kokonaismäärä ¹⁾	1 580	1 537	1 510		

¹⁾ Hallinnonallalla arvioidaan olevan lisäksi kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä vuonna 2011 noin 650 henkilötyövuotta, sekä ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä vuosina 2010 ja 2011 noin 1 200 henkilötyövuotta.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Hallinnonalan johtamista ja organisaatiota kehitetään tavoitteena toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden entistä järjestelmällisempi arviointi. Vuonna 2011 jatketaan ministeriön tulosohjauksen kehittämistä ja hallinnonalan tehtävärakenteen mukauttamista resursseihin ja toiminnan tavoitteisiin.

— Ulkoasiainministeriön edustustoverkko toimii Suomen ja suomalaisten kansainvälisenä tukiverkkona. Edustustoverkon arviointia jatketaan valtion tuottavuusohjelma huomioon ottaen.

— Edustustojen tarjoamat kansalaispalvelut ovat nykyisin edustustoja eniten työllistävä sisältötehtävä. Kansalaispalveluita kehitetään asiakkaiden tarpeita paremmin vastaaviksi, ja toiminnan onnistumista mitataan asiakastyytyväisyyden kehityksellä.

Toiminnallinen tehokkuus

— Ulkoasiainhallinnon tuottavuusohjelman mukaisesti hallinnonalalta vähenee yhteensä 193 henkilötyövuotta vuoteen 2015 mennessä. Vuonna 2011 hallinnonalalta vähenee 27 henkilötyövuotta. Ministeriön toimintaa tukevia menettelytapoja sekä tuloksellisuuden ja tuottavuuden mittaamista kehitetään.

— Talous- ja henkilöstöhallinnon uudistettujen prosessien läpiviemistä hallinnonalalla jatketaan yhteistyössä valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskusverkoston kanssa.

— Ulkoasiainhallinnon tietostrategian ja tiedon hallinnan kehittämistä jatketaan systemaattisesti prosesseja uudistaen. Hallinnonalan tietoturvallisuutta kehitetään kokonaisturvallisuuden ja johtamisen näkökulmasta. Liikkuvan työn edistäminen ja sähköisten palvelujen luominen ovat erityisiä painopisteitä. Verkkoviestinnän ja sosiaalisen median osuutta ministeriön ja edustustojen tiedonvälityksessä lisätään.

— Ulkoasiainministeriö hallinnoi kirjanpitoarvoltaan noin 275 milj. euron kiinteistöomaisuutta. Vuonna 2011 jatketaan ministeriön kiinteistöstrategian mukaisesti tarkistetun kiinteistöohjelman toteuttamista täydentävin kuntokartoituksin entistä paremman taloudellisuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden saavuttamiseksi. Merkittävin vireillä olevista hankkeista on Suomen EU-edustuston ja Suomen Brysselin suurlähetystön yhteistoimitilahanke.

— Suomen viisumitoimintojen kehittämiseksi perustetaan vuonna 2010 käyttöönotettujen Moskovan ja Kiovan viisumikeskusten lisäksi viisumikeskus myös Pietariin. Tavoitteena on varmistaa EU-Venäjä viisumihelpotussopimuksen mukaisten käsittelyaikojen noudattaminen Suomen Venäjällä olevissa edustustoissa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Ulkoasiainhallinnon vuonna 2010 uudistetun henkilöstöstrategian toimeenpano aloitetaan.

— Palkkausjärjestelmän kehittämistä jatketaan tavoitteena valtion yleislinjaukset ja ulkoasiainhallinnon erityispiirteet entistä paremmin huomioon ottava järjestelmä.

— Työhyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota; painopisteenä on työn ja perheen yhteensovittamisen edistäminen. Työhyvinvoinnin arvioinnissa hyödynnetään mm. työtyytyväisyysbarometrin tuloksia.

— Osaamisen kehittäminen on osa ministeriön johtamisjärjestelmää. Osaamisen kehittämistä jatketaan vuonna 2010 valmistuneen kehittämissuunnitelman mukaisesti.

Ulkoasiainhallinnolle asetettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 tavoite
<i>Toiminnallinen tehokkuus</i>			
Rakenteisten maatiedostojen käyttöönnotto, %	17	90	100
Etäyhteyksien käytön laajentaminen, yhteyksien määrä	1 200	1 400	1 800
<i>Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen</i>			
Työtyytyväisyys barometrin mukaan	tydyttävä+ (3,2)	tydyttävä+ (3,3)	tydyttävä+ (3,4)
Työtyytyväisyysbarometrin johtajuusindeksi	3,3	3,4	3,5

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 199 437 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kunniakonsulien menojen maksamiseen
2) valtion virastoille maksettavien tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen

3) ulkoasiainhallinnon toimialaan liittyvien tutkimusapurahojen maksamiseen

4) Suomeen suuntautuvien ministerivierailujen menojen ja niihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2011 €

Ministeriö, 942 henkilötyövuotta 72 981 000
Toimintamenot 12 570 000
Henkilöstömenot 60 411 000

Edustustot, 99 toimipistettä, 568 henkilötyövuotta 102 116 000

Eurooppa, 36 toimipistettä, 210 henkilötyövuotta

Toimintamenot 43 085 000
Henkilöstömenot 20 496 000

Itä, 7 toimipistettä, 79 henkilötyövuotta

Toimintamenot -8 156 000
Henkilöstömenot -14 456 000

Aasia ja Amerikka, 29 toimipistettä, 138 henkilötyövuotta

Toimintamenot 6 300 000
Henkilöstömenot 30 712 000
17 012 000
13 700 000

Afrikka ja Lähi-itä, 20 toimipistettä,

82 henkilötyövuotta 18 196 000

Toimintamenot 10 257 000

Henkilöstömenot 7 939 000

Pysyvät ja erityisedustustot,

7 toimipistettä, 59 henkilötyövuotta 18 279 000

Toimintamenot 11 679 000

Henkilöstömenot 6 600 000

Hallinnonalan yhteiset menot 24 340 000

Tietohallinto 13 940 000

Kiinteistöhallinto 9 000 000

Turvallisuus 1 400 000

Yhteensä 199 437 000

Edustustojen henkilöstömenoissa on esitetty lähetetyn henkilökunnan peruspalkkojen lisäksi seuraavat ulkomaan edustautumisen korvaukset: paikallis-, puoliso- ja lapsikorvaus, olosuhdekorvaus, lasten koulutuskorvaukset, hautajais- ja tapaamismatkat, lähetetyn henkilöstön terveydenhuoltoon liittyvät korvaukset, varustamiskorvaus sekä muuttoihin liittyvät korvaukset. Paikalta palkatun henkilöstön henkilöstömenot sisältyvät edustustojen toimintamenoihin.

Hallinnonalan julkisoikeudellisista suoritteista saamat tulot kertyvät pääasiassa edustustoista saatavista viisumituloista ja ne esitetään osana edustustojen toimintamenoja. Suurin osa tuloista kertyy Venäjän edustustojen viisumituloista.

Hallinnonalan yhteisillä menoilla katetaan vuoden mittaan ko. toimialojen menoja sekä ministeriössä että edustustoissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	235 903	238 840	233 073
Bruttotulot	33 325	34 427	33 636
Nettomenot	202 578	204 413	199 437
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	29 569		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	31 278		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	29 908	31 587	31 545
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	23 733	25 445	25 533
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	6 175	6 142	6 012
Kustannusvastaavuus, %	126	124	124

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksusta annetun asetuksen (872/2008) mukaiset tulot sekä edustustojen pankkitilien korkotulot.

Momentilta 24.30.66 siirretty määräraha on tarkoitettu kehitys yhteistyöhallinnon vahvistamiseen mm. kehittämällä kehitysmaaedustustojen tietojärjestelmä- ja turvallisuusinfrastruktuuria ja kouluttamalla henkilöstöä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	862
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	388
Siirto momentille 25.01.01 (-1 htv)	-82
Siirto momentille 26.40.01	-315
Vuoden 2010 III LTA:sta johtuva muutos (siirto momentille 25.30.01 (-1 htv))	-135
Kehitys yhteistyöhallinnon vahvistaminen, siirto momentilta 24.30.66	2 600
Uudelleenkohdentaminen	-6 500

SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv) -100
 Muu muutos yhteensä (mm. tuottavuus-toimenpiteet) -1 694
Yhteensä -4 976

2011 talousarvio	199 437 000
2010 III lisätalousarvio	502 000
2010 talousarvio	204 413 000
2009 tilinpäätös	204 287 000

21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 247 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheuttuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

2011 talousarvio	247 000
2010 talousarvio	67 000

29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 563 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhön ja lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä ja lähialueyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja lähialueyhteistyötä arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

2011 talousarvio	17 563 000
2010 talousarvio	17 667 000
2009 tilinpäätös	13 293 497

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainhallinnon toimitilojen rakennus- ja korjaushankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Momentilta voidaan maksaa myös ennakko-maksuja. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähen-nyksenä huomioon 1 milj. euron uudelleen-kohdennus.

2011 talousarvio	4 000 000
2010 talousarvio	5 000 000
2009 tilinpäätös	6 000 000

10. Kriisinhallinta

Selvitysosa: Suomi on mukana EU:n ja keskeisten kriisinhallintaa toteuttavien kansainvälisten järjestöjen työssä osallistuen toiminnan ja sen edellyttämien valmiuksien kehittämiseen samoin kuin kriisinhallintatehtäviin eri puolilla maailmaa. Kriisinhallintaosallistumista kehitetään sekä sotilaallisessa että siviilikriisinhallinnassa toiminnan painopistealueiden ollessa Afganistan, Afrikka ja Kosovo. Tavoitteena on aktiivinen toiminta kansainvälisessä sotilaallisessa kriisinhallinnassa sekä siviilikriisinhallinnassa hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti. Pyrkimyksenä on myös saada lisää suomalaisia merkittäviin siviilikriisinhallinnan johtotehtäviin kansainvälisiin operaatioihin ja järjestöihin.

Sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintatehtäviin palkattua henkilöstöä arvioidaan vuonna 2011 olevan noin 650 henkilöä.

20. Suomalaisen kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 58 332 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonaparrannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja

niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen

2) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin

3) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

4) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden taloudelliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muutoin osallistu.

Käyttösuunnitelma	€
01. EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusmenot	7 000 000
03. Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	244 000
04. Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	5 275 000
05. Yhteiset menot	4 290 000
06. Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	560 000
07. YKSOS:n menot (UNMIS-operaatio), Sudan	244 000
08. SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	22 121 000
09. Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisihallintamenoihin	11 610 000
10. Atalanta-operaation menot	6 758 000
11. EUTM/Somalialan koulutusoperaation menot	230 000
Yhteensä	58 332 000

Selvitysosa: Operaatioiden määrärahat on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2011. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2011 olevan noin 500 sotilasta. YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset tuloutetaan momentille 12.24.99.

2011 talousarvio	58 332 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 I lisätalousarvio	-300 000
2010 talousarvio	59 774 000
2009 tilinpäätös	52 412 051

21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 348 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen ja Suomen siviilikriisinhallintatoiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen
- 2) vaalitarkkailijoiden aiheuttamien menojen maksamiseen
- 3) siviilikriisinhallinnan tehtävissä toimivalle henkilöstölle otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen
- 4) siviilikriisinhallinnan projekteihin ja koulutukseen
- 5) sellaisen rauhanyhteistyötoiminnan ja siihen liittyvän kapasiteetin vahvistamiseen, johon Suomi osallistuu, menoihin.

Käyttösuunnitelma	€
01. Siviilikriisinhallinta	17 748 000
02. Vaalitarkkailijat	200 000
03. Rauhanyhteistyö	400 000
Yhteensä	18 348 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu siviilikriisinhallintatoimintaan osallistuvan 150 asiantuntijan mukaisesti ottaen huomioon ne siviilikriisinhallinnan operaatiot ja tukitoiminnot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan erityisesti Euroopan unionin laajentuvien siviilikriisinhallintatehtävien myötä. Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	2
Muu muutos yhteensä	1
Yhteensä	3
2011 talousarvio	18 348 000
2010 III lisätalousarvio	1 000
2010 talousarvio	18 345 000
2009 tilinpäätös	15 290 861

20. Lähialueyhteistyö

Selvitysosa: Lähialueyhteistyötä ohjaavat vuonna 1992 solmittu Suomen ja Venäjän välinen lähialueyhteistyösopimus, valtioneuvoston vuonna 2004 vahvistama strategia sekä muut lähialueyhteistyötä koskevat hallituksen tekemät linjaukset. Yhteistyön painopisteenä on Suomen ja Venäjän välisen taloudellisen yhteistyön edistäminen. Lisäksi edistetään ympäristönsuojelua ja ydinturvallisuutta sekä ehkäistään Suomeen haitallisesti kohdistuvia ilmiöitä kuten järjestäytyntä rikollisuutta sekä huumeiden ja tartuntatautien leviämistä. Lähialueyhteistyöllä tuetaan myös kansalaisyhteiskunnan vahvistumista sekä hallinnon ja oikeusjärjestelmän uudistuksia.

Lähialueyhteistyön ensisijainen kohdealue on Luoteis-Venäjän federaatiopiiri, erityisesti Karjalan tasavalta, Leningradin alue, Murmanskin alue ja Pietari. Etenkin taloudellista yhteistyötä voidaan toteuttaa myös muilla Venäjän alueilla.

Lähialueyhteistyöllä tuetaan lisäksi monenkeskistä yhteistyötä, kuten pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuksia, alueneuvostojen hankkeita sekä kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen hankkeita. Rahoitusta osoitetaan lisäksi hankkeisiin, joilla täydennetään Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineestä rahoitettavia raja-alueyhteistyöohjelmia (ENPI CBC).

Lähialueyhteistyötä kehitetään tasavertaisen kumppanuuden suuntaan. Venäjän odotetaan lisäävän rahoitusosuuttaan etenkin siten, että lähialueyhteistyön kokonaisvolyymi voi Suomen rahoituksen vähenemisestä huolimatta säilyä viime vuosien tasolla.

Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) pääomasta on 250,0 milj. euroa. EBRD korottaa peruspääomaansa 10 miljardilla eurolla, josta Suomen osuus on yhteensä 125,18 milj. euroa. Momentille 24.20.67 Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta ehdotetaan valtuutta merkitä 12 518 EBRD:n osaketta 125,18 milj. euron arvosta. Vaadittaessa maksettavan takuupääoman osuus on 112,55 milj. euroa, jonka peruuttamisesta kokonaan tai osittain EBRD päättää viisivuotiskauden lopulla vuonna 2015.

Suomi on kohdistanut vuosina 2003—2010 lähialueyhteistyön kohdemaihin yhteensä 245,3 milj. euroa. Valtion talousarvion kautta kanavoidun lahja-avun osuus on ollut 221 milj. euroa, josta Venäjälle mennyt osuus on ollut noin 151 milj. euroa.

Lähialueyhteistyöhön tarkoitettut voimavarat vuosina 2003—2010 (milj. euroa)

	2003—2009	2010	Yhteensä
Lahja-apu			
Venäjä	131,9	18,7	150,6
Baltia	11,0	0,2	11,2
Muut maat/erittelemätön	56,9	2,3	59,2
Lahja-apu yhteensä	199,8	21,2	221,0
Osakepääomamaksatukset			
Suomen osuus EBRD:n osakepääomasta	10,5		10,5
FINNFUNDin osakepääomasijoitukset	0,6		0,6
Osakepääomamaksatukset yhteensä	11,1		11,1
Luotot			
FINNFUND-luotot	6,4	6,8	13,2
Luotot yhteensä	6,4	6,8	13,2
Yhteensä	217,3	28	245,3

Lahja-avun jakautuminen pääluokittain 2011 (milj. euroa)

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla luvussa 24.20	15,5
Oikeusministeriön hallinnonalalla	0,1
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	0,4
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	0,2
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	0,4
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	0,1
Yhteensä	16,7

Vuonna 2011 ehdotetaan momentille 24.20.66 Lähialueyhteistyö 2,0 milj. euron sopimuksentekevaltuuksia.

66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ensisijaisesti Venäjän Federaatiossa toteutettaviin yhteistyöhankkeisiin

2) Ukrainassa toteutettaviin säteily- ja ydinturvahankkeisiin

3) vuonna 2004 tai aikaisemmin myönnettujen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin Baltian maissa toteutettavissa hankkeissa

4) kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä toimivien rahastojen tukemiseen

5) kansainvälisissä järjestöissä, rahoituslaitoksissa tai näitä vastaavissa organisaatioissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen

6) lähialueyhteistyöhön liittyvien valtion kulusmenojen maksamiseen

7) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluun, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Valtuus

Vuoden 2011 aikana saa tehdä lähialueyhteistyötä koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 2 000 000 euron arvosta.

Selvitysosa: Tavoitteena on erityisesti edistää taloudellista hankeyhteistyötä Suomen kannalta tärkeillä Venäjän alueilla ja toimialoilla. Lisäksi tehostetaan kahden- ja monenvälisen hankeyhteistyön yhteensovittamista.

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Taloudellisen yhteistyön edistäminen	6 500 000
Ympäristö	3 100 000
Ydinturvallisuus	1 200 000
Kansalaisjärjestömääräraha	1 200 000
Maa- ja metsätalous	1 200 000
Sosiaali- ja terveydenhuolto	1 000 000
Oikeus- ja sisäasiat	500 000
Global Partnership	500 000
Muut toimialat	300 000
Yhteensä	15 500 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Lähialueyhteistyövaltuus					
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	2 064	129	129	129	2 451
Vuoden 2011 sitoumukset	-	750	750	500	2 000
Yhteensä	2 064	879	879	629	4 451

2011 talousarvio	15 500 000
2010 talousarvio	19 500 000
2009 tilinpäätös	19 500 000

67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Vuoden 2011 aikana saa merkitä EBRD:n osakkeita 125,18 milj. euron arvosta, josta vaadittaessa maksettavan takuupääoman osuus on 112,55 milj. euroa.

Selvitysosa: Suomen osuus EBRD:n osakepääoman korotuksesta on yhteensä 125,18 milj. euroa. Korotuksesta 12,63 milj. euroa maksetaan EBRD:n varannoista eikä se aiheuta määrärahatarvetta vuonna 2011. Loput 112,55 milj. euroa on vaadittaessa maksettavaa takuupääomaa, jonka peruuttamisesta kokonaan tai osittain EBRD päättää viisivuotiskauden lopulla vuonna 2015. Korotuksen jälkeen Suomen osuus EBRD:n peruspääomasta nousee 375,18 milj. euroon, josta maksettua pääomaa on 78,26 milj. euroa ja vaadittaessa maksettavaa takuupääomaa 296,92 milj. euroa.

2011 talousarvio

—

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Vanhasen toisen hallituksen hallitusohjelmassa vahvistettiin Suomen vahva sitoutuminen globaalien kehityshaasteiden ratkaisuun. Kehityspolitiikka on olennainen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Valtioneuvoston hyväksymä vuoden 2007 kehityspoliittinen ohjelma perustuu kokonaisvaltaiseen kehityspolitiikkaan. Suomen kehityspolitiikan tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen vuonna 2000 asetettujen YK:n vuosituhattavoitteiden mukaisesti. Kehityspolitiikassa painotetaan ympäristö- ja ilmastokysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä ja rauhanprosessien tukemista sekä suomalaisen lisäarvon hyödyntämistä kehitysyhteistyössä. Suomi edistää kehityspolitiikassaan läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä ja yhteiskunnallista tasa-arvoa, helposti syrjäytyvien ryhmien oikeuksia ja osallistumismahdollisuuksia sekä HIV/AIDSin vastaista työtä.

Suomen kehityspolitiikkaa toteutetaan kahdenvälisesti, alueellisesti ja temaattisesti, EU-tasolla, monenkeskisesti, yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa sekä humanitaarisena apuna. Kaikki nämä kanavat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, jonka tuloksena Suomen kehityspolitiikan vaikuttavuus maatasolla syntyy. Suomi tukee yhteistyökumppanien omia kehityssuunnitelmia suunnaten yhteistyönsä aloille, joilla suomalaista asiantuntemusta ja kokemusta voidaan parhaiten hyödyntää.

Vuonna 2011 kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan nousevan 0,58 prosenttiin ylittäen kansainväliset sitouksemme. Suomi on sitoutunut Eurooppa-neuvoston vuonna 2005 tekemään päätökseen saavuttaa 0,7 prosentin tavoite vuoteen 2015 mennessä. Tasaisella vauhdilla 0,7 prosentin kehitysyhteistyötavoitteen saavuttaminen edellyttää vuosina 2012—2015 noin 0,03 prosenttiyksikön vuotuista nousua.

Tavoitteena on annettujen sitoumusten mukaisesti kohdentaa kehitysyhteistyömäärärahojen kasvusta vähintään 50 % Afrikkaan. Lisäksi Suomi on sitoutunut kaikkein köyhimpien maiden (LDC-maat) saaman tuen osuuden kasvattamiseen 0,15 prosenttiin BKTL:sta rahoituksen nousussa kohti 0,7 %. Nämä tavoitteet otetaan huomioon kahdenvälisen ja alueellisen kehitysyhteistyön suunnittelussa ja niiden saavuttamista mitataan säännöllisesti.

Kööpenhaminan ilmastopuitesopimuksen (UNFCCC) 15. osapuolikokouksessa Suomi sitoutui osana EU:n lyhyen aikavälin rahoituslupausta 110 milj. euron osuuteen vuosien 2010—2012 ai-

kana. Tämä sitoumus rahoitetaan kasvavista kehitysyhteistyömäärärahoista. Vuoden 2011 talousarvioon sisältyy arviolta 40 milj. euroa sitoumukseen luettavaa ilmastorahoitusta.

Vaikuttavuus

Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttaminen näkyy muutoksina ja kehityksenä yhteistyömaissa ja maailmanlaajuisesti. Suomen tuki on osa kansainvälisen yhteisön ja kumppanimaan yhteistä panosta, ja sillä myötävaikutetaan kehitykseen. Suomen avun vaikuttavuuden mittaaminen erikseen ei ole tarkoituksenmukaista. Köyhyyden vähentäminen ja kestävä kehityksen edistäminen ovat moniulotteisia haasteita eikä kehityksen eri ulottuvuuksiin vaikuttamiselle ole olemassa luotettavia ja yksiselitteisiä mittareita. Päämäärinä on myös vaikeasti tai ei-mitattavia asioita. Kattava tavoitteiden asettaminen ja edistymisen seuranta edellyttävät sekä määrällisen että laadullisen tiedon monipuolista hyödyntämistä ja analyttistä arviointia. Kehityspolitiikan vaikuttavuutta seurataan käyttämällä sekä yhteistyömaan kehityksestä kertovaa että kansainvälistä tietoa.

Kehityspoliittisessa ohjelmassa korostetaan entistä voimakkaammin tukea luonnontaloudellisesti kestäväälle kehitykselle ja ilmastonmuutoksen vastaiselle työlle. Näiden uusien painotusten edellyttämää seurantaan tullaan kehittämään edelleen hyödyntäen sekä kansainvälistä seurantaan että yhteistyömaiden tuottamaa tietoa. Vuosituhattavoitteiden saavuttamista seurataan edelleen YK:ssa ja maakohtaisesti kerätyn seurantatiedon pohjalta. Arviot tavoitteiden toteutumisesta vuoteen 2015 mennessä Suomen pitkäaikaisissa yhteistyömaissa osoittavat, että lisäpanosteluja tarvitaan. Erityisesti nälän ja köyhyyden poistaminen, äitien kuolleisuuden vähentäminen, sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen ja ympäristön kestävä kehityksen varmistaminen edellyttävät lisäpanostusta. Seurantatiedon mukaan Suomen pitkäaikaisista yhteistyömaista Vietnamin, Etiopiassa ja Nepalissa arvioidaan valtaosan tavoitteista olevan saavutettavissa.

Kehityspoliittinen johdonmukaisuus toteutuu, kun kaikkien köyhyyden poistamisen ja kestävä kehityksen kannalta merkittävien politiikka-alojen linjaukset ja toiminta tukevat näiden tavoitteiden saavuttamista. Periaate merkitsee velvollisuuksia myös teollistuneille maille (mm. kestävä tuotanto- ja kulutustavat). Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toteutumista seurataan muun muassa Commitment to Development Indexin avulla, joka arvioi kehitysyhteistyön määrää ja laatua, kauppaa ja investointeja, maahanmuutto-, ympäristö-, turvallisuus- ja teknologiapolitiikkaa.

Tuloksellisuus

Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden edistäminen on keskeistä kehitystavoitteiden saavuttamiseksi. Suomi on sitoutunut Pariisin julistuksen ja sitä tukevan Accran toimintaohjelman periaatteisiin tuloksellisuuden edistämiseksi. Suomi korostaa toiminnan tuloksellisuuden vahvistamista erityisesti kumppanimaatasolla.

OECD/DAC:in tilastoinnissa seurataan ilmastorahoitushankkeita laadullisilla mittareilla (*Rio marker*) koskien ilmastonmuutoksen hillintää (*mitigaatio*) ja ilmastonmuutokseen sopeutumista (*adaptaatio*). Ilmastonmuutoksen hillintään tähtäävien hankkeiden tavoitteena on vähentää hiili-dioksidipäästöjä. Ilmastonmuutokseen sopeutumista edistävillä hankkeilla parannetaan maiden edellytyksiä mukautua ilmastonmuutoksen aiheuttamiin negatiivisiin vaikutuksiin. Näitä mittareita asetetaan hankkeille sen mukaan, ovatko ne hankkeen päätavoite tai merkittävä osatavoite. Päätavoitteella tarkoitetaan sitä, että hanke ei toteudu lainkaan, jos tavoite jätetään pois. Osatavoite on kirjattu hankedokumenttiin yhdeksi hankkeen tavoitteeksi. Suomi hyödyntää ilmasto-hankkeiden suunnittelussa ja seurannassa näitä mittareita.

Suomi suuntaa tukensa erityisesti niille monenkeskisille toimijoille, joiden painoarvo ja toiminnan lisäarvo kestävä kehityksen edistämiseksi on laajalti tunnustettu sekä avunantajayhteisössä että kehitysmaissa. Arvioinnissa Suomi on hyödyntänyt mm. OECD DAC:in, MOPAN-verkoston (Multilateral Organizations Performance Assessment Network) ja Pariisin julistuksen toi-

meenpanon seurantamekanismin tuottamaa aineistoa monenkeskisten organisaatioiden tuloksellisuudesta samoin kuin organisaatioiden sisäisten arviointien tuloksia. Suomi on aktiivisesti osallistunut monenkeskisten organisaatioiden arviointiprosesseihin.

Julkisen kehitysavun määrärahat ja maksatukset (milj. euroa) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Määrärahat yhteensä	506,8	545,6	600,1	670,8	746,1	830,4	915,6	965,6
Maksatukset	494,3	547,3	721,8	658,6	711,1	789,7	923,6	
%-osuus BKTL:sta	0,34	0,36	0,46	0,39	0,40	0,43	0,54	

Valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavat määrärahat v. 2011 hallinnonaloittain (1 000 euroa)

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla momentilla 24.30.66	819 518
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muilla momenteilla	113 758
Sisäasiainministeriön hallinnonalalla	29 500
Puolustusministeriön hallinnonalalla	2 749
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	102 460
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	793
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	210
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	1 198
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	2 080
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	1 340
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	153
Yhteensä	1 073 759

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin ja 3 a ja b §:n nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja valtio maksaa yhtiön ottamasta muusta kuin euromääräisestä lainasta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään

168 187 926 euroa ja nostettujen muiden kuin euromääräisten lainojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 euroa.

2011 talousarvio	—
2010 talousarvio	—
2009 tilinpäätös	—

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 819 918 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

- 1) käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käytötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 2) aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin

3) kehitys yhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat henkilökunnan koulutuksesta, kohdemaihin, kohdemaissa ja niitä käsitteleviin kansainvälisiin hallitusten välisiin järjestöihin ja rahoituslaitoksiin sekä Euroopan unioniin tehtävistä kehitys yhteistyöhallinnon virkamatkoi-ista, toimistoautomatiikan hankinnasta sekä kehitys yhteistyöhankeisiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamisesta

4) humanitaariseen apuun, johon tarkoitettu ja määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen vain poikkeuksellisen laajan humanitaarisen kriisin niin edellyttäessä kyseisen maan apupyynnön pohjautuen ja vain mikäli valtioneuvosto niin päättää

5) ministeriön ja Itävallan kehitys yhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeen menojen maksamiseen.

Momentin määrärahoista veloitetaan valtion virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitys yhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitetuista kehitys yhteistyötehtävistä virastolle tai laitokselle aiheutuvat kustannukset.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Käyttösuunnitelma		€
1. Monenkeskinen kehitys yhteistyö	221 224 000	
2. Maa- ja aluekohtainen kehitys yhteistyö ¹⁾	297 650 000	
3. Euroopan kehitysrahasto	53 720 000	
4. Maittain kohdentamaton kehitys yhteistyö	54 378 000	
5. Humanitaarinen apu	78 000 000	
6. Kehitys yhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitys poliittinen tiedotus	9 546 000	
7. Kehitys yhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2 500 000	

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitys yhteistyölle, Kehitys yhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitys yhteistyötiedotukselle	88 000 000
9. Korkotuki	14 900 000
Yhteensä	819 918 000

¹⁾ Sisältää 400 000 euroa ministeriön ja Itävallan kehitys yhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeen menoja.

Valtuus

Vuoden 2011 aikana saa tehdä uusia kehitys yhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 560 949 000 euroa ja hyväksyä enintään 115 000 000 euron arvosta Finnveran takaamia korkotukiluottoja, joille voidaan myöntää enintään 65 500 000 euroa korkotukea.

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakautuminen

	€
1. Monenkeskinen kehitys yhteistyö	49 000 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitys yhteistyö	293 899 000
3. Euroopan kehitysrahasto	-
4. Maittain kohdentamaton kehitys yhteistyö	23 100 000
5. Humanitaarinen apu	41 000 000
6. Kehitys yhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitys poliittinen tiedotus	5 050 000
7. Kehitys yhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	-
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitys yhteistyölle, Kehitys yhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitys yhteistyötiedotukselle	83 400 000
9. Korkotuki	65 500 000
Yhteensä	560 949 000

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)**

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Kehitysyhteistyövaltuus						
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	509 861	354 608	201 844	274 752	253 264	1 594 329
Vuoden 2011 sitoumukset	-	151 249	161 228	155 867	92 605	560 949
Yhteensä	509 861	505 857	363 072	430 619	345 869	2 155 278

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 221 224 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä 49 000 000 euroa.

Tuki kohdennetaan YK:n alaisille järjestöille, ohjelmille ja rahastoille, kansainvälisille ja alueellisille kehitysrahoituslaitoksille yleisavustuksina, jäsenmaksuina ja maksuosuuksina, kumppanuushankkeisiin ja temaattisena tukena.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

YK-järjestöt	108 475
YK:n kehitysohjelma (UNDP)	20 000
YK:n lastenrahasto (UNICEF)	16 500
YK:n väestörahoisto (UNFPA)	28 500
Muut	43 475
Maailmanpankkiryhmä	66 600
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	50 950
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	11 600
Muut	4 050
Alueelliset kehitysrahoituslaitokset	35 120
Afrikan kehityspankki (AfDB) ja Afrikan kehitysrahasto (AfDF)	27 620
Latinalaisen Amerikan kehityspankin (IDB) kumppanuusohjelma	750
Muut	6 750
Muut monenkeskiset järjestöt	11 029
Kv. Maataloustutkimuksen konsultaatio-ryhmä (CGIAR)	3 000
Muut	8 029
Yhteensä	221 224

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien arvioitu käyttö (1 000 euroa)

YK-järjestöt	-
Maailmanpankkiryhmä	35 200
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	-
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	30 000
Maailmanpankkiryhmän kumppanuusohjelmat	5 200
Alueelliset kehitysrahoituslaitokset	4 800
Afrikan kehityspankki (AfDB) ja Afrikan kehitysrahasto (AfDF)	2 400
Latinalaisen Amerikan kehityspankin (IDB) kumppanuusohjelma	2 400
Muut	-
Muut monenkeskiset järjestöt	9 000
Kv. Maataloustutkimuksen konsultaatio-ryhmä (CGIAR)	9 000
Muut	-
Yhteensä	49 000

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 297 650 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä 293 899 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Afrikka ja Lähi-itä	182 900
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	118 760
Etiopia	17 500
Kenia	12 500
Mosambik	29 550
Sambia	21 010
Tansania	38 200

Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	10 360	Myöntö- ja sopimusvaltuuksien arvioitu käyttö (1 000 euroa)	
Sudan	3 260		
Palestiinalaisalueet	7 100		
Afrikan alueellinen ja temaattinen yhteistyö	44 960	Afrikka ja Lähi-itä	164 650
Lähi-Itä ja Pohjois-Afrikka	2 760	Pitkäaikaiset yhteistyömaat	97 100
Itä- ja Länsi-Afrikka	17 440	Etiopia	17 800
Eteläinen Afrikka	24 760	Kenia	11 500
Paikallinen yhteistyö	8 420	Mosambik	22 800
Lähi-Itä ja Pohjois-Afrikka	1 020	Sambia	26 500
Itä- ja Länsi-Afrikka	3 100	Tansania	18 500
Eteläinen Afrikka	4 300	Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	10 000
Yhteistoimintahanke, ADAn osuus	400	Sudan	8 000
		Palestiinalaisalueet	2 000
Aasia	67 695	Afrikan alueellinen ja temaattinen yhteistyö	57 550
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	30 495	Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka	3 600
Nepal	15 000	Itä- ja Länsi-Afrikka	31 450
Vietnam	15 495	Eteläinen Afrikka	22 500
Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	12 000	Paikallinen yhteistyö	-
Afganistan	12 000	Yhteistoimintahanke, ADA:n osuus	-
Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	21 950	Aasia	77 500
Mekongin alue	16 000	Pitkäaikaiset yhteistyömaat	23 300
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	5 950	Nepal	12 300
Paikallinen yhteistyö	3 250	Vietnam	11 000
Latinalainen Amerikka	27 305	Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	15 700
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	10 560	Afganistan	15 700
Nicaragua	10 560	Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	38 500
Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	15 215	Mekongin alue	33 500
Andien alue	6 572	Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	5 000
Keski-Amerikka	6 738	Paikallinen yhteistyö	-
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	1 905	Latinalainen Amerikka	36 500
Paikallinen yhteistyö	1 530	Pitkäaikaiset yhteistyömaat	9 000
Länsi-Balkan	7 250	Nicaragua	9 000
Länsi-Balkan	6 400	Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	27 500
Paikallinen yhteistyö	850	Andien alue	7 000
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	12 500	Keski-Amerikka	15 500
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	11 100	Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	5 000
Paikallinen yhteistyö	1 400	Paikallinen yhteistyö	-
Yhteensä	297 650	Länsi-Balkan	6 849
		Länsi-Balkan	6 849
		Paikallinen yhteistyö	-

Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	8 400
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	8 400
Paikallinen yhteistyö	-
Yhteensä	293 899

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön lähtökohtana ovat yhteistyökumppanien kehitysuunnitelmat ja köyhyydenvähentämisstrategiat. Suomen tuki kohdistetaan kehityspoliittisen ohjelman painopisteiden mukaisesti tavoitteena köyhyyden poistaminen ja taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen edistäminen käyttämällä eri yhteistyömuotoja monipuolisesti ja toisiaan täydentäen. Tukea kohdennetaan väkivaltaisista kriiseistä toipuville yhteistyömalle, joiden tuen tarve on äkillisesti kasvanut. Tukea ohjataan myös määräaikaikaisille yhteistyömalle sekä alueelliseen yhteistyöhön. Käyttösuunnitelmakohdalle osoitettuja määrärahoja voidaan käyttää myös edustustoissa paikallisen yhteistyön hankkeisiin.

3. Euroopan kehitysrahasto

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 53 720 000 euroa.

Tuki kohdennetaan EU:n ja AKT-maiden (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren -maiden) väliseen kehitys- ja muuhun yhteistyöhön Eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen ja Cotonou-kumppanuussopimuksen linjausten mukaisesti. Cotonoun sopimukseen perustuva kehitys- ja muu yhteistyö rahoitetaan Euroopan Kehitysrahastosta (European Development Fund, EKR).

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 57 378 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä 23 100 000 euroa.

Tukea ohjataan kehityspoliittisen ohjelman painopisteiden mukaisesti ennen muuta kestävä kehityksen edistämiseksi, myös uusiin toimintatapoihin ja instituutioihin. Tukea kohdennetaan YK:n alaisten järjestöjen, ohjelmien ja rahastojen sekä kehitysrahoituslaitosten alaisiin temaattisiin ohjelmiin. Tukea kohdennetaan myös humanitaariseen miinatoimintaan

ja aloitteisiin, joilla parannetaan yleismaailmallista valmiutta reagoida luonnonkatastrofeihin kehitysmaissa. Käyttösuunnitelmakohdalla voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea DEMO ry:n harjoittamaan kehitysmaiden demokratiakehitystä edistävään toimintaan enintään 500 000 euroa. Käyttösuunnitelma-kohtaan sisällytettyjä liikekumppanuusohjelman määrärahoja saa käyttää myös taloudellista, teollista ja teknologista yhteistyötä kehitysmaiden kanssa koskevista päätöksistä aiheutuviin menoihin.

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 78 000 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille 41 000 000 euroa.

Tuki kohdennetaan tarvelähtöisesti katastrofien, kriisien ja aseellisten konfliktien uhreille puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humanisuuden periaatteita noudattaen. Humanitaarisen avun tavoitteena on ihmishenkien pelastaminen, ihmisten hädän lievittäminen ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevien auttaminen. Humanitaarinen apu ohjataan kansainvälisten ja kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen kautta.

Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös keskeisten kansainvälisten humanitaaristen järjestöjen yleisavustukset: YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR), YK:n Palestiinan pakolaisten avustusjärjestö (UNRWA), YK:n humanitaarisen avun koordinaatioyksikkö (OCHA) ja YK:n kansainvälinen strategia tuhojen vähentämiseksi (UNISDR). Edellä mainituille järjestöille esitetään myös myöntö- ja sopimusvaltuuksia. Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös YK:n keskitettyä hätäapurahastoa (CERF) ja Punaisen Ristin Kansainvälisen Komitean (ICRC) yleisavustukset.

Humanitaarisen avun tuloksellisuutta seurataan humanitaarista apua antavien avustusjärjestöjen omien tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen avulla.

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 9 546 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopi-

musvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä 5 050 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan seuraaviin käyttö-tarkoituksiin: Kehityspoliittinen suunnittelu- ja tutkimustoiminta, kehitysyhteistyön henkilöstön koulutus- ja valmennustoiminta, kehitysviestintä ja kehityskasvatus, vapaaehtoisrahoitus OECD:n kehitysapukomitean alaiseen työhön sekä kehitysyhteistyön tietojärjestelmien ja muun kehitysyhteistyöhallinnon kehittämiseen.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 2 500 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan kehitysyhteistyön sisällön, laadun ja hallinnollisten toimintatapojen sekä varainkäytön tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vahvistamiseksi.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 88 000 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä 83 400 000 euroa.

Tuesta enintään 70 % kohdennetaan kumppanuusjärjestöjen kautta ja loput muiden kansalaisjärjestöjen kautta. Tuki kehitysyhteistyötiedotukselle on tarkoitettu kansalaisjärjestöjen Suomessa tapahtuvaan viestintään ja kehityskasvatukseen. Lisäksi tukea voidaan myöntää kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOt) ja EU-rahoitteisten hankkeiden kansallisiin osuuksiin. Suomen Unicefille, Suomen Unifemille ja Suomen Pakolaisavulle voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea niiden kotimaassa harjoittamaan toimintaan enintään yhteensä 700 000 euroa vuonna 2011.

Kumppanijärjestöjen toiminnan tuloksellisuutta seurataan järjestöjen kehittämien vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen pohjalta. Järjestöt raportoivat avun tuloksista ja tuotoksista. Kehitysyhteistyötuen

käytön oikeellisuuden ja tuloksellisuuden seuranta perustuu vakiintuneisiin kansalaisjärjestöjen ja ministeriön välillä sovittuihin laadunvarmistuskäytäntöihin.

9. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 14 900 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä 65 500 000 euroa. Lisäksi ehdotetaan, että uusia korkotukiluottoja saa vuonna 2011 hyväksyä enintään 115 000 000 euroa.

Korkotuen osuuden arvioidaan olevan yhteensä enintään 65 500 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan tukemaan kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskevan ns. konsensussopimuksen mukaisesti. Kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista on säädetty Suomen laissa (1114/2000).

Määrärahaa käytetään myös myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien hanke-esitysten valmisteluun ja arviointiin, hankkeisiin liittyvään tekniseen apuun ja erityisissä tapauksissa luottoon liittyvän tauumaksun tukemiseen.

Itävallan kehitysyhteistyövirastolta saatavat tulot on merkitty momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kehitysyhteistyöhallinnon vahvistaminen, siirto momentille 24.01.01	-2 600
ODA-kelpoiset jäsenmaksut ja rahoitusosuudet, siirto momentilta 24.90.66	6 620
Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeen menot	400
Päätetty tasokorotus	77 994
Yhteensä	82 414

2011 talousarvio	819 918 000
2010 III lisätalousarvio	300 000
2010 talousarvio	737 504 000
2009 tilinpäätös	732 909 000

88. <i>Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen</i> (siirtomääräraha 3 v)	merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.		
Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.	2011 talousarvio		15 000 000
Määrärahaa saa käyttää Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) uusien osakkeiden	2010 talousarvio		15 000 000
	2009 tilinpäätös		14 999 950

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa:

Kiotoon joustomekanismit

Tavoitteena on vahvistaa Suomen toimintaa kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa, mihin pyritään mm. toteuttamalla Kiotoon pöytäkirjan joustomekanismeja kehitys- ja muissa maissa. Ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan kehityksen mekanismin kautta hankittavista päästövähennyksistä hallituksen energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti.

50. *Eräät valtionavut* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 790 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen varatusta määrärahasta osoitetaan Eurooppalainen Suomi ry:lle 249 000 euroa ja Vaihtoehto EU:lle Tiedotuskeskus ry:lle 51 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 50 000 euroa Kuurojen maailmanliitolle myönnetyn kertaluonteisen määrärahan poiston johdosta.

2011 talousarvio	1 790 000
2010 talousarvio	1 840 000
2009 tilinpäätös	1 976 000

Käyttösuunnitelma €

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus	515 000
Suomen YK-liitto	315 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	90 000
Saamelaisneuvosto	75 000
Etyj:n toimintaa tukevat järjestöt sekä ihmisoikeusjärjestöt	45 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	65 000
Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto KATU	70 000
Suomen Atlantti-seura	130 000
Crisis Management Initiative ry	450 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat järjestöt	35 000
Yhteensä	1 790 000

51. *Hädänalaisten avustaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) konsulipalvelulain mukaan hädänalaisesa asemassa olevien henkilöiden kotiuttamisesta ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) edellisistä aiheutuviin tileistä poistoihin

3) avustuksien maksamiseen ulkomailla.

2011 talousarvio	39 000
2010 talousarvio	39 000
2009 tilinpäätös	34 922

66. *Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 105 768 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Maksuosuus Pohjoismaiden ministeri- neuvoston talousarvioon	22 976 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	10 446 000
Maksuosuus YK:n rauhanturva- joukoille	36 336 000
Maksuosuus YK:n päämajan perus- korjaukseen (CMP)	1 625 000
Kemiallisen aseiden kieltojärjestön jäsenmaksu (OPCW)	385 000
Maksosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	3 377 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	3 406 000
OECD:n jäsenmaksu	2 138 000
WTO:n jäsenmaksu	847 000
Maksosuudet Etyj:n talousarvioihin	3 885 000
Maksuosuus maailmanlaajuiselle ympäristörahasolle (GEF)	15 000 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	460 000
Muut jäsenmaksut	4 887 000
Yhteensä	105 768 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

ODA-kelpoiset jäsenmaksut ja rahoitus- osuudet, siirto momentille 24.30.66	-6 620
UNIDOn jäsenmaksu, siirto momentilta 32.01.66	610
Valuuttakurssivaikutus	5 903
Tasomuutos	-3 636
Yhteensä	-3 743

2011 talousarvio	105 768 000
2010 talousarvio	109 511 000
2009 tilinpäätös	104 531 000

67. Kansainvälisen ilmastopoliittisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kansainvälisen ilmastopoliittisen yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa
- 2) Suomen Kioton joustomekanismeja koskevan koeohjelman ja sen hankkeiden kustannuksiin.

Valtuus

Vuoden 2011 aikana saa tehdä yhteistyötä koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 500 000 euron arvosta.

Selvitysosa: Energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan mekanismin kautta hankittavista päästövähennyksistä. Koeohjelman kustannusten osalta määrärahat osoitetaan ulkoasiainministeriölle. Koeohjelman kustannuksiin kuuluu myös eräitä ns. yhteistoteutus-hankkeisiin kuuluvia kustannuksia.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Sopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	239	200	100	-	-	539
Vuoden 2011 sitoumukset	-	200	200	100	-	500
Yhteensä	239	400	300	100	-	1 039

2011 talousarvio	500 000	välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen 2) muiden valuuttamääräisten ulkomaisten maksujen laskennallisten kurssierojen kattamiseen.	
2010 talousarvio	500 000		
2009 tilinpäätös	500 000		
<i>95. Kursisivaihtelut (arviomääräraha)</i>			
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 euroa.			
Määrärahaa saa käyttää:			
1) ulkoasiainministeriön vahvistamien tili- kurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien			
		2011 talousarvio	1 000 000
		2010 talousarvio	1 000 000
		2009 tilinpäätös	1 276 300

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Oikeudellisilla kysymyksillä on yhä useammin kansainvälisiä ja ylikansallisia liittyviä. Samalla oikeussääntely monimutkaistuu, oikeuslähteiden perusta laajenee ja syvällistä osaamista vaativat asiat lisääntyvät. Muutokset asettavat entistä korkeampia osaamis- ja laatuvaatimuksia niille, jotka työskentelevät oikeuslaitoksen palveluksessa. Yhdenvertaisen oikeusturvan takaaminen edellyttää tuomioistuini- ja oikeusapuverkoston kehittämistä, kun väestö ikääntyy ja yhdessä elinkeinoelämän kanssa keskittyy alueellisesti. Tiukka määrärahatilanne edellyttää rakenteellisten muutosten lisäksi voimavarojen entistä selvempää kohdentamista hallinnonalan ydintehtäviin. Tietotekniikan kehitys antaa mahdollisuuden kehittää sähköisiä oikeuspalveluja.

Taloudellinen taantuma lisää yleisiin tuomioistuihin saapuvien velkomus- ja insolvenssiasioiden määrää. Hallinto-oikeuksissa kasvaa sosiaali-, terveys- ja toimeentuloasioiden määrä.

Kotitalouksien velkaantuminen on lisääntynyt selvästi 2000-luvulla. Velkaantumisaste on ylittänyt jo 100 % (65 % v. 2000). Ulosottovelallisten määrä laski 1990-luvun lamavuosien jälkeen melko tasaisesti. Vähentyminen johtui sekä hyvästä taloudellisesta kehityksestä että lainsäädäntötoimista. Syksyllä 2008 alkanut taloudellinen taantuma on jälleen lisännyt ylivelkaantumisongelmia, mikä näkyy lisääntyvinä velallisten, ulosotto-asioiden ja konkurssien määrinä. Kuluttajien velkaantumisesta ovat osaltaan lisänneet niin sanotut pikaluotot.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina melko vakaana, ja tilastoitujen rikosten kokonaismäärä on 2000-luvun alkuvuosista hieman vähentynyt. Kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen.

Henkirikollisuuden taso on Suomessa Euroopan unionin kuudenneksi korkein ja myös kaikkien Euroopan maiden keskiarvoa korkeampi. Trendi on kuitenkin ollut laskeva, ja kymmenen viime vuoden aikana henkirikoksia on tehty vähemmän kuin niitä edeltävinä kymmenenä vuonna. Petosten määrä on selvästi kasvanut 2000-luvulla, mutta omaisuusrikokset ovat lähes yhtä selvästi vähentyneet. Vuonna 2009 varkauksia tehtiin kuitenkin edellistä vuotta enemmän. Poliisin tietoon tulleet törkeät rattijuopumukset ovat vähentyneet vuodesta 2004 ja palautuneet vuosikymmenen alun tasolle. Törkeiden huumausainerikosten määrä on viime vuosikymmenen aikana vaihdellut ilman selvää suuntaa. Poliisin tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset lisääntyivät vuoteen 2007 asti, mutta ne ovat vähentyneet sen jälkeen. Tilastoitujen seksuaalirikosten määrät ovat viime vuosina kasvaneet, mutta vuonna 2009 tapausten määrät vähenivät.

Merkittävä osa väkivallasta ja omaisuusrikollisuudesta jää ilmoittamatta poliisille, eikä siten ilmene tilastoista. Uhritutkimusten mukaan aikuisväestön alttius ilmoittaa kokemastaan väkivallasta poliisille kasvoi vuodesta 1980, mutta näyttää 2000-luvulla vakiintuneen. Vuonna 2009 vähintään lyönnin sisältäneistä väkivaltatapauksista 15 prosentissa tehtiin rikosilmoitus.

Uhritutkimusten mukaan perheväkivallan yleisyydessä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta viimeisten kymmenen vuoden aikana. Katuväkivalta on vähentynyt, jopa melko voimakkaasti, vuosien 1980 ja 2009 välillä. Työpaikkaväkivalta on sen sijaan voimakkaasti lisääntynyt. Lähinnä juuri työpaikkaväkivallan vuoksi naisten kokema väkivalta oli vuonna 2009 yleisempää kuin aikaisempina vuosina. Väkivallasta huolestuneiden osuus pysyi vuonna 2009 lähes ennallaan verrattuna vuoteen 2006.

Rikollisuutta koskevat uhkakuvat liittyvät syrjäytymisriskien kasvuun. Nuoret ikäluokat pienevät ja yhä suurempi osa nuorista ei syöllisty rikoksiin. Rikollisuus ja väkivaltakokemukset kasaantuvat pienelle vähemmistölle.

Kansalaisten tyytymättömyys omiin osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksiin on lisääntynyt. Suomessa äänestysaktiivisuuden lasku on ollut nopeampaa kuin monessa Euroopan maassa. Myös vähenevä kiinnostus yhdistystoimintaan vahvistaa osaltaan huolta demokraattisen osallistumisen tulevaisuudesta. Kansalaisten osallistuminen on vahvasti polarisoitumassa koulu- ja sosioekonomisen aseman mukaan.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Perusoikeudet, valtiollinen järjestelmä ja demokratia

Säädösvalmistelun kehittämisen tavoitteena on, että lainsäädäntö on selkeää ja ymmärrettävää. Tämä parantaa kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa sekä vähentää hallinnon ja oikeuslaitoksen työtä täytäntöönpanossa ja lainkäytössä. Tavoitteena on tehtyjen selvitysten ja arviointien pohjalta tehostaa ja kehittää valtioneuvoston yhteistä lähestymistapaa ja menetelmiä hyvin toimivan lainsäädännön toteuttamiseksi.

Vahvistetaan kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon sekä edistetään kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.

Euroopan unionissa on tavoitteena avoin, perusoikeuksia kunnioittava ja hyvän hallinnon periaatteita noudattava unioni.

Oikeusturva

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on vuosina 2000—2009 antanut Suomelle noin 90 ratkaisua, jotka ovat koskeneet Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklaan sisältyvää oikeudenkäynnin keston kohtuullisuuden vaatimusta. Näistä lähes 50 on ratkaistu ihmisoikeustuomioistuimen langettavalla tuomiolla, yli 30 tapauksessa osapuolet ovat päässeet sovintoon ja yli 10 tapauksessa hallitus on antanut Suomen puolesta yksipuolisen julistuksen. Lisäksi joitakin oikeudenkäynnin kestoja koskevia vahingonkorvausasioita on sovittu oikeusministeriön ja asianosaisten välillä ilman, että asia on käsitelty Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa.

Keskimääräiset käsittelyajat ovat tuomioistuimissa kohtuulliset, mutta osa asioista viipyy merkittävästi tavanomaista pidempään. Kussakin tuomioistuinasteessa yli vuoden viipyneet asiat on pidettävä erityisseurannassa ja niiden käsittelyn etenemistä tulee edistää kaikin mahdollisin keinoin. Asioiden käsittelyajan kokonaiskesto on kuitenkin asianosaisen kannalta ratkaisevaa. Myös ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeudenkäynnin keston kohtuullisuutta asianosaisen näkökulmasta. Kokonaiskäsittelyajasta tulee siten ottaa vastuu asian käsittelyn kaikissa vaiheissa.

Tuomioistuinten keskimääräisissä käsittelyajoissa on alueellisia eroja. Jotta oikeusturvan toteutuminen olisi yhdenvertaista, käsittelyaikaeroja pyritään supistamaan siten, että hovi- ja hallinto-oikeuksissa alueelliset käsittelyaikaerot ovat enintään kolme kuukautta vuonna 2011. Käräjäoikeuksien rikosasioissa tavoitteena on, ettei missään käräjäoikeudessa keskimääräinen käsittelyaika ole yli kolmea kuukautta maan keskiarvoa pidempi.

Oikeusaputoimissa tavoitteena on lyhentää pääkaupunkiseudun alueen oikeusaputoimistojen jonotusaikoja.

Yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että päämiehet saavat tarvitsemansa avun asiantuntevasti, oikea-aikaisesti ja kohtuullisin kustannuksin. Tavoitteena on, että edunvalvontapalveluista osa hankitaan jatkossa ostopalveluina.

Maksuhäiriöpolitiikan yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina ovat luottotappioiden torjunta ja ulosottovelallisten selviytymisen edistäminen sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunta. Maksuhäiriöpolitiikka toteuttaa myös oikeussuojavaatimuksia.

Luottotappioiden torjunnassa tavoitteena on hyvän perintätuloksen aikaansaaminen ja asioiden joutuisa käsittely. Perimisasioiden joutuisa käsittely ehkäisee velkaongelmien syvenemistä ja turvaa velkojan saatavia. Tavoitteena on periä 680 milj. euroa vuonna 2011, kun vuonna 2009 perintätulos oli 730 milj. euroa ja vuonna 2010 sen arvioidaan olevan 689 milj. euroa.

Maksuhäiriöpolitiikan tavoitteena vaikeassa taloudellisessa tilanteessa on osaltaan hillitä ulosottovelallisten ja maksuhäiriömerkintäisten henkilöiden määrän kasvua. Ulosottovelallisten määrä vuoden 2009 lopussa (243 000) oli noin puolet 1990-luvun alun laman jälkeisestä ulosottovelallisten määrästä.

Talousrikollisuutta ja harmaata taloutta torjutaan ulosottoviranomaisten erikoisperinnällä sekä Konkurssiasiamiehen toimiston ja muiden viranomaisten yhteistyöllä. Vuonna 2009 ulosoton erikoisperinnässä oli selvitettävänä noin 400 tapausta, joista saatu perimistulos oli 36 milj. euroa. Takavarikoituna tai ulosmittattuna oli vuoden 2009 lopussa omaisuutta 100 milj. euron arvosta.

Oikeusturvan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään lainsäädännön osalta luvussa 25.01, tuomioistuinten, oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan osalta luvussa 25.10 ja maksuhäiriöpolitiikan osalta luvussa 25.20.

Kriminaalipolitiikka

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteina ovat rikollisuuden ja rikollisuuden haittojen vähentäminen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantaminen. Tämä edellyttää useiden hallinnonalojen yhteistä tavoitteenasettelua ja yhteisiä toimintalinjoja.

Oikeusministeriön hallinnonalalla erityisiä tavoitteita ovat väkivaltarikollisuuden ja uusintarikollisuuden vähentäminen sekä rikosvastuun joutuisa toteuttaminen. Erityisesti pyritään vähentämään naisiin ja lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään rikosentorjunnan ja lainsäädännön osalta luvussa 25.01, syyttäjän toimien osalta luvussa 25.30 ja rangaistusten täytäntöönpanon osalta luvussa 25.40.

Arjen oikeussuhteet

Tavoitteena on turvata kansalaisten toiminnan ja valinnan vapaus ja siten lisätä yhteiskunnan, talouden ja kansalaisten toimeliaisuutta ja hyvinvointia. Samalla lainsäädännössä on myös huolehdittava heikomman osapuolen suojaamisesta, erityisesti kuluttajansuojassa ja perheoikeudessa.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Tuottavuusohjelman mukainen tuottavuustoimenpitein aikaansaatava henkilöstövähennys hallinnonalalla on 124 henkilötyövuotta vuonna 2011.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Toiminnassa tavoitellaan yhdenvertaisuutta ja noudatetaan sukupuolten välisen tasa-arvon periaatteita. Jotta sukupuolinäkökulman huomioon ottaminen toiminnassa ja lainvalmistelussa varmistuisi, oikeusministeriön tasa-arvotyöryhmä käy säännönmukaisesti läpi toiminta- ja taloussuunnitelman sekä luettelon säädösvalmisteluhankkeista tasa-arvon kannalta merkityksellisten asioiden tunnistamiseksi ja tarkastelun kohteeksi ottamiseksi. Tasa-arvon kannalta merkittävä uudistus on lähisuhteissa tapahtuneiden pahoinpitelyjen saattaminen aiempaa laajemmin virallisen syytteen alaiseksi. Väkivallan ja sen seurausten torjunnassa naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy on keskeisellä sijalla.

Oikeusministeriön tasa-arvosuunnitelman mukaisena tavoitteena on, että eri työtehtäviin valitaan tasapuolisesti naisia ja miehiä. Hallinnonalalla kannustetaan naisia hakemaan johtotehtäviin.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	106 227	101 408	108 658	7 250	7
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 194	25 340	25 504	164	1
02. Oikeushallinnon tietotekniikka-keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-178	1	1	—	—
03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 476	6 241	6 649	408	7
04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 842	1 975	1 854	- 121	- 6
20. Erityismenot (arviomääräraha)	9 556	7 400	8 860	1 460	20
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	—	119	119	0
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnäköarvomenot (arviomääräraha)	48 746	46 000	51 000	5 000	11
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	2 100	2 301	2 521	220	10
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	11 490	12 150	12 150	—	—
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	336 591	324 287	334 596	10 309	3
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 061	8 144	8 477	333	4
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 650	10 075	9 998	- 77	- 1
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	235 412	229 470	232 519	3 049	1
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 458	26 100	27 151	1 051	4
05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 167	14 498	14 451	- 47	- 0
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	40 843	36 000	42 000	6 000	17
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	94 078	97 314	98 806	1 492	2
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	94 078	97 314	98 806	1 492	2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
30. Syyttäjät	39 893	42 543	43 875	1 332	3
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 893	42 543	43 875	1 332	3
40. Rangaistusten täytäntöönpano	219 665	224 821	225 524	703	0
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	213 640	218 796	219 499	703	0
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	6 025	6 025	6 025	—	—
50. Vaalimenot	16 011	2 037	18 422	16 385	804
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	16 011	2 037	18 422	16 385	804
Yhteensä	812 464	792 410	829 881	37 471	5
Henkilöstön kokonaismäärä	9 925	9 472	9 334		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriö toiminta-ajatuksensa mukaisesti osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiansa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2011.

Perusoikeudet, valtiollinen järjestelmä ja demokratia

Valtioneuvostossa toteutetaan hallitusohjelman puolivälin arvioinnissa annetut linjaukset lainvalmistelun laadun varmistamiseksi. Parannetaan säädösvalmistelijoiden osaamista kehittämällä ohjeistusta, asiantuntija- ja tukipalveluja sekä järjestämällä koulutusta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen suorittamien selvitysten ja OECD:n Suomea koskevan maatutkinnan johdosta antamien suositusten pohjalta jatketaan pyrkimyksiä valtioneuvoston yhteisen säädöspoliittisen lähestymistavan ja säädösvalmistelua koskevien menettelytapojen kehittämiseksi.

Oikeusministeriön laintarkastuksen kattavuustavoite on, että vähintään 80 % lakiehdotuksista ja vähintään 70 % kaikista säädösehdotuksista tarkastetaan. Tarkastuksen joutuisuuden tavoite on 15 päivää.

Vahvistetaan kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteluun ja päätöksentekoon ja edistetään kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. Erityisesti heikommin osallistuvien ryhmien, muiden muassa nuorten ja maahanmuuttajien, tietoisuutta omista osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista lisätään. Valmistellaan valtiorhallinnon ja eduskunnan yhteinen sähköinen osallistumisympäristö, jonka kautta kansalaisilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa hallinnon valmisteluun. Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta KANE:n puitteissa vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä muun muassa kartoittamalla järjestöjen taloudellisiin toimintaedellytyksiin liittyvät ongelmakohdat sekä kehittämällä malli järjestöjen avustuksiin liittyvien neuvonta- ja tukipalveluiden toteuttamiseen.

EU:ssa vaikutetaan erityisesti asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön kehittämiseen ja soveltamiseen sekä hankkeisiin, jotka liittyvät eurooppalaista hallintotapaa koskevaan säädökseen sekä perus- ja ihmisoikeuksien suojan kehittämiseen EU:n toiminnassa.

Oikeusturva

Oikeusministeriö käynnistää vuonna 2010 selvityksen, jossa tarkastellaan hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenteita ja niiden kehittämistarpeita. Muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen koskeva oikeudenkäymiskaaren muutos sisältää nykyisen seurantajärjestelmän korvaavan jatkokäsittelylupajärjestelmän. Muutoksenhakua koskeva lupajärjestelmä on soveltamisalaltaan rajoitettu. Riita-asiassa jatkokäsittelylupa tarvitaan, jos riidan rahamäärä on tiettyä määrää pienempi. Rikosasioissa jatkokäsittelyluvan tarve määräytyy tuomitun rangaistuksen perusteella. Jatkokäsittelylupajärjestelmällä pyritään luomaan hovioikeuksissa edellytykset sille, että voimavoja voidaan kohdentaa nykyistä paremmin asioiden laadun vaatimalla tavalla. Uudistus tulee voimaan vuoden 2011 alusta lukien.

Toteutetaan ja käynnistetään oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön yhteistyönä vuoden 2010 aikana laadittavan esitutkintaa, syyteharkintaa ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamista koskevan kokonaissuunnitelman mukaisia toimenpiteitä.

Aloitetaan oikeudenkäymiskaaren todistelua koskevien säännösten ajanmukaistaminen.

Turvataan asiantuntemus immateriaalioikeusasioiden tuomioistuinkäsittelyssä valmistelulla niiden keskittäminen markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä hallituksen 26.3.2009 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Periaatepäätöksessä on sitouduttu turvaamaan oikeusministeriölle riittävät resurssit keskittämisen toteuttamiseen. Tämä lisärahoitus on hankkeen toteuttamisen edellytys.

Seurataan velkajärjestelyjärjestelmien toimivuutta ja kehitetään niitä siten, että ne edistävät velallisten palaamista aiempaa helpommin ja nopeammin aktiivisiksi toimijoiksi yhteiskuntaan. Jatketään velkajärjestelylain ja konkurssilain tarkistusten valmistelua tavoitteena antaa esitykset vuonna 2011. Ulosoton erikoisperintä pyritään laajentamaan valtakunnalliseksi.

Lapsiystävällisen oikeudenkäynnin kokeilua varten on asetettu työryhmä, jonka tehtävänä on laatia selvitys asiantuntija-avustajan käytön kokeilemisesta lapsen huolto-oikeudenkäynneissä ja valmistella ehdotus mallin kokeilemisesta nykyisen lainsäädännön perusteella. Tätä ns. Follo-mallia koskeva kokeilu on tarkoitus toteuttaa asiantuntija-avusteisena sovitteluna tuomioistuinsovitteilulain säännösten mukaan vuodesta 2011 lukien.

Valmistellaan rangaistusmääräys- ja rikesakkomenettelyä koskevan lainsäädännön uudistamisen voimaantuloa.

Jatketään hallintolainkäyttöjärjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä. Tavoitteena on kehittää hallintolainkäytön sääntelyä niin, että asiat voidaan ratkaista nykyistä joutuisammin ja edullisemmin.

Pannaan täytäntöön hyväksytyt EU-säädökset ja osallistutaan aktiivisesti vireillä olevaan valmistelutyöhön. Siviiliasioissa tavoitteena ovat selkeät ja samalla yleisiä oikeusperiaatteita vastaavat ratkaisut oikeussuhteisiin sovellettavasta laista kansainvälisiä liittyviä sisältävissä tapauksissa.

Kriminaalipolitiikka

Edistetään tietoon pohjautuvaa väkivallan ja rikollisuuden ehkäisyä osana kuntien laaja-alaista turvallisuussuunnittelua sekä tuetaan mm. vakavan väkivallan riskin arviointiin tähtääviä pilottihankkeita. Toteutetaan niitä ehkäisytöitä, jotka on valittu painopisteiksi vuoden 2008 lopussa päättyneen väkivallan vähentämishjelman arvioinnin perusteella. Rikoksentorjunnassa prioriteeteina ovat nuorisoon tekemän ja nuorisoon kohdistuvan sekä naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentäminen.

Parannetaan rikosten uhrien asemaa sitä selvittävän tutkimuksen pohjalta ja ehkäistään uusiutuvaa uhriksi joutumista. Tavoitteena on, että uhrien, erityisesti lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien, tarpeet otetaan tukitoimissa ja oikeusprosessissa entistä paremmin huomioon.

Rangaistusten täytäntöönpanossa siirretään toiminnan painopistettä laitoseuraamuksista yhdyskuntaseuraamuksiin ja suljetuista laitoksista avolaitoksiin. Seuraamusjärjestelmän vaikuttavuuden, kustannustehokkuuden ja hallitun vapauttamisen parantamiseksi kehitetään sähköisen valvonnan käyttöä eri seuraamusten täytäntöönpanon tukena.

Täytäntöönpanossa hyödynnetään yhteiskunnan palvelutarjontaa sekä rakennetaan rangaistustaan suorittavien yhteiskuntaan integroivia jatkumia. Erityistä huomiota kiinnitetään väkivaltaisen käyttäytymisen vähentämiseen tähtäävien toimintaohjelmien toteuttamiseen. Hallitun vapauttamisen parantamiseksi perustetaan vapauttamisyksiköitä.

Rikosprosessin tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi parannetaan poliisin, syyttäjän ja tuomareiden yhteistyötä.

Valmistellaan esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön kokonaisuudistuksen voimaantuloa, jolla selkeytetään sääntelyä ja menettelyä sekä otetaan tasapainoisesti huomioon perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen ja esitutkinnan tehokkuus.

Pannaan täytäntöön hyväksytyt EU-säädökset ja osallistutaan aktiivisesti vireillä olevaan valmistelutyöhön. Tavoitteena on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen edistäminen, joka parantaa oikeusviranomaisten välistä yhteistyötä rajat ylittävän rikollisuuden torjunnassa.

Arjen oikeussuhteet

Perheoikeuden alalla annetaan hallituksen esitys uudeksi adoptiolainiksi ja ryhdytään valmistelemaan isyyslainsäädännön kokonaisuudistusta.

Arvioidaan osakeyhtiölain ja osuuskuntalain muutostarpeet liittyen varojen jaon edellytyksiä koskevaan sääntelyyn (esimerkiksi maksukykytestin selventäminen). Jatketaan säätiölain kokonaisuudistuksen valmistelua.

Ryhdytään valmistelemaan vahingonkorvauslain julkisyhteisön korvausvastuuta koskevan sääntelyn uudistamista.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilöstömuutosten tuki

Hallinnonalalla on viime vuosina toteutettu merkittäviä, muun muassa hallinnollisten tehtävien kokoamiseen, virastojen toimintakyvyn ja toimialojen johtamisedellytysten parantamiseen sekä resurssien käytön tehostamiseen tähtääviä rakennemuutoksia. Vuonna 2010 toteutettiin rakenneuudistus käräjäoikeuksissa, uudistettiin ulosoton keskushallinto, muodostettiin kriminaalihuollostasta ja vankeinhoidosta yksi yhtenäinen organisaatio sekä siirrettiin Oikeushallinnon palvelukeskus osaksi valtionhallinnon yhteistä palvelukeskusta.

Rakennemuutoksille asetettujen tavoitteiden toteuttaminen edellyttää lähivuosina kaikilla toimialoilla määrätietoista toimipaikkaverkoston kehittämistä sekä henkilöstömuutosten toteuttamista hallinnonalan perustehtäviä ja tuottavuuden kehittämistä tukevalla tavalla. Muutosten toteuttamisessa kiinnitetään erityistä huomiota hyvään henkilöstöpolitiikkaan ja työyhteisöjen toimivuuden parantamiseen. Rakennemuutoksia tukemaan on asetettu erityinen henkilöstömuutosten tukiryhmä, joka ohjaa, seuraa ja arvioi muutosten valmistelua ja toimeenpanoa. Henkilöstömuutosten tukityön tavoitteena on pitää tasapainossa muuttuvan työelämän asettamat tavoitteet, henkilöstöpoliittiset vaatimukset ja tuottavuustavoitteiden asettamat velvoitteet.

Hallinnonalan tietohallinnon ja toimitila-asioiden johtamista tehostetaan.

Väestön ikääntymisestä johtuen voimakkaassa kasvussa olevien yleisten edunvalvontatehtävien osalta tavoitteena on vuonna 2010 valmistuvien ehdotusten pohjalta lisätä ostopalvelujen osuutta sekä kannustaa edunvalvontavaltuuksien käyttöön.

Yhä tärkeämpi kriminaalipolitiikan, oikeusturvan ja lainsäädännön sekä demokratian ja kansalaisvaikuttamisen johdonmukaisen kehittämisen edellytys on kattava tutkimustoiminta. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on valtion pienin sektoritutkimuslaitos ja ministeriön käytössä olevat tutkimusresurssit ovat vähäiset. Tavoitteena on lähivuosina parantaa Oikeuspoliittisen tutkimus-

laitoksen ja ministeriön edellytyksiä tuottaa nykyistä kattavammin tutkimustietoa oikeuselämäs-

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriön tasa-arvosuunnitelman mukaisena tavoitteena on, että eri työtehtäviin valitaan tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tasa-arvonäkökulma otetaan huomioon rekrytointiprosessin kaikissa vaiheissa. Rekrytointiin liittyvää dokumentointia ja tilastointia kehitetään edelleen siten, että tietoja hakijoista saadaan myös sukupuolittain eriteltynä.

Tietoja henkilöstöstä

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	254	246	239
Keski-ikä	46,9	46,7	46,5
Naisten osuus, %	66	66	66
Työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,6	3,6
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,6	7,6	7,6
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	356	218	207
Keski-ikä	48,7	48,9	49,1
Naisten osuus, %	62	56	56
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,2	3,2
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,8	8,0	8,0

Tuottavuusohjelman mukainen tuottavuustoimenpitein aikaansaatava henkilöstövähennys ministeriön ja luvun muiden virastojen osalta on yhdeksän henkilötyövuotta vuonna 2011.

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 504 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuk-
sien maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	27 116	25 370	25 534
Bruttotulot	411	30	30
Nettomenot	26 705	25 340	25 504
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 778		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 267		

Määrärahan arvioitu käyttö päätoiminnoittain	%
Yhteiskuntapoliittiset tehtävät, sidosryhmäyhteistyö ja ulkoinen viestintä	7
Säädösvalmistelu	20
EU- ja kansainvälinen yhteistyö	15
Ministeriön ja hallinnonalan ohjaus ja kehittäminen	16
Ministeriön muut hallintotehtävät	3
Ministeriön sisäinen hallinto	24
Palkallinen poissaolo	15

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	190
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	73
Tuottavuustoimet	-155
Kansainvälisiin elatusapuihin liittyvien tehtävien siirto momentilta 24.01.01(1 htv)	82
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen palvelumaksujen oikaisu, siirto momentille 25.01.03	-6
Siirto momentilta 25.20.01	80
Yhteensä	164

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	5 900	5 900	6 100
Bruttotulot	5 977	5 899	6 099
Nettomenot	-77	1	1
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	102		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1		

2011 talousarvio	1 000
2010 talousarvio	1 000
2009 tilinpäätös	-177 532

03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 649 000 euroa.

2011 talousarvio	25 504 000
2010 III lisätalousarvio	125 000
2010 talousarvio	25 340 000
2009 tilinpäätös	26 194 000

02. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 euroa.

Selvitysosa: Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen tehtävänä on tuottaa hallinnonalan virastoille tietotekniikan kehittämis-, asiantuntija-, tuotanto-, hankinta- ja tukipalveluja, jotka tukevat virastojen toimintaprosesseja ja niiden kehittämistä. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toiminta rahoitetaan kokonaan palvelumaksuilla. Palveluiden tuottaminen perustuu tilaaja-tuottajamallin mukaisesti palvelusopimuksiin, joissa palvelut on kuvattu, tuotteistettu ja hinnoiteltu. Tavoitteena on tuottaa tietotekniset palvelut tehokkaasti ja saada kustannusetuja hankintojen laajuudella.

Määrärahaa saa käyttää oikeusrekisterikeskuksen, onnettomuustutkintakeskuksen, tietosuojalautakunnan ja tietosuojavaltuutetun toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 32 § 1 momentin 1 kohdassa (125/2009) säädetyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysosa: Oikeusrekisterikeskus on oikeushallinnon valtakunnallinen sakkojen, valtiolle tulevien korvausten ja maksujen täytäntöönpanija sekä oikeushallinnon keskeisten rekisterien pitäjä. Oikeusrekisterikeskuksen yleistavoitteen mukaan perintä- ja rekisteröintitehtävät sekä tietojen luovutus hoidetaan nopeasti oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen. Vuonna 2010 annetaan hallituksen esitys oikeushallinnon tietojärjestelmistä, jonka mukaan oikeusrekisterikeskuksesta tulee valtakunnallisen tietojärjestelmän rekisterinpitäjä. Lisäksi vuonna 2010 annetaan hallituksen esitys laeiksi eläintenpitokieltorekisteristä sekä rikoslain 17 luvun, eläinsuojelulain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta. Eläintenpitokieltorekisterin perustamiskustannukset ovat 70 000 euroa.

Onnettomuustutkintakeskuksen tavoitteena on selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuosituksen toteutumista.

Tietosuojalautakunnan tehtävänä on käsitellä ja ratkaista asiat, jotka henkilötietolain (523/1999) mukaan kuuluvat sen päätettäväksi sekä seurata henkilötietojen käsittelyä koskevan

lainsäädännön kehittämistarvetta ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Tietosuojavaltuutetun toimisto antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa. Sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa (125/2009) tarkoitetuista valvontatehtävistä ei ole kertynyt kevääseen 2010 mennessä maksutuloja ja niiden määrää vuonna 2011 ei voida luotettavasti arvioida. Valvontatehtävien hoitoon hankitun asiantuntemuksen säilyttäminen edellyttää, että siitä aiheutuvat 200 000 euron menot rahoitetaan bruttobudjetoinnilla, jolloin valvonnasta perittävät maksutulot tuloutetaan momentille 12.25.99.

Oikeusrekisterikeskuksen tietotekniikkaympäristön turvaamiseen on myönnetty vuosina 2008—2010 yhteensä 1 100 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 400 000 euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	7 332	6 871	7 249
Bruttotulot	623	630	600
Nettomenot	6 709	6 241	6 649
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	718		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	485		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeusrekisterikeskus	3 740
Onnettomuustutkintakeskus	1 085
Tietosuojalautakunta	20
Tietosuojavaltuutetun toimisto	1 539
Palvelukeskusten maksut	265
Yhteensä	6 649

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	44
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	18
Tuottavuustoimet	-75
Tietosuojavaltuutetun toimiston valvontatehtävien bruttobudjetointi	70

Eläintenpitokieltorekisteri	70
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmien kehittäminen (liikenne-rikosilmoitusten uusiminen)	100
Oikeusrekisterikeskuksen tietotekniikkaympäristön turvaaminen	
— siirto momentilta 28.70.20	400
— vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto	-400
Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen palvelumaksujen oikaisu, siirto momenteilta 25.01.01, 25.10.03, 25.10.05, 25.20.01 ja 25.40.01	60
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutokset, siirto momenteilta 25.10.03 ja 25.40.01	140
Muu muutos yhteensä	-19
Yhteensä	408
2011 talousarvio	6 649 000
2010 III lisätalousarvio	158 000
2010 talousarvio	6 241 000
2009 tilinpäätös	6 476 000

04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 854 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tavoitteena on tukea oikeusministeriön suunnittelua, lainvalmistelua ja päätöksentekoa sekä hallinnonalan toimijoiden ja yhteiskunnan tietotarpeita.

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipolitiittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	2 674	2 435	2 354
Bruttotulot	754	460	500
Nettomenot	1 920	1 975	1 854
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	364		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	286		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos	1 256
Kriminaalipolitiikan instituutti	508
Palvelukeskusten maksut	90
Yhteensä	1 854

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-150
Palkkausten tarkistukset	22
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	6
Muu muutos yhteensä	1
Yhteensä	-121

2011 talousarvio	1 854 000
2010 III lisätalousarvio	15 000
2010 talousarvio	1 975 000
2009 tilinpäätös	1 842 000

20. *Erityismenot* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 8 860 000 euroa.
 Määrärahaa saa käyttää:
 1) onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/1985) mukaan onnettomuustutkintaa varten asetetuista tutkintalautakunnista sekä valtioneuvoston päättämässä laajuudessa kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
 2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen
 3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen maksamiseen
 4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen
 5) oikeudenkäynnin viivästyksen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen.

2011 talousarvio	8 860 000
2010 III lisätalousarvio	1 460 000
2010 talousarvio	7 400 000
2009 tilinpäätös	9 555 846

21. *Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 119 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

2011 talousarvio 119 000

29. *Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 000 000 euroa.

2011 talousarvio	51 000 000
2010 talousarvio	46 000 000
2009 tilinpäätös	48 745 942

50. *Avustukset* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 521 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen

2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin

3) avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille, avustuksiin maakuntien liitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä ja maakuntien liitoille avustuksiin alueensa vesi- ja maanomistusoikeuksien selvittämiseen

4) avustuksiin oikeusjärjestyksen kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan

5) avustuksiin ympäristövahingoista johtuvien oikeudenkäyntien korvaamiseen sekä ympäristönsuojelua koskevissa hallintoasioissa aiheutuneisiin tarpeellisiin edunvalvontakustannuksiin edellyttäen, että asialla voidaan katsoa olevan tärkeää merkitystä yleisen ympäristönsuojelun edun kannalta tai huomattavaa vaikutusta lukuisten henkilöiden oloihin, eikä asianosaiselle tai kantajalle aiheutuvia kuluja voida pitää kohtuullisina ottaen huomioon hänen maksukykynsä.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)*Selvitysosa:*

Avustukset saamelaisten kulttuuri- itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	1 751
Avustukset saamelaiskulttuurikeskuksen hallintotilojen irtokalusteiden ja AV- laitteiden hankintaan (enintään)	250
Muut avustukset (enintään)	520
Yhteensä	2 521

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimus- valtuus						
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	-	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200/vuosi
Vuoden 2011 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Valtuus yhteensä	-	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200/vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskulttuurikeskuksen hallintotilojen irtokalusteiden ja AV-laitteiden hankinta (kertameno)	250
Maanomistus- ja vesioikeuksien selvitystyö	-30
Yhteensä	220

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2011 talousarvio	2 521 000
2010 talousarvio	2 301 000
2009 tilinpäätös	2 099 950

2011 talousarvio	12 150 000
2010 talousarvio	12 150 000
2009 tilinpäätös	11 490 302

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 150 000 euroa.

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Riippumattomat sekä hyvin ja tehokkaasti toimivat tuomioistuimet ovat edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiseksi sekä oikeusvarmuudelle, jota niin talouden toiminta kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestäminenkin vaativat. Niin ikään ne ovat edellytys yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiselle sekä ristiriitojen selvittämiseksi tasapuolisesti ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta.

Tuomioistuinten käsiteltäväksi tulee yhä useammin laajoja ja oikeudellisesti vaativia asioita sekä uudenlaisia oikeudellisia kysymyksiä. Yhtenä syynä tähän on EU-säädösten ulottuminen vähitellen yhä laajemmalle alueelle myös yksityisoikeudellisiin ja rikosoikeudellisiin kysymyksiin.

Niin ikään kotimaisessa eri alojen lainsäädännössä tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka vaativat perehtymistä ja tulkintaa tuomioistuimissa. Myös yhteiskunnan jäsenten oikeusturvaa koskevat odotukset ovat kasvaneet. Nämä seikat asettavat sekä yleisten tuomioistuinten että hallintotuomioistuinten osalta yhä suurempia vaatimuksia niin lainkäyttöjärjestelmän toimivuudelle kuin henkilöstön ammatillisille taidoillekin.

Taloudellinen taantuma vaikuttaa tuomioistuinten asianmääriin. Yleisissä tuomioistuimissa kasvua on ollut konkurssi-, velkajärjestely- ja yrityssaneerausasioissa sekä summaarisissa asioissa. Asianmäärien arvioidaan pysyvän korkealla tasolla myös vuonna 2011. Hallintotuomioistuimissa ennakoidaan, että sosiaali- ja terveysasioita sekä toimeentuloturvaan liittyviä asioita saapuu edelleen runsaasti. Myös turvapaikka-asioiden suuri määrä työllistää merkittävästi hallinto-oikeuksia.

Tuomioistuimet toteuttavat oikeusturvaa, joka on valtion keskeinen perustehtävä. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädelty myös kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimien arvioi oikeuskäytännöllään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Suomi on saanut useita langettavia päätöksiä liian pitkään kestäneistä oikeudenkäynneistä. Jotta oikeudenkäynnit eivät pitkittyisi, on tärkeää, että tuomioistuimilla on asioiden käsittelyyn tarvittavat voimavarat. Lisäksi tulee varmistaa, että toimintatavat ovat sellaiset, että oikeudenkäyntien kokonaiskestosta otetaan riittävästi vastuuta asian käsittelyä jokaisessa vaiheessa.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta. Lainkäytön laatu ja toimivuus yleisissä tuomioistuimissa ovat edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaiselle oikeusturvalle sekä oikeusvarmuudelle, joka luo perustan sille, että ihmiset, yritykset ja yhteisöt voivat järjestää toimintansa luottaen lain ja sopimusten mukaisten oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumiseen.

Talousrikosasioiden käsittelyä tehostetaan. Yksittäisen laajan talousrikosasian (WinCapita-juttu) käsittelyyn joudutaan kohdentamaan huomattavat voimavarat tuomioistuimissa. Lainsäädäntöä muutetaan siten, että lähisuhdeväkivaltaa koskevat asiat käsitellään aiempaa useammin viranomaisaloitteisesti. Hovioikeuksissa otetaan käyttöön jatkokäsittelylupajärjestelmä. Lautamiesten käytön vähentämisestä säästyviä varoja tullaan vuonna 2011 edelleen käyttämään pahiten ruuhkautuneiden käräjäoikeuksien vahvistamiseen.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemisiin päätöksiin. Tuomioistuinten noin 35 000 ratkaisua antavat oikeussuojaa yksittäistapauksissa, mutta niiden ratkaisukäytäntö ohjaa myös yleisemmin hallinnon toimintaa. Tämä on omiaan parantamaan koko yhteiskunnan toiminta- ja kilpailukykyä. Hallintotuomioistuinten päätökset koskevat esimerkiksi verotusta, taloudellista kilpailua sekä julkisia hankintoja, maankäytön suunnittelua ja rakentamista sekä liikenneyhteyksiä. Hallintotuomioistuimet huolehtivat oikeusturvasta myös ratkaistaessa toimeentuloon tai lasten huostaanottoon ja muita sosiaaliturvaan liittyviä asioita taikka ulkomaalaisasioita.

Tietoja henkilöstöstä

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Yleiset tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	2 775	2 529	2 514
Keski-ikä	47,9	48,0	48,0
Naisten osuus, %	68,5	68,0	68,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,9	8,0	8,0
Hallintotuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	695	690	680
Keski-ikä	47,8	48,0	48,0
Naisten osuus, %	68,0	68,0	68,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,5	9,0	9,0

Tuottavuusohjelman mukainen tuottavuustoimenpitein tavoiteltava henkilöstövähennys tuomioistuinlaitoksessa on 25 henkilötyövuotta vuonna 2011. Käräjäoikeuksista siirrettiin vuoden 2010 alusta lukien 213 henkilötyövuotta Maanmittauslaitokseen, mistä kuitenkin kahdeksan henkilötyövuotta on väli aikaista, vain vuosia 2010 ja 2011 koskevaa siirtoa Maanmittauslaitokselle.

Oikeusavun tavoitteena on oikeusturvan toteuttaminen oikeusapuasioissa yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja vähäisin kustannuksin. Valtion oikeusaputoimistojen tehtävänä on oikeusapupäätösten tekeminen ja asianajotyö oikeusapuasioissa. Valtion oikeusaputoimistoista kansalainen voi saada itselleen oikeudellisten asioiden hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusaputoimistojen käsittelemistä asioista keskimäärin 62 % hoidetaan korvauksetta ja osakorvausta vastaan oikeusapua annetaan 30 prosentissa asioista. Palvelun saatavuutta seurataan jonotusajan kautta. Yksityisille asiamiehille tehtävien oikeusapupäätöksien tekeminen on siirretty pääkaupunkiseudun oikeusaputoimistoista muualle maahan, millä pyritään lyhentämään toimistojen keskimääräistä 15 päivän jonotusaikaa 11 päivään.

Oikeusaputoimistoihin saapuneista asioista suurimman osan muodostavat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat. Oikeusaputoimistot antavat myös puhelinpalvelua, jolla kansalaiset saavat apua oikeudellisiin ongelmiin vaivattomasti ja ongelman alkuvaiheessa. Oikeusapua oikeusapupäätöksen nojalla antavat myös asianajajat ja muut yksityiset lakimiehet.

Kuluttajariitalautakunta toteuttaa oikeusturvaa antamalla kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinoharjoittajien välisiin sekä asuntoa koskeviin yksityisten välisiin erimielisyyksiin. Kuluttajariitalautakunta ennaltaehkäisee, sovittelee ja ratkaisee lautakunnan toimivaltaan kuuluvia riita-asioita puolueettomasti, asiantuntevasti ja taloudellisesti. Lautakunta pyrkii ennen kirjallisen ratkaisusuosituksen antamista mahdollisuuksien mukaan saattamaan osapuolet sovintoon keskenään. Sovintojen määrän lisääntymiseen ovat vaikuttaneet muun muassa perustellut luopumis- ja sovintoesitykset. Yksinkertainen käsittely on nopeuttanut valitusten käsittelyä. Vaikiintuneella ratkaisukäytännöllään ja periaatteellisesti tärkeillä täysistuntoratkaisuillaan lautakunta linjaa ja ohjaa kuluttajaoikeutta.

Yleinen edunvalvoja toimii päämiehensä puolesta tämän etua puolustaen. Yleisen edunvalvonnan asiakkaita ovat henkilöt, jotka eivät kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioita sairauden tai muun syyn takia. Asiakkaina on vanhuksia, mielenterveysongelmaisia, kehitysvammaisia ja alkoholiongelmaisia. Edunvalvojan toiminta on luonteeltaan yksityisoikeudellisten asioiden hoitoa, kuten sopimusten tekemistä, etuuksien hakemista, kirjanpitoa, sijoitustoimintaa ja laskujen maksua.

Tietoja henkilöstöstä

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Oikeusaputoimistot ja yleinen edunvalvonta			
Henkilöstömäärä, oikeusaputoimistot, htv	932	909	916
Keski-ikä	48,7	48,8	48,8
Naisten osuus, %	83	83	83
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	9,9	9,9	9,9
Kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	34	32	32
Keski-ikä	47,0	47,0	47,0
Naisten osuus, %	56	56	56
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,8	6,8	6,8

Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan tuottavuusohjelman mukaisesta 35 henkilötyövuoden säästötavoitteesta on vielä jäljellä viisi henkilötyövuotta, mikä toteutetaan vuonna 2011.

Yleisen edunvalvonnan tuottavuusohjelman mukaiset säästötavoitteet ajoittuvat vuosille 2012—2015. Vuosina 2009—2010 edunvalvonnasta on vähennetty etupainotteisesti 35 henkilötyövuotta.

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 477 000 euroa.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuin riita- ja rikosasioissa. Sen tärkein tehtävä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita ja antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenanmaan itsehallintoa koskevista asioista. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuinten lainkäyttöä ja sen johdolla laaditaan vuosittain yleisten tuomioistuinten toimintakertomus.

Oikeuskäytäntöä pyritään valituslupahakemusten pohjalta ohjaamaan kaikilla esiin tulevilla oikeudenaloilla kulloinkin ajankohtaisten tarpeiden mukaan antamalla sovellettavien oikeussääntöjen pohjalta hyvin harkittuja ja avoimesti perusteltuja ratkaisuja kohtuullisessa ajassa.

Hovioikeuksissa käyttöön otettavan muutoksenhakua koskevan jatkokäsittelylupajärjestel-

män ennakoidaan lisäävän ainakin alkuvaiheessa korkeimpaan oikeuteen tulevien asioiden määrää. Samoin Suomen heikko taloudellinen tilanne vaikuttaa asiamäärään lisäävästi.

Korkeimpaan oikeuteen arvioidaan vuonna 2011 saapuvan noin 2 900 asiaa. Tavoitteena on, että valituslupan myöntämistä tai epäämistä koskeva päätös annetaan mahdollisimman joutuisasti, jotta niissä asioissa, joissa valituslupaa ei myönnetä, ratkaisun lainvoimaisuus ei viivästy tarpeettomasti. Jatkokäsittelylupajärjestelmän käyttöönottamisen yhteydessä otetaan käyttöön myös ohivalitus suoraan korkeimpaan oikeuteen. Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhtenäistävä ja muutoksenhakua vähentävä vaikutus.

Korkeimpaan oikeuteen saapuvissa asioissa on havaittavissa sovellettavien oikeussääntöjen moninaistuminen, kuten eurooppaoikeuden ja muun kansainvälisen oikeuden kasvava merkitys. Sääntelyn ja muiden oikeuslähteiden lisääntyminen, muuttuminen ja juttujen moni-

mutkaistuminen lisäävät saapuvien asioiden käsittelyn vaativuutta.

Tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma	2010 tavoite/arvio	2011 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 629	3 000	2 900
— myönnetty valitusluvut	146	140	140
— annetut asiaratkaisut	135	-	140
— julkaistut ratkaisut	94	110	110
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	5,1	5,0	5,0
— valituslupa-asiat	4,1	4,0	4,0
— asiaratkaisut	14,5	14,0	14,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 216	2 715	2 990
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	33	38	38

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 120 000 euroa momentille 12.25.10.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	113
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	28
Tuottavuustoimet	-34
Toimintaedellytysten turvaaminen	100
Toimitilojen saneeraus	126
Yhteensä	333
2011 talousarvio	8 477 000
2010 III lisätalousarvio	89 000
2010 talousarvio	8 144 000
2009 tilinpäätös	8 061 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 998 000 euroa.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintolainkäyttöasiat ylimpänä oikeusasteena. Suurimpia asiaryhmiä ovat verotus, rakentaminen ja kaavoitus, ympäristöasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, ulkomaalaisasiat, kunnallishallinto sekä kilpailuasiat ja julkiset hankinnat.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemisista asioista noin 80 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvoston ja ministeriöiden päätöksistä tehdyt valitukset.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten merkitystä koko julkisen vallan toimivuudelle ja luottamukselle on arvioitu joulukuussa 2009 valmistuneessa tutkimuksessa oikeusturvan todellisuudesta. Tutkimuksessa selvitettiin hallinnon ja hallintolainkäytön toiminnallisia yhteyksiä ja osoitettiin hallintotuomioistuinten ratkaisujen merkitys hallinnon toimivuudelle.

Korkein hallinto-oikeus valvoo lainkäyttöä muun muassa seuraamalla hallintotuomioistuinten toiminnan joutuisuutta, voimavarojen riittävyttä ja päätösten laatua sekä järjestämällä neuvottelupäiviä ja laatimalla hallintotuomioistuinten yhteisen toimintakertomuksen. Tällä valvontatehtävällä on oikeusturvan kokonaisuuden kannalta olennainen merkitys.

Korkein hallinto-oikeus antaa yksittäisissä tapauksissa asianosaisille oikeusturvaa, mutta sen ratkaisukäytännöllä on myös yleisempi hallintolainkäyttöä ja hallinnon toimintaa ohjaava merkitys. Tämän vuoksi sen tavoitteena on antaa muutoksenhakuasioissa hyvin perusteltuja ratkaisuja joutuisasti.

Vuonna 2011 tavoitteena on ratkaista 4 000 lainkäyttöasiaa. Ratkaistavien asioiden keskimääräiseksi käsittelyajaksi arvioidaan muo-

dostuvan 9,5 kuukautta siten, että niistä 30 % on ratkaistu alle kuudessa kuukaudessa ja 50 % alle yhdeksässä kuukaudessa.

Tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma	2010 tavoite/arvio	2011 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	3 965	4 000	4 000
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	10,2	9,0	9,5
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 458	2 431	2 550
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	41	40	41

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 330 000 euroa momentille 12.25.10.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2010 kertaluonteisen lisäyksen vähentäminen	-200
Palkkausten tarkistukset	138
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	34
Tuottavuustoimet	-49
Yhteensä	-77
2011 talousarvio	9 998 000
2010 III lisätalousarvio	108 000
2010 talousarvio	10 075 000
2009 tilinpäätös	9 650 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 232 519 000 euroa.

Käräjäoikeuksiin voidaan 1.2.2011 lukien perustaa kaksi käräjätuomarin virkaa (T11) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan kaksi käräjäoikeuden laamannin virkaa (T17 ja T15).

Selvitysosa: Hovioikeuksiin saapui yhteensä 11 435 asiaa vuonna 2009. Vuonna 2011 arvioidaan saapuvan noin 11 500 asiaa. Vuonna 2009 saapuneista asioista oli 26 % riita-asioita ja 66 % rikosasioita. Keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt 6,7 kuukau-

teen. Asioista 52 % käsiteltiin alle kuudessa kuukaudessa, 84 % alle 12 kuukaudessa ja 16 % viipyi hovioikeudessa yli vuoden. Hovioikeuskohtaiset käsittelyaikaerot ovat supistuneet vuoden 2005 noin kuudesta kuukaudesta 4,2 kuukauteen vuonna 2009. Tavoitteena on supistaa ero kolmeen kuukauteen vuonna 2011. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista on alle 10 %.

Jatkovalituslupajärjestelmän käyttöönotto tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että järjestelmään liittyvät hovioikeuksien toimintaprosessit ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisia oikeusturvan toteuttamiseksi.

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 2009 noin 455 000 rikos- ja siviilioikeudellista asiaa. Siviilioikeudellisia asioita saapui noin 369 000, joista 311 000 tuli vireille suppealla haastehakemuksella. Näitä niin sanottuja summaarisia asioita saapui noin 34 % enemmän kuin vuonna 2008 ja niissä yleisin nimike oli velkasuhteeseen perustuva saatava, esim. ns. pikaluotto. Näiden asioiden määrä on ollut viime vuosina voimakkaassa kasvussa ja Suomen taloudellisen tilanteen vuoksi kasvu jatkuu.

Yrityssaneeraus- ja konkurssiasioita saapui vuonna 2009 kymmeniä prosentteja edellisvuotta enemmän. Vuoden 2010 tammi—maaliskuussa yrityssaneerausasioiden kasvu jatkui, mutta konkurssiasioissa oli tällä aikavälillä pieni vähennys. Asiamäärien ennakoidaan kasvavan näissä asiaryhmissä vuonna 2011.

Myös velkajärjestelyasioiden määrän arvioidaan nousevan olennaisesti.

Pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle kuudessa kuukaudessa ja enintään 25 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden. Yksinkertaiset rikosasiat on voitu käsitellä kirjallisessa menettelyssä vuoden 2006 lokakuun alusta lukien. Kirjallisesti ratkaistavien rikosasioiden osuuden arvioidaan vuonna 2011 olevan sama kuin vuonna 2009 (35 %). Kirjallisen menettelyn käyttö on vähentänyt lautamieskokoonpanojen käyttöä. Kokoonpanosäännöksiä uudistettiin vuoden 2009 alusta lukien siten, että istuntokäsittelyssä tarvitaan entistä harvemmin lautamieskokoonpanoa. Samassa yhteydessä mahdollistettiin rikosasioissa kolmen tuomarin kokoonpano, jota on tarkoitus käyttää vaikeimmissa asioissa. Rikosasioiden pääkäsittelyn peruuntumisten osalta tavoitteena on, että peruuntumisosuus ei nouse (20 % v. 2009).

Vuoden 2009 lopussa vanhoja, yli vuoden vireillä olleita laajoja riita-asioita oli 1 307 kappaletta, eli 21 % vireillä olevista asioista. Tavoitteena on, että vanhojen asioiden osuus on vuonna 2011 pienempi kuin vuonna 2009. Keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa vuonna 2009 oli 3,4 kuukautta ja pääkaupunkiseudun suurissa käräjäoikeuksissa 3,8—5,5 kuukautta. Vuonna 2011 tavoitteena on, ettei minkään käräjäoikeuden keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa ole yli kolmea kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoitteena on, että 50 prosentissa rikosasioista käsittelyaika on enintään kaksi kuukautta, ja että käsittelyaika ylittää yhdeksän kuukautta enintään 10 prosentissa rikosasioista.

Vuoden 2009 lopussa yli vuoden vireillä olleita rikosasioita oli 2 316 kappaletta eli 15 % vireillä olevista asioista. Tavoitteena on, että vanhojen vireillä olevien asioiden osuus on vuonna 2011 pienempi kuin vuonna 2009.

Ihmisoikeussopimuksen mukaan jokaisella on oikeus oikeudenkäyntiin kohtuullisen ajan kuluessa. Käsittelyajan kohtuullisuutta koskevaa tarkastelua ei voi rajata vain yhteen prosessin vaiheeseen, joten rikosasioissa käräjäoi-

keuksien tulee ottaa huomioon asian käsitteilyyn kulunut aika esitutkinnassa ja syyteharkinnassa. Käräjäoikeudet kiinnittävät huomiota asioiden joutuiseen käsittelyyn erityisesti niissä asioissa, joissa kokonaiskäsittelyaika on tavanomaista pidempi. Oikeudenkäynnin viivästymisten hyvittämistä koskevan lain (362/2009) mukaan tuomioistuin voi asianosaisen vaatimuksesta päättää, että asia määrätään kiireelliseksi, jos asian käsittelemiselle ennen muita asioita on erityisen painava syy.

Riita-asioiden sovittelusta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (663/2005) mukaisia asioita on ollut vähemmän kuin lakia valmisteltaessa arvioitiin. Lain koko voimassaoloaikana käräjäoikeudet ovat aloittaneet sovittelun yhteensä vajaassa 500 asiassa. Hovioikeuksissa sovitteluasioita on ollut muutamia. Asiakaskunnan entistä tehokkaampi informointi voisi laajentaa tuomioistuinsovittelun käyttöä. Tavoitteena on tiedottaa sovittelujärjestelmästä aktiivisesti vuonna 2011.

Hallinto-oikeuksien asianmäärät kasvoivat pääosin autoverovalitusten johdosta vuosina 2005 ja 2006 voimakkaasti, mutta vähenivät puolestaan vuosina 2007 ja 2008. Vuonna 2009 asianmäärät kasvoivat ja asioita saapui noin 22 000. Vuonna 2009 suurimpia asiaryhmiä olivat sosiaali- ja terveydenhuolto (31 %), verot (18 %), rakentaminen ja ympäristö (yhteensä 11 %), taloudellinen toiminta mukaan lukien liikenne- ja viestintäasiat (15 %) sekä ulkomaalaisasiat (10 %). Vuonna 2011 asianmäärien arvioidaan kasvavan ainakin sosiaaliturva- ja veroasioissa sekä turvapaikkavalituksissa.

Keskimääräinen käsittelyaika oli 7,8 kuukautta vuonna 2009. Asioista 48 % käsiteltiin alle kuudessa kuukaudessa, 80 % alle 12 kuukaudessa ja 20 % viipyi hallinto-oikeudessa yli vuoden. Hallinto-oikeuskohtaiset käsittelyaikaerot ovat supistuneet 3,8 kuukauteen vuonna 2009, kun ero vuonna 2005 oli 5,4 kuukautta. Tavoitteena on pienentää ero alle kolmeen kuukauteen vuonna 2011. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista on alle 10 %.

Vuoden 2008 alussa voimaan tulleen uuden lastensuojelulain toimivuus on erityisseurannassa. Vuoden 2010 aikana tulee harkittavaksi, onko perusteltua syytä säilyttää näiden asioiden ensi asteen ratkaisutoimivalta hallinto-oikeuksilla vai voitaisiinko ne siirtää lastensuojelullisiin kysymyksiin erikoistuneille toimielimille.

Vakuutusoikeyteen saapuneiden asioiden määrä kasvoi lähes 10 % vuonna 2009. Saapuneita asioita oli noin 7 000. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan edelleen kasvavan vuonna 2011 Suomen taloudellisen tilanteen johdosta ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan purkaessa ruuhkia.

Markkinaoikeus ruuhkautui pahoin vuosina 2005 ja 2006, kun julkisia hankintoja koskevi-

en valitusten määrä kasvoi voimakkaasti ja uutena asiaryhmänä tulivat ratkaistaviksi valitukset energiamarkkinaviraston päätöksistä. Hankinta-asioita koskevien valitusten määrä on kasvanut edelleen huolimatta kesäkuussa 2007 voimaan tulleesta hankintalaista. Vuonna 2011 arvioidaan saapuvan yli 600 asiaa.

Työtuomioistuimeen on 2000-luvulla saapunut vuosittain 100—190 asiaa. Vuonna 2009 saapuneiden asioiden määrä oli 193 ja asiämäärän arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuonna 2011.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2011 seuraavat alustavat arviot ja toiminnalliset tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma	2010 tavoite/arvio	2011 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	11 538	11 500	11 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,7	7,0	6,0
— käsittelyaika jatkovalituslupavaiheessa päättyvissä, kk			3,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 316	3 427	3 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	22	23	23
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä ¹⁾ , kpl	731 658	420 000	420 000
— Rikosasiat	61 477	65 000	65 000
— Laajat riita-asiat	8 897	9 000	9 000
— Summaariset asiat	294 582	280 000	300 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	3,4	3,2	3,3
— Laajat riita-asiat	8,2	8,0	8,0
— Summaariset asiat	2,2	2,1	2,4
— Velkajärjestelyasiat	5,4	5,5	5,5
Taloudellisuus (€/painotettu työmäärä)	741	750	760
Tuottavuus (työmäärä/htv)	87	85	95
Hallinto-oikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	21 494	21 000	21 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,8	7,5	7,5
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 495	1 558	1 570
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	47	46	48

Vakuutusoiikeus

Ratkaistut asiat, kpl	7 391	8 500	8 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	10,9	9,0	9,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 013	900	1 050
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	65	80	80

Markkinaoikeus

Ratkaistut asiat, kpl	662	600	600
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	10,0	10,0	10,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 273	3 667	3 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	23	20	23

Työtuomioistuimien

Ratkaistut asiat, kpl	186	150	180
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	4,8	5,0	5,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 109	6 667	5 200
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	20	15	20

¹⁾ Kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat (n. 300 000 asiaa) siirtyivät käräjäoikeuksista Maanmittauslaitokselle vuoden 2010 alusta lukien.

Tuomioistuinten suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän noin 25 500 000 euroa momentille

12.25.10. Niiden suoritteiden kokonaiskustannuksista, joista maksuja peritään, voidaan maksuilla kattaa noin 31 %.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	236 509	229 480	232 559
Bruttotulot	2 306	10	40
Nettomenot	234 203	229 470	232 519
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 947		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 156		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

	Osuus, %	<i>Hallintotuomioistuimet</i>	
<i>Yleiset tuomioistuimet</i>			
Hovioikeudet	39 848	Hallinto-oikeudet	33 150
Käräjäoikeudet	132 238	Markkinaoikeus	2 400
Työtuomioistuimien	1 000	Vakuutusoiikeus	8 150
<i>Yhteensä</i>	173 086	<i>Yhteensä</i>	43 700
	74	<i>Tietohallinto- ja muut menot</i>	15 733
		Yhteensä	232 519
			100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	2 444
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	759
Tuottavuustoimet (missä uusi tuottavuusohjelma -49 000 euroa ja tuottavuusmääräraha 18 000 euroa)	-1 415
25.5.2007 kehyspäätöksessä sovittu vähennys	-1 000
Sähköinen tuomiorekisteri	-350
Toimitilakustannukset	250
Turvapaikkavalitusten käsittely, kertaluonteisen lisäyksen poisto	-643
Talousrikosasioiden käsittely	1 000
Lähisuhdeväkivallan torjunta	1 000
Asianhallintajärjestelmien kehittäminen, siirto momentilta 28.70.20	1 000
Siirto momentilta 25.40.01 (2 htv), Etelä-Karjalan käräjäoikeuteen 1.4.2010 lukien	74
Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen palvelumaksujen oikaisu, siirto momentille 25.01.03	-24
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutokset, siirto momentille 25.01.03	-40
Muu muutos yhteensä	-6
Yhteensä	3 049
2011 talousarvio	232 519 000
2010 III lisätalousarvio	2 740 000
2010 talousarvio	229 470 000
2009 tilinpäätös	235 412 000

04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 151 000 euroa.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuonna 2009 oikeusaputoimistoihin saapui noin 51 000 asiaa. Saapu-

neista asioista 83 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita, joista suurin asiaryhmä olivat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat (48 %). Rikosasioiden osuus oli 17 %. Oikeusapuohjaukseen tuli noin 14 000 puhelua. Oikeusaputoimistojen keskimääräinen jonotusaika oli 12,2 päivää.

Tavoitteena on oikeusavun sähköisen asiointipalvelun vakiinnuttaminen osaksi oikeusaputoimintaa. Sähköiseen hakemukseen syötettyjen tietojen siirtyminen automaattisesti oikeusapupäätöksen tiedoiksi vähentää tallennustyötä ja virhemahdollisuutta oikeusapupäätöksissä. Yksityisille asiamiehille tehtävät oikeusapupäätökset keskitettiin vuoden 2010 alusta lähtien noin 20:een asiamäärältään vähemmän ruuhkaiseen oikeusaputoimistoon. Yksityisille asiamiehille tehtäviä oikeusapupäätöksiä ei enää tehdä pääkaupunkiseudun oikeusaputoimistoissa, millä pyritään lyhentämään pääkaupunkiseudun oikeusaputoimistojen keskimääräistä 15 päivän jonotusaikaa 11 päivään.

Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuutta parannetaan niin, että vuonna 2012 toiminnan tulot vastaavat kustannuksia. Vuonna 2009 liiketaloudellisen toiminnan alijäämä oli noin 400 000 euroa ja kustannusvastaavuus oli 74 %.

Vuonna 2009 Kuluttajariitalautakuntaan saapui 4 189 valitusta, mikä on 8 % vähemmän kuin vuonna 2008. Eniten valitettiin asunto-kaupasta, kiinteistönvälityksestä, rakentamisesta ja remonteista. Tavoitteena on kuluttajariitalautakunnan käsittelyajan lyhentäminen vuoden 2009 tasolle. Kuluttajariitalautakunta laatii valituksen käsittelyn prosessikuvauksen, jonka kautta analysoidaan käsittelyn kesto prosessin eri vaiheessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusaputoimistoille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2011:

Oikeusaputoimistot

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	50 695	53 000	53 000
Oikeusapuohjaus, kpl	14 224	13 000	14 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	22 400	22 000	22 000
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	114	108	108
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	456	460	460
Jonotusaika, pv	12,2	11,5	11
Käsitellyn asian nettokustannus (euroa/kpl) ¹⁾	453	434	432

¹⁾ Ei ole otettu huomioon oikeusapuohjauksesta eikä oikeusavun saamista koskevien päätösten tekemisestä aiheutuvia kustannuksia ja asiamääriä.

Kuluttajariitalautakunta

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	4 189	4 400	4 400
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	492	450	450
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	123	140	140
Käsittelyaika, kk	9,1	7,5	7,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	32 219	30 450	31 801
Bruttotulot	4 583	4 350	4 650
Nettomenot	27 636	26 100	27 151
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 443		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 265		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

		2011 talousarvio	27 151 000
		2010 III lisätalousarvio	228 000
		2010 talousarvio	26 100 000
		2009 tilinpäätös	26 458 000
Palkkausten tarkistukset	283		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	108		
Tuottavuustoimet	-179		
Toimitilakustannukset	40		
Yleisestä edunvalvonnasta aiheutuvat hallintomenot, siirto momentilta 25.10.05	500		
Uudelleenkohdentamissäästön peruutus kertalisäyksenä	300		
Muu muutos yhteensä	-1		
Yhteensä	1 051		

05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 451 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää holhustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annettussa laissa (575/2008) tarkoitettujen edunval-

vontapalvelujen järjestämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Edunvalvojan määrää maistraatti tai käräjäoikeus henkilölle, joka ei itse kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioita esim. sairauden takia. Edunvalvojaksi voidaan määrätä joko yksityinen tai yleinen edunvalvoja. Vuonna 2009 yleisen edunvalvonnan päämiesmäärä oli yhteensä 33 600 päämiestä. Oikeusaputoimistoissa hoidettiin noin 30 800 päämiehen edun-

valvonta ja ostopalveluina hoidettiin noin 2 800 päämiehen edunvalvonta. Päämiehistä täysi-ikäisiä oli 94 %.

Tavoitteena on, että edunvalvontapalveluita järjestetään nykyistä enemmän ostopalveluina. Oikeusaputoimistojen tulee toimintaa suunnitellessaan ottaa huomioon mahdollinen ostopalvelujen lisääminen alueellaan. Tavoitteena on, että yleisen edunvalvonnan valtakunnallinen asiankäsittelyjärjestelmä otetaan käyttöön vuonna 2011.

Yleinen edunvalvonta

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	33 607	34 000	35 000
Taloudellisuus (euroa/päämies)	224	243	243
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	64	64	64

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	27 735	29 000	30 951
Bruttotulot	17 352	14 502	16 500
Nettomenot	10 383	14 498	14 451
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	765		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 549		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	17 353	14 502	16 500
— muut tuotot	4	-	-
Tuotot yhteensä	17 357	14 502	16 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	27 661	23 391	26 613
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-10 304	- 8 889	-10 113
Kustannusvastaavuus, %	63	62	62

Yleisen edunvalvonnan palveluista peritään päämiehiltä korvauksia ja palkkioita holhous-toimilain (422/1999) 44 §:n 2 momentin pe-

rusteella. Oikeusministeriö on antanut ohjeen edunvalvojan palkkion määräytymisen perusteista (OM 3927/33/2001). Korvauksia ja palk-

kioita arvioidaan perittävän noin 16 500 000 euroa tälle momentille. Niiden suoritteiden kokonaiskustannuksista, joista korvauksia ja palkkioita peritään, voidaan maksuilla kattaa noin 62 %.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	124
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	84
Toimitilakustannukset	250
Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen palvelumaksujen oikaisu, siirto momentille 25.01.03	-5
Yleisestä edunvalvonnasta aiheutuvat hallintomenot, siirto momentille 25.10.04	-500
Yhteensä	-47
2011 talousarvio	14 451 000
2010 III lisätalousarvio	313 000
2010 talousarvio	14 498 000
2009 tilinpäätös	16 167 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 700 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Oikeusapu ja puolustus	35 600 000
Asianomistajan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	1 800 000
Syyteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 700 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot (enintään)	700 000
Yhteensä	42 000 000

Vuonna 2009 yksityinen avustaja määrättiin 34 952 asianosaiselle. Keskimääräinen korvaus asianosaista kohti oli 993 euroa. Yksityisille asiamiehille oikeusavusta suoritettavista kustannuksista 82 % kertyi käräjäoikeuksista ja 18 % hovioikeuksista. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Käräjäoikeuksissa ja hovioikeuksissa käsiteltyjen rikosasioiden määrä oli 29 617 asiaa. Syyteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 3,7 milj. euroa. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 300 000 euroa. Sähköinen asiointi puolustajan hakemuksessa sekä avustajan palkkioiden määräämisessä otetaan käyttöön syksyllä 2010.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oikeusavusta, puolustuksesta ja syyteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvauksesta johtuva menojen kasvu 6 000 000 eurola.

2011 talousarvio	42 000 000
2010 III lisätalousarvio	5 500 000
2010 talousarvio	36 000 000
2009 tilinpäätös	40 842 782

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen viimeinen vaihe eli ulosotto-kaari tuli voimaan 1.1.2008. Ulosottokaaren pohjalta on jo uudistettu ulosoton paikallisorganisaatio ja keskushallinto. Sen mukaisesti maa jakautuu 22 ulosottopiiriin, ja vuoden 2010 alusta

aloitti toimintansa Valtakunnanvoudinvirasto, jolle siirrettiin oikeusministeriöstä ulosottovirastojen operationaaliset tehtävät ja lääninhallitusten ulosottotehtävät. Virasto aloitti toimintansa Turussa ja Helsingissä, mutta toiminta siirtyy vuoteen 2015 mennessä kokonaisuudessaan Turkuun. Kuitenkin joitakin työpisteitä jää tuolloinkin Helsinkiin välttämättömän pääkaupunkisidonnan työn helpottamiseksi.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaista toimintaa tehostetaan vahvistamalla ulosoton erikoisperintää.

Tietoja henkilöstöstä

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet		21	21
Keski-ikä		47,0	47,5
Naisten osuus, %		57,0	57,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv		2	2
Ulosottovirastot			
Henkilötyövuodet	1 290	1 290	1 283
Keski-ikä	50,0	50,0	50,0
Naisten osuus, %	63,3	63,2	63,1
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,5	10,5	10,5
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10	10	10
Keski-ikä	48,4	48,5	48,6
Naisten osuus, %	54,5	54,5	54,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	1,9	2,0	2,0

Tuottavuusohjelman mukaiset säästövelvoitteet ulosottolaitoksessa on toteutettu.

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 98 806 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinviraston ja Konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot, yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot sekä Kon-

kurssiasiamiehen toimiston erityistilintarkastuksista takaisin perittävät korvaukset.

Selvitysosa: Saapuvien asioiden määrä on talouden taantumana seurauksena kääntynyt nousuun. Ulosottoon arvioidaan vuonna 2011 saapuvan 2,8 milj. asiaa (v. 2009 2,6 milj. asiaa, v. 2010 arviolta 2,7 milj. asiaa). Ulosottolaitokselle asiamäärän lisääntymisestä aiheutuvien lisäkustannusten määrä on noin seitsemän euroa asialta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut *ulosottolaitoksen* toiminnalle vuodelle 2011 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma	2010 tavoite/arvio	2011 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 497	2 601	2 800
Peritty (milj. €)	730	689	680
Onnistunut perintä			
Asiamääristä, %	39	42	42
Rahamääristä, %	25	23	23
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	46	45	45
Rahamääristä, %	43	37	37
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,5	6,2	6,0
Taloudellisuus (€käsitelty asia)			
Ulosottovirastot	34	37	37
Tuottavuus (käsiteltyt asiat/hvt)	1 938	2 000	2 050

Ulosottovirastojen toiminnassa pyritään lyhyisiin käsittelyaikoihin tavoitteena velallisten lisävelkaantumisen ehkäiseminen ja luottotappioiden torjunta. Tässä tarkoituksessa virastoille on asetettu laatutavoitteita, joiden mukaan tietyt toimenpiteet pitää suorittaa kolmen kuukauden kuluessa asian vireille tulosta.

Konkurssiasiamiehen toimisto. Konkurssien määrä on kääntynyt viime vuosina huomattavaan nousuun. Tämä on merkinnyt konkurssiasiamiehen toimiston työmäärän ja tehtävien lisääntymistä. Toimintaa tehostetaan työmenetelmiä ja tietoteknisiä ratkaisuja parantamalla. Julkisselvitysmenettelyllä pyritään erityisesti torjumaan harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Julkisselvitys käynnistetään konkurssiasiamiehen aloitteesta sellaisissa vähävarais-

sa konkurssipesissä, joissa havaitaan velallisen toimintaan liittyviä erityisiä selvitystarpeita. Tavoitteena on vuosittain ottaa selvitettäväksi vähintään 60 tapausta. Julkisselvityskäytäntöjen kehittämistä jatketaan laajalla neuvonnalla ja koulutuksella. Myös konkurssipesien erityistarkastuksia kehitetään paremmin vähävaraisten konkurssipesien ja julkisselvitystilanteiden tarpeet huomioon ottaviksi. Tavoitteena on suorittaa vuosittain 120 erityistilintarkastusta. Näiden kustannuksista arvioidaan saatavan perittyä valtiolle takaisin 20–25 %.

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 58 000 000 euroa. Ulosottomaksutuloilla voidaan kattaa ulosottolaitoksen kokonaismenoista noin 60 prosenttia.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	92 006	97 394	98 926
Bruttotulot	129	80	120
Nettomenot	91 877	97 314	98 806
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 440		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 641		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)			
		Konkurssiasiamiehen toimiston erityis-	
		tarkastukset	300
		Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen	
		palvelumaksujen oikaisu, siirto momentille	
		25.01.03	-15
Palkkausten tarkistukset		Siirto momentille 25.01.01	-80
(missä kertaluonteista vähennystä		Muu muutos yhteensä	-2
96 000 euroa)	923	Yhteensä	1 492
Kelamaksun kertaluonteisen poiston			
palautus	319		
Vuoden 2010 kertaluonteinen vähennys		2011 talousarvio	98 806 000
palkkojen tarkistuksista	292	2010 III lisätalousarvio	597 000
Tuottavuustoimet (missä uusi tuottavuus-		2010 talousarvio	97 314 000
ohjelma -21 000 euroa ja tuottavuusmäärä-	-1 075	2009 tilinpäätös	94 078 000
raha 8 000 euroa)			
Valtakunnanvoudinviraston kertamenon			
poisto	-200		
Erikoisperinnän laajentaminen	1 030		

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen vaikuttavuustavoitteena on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta osana rikosasioiden käsittelyketjua tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen. Asianosaisten kannalta keskeisiä mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharjonta-ajoissa. Talousrikosasioiden käsittelyä tehostetaan ja nopeutetaan talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä koskevan hallituksen toimintaohjelman mukaisesti. Lisätään syyttäjän osallistumista esitutkintaan tavoitteena tukea esitutkinnan laadun parantamista ja kirjallisten tutkintasuunnitelmien lisäämistä. Voimavaroja kohdistetaan myös lähisuhdeväkivaltaan liittyvien rikosten käsittelyyn.

Paikallissyyttäjille saapui vuonna 2009 noin 85 000 asiaa. Ratkaistujen asioiden määrä oli noin 84 000. Lisäksi ratkaistiin noin 260 000 rangaistusmääräysasiaa. Sekä saapuvien että ratkaistujen asioiden määrän arvioidaan pysyvän samalla tasolla.

Tietoja henkilöstöstä

	2009	2010	2011
	toteutuma	arvio	arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	529	533	530
— joista syyttäjiä ¹⁾	343	351	350
— joista paikallissyyttäjät	324	332	331
Keski-ikä	47,4	47,0	46,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	6,9	8,0	7,0

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjätoimivaltaa saaneet neuvotteleva virkamies ja ylitarkastajat.

Tuottavuusohjelman mukainen säästövelvoite syyttäjälaitoksessa on kolme henkilötyövuotta vuonna 2011.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, syyttäjänvirastojen ja Ahvenan-

maan maakunnansyyttäjänviraston toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2011 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,0	2,2	2,0
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	1 886	1 630	1 500
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	182	175	150
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat/htv (koko henkilöstö)	171	166	166
— ratkaistut asiat/htv (syyttäjät)	260	250	250
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu, €	408	439	440

Määrärahan arvioitu käyttö		€		
Valtakunnansyyttäjänvirasto	3 826 000		Vuoden 2010 kertaluonteisen lisäyksen poisto	-1 650
Paikalliset syyttäjäyksiköt	37 166 000		Talousrikosten torjunta ja juttutilanteen hallinta	2 150
Yhteiset menot	2 883 000		Lähisuhdeväkivallan torjunta	500
Yhteensä	43 875 000		Toimitilakustannukset	56
Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)			Vuoden 2010 III LTA:sta johtuva muutos (siirto momentilta 24.01.01 (1 htv))	135
Palkkausten tarkistukset	383		Muu muutos yhteensä	-1
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	144		Yhteensä	1 332
Tuottavuustoimet	-185		2011 talousarvio	43 875 000
Ruanda ja WinCapita -juttujen kertamenon poisto	-1 068		2010 III lisätalousarvio	394 000
WinCapita-juttu	868		2010 talousarvio	42 543 000
			2009 tilinpäätös	39 893 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa huolehditaan täytäntöönpanon varmuudesta, luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Rangaistusten täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteena on lisätä rangaistusta suorittavan edellytyksiä rikoksettomaan elämäntapaan.

Kuluvan vuosikymmenen alkupuoliskon jatkunut vankimäärän kasvu on pysähtynyt ja vankien määrä on vuoden 2005 jälkeen vähentynyt. Vankiluvun arvioidaan vähenevän edelleen vuonna 2011. Yhdyskuntaseuraamusten määrän arvioidaan kasvavan.

Toiminnan laajuus

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Vankeja keskimäärin	3 492	3 450	3 380
Vapaudesta vankilaan tulleet	7 059	6 800	6 700
Yhdyskuntaseuraamuksia suorittavia keskimäärin	4 308	4 300	4 350
Täytäntöön pantaviksi tulevia yhdyskuntaseuraamuksia	4 945	5 000	5 050
Seuraamuksiin liittyvät asiantuntijalausunnot	8 082	8 100	8 600

Tavoitteena on, että valvotussa koevapaudessa on päivittäin keskimäärin 150 vankeusvankia.

Hallitun vapauttamisen parantamiseksi perustetaan vapauttamisyksiköitä. Alustavana tavoitteena on, että vapauttamisyksiköitä olisi vuoden 2011 lopussa kolme.

Vuoden 2011 alusta otetaan käyttöön uusi yhdyskuntaseuraamus, valvontarangaistus. Sen oletetaan vähentävän päivittäistä vankilukua noin 130:llä. Rangaistusmuoto saavuttaa kuitenkin täyden laajuutensa aikaisintaan vuonna 2012.

Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä tulee voimaan 1.10.2010, josta alkaen Rikosseuraamuslaitos vastaa henkilötutkinnat korvaavien seuraamusselvitysten laatimisesta myös alle 18-vuotiaista nuorista. Asiantuntijalausuntojen määrä kasvaa uudistuksen johdosta noin 700:lla vuodessa.

Yhdyskuntaseuraamuksia koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksesta valmistuu oikeusministeriön asettaman toimikunnan mietintö vuoden 2011 lopussa.

Rangaistusten täytäntöönpanon nykyisten asiakastietojärjestelmien elinkaaren päätyminen muutaman vuoden kuluttua aiheuttaa merkittävän riskin täytäntöönpanon luotettavuudelle. Järjestelmän uudistamisesta ja sen rahoittamisesta tehdään suunnitelma.

Tietoja henkilöstöstä

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Rangaistusten täytäntöönpano			
Henkilöstömäärä, htv	3 050	2 994	2 902
Keski-ikä	44,2	43,0	43,0
Naisten osuus, %	42,0	42,0	43,0
Sairauspoissaolot, kalenteripäivää/htv ¹⁾	21,1	-	19,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	14,9	14,9	14,9

¹⁾ Jaksotyötä tekevien sairauspoissaoloja seurataan kalenteripäivinä.

Tuottavuusohjelman mukainen Rikosseuraamuslaitoksen säästövelvoite on 80 henkilötyövuotta vuonna 2011.

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 219 499 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2011 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,2	99,3	99,2
Vankeusvangeista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	32	33	33
Vankeusvangeista toiminnoissa keskimäärin päivässä, %	60	60	60
Rangaistusajan suunnitelmat tehty, % aloittaneista rangaistusvangeista	71	70	71
Rangaistusajan suunnitelmat tehty, % toimeenpanossa olevista yhdyskuntaseuraamuksista	84	85	85
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % aloitetuista	85	85	83
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % aloitetuista	82	83	83
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,32	1,33	1,34
Yhdyskuntaseuraamuksia toimeenpanossa, keskimäärin päivässä/ htv	21,0	17,0	20,0
Seuraamuksiin liittyvät asiantuntijalausunnot vuodessa/ htv	180	-	200
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto) / vanki	53 295	55 300	56 600
Toimintamenot (netto) / yhdyskuntaseuraamusta suorittava	3 683	3 700	3 500

Määrärahan arvioitu käyttö €

Rangaistusten täytäntöönpano	183 307 000
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto	7 900 000
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	3 200 000
Terveystuotoyksikkö	15 200 000
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	9 892 000
Yhteensä	219 499 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	227 921	233 196	232 899
Bruttotulot	15 580	14 400	13 400
Nettomenot	212 341	218 796	219 499
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 534		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 833		

Rikosseuraamuslaitoksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	10 631	10 279	9 653

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	10 632	10 661	10 461
— osuus yhteiskustannuksista	7 540	8 246	7 414
Kustannukset yhteensä	18 172	18 907	17 875
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-7 541	-8 628	-8 222
Kustannusvastaavuus, %	59	54	54

¹⁾ Ei sisällä ateriakorvauksia ja palvelussuhdeasunnoista saatavia vuokratuloja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2011 talousarvio	219 499 000
		2010 III lisätalousarvio	1 063 000
		2010 talousarvio	218 796 000
		2009 tilinpäätös	213 640 000
Palkkausten tarkistukset (missä kertaluonteista vähennystä 3 000 euroa)	1 625		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	593		
Vuoden 2010 kertaluonteinen vähennys palkkojen tarkistuksista	7		
Tuottavuustoimet (missä uusi tuottavuusohjelma -47 000 euroa ja tuottavuusmääräraha 18 000 euroa)	-1 682		
Vankimäärän alenemisen vaikutus muuttuviin kustannuksiin	-735		
Henkilöstöpoliittisten toimenpiteiden kertamenon poisto	-250		
Toimitilakustannukset ja kunnossapitotyöt Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen palvelumaksujen oikaisu, siirto momentille 25.01.03	1 600		
Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutokset, siirto momentille 25.01.03	-10		
Siirto momentille 26.10.01 (-5 htv)	-100		
Vuoden 2010 III LTA:sta johtuva muutos (siirto momentille 26.10.01 (-1 htv))	-197		
Siirto momentille 25.10.03 (-2 htv), Etelä-Karjalan käräjäoikeuteen 1.4.2010 lukien	-32		
Siirto momentille 32.01.02 (-1 htv)	-74		
Muu muutos yhteensä	-36		
Yhteensä	703		
		2011 talousarvio	6 025 000
		2010 talousarvio	6 025 000
		2009 tilinpäätös	6 025 000

74. Avolaitustyöt (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 6 025 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa työsiirtolaitoihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa sekä Finavia Oyj:n Helsinki—Malmin lentokentän työkohteessa. Työkohteet ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu.

Selvitysosa: Tavoitteena on työllistää työsiirtolatyypisissä avolaitoksissa keskimäärin 175 avolaitosvankia. Avolaitosten majoituskapasiteettia käytetään myös ko. laitoksiin sijoitettavien arviolta keskimäärin 40 laitoksen ulkopuolella siviililyössä tai opiskelemissa käyvän vangin majoittamiseen. Työllistämisen ja ylläpitomenot ovat noin 32 000 euroa vankia kohti vuodessa.

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 422 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta sekä vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena

4) äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 2011 toimitetaan eduskuntavaalit ja aloitetaan tammikuussa 2012 toimitettavan presidentinvaalin valmistelut. Vaalivalmiuden ylläpidon turvaavaa vaalitietojärjestelmän teknisen alustan uudistamista

jatketaan. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös vaaleihin liittyvään tiedotukseen ja äänestysaktivointiin.

Vaalitietojärjestelmä -hankkeeseen on myönnetty vuosina 2008—2010 yhteensä 2 600 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 700 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2011 eduskuntavaalit ja vuoden 2012 presidentinvaalin valmistelut	16 410
Vaalit.fi -internet sivuston uudistaminen	25
Nuorisovaalit verkkoäänestyksenä eduskuntavaalien yhteydessä (VNp 4.2.2010)	50
Vaalitietojärjestelmä, siirto momentilta 28.70.20	700
Vuodelle 2010 ko. tarkistukseen myönnetyn lisäyksen poisto	-800
Yhteensä	16 385
2011 talousarvio	18 422 000
2010 talousarvio	2 037 000
2009 tilinpäätös	16 010 605

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö, jonka tehtävänä on vastata:

— yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ohjaamisesta, rajaturvallisuudesta sekä siviilikriisinhallinnan koulutuksesta ja kotimaan valmiuksista

— Suomen kansalaisuutta, maahanmuuttoa, kotoutumista ja kansainvälistä suojelua koskevista asioista sekä hyvien etnisten suhteiden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä.

Hallinnonalan strategiset tavoitteet ovat:

— tehostetaan ennaltaehkäisevää toimintaa

— huolehditaan ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta muuttuvissa oloissa

— toteutetaan aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa

— varmistetaan ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö.

Sisäasiainhallinnon viranomaisten toiminta painottuu nykyistä enemmän rikosten, onnettomuuksien ja sisäistä turvallisuutta vaarantavien muiden häiriö- ja uhkatekijöiden ennaltaehkäisemiseen. Ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen operatiivisen toiminnan ja valmiuden keinoin säilyy edelleen tärkeänä painopisteenä. Kolmas tärkeä painopiste on maahanmuutto. Sisäasiainhallinto toteuttaa aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa. Edellä mainittujen tehtävien toteuttamiseen tarvitaan ammattitaitoista ja motivoitunutta henkilöstöä. Tämän varmistamiseksi sisäasiainhallinto varautuu poikkeuksellisen suureen eläköitymiseen suunnitelmallisella henkilöstöpolitiikalla.

Toimintaympäristön kuvaus

Suomen sisäisen turvallisuuden ennakoidaan säilyvän vakaana ja hyvänä myös lähivuosina. Sisäasiainministeriön hallinnonalalla viime vuosina käynnistetyt ja osin myös jo päättyneet rakenteelliset uudistukset antavat koko hallinnonalalle hyvät lähtökohdat vastata nopeasti muuttuvan maailman haasteisiin. Uudistusten vakiinnuttaminen ja hyödyntäminen edellyttää lähivuosina määrätietoisia ja voimavaroja vaativia jatkotoimia. Poliisin, Rajavartiolaitoksen ja pelastustoimen sijoitus erilaisissa arvostusmittauksissa on korkealla, ja tämä lisää osaltaan hallinnonalan menestymismahdollisuuksia mm. työvoimasta kilpailtaessa.

Arjen turvallisuuden kannalta keskeisiin syrjäytymisen ja syrjinnän ehkäisyyn, koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin, tulipaloihin ja muihin yksittäistapauksina pieniin onnettomuuksiin sekä massarikoksiin voidaan laaja-alaisia uhkia paremmin vaikuttaa kansallisin ja sisäasiainministeriön hallinnonalan sisäisin toimenpitein. Tämä edellyttää myös tulevana vuosina eri toimijoiden tehokasta yhteistyötä, toimintaympäristön muutosten ennakkointia ja esimerkiksi kehittyvän teknologian antamien mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Viranomaisyhteistyön merkitys korostuu entisestään ja sitä tulee kyetä toteuttamaan perinteiset sektorirajat ylittävien toimenpitein.

Kansainvälisesti eletään murroskautta. Käynnissä on maailmanlaajuinen globaalien talousrakenneiden ja poliittisen vaikutusvallan uusjako. Lisäksi maailmannäyttämölle on astunut uusia suuria toimijoita. Maailmantalouden taantumassa on ohitettu aallonpohja, mutta vahvaa näyttöä uudesta nousukaudesta ei ole.

Euroopan unionin ja rahaliiton alueella julkisten talouksien vaikeudet ovat kasvamassa. Myös Suomen julkinen talous elää velkaantumisvaihetta. Euroopan unionin merkitys kaikilla yhteiskunnan sektoreilla säilyy kuitenkin huomattavana myös jatkossa. Taloudellisten vaikutusten ohella esimerkiksi uusi oikeus- ja sisäasioiden monivuotinen ohjelma vuosille 2010—2014 vaikuttaa EU:n perussopimuksia uudistaneen Lissabonin sopimuksen ohella eniten EU:n oikeus- ja sisäasioiden lähivuosien kehitykseen.

Suomen lähialueet ja erityisesti Venäjä muodostavat keskeisen elementin, jolla on merkittävä vaikutus myös sisäiseen turvallisuuteen. Venäjän kehitys on ennustettavaa ja sen kykyä vastata esimerkiksi rajaturvallisuudesta voidaan pitää hyvänä. Itämeren kaasuputki kytkee Keski-Euroopan aiempaa tiiviimmin Venäjän energiajakeluverkkoon ja siitä seurannee myös muuta taloudellista yhteistyötä. Suomen merkitys Venäjälle suuntautuvan transitoliikenteen kauttakulkumaana näyttää säilyvän. Taloudellinen taantuma on supistanut liikennemääriä, mutta taloustilanteen parantuessa liikennemäärien ennakoituaan palaavan kasvu-uralle.

Venäjän taloudellisen aktiivisuuden myötä Suomenlahti altistuu ahtaana ja vilkkaasti liikennöitynä merialueena vakavasti otettavalle suuronnettomuusriskille. Sisäasiainhallinnon näkökulmasta haastavimmat tilanteet liittyvät öljykuljetuksiin ja matkustaja-alusliikenteeseen. Erilaiset yhdistelmäriskit ovat toteutuessaan niin laajavaikutteisia, että niihin on vaikeaa täysimittaisesti varautua. Vain alueen valtioiden laajapohjaisella yhteistyöllä saavutetaan riittävä valmiustaso.

Myös muiden laajavaikutteisten ja yllättävien luonnonilmiöistä, monimutkaisista järjestelmistä tai ihmisten toiminnasta aiheutuvien suuronnettomuus- ja häiriötilanteiden mahdollisuus on otettava huomioon. Yhteiskunnan varautumista ja kriisijohtamisvalmiutta on tarpeen edelleen kehittää.

Siviilikriisinhallinnan merkitys kansainvälisten konfliktien ratkaisemisen yhteydessä korostuu entisestään. Siviilikriisinhallinnan kansallinen strategia antaa Suomelle hyvät valmiudet kehittää kansallisia valmiuksia vastaamaan yhä monimuotoisempiin haasteisiin globalisoituvassa maailmassa. Viimeaikaiset luonnonmullistukset maailmalla edellyttävät Suomen valmiutta antaa pelastuspalveluapua kansainvälisten sitoumusten edellyttämällä tavalla pitäen tavoitteena myös yhteensovittamista muuhun kansainväliseen avustustoimintaan erityisesti kriisinhallinnan ja humanitaarisen avunannon alalla.

Työperusteinen maahanmuutto Suomeen on ainakin hetkellisesti supistunut ja turvapaikanhakijoiden määrä vähentynyt. Tästä huolimatta monikulttuurisuuden voidaan ennakoida lisääntyvän erittäin nopeasti erityisesti kasvukeskuksissa. Maahanmuuton avulla voidaan paikata mahdollista tulevaa työvoiman niukkuutta ja vahvistaa myös osaamis pohjaa, jota väestön ikääntyminen maan eri alueilla voisi muuten kaventaa. Työperusteinen maahanmuutto tulee lisääntymään edelleen ja monilla toimialoilla maahanmuutolla on huomattava merkitys työvoiman saatavuuden kannalta.

Kotoutuminen, joka edellyttää sekä maahan muuttaneiden että kantaväestön ja koko yhteiskunnan mukautumista, on ratkaisevassa roolissa kaikille turvallisen ja tasapainoisen yhteiskunnan ylläpitämiseksi. Sen edellytyksenä on rasismien ja syrjinnän ehkäisy sekä yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen koko yhteiskunnassa. Työllistyminen on maahanmuuttajien kotoutumisen kannalta ratkaisevassa asemassa. Maahanmuuttajien työllistyminen edistää myös valtaväestön asenteiden muuttumista myönteisemmiksi maahanmuuttoa kohtaan. Maahanmuut-

tajien syrjäytymisriski kohdistuu erityisesti niihin maahanmuuttajiin, joiden kotoutuminen suomalaisen yhteiskuntaan jää puutteelliseksi.

Väestön ikääntyminen, yksinasuvien vanhusten määrä ja väestön keskittyminen kasvukeskukseen asettavat haasteita sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottamille turvallisuuspalveluille. Palvelutarpeiden ennustetaan kasvavan ja palvelutaso tulee kyetä ylläpitämään myös harvaanasuilla alueilla, joiden väestörakenne painottuu ikäihmisiin. Ikääntymisen myötä myös onnettomuusriskit kasvavat.

Sähköiset palvelut lisääntyvät edelleen kaikilla yhteiskunnan alueilla ja yhä enemmän arjen toimintoja voidaan hoitaa tietoverkoissa. Kehitys on monella tavalla myönteistä. Palvelut ovat laajemmin ja tasapuolisemmin kaikkien saatavilla riippumatta asuinpaikasta.

Teknillisillä ratkaisuilla voidaan vaikuttaa omaisuuden suojaukseen, vartiointiin parantamiseen sekä kehittää automaattisia sammutuslaitteistoja ja hälytysjärjestelmiä. Teknillisiä ratkaisuja voidaan hyödyntää entistä enemmän apuvälineenä useammalla elämän osa-alueella. Samalla eriytyy asiakaskunta, joka ei pysy mukana teknologiakehityksen vauhdissa ja jolle on tarjottava palveluja perinteisillä muodoilla.

Uudet kommunikoinnin muodot tuottavat myönteisten mahdollisuuksien ohella myös kielteistä kehitystä esimerkiksi tietoverkkorikollisuuden muodossa. Samalla tavallisen kansalaisen riski joutua tietoverkoissa tapahtuvan rikoksen uhriksi on kasvanut. Erityisesti yhteiskuntamme haavoittuvimmat jäsenet, kuten lapset, tarvitsevat tukea, jotta he voivat käyttää verkkoa turvallisesti.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa sisäasiainministeriön hallinnonalalle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

Poliisitoimi, pelastustoimi ja Rajavartiolaitos osallistuvat omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen, jonka tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa. Sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet on vahvistettu hallinnonalan strategiassa vuosille 2009—2011 ja sisäisen turvallisuuden ohjelmassa.

Varmistetaan, että maahanmuuttopolitiikassa toteutuvat perus- ja ihmisoikeudet, hallinto on toimivaa ja oikeusvarmaa sekä noudattaa hyvän hallinnon periaatteita.

Kehyspäätöksen mukaisesti selvitetään edelleen edellytyksiä ministeriön ja muilla hallinnonaloilla toimivien turvallisuusviranomaisten hoitamien toimintojen syvempään yhteistoimintaan ja voimavarojen yhteiskäyttöön paikallistasolla. Tämä koskee myös edellisen kehyspäätöksen perusteella käynnistettyjä toimenpiteitä, kuten pilottihanketta harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalveluiden varmistamiseksi sekä hanketta viranomaisten venekaluston yhteiskäytön lisäämiseksi.

Poliisitoimi

Poliisitoimen osalta painotetaan rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemistä ja vähentämistä, poliisin toimintavalmiuden sekä palvelukyvyyn turvaamista ja parantamista. Lisäksi poliisitoimi edistää osaltaan myönteistä turvallisuusajattelua sekä kansalaisten turvallista elinympäristöä.

Kehityskuvaaja

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Rikoslakirikosten määrä, enintään	522 851	535 000	530 000
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)	89,7	94,0	94,0
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)	128,5	138,0	138,0

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos osallistuu omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen tavoitteena, että Suomi on Euroopan turvallisin maa.

Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on:

1. Suomen rajaturvallisuus on parhaalla tasolla Euroopassa. Turvallisimmat ja sujuvimmat liikenneyhteydet Venäjän ja Euroopan unionin välillä kulkevat Suomen rajojen kautta. Rajavartiolaitoksen panos Euroopan unionin ulkorajastrategian kehittämisessä ja eurooppalaisen yhteisvas-
tuun toteuttamisessa on vahva.

2. Rajavartiolaitoksen toiminta lisää monipuolisesti ihmisten jokapäiväistä turvallisuutta, erityisesti rajaseudulla ja saaristossa.

3. Suomen meripelastusjärjestelmä on Itämeren luotettavin. Johtamis- ja toimintavalmius on merellisten monialaonnettomuuksien varalta hyvä. Rajavartiolaitoksen panos EU:n meripolitiikan toimeenpanossa ja merellisen ympäristöturvallisuuden edistämiseksi on vahva.

4. Rajavartiolaitos kykenee toimimaan yhteiskunnan turvaamiseksi kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, myös sodan aikana. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa vaikeissa-
kin luonnonoloissa.

Tunnusluku/mittari¹⁾	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus (ind)	100	102	105
Vaikuttavuus (ind)	100	102	101
Kustannusvaikuttavuus (ind)	100	102	109

¹⁾ Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitearvot on määritelty ensimmäistä kertaa vuoden 2009 talous-
arvioesitykseen. Vuoden 2009 toteutuma indeksoidaan arvoksi 100. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osa-alueiden
vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden raportointi tehdään valtion tulostietojärjestelmässä (Netra).

Pelastustoimi

Pelastustoimen keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja palokuolemia. Onnettomuuksien tapahtuessa pelastustoimen tehtävänä on antaa nopeaa ja tehokasta apua sekä pyrkiä pienentämään onnettomuuksista aiheutuneita vahinkoja.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Tulipalojen määrä (pl. metsä- ja maastopalot) (kpl)	12 250	<12 000	<11 000
— josta rakennuspalojen määrä (kpl) ¹⁾	6 230	<5 600	<5 400
Palokuolemien määrä, enintään (hlö)	103	< 81	<73
Rakennuspaloista aiheutuneiden palovahinkojen korvausten arvo, milj. euroa ²⁾	190	<150	<160
Luottamus pelastustoimeen, % väestöstä ³⁾	-	-	95,0

¹⁾ Tilastointitavan muutos vuonna 2009 nostaa tilastoitujen rakennuspalojen määrää.

²⁾ Lähde: FK

³⁾ Lähde: Gallup-tutkimus, joka toteutetaan joka kolmas vuosi. Vuoden 2005 toteutuma: 97 % asukkaista.

Hätäkeskustoiminta

Suomessa on vuonna 2015 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Hätäkeskuslaitos, joka ensimmäisenä lenkkinä vastaa avun tarpeeseen viipymättä ja ammattitaitoisesti.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Hätäkeskus vastaa hätäpuheluun nopeasti			
Hätäpuheluun vastataan 10 sekunnissa (x %:ssa hätäpuheluista)	91	90	90
Hätänumeron soittaneet ovat tyytyväisiä hätäkeskuslaitoksen palveluihin			
Hätänumeron soittaneiden tyytyväisyys hätäkeskusten tuottamiin palveluihin (asteikolla 1—5), vähintään	4,38	4,40	4,50

Maahanmuutto

Toteutetaan aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa lainsäädäntöä tarpeen mukaan uudistamalla ottaen huomioon työvoiman tarve, maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat ja tarpeet sekä kansainväliset velvoitteet. Hallittua maahanmuuttoa edistetään. Vahvistetaan laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan vastaista toimintaa laaja-alaisen viranomaisyhteistyön ja verkostoitumisen kautta. Varmistetaan kansainvälisen suojelun velvoitteiden toteutuminen turvapaikkamenettelyssä ja vastaanotossa. Panostetaan kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan siirtymisen nopeutumiseen. Parannetaan kotoutumisen vaikuttavuutta sekä aiempaa useampien maahanmuuttajaryhmien kotoutumisedellytyksiä, kehitetään uusia tarvevastaavia toimintamalleja sekä tehostetaan hallinnollista ja sisällöllistä ohjausta.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Käsittelyaika keskimäärin (vrk)			
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa	54	50	40
— oleskelulupa, opiskelija	26	30	30
Kansainvälinen suojelu			
— turvapaikka (kaikki)	149	170	185
— normaali menettely	235	250	240
— nopeutettu menettely	95	90	90
Kansalaisuushakemukset (kaikki)	410	400	300
Maahanmuuttoviraston päätösten pysyvyys muutoksenhaussa (%) ¹⁾	99,3	>95	>95
Kuntaan sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa, keskimäärin enintään kk ²⁾	5,6	2,0	2,0

¹⁾ Tavoitteena on, että niiden muutoksenhakutuomioistuinten päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen on alle 5 % valitusten kokonaismäärästä.

Niitä päätöksiä, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan olosuhteiden perusteella, ei oteta tässä huomioon.

²⁾ Oleskeluluvan myöntämisen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Sisäasiainministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on arviolta 72 henkilötyövuotta.

Tasa-arvovaikutukset

Sisäasiainhallinnon kaikessa toiminnassa sukupuolinäkökulma pyritään ottamaan huomioon. Jokaisen ihmisen tasa-arvoinen ja syrjimätön kohtelu on kaiken toiminnan lähtökohta ja jokaisen perusoikeus. Etnisten suhteiden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä rasismin ehkäisy otetaan huomioon annettavassa koulutuksessa. Toiminnallisen tasa-arvotyöryhmän johdolla valmistellaan vuoden 2010 aikana toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma, jota toteutetaan vuonna 2011. Laillisuusvalvontaa ja oikeudellisen päätöksenteon laadunvalvontaa kehitetään edelleen sen varmistamiseksi, että kaikki ihmiset saavat hallintomenettelyssä, hallintolainkäytössä ja rikosten esitutkimamenettelyssä tasapuolisen kohtelun sukupuoleen, ikään, rotuun, kansallisuuteen ja etniseen taustaan katsomatta. Hallinnonalan pääluokan määrärahojen kohdentumisesta tasa-arvonnäkökulmasta ei ole systemaattisesti tutkittu eikä tästä ole toteutettu ulkopuolisia arvioita.

Tuloskeskustelujen ja toimintakertomusraportoinnin yhteydessä ministeriön eri osastot ja erillisyyksiköt raportoivat hallituksen tasa-arvo-ohjelman, ministeriön henkilöstöpoliittisen tasa-arvosuunnitelman sekä yhdenvertaisuuslinjausten ja -suunnitelman toteutumisesta ja toteutumiseksi käynnistetyistä toimenpiteistä.

Rajavartiolaitos ottaa yhdenvertaisuussuunnitelmansa mukaisesti moniperusteisen syrjinnän huomioon ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman toimeenpanossa korostaen suunnitelman uhrilähtöistä lähestymistapaa sekä lapsi- ja sukupuolinäkökulmaa.

Turvapaikanhakijoista valtaosa on miehiä, joten turvapaikanhakijoiden vastaanoton kustannukset kohdentuvat enemmän miehiin kuin naisiin. Vastaanottokeskukset pyrkivät toiminnassaan ottamaan huomioon tasa-arvon turvapaikanhakijoiden kohtelussa sekä naisten ja lasten tilanteen mahdollisena haavoittuvassa asemassa olevana ryhmänä. Vastaanottokeskuksen järjestämissä opetustoiminnassa pyritään tuomaan esille suomalaisen yhteiskunnan perusarvoja, kuten tasa-arvoa. Pakolaiset tai oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat voivat hakea perheen yhdistämistä saadakseen perheenjäsenensä Suomeen. Perheen yhdistämisen myötä sukupolierot tasoittuvat jossain määrin, kun yksin turvapaikkaa hakeneet perheelliset miehet voivat saada perheensä Suomeen. Näin ollen kunnille maksettavat korvaukset pakolaisten kuntaan sijoittamisesta kohdentuvat turvapaikanhakijoita tasaisemmin naisten ja miesten kesken. Suomeen vuosittain tulevien kiintiöpakolaisten valinnassa kiinnitetään huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin naisiin ja lapsiin.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	
		varsinainen	2011
		talousarvio	esitys
26.20.70	<i>Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— tilausvaltuus	-	62,0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
01. Hallinto	118 951	90 767	92 439	1 672	2
01. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 128	22 042	21 825	- 217	- 1
(02.) Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100	—	—	—	—
03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 234	1 092	271	- 821	- 75
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	1 561	4 711	4 711	—	—
21. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	—	426	426	0
22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	12 358	8 656	10 540	1 884	22
29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	53 757	53 100	53 500	400	1
65. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 813	1 166	1 166	—	—
10. Poliisitoimi	667 830	682 304	689 108	6 804	1
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	664 542	679 804	685 608	5 804	1
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 289	2 500	3 500	1 000	40
20. Rajavartiolaitos	232 421	239 381	248 331	8 950	4
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	219 511	220 671	220 421	- 250	- 0
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	12 910	18 710	27 910	9 200	49
30. Pelastustoimi ja hätäkeskukset	85 664	87 216	86 738	- 478	- 1
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 970	14 344	14 029	- 315	- 2
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	54 177	55 956	58 693	2 737	5
20. Erityismenot (arviomääräraha)	2 007	3 406	3 406	—	—
31. Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 510	3 510	3 510	—	—
43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	10 000	10 000	7 100	- 2 900	- 29

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
40. Maahanmuutto	158 581	170 092	207 183	37 091	22
01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 668	17 581	18 643	1 062	6
(02.) Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto toiminta valtion osalta (arviomääräraha)	15 490	—	—	—	—
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	—	1 359	861	- 498	- 37
20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	435	376	876	500	133
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	4 956	79 349	100 066	20 717	26
63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	119 032	71 427	86 737	15 310	21
Yhteensä	1 263 447	1 269 760	1 323 799	54 039	4
Henkilöstön kokonaismäärä	15 668	15 386	15 316		

01. Hallinto*Selvitysosa:***Sisäasiainministeriö**

Sisäasiainministeriön vision mukaan Suomi on Euroopan turvallisin maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena.

Sisäasiainministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti poliisitoimen, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Häätäkeskuslaitoksen sekä maahanmuuttohallinnon ja kotouttamisen strategia tavoitelinjauksia ja toiminnallisia tulostavoitteita, jotka on tarkemmin kerrottu pääluokan eri lukujen perusteluissa.

Toteutetaan valtioneuvoston hyväksymää, sisäasiainministeriön johdolla valmisteltua sisäisen turvallisuuden ohjelmaa. Ohjelmassa kuvataan sisäisen turvallisuuden keskeiset haasteet. Tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisin maa vuonna 2015. Ohjelmassa määritellään poikkihallinnolliset linjaukset ja toimenpiteet, joiden avulla tavoitteeseen pyritään. Tehokkaita toimenpiteitä kohdistetaan ohjelman mukaan esim. rasististen rikosten selvittämiseen, tietoverkkorikollisuuden torjuntaan, lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan, suuronnettomuuksien hallintaan sekä syrjäytymisen torjuntaan.

Siviilikriisinhallinta

Edistetään Suomen valmiuksia osallistua kansainvälisen kriisinhallinnan tehtäviin toimeenpanemalla tehokkaasti valtioneuvoston elokuussa 2008 hyväksymä Suomen siviilikriisinhallinnan kansallinen strategia ottamalla huomioon turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon sekä kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan strategian linjaukset. Kansallisessa strategiassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti vahvistetaan siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia vastaamaan Suo-

men osallistumistasoa tiivistämällä yhteistyötä sotilaallisen ja siviilivoimavarojen käytössä, tehostamalla kokonaisvaltaisuutta siviilikriisinhallintatoiminnoissa sekä yhteen sovittamalla siviilikriisinhallinnan kansallisia valmiuksia valtioneuvostotasolla. Siviilikriisinhallinnan asian-
tuntemusta tehostetaan EU-tasolla lähettämällä asiantuntija Suomen EU-edustustoon.

Siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian pohjalta ylläpidetään ja kehitetään siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia osana Suomen osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan.

Pelastusopiston yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus vastaa kokonaisvaltaisesti siviilikriisinhallinnan operatiivisesta toiminnasta: koulutuksesta, rekrytoinnista, tutkimus- ja kehittämis-toiminnasta, materiaali- ja logistiikkavalmiuksista sekä vaadittavasta tilannekuvasta.

Kriisinhallintakeskuksen ja Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen (FINCENT) kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan osaamiskeskuksen järjestämällä yhteisellä koulutuksella ja tutkimustoiminnalla tiivistetään ja syvennetään yhteistyötä sotilaallisen kriisinhallinnan kanssa liittyen edellä mainittuun eri hallinnonalojen väliseen yhteistyön tiivistämiseen.

01. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 825 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksiin liittyvään toimintaan ja EU-rahastojen tuella toteutettavien siviilikriisinhallintahankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

2) EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen

3) EU:n Progress-ohjelman kansallisen syrjinnän vastaisen hankkeen sekä maahanmuuton ja kotouttamisen kehittämisestä aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Ministeriön strategiatyö on tavoitteellista ja toimintaa ohjaavaa. Jatketaan ministeriön

strategiatyön kehittämistä osana sen toimeenpanoa.

— Ministeriön toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

— Toimitaan hallinnonalan osalta sekä muiden ministeriöiden kanssa yhteistyössä hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi sellaisten toimintasektoreiden osalta, joiden voidaan katsoa kuuluvan ensisijaisesti sisäasiainministeriön vastuualueelle.

— Ministeriön ja sen hallinnonalan toiminnan ja talouden suunnittelu sekä seuranta on systemaattista ja kokonaisvaltaista.

— Ministeriön lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset. Vahvistetaan suunnitelmallisuutta, yhteistyötä ja osaamista lainsäädännön valmistelussa.

Toiminnallinen tehokkuus

— Luodaan edellytyksiä ministeriön tuottavuuden paranemiselle. Toteutetaan ministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelman mukaisia hankkeita.

Henkisten voimavarojen kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuodet	272	232	229
Sairauspoissaolot (pv/htv)	10,8	8,5	8,5
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,6	3,5	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	25 935	22 942	22 725
Bruttotulot	656	900	900
Nettomenot	25 279	22 042	21 825
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 831		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 680		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palvelukeskuksen tuottavuusvähennys	-11
Tuottavuusvähennys	-330
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	90
Siviilikriisinhallinta	65
— kertaluonteisen lisäyksen poisto	-135
— tasokorotus	200
Palkkausten tarkistukset	214
Siirto momentille 26.40.01 (-2 htv)	-125
Muu muutos yhteensä	-20
Yhteensä	-217
2011 talousarvio	21 825 000
2010 III lisätalousarvio	348 000
2010 talousarvio	22 042 000
2009 tilinpäätös	24 128 000

03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 271 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) tuottaa sisäasiainministeriön hallinnonalalle sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton tarvitsemia tieto- ja viestintätekniisiä palveluita. Palvelukeskus vastaa tietoteknisistä peruspalveluista, tietotekniikkaan liittyvistä asiantuntijapalveluista sekä turvaklusteripalveluiden toteuttamisesta palvelusopimuksiin perustuvalla tilaaja-tuottaja -periaatteella.

HALTIK vastaa julkisen hallinnon verkko-
turvallisuushankkeen (TUVE) sisäasiainministeriön hallinnonalan osahankkeen TUVE-tietoverkkopalvelut -projektista. Projektin kohteena on turvallisuusverkkoon liittyvä palveluoperaattoritoiminta ja sen vaatimien kriittisten palveluiden kehittäminen sekä erikseen määriteltyjen muiden palveluiden tuottaminen ja sovittaminen TUVE-ympäristöön.

HALTIK:n palvelutuotannon menojen kokonaismäärän vuonna 2011 arvioidaan olevan yhteensä 43,5 milj. euroa. Lisäksi HALTIK tuottaa erikseen asiakkailta laskutettavia projektipalveluita sisäasiainministeriön hallinnonalalle noin 12,2 milj. eurolla sekä TUVE-hankkeelle noin 41,8 milj. eurolla. HALTIK:n toiminta rahoitetaan kokonaan vuonna 2011 palvelusopimuksiin perustuvilla palvelumaksuilla.

Palvelusopimuksilla tuotetaan asiakasvirastojen tietojärjestelmien ylläpitoa ja kehittämistä sekä niihin liittyviä palveluja. Edellisen lisäksi HALTIK vastaa poliisin kehityshankkeiden ja julkisen hallinnon verkkoturvallisuushankkeen toteutuksesta.

HALTIK:n toimitilahanke (HATO) toteutetaan vuoden 2011 loppuun mennessä. HALTIK jatkaa vuonna 2010 toimipisteverkostonsa keskittämistä 26 paikkakuntaan. Keskittäminen edellyttää uusien toimitilojen vuokraamista sekä niiden varustamista.

HALTIK:n tulostavoitteet vuodelle 2011 ovat:

	2009	2010	2011
Tulosmittarit	toteutuma	tavoite	tavoite
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastytyväisyys	2,68	2,9	3,2
Keskeisten järjestelmien saatavuus virka-aikana (%)	99,87	99,8	99,8
Keskeisten järjestelmien saatavuus 24/7 (%)	99,45	99	99
I-tasolla ratkaistujen virka-aikana osoitettujen palvelupyynnöiden osuus kaikista palvelupyynnöistä (%)	28,27	33	33
Palvelutasojen saavuttaminen (%)	96,64	95	95
Suoritteet			
Tuettujen työasemien määrä	14 350	15 000	15 000
Käsiteltyjen palvelupyynnöiden määrä	136 000	136 000	136 000
Käsiteltyjen puheluiden määrä	1 557 618	2 370 000	2 370 000
Tuottavuus			
Aluepalvelulle kohdistetun palvelupyynnön suorittaminen etä-hallinnalla (%-osuus kaikista aluepalvelulle kohdistetuista tehtävistä)			30
Toimipisteverkoston kehittäminen (paikkakuntien lkm)			26
Tuottavuusvähennysten toteutuminen (virat)	1	4	3
Palveluiden oston ja investointien osuus kokonaisbudjetista (%) (ilman TUVE-rahoitusta)	39,9	38,1	39,9
HALTIKin hallinnolliset menot/kokonaismenot (%)	12,2	11,5	10,3
Tuetut vakioidut työasemat/lähitukihenkilöstön määrä	153	149	149
Taloudellisuus			
HALTIKin henkilötyövuoden hinta (€)	53 828,70	55 800,00	56 000,00
<hr/>			
	2009	2010	2011
Henkiset voimavarat	toteutuma	tavoite	tavoite
Henkilötyövuodet, lkm	317,1	355	353
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	79,1	79,3	79,3
Henkilöstö yhteensä, lkm	335	370	368
— josta vakinaisessa palvelussuhteessa	274	277	277
Naisia, %-osuus	30	34	34

Keskeisten järjestelmien määritykset ja saatavuudet on kuvattu HALTIKin palvelukuva-uksissa ja niiden liitteissä. Kriittisten järjestelmien määritykset ja saatavuudet on kuvattu HALTIKin ja asiakkaan palvelusopimuksessa.

Asiakastytyväisyyttä seurataan asiakasvi-rastoihin kohdistetulla kyselyllä. Muita palvelukykyä ja laatua kuvaavia mittareita seurataan joko järjestelmistä saatavilla mittaritiedoilla

tai palvelutuotannon raporttien tietojen perusteella. HALTIKin vastuulla olevien projektien etenemistä arvioidaan puolueettomilla laatu-katselmoineilla.

HALTIKin toimintaa kuvaavia mittareita kehitetään vuoden 2011 aikana vastaamaan paremmin keskuksen toiminnan kuvausta. Mittareiden kehittäminen on osa keskuksen toiminnan vakiinnuttamista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	38 519	82 080	97 500
Bruttotulot	15 824	80 988	97 229
Nettomenot	22 695	1 092	271
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta		71	
— siirtynyt seuraavalle vuodelle		2 610	

Yllä olevat luvut pitävät sisällään palvelutuotannon ja hankkeiden lisäksi myös TUVE-tietoverkkopalvelut -projektin.

Bruttomäärärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Aineet, tarvikkeet ja tavarat	900
Henkilöstökulut	21 500
Vuokrat	2 400
IT-palvelut	43 800
Muut palvelut	18 600
Matkakulut	900
Muut kulut (sis. lisenssit)	5 000
Investoinnit	4 400
Yhteensä	97 500

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	171
Määräraha ei-maksulliseen toimintaan	100
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	56
Muu muutos yhteensä	-1 148
Yhteensä	-821

2011 talousarvio	271 000
2010 III lisätalousarvio	112 000
2010 talousarvio	1 092 000
2009 tilinpäätös	25 234 000

20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 711 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon runkoverkon ja ministeriön lähiverkon sekä yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö**

€

Palvelusopimus	3 100 000
Strateginen ohjaus	350 000
Asiankäsittelyjärjestelmät	400 000
Julkaisujärjestelmät	400 000
Muut järjestelmät	40 000
Sähköinen asiointi	50 000
Tietoturvallisuus	50 000
Lähiverkko	250 000
Muut tietohallintomenot	71 000
Yhteensä	4 711 000

2011 talousarvio	4 711 000
2010 talousarvio	4 711 000
2009 tilinpäätös	1 561 000

21. Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 426 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen

2) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa voivat käyttää myös hallinnonalan virastot

hankkeissa, joista on erikseen sovittu sisäasiainministeriön kanssa.

2011 talousarvio 426 000

22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 540 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin mukaisiin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen mukaisesti toteutettaviin hankkeisiin (Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös 435/2007/EY, 573/2007/EY, 574/2007/EY, 575/2007/EY)

2) teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan ja näihin tehtäviin kohdennettavan sisäasiainministeriön hallinnonalan eri virastojen, enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) hankkeisiin sisältyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen

4) siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskeva yleisohjelma koostuu neljästä rahastosta: Euroopan pakolaisrahasto, paluurahasto, ulkorajarahasto sekä kotouttamisrahasto. Yleisohjelman hallinnointi- ja valvontajärjestelmiä koskevat jäsenvaltion velvollisuudet on määritelty rahastoja koskevissa päätöksissä. Sisäasiainministeriö vastaa rahastojen kansallisesta hallinnoinnista. Rahastoille yhteisen kansallisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen mukaisesti ministeriöön on nimetty vastuu-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset.

Rahastosta myönnetään tukea pääsääntöisesti enintään kolme vuotta kestäville hankkeille. Euroopan yhteisöjen komissio on määrittänyt Suomelle seuraavat rahastokohtaiset osuudet vuodelle 2011.

Rahastojen vuoden 2011 rahoituskehys

€

Pakolaisrahasto	1 486 000
Ulkorajarahasto	6 837 000
Kotouttamisrahasto	1 156 000
Paluurahasto	1 061 000
Yhteensä	10 540 000

Kansallinen vastinrahoitus on budjetoitu momenteille 26.01.01, 26.10.01, 26.20.01 ja 70 sekä 26.40.01, 03 ja 63. Komissiosta saavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98.

Hankkeille tältä momentilta maksettavaan EU:n tukiosuuteen on mahdollista sisältyä arvonlisäveroa. EU:n tukiosuus maksetaan hankkeille pääsääntöisesti kahtena ennakkomaksuna ja yhtenä loppumaksuna, jolloin tukielpoisten kustannusten raportointi (ml. alv-menot) tapahtuu jälkikäteen eikä alv-osuuden arvioiminen etukäteen ole mahdollista.

Rahoitusohjelmilla pyritään edistämään Haagin ohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden toteutumista.

Pakolaisrahastosta tuetaan turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteiden kehittämistä, turvapaikkaprosessia, pakolaisten uudelleensijoitusohjelmia ja pakolaisten integroitumista yhteiskuntaan.

Ulkorajarahastosta tuetaan toimia, joilla kehitetään maahantuloa edeltäviä tarkistuksia, viisumien myöntämistä rajoilla, maahantulon sujuvuutta siihen oikeutetuille henkilöille, laitoman maahantulon vähentämistä ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Kotouttamisrahasto kohdentuu kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoon ja integraation tukemiseen pois lukien pakolaiset (myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, kiintiöpakolaiset ja tilapäistä suojelua saavat henkilöt). Rahaston avulla kehitetään kansallisia maahanmuuttostrategioita niin, että integraatio nähdään kaksisuuntaisena prosessina, jossa sekä uusien tulijoiden valmiuksia integroitua että vastaanottavan maan kykyä tuottaa heidän tarvitsemiaan palveluita kehitetään tasapuolisesti ja vaikutetaan myönteisen asenneilmaston syntymiseen.

Paluurahasto on tarkoitettu laittomasti maassa oleskelevien ulkomaalaisten palauttamiseen, turvapaikanhakijoiden, jotka eivät ole vielä saaneet päätöstä, vapaaehtoisen paluun tukemiseen ja pakolaisten vapaaehtoisen paluun avustamiseen. Tavoitteena on ns. integroitu ja tehokas paluustrategia, jossa eri vaiheiden toimenpiteet (yhteistyö edustustojen ja kolmansien maiden maahanmuuttoviranomaisten kanssa, informaation jakaminen, paluu/palauttamisprosessi ja uudelleenintegroitumisen tukitoimet) nivoutuvat tulokselliseksi kokonaisuudeksi.

Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahasi.

2011 talousarvio	10 540 000
2010 talousarvio	8 656 000
2009 tilinpäätös	12 357 999

29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 500 000 euroa.

2011 talousarvio	53 500 000
2010 talousarvio	53 100 000
2009 tilinpäätös	53 756 777

65. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuudet ulkomaille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 166 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon kansainvälisten järjestöjen (Interpol, FATF¹⁾, Schengen C-SIS²⁾, SISNET³⁾, FIUNET⁴⁾, Egmont⁵⁾, IGC⁶⁾, IOM, ICMPD⁷⁾, COSPAS-

SARSAT⁸⁾ ja Prüm⁹⁾) jäsenmaksujen, maksu-osuuksien ja vastaavien velvoitteiden suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Poliisin kansainvälisessä yhteistyössä ja sen kehittämisessä erityinen pääpaino on EU:n puitteissa suoritettavalla poliisiyhteistyöllä sekä lainsäädännön että käytännön toiminnan tasolla. Huomiota kiinnitetään myös lähialueyhteistyön, YK:n ja Euroopan neuvoston sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden piirissä tapahtuvaan poliisin toimialaan liittyvään kehitykseen.

IGC:ssä käsitellään kaikkia kansainvälisten maahanmuuttovirtojen hallintaan liittyviä merkittäviä kysymyksiä. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) on hallitustenvälinen järjestö, joka harjoittaa laaja-alaista siirtolaisuuteen liittyvää toimintaa. ICMPD on riippumaton hallitustenvälinen tutkimuslaitos. Se pyrkii edistämään kestävästä maahanmuuttopolitiikkaa ja keskittyy Länsi- ja Itä-Euroopan kannalta tärkeisiin maahanmuuttokysymyksiin ja toimii Budapest-prosessin sihteeristönä.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Interpol	536 000
FATF	25 000
Schengen C-SIS	90 000
SISNET	45 000
FIUNET	30 000
Egmont	15 000
IGC	80 000
IOM	270 000
ICMPD	5 000
COSPAS-SARSAT	45 000
Prüm	25 000
Yhteensä	1 166 000

2011 talousarvio	1 166 000
2010 talousarvio	1 166 000
2009 tilinpäätös	1 813 000

¹⁾ FATF=Financial Action Task Force

²⁾ C-SIS=Communication-Schengen Information System

³⁾ SISNET=Schengen Information System Network

⁴⁾ FIUNET=Financial Intelligent Unit Network

⁵⁾ Egmont Group=rahanpesuun liittyvä ryhmä, jonka sihteeristö toimii Torontossa, Kanadassa

⁶⁾ IGC=Inter-Governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia

⁷⁾ ICMPD=International Centre for Migration Policy Development

⁸⁾ COSPAS-SARSAT=satellittipaikannusta maalla, merellä ja ilmassa hyödyntävä maailmanlaajuinen etsintä- ja pelastusjärjestelmä.

⁹⁾ Prüm=seitsemän EU:n jäsenvaltion v. 2005 solmima sopimus viranomaisyhteistyöstä terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laittoman muutto- liikkeen torjumiseksi.

10. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä estää ennalta rikoksia, selvittää niitä ja saattaa ne syyteharkintaan.

Poliisitoiminnan eri osa-alueiden tuloksellisella toiminnalla osaltaan vaikutetaan siihen, että Suomi on Euroopan turvallisin maa.

Poliisin toimintaa painotetaan rikollisuutta ennalta estävään suuntaan. Poliisi toimii asiakaslähtöisesti ja eettisesti korkeatasoisesti niin, että kansalaisten luottamus toimintaan säilyy. Rikosten selvitystaso ei laske. Väkivaltarikollisuuden torjunnassa painotetaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa rikollisuutta sekä lähisuhdeväkivaltaa. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden kokonaismäärä lisääntyy yleisen taloustilanteen vuoksi. Talousrikostorjunnan vaikuttavuutta parannetaan. Järjestäytyneen rikollisuuden ja muun vakavan rikollisuuden toimintaedellytykset heikkenevät. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan rikollisuuteen aktiivisesti.

Yleisen turvallisuuden tunteen taso pidetään hyvänä ja kansalaiset luottavat poliisiin ja sen kykyyn ennalta estää, paljastaa ja selvittää rikoksia.

Lupahallinnon vaikuttavuus kasvaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisessä, rikostorjunnassa sekä liikenneturvallisuudessa. Lupahallinto vaikuttaa osaltaan siihen, että yksityinen turva-ala, maahanmuutto ja asehallinto toimivat luotettavasti ja yhteiskunnan turvallisuusintressit huomioiden. Poliisi noudattaa päätöksenteossaan hyvän hallinnon periaatteita. Lupapalvelut toimivat kustannustehokkaasti, taloudellisesti ja tuottavasti. Poliisi lisää sähköisesti vireillepantavia lupa-asioita, ajanvarauksen käyttömahdollisuuksia ja yhteispalvelua.

Poliisin kansainvälisen toiminnan peruslähdekohtana on tukea ja edistää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä sekä turvata Suomeen ulottuvan ja Suomesta käsin toimivan kansainvälisen rikollisuuden ennalta ehkäisyä, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista. Kansainvälisen poliisiyhteistyön keinoin vaikutetaan siihen, että sen maan viranomaiset pystyvät itse torjumaan rikollisuutta, jonka vaikutukset muutoin ulottuisivat Suomen alueelle.

Poliisi pyrkii aktiivisesti siihen, että koko maahan on laadittu ajanmukaiset ja vahvistetut alueelliset turvallisuussuunnitelmat, joissa määritellään konkreettisia toimenpiteitä yleisten paikkojen häiriökäyttäytymisen ja väkivallan vähentämiseksi. Suunnitelmissa luodaan myös toimivia yhteistyömuotoja perhe- ja läheisväkivallan ennalta estämiseksi ja alkoholihaittojen vähentämiseksi. Suunnitelmissa käsitellään erityisesti harvaan asuttujen alueiden turvallisuuspalvelujen järjestämistä.

Poliisin toimivaltuuksien sääntelyä selkeytetään toteuttamalla esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistus.

Poliisin tietojärjestelmien kokonaisuudistukseen (Halti - Patja) liittyen toteutetaan vuoden 2011 kesäkuun loppuun mennessä ase- ja turvallisuusalan valvontarekisterit sekä rahankeräysrekisteri, Turva-ase ja Rabita -järjestelmäkokonaisuuden uudistamishanke. Vuonna 2009 käynnistettyä poliisiasiantietojärjestelmän uudistamista (Vitja-hanke) jatketaan, tavoitteena on uuden järjestelmän käyttöönotto vuonna 2013. Kokonaisuudistuksen toteuttaminen on edellytys uusien, kansalaisille suunnattujen palveluiden käyttöönotolle sekä poliisin tuottavuustavoitteiden saavuttamiselle. Kansalaisten sähköistä asiointia poliisin kanssa tehostetaan mahdollistamalla uusien lupien anominen ja maksaminen sähköisesti jo vireillepanovaiheessa.

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 685 608 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien poliisitoimeen liittyvien hankkeiden maksamiseen

2) poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetun asetuksen (1177/2009) 2 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa poliisille seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Valvonta- ja hälytystoiminta

Yleisen turvallisuuden taso ja ihmisten kokemana turvallisuuden tunne sekä hälytyspalveluiden saatavuus eivät heikkene ja liikenteen riskikäyttäytyminen vähenee muun muassa hyö-

dyntämällä tietojohtoista poliisitoimintaa, jossa analysoidaan liikennevalvonnassa syntyviä tietoja ja hyödynnetään uusinta tutkimustietoa. Poliisi pystyy yhdessä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa ennakoimaan tulevaisuutta ja kohdistamaan ennakoivat toimet ja voimavarat turvallisuuden kannalta kriittisiin kohtiin. Laittoman maahantulon tilanne pysyy Suomessa hallittuna ja toimenpiteet laitton maahantulon torjumiseksi ovat uskottavia ja tehokkaita.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Valvonta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (yjt-tehtävät/htv)	320	345	357
Taloudellisuus			
Toimintamääräraha, 1 000 euroa	189 656	199 068	216 580
Henkilötyövuodet	3 124	3 130	3 100
Valvonnan kustannukset, 1 000 euroa	233 450	230 680	234 257
Taloudellisuus (kustannukset/yjt-tehtävät), euroa	233	214	211
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen kotiväkivaltaan puuttumisessa, arvosana 4—10	- ¹⁾	7,68	7,70
Onnistuminen liikennevalvonnassa, arvosana 4—10	- ¹⁾	7,85	7,85
Poliisin partiointi, arvosana 4—10	- ¹⁾	7,44	7,50
Ulkomaalaisvalvontaan käytetty työaika, htv	9,5	12,0	12,0
Turvapaikkatutkinnan tutkinta-aika, päätetyt jutut, keskiarvio, vrk	66	30	20
Suoritteet			
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (yjt) tehtävämäärä, kpl	1 000 518	1 080 000	1 108 000

¹⁾ Julkisten palvelujen laatubarometria ei toteutettu vuonna 2009. Vuoden 2008 arvosana oli kotiväkivaltaan puuttumisen osalta 7,68, liikennevalvonnassa 7,77 ja partioinnissa 7,44.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Hälytystoiminta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (hälytystehtävät, määrä/htv)	1 061	1 027	1 053
Taloudellisuus			
Toimintamääräraha, 1 000 euroa	54 987	66 907	65 327
Henkilötyövuodet	943	1 052	1 052
Hälytystoiminnan kustannukset, 1 000 euroa	67 194	79 930	70 671
Taloudellisuus (kustannukset/hälytystehtävät A+B), euroa	79,6	89,0	78,0
Palvelukyky ja laatu			
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	12,4	12,0	10,0 ¹⁾
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, min	22,5	21,0	18,0 ¹⁾
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, arvosana 4—10	- ²⁾	7,68	7,70

Suoritteet

Hälytystehtävien määrä, kpl, enintään	1 000 518	1 080 000	1 108 000
Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät, lkm	19 781	18 000	18 000
A ja B hälytystehtävien määrä, kpl, enintään	843 663	900 000	906 000
A, B ja C hälytystehtävien määrä, kpl	1 000 373	1 080 000	1 107 900

¹⁾ Parantunut toimintavalmiusennuste johtuu laskentaperusteiden muuttumisesta.

²⁾ Julkisten palvelujen laatubarometria ei toteutettu vuonna 2009. Vuoden 2008 arvosana oli 7,65.

Rikostorjunta

Kansalaisten luottamus poliisiin kykyyn ehkäistä, paljastaa ja selvittää rikoksia on korkea. Ennalta estävällä toiminnalla pyritään vähentämään erityisesti väkivaltarikollisuutta. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä heikennetään ja rikollisryhmien määrää vähennetään.

Poliisin hallintorakenneuudistus ja rikostorjunnan toimintojen uudelleen järjestäminen parantavat poliisin palvelukykyä, mahdollistavat erikoisosaamisen keskittämisen, nostavat rikosten selvitysprosenttia ja nopeuttavat juttujen käsittelyä. Tehostamistoimilla kompensoidaan muun muassa rikostorjuntaan kohdistuvia henkilöstövähennyksiä siten, että rikostor-

junnan tuloksellisuus säilyy edellisvuosien tasolla. Paikallistuntemus säilyy rikostutkinnaissa ja päivittäisrikokset tutkitaan omalla alueella. Rikostorjunnassa sovelletaan tietojohdoista poliisitoimintaa analysoimalla ja hyödyntämällä laaja-alaisesti rikollisuutta koskevaa tietoa. Järjestäytyneitä rikollisuutta torjutaan tiiviillä yhteistyöllä tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa sekä toimivalla kansainvälisellä yhteistyöllä.

Rikostorjunta vastaa herkästi toimintaympäristön muuttuviin tarpeisiin ja kykenee estämään ennalta rikoksia, paljastamaan piilossa olevaa rikollisuutta sekä toteuttamaan rikosvastuuta.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Rikostorjunta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (selvitetyt rikoslakirikokset/htv)	84	88	84
Taloudellisuus			
Toimintamääräraha, 1 000 euroa	264 232	259 488	286 199
Henkilötyövuodet	4 087	4 080	4 050
Rikostorjunnan kustannukset, 1 000 euroa	321 716	309 996	309 379
Taloudellisuus (kustannukset/selvitetyt rikoslakirikokset), euroa	939	861	910
Palvelukyky ja laatu			
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne rikokset), %, vähintään	50,4	50,0	50,0
Rikoslakirikosten tutkinta-aika (pl. liikenne rikokset), ka, vrk	86	86	90
Omaisuusrikosten selvitystaso, %, vähintään	38,9	37,0	38,0
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, %, vähintään	79,5	79,0	79,0
Päätettyjen talousrikosten tutkinta-aika, ka, vrk, enintään	295	295	285
Suoritteet			
Kaikki selvitetyt rikokset, määrä	731 648	600 000	700 000
Selvitetyt rikoslakirikokset, määrä	343 921	340 000	340 000
Takaisin saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), milj. euroa	35,3	40,0	55,0
Päätettyjen talousrikosten määrä	1 510	1 900	1 900
Avoimna olevien talousrikosten määrä	2 115	1 500	2 300
Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä	35 853	37 700	36 000
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset, määrä	784	800	750

Lupapalvelut

Poliisin oma palveluverkosto, sähköiset palvelut, liikkuvat palvelut sekä yhteispalvelu muodostavat yhdessä poliisin lupapalvelujen palvelukokonaisuuden. Uudet lupapalveluprosessit tukevat päätösten yhdenmukaisuutta sekä sujuvaa ja oikeudenmukaista päätöksentekoa. Lupapalveluiden toiminnan ja vaikuttavuuden mittaamista kehitetään edelleen. Palvelujen laatu pysyy hyvällä tasolla. Lupahallinnon henkilökunnan osaamisesta ja jaksamisesta huolehditaan suunnitelmallisesti. Erityisesti ampuma-aseturvallisuuden parantamista sekä laillista maahanmuuttoa varmistavia oleskelulupamenettelyitä tuetaan kehittä-

mällä yhtenäisiä lupaprosesseja ja uudistamalla tietojärjestelmiä. Oleskelulupiin ryhdytään tallentamaan luvan haltijan sormenjäljet ja lisäksi henkilökorttien sormenjälkitalennukseen varaudutaan.

Vuonna 2011 myönnettyjen passien volyymi alkaa nousta, sillä vuoden 2006 passilain uudistuksessa passin voimassaoloaika muuttui kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. Toisaalta aselain muutoksen arvioidaan vähentävän myönnettyjen aselupien määrää ja ulkomaalaislain muutos siirtää työperäiseen maahanmuuttoon liittyvän päätöksenteon poliisilta Maahanmuuttovirastolle.

Lupapalvelut	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (poliisin myöntämät luvat/htv)	1 297	1 303	1 410
Lupapalvelujen tuottotavoite, 1 000 euroa	41 460	39 858	40 344
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet ¹⁾	838	775	780
Lupapalvelujen kustannukset, 1 000 euroa	43 775	39 858	40 344
Taloudellisuus (kustannukset/poliisin myöntämät luvat), euroa	40	39	37
Lupapalvelujen kustannusvastaavuus, %	95	100	100
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen lupapalveluissa, arvosana 4—10	- ²⁾	8,24	8,24
Suoritteet			
Poliisin myöntämät luvat yhteensä, kpl	1 086 797	1 025 000	1 100 000
— Passit	427 580	400 000	500 000
— Henkilökortit	77 702	60 000	60 000
— Ajoluvat	366 952	350 000	350 000
— Aseluvat	71 515	70 000	50 000
— Ulkomaalaisluvat	60 460	60 000	55 000
— Muut luvat	82 588	85 000	85 000

¹⁾ Laskenta- ja kirjaamiskäytäntöjen muutoksen vuoksi v. 2009 luvut eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2010 ja 2011 lukujen kanssa.

²⁾ Julkisten palvelujen laatubarometria ei toteutettu vuonna 2009. Vuoden 2008 toteutuma oli 8,15.

Poliisikoulutus

Poliisikoulutuksen tavoitteena on vastata poliisin henkilöstötarpeeseen. Valmistuneiden

poliisien sijoittumista poliisivirkoihin edistetään.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Poliisikoulutus			
Tuottavuus			
Tuottavuus (poliisiksi valmistuvien määrä/koulutuksen htv:t)	1,45	1,25	1,15
Kokonaistyövuodet/poliisiksi valmistuvien määrä	0,66	0,81	0,70
Taloudellisuus			
Poliisikoulutuksen kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	26 883	25 000	25 000
Henkilötyövuodet	215	219	218
Perustutkintokoulutuksen koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	207	149	149
Poliisipäällystötutkinnon koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	250	290	290
Palvelukyky ja laatu			
Perustutkintokoulutuksen läpäisyprosentti	96,5	97,5	97,5
Suoritteet			
Perustutkintokoulutukseen hakijoiden määrä, hlöä	2 014	2 200	2 000
Perustutkintokoulutuksen aloittaneiden määrä, hlöä	250	384	408
Perustutkintokoulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	325	273	172

Henkiset voimavarat

Poliisin henkilöstötarpeesta tehty pitkän aikavälin suunnitelma on päivitetty ja raportissa määriteltyjen toiminnallisten tavoitteiden toi-

meenpano on aloitettu. Poliisin hallintorakenne-uudistuksen tavoitteiden toteutus on varmistettu toimivalla ja kevyellä johtamisrakenteella ja hyvällä muutosjohtamisella.

	2009 toteutuma ¹⁾	2010 arvio	2011 tavoite ²⁾
Henkiset voimavarat			
Henkilötyövuodet ³⁾	10 703	10 599	10 604
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	73,6	74,0	74,0
Naisia, %-osuus	27,3	27,6	27,6
Poliisimiehet, htv	7 778	7 728	7 668
Naisia, %-osuus	12,8	13,0	13,2
Opiskelijat, htv ⁴⁾	340	286	390
Naisia, %-osuus	25,0	25,0	25,0
Muu henkilöstö, htv	2 585	2 585	2 546
Naisia, %-osuus	71,2	71,0	71,0
Naisten %-osuus alipäällystössä, päällystössä ja päällikkötasolla	7,3	7,5	7,7

¹⁾ Lähde PolStat, rajauksena poliisimomentti, henkilötyövuodet, mukana kaikki.

²⁾ Henkilöstötavoitteissa huomioitu työllistämispaketin lisävaikutus sekä Poliisi 2020 -raportissa esitetyt linjaukset.

³⁾ Kokonaishenkilötyövuosimäärässä on huomioitu myös tukitoimintoihin, konsernipalveluihin ja muihin tehtäviin käytettävät henkilötyövuodet, yhteensä 1 053 htv vuonna 2011.

⁴⁾ Opiskelijoilla tarkoitetaan käytettävissä olevaan työvoimaan luettavat opiskelijat, jotka ovat työssäoppimisjaksolla työ- tai kenttäharjoittelussa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	712 301	724 573	729 143
Bruttotulot	51 532	44 769	43 535
Nettomenot	660 769	679 804	685 608
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	33 702		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	37 475		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	46 635	44 025	42 535
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	49 567	44 025	42 535
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 932	-	-
Kustannusvastaavuus, %	94	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

		2011 talousarvio	685 608 000
		2010 III lisätalousarvio	4 329 000
		2010 talousarvio	679 804 000
		2009 tilinpäätös	664 541 680
Palvelukeskuksen tuottavuusvähennys	-628		
Tuottavuustoimet	-1 121		
Toimitilat	2 377		
Kihlakuntahallinnon purkaminen	1 344		
Määrärahatason muutos	-5 000		
Turva-aserekisterihankkeen loppuunvienti	-900		
Siirto momentilta 28.40.01 (3 htv)	70		
Siirto momentilta 25.40.01 (5 htv)	197		
Vuoden 2010 III LTA:sta johtuva muutos (siirto momentilta 25.40.01 (1 htv))	32		
Osuus UMA:n ylläpidon menoista siirtona momentille 26.40.01	-115		
Palkkausten tarkistukset	6 481		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	2 320		
Työttömien poliisien työllistäminen	-3 000		
Talousrikostutkinta	-1 000		
Hämeenlinnan poliisitalon rakentaminen	1 400		
Venäläisten sotavankien hautojen hoidon siirto momentille 28.40.01	-30		
Talousrikostorjunta	2 000		
Terrorismin torjunta	850		
Tasokorotus	527		
Yhteensä	5 804		

20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) poliisin vastuulla olevien maasta poistettavien henkilöiden maasta poistamiskuljetuksista

2) turvapaikanhakijoiden tulkkaus- ja käännöspalveluista

3) Suomeen luovutettavien rikoksentehtävien noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin

4) turvapaikanhakijoiden identiteetin ja kansalaisuuden varmistamisesta sekä iänmäärityksen ja kielitestien tekemisestä aiheutuviin kuluihin

5) turvapaikkatutkinnan valmiusryhmän käytöstä aiheutuneiden matka- ja majoituskustannusten korvaamiseen.

<i>Selvitysosa:</i>		2011 talousarvio	3 500 000
		2010 talousarvio	2 500 000
Määrärahan arvioitu käyttö	€	2009 tilinpäätös	3 288 685
Maasta poistamiskuljetukset	2 200 000		
Tulkkauksen- ja käännöspalvelut	800 000		
Noutokuljetukset	150 000		
Henkilöllisyyden selvittäminen	100 000		
Valmiusryhmän käyttö	250 000		
Yhteensä	3 500 000		

20. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos on yhteistyökykyinen, kansainvälisesti arvostettu rajaturvallisuuden ja meripelastuksen asiantuntija, joka tuottaa yhteiskunnalle välttämättömiä turvallisuuspalveluja tehokkaasti ja taloudellisesti.

Lakisäätöisillä tehtävillään Rajavartiolaitos vahvistaa myönteistä turvallisuuskulttuuria sekä parantaa edellytyksiä onnettomuuksien ja rikosten ennaltaehkäisyyn. Rajavartiolaitoksen toiminnan painopisteitä ovat

1. Itärajan pitäminen turvallisena ja toimivana. Rajaliikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta parannetaan kehittämällä kansainvälisten rajanylityspaikkojen - erityisesti Vaalimaan ja Helsinki—Vantaan -rakenteita, henkilöstövoimavaroja ja teknologiaa.

2. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaa kehitetään painottaen kykyä ja valmiuksia laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjuntaan. Nelitasoisen maahanpääsyn valvontamallin tarjoamat mahdollisuudet käytetään tehokkaasti hyväksi. Yhdyshenkilöverkosto ylläpidetään tärkeimmissä laittoman maahantulon lähtömaissa ja tilapäisiä yhdyshenkilöitä valmistaudutaan lähettämään raja-tilanteen mukaan.

3. Merialueen turvallisuuspalvelut taataan. Meripelastustoimi järjestetään siten, että apua voidaan osoittaa viipymättä ja mitoittaa tilanteen edellyttämällä tavalla.

4. Ylläpidetään merellistä ympäristövalvontakykyä ja kehitetään valmiuksia ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan.

5. Rajavartiolaitos osallistuu aktiivisesti EU:n meripolitiikan toimeenpanoa koskeviin hankkeisiin sekä käyttää asiantuntemustaan merellisten valvontajärjestelmien ja merellisten viranomaisien välisen yhteistyön kehittämisessä.

6. Rajajoukkojen käyttöperiaatteiden, kokoonpanojen ja varustuksen sekä operatiivisten suunnitelmien uudistamista jatketaan osana valtakunnallista valmius- ja puolustus suunnittelua. Rajavartiolaitos kouluttaa palvelukseen astuneet asevelvolliset sijoituskelpoisina rajajoukkoihin.

7. Rajavartiolaitos osallistuu aktiivisesti EU:n yhdenmetyt rajaturvallisuusjärjestelmän (IBM) ja yhteisen rajavalvontajärjestelmän (EUROSUR) kehittämiseen ja ulkorajastrategian toimeenpanoon. Rajavartiolaitos ylläpitää EU:n nopeiden rajainterventiojoukkojen sekä Frontexin koordinoimiin rajaturvallisuusoperaatioihin osallistumisen edellyttämää riittävää kansainvälistä valmiusjoukkoa. Tavoitteena on taata ulkorajojen korkea turvallisuustaso niin nykyisissä kuin tulevaisakin jäsenmaissa.

8. Rajavartiolaitos osallistuu sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamiseen, erityisesti rajaturvallisuuden, ihmiskaupan estämisen ja laittoman maahantulon torjunnan sekä merellisten suuronnettomuuksien ja ympäristötuhojen torjunnan osalta.

9. Päätehtäviensä ohessa Rajavartiolaitos tukee poliisi-, pelastus- ja muiden yhteistoimintaviranomaisten toimintaa lentosuorittein. Pelastus- ja avustustehtävien osalta painopistealueena on eteläinen merialue ja muun lentotoiminnan osalta Kaakkois-Suomi, Suomenlahti ja Saaristomeren eteläosa. Jatkuva valmiutta ylläpidetään vähintään kahdella meripelastustoimen etsintä- ja pelastustehtäviin soveltuvalla helikopterilla.

10. Rajavartiolaitoksen voimavaroja käytetään yhteiskunnallisten odotusten mukaisesti. Toiminnan tuottavuutta parannetaan uudistamalla hallintoa ja keventämällä organisaatiota sekä kehittämällä työn tuottavuutta parantavia toimintatapoja ja tekniikkaa.

Hallintorakenteen kehittämiseksi tehdyn selvityksen perusteella Rajavartiolaitoksessa siirrytään 1.1.2011 kaksiportaiseen organisaatiomalliin, missä yhteydessä lakkautetaan raja- ja merivartioalueet sekä niiden johtopaikat. Osana hallintorakenteen kehittämistä selvitetään myös teknillisen alan palveluiden ohjauksen ja tuottamisen kehittämisvaihtoehdot.

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 220 421 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) meripelastuslain (1145/2001) 21 §:n 3 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä Rajavartiolaitoksen ilmalusten rajaturvallisuustehtävistä (ml. meripelastus) johtuvien lennonvarmistuspalvelujen ja meripelastustoimeen liittyvän lentopelastuksen hälytys- ja johtamistoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen Finavialle.

2) koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen

3) Rajavartiolaitoksen omistajahallinnassa olevien rakennusten sekä rakenteiden ja muiden rakennettujen kiinteistöjen ulkopuolella

sijaitsevien rajavalvontaan ja koulutukseen käytettävien rakennusten ja rakenteiden perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rajavartiolain (578/2005) 81 §:n nojalla työsuhteasuntojen vuokratkompensatioon

5) EU:n hyväksymiin ja rahoitamiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa Rajavartiolaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Rajojenvalvonta

Rajojenvalvonta kohdennetaan ja valmiutta ylläpidetään siten, että tärkeimmillä alueilla luvattomat rajanylitykset estetään tai havaitaan välittömästi. Muilla alueilla luvattomat rajanylitykset paljastetaan.

Rajavalvonta	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Partiointi (h)	309 000	305 000	303 000
— josta itärajalla	228 000	224 000	220 000
Tekninen valvonta	865 000	897 000	897 000
Tarkastukset	26 700	30 000	31 000
Rajavyöhykeluvat	12 010	10 000	9 000
Turvallisuuspalvelut harva-alueella (poliisi- ja virka-aputehtävät)	474	460	460
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	115,6	123,0	116,0
Henkilötyövuodet	1 463	1 441	1 396

Tehokkuus

Tuottavuus (ind)	100	112	115
Taloudellisuus (ind)	100	104	114
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,2	4,4	4,5
Rajatapahtumien estäminen (%)	95	98	98
Rajatapahtumien paljastaminen (%)	88	93	93
Tilannekuvan laatu	3,6	3,6	3,7

Rajatarkastukset

Kaikki Schengen-alueen ulkorajan ylittävät henkilöt tarkastetaan. EU/ETA -kansalaisille tehdään vähimmäistarkastus ja muille perusteellinen tarkastus. Schengen-alueen sisärajoilla ylläpidetään valmius rajavalvonnan väli-

aikaiseen palauttamiseen. Maahantulo ja maastalähtö vastoin säädettyä järjestystä paljastetaan turvaten sujuva rajanylitysliikenne. Rajatarkastuksissa ja niihin liittyvissä tutkimuksissa ja hallintopäätöksissä huolehditaan henkilöiden oikeusturvasta.

Rajatarkastukset	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
-------------------------	-------------------	---------------	-----------------

Tulosmittarit**Tuotokset**

Rajatarkastukset (milj. hlöä)	10,8	11,4	11,9
Tullitarkastukset (hlöä)	5 841	5 000	5 000
Käännyttämispäätös	1 190	1 300	1 300
Myönnetty viisumit	1 633	1 900	1 900
Päätökset rajanylityslupa-anomuksiin	1	8	8
Vastaanotetut turvapaikkahakemukset	415	450	500
Vastaanotetut kiintiöpakolaiset	831	1 350	1 350
Muun viranomaisen päätöksen täytäntöönpano	623	620	720

Panokset

Kustannukset (milj. euroa)	77,4	89,2	87,5
Henkilötyövuodet	979	1 043	1 058

Tehokkuus

Tuottavuus (ind)	100	98	100
Taloudellisuus (ind)	100	92	99
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,4	4,7	4,8
Rajatarkastusten kattavuus (%)	100	100	100
Rajatarkastusten laatu (%)	98,1	99,0	99,5
Rajatarkastusten sujuvuus (min)	8	9	9
Rajatarkastusten asiakaspalvelu (1—5)	3,9	3,9	4,0
Oikeusturva (%)	99,6	100	100

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnalla ehkäistään vakavan ja rajat ylittävän kansainvälisen rikollisuuden vaikutuksia Suomeen sekä muualle EU:n alueelle. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatyössä keskitytään laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjuntaan tiiviissä yhteistyössä PTR-viranomaisten, erityisesti

poliisin kanssa muodostetuissa yhteisissä tutkintaryhmissä.

Aluspäästövalvonnalla havaitaan ja todennetaan öljypäästöt merialueella, saatetaan päästön suorittaja vastuuseen määräämällä hallinnollinen öljypäästömaksu, kerätään esitutkintamateriaalia rikosoikeudelliselle tutkintaprosessille ja käynnistetään mahdolliset torjuntatoimenpiteet.

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rikosilmoitus (R-ilmoitus)	1 070	1 350	1 350
Valtionrajarikos (kpl)	309	220	220
Laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa (kpl)	78	80	90
Muu rikos (kpl)	6 053	6 000	6 000
Rikesakko	812	800	800
Rangaistusvaatimusilmoitus	2 698	2 400	2 400
Pakkokeino	2 839	2 500	2 600
Huomautus	1 227	1 200	1 200
Päätös alusöljypäästöasiassa	9	7	7
Päätös liikkeenharjoittajan seuraamusmaksussa	85	90	100
Turvaamistoimenpide	2 734	2 600	3 000
Sekalainen ilmoitus (S-ilmoitus)	1 193	800	800
Valvontailmoitus	341	340	340
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	15,6	14,5	14,1
Henkilötyövuodet	197	169	170
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	100	110	114
Taloudellisuus (ind)	100	103	113
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,7	4,6	4,6
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne rikokset) (%)	100	88	88
Laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmiskaupparikosten selvitystaso (%)	100	93	93
Aluspäästötapausten selvitystaso (%)	15	3	5
Tavoiteajassa (60 vrk) selvitettyjen rikoslakirikosten osuus (%)	80	73	77
Tavoiteajassa (180 vrk) selvitettyjen laittoman maahantulon järjestämisten ja ihmiskauppatapausten osuus (%)	72	87	87
Oikeusturva (%)	100	99,9	99,9

Meri- ja muu pelastustoiminta

Meripelastustoimi toteutetaan siten, että kaikkiin merellisiin hätätilanteisiin osoitetaan apua viivytyksettä. Kansallista sidosryhmäyhteistyötä tiivistetään tavoitteena vaativien meripelastustehtävien kokonaisvaltaisen hallitsemisen kehittäminen. Tavanomaisten meripe-

lastustehtävien osalta yhteistyötä kehitetään etenkin vapaaehtoisten meripelastajien kanssa.

Meripelastustapahtumien havaitsemiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi huolehditaan merialueiden riittävästä valvonnasta rajavalvonnan yhteydessä. Pelastustoimea sekä lentopelastuspalvelua tuetaan tarpeen mukaan Rajavartiolaitoksen kalustolla ja henkilöstöllä.

	2009	2010	2011
Meri- ja muu pelastustoiminta	toteutuma	arvio	tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Etsinnät (kpl)	267	320	320
merialue (kpl)	128	150	150
maa-alue (kpl)	139	170	170
Pelastustehtävät (kpl)	1 303	1 100	1 140
merialue (kpl)	1 164	1 000	1 000
maa-alue (kpl)	139	100	140
Sairaankuljetus (kpl)	370	350	370
merialue (kpl)	43	40	45
maa-alue (kpl)	327	310	325
Avustustehtävä (kpl)	329	350	380
merialue (kpl)	288	310	335
maa-alue (kpl)	41	40	45
Muu pelastussuorite (kpl)	182	180	200
merialue (kpl)	38	40	45
maa-alue (kpl)	144	140	155
Päivystyspalvelu ja meripelastuksen työaika (tuntia)	412 000	400 000	380 000
Pelastettu henkilö (kpl)	7 432	3 120	3 120
Estetty onnettomuus (kpl)	24	20	20
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	6,7	6,1	5,8
Henkilötyövuodet	85	71	69
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	100	120	126
Taloudellisuus (ind)	100	112	125
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)			
Johtamisen laatu (1—5)	3,6	4,1	4,1
Yksiköiden valmius (1—5)	-	4,0	4,0
Yksiköiden valmius (1—5)	-	4,5	4,5
Meritilannekuva (1—5)	3,6	3,6	3,7

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustussuunnitelmat, tilanteen edellyttämä johtamis- ja toimintavalmius sekä valmius joukkojen perustamiseen ylläpidetään. Vasta-

taan osaltaan rajajoukkojen tuottamisesta kouluttamalla varusmiehiä ja järjestämällä kertausharjoituksia.

	2009	2010	2011
Sotilaallinen maanpuolustus	toteutuma	arvio	tavoite
Tuotokset			
Koulutusvuorokaudet	78 364	84 000	84 000
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	11,2	11,2	10,9
Henkilötyövuodet	142	131	132
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	100	116	115
Taloudellisuus (ind)	100	108	114

Toiminnan laatu ja palvelukyky	3,7	3,5	3,6
Suunnitelmavalmius (1—5)	3,0	3,1	3,2
Sijoitettavuus (%)	79	80	80
Koulutettavuus (%)	98	97	97
Sijoitustilanne (1—5)	4,3	4,6	4,6
Koulutus (1—5)	3,4	3,5	3,6
Materiaalivalmius (1—5)	3,3	3,0	3,1

Henkiset voimavarat ja jaksaa työskennellä Rajavartiolaitoksen palveluksessa ja on tyytyväinen työhönsä. Henkilöstön työympäristö on työturvallista.

Rajavartiolaitoksen henkilökunta on ammattitaitoista ja työkykyistä. Henkilökunta pysyy

Henkiset voimavarat	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Ammattitaidon ylläpito (koulpv/htv)	11	16	15
Lähtövaihtuvuus (%)	0,5	0,6	0,6
Kenttäkelpoisuus (1—5)	4,3	4,4	4,4
Fyysinen kunto (1—5)	4,2	4,2	4,2
Sairastavuus (sa pv/htv)	8,3	7,9	8,6
Tapaturmat (sa pv/htv)	0,6	0,8	0,8
Työilmapiiri (1—5)	3,5	3,6	3,6
Henkilöstön keski-ikä (vuotta)	38	39	39
Koulutustasoindeksi	4,2	4,0	4,1
Sukupuolijakauma (% naisia)	12	12	12

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	211 711	227 463	225 888
Bruttotulot	6 510	6 792	5 467
Nettomenot	205 201	220 671	220 421
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	15 057		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	29 367		

Momentilta 26.01.22 arvioidaan saatavan ulkosiohjelmissa vuonna 2011 yhteensä 2 467 000 korajarahastohankkeisiin 2010—2011 vuosien euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 466	2 500	1 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	4 556	4 500	2 300

Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 090	-2 000	-700
Kustannusvastaavuus, %	54	56	70

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	1 743
Palken tuottavuusvähennys	-115
Tuottavuusvähennys	-315
Toimitilahallinnon siirto, pienet investoinnit	100
Palvelukeskusvähennys	-90
Osuus UMA:n ylläpidon menoista siirtona momentille 26.40.01	-570
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	652
Maarajan valvontajärjestelmät	-700
Merelliset investoinnit	-1 100
Tasokorotus	145
Yhteensä	-250
2011 talousarvio	220 421 000
2010 III lisätalousarvio	3 104 000
2010 talousarvio	220 671 000
2009 tilinpäätös	219 511 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 27 910 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Rajavartiolaitoksen 1980-luvulla hankittujen partioveneiden uusimiseen
- 2) ulkovartiolaivan hankintaan sekä hankinnan hallinto-, matka- ja suunnittelukuluihin
- 3) Dornier DO 228 lentokoneen valvontajärjestelmän uusimiseen
- 4) indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin hankintasopimusten mukaisiin menoihin.

Tilausvaltuuksista aiheutuvien indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet sekä indeksien ja valuuttakurssien alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Valtuus

Rajavartiolaitos oikeutetaan tekemään sopimuksia neljän kaksimoottorisen helikopterin ja

niiden tarvitsemien varusteiden ja varaosien hankinnasta ja henkilöstön koulutuksesta. Hankinta ajoittuu vuosille 2011—2014 ja sen kokonaiskustannusarvio on 62 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vuoden 2008 talousarviossa myönnettiin Rajavartiolaitokselle tilausvaltuus 21 partioveneeseen hankintaan. Hankinnat ajoittuvat vuosille 2008—2011.

Partioveneiden hankintaan on sitouduttu 5.6.2008 allekirjoitetulla sopimuksella, joka sisältää kolmentoista veneen hankinnan kustannuksiltaan yhteensä 12 316 000 euroa sekä option kahdeksan veneen hankintaan. Päätös option perusteella tehtävästä loppujen partioveneiden hankinnasta tehdään vuoden 2010 aikana.

Vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettiin Rajavartiolaitokselle Ilma- ja vartioalusten hankintaan lisäystä 1 000 000 euroa ja tilausvaltuus 10 partioveneeseen hankintaan. Partiovenehankinta on jatkoa vuoden 2008 talousarviossa myönnettyyn tilausvaltuuteen, joka oikeutti 21 partioveneeseen hankintaan. Talousarviossa myönnetty rahoitus riitti kuitenkin vain 13 partioveneeseen hankintaan. Uuden tilausvaltuuden perusteella hankittavat 10 partiovenettä täydentävät partioveneiden määrän vastaamaan asetettua 23 partioveneeseen tavoitetilaa. Partiovenehankintaa on tarkoitus rahoittaa myös 3 milj. eurolla Euroopan unionin ulkorajarahastosta haettavalla rahoituksella.

Momentille 26.01.22 arvioidaan saatavan kirjaus- ja käyttöoikeutta ulkorajarahaston 2009—2011 vuosiohjelmista vuonna 2011 yksimoottoristen helikoptereiden hankintaan noin 607 000 euroa ja partioveneiden hankintaan noin 1 373 000 euroa.

Vuoden 2009 toisessa lisätalousarviossa myönnettiin Rajavartiolaitokselle tilausvaltuus yhden ulkovartiolaivan hankintaan sekä 3 000 000 euroa laivan suunnitteluun ja hankinnan valmisteluun. Tilausvaltuus uusittiin vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa. Hankinta ajoittuu vuosille 2009—2013 ja

sen kokonaiskustannusarvio on 57 000 000 euroa. Hankinnasta saa aiheutua menoja vuoden 2011 jälkeen yhteensä 28 000 000 euroa.

Rajavartiolaitoksen käytössä olevat viisi AB/B 412 helikopteria ovat vanhentuneet. Helikoptereita käytetään rajaturvallisuustehtäviin, meripelastustehtäviin ja muiden viranomaisten vaativiin virka-aputehtäviin. Nämä käyttöikänsä päähän tulleet helikopterit korvataan neljällä kaksimootorisella helikopterilla. Hankinnasta saa aiheutua menoja vuoden 2011 jälkeen yhteensä 62 000 000 euroa. Hankkeeseen tullaan hakemaan EU:n ulkorajarahaston 2012 ja 2013 vuosiohjelmista yhteensä 12 000 000 euroa. Lisäksi AB/B 412 helikopterien myynnistä saadaan valtiolle merkittäviä tuloja.

Rajavartiolaitoksella on kaksi Dornier DO 228 lentokonetta, joita käytetään rajavalvontaan ja ympäristönvalvontaan niin Suomen

alueella kuin myös kansainvälisissä operaatioissa. Lentokoneiden vanhentuneitten ja osin epäkuntoisten teknisten valvontajärjestelmien uudistus on käynnistynyt vuonna 2008. Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa on uudistettu ympäristönvalvontatehtävissä käytettävät valvontalaitteet Suomen ympäristökeskuksen rahoituksella.

Toisessa vaiheessa uudistetaan mm. alusten havaitsemisessa ja tunnistamisessa käytettävät valvontalaitteet. Hankkeen kustannusarvion on yhteensä 6 000 000 euroa. Vuoden 2010 talousarviossa hankkeeseen myönnettiin 3 000 000 euroa. Öljysuojarahasto on myöntänyt ennakkopäätöksessään hankkeeseen 50 %, enintään 3 000 000 euroa. Nyt myönnettävällä määrärahalta toimeenpannaan hankkeen toinen vaihe. Öljysuojarahaston myöntämä määräraha tuloutetaan momentille 12.39.10 hankkeen päättymisen jälkeen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Partiovenehankinnat	7 110	4 000	-	-	11 110
AB/B 412 helikopterikaluston korvaaminen	-	22 000	22 000	18 000	62 000
Ulkovartiolaivahankinta	17 800	16 000	12 000	-	45 800
Valtuudet yhteensä	24 910	42 000	34 000	18 000	118 910

2011 talousarvio	27 910 000
2010 I lisätalousarvio	1 000 000
2010 talousarvio	18 710 000
2009 tilinpäätös	12 910 000

30. Pelastustoimi ja hätäkeskukset

Selvitysosa: Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön.

Vastuun pelastustoimen eri tehtävien hoitamisesta jakavat valtio ja kuntien ylläpitämät alueelliset pelastuslaitokset. Valtion talousarviosta rahoitetaan Pelastusopiston toiminta sekä sisäasiainministeriön johtama pelastustoimen valtakunnallinen kehittämistoiminta. Alueellisten pelastuslaitosten rahoituksesta vastaavat kunnat.

Pelastustoimi toteuttaa yhteistyössä muiden vastuuviranomaisten kanssa asumisen paloturvallisuuden toimenpideohjelmaa. Uusi pelastuslaki tulee voimaan vuonna 2011 ja sen toimeenpanoon ryhdytään. Pelastuslaitokset laativat uuden lain mukaiset valvontasuunnitelmat palotarkastustoiminnan tehostamiseksi. Pelastustoimi toteuttaa pelastuslaitosten toimintakykyhankkeen ja selvitysmiehen raportin linjauksia henkilöstön työkyvyn edistämiseksi.

Hätäkeskusten tehtävänä on vastaanottaa pelastustoimen, poliisin sekä sosiaali- ja terveystoimen alaan kuuluvia hätäilmoituksia ja muita ihmisten, omaisuuden ja ympäristön turvallisuuteen liittyviä välittömiä toimenpiteitä edellyttäviä ilmoituksia sekä välittää ne edelleen niille viranomaisille, joille tehtävä voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuuluu.

Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuslaitoksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmukaistetaan hälytyspalveluiden osalta valtakunnan tasolla. Tavoitteena on parantaa hätäkeskusten toimintaa ja viranomaisyhteistyötä ja sitä kautta väestön turvallisuuspalveluja. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoteen 2015 mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa. Samalla automatisoidaan salityöskentelyä siten, että hätäkeskuspäivystäjän työ helpottuu ja tehdään tarvittavat rakenteelliset korjaukset.

Hätäkeskusuudistusta toteutetaan vaiheittain sisäasiainministeriön päätöksen mukaisesti siten, että vuoden 2015 loppuun mennessä kaikki keskuksset toimivat sijoituspäätöksen mukaisilla paikkakunnilla. Vuonna 2011 Rovaniemellä sijaitseva hätäkeskus lakkautetaan ja toiminnot yhdistetään Oulussa sijaitsevaan Pohjois-Suomen ja Lapin hätäkeskukseen. Rakennemuutoksen yhteydessä varmistetaan hätäkeskuspalvelujen ja henkilökunnan saatavuus muun muassa järjestämällä vuosittaisten hätäkeskuspäivystäjäkursseiden lisäksi ylimääräisiä kursseja.

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 029 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymiin ja rahoitamiin hankkeisiin sekä EU-rahastojen tuella toteutettaviin kansainvälisen pelastustoimen hankkeisiin sisältyvien omarahoitussuosuuksien maksamiseen

2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tapaturmat ja toimintakyky -yksikölle myönnettävään rahoitukseen yhteistyösopimuksen mukaisesti

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pelastustoimen laitelain (10/2007) mukaisten valvontaviranomaistehtävien sekä vuosittain laadittavan tulossopimuksen mukaisien pelastustoimen kehitys-, selvitys- ja valmistelutehtävien toimintamenoihin

4) pelastuslain 87 §:n 2 momentin mukaisten erityisten palon- tai onnettomuuden syiden tutkimusten aiheuttamien menojen suorittamiseen

5) pelastuslain 77 §:n 1 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen

6) pelastuslain 74 §:ssä tarkoitetulla tavalla valmiuden ylläpitämiseen

7) pelastustoimeen liittyvään standardisointitoiminnan edistämiseen ja standardisointityöhön osallistumisesta johtuviin menoihin.

Selvitysoasa: Sisäasiainministeriö asettaa pelastustoimelle seuraavat alustavat tuloksellisuustavoitteet:

Onnettomuuksien ehkäisy

Ihmisillä ja yhteisöillä on hyvät valmiudet ennalta estää tulipaloja.

Turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä lisätään.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Onnettomuuksien ehkäisy			
Tuotokset			
Laadittujen valvontasuunnitelmien määrä, % ¹⁾	-	-	100
Neuvontaa ja valistusta saaneiden osuus väestöstä, %, vähintään	16	20	20

¹⁾ Vuoden 2011 alusta voimaan tulevassa pelastuslaissa edellytetään pelastuslaitosten laativan valvontasuunnitelmat vuoden 2011 aikana.

Pelastustoiminta ja varautuminen

Pelastustoimella on yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian mukaisesti uhka-arvio pelastustoimen valtakunnallista koordinaatiota edellyttäviä erityistilanteita varten.

Pelastustoimi kykenee reagoimaan ja toimimaan nopeasti onnettomuustilanteissa riskejä vastaavasti.

Pelastustoimi kykenee antamaan kansainvälistä apua suuronnettomuustilanteissa.

Pelastustoimella on tarkistettuja ja uudistettuja pelastushenkilöstön mitoituksen perusteet, rakenteet ja suorituskykyvaatimukset ja toimintavalmiutta koskevat ohjeet.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Pelastustoiminta ja varautuminen			
Tuotokset			
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä, kpl, arvio, josta ¹⁾	101 430	94 000	94 000
— tulipaloista aiheutuvat tehtävät	14 990	12 000	12 000
— tarkistus- ja varmistustehtävät	29 450	18 300	22 000
— ensivastetehtävät (pl. sairaankuljetustehtävät)	26 530	37 000	29 000
— muut tehtävät	30 460	26 700	31 000
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika 1. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta (6 min.)	65	90	90
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika 2. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta (10 min.)	88	90	90

¹⁾ Pelastuslaitoksen eri tehtävätyypeille ei aseteta tavoitteita, vaan niiden kehitystä seurataan.

Tukipalvelut

Lisätään pelastustoimen kotimaista tutkimustoimintaa ja kansainvälisen tutkimuksen sekä uusien toimintamenetelmien ja tekniikoiden hyödyntämistä.

Varmistetaan peruskoulutuksen avulla henkilöstön riittävyys ja osaaminen. Pelastustoimen jatko- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukee monipuolisesti pelastustoimen osaamista.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Pelastustoimi			
Tuotokset			
Pelastusopiston ammatillisen koulutuksen koulutettavapäivien määrä, kpl, vähintään ¹⁾	58 150	66 120	61 800
Pelastusopiston tutkintojen määrä, kpl, vähintään	165	210	196

Panokset

Momentin 26.30.01 henkilötövuodet, josta	119	118	117
— Pelastusopiston henkilötövuodet	106	106	105
— Sisäasiainministeriön henkilötövuodet	8	7	7
— Turvallisuus- ja kemikaaliviraston henkilötövuodet	5	5	5
Kriisinhallintakeskuksen henkilötövuodet	29	30	34
Koulutuksen kokonaismenot, brutto (1 000 euroa) ²⁾	12 881	13 500	13 500
Toiminnan tehokkuus			
Pelastusopiston koulutettavapäivät/henkilötövuodet, kpl	914	960	1 010
Pelastusopiston koulutettavapäivät/opettaja, kpl	1 186	1 200	1 240
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen opiskelija-kohtainen vuotuinen käyttömeno, euroa, enintään	28 846	29 700	28 880
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivän hinta, euroa, enintään	160	165	158
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastusopiston tutkintopalaute (asteikolla 1—4)	3,06	3,00	3,06
Pelastustoimen koulutuspaikkatarve/Pelastusopiston koulutettavapaikat	260/224	260/225	260/225
Henkiset voimavarat			
Pelastusopiston henkilöstön lukumäärä	110	108	107
Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön lukumäärä	30	35	39
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,57	3,68	3,68
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	6,93	8,0	7,0

¹⁾ Tunnusluvussa ei ole huomioitu Savonia-ammattikorkeakoulun rahoittamaa pelastustoimen ammattikorkeakoulutusta eikä Kriisinhallintakoulutusta.

²⁾ Koulutuksen kokonaismenoissa ei ole huomioitu ammattikorkeakoulutuksen osuutta, jonka osuus v. 2009: 2,9 milj. euroa, v. 2010: 2,8 milj. euroa ja v. 2011: 2,8 milj. euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	21 514	18 261	17 829
Pelastustoimen bruttotulot	5 719	3 917	3 800
Nettomenot	15 795	14 344	14 029
— Pelastusopisto	13 584	12 114	11 619
— Sisäasiainministeriö	2 211	2 230	2 410
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 170		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 345		

Pelastustoimen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot¹⁾			
— suoritteiden myyntituotot	806	780	755
— muut tuotot	251	230	250
Tuotot yhteensä	1 057	1 010	1 005
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 887	1 748	1 663
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-830	-738	-658
Kustannusvastaavuus, %	56,0	57,8	60,4

¹⁾ Maksullisessa toiminnassa on huomioitu Pelastusopiston maksullinen toiminta ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pelastustoimen laitelain (10/2007) mukaisten valvontaviranomaistehtävien maksullinen toiminta. Tukesin osuus tuotoista on noin 30 000 euroa/vuosi, kustannuksista vastaavasti noin 30 000 euroa/vuosi.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 26.30.02	45
Palvelukeskuksen tuottavuusvähennys	-21
Tuottavuustoimet	-40
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	38
Palkkausten tarkistukset	119
Pelastajakoulutus (kertameno poistaminen)	-434
Muu muutos yhteensä	-22
Yhteensä	-315

02. Häätokeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 58 693 000 euroa.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa Häätokeskuslaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Toteutetaan häätokeskustoiminnan strategisten linjausten mukaisia toimenpiteitä. Ensimmäinen uuden aluejaon mukainen kahden häätokeskuksen toimintojen yhdistäminen on tehty.

2011 talousarvio	14 029 000
2010 III lisätalousarvio	52 000
2010 talousarvio	14 344 000
2009 tilinpäätös	15 970 000

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Häätokeskuslaitos			
Tuotokset			
Hätäilmoitusten määrä, kpl	4 200 000	4 280 000	4 370 000
Panokset			
Häätokeskustoiminnan kokonaismenot, brutto, 1 000 euroa	58 586	69 959	66 937
Henkilötyövuodet	739	775	774
Toiminnan tehokkuus			
Hätäilmoitusten määrä/häätokeskuspäivystäjä (pl. vuoromestarit)	7 800	7 500	7 600
Häätokeskustoiminnan bruttokustannukset, euroa/asukas, enintään	11,0	11,2	11,2
Häätokeskustoiminnan bruttokustannukset, euroa/häätokeskus-ilmoitus, enintään	13,9	14,0	13,8

Toiminnan laatu ja palvelukyky

Kiireellisissä tapauksissa aika hätäilmoituksesta tehtäväksiintoon on tehtävän edellyttämässä ajassa, %	58	60	65
Hätäkeskuslaitoksen yhteistyöviranomaisten tyytyväisyys, indeksi, vähintään (asteikko 1—5)	3,43	3,53	3,63
Henkiset voimavarat			
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,21	3,20	3,24
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	13,6	14,0	13,0
Henkilöstön määrä	839	835	794

Vuoden 2008 talousarviossa osoitettua 40 henkilötyövuoden lisäystä jatketaan määrällisesti vuosina 2010—2011.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	58 586	59 951	62 788
Bruttotulot	5 080	3 995	4 095
Nettomenot	53 506	55 956	58 693
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 088		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 759		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	5 042	3 995	4 095
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 749	3 803	3 899
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 293	192	196
Kustannusvastaavuus, %	134,5	105,0	105,0

Hätäkeskustoiminnan ja -tietojärjestelmän uudistamiseen (Toti-hanke) on myönnetty vuosina 2008—2010 yhteensä 3 300 000 euroa ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 5 950 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 26.30.01	-45
Palkkausten tarkistukset	476

Kertaluonteisen lisäyksen poistaminen	-2 000
Hätäkeskustietojärjestelmän uudistamiseen (Toti-hanke):	
— siirto momentilta 28.70.20	5 950
— vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto	-1 600
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	181
Muu muutos yhteensä	-225
Yhteensä	2 737

2011 talousarvio	58 693 000
2010 III lisätalousarvio	318 000
2010 talousarvio	55 956 000
2009 tilinpäätös	54 177 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 406 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) pelastuslain (468/2003) 74 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimintakustannuksiin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä etsintä- ja pelastustehtäviin sekä poliisiviranomaisen johtamiin etsintä- tai muihin vastaaviin virkaaputehtäviin ja niistä aiheutuvan valmiuden ylläpitämiseen sekä ilma-alusten käyttöön liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta Finavialle

2) Suomen kahdenvälisiin ja monenkeskisiin kansainvälisiin sopimuksiin perustuviin hätäapujärjestelyihin kuten avun antaminen ja vastaanottaminen sekä siihen varautumiseen liittyviin kustannuksiin. Kansainvälisten hätäapujärjestelyjen edellyttämiksi toimiksi luetaan myös Suomen osallistuminen Euroopan unionin pelastuspalvelu- ja siviilikriisinhallintajärjestelmiin, YK:n alaisten järjestöjen hätäapujärjestelmiin, Naton Euro-Atlanttisen kumppanuusneuvoston asiantuntijatoimiin ja Suomen pelastuspalvelukomennuskunnan hätäaputehtävät ja niistä aiheutuvat palkkaus-, varautumis- ja toimintakustannukset lähialueille kuntien ja valtion toimesta sekä maailmanlaajuisesti

3) pelastuslain 27 §:n mukaisesti metsäpalojen tähytystoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

1) Ilma-alusten käyttö etsintä- ja pelastustehtäviin	2 360 000
2) Kansainvälisen hätäavun antaminen ja vastaanottaminen sekä siihen varautuminen	746 000
3) Metsäpalojen tähytystoiminta	300 000
Yhteensä	3 406 000

2011 talousarvio	3 406 000
2010 talousarvio	3 406 000
2009 tilinpäätös	2 007 336

31. Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 510 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustusten maksamiseen alueen pelastustoimen valtionavustuksesta annetun lain (1122/2003) nojalla pelastustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kaluston tai järjestelmän hankinnasta aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin sekä kehittämishankkeisiin pelastustoimen alueille

2) pelastuslain (468/2003) 77 §:n 2 momentin mukaisten avustusten maksamiseen väestönsuojelumenoihin kunnille ja pelastustoimen alueille.

Selvitysosa:

Tavoitteet

Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on tukea pelastuslaitosten mahdollisuuksia uusien kalustoaan, käynnistää järjestelmähankkeita sekä käynnistää erilaisia kehittämishankkeita. Lisäksi määrärahan avulla edistetään pelastustoimen alueiden tasapainoista kehittymistä.

Tuloksellisuustavoitteet

	2009		2010		2011	
	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa
Tuetut kehittämis- ja järjestelmähankkeet	1	6	1	6	2	10
Tuetut pelastusajoneuvot	42	3 497	40	3 501	38	3 400
Tuetut kuntien johtokeskukset	2	7	2	3	2	100

<u>Määrärahan arvioitu käyttö</u>	€
Valtionosuus pelastustoimen alueille	3 410 000
Pelastuslain 77 §:n 2 momentin mukaiset avustukset	100 000
Yhteensä	3 510 000
2011 talousarvio	3 510 000
2010 talousarvio	3 510 000
2009 tilinpäätös	3 510 000

43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon hintatuen ja alijäämätuen maksamiseen Suomen Erillisverkot Oy:lle.

Selvitysosa: Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on turvata viranomaisradioverkon toiminta.

2011 talousarvio	7 100 000
2010 talousarvio	10 000 000
2009 tilinpäätös	10 000 000

40. Maahanmuutto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa ja vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa, kotouttamista ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta ja edustaa maahanmuutto- ja kotouttamisasiissa Suomea Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä huolehtii Maahanmuuttoviraston toimintaedellytyksistä. Sisäasiainministeriö yhteen sovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa hallinnonalojen välillä.

Sisäasiainministeriö vastaa maahanmuuttajien kotouttamisen sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta, ohjauksesta, seurannasta ja yhteensovittamisesta sekä ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinoimisesta.

Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita, vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanton ohjauksesta. Lisäksi Maahanmuuttovirasto ylläpitää ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää (UMA) ja tuottaa tietoja viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille.

Maahanmuuttoa kuvaavat tunnusluvut	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Suomessa asuvat ulkomaalaiset ¹⁾	155 705	169 236	183 942
Maahanmuutto/vieraskieliset ²⁾	17 814	15 498	16 032
Nettomaahanmuutto/vieraskieliset ³⁾	13 629	13 083	12 402
Suomen kansalaisuuden saaneet/vuosi ⁴⁾	2 821	3 500	3 500

¹⁾ Tilastokeskus/Suomen väestö 2009 ja SM:n arvio 2008—2009 toteutuneen muutosprosentin (+8,69 %) perusteella.

²⁾ Vuosi 2010: SM:n arvio Tilastokeskuksen vuoden 2010 ennakkotilaston ja tästä lasketun 03/2009 ja 03/2010 toteutuneen muutosprosentin (-13 %) perusteella. Vuosi 2011: SM:n arvio laskettu vuoden 2009 toteutumasta vuosina 2008—2009 toteutuneen muutosprosentin perusteella (-10 %).

³⁾ Vuosi 2010: SM:n arvio Tilastokeskuksen vuoden 2010 ennakkotilaston ja tästä lasketun 03/2009 ja 03/2010 toteutuneen muutosprosentin (-4 %) perusteella. Vuosi 2011: SM:n arvio laskettu vuoden 2009 toteutumasta vuosina 2008—2009 toteutuneen muutosprosentin perusteella (-9 %).

⁴⁾ Taulukossa on esitetty Suomen kansalaisuuden hakemuksesta tai ilmoituksesta saaneiden henkilömäärä. Momentin 26.40.01 perusteluissa oleva taulukko kuvaa Maahanmuuttovirastossa vireille tulevien ja ratkaistujen hakemusten määrää. Samassa hakemuksessa voi olla useita henkilöitä. Entisille Suomen kansalaisille ja heidän jälkeläisilleen tarkoitettun kansalaisuusilmoitusmenettelyn määräaika päättyi 31.5.2008, mikä vähentää Suomen kansalaisuuden saavien määrää.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan menot maahanmuuttajista (1 000 euroa)

	2009 tilinpäätöstalousarvio ¹⁾	2010	2011 esitys
26.40.01 Maahanmuuttoviraston toimintamenot	18 668	20 253	18 643
26.40.02 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto valtion osalta ²⁾	15 490	-	-
— Valtion vastaanottokeskusten toimintamenot	12 675	-	-
— Ministeriön vastaanottokustannukset	2 815	-	-
26.40.03 Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistämisen edistäminen	-	1 859	861
26.40.20 Paluumuuttajien muuttovalmennus	435	505	876
26.40.30 Valtion korvaukset kunnille ³⁾	4 956	79 349	100 066
— Laskennalliset korvaukset kunnille	-	25 375	30 370
— Muut korvaukset kunnille	-	48 914	64 636
— Korvaukset kunnille ent. Neuvostoliiton alueelta tulevien paluumuuttajien menoihin		5 060	5 060
26.40.63 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto ⁴⁾	119 032	102 436	86 737
Yhteensä	158 581	204 402	207 183

¹⁾ Sisältää vuoden 2010 varsinaisen talousarvion sekä ensimmäisen ja kolmannen lisätalousarvion.

²⁾ Vuoden 2010 ja 2011 talousarviossa valtion vastaanottokeskusten menot on budjetoitu momentille 26.40.63 ja ministeriön kustannukset momentille 26.40.03.

³⁾ Vuoden 2009 talousarviossa laskennalliset korvaukset ja muut korvaukset kunnille budjetoitiin momentille 26.40.63.

⁴⁾ Momenttirakenteen muutoksesta johtuen laskennalliset korvaukset ja muut korvaukset kunnille sisältyivät vielä vuoden 2009 talousarviossa momentin 26.40.63 toteumiin.

Maahanmuuttopolitiikka

Maahanmuuttopolitiikka perustuu maahanmuuttopoliittisen ohjelman, hallitusohjelman ja hallitusohjelman puolivälitarkastelun kirjausten mukaisiin linjauksiin. Sisäasiainministeriön hallin-

nonalan strategiassa vuosille 2009—2011 määritellyt maahanmuuttohallinnon toiminnan tavoitelinjaukset ovat:

— Maahanmuuttopolitiikassa otetaan suomalaisen yhteiskunnan, työmarkkinoiden ja asiakkaiden edun lisäksi huomioon myös vaikutus lähtömaiden tilanteeseen.

— Maahanmuuttajilla on mahdollisuudet ja valmiudet osallistua yhteiskunnan toimintaan. Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään.

— Hyvät etniset suhteet toteutuvat yhteiskunnassa.

— Kansainvälisen suojelun periaatteet ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Toteutetaan työvoiman maahanmuuton toimenpide-ohjelma, joka sisältää periaatteellisia linjauksia ja toimenpide-ehdotuksia työvoiman maahanmuuton kehittämiseksi. Tavoitteena on, että työvoiman maahanmuutto vastaa sekä laadullisesti että määrällisesti työmarkkinoiden tarpeisiin. Hyödynnetään entistä laajemmin rekrytointia EU-maista. Keskeistä on lainsäädännön keinoin parantaa työehtojen ennako- ja jälki- valvonnan mahdollisuuksia. Otetaan hallitusti käyttöön biometriset oleskelulupakortit.

Vaikutetaan siihen, että EU-maiden maahanmuuttopolitiikka pystytään sovittamaan entistä paremmin yhteen kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan ja EU-maiden oman työvoimapolitiikan tarpeisiin. Huolehditaan kansallisten etujen huomioon ottamisesta säädösten valmistelussa. EU:ssa hyväksytyt säädökset saatetaan kansallisesti voimaan määrääjässä.

Maahanmuuttohallinnon ja Maahanmuuttoviraston toiminnan kehittämistä jatketaan. Aluehallinnon ohjausta ja alueellista koordinaatiota vahvistetaan ja menettelyt vakiinnutetaan.

Kansainvälinen suojelu

Huolehditaan siitä, että ihmis- ja perusoikeudet, hyvä hallinto ja oikeusturva toteutuvat turvapaikkamenettelyssä. Seurataan turvapaikkamenettelyä koskevien säännösten toimivuutta. Vahvistetaan edelleen eri viranomaisten välistä yhteistyötä turvapaikkaprosessin tehostamiseksi. Pyritään lisäämään vastaanoton kustannustehokkuutta.

Tuetaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toteuttamista, jotta jäsenvaltioihin saadaan mahdollisimman yhdenmukainen lainsäädäntö, joka täyttää pakolaissopimuksen ja muiden keskeisten ihmisoikeussopimusten vaatimukset. Osallistutaan ja vaikutetaan aktiivisesti komission yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskevien toisen vaiheen ehdotusten käsittelyyn.

Kiintiöpakolaispolitiikan toimeenpanoa jatketaan vastaanottamalla YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) esittämiä pakolaisia ottaen huomioon kuntien vastaanottovalmiudet. Tarvittaessa osallistutaan muuhun kansainväliseen vastuunjakoon esimerkiksi EU-tasolla. UNHCR-yhteistyön joustavuutta lisätään siten, että kiintiössä otettavat pakolaiset voidaan valita talousarviovuonna ja sitä seuraavien kahden vuoden aikana. Vuoden 2011 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä. Pakolaiskiintiöllä tarkoitetaan uudelleen sijoitettavien kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien ulkomaalaisten vastaanottoa (ulkomaalaislaki 301/2004 90 §), joka vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa.

Jatketaan valmisteluja palautussopimusten solmimiseksi lähtömaiden kanssa ja kehitetään vapaaehtoista paluuta tukevia malleja paluurahaston hankkeilla.

Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuoden aikana noin 4 000, joista alaikäisiä ilman huoltajaa tulleita noin 400. Alaikäiset yksintulleet turvapaikanhakijat majoittuvat iästä riippuen joko ryhmäkotiin tai tukiasumisyksikköön.

Vastaanottokeskusten paikkaluku keskimäärin vuodessa

	2009	2010	2011
Vastaanottokeskusten paikkaluku yhteensä	3 759	3 939	3 900
— valtion vastaanottokeskukset	752	710	710
— yksityisen, kunnan tai järjestön ylläpitämät keskuskeskukset	2 967	3 189	3 150
— säilöönottoyksikkö	40	40	40
— käyttöaste keskimäärin %	98,9	96,0	96,9
Alaikäisyksiköiden paikkaluku yhteensä	625	357	405
— ryhmäkodit	232	156	170
— tukiasunnot	393	201	235
— käyttöaste keskimäärin %	98,2	96,0	96,0

Vastaanoton piirissä olevat turvapaikanhakijat

	2009	2010	2011
Keskimäärin vastaanoton piirissä olevia /henkilöä /vuosi	4 949	5 350	5 270
— Vastaanottokeskuksiin majoitettuja	3 642	3 740	3 740
— Alaikäisiä yksintulleita	614	340	340
— Säilöön otetut ulkomaalaiset	40	40	40
— Yksityismajoituksessa	653	1 230	1 150

Vastaanoton kustannukset / euroa / vuosi

	2009 tilinpäätös	2010 arvio	2011 esitys
Vastaanoton kokonaiskustannukset	88 642 562	102 436 000	86 737 000
Vastaanottokeskusten kokonaiskustannukset	81 253 598	94 457 259	79 043 000
— vastaanottokeskusten yksikkökustannus /hlö	14 600	14 900	14 900
— alaikäisen kustannus ryhmäkodissa /hlö	53 200	49 700	49 700
— alaikäisen kustannus tukiasunnossa /hlö	29 900	28 400	28 400
— säilöön otetun kustannus /hlö	66 300	66 300	66 300
Yksityismajoituksen kustannukset	3 940 514	6 046 445	5 808 000
— yksityismajoituksen kustannus /hlö	6 000	5 000	5 000
Alaikäisten edustaminen	1 246 617	589 296	594 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	2 201 833	915 000	915 000
Vapaaehtoisen paluun kokeiluhanke	-	428 000	377 000

Kotouttaminen

Kotouttamislain kokonaisuudistuksella tehostetaan maahanmuuttajien kotoutumista suomalaisen yhteiskuntaan, vahvistetaan suomalaisen palvelujärjestelmän edellytyksiä vastata maahanmuuttajaväestön tarpeisiin ja edistetään hyvien etnisten suhteiden toteutumista suomalaisessa yhteiskunnassa. Lisäksi edistetään humanitaarisen maahanmuuton hallintaa varmistamalla kunnille voimavarat ja muut edellytykset sijoittaa kiintiöpakolaisia ja oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita. Uudistuksella parannetaan aiempaa useampien maahanmuuttajaryhmien kotoutumisedellytyksiä laajentamalla lain soveltamisalaa kaikkiin maahanmuuttajiin sekä nopeutetaan ja tehostetaan erityisesti maahanmuuton alkuvaiheen kotouttamista kehittämällä alkuvaiheen neuvontaa ja ohjausta, tarvearviointia, kotoutumiskoulutusta sekä muita yksilö- ja perhekohtaiseen kotoutumissuunnitelmaan sisältyviä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä.

Kolmivuotisen Osallisena Suomessa -ohjelman tavoitteena on kehittää ja kokeilla suomen tai ruotsin kielen ja muun kotoutumiskoulutuksen ja ohjauksen järjestelmää innovatiivisesti siten, että mahdollistetaan koulutukseen osallistuminen nykyistä joustavammin, ilman pitkiä odotusajkoja ja osaamistasoa vastaavasti. Tavoitteeseen pääsemiseksi kehitetään ja kokeillaan uusia oh-

jausmenetelmiä, opetussisältöjä ja nykyistä tehokkaampia opetusmenetelmiä. Kokeilun aikana arvioidaan eri toimijoiden, kuten oppilaitosten, työnantajien ja kansalaisjärjestöjen roolia ja kehitettävien mallien vaikuttavuus- ja kustannustehokkuutta suhteessa nykyjärjestelmään. Kokeilu toteutetaan poikkihallinnollisesti ja yhteistyössä Suomen kulttuurirahaston sekä Svenska Kulturfondenin kanssa, jotka myös osin rahoittavat kokeilua.

Kuntien kanssa neuvoteltujen kuntapaikkojen määrän tulee vastata kuntaan sijoittamista tarvitsevien henkilöiden määrää. Kehitetään kuntasijoituksiin liittyvää raportointia ja ELY- sekä kuntakohtaiset tavoitteet määritellään ELY-keskusten tulosohtauksessa. Alaikäiset yksintulleet turvapaikanhakijat, joille myönnetään oleskelulupa, majoittuvat perheryhmäkoteihin tai tukiasuntoihin ja ovat kotouttamistoimien piirissä. Perheryhmäkotien ohjausta kehitetään osana kotouttamista. Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kustannukset korvataan kunnille momentilta 26.40.30.

Oleskeluluvan saaneet kotoutumisen piirissä olevat pakolaiset	2009	2010	2011
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	1 373	1 500	1 500
— joista oleskeluluvan saaneita alaikäisiä	432	472	472
— Perheenyhdistämiset	549	1 500	1 500
— Kiintiöpakolaiset	724	750	750
Pakolaisia yhteensä	2 646	3 750	3 750
Pakolaisia laskennallisten kuntakorvausten piirissä ¹⁾	5 840	8 273	9 985
Perheryhmäkotien majoituspaikat yhteensä	90	128	128

¹⁾ Pakolaisista maksettavien korvausten piirissä olevien henkilöiden määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän ja talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella.

Hyvien etnisten suhteiden edistäminen

Hyvien etnisten suhteiden edistämisperiaate sisällytetään maahanmuuttopolitiikan valmisteluun ja toimeenpanoon. Maahanmuuton ja kotoutumisen edellytyksiä vahvistetaan toteuttamalla syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuutta edistäviä sekä muita työelämän ja koko yhteiskunnan monimuotoisuutta hyödyntäviä toimenpiteitä.

01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 643 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n rahoittamiin hankkeisiin

2) maahanmuuttohallinnon toiminnan kehittämiseen.

Selvitysosa: Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita hyödyntäen ja kehittämällä ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankä-

sittelyjärjestelmää viranomaisten ajantasaisena asianhallinta- ja tietopalvelurekisterinä. Virasto tuottaa ajankohtaista tietoa maahanmuutto- ja kansalaisuusasioista. Virasto vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjauksesta.

Sisäasiainministeriö asettaa Maahanmuuttovirastolle alustavasti seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet:

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Maahanmuuttovirasto			
Tuotokset			
Päätökset	50 743	49 050	47 050
Panokset			
Toimintamenot (1 000 €)	18 668	20 253	18 643
Henkilötyövuodet	278	305	270
Tehokkuus			
Toiminnallinen tuloksellisuus			
— tuottavuus (pääöstä/htv)	183	160	174
— taloudellisuus (nettomenot €/pääös)	384	380	350
— maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	48	75	75

Nopea ja oikeusvarma päätöksenteko

Vireille tulleiden hakemusten läpivientiajat pidetään vähintään saavutetulla tasolla. Eduskunnan apulaisoikeusasiamieheltä saatu huomautus perheenyhdistämisten liian pitkistä käsittelyajoista otetaan huomioon tiivistämällä yhteistyötä ulkoasiainministeriön kanssa sekä asettamalla selvitysmies. Perheenyhdistämis-

hakemusten käsittelyaika on enintään 9 kuukautta. Asiakkaiden oikeusturva säilyy hyvänä. Henkilö- ja teknisiä resursseja käytetään joustavasti ja tehokkaasti. Päätöksentekoprosessit ovat laadullisesti mitattavia sekä läpinäkyviä, ohjaavia ja rutiiniväisiä säästäviä. Tavanomaiset soveltamiskysymykset linjataan sisäisellä ohjeistuksella.

Vireille tulleet ja ratkaistut asiat 2009—2011

	2009 toteutuma		2010 arvio		2011 tavoite	
	Vireille tulleet	Ratkaistut	Vireille tulevat	Ratkaistut	Vireille tulevat	Ratkaistut
Maahanmuutto yhteensä	26 379	23 807	29 000	25 400	27 000	25 450
— työntekijän oleskelulupa	3 909	4 110	4 000	4 000	5 000	5 000
— opiskelijan oleskelulupa	4 626	4 366	5 000	5 000	5 000	5 000
— muut oleskeluluvat (sis. kv. suojelu)	17 844	15 331	20 000	16 400	17 000	15 450
Maasta poistaminen	3 505	3 860	5 000	5 000	4 000	4 000
Kansainvälinen suojelu yhteensä	12 700	11 688	11 550	13 650	12 550	11 600
— turvapaikkahakemukset	5 038	3 837	3 800	5 900	3 800	3 850
<i>joihin sisältyvät henkilöt yhteensä</i>	5 988	4 335	4 000	7 000	4 000	4 000
— kiintiöpakolaiset	570	732	750	750	750	750
— matkustusasiakirjat	4 256	4 283	5 000	5 000	6 000	5 000
— takaisinottoasiat	2 836	2 836	2 000	2 000	2 000	2 000
Kansalaisuus yhteensä	5 097	11 388	5 600	5 000	8 000	6 000
— kansalaisuushakemukset	2 897	2 267	2 800	3 500	6 000	4 000
Yhteensä	47 681	50 743	51 150	49 050	51 550	47 050

Käsittelyaika keskimäärin (vrk)¹⁾

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa	54	50	40
— oleskelulupa, opiskelija	26	30	30

Kansainvälinen suojele			
— turvapaikka (kaikki)	149	170	185
— normaali menettely	235	250	240
— nopeutettu menettely	95	90	90
Kansalaisuus			
— kansalaisuushakemukset (kaikki)	410	400	300
— kansalaisuushakemukset (ns. selvät)	380	300	200
— kansalaisuushakemukset (ns. muut)	460	500	400
Ratkaistut/vireille tulleet (%)	106	96	87

¹⁾ Maahanmuuttoviraston keskimääräisiä käsittelyaikoja.

Maahanmuuttotohallinnon prosessien sähköistäminen

Maahanmuuttotohallinnon kaikkien viranomaisten sähköistä asianhallintajärjestelmää (UMA) käytetään tehokkaasti ja sen ylläpidos-

ta huolehditaan. Sähköisen palvelujen käyttöä pyritään laajentamaan ja samalla nopeuttamaan prosessien kulkua. UMA-investoinnin laskennalliset hyödyt alkavat toteutua.

Henkisten voimavarojen hallinta

Henkiset voimavarat

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuodet	278	305	270
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	10,1	10	9
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,30	3,40	3,40

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	23 754	19 581	20 643
Bruttotulot	3 683	2 000	2 000
Nettomenot	20 071	17 581	18 643

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 494
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 091

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	163
Osuus UMA:n ylläpidon menoista	1 000
— siirto momentilta 26.10.01	115
— siirto momentilta 26.20.01	570
— siirto momentilta 24.01.01	315
Siirto momentilta 26.01.01 (2 htv)	125
Tuottavuusvähennys	-162
Kertaluonteisen lisäyksen poistaminen	-3 000
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	49

Määräaikainen henkilöstö (40 htv)	2 880
Tasokorotus	7
Yhteensä	1 062

Määräaikaiset lisähenkilötyövuodet (40 htv) poistuvat vuoden 2011 loppuun mennessä.

2011 talousarvio	18 643 000
2010 III lisätalousarvio	2 672 000
2010 talousarvio	17 581 000
2009 tilinpäätös	18 668 000

03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 861 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kotouttamisen ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton neuvottelukunnan kustannuksiin

2) rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen, seurantaan ja syrjinnän vastaiseen koulutukseen

3) kotoutumista edistävien hankkeiden toteuttamiseen, EU:n rahoittamien kotoutumista edistävien hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen sekä kotouttamista edistävään tiedottamiseen

4) ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen tähtäävään ns. etsivään työhön ja neuvontatyöhön

5) kotouttamislain (493/1999) tarkoittamiin työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin rinnastettaviin ja muihin yksilöllisesti sovituihin kotouttamista edistäviin toimenpiteisiin osallistuvien tapaturmakorvausten ja ryhmävastuukuutuksen maksamiseen sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kotouttamislain 16 a §:n 3 momentin mukaisesti työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin rinnastettaviin ja muihin yksilöllisesti sovituihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin osallistuvien ryhmävastuukuutuksen järjestää sisäasiainministeriö.

Lisääntyneen maahanmuuton vuoksi maahanmuuttajien kotouttamisen ja hyvien etnisten suhteiden kehittämiseen, edistämiseen ja seurantaan suunnataan voimavaroja. Tavoitteena on resurssien vaikuttavuuden arvioinnin, tehostetun ohjauksen ja neuvonnan parantaminen sekä tiedotuksen uudelleen suuntaaminen. Tavoitteena on myös tilastoinnin kehittäminen, maahanmuuttajajärjestöjen tukeminen ja etnisten suhteiden neuvottelukunnan alueellinen ja valtakunnallinen tukeminen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poistaminen	-500
Tasokorotus	2
Yhteensä	-498

2011 talousarvio	861 000
2010 I lisätalousarvio	500 000
2010 talousarvio	1 359 000

20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arvioimääräraha)

Momentille myönnetään 876 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ulkomaalaislain (301/2004) 48 §:n perusteella järjestettävään paluumuuttovalmennukseen

2) suomen tai ruotsin kielen taidon testaamiseksi laaditun kielitutkinnon järjestämiseen ja muihin menoihin

3) enintään 40 000 euroa asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ulkomaalaislain 48 §:n perusteella oleskelulupaa Suomesta hakevalta edellytetään todistusta Suomen viranomaisen järjestämän kielitutkinnon hyväksytystä suorittamisesta, jollei paluumuuttovalmennukseen tai kielitutkintoon osallistumista ole pidettävä hakijan olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana. Kielitutkinto järjestetään kerran vuodessa ja tutkintoon osallistuu noin 1 300 henkilöä vuodessa.

Asiantuntijapalkkioina maksetaan kielikokeen arvioijien matkakustannuksia ja palkkioita sivukuluineen.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Paluumuuttovalmennus	436 000
Kielikokeen järjestäminen	400 000
Asiantuntijapalkkiot (enintään)	40 000
Yhteensä	876 000

2011 talousarvio	876 000
2010 III lisätalousarvio	129 000
2010 talousarvio	376 000
2009 tilinpäätös	435 477

30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 066 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perusteella (512/1999):

1) pakolaisten kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä ja sosiaali- ja terveydenhuollosta kunnille aiheutuvien kustannusten laskennallisiin korvauksiin

2) toimeentulotuen, tulkkipalvelujen ja erityiskustannusten korvaamiseen sekä pakolaisten paluumuutosta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin

3) alaikäisten oleskeluluvan saaneiden turva-ajan hakijoiden majoittamisesta perheryhmäkoteihin syntyneiden kustannusten korvaamiseen ja kärkeäoikeuden heille osoittaman edustajan palkkioiden maksamiseen sekä pakolaisten kuntaan muuttamisen odotusajalta kertyvien vuokrien maksamiseen

4) entisen Neuvostoliiton alueelta paluumuuttajina tulleiden henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten maksamiseen kunnille, sekä heimoveteraanien hoidosta ja huollosta aiheutuviin kustannuksiin

5) kuntaan sijoitettujen tai kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien kunnille sosiaali- ja terveys- sekä muiden palveluiden järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista maksettaviin korvauksiin.

Vuoden 2011 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätoimintaperusteisesti.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnalle maksettavista korvauksista säädetään valtioneuvoston päätöksessä (512/1999).

Paluumuuttajista maksettavien korvausten piiriin kuuluu henkilö, jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 45 §:n tai 47 §:n 1 momentin perusteella. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

Pakolaisista maksettavien korvausten piirissä olevien henkilöiden määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän, oleskeluluvan saaneiden ja perheen yhdistämisen kautta maahan tulleiden sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella.

Korvausta voidaan maksaa jatkuvan oleskeluluvan saavien ja kunnan asukkaaksi siirtyvien ihmiskaupan uhrien osalta pakolaisia vastaan tavalla. Kunnilla on mahdollisuus hakea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY) korvausta muiden kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien osalta uhrin asemasta johtuvien palvelujen järjestämisestä.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Paluumuuttajien kustannukset	
— Toimeentulotuki 6 kk	1 120 000
— Toimeentulotuki 5 v	1 620 000
— Erityiskustannukset	1 120 000
— Heimoveteraanit	1 200 000

Paluumuuttajien kustannukset yhteensä 5 060 000

Laskennalliset korvaukset pakolaisista (9 985 henkilöä 0—6 v. 6 845 € muut 2 091 €)	30 370 000
Muut pakolaisista maksettavat kuntakorvaukset	64 636 000
— Toimeentulotuki (2 442 €/vuosi/hlö)	24 850 000
— Erityiskustannukset (2 211 €/vuosi/hlö)	22 518 000
— Tulkkipalvelut (1 093 €/vuosi/hlö)	11 068 000
— Korvaukset alaikäisten huollosta (6 954 €/vuosi/hlö)	6 200 000
Korvaukset pakolaisista yhteensä	95 006 000

Yhteensä 100 066 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Korvausten piirissä olevien määrän kasvu	20 456
Kuntakorvausten korotus	261
Yhteensä	20 717

2011 talousarvio	100 066 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	79 349 000
2009 tilinpäätös	4 955 591

63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 737 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein (512/1999):

1) valtion vastaanottokeskusten toimintamenojen maksamiseen

2) valtion vastaanottokeskusten ja kuntien, kuntayhtymien ja yhteisöjen ylläpitämien turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten sekä ryhmäkotien kustannuksiin, alaikäisten edustamisesta aiheutuvien kulujen maksamiseen sekä tulkkipalvelujen kustannuksiin ja muihin tarvittaviin menoihin

3) vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä vastaanottojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

4) ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toiminnan rahoittamiseen (Kotouttamislaki 493/1999 4a luku; 25 a—f §)

5) toimeentulon ja huolenpidon järjestämiseen ulkomaalaisille, jotka on otettu säilöön ulkomaalaislain (301/2004) 121—123 §:n perusteella

6) vastaanottokeskusten järjestämissä toimenpiteissä olevien tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutuksen maksamiseen sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen (Kotouttamislaki 493/1999 22 a §)

7) turvapaikanhakijoiden oikeusapupalvelujen hankkimiseen ja vapaaehtoisesta paluusta aiheutuviin kuluihin sekä vapaaehtoista paluuta tukeviin EU:n rahoittamiin hankkeisiin.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää:

8) turvapaikkapuhuttelujen tulkkauksen ja käännösmenoihin sekä maahanmuuttoviraston toimipisteiden ulkopuolella suoritettavien turvapaikkapuhuttelujen matkakustannusten ja

perhesiteen selvittämiseksi tehtävien DNA-testien kustannuksiin

9) pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista ja koulutuksesta (kulttuuriorientaatiosta) sekä vastaanottoa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöserusteisesti lukuun ottamatta valtion vastaanottokeskusten toimintamenoja, jotka kohdennetaan suoriteperusteisesti.

Valtion vastaanottokeskusten toimintameno budjetoidaan arvonlisäverollisina.

Valtion vastaanottokeskusten toimintameno määrärahaa saa käyttää enintään 130 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion vastaanottokeskusten kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kotouttamislain (493/1999) 19 c §:n 1 momentin mukaisesti turvapaikanhakijan vastaanoton järjestää vastaanottokeskus. Valtion vastaanottokeskukset toimivat Maahanmuuttoviraston alaisina. Maahanmuuttovirasto tekee sopimuksen turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton järjestämisestä ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kuntien, kuntayhtymien ja yhteisöjen ylläpitämien turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten ja ryhmäkotien osalta.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa koordinoivat valtion vastaanottokeskukset Oulussa ja Joutsenossa. Toiminta voi sisältää asumisen järjestämisen, sosiaali- ja terveyspalvelujen ja muun tarpeellisen huolenpidon lisäksi muita uhrin tarvitsemia tukipalveluja ja erityispalveluja sekä turvallisuudesta huolehtimisen.

Turvapaikanhakijoiden vapaaehtoista paluuta voidaan tukea kohtuullisten matkakustannusten verran.

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) järjestää kiintiöstä valittujen pakolaisten maahantulomatkat ostopalveluna. Sopimus sisältää matkustusta varten tehtävän terveystarkastuk-

sen. Vastaanoton erityistilanteissa korvataan erityispalveluja, kuten matkan aikana tarvittavat lääkäripalvelut.

Turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännöskustannukset vaihtelevat turvapaikanhakijoiden määrän ja hakijoiden kielen mukaan. Turvapaikkahakemuslomakkeella selvitetään hakemuksen perusteet ennen turvapaikkapuhuttelua. Hakijan täyttämä lomake sekä hakijan vieraskieliset asiakirjat ja selvitykset käännetään Maahanmuuttovirastossa. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa käytetään hakijan äidinkieltä tai hänen ymmärtämänsä kielen tulkkausta.

Ulkomaalaislain (301/2004) 65 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto voi varata hakijalle ja perheenkokoajalle tilaisuuden osoittaa biologinen sukulaisuus toteen valtion varoista kustannettavan DNA-tutkimuksen avulla, jos biologiseen sukulaisuuteen perustuvasta perhesi-

teestä ei muutoin voida saada riittävää selvitystä ja jos DNA-tutkimuksen avulla on mahdollista saada olennaista näyttöä perhesi-

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtion vastaanottokeskusten toimintamenot	8 448 000
Kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen vastaanottokustannukset	40 618 820
Vastaanoton muut menot	36 378 180
— palvelujen ostot	5 904 240
— terveydenhuolto	8 744 950
— muut menot	2 699 930
— toimeentulotuki	19 029 060
Vastaanottokustannukset yhteensä	85 445 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	915 000
Vapaaehtoisen paluun kokeiluhanke	377 000
Yhteensä	86 737 000

Henkiset voimavarat, Valtion vastaanottokeskukset

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuodet (enintään)	103,8	130	130
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	8,9	8	7
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	-	3,5	3,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2011 talousarvio	86 737 000
	2010 III lisätalousarvio	31 009 000
	2010 talousarvio	71 427 000
	2009 tilinpäätös	119 031 591
Palkkausten tarkistukset	56	
Turvapaikanhakijoiden määrän kasvu	14 877	
Vapaaehtoisen paluun kokeiluhanke	377	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	11	
Muu muutos yhteensä	-11	
Yhteensä	15 310	

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Toimintaympäristön muutoksessa keskeisiä maailmanlaajuisia muutostrendejä ovat väestökehityksen epätasapaino, globalisaation syveneminen, ilmastonmuutos, energia- ja luonnonvarojen riittävyys. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa turvallisuushkat ovat kytköksissä toisiinsa, vaikeasti ennustettavissa ja monimuotoisia. Turvallisuushaasteisiin vastaaminen edellyttää kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä niin puolustuskykyä kehitettäessä kuin sitä käytettäessä. Verkottamalla pyritään varmistamaan kustannustehokas uusien haasteita vastaava suorituskykyjen kehittäminen.

Euroopan unionin kansainvälisen roolin sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistuminen lisäävät Suomen turvallisuutta. Keskeisellä sijalla yhteisessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa ovat unionin kriisinhallintaoperaatiot sekä niissä tarvittavien suorituskykyjen kehittäminen. Merkitykseltään kasvava Euroopan unionin kriisinhallinnan painopistealue on Afrikka.

Lissabonin sopimus tuli voimaan 1.12.2009. Sen myötä EU:sta tulee entistä laaja-alaisempi turvallisuusyhteisö. Lissabonin sopimuksen myötä voimaan tuleva EU:n keskinäisen avunannon velvoite sitoo kaikkia jäsenmaita aseellisen hyökkäyksen tapahtuessa ja myös Suomi on valmis auttamaan muita maita tarpeen tullen. Lissabonin sopimus edesauttaa myös uusiin uhkien varautumista unionin alueella. Yhteisvastuulauseke velvoittaa unionin ja sen jäsenvaltiot toimimaan yhteisvastuun hengessä.

Naton ydintehtävä on sotilaallisen pelotteen ylläpitäminen jäsenmaiden alueen ja intressien puolustamiseksi sekä Euroopassa että strategisella etäisyydellä. Naton puolustussuunnittelu säilyy jäsenmaiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisen tärkeimpänä kansainvälisenä viitekehyksenä. Samalla Nato tarjoaa yhä enemmän mahdollisuuksia suorituskykyjen kehittämiseen myös kumppanimaille ja Naton toimintoja hyödynnetään EU:n voimavaratyössä. Sotilaalliset kriisinhallintatehtävät säilyvät Naton merkittävimpinä käytännön tehtävinä.

Pohjoismaat ovat tiivistämässä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötään. Pohjoismaat kehittävät uusia ja nykyistä pidemmälle meneviä yhteistyöalueita ja -muotoja, jotka toteutuessaan ovat kustannustehokkaita ja antavat paremmat edellytykset maiden puolustusvoimien toiminnalle. Yhteistyö koskee laajasti puolustusvoimien toimintaa, kuten meri- ja ilmavalvontaa, logistiikkaa, koulutusta, tutkimus- ja analyysitoimintaa sekä puolustusmateriaaliyhteistyötä.

Venäjän strategiset intressit Suomen lähialueilla ovat pohjoisten merialueiden, Kuolan sotilastukikohtien, Pietarin alueen ja Itämeren kuljetusreittien turvaaminen. Joukkojen määrä ei nykyisestä todennäköisesti lisääntynyt, mutta asevoimien materiaalin laatu kehittyy. Laadullisen kehityksen seurauksena Venäjän asevoimien suorituskyky paranee ja asevoimien käytettävyys kasvaa myös Suomen lähialueella. Sotilaallisten turvallisuushkien lisäksi on syntynyt uusia uhkia: Vi-

ron ja Georgian kokemukset osoittavat, että tietoverkkohyökkäykset ovat konkreettinen turvallisuusuhka.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Suomen etujen mukaisen puolustuspolitiikan toteuttaminen	4,0	4,0	4,0
Suomen sotilaallisen puolustuksen ylläpito, käyttö ja kehittäminen	3,4	3,4	3,4
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen yhteensovittaminen ja puolustusministeriön hallinnonalan osallistuminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ja kohteiden turvaamiseen	3,6	3,8	3,9
Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan	3,6	3,8	3,8

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioidaan asteikolla 1—5 ottamalla huomioon eri painotuksien puolustusministeriön ja sen alaisten virastojen toiminnan vaikuttavuus edellä mainittujen yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumisessa. Arviointiasteikossa 1=huono, 2=välttävä, 3=tydyttävä, 4=hyvä ja 5=erinomainen.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla sitoudutaan hallitusohjelman mukaisesti edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet.

Puolustusministeriössä, puolustusvoimissa ja puolustushallinnon rakennuslaitoksessa ylläpidetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tasa-arvosuunnitelmia, jotka on suunnattu puolustushallinnon palkatulle henkilöstölle, asevelvollisille sekä kriisinhallintahenkilöstölle. Suunnitelmat sisältävät kehittämistoimenpiteitä mm. urasuunnittelusta, ikäjohtamisesta, työympäristön kehittämisestä, työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisesta sekä kiusaamisen ja sukupuolisen häirinnän ehkäisemisestä.

Sotilaallisessa kriisinhallinnassa puolustushallinto ottaa huomioon YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus". Puolustusvoimat pyrkii lisäämään kriisinhallintatehtäviin lähetettävien naisten määrää osana 1325-toimintaohjelmaa. Ohjelma tukee hallituksen tasa-arvo-ohjelman tavoitetta sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisesta.

Puolustushallinnon henkilöstön kokemuksia tasa-arvon toteutumisesta seurataan työtyytyväisyyskyselyillä sekä seuraamalla mm. rekrytointia, palkkausta, koulutusta ja sairauspoissaoloja. Tasa-arvoon liittyvät asiat ovat myös osa esimiesvalmennusta ja -perehdyttämistä.

Valtionhallinnon tuottavuusohjelmasta aiheutuvat henkilöstövähennykset kohdentuvat puolustusvoimissa suurelta osin tukitoimintoihin, jolloin ne kohdentuvat epätasaisesti henkilöstön ikä- ja sukupuolijakauman kannalta. Puolustushallinnon rakennuslaitoksessa henkilöstövähennykset kohdentuvat tasaisesti molempiin sukupuoliin.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Puolustusministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 56 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen talousarvio	esitys
27.10.01	<i>Puolustusvoimien toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v)		
	— tilausvaltuus	135,2	86,4
27.10.18	<i>Puolustusmateriaalihankinnat</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— tilausvaltuus	575,2	152,3

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

		v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
					1000 €	%
01.	Puolustuspolitiikka ja hallinto	465 001	328 476	345 379	16 903	5
01.	Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 076	18 656	18 645	- 11	- 0
(02.)	Puolustushallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-26	—	—	—	—
21.	Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	—	635	635	0
(23.)	Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	197 000	—	—	—	—
29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	252 952	309 820	326 099	16 279	5
10.	Sotilaallinen maanpuolustus	2 267 035	2 327 301	2 448 984	121 683	5
01.	Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 552 123	1 624 346	1 696 488	72 142	4
18.	Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	709 171	698 059	737 755	39 696	6
19.	Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	3 500	2 600	12 500	9 900	381
50.	Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 241	2 296	2 241	- 55	- 2
30.	Sotilaallinen kriisinhallinta	55 814	53 483	58 630	5 147	10
20.	Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	55 814	53 473	58 620	5 147	10
95.	Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	0	10	10	—	—
	Yhteensä	2 787 850	2 709 260	2 852 993	143 733	5
	Henkilöstön kokonaismäärä	16 040	15 980	15 900		

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto

Selvitysosa:

PUOLUSTUSMINISTERIÖ

Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalansa ohjaajana puolustuspolitiikan valmistelusta ja toimeenpanosta sekä sotilaallisen maanpuolustuksen ohjauksesta. Puolustuspolitiikan valmistelun ja toimeenpanon lisäksi puolustusministeriö vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen voimavaroista ja muista toimintaedellytyksistä, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta ja kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittamisestä ja yhteensovittamisesta.

Puolustusministeriön hallinnonalan toiminnan päämääränä on uskottava puolustuskyky, jolla tarkoitetaan puolustuspolitiikalla, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisella ja sotilaallisella maanpuolustuksella kehitettävää ja ylläpidettävää valmiutta ja kykyä vastata hallinnonalan tehtäviin kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisella viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen välisellä yhteistyöllä ja kahden ja monenvälisellä kansainvälisellä yhteistyöllä saavutettavista puolustusjärjestelmän suorituskykyä tukevista voimavaroista ja resursseista.

Vaikuttavuustavoitteet

Tavoite	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Puolustuspolitiikka			
<i>Puolustuspolitiikan valmistelu</i>			
Puolustushallinnolla on ennakoiva, ajantasainen strategia, jolla varmistetaan turvallisuusympäristön kehityksen, maanpuolustusta koskevan päätöksenteon ja tehtävien, suorituskykyjen sekä resurssien välinen tasapaino. Puolustushallinto osallistuu aktiivisesti Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten kantojen laatimiseen.	4	4	4
<i>Hallinnonalan ohjaus</i>			
Hallinnonalan ohjauksella varmistetaan puolustuspoliittisten linjausten, kokonaismaanpuolustusta koskevien velvoitteiden ja sotilaallisen kriisinhallinnan asettamien vaatimusten siirtyminen käytännöksi puolustusministeriön hallinnonalalla sekä vapaaehtoisen maanpuolustusjärjestelmän kehittäminen.	3,9	4	4
Kansallinen puolustus			
Puolustusministeriö ylläpitää operatiivisen johtamisen edellyttämää johtamis- ja päätöksentekokykyä sekä hallinnonalan tilannekuva.	3	3	3
Sotilaallinen huoltovarmuus on turvattu kaikissa tilanteissa. Puolustushallinnon toimenpitein turvataan materiaalin yhteensopivuus ja kotimainen integrointi- ja ylläpitokyky sekä kriisiajan vauriokorjauskyky.	4	4	4

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Puolustusministeriö sovittaa turvallisuus- ja puolustusasiain komitean avustamana yhteen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvät valtioneuvostotason toiminnot väestön elinmahdollisuuksien sekä yhteiskunnan turvallisuuden ja valtion itsenäisyyden turvaamiseksi.

4 4 4

Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan

Osallistuminen ja sen kehittäminen perustuvat laaja-alaiseen kansainväliseen yhteistyöhön sekä EU:n että muiden puolustushallinnon alan toimijoiden kanssa, jossa korostuu sotilas- ja siviilikriisinhallinnan muodostama kokonaisuus. Kansallisella tasolla tavoitteena on rakentaa sellaiset sotilaallisen kriisinhallinnan toimintaedellytykset, yleisjärjestelyt ja keskeiset toimintaperiaatteet, jotka mahdollistavat Suomen osallistumisen kriisinhallintaan.

4 4 4

Vaikuttavuutta arvioidaan asteikolla 1—5, jossa 1=huono, 2=välttävä, 3=tyydyttävä, 4=hyvä ja 5=erinomainen.

PUOLUSTUSHALLINNON RAKENNUSLAITOS

Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on järjestää maanpuolustukselle parhaat kiinteistöpalvelut kaikissa oloissa. Rakennuslaitos toimii puolustushallinnon kiinteistöalan osaamiskeskukseksi, josta puolustushallinto saa tarvitsemansa kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntemuksen ja niihin liittyvät palvelut.

Rakennuslaitoksen toimintalinjana on asiantuntijaroolin kasvattaminen, kiinteistöpalvelujen markkinaehtoistaminen omaa palvelutuotantoa supistamalla sekä oman palvelutuotannon tehokkuuden lisääminen. Lisäksi tavoitteena on varmistaa rakennuslaitoksen suorituskyky puolustusvoimien ydintoimintojen tukemiseen rauhan ja poikkeusolojen aikana.

Vaikuttavuustavoitteet

Tavoite	Mittari	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Sotilaallisen maanpuolustuksen tukeminen				
Rakennuslaitoksen suorituskykyä sotilaallisen maanpuolustuksen tukemisessa on lisätty.	Valmiuden taso sotilaallisen maanpuolustuksen tukemisessa	1,5	2,0	2,5
	Valmiuden laatutaso annettujen tehtävien osalta	3,0	3,5	3,5
Yhteiskunnan tukeminen				
Rakennuslaitoksen suorituskykyä tukea puolustusvoimia virka-avun antamisessa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi on lisätty.	Valmiuden taso yhteiskunnan häiriötilanteiden varalta	2,0	2,0	2,0

Kansainvälinen yhteistoiminta ja sotilaallinen kriisinhallintakyky

Rakennuslaitoksen kansainvälistä osaamista ja yhteistyötä puolustushallinnon kiinteistö- ja ympäristöalalla on ylläpidetty osallistumalla aktiivisesti kansainvälisiin seminaareihin ja työryhmiin.	Yhdyskunta- ja ympäristöalan kansainvälisen osaamisen ja yhteistyön taso	4,0	4,0	4,0
Rakennuslaitoksen kykyä tukea puolustusvoimien toimintaa sotilaallisessa kriisinhallinnassa on lisätty määrittämällä rakennuslaitoksen tehtävät ja yhteistyön toimintamalli sotilaallisessa kriisinhallinnassa.	Suorituskyky sotilaallisen kriisinhallinnan tukemisessa	3,0	3,0	3,0

Vaikuttavuutta arvioidaan asteikolla 1—5, jossa 1=huono, 2=välttävä, 3=tyydyttävä, 4=hyvä ja 5=erinomainen.

01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 645 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) räjähtävän materiaalin turvallisuuden keskittyvän järjestön (Munitions Safety Information Analysis Center) ja Euroopan puolustusviraston maksuosuuksien maksamiseen

2) ETY-järjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä

näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) puolustusministeriön perusparannettavasta päärakennuksesta tehdyn puolustusministeriön ja Senaatti-kiinteistöjen välisen vuokrasopimuksen urakkarajaliitteen mukaisten käyttäjän hankintojen ja muiden käyttöönottoon liittyvien hankintojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
--	-------------------	-------------------	---------------

Taloudellisuus**Menot tulosalueittain (1 000 euroa)**

Puolustuspolitiikka	12 252	15 017	14 702
Suomen sotilaallinen puolustaminen	1 479	1 859	1 822
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen	927	1 244	1 160
Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan	585	536	961
Yhteensä	15 243	18 656	18 645

Tuottavuus**Henkilötyövuodet tulosalueittain**

Puolustuspolitiikka	111	113	105
Suomen sotilaallinen puolustaminen	13	12	15
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen	7	7	9
Osallistuminen sotilaalliseen kriisinhallintaan	5	4	8
Yhteensä	136	136	137

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työtyytyväisyys (1—5)	3,48	3,5	3,5
— naiset	3,36		
— miehet	3,61		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	112
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	39
Siirto momentilta 27.10.01	431
Siirto momentilta 28.20.06	88
Uudelleenkohdentaminen	-700
Tasokorotus	19
Yhteensä	-11

2011 talousarvio	18 645 000
2010 III lisätalousarvio	76 000
2010 talousarvio	18 656 000
2009 tilinpäätös	15 076 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 635 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuutta edistävien inves-

tointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen samoin kuin tuottavuushankkeiden toimeenpanoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä kertyneitä säästöjä 75 prosenttisesti vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuuden paranemista.

2011 talousarvio	635 000
------------------	---------

29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 326 099 000 euroa.

2011 talousarvio	326 099 000
2010 I lisätalousarvio	1 265 000
2010 talousarvio	309 820 000
2009 tilinpäätös	252 951 624

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Selvitysosa: Puolustusvoimien tehtäviä ovat Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. Näistä tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen, joka muodostaa perustan muiden tehtävien suorittamiselle. Puolustusvoimat valmistautuu torjumaan maahan kohdistuvan sotilaallisen voimankäytön ja sillä uhkaamisen. Tämä korostaa ennaltaehkäisyn merkitystä. Puolustuskyky ja -valmius mitoitetaan siten, että tehtävät ovat toteutettavissa tilannekehityksen mukaisesti.

Suomen puolustusratkaisu perustuu kansalaisten vahvaan maanpuolustustahtoon, yleiseen asevelvollisuuteen ja alueelliseen puolustukseen. Puolustuksen tavoitteena on kaikissa tilanteissa turvata kansalaisten elinmahdollisuudet ja perusoikeudet sekä valtionjohdon toimintavapaus ja laillinen yhteiskuntajärjestys. Puolustusvoimat ylläpitää ja kehittää sellaista puolustuskykyä ja vallitsevaan tilanteeseen suhteutettua valmiutta, joka ennalta ehkäisee sotilaallisten uhkien kohdistumisen maahamme, mahdollistaa Suomen alueen puolustamisen sekä itsenäisyyden säilyttämisen.

Puolustusvoimat osallistuu aktiivisesti viranomaisten väliseen yhteistyöhön ja kehittää sotilaallisten suorituskykyjen ja osaamisen käyttöä muiden viranomaisten tukemiseksi. Viranomaisten tukemista harjoitellaan valtakunnallisissa valmius- ja pääsotaharjoituksissa sekä osallistumalla muiden viranomaisten pelastus- ja yhteistoimintaharjoituksiin.

Sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistutaan voimavarojen ja valtiojohdon linjausten mukaisesti. Puolustusvoimien kykyä osallistua kriisinhallintaoperaatioihin kehitetään. Painopisteenä on operaatioiden kokonaisvaltainen suunnittelu ja viranomaisyhteistyön kehittäminen operaatiotasolla. Puolustusvoimat jatkaa valmisteluja monenkeskisen turvallisuuden vahvistamiseksi pohjoismaista yhteistyötä ja Naton rauhankumppanuusyhteistyötä syventäen sekä osallistumalla EU:n rakenteiden kehittämiseen.

Vaikuttavuustavoitteet

Tavoite	2010 tavoite	2011 tavoite
Tilannetietoisuus		
Puolustusvoimat ylläpitää sotilasstrategista tilannekuvaa riittävän ennakkovaroituksen saamiseksi.	4,0	4,0
Aluevalvonta		
Puolustusvoimat toimeenpanee aluevalvonnan, jolla tulee kyetä alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen.	3,0	3,0
Valmius ja sen säätely, resursointi sekä toimeenpano		
Puolustusvoimien tulee valmistautua käyttämään sotilaallisia suorituskykyjä koko maan alueella sekä muodostamaan painopiste kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaisesti. Puolustuksen tavoitteena on estää rajoilta alkaen hyökkääjän pääsy strategisesti tärkeille alueille ja kohteisiin sekä torjua sen mahdollisuudet lamauttaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja.	3,0	3,0
Puolustusvoimien tulee kyetä puolustusvoimien yhteisoperaatioiden suunnitteluun ja tilanteen edellyttäessä johtamiseen sekä tuottamaan puolustusministeriölle perusteet tarvittavien toimivaltuuksien ja resurssien hankkimiseksi käyttöön.	3,0	4,0
Muun yhteiskunnan tukeminen		
Puolustusvoimat tukee päätehtäväänsä vaarantamatta kaikissa turvallisuustilanteissa muita viranomaisia silloin, kun niiden voimavarat eivät tehtäviensä toteuttamiseen yksin riitä. Puolustusvoimat tarjoaa erityisosaamistaan, kykyjään ja voimavarojaan mahdollisimman laaja-alaisesti muun yhteiskunnan käyttöön.	4,0	4,0
Osallistuminen kriisinhallintaan		
Puolustusvoimat osallistuu sotilaalliseen kriisinhallintaan valtiojohdon linjausten ja voimavarojen mukaisesti.	4,0	4,0
Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutus		
Vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen kumppanuutta syvennetään, sotilaallisen koulutuksen tilauskanta vakiinnutetaan sekä muuta toimintaa tuetaan kumppanuussopimuksen mukaisesti.	Puolustusvoimat tilaa MPK:lta vähintään 16 000 koulutusvuorokautta.	

Puolustusvoimien järjestelmien ja joukkojen osalta asteikon mittariston perusteet ovat seuraavat:

- 5 - Joukko/suorituskyky täyttää kaikki sille asetetut vaatimukset
- 4 - Joukolla/suorituskyvyllä on pieniä puutteita, jotka ovat kuitenkin helposti korjattavissa ja joukko täyttää sille asetetut vaatimukset
- 3 - Joukko/suorituskyky täyttää vain sille asetetut vähimmäisvaatimukset
- 2 - Joukon/suorituskyvyn puutteet haittaavat suuresti sille asetettujen vaatimusten saavuttamista
- 1 - Joukko/suorituskyky ei kykene täyttämään sille asetettuja vaatimuksia.

Puolustusvoimien järjestelmien ja joukkojen suorituskyky muodostuu seuraavien osatekijöiden integroituna kokonaisuutena:

- Käyttö- ja toimintaperiaatteet
- Osaava ja taistelutahtoinen henkilöstö
- Ajanmukainen ja määrävahvuinen materiaali
- Toiminnan edellyttämä infrastruktuuri sekä
- Puolustusvoimien omat sekä koko yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarjoamat tukeutumismahdollisuudet.

01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 696 488 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 4 400 000 euroa palvelussuhdeasuntojen vuokraosuuksien maksamiseen puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin perustuen tai puolustusministeriön määräämäksi siirtymäajaksi puolustushallinnon rakennemuutoksen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä syistä tai muihin puolustushallinnon vastaaviin tarpeisiin perustuen

3) enintään 336 000 euroa sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle sekä merkittäville urheilutapahtumille suoritettavan liiketaloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen

4) puolustusvoimien toimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja monikansallisten yhteishankintajärjestelyjen kuluosuuksiin

5) Vapaudenristin Ritarikunnan menoihin

6) kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen

7) puolustusvoimien tarpeita vastaavaan museotoimintaan liittyvien menojen maksamiseen.

Valtuudet

1) Vuonna 2011 saa tehdä puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2011—2014 enintään 68 440 000 euroa (toimintamenojen tilausvaltuus).

2) Vuonna 2011 saa tehdä käyttöajoneuvoja koskevia täydentäviä hankintoja siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2011—2013 enintään 18 000 000 euroa (Käyttöajoneuvojen hankintojen täydentämisen tilausvaltuus).

3) Vuonna 2011 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

4) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Uusiin tilausvaltuuksiin sisältyvien tavaroiden ja palvelujen hintojen tarkistuksista aiheutuvien lisämenojen maksamiseen käytetään puolustusvoimien toimintamenoihin vuosittain myönnettäviä määrärahoja.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat sekä niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

*Selvitysosa:***Toiminnalliset tulostavoitteet**

	2009	2010	2011
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus			
Palkkausmenot (1 000 euroa)	797 780	787 091	807 639
Henkilötyövuoden hinta (euroa)	47 534	48 363	49 473
Asevelvollisen palvelusvuorokauden hinta (euroa)	45	45	46
Tilahallinnan menot (1 000 euroa)	205 330	218 880	226 280
Tuottavuus			
Varusmiesten koulutusvuorokaudet/koulutuksen henkilötyövuosimäärä	1 858	1 869	1 841
Pääesikunnan, puolustushaarojen ja sotilaslääniäen esikuntien henkilötyövuosimäärä/puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä yhteensä	0,12	0,10	0,10
Materiaalin korjaamo-, huolto- ja kunnossapitotoiminnan henkilötyövuosimäärä	3 657	3 636	3 606
Tuotettujen aterioiden määrä/muonituksen henkilötyövuosimäärä	30 228	32 963	32 381
Henkilöstö- ja taloushallinnon henkilötyövuosimäärä	704	695	660
Henkilötyövuodet tulosalueittain¹⁾			
Tilannekuva ja aluevalvonta	2 117	2 091	2 077
Valmius/maavoimat	6 439	6 464	6 476
Valmius/merivoimat	1 703	1 712	1 701
Valmius/ilmavoimat	2 329	2 336	2 322
Valmius/Pääesikunta	1 669	1 674	1 643
Valmius/yhteiset	283	283	282
Muiden viranomaisten tukeminen	1	1	1
Sotilaallinen kriisinhallinta	200	200	201
Yhteensä (htv)	14 741	14 761	14 703
Kannattavuus			
Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus-% on vähintään	106	110	105
Tuotokset			
Koulutetut ja varustetut sodan ajan joukot	358 000	358 000	358 000
Pääesikunta ja alaiset laitokset	6 200	6 200	6 200
Rajavartiolaitos	11 600	11 600	11 600
Maavoimat	240 000	240 000	240 000
Operatiiviset joukot	62 000	62 000	62 000
Valmiusprikaatit	3	3	3
Panssariprikaati	-	-	-
Jääkäriprikaatit	2	2	2
Mekanisoidut taisteluosastot	2	2	2
Moottoroidut taisteluosastot	-	2	2
Helikopteripataljoona	1	1	1
Erikoisjääkäripataljoona	1	1	1
Alueelliset joukot	178 000	178 000	178 000
Jalkaväkiprikaatit	6	6	6

Erilliset pataljoonat/taisteluosastot	14	14	14
Paikallispuolustusyksiköt, maakuntajoukot	28	28	26
Merivoimat	28 000	28 000	28 000
Taisteluosastot (johtoporras + ohjusvene)	2+8	2+8	2+8
Miinantorjuntalaivueet	3	3	3
Miinalaivat	3	3	3
Miinalautat	3	3	3
Päätukikohdat	3	3	3
Rannikkojääkäripataljoonat ja erilliset rannikkojääkäriyksiköt	2+6=8	2+6=8	2+6=8
Rannikko-ohjuskomppaniat	2	2	2
Meritorjuntaohjuspatterit	4	4	4
Kiinteä ja liikkuva rannikkotykiistö			
(rannikkopatterit + -tykiistö-patteristot)	12+4=16	12+4=16	12+4=16
Ilmavoimat	38 000	38 000	38 000
Hornet-hävittäjälaivueet	3	3	3
Hawk-koulutuslentolaivue	1	1	1
Tukilentolaivue	1	1	1

¹⁾ Sisältää momentin 27.10.01 henkilötyövuodet.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
KASI-järjestelmän huolto- ja ylläpito						
-tilausvaltuus	1 974	1 973	1 974			5 921
NH90 koulutuspalvelut -tilausvaltuus	1 800	1 750	2 000	2 200		7 750
Sodankylän vaatetuskorjaamon palvelu- hankinta -tilausvaltuus	1 392	1 392	1 392	1 392		5 568
Maavoimien materiaalin kunnossapitopalvelut						
-tilausvaltuus	62 107	62 772	61 628	58 092	113 565	358 164
Vuoden 2009 toimintamenojen tilausvaltuus	8 351	4 000	4 000			16 351
Huoltorykmenttien kenttähuoltojoukkojen varustaminen (HR) -tilausvaltuus	2 800	2 100				4 900
Puolustusvoimien ilmakuljetuskyky 2 (PVIK2 2009—2010) -tilausvaltuus	8 000					8 000
ITO 2005 ja 2005M huolto -tilausvaltuus	2 000	3 000	3 000	3 000		11 000
Ilmavoimien valmiustukikohtien ja viesti- huolto-joukkojen varustaminen (IVVV 1)						
-tilausvaltuus	4 048					4 048
Helikopteripataljoonan suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen (HESKY) -tilausvaltuus	940	920				1 860
Kehittämisohjelmien hankinnat 2009 (KEHO 2009) -tilausvaltuus	1 331	582				1 913
Vuoden 2010 toimintamenojen tilausvaltuus	44 584	20 829				65 413
Taistelijan varustus 2010 -tilausvaltuus	6 000	6 000				12 000
Peruslentokoulutus VN-kalustolla						
-tilausvaltuus	4 581	4 581	4 581	4 581	15 088	33 412

Ilmatorjuntajärjestelmä 90 MOD Crotale NG:n huolto- ja ylläpitosopimus (ITO90MOD huolto) -tilausvaltuus	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	152 908	112 899	81 575	72 265	548 300
Uudet tilausvaltuudet					
Vuoden 2011 toimintamenojen tilausvaltuus	9 765	41 703	11 611	5 361	68 440
Käyttäjoneuvojen hankintojen täydentäminen -tilausvaltuus	4 000	4 000	10 000		18 000
Uudet tilausvaltuudet yhteensä	13 765	45 703	21 611	5 361	86 440
Valtuudet yhteensä	166 673	158 602	103 186	77 626	634 740

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee 56 henkilötyövuotta tuottavuustoimenpiteiden johdosta. Tämän lisäksi jatketaan edelleen omana työnä tehtävien tukipalvelujen tehostamista ja siirrytään hankkimaan palveluja alan teollisuudelta ja muilta palvelujen tarjoajilta.

Valtuuksien esittämistapaa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muita hallinnonaloja siten, että valtuuksista valtiolle aiheutuvia vuotuisia menoja ei enää eritellä momentin päätososassa. Myös aiemmissa talousarvioissa ja

lisätalousarvioissa hyväksytyjen valtuuksien osalta siirrytään tähän käytäntöön. Arviot menojen vuotuisesta jakaumasta ilmenevät selvitysoosan valtuustaulukosta.

Sekä aiemmin hyväksytyt että uudet tilausvaltuudet kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vuosille 2011—2014 vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Määrärahan mitoituksessa on huomioitu virkaehtosopimusten arviointilautakuntien palkkiot.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	1 588 465	1 646 346	1 707 181
Bruttotulot	29 571	22 000	10 693
Nettomenot	1 558 894	1 624 346	1 696 488
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	50 882		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	44 111		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	10 985	11 065	11 550
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	10 735	10 101	10 816
Kustannusvastaavuus (tuotot-kustannukset)	250	964	734
Kustannusvastaavuus, %	102	110	106

Hintatuki	325	336	336
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	575	1 300	1 070

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset (mukaan lukien puolustushallinnon rakennuslaitoksen osuutena 477 000 euroa)	8 575
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus (puolustusvoimat 3 068 000 euroa, puolustushallinnon rakennuslaitos 184 000 euroa)	3 252
Palkkausjärjestelmän siirtymäkauden nopeutettu päättäminen	799
Vuoden 2009 toteutuneen indeksi-kehityksen jälkikäteen kustannustaso-tarkistus	-8 495
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	13 093
Siirto momentille 27.01.01	-431
Siirto momentilta 27.10.18	37 683
Siirto momentille 27.10.50	-200
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Tasokorotus	9 200
Muu muutos yhteensä	8 766
Yhteensä	72 142

2011 talousarvio	1 696 488 000
2010 III lisätalousarvio	8 238 000
2010 talousarvio	1 624 346 000
2009 tilinpäätös	1 552 123 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 737 755 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) puolustusmateriaalin hankkimisesta ja puolustusvoimien salassa pidettävistä hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hankittujen järjestelmien testaukseen ja käyttökoulutukseen

2) puolustusmateriaalihankintoihin ja puolustusvoimien salassa pidettäviin hankintoihin välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämis-toimintaan

3) puolustusmateriaalin sodan ajan välttämättömän varastotarpeen mukaisten varaosien

ja vaihtolaitteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 615 746 000 euroa aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, enintään 58 700 000 euroa vuonna 2011 myönnettävän Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2011 -tilausvaltuuden menojen maksamiseen, enintään 23 000 000 euroa tilausvaltuuksiin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään 40 309 000 euroa muihin puolustusmateriaalihankintoihin.

Valtuudet

1) Vuonna 2011 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2011—2014 enintään 152 303 000 euroa (Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2011 -tilausvaltuus, PVKEH 2011).

PVKEH 2011-tilausvaltuuden enimmäismäärän mukainen suoritus voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2011 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

2) Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2009 (PVKEH 2009) -tilausvaltuuden enimmäismäärää vähennetään 5 000 000 eurolla 1 232 191 000 euroon.

3) Vuonna 2011 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

4) Vuonna 2010 hyväksytyyn Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hankevalmistelu 2010 (TTK-PROTO 2010) -tilausvaltuuden osalta saa vuonna 2011 purkaa aiemmin tehtyjä sopimuksia sekä sitoa uudelleen tilausvaltuuden varoja sitoumuksista maksamatta olevaa määrärahaa vastaavasti.

5) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa ole-

vista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien

noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Valmiusyhtymien varustaminen (VYV 1)	18 573	23 251	23 250	3 287		68 361
Helikopterien huolto- ja tukeutumisjärjestelmien kehittäminen (HTH)	5 972	5 500	2 000			13 472
Valmiusyhtymien varustamisen täydentäminen (VYV 2)	10 000	27 000	5 000			42 000
Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2006)	108 600	15 200				123 800
Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2007)	83 916	13 434				97 350
Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2008)	9 180	9 040	11 210	5 227		34 657
Pääkaupunkiseudun ilmapuolustuksen suorituskyvyn tehostaminen (PKILPU 2008)	35 000	20 000				55 000
Strateginen ilmapuolustuskyky (SAC)	1 920					1 920
Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2009)	172 511	230 099	221 040	176 671	43 665	843 986
— josta Ilmapuolustuksen kehittäminen		10 000	8 750	102 343		121 093
Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2010)	143 524	119 565	111 602			374 691
Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hankevalmistelu 2010 (TTK-PROTO 2010)	26 550	23 120	1 400			51 070
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	615 746	486 209	375 502	185 185	43 665	1 706 307
Uusi tilausvaltuus						
Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen (PVKEH 2011)	58 700	68 336	23 267	2 000		152 303
Valtuudet yhteensä	674 446	554 545	398 769	187 185	43 665	1 858 610

Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen perustuu seuraaviin puolustusvoimien ke-

hittämisohjelmiin ja niillä tavoiteltaviin suorituskykyihin:

Kehittämishjelma / Suorituskyky / Tavoite

Puolustusvoimien johtamisen kehittämishjelma

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä sekä tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista kehittämällä yhteistä tilannetietoisuutta ja varmennettuja operatiivisia tietoteknisiä palveluita.

- Korvataan puolustushaarojen itsenäiset järjestelmät ja sovellukset yhteisellä johtamisjärjestelmällä.
- Luodaan edellytyksiä operaatioiden johtamiselle muuttamalla ja uusimalla teknisiä rakenteita ja palveluita sekä kehitetään ITVJ-tiedonsiirtoverkkoa.
- Uudistetaan tietohallintoa ja tietoteknistä integraatiota sekä lisätään hallinnollisissa tietopalveluissa valtionhallinnon keskinäistä yhteistoimintaa ja muita kumppanuusratkaisuja.
- Laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä parantamalla toimintavarmuutta ja kustannustehokkuutta.
- Otetaan käyttöön uuteen arkkitehtuuriin perustuvia operatiivisen johtamisen tietojärjestelmäkokonaisuuden palveluita sekä keskitetään ja siirretään henkilöstövoimavaroja hallinnollisista tietopalveluista operatiiviseen tietojenkäsittely-ympäristöön.
- Jatketaan puolustusvoimien 2010-luvun tarpeita vastaavan puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän arkkitehtuurin luomista, jolla mahdollistetaan sähköinen tieto- ja tilannekuvavaihto (EU ja Nato). Vanhoista, nyt käytössä olevista järjestelmistä luovutaan.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämishjelma

Tuotetaan yhteisoperaatioiden johtamiseen ennakkovaroituskyky, analysoitu tiedustelutilannekuva ja lyhytviiveinen valvonta- ja maalitilannekuva.

- Käynnistetään valvontajärjestelmän uusiminen ja varustetaan Rajavartiolaitoksen yksiköitä.
- Toteutetaan yhteisen maalitilannekuvan luova MST-hanke sekä hanke, jolla ylläpidetään ja kehitetään ilmasta tapahtuva tiedustelu- ja valvontakyky operatiivistakselle tasolle.
- Ennakkovaroituskykyä parannetaan kehittämällä järjestelmän analysointikykyä.

Puolustusvoimien yhteisen vaikuttamisen kehittämishjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään operatiivisia suorituskykyjä, joilla vaikutetaan oman tai hyökkääjän toiminnan kannalta merkittäviin operaatioihin, avaintoimintoihin tai rakenteisiin.

- Päivitetään keskeiset asejärjestelmät ja käynnistetään vaikuttamisen järjestelmätutkimus.
- Parannetaan vaikuttamiskykyä ottamalla käyttöön raskas raketinheitinjärjestelmä ja kehitetään erikoisjääkäripataljoonaa.
- Käynnistetään Hornet-torjuntahävittäjien ilmasta - maahan -kyvyn luominen järjestelmäpäivityksellä.

Logistiikan kehittämishjelma

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, jolla mahdollistetaan puolustusvoimien muiden suorituskykyjen toimeenpano, ylläpito ja käyttö sekä suorituskyvyn palauttaminen.

- Kehitetään logistiikan johtamisjärjestelmää ja käynnistetään huoltorykmenttien kenttähuoltojoukkojen varustaminen.
- Integroidaan puolustushaarojen huoltojärjestelmät tiiviimmin kansainvälistyvään elinkeinoelämään yhteensopivaksi.
- Yhdenmukaistetaan materiaalihankkeiden toteuttamista puolustushaaroissa. Kehitetään strategista kumppanuutta lisäämällä poikkeusolojen huoltovarmuutta ja edistämällä toiminnan taloudellisuutta.
- Jatketaan puolustusministeriön räjähdepäätöksen (PRP) mukaisen varastointijärjestelmän kehittämistä.
- Kehitetään kuljetuskykyä käynnistämällä helikopteripataljoonan muodostaminen ja hyödyntämällä kansainvälisen strategisen kuljetuskyvyn hankkeita sekä uusitaan yhteyskoneet.

Maapuolustuksen kehittämisohjelma

Kehitetään operatiivisten joukkojen liikkuvuuden ja tulivoiman suorituskykyä sekä ylläpidetään alueellisten joukkojen suorituskykyä.

- Jatketaan operatiivisten joukkojen varustamista (johtaminen, tulivoima, suoja ja liikkuvuus) ja luodaan edellytykset alueellisten joukkojen kehittämiselle.
- Kehitetään valmiusprikaatien tulivoimaa (kotimaiset ampumatarvikehankinnat ja valmiusprikaatien materiaalin täydentäminen).
- Kehitetään suojelukykyä ja uusitaan lähipanssarintorjunta-aseistusta.
- Aloitetaan jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaavien järjestelmien hankinnat.
- Luovutaan ajanmukaisen suorituskykynsä menettävästä materiaalista.

Meripuolustuksen kehittämisohjelma

Kehitetään meriyhteysien turvaamisen suorituskykyä.

- Parannetaan kykyä meritilannekuvan muodostamiseen, alueellisen koskemattomuuden valvontaan, alueloukkausten torjumiseen sekä meriyhteysien suojaamiseen.
- Otetaan käyttöön uudet miinantorjunta-alukset. Painopiste on meriyhteysien suojaamisen ja miinantorjuntakyvyn parantamisessa sekä liikkuvissa rannikkojoukoissa. Ylläpidetään pintatorjuntakyky nykytasolla. Parannetaan kykyä muiden viranomaisten tukemiseen.
- Luovutaan vanhenevista miinanraivaajista sekä osasta kiinteää rannikkotyöstöä ensi vuosikymmenen alkuun mennessä.

Ilmapuolustuksen kehittämisohjelma

Tavoitteena ilmatorjunnan kehittäminen sekä Hornet-järjestelmän suorituskyvyn ylläpitäminen.

- Kehitetään pääkaupunkiseudun ilmatorjunnan suorituskykyä ja jatketaan Hornet F18 -kaluston elinjaksopäivityksiä.
- Modernisoidaan ilmatorjunnan johtamisjärjestelmiä sekä kehitetään valmiusprikaatien ilmatorjuntaa.
- Aloitetaan pääkaupunkiseudun ja ilmavoimien tukikohtien ilmatorjuntajärjestelmien kehittäminen.
- Parannetaan Hornet-torjuntahävittäjien taistelukykyä ja tukeutumisedellytyksiä.

Valtuuksien esittämistapaa ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan muita hallinnonaloja siten, että valtuuksista valtiolle aiheutuvia vuotuisia menoja ei enää eritellä momentin päätösosassa. Myös aiemmissa talousarvioissa ja lisätalousarvioissa hyväksytyt valtuuksien osalta siirrytään tähän käytäntöön. Arviot menojen vuotuisesta jakaumasta ilmenevät selvitysosan valtuustaulukosta.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi PVKEH 2011 -tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vuosille 2011—2014 vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

PVKEH 2011 -tilausvaltuuteen sisältyvät suurimmat hankkeet

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelmassa jatketaan yhteisten tietopalveluiden ja -järjestelmien rakentamista (PVSAP) sekä kehitetään elektronisen suojauksen-, maapuol-

lustuksen johtamisen- ja tiedonsiirron- järjestelmiä sekä sovelluksia tukemaan sotilaallisen suorituskyvyn rakentamista ja ylläpitoa sekä henkilöstöresurssien hallintaa.

Puolustusvoimien vaikuttamisen kehittämisohjelmassa päivitetään raskaan raketinheitinjärjestelmän ammunnanhallintajärjestelmä ja hankitaan tarvittavia ampumatarvikkeita kustannustehokkaan kunnossapitojärjestelmän säilyttämiseksi sekä järjestelmän elinjakson pidentämiseksi. Lisäksi kehitetään puolustusvoimien erikoisjoukkojen kykyä osallistua puolustusvoimien yhteisoperaatioiden kauko-vaikuttamiseen ja tiedustelujärjestelmän tukemiseen.

Logistiikan kehittämisohjelmassa kehitetään NH90-helikopterien omasuojaa vastaamaan mm. kansainvälisten kriisinhallintatehtävien vaatimuksia.

Maapuolustuksen kehittämisohjelmassa aloitetaan panssarmiinojen modernisointi

hankkimalla uusia järjestelmiä ja välineitä korvaamaan jalkaväkimiinojen poistumista. Lisäksi hankitaan maapuolustuksen kohdearkkitehtuurin sovelluksia, kehitetään alueellista tykistöä ja kehitetään operatiivisten joukkojen pimeätoimintakykyä hankkimalla mm. pimeä-tähtäimiä ja pimeänäkölaseja.

PVKEH 2009 -tilausvaltuus

PVKEH 2009 -tilausvaltuuden ja siihen sisältyvän koulutus- ja valmiusampumatarvikkeen (KOVA) -hankinnan enimmäismäärän vähentäminen liittyy määrärahojen uudelleen-kohdennuksiin.

PVKEH 2009 -tilausvaltuuteen sisältyvän keskipitkän kantaman ilmatorjuntaohjus (KKITO) -hankkeen uudistaminen johtuu siitä, että hankkeeseen sisältyviä ohjushankintoja, ohjussyksiköiden järjestelmämateriaalihankintoja, ohjelmistopäivityksiä ja modifiointeja koskevia sopimuksia ei ole tarkoituksenmuksista tehdä vielä vuonna 2010.

Teollinen yhteistyö

Ulkomaisten puolustusmateriaalihankintojen osalta vastaajien yleinen alaraja on 10 000 000 euroa. Mikäli erityiset syyt sitä puoltavat, puolustusministeriö voi kompensatiotoimikuntaa kuultuaan päättää, että alarajan ylittävissä hankinnoissa ei käytetä vastaosto-ehtoa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2009 toteutuneen indeksi-kehityksen jälkikäteen kustannustasotarkistus	-3 877
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	10 361
Siirto momentille 27.10.01	-37 683
Maksatusten siirrot vuodelta 2010	80 217
Tasomuutos	-9 322
Yhteensä	39 696

2011 talousarvio	737 755 000
2010 III lisätalousarvio	-121 334 000
2010 talousarvio	698 059 000
2009 tilinpäätös	709 171 000

19. Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Hawk Mk 66 -koneiden, niiden varaosien ja vaihtolaitteiden sekä huoltovälineiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen samoin kuin koneiden lentokuntoon saattamisesta ja ohjaamomodifikaation tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha perustuu vuoden 2007 neljännessä lisätalousarviossa myönnettyyn 41 milj. euron Hawk Mk 66 -koneiden hankinta -tilausvaltuuteen. Tilausvaltuutta lisättiin vuoden 2009 toisessa lisätalousarviossa 13,8 milj. eurolla ja menojen maksatusaikaa pidennettiin vuoteen 2012 saakka. Tilausvaltuuden vuoden 2011 maksuosuus on 12,5 milj. euroa.

2011 talousarvio	12 500 000
2010 talousarvio	2 600 000
2009 tilinpäätös	3 500 000

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 241 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen

2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin

3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

*Selvitysosa:***Toiminnalliset tulostavoitteet**

	2009	2010	2011
	toteutuma	ennakoitu	tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (euroa)	49	60	60
Tuottavuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	1 344	1 213	1 213
	2009	2010	2011
	toteutuma	ennakoitu	tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	42 998	36 400	36 400
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä	2 900	3 000	3 000
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastyytyväisyys) asteikolla 1—5	4,39	4,35	4,35
Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)			
	2011 talousarvio	2 241 000	
	2010 talousarvio	2 296 000	
	2009 tilinpäätös	2 241 000	
Siirto momentilta 27.10.01	200		
Muu muutos yhteensä	-255		
Yhteensä	-55		

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Selvitysosa: Määrärahat suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin budjetoidaan ulkoasiainministeriön pääluokassa momentille 24.10.20 (sisältää EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot sekä operaatioihin lähdeäessä palkkausmenot). Määrärahat sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin budjetoidaan puolustusministeriön pääluokassa momentille 27.30.20.

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 58 620 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirto- ja korvauksiin

2) sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen

3) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden koulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen

4) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen

5) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen kehittämisohjelmasta aiheutuviin menoihin

6) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin sekä kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

7) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden materiaaliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu

8) SALIS-sopimuksen mukaisen ilmakuljetusjärjestelyn Suomen maksuosuuden hallinnollisten kulujen maksamiseen

9) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma €

01. Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	11 100 000
02. Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	210 000
03. Sotilastarkkailijatoiminnan menot	3 020 000
04. SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	18 100 000
05. YKSOS:n menot (UNMIS-operaatio), Sudan	40 000
06. Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	40 000
07. Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	4 497 000
08. Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	10 000 000
09. EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenot sekä siirtokorvaukset	3 700 000
11. EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	320 000
12. Tshadin ja Keski-Afrikan tasavallan kriisinhallintaoperaation menot	1 500 000

13. Atalanta-operaation menot	4 600 000
20. Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	1 493 000
Yhteensä	58 620 000

Selvitysosa: Vuonna 2011 suomalaisen kriisinhallintajoukkojen yhteisvahvuus käyttösuunnitelman mukaisissa operaatioissa on noin 300 sotilasta. Lisäksi vuoden alusta on kotimaassa kuuden kuukauden ajan valmiudessa kaksi EU:n taisteluosastoa, joiden vahvuus on yhteensä noin 300 sotilasta. Kriisinhallinnan kustannusten korvaukset ja muut tulot tuloutetaan momentille 12.27.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2009 toteutuneen indeksikehityksen jälkikäteinen kustannustasotarkistus	-638
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	785
ISAF-operaatio	5 500
Muu muutos yhteensä	-500
Yhteensä	5 147
2011 talousarvio	58 620 000
2010 III lisätalousarvio	-136 000
2010 I lisätalousarvio	5 800 000
2010 talousarvio	53 473 000
2009 tilinpäätös	55 814 000

95. *Kurssivaihtelut* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista kriisinhallintajoukoista aiheutuvien puolustusministeriön hallinnonalan menojen laskutuksessa syntyviin kurssieroihin.

2011 talousarvio	10 000
2010 talousarvio	10 000
2009 tilinpäätös	65

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Valtiovarainhallinto

Suomen kansantalouteen ja sitä myötä julkiseen talouteen syntynyt vakava tilanne korostaa valtiovarainhallinnon strategista vastuuta tasapainoisen ja kestäväen kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta, kestäväen kuntatalouden toimintaedellytyksistä sekä tuloksellisesta julkisesta hallinnosta.

Valtiovarainhallinto on talouden, julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen uudistaja ja ohjaaja. Valtiovarainhallinnon toiminnan tavoitteena on kestävä, kilpailukykyinen ja innovatiivinen kansantalous, jonka julkinen sektori on tehokas ja laadukas. Valtiovarainhallinto turvaa osaltaan tulevien sukupolvien talouden perustan ja valinnanmahdollisuudet.

Valtiovarainhallinnon toiminta perustuu vahvaan tietopohjaan ja näkemykseen tulevaisuuden muutostarpeista ja niitä tukevista ohjausprosesseista, asiakaslähtöisten julkisten palvelujen tehokkaaseen tuottamiseen sekä valtion yhteisten palvelujen tehokkaaseen järjestämiseen.

Valtiovarainministeriö suunnittelee ja johtaa toimintaansa seuraavina kokonaisuuksina:

- talouspolitiikan valmistelu
- hallintopolitiikan valmistelu ja
- hallinnonalan ohjaus.

Talouspolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee ja toteuttaa hallituksen talouspolitiikkaa. Ministeriö myös valmistelee Suomen osalta EU:n talouspolitiikan koordinoitua ja euroalueen talouspolitiikkaa.

Taloustutkimus ja talouden ennustaminen

Talouspolitiikan valmistelu edellyttää talouden kehityksen seuranta, analysointia ja ennustamista. Valtiovarainministeriö kehittää talouden ennustamista ja julkaisutoimintaa vastaamaan yhä paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Ministeriö tekee tiiviisti yhteistyötä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kanssa ja hyödyntää enenevässä määrin tutkimuskeskuksen asiantuntemusta talouspolitiikan valmistelutyössä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimusalueita ovat julkisten palvelujen vaikuttavuus, julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot sekä työmarkkinat ja kestävä kasvua tukeva politiikka.

Julkinen toiminta ja talous

Valtiovarainministeriö tiivistää talouspolitiikan valmistelun yhteyttä hallintopolitiikan valmisteluun. Ministeriö kohdentaa resurssiaan enenevässä määrin julkisen toiminnan ja talouden analyysiin ja jatkaa toimenpiteitä julkisen talouden tasapainon vahvistamiseksi. Keskeistä on hallitusohjelman menolinjauksen noudattaminen ja uuden, keväällä 2011 toimintansa aloittavan hallituksen toimintalinjan valmistelu. Valtion- ja yleisemmin julkistaloudelle asetettävien tavoitteiden lisäksi keskeinen tehtävä on uuden hallituksen meno- ja kehysääntöjen valmistelu.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää rakenteellisia muutoksia väestön ikärakenteen muuttuessa ja kuntien menopaineiden kasvaessa. Rakenteellisia muutoksia toimeenpannaan PARAS -hankkeessa. Valtion toiminnassa keskeistä on tuottavuuden parantaminen mm. lisäämällä sähköisiä toimintaprosesseja, pidättyvyys ottaa vastaan uusia tehtäviä sekä valtion ja kuntien välisen työnjaon tarkistaminen.

EU:n budjetti

Valtiovarainministeriö vaikuttaa EU:n budjetin valmisteluun ja rahoituskehysten uudistamiseen nettomaksajan näkökulmasta. Ministeriö pyrkii vaikuttamaan siihen, että EU:n toimintaa ja voimavaroja kohdennetaan asioihin, joissa EU:n ja jäsenvaltioiden yhteistyö saa aikaan lisäarvoa unionille.

Rahoitusmarkkinoiden säättely

Rahoitusmarkkinapolitiikalla valtiovarainministeriö vahvistaa ja luo rahoitusmarkkinoille toimintapuitteet ja pelisäännöt, jotka ylläpitävät yleisön luottamusta rahoitusmarkkinoiden toimintaan Suomessa ja kansainvälisesti.

Verotus ja tullitoimi

Veropolitiikan tavoitteena on Suomen verojärjestelmän kilpailukykyyn säilyttäminen ja veropohjan turvaaminen eri veromuodoissa. Valtiovarainministeriön tehtävänä on kehittää verojärjestelmiä ja arvioida veropoliittisten toimenpiteiden vaikutuksia.

Verohallinto toimittaa verotusta ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille. Tullilaitos turvaa yritysten ulkomaankaupan sujuvuuden, huolehtii EU:n kauppapolitiikan ja kansallisen tavaraverotuksen täytäntöönpanosta sekä takaa tuloksellisen rikostorjunnan.

Valtion varainhallinta

Valtiovarainministeriö vastaa valtion velanhoidon strategisesta ohjauksesta ja tavoitteenasetelusta ja Valtiokonttori toteuttaa velanhoidossa tarvittavat rahoitusoperaatiot. Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on tyydyttää valtion budjettitalouden rahoitustarve ja minimoida velasta aiheutuva kustannus pitkällä aikavälillä hyväksyttäväksi katsottavalla riskitasolla. Toiminnon merkitys korostuu valtion siirryttyä velkojensa lyhentämisestä uusien velkojen ottajaksi.

Valtion eläkerahaston (VER) avulla valtio varautuu eläkemenojen maksamiseen ja niistä aiheutuvien vuosittaisten menojen tasaamiseen. VER on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta voidaan siirtää varoja talousarvion katteeksi. Valtion asuntorahaston lainanotossa hyödynnetään valtion hyvää varainhankintakykyä siten, että rahaston tarvitsemat pitkäaikaiset lainat otetaan budjettitalouden lainanoton yhteydessä.

Tilastotoimi

Tilastokeskus huolehtii tilastojen laadinnasta sekä kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa.

Hallintopolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee julkisen hallinnon kehittämisen yleiset periaatteet poliittiseen päätöksentekoon. Valmistelu ulottuu valtionhallinnon lisäksi kuntien toiminnan yleisten edellytysten kehittämiseen. Tavoitteena on hallitusohjelman tavoiteasettelun pohjalta kehittää hallinnon rakenteita ja ohjausjärjestelmiä, parantaa ministeriöiden tulos- ja talousohjausta, kehittää tietohallintoa ja julkishallinnon informaatioteknologian hyödyntämistä sekä syventää konserniohjausta ja -ratkaisuja.

Hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen

Valtiovarainministeriö toteuttaa kunta- ja palvelurakenneuudistuksen suunnittelua ja toimeenpanoa koskevan puitelain sekä eduskunnalle annetun hallituksen selonteon pohjalta uudistuksen täytäntöönpanon edellyttämät lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet.

Peruspalveluohjelman taloudellisia ohjauskeinoja tehostetaan siten, että ohjelma on tehokas poikkihallinnollinen kunnallisten palvelujen ja niiden rahoituksen kokonaisuuden ohjausväline poliittisessa päätöksenteossa.

Valtion aluehallinnossa seurataan aluehallintouudistuksen toteutumista eduskunnan edellyttämällä tavalla. Keskus- ja aluehallinnon toimintoja kootaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja aluehallintovirastoihin hallinnon kehittämisen ministeriryhmän linjauksen mukaisesti. Valtion paikallishallintoa uudistetaan osana hallinto- ja palvelurakenteiden uudistamista. Valtion paikallishallinnon asiakaspalvelut tarjotaan pääasiassa yhteispalveluna.

Valtionhallinnon työpaikkojen alueellistamista jatketaan aiempaa tasaisemmin maan eri osiin.

Valtionhallinnon konserniohjaus ja yhteisten palvelujen kehittäminen

Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja ohjataan ja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, lisäarvoa ja mittakaavaetuja tuottava, osaamista yhdistävä valtiokonserni.

Valtiovarainministeriö luo valtion vastuulla olevan palvelutuotannon konserniperiaatteita ja konsernipalveluja.

Henkilöstövoimavarojen käytön ohjaus ja tietotekniikan tehokkaampi hyödyntäminen korostuvat sekä palvelutuotannossa että valtionhallinnon sisäisissä järjestelmissä.

Keskeisessä asemassa on tuottavuusohjelman toteuttaminen osana kehys- ja talousarviomenettelyä. Valtiovarainministeriö seuraa ja tukee tuottavuusohjelman toimeenpanoa.

Valtiovarainministeriö varmistaa valtiolle yhtenäisen ja taloudellisen hankinta-, toimitila- ja matkustuspolitiikan.

Valtiovarainhallinto edistää valtion kilpailukykyä työnantajana. Valtiovarainministeriö valmistelee valtion työnantajapolitiikkaa ja eläketurvaa koskevat säädökset. Valtiokonttori toimii valtion työeläkelaitoksena ja vastaa valtion varoista hoidettavan eläketurvan toimeenpanosta.

Valtiokonttorin henkilöasiakkaita koskevien eläkeasioiden käsittely ja palvelu siirretään Kuntien eläkevakuutuksen (Kevan) hoidettavaksi 1.1.2011 alkaen. Samassa yhteydessä eläketurvan toimeenpanossa toimiva henkilöstö, noin 145 henkilöä, siirtyy Kevan palvelukseen. Valtiokonttori kuitenkin edelleen vastaa valtion eläketurvaan liittyvistä työnantaja-asiakkaiden palveluista.

Konsernipalvelujen tuottajana Valtiokonttorin toiminnan painopisteinä on virastojen yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmäkokonaisuuden (Kieku) toteutus ja käyttöönotto.

Talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien uudistamista jatketaan. Palvelukeskusprosesseja ja toimintakulttuuria yhdenmukaistetaan tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi.

Valtiovarainministeriö kehittää keskitetysti koko valtionhallinnolle suunnattuja yhteisiä IT-palveluja yhteistyössä Valtion IT-palvelukeskuksen kanssa, joka vastaa näiden palvelujen tuotannon järjestämisestä. Valtiovarainministeriön KuntaIT ohjaa kuntien tietohallintokehitystä tavoitteena parantaa kuntien tuottavuutta.

JulkIT -toiminta tarkoittaa julkisen hallinnon yhteistä tietohallinnon ja sen osa-alueiden kehittämistä. Määritellylle JulkIT -toiminnalle on laadittu toteuttamissuunnitelma vuoteen 2014 saakka ja ennen talousarviovuotta tarkennetaan toiminnan rajapinnat ja työnjako käynnissä olevaan ValtIT- ja KuntaIT-toimintaan.

Julkisen hallinnon tietohallinnon yhteen toimivuuden ja konserniratkaisujen kehittäminen

Valtiovarainministeriö kehittää julkisen hallinnon yhteistä tietohallintoa ja yhteisiä IT-ratkaisuja koordinoitusti. Koko julkisen hallinnon tasoista IT-toiminnan ohjausta vahvistetaan SADe-ohjelman mukaisesti mm. lainsäädännöllä ja JHS-suosituksilla.

Tavoitteena on, että sähköistä asiointia, yhteentoimivuutta, yhteisiä tietojärjestelmiä, tietojen yhteiskäyttöä ja IT-infrastruktuuria sekä tietoturvallisuutta varten kehitetyt yhteiset ratkaisut tukevat koko julkisen hallinnon toiminnan tehostamista ja tuottavuuden parantamista.

Kuntiin kohdistuvalla IT-toiminnan ohjauksella edistetään valtakunnallisiin ratkaisuihin perustuvaa kunnallishallinnon tietoteknologian yhteen sovittamista.

Hallinnonalan ohjaus

Hallinnonalan rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen

Hallinnonalan ohjaus on ministeriön ydintoimintaa, jossa painottuvat strategisesti tärkeät kysymykset, kuten hallinnonalan keskeiset substanssiasiat sekä valtiokonsernin strategiset, tuottavuuden ja laadun parantamiseen tähtäävät hankkeet.

Vuonna 2010 toimintansa aloittaneen Aluehallintoviraston strategisen ohjauksen menettelytapoja kehitetään ja ohjauksen sisältöä ja muotoja yhtenäistetään.

Hallinnonalan tuottavuusohjelmalla pyritään parantamaan tuottavuutta erityisesti ydintoimintaa kehittämällä. Tuottavuusohjelman kärkihankkeiksi on nostettu toimintaprosessien uudistaminen ja palvelutuotannon kehittäminen sähköistä asiointia lisäämällä sekä valtion alue- ja paikallishallinnon tehostaminen. Tuottavuusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi selvitetään hallinnonalan tehostamis- ja uudelleenjärjestelymahdollisuudet.

Toimintaympäristö

Maailmantalous supistui vuonna 2009 enemmän kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen ja myös Suomen kansantaloudelle vuosi 2009 oli poikkeuksellisen synkkä. Kokonaistuotannon ennustetaan kääntyvän kasvuun Suomessa vuonna 2010. Yksityisen kulutuksen ja viennin elpymisen myötä bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,1 % edellisvuodesta. Vuonna 2011 myös yksityiset investoinnit kääntyvät nousuun ja vienti ja kulutus lisääntyvät edelleen, joskin maltillisemmin kuin vuonna 2010. Vientimahdollisuuksia rajoittava tekijä on Suomen viennin suuntautuminen pääosin EU-alueelle, jossa kasvunäkymät ovat keskimääräistä vaisummat. Kokonaistuotannon kasvuksi vuodelle 2011 ennustetaan hieman yli 2 %.

Työttömien määrä tulee vuonna 2010 lisääntymään huolimatta kokonaistuotannon kasvusta. Työttömyysasteen ennustetaan nousevan 10,2 prosenttiin. Vuonna 2011 tilanne paranee ja työttömyysaste laskee 9,6 prosenttiin.

Työmarkkinatilanne paranee keskipitkällä aikavälillä ja työpaikkojen määrän arvioidaan kasvavan jälleen nopeasti. Samalla työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat pahenevat. Uudet työpaikat eivät synny samoille paikkakunnille ja aloille kuin mistä taantumana aikana työpaikkoja on vähennetty. Myös väestön ikääntyminen alkaa kiristää työmarkkinoita.

Taantumana jäljet näkyvät julkisessa taloudessa vielä vuosia. Vuonna 2010 alijäämän arvioidaan syvenevän noin 4 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen ja ylittävän siten selvästi EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa asetetun 3 prosentin alijäämärajan. Vuonna 2011 alijäämä supistuu kuitenkin 2 prosenttiin.

Julkisen talouden kestävyysvaje on kasvanut taantumana seurauksena nopeasti. Rahoitusaseman jyrkkä heikkeneminen rapauttaa varautumista väestön ikääntymisen tuomiin menopaineisiin ja lisää siten julkisen talouden kestävyyttä vahvistavien toimien tarpeellisuutta.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Valtiovarainministeriön pääluokan menoista noin 94 % on erilaisia säädös- tai sopimusperusteisia etuuksia, jäsenmaksuja ja tukia, joilla ei ole suoria sukupuolivaikutuksia.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa, henkilöstö- ja työnantajapolitiikassa, hankkeissa, talousarvion valmistelussa ja vi-rastojen tulohajauksessa.

Osana kunta- ja palvelurakenteen muutosten arviointia valtiovarainministeriö on käynnistänyt yhdessä Suomen Kuntaliiton ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa erillisen arvioinnin sukupuolivaikutuksista. Tavoitteena on tuottaa tietoa sekä uudistusten valmistelusta ja toimeenpanosta että uudistuksen vaikutuksista.

Vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa valtiovarainministeriön hallinnonalalle seuraavat vaikuttavuustavoitteet:

1) Taloudellisesti kestävä hyvinvointi

Talous- ja hallintopolitiikan tavoitteena on taloudellisesti kestävä hyvinvointi. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi tulee turvata kilpailukyky ja vakaus avoimilla ja globaaleilla markkinoilla, parantaa julkisten palvelujen tuottavuutta sekä kannustaa työntekoon, innovatiivisuuteen ja yrittämiseen. Valtiovarainministeriö voi vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen lainsäädännöllä, valtionhallinnon ohjauksella, kehittämällä julkisen sektorin hallinto- ja palvelurakenteita sekä edistämällä teknologian hyödyntämistä.

2) Laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut

Hallintopolitiikan tavoitteena on turvata laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut, joiden kehittämisessä Suomi on edelläkävijä. Julkisten palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät työnjaot selkiytetään ja poistetaan päällekkäisyyksiä. Palvelujen tuottamisessa otetaan huomioon sekä asiakas- että tuottavuusnäkökulma. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi syvennetään konserniohjausta sekä kehitetään toimintatapoja ja julkisia palveluja, tietohallinnon yhteen toimivuutta ja konserniratkaisuja, hallinto- ja palvelurakenteita ja uusia innovatiivisia ratkaisuja.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 490 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
28.70.01	<i>Valtion IT -strategian toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)</i> — tilausvaltuus	10,63	0,37
28.70.02	<i>Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilhallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)</i> — tilausvaltuus	-	35,4
28.92.68	<i>Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehitys- pankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)</i> — peruspääoman korotus — takuupääoman korotus	- - -	16,7 265,5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Hallinto	508 121	108 789	102 434	- 6 355	- 6
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 586	31 228	32 708	1 480	5
(10.) Lääninhallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 289	—	—	—	—
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v)	500	215	215	—	—
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	675	844	1 309	465	55
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	65 071	76 502	68 202	- 8 300	- 11
(73.) Talous-, henkilöstö- ja toimitilahlallinnon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 750	—	—	—	—
(80.) Laina Islannin valtiolle (arviomääräraha)	350 000	—	—	—	—
(88.) Valtiovarainhallinnon ohjauksessa olevien osakeyhtiöiden ja liikelaitosten pääomittaminen (siirtomääräraha 2 v)	250	—	—	—	—
10. Verotus ja tullitoimi	608 945	606 516	612 864	6 348	1
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	375 691	396 324	396 822	498	0
02. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	162 617	162 892	157 742	- 5 150	- 3
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	1 030	4 600	2 600	- 2 000	- 43
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	32 608	32 700	37 700	5 000	15
(96.) Eräistä väylämaksupäätöksistä aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v)	37 000	—	—	—	—
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	—	10 000	18 000	8 000	80
20. Palvelut valtioyhteisölle	38 991	31 816	24 939	- 6 877	- 22
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 139	20 848	14 448	- 6 400	- 31
03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 060	1 039	1 050	11	1
(05.) Palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 792	8 947	8 231	- 716	- 8
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (arviomääräraha)	—	982	10	- 972	- 99
08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	1 200	1 200	0
88. Senaatti-kiinteistöt	—	—	—	—	—
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	55 268	52 606	53 042	436	1
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 072	44 145	44 707	562	1
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 165	4 063	4 142	79	2
03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 031	4 398	4 193	- 205	- 5
40. Valtion alue- ja paikallishallinto	38 191	84 315	83 095	- 1 220	- 1
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	48 138	49 201	1 063	2
02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 937	32 410	32 228	- 182	- 1
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	3 254	3 767	1 666	- 2 101	- 56
50. Eläkkeet ja korvaukset	3 729 027	3 862 589	4 017 281	154 692	4
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	3 569 417	3 680 509	3 828 574	148 065	4
16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	19 397	20 320	2 776	- 17 544	- 86
17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	29 412	30 540	31 065	525	2
50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	41 231	40 120	39 300	- 820	- 2
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	62 572	79 500	102 766	23 266	29
95. Ennakkotuloista maksettavat korkomenot (arviomääräraha)	6 998	11 600	12 800	1 200	10
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	3 480	2 386	2 195	- 191	- 8
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 500	1 000	1 000	—	—
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	—	50	50	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	175	216	150	- 66	- 31
20. Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 602	800	675	- 125	- 16
60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	203	320	320	—	—
70. Valtionhallinnon kehittäminen	28 470	39 154	41 543	2 389	6
01. Valtion IT-strategian toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 610	13 300	7 343	- 5 957	- 45
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilalahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	7 840	13 700	21 000	7 300	53
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	13 020	12 154	13 200	1 046	9
80. Ahvenanmaan maakunnan tukeminen	196 830	203 342	224 676	21 334	10
30. Ahvenanmaan tasotusmaksu (arviomääräraha)	164 486	168 342	188 676	20 334	12
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	24 033	25 000	25 000	—	—
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	8 311	10 000	11 000	1 000	10
90. Kuntien tukeminen	7 436 270	7 878 557	8 173 940	295 383	4
20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 500	11 850	20 000	8 150	69
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	7 294 799	7 752 699	8 039 480	286 781	4
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki ja kuntien yhteistoiminta-avustukset (arviomääräraha)	133 607	114 008	114 460	452	0
(33.) Holhoustoimen edunvalvonta (arviomääräraha)	364	—	—	—	—
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	157 384	184 000	148 000	- 36 000	- 20
(40.) Tuki työnantajille (arviomääräraha)	50 995	70 000	—	- 70 000	- 100
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	106 389	114 000	148 000	34 000	30
92. EU ja kansainväliset järjestöt	1 656 931	1 809 570	1 783 930	- 25 640	- 1
20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 550	2 400	2 800	400	17
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	6 478	7 000	7 500	500	7

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	—	170	170	—	—
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	—	—	3 460	3 460	0
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 647 903	1 800 000	1 770 000	- 30 000	- 2
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	5 274	5 380	5 400	20	0
95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	125	300	300	—	—
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	5 000	—	—
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	149	80	100	20	25
Yhteensä	14 463 181	14 869 020	15 273 339	404 319	3
Henkilöstön kokonaismäärä	12 292	12 899	12 113		

01. Hallinto

Selvitysosa: **Valtiovarainministeriö** vastaa valtioneuvoston osana

- tasapainoisen ja kestäväen kasvun talouspolitiikasta
- valtiontalouden hyvästä hoidosta
- kestäväen kuntatalouden toimintaedellytyksistä
- tuloksellisesta julkisesta hallinnosta.

Hallinnonalansa tulosoajajana valtiovarainministeriö vastaa hallinnonalansa toiminnan tuloksellisuudesta sekä siitä, että konserniohjauksen linjaukset toimeenpannaan omalla hallinnonalalla.

Valtiovarainministeriön strategisena tavoitteena on

- valmistella talouden vakaata kehitystä, kasvuedellytyksiä sekä julkisen talouden kestävyyttä tukevaa talous- ja rakennepolitiikkaa
- ennakoida tulevia haasteita ja varautua niihin mahdollisuuksien mukaan
- parantaa julkisen hallinnon ja julkisten palveluiden laatua ja tuottavuutta ohjauksen, rakenteiden, uusien toimintatapojen ja uuden teknologian avulla.

Valtiovarainministeriön **vaikuttavuustavoitteet** ovat seuraavat:

- luoda ennustettavuutta ja puitteita taloudelliseen, poliittiseen ja muuhun päätöksentekoon
- ohjata valtion varoja ja osaltaan varmistaa valtion toiminnan rahoitus
- kehittää julkisen toiminnan ja talouden ohjauksen laadukkaita ja oikeudenmukaisia prosesseja ja ohjausvälineitä

— edistää tehokasta ja asiakaslähtöistä palvelujen tuottamista viranomaisissa uudistamalla valtion hallintoa ja sen rakenteita sekä kehittämällä yhteisiä konsernipalveluja

— kehittää ja toimeenpanna valtion henkilöstöpolitiikkaa

— parantaa valtion ja kuntien tietohallinnon toimivuutta ja yhteistyötä

— ohjata ja kehittää valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuutta.

Vaikuttavuustavoitteiden kohteena ovat poliittiset päätöksentekijät, valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja muu julkishallinto, EU ja muut kansainväliset tahot, työmarkkinaosapuolet sekä välillisesti myös yritykset, yhteisöt ja kansalaiset.

Valtiovarainministeriö toimii siten, että valtiontalouden ja -hallinnon kokonaisuuden edut ja tavoitteet valtion yhteisissä palveluissa ja toiminnoissa tunnustetaan ja edistetään niiden ottamista huomioon eri hallinnonaloilla, niiden virastoissa, laitoksissa ja rahastoissa. Valtiovarainministeriö luo ja toimeenpanee toimialueellaan yhteisiä pelisääntöjä sekä järjestää ja ohjaa hallinnonalan virastoja, Senaatti-kiinteistöjä ja Hansel Oy:tä järjestämään toimialallaan valtioyhteisölle yhteisiä, sisäisiä palveluja sekä työ- ja toimintaprosesseja siten, että niiden avulla hallinnonala voi saavuttaa ja tuottaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä ja hyvää toiminnan laatua.

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 708 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille

2) koko hallintoa koskeviin hallinnon kehittämishankkeisiin, josta kunta- ja palvelurakennuudistukseen (PARAS-hanke) enintään 35 000 euroa

3) EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

1) siirtyvän omaisuuden väliaikaisesta hallinnasta valtiovarainministeriölle saatavat tulot

2) Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan (JHTT-lautakunnan) tulot.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö asettaa talousarvioesityksen valmisteluun liittyen toiminnalleen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Toimenpiteet

Tehokas ja laadukas talouspolitiikan valmistelu

Talouspolitiikan valmistelun suunnittelu ja johtaminen prosessilähtöisesti. Malliprojektin tulosten hyödyntäminen vaihtoehtoisten kehitysuuntien ja toimenpiteiden erittelyssä ja analysoinnissa. Yhteistyön tiivistäminen muiden toimijoiden kanssa (mm. VATT).

Hallintopolitiikan valmistelu siten, että se edistää verkostoitunutta ja tuloksellista julkista hallintoa sekä Suomen edelläkävijyyttä julkisen hallinnon ja palvelujen kehittäjänä

Hallintopolitiikan valmistelun suunnittelu ja johtaminen prosessilähtöisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Valmistelussa otetaan huomioon eduskunnan kannanotot sille annettavaan selvitykseen alue- ja paikallishallinnon kehittämistarpeista sekä hyödynnetään OECD:n Suomen hallinnon kokonaisarviointista saatua tietoa.

Hallinnonalan virastoissa yhteinen toimintakulttuuri, menettelyt ja käytännöt

Hyvän hallinnon työskentelytapojen vakiinnuttaminen hallinnonalan virastojen ohjauksessa. Yhteiset menettelyt ja käytännöt suunnittelu-, tulostavoite- ja seuranta-asiakirjoissa. Tuottavuusohjelman toimeenpano. Tulosohtaus.

Hallinnonalan tuottavuuden parantuminen ja menokehityksen hillitseminen
Hallinnonalan ohjauksen tehokkuus ja laatu

Hallinnonalan ohjauksen suunnittelu ja johtaminen prosessilähtöisesti. Kehittämis- ja hallintotoiminnon ja osastojen välisen vastuunjaon selkeyttäminen. Hallinnonalan virastojen ohjauksen yhtenäistäminen. Ohjauksen kehittäminen: johtamis- ja ohjausosaamista, näkemystä ohjattavien toimialojen kehittymisestä sekä kehitysvaihtoehtoista ja haasteista. Ohjauksen keskittyminen virastojen substanssiin, valtiokonsernin strategisiin hankkeisiin ja tuottavuuden parantamiseen. AVI:n strategisen ohjauksen kehittäminen. Suunnittelujärjestelmän vakiinnuttaminen ohjausvälineeksi. Yhteistyö hallinnonalan virastojen kanssa.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa valtiovarainministeriön henkilöstöpolitiikkaa sekä toimintatapojen ja työhyvinvoinnin kehittämistä. Valtiovarainministeriö toimeenpanee ja seuraa laatimaansa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen alueita suunnitelmassa ovat

- rekrytointi ja perehdyttäminen
- työssä kehittyminen ja uralla eteneminen

— työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen

- arvojen mukainen johtaminen ja toiminta
- moniarvoisuus ja häirinnän ehkäiseminen
- sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä.

Valtiovarainministeriön tasa-arvotyöryhmä arvioi suunnitelman toteutumista vuosittain sekä päivittää sitä tarvittaessa.

Henkilötyövuosien kehitys

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
	389	361	324

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	38 751	31 438	32 928
Bruttotulot	1 194	210	220
Nettomenot	37 557	31 228	32 708
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 370		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 399		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	287
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	119
Tuottavuustoimet (-5 htv)	-225
Siirto momentilta 28.20.06	485
Siirto momentilta 28.70.01	57
Uudelleenkohdentaminen	-860
VIRKE-projektin päättymisestä johtuen siirto momentille 28.10.01 (-1 htv)	-50
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Tasokorotus	1 767
Yhteensä	1 480
2011 talousarvio	32 708 000
2010 III lisätalousarvio	1 969 000
2010 talousarvio	31 228 000
2009 tilinpäätös	33 586 000

20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 215 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kiinteistövarallisuuteen liittyvistä omaisuus- ja omistusjärjestelyistä aiheutuviin menoihin

2) kiinteistövarallisuuden hallinnoinnista ja käytön tehostamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kiinteistöstrategian mukaisiin hallinnansiirtoihin liittyvistä arvioinneista ja lausunnoista aiheutuvat menot sekä muut valtion kiinteistövarallisuuden hoidosta ja käytön tehostamisesta sekä investoinneista aiheutuvat menot.

2011 talousarvio	215 000
2010 talousarvio	215 000
2009 tilinpäätös	500 000

21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 309 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtiovarainministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista. Hallinnonalan virastot saavat rahoittaa määrärahalta hankkeita, joista valtiovarainministeriö on erikseen sopinut viraston kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.10.01	-1 700
Siirto momentille 28.10.02 (Lupa- ja asiakashallinnan järjestelmä)	-2 250
Siirto momentille 28.70.01	-500
Siirto momentille 28.30.01 (Yritysrekisteri ja tilastot yhdenmukaisessa yritystietojärjestelmässä)	-760
Siirto momentille 28.40.01 (Välitysvalvonnan palvelukanava)	-90
Siirto momentille 28.40.02 (Sähköinen arkistonmuodostussuunnitelma)	-90
Tasokorotus	5 855
Yhteensä	465
2011 talousarvio	1 309 000
2010 talousarvio	844 000
2009 tilinpäätös	675 000

29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 68 202 000 euroa.

2011 talousarvio	68 202 000
2010 talousarvio	76 502 000
2009 tilinpäätös	65 070 517

10. Verotus ja tullitoimi

Selvitysosa: **Verohallinto** on yhteiskunnan suurin verojen ja maksujen kerääjä ja siten ratkaiseva toimija julkisen talouden rahoitustoiminnan näkökulmasta. Verohallinnon perustehtävä on toimittaa verotus ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille siten, että veronsaajat saavat verotulonsa oikean määräisinä, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Verotus toimitetaan niin, että se aiheuttaa varsinaisten verojen lisäksi mahdollisimman vähän kustannuksia ja häiritsee asiakkaan taloudelliselle toiminnalle.

Tullilaitos kantaa tullit, tehtävääalueelleen kuuluvat verot ja muut maksut oikein, huolehtii ulkomaankaupan sujuvuudesta sekä yleisestä turvallisuudesta torjumalla laitonta tuontia ja vientiä sekä muuta ulkomaankauppaan ja -liikenteeseen liittyvää rikollisuutta. Lisäksi tullilaitos turvaa osaltaan Euroopan unionin ulkomaankaupan ja sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan huolehtimalla kansallisista ja unionin elinkeinoelämän eduista ja tieto-tarpeista samoin kuin kauppa-, kilpailu- ja maatalouspoliittisten velvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiovarainministeriö asettaa verohallinnolle ja tullilaitokselle seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Verotulojen oikea-aikainen ja oikeamääräinen kertyminen ja tilittäminen veronsaaja-asiakkaille	Asiakaspalvelu ja asiakkaiden ohjaus, optimaalisesti kohdennettu verovalvonta sekä verojen tehokas perintä.
Verotuksen yhdenmukaisuus ja oikeellisuus	Asiakkaiden analyysi- ja valikointimenettelyjen kehittäminen, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyön parantaminen sekä verovalvonnan vaikuttavuuden lisääminen tehostamalla mm. kohdevalikointia, valvontatoimenpiteiden suunnittelua ja seurantaa.
Verohallinnon asiakasvaikuttavuuden parantaminen	Asiakkaiden segmentointi palvelu-, ohjaus- ja valvontatarpeiden perusteella. Sähköisten palvelujen määrän lisääminen ja painopisteen siirtäminen sähköisten, vuorovaikutteisten palvelujen suuntaan.
Kansallinen verotuksen ja EU:n tulliverotuksen toimittaminen lainmukaisesti, tehokkaasti ja yhdenmukaisesti	Fiskaalisella tehtävääalueella käytettävien tietojärjestelmien kehittäminen. Verotusprosessien ja niitä tukevien tarkastusprosessien kehittäminen osallistumalla lainsäädännön valmisteluun ja huolehtimalla verotushenkilöstön erityisosaamisesta.
Ulkomaankaupan sujuvuus ja tasapuolisten kilpailuolosuhteiden luominen ulkomaankauppa käyville toimijoille Tullivalvonnan ja tullirikostorjunnan toteuttaminen tehokkaasti	Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön sekä sähköisen asioinnin, riskienhallinnan ja tullilaitoksen omien toimintamallien kehittäminen. Tullin toimintaedellytyksiä rajat ylittävän ja muun tullirikollisuuden estämiseksi parannetaan. Valvonta ja rikostorjunta tehdään yhteistyössä PTR-viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 396 822 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien maksuosuuksien maksamiseen.

*Selvitysosa:***Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuusindeksi ¹⁾	104,8	104,5	104,8
Taloudellisuusindeksi ¹⁾	92,6	99,1	95,4
Nettomenojen suhde bruttoverotuloihin, %	0,68	0,68	0,68
Harmaan talouden tarkastuksiin kohdistettavan työajan osuus verotarkastuksen kokonaistyöajasta, %	29,9	30,0	30,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Ennakkoperinnän vastaavuus, %	12,2	12,0	12,0
Suurimpien yritysten tarkastuskattavuus, %	10,2	10,0	10,0
Jäämäperinnän kertymä, %	51,3	58	58
Tapauskohtaisen perinnän kertymä, %		35	40
Henkilö- ja yritysverotus			
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (ALV), %	57	65	70
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	66	65	70
Yritysten sähköisten veroilmoitusten antajien määrä asiakasmäärästä, %	9	15	15
Palkka.fi -palvelun käyttäjien osuus potentiaalisista käyttäjistä, %	41	38	45
Verokortti verkossa -asiakkaiden osuus verokorttimuutosta hakeneista, %	28	30	35
Veroilmoitus verkossa -asiakkaiden osuus palauttajien kokonaismäärästä, %	23	30	30
Yhteisöverotus			
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (ALV), %	72	70	80
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	75	75	80
Yhteisöjen sähköisten veroilmoitusten antajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	19	25	30
Sähköisten vuosi-ilmoitusten antajien (TA) osuus asiakasmäärästä, %	74	78	80
Sähköisten verotiliotteen osuus asiakasmäärästä, %	-	-	50

¹⁾ Indeksiluvut on laskettu parivuosimenetelmällä, jolloin edellisen vuoden vertailulukku on 100,0.

Tuottavuusindeksi = tuotosindeksi / työpanosindeksi. Taloudellisuusindeksi = kustannusindeksi / tuotosindeksi.

Vuonna 2010 käyttöön otetussa arvonlisäveron ulkomaalaispalauttamisessa ja arvonlisäveron EU-sisäkaupan ilmoitusmenettelyssä sähköisesti annettujen ilmoitusten osuudet ovat lainsäädännöstä johtuen lähes 100 %.

Veronmaksaja- ja veronsaaja-asiakkaiden tyytyväisyyttä verohallinnon palveluihin seu-

rataan säännöllisesti tehtävällä asiakastytyväisyytutkimuksella. Veronmaksaja-asiakkaiden tutkimus uudistetaan vuoden 2010 jälkeen. Uudet tavoitearvot asetetaan vuoden 2010 tutkimustulosten valmistumisen jälkeen.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Verotulojen kertymisen turvaaminen	<p>Kehitetään asiakkuuksien hallintaa: Toiminta järjestetään siten, että kullekin asiakasryhmälle voidaan osoittaa sille parhaiten sopivat palvelut ja valvonta.</p>
Vaivaton veroasiointi	<p>Tehostetaan veroriskien hallintaa: Tehostetaan veroriskien hallintaa siten, että riskit tunnistetaan entistä tehokkaammin mm. asiakkaista ja talouselämän muutoksista kerätyn tiedon perusteella. Samalla voidaan vähentää riskien toteutumista ja vaikuttaa veronmaksajiin ennakoivasti, jotta nämä hoitavat veroasiansa omaehtoisesti ja ajallaan.</p>
Tuottavuus ja taloudellisuus	<p>Helpotetaan asiakkaiden veroasioiden hoitoa. Ohjataan asiakkaita toimimaan oikein. Tuotetaan palvelut monikanavaisesti. Edistetään hyvän verojärjestelmän rakentamista. Merkittävimmät verotusprosessit digitalisoidaan. Johtamisjärjestelmää täydennetään prosessi-ohjauksella. Sidosryhmäyhteistyötä kehitetään.</p>

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet	Toimenpiteet
Uudistumiskykyinen organisaatio	<p>Strategian edellyttämää osaamista kehitetään: Henkilöstön ammattitaitoa ja osaamista vahvistetaan suunnitelmallisesti. Toteutetun henkilöverotuksen koulutusmallin pohjalta uudistetaan yritysverotuksen ja verotarkastuksen koulutustarjonta vastaamaan valtakunnallisten verotusprosessien tarpeita. Uutta osaamista haetaan tehtäväkierroilla myös Verohallinnon ulkopuolelta.</p> <p>Johtaminen on osallistavaa ja oivalluttavaa: Toteutetaan koko hallinnossa esimiestyön systemaattinen arviointi. Tuloksia hyödynnetään esimiesten valinnassa ja esimieskoulutuksessa. Henkilöstön osallistuminen ja sitoutuminen muutosten suunnitteluun ja toteuttamiseen varmistetaan.</p> <p>Henkilöstöä tuetaan muutoksessa: Verohallinto tukee henkilöstöä muutoksessa ja työssä jaksamisessa noudattamalla valtionhallinnon henkilöstöpoliittisia periaatteita. Samalla henkilöstöltä edellytetään muutosvalmiutta ja työssä tarvittavan ammattitaidon ylläpitämistä sekä kehittämistä.</p>

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuodet, htv	5 595	5 400	5 247
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1— 5	3,45	3,45	3,45

Tuottavuustoimien johdosta viraston henkilötyövuosien arvioidaan vähenevän 200 henkilötyövuotta vuonna 2011. Henkilötyövuosien

määrässä on otettu huomioon 40 htv:n siirtomomentilta 28.10.02 käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden toimeenpanoon.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	394 565	400 304	401 802
Bruttotulot	4 901	3 980	4 980
Nettomenot	389 664	396 324	396 822
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	24 167		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 194		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	3 240
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	1 137
Harmaan talouden selvityskeskusten perustaminen	
— Siirto momentilta 28.01.01 (1 htv)	50
— Siirto momentilta 28.10.02 (5 htv)	150
Uudet tehtävät johtuen käännettystä arvonlisäverovelvollisuudesta	
— Siirto 28.01.21	1 700
— Tasokorotus	1 900
Siirto momentille 28.10.02	-2 723
Siirto momentille 28.30.01	-500
Kasvihuoneviljelijöiden veronpalautusten käsittelyn siirto momentilta 28.10.02 (1 htv)	45
Muu muutos yhteensä	-4 501
Yhteensä	498

Määrärahan mitoituksessa on huomioitu:

- 1) alle omakustannusarvon hinnoitelluista ennakkopäätöksistä ja julkisoikeudellisista suoritteista aiheutuvien menojen kattaminen
- 2) Ahvenanmaan ajoneuvoverotuksen kustannukset vuonna 2011

- 3) mahdolliset tulot viranomaisyhteistyöstä
- 4) harmaan talouden selvityskeskusten perustamisesta aiheutuva menojen lisäys
- 5) uudet tehtävät johtuen käännettyn arvonlisäverovelvollisuuden toimeenpanosta.

2011 talousarvio	396 822 000
2010 III lisätalousarvio	487 000
2010 talousarvio	396 324 000
2009 tilinpäätös	375 691 000

02. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 157 742 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon:

- 1) huumekoiratoimintaan saatavat lahjoitukset
- 2) EU:lta saatavat tulot pois lukien EU:lle kannettavista kolmansien maiden tulleista saatava kantopalkkio
- 3) mahdolliset tulot viranomaisyhteistyöstä

4) tullilaitoksen käsikirjojen ja muiden vastaavien tuotteiden myynnistä saatavat julkaisupalkkiot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2009)			
Työn tuottavuus ¹⁾	100	105,4	108,5
Taloudellisuus ¹⁾	100	108,0	93,7
Tuotokset ja laadunhallinta			
Tullilaitoksen paljastamat rikokset, kpl	5 906	5 500	5 500
Tullilaitoksen paljastamien rikosten selvittämistaso, %	91,1	91	91
Tullilaitoksen takaisin saama rikoshyöty, milj. euroa	7,7	5,9	5,9
Asiakkaiden odotusaika palvelupisteissä enintään, min	15	15	15
Käytettyjen autojen veroilmoitusten käsittelyajan mediaani enintään, pv	18	9	9
Autoverotuksen oikaisujen käsittelyaika vuoden lopussa enintään, kk		9	4
Asiakastyytyväisyys auto- ja valmisteverotuksessa vähintään, asteikko 1—5		3,8	3,8
Asiakastyytyväisyys tulliselvityksessä vähintään, asteikko 1—5		4	4

¹⁾ Työn tuottavuus = painotetut suoritteet / henkilötyövuodet. Taloudellisuus = menot / painotetut suoritteet.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

Toimenpiteet

Tullilaitos ylläpitää työnantajakuvansa ja kilpailukykyänsä työnantajana
Tullilaitos mitoittaa henkilöstöressurssinsa oikein palvelujen kysynnän ja valvonnallisen tarpeen mukaisesti

Kehitetään palkkausjärjestelmää. Parannetaan esimiesten johtamistaitoja suunnitelmallisesti. Varmistetaan henkilöstön osaaminen mm. ammatillisella koulutuksella. Huomioidaan henkilöstöressurssien mitoittamisessa tuottavuusohjelman vaatimukset, tullilaitoksessa laadittava toiminta- ja resurssikartoitus sekä toimintaympäristön muutokset.

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	2 459	2 460	2 278

Henkilötyövuosien määrässä on otettu huomioon 40 htv:n siirto momentille 28.10.01

käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden toimeenpanoon.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	168 088	163 362	158 212
Bruttotulot	776	470	470
Nettomenot	167 312	162 892	157 742
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 734		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 039		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	1 393
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	520
Tuottavuustoimet (-136 htv)	-6 120
Valvontalaitteiden hankinta	-3 004
Siirto momentilta 28.10.01	2 723
Siirto momentilta 28.01.21	2 250
VIRKE-projektin päättymisestä johtuen siirto momentille 28.10.01 (-5 htv)	-150
Kasvihuoneviljelijöiden veronpalautusten käsittelyn siirto momentille 28.10.01 (-1 htv)	-45
Siirto momentille 32.60.01 (-1 htv)	-70
Muu muutos yhteensä	-2 647
Yhteensä	-5 150
2011 talousarvio	157 742 000
2010 III lisätalousarvio	948 000
2010 talousarvio	162 892 000
2009 tilinpäätös	162 617 000

63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, Verohallituksen tai Tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron

2) tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaavaa tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä

3) tullilaitoksen maksamien verojen, tullien ja muiden maksujen palautuskorkojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2011 talousarvio	2 600 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	4 600 000
2009 tilinpäätös	1 029 508

95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää verotukseen liittyvien korkomenojen maksamiseen. Korkomenot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) verontilityslaki (532/1998)

2) veronkantolain 27 b § ja siihen liittyvä voimaantulosäännös (568/2004)

3) autoverolain 65 § (1482/1994)

4) valmisteverotuslain 39 §:n 1 momentti (569/2004)

5) tullilain 39 §:n 2 momentti (570/2004).

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2011 talousarvio	37 700 000
2010 talousarvio	32 700 000
2009 tilinpäätös	32 607 705

97. *Autoveron vientipalautus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvon arvossa jäljellä olevan autoveron palauttamiseen, kun käytetty ajoneuvo viedään maasta pysyvästi ulkomaille käytettäväksi. Vientipalautusta voidaan myöntää vain niille ajoneuvoille, jotka on ensiverotettu lain 5/2009 voimaantulon jälkeen.

Määräraha perustuu autoverolakiin (1482/1994).

Selvitysosa: Autoveroa palautetaan se määrä, joka ajoneuvon arvossa on jäljellä vientijankohtana. Vientipalautusta ei voida maksaa enempää kuin ajoneuvosta on maksettu autoveroa. Palautuksen edellytyksenä on myös, että ajoneuvon ensimmäisestä käyttöönotosta on kulunut enintään 10 vuotta ja että ajoneuvo on käyttökelpoinen.

2011 talousarvio	18 000 000
2010 talousarvio	10 000 000

20. Palvelut valtioyhteisölle

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön hallinnonalan keskitetysti koko valtioyhteisölle tuottamia palveluja ovat mm. valtion rahoituksen hankinta, valtion myöntämien lainojen hoito, valtion eläkejärjestelmä, valtion yhteiset IT-palvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, valtiovarain controller -toiminnon palvelut sekä toimitilapalvelut. Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, osaamista yhdistävä valtiokonserni, joka tuottaa lisäarvoa ja mittakaavaetuja.

Valtiokonttori on valtion yhteisiä palveluja tuottava virasto. Valtiokonttorin Rahoitustoimiala vastaa valtion velan- ja likviditeetin hallinnasta sekä hallinnoi pääosaa valtion varoista myönnettävistä lainoista ja korkotuista sekä osaa valtiontakauksia. Toimiala hoitaa myös valtion testamentti- ja perintöasioita sekä maksuvapautuksia. Vakuutus -toimiala on valtion vakuutuslaitos, joka edistää riskienhallintaa koko valtionhallinnossa ja hoitaa valtion virastojen ja laitosten lakisääteiset työeläke-, tapaturma-, kuntoutus- ja vahinkovakuutukset sekä säädetyt korvauspalvelut sotien veteraaneille ja muille edunsaajille. Valtion eläkelain toimeenpano henkilöasiakkaiden palvelujen osalta siirretään vuoden 2011 alusta Kuntien eläkevakuutukseen, joka maksaa jatkossa valtion eläkkeet henkilöasiakkaille. Hallinnon ohjaus -toimiala palvelee valtiokonsernia talous- ja henkilöstöhallinnon asiantuntijana tuottamalla keskitetysti konsernitasoista tietoa, ohjaamalla hallinnon tietotuotantoa sekä menetelmien ja ostopalvelujen käyttöä. Valtion henkilöstöpalvelut -yksikön tehtävänä on tukea virastoja muutostilanteiden hallinnassa.

Valtiokonttorin yhteydessä toimiva **Valtion IT-palvelukeskus** vastaa valtion IT-strategian mukaisten, valtiovarainministeriön toimeksi antamien valtion yhteisten IT-palvelujen määrittelystä, hankinnasta, toteutuksesta, ylläpidosta ja tuotannosta sekä sovittujen muiden IT-tehtävien ja -palvelujen tuotannosta.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus tuottaa talous- ja henkilöstöhallintopalveluja valtionhallinnon virastoille, laitoksille ja rahastoille. Palvelukeskus on muodostettu yhdistämällä hallinnollisesti vuoden 2010 alusta neljä eri hallinnonaloilla toiminutta palvelukeskusta yhdeksi virastoksi.

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston yhteinen tulos- ja valtiovarainvalvoja. Toiminto palvelee valtioneuvostoa sekä ministeriöiden johtoa ylimmän johdon neuvonantajana, hallinnon ohjaajana ja toiminnallisesti riippumattomana valvontaviranomaisena valtion talouden ja toiminnan ohjaus- ja raportointijärjestelmien laadun varmistamisessa ja kehittämisessä sekä ti-livelvollisuuden varmistamisessa.

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva liikelaitos, joka huolehtii valtion kiinteistövarallisuuden hallinnasta, kehittämisestä ja toimitilojen vuokraamisesta pääosin valtioyhteisöön kuuluville yksiköille. Valtionhallinnolle yhteisiä toimitila- ja asiantuntijapalveluja tarjoavaa Senaatti-kiinteistöt -liikelaitosta ohjataan siten, että virastojen ja laitosten tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti, valtion kokonaisuus ja toiminnan yhteiskuntavastuullisuus varmistetaan sekä virastojen ja laitosten saatavana on tilakysymyksiin liittyviä asiantuntijapalveluita rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten tueksi.

Valtion kiinteistöhallinnan kokoamista ja tehostamista jatketaan samoin kuin virastojen ja laitosten työympäristöjen parantamista valtion toimitilastrategian mukaisesti. Valtion käytössä olevia tiloja hallitaan yhteisestä tietojärjestelmästä, jonka avulla seurataan ja tehostetaan toimitilojen ja energian käyttöä. Valtiovarainministeriö laatii toimitilavuokrasopimusmallin, jota virastoja ohjeistetaan käyttämään valtion ja yksityisen vuokranantajan välisissä vuokrauksissa.

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöasetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Valtiovarainministeriö tukee valtion hankintatoimen kehittämistä valtion hankintastrategian mukaisesti.

Valtion yhteishankintayksikkö **Hansel Oy:n** tehtävänä on

- koota valtionhallinnon hankintavolyymejä
- kilpailuttaa tavaroiden ja palveluiden puitesopimuksia
- tukea valtion hankintastrategian toimeenpanoa.

Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua ja laadukkaiden hankintojen tekemistä, tukea asiantuntemuksellaan virastojen ja laitosten hankintaprojekteja sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että nykyisellä palvelumaksutasolla (keskimäärin 1,39 %) päästään vähintään nollatulokseen ja asiakastyytyväisyys ja palvelujen laatutaso säilyvät hyvinä. Tavoitteena on yhteishankintojen hankintavolyymien nousu 600 milj. euroon vuonna 2010 ja 660 milj. euroon vuonna 2011. Lisäksi tavoitteena on saada Hansel Oy:n puitejärjestelyt mukaan valtion sähköiseen tilaustenhallintajärjestelmään.

HAUS kehittämiskeskus Oy on valtion omistama julkisen hallinnon ja palvelutoimintojen kouluttaja, kehittäjä ja valmentaja. Vuoden 2010 alusta voimaan tulleella lailla HAUSin asema muuttui pääasiassa valtionhallinnolle koulutus- ja kehittämispalveluja tuottavaksi valtionhallinnon sidosryhmäyksiköksi. HAUSin toimintaa sekä palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin mm. sisäisen koulutuksensa korvaajana.

Valtiovarainministeriö asettaa valtioyhteisön palveluille seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
<p>Hallinnon toiminnan ja prosessien taloudellisuus ja tuottavuus paranee niitä koskevan halutun laatutason säilyttäen.</p> <p>Toimintaprosesseja uudistetaan ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta ja -toimivuutta lisätään tavoitteena skaalaetujen ja synergioiden saavuttaminen ja henkilöstön osaamisen tehokkaampi hyödyntäminen.</p> <p>Parannetaan työelämän laatua sekä suunnataan virastojen ja laitosten resursseja yhä enemmän niiden omaan ydintoimintaan.</p> <p>Hallinnon tukipalvelujen tuottamisen taloudellisuus ja tuottavuus palveluorganisaatioissa paranee ja asiakastyytyväisyys pysyy hyvällä tasolla.</p> <p>Asiakasvirastojen kehittämisinvestointien läpimenoaika lyhenee yhteisiä IT-palveluja käyttöönottamalla.</p> <p>Valtion talouden ja toiminnan ohjauksen toimivuuden ja laadun varmistaminen ja kehittäminen, tilivelvollisuuden ja siihen kuuluvan tulostavastuun varmistaminen.</p>	<p>Palvelutuotantoa valtioyhteisölle kehitetään tarkoituksenmukaisen työnjaon näkökulmasta ja hyödynnetään modernia viestintäteknologiaa.</p> <p>Hallinnon yhteisiä prosesseja yhtenäistetään, päällekkäisyyksiä karsitaan ja niiden ohjausta kehitetään. Sähköistä asiointia lisätään.</p> <p>Tietojärjestelmiä uudistetaan tietoturvanäkökohdat huomioiden.</p> <p>Uudistetaan toimintakulttuureja ja -prosesseja kehittämällä työhyvinvointia, johtamista ja esimiestyötä.</p> <p>Hallinnon sisäisten palvelujen hinnan, laadun ja toimitusvarmuuden tulee olla vertailukelpoisia markkinoilta ostettaviin vastaaviin palveluihin.</p> <p>Asiakkuuksien hoitoa ja asiakasohjautuvuutta edistetään.</p> <p>Valtion IT-palvelukeskuksen asiakkuudet laajenevat siten, että toiminnalla on selviä vaikutuksia päällekkäisen työn vähenemiseen IT-palvelujen tuotannossa.</p> <p>Toiminnan ja talouden ohjaus- ja raportointityökalujen käytön tehostaminen.</p>

Vaikuttavuustavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Velanhallinnan tulos	>0	>0	>0
Eläköitymisiän odote	62 v 1 kk	62 v 3 kk	61 v 9 kk
Työkykyodote, %	78	78	78

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 448 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Valtiokonsernin palvelutuotannon kehittäminen ja palvelujen käyttöönotto	Valtiokonttori vastaa siitä, että Kieku-ohjelmassa suunnitellut yhteiset prosessit ja toimintamallit otetaan tavoitteen mukaisesti käyttöön laajalti valtionhallinnossa. Valtiokonttori huolehtii talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon prosessien yhtenäistämistä ja yhteisestä kehittämisestä virastoissa ja palvelukeskuksissa. Valtiokonttori vastaa yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän toteutuksen ja käyttöönoton läpiviennistä. Valtiokonttori vastaa yhdessä Palkeiden kanssa hallinnonalan/virastoasiakkaan kanssa tehtävän käyttöönottoprojektin toteutuksesta ja yhteisten palveluiden asiantuntijoiden resursoinnista projektille. Valtion IT-palvelukeskus määrittelee, hankkii, toteuttaa ja tuottaa tehokkaasti ja laadukkaasti valtion IT-strategian mukaiset koko valtionhallinnon IT-palvelut ja valtioneuvoston yhteiset sisäiset IT-palvelut. Henkilöstöpalvelut -yksikön toiminnalla Valtiokonttori tukee valtion organisaatioiden hyvän henkilöstöpolitiikan mukaisen henkilöstömuutoksen toteuttamista ja henkilöstön uudelleen sijoittamista erilaisissa muutostilanteissa. Valtiokonttori kehittää konsernipalveluja Valtiokonttorin eri toiminta-alueilla yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa.
Kustannustehokas valtion rahoitustoimen hoito	Valtion velan ja antolainauksen hallintamalleja kehitetään suuntaan, joka luo toimeksiantajille taloudellista lisäarvoa ja kustannustehokkuutta. Valtiokonttori tuottaa peruspalvelunsa laadukkaasti ja tehokkaasti mm. sähköisiä palveluprosesseja kehittämällä.
Peruspalvelujen tuottaminen laadukkaasti ja tehokkaasti	

Valtionhallinnon tuottavuuden parantaminen	Valtiokonttori toimeenpanee Kieku-hankkeen tuloksia. Talous- ja henkilöstöhallinnon prosessien vakiointia ja yhteisten prosessien sekä niitä tukevien tietojärjestelmien käyttöönottoa toteutetaan valtion talous- ja henkilöstöhallinnossa. Toimenpiteillä saavutetaan tuottavuusparannuksia valtion talous- ja henkilöstöhallinnossa. Valtiokonttorin henkilöasiakkaita koskevien eläkeasioiden käsittely siirtyy Kuntien eläkevakuutukseen 2011. Samassa yhteydessä näitä asioita Valtiokonttorissa hoitava henkilöstö siirtyy Kuntien eläkevakuutuksen palvelukseen. Siirron yhteydessä varmistetaan valtion työnantajarooliin kuuluvan kuntoutuksen ja työkyvyn arvioinnin hyvien käytäntöjen säilyminen ja kehittyminen.
Valtiokonttorin tuottavuuden parantaminen	Sähköisen asioinnin kehittäminen. Kieku-tietojärjestelmähankkeen pilotointi. Valtion IT-palvelukeskuksen palvelujen käyttöönotto ensimmäisten joukossa. Sisäisen liikkuvuuden edistäminen. Hanketoimiston vakiinnuttaminen.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2009)			
Sähköisen talous- ja henkilöstöhallinnon levinneisyysaste, %	65	76	87
Sähköisten ostolaskujen osuus, %	33	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käsittelyajat			
— tapaturmakorvaukset 80 %:ssa päätöksistä, pv	22	24	20
— elinkoron oikaisut, kk	1,9	2,0	1,8
— rikosvahinkokorvaukset, kk	9,3	10,0	10,0
Asiakastytyväisyyden painottamattomien yleisarvosanojen keskiarvot, asteikko 4—10			
— Hallinnon ohjaus -toimiala	7,6	8,0	8,0
— Rahoitustoimiala	-	8,0	8,0
— Vakuutustoimialan henkilöasiakkaat	8,5	8,0	8,0
— Vakuutustoimialan työnantaja-asiakkaat	8,0	8,0	8,0

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuodet, htv	538	511	324
Johtaminen, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,4
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,4
Kehittyminen, pv/htv	5,2	7,0	7,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,4	10,0	<10
Lyhyet sairauspoissaolot, pv/htv	3,5	3,5	<3,5
Lähtövaihtuvuus toisen työnantajan palvelukseen, %	7	5	3

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	57 762	60 111	31 198
Bruttotulot	40 616	39 263	16 750
Nettomenot	17 146	20 848	14 448
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 091		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	16 084		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	37 740	38 063	15 354
— muut tuotot	2 558	1 200	1 396
Tuotot yhteensä	40 298	39 263	16 750
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	35 240	39 527	17 185
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	5 058	-264	-435
Kustannusvastaavuus, %	114	99	97

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	9 507	21 779	21 833
Hankkeiden kokonaiskustannukset	12 061	11 106	17 405
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 554	10 673	4 428
Kustannusvastaavuus, %	79	196	125

TILHA - valtion yhteinen tilaustenhallinta-järjestelmäpalvelu -hankkeelle on myönnetty vuosina 2008—2010 yhteensä 800 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 250 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 100 000 euroa tuotto-obligaatioemissioihin liittyvien mainonta- ja

markkinointikulujen momentilta 36.09.20 maksamisesta johtuen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	252
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	144
Tuottavuustoimet (-42 htv)	-1 890

TILHA - valtion yhteinen tilausten-hallintajärjestelmäpalvelu	
— Siirto momentilta 28.70.20	250
— Vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto	-250
Uudelleenkohdentaminen	-402
Määrärahan tarkistus siirtyvien erien johdosta	-6 000
Tasokorotus	1 496
Yhteensä	-6 400
2011 talousarvio	14 448 000
2010 III lisätalousarvio	192 000
2010 talousarvio	20 848 000
2009 tilinpäätös	26 139 000

03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 050 000 euroa.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	10	11	11

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	9
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3
Uudelleenkohdentaminen	-1
Yhteensä	11
2011 talousarvio	1 050 000
2010 III lisätalousarvio	6 000
2010 talousarvio	1 039 000
2009 tilinpäätös	1 060 000

06. (28.20.02 ja 06) Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 231 000 euroa.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön tehtävänä on valmistella IT-palvelujen kehittämisen strategiat ja toimintasuunnitelmat sekä tehdä esitutkimukset. Päätöksenteon jälkeen ministeriö määrää Valtion IT-palvelukeskuk-

Selvitysosa: Valtiovarain controller -toiminnon toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteena on varmistaa, että valtion tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion tuloksellisuudesta. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa vahvistetaan osana tulosohjaus- ja tilivelvollisuusprosessia. Valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä oleva tarkastusviranomainen tuottaa vastuullaan olevien järjestelmä- ja hanketarkastusten perusteella EU:n komissiolle raportin rakennerahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuudesta sekä laatii yhteisön varainhoitoasetuksen mukaisen vuotuisen yhteenvedon rakennerahastojen saatavilla olevista tarkastuksista ja ilmoituksista.

sen jatkamaan palvelun toimeenpanotyötä: tarkempi määrittely, hankinta, toteutus, käyttöön-otto, tuotanto ja ylläpito. Valtiovarainministeriö rahoittaa myös palvelujen keskitetyn investointivaiheen ja ohjaa hanketta. Ministeriö on nimittänyt Valtiokonttorin esittelystä Valtion IT-palvelukeskukselle tulosohjausta tukevan neuvottelukunnan.

Valtion IT-palvelukeskus siirtyy palvelujen tuottamisessa suunnitelmallisesti omarahoiteteisuuteen vuoden 2012 loppuun mennessä. Vuonna 2011 palvelujen maksullisuusaste on 80 % omakustannusarvosta.

Valtion IT-palvelukeskuksen tavoitteena koko valtionhallinnon ja sähköisen asioinnin osalta julkishallinnon tuottavuuden parantamiseksi on

— tukea hallinnonalojen ja virastojen poikihallinnollista toimintaa valtion yhteisillä IT-palveluilla

— lyhentää hallinnonalojen ja virastojen kehittämisinvestointien läpimenoaikaa valtion yhteisillä IT-palveluilla

— parantaa valtion IT-toiminnan kustannus-
tehokkuutta karsimalla IT-toimintaan liittyvän
kehitystyön ja jatkuvien palvelujen päälle-
käistä työtä sekä tehostamalla jatkuvien IT-
palvelujen tuotantoa ja ylläpitoa yhtenäistä-
mällä ja keskittämällä tuotantoa

— vähentää piilokustannuksia edistämällä
IT-palvelujen käytettävyyttä

— kehittää valtion IT-toiminnan riskienhal-
lintaa varmistamalla osaamisen saatavuus val-
tion IT-tehtäviin ja kehittämällä tietoturvaa
sekä muita valittuja osaamisalueita.

Valtionhallinnon yhteisten IT-palvelujen ke-
hittämiseen liittyvät investointimenot on bud-
jetoitu momenteille 28.70.01 ja 02.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Toimenpiteet

Valtion IT-palvelukeskuksen toimintatavat ovat
vakiintuneita ja toimintaa kehitetään edelleen
asiakaspalautteen pohjalta.

Palvelujen laajennus tapahtuu hallitusti ja
asiakaslähtöisesti.

Valtion IT-palvelukeskus tuottaa valtioneuvoston
ja asiakasministeriöiden tietoliikenteen ja tieto-
järjestelmien ylläpito- ja kehittämisspalvelut
kustannustehokkaasti niiden toiminnalle asetettujen
toiminta-, kriittisyys- ja käytettävyyksivaatimusten
mukaisina.

Valtion IT-palvelukeskuksen hankesalkusta
valmistuu käyttöön otettavaksi 2011 kansalaisen
asiointitili, sähköisen asioinnin alusta
(ensimmäinen vaihe) sekä koko valtionhallinnon
viestintäratkaisu- ja työasemahanke.

Vakiinnutetaan ja jatkokehitetään valtion IT-palvelu-
keskuksen organisaatiota ja toimintatapaa yhteis-
työssä asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa.
Toimintaprosessit ovat sujuvat ja palvelumittaristo
vastaa asiakkaiden palveluseurannan tarpeita.
Palvelujen kehittäminen ja käyttöönotot
suunnitellaan yhdessä asiakkaiden kanssa.
Laajentaminen perustuu tuotteistettuihin palveluihin.
Palvelujen laatutasoa seurataan jatkuvasti
sopimuksissa asetettuja laatutasovaatimuksia vasten
ja tarvittaessa reagoidaan välittömästi laadussa
havaittuihin poikkeamiin.

Toteutetaan ValtIT-kärkihankkeet sekä koko
julkiselle hallinnolle toteutettaviin sähköisen
asioinnin (SADe) tukipalvelujen kehittämishankkeet
Valtiokonttorin ja valtiovarainministeriön välisessä
tulossopimuksessa sovittavalla tavalla ja valtio-
varainministeriön antamien määräysten perusteella.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kriittisten palvelinympäristöjen käytettävyys, % kokonaisajasta	99,95	99,95	99,95
Tietoliikenneverkon kriittisten aktiivilaitteiden käytettävyys, % kokonaisajasta	99,98	99,98	99,98
Tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastytyväisyys, laatu palaute, asteikko 1—5	3,4	3,5	3,8
Tyytyväisyys käyttäjätukeen, kohtaamiskysely, asteikko 4—10	9,25	9,3	9,3
Käyttäjätuon palveluvaste, palveluvasteen sopimuskriteerien mukainen pitävyys, %	92	94	94

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuodet, htv	62	93	112
Johtaminen, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,4
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,4
Kehittyminen, pv/htv	5,2	7,0	7,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,4	10,0	<10
Lyhyet sairauspoissaolot, pv/htv	3,5	3,5	<3,5
Lähtövaihtuvuus toisen työnantajan palvelukseen, %	7	5	3

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	13 776	19 570	35 149
Bruttotulot	5 339	10 623	26 918
Nettomenot	8 437	8 947	8 231
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 764		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 119		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	5 338	10 623	26 918
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	6 351	17 519	33 636
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 013	-6 896	-6 718
Kustannusvastaavuus, %	84	61	80

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Valtion IT-palvelukeskuksen palvelujen laajentuminen perustietotekniikka-, käyttö- ja käyttäjäpalveluissa uusiin ns. laajan palvelun asiakasministeriöihin sekä virastoasiakkuuksiin. Lisäksi on otettu huomioon Kieku -tietojärjestelmän käyttömenot ja asiakasvirastoilta perittävät käyttömaksut erillisen suunnitelman mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	25
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	2
Siirto momentille 23.01.01	-468
Siirto momentille 27.01.01	-88
Siirto momentille 28.01.01	-485
Siirto momentille 30.01.01	-194
Siirto momentille 32.01.01	-381
Uudelleenkohdentaminen	739
Tasokorotus	134
Yhteensä	-716

2011 talousarvio	8 231 000
2010 III lisätalousarvio	20 000
2010 talousarvio	8 947 000
2009 tilinpäätös	11 792 000

07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Selvitysosa: Palvelukeskus tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon tuki- ja asiantuntijapalveluita kaikille valtionhallinnon virastoille ja laitoksille siten, että se saa tulonsa 100-prosenttisesti myymällä omakustannushintaan hinnoiteltuja palveluja. Maksuilla katetaan palvelujen tuottamisen vuotuiset kustannukset sekä palvelukeskuksen vastuulle kuuluvalta osin myös kehittämisen kustannukset. Oma-

kustannushintaan ei sisälly varautumista liike-toimintariskeihin, jotka valtion sisäisessä liike-toiminnassa voivat liittyä mm. tietojärjestelmien toimintahäiriöihin tai yleisen kustannustason ennakoimattomaan nousuun, jonka vaikutus voidaan viedä hintoihin vasta viipeellä.

Palvelukeskus toimii valtiokonsernin sisäisenä palvelun tuottajana prosessissa, jossa valtiovarainministeriö on talous- ja henkilöstöhallinnon strateginen prosessinomistaja ja palvelukeskus vastaa prosessien operatiivisesta ylläpidosta omalta osaltaan ja Valtiokonttori omalta osaltaan sekä myös tietojärjestelmistä. Palvelukeskuksella on merkittävä rooli uuden Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotossa ja uusin toimintaprosessien viemisessä käytäntöön koko valtionhallinnossa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Toimenpiteet

Hyvä asiakasyhteistyö ja asiakkuuksien kehittäminen

Vakiinnutetaan asiakasneuvottelukunnan työ osana asiakastyön ja sopimuskäytäntöjen kehittämistä. Selkiytetään ja kevennetään valtionhallinnon sisäistä sopimuskäytäntöä. Otetaan käyttöön täydessä laajuudessa asiakkuudenhoitomalli, jota kehitetään edelleen saatujen kokemusten pohjalta.

Kustannustehokas ja laadukas palvelutuotanto ja vakiintunut toiminta

Vakiinnutetaan palvelukeskuksen toiminta ja palveluprosessien mukainen organisoituminen Kieku-hankkeessa kuvattujen toimintamallien mukaisesti tuottavuusvaatimukset huomioon ottaen. Osallistutaan aktiivisesti yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän käyttöönottoon sekä asiakasvirastojen että oman viraston osalta. Jatketaan palvelujen tuotteistusta Kieku -prosessien mukaisiksi. Otetaan käyttöön transaktiopohjainen hinnoittelu Kiekun käyttöönoton etenemisen myötä. Osallistutaan muiden tietojärjestelmien käyttöönottoihin asiakasvirastoissa. Jatketaan toiminnan kehittämistä EFQM-mallin mukaisesti. Käynnistetään taloudellista lisäarvoa ja kustannustehokkuutta asiakkaille tuovien palvelujen kehittäminen.

Henkilöstön työtyytyväisyys ja osaamisen hallinta	Saatetaan loppuun palveluprosessien mukainen organisoituminen ja täydennetään toimenkuvat sen mukaisiksi. Laaditaan osaamiskartoitukset ja työstetään osaamisen kehittämisen suunnitelma sen pohjalta. Esimiestyötä ja johtamista kehitetään Palkeiden strategiasuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön osallistumista toiminnan kehittämiseen aktivoidaan.
---	--

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 talousarvio	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus		
Taloudellisuus, euroa/suorite		
— ostolasku	6,0	6,8
— myyntilasku	7,0	9,0
— palkkalaskelma	12,5	11,0
— palkkiolaskelma	15,5	13,5
Tuotokset ja laadunhallinta		
Suoritteet, kpl		
— ostolaskut	1 806 000	1 813 000
— myyntilaskut	174 000	169 000
— matkalaskut	295 000	304 000
— palkkalaskelma	1 294 000	1 257 000
— palkkiolaskelma	67 000	62 000
Asiakastyytyväisyys, asteikko 1—5		
— taluspalvelut	3,8	3,8
— henkilöstöpalvelut	3,8	3,8

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	800	780
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,35	3,5

Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi, jotta toiminnan jatkaminen olisi mahdollista, vaikka se osoittautuisi alkuvaiheessa alijäämäiseksi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	56 515	54 300
Bruttotulot	55 533	54 290
Nettomenot	982	10

2011 talousarvio	10 000
2010 talousarvio	982 000

08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kieku -tietojärjestelmän käyttöönotosta ja hankkeen aikataulun aikaistamisesta palvelukeskukselle aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus ja Valtiokonttori toteuttavat monistettavan Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottopalvelun. Projektiin tarvittavat resurssit joudutaan osittain hankkimaan ostopalveluina. Määräraha on siirtoa momentilta 28.70.02.

2011 talousarvio

1 200 000

88. Senaatti-kiinteistöt

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Senaatti-kiinteistöjä koskevan lain (1196/2003) mukaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tuottaa ja kehittää tilapalveluja ja niihin läheisesti liittyviä muita palveluja ensi sijassa valtion virastoille ja laitoksille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta kiinteistövarallisuudesta.

Senaatti-kiinteistöjen arvoperusta on yhteiskuntavastuullinen toiminta osana valtioyhteisöä. Tehtävänä on tarjota tilapalveluja, jotka ovat taloudelliselta, sosiaaliselta ja ympäristön näkökulmasta vastuullisesti tuotettu ja hinnoiteltu.

Senaatti-kiinteistöt muodostaa liikelaitoskonsernin, johon kuuluu 26 tytäryhtiönä toimivaa kiinteistöosakeyhtiötä.

Senaatti-kiinteistöille asetetaan seuraavat palvelu- ja toimintatavoitteet:

Senaatti-kiinteistöt

— varmistaa toimintansa kestävän ja elinkaarivastuullisen pohjan taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristön näkökulmasta sekä ylläpitää asiakastyytyväisyyttä

— kehittää ja ylläpitää tilakysymyksiin liittyviä asiantuntijapalveluita tukemaan sekä asiakkaidensa että valtion rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia

— huolehtii omalta osaltaan siitä, että valtion liikelaitosuudistuksen sekä valmisteilla olevan kiinteistöstrategian mukanaan tuomat muutokset viedään käytäntöön sekä varmistaa omalta osaltaan valtion keskitetyllä kiinteistöomistuksella saavutettujen mittakaava- ja yhteistoimintaetujen säilymisen tulevaisuudessa

— toteuttaa valtiolle tarpeettoman omaisuuden myynnit avoimin ja syrjimättömin menettelyin.

2. Investoinnit

Senaatti-kiinteistöjen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2011 enintään 300 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 250 milj. euroa. Investoinnit painottuvat rakennuskannan arvoa säilyttäviin ja sen toimintakelpoisuutta parantaviin peruskorjausinvestointeihin. Investointikehys ei sisällä maankäyttömaksuja eikä varainsiirtoveroja.

Senaatti-kiinteistöt saa antaa lainaa samaan liikelaitoskonserniin kuuluvalle osake-yhtiömuotoiselle tytäryhtiölle tai osakkuusyhtiölle enintään 50 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiönä toimivien kiinteistöosakeyhtiöiden lainoista sekä riittävää vakuutta vastaan osakkuusyhtiöidensä lainoista yhteensä enintään 50 milj. euron arvosta.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan ottamaan vuoden 2011 aikana toimintansa rahoittamiseksi lainaa nettomääräisesti enintään 90 milj. euroa.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Senaatti-kiinteistöjen vuokraustoiminnan tulostavoitteeksi 76 milj. euroa vuodelle 2011.

Vuonna 2011 Senaatti-kiinteistöt tulouttaa valtion talousarvioon yhteensä 232,7 milj. euroa takausmaksuina ja lainan korkoina ja ly-

hennyksinä sekä vuoden 2010 voiton tuloutuksena. Vuoden 2011 rahoitussuunnitelmassa valtion lainojen korkojen ja lainanlyhennysten osuudeksi on arvioitu 156,5 milj. euroa ja voiton tuloutukseksi 70 milj. euroa ja takausmaksujen suuruudeksi 6,2 milj. euroa.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodelle 2011 (milj. euroa)

Rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavat korjausinvestoinnit	230
Uudisrakennusinvestoinnit	70
Yhteensä	300

Lähinnä investointien rahoittamiseen tarvittavan lainanoton määrä on nettomääräisesti enintään 90 milj. euroa ja bruttomääräisesti enintään noin 390 milj. euroa.

Tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma		2010 ennakoitu		2011 arvio	
	liikelaitos	konserni	liikelaitos	konserni	liikelaitos	konserni
Liikevaihto, milj. €	724	725	500	502	507	509
— muutos, %	7,6	7,1	-30,9	-30,8	1,4	1,4
Vuokrakate, milj. €	476	490	301	302	307	309
— % vuokraustoiminnan liikevaihdosta	69	67,6	63,5	62	61,8	61,9
Liikevoitto, milj. €	257	251	149	147	147	146
— % liikevaihdosta	35,5	34,6	29,8	29,3	29	28,7
Tilikauden tulos, milj. €	151	151	81	82	82	84
— % liikevaihdosta	20,9	20,8	16,2	16,3	16,2	16,5
— % peruspääomasta	22,5	22,5	12,1	12,2	12,2	12,5
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	80	80	100	100	70	70
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,4	4,3	3,2	3,1	3,2	3,1
Investoinnit % liikevaihdosta	45,1	45	62	61,8	60,4	60,1
Omavaraisuusaste, %	59,4	57,3	60,8	60	59,8	58,5
Taseen loppusumma, milj. €	5 920	6 067	5 060	5 100	5 150	5 200
Henkilöstömäärä	281	281	275	275	270	270

Liikevaihto koostuu vuokratuotoista, omaisuuden ja palveluiden myynnistä.

Liikelaitosta koskevat tulomomentit (milj. euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Tuloutus tulomenteille			
12.28.99 Takausmaksut	5,5	5,8	6,2
13.01.04 Korot	58,2	37,1	26,1
13.05.01 Voiton tuloutus	80	100	70
15.01.02 Lainat	166,4	131,6	130,4
Yhteensä	310,1	274,5	232,7

2011 talousarvio	—
2010 III lisätalousarvio	—
2010 I lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	—
2009 tilinpäätös	—

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Selvitysosa: Valtion tilastotoimen tehtävänä on vastata yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. **Tilastokeskus** on valtion tilastotoimen yleisviranomainen, joka tilastojen laadinnan lisäksi huolehtii kansallisen tilastotoimen kehittamisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa. Tilastojen uudistamisessa ja kehittämisessä tavoitteena on yhdistää mahdollisimman hyvin kotimaiset tietotarpeet ja kansainväliset velvoitteet. Kansainvälisen ja erityisesti Euroopan tilastojärjestelmän kehittämiseen pyritään vaikuttamaan siten, että tilastoja kehitetään koordinoitusti välttämällä päällekkäistä tilastointia sekä yksinkertaistamalla ja karsimalla olemassa olevia tilastosäädöksiä. Kansainvälisessä tilastoyhteistyössä edistetään suomalaisen tilasto-osaamisen tunnettuutta ja hyviä käytäntöjä.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on soveltavan taloudellisen tutkimuksen asiantuntijayksikkö. Taloudellisen tutkimuksen tehtävänä on tuottaa päätöksenteon tueksi tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden toimintaan. Taloudellisessa tutkimuksessa arvioidaan sekä julkisen talouden että kansantalouden sopeutumistarpeita tuleviin muutoksiin. Tutkimuksessa korostetaan julkisen sektorin palvelutuotannon tuottavuuden kehittämisen, kestäväen taloudellisen kasvun sekä talouden sopeutumiskykyä edistävän rakennepolitiikan edellyttämät tutkimustarpeet.

Väestörekisterikeskus on väestökirjanpidon keskusviranomainen. Se kehittää ja ohjaa väestökirjanpitoa sekä pitää yllä valtakunnallista väestötietojärjestelmää yhdessä maistraattien kanssa. Virasto vastaa myös väestötietojärjestelmän valtakunnallisista tieto- ja verkkopalveluista. Lisäksi sen tehtäviin kuuluvat varmennepalvelut, sirullinen henkilökortti, vaalien äänioikeusrekisteri ja julkishallinnon yhteyspalveluhakemisto.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät terveydenhuollon varmentajana ja terveydenhuollon virkavarmennepalvelujen tuottajana siirretään 1.1.2011 lukien Väestörekisterikeskuksen tehtäväksi. Siirto mahdollistaa mm. sähköisen lääkemääräysmenettelyn nopean etene-
misen. Väestörekisterikeskus tuottaa terveydenhuollon virkavarmennepalvelut maksuperustelulain mukaisina julkisoikeudellisina suoritteina. Tilaajana toimii sosiaali- ja terveysministeriö tai sen määräämä terveydenhuollon toimija.

Valtiovarainministeriö asettaa tilastokeskukselle, valtion taloudelliselle tutkimuskeskukselle ja väestörekisterikeskukselle seuraavat alustavat **vaikuttavuustavoitteet** vuodelle 2011:

- Tilastotoimen tuottamat tiedot täyttävät keskeiset kansalliset tietotarpeet ja Suomen kansainväliset sitoumukset.
- Kansallista tilastointia kehitetään laadukkaana, tehokkaasti ja yhtenäisin toimintatavoin toimivana kokonaisuutena.
- Tilastokeskus edistää Euroopan tilastoja koskevien käytännesääntöjen soveltamista tilastotoimessa.

- Taloudellinen tutkimus vastaa päätöksenteon tietotarpeita.
- Taloudellinen tutkimus vahvistaa toiminnallaan kestäväää julkisen talouden ja kansantalouden kehittämistä ja parantaa edellytyksiä sopeutua muutoksiin.
- Väestörekisterikeskuksella ja sen palveluilla ja tuotteilla on luotettu ja tunnettu asema osana tietoyhteiskunnan perustaa.
- Väestötietojärjestelmän ja varmennepalvelujen käyttö, hyödynnettävyys ja merkitys kasvavat yhteiskunnassa ja viraston asiakkaat voivat sen palvelujen avulla tehostaa omia toimintojaan. Varmennepalvelun järjestämisessä tukeudutaan valtion varmennetuotannosta tehtäviin yhteisiin linjauksiin.

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 44 707 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) EU -jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

- 1) maksullisen toiminnan tulot
- 2) EU:lta ja yhteishankkeista talousarvion ulkopuolisilta tahoilta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuuden muutos, %	4,8	2,0	2,0
Kiinteiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	74,1	75,0	74,0
Tilastotietojen tuotantomienot tilastojulkistusta kohti, 1 000 €	80,6	78,2	77,5
Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuus, %	105,0	100,0	100,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Julkistusten lukumäärä	647	643	645
Myöhästyneiden julkistusten lukumäärä enintään	35	35	35
Julkistusten nopeus, viikkoja			
— vuositilastot	39,1	41,9	39,0
— neljännesvuositilastot	8,2	8,3	8,3
— kuukausitilastot	4,8	4,8	4,8
Veloitukseton tietokantapalvelu, taulukoiden lukumäärä	1 817	2 050	2 150
Kriittisen asiakaspalautteen osuus palautteesta, %	34	28	28

Tilastokeskus jatkaa toimintansa tehostamista. Tietojärjestelmiä integroidaan siten, että kerättyjen tietojen monikäyttöisyyttä voidaan lisätä. Tuotantoprosesseja ja välineistöä yhtenäistetään ja käytetään standardeihin perustuvia ratkaisuja tilastotuotannon ja palvelutoiminnan tehostamiseksi. Web-tiedonkeruun käyttöä edistetään ja parannetaan monikanavaista sähköistä jakelua.

Tilastokeskus tuottaa voimassa olevien EU-säädösten ja -sitoumusten sekä keskeisten kan-

sallisten tarpeiden edellyttämät tilastot ja palvelut sekä toteuttaa tilastojen välttämättömät ajanmukaistukset ja uudistukset.

Tilastokeskus huolehtii tuottamiensa tuotteiden ja palvelujen laadusta sekä palvelukyvyttään mm. uudistamalla ja virtaviivaistamalla palveluvalikoimaa ja laajentamalla yleisten yhteiskuntatilastojen maksutonta tarjontaa verkossa mahdollisuuksien mukaan. Tilastokeskus toteuttaa vuonna 2011 aikuisten taitotasotutkimuksen (PIAAC) maksullisena palvelu-

toimintana, mikä lisää henkilötyövuosien määrää tilapäisesti vuosina 2011—2012 yli 30 henkilötyövuotta.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	876	857	833
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,4	3,5	3,5
Koulutustasoindeksi	5,2	5,2	5,2
Sisäinen liikkuvuus	69	70	70

Tilastokeskus panostaa henkilöstön ja organisaation osaamisen turvaamiseen, työhyvinvoinnin ja esimiestyön kehittämiseen sekä si-

säisen liikkuvuuden edistämiseen Tilastokeskuksen henkilöstöstrategian mukaisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	57 635	54 005	55 997
Bruttotulot	11 729	9 860	11 290
Nettomenot	45 906	44 145	44 707
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 698		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 864		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 161	8 250	9 230
— muut tuotot	76	50	50
Tuotot yhteensä	9 237	8 300	9 280
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 783	8 300	9 280
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	454	-	-
Kustannusvastaavuus, %	105	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

		Siirto momentille 31.01.01	-35
		Siirto momentilta 28.01.21	760
		Siirto momentilta 28.10.01	500
Palkkausten tarkistukset	377	Uudelleenkohdentaminen	-214
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	198	Tasokorotus	11
Tuottavuustoimet (-23 htv)	-1 035	Yhteensä	562

2011 talousarvio	44 707 000	02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen
2010 III lisätalousarvio	241 000	toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
2010 talousarvio	44 145 000	Momentille myönnetään nettomäärärahaa
2009 tilinpäätös	46 072 000	4 142 000 euroa.
		<i>Selvitysosa:</i>

Kustannusten jakautuminen tulosalueittain, %

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Ydintoiminnot (tutkimus- ja asiantuntijatehtävät)			
Julkisten palvelujen vaikuttavuus	23	24	24
Julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot	23	23	23
Työmarkkinat ja kasvua tukeva politiikka	26	25	25
Päätöksenteon tuki ja mallintaminen	11	11	11
Ydintoiminnot yhteensä	83	83	83
Tukitoiminnot	17	17	17
Yhteensä	100	100	100
Kustannukset yhteensä, 1 000 €	4 748	5 290	5 500

Tuotokset ja laadunhallinta

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Julkaisujen lukumäärä			
— kansainväliset julkaisut, kpl	19	19	22
— VATT:n omien julkaisusarjojen julkaisut, kpl	40	38	40
— muut kotimaiset julkaisut, kpl	45	46	46

VATT:n julkaisustrategian mukaisesti kansainvälisten julkaisujen määrää pyritään kasvattamaan. Taustalla on tutkimuksen tieteelli-

sen tason varmistaminen ja kansainvälisten tutkimusverkostojen vahvistaminen.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	58	59	58
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	-	-	3,5
Koulutustasoindeksi	6,9	6,9	7,0

VATT:ssa jatketaan työyhteisön kehittämis-työtä, jossa korostuvat esimiestyö ja henkilöstön vaikutusmahdollisuudet. Työhyvinvoinnin keskeinen toiminta-alue on kokonaisvaltainen

osaamisen kehittäminen. Tutkijavirat ja yhteisvirat ovat osa tutkimuskeskuksen strategista toiminnan kehittämistä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	4 748	5 177	4 942
Bruttotulot	931	1 114	800
Nettomenot	3 817	4 063	4 142
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	988		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 336		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2011 talousarvio	4 142 000
	2010 III lisätalousarvio	28 000
	2010 talousarvio	4 063 000
	2009 tilinpäätös	4 165 000
Palkkausten tarkistukset	42	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	16	
Uudelleenkohdentaminen	21	
Yhteensä	79	

03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 193 000 euroa.
Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tietopalvelun tuottavuus, 1 000 €/ htv	549	525	540
Varmennepalvelun tuottavuus, 1 000 €/ htv	289	260	318
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sovelluskyselyssä luovutetut tietoyksiköt, milj. kpl	6,7	7,0	7,5
Kansalaisvarmenteet (myönnetty), 1 000 kpl	71	-	70
Organisaatiovarmenteet (myönnetty), 1 000 kpl	12	-	30
Sovelluskyselyasiakkaat, kpl	1 479	1 300	1 600
Asiakastyytyväisyys, asteikko 1—5	4	3,5	3,5
Palvelujen monikanavaisuus: muuttoilmoitukset puhelimitse tai sähköisesti, %	64	66	68
Rakennustietoja sähköisesti ilmoittavat kunnat, %	88	88	90
Väestötietojärjestelmän tietojen oikeellisuus:			
— vakinaiset osoitteet, %	99	99	99
— tilapäiset osoitteet, %	89,3	86	86
Sähköisen identiteetin oikeellisuus, %	100	100	100
Asiakaspalauteaika internetillä arkisin, enintään vrk	1	1	1
Väestötietojärjestelmän suorakäytön käytettävyys, %	99,8	99	99,5
Varmennejärjestelmien käytettävyys, %	99,98	99	99,8

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	121,2	110	96
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1—5	3,4	3,3	3,3
Tyytyväisyys johtamiseen, asteikko 1—5	3,4	3,3	3,3
Sairauspoissaolot, pv / htv	14,2	10	10

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	21 173	19 938	20 393
Bruttotulot	16 567	15 540	16 200
Nettomenot	4 606	4 398	4 193
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 988		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 413		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Tietopalvelu)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	4 998	5 000	5 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	4 049	5 000	5 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	949	-	-
Kustannusvastaavuus, %	123	100	100
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	6 540	5 800	5 800
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 318	1 700	2 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	4 222	4 100	2 900
Kustannusvastaavuus, %	282	341	200

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Varmennepalvelu)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	4 122	4 000	3 800
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	4 608	3 850	3 850
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-486	150	-50
Kustannusvastaavuus, %	89	104	99
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	797	1 400	1 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 236	1 500	1 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-439	-100	-100
Kustannusvastaavuus, %	64	93	94
Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2011 talousarvio	4 193 000
		2010 III lisätalousarvio	9 000
		2010 talousarvio	4 398 000
		2009 tilinpäätös	5 031 000
Palkkausten tarkistukset	14		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	5		
Siirto momentilta 33.02.05 (3 htv)	260		
Tuottavuustoimet (-4 htv)	-180		
Uudelleenkohdentaminen	-426		
Tasokorotus	122		
Yhteensä	-205		

40. Valtion alue- ja paikallishallinto

Selvitysoasa: **Aluehallintovirasto** edistää alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Virasto edistää perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävä käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä alueilla.

Rekisterihallinnon paikallisviranomaisina toimii **24 maistraattia**, joiden toimialueena on yksi tai useampia kihlakuntia. Ahvenanmaalla rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtäviä hoitaa Ahvenanmaan valtionvirasto. Maistraatit tarjoavat ihmisen koko elämänkaaren kattavia rekisteri- ja oikeusturvapalveluja. Maistraatit hoitavat väestökirjanpidon, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtäviä, yleishallintotehtäviä ja holhousviranomaisen tehtäviä. Lisäksi maistraateille kuuluu kuluttajaneuvonnan toiminnan järjestäminen.

Valtiovarainministeriö asettaa valtion alue- ja paikallishallinnolle seuraavat alustavat **vaikutustavuustavoitteet** vuodelle 2011:

- Perusoikeudet ja oikeusturva toteutuvat.
- Peruspalvelujen saatavuus turvataan ja alueen asukkaiden hyvinvointi lisääntyy.
- Asuin-, työ- ja elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus paranee.
- Maistraatin palvelut varmistavat tehokkaan ja sujuvan sekä asiakkaiden kannalta helpomman asioinnin.
- Edunvalvontaa tarvitsevat henkilöt saavat asiansa hoidettua etunsa mukaisesti.

01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 49 201 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa: Aluehallintovirastoille asetetaan toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan ministeriöiden, keskushallintoviranomaisten ja aluehallintovirastojen välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2011 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta	
Käsittelyajat keskimäärin	
Kunnalliskantelut, sosiaali- ja terveystoimen, sivistystoimen ja ympäristöterveydenhuollon kantelut	8 kk
Sivistystoiminnan valitukset ja lausunnot	3 kk
Oppilasarvioinnin oikaisupyynnöt	2 kk
Kilpailuasiat, selkeästi vähämerkitykselliset tapaukset	1 kk
Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjien rekisteröintipäätökset	1 kk
Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjien kantelut	9 kk
Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevat ympäristönsuojelulain mukaiset lupa-asiat	10 kk
Ympäristönsuojelulain mukaiset lupa- ja ilmoitusasiat	12 kk
Vesilain mukaiset lupa-asiat	9 kk
Pelastustoimen kantelut	6 kk
Pelastustoimen valtionavustukset (SM:n määrärahapäätöksen saamisesta)	1 kk
Alkoholiluvat	1 kk
Yksityisen sosiaali- ja terveyshuollon palveluntuottajien luvat	2 kk
Ympäristöterveydenhuollon luvat ja päätökset	6 kk
Valvontakäynnit % toimintayksiköistä	
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonta, ympärivuorokautista hoitoa antavat toimintayksiköt	10
Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonta, ympärivuorokautista hoitoa antavat toimintayksiköt	10
Toteutetut arvioinnit,%	
Ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta: kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmista ja niiden toteutumista arvioidaan	33
Asiakaskyselyn tulokset, asteikko 0—5	
Tyytyväisyys palvelualltiuteen	4
Tyytyväisyys yhteistyökykyyn	4

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	1 325	1 271
Vakinaisia/määräaikaisia, %	80	82
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1—5	3,0	3,2
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,0	10,0

Momentin nimike on muutettu.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	54 138	57 701
Bruttotulot	6 000	8 500
Nettomenot	48 138	49 201

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
--	------------------------------------	----------------

Julkisoikeudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot	6 000	8 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	12 000	14 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 000	-5 500
Kustannusvastaavuus, %	50	60

Liiketaloudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot	400	350
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	380	330
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	20	20
Kustannusvastaavuus, %	105	106

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

		Siirto momentilta 28.01.21	90
		Siirto momentilta 33.70.01	372
		Tuottavuustoimet (-53 htv)	-1 350
Palkkausten tarkistukset	584	Siirto momentille 26.10.01 (-3 htv)	-70
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	243	Venäläisten sotavankien hautojen hoidon siirto momentilta 26.10.01	30
Lääninhallitussiirtojen tarkentuminen	500	Tasokorotus	599
Siirto momentilta 28.40.02 (1 htv)	65	Yhteensä	1 063

2011 talousarvio	49 201 000	<i>02. Maistraattien toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v) Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 228 000 euroa. <i>Selvitysosa:</i>
2010 III lisätalousarvio	1 900 000	
2010 talousarvio	48 138 000	

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**Toimenpiteet**

Edunvalvonnan asiakkaiden palvelutoiminnan laatu on parantunut. Yleisen edunvalvonnan siirtyminen oikeusaputoimistojen tehtäväksi on huomioitu maistraattien toiminnassa.

Kuluttajaneuvonnan asiakas saa laadukasta palvelua riittävästi koko maassa.

Maistraatin palvelut ovat parantuneet, monipuolistuneet ja yhdenmukaistuneet.

Vakinaisten osoitteiden oikeellisuus on 99,0 %.

Maistraatit tehostavat tilintarkastusprosessejaan tilien vaativuusluokituksen avulla. Maistraatit valmistautuvat maistraattien ja yleisen edunvalvonnan välisen sähköisen asioinnin käyttöönottoon. Maistraatit selvittävät ennen edunvalvontahakemuksen tekemistä, voidaanko henkilön asiat hoitaa muiden ensisijaisena pidettävien palvelujen avulla. Lisäksi ne edistävät edunvalvontavaltuuksien käyttämistä. Maistraatit ottavat toimintaprosesseissaan huomioon mahdolliset holhoustoimilain muutokset. Maistraatit kehittävät yhdessä Kuluttajaviraston kanssa asiakas- ja puhelinpalvelun prosessin sujuvuutta ja huolehtivat kuluttajaneuvontapalvelun riittävästä resursoinnista. Maistraattien palvelujen tuottamista yhteispalveluna laajennetaan. Sähköistä asiointia kehitetään vuosille 2009—2013 laaditun strategian mukaisesti. Maistraattien toimintatapoja yhdenmukaistetaan, erikoistumistehtäviä lisätään sekä tehtävien tasaamista jatketaan. Vesikulkuneuvorekisterin omistajatietojen oikeellisuus selvitetään vesikuluneuvorekisterilain edellyttämällä tavalla. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköisen asioinnin ensimmäinen osuus sekä kauppa-, säätiö- ja yrityskiinnitysrekisterin uudistettu sähköinen tietopalvelu on tuotantokäytössä. Maistraatit jatkavat omalta osaltaan palvelujen tunnetuksi tekemistä ja ohjaavat asiakkaita niiden käyttöön sekä opastavat käytössä. Maistraatit ottavat vastaan ja tallentavat muuttoilmoituksia sovitun työnjaon mukaisesti huolehtien väestötietojärjestelmään rekisteröitävien henkilöiden osoitetietojen korkeasta laadusta. Muuttoilmoitusten käsittelyprosessin muutosten vaikutukset huomioidaan tehtävää hoidettaessa.

Alueelliset palvelutavoitteet

2011 tavoite

Edunvalvontaan määrääminen

— maistraatin päätöksellä ratkaistut, aika enintään kk

4

— hakemukset käräjäoikeudelle, aika enintään kk

4

Edunvalvonta-tilintarkastus		
— määräajan loppuun mennessä saapuneiden vuositilien tarkastusaika		Saapumisvuoden loppuun mennessä
Julkinen notaari		
— palvelujen saanti, enintään pv.		2
Muuttoilmoitus- ja osoitepalvelu		
— palvelupuhelimeen vastausaika normaalitilanteessa, enintään min.		1
Kaupparekisteri		
— asunto-osakeyhtiöiden kaupparekisteri-ilmoitusten käsittely, aika keskimäärin kk		0,5

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	830	805	780
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1—5	3,3	3,3	3,3
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,6	9,5	9,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	47 863	42 410	42 728
Bruttotulot	11 611	10 000	10 500
Nettomenot	36 252	32 410	32 228
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 933		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 618		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	9 563	9 800	10 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	16 073	14 000	14 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 510	-4 200	-4 000
Kustannusvastaavuus, %	60	70	72

Liiketaloudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot	643	900	750
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	721	890	750
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-78	10	-
Kustannusvastaavuus, %	89	101	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	388
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	143
Siirto momentilta 28.01.21	90
Tuottavuustoimet (-25 htv)	-550
Siirto momentille 28.40.01	-65
Muu muutos yhteensä	-188
Yhteensä	-182

2011 talousarvio	32 228 000
2010 III lisätalousarvio	277 000
2010 talousarvio	32 410 000
2009 tilinpäätös	34 937 000

03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 666 000 euroa.

Määrärahasta on varattu 1 000 000 euroa valtion aluehallinnon viranomaisten tietojärjestelmien kehittämiseen ja 500 000 euroa aluehallinnon uudistukseen liittyvien uusien

tehtävien kustannusten korvaamiseen maakunnan liitoille.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion keskushallinnon toimintojen alueellistamisen hallinnointiin
- 2) aluehallintouudistuksesta aiheutuviin tietojärjestelmien ja muiden tarvittavien muutosten suunnittelu- ja muutostöihin
- 3) valtion alueellisten ja paikallisten hallintorakenteiden kehittämiseen
- 4) Kainuun hallintokokeilun seurantaan ja sen perusteella tehtyjen ehdotusten edellyttämään valmisteluun
- 5) viranomaisten yhteisten asiakaspalvelumuotojen kehittämiseen, yhteispalvelun hallinnointiin ja yhteispalvelusta kunnille aiheutuvien kustannusten korvaamiseen
- 6) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2011 talousarvio	1 666 000
2010 talousarvio	3 767 000
2009 tilinpäätös	3 254 000

50. Eläkkeet ja korvaukset

Selvitysosa: Ikääntymiskehitys aiheuttaa merkittävää kasvupainetta valtion eläkemenoihin seuraavien parin vuosikymmenen ajan. Valtion eläkejärjestelmää uudistettiin vuoden 2005 alusta osana koko työeläkejärjestelmän uudistusta. Tavoitteena on parantaa eläkkeiden rahoituksen kestävyttä ja nostaa pitkällä aikavälillä keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää 2–3 vuodella. Valtiokonttorin Kaiku -toiminnalla, joka rahoitetaan virastoilta perittävällä hoitokuluosuudella, pyritään torjumaan työkyvyn alenemisen riskiä ja siten vaikutetaan valtion eläkemenojen kasvun hidastumiseen.

Valtion eläkelain toimeenpano henkilöasiakkaiden palvelujen osalta siirretään vuoden 2011 alusta Kuntien eläkevakuutukseen, joka maksaa jatkossa valtion eläkkeet henkilöasiakkaille. Valtiokonttori maksaa Kuntien eläkevakuutukselle ennakoon valtion eläkemenon kattamiseksi

tarvittavan määrän mukaan lukien eläkkeiden ennakonpidätyksen määrän ja huomioiden eläkkeiden palautukset.

15. *Eläkkeet* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 828 574 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten

1) eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja muiden kuntoutusetuuksien ja niiden lisien

2) viivästyskorotusten

3) mahdollisten oikeudenkäyntikulujen

4) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien ennakkomenojen

5) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien selvittelyerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

Momentilta siirretään kate Kuntien eläkevaikutukselle valtion eläkkeiden maksamista varten. Siirrettävä osuus on noin 3,5 mrd. euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	2 684 808 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet, perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten vastaavat eläkkeet	1 078 617 000
Kansanedustajien eläkkeet ja perhe-eläkkeet	12 798 000
Liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	49 151 000
Valtion eläketurvan piiriin kuuluville henkilöille myönnetyt kuntoutusetuudet	3 200 000
Yhteensä	3 828 574 000

2011 talousarvio	3 828 574 000
2010 talousarvio	3 680 509 000
2009 tilinpäätös	3 569 417 288

16. *Ylimääräiset eläkkeet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 776 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 9 000 euroa eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. *Selvitysosa:* Määräraha on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 17 500 000 euroa aikaisemmin myönnettyjen ja uusien ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden rahoituksen siirtona momentille 29.80.16. Ensisijaisesti taiteen ja sanomalehtimiestyön tukemiseen tarkoitettut ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet myöntää opetus- ja kulttuuriministeriö.

Momentilta siirretään kate Kuntien eläkevaikutukselle valtion eläkkeiden maksamista varten. Siirrettävä summa vastaa suuruudeltaan momentille myönnettävää määrärahaa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Aikaisemmin myönnetyt ylimääräiset eläkkeet	2 632 000
Uudet ylimääräiset eläkkeet	135 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	9 000
Yhteensä	2 776 000
2011 talousarvio	2 776 000
2010 talousarvio	20 320 000
2009 tilinpäätös	19 397 222

17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 065 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korvausten maksamiseen Kuntien eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritettuja eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisessa eläkekassan myöntämässä eläkkeessä

2) korvausten maksamiseen Nokia Oyj:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainokeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta yhtiöiden palvelukseen

3) korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työntantajalle sekä Patria Vammas Oy:n tai Patria Lapua Oy:n palveluksesta yrityskauppojen, liikkeen luovutuksen tai vastaavien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työntantajalle, jolloin vanhana työntekijänä tarkoitetaan 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan tai Lapuan patruunatehtaan palveluksesta Vammas Oy:n tai Patruunatehdas Lapua Oy:n palvelukseen ja myöhemmin Patria-konserniin siirryneitä henkilöitä

4) eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmästä asiaa koskevan lain (165/1999) mukaisesti.

Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertasuorituksesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisesti laskettuihin kertasuorituksina. Määrärahaa ei tulla käyt-

tämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

Määräraha on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Korvaus Kuntien eläkevakuutukselle	27 000 000
Korvaus Nokia Oyj:lle	50 000
Korvaus Vapo Oy:lle	500 000
Korvaus Vammas Oy:lle	300 000
Korvaus Lapua Oy:lle	300 000
Muut korvaukset	20 000
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmiin	2 895 000
Yhteensä	31 065 000
2011 talousarvio	31 065 000
2010 talousarvio	30 540 000
2009 tilinpäätös	29 411 525

50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tapaturmakorvauksiin
- 2) liikennevahinkokorvauksiin
- 3) ryhmähenkivakuutusta vastaaviin taloudellisiin tukiin
- 4) valtion virkamiesten toistuviin korvauksiin
- 5) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvauksiin
- 6) rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisiin korvauksiin
- 7) tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyviin asiantuntijalääkäripalkkioihin
- 8) valtioneuvoston erikseen päättäessä luonnonkatastrofien johdosta katastrofialueilla tehdyistä pelastus- ja evakuointitoimista, evakuointilennoista ja annetusta sairaanhoidosta sekä surmansa saaneiden kotimaahan kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

- 1) tapaturmakorvaukset: tapaturmavakuutuslaki (608/1948), ammattitautilaki (1343/

1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu laki (449/1990), julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 14 §, sotilastapaturmalaki (1211/1990), valtion eläkelain (280/1966) 18 b §, käräjäoikeuslaki (581/1993) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvä muu lainsäädäntö

2) liikennevahinkokorvaukset: liikennevakuutuslaki (279/1959) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki (626/1991)

3) valtion virkamiesten toistuvat korvaukset: valtion virkamieslaki (750/1994) ja erorahasetus (1350/1994)

4) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset: eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu laki (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annettu laki (794/1980)

5) rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annettu laki (8/1898).

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Tapaturmakorvaukset	33 820 000
Liikennevahinkokorvaukset	2 050 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavat taloudelliset tuet	1 700 000
Valtion virkamiesten toistuvat korvaukset	1 400 000
Valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	70 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaiset korvaukset	170 000
Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset	90 000
Yhteensä	39 300 000
2011 talousarvio	39 300 000
2010 talousarvio	40 120 000
2009 tilinpäätös	41 230 742

63. *Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 102 766 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) nojalla viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien, Valtiokonttorin toisten eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkeiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.51.

Momentilta siirretään kate Kuntien eläkevakuutukselle viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien eläkkeiden maksamista varten. Siirrettävä summa vastaa suuruudeltaan momentille myönnettävää määrärahaa.

2011 talousarvio	102 766 000
2010 talousarvio	79 500 000
2009 tilinpäätös	62 572 404

95. *Ennakkotuloista maksettavat korkomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) nojalla viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien, Valtiokonttorin toisten eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkeiden maksamisesta aiheutuvien korkomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtiokonttori maksaa korkoa VILMA-vastuunjakoon muiden eläkelaitosten maksamista valtion eläkelain mukaisista eläkkeistä ja ennakkomaksuista. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista korkoa.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 13.01.09.

2011 talousarvio	12 800 000
2010 talousarvio	11 600 000
2009 tilinpäätös	6 997 741

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja henkilöstömenoja.

Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot -momentilta voidaan maksaa 25 kansallisen asiantuntijan työskentely EU:n toimielimissä. Lähettämällä kansallisia asiantuntijoita Euroopan unionin palvelukseen edistetään suomalaisten rekrytoitumista ja pyritään saamaan suomalaisia hoitamaan Suomen kannalta tärkeitä tehtäviä. EU-asioiden komitea käsittelee kaikki kansallisia asiantuntijoita koskevat ministeriöiden esitykset. Kansallisten asiantuntijoiden lähettämisen pitää tukea Suomen EU-politiikan tavoitteiden toteuttamista.

Työsuojelun edistämiseen varatulla määrärahalta toteutetaan yksityisen ja kuntasektorin työsuojelurahastoa vastaavaa toimintaa valtionhallinnossa. Määrärahan suuruus lasketaan vastaavin perustein kuin tapaturmavakuutusvelvollisilta työnantajilta siirretään varoja työsuojelurahastolle. Määrärahalta tuetaan ajankohtaista tutkimus-, kehittämis- ja tiedotustoimintaa. Valtion työterveys- ja työturvallisuusneuvottelukunta tekee valtiovarainministeriölle esitykset määrärahan käytöstä.

Valtiovarainministeriö asettaa valtionhallinnon yhteisille henkilöstömenoilta seuraavan alustavan **vaikuttavuustavoitteen** vuodelle 2011:

— työn terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen valtion työpaikoilla sekä valtion henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen rahoittamalla aihepiiriin liittyvää tiedotusta, tutkimusta ja kehittämishankkeita.

01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvamenojen maksamiseen

2) eräissä tapauksissa tiettyjen päivärahojen maksamiseen sellaisille kansallisille asiantuntijoille, joille Euroopan unioni ei maksa korvauksia.

Määrärahalta saa palkata enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan määrän henkilöstöä määräaikaisiin kansallisten asiantuntijoiden tehtäviin.

Selvitysosa: Euroopan unionissa palvelevien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkauksen ja sosiaaliturvan maksaa kotimainen työnantaja, mutta Euroopan unioni maksaa pääsääntöisesti heille tiettyjä korvauksia. Kansallisten asiantuntijoiden palvelussuhteen ehdot unionin toimielimissä perustuvat komission 1.6.2006 sekä neuvoston 16.6.2003

antamiin päätöksiin. Kansalliset asiantuntijat työskentelevät Euroopan unionin toimielimissä määräajan, vähintään kuusi kuukautta ja enintään neljä vuotta. Henkilö voi toimia kansallisena asiantuntijana pääsääntöisesti vain yhden kerran.

2011 talousarvio	1 000 000
2010 talousarvio	1 000 000
2009 tilinpäätös	1 500 000

02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa

2) valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2011 talousarvio	50 000
2010 talousarvio	50 000
2009 tilinpäätös	—

03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/1931) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon lakkautuspalkkaa saavien henkilöiden eläkkeelle siirtyminen. Vuonna 2011 vanhuuseläkkeelle arvioidaan siirtyvän kaksi henkilöä.

2011 talousarvio	150 000
2010 talousarvio	216 000
2009 tilinpäätös	175 273

20. Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 675 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelun edistämiseen valtionhallinnossa eli työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen

palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen.

Selvitysosa: Työsuojelun edistämiseen tarkoitettu määräraha perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979). Määräraha lasjetaan siten, että se on 0,185 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista.

2011 talousarvio	675 000
2010 talousarvio	800 000
2009 tilinpäätös	1 602 000

60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 320 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) 13 §:n mukaiseen valtion maksuun Koulutusrahastolle.

Selvitysosa: Valtio suorittaa palveluksessaan olevan henkilöstönsä osalta Koulutusrahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnettyistä ammattituntostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

2011 talousarvio	320 000
2010 talousarvio	320 000
2009 tilinpäätös	202 608

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Selvitysosa: Valtion IT-toimintaa uudistetaan valtioneuvoston 15.6.2006 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti. Periaatepäätöstä toteutetaan konsernimaisella ohjauksella ja viidellä kehittämisohjelmalla:

- asiakaslähtöiset sähköiset palvelut
- yhteentoimivuus (tietohallinnon arkkitehtuurit ja menetelmät)
- yhteiset tietojärjestelmät
- yhtenäiset perustietotekniikkapalvelut
- tietoturvallisuus.

Valtion IT-toiminnan uudistamista rahoitetaan kahdelta momentilta: Valtion IT-strategian toteuttaminen (28.70.01) ja Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (28.70.02). Valtion IT-strategian toteuttamiseen tarkoitetuilla määrärahoilla rahoitetaan kehittämisohjelmiin sisältyvien hankkeiden kehittämis- ja investointimenot.

Tuottavuutta parannetaan koko valtionhallintoa koskevien hankkeiden sekä hallinnonala- ja vi-rastokohtaisten organisaatio-, prosessi-, palvelu- ja tietotekniikkauudistusten avulla. Keskeisiä hankkeita tuetaan tuottavuusmäärärahalla.

Valtiovarainministeriö asettaa valtionhallinnon kehittämiseksi seuraavat alustavat **vaikutta-vuustavoitteet** vuodelle 2011:

- yhtenäisempi ja kustannustehokas valtion IT-toiminta
- suunniteltu ja todennettavissa oleva työn tuottavuuden kasvu julkishallinnossa sekä suunnitelmallinen tuottavuussäästöjen käyttö.

01. (28.70.01, osa) Valtion IT-strategian to-teuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion yhteisten tietojärjestelmäudistus-ten ja yhteisten IT-palvelujen toteuttamiseen
- 2) julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asi-oinnin ja hallinnon tukipalvelujen kehittämi-seen ja toteuttamiseen.

Valtuus

Vuoden 2009 talousarviossa myönnettyä 14 630 000 euron valtuutta valtionhallinnon yhteisten IT-palvelujen hankintaan korotetaan 15 000 000 euroon ja sitä saa käyttää vuonna 2011 näiden palvelujen kehittämiseen ja han-kintaan sekä julkisen hallinnon sähköisen asi-

oinnin ja hallinnon tukipalvelujen kehittämi-seksi ja toteuttamiseksi siltä osin kuin se on jäänyt käyttämättä vuonna 2010.

Selvitysosa: Valtioneuvoston 15.6.2006 tekemää periaatepäätöstä valtion IT-toiminnan kehittämisestä toimeenpannaan viidellä kehittämisohjelmalla. Kehittämisoh-jelmiin sisältyvien hankkeiden kehittämis- ja investointimenot rahoitetaan momentilta.

Valtiovarainministeriö johtaa ja kehittää val-tion IT-toimintaa. Kehittämisohjelmien hank-keissa syntyviä yhteisiä palveluja tuottaa Val-tiokonttorin yhteydessä toimiva valtion IT-pal-velukeskus, jonka toimintamenot on budjetoitu momentille 28.20.06.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Toimenpiteet

Sähköisen asioinnin kehittämisohjelman tavoitteena on luoda julkisen hallinnon viran-omaisille yhteisiä ja yhtenäisiä sähköisen asioinnin ratkaisuja sähköisten palvelujen lisäämiseksi ja päällekkäisen kehittämistyön vähentämiseksi.

Yhteentoimivuuden kehittämisohjelman tavoitteena on yhtenäistää tieto- ja viestintä-teknologian hyödyntämistä osana valtionhallinnon toiminnan kehittämistä, muodostaa valtionhallinnon yhteinen kokonaisarkkitehtuuri sekä vähentää tietojen päällekkäistä keräämistä ja ylläpitoa.

Kansalaisten verkkotunnistamis- ja maksamis-palvelun käyttöä laajennetaan edelleen viranomais-palvelujen tunnistamisratkaisuna. Kehitetään yritys- ja yhteisötunnistamisjärjestelmää koko julkiselle sektorille soveltuvaksi. Sähköisten asiointipalvelujen yhteisen alustan avulla toteutetaan ensimmäiset sähköiset asiointipalvelut. Asiointitili otetaan käyttöön. Kansalaisen kotisivu -toteutushanke on käynnissä.

Laajennetaan valtionhallinnon yhteisen integraatio-ratkaisun käyttöä. Määritellään yhdenmukaiset tekniset rajapinnat perustietovarantoihin. Kehitetään yhteentoimivuusportaalien toiminnallisuutta ja sisältöä. Ylläpidetään ja kehitetään valtiotason arkkitehtuuria. Tuetaan ja mitataan kokonaisarkki-tehtuurimenetelmän käyttöönottoa ja arkkitehtuurin suunnittelua virastoissa.

Yhteiset tietojärjestelmät -kehittämishojelman tavoitteena on luoda koko valtionhallinnolle yhteisiä tietojärjestelmiä samantilaisiin toimintoihin päällekkäisen kehittämistyön vähentämiseksi ja yhteentoimivuuden lisäämiseksi.

Perustietotekniikan kehittämishojelman tavoitteena on luoda yhteisiä ja yhtenäisiä perustietotekniikkapalveluja valtion viranomaisille ja vapautetaan siten resursseja ydintoiminnan tietojärjestelmien kehittämiseen.

Parannetaan hallinnon toiminnan jatkuvuutta, riskien hallintaa ja laatua tietoturvaluusua ja varautumista kehittämällä sekä integroimalla tietoturvaluusua kiinteäksi osaksi hallinnon toimintaa, johtamista ja kehittämistä. Parannetaan VAHTI-tietoturvaohjeistoa ja sen käytettävyyttä. Viranomaiset ja niiden toiminnot täyttävät VM:n linjaamat perustietoturvaluisuuden vähimmäisvaatimukset. Näiden vaatimusten toteuttamiseksi on tehty aikataulutettu suunnitelma. Vahvistetaan viranomaisten varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Valtionhallinnon yhteinen dokumenttien hallinta ja arkistointipalvelu sekä virkamiehen tunnistamisen luottamusverkosto ovat käyttöönottoaiheessa. Virkamiehen tunnistamisen luottamusverkkoon otetaan mukaan kaikki virastot, joilla on riittävä valmius. Yhteisen www-julkaisualustan hankinta käynnistetään.

Laajennetaan valtionhallinnon yhteisen tietoliikenne- ratkaisun ja hallintapalvelupisteen käyttöönottoa virastoihin ja hankitaan tietoliikenteen lisäpalvelut etättyöhön. Aloitetaan valtionhallinnon yhteisen viestintäratkaisun ja työasematarkaisun käyttöönotot. Käynnistetään käyttöpalvelujen esitutkimus. Tehostetaan hallinnon tietoturvatyötä ja yhteis- toimintaa valtioneuvoston valtionhallinnon tieto- turvaluusua koskevan periaatepäätöksen mukaisesti valtion tietoturvaluisuuden kehitys- ohjelman hankkeilla ja toimenpiteillä. Huolehditaan VAHTI- ohjeiston ajantasaisuudesta ja kattavuudesta. Otetaan käyttöön tuotantoversio ja sen edellyttämät toiminta- tavat sähköisestä ja rakenteistetusta VAHTI- ohjeistosta. Ohjataan perustietoturvatason käyttöö- ottoa ja auditointia virastoissa ja laitoksissa. Tehostetaan valtionhallinnon IT-toiminnan varautumista yhdenmukaisten linjausten ja yhteis- työn avulla. Valtion 24/7 tietoturvatyötä valmistellaan.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö

€

ValtIT-hankkeet, jotka sisältyvät vuoden valtuuteen: Sähköisen asioinnin palvelualustan, yhteisen tietoliikenne- ratkaisun, viestintäratkaisun sekä työasema- ja käyttöpalvelujen kehittäminen	3 100 000
ValtIT:n hankkeet, jotka eivät perustu valtuusmenettelyyn	4 243 000
Yhteensä	7 343 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	2 405	2 083	100	-	4 588
Vuoden 2011 sitoumukset	3 100	2 200	2 200	500	8 000
Valtuudet yhteensä	5 505	4 283	2 300	500	12 588

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.01.01	-57
Siirto momentilta 28.01.21	500
Uudelleenkohdentaminen	1 000
Muu muutos yhteensä	-7 400
Yhteensä	-5 957
2011 talousarvio	7 343 000
2010 III lisätalousarvio	-61 000
2010 talousarvio	13 300 000
2009 tilinpäätös	7 610 000

02. (28.70.01, osa) Valtion talous-, henkilö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionhallintoa palvelevien talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämiseen, hankintaan ja toimeenpanoon.

Valtuus

1) Valtiokonttori saa tehdä valtion keskitetysti hankittavan talous- ja henkilöstöhallintojärjestelmän toisen vaiheen hankkimisesta sopimuksia siten, että järjestelmälisenssien hankinnasta ja palvelujen ostosta saa aiheutua menoja vuonna 2011 ja myöhempinä vuosina yhteensä enintään 35 400 000 euroa.

2) Vuoden 2010 kolmannessa lisätalousarviossa momentilla 28.70.01 tarkistettua 4 400 000 euron suuruista valtuutta talousarvion ja valtiontalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän kehittämiseen, hankintaan ja ylläpitoon saa käyttää vuonna 2011 siltä osin kuin se on jäänyt käyttämättä vuonna 2010.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtionhallinnon yhteisen talous- ja

henkilöstöhallinnon Kieku -tietojärjestelmä-hankinnan ensimmäisen ja toisen vaiheen toimeenpanoon ja järjestelmän käyttöönottojen ja alkuvaiheen käytön tukemiseen virastoissa ja laitoksissa sekä välttämättömien integraatioiden ja tietojen siirron aikaansaamiseen virastojen ja laitosten muihin tietojärjestelmiin. Tarkoituksena on, että Kieku -tietojärjestelmän käyttöönottoa nopeutetaan alkuperäisestä aikataulusta noin vuodella. Nopean käyttöönoton varmistamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi on tarkoituksena rahoittaa keskitetysti virastojen keskeisten tietojärjestelmien integraatioita ja tietojen siirtoja talous- ja henkilöstöhallintojärjestelmään. Kieku -tietojärjestelmän toisen vaiheen kokonaiskustannukset ovat yhteensä noin 61,8 milj. euroa. Tietojärjestelmähankkeen kokonaiskustannusten arvioidaan alenevan noin 2 milj. eurolla toimeenpanon nopeutumisen ansiosta.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös talousarvion ja valtiontalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän kehittämisen ja hankinnan valtuudesta johtuviin toimiin.

Valtuuden kohdasta 2 aiheutuvia vuosittaisia ylläpitomenoja maksetaan momentilta 28.01.01.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö

€

Talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku -tietojärjestelmä sekä valtioneuvoston budjetointi- ja kehysjärjestelmä, valtuusmenot yhteensä	14 894 000
Yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien toimeenpano	6 106 000
Yhteensä	21 000 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	8 694	185	185	185	9 249
Vuoden 2011 sitoumukset	6 200	10 500	14 500	4 200	35 400
Valtuudet yhteensä	14 894	10 685	14 685	4 385	44 649

Talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku -tietojärjestelmähankkeelle on myönnetty vuosina 2009 ja 2010 yhteensä 8 300 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 8 500 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.20.08	-1 200
Kieku -tietojärjestelmä — Siirto momentilta 28.70.20	8 500
Vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto	-7 000
Tasokorotus	7 000
Yhteensä	7 300
2011 talousarvio	21 000 000
2010 talousarvio	13 700 000
2009 tilinpäätös	7 840 000

20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen tähtäävien tietohallintohankkeiden, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen sekä hallinnonalojen keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määrärahaan tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisten hallinnon tuottavuutta lisäävien hankkeiden rahoittamiseen, joista valtiovarainministeriö on tehnyt asianomaisen mi-

nisteriön kanssa tuottavuuden lisäämistä ja tuottavuushyötyjen toteuttamista koskevan yhteistoimintasopimuksen. Ministeriöissä, virastoissa ja laitoksissa käytössä olevien tietojärjestelmien uudistamisella ja toimintojen automatisoinnilla voidaan saavuttaa tuottavuuden lisääntymistä, edistää sähköiseen asiointiin siirtymistä ja korvata vanhentuneita järjestelmiä. Määrärahaa voidaan käyttää tuottavuutta lisäävien keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämistyöhön ja valtionhallinnon yhteiseen käyttöön tulevien tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö

	€
Tietojärjestelmähankkeet	8 200 000
Muut tuottavuushankkeet	5 000 000
Yhteensä	13 200 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 25.01.03 (Oikeusrekisterikeskuksen tietotekniikka- ympäristön turvaaminen)	-400
Siirto momentille 25.10.03 (Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomio- istuinten asianhallintajärjestelmä)	-1 000
Siirto momentille 25.50.20 (Vaalitietojärjestelmä)	-700
Siirto momentille 26.30.02 (Hätäkeskustietojärjestelmän uudistaminen TOTI)	-5 950
Siirto momentille 28.20.01 (TILHA - valtion yhteinen tilausten- hallintajärjestelmäpalvelu)	-250
Siirto momentille 28.70.02 (Valtion yhteinen talous- ja henkilöstö- hallinnon tietojärjestelmä Kieku)	-8 500

Siirto momentille 28.90.20 (SADe-ohjelma)	-8 000	2011 talousarvio	13 200 000
Siirto momentille 29.40.02 (VAPA, Kansallinen asiakirjahallinto)	-200	2010 III lisätalousarvio	-2 500 000
Siirto momentille 30.01.02 (Maaseutuviraston ja Eviran yhteinen IT-hanke)	-300	2010 talousarvio	12 154 000
Siirto momentille 30.01.03 (Sähköinen pinta-alatukien haku)	-200	2009 tilinpäätös	13 020 000
Siirto momentille 30.70.01 (KIRVA - sähköinen kiinteistöjen vaihdanta ja kirjaus)	-1 000		
Siirto momentille 33.70.01 (Valtimo - Työsuojelupiirin tieto- järjestelmien uusiminen)	-300		
Tasokorotus	27 846		
Yhteensä	1 046		

80. Ahvenanmaan maakunnan tukeminen

Selvitysosa: Yleisiä veroja ja maksuja koskeva lainsäädäntövalta sekä oikeus kantaa veroja kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnalle. Tämän vuoksi Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoitusperusteella, joka on 0,45 %.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitetulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 188 676 000 euroa.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain

mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

2011 talousarvio	188 676 000	2011 talousarvio	25 000 000
2010 III lisätalousarvio	7 804 000	2010 III lisätalousarvio	-21 800 000
2010 talousarvio	168 342 000	2010 talousarvio	25 000 000
2009 tilinpäätös	164 486 434	2009 tilinpäätös	24 033 038

31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 % vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2011 talousarvio	11 000 000
2010 talousarvio	10 000 000
2009 tilinpäätös	8 310 603

90. Kuntien tukeminen

Selvitysosa: Vuoden 2010 alusta toteutetussa valtiosuus uudistuksessa edellisen valtiosuuslainsäädännön mukaiset sektorikohtaiset valtiosuudet (VM, OKM ja STM) keskitettiin valtionvarainministeriöön hallitusohjelman edellyttämässä laajuudessa. Yhdistetyissä valtiosuuksissa on otettu huomioon yleinen valtiosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtiosuudet kokonaisuudessaan sekä esi- ja perusopetus, yleiset kirjastot (pl. maakunta- ja keskuskirjastokorotukset), yleinen kulttuuritoimi sekä taiteen perusopetuksen asukaskohtainen osa.

Kuntien yleisellä peruspalvelujen rahoituksella (yleinen osa) ja verotuloihin perustuvalla valtiosuusien tasauksella pyritään osaltaan siihen, että kuntien lakisääteiset tehtävät ja niiden kokonaisrahoitus ovat tasapainossa alueittain ja kuntaryhmittäin. Sosiaali- ja terveyspalvelujen, esi- ja perusopetuksen sekä kirjasto- ja kulttuuripalvelujen rahoituksella pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät peruspalvelut eri osissa maata.

Kuntien harkinnanvaraisella valtiosuuden korotuksella pyritään huolehtimaan siitä, että vaikeimmassakin taloudellisessa asemassa olevat kunnat pystyvät suoriutumaan peruspalveluiden tuottamisesta ja näiden kuntien talouden tasapainoa voidaan parantaa.

Kuntien yhdistymisavustuksilla edistetään vapaaehtoiselta pohjalta kuntien yhdistymisiä sekä muita sellaisia kunta- ja seuturakenteen muutoksia, jotka edesauttavat laadukkaiden ja tasaverstaisten kunnallisten peruspalveluiden tuottamista taloudellisemmin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus

Keskeiset uudistukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen muutoksilla toteutetaan hallitusohjelmaa. Hallitusohjelman mukainen korotus kohdistetaan 1.9.2009 voimaan tulleen vammaispalvelulain uudistuksen toteuttamiseen, 1.7.2009 voimaan tulleen neuvola-toimintaa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen terveystarkastuksia koskevien säännösten täysimääräiseen toimeenpanoon, terveydenhuoltolain toimeenpanoon, päihdeäitien hoidon järjestämiseen, lapsiperheiden kotipalvelun vahvistamiseen sekä vankilan perheosaston toteuttamiseen.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itseenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, syrjäytymisen ehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä tuottamalla ja levittämällä työvälineitä ja hyvän toiminnan malleja kuntien käyttöön. Vaikuttavuustavoitteita kuvataan tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokkaan kuuluvassa luvussa 33.60 (kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto).

Sosiaali- ja terveystalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	5 931,23	6 082,40	6 249,79	6 359,31
7—64-vuotiaat euroa/asukas	291,63	280,36	291,92	294,55
65—74-vuotiaat euroa/asukas	781,55	824,65	847,49	861,73
75—84-vuotiaat euroa/asukas	4 712,66	4 984,03	5 113,61	5 195,43
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	13 129,18	13 865,60	14 041,43	14 266,09
Työttömien lukumäärän mukaan euroa/työtön	525,26	545,75	559,94	568,90
Työttömyysasteen mukaan euroa/asukas	47,91	49,78	51,07	51,89
Vaikeasti vammaisten lukumäärän mukaan euroa/asukas	14,28	14,84	15,23	15,47
Lasten huostaanottojen määrän mukaan euroa/asukas	40,36	41,93	43,02	43,71
Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	721,07	749,19	791,40	826,09
7—64-vuotiaat euroa/asukas	822,39	854,85	879,92	895,60
65—74-vuotiaat euroa/asukas	1 943,12	2 018,90	2 071,39	2 108,30
75—84-vuotiaat euroa/asukas	3 748,02	3 894,19	3 995,44	4 063,66
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	6 505,61	6 759,33	6 935,07	7 050,60
Sairastavuuden mukaan euroa/asukas	355,29	369,15	378,75	384,81

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Kunnille myönnettävän rahoituksen keskeisiä tavoitteita ovat sivistyksellisten perus-oikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan sekä osana kansalaisten sivistyksellisiä oikeuksia turvata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään koko maan kattavilla kirjasto- ja tietopalveluilla sekä varmistaa väestön tasavertainen tiedon ja kulttuurin saatavuus.

Kuntien järjestämän esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio
Esi- ja perusopetuksen perushinta, euroa/asukas	-	-	6 604,64	6 710,31
Yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen palvelujen perushinnat				
Yleiset kirjastot	51,25	53,24	54,63	55,50
Kuntien yleinen kulttuuritoimi, euroa/asukas	3,5	3,5	3,5	3,5
Taiteen perusopetus, euroa/asukas (299 kuntaa vuonna 2010)	1,4	1,4	1,4	1,4

20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion ja kuntien yhteisten sähköisten asiointipalvelujen ja tietojärjestelmäratkaisujen suunnitteluun ja hankintaan

2) kuntien informaatioteknologiaan kohdennettuihin, kuntien tietovarantojen hyväksikäytön edellytyksiä parantaviin kehittämishankkeisiin sekä tietoteknisten palveluiden järjestämiseen

3) harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin sekä EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen

4) muuhun yhteiseen julkisen tietohallinnon kehittämiseen

5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen vuodessa SADe-ohjelman palvelukokonaisuuksien ja tukipalvelujen suunnittelua ja toteutusta varten enintään ohjelmakauden päättymiseen saakka.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelma) linjausten mukaisesti valtion ja kuntien yhteisiä hankkeita tavoitteena tuottavuuden parantaminen julkisessa hallinnossa.

SADe-ohjelman tavoitteena on edistää sähköistä asiointia siten, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on mahdollista vuoteen 2013 mennessä kattaa kaikki keskeiset palvelut. Kansalaisten ja yritysten palveluille luodaan yhtenäisesti asiakasrajapinnat eri tahojen tuottamiin julkisiin palveluihin. Tavoit-

teena on myös valtion konserniohjauksen ja koko julkisen hallinnon (valtio, kunnat, Kela ja muu välillinen julkinen hallinto) tietojärjestelmien yhteen toimivuuden kehittäminen.

Määrärahasta palkattavat henkilöt toimivat projektipäälliköinä ja muuna projektihenkilöstönä projektin keston ajan. Henkilöstömäärän lisäys on 10 henkilötyövuotta vuoteen 2010 verrattuna. Henkilöstömäärän lisäystä vastaavasti kiristetään kunkin ministeriön tuottavuustavoitetta yhdellä henkilötyövuodella vuoden 2010 kolmannessa lisätalousarviossa todetun yhden henkilötyövuoden lisäksi, jolloin kunkin ministeriön tuottavuustavoitetta kiristetään SADe-ohjelman toteuttamiseen liittyen yhteensä kahdella henkilötyövuodella aiemmin päätetystä.

Määrärahalla tuetaan ja nopeutetaan kuntien tietohallintokehitystä tavoitteena parantaa tuottavuutta sekä edistetään kuntien ja julkishallinnon yhteisiä informaatioteknologian kehittämishankkeita ja sähköisten toimintatapojen käyttöönottoa (KuntaIT -toiminta). Hankkeista päätetään yhdessä kuntasektorin kanssa.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Julkisen hallinnon suositusten (JHS) laadintaan sekä muuhun yhteiseen julkisen hallinnon tietohallinnon kehittämistoimintaan.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
SADe-ohjelman hankkeet	18 650 000
Kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeet	1 000 000
Muu julkisen hallinnon tietohallintoyhteistyö	350 000
Yhteensä	20 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 28.70.20 (SADe-ohjelma)	8 000
Siirto momentilta 28.90.30	5 000
Muu muutos yhteensä	-4 850
Yhteensä	8 150
2011 talousarvio	20 000 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	11 850 000
2009 tilinpäätös	7 500 000

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 039 480 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaisen valtionosuuden ja -avustusten maksamiseen

2) verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen maksamiseen

3) enintään 20 000 000 euroa harkinnanvaraisen korotuksen maksamiseen valtionosuuteen.

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytettävä taiteen perusopetuksen perushinta on 1,40 euroa ja yleisen kulttuuritoimen perushinta 3,50 euroa asukasta kohden.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yleinen osa	253 635
Sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus	7 252 778
<i>Laskennalliset kustannukset</i>	<i>21 262 981</i>
— sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset	17 224 731
— esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset	4 038 250
<i>Kuntien rahoitusosuus</i>	<i>-14 010 203</i>

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat **30 574**

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus **-37 500**

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus **20 000**

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 -v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa) **1 688**

Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnäkövero **4 360**

Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset **513 945**
Yhteensä **8 039 480**

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 34,11. Valtionosuuksiin on tehty 1,6 prosentin kustannustason tarkistus lukuun ottamatta kuntien yleistä kulttuuritoimea ja asukaskohtaista taiteen perusopetusta. Valtionosuuksien määräytymisen perusteena oleva vuodenvaihteen 2009/2010 asukasluku on 5 323 693.

Määrärahan mitoitukseen liittyvät hallituksen esitykset

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosenttia nostetaan 34,08 prosentista 34,11 prosenttiin vuonna 2011. Valtionosuusprosentin nostaminen 0,03 prosenttiyksiköllä liittyy sosiaali- ja terveydenhuollon uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtion rahoitusosuus on 50 % ja tulkkaukspalvelujen siirron toteuttamiseen kustannusneutraalisti. Määrärahan mitoituksessa on muutosten nettovaikutuksena otettu huomioon 3 374 000 euroa.

Hallitus esittää kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamista siten, että vuoden 2011 veroperustemuutoksista johtuvat verotulomenetykset kompensoidaan kun-

nille lisäämällä valtionosuuksia 129 000 000 eurolla vuodesta 2011 lähtien.

Lisäksi hallitus esittää kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamista siten, että kunnille maksettavaa valtionosuutta vähennetään valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmähankkeiden rahoittamiseen liittyen 10 000 000 eurolla vuosina 2011—2014 ja Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksen rahoittamiseen varautumisen johdosta 1 250 000 eurolla vuonna 2011.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Terveystieteiden laitoksen mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 5 000 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lastensuojelulain (417/2007) muuttamisesta 1.1.2011 lukien siten, että lapsiperheiden kotipalvelun saantia tehostetaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 600 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) muuttamisesta siten, että tuki sidotaan 1.3.2011 lukien kansaneläkkeisiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 200 000 euroa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yleinen osa, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perusosa	
— keskimääräinen euromäärä	
(30,94 €/as) * vv. 2009/2010 asukasluvu	164 715
Korotusosat	
— saaristokorotus	9 923
— syrjäisyyskorotus	32 441
— taajamarakennekorotus	33 488
— kielikorotus	5 133
— asukasluvun muutokseen perustuva korotus	7 935
Valtionosuus yhteensä	253 635

Sosiaali- ja terveydenhuolto, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perushinta	
— 0—6-vuotiaat (6 359,31 euroa/as)	2 620 958
— 7—64-vuotiaat (294,55 euroa/as)	1 179 926
— 65—74-vuotiaat (861,73 euroa/as)	414 266
— 75—84-vuotiaat (5 195,43 euroa/as)	1 645 850
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (14 266,09 euroa/as)	1 540 495
Työttömien lukumäärän mukaan (568,90 euroa/as)	115 747
Työttömyysasteen mukaan (51,89 euroa/as)	278 625
Vammaisten lukumäärän mukaan (15,47 euroa/as)	82 195
Lastensuojelun tarpeen mukaan (43,71 euroa/as)	233 597
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	8 111 659

Perushinta	
— 0—6-vuotiaat (826,09 euroa/as)	340 618
— 7—64-vuotiaat (895,60 euroa/as)	3 587 647
— 65—74-vuotiaat (2 108,30 euroa/as)	1 013 538
— 75—84-vuotiaat (4 063,66 euroa/as)	1 287 319
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (7 050,60 euroa/as)	761 345
Sairastavuuden mukaan (384,81 euroa/as)	2 049 035
Terveystieteiden laskennalliset kustannukset yhteensä	9 039 502

Syrjäisyyskerroin	73 188
Saaristokerroin	382

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteensä 17 224 731

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimenrahoitus, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perushinta (6 710,31 euroa/6—15 v.)	3 045 047
Korotukset	
— Asukastiheys	184 281
— 13—15-vuotiaat	380 914
— Kaksikielisyys	46 053
— Saaristoisuus	1 736

— Ruotsinkieliset 6—15-vuotiaat	24 963
— Vieraskieliset 6—15-vuotiaat	31 618

Esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset yhteensä 3 714 612

Kirjastot (54,63 euroa/as)	297 681
Kuntien yleinen kulttuuritoimi (3,50 euroa/as)	18 633
Taiteen perusopetus (1,40 euroa/as, 299 kuntaa)	7 324

Yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset yhteensä 323 638

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset yhteensä 4 038 250

Kuntien rahoitusosuus

Asukasluku	5 323 693
Rahoitusosuus, euroa/as	2 631,67
Rahoitusosuus, 1 000 euroa	14 010 203

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualan kunnan lisäosat (1 000 euroa)

Erityisen harvan asutuksen kunnat	22 650
Saaristokunnat	4 664
Saamelaisten kotiseutualan kunnat	3 259
Yhteensä	30 574

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (1 000 euroa)

Lisäykset	Vähennykset	Netto
755 792	-793 292	-37 500

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset (1 000 euroa)

Valtionosuuden vähennykset	
— valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmähankkeiden rahoitus (-1,88 euroa/as)	-10 000
— varautuminen Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksen rahoitukseen	-1 250
— harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lisäys	-5 000
— yhdistymisavustuksen kattosääntö, vuosien 2008—2011 yhdistymisavustukset yli 200 milj. euroa	-45 092
— valtionosuusuudistus, lisävaltionosuus 28 kunnalle	-30 612
Vähennykset yhteensä	-91 953

Valtionosuuden lisäykset	
— työmarkkinatukeen liittyvä korjauserä	29 549
— v. 2010 verotulomenetysten kompensatio	375 000
— v. 2011 verotulomenetysten kompensatio	129 000
— elatustuen takaisinperinnän palautukset	36 680
— tasauksen neutraalisuus	35 669
Lisäykset yhteensä	605 898

Muu rahoitus (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset	1 688
Yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnalisävero	4 360

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)
Hintatason ja laskentaperusteiden muutos

Indeksikorotus	117 605
Asukasluvun muutos ja määräytymis- tekijöiden muutos	56 629
Yhteensä	174 234

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Asetus neuvola- ja kouluterveyden- hoidosta	9 250
Vammaispalvelut	3 300
Päihdeäitien hoidon järjestäminen	3 000
Terveydenhuoltolaki	5 000
Lapsiperheiden kotipalvelun vahvistaminen	600
Vankilan perheosasto	100
Tulkkauspalvelujen siirto 1.9.2010, vuoden 2011 osuus kustannuksista	-10 600
Tulkkauspalvelujen hallintomenot	-1 060
Kotihoidon tuen, yksityisen hoidon tuen ja osittaisen hoitorahan indeksikorotus 1.3.2011	1 200
Elatustuen takaisinperinnän palautukset	4 800
Mammografiaseulontojen laajentaminen	34
Yhteensä	15 624

**Erityisen harvan asutuksen, saaristo-
kunnan sekä saamelaisten kotiseutu-
alueen kunnan lisäosat**

881

**Muut valtionosuuteen tehtävät
vähennykset ja lisäykset**

Siirto momentille 28.90.20 valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmä- hankkeiden rahoitukseen	-5 000
Varautuminen Julkisen hallinnon IT-palvelukeskuksen rahoitukseen	-1 250
Yhdistymisavustuksen kattosäännön (200 milj. euroa) ylitys v. 2008—2011	-45 099
Yhteispalvelupisteiden rahoituksen palautus	1 000
Vuoden 2010 verotulotasauksen neutraalisuus	15 485
Virve-rahoituksen palautus	1 961
Erityisen harvan asutuksen, saaristo- kunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat, lisätyn valtionosuuden rahoitus	-881

Vuoden 2011 verotulomenetyksen kompensaatio	129 000
Vuoden 2010 valtionosuuksiin tehdyn ylimääräisen korotuksen poistuminen	-30 000
Yhteensä	65 216

**Verotuloihin perustuva valtion-
osuuksien tasaus**

-14 588

Muut muutokset

Laskentaperusteiden muutokset ja koti- kuntakorvaukset yliopistojen harjoittelu- kouluille sekä valtion yleissivistäville oppilaitoksille (vuoden 2010 III LTA)	42 473
Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonlisävero	73
Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa)	29
Muut muutokset	2 839
Yhteensä	45 414

Yhteensä

286 781

2011 talousarvio	8 039 480 000
2010 III lisätalousarvio	42 473 000
2010 talousarvio	7 752 699 000
2009 tilinpäätös	7 294 799 156

**31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki
ja kuntien yhteistoiminta-avustukset (arvio-
määräraha)**

Momentille myönnetään 114 460 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kuntajakolain (1698/2009) 41 §:n mukai-
siin laskennallisiin yhdistymisavustuksiin
- 2) lain 44 §:n mukaisten valtionosuuksien
vähentämisen korvaamiseen
- 3) ennen vuotta 2008 voimassa olleen kunta-
jakolain 40 §:n (167/2005) mukaiseen inves-
tointi- ja kehittämishankkeiden tukeen
- 4) enintään 760 000 euroa kuntajakolain
16 §:n mukaisten erityisten selvitysten toimit-
tamisesta aiheutuneiden kustannusten maksa-
miseen sekä avustuksiin kunnille niistä kustan-
nuksista, joita niille aiheutuu yhdistymiseen
liittyvistä esiselvityksistä
- 5) enintään 1 000 000 euroa kunnan perus-
palvelujen valtionosuudesta annetun lain

(1704/2009) 67 §:n mukaisten yhteistoiminta-avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Säännökset yhdistymisavustusten muodosta ja tasosta on uudistettu vuoden 2008 alusta ja sen jälkeen toteutettavissa kuntajaon muutoksissa. Samalla on luovuttu kuntajaon muutosten yhteydessä erikseen maksettavasta investointi- ja kehittämishankkeiden tuesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yhdistymisavustus	
— vuoden 2011 kuntien yhdistymiset, 6 liitosta	8 064
— vuoden 2010 kuntien yhdistymiset, 4 liitosta	4 621
— vuoden 2009 kuntien yhdistymiset, 32 liitosta	67 100
— vuoden 2008 kuntien yhdistymiset, 1 liitos	-
— vuoden 2007 kuntien yhdistymiset, 14 liitosta	2 856
Yhteensä, 57 liitosta	82 641

Valtionosuusmenetysten kompensatio	
— vuoden 2011 yhdistymiset	1 868
— vuoden 2010 yhdistymiset	975
— vuoden 2009 yhdistymiset	22 805
— vuoden 2008 yhdistymiset	933
— vuoden 2007 yhdistymiset	978
Yhteensä	27 559
Investointi- ja kehittämishankkeiden tuki	
— vuoden 2007 yhdistymiset	2 500
Kuntajakolain mukaiset selvityskustannukset ja yhdistymisiin liittyviin esiselvityksiin myönnettävä avustus (enintään)	760
Yhteistoiminta-avustukset (enintään)	1 000
Kaikki yhteensä	114 460

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Kuntien yhdistymisiä	32	4	6	3
Kuntien määrän vähennys	-67	-6	-6	-6
Määräraha, milj. €	142,0	114,0	114,5	44,6
— josta ko. vuoden yhdistymisten osuus, milj. €	112,2	7,1	9,9	7,2

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2011 talousarvio	114 460 000
	2010 talousarvio	114 008 000
	2009 tilinpäätös	133 606 823
Yhdistymisavustus	-2 037	
Valtionosuusmenetysten kompensatio	889	
Investointi- ja kehittämishankkeiden tuki	1 600	
Yhteensä	452	

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

Selvitysosa: Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella.

Yleisillä energiaverotuilla edistetään ammattimaisen toiminnan ja energiaintensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja käyttöä. Maa- ja puutarhatalouden energiaverotuella tuetaan maatalouden tulonmuodostusta.

(40.) Tuki työnantajille (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio	70 000 000
2009 tilinpäätös	50 994 734

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 148 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valmisteverojärjestelmän kautta maksettavaan

1) kasvihuoneviljelijöiden tukeen

2) alusliikenteen tukeen

3) sähkön tuotannon tukiin

4) energiaintensiivisten yritysten veronpalautukseen

5) verottomasta käytöstä johtuviin palautuksiin

6) energiaverotukeen maa- ja puutarhataloudelle.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

1) kasvihuoneviljelijöiden tuki: laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994 10 a §)

2) alusliikenteen tuki: laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994 9 § 4 kohta)

3) sähkön tuotannon tuet: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 8 §)

4) energiaintensiivisten yritysten veronpalautus: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 8 a §)

5) verottomasta käytöstä johtuvat palautukset: laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994 9 § 2, 3, 5, 6 kohdat), laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 12 § 1 mom. ja 21 § 1 mom.)

6) energiaverotuki maa- ja puutarhataloudelle: laki maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden palautuksesta (603/2006).

Määrärahan arvioitu käyttö	€
1. Kasvihuoneviljelijöiden tuki	2 000 000
2. Alusliikenteen tuki	3 300 000
3. Sähkön tuotannon tuet	10 200 000
4. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus	30 000 000
5. Verottomasta käytöstä johtuvat palautukset	79 500 000
6. Energiaverotuki maa- ja puutarhataloudelle	23 000 000
Yhteensä	148 000 000

2011 talousarvio	148 000 000
2010 talousarvio	114 000 000
2009 tilinpäätös	106 389 469

92. EU ja kansainväliset järjestöt

Selvitysosa: EU:n vuoden 2011 talousarvioesityksen laadintaa vaikeuttaa edelleen talouskehityksen epävarmuus. EU:n talous on kääntymässä varovaiseen nousuun, mutta kansallisten budjettien vakautustoimet tulevat heijastumaan myös EU:n talousarvioon. Komission talousarvioesityksen maksumäärärahojen taso on 1,05 % EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n jäsenvaltioiden valtuuskuntien matkakulujen korvaamisesta annetun päätöksen mukaisten matkustusmenojen sekä matkustusmenoihin liittyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa neuvoston ja sen työryhmien kokouksiin osallistumisesta aiheutuvien matkamenojen korvauksen ennakkoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Siltä osin kuin matkustamisesta aiheutuu menoja, joita EU ei hyväksy korvattavaksi, ne maksetaan toimintamäärärahoista. Jäsenvaltioiden on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä neuvoston pääsihteerille tilitys jäsenvaltiolle osoitetun määrärahan käytöstä.

Vastaava tulo on merkitty momentille 12.28.93.

Määrärahan arvioitu jakautuminen hallinnonaloittain

Hallinnonala	€
21. Eduskunta	-
22. Tasavallan Presidentti	119 900
23. Valtioneuvosto	213 400
24. Ulkoasiainministeriö	578 000
25. Oikeusministeriö	187 000
26. Sisäasiainministeriö	277 200
27. Puolustusministeriö	27 600
28. Valtiovarainministeriö	264 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriö	90 000

30. Maa- ja metsätalousministeriö	327 900
31. Liikenne- ja viestintäministeriö	110 800
32. Työ- ja elinkeinoministeriö	352 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriö	86 800
35. Ympäristöministeriö	165 400
Yhteensä	2 800 000

2011 talousarvio	2 800 000
2010 talousarvio	2 400 000
2009 tilinpäätös	2 550 000

40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen katsotaan saavan Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana.

Selvitysosa: Suomen katsotaan hyötävän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 7 500 000 euroa, mikä vastaa pankin vuonna 2009 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä sovittiin 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön ja Pohjoismaiden Kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden Investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot.

2011 talousarvio	7 500 000
2010 talousarvio	7 000 000
2009 tilinpäätös	6 478 211

67. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen

2) vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli 31.12.2009 lunastamatta noin 1,0 milj. euroa.

2011 talousarvio	170 000
2010 talousarvio	170 000
2009 tilinpäätös	—

68. *Suomen osuus Kansainvälisen jälleerakennus- ja kehitys pankin peruspääoman korotamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 460 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen jälleerakennus- ja kehitys pankin (IBRD) peruspääoman korotuksesta aiheutuvan vuoden 2011 Suomen osuuden 3,46 milj. euron suuruisen ensimmäisen erän maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää arvonsäilytysveloitteesta mahdollisesti aiheutuviin maksuihin.

Valtuus

1) Vuonna 2011 saadaan sitoutua Kansainvälisen jälleerakennus- ja kehitys pankin pe-

ruspääoman korotukseen, josta aiheutuu menoja vuosina 2011—2015 yhteensä 16,7 milj. euroa.

2) Vuonna 2011 saadaan sitoutua Kansainvälisen jälleerakennus- ja kehitys pankin takuupääomakorotukseen vuosina 2011—2015 yhteensä 265,5 milj. euron arvosta.

Selvitysosa: Kansainvälisen jälleerakennus- ja kehitys pankin (IBRD) pääomakorotuksen johdosta saadaan kohdan 1) ja kohdan 2) valtuuksilla merkitä uusia osakkeita ja sitoutua takuupääoman korotukseen Suomelle tulevan osuuden verran.

Pankin kokonaispääoma muodostuu sisäänmaksetuista pääomapanoksista ja takuupääomasta. Sisäänmaksetun pääoman osuus on noin 6 % takuupääoman kattaessa loput 94 % pankin koko pääomasta. Takuupääoma on rahoitettava jäsenmaiden toimesta vain, jos pankin omien velvoitteiden täyttäminen sitä vaatii. Suomen osuus pankin sisäänmaksetusta pääomasta nousi korotuksen myötä 50,7 milj. eurosta 67 milj. euroon ja takuupääomasta 265,5 milj. eurolla nykyisestä noin 789,3 milj. eurosta yhteensä noin 1 054,7 milj. euroon. Korotuksen jälkeen Suomen osuus IBRD:n koko peruspääomasta nousee noin 1 121,7 milj. euroon, joka on noin 0,50 % IBRD:n noin 224 479 milj. euron kokonaispääomasta.

Momentin vasta-arvot on laskettu valuuttakurssilla EUR/USD=1,23. Määrärahaa voidaan käyttää myös arvonsäilytysveloitteesta mahdollisesti aiheutuviin maksuihin, koska Kansainväliselle jälleerakennus- ja kehitys pankille suoritettuihin maksuihin sisältyy arvonsäilytysvelvoite suhteessa Yhdysvaltain dollariin.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vuoden 2011 sitoumukset	3 460	3 460	3 460	3 460	2 860	16 700

2011 talousarvio 3 460 000

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 770 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Euroopan unionille suoritettavien arvonnalisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen
- 2) Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksuosuuksista niihin säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä (2007/436/EY).

EU:n omat varat sisältävät

- 1) sekalaisia tuloja ja perinteisiä omia varoja eli tulleja ja sokerimaksuja

2) jäsenvaltioiden suoritettavat arvonnalisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvan maksut (ALV-maksu ja BKTL-maksu).

Suomen EU:n puolesta keräämät perinteiset omat varat eivät sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät seuraaviin neuvoston asetuksiin (EY)

- 1) N:o 1150/2000: asetus EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta
- 2) N:o 1553/1989: asetus arvonnalisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä
- 3) N:o 2223/1996: asetus markkinahintaisen bruttokansantulon muodostamisesta.

Määräraha perustuu EU:n neuvoston esitykseen vuoden 2011 talousarvioksi.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Arvonnalisäveropohjaan perustuvat maksut	242 000 000	
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	1 454 000 000	
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	74 000 000	
Yhteensä	1 770 000 000	
2011 talousarvio	1 770 000 000	
2010 talousarvio	1 800 000 000	
2009 tilinpäätös	1 647 902 623	

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja menoja. Osalla lukuun sisältyvistä määrärahoista varaudutaan harkinnanvaraisiin tai säädöserusteisiin ennakoimattomiin menoihin.

95. Satunnaiset säädöserusteiset menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2011 talousarvio	300 000
2010 talousarvio	300 000
2009 tilinpäätös	124 808

96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole erikseen määrärahaa.

2011 talousarvio	5 000 000
2010 talousarvio	5 000 000
2009 tilinpäätös	5 000 000

97. Valtion saatavien turvaaminen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion laina- ja takaussaatavien perintään
- 2) valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamiseen ja hoitoon
- 3) aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen

5) kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2011 talousarvio	100 000
2010 talousarvio	80 000
2009 tilinpäätös	149 364

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset budjetoidaan vuonna 2011 myöntöpäätöksen perusteella poiketen tulojen ja menojen kohdentamista koskevista yleisistä määräyksistä. Valtuusmenettelyn piiriin kuuluvat valtionosuudet ja -avustukset budjetoidaan kuitenkin maksuperusteisesti.

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Maailmantalouden suhdanteet vaikuttavat vahvasti Suomeen. Osaamisen, hyvinvoinnin ja kilpailukyvn varmistaminen yli taloudellisen taantumana edellyttää panostamista koulutukseen tutkimukseen, luovuuteen, kulttuuriin ja innovaatiotoimintaan. Taloudellisesta taantumasta johtuva työttömyyden, erityisesti nuorisotyöttömyyden voimakas kasvu on erityinen haaste koulutus- ja nuorisopolitiikalle. Ministeriö on laatinut vuoteen 2020 ulottuvan toimintastrategian, joka osaltaan vastaa toimintaympäristön haasteisiin.

Esiopetusikäisten määrä kasvaa ja peruskouluikäisten määrä vähenee. Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikäluokka alkaa pienentyä. Korkea-asteelle siirtyvien ikäluokassa ei tapahdu olennaisia muutoksia. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa.

Luovan työn, toiminnan ja tuotannon sekä kulttuurisisältöjen digitaalisen käytön merkitys kasvaa tietoyhteiskuntakehityksen myötä. Yhteiskunnan edelleen moninaistuessa ja eriytyessä nousee haasteeksi yhteisöllisyyttä edistävän kansalaistoiminnan vahvistaminen. Alueiden erilaistuminen on haaste tasa-arvoisten palveluiden ylläpitämiseksi maanlaajuisesti.

Heikentyvä kuntatalous edellyttää kuntarakenteen ja kuntien palvelurakenteiden uudistamisen jatkamista.

Hallinnonalan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Koulutus- ja tiedepolitiikka

Korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on turvattava koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että koulutustaso lähestyy maailman kärkeä. Aikuiskoulutusta tehostamalla voidaan pidentää työuria ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä.

Opetuksen ja tutkintojen korkea laatu on koulutuksen vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden edellytys. Koulutuksen laadun jatkuvaan kohottamiseen ja laadun varmistukseen kiinnitetään huomiota kaikilla koulutusasteilla. Erityisenä painopisteenä on perusopetuksen sekä korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laadun kehittäminen. Lukiokoulutuksen kehittäminen käynnistetään. Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntakehitystä vahvistetaan.

Tavoitteena on, että

- perusopetuksen oppimistulokset ovat parhaiden joukossa kansainvälisissä vertailuissa
- suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee
- korkeakoulujen opiskelija-opettajasuhde paranee ja
- tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.

Korkeakoulujen opiskelija (FTE)¹⁾-opettajasuhde

	2006	2007	2008 arvio ²⁾	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Ammattikorkeakoulut	16,6	16,5	16,6	16,5	16,5	16,4
Yliopistot	8,7	8,8	8,4	8,4	8,3	8,3

¹⁾ Kokoaikaiseksi (Full Time Equivalent) muutettu laskennallinen opiskelijamäärä, yliopistoissa opetus- ja tutkimushenkilökunta (pl. laskennallinen tuntiopetus ja tutkijakoulupaikat)

²⁾ AMK toteutuma, YO arvio

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2006	2007	2008	2009 arvio ¹⁾	2010 arvio	2011 arvio
T&K-menojen BKT-osuus (%)	3,45	3,47	3,72	3,92	3,9	3,9
Tutkimushenkilöstön osuus työllisistä (%)	2,55	2,41	2,40	2,4	2,4	2,4
Tieteelliset julkaisut miljoonaa asukasta kohden (kpl) ²⁾	1 700	1 700	1 900	1 900	1 900	2 000

¹⁾ Vuoden 2009 tiedoissa T&K menojen BKT-osuus Tilastokeskuksen arvio, tutkimushenkilöstön osuus arvio, tieteelliset julkaisut toteutuma.

²⁾ Lähde ISI Web of Knowledge (artikkelit, katsausartikkelit, kommentit, kirjeet ja konferenssijulkaisut)

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tehostetaan toimia koulutuksesta valmistumisen nopeuttamiseksi, koulutuksen työelämävastaavuuden vahvistamiseksi ja ilman ammatillista koulutusta jäävien osuuden vähentämiseksi. Opintojen nopeuttamiseksi lisätään opinto-ohjausta ja opinto-ohjaajien koulutusta, uudistetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita, käynnistetään ohjelma ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi, uudistetaan korkeakoulujen opiskelijavalintaa ja kehitetään korkeakouluopintojen suunnittelu-, ohjaus- ja seurantajärjestelmiä. Näyttötutkintojärjestelmän hyödyntämistä parannetaan. Jatketaan ammatillisen koulutuksen palvelukyvyyn vahvistamista kokoamalla järjestäjäverkkoa ammattiopistostrategian mukaisesti. Jatketaan aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa. Kehitetään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta antavien opettajien ja ohjaajien osaamista. Opintotuki edistää tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia, päätoimisen opiskelun edellytyksiä ja osaavan työvoiman saatavuutta.

Tavoitteena on, että

- perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta välittömästi jatko-opintoihin siirtyvien osuus nousee
- tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lyhenee ja koulutuksen läpäisy paranee
- korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee
- tutkinnon suorittaneiden työllistyminen paranee
- vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä on vähintään 60 % vuonna 2012 ja
- koulutustarjonnan ja työvoimatarpeen kohtaanto paranee.

Perusopetuksen suorittaneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)¹⁾

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet	41,9	42,9	44,2	45,3	45,5	45,5
— perustutkintoon johtava koulutus	40,1	40,7	41,9	42,5	42,5	42,5
— valmistavat koulutukset ²⁾	1,8	2,2	2,3	2,8	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	51,1	50,8	50,6	50,5	50,5	51,2
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
— peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
— kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä</i>	91,2	91,5	92,5	93,0	93,0	93,7
<i>Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä</i>	4,3	4,7	4,8	5,3	5,5	5,5
Yhteensä	95,5	96,2	97,3	98,3	98,5	99,2

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Kansanopistoissa järjestettävää perusopetuksen lisäopetusta koskevat luvut ovat arvioita myöskin vuosilta 2006—2008.

²⁾ Sisältää vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, talouskoulupetuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan kokeilukoulutuksen (ammattistartin).

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%)¹⁾

	2005	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
<i>Ylioppilastutkinto</i>							
työllistyneet (ei opiskelevat)	17,9	18,0	19,0	18	17	17,0	16,0
jatko-opintoihin siirtyneet (työllisinä)	22,7	24,1	25,8	25	24,5	24,0	23,0
jatko-opintoihin siirtyneet (ei työllisinä)	40,8	38,8	37,1	39	41	42,0	45,0
<i>Ammatillinen perustutkinto</i>							
<i>(opetussuunnitelmaperusteinen)²⁾</i>							
työllistyneet	61,4	62,6	-	65,0	64,0	65,0	66,5
jatko-opintoihin siirtyneet	10,2	10,2	-	8,7	9,5	9,5	9,5
<i>Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)</i>							
työllistyneet	77,1	79,6	-	82,1	80,0	81,0	82,0
jatko-opintoihin siirtyneet	3,0	3,8	-	3,0	3,0	3,0	3,0
<i>Ammattitutkinto²⁾</i>							
työllistyneet	81,0	82,8	-	85,0	84,0	84,5	85,0
jatko-opintoihin siirtyneet	3,0	3,2	-	2,8	3,0	3,0	2,5
<i>Erikoisammattitutkinto</i>							
työllistyneet	95,6	96,0	-	96,4	95,5	96,0	96,5
jatko-opintoihin siirtyneet	0,5	0,9	-	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus</i>							
työllistyneet	83,0	84,0	86,2	87,2	84,0	86,0	87,0
jatko-opintoihin siirtyneet	4,6	4,5	3,8	3,3	4,0	4,0	4,0
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus</i>							
työllistyneet	91,0	90,9	91,5	92,5	91,0	92,0	92,0
jatko-opintoihin siirtyneet	1,3	1,3	1,3	1,2	1,4	1,4	1,4

Ylempi korkeakoulututkinto

työllistyneet	84,2	84,9	85,0	85,6	84,5	85,0	85,5
jatko-opintoihin siirtyneet	4,3	5,0	4,5	3,8	5,3	5,0	5,0

Tohtorintutkinto

työllistyneet	83,4	80,5	79,4	80,6	81,0	82,0	83,0
maasta muuttaneet	7,1	8,3	9,5	8,2	9,0	8,0	8,0

¹⁾Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntirekisteri. Kuvaava tarkasteluvuotta edeltävänä vuonna tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tarkasteluvuoden lopussa. Työlliset opiskelijat lasketaan työllisiin, pl. ylioppilaisiin, jossa ne on eroteltu omaksi kohdaksi.

²⁾Tilastokeskus tarkistaa vuoden 2007 aineistoa siinä ilmenneen virheellisuuden vuoksi.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)¹⁾

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,2	25,1	25,1	24,9	24,8	24,6
Ylempi korkeakoulututkinto	27,4	27,5	28,6	27,1	27,0	26,8

¹⁾Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus.

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista¹⁾

	2005 toteutu- ma	2006 toteutu- matoteutumato- toteutumato- toteutumato-	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	84,3	86,1	86,2	86,2	86,3	86,5	86,5
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	57,0	56,6	58,3	58,1	59,0	60,5	62,5
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	58,6	61,3	59,8	59,8	62,0	64,0	66,0
Alempi ja ylempi korkeakoulu- tutkinto (7 vuotta)			49,2	56,0	55,0	60,0	64,0

¹⁾Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen duaalimallin pohjalta, joka perustuu toisistaan poikkeaviin tutkintoihin ja tehtäviin. Korkeakoulujen rakenteita kehitetään vuonna 2010 valmistuvan rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelman pohjalta. Tavoitteena on kansainvälisen huippuosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakouluyksiköt.

Tavoitteena on, että

- opetuksen ja tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuvat
- korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus lisääntyy ja
- korkeakoulujen tuloksellisuus paranee.

Korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuus ja opiskelijoiden liikkuvuus

	2007	2008	2009 arvio ¹⁾	2010 arvio ²⁾	2011 arvio
Tieteelliset julkaisut/opetus- ja tutkimus- henkilökunta (yo)	1,90	1,89	2,00	2,10	2,15
Tohtorintutkinnot/professorit (yo)	0,67	0,67	0,72	0,72	0,73
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (yo)	5 897	6 195	6 800	7 200	8 200
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (amk)	5 299	6 294	6 700	7 000	7 500

¹⁾ 2009 tohtorintutkinnot/professori toteutuma, muut arvioita.

²⁾ Vuoden 2010 luvut ovat kansainvälistymisen osalta vuosien 2010—2012 keskimääräisiä tavoitteita ja tunnuslukujen osalta tavoitetilaa vuoteen 2012.

Pätevän ja osaavan opetushenkilöstön saatavuus tulee varmistaa. Tässä tarkoituksessa huolehditaan opettajankoulutuksen riittävydestä ja parannetaan opettajien työolosuhteita. Opettajien mahdollisuuksia jatkuvaan osaamisen kehittämiseen parannetaan Osaava-ohjelmalla.

Tavoitteena on, että

- opettajien kelpoisuustilanne ja opettajien täydennyskoulutusmahdollisuudet paranevat ja
- halukkuus hakeutua opettajankoulutukseen säilyy niin, että hakijoita luokanopettajakoulutukseen on vuosittain vähintään 5 000.

Opettajien kelpoisuus¹⁾

	2005	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Yleissivistävän koulutuksen opettajista kelpoisia, %	88	88	89	90	90
Ammatillisen peruskoulutuksen opettajista kelpoisia, %	76	75,2	78	79	79

¹⁾ Päätoimiset opettajat

Asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan myös sukupuolen mukaan.

Opetustoimen henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen

	2008 ¹⁾	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Perusopetus ja lukiokoulutus	21 550	21 000	33 700	34 000
Ammatillinen aikuiskoulutus	4 540	4 500	5 900	6 000
Vapaa sivistystyö	680	640	900	950

¹⁾ Opetushallituksen ja lääninhallitusten /aluehallintovirastojen järjestämä täydennyskoulutus.

Opiskelijat ja tutkinnot¹⁾

	2006	2007	2008	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Esiopetus						
— opiskelijamäärä	57 930	57 510	56 880	57 800	58 000	58 000
Perusopetus						
— uudet opiskelijat	58 000	57 650	57 030	56 700	57 700	57 500
— päättötodistuksen saaneet	65 790	65 570	66 810	65 700	65 000	64 000
— opiskelijamäärä	568 720	560 610	551 710	545 000	526 000	521 000
Lukiokoulutus						
— uudet opiskelijat	39 400	38 520	38 500	38 500	38 000	38 000
— suoritettut ylioppilastutkinnot ²⁾	32 790	33 100	32 600	33 000	33 000	33 000
— opiskelijamäärä	114 140	112 390	111 300	109 700	110 000	110 000
Ammatillinen peruskoulutus³⁾						
— uudet opiskelijat	64 710	67 710	68 400	71 300	69 500	69 500
— suoritettut tutkinnot	37 280	38 860	39 110	40 500	42 000	43 500
— opiskelijamäärä ⁴⁾	150 450	156 860	161 760	164 170	163 950	164 230
Ammatillinen lisäkoulutus⁵⁾						
— uudet opiskelijat	31 000	33 500	32 500	34 300	34 450	34 450
— suoritettut tutkinnot	16 170	18 100	17 700	18 500	18 520	18 900
— opiskelijamäärä oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa	33 840	35 000	34 000	35 840	36 000	36 000
— opiskelijamäärä oppisopimuskoulutuksessa	22 150	24 500	27 231	27 200	27 300	27 300
Ammattikorkeakoulun perustutkinnot						
— aloittaneet	32 370	32 120	32 590	33 500	34 500	34 963
— suoritettut tutkinnot	20 767	20 570	20 951	20 044	21 800	22 000
— opiskelijamäärä	115 760	114 730	113 390	115 828	115 400	115 400
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot						
— aloittaneet	1 380	1 770	1 990	2 300	2 400	2 400
— suoritettut tutkinnot	150	362	681	941	1 798	2 000
— opiskelijamäärä	2 070	3 300	4 380	5 366	5 540	5 600
Yliopiston perustutkinnot⁶⁾						
— uudet opiskelijat	20 150	19 648	19 643	20 169	19 600	19 600
— suoritettut alemmat korkeakoulututkinnot	3 814	5 879	13 876	10 535	12 000	13 000
— suoritettut ylemmät korkeakoulututkinnot	13 128	13 884	21 825	10 535	14 900	14 900
— opiskelijamäärä	152 165	152 196	140 558	145 033	145 000	145 000
Yliopiston tohtorintutkinnot	1 409	1 526	1 527	1 642	1 600	1 600

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2009 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen, oppisopimuskoulutuksena järjestetyn perus- ja lisäkoulutuksen opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

²⁾ Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

³⁾ Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetus-suunnitelmaperusteisenä että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

⁴⁾ Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

⁵⁾ Uudet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

⁶⁾ Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot.

Taide- ja kulttuuripolitiikka

Taide ja kulttuuri edistävät väestön hyvinvointia ja elämänlaatua sekä vahvistavat kulttuurista pääomaa. Vahvistamalla kulttuurin perustaa, luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia ja kulttuurin taloutta edistetään sivistystä, luovuutta, osaamista ja innovatiivisuutta, alueiden elinvoimaisuutta sekä työllisyyden ja kansantalouden kehitystä.

Keskeiset kulttuuripolitiikan alueet ovat taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeus- ja audiovisuaalinen politiikka. Kulttuuripolitiikan keinoin edistetään myös eri hallinnonaloja läpäisevien kehittämistehtävien, kuten kestävä kehityksen, arkkitehtuuripolitiikan, luovuus- ja innovaatiopolitiikan, alueiden kehittämispolitiikan, lapsi- ja nuorisopolitiikan sekä terveys- ja hyvinvointipolitiikan toimeenpanoa, sekä huolehditaan maahanmuuttajien ja muiden eri väestöryhmien kulttuurisista tarpeista.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Kulttuurin perustan vahvistaminen

Kulttuurin perustaa vahvistetaan edistämällä kulttuurin ja tiedon saatavuutta, kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen säilymistä, taide-, kulttuuriperintö- ja mediakasvatusta sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen taide- ja kulttuurihallinnon toimivuutta ja kulttuurin kansainvälistymistä ottaen huomioon toimintaympäristön globaalit, teknologiset ja kestävä kehityksen haasteet.

2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannetaan kehittämällä taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmää, monipuolistamalla taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia, kehittämällä toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää sekä vahvistamalla kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edellytyksiä.

3. Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia vahvistetaan parantamalla paikallisesti ja alueellisesti kulttuuripalveluiden ja kulttuuriperinnön saatavuutta ja saavutettavuutta sekä edistämällä kulttuurisen moninaisuuden kehitystä.

4. Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Kulttuurin taloutta ja luovan talouden kehitysedellytyksiä vahvistetaan kehittämällä ja laajentamalla kulttuurin rahoituspohjaa, tukemalla kulttuurivientiä sekä parantamalla tekijänoikeuksien hyödyntämistä.

Taiteen ja kulttuurin tunnuslukuja

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
<i>Kulttuurisen perustan vahvistaminen</i>			
Valtion (OKM:n hallinnonala) tuki taiteelle, milj. euroa	430,3	483,5	420,0
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden toteutuneet:			
— henkilötyövuodet	2 760	2 770	2 790
— esitysten määrä	11 754	11 534	11 800
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden toteutuneet:			
— henkilötyövuodet	1 156	1 160	1 165
— konserttien määrä	1 639	1 716	1 790
Suomen Kansallisoopperan			
— kuukausipalkkaisen henkilöstön määrä	546	544	550
— esitysten määrä	289	317	339

Suomen Kansallisteatterin			
— henkilöstön määrä	335	333	330
— esitysten määrä	701	724	750
— EU:n Kulttuuri-ohjelmasta tukea saaneet yhteistyöhankkeet, joissa mukana suomalaistoimijoita pää- tai yhteisjärjestäjinä	19	17	17
— OKM:n tukemat kulttuuriviennin ja -vaihdon hankkeet	101	143	155
— Museoilta myönnettyt henkilötyövuodet	1 158	1 158	1 183
— Pää- ja sivukirjastojen määrä	833	815	815
— Vähälevikkisen laatukirjallisuuden ostotuella hankittujen kirjojen osuus yleisten kirjastojen kirjahankinnoista, %	2,6	2,6	2,6
— Myönnettyjen valtiontakuiden määrä, 1 000 euroa	251 078	1 159 694	250 000

Luovan työn tekijät

— Taiteilijoille myönnettyt apurahat ja avustukset, 1 000 euroa ¹⁾	17 886	18 486	..
— Uusien vuosiapurahan saajien/hakijoiden määrä	232/2 019	277/1 979	..
— Uusien vuosiapurahan saajien määrä hakijoiden määrästä %	11	14	..
— Kulttuurialan työllisten osuus kaikista työllisistä %	4,28	..	4,25
— Taidealan ammattien työttömien työnhakijoiden määrä	3 275	4 270	..
— Taiteilijaeläkkeiden kokonaismäärä (31.12.)	1 038	1 049	1 047
— Uusien taiteilijaeläkkeiden saajien määrä suhteessa hakijoiden määrään, %	8,55	8,88	7,51
— Suomalais-venäläisen kulttuurifoorumin partnereiden määrä	197	113	120

Kulttuuri ja kansalaiset

— Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden kävijät, 1 000 henk.	2 473	2 419	2 480
— Valtion tuki/kävijä €	17	20	20
— Suomen Kansallisteatterin yleisökontaktit, 1 000 henk.	171	162	190
— Valtion tuki/yleisökontakti €	56	61	52
— Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden kuulijat, 1 000 henk.	714	639	640
— Valtion tuki/kuulija €	56	80	79
— Suomen Kansallisopperan yleisökontaktit, 1 000 henk.	268	252	250
— Valtion tuki/yleisökontakti €	124	136	152
— Museoiden kävijät valtionosuuden piirissä ja muissa päätoimisesti hoidetuissa museissa, 1 000 henk.	3 538	3 375	3 500
— Valtion tuki/kävijä €	9	12	12
— Kotimaisten elokuvien teatteriensi-illat	15	20	20
— Kotimaisten elokuvien katsojat elokuvateattereissa, 1 000 henk.	1 586	990	1 600
— Yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	99 260	98 827	99 000
— Fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	55 611	54 344	55 000
— Kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	45 957	51 572	53 000
— Kulttuuritapahtumissa käynnit, 1 000 henk.	1 920	1 870	1 900

Kulttuuri ja talous

— Kulttuurin %-osuus arvonlisäyksestä	3,19	..	3,30
— Luovien alojen yritystoiminnan valtakunnallisiin hankkeisiin osallistuneiden henkilöiden/yritysten määrä	84/45	846/223	550/220
— Kulttuurin yksityinen kulutus, 1 000 euroa	66 450	..	70 000
— Valtion tuki kulttuuritapahtumien kokonaistuloista % ²⁾	9	9	9

¹⁾ Yksityishenkilöille ja työryhmille, ei yhteisöille, myönnetty tuki. Mukana ei ole taiteilijaprofessorien ja läänintaiteilijoiden palkkoja eikä taiteen palkintoja.

²⁾ Finland Festivals ry:n jäsenfestivaalit

Liikuntapolitiikka

Liikuntapolitiikan tavoitteena on edistää liikunnallista elämäntapaa, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä tukea eettisesti kestävästä kilpa- ja huippu-urheilusta.

Liikuntapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Riittämättömästi liikkuvia kansalaisia aktivoidaan terveyttä ja toimintakykyä edistävään, elämäntavan mittaiseen säännölliseen liikkumiseen. Painopisteenä ovat lapset ja nuoret, huonokuntoiset, ylipainoiset miehet ja erityistarpeita vaativat henkilöt. Yhdyskuntasuunnittelun tueksi tuotetaan tietoa liikuntaa suosivista yhdyskuntarakenteista ja arkiympäristöistä. Yhteisessä ja kaikille avoimessa liikuntakulttuurissa otetaan huomioon erityistarpeita vaativat väestöryhmät. Tavoitteita toteutetaan terveyttä edistävän liikunnan ohjelmilla sekä tukemalla liikunta- ja muiden järjestöjen toimintaa ja laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen rakentamista. Liikuntatutkimusta kohdennetaan tuottamaan tietoa väestön liikuntakäyttäytymistä ja liikkumattomuutta määrittävistä tekijöistä.

2. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Luodaan edellytyksiä paikallistasoisen toiminnan kehittämiseksi suuntaamalla tukea liikuntaseurojen toimintaan sekä paikallistasoiseen yhteistoimintaan. Kehitetään koulutus- ja ohjaustoiminnan laatua lasten ja nuorten, harraste- ja terveysliikunnan sekä kilpa- ja huippu-urheilun toiminnossa. Maahanmuuttajien inklusiota ja kotoutumista edistetään liikunnan avulla.

3. Eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivan huippu-urheilun tukeminen

Parannetaan tavoitteellisen huippu-urheilun toimintaedellytyksiä. Tuetaan toimenpiteitä, joilla vahvistetaan valmentajien osaamista ja urheilijoiden valmentautumismahdollisuuksia, vammais-urheilun integroitumista sekä urheilun kansainvälisten tapahtumien hakua ja järjestämistä. Luodaan edellytyksiä antidopingtoiminnan tehostamiselle sekä urheilijoiden koulutautumismahdollisuuksille ammattiin.

Liikunnan tunnuslukuja

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
--	-------------------	-------------------	---------------

Liikunnallisen elämäntavan edistäminen

Vapaa-ajan liikuntaa harrastavat (väh. 2 krt/vko) 15–64 -vuotiaat, %¹⁾

— miehet	67	66	69
— naiset	73	72	75

Vapaa-ajan liikuntaa harrastavat (väh.4 krt/vko) 15—64 -
vuotiaat, %²⁾

— miehet	29	31	35
— naiset	34	32	35

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen³⁾

— Liikunnan kansalaistoimintaan osallistuvat, milj.	1,1	1,1	1,1
— Lasten ja nuorten (6—18 -vuotiaat) osallistuminen seuratoimintaan			
— määrä	430 000	424 000	424 000
— josta poikia		234 000	234 000
— josta tyttöjä		190 000	190 000
— % osuus kansalaistoimintaan osallistuvista	43	43	43

Eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivan huippu-
urheilun tukeminen

Urheilija-apurahat	95	95	125
--------------------	----	----	-----

¹⁾Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys (AVTK) -tutkimus 2010, arvio 2011 OKM (liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan, niin että ainakin lievästi hengästyy ja hikoilee).

²⁾Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys (AVTK) -tutkimus 2010, arvio 2011 OKM

³⁾Lähde: Kansallinen liikuntatutkimus 2010

Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteet sijoittuvat kolmelle tulosalueelle: nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007—2011 toimeenpanoa jatketaan ja annetaan eduskunnalle selonteko sekä valmistellaan uusi ohjelma toimintakaudelle 2012—2015.

Nuorisopolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen, yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen. Nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä kehitetään. Tavoitteena on mahdollistaa nuorten aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen yhteiskunnan asioihin nuorten uudet toimintatavat ja yhteisöt huomioon ottaen, mikä saattaa lisätä myös nuorten äänestysaktiivisuutta.

2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

Tuetaan nuorisolain muutosten edellyttämän monialaisen viranomaisyhteistyörakenteen käyttöönottoa kunnissa sekä etsivän nuorisotyön laajentamista koko maata kattavaksi. Nuorille suunnataan elämäntaitoja parantavia toimenpiteitä. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on nuorten arjen- ja työelämävalmiuksien vahvistaminen sekä nuorisotyöttömyyden vähentäminen. Pajatoiminnan teho lisääntyy etsivän nuorisotyön avulla. Ehkäisevällä päihde- ja huumeuudella vähennetään nuorten huumeiden ja alkoholin käyttöä ja kokeilua.

3. Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

Nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan tehostamalla valtioneuvoston nuoriin kohdistuvaa sukupolypolitiikkaa tavoitteena nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Huolehditaan vuonna 2007 valmistuneen valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan

kehittämisohjelman toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista. Seurataan lasten ja nuorten elinoloja vuonna 2010 käyttöön otettujen uusien elinoloindikaattorien avulla.

Nuorisotyön ja -politiikan tunnuslukuja

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
<i>Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen</i>			
Nuorten aktiivinen kansalaisuus			
— Nuorisotoimialan tuetut järjestöt (lkm)	105	115	120
— Jäseniä järjestöissä (hlöä)	850 000	815 000	820 000
<i>Nuorten sosiaalinen vahvistaminen</i>			
Nuorten työpajatoiminta			
— Pajat, lkm	210	210	210
— Nuoret pajoissa, lkm/vuosi	8 081	11 304	11 000
— Koulutukseen, työhön tai muuhun ohjattuun toimintaan sijoittuneet, %	70	76	75
— Nuorisotyöttömät, lkm	22 550	34 700	30 000
<i>Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen</i>			
Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut			
— Kuntia palvelujen piirissä (lkm)	240	217 ¹⁾	250
— Nuoret palvelujen piirissä (%)	75	82	90

¹⁾ Kuntien rakennemuutoksesta johtuen kuntien määrä supistui huomattavasti 1.1.2009 lähtien.

Kirkollisasiat

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvat evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkkokunta sekä muut uskonnolliset yhdyskunnat. Lisäksi toimialaan kuuluu hautaustoimen yleinen järjestäminen, jossa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle kirkolle, ortodoksiselle kirkkokunnalle ja muille uskonnollisille yhdyskunnille ja edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista.

Kansainvälinen yhteistyö

Vahvistetaan suomalaisen koulutuksen ja osaamisen vientiä hyödyntämällä olemassa olevaa kansainvälistä kiinnostusta sekä suomalaisten koulutuksen järjestäjien ja muiden toimijoiden korkeaa osaamista.

Vaikutetaan Euroopan unionissa sekä kansainvälisissä järjestöissä Suomen tavoitteiden edistämiseen koulutus- ja tutkimuspolitiikkaa, kulttuuri-, audiovisuaali-, liikunta- sekä nuorisopolitiikkaa koskevissa asioissa.

Valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2009	2010	2011	2010/2011 muutos
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	685 500	740 671	791 767	51 096
29.10.34	Koulurakentaminen	55 700	55 700	53 200	-2 500
29.20.30	Ammatillinen koulutus	624 809	653 673	686 339	32 666
29.30.30	Vapaa sivistystyö	157 569	163 359	166 609	3 250
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	135 461	147 240	148 629	1 389
29.30.32	Oppisopimuskoulutus	126 237	135 151	140 552	5 401
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	19 684	20 195	20 519	324
29.40.30	Ammattikorkeakoulut	390 472	403 546	409 174	5 628
29.80.30	Kirjastot	3 832	4 421	4 471	50
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	67 938	78 866	80 107	1 241
29.80.32 ja 52	Museot	30 875	37 642	38 240	598
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	0
29.80.34	Kirjastorakentaminen	5 400	6 000	5 000	-1 000
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	16 183	16 599	17 151	552
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	18 794	18 886	18 978	92
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	7 539	7 815	8 085	270
Yhteensä		2 346 099	2 489 870	2 588 929	99 059
Arvio valtionosuuksien jakautumisesta					
Kunnat ja kuntayhtymät (42,5 %)		997 092	1 058 195	1 100 295	42 249
— Kunnat		-378 895	-402 057	-418 112	-16 055
— Kuntayhtymät		1 375 987	1 460 252	1 518 407	58 303
Yksityiset (57,5 %)		1 349 007	1 431 675	1 488 634	57 160

Vuoden 2011 valtionosuusprosentti on opetustoimessa 41,89.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

Arpajaislain (1047/2001) mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkaus Oy:n varsinainen tuottoarvio vuodelle 2011 on 469,6 milj. euroa eli 1,5 % enemmän vuoden 2010 talousarvioon verrattuna. Varsinaisen tuottoarvion lisäksi Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen rahastoa puretaan yhteensä 16,2 milj. euroa, jolloin veikkausvoittovaroja on käytettävissä yhteensä 485,8 milj. euroa. Tuottoarvio on kohdennettu edunsaajille jakosuhteiden mukaisessa suhteessa.

Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.40.53 tieteen tukemiseen 94,5 milj. euroa, momentilta 29.80.52 taiteen tukemiseen 207,8 milj. euroa, momentilta 29.90.50 liikunnan tukemiseen 135,0 milj. euroa ja momentilta 29.91.50 nuorisokasvatustyön tukemiseen 48,6 milj. euroa.

Tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi luvuissa 29.40, 80, 90 ja 91 vuodelle 2011 ehdotetaan 989,4 milj. euroa, mistä 485,8 milj. euroa eli 49,1 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

Veikkausvoittovarot ja samoihin tarkoituksiin myönnettyt muut määrärahat, milj. euroa

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	TP	TP	TP	TP	TP	TP	TA	TAE
Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus	87,3	89,8	90,8	110,6	115,2	119,5	-	-
— veikk.varat	59,0	48,5	39,9	36,5	24,7	13,1	-	-
— budj.varat	28,3	41,3	50,9	74,1	90,5	106,4	- ¹⁾	-
Tiede	239,5	239,8	261,3	270,6	283,7	332,1	348,1	381,3
— veikk.varat	75,7	75,7	79,5	76,6	77,1	86,9	89,9	94,5
— budj.varat	163,8	164,1	181,8	194,0	206,6	245,2	258,2	286,8
Taide	243,2	260,0	274,3	281,6	311,2	363,9	383,5	411,2
— veikk.varat	128,6	136,8	150,4	152,3	164,5	191,3	197,9	207,8
— budj.varat	114,6	123,2	123,9	129,3	146,7	172,6	185,6	203,3
Liikunta	90,0	93,1	99,1	101,4	106,7	127,6	130,3	135,6
— veikk.varat	88,1	90,0	97,8	100,1	104,0	124,3	128,5	135,0
— budj.varat	1,9	3,1	1,3	1,3	2,7	3,3	1,8	0,6
Nuoriso	30,8	34,3	39,9	42,7	47,0	55,6	59,2	61,5
— veikk.varat	28,6	31,5	35,2	36,0	37,4	44,7	46,2	48,6
— budj.varat	2,2	2,8	4,7	6,7	9,6	10,9	13,0	12,9
Veikkausvoittovarot yhteensä ilman kirjastoa	321,0	334,0	362,9	365,0	383,2	447,2	462,7	485,8
Veikkausvoittovarot yhteensä	380,0	382,5	402,8	401,5	407,9	460,3	462,7	485,8

¹⁾ Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus on siirretty vuodesta 2010 lukien rahoitettavaksi valtiovarainministeriön pääluokasta.

Eräisiin käyttötarkoituksiin varatut määrärahat veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta (euroa)

	Veikkausvoittovarot	Yleiset budjettivarat	Yhteensä
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot	2 712 000	2 443 000	5 155 000
Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	59 030 000	235 711 000	294 741 000
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	38 148 000	41 959 000	80 107 000
Valtionosuus ja -avustus museoille	18 162 000	20 078 000	38 240 000
Liikunnan koulutuskeskukset	20 670 000	597 000	21 267 000
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja etsivä nuorisotyö	1 970 000	12 523 000	14 493 000

Hallinnonalan tietohallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tietohallintostrategian 2006—2015 toteuttamista jatketaan. Tietohallintostrategian linjausten mukaisesti opetuksen, tutkimuksen ja kulttuurin yhteistä tietopohjaa vahvistetaan ja uudet palvelut toteutetaan sähköisinä. Hallinnonalalla siirrytään kaikessa hallinnon sisäisessä ja virastojen välisessä toiminnassa yksinomaan sähköiseen asiointiin ja sähköiseen hallintoon. Tietohallinnon kustannustehokkuutta parannetaan edelleen. Keskei-

siä keinoja ovat yhteisten palvelujen ja muiden resurssien käytön lisääminen ja yhteistyö hankintojen toteuttamisessa.

Tietohallintostrategian mukaisia hankkeita vuonna 2011 ovat asianhallinnan perustoiminnallisuuden laajentaminen ja sen yhteyteen liitetyt tulosohjaus ja tulosjohtamisen prosessit.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Tuottavuusohjelman toimenpiteitä selvitetään yksityiskohtaisemmin asianomaisten lukujen yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on noin 49 henkilötyövuotta.

Tuottavuusohjelman mukaiset henkilöstövuosivähennykset opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla vuonna 2011

Opetus- ja kulttuuriministeriö	-6,0
Opetushallitus	-12,4
Valtion yleissivistävät oppilaitokset	-0,8
Valtion ammatilliset oppilaitokset	-0,6
Suomen Akatemia	-4,0
Arkistolaitos	-3,0
Kotimaisten kielten tutkimuskeskus	-2,4
Varastokirjasto	-0,6
Valtion taidemuseo	-3,6
Museovirasto	-10,0
Näkövammaisten kirjasto	-4,0
Kansallinen audiovisuaalinen arkisto	-2,0
Yhteensä	-49,4

Yliopistojen ja harjoittelukoulujen tehokkuus- ja tuottavuustavoitteet on sisällytetty yliopistojen rahoitusperusteisiin ja talousohjaukseen 266,2 henkilötyövuotta vastaavana määrärahavähennyksenä. Henkilöstövuosien määrää ei säädellä yliopistoissa valtion talousarvion kautta.

Toiminnassa otetaan lisäksi huomioon valtioneuvoston 4.2.2010 tekemä periaatepäätös toimintameno- ja säästöjen aikaansaamisesta.

Talousarvioesitykseen liittyvät sukupuolivaikutukset

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahoista yli puolet on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä.

Naisten ja miesten koulutustaso eroaa nuorissa ikäryhmissä varsin huomattavasti naisten eduksi. Perusopetuksen suorittamatta jättäminen, pelkän perusopetuksen varaan jääminen sekä ammatillisen tai korkeakoulutuksen keskeyttäminen on tyypillistä erityisesti poikaoppilaille ja miesopiskelijoille. Perusopetuksen laadun parantamisen, joustavan perusopetuksen käytäntöjen, ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen kehittämisen (ammattistartin) ja ammatillisen koulutuksen lisättyjen opiskelijapaikkojen arvioidaan pidemmällä aikavälillä pienentävän erityisesti ilman ammatillista koulutusta jäävien osuutta väestöstä ja siltä osin sukupuolten koulutustasoeroja.

Tyttöjen ja poikien segregoituneet opiskeluvaihtoehdot pitävät yllä työelämän segregaatiota. Jatkeetaan toimia, joilla vaikutetaan tyttöjen ja poikien opiskeluvaihtoihin.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toiminnot suuntautuvat lähtökohtaisesti sukupuolineutraalisti. Toisaalta esimerkiksi liikuntatoimen valtionavustuspolitiikan lähtökohtana on liikuntalain mukainen tasa-arvon edistäminen, ja tämä otetaan huomioon avustuskriteereissä. Eri-

tyisenä painopisteenä liikuntatoimessa on sukupuolinäkökulman huomioonottaminen valmentaja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi. Nuorisotyössä rahoitusta voidaan tarvittaessa suunnata eriytetysti tyttöjä ja poikia koskeviin hankkeisiin. Monikulttuurisuuden lisääntyessä eriytetyn toiminnan tarve tulee kasvamaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tilastoinnin ja tutkimusten avulla hallinnonalaansa toimintojen sukupuolivaikutuksia ja ottaa nämä huomioon talousarviota laadittaessa.

Pääluokan nimike on muutettu.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
29.10.34	<i>Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— yleissivistävän koulutuksen perustamishankevaltuus	86,50	36,00
	— laajuuksien vahvistamisvaltuus	55,00	-
29.30.52	<i>Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— perustamishankevaltuus	1,00	-
	— laajuuksien vahvistamisvaltuus	1,50	-
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	— Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	361,46	314,58
29.80.34	<i>Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— perustamishankevaltuus	5,00	4,50
	— laajuuksien vahvistamisvaltuus	3,50	-
29.80.54	<i>Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin</i> (kiinteä määräraha)		
	— valtionavustus Svenska Teaternin peruskorjaukseen	30,00	-
29.80.75	<i>Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— perusparannus- ja pienhankevaltuus	1,60	1,60

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	243 441	118 347	114 405	- 3 942	- 3
01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 590	25 943	25 266	- 677	- 3
02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 639	21 517	21 748	231	1
03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 773	8 759	8 748	- 11	- 0
04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)	—	2 289	2 289	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	4 061	4 511	4 711	200	4
22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	14 563	15 313	15 438	125	1
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	160 197	30 800	30 800	—	—
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	585	585	585	—	—
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnol- liseen toimintaan (kiinteä määräraha)	2 524	2 547	2 620	73	3
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	1 968	2 083	2 200	117	6
(88.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	1 540	4 000	—	- 4 000	- 100
10. Yleissivistävä koulutus	700 363	855 094	904 658	49 564	6
01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 792	46 482	45 450	- 1 032	- 2
02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2	6	6	—	—
20. Yleissivistävän koulutuksen kehittä- minen (siirtomääräraha 2 v)	16 144	10 889	12 889	2 000	18
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistä- vän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	562 379	740 671	791 767	51 096	7
34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitos- ten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	64 700	55 700	53 200	- 2 500	- 4
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 346	1 346	1 346	—	—
20. Ammatillinen koulutus	636 462	666 363	699 019	32 656	5
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 425	8 300	8 290	- 10	- 0
20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026	3 026	3 026	—	—
21. Ammatillisen koulutuksen kehittämi- nen (siirtomääräraha 2 v)	1 434	1 364	1 364	—	—
30. Valtionosuus ja -avustus ammatilli- sen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	623 577	653 673	686 339	32 666	5
30. Aikuiskoulutus	492 317	502 958	512 161	9 203	2
20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	15 359	24 233	24 247	14	0
21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 104	3 010	1 985	- 1 025	- 34

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	156 666	163 359	166 609	3 250	2
31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	139 226	147 240	148 629	1 389	1
32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	140 493	135 151	140 552	5 401	4
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	19 684	20 195	20 519	324	2
52. Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	1 000	—	—
53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	9 786	8 770	8 620	- 150	- 2
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 477 302	2 607 267	2 782 041	174 774	7
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 171	9 333	12 969	3 636	39
02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 315	20 465	19 309	- 1 156	- 6
03. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 645	2 530	2 443	- 87	- 3
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 587	1 615	1 599	- 16	- 1
(05.) Yliopistojen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 000	10	—	- 10	- 100
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	25 320	21 436	22 736	1 300	6
30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	393 248	403 546	409 174	5 628	1
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 620 428	1 678 576	1 838 293	159 717	10
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	169 941	209 099	234 711	25 612	12
52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	—	5 500	5 607	107	2
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	86 905	89 964	94 467	4 503	5
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	15 847	15 193	15 733	540	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
(87.) Valtion rahoitus Aalto-yliopiston pääomaan (kiinteä määräraha)	45 895	100 000	—	- 100 000	- 100
88. Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan (kiinteä määräraha)	50 000	50 000	25 000	- 25 000	- 50
89. Valtion rahoitus julkisoikeudellisten yliopistojen pääomasijoituksiin (kiinteä määräraha)	—	—	100 000	100 000	0
70. Opintotuki	869 466	890 413	937 135	46 722	5
01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	685	699	686	- 13	- 2
52. Opintolainojen valtioneuvoston (arviomääräraha)	36 334	32 500	36 400	3 900	12
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	765 921	789 020	824 505	35 485	4
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	24 466	27 100	29 200	2 100	8
58. Avustus vuokratilustusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	4 494	4 494	5 244	750	17
59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	37 566	36 600	41 100	4 500	12
80. Taide ja kulttuuri	375 409	385 453	411 163	25 710	7
01. Taiteen keskustoimikunnan ja taide-toimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 443	5 200	5 085	- 115	- 2
02. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 556	18 948	18 729	- 219	- 1
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 678	2 570	2 685	115	4
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 863	19 527	19 813	286	1
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 968	6 484	6 447	- 37	- 1
06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 520	6 692	6 814	122	2
07. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	825	616	614	- 2	- 0
08. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	967	978	971	- 7	- 1
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	—	—	17 500	17 500	0
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (arviomääräraha)	3 832	4 421	4 471	50	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	29 952	40 868	41 959	1 091	3
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	12 468	19 480	20 078	598	3
33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106	106	106	—	—
34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 400	6 000	5 000	- 1 000	- 17
(36.) Euroopan kulttuuripääkaupunki 2011 -hankkeen avustus (siirtomääräraha 2 v)	2 000	—	—	—	—
40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	252	252	252	—	—
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	11 695	10 375	8 875	- 1 500	- 14
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	12 583	13 160	13 160	—	—
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	204 433	197 922	207 828	9 906	5
53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	18 000	18 634	18 824	190	1
54. Valtionavustus taide- ja kulttuuri-laitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	3 745	3 764	3 096	- 668	- 18
55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	2 600	2 500	- 100	- 4
56. Kulttuuriviennin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	800	100	100	—	—
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 500	1 500	2 100	600	40
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739	739	239	- 500	- 68
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	5 080	4 500	3 900	- 600	- 13
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	4	17	17	—	—
90. Liikuntatoimi	127 631	130 361	135 550	5 189	4
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)	124 300	128 521	134 953	6 432	5
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha)	3 331	1 840	597	- 1 243	- 68

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
91. Nuorisotyö	55 613	61 290	61 456	166	0
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	44 740	46 267	48 583	2 316	5
51. Nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö ja ehkäisevä huumetyö (siirtomääräraha 2 v)	10 873	15 023	12 523	- 2 500	- 17
52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)	—	—	350	350	0
Yhteensä	5 978 005	6 217 546	6 557 588	340 042	5
Henkilöstön kokonaismäärä	34 631	3 564	3 515		

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tiede-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittamisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan osaamisen ja luovuuden perustaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnallista tuloksellisuutta koskevat alustavat tavoitteet:

1. Ministeriön strateginen toiminta on toimintaympäristön muutoksia ennakoivaa ja ministeriön toimialaa ohjaavaa. Tiedolla johtaminen tukee ministeriön päätöksentekoa ja strategista toimintaa.

2. Lainsäädäntöprosessi on selkeästi ja suunnitelmallisesti johdettu. Lainsäädännön valmistelu on laadukasta ja asiantuntevaa.

3. Toiminnan ja talouden suunnittelussa varaudutaan talouden ja työllisyyden kehityksestä aiheutuviin vaikutuksiin. Toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

4. Ministeriön johtaminen ja toimintatavat tukevat asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista ja henkilöstön työhyvinvointia. Kehitetään ministeriön henkilöstöstrategian mukaisesti pitkäjänteistä ja ennakoivaa henkilöstösuunnittelua ja johtamista.

01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 266 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman palkkaus-, matka-, kokous-, koulutus- ja tiedotus- sekä muihin vastaaviin toimintamenoihin.

Selvitysosa:
Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	27 629	26 143	25 366
Bruttotulot	714	200	100
Nettomenot	26 915	25 943	25 266
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 702		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 377		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	225
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	84
Hallinnonalan tietohallinnon kehittämisen kertaluonteisen lisäyksen poisto	-800
Uudelleenkohdentamisen palautus	450
Uudelleenkohdentaminen	-460
Tuottavuustoimet (-6 htv)	-176
Yhteensä	-677

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	25 266 000
2010 III lisätalousarvio	152 000
2010 talousarvio	25 943 000
2009 tilinpäätös	27 590 000

02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 748 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) oppimateriaalin kehittämiseen ja tuottamiseen

2) enintään 910 000 euroa ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalimyynnin liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen

3) 290 000 euroa avustuksena saamelaiskäräjille jaettavaksi saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Selvitysosa: Opetushallitus toimii opetustoimialan toimeenpanon, seurannan ja

kehittämisen asiantuntijakeskusvirastona, joka toteuttaa toimialan opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden valmistelu-, päätös- ja toimeenpanotehtävät sekä koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen tähtäävän informaatio-ohjauksen ja hanketoiminnan. Opetushallitus seuraa koulutuksen järjestämistä ja koulutuksen tuloksellisuutta mm. oppimistulosten seuranta-arvioinnein sekä toteuttaa virastolle erikseen säädetyt ja määrätyt hallinto- ja palvelutehtävät. Opetushallitus tuottaa päätöksentekoa varten koulutustietoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Opetushallitukselle seuraavat tavoitteet:

Koulutuksen normatiiviseen ohjaukseen:

— esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamisen käynnistäminen sekä lukiokoulutuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon valmistelun tukeminen

— ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämisen tuki sekä uusien ammatillisten perustutkintojen ja ammattikoulutukseen valmistavien koulutusten perusteiden toteutuksen ohjaus ja varmistaminen

— ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden valmisteleminen ja päättäminen.

Informaatio-ohjaukseen ja hanketoimintaan:

— esi- ja perusopetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, lukiokoulutuksen, ammattikoulutuksen, taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön ja muun aikuiskoulutuksen sekä niiden tukipalvelujen tuloksellisuuden parantamista tukevat kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeet

— perusopetuksen laadun kehittämissohjelman ja hanketoiminnan toimeenpano

— hyvien käytäntöjen, toimintamallien ja -menetelmien tuottaminen ja levittäminen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa

— koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista tukevan opetustoimen henkilöstön lisäkoulutuksen toimeenpano, erityisenä kohteena oppilaitosjohdon lisäkoulutus

— työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ammattiosaamisen näyttöjen tuki

— ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpanoon liittyvät tehtävät.

Koulutuksen järjestämiseen ja koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen:

— koulutuksen ja sen palvelurakenteen kehittämistä palvelevan tiedon tuottaminen, jallostaminen ja levittäminen

— koulutuksen rahoitusjärjestelmän tiedonkeruun, laskennan ja raportoinnin toimeenpano

— koulutuksen indikaattorien ja kansainvälisen tiedonvaihdon toimeenpano

— perusopetuksen ja ammattikoulutuksen oppimistulosten seuranta-arviointien toteuttaminen.

Erikseen säädettyihin ja määrättyihin tehtäviin:

— koulutus- ja tutkintotoimikuntien palvelut
— eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen ja ammattikoulutuksen opintosuoritusten siirtojärjestelmän tehtävät

— opiskelijavalintapalvelujen uudistamisen ja yhtenäisen tieto- ja palveluarkkitehtuurin valmistelun käynnistäminen

— opiskelijaksi hakeutuvien tiedotuksen, neuvonnan ja ohjauksen sähköisen palvelun uudistamisen kehittäminen ja valmistelu

— määrällisten työvoima- ja koulutustarpeiden ennakointi sekä osaamistarpeiden ennakoitumallin kehittäminen.

Toiminnallinen tehokkuus

Opetushallituksen tuottavuuden lisäämiseksi jatketaan toimintaprosessien ja sähköisten palveluiden kehittämistä. Tuloksellisuuden seurannan tunnuslukuja ja raportointi otetaan käyttöön. Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tavoitteena on tarjota ajankohdasta tietoa ja tukea opetustoimen tuloksellisuutta sekä turvata vähälevikkisen oppimateriaalin saatavuus. Tavoitteena on liiketaloudellisen toiminnan taloudellisen kannattavuuden säilyminen supistuvilla markkinoilla.

Tuotokset ja laadunhallinta

Opetushallituksen suoritteet, kpl

	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
1. Perustoiminnan tuotoksia					
Opetussuunnitelmien perusteet	4	-	7	4	2
Tutkinnon perusteet/ammattikoulutus					
— Perustutkinnot	8	28	23	32	5
— Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot	41	39	33	40	40
— Perusopetuksen oppimistulosten arviointi	4	2	1	3	4
— Koulutustiedon lataukset koulutusnetistä	9,2 milj.	11,6 milj.	14,4 milj.	15,0 milj.	15,0 milj.
— Ammatillisen, lukiokoulutuksen, ammattikorkeakoulun ja yliopistojen yhteishaun hakijamäärät	353 600	285 000	297 000	307 000	307 000
— Opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksiin osallistuneiden määrät	23 202	24 700	26 200	27 000	27 000

2. Maksullisen palvelutoiminnan tuotokset

Julkisoikeudelliset suoritteet

— Opetushallinnon tutkinto	418	375	253	320	320
— Päätös korkeakoulututkinnon tunnustamisesta	554	411	563	500	500
— Valtionhallinnon kielitutkinnot	2 310	2 070	1 660	2 000	2 000
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen tutkintomaksut (kpl)	42 555	46 131	49 074	43 000	43 000

Liiketaloudelliset suoritteet

— Koulutettavapäivät	10 268	10 442	12 199	10 000	8 000
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arviointi	128	98	81	80	80
— Tilatut konsultoinnit ja arvioinnit	118	87	10	3	31
— Myydyt julkaisut ja oppimateriaali-tuotteet	96 400	88 573	80 963	66 500	65 000
— Ulkomaisten tutkintojen vastaavuus-lausunnot	56	43	50	40	40

3. Palvelukyvyyn tunnuslukuja

— Näyttötutkintojen ja valmistavan koulutuksen järjestämisedellytysten arvioinnin käsittelyaika (kk)	4,2	4,0	3,6	5,0	5,0
— Tutkinnon tunnustamista koskevien päätösten käsittelyaika (kk)	3,0	3,2	4,0	4,0	4,0
— Maksullisten koulutusten asiakas-tyytyväisyys	4,2	4,2	4,2	4,1	4,1

Henkilöstövoimavarat

Toiminnan tuloksellisuutta tuetaan jatkamalla johtamisjärjestelmän kehittämistä. Tuottavuusohjelman tavoitteita toteutetaan henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Henkilöstön tehtäväkuvia ja osaamisalueita kehitetään ja

uudistetaan vastaamaan viraston tehtäviä ja resursseja. Kehittämisen ja muuta toimintaa kohdennetaan nykyistä laajempiin sekä kansallisen koulutuspolitiikan kannalta vaikuttaviin ohjelmiin.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Henkilötyövuodet (momentti 29.01.02)	282,9	268,1	266	254
Henkilötyövuodet (muut momentit)	23,5	18,4	25	25
Määräaikaiset koko henkilöstömäärästä %	9,3	7,2	7,5	7,5
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko (1—5)	3,2	3,2	3,5	3,6
Sairaspoissaolot, työpäivää/htv	9,1	10,1	9,3	9,0
Koulutustasoindeksi	5,9	6,1	6,0	6,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	29 109	28 317	29 048
Bruttotulot	8 225	6 800	7 300
Nettomenot	20 884	21 517	21 748
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 990		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 745		

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, vähälevikkinen oppimateriaalituotanto (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	1 335	1 000	950
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 518	1 950	1 860
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-183	-950	-910
Kustannusvastaavuus, %	88	51	51
Hintatuki	177	950	910
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	100	100	100

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 726	2 180	2 100
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 366	2 050	1 910
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	360	130	190
Kustannusvastaavuus, %	115	106	110

**Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet
(1 000 euroa)**

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Maksullisen toiminnan tuotot	2 710	2 400	2 430
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 478	2 400	2 430
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	232	-	-
Kustannusvastaavuus, %	109	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	132
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	64
Opiskelijavalintapalveluiden turvaaminen	820
Uudelleenkohdentaminen	-385
Tuottavuustoimet (-12,4 htv)	-364
Muu muutos yhteensä	-36
Yhteensä	231

2011 talousarvio	21 748 000
2010 III lisätalousarvio	535 000
2010 talousarvio	21 517 000
2009 tilinpäätös	21 639 000

03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 748 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 144 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen

2) 1 684 000 euroa ulkomailla tapahtuvan Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen mukaan lukien ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien yliopisto-opettajien ja muiden opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 47 henkilön, palkkaukseen

3) 2 802 000 euroa opiskelija-, harjoittelija-, opettaja-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin.

Momentille saa nettobudjetoida EU:n rahoittamien Elinikäisen oppimisen ohjelman ja Nuorisotoimintaohjelman sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman Nordplus-ohjelman apurahoja koskevat tulot ja menot.

Selvitysosa:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO (Centre for International Mobility)

— edistää kansainvälistä vuorovaikutusta suomalaisessa koulutuksessa ja työelämässä sekä kulttuuri-, nuoriso- ja kansalaistoimen alueella

— tukee toiminnallaan kansainvälisen liikkuvuuden lisäämistä ja suomalaisen koulutuksen ja kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä ja kilpailukykyä

— toteuttaa apuraha- ja muita liikkuvuusohjelmia sekä vastaa Euroopan unionin koulutus-, kulttuuri- ja nuoriso-ohjelmien, Kansalaisten Eurooppa ja Management Partnership -ohjelman kansallisesta toimeenpanosta sekä pohjoismaisen Nordplus- ja Nordkurs-ohjelman toimeenpanosta

— järjestää neuvonta- ja tietopalvelua ja markkinoi suomalaista koulutusta kansainvälisesti, painopistealueina ovat Aasia, erityisesti Kiina ja Intia, Pohjois-Amerikka sekä Venäjä

— tukee Suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa

— järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa

— lisää tietotekniikan hyväksikäyttöä tiedotuksessa, neuvonnassa ja koulutuksessa.

Määrälliset tavoitteet

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Elinikäisen oppimisen ohjelma (LLP)	17 650	19 198	18 600	19 995
— Suomesta lähteneet	11 344	12 658	11 900	13 165
— Suomeen saapuvat	6 306	6 540	6 700	6 830
EU:n nuorisotoimintaohjelmaan (YiA) osallistuvat	3 083	2 429	2 500	2 500
Kahdenvälinen ja monenkeskinen yhteistyö	1 995	1 601	2 110	2 130
— Aasia	148	113	100	120
— Pohjois-Amerikka	151	130	210	210
— Venäjä	431	411	300	300
— muu harjoitteluvaihto ja apurahat ¹⁾	1 265	947	1 500	1 500
North-South -kehitysmaaohjelma	233	295	240	250
Suomen kielen ja kulttuurin edistäminen				
— kesäkurssiapurahat ja opetusvierailut	243	199	225	225
Yhteensä	23 204	23 722	23 675	25 100

¹⁾ Sisältää jatko-opiskelun ja kansainvälisen harjoitteluvaihdon sekä CIMOn tukemien opiskelijajärjestöjen organisoiman harjoittelijavaihdon.

Päätösosan kohdassa 2 tarkoitettujen palkkausmenojen määräytyvät soveltuvin osin ulkomailla työskentelevien Suomen kielen ja kulttuurin yliopisto-opettajien ohjesäännön mukaisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	11 793	11 245	32 639
Bruttotulot	2 912	2 486	23 891
Nettomenot	8 881	8 759	8 748

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 059
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	951

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	69
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	25
Uudelleenkohdentamisen palautus	50
Uudelleenkohdentaminen	-155
Yhteensä	-11

2011 talousarvio	8 748 000
2010 III lisätalousarvio	48 000
2010 talousarvio	8 759 000
2009 tilinpäätös	8 773 000

04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 289 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) enintään 915 000 euroa avustusten myöntämiseen koulutuksen arviointitoimintaan

2) korkeakoulujen arviointineuvoston toimintamenoihin.

Selvitysosa: Koulutuksen arviointineuvosto ja korkeakoulujen arviointineuvosto ovat riippumattomia asiantuntijaelimiä. Koulutuksen arviointineuvoston tehtävänä on avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä ja tu-

kea koulutuksen järjestäjiä koulutuksen arviointia koskeissa asioissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston tehtävänä on avustaa korkeakouluja ja opetus- ja kulttuuriministeriötä korkeakoulujen arvioinneissa.

Arvioinnin suuntaviivoista päätetään määrärajojen laadittavassa opetus- ja kulttuuriministeriön arviointisuunnitelmassa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	2 329	2 329
Bruttotulot	40	40
Nettomenot	2 289	2 289

2011 talousarvio 2 289 000

2010 talousarvio 2 289 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 711 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön

2) kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta aiheutuviin menoihin

3) ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Koulutuksen ja tieteen toimialan kansainväliset hankkeet	551 000
Fulbright-stipendivaihtotoiminta	330 000
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen toimialan kansainväliset hankkeet	2 761 000
Muut kansainväliset hankkeet	1 069 000
Yhteensä	4 711 000

Määrärahalla rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan monenkeskiseen kan-

sainväliseen yhteistyöhön, kahdenväliseen kulttuurivaihtoon, ulkosuomalaistoimintaan ja sukukansayhteistyöhön liittyvää toimintaa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 200 000 euroa Fulbright-stipendivaihtotoimintaa varten.

2011 talousarvio	4 711 000
2010 talousarvio	4 511 000
2009 tilinpäätös	4 061 000

22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 438 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuviin kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen

2) enintään 3 000 000 euroa suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia opilaitoksissa, yleisissä kirjastoissa ja valtionhallinnossa tapahtuvasta suojatun aineiston käytöstä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 125 000 euroa johtuen kopiointimäärän muutoksesta.

2011 talousarvio	15 438 000
2010 talousarvio	15 313 000
2009 tilinpäätös	14 563 000

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 800 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	30 800 000
2010 talousarvio	30 800 000
2009 tilinpäätös	160 197 289

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 585 000 euroa.

Käyttösuunnitelma €

1. Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	575 000
2. Paasikivi-Seura	10 000
Yhteensä	585 000

2011 talousarvio	585 000
2010 talousarvio	585 000
2009 tilinpäätös	585 000

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 620 000 euroa.

Käyttösuunnitelma €

1. Avustus Ortodoksiselle kirkolle (L 985/2006, 119 §)	2 153 000
2. Avustukset Suomen Merimieskirkolle, eräiden siirtoväen sankarihautojen hoitoon ja luovutetun alueen hautausmaiden kunnostamiseen	267 000

— mistä merimieskirkkojen rakennusavustuksiin ja rakennuslainojen hoitoon (enintään)	152 000
3. Avustus rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille	200 000
Yhteensä	2 620 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 73 000 euroa johtuen kustannustason muutoksesta käyttösuunnitelman kohdassa 1.

2011 talousarvio	2 620 000
2010 III lisätalousarvio	30 000
2010 talousarvio	2 547 000
2009 tilinpäätös	2 524 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monikeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

UNESCO:n jäsenmaksu	1 520 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	37 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston nuorisokortin osittais-sopimuksesta	5 000
Suomen maksuosuus WIPOLle	82 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	22 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuvat menot	14 000
OECD/CERI jäsenmaksu	24 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	302 000
Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	23 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	33 000
Suomen maksuosuus WADAlle	53 000
OECD/INES jäsenmaksu	25 000

Suomen maksuosuus kulttuuri- ilmaisujen moninaisuuden suojelemista ja edistämistä koskevasta UNESCO:n yleis- sopimuksesta	20 000	Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyk- senä huomioon 117 000 euroa valuuttakurssi- en ja kustannustason muutoksen johdosta.	
Suomen maksuosuus urheilun dopin- ginvastaisesta UNESCO:n yleissopi- muksesta	20 000	2011 talousarvio	2 200 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston urheilua koskevasta laajennetusta osittaissopimuksesta	20 000	2010 talousarvio	2 083 000
Yhteensä	2 200 000	2009 tilinpäätös	1 968 239
		(88.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	
		<i>Selvitysosa</i> : Momentti ja sen määrära- ha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.	
		2010 talousarvio	4 000 000
		2009 tilinpäätös	1 540 000

10. Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleissivistävän koulutuksen (esiopetus, perusopetus, lisäopetus, lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Tavoitteena on koulu- ja oppilaitosverkon toimintakyvyn, alueellisen saavutettavuuden ja vaikuttavuuden kehittäminen. Esi- ja perusopetus turvataan lähipalveluna ja lukioverkkoa sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosverkkoa kehitetään ottaen huomioon laajempi alueellinen koulutustarve ja -tarjonta.

Toiminnan keskeinen tavoite on sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa sekä kehittämällä koulua lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia edistäväksi yhteisöksi. Tämä saavutetaan turvaamalla ammattitaitoinen ja laadukas opetus, riittävä ohjaus ja tukitoimet sekä turvallinen oppimisympäristö. Lasten ja nuorten luovuutta, erilaista lahjakkuutta, innovatiivisuutta ja toimintakykyä edistetään varhaiskasvatuksesta alkaen. Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja koulutuksen keskeyttäminen vähenee. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvataan kansallisilla ja kansainvälisillä arviointi- ja tutkimustuloksilla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Suunnataan voimavaroja perusopetuksen laadun kehittämiseen. Painopisteenä on muun muassa opetusryhmien koon pienentäminen, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen ja tukitoimien, oppilaanohjauksen vahvistaminen sekä perusopetuksen vieraiden kielten tarjonnan ja valintojen monipuolistaminen. Vahvistetaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa ja koulun kerhotoimintaa sekä kehitetään koulun ja kodin välistä yhteistyötä.

Tuetaan tehostettua ja erityistä tukea sekä henkilötietojen käsittelyä, salassapitoa ja luovuttamista koskevien perusopetuslain säännösten toimeenpanoa. Kohdennetaan toimenpiteitä tukemaan oppimis- ja sopeutumisasikeuksien varhaista tunnistamista ja pedagogista arviointia sekä

opetusjärjestelyiden kehittämistä. Vakiinnutetaan kouluyhteisöjen turvallisuutta edistävä koulu-kiusaamisen vastainen Kiva-koulu -toimenpideohjelma perusopetuksen koulujen käyttöön. Tietoverkkovälitteistä peruslukutaidon ja matematiikan oppimisvalmiuksien oppimis- ja arviointiympäristöä kehitetään edelleen. Vahvistetaan koulua lasten emotionaalisten ja sosiaalisten taitojen kehittäjänä. Kehitetään tukitoimia varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen nivelvaiheessa. Joustavan perusopetuksen (JOPO) pedagogiikkaa kehitetään osana perusopetuksen 7—9 vuosiluokkien toimintaa. Koulupudokkuutta ja toisen asteen nivelvaiheen ongelmia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tehostetaan.

Tuetaan oppimisympäristöjen kehittämistä ja monipuolistamista, tieto- ja viestintätekniikan oppimista, kehitetään vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen pedagogiikkaa ja edistetään opettushenkilöstön osaamista.

Tuetaan perusopetuksen laatukriteereiden toimeenpanoa ja kehitetään perusopetuksen laadun seurannan välineitä myös muilta osin valtakunnallisen ja paikallisen päätöksenteon tarpeisiin.

Edistetään taiteen perusopetuksen saatavuutta, monipuolisuutta ja laatua.

OECD:n PISA-tutkimuksen tulokset Suomen osalta 2000—2006 ja tavoite vuodelle 2009

	2000	2003	2006	2009 ¹⁾
	toteutuma	toteutuma	toteutuma	tavoite
Lukutaito	546	543	547	538—550
Matematiikka	536	544	548	538—550
Luonnontiede	538	548	563	538—550

¹⁾ Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2001, 2004, 2007 ja 2010.

Yleissivistävän koulutuksen oppilasmäärät vuosina 2008—2011

	2008	2009	2010	2011
	toteutuma	toteutuma	arvio	arvio
Esiopetus ¹⁾	56 650	57 800	58 000	58 000
Perusopetus	551 710	545 000	526 000	521 000
Lisäopetus	2 410	2 080	2 500	2 500
Vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat	1 370	1 500	1 400	1 450
Muut vammaisoppilaat	10 740	10 580	11 000	11 200
Maahanmuuttajien valmistava opetus	1 670	2 070	2 000	2 400
Joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	-	1 270	1 450	1 700
Sisäoppilaitoksen oppilaat	630	590	650	650
Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	17 100	18 100	20 000	22 000
Nuorten lukiokoulutus	103 720	102 440	105 000	105 000
Aikuisten lukiokoulutus	22 850	22 800	25 000	25 500
— josta yli 18-vuotiaat	6 360	6 050	6 500	6 500
— aikuislukioiden/-linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 220	1 150	1 200	1 200
Taiteen perusopetus				
— musiikkioppilaitosten tunnit	1 509 000	1 509 000	1 653 000	1 653 000
— muun taiteen perusopetuksen tunnit	116 950	140 800	140 800	140 800

Aamu- ja iltapäivätoiminta				
— osallistuvat lapset	44 760	45 260	50 000	52 000
— ohjaustunnit	2 876 990	2 976 150	3 130 000	3 250 000

¹⁾ Esi- ja perusopetuksen vuoden 2008 ja 2009 lukemat ovat toteutuma syksyn ja edellisen syksyn keskiarvoja ja vuodesta 2010 eteenpäin toteutumavuoden syksyn tietoja.

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 2011 noin 78 000 kokelasta ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 210 000 koetta.

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 45 450 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Eurooppa-koulujen opettajien ja hallintohenkilökunnan palkkaus- ja eräiden muiden menojen maksamiseen

2) valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, valtion yleissivistävien erityiskoulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

3) Helsingin eurooppalaisen koulun toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomalais-venäläinen koulu ja Helsingin ranskalais-suomalainen koulu toimivat esi-, perus- ja lukio-opetuksen kouluina. Koulut kehittävät kulttuuriyhteyksi-

en ja verkottumisen kautta koulujen kielten- ja kulttuuriopetusta. Valtion yleissivistäviä erityiskouluja kehitetään. Helsingin eurooppalaisen koulun toiminta laajenee asteittain.

Oppilasmäärät

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	823	826	850	850
Suomalais-venäläinen koulu	712	699	685	704
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	474	472	464	465
Koulukotien perusopetus	160	165	165	165
Eurooppa-koulut (suomalaiset oppilaat)	540	641	650	660
Helsingin eurooppalainen koulu	30	45	110	187
Yhteensä	2 739	2 848	2 924	3 031

Ohjaustoiminnan tunnusluvut

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Ohjaustoiminta kentällä				
— ohjauskäyntejä	1 049	910	792	959
— oppilaita	763	569	588	625
Tilapäinen opetus ja kuntoutus (tukijaksot, kuntoutustutkimukset)				
— koulutettavapäiviä	3 282	3 388	3 657	2 986
Lukion suorittamista edistävä opetus (Mikael-koulu)				
— oppilaita	13	12	12	11

Henkilötyövuodet

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	69,2	71,6	70	70
Suomalais-venäläinen koulu	80,3	82,5	82	82
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	686,6	680,7	680	680
Eurooppa-koulut	30,9	31,0	31	34
Helsingin eurooppalainen koulu	3,8	12,2	40	40
Yhteensä	870,8	878,0	903	906

Määrärahan arvioitu käyttö €

Kielikoulut	3 710 000
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	34 524 000
Koulukotien perusopetus	1 622 000
EU:n Eurooppa-koulut	1 614 000
Helsingin eurooppalainen koulu	3 980 000
Yhteensä	45 450 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	60 254	61 452	63 200
Bruttotulot	6 954	14 970	17 750
Nettomenot	53 300	46 482	45 450
Siirtyneet erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 242		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 734		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Tuottavuustoimet (-0,8 htv)	-35
	Tasokorotus	35
	Yhteensä	-1 032
Palkkausten tarkistukset	454	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	398	
Siirtymäkausien päättäminen (kertaluonteista)	-304	
Helsingin eurooppalaisen koulun toiminnan käynnistymisen kertaluonteisen lisäyksen poisto	-975	
Muun kertaluonteisen lisäyksen poisto	-585	
Mikael-koulun korjaaminen	700	
Haukkarannan koulun väliaikaiset tilat	80	
Uudelleenkohdentaminen	-800	
	2011 talousarvio	45 450 000
	2010 III lisätalousarvio	322 000
	2010 talousarvio	46 482 000
	2009 tilinpäätös	55 792 000
	<i>02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)</i>	
	Momentille myönnetään nettomäärärahaa	6 000 euroa.

*Selvitysoasa:***Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)**

	2008 toteutuma	2009	
		varsinainen talousarvio	2010 esitys
Bruttomenot	7 550	7 793	7 956
Bruttotulot	7 549	7 787	7 950
Nettomenot	1	6	6
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2		

Nettobudjetoitavat tulot kertyvät ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävistä maksuista annetun opetusministeriön asetuksen (438/2001) mukaan.

2011 talousarvio	6 000
2010 talousarvio	6 000
2009 tilinpäätös	2 000

20. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 889 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yleissivistävän koulutuksen sekä siihen liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n ja OECD:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 000 000 euroa johtuen määräaikaisen vähennyksen poistumisesta.

2011 talousarvio	12 889 000
2010 talousarvio	10 889 000
2009 tilinpäätös	16 144 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 791 767 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 3 800 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 13 §:n 3 momentin mukaisille muille kuin opivelvollisille järjestettävän perusopetuksen aineenopetuksen käyttökustannuksiin

3) enintään 12 817 000 euroa avustuksina yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 17 §:n mukaiseen rahoitukseen

4) enintään 6 000 000 euroa joustavan perusopetuksen käyttökustannuksiin

5) enintään 1 300 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perusteiden opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:n mukaisten avustusten maksamiseen opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille

6) enintään 136 000 euroa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin

7) enintään 6 300 000 euroa avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainvälistämiseen

8) enintään 18 000 000 euroa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toiminnan tukemisesta, kehittämisestä ja seurannasta aiheutuviin kustannuksiin

9) enintään 30 000 000 euroa avustuksina perusopetuksen opetusryhmien koon pienentämiseen

10) enintään 10 000 000 euroa avustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen

11) enintään 17 000 000 euroa avustuksina tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen ja tukitoimien vahvistamiseen sekä oppimisvaikeuksien varhaisesta tunnistamisesta aiheutuviin kustannuksiin

12) Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen

13) enintään 12 000 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen täydentävän vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen

14) enintään 50 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen

15) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä ohjaustuntien määrä on enintään 3 250 000 tuntia. Ohjaustunnin hinta on 22,43 euroa.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 653 000 ja muussa tuntipe-

rusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 140 800 tuntia.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
1) Laskennalliset kustannukset (opiskelijamäärä * yksikköhinta)	673 848 000
— kunnallinen lukiokoulutus (102 560 * 6 136 €)	611 249 000
— yksityinen lukiokoulutus (10 140 * 6 354 € sis. alv.)	62 599 000
Kuntien rahoitusosuus	-400 599 000
Perusopetus, vaikeimmin kehitysvammaiset (1 450 * 25 937 €)	37 608 000
Perusopetus, muut vammaisoppilaat (11 200 * 16 178 €)	179 808 000
Maahanmuuttajien valmistava opetus (2 400 * 13 556 €)	32 534 000
Lisäopetus (2 500 * 6 911 €)	17 277 000
Muiden kuin oppivelvollisten esi- ja perusopetus	11 592 000
Sisäoppilaitoslisä (650 * 2 855 €)	1 856 000
Koulukotikorotus	1 406 000
Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuus	41 552 000
Opetustuntikohtainen taiteen perusopetuksen valtionosuus	72 414 000
Ulkomailla toimivien koulujen valtionosuus	2 918 000
Laskennallinen rahoitus ja valtionosuudet yhteensä	672 214 000
2) Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen aineenopetus (enintään)	3 800 000
3) Avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin ja rahoituslain 17 §:n mukainen rahoitus (enintään)	12 817 000
4) Joustavan perusopetuksen lisä (enintään)	6 000 000
5) Avustukset opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille (enintään)	1 300 000
6) Taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten valtionavustukset (enintään)	136 000

7) Oppimisympäristöjen kehittämisen ja monipuolistaminen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainvälistäminen (enintään)	6 300 000
8) Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen laadun kehittämiseen ja seurantaan (enintään)	18 000 000
9) Perusopetuksen opetusryhmien koon pienentäminen (enintään)	30 000 000
10) Kerhotoiminnan tukeminen (enintään)	10 000 000
11) Tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen ja tukitoimien vahvistaminen (enintään)	17 000 000
12) Ulkomaanopetuksen menot	150 000
13) Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	12 000 000
14) Rahoituslain 45 §:n mukaiset avustukset saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen (enintään)	50 000
15) Rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen	2 000 000
Yhteensä	791 767 000

Kohdan 8 määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oppilas- ja opiskelijahuollon sekä ohjauksen vahvistamisen toimenpiteitä.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat (ei sis. alv)

Esi- ja perusopetuksen perushinta	6 710,31 euroa/asukas
Esi- ja perusopetuksen keskimääräinen kotikuntakorvauksen perusosa	5 662,53 euroa/asukas
Lukiokoulutus	6 136,17 euroa/opisk.

Taiteen perusopetus	
— opetustuntikohtainen valtionosuus	70,10 euroa/ opetustunti
Aamu- ja iltapäivätoiminta	22,43 euroa/ ohjaustunti

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää 9 026 000 euroa kuntien osuutena lukiokoulutuksesta harjoittelukouluissa ja valtion yleissivistävissä oppilaitoksissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	9 995
Muiden kuin oppivelvollisten rahoitus	1 624
Ikäluokkien pienenemisestä aiheutuva avustusten lisäys	18 000
Muu avustusten lisäys	2 800
Aamu- ja iltapäivätoiminnan laajeneminen	2 078
Opintojen nopeuttamisen toimenpiteet (oppilas- ja opiskelijahuollon sekä ohjauksen vahvistaminen)	5 000
Muut määräytymisperusteiden muutokset	11 599
Yhteensä	51 096

2011 talousarvio	791 767 000
2010 talousarvio	740 671 000
2009 tilinpäätös	562 379 356

34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 53 200 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen perustamishankkeiden valtionavustusten sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2011 saa myöntää valtionavustusta yleissivistävän koulutuksen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 36 000 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 17 000 000 euroa saa myöntää toteutusaikaisena.

Selvitysosa: Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan rakentaa tai peruskorjata tilat 5 100 oppilaalle.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Vuonna 2011 myönnettävät valtionavustukset	
— yleissivistävä koulutus	12 000 000
Vuosina 2001—2010 myönnettyt valtionosuudet ja -avustukset	
— yleissivistävä koulutus	37 300 000
— ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	3 900 000
Yhteensä	53 200 000

Myönnettyistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015–
Ennen vuotta 2011 myönnettyt valtionosuudet ja -avustukset				
— yleissivistävät oppilaitokset	47,4	46,5	42,3	103,0
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	3,1	1,5	0,1	-
Vuonna 2011 myönnettävät valtionavustukset				
— yleissivistävät oppilaitokset	5,6	2,9	3,5	14,9
Yhteensä	56,1	50,9	45,9	117,9

2011 talousarvio	53 200 000
2010 talousarvio	55 700 000
2009 tilinpäätös	64 700 000

koulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/hemgrundskola -toimintaan, sekä eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen.

51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 346 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kerhokeskus - Koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataide-

2011 talousarvio	1 346 000
2010 talousarvio	1 346 000
2009 tilinpäätös	1 346 000

20. Ammatillinen koulutus*Selvitysosa:***Yhteiskunnallinen vaikuttavuus**

Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Keskeisiä tavoitteita ovat koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä ammatillisen osaamisen ja ammattitaidon arvostuksen lisääminen. Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edel-

lyttää nuorten koulutukseen pääsyn ja joustavien koulutusväylien turvaamista ja aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien lisäämistä.

Tavoitteeksi asetetaan, että perusopetuksen vuonna 2011 päättävistä 42,5 % sijoittuu samana vuonna ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja 3 % ammatillisen koulutuksen yhteydessä järjestettäviin valmistaviin koulutuksiin¹⁾.

Tavoitteeksi asetetaan, että vuonna 2010 ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa suorittavista 66,5 % työllistyy ja 9,5 % siirtyy jatko-opintoihin ja vastaavasti näyttötutkintona perustutkinnon suorittavista 82 % työllistyy ja 3 % siirtyy jatko-opintoihin vuoden 2011 loppuun mennessä.

Ammattiopistostrategialla pyritään riittävän vahvan rakenteellisen, toiminnallisen ja taloudellisen perustan muodostamiseen työelämän ja yksilöiden tarpeisiin vastaavan ammatillisen koulutuksen järjestämiselle alueilla ja eri alojen koulutuksessa sekä koulutuksen vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseen. Strategian keskeisinä tavoitteina ovat koulutuksen työelämävastaavuuden ja asiakaslähtöisyyden parantaminen sekä työelämän osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen maan eri osissa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät muodostavat alueellisia tai muutoin vahvoja ammattiopistoja, joiden toiminta kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen palvelut, kehittämistoiminnot ja opetusyksiköt. Pitkälle erikoistuneiden koulutuksen järjestäjien toiminta turvataan.

Työelämään muuttuviin osaamistarpeisiin vastaavaa ammatillista tutkintojärjestelmää kehitetään edelleen vahvistamalla tutkintojen työelämävastaavuutta ja osaamisperusteisuutta. Tuetaan uuden tutkintorakenteen käyttöönottoa tavoitteena yksilöllisten koulutuspolkujen rakentaminen.

Tuloksellisuuden perusteella määräytyvän rahoituksen osuus laajenee kolmeen prosenttiin yksikköhintojen laskennassa käytettävien kokonaiskustannusten määrästä. Uudistetuilla tuloksellisuusmittareilla voidaan aikaisempaa paremmin selvittää, kuinka paljon koulutuksen järjestäjä kykenee lisäämään opiskelijoiden valmiuksia työllistyä tai siirtyä jatko-opintoihin.

Toiminnan tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä. Koulutuksen tuottamaan osaamiseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samanaikaisesti kun uusien opiskelijoiden yksilölliset erot ovat yhä suurempia. Tämä lisää joustavien, opiskelijan tarpeista lähtevien opintopolkujen ja monimuotoisten tukitoimenpiteiden tarvetta.

Tavoitteeksi asetetaan, että ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämisaste laskee 7,5 prosenttiin vuonna 2011, kun se oli 9 % vuonna 2008²⁾. Läpäisyastetta pyritään nostamaan 62,5 prosenttiin vuonna 2011, kun se oli noin 58 % vuonna 2008³⁾.

Koulutukseen hakeutumista ja valintaa tehostetaan laajentamalla ammatillisen ja lukiokoulutuksen sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä asteittain koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista koulutusta. Toiminnan säätely- ja ohjausprosesseja tehostetaan ja selkeytetään kehittämällä sähköistä asiointia ja tietopohjaa.

¹⁾ Valmistavia koulutuksia ovat vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus, talouskouluopetus sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti).

²⁾ Lähde: Tilastokeskus. Kokonaan opintonsa keskeyttävät, jotka eivät sijoitu muiden sektoreiden koulutukseen. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

³⁾ Lähde: Tilastokeskus. Läpäisyaste tarkoittaa tässä kolme vuotta tilastointivuotta aikaisemman kalenterivuoden uusista opiskelijoista niiden osuutta, jotka ovat suorittaneet ammatillisen perustutkinnon enintään kolmessa vuodessa. Läpäisyasteen laskennassa ovat mukana erityisopiskelijat, joita on viime vuosina ollut noin 12–13 % ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärästä. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta.

Laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeissa kehitetään uusia työpaikkojen ja opiskelijoiden yksilöllisistä tarpeista lähteviä työpaikalla tapahtuvan oppimisen toimintamalleja. Lisäksi kehitetään kannusteita ja tukimuotoja työnantajien laajemmalle osallistumiselle työpaikalla tapahtuvan oppimisen järjestämiseen.

Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen pyritään palkitsemalla koulutuksen järjestäjiä keskeyttämisen vähenemisestä ja läpäisyn paranemisesta osana laskennallista rahoitusjärjestelmää. Uudistetuilla tuloksellisuusmittareilla voidaan aikaisempaa paremmin selvittää, kuinka paljon koulutuksen järjestäjä kykenee omilla toimillaan vähentämään opintojen viivästyistä tai keskeyttämistä.

Toiminnan laajuus

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Tämän lisäksi otetaan huomioon lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyvät, ilman ammatillista koulutusta jääneet nuoret sekä työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tulevat erityisesti ilman ammatillista koulutusta olevat aikuiset.

Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden ja suoritettujen tutkintojen sekä opiskelijamäärien ja koulutuksen järjestäjien lukumäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Oppilaitosmuotoisen ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uudet opiskelijat ja tutkinnot¹⁾

	2006 toteutuma	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 arvio	2010 arvio	2011 arvio
Peruskoulutus yhteensä						
— uudet opiskelijat	55 235	55 434	56 040	60 000	60 000	60 000
— suoritettut tutkinnot	33 981	35 399	35 067	36 000	37 500	39 000
1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus						
— uudet opiskelijat	48 118	47 611	47 774	50 500	50 000	49 500
— suoritettut tutkinnot	30 225	31 180	31 420	32 000	33 000	34 000
2. Näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus						
— uudet opiskelijat	7 117	7 823	8 266	9 500	10 000	10 500
— suoritettut tutkinnot	3 756	4 219	3 647	4 000	4 500	5 000

¹⁾Lähde: Tilastokeskus. Vain opetushallinnon alainen koulutus. Oppisopimuskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiset vuosio opiskelijamäärät¹⁾

	2006 toteutuma	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Peruskoulutus yhteensä	135 405	137 122	138 843	143 926	147 650	148 230
— josta erityisopetus	16 201	17 030	18 103	19 728	20 500	20 500
1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus						
1.1. Perustutkintoon johtava koulutus	122 311	123 832	124 824	128 462	130 300	130 200
	118 141	119 015	119 548	122 405	123 300	123 200

1.2. Peruskoulutukseen valmistavat koulutukset yhteensä ²⁾	4 170	4 817	5 276	6 057	7 000	7 000
— josta ammattistartti (kokeilu alkoi 1.8.2006 ja koulutus vakinaistui 1.8.2010)	250	702	969	1 227	2 000	2 000
2. Näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus	13 094	13 290	14 019	15 464	17 350	18 030

¹⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmä (keskimääräinen vuosiopiskelijamäärä on kevään ja syksyn tilastointipäivien aritmeettinen keskiarvo). Oppisopimuskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

²⁾ Sisältää vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, talouskouluopetuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen (ammattistartin).

Oppilaitosmuotoisen peruskoulutuksen järjestäjien lukumäärät vuoden alussa ja keskimääräiset vuosiopiskelijamäärät¹⁾

	2006 toteutuma	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Kaikki järjestäjät yhteensä	175	169	167	154	144	141
— opiskelijamäärä	135 405	137 122	138 844	143 927	147 650	148 230
Kuntajärjestäjät	26	23	22	18	15	14
— opiskelijamäärä	27 111	26 739	26 566	28 388	24 210	23 410
Kuntayhtymäjärjestäjät	57	55	54	46	39	39
— opiskelijamäärä	89 412	91 887	93 529	92 998	93 050	92 530
Yksityiset järjestäjät ²⁾	91	90	90	89	89	87
— opiskelijamäärä	17 879	17 495	17 742	22 416	30 250	32 150
Valtio koulutuksen järjestäjänä	1	1	1	1	1	1
— opiskelijamäärä	1 003	1 001	1 007	124	140	140

¹⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmä. Oppisopimuskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30. Järjestämislupasäätelyssä ja tilastoinnissa käytetään vuosiopiskelijamääränä kevään ja syksyn tilastointipäivien aritmeettista keskiarvoa. Rahoituksessa ja talousarvion momenttikohtaisessa laskennassa käytetään painotettua (7/5) keskiarvoa (vuonna 2010 ilman valtion opiskelijoita arviolta 147 012 opiskelijaa, joista 116 912 kunta- ja kuntayhtymäjärjestäjien ja 30 100 yksityisten järjestäjien koulutuksessa ja vuonna 2011 arviolta 147 506 opiskelijaa, joista 115 877 kunta- ja kuntayhtymäjärjestäjien ja 31 629 yksityisten järjestäjien koulutuksessa).

²⁾ Sisältää Ilmailulaitos Finavian järjestämän koulutuksen.

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuuden jäsentymisen eri osa-alueisiin ilmenee seuraavasta taulukosta. Ammatillista koulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi myös luvun 29.30 momenteilta, minkä vuoksi taulukossa mainitaan asianomaisessa yhteydessä se talousarvion luku, johon osa-alueen määräraha sisältyy.

Ammatillinen koulutus

Peruskoulutus				Lisäkoulutus			
Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus		Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus	
Opetus-suunnitelma-perusteinen koulutus ¹⁾	Näyttö-tutkintoon valmistava koulutus	Opetus-suunnitelma-perusteinen koulutus	Näyttö-tutkintoon valmistava koulutus	Tutkinto-tavoitteinen koulutus	Tutkintoon johtamaton koulutus	Tutkinto-tavoitteinen koulutus	Tutkintoon johtamaton koulutus
29.20	29.20	29.30	29.30	29.30	29.30	29.30	29.30

¹⁾ Opetussuunnitelma-perusteinen koulutus jakaantuu perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja valmistaviin koulutuksiin. Valmistavia koulutuksia ovat vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus, talouskouluopetus sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti).

01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 290 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja opiskelussa, maahanmuuttajien tukiopetukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus tuottaa merenkulkuelinkeinon ja vesillä liikkuvien kansalaisten turvallisuustasoa parantavaa ja ylläpitävää sekä ympäristö-onnettomuuksia ehkäisevää turvallisuuskoulutusta. Tavoitteena on, että vuonna 2011 Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus kouluttaa

4 000 henkilöä. Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen Upinniemen palokoulutuskeskus antaa palokoulutusta, joka on edellytyksenä merenkulkijoilta vaadittavien pätevyysien saamiseksi ja ylläpitämiseksi. Vuosittain koulutukseen otetaan yli 1 300 henkilöä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tehtävänä on antaa koulutusta lähinnä saamelaisalueen tarpeita varten, säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria sekä poro- ja muita luontaiselinkeinoja sekä edistää saamenkielen oppimateriaalin tuottamista. Koulutuskeskuksen erityistehtävänä on palvella Euroopan unionin ainutta alkuperäiskansaa. Vuonna 2011 koulutuskeskuksen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on noin 140 ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa toteutetaan noin 3 500 opiskelijatyöpäivää. Saamen kielen ja kulttuurin koulutuksessa toteutetaan noin 1 300 opiskelijaviikkoa.

Henkilötyövuodet

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Saamelaisalueen koulutuskeskus	59	59	71	70
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus	26	25	27	27
Yhteensä	85	84	98	97

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	9 223	9 800	9 790
Bruttotulot	1 414	1 500	1 500
Nettomenot	7 809	8 300	8 290
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 860		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 476		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	42
Kertaluonteisen poiston palautus (siirtymäkausiin päättäminen, kelamaksu)	43
Vpj-siirtymäkausiin päättäminen (kertaluonteinen)	-32
Saamelaisalueen koulutuskeskuksen vuokratilustusten kasvu	30
Uudelleenkohdentaminen	-147
Tuottavuustoimet (-0,6 htv)	-26
Tasokorotus	80
Yhteensä	-10
2011 talousarvio	8 290 000
2010 III lisätalousarvio	29 000
2010 talousarvio	8 300 000
2009 tilinpäätös	8 425 000

20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 026 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työssäoppimisen ja muun työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja osaamisen osoittamisen rahoittamisesta sekä koulutuksen kehittämisestä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

2011 talousarvio	3 026 000
2010 talousarvio	3 026 000
2009 tilinpäätös	3 026 000

21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 364 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2011 talousarvio	1 364 000
2010 talousarvio	1 364 000
2009 tilinpäätös	1 434 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 686 339 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden avustusten maksamiseen

2) enintään 6 072 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettuihin avustuksiin sekä avustuksina ammatillisen koulutuksen yhteisiin tehtäviin ja laatupalkintoihin ja Örebron kuu- lovalle oppilaitoksen suomalaisten ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden kustannusten kattamiseen

3) enintään 500 000 euroa avustuksina laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeisiin

4) enintään 851 000 euroa avustuksina erityisoppilaitosten palvelu- ja kehittämiskeskustoiminnan vahvistamiseen

5) enintään 961 000 euroa avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

6) enintään 5 000 000 euroa avustuksina ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaan opintojen nopeuttamiseksi.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Laskennalliset kustannukset (opiskelijat * omistajatyypin mukainen yksikköhinta)		1 596 607 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (115 877 * 9 954,62 €)		1 153 507 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (31 629 * 14 009,53 € sis. alv.)		443 100 000
Kuntien rahoitusosuus		-928 652 000
Arvonlisäverojen takaisinmaksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi		5 000 000
Rahoituslain mukaiset avustukset, yhteiset tehtävät, laatupalkinnot sekä Örebron kuulovammaisten oppilaitos (enintään)		6 072 000
Laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeet (enintään)		500 000
Erytisoppilaitosten palvelu- ja kehittämiskeskustoiminta (enintään)		851 000
Oppimisympäristöjen kehittäminen ja monipuolistaminen (enintään)		961 000
Opintojen nopeuttamisen toimenpiteet (läpäisyn tehostamisohjelma) (enintään)		5 000 000
Yhteensä		686 339 000

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytetty ammatillisen peruskoulutuksen keski-

määräinen yksikköhinta on 10 624,23 euroa opiskelijaa kohden.

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää kuntien osuutena valtion ammatillisissa oppilaitoksissa annettavan koulutuksen kustannuksiin 864 000 euroa.

Ammatillisen koulutuksen opiskelijämäärän lisäämiseen nuorten koulutukseen pääsyn turvaamiseksi, nuorisotyöttömyyden alentamiseksi ja nuorten syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseksi on kohdennettu 2 milj. euroa ammatistartin tehostamiseen ja laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeisiin varattua rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	10 564
Opiskelijämäärän muutos (josta 2 000 000 euroa momentin määrärahoja uudelleen kohdentamalla)	14 100
Avustuksen vähennys (uudelleen kohdentaminen)	-2 000
Arvonlisäverokompensaation suuruuden tarkentuminen	2 000
Tasomuutos	-500
Opintojen nopeuttamisen toimenpiteet (läpäisyn tehostamisohjelma)	5 000
Opiskelijarakenteessa tapahtuneet muutokset ja laskennan määräytymisperusteiden tarkentuminen	3 502
Yhteensä	32 666
2011 talousarvio	686 339 000
2010 III lisätalousarvio	7 700 000
2010 I lisätalousarvio	4 400 000
2010 talousarvio	653 673 000
2009 tilinpäätös	623 576 788

30. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Tämän luvun momenteilta rahoitetaan ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta, vapaata sivistystyötä, sivistys- ja neuvontajärjestöjä, opetustoimen henkilöstökoulutusta sekä aikuiskoulutuksen kehittämistä. Aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön voimavaroja sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön talousarviossa lisäksi lukujen 29.10, 29.20, 29.40 ja 29.90 määrärahoihin tässä luvussa jäljempänä esitettävän taulukon mukaisesti.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Aikuiskoulutuspolitiikan tehtävänä on työvoiman saatavuuden ja osaamisen turvaaminen, koko aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista huolehtiminen sekä yhteiskunnan eheyden ja tasa-arvon vahvistaminen. Aikuiskoulutuspolitiikalla tuetaan pyrkimyksiä työurien pidentämiseen, työllisyysasteen nostamiseen, tuottavuuden parantamiseen, monikulttuurisuuden vahvistamiseen sekä elinikäisen oppimisen edellytysten toteutumiseen. Aikuiskoulutusta suunnataan taantuman vaikutusten lieventämiseen, maahanmuuttajien työllistymisen ja integraation tukemiseen sekä opetushenkilökunnan osaamisen varmistamiseen.

Tavoitteeksi on asetettu, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa 60 prosenttiin vuoteen 2012 mennessä. Tämä edellyttää osallistumispohjan laajentamista ja vähemmän osallistuvien väestöryhmien koulutusmahdollisuuksien parantamista. Tässä tarkoituksessa lisätään erityisesti vailla ammatillista koulutusta tai vanhentuneen koulutuksen varassa olevien, yrittäjien ja pk-yritysten henkilöstön, maahanmuuttajien sekä yli 55-vuotiaiden koulutusmahdollisuuksia.

Vapaan sivistystyön edellytyksiä vastata muuttuviin koulutustarpeisiin sekä vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan eheyttä, aktiivista kansalaisuutta sekä elinikäisen oppimisen edellytyksiä parannetaan. Painopisteenä on maahanmuuttajien, opinnollista kuntoutusta tarvitsevien, työttömien ja senioriväestön koulutustarpeisiin vastaaminen sekä koulutuksen alueellisen saavutettavuuden varmistaminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koko työikäisen aikuisväestön mahdollisuuksia osaamisensa parantamiseen lisätään jatkamalla ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (Akku) toimeenpanoa. Painopisteenä ovat työelämässä tapahtuvan oppimisen vahvistaminen, eri tavoin hankitun osaamisen tunnustaminen ja joustavat koulutuksen yhdistelymahdollisuudet, oppisopimustyyppisen koulutuksen ja erityispätevyysien käyttöönotto korkeakoulutettujen täydennyskoulutuksessa, avoimen korkeakouluopetuksen suuntaaminen työikäisen aikuisväestön tarpeisiin, aikuisopiskelun osuvuutta parantavien tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden tehostaminen, vähemmän osallistuvien väestöryhmien koulutusmahdollisuuksien parantaminen sekä aikuisopiskelun etuusjärjestelmien selkiyttäminen ja rahoituspohjan laajentaminen.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen laatua ja tehokkuutta parannetaan käynnistämällä ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän toimivuutta, ammatillisen koulutuksen ja oppisopimuksen laatua sekä oppisopimuskoulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmää koskevia kehittämistoimenpiteitä. Jatketaan ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoituksen määräytymiskriteereiden kehittämistyötä ja uudistetaan ammatillisten erikoisoppilaitoksen rahoitusjärjestelmä. Vailla ammatillista tutkintoa olevien aikuisten mahdollisuuksia suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto helpotetaan koulutuksen järjestäjille myönnettävillä opintosetelityyppisillä avustuksilla vuodesta 2011 lähtien.

Korkeakoulutasoista aikuisopiskelua tehostetaan osana aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen sekä korkeakoulu-uudistuksen toimeenpanoa. Oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen määrä on vähintään 1 200 opiskelijaa. Aikuisväestön mahdollisuuksia suorittaa osaamistarpeisiinsa vastaavia tutkintojen osia lisätään. Korkeakoulut voivat periä tästä koulutuksesta maksuja. Avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa suunnataan vastaamaan monipuolisesti työikäisen aikuisväestön osaamistarpeisiin ja sen saavutettavuutta parannetaan tehostamalla yhteistyötä vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa. Hyödynnetään aiempaa suunnitelmallisemmin työvoimapolitiittisen koulutuksen tarjontaa korkeakoulutasoisessa aikuiskoulutuksessa.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009—2012 toimeenpanoa jatketaan. Rahoitusjärjestelmää uudistetaan siirtämällä perustamiskustannusjärjestelmä osaksi laskennallista valtioneuvoston osuusjärjestelmää vuoden 2012 alusta. Oppilaitos- ja ylläpitäjäjärakenteen kehittämisessä paino-

piste on vuonna 2011 kansanopistoissa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvut uusiin vuoteen 2012 mennessä.

Maahanmuuttajien koulutusmahdollisuuksia lisätään. Yleistä kielitutkintojärjestelmää kehitetään sekä valmistavan koulutuksen tarjontaa suunnataan niin, että ne palvelevat monipuolisesti maahanmuuttajia koulutuksessa, työelämässä ja kansalaisuuden saamisessa tarvittavan kielitaidon hankkimisessa ja osoittamisessa. Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetushenkilökunnan SPECIMA-tyyppistä täydennyskoulutusohjelmaa jatketaan.

Opetushenkilökunnan mahdollisuuksia ammatillisen osaamisen kehittämiseen parannetaan jatkamalla Osaava-täydennyskoulutusohjelmaa hallitusohjelman tavoitteiden ja työryhmän (OPM 2009:16) ehdotusten pohjalta. Tavoitteena on, että vuonna 2011 osaamista parantavaan täydennyskoulutukseen osallistuu 35 000 opetustoimen henkilöstöön kuuluvaa.

Aikuisopiskelun osuvuutta ja vaikuttavuutta parannetaan tehostamalla opetushallinnon sekä työ- ja elinkeinohallinnon yhteistyönä tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita sekä toimeenpanemalla valtakunnallinen ESR-kehittämishjelma. Sähköiset tietopalvelut Opintoluotsi ja Koulutusnetti yhdistetään ja sijoitetaan Opetushallitukseen niin, että ne muodostavat työ- ja elinkeinohallinnon hoitamien tietopalveluiden kanssa toimivan kokonaisuuden. Aikuisväestön osaamisesta hankitaan kansainvälistä vertailutietoa osallistumalla OECD:n koordinoimaan aikuisten taitotasomittaukseen (PIAAC), jonka kansallinen tiedonkeruu ajoittuu vuosille 2010–2012.

Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpano edellyttää laajaa yhteistyötä eri ministeriöiden, työelämän järjestöjen sekä oppilaitosten ja korkeakoulujen kesken. Tässä tarkoituksessa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan aikuiskoulutusta kehitetään niin, että omaehtoinen aikuiskoulutus, työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus ja henkilöstökoulutus muodostavat toimivan kokonaisuuden.

Toiminnan laajuus

Aikuiskoulutusta järjestetään noin 800 julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Erityyppiseen aikuiskoulutukseen osallistuu vuosittain lähes 1,7 milj. henkilöä eli 52 prosenttia työikäisestä aikuisväestöstä. Tavoitteena on nostaa työikäisen aikuisväestön vuotuinen osallistumisaste 52 prosentista 60 prosenttiin ja laajentaa osallistumispohjaa nykyistä kattavamaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan menoista noin 12 % kohdentuu aikuiskoulutukseen jäljempänä olevan taulukon mukaisesti. Koulutuksen tarjontaa lisätään ja suunnataan niin, että sillä pystytään vastaamaan taantuman vaikutuksiin sekä varautumaan aikuisopiskelun etuuk-sien uudistamisen takia laajenevaan omaehtoisen koulutuksen kysyntään.

Omaehtoisen aikuiskoulutuksen opiskelijamäärä ja suoritettut tutkinnot koulutusmuodoittain opetushallinnon alaisessa aikuiskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä

Koulutusmuoto	2008	2009	2010	2011
	toteutuma	toteutuma/ arvio	arvio	arvio
Aikuisten perusopetus				
tutkinto-opiskelijat	952	1 010	1 070	1 100
aineopiskelijat	751	850	950	1 100
Aikuisten lukiokoulutus				
tutkinto-opiskelijat	6 460	6 460	6 400	6 400
aineopiskelijat	16 360	16 500	16 800	17 100

Ammatillinen peruskoulutus

näyttöön valmistava oppilaitosmuotoinen koulutus, opiskelijat	14 019	15 464	17 350	18 030
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	22 915	20 246	16 300	16 000
suoritetut tutkinnot, yhteensä	7 694	8 500	9 000	9 500

Ammatillinen lisäkoulutus

näyttöön valmistava koulutus, opiskelijat ¹⁾	28 000	28 000	28 150	28 150
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	24 480	24 480	23 392	22 000
suoritetut tutkinnot	16 500	16 600	16 600	15 800
ei-tutkintoon valmistava lisäkoulutus	6 881	6 961	7 122	7 700

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus

amk-tutkinto, opiskelijat	19 620	19 000	19 800	19 800
ylempi amk-tutkinto, opiskelijat	4 536	4 800	5 100	5 100
ammattilliset erikoistumisopinnot, opiskelijat	7 800	5 300	5 000	4 700
avoin ammattikorkeakoulu, opiskelijat	13 500	13 500	14 000	14 500
suoritetut amk-tutkinnot	3 741	4 000	4 200	4 400
suoritetut ylemmät amk-tutkinnot	681	850	1 250	1 350
suoritetut erikoistumisopinnot	3 894	3 700	3 500	3 200

Yliopistojen aikuiskoulutus

avoin yliopisto, opiskelijat ²⁾	86 727	89 000	89 000	89 000
--	--------	--------	--------	--------

Vapaan sivistystyön oppilaitokset³⁾

kansalaisopistot, opiskelijat	630 000	630 000	631 000	632 000
kansanopistot, opiskelijat	112 000	112 000	112 000	112 500
kesäyliopistot, opiskelijat	36 000	36 000	36 000	36 000
opintokeskukset, opiskelijat	192 000	192 000	192 000	192 000
liikunnan koulutuskeskukset, opiskelijat	80 000	82 600	82 600	82 600

¹⁾ Luvut kuvaavat tutkintotavoitteisen lisäkoulutuksen opiskelijoiden määrää - eivät valtionosuuden perusteena olevaa laskennallista opiskelijatyövuosien määrää.

²⁾ Luvut sisältävät ikääntyvät yliopistossa opiskelevat.

³⁾ Vapaan sivistystyön oppilaitosten opiskelijamäärän toteutumatieta on vuodelta 2007.

Aikuiskoulutuksen rahoitus opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (euroa)

		2010	2011
		talousarvio	esitys
29.10	Yleissivistävä koulutus		
	Valtionosuus käyttökustannuksiin		
	— perusopetuksen aikuisopiskelijat (arvio)	3 262 000	3 587 000
	— lukion aikuisopiskelijat (arvio)	11 035 000	11 211 000
29.20	Ammatillinen koulutus		
	Valtionosuus käyttökustannuksiin		
	— näyttötutkintona suoritettava ammatilliseen perustutkintoon valmentava koulutus (arvio)	75 924 000	80 109 000

29.30	Aikuiskoulutus		
	— aikuiskoulutuksen kehittäminen, opetushenkilöstön koulutus ja tukitoimet	27 243 000	26 232 000
	— valtionosuus ammatilliseen lisäkoulutukseen ja ammatillisille erikoisoppilaitoksille	167 435 000	169 148 000
	— valtionosuus oppisopimuskoulutukseen	135 151 000	140 552 000
	— valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitoksille ja järjestöille	171 779 000	175 229 000
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	Valtionosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin		
	— aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus	62 643 000	63 713 000
	— erikoistumisopinnot	6 328 000	6 050 000
	— ylempi amk-tutkinto	16 135 000	16 411 000
	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan ¹⁾		
	— avoin yliopisto-opetus ja erilliset opinto-oikeudet	23 000 000	23 000 000
29.90	Liikuntatoimi		
	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot		
	— liikunnan koulutuskeskukset	14 759 000	16 554 000
	Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	1 840 000	597 000
Yhteensä		716 534 000	732 393 000

¹⁾ Taulukko ei sisällä yliopiston perustutkintoa opiskelevia aikuisia (yli 25-vuotiaana aloittaneita), joita oli noin 26 % aloittaneista ja joista aiheutuvat kustannukset ovat arviolta noin 165 milj. euroa v. 2010.

20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 247 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetustoimen henkilöstön henkilöstö- ja lisäkoulutukseen

2) ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämiseen, virallisten kääntäjien koulutuksen ja tutkintojen kehittämiseen sekä näyttötutkimomestarikoulutukseen

3) lähialueyhteistyöhön ja muuhun Venäjäyhteistyöhön sekä erityisryhmien koulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin

4) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö

€

1. Opetustoimen henkilöstökoulutus

Yleissivistävään koulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön liittyvä henkilöstökoulutus	4 800 000
Ammatilliseen koulutukseen ja aikuis-koulutukseen liittyvä henkilöstökoulutus	2 500 000
Aluehallinnon toteuttama henkilöstön täydennyskoulutus	549 000
Koko opetustoimen henkilöstöä koskeva täydennyskoulutus	3 050 000
Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan kustannukset ja seurannan kehittäminen	168 000
Maahanmuuttajataustaisen opetushenkilökunnan Specima-koulutus	2 000 000
Opetustoimen henkilöstön Osaava-ohjelma	8 000 000
Yhteensä	21 067 000

2. Ammattitutkintojen ja kieli- tutkintojen kehittäminen ja toimeen- pano

Ammattitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	1 682 000
Näyttötutkintojen sähköisen palautejärjestelmän (AIPAL) ylläpitäminen ja kehittäminen	150 000
Kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	295 000
Virallisten kääntäjien tutkintojärjestelmän kehittäminen	103 000
Yhteensä	2 230 000

3. Lähialueyhteistyö ja erityis- ryhmien koulutus

Lähialueyhteistyö ja muu Venäjäyhteistyö	450 000
Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetus	500 000
Yhteensä	950 000

Kaikki yhteensä 24 247 000

Valtion rahoittamaan opetustoimen lyhyt- ja pitempikestoiseen perus- ja toisen asteen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön henkilöstökoulutukseen osallistuu yhteensä noin 35 000 henkilöä vuonna 2011. Koko opetustoimen henkilöstöä koskeva täydennyskoulutus sisältää myös yhdessä Yleisradion kanssa toteutettavan Opettaja-TV-hankkeen.

Opetustoimen henkilöstön ammatillisen osaamisen varmistamiseksi jatketaan Osaava-ohjelmaa, jonka tarkoituksena on edistää työurien pidentämistä sekä lisätä ammatillista kehittymistä ja parantaa työolosuhteita.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 14 000 euroa kelamaksun kerta-anteisen poiston palauttamisesta.

2011 talousarvio	24 247 000
2010 III lisätalousarvio	12 000
2010 talousarvio	24 233 000
2009 tilinpäätös	15 359 000

21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 985 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen ja vapaan sivistystyön kehittämisohjelman toimeenpanoon liittyvään sekä muuhun aikuiskoulutuspolitiikkaa, aikuisopiskelua, tutkintojärjestelmiä ja koulutustarjontaa ja elinikäistä oppimista koskevaan valtakunnalliseen tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoimintaan, maahanmuuttajien koulutuksen tehostamiseen ja aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämiseen

2) muista kuin rakennerahastoista rahoitettavista EU:n tutkimus- ja koulutushankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen sekä OECD:n toteuttaman aikuisten taitotasonmittauksen (PIAAC) kansallisesta toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin

3) enintään kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen kehittäminen	290 000
Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen ja avoimen korkeakouluopetuksen kehittäminen	150 000
Vapaan sivistystyön ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kehittäminen	270 000
Maahanmuuttajien koulutuksen tehostaminen	210 000
Aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen (mm. opintoluotsi, koulutusnetti)	270 000
Aikuisopiskelua ja elinikäistä oppimista koskeva tutkimus, arviointi ja seuranta (ml. PIAAC)	480 000
Aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvä EU- ja kansainvälinen yhteistyö	210 000
Muu aikuiskoulutuksen kehittäminen	105 000
Yhteensä	1 985 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Tuottavuussäästön palautus	75
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-1 025
2011 talousarvio	1 985 000
2010 talousarvio	3 010 000
2009 tilinpäätös	10 104 000

30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 166 609 000 euroa.

Valtionosuuteen oikeuttavat yksiköt

	enimmäismäärä	yksikkö
Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin	2 028 620	opetustunti
Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin	295 052	opiskelijaviikko
Valtionosuus opintokeskusten opintokerhotoimintaan	255 000	opintokerhotunti
Valtionosuus opintokeskusten muuhun opintotoimintaan	172 940	opetustunti
Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin	59 674	opetustunti

Kansanopistojen valtionosuuteen oikeuttavista laskennallisista opiskelijaviikoista enintään 4 700 opiskelijaviikkoa suunnataan Snellman-korkeakoulu -nimiselle vapaan sivistystyön oppilaitokselle. Tunti- tai opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen

Valtionosuuksien ja -avustusten arvioitu jakautuminen (euroa)

	Valtionosuus	Valtionavustus	Yhteensä
Kansalaisopistot	91 026 000	2 550 000	93 576 000
Kansanopistot	50 698 000	2 450 000	53 148 000
Opintokeskukset	12 584 000	1 773 000	14 357 000
Kesäyliopistot	5 228 000	300 000	5 528 000
Yhteensä	159 536 000	7 073 000	166 609 000

Valtionavustuksia käytetään laatu- ja kehittämisrahoitukseen, opintotietoliavustuksiin ja rakenteellisen kehittämisen avustuksiin. Laatu- ja kehittämisrahoituksen perusteena ovat

Määrärahaa saa käyttää:

1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille, kansanopistoille, opintokeskuksille ja kesäyliopistoille sekä Snellman-korkeakoulu -nimiselle oppilaitokselle

2) enintään 7 073 000 euroa vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin opintotietoliavustuksiin, laatu- ja kehittämisavustuksiin, ylimääräisiin avustuksiin ja rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseen.

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta. Kansanopistojen yksikköhinnan eräitä porrastusperusteita uudistetaan ja perustamiskustannusten hankekohtaisesta rahoitusjärjestelmästä luovutaan vuoden 2012 alusta. Perustamishankkeiden rahoitus otetaan poistojen perusteella huomioon käyttökustannusten valtionosuusperusteissa.

tavoitteet sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja ylläpitäjiä edustavien valtakunnallisten järjestöjen kesken. Kehittämisohjelman toimeenpa-

nolla ja avustuksia kohdentamalla parannetaan vapaan sivistystyön oppilaitosten mahdollisuuksia hoitaa yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa, elinikäisen oppimisen edellytyksiä ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa tukevia tehtäviä. Painopisteenä on maahanmuuttajien, syrjäytymisvaarassa olevien sekä opinnollista kuntoutusta tarvitsevien väestöryhmien koulutuspalvelujen turvaaminen sekä vastata työllisyys- ja ikärakenteen muutoksista aiheutuviin koulutustarpeisiin.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat

Kansalaisopistot	78,37 euroa/ opetustunti
Kansanopistot	282,97 euroa/ opiskelijaviikko
Opintokeskukset — opintokerhotoiminta	4 euroa/ opintokerhotunti
— muu kuin opintokerhotoiminta	102,87 euroa/ opetustunti
Kesäyliopistot	147,32 euroa/ opetustunti

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	2 500
Elinikäisen oppimisen ja vapaan sivistystyön vahvistaminen	200
Kansanopistojen opiskelijaviikkojen lisääminen	900
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-350
Yhteensä	3 250
2011 talousarvio	166 609 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 I lisätalousarvio	1 350 000
2010 talousarvio	163 359 000
2009 tilinpäätös	156 665 648

31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 148 629 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 8 050 000 euroa työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaali- palveluihin, opiskelijamaksujen perimättä jättämisestä aiheutuviin kustannuksiin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin loppusuorituksiin ja oikaisuihin.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 16 600, josta liikenneopettajakoulutukseen enintään 150 opiskelijatyövuotta. Opiskelijatyövuosikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Tavoitteena on, että tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen aloittaa vuonna 2011 noin 16 410 henkilöä ja opiskelijamäärä on noin 28 800. Heistä noin 80 % suorittaa näyttötutkinnoissa ammatillisen tutkinnon tai sen osan vuoteen 2013 mennessä.

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Valtionosuus käyttökustannuksiin	140 579 000
Valtionavustus työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaali- palveluihin, opintomaksujen perimättä jättämisestä aiheutuviin kustannuksiin sekä edellisvuosien loppusuorituksiin ja oikaisuihin (enintään)	8 050 000
Yhteensä	148 629 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	2 215
Toiminnan laajuuden muutos	-826
Yhteensä	1 389

2011 talousarvio	148 629 000
2010 talousarvio	147 240 000
2009 tilinpäätös	139 225 811

32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimus-koulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 140 552 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja enintään 4 850 000 euroa valtionavustusten maksamiseen.

Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuonna 2011 on 29 410. Oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen 2 360,73 euroa opiskelijaa kohden.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Peruskoulutuksen laskennalliset kustannukset (opiskelijat * yksikköhinta)	108 019 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (11 100 * 6 707 €)	74 452 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (4 757 * 7 056 € sis. alv)	33 567 000
Kuntien rahoitusosuus	-62 770 000
Lisäkoulutus	
— ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus (23 015 * 3 269 €)	75 230 000
— muu lisäkoulutus (6 448 * 2 361 €)	15 223 000
— valtionavustus tuettuun oppisopimuskoulutukseen ja muuhun kehittämiseen	850 000
— valtionavustus korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen	4 000 000
Yhteensä	140 552 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	733
Lisäkoulutuksen hintojen tasokorotus	1 300
Lisäkoulutuksen oppisopimusten lisäys	1 000
Peruskoulutuksen oppisopimusten lisäys	2 300
Tasokorotus	68
Yhteensä	5 401

2011 talousarvio	140 552 000
2010 I lisätalousarvio	3 300 000
2010 talousarvio	135 151 000
2009 tilinpäätös	140 492 777

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 519 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyöpäiviä on yhteensä enintään 296 840, josta Suomen Ilmailuopiston osuus on enintään 14 000 opiskelijatyöpäivää.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain muuttamiseksi siten, että ammatillisten erikoisoppilaitosten rahoitusjärjestelmässä siirrytään käyttämään rahoituksen perusteena opiskelijatyöpäivää.

Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 69,12 euroa opiskelijatyöpäivää kohden.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 324 000 euroa johtuen kustannustason muutoksesta.

2011 talousarvio	20 519 000
2010 talousarvio	20 195 000
2009 tilinpäätös	19 683 804

52. Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten vapaan sivistystyön perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi siten, että vuoden 2012 alusta perustamishankkeiden rahoitus otetaan poistojen perusteella huomioon käyttökustannusten valtionosuusperusteissa ja samalla luovutaan perustamishankkeiden hankekohtaisesta rahoituksesta. Tämän johdosta momentille ei esitetä valtionavustusten myöntämisvaltuutta, josta aiheutuisi kustannuksia vuodelle 2012.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Vuonna 2011 myönnettävät valtionavustukset	692 000
Ennen vuotta 2011 myönnetty valtionavustukset	308 000
Yhteensä	1 000 000

Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan rakentaa tai peruskorjata opiskelu- tai asuintilat 100 oppilaalle.

2011 talousarvio	1 000 000
2010 talousarvio	1 000 000
2009 tilinpäätös	1 000 000

53. *Valtionavustus järjestöille* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 620 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisesti valtionavustuksiin

2) avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbundet rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön sekä Kriittiselle korkeakoululle.

Selvitysosa: Vapaan sivistystyön järjestörakennetta uudistetaan yhteistyön ja voimavarojen käytön tehostamiseksi osana vapaan sivistystyön kehittämissuunnitelman toimeenpanoa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisesti valtionavustuksiin	300 000
Kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan	2 575 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toimintaan	2 950 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoimintaan	1 500 000
Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan ja muiden järjestöjen sivistystoimintaan	845 000
Ulkosuomalaisten sivistystoimintaan	150 000
Järjestöjen suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön sekä muuhun kansainväliseen yhteistyöhön	100 000
Kriittisen korkeakoulun toimintaan	135 000
Oppilaitosten ympäristösertifikaattitoimintaan	65 000
Yhteensä	8 620 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 150 000 euroa johtuen kerätaloutoisen lisäyksen poistumisesta.

2011 talousarvio	8 620 000
2010 talousarvio	8 770 000
2009 tilinpäätös	9 786 000

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Valtuus

Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin saa vuonna 2011 hyväksyä sitoumuksia 314 583 000 euron arvosta. Lisäksi mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta hyväksyä sitoumuksia vuonna 2011.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan kansalaisten hyvinvointia ja siivistystä sekä kestäväää taloudellista, kulttuurista, ekologista ja sosiaalista kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.

— Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamis pohja, sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti vahvistuvat.

— Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.

— Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Tutkimustulosten ja osaamisen liiketoiminnallista ja muuta yhteiskunnallista hyödyntämistä sekä innovaatiopalveluita tehostetaan maan eri osissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoulut (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) kehittävät toimintaansa kansainvälisinä ja vetovoimaisina oppimis- ja tutkimusyhteisöinä. Korkeakoulut profiloituvat kansainvälisessä toiminnassaan omilla vahvuusalueillaan ja kantavat vastuuta globaalien kysymysten ratkaisemisessa. Korkeakoulujen rooli kansainvälisinä toimijoina vahvistuu.

Korkeakoulut järjestävät toimintansa taloudellisesti, tuottavasti ja tehokkaasti. Korkeakoulut pyrkivät toiminnassaan tarkoituksenmukaiseen yhteistyöhön ja työnjakoon. Korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä jatketaan tavoitteena tiiviimpi korkeakouluverkko, vahvat, vetovoimaiset sekä koulutustarjonnaltaan ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnaltaan profiloituneet korkeakouluyksiköt sekä lisääntynyt kansainvälinen huippututkimus.

Yliopistot vahvistavat korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen, taiteellisen toiminnan ja tasa-arvoisen tutkijanuran edellytyksiä sekä asemaansa kansainvälisessä tutkimuskentässä. Ammattikorkeakoulut vahvistavat työelämään, taiteelliseen toimintaan ja alueellisiin tarpeisiin kytkeytyvää opetusta, yrittäjyyttä sekä erityisesti tuotekehitykseen sekä yritysten, työyhteisöjen ja kolmannen sektorin kehittämiseen liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut turvaavat oman profiilinsa mukaisesti korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuuden. Työurien pidentämiseksi ja osaamisen päivittämiseksi kehitetään opintoprosesseja, opiskelijavalintaa ja elinikäisen oppimisen edellytyksiä. Korkeakoulut vahvistavat elinikäisen oppimisen edellytyksiä joustavoittamalla koulutusjärjestelyjä, kehittämällä eri tavoin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Alueiden ja työelämän muuttuviin tarpeisiin vastataan ensisijaisesti aikuiskoulutustarjontaa kehittämällä. Työelämässä toimiville kehitetään täydennyskoulutusta, soveltuvaa tutkintoon johtavaa koulutusta ja avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa.

Korkeakoulut uudistavat opiskelijavalintaansa ja kehittävät opintojen rakennetta korkeakouluopintojen aloittamisiään alentamiseksi, opintojen nopeuttamiseksi ja keskimääräisen työelämään siirtymisiään alentamiseksi. Ylioppilastutkinnon painoarvoa opiskelijavalinnoissa lisätään ja ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevat valitaan omana hakijaryhmänään. Opinto-ohjaajakoulu-

tuksessa käynnistetään määräaikainen laajennusohjelma ja opintojen ohjausta lisätään. Korkeakoulujen yhteinen sähköinen hakujärjestelmä valmistellaan otettavaksi käyttöön vuonna 2013. Yliopistot ottavat lisäksi käyttöönsä valtakunnallisen opiskelijapalautejärjestelmän ja ammatti-korkeakoulut jatkavat opiskelijapalautejärjestelmän sisällöllistä kehittämistä.

Korkeakoulut lisäävät yhteistyötään työelämän ja innovaatiojärjestelmän muiden toimijoiden kanssa. Korkeakoulut osallistuvat aktiivisesti alueellisten strategioiden valmisteluun sekä alueidensa kehittämiseen.

Korkeakoulut kehittävät toimintaansa siten, että ne ovat kilpailukykyisiä, tasa-arvoisia ja kiinnostavia työ- ja opiskelupaikkoja. Korkeakoulut hyödyntävät toimintansa kehittämisessä arviointien ja laatujärjestelmiensä auditointien tuloksia.

Tiedepoliittisin instrumentein edistetään tutkimuksen laatua, tuetaan luovien tutkimusympäristöjen ja huippuyksikköjen syntymistä ja kehittymistä, profiloitumista ja kansainvälistä menestymistä sekä strategisten huippuosaamisen keskittymien toimintaan osallistumista yhteistyössä muiden hallinnonalojen ja yksityisen sektorin kanssa.

Edistetään tutkimustiedon ja tiedepoliittisen tietopohjan käyttöä ja hyödyntämistä talouden, työllisyyden ja muun yhteiskunnallisen kehityksen hyväksi. Parannetaan tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta tehostamalla ja kehittämällä tieteen tutkimuksen arviointi- ja ennakointimenetelmiä. Vahvistetaan tieteen tunnettuutta yhteiskunnassa ja parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia ymmärtää ja hyödyntää tutkimustietoa.

Kehitetään tutkijanuraa yhteistyössä yliopistojen ja Suomen Akatemian kanssa. Tohtorikoulutuksen laatua kehitettäessä ja laajuutta mitoitettaessa otetaan nykyistä paremmin huomioon yksityisen, julkisen ja korkeakoulusektorin tarpeet. Tutkimuksen infrastruktuureja vahvistetaan ja edistetään kansallista infrastruktuuripolitiikkaa. Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen turvataan korkeatasoisilla tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla.

Tutkimusaineistojen saatavuutta ja näkyvyyttä parannetaan. Avointa tieteellistä julkaisutoimintaa sekä aineistojen haettavuutta ja pitkäaikais säilyttämistä edistetään hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot

Vuosi	Myöntämisvaltuus		Menot, milj. euroa					
	milj. euroa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
2005	175,6							
2006	205,6	20,6						
2007	225,3	33,8	22,5					
2008	245,6	73,7	36,8	24,6				
2009	258,5	90,5	77,6	38,8	25,9			
2010	361,4	51,1	117,1	99,5	54,8	35,9	3,0	
2011	314,6		33,1	106,0	91,5	48,0	33,4	2,6
Yhteensä		269,7	287,1	268,9	172,2	83,9	36,4	2,6

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 969 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Akatemia on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva tiedehallinnon keskuselin ja tieteelli-

sen tutkimuksen rahoittajaorganisaatio, joka toiminnallaan tukee korkeatasoista tutkimusta tieteelliseen laatuun perustuvalla pitkäjänteisellä mutta määräaikaisella rahoituksella, luotettavalla arvioinnilla, tiedepoliittisella asiantuntemuksella sekä monipuolisella ja globaalilla yhteistyöllä.

Suomen Akatemia on keskeinen ja aktiivinen toimija kansallisessa tiede- ja innovaatiojärjestelmässä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— *Tutkimuksen laadun vahvistamiseksi* Akatemia edistää kansainvälisesti korkeatasoista ja eettisesti kestäväää tutkimusta, uusia monitieteisiä ja tieteidenvälisiä tutkimusaiheita ja lähestymistapoja etsivää tutkimusta sekä tieteellisten läpimurtojen syntymistä.

— *Tutkijanuran kehittämiseksi* Akatemia uudistaa tutkijankoulutusta suunnitelmallisen tutkijankoulutuksen ulottamiseksi kaikille koulutusaloille, tohtoriohjelmien laadun parantamiseksi ja kansainvälistymisen edistämiseksi. Akatemian rahoituksen painopiste on tohtorintutkimuksen jälkeisen tutkijanuran kehittämisessä.

— *Strategisten kumppanuuksien vahvistamiseksi* Akatemia tiivistää erityisesti yliopistojen ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhteistyötä tutkijanuran kehittämiseksi, *kansallisen ja kansainvälisen infrastruktuuripolitiikan toteuttamiseksi ja tutkimuksen laadun vahvis-*

tamiseksi. Akatemia on aktiivinen toimija eurooppalaisen ja pohjoismaisen tutkimusalueen vahvistajana ja sitoutuu valittujen kohdemaiden ja -organisaatioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

— *Tieteen aseman ja näkyvyyden vahvistamiseksi* Akatemia edistää rahoittamansa tutkimuksen tulosten ja tiedepoliittisen tietopohjan sekä asiantuntemuksen hyödyntämistä julkisessa päätöksenteossa ja elinkeinoelämässä. Akatemia edistää tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutusta ja tiedekasvatusta. Akatemia edistää tieteellisten julkaisujen avointa saatavuutta.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Akatemia arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta, jotta se pystyy mahdollisimman hyvin toteuttamaan toiminta-ajatustaan ja strategisia tavoitteitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Akatemia arvioi ja kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi.

Tunnuslukuja	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Volyyymi hankekannasta, strateginen painotus (%)				
Akatemian hankkeet	32	34	32	vähenee
Akatemian tutkimusohjelmat	9	8	7	7
Huippuyksikköohjelmat	8	8	8	kasvaa
Akatemiatutkijan tehtävät	8	7	7	kasvaa
Tutkimusinfrastruktuurit	0	0	1	kasvaa
Tuotokset ja laadunhallinta				
Käsiteltyjen hakemusten määrä	4 228	4 410	3 800	3 800
Tutkimusohjelmat /joissa kv. rahoitusyhteistyötä	11/6	13/8	12/9	11/9
Toiminnallinen tehokkuus				
Rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset/ rahoituspäätökset (%)	3,1	3,4	<3,5	<3,5
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	7,9	8,9	<8,5	<8
Henkilötyövuodet	153	158	150	146

Suomen Akatemian tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.40.51, 29.40.53 ja 29.40.66 määrärahoja.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Suomen Akatemian suoritteista perittävistä maksuista (1848/2009).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	37 286	10 045	13 569
Bruttotulot	812	712	600
Nettomenot	36 474	9 333	12 969
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 507		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 204		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	127
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	43
Tutkimusedellytysten kehittäminen	1 285
Uudelleenkohdentamisen palautus	2 505
Uudelleenkohdentaminen	-236
Tuottavuustoimet (-4 htv)	-88
Yhteensä	3 636
2011 talousarvio	12 969 000
2010 III lisätalousarvio	87 000
2010 talousarvio	9 333 000
2009 tilinpäätös	36 171 000

02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 309 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) arkistolaitoksen kansainvälisen yhteistyön edellyttämien järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arkistolaitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tavoitteena on, että yhteiskunnan ja yksilön kannalta merkittävä arkistoaines säilyy suppeassa ja käyttökelpoisessa muodossa ja on te-

hokkaasti käytettävissä. Arkistolaitoksen toiminta varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön saatavuuden ja käytettävyyden, sekä tukee hallinnon julkisuusperiaatteen toteutumista ja viranomaisten toiminnan tehokkuutta. Tavoitteena on, että viranomaisten asiakirjoista säilytetään pysyvästi keskimäärin 10—15 %.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Arkistolaitos kehittää ja ohjaa arkistotoimintaa siten, että julkisen sektorin asiakirjahallintoa ja arkistotoimintaa hoidetaan tehokkaasti ja taloudellisesti. Arkistolaitos määrittelee, mitkä julkiset asiakirjat säilytetään pysyvästi.

— Arkistolaitos säilyttää hallussaan olevat arkistoaineet tehokkaasti ja turvallisesti sekä parantaa niiden käytettävyyttä ja saatavuutta.

— Arkistolaitos tarjoaa asiakkailleen monipuolista, luotettavaa ja nopeaa, maksutonta ja maksullista tietopalvelua.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Arkistolaitos kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi. Arkistolaitos arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta, jotta se pystyy mahdollisimman hyvin toteuttamaan toiminta-ajatustaan ja strategisia tavoitteitaan muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen arkistolaitoksen suoritteiden maksuista (1259/2007).

Tunnuslukuja	2008	2009	2010	2011
	toteutuma ¹⁾	toteutuma	arvio	arvio
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Arkistoaineuksen kokonaismäärä (hyllymetriä)	163 961	180 000	185 000	190 000
Digitoitu aineisto (kuvatiedostojen määrä)	1 305 464	4 969 000	5 500 000	6 000 000
Toiminnallisen tehokkuus				
Annettu koulutus (luentotunteja)	878	845	750	600
Tehdyt tarkastukset (lkm)	98	87	80	70
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 650	2 571	1 500	1 500
Tutkijakäynnit (kpl)	59 352	56 294	58 000	58 000
Annetut todistukset ja selvitykset (kpl)	19 128	18 666	21 000	22 000
Toiminnallinen tehokkuus				
Arkistoaineuksen kokonaismäärä hm/ htv	591	653	654	760
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	9,6	10,3	<10	<10
Henkilötyövuodet ²⁾	277,25	275,83	260	250,5

¹⁾ Luvuissa on mukana Sota-arkiston ja Valtioneuvoston väliarkiston aineistot ja htv-luku sisältää 34 htv:tä Sota-arkiston ja 3 htv:tä Valtioneuvoston arkiston liittämisestä arkistolaitokseen

²⁾ Sisältää myös määräaikaisten hankkeiden henkilöstön

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	20 863	21 095	19 959
Bruttotulot	1 181	630	650
Nettomenot	19 682	20 465	19 309
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 015		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 648		

VAPA - kansallinen asiakirjahallinto -hankkeelle on myönnetty vuosina 2009 ja 2010 yhteensä 2 600 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 200 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

VAPA - kansallinen asiakirjahallinto
 — siirto momentilta 28.70.20 200
 — vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto -1 200
 Uudelleenkohdentaminen -334
 Tuottavuustoimet (-3 htv) -66
Yhteensä -1 156

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	117	2011 talousarvio	19 309 000
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	50	2010 III lisätalousarvio	76 000
Vuokratkustannusten nousu	77	2010 talousarvio	20 465 000
		2009 tilinpäätös	21 315 000

03. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 443 000 euroa.

Selvitysosa: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus on kielitieteellinen tutkimuslaitos,

jonka toiminnan tavoitteena on lisätä tietoa kotimaisista kielistä ja niiden asemasta kulttuurissa ja yhteiskunnassa sekä näin osaltaan luoda edellytyksiä kielelliselle tasa-arvolle Suomessa.

Tunnuslukuja	2008	2009	2010	2011
	toteutuma	toteutuma	arvio	tavoite
Tieteelliset julkaisut, kpl/sivua	60/11 725	97/9 606	70/5 000	70/5 000
Yleistajuiset julkaisut, kpl/sivua	318/2 122	422/2 450	300/3 000	300/3 000
Tietopalvelutehtävät, kpl	1 618	1 930	2 000	2 000
Sairauspäivien lkm/htv	8	8,6	<8	<8
Henkilötyövuodet	101	102	102,2	99,8

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momentin 29.40.53 määrärahoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	3 493	3 220	3 133
Bruttotulot	631	690	690
Nettomenot	2 862	2 530	2 443
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	828		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	611		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2011 talousarvio	2 443 000
	2010 III lisätalousarvio	27 000
	2010 talousarvio	2 530 000
	2009 tilinpäätös	2 645 000
Palkkausten tarkistukset	43	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	22	
Uudelleenkohdentaminen	-42	
Tuottavuustoimet (-2,4 htv)	-106	
Tekninen muutos	-4	
Yhteensä	-87	

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen suoritteiden maksuista (1260/2007).

04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 599 000 euroa.

Selvitysosa: Varastokirjaston tehtävänä on vastaanottaa ja säilyttää tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista siirrettävää aineistoa sekä asettaa se käyttöön.

Tunnuslukuja	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Vastaanotetun aineiston määrä (hm)	4 295	4 922	4 000	4 500
Tilausten määrä	79 168	80 118	80 000	82 000
Sairauspäivien lkm/htv	15	9,6	<8	<8
Henkilötyövuodet	22,3	21,8	19,7	19,1

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	1 584	1 645	1 629
Bruttotulot	42	30	30
Nettomenot	1 542	1 615	1 599

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	49

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	8
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	4
Vuokratustannusten nousu	14
Uudelleenkohdentaminen	-27
Tuottavuustoimet (-0,6 htv)	-13
Tekninen muutos	-2
Yhteensä	-16

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Varastokirjaston suoritteista perittävistä maksuista (1346/2006).

2011 talousarvio	1 599 000
2010 III lisätalousarvio	6 000
2010 talousarvio	1 615 000
2009 tilinpäätös	1 587 000

(05.) Yliopistojen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio	10 000
2009 tilinpäätös	8 000 000

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 736 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja tiedelaitoksia koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminnan menojen ja avustusten maksamiseen

2) korkeakoulujen ja tieteen yhteisten tietoteknisten palvelujen ja tietoverkon rahoittamiseen, korkeakoulujen ja tieteen toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien sekä muiden vastaavien yhteisten menojen keskitettyyn rahoittamiseen

3) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

4) enintään 186 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Kehittämistoimilla tuetaan erityisesti korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä ja uudistamista. Tavoitteena on korkeakoulujen ja tieteen yhteisillä tai yhtenäisillä tietoteknisillä palveluilla kohottaa tukitoimintojen palvelutasoa, alentaa kustannuksia ja edistää sähköistä asiointia. Opintojen nopeuttamiseksi ja opinto-

jen aloitustien alentamiseksi kehitetään uutta korkeakoulujen sähköistä hakujärjestelmää ja lisätään opinto-ohjauksen koulutusta.	2011 talousarvio	22 736 000
	2010 III lisätalousarvio	—
	2010 talousarvio	21 436 000
	2009 tilinpäätös	25 320 000

Määrärahan arvioitu käyttö €

1. Tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminta	5 536 000
2. Korkeakoulujen ja tieteen yhteiset tietotekniset palvelut ja tietoverkko	17 200 000
Yhteensä	22 736 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen vähennyksen poistuminen	19
Kertameno poistuminen	-500
Korkeakoulujen opiskelijavalintajärjestelmä	1 500
Opinto-ohjauksen koulutuksen laajennus	1 200
Tasomuutos	-919
Yhteensä	1 300

30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 409 174 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakoululain (351/2003) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen

2) enintään 10 100 000 euroa ammattikorkeakoululain mukaisena hankerahoituksena toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen

3) enintään 10 185 000 euroa ammattikorkeakoulujen tuloksellisuusrahoitukseen, tietoyhteiskuntahankkeisiin ja ammattikorkeakoulujen strategiaa tukeviin hankkeisiin.

Selvitysosa:

Ammattikorkeakoulujen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2005	2007	2009	2011
	toteutuma	toteutuma	toteutuma	arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	21 145	20 565	20 044	22 060
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot	182	362	941	1 800
Ammatillinen opettajankoulutus, valmistuneet	1 237	1 688	1 551	1 515
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	3 937	5 299	6 294	8 220
Vaihto-opiskelijat (1+s, yli 3 kk)	6 885	7 182	7 556	8 790
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet viiden vuoden kuluttua aloittamisesta, % aloittaneista	58,6	59,8	59,8	67,3
Lukuvuodessa vähintään 45 op suorittaneet opiskelijat, % tutkintokoulutuksen opiskelijoista	55,5	54,3	53,9	62,6
Opiskelijat (FTE)/ opettajat	16,5	16,5	16,7	16,4
Tutkinnot/ opettajat	3,3	3,3	3,3	3,7
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus/ opettajat ja t&k -henkilöstö	0,67	0,76	0,88	1,08
T&k-hankkeissa suoritettavat opintopisteet/ läsnä olevat tutkinto-opiskelijat	..	2,6	3,9	4,4

Tuottavuutta lisätään siten, että suoritettujen opintopisteiden ja tutkintojen määrä kasvaa sopimuskaudella nopeammin kuin käytettävissä oleva yksikköhintarahoitus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kansallisen korkeakoulupolitiikan ja ammattikorkeakoulujen tavoitteiden toteutumista hankerahoituksella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta vuosina 2010—2012 tuloksellisuuden palkitsemiskriteerien perusteella ja lisäksi koulutuksen laatuyksikköarvioinnin perusteella. Palkitsemiskriteereinä on kuusi asiakokonaisuutta: 1) korkeakoulurakenne, 2) opiskelijarekrytointi, 3) opintoprosessien tehokkuus ja laatu, 4) kansainvälistyminen, 5) tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä 6) aluevaikuttavuus ja työelämäyhteistyö.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Laskennalliset kustannukset (laskennallinen opiskelijamäärä * yksikköhinta)		896 592 000
— kunnalliset ammattikorkeakoulut (49 327 * 7 681,66 €)		378 914 000
— yksityiset ammattikorkeakoulut (65 346 * 7 922,10 €, sis. alv.)		517 678 000
Kuntien rahoitusosuus		-512 263 000
Arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi		4 560 000
Hankerahoitus toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen (enintään)		10 100 000
Tuloksellisuusrahoitukseen ym. (enintään)		10 185 000
Yhteensä		409 174 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	6 142
Opiskelijamäärän muutos	-161
Opiskelijarakenteen muutos	168
Tasomuutos	-521
Yhteensä	5 628

2011 talousarvio	409 174 000
2010 talousarvio	403 546 000
2009 tilinpäätös	393 248 364

50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 838 293 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoille yliopistolain (558/2009) mukaisen valtionrahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Yliopistolain mukaisesti yliopistot aloittivat 1.1.2010 toimintansa itsenäisinä julkisoikeudellisina laitoksina tai säätiölain mukaisina säätiöinä (Aalto-yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto).

Yliopistojen valtionrahoitus määräytyy yliopistolain (558/2009) 49 §:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetusministeriön asetuksen (771/2009) perusteella. Perusrahoitusta kohdennetaan yliopistoille laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus (60,4 %), laatu ja vaikuttavuus (14,6 %) sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (25 %). Valtion rahoituksella kannustetaan yliopistojen profiloitumisen ja jatkuvan laadun parantamisen ohella tuottavaan ja taloudelliseen toimintaan.

Toiminnan laajuudessa tutkintotavoitteilla ja toteutumilla on edelleen keskeinen asema. Laadun ja vaikuttavuuden perusteella kohdennettavassa rahoituksessa laskentakriteerit liittyvät koulutuksen ja tutkimuksen laatuun, opiskeluprosessien toimivuuteen, koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymiseen, kansalliseen kilpailtuun tutkimusrahoitukseen ja tieteelliseen julkaisu-toimintaan. Muut koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteet ottavat huomioon yliopistojen valtakunnalliset erityistehtävät, koulutus- ja tieteenalarakenteen, tutkijakoulut, harjoittelukoulut ja Kansalliskirjaston toiminnan. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös strategisen kehittämisen rahoitus, jota kohdennetaan yliopistojen strategiатыön ja profiloitumisen perusteella.

Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta yliopistoindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti ensimmäisen kerran määriteltäessä yliopistojen valtion rahoitusta vuodelle 2011.

Kustannustason muutoksen huomioon ottamisen lisäksi yliopistoille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitett-

tuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen tutkimukseen liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista. Korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistojen keskimääräisen arvonlisäverokertymän perusteella.

Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kansalliskirjasto, jonka tehtävistä säädetään yliopistolaissa (558/2009) ja kulttuuriaineistojen

tallettamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007). Tavoitteena on vahvistaa Kansalliskirjaston roolia kirjastoalan kansallisena kehittäjänä ja kirjastoverkon peruspalvelujen tarjoajana.

Opettajankoulutusta järjestävissä yliopistoissa on opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten harjoittelukouluja, joiden tavoitteena on opettajankoulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja läheinen vuorovaikutus yliopiston muun toiminnan kanssa.

Yliopistojen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2005	2007	2009	2011 ¹⁾
	toteutuma	toteutuma	toteutuma	
Alemmat korkeakoulututkinnot	2 913	5 879	10 755	13 800
Ylemmät korkeakoulututkinnot	12 920	13 884	10 535 ²⁾	14 900
Tohtorintutkinnot	1 422	1 526	1 642	1 600
Harjoittelukoulujen oppilasmäärä	7 893	7 848	7 820	7 900
Harjoittelukoulun ohjatussa harjoittelussa suoritetut opintopisteet	39 950	41 352	36 542	42 000
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	4 949	5 897	6 195	9 000
Vaihto-opiskelijat (1+s, yli 3 kk)	9 049	9 254	10 327	11 200
Tieteelliset julkaisut/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,78	1,90	1,89 ³⁾	2,23
Tohtorintutkinnot/ professorit	0,63	0,67	0,72	0,73
Opettaja- ja tutkijavierailut/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,22	0,22	0,22	0,32
Ylemmät kk-tutkinnot/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,92	1,02	0,77	1,08
Opiskelijat (FTE)/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	8,66	8,76	8,39	8,2
Lukuvuodessa vähintään 45 opintopistettä suorittaneiden osuus	41 %	37 %	39 %	47 %

¹⁾ Määrällisissä tavoitteissa vuoden 2011 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2010–2012.

²⁾ Ylempien korkeakoulututkintojen määrän merkittävä lasku vuonna 2009 selittyy vuoden 2008 tutkintorakenneuudistuksen siirtymäajan päättyemisellä (21 825 tutkintoa vuonna 2008).

³⁾ Toteutuma on vuodelta 2008.

Määrärahan arvioitu käyttö

	€	— Yliopistojen muu perusrahoitus	1 527 308 000
Yliopistojen perusrahoitus	1 706 593 000	Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 § tarkoitettuihin koulutus-	
— Kansalliskirjasto	14 794 000	palveluihin sekä yliopistojen muu-	
— Harjoittelukoulut	46 212 000	hun kuin liiketaloudelliseen	
— Aalto-yliopiston toiminnan		tutkimukseen liittyviin hankintoihin	
lisärahoitus	90 100 000	ja toimitilavuokriin sisältyvien	
— Muiden yliopistojen kuin Aalto-		arvonlisäverojen osuus yliopistoille	
yliopiston toiminnan lisärahoitus	27 300 000	aiheutuneista kustannuksista	131 700 000
— Hammaslääketieteen koulutus		Yhteensä	1 838 293 000
Kuopiossa	879 000		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteinen lisäys maksuvalmiuden turvaamiseen, muut kuin Aalto-yliopisto	50 000
Yliopistoindeksi (2,9 %)	45 542
Yliopistojen toimintaedellytysten turvaaminen	20 000
Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus	20 100
Yliopistojen toiminnan lisärahoitus, muut kuin Aalto-yliopisto	10 000
Arvonlisäverokompensaation tarkistus	15 900
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	7 625
Palkkausten tarkistukset	7 571
Hammaslääketieteen koulutus Kuopiossa	481
Tuottavuustoimenpiteet	-11 352
Kertaluonteiset lisäykset	-6 000
Palkkaratkaisut (siirtymäkausien päättäminen, kertaluonteista)	-54
Muu muutos yhteensä	-96
Yhteensä	159 717

Kuntien rahoitusosuus harjoittelukouluissa annettavan lukiokoulutuksen kustannuksiin, 7 877 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

2011 talousarvio	1 838 293 000
2010 III lisätalousarvio	24 576 000
2010 talousarvio	1 678 576 000
2009 tilinpäätös	1 620 427 999

51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 234 711 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiattutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä

kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

4) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutus-hankkeiden menojen maksamiseen

5) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin

6) 5 000 000 euroa myöntämisvaltuuteen sisältymättömänä tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakointitalousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikaisempien vuosien myöntämisvaltuuden kasvusta aiheutuva lisäys	18 547
Vuoden 2011 myöntämisvaltuuden kasvusta aiheutuva lisäys, mistä 410 000 euroa aiheutuu palkkausten sopimustarkistuksesta, 334 000 euroa palkkapolitiittisista kehittämistoimenpiteistä (siirtymäkausien päättäminen) sekä 213 000 euroa kelamaksun kertaluonteisen poiston palautuksesta	2 850
Tutkimusedellytysten kehittäminen	1 215
Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden (ICOS-hanke ja biotieteiden hankkokonaisuus) rahoitus	3 000
Yhteensä	25 612

2011 talousarvio	234 711 000
2010 III lisätalousarvio	251 000
2010 talousarvio	209 099 000
2009 tilinpäätös	169 941 000

52. *Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 5 607 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) 5 500 000 euroa Helsingin yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan rahoittamiseen

2) 107 000 euroa Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: Yliopistolakia (416/2010) on muutettu siten, että Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle korvataan vuosittain määrä, joka vastaa niiden apteekkiliikkeen harjoittamisesta saadun elinkeinotulon perusteella maksamaa yhteisöveroa.

Tarkoituksena on, että valtion korvauksen taso vastaisi arvioitua yhteisöveroa kyseisenä vuonna. Arvio perustuisi viimeisimmän käytettävissä olevan vuoden verotusta koskeviin tietoihin ja mahdollisiin tulevan vuoden toimintaa ja sen laajuuden muuttumista koskeviin arvioihin. Toteutuneen yhteisöveron ja budjetoitiperusteena käytetyn arvion välinen erotus otettaisiin huomioon lisäävänä tai vähentävänä eränä mitoitettaessa seuraavalle varainhoitovuodelle osoitettavaa valtion korvausta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäykseenä huomioon 107 000 euroa erityisenä valtion rahoituksena Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	5 607 000
2010 III lisätalousarvio	107 000
2010 talousarvio	5 500 000

53. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voitot varat tieteen edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 94 467 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiaturkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä

kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

4) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutus-hankkeiden menojen maksamiseen

5) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin

6) yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisten menojen maksamiseen

7) 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen tutkimus-, keruu- ja sanakirjahankkeisiin sekä muiden kulutusmenojen ja apurahojen maksamiseen

8) päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

9) kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

10) tieteen edistämiseksi, tieteen ja yhteiskunnan sekä kansalliskielten ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, tiedonjulkistamisen ja tutkimusetiikan edistämismenojen ja tutkimuksen tietohuollon menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen

11) tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseksi myönnettäviin valtionavustuksiin ja valtion laitosten vastaavien hankkeiden menojen maksamiseen

12) tiedeyhteisöjen käytössä olevien valtion toimitilojen vuokriin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakkoita

talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Kohdassa 7 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	59 030 000
Yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisiin menoihin	4 875 000
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaan	2 712 000
Tiedeinstituuttien ja tutkimuslaitosten, Tiedekeskus Heureka ja eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	11 000 000
Päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettäviin avustuksiin	500 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	3 500 000
Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseen ja muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	12 258 000
Avustusten maksamiseen niiden tiedeinstituuttien tilakustannuksiin, jotka maksavat vuokraa Senaatti-kiinteistöille	592 000
Yhteensä	94 467 000
2011 talousarvio	94 467 000
2010 I lisätalousarvio	5 833 000
2010 talousarvio	89 964 000
2009 tilinpäätös	86 904 892

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 733 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfyiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroo-

pan eteläiselle observatoriolle (ESO), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC), Euroopan Yliopistoinstituutille (EUI) ja eurooppalaiselle synkrotonisäteilykeskukselle (ESRF) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen hallintoelinten tekemien päätösten mukaisesti.

2011 talousarvio	15 733 000
2010 talousarvio	15 193 000
2009 tilinpäätös	15 846 546

(87.) Valtion rahoitus Aalto-yliopiston pääomaan (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio	100 000 000
2009 tilinpäätös	45 895 250

88. Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääoman maksamiseen. Määrärahan käytön edellytyksenä on, että yksityiset rahoittajatahot sijoittavat samanaikaisesti säätiön pääoman maksamiseen vähintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määräraha on valtion vuoden 2011 osuus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön perustamisen rahoituksesta. Säätiön perustamiseen osallistuu myös yksityisiä rahoittajatahoja. Säätiön pääomittaminen on tarkoitus toteuttaa vuosina 2009—2011 siten, että valtion osuus on yhteensä 125 milj. euroa edellyttäen, että yksityisten rahoittajatahojen osuus on yhteensä vähintään 50 milj. euroa.

2011 talousarvio	25 000 000
2010 talousarvio	50 000 000
2009 tilinpäätös	50 000 000

89. Valtion rahoitus julkisoikeudellisten yliopistojen pääomasijoituksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää julkisoikeudellisten yliopistojen pääomasijoitusten maksamiseen. Määrärahan käytön edellytyksenä on, että julkisoikeudellisiin yliopistoihin tehtyjen yksityisten rahoittajatahojen pääomasijoitusten yhteismäärä on vähintään 40 000 000 euroa ja valtioneuvosto on hyväksynyt yksityiset pääomasijoitukset valtion vastirahoitukseen oikeuttaviksi.

Selvitysosa: Määräraha perustuu oletukseen valtion julkisoikeudellisiin yliopistoihin vuonna 2011 tehtävistä finanssisijoituksista. Yliopistojen tasavertaisen kohtelun turvaamiseksi valtio varautuu tekemään finanssisijoituksia julkisoikeudellisina laitoksina toimiviin yliopistoihin suhteessa niiden hankkimiin yksityisiin pääomasijoituksiin. Julkisoikeudelliset yliopistot ovat voineet kerätä yksityistä pääomaa 11.4.2008—31.12.2010 välisenä aikana. Yksittäisen yliopiston osalta valtion finanssisijoitusten edellytyksenä on, että kerätty yksityinen pääoma on vähintään miljoona euroa. Valtion sijoituksen todellinen määrä määräytyy aiemman jakosuhtelinjauksen mukaisesti riippuen aidon yksityisen sijoituksen määrästä.

2011 talousarvio	100 000 000
------------------	-------------

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha on veronalainen etuus. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 ja muiden opiskelijoiden ennen 1.7.1994 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/1972) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukioden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset. Tukea myönnetään, kun opiskelijan yhdensuuntainen koulumatka on vähintään kymmenen kilometriä ja koulumatkakustannukset ovat yli 54 euroa kuukaudessa. Opiskelijan omavastuuosuus on 43 euroa kuukaudessa.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen sopimuksen perusteella korkeakouluissa hoidettavista tehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukimäärärahat ja opintotuen saajat

	2007	2009	2011 arvio
Opintotukimenot (milj. euroa)			
Opintoraha			
— korkea-aste	299,7	362,7	388,5
— toinen aste	102,7	136,6	151
Asumislisä	242,7	266,6	285
Koulumatkatuki	32,0	37,5	41,1
Ateriatuki	23,7	24,5	29,2
Opintotuen saajat			
Opintoraha			
— korkea-aste	191 244	189 513	204 000
— toinen aste	124 355	142 420	145 700
Asumislisä			
— korkea-aste	153 437	153 979	162 400
— toinen aste	60 038	64 609	67 600
Koulumatkatuki	65 475	65 793	69 000
Valtiontakauksen saajat			
Korkea-aste	90 694	90 793	103 400
Toinen aste	36 082	37 158	40 900

Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2009 lopussa 1 338,9 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 17,3 milj. euroa. Opintolainaa oli vuoden lopussa 291 251 henkilöllä. Keskimääräinen opintolainan määrä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella oli 7 050 euroa ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella 7 950 euroa.

Määrärahan mitoitusperusteet

Keskimääräinen opintotuki	2007	2009	2011 arvio
Opintoraha, €kk			
— korkea-aste	250	287	286
— toinen aste	139	164	157
Asumislisä, €kk	184	197	196
Koulumatkatuki, €kk	110	129	150

Vuonna 2011 määrärahan mitoituksessa säännönmukaisesti opintorahaa saavien määräksi arvioidaan 267 300, joista korkeakouluopiskelijoita 154 300 ja 113 000 muita opiskelijoita. Asumislisän saajamääräksi arvioidaan 172 050. Koulumatkatuen säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan olevan noin 32 100 opiskelijaa.

Opintotukilain mukaisen opintorahan kuukausittaiset enimmäismäärät (€kk)

Korkeakouluopiskelijat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat		55
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet		122
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat		145
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet		298

Muissa oppilaitoksissa opiskelevat

— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	38
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	80
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	100
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	246

Opintotuen asumislisän määrä on 80 prosenttia määritellystä asumismenosta. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 252 euron ylittävältä osalta. Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on enintään 210 euroa kuukaudessa.

Opintotuen rakennetta kehitetään tavoitteena päätoimiseen opiskeluun kannustaminen, mihin liittyen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta 1.8.2011 lukien. Opetusministeriön asetuksessa (940/2009) eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädettäviä laskennallisten kustannusten perusteita tarkistetaan kustannuskehityksen perusteella 1.8.2011 lukien.

Ateriatuen määrää ehdotetaan korotettavaksi 1.1.2011 lukien 0,10 eurolla, jolloin ateriatuen määrä on 1,77 euroa ateriala kohti ja ylimääräisen ateriatuen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi 0,84 eurosta 1 euroon ateriala kohti.

Opintotuen saajamäärän ja käyttöasteen arvioitu kehitys

	2007	2009	2011 arvio
Lukiokoulutus	27 354 (24 %)	32 057 (29 %)	32 500 (31 %)
Ammatillinen peruskoulutus	97 203 (71 %)	109 003 (76 %)	111 700 (75 %)
Ammattikorkeakouluopinnot	93 348 (72 %)	93 336 (72 %)	102 500 (79 %)
Yliopisto-opinnot	94 139 (62 %)	92 188 (64 %)	101 500 (67 %)

<i>01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v)	2011 talousarvio	686 000
	2010 III lisätalousarvio	4 000
Momentille myönnetään 686 000 euroa.	2010 talousarvio	699 000
<i>Selvitysosa:</i> Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Vuonna 2011 arvioidaan valituksia tulevan vireille noin 3 500. Valitusten tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on korkeintaan 5,5 kuukautta.	2009 tilinpäätös	685 000

52. Opintolainojen valtioneuvoston taksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 400 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisista valtioneuvoston taksuista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

		Määrärahan arvioitu käyttö	€
Palkkausten tarkistukset	6		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3	Takausvastuusuuritukset	26 100 000
Uudelleenkohdentaminen	-12	Maksuvapautukset	4 000 000
Muu muutos yhteensä	-10	Tileistä poistot	4 900 000
Yhteensä	-13	Korkoavustukset	1 400 000
		Yhteensä	36 400 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Takausvastuusaatavien kasvu	3 600
Maksuvapautusten väheneminen	-3 000
Tileistä poistojen lisääntyminen	3 700
Korkoavustuksen käytön muutos	-800
Korkoavustuksen tulorajojen korotus	
54 prosentilla	400
Yhteensä	3 900

2011 talousarvio	36 400 000
2010 talousarvio	32 500 000
2009 tilinpäätös	36 333 945

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 824 505 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	388 500 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	150 960 000
Asumislisä	285 045 000
Yhteensä	824 505 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Opintotuen edistymisen seurannan kehittäminen	-600
Opintotuen rajaaminen jatko-opintoihin yhdeksälle kuukaudelle	-200
Asumislisäkuukauden laskeminen korkeakouluopintojen tukiaikaan	-2 000
Oppilaitoksen maksaman apurahan ja harjoittelujan palkan erillisestä tarveharkinnasta luopuminen	1 500
Opintorahan ja asumislisän käytön kasvu	33 348

Ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärän lisäyksestä aiheutuva saajamäärän kasvu	4 000
Opintotuen ja sairauspäivärahan yhteensovitus 1.8.2010 lukien	-563
Yhteensä	35 485

2011 talousarvio	824 505 000
2010 talousarvio	789 020 000
2009 tilinpäätös	765 921 244

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen opiskelijaravintoloille alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien korkeakouluopiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi 1,77 eurolla aterialle kohti

2) ylimääräisen avustuksen maksamiseen muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle enintään 1 euroa, kuitenkin enintään opiskelijaruokailusta aiheutuvien tila- ja laitekustannusten määrä, sellaista aterialle kohden, josta maksetaan ateriatukea.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	27 450 000
Opiskelijaravintoloiden ylimääräinen avustus	1 750 000
Yhteensä	29 200 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Ateriatuen korotus 0,10 eurolla	1 600
Ylimääräisen ateriatuen enimmäismäärän korotus 0,16 eurolla	200
Ateriatuen käytön kasvu	300
Yhteensä	2 100

2011 talousarvio	29 200 000
2010 talousarvio	27 100 000
2009 tilinpäätös	24 466 388

58. *Avustus vuokratustannusten korvaamiseen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 244 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitoa varten tarvittavien tilojen vuokratustannusten korvaamiseen

2) avustuksen maksamiseen opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokratustannusten korvaamiseen silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta tukee opiskelija-asumista vastaavalla määrällä.

Käyttösuunnitelma €

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö	3 880 000
Opiskelija-asuntoyhteisöt	1 364 000
Yhteensä	5 244 000

Selvitysosa: Vuokrat on hinnoiteltu siten, että ne sisältävät arvonlisäveron määrän, jonka yliopistot joutuvat maksamaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle jälleenvuokramistaan tiloista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

YTHS:n vuokramenojen määrän kasvu	736
Opiskelija-asumiseen tarkoitettujen maa-alueiden vuokratustannusten kasvu	14
Yhteensä	750

2011 talousarvio	5 244 000
2010 talousarvio	4 494 000
2009 tilinpäätös	4 494 000

59. *Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki* (arvion määräraha)

Momentille myönnetään 41 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Matkalippujen hinnan nousu	3 400
Koulumatkatuen myöntämisperusteiden muutokset koulutuksen saavutettavuuden parantamiseksi 1.8.2011 lukien	1 100
Yhteensä	4 500

2011 talousarvio	41 100 000
2010 talousarvio	36 600 000
2009 tilinpäätös	37 565 644

80. Taide ja kulttuuri

Selvitysosa: Kulttuuripolitiikan tavoitteena on vahvistaa kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä kulttuurin perustaa, parantaa luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, lisätä kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia sekä lujittaa ja laajentaa kulttuurin taloutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa näitä tavoitteita taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeuspolitiikan sekä audiovisuaalisen politiikan keinoin.

Suomessa kulttuuriosallistuminen on aktiivista. Kirjastoissa ja teattereissa kävijöiden osuus koko väestöstä on suurinta EU-maissa. Kulttuurin kysyntä myös kasvaa jatkuvasti koulutusasteen kohoamisen myötä.

Kulttuurin perustan vahvistamisen haasteita ovat taiteen hallintoa koskevat ratkaisut, taiteilijoiden toimeentulon edellytysten monipuolistaminen ja taiteen laatukehityksen kehittäminen. Haasteita asettavat myös yleisten kirjastopalvelujen tasavertainen saatavuus, kulttuuriperintöaineistojen digitaalisten tuotteiden kehittelyn ja tuotannon tukeminen sekä tekijänoikeusjärjestelmän ratkaisut, joilla tuetaan opetusta ja tutkimusta sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden toimintaa.

Suuri haaste on kehittää väestörakenteeltaan erilaisille alueille soveltuvia korkeatasoisia taide- ja kulttuuripalveluita. Kulttuuripalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi tulee huolehtia teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmän kannustavuudesta, kulttuuripalveluiden alueellisesti tasa-arvoisesta saatavuudesta, turvallisen mediaympäristön kehittämistä sekä eri väestöryhmien kulttuurin tukemisesta. Haasteita asettavat myös esittävän taiteen vapaiden ammattilaisryhmien talous- ja koulutuskysymykset.

Kulttuurin ja luovan talouden haasteita ovat taiteen ja kulttuurin sekä audiovisuaalisen alan kotimarkkinoiden ja kulttuuriviennin vahvistaminen, kulttuurin ja matkailun toimialojen yhteistyön lisääminen, kulttuurin kansainvälisten suurtapahtumien tukijärjestelyt sekä audiovisuaalisen ja muiden kulttuuri- ja taidealojen tuotekehitysrahoituksen ja yrittäjyyden edellytysten parantaminen sekä tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen.

Kulttuuripolitiikan toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet vuonna 2011 ovat:

Kulttuuripolitiikan tavoitteet

Keskeisimmät toimenpiteet

Kulttuurin perustan vahvistaminen:

Käynnistetään Kulttuuripolitiikan strategia 2020 toimeenpano ottaen huomioon kulttuurin tulevaisuutta koskevan selonteon linjaukset. Ohjataan ja tuetaan kansallisten taidelaitosten toimintaa kansallisina päänäyttämöinä. Parannetaan kulttuuriperintö- ja kirjastoaineistojen saatavuutta ja säilyttämistä osana kansallista digitaalista kirjastoa. Toteutetaan Kirjastopolitiikka 2015 -ohjelmaa. Kehitetään Museoviraston toimintaa ja hallintoa ja parannetaan alueellisen museotyön toimintaedellytyksiä. Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin paikallis- ja aluehallintoa sekä taiteen ja kulttuurin alojen aluekeskustoimintoja. Tuetaan medialukutaitoa, media- ja elokuvakasvatusta ja yleisten kirjastojen mediakasvatustyötä. Toimeenpannaan Suomen pohjoismainen puhejohtajuusohjelma ja pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuutta. Lisätään kulttuurialan kansainvälisen vuorovaikutuksen ja liikkuvuuden edellytyksiä. Kehitetään taiteilijoiden toimeentuloratkaisuja. Parannetaan esittävän taiteen ns. vapaiden ryhmien toimintaedellytyksiä. Laaditaan elokuvakulttuurin digitaalisen ajan agenda.

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen:

Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuri-osallistumisen edellytysten lisääminen:

Tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan kehittämistä. Kehitetään kirjasto- ja tietopalveluja väestön lähi- ja peruspalveluina.

Kulttuurin ja luovan talouden edistäminen:

Toimeenpannaan Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelmaa 2010—2014.

Toimeenpannaan Luovan talouden ja kulttuuriyrittäjyyden sekä kulttuurimatkailun toimintaohjelmia.

Selkiytetään tekijänoikeuslakia ja toimeenpannaan teollis- ja tekijänoikeuksien strategiaa (IPR-strategia).

Edistetään laillista online-tarjontaa ja vähennetään laitonta verkkojakelua.

Valmistellaan valtioneuvoston päätös kulttuuri- viennin kehittämisestä ministeriöiden välisenä yhteistyönä.

Taiteen ja kulttuurin rahoitus budjetti- ja veikkausvoittovarojen kesken

	Veikkausvoittovaroista	Budjettivaroista	Yhteensä
Taiteenalojen edistämiseen	49 032 000	35 745 000	84 777 000
Kansalliset taidelaitokset	86 104 000	83 597 000	169 701 000
Kirjastotoimi	4 850 000	15 918 000	20 768 000
Museot ja kulttuuriperintö	27 708 000	51 789 000	79 497 000
Alueellinen taiteen edistäminen	19 500 000	106 000	19 606 000
Kulttuuripolitiikan kehittäminen ¹⁾	10 271 000	887 000	11 158 000
Taiteen ja kulttuurin kv-toimintoihin	8 343 000	7 701 000	16 044 000
Viestintäkulttuuri	2 020 000	7 592 000	9 612 000
Yhteensä	207 828 000	203 335 000	411 163 000

¹⁾ Sisältää veikkausvoittovaroissa opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi kohdan sekä kulttuurin suurtaapahtumien rahoituksen.

01. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 085 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin

2) taiteen edistämiseksi myönnettävien apurahojen ja avustusten maksamiseen

3) taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus- ja tiedotustoimintaan

4) enintään 10 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Määrärahasta myönnettävät apurahat ja avustukset budjetoidaan maksuperusteisina.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunnan toiminnan tavoitteena on nostaa ja lisätä suomalaisen taiteen laatua ja kansainvälistä tasoa sekä vahvistaa taiteen uudistumiskehitystä ja sen arvostusta yhteiskuntaa uudistavana monimuotoisena voimavarana ja merkitysten luoja. Toimikunnan työ edistää hyvinvointia, kulttuuria ja sen moninaisuutta. Se vaikuttaa myös ympäristön laatuun ja sillä on merkittäviä suoria ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Taiteen keskustoimikunta on asiantuntija- ja rahoittajaorganisaatio, joka tukee korkeatasoista taiteen tekemistä erityisesti jakamalla apurahoja ja valtionavustuksia. Rahoitus on määräaikaista ja perustuu taiteellisen laadun vertaisarviointiin ja laajaan taidepoliittiseen

asiantuntemukseen. Käytettävissä olevilla resursseilla taiteen keskustoimikunta:

— rahoittaa korkeatasoista ja innovatiivista taiteellista työskentelyä ja vahvistaa taiteen monimuotoista roolia yhteiskunnassa

— panostaa taiteen tasa-arvoisen saatavuuden, saavutettavuuden, kulttuurisen monimuotoisuuden ja taiteen soveltavan käytön lisäämiseen

— ottaa apurahapolitiikassaan huomioon hakijakunnan sukupuoli-, ikä-, kieli- ja asuinpaikkarakenteen ja erityisesti nuorten taiteilijoiden aseman apurahan hakijoina ja saajina

— luo edellytyksiä taiteilijoiden liikkuvuudelle ja kansainvälistymiselle

— vahvistaa monitaiteellisen ja -kulttuurisen toiminnan tukea

— seuraa, arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta ja parantaa rakenteidensa toimivuutta ja selkeyttä sekä kehittää asiakkaidensa sähköisiä palveluja tehtyjen kehittämisehdotusten mukaan

— tulosoittaa alueellisia taidetoimikuntia

— vahvistaa osaltaan taiteen asemaa ja merkitystä yhteiskunnassa ja tuottaa opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön taidepolitiikan kannalta olennaista tutkimustietoa, arviointivälineitä ja tietopalveluita.

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella kateetaan noin 33 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Valtionavustukset			
— hakemukset, kpl	9 315	9 091	9 000
— myönnöt, kpl	3 009	2 953	2 900
Lausunnot valtionavustushakemuksista OKM:lle	807	832	820
Taideteostoimikunnan kokoelmat / kartunta, kpl	12 726/115	12 932/206	13 100/175
Julkaisut	10	3	6
Alueelliset taidetoimikunnat			
Valtionavustukset			
— hakemukset, kpl	4 319	3 965	3 900
— myönnöt, kpl	1 124	1 099	1 000
Hankkeet	221	250	239
Residenssit ulkomailla, kpl		7	8
Lausunnot, kannanotot ja aloitteet		46	45
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	66	64,5	66

Valtion taidetoimikuntien¹⁾ apurahan hakijat ja saajat sukupuolen, alueen, kielen ja iän mukaan vuonna 2009

	Hakijoita	Tuen saajia
Myönnöt, lkm ²⁾	4 784	2 079
	% hakijoista	% tuen saajista
Naiset	50,1	48,7
Pääkaupunkiseutu	52,9	54,4
Ruotsinkieliset	6,8	6,4
Äidinkieli "muu"	5,0	3,7
Alle 35-v.	23,8	19,0

¹⁾ Taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat ja apurahalautakunnat ja -jaostot.

²⁾ Sis. yksityishenkilöt ja työryhmien yhteishenkilöt, ei yhteisöjä. Päällekkäisyydet poistettu.

Alueellisten taidetoimikuntien apurahan hakijat ja saajat sukupuolen, alueen ja iän mukaan vuonna 2009

	Hakijoita	Tuen saajia
Myönnöt, lkm ¹⁾	2 080	469
	% hakijoista	% tuen saajista
Naiset	57,6	57,1
Alueen keskus- kaupunki ²⁾	56,1	57,8
Alle 35-v.	31,0	32,8

¹⁾ Sis. yksityishenkilöt ja työryhmien yhteishenkilöt, ei yhteisöjä. Päällekkäisyydet poistettu.

²⁾ Keskuskaupungit = Mikkeli, Hämeenlinna, Kouvola, Jyväskylä, Rovaniemi, Oulu, Tampere, Joensuu, Vaasa, Kuopio, Pori, Helsinki, Turku.

Tukimuoto	Hakemuksia	Hakijoita	Myöntöjä	Tuen saajia	Tuen saajat % hakijoista
Valtion taidetoimikuntien hakemusten, hakijoiden, myöntöjen sekä tuen saajien määrä vuonna 2009	9 091	6 101	2 953	2 683	44
Alueellisten taidetoimikuntien hakemusten, hakijoiden, myöntöjen sekä tuen saajien määrä vuonna 2009	3 965	3 486	1 099	1 068	31

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	5 463	5 220	5 105
Bruttotulot	14	20	20
Nettomenot	5 449	5 200	5 085
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	271		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	265		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Uudelleenkohdentaminen	-90
	Siirto momentille 29.80.02 (Taide- teostoimikunnat, -2 htv)	-88
	Yhteensä	-115
Palkkausten tarkistukset	42	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	21	

2011 talousarvio	5 085 000
2010 III lisätalousarvio	30 000
2010 talousarvio	5 200 000
2009 tilinpäätös	5 443 377

02. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 729 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 3 400 000 euroa näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen

3) kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Valtion taidemuseo edistää kuvataiteen kulttuuriperintöä ja vahvistaa oman aikamme visuaalisen kulttuurin merkitystä.

Kulttuuriperinnön hoidon vaikuttavuustavoitteena on visuaalisen kulttuuriperinnön kartuttaminen tuleville sukupolville. Taidekokielmien kartuttamisen tavoitteet ovat lähes yksinomaan laadullisia ottaen samalla huomioon sisällölliset painotukset.

Näyttely- ja ohjelmistotuotannon sekä muun yleisölle suunnatun toiminnan tavoitteena on

pitää kulttuuriperintö elävänä vahvistamalla Valtion taidemuseon eri yksiköiden roolia monipuolisten ja korkealaatuisten kulttuuripalvelujen tarjoajana. Näyttely- ja ohjelmistotoiminnan tarjonta pyritään pitämään monipuolisenä samalla kun kävijätutkimuksin seurataan asiakkaiden tyytyväisyyttä ja pyritään vastaamaan sen toiveisiin. Yleisölähtöisyyteen, jolla tarkoitetaan ajankohtaisuutta näyttelytarjonnassa, kiinnitetään erityistä huomiota. Tulosalueen, joka kokonaisuudessaan on maksullista toimintaa, taloudellisena tavoitteena on, että tulot kattavat kokonaiskustannuksista 15 % ja erilliskustannuksista 44 %.

Taidemuseoalan sekä tutkimus- ja muun yhteistyön kehittämisen tulosalueella Kehittäminen ja yhteiskuntasuhteet jatkaa koko taidemuseokenttää koskevia kehityshankkeita yhdessä muiden taidemuseoiden kanssa sekä tuottaa tutkimusta yleisölähtöisen museotyön tueksi.

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella kateetaan noin 54 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Kulttuurialan luonteesta johtuen tulostavoitteet eivät ole jatkuvasti kasvavia. Suoritteiden määrien osalta otetaan huomioon niiden vaihtelevat laajuudet.

Tunnusluku	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 tavoite
Vaikuttavuus, tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastyytyväisyys (asiakaspalvelu), %	91	92	92
Kokoelma- ja erikoisnäyttelyt, kpl	29	32	12
Tutkimus- ja näyttelyjulkaisut, kpl	13	10	10
Konservoidut teokset	574	826	550
Toiminnallinen tehokkuus			
Näyttelytoiminnan kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	493 034	584 979	468 700
— maksavien kävijöiden osuus, %	56	63	66
Näyttelykäynnin keskitulo	4,0	6,7	5,0
Näyttelykäynnin keskihinta	3,6	7,7	3,4
Näyttelyjulkaisujen myydyt määrät/painokset, %	25	53	60
Hallinnollisten palvelujen osuus kokonaiskustannuksista, %	14	14	16
Maksullinen toiminta (kustannusvastaavuus)			
— tulot/kokonaiskustannukset, %	20	29	15
— tulot/erilliskustannukset, %	56	68	44

— hintatuki/erilliskustannukset, %	38	22	54
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	237	241	222

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	25 296	21 701	22 209
Bruttotulot	6 987	2 753	3 480
Nettomenot	18 309	18 948	18 729
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 032		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 279		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	86
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	41
Vermon varaston vuokralisäys	320
Vermon varaston väliaikaisvarastoinnin kertamenon vähennys	-123
Vuokrien indeksitarkistuksen 2010 poisto (vuokrien indeksi ei noussut 2009)	-207
Uudelleenkohdentaminen	-333
Tuottavuustoimenpiteet (-3,6 htv)	-66
Siirto momentilta 29.80.01 (Taideteos-toimikunnat, 2 htv)	88
Muu muutos yhteensä	-25
Yhteensä	-219
2011 talousarvio	18 729 000
2010 III lisätalousarvio	56 000
2010 talousarvio	18 948 000
2009 tilinpäätös	18 556 000

03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 685 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) perusparannushankkeiden rahoittamiseen
- 2) kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunta vastaa Unescon maailmanperintöluetteloon

otetun ja kansallisesti merkittävän Suomenlinnan rakennuskulttuurimuistomerkin restauroinnista, ylläpidosta ja käyttämisestä sekä kohteen perusinformaation tuottamisesta ja jakamisesta yleisölle.

Tavoitteena on vahvistaa alueen kiinteistövarallisuuden ja monumentin arvoja suojelevaa profiilia, edistää kansalaisten mahdollisuuksia päästä osalliseksi kulttuurisesti merkittävästä maailmanperintökohteesta, ylläpitää autenttista linnoitusarkkitehtuuria ja säilyttää asuinyhteisön elinvoimaisuus. Restauroinnin, ylläpidon ja alueen saavutettavuuden parantamisen perusteina ovat kiinteistövarallisuuden arvon säilyttäminen ja käytettävyyden turvaaminen siten, että tiloja voidaan vuokrata asumis- ja muuhun käyttöön sekä muuta varallisuutta asettaa alueen luonteeseen sopivan kulttuurimatkailun käyttöön. Hyvän julkisuuskuvan säilyttämiseksi alueella voidaan järjestää maailmanperintökohteen arvolle sopivia kulttuuritapahtumia.

Restaurointi- ja kunnossapitotöiden tavoitteen toteutumiseksi jatketaan linnoituslaitteiden ja kiinteistöjen ylläpito- ja perusparannustöitä sekä Suomenlinnan vankilan perusparannus- ja laajennustöitä. Kunnostuksessa hyödynnetään saarella sijaitsevaa vankilan työvoimaa. Maailmanperintökohteen tunnetuksi tekemisessä korostetaan talvikausien kävijämäärien kehittämistä ja suuren yleisön tietämyksen lisääntymistä, minkä toteutumista

arvioidaan Suomenlinnan yleisö- ja palvelututkimuksissa. Yhteisön elinvoimaisuuden säilyttämiseksi tavoitteena on tukea monipuolista

asukasrakennetta ja säilyttää alueella riittävät palvelut. Asuin- ja toimitilojen vuokrauksen tuoton tavoitteena on yhden prosentin kasvu.

Tunnusluku	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Matkailijamäärät sesongin ulkopuolisina kuukausina (loka—huhtikuu)	173 000	170 000	170 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Hoitokunnan kokous- ja juhlatilojen käyttöaste, %	31	26	32
Linnoitusmuureista parhaassa kuntoluokassa koko linnoitusmuurimäärästä (52 800 m ²), %	40	43,6	45
Vuokratuotot, kasvu %	6,4	5,7	1
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	93	89	95

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	7 856	6 970	7 085
Bruttotulot	4 595	4 400	4 400
Nettomenot	3 261	2 570	2 685
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	611		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	28		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	25
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	10
Uudelleenkohdentamisen palautus	127
Uudelleenkohdentaminen	-47
Yhteensä	115
2011 talousarvio	2 685 000
2010 III lisätalousarvio	297 000
2010 talousarvio	2 570 000
2009 tilinpäätös	2 678 000

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 813 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laittehankintoihin.

Momentille voidaan nettouttaa Museoviraston hallussa olevien maa-alueiden puunmyynnistä mahdollisesti saatavat tulot.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kansallismuseon toimintamenot	6 896 000
Museoviraston muut toimintamenot	12 917 000
Yhteensä	19 813 000

Museovirasto vastaa kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvistä viranomaistehtävistä kansallisella tasolla. Se johtaa ja kehittää maan yleistä museointia, suojelee ja hoitaa kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä sekä tuottaa ja välittää alaa koskevaa tutkimustietoa. Museoalaa kehitetään valtakunnallisesti museoi-

den kanssa käytävien neuvotteluiden, arvioinnin ja seurannan keinoin. Museovirasto osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen viranomais-, sidosryhmä- ja hankeyhteistyöhön.

Museoviraston toiminnassa korostetaan asiakaslähtöisyyttä sekä fyysistä, tiedollista ja kulttuurista saavutettavuutta. Kulttuuriperintökasvatuksella vahvistetaan kansalaisten osallisuutta kulttuuriperintöön. Museoviraston toiminnassa korostuu aluetason kulttuuriympäristötoimintaedellytysten vahvistaminen. Maakuntamuseoita tuetaan yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa. Palvelujen saatavuuden maantieteellistä tasapuolisuutta painotetaan.

Palvelukyvyn ja vaikuttavuuden parantamisessa keskeisinä kehittämishankkeina ovat Museoviraston organisaation uudistaminen strategisten tavoitteiden toteuttamiseksi aikaisempaa paremmin ja kansallisen kulttuuriperinnön digitoinnin tehostaminen (erillisrahoituksella momentilta 29.80.55 Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen). Alkuvuonna 2011 käynnistyvä muutto uusiin toimitiloihin parantaa arkisto-, kirjasto- ja kokoelmapalveluiden saatavuutta ja toiminnan tuottavuutta.

Kulttuuriympäristöä vaalitaan kiinteiden muinaisjäännösten, rakennetun ympäristön ja kulttuurimaiseman suojelun keinoin sekä panostamalla muinaisjäännösten hoitoon ja rakennusrestauraointiin. Toiminnassa keskitytään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, erityisesti vuonna 2009 vahvistetun rakennetun kulttuuriympäristö (RKY)-luetteloon sisäl-

tyvien alueiden ja kohteiden turvaamiseen maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa. Toteutetaan ”Rakennettu hyvinvointi” -hanketta, jonka tavoitteena on tunnistaa toisen maailmansodan jälkeisen rakennetun ympäristön arvoja ja merkityksiä sekä luoda valmiuksia tämän aikakauden kulttuuriympäristöjen vaalimiseen.

Suomen kansallismuseo on osa Museovirastoa. Kansallismuseon tehtävänä on suullisen perimätiedon ja suomalaisten aineellisen kulttuurin kerääminen, tallentaminen ja säilyttäminen. Kansallismuseo välittää kulttuuriperintötietoa ylläpitämällä Kansallismuseon lisäksi mm. Kulttuurien museota, Suomen merimuseota, Seurasaaren ulkomuseota ja muita eri puolilla maata olevia kohteita, järjestämällä näyttelyjä ja tapahtumia ja tarjoamalla pedagogisia palveluja kouluille. Suomen kansallismuseon hoitamia museoita ja niiden näytelyitä kehitetään lisäämällä niiden houkuttelevuutta ja informatiivisuutta sekä tarjontaa verkoissa. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden, kokonaan digitaalisessa ympäristössä kasvaneen sukupolven, nykyisten lasten ja nuorten, tavoittamiseen. Vuorovaikuttaisia näyttelymuotoja painotetaan. Samalla parannetaan museoiden henkistä ja fyysistä saavutettavuutta. Suomen kansallismuseon kokoelmien hoidon, käytön ja liikkuvuuden edellytykset turvataan.

Henkilöstön hyvinvointia ja organisaation osaamista edistetään henkilöstösuunnittelulla ja koulutuksella, palkkausjärjestelmää kehittämällä sekä työhyvinvointihankkeita toteuttamalla.

Tunnusluku	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käynnit Museoviraston verkkosivuilla	3 050 241	3 537 829	4 600 000
Lausuntojen käsittelyaika, pv	37	43	37
Museoiden kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	331 867	347 476	345 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	59,2	59,0	58
— alle 18-vuotiaiden osuus kävijöistä, %	21,9	21,4	22
Linnojen kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	164 148	202 500	180 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	85	82	80

Tutkimus- ja näyttelyjulkaisut, kpl	9	6	6
Esinetietojen digitointiaste, %	24	28,4	30
Toiminnallinen tehokkuus			
Museokäynnin keskihinta, euroa	4,55	4,35	4,5
Museokäynnin keskitulo, euroa	2,66	2,51	2,4
Linnassa käynnin keskihinta, euroa	1,37	1,36	1,39
Linnassa käynnin keskitulo, euroa	2,67	2,15	1,98
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet (htv)	426	409	392
— joista mom. 29.80.04 ja 75	342		

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2009	2010	
	toteutuma	varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	23 840	22 652	22 938
Bruttotulot	5 083	3 125	3 125
Nettomenot	18 757	19 527	19 813
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	301		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	407		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	156
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	70
Uusien toimitilojen vuokramenot	625
Ostopalvelujen ja energian hinnankorotukset 2011	99
Vuokrien indeksitarkistus 2011	80
Uudelleenkohdentamisen palautus	50
Uudelleenkohdentaminen	-348
Tuottavuustoimet (-10 htv)	-330
Merimuseon Turun toimipisteen rahoituksen muutos	-75
Muuttokustannukset	-41
Yhteensä	286
2011 talousarvio	19 813 000
2010 III lisätalousarvio	105 000
2010 talousarvio	19 527 000
2009 tilinpäätös	18 863 000

05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 447 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 4 000 euroa.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjaston toiminnan tavoitteena on näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden tasa-arvo kirjallisuuden saannissa, koulunkäynnissä ja opiskelussa. Kirjasto toteuttaa tehtäväänsä tuottamalla ja tarjoamalla asiakaskuntansa käyttöön erityisaineistoa, kuten äänikirjoja, pistekirjoja ja elektronisia kirjoja sekä toimimalla ääni- ja pistekirjapalvelujen asiantuntijalaitoksena.

Oppikirjapalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa lähes kokonaan näkövammaisten koululaisten tarvitsemat oppikirjat sekä tutkintoa suorittavien opiskelijoiden tutkintovaatimuksissa olevat kirjat, yhteensä noin 900 uutta nimikettä. Oppikirjoja myydään maksuperuste-päätöksen mukaisesti kaikkien vammaisryhmien - myös lukihäiriöisten - käyttöön noin 5 800 kappaletta.

Kirjastopalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa uusia kauno- ja tietokirjallisuuden nimikkeitä näkövammaisille ja muille lukemisesteisille soveltuvassa muodossa määrän (1 500 nimikettä), joka vastaa noin 37 % Suo-

messä vuosittain julkaistavasta yleisestä kirjallisuudesta. Kirjasto välittää kirjallisuutta asiakkaiden käyttöön paikallisena palveluna, postitse ja tietoverkon kautta noin 1 100 000 kertaa. Potentiaalisen asiakaskunnan määrä on noin 40 000 henkilöä.

Keskeisenä tavoitteena on palvelun vaikuttavuuden lisääminen uusien asiakkaita tavoittamalla ja palvelun käyttöä lisäämällä sekä uusien kirjatuotantomenetelmien, uusien tuotteiden ja verkkopalvelujen vakiinnuttaminen.

Tunnusluku	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
— kirjatutanto/kpl	2 198	2 231	2 400
— lainojen määrä	825 764	947 945	1 100 000
— oppikirjatoimitukset/kpl	3 606	5 200	5 800
— asiakkaiden määrä	11 829	13 200	15 000
— asiakastyytyväisyys (arvosana 1—5)	4,4	4,13	4,2
Toiminnallinen tehokkuus			
— kirjailijan keskihinta/euroa	6,80	5,97	6,00
— oppikirjatoimituksen keskihinta/euroa	297	208	208
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	62	58	52

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	7 869	6 619	6 587
Bruttotulot	143	135	140
Nettomenot	7 726	6 484	6 447
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 725		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 967		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2011 talousarvio	6 447 000
	2010 III lisätalousarvio	17 000
	2010 talousarvio	6 484 000
	2009 tilinpäätös	6 968 000
Palkkausten tarkistukset	25	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	10	
Uudelleenkohdentamisen palautus	350	
Uudelleenkohdentaminen	-108	
Tuottavuustoimet (hankerahoituksen pienennys)	-488	
Tuottavuustoimet (-4 htv)	-176	
Tasokorotus	350	
Yhteensä	-37	

06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 814 000 euroa.

Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Kansallisen audiovisuaalisen arkiston (KAVA) tavoitteena on toimia elokuva-, televisio- ja radiohistorian tallettamisen ja säilyttämisen sekä esittämisen keskuksena sekä museona. KAVA palvelee väestön kulttuurisia, tiedollisia ja tutkimuksellisia tarpeita sekä luovaa teollisuutta asiakas- ja tietopalvelullaan. Lisäksi KAVA turvaa audiovisuaalisen kulttuuriperinnön näkymisen esittämällä taiteellisesti, historiallisesti tai muutoin merkittäviä elokuvia ja ohjelmia sekä harjoittamalla näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Vuonna 2011 KAVA:n kokoelmien digitointi on käynnissä kattavan suunnitelman mukaisesti. KAVA osallistuu Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän toteutukseen ja pitkäaikaissäilytysjärjestelmän suunnitteluun sekä arkistoinnin digitaalista tekniikkaa käsittelevään kansainväliseen yhteistyöhön.

Hankitaan kokoelmiin lakisäateisen talletusvelvollisuuden alaisen filmi- ja videotuotannon esityskopiot ja oheismateriaalit vuodelta 2008 sekä originaalimateriaalit vuonna 2006 tarkastetuista elokuvista. Lisäksi vapaaehtoisina talletuksina otetaan vastaan n. 300 pitkäa ulkomaista elokuvakopiota ja kartutetaan video- ja dvd-kokoelmaa n. 3 500 uudella tallenteella.

Tallennetaan digitaalisesti radio- ja televisio- ohjelmavirtaa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän suunnitelman mukaisesti yhteistyössä CSC:n kanssa. Digitaalisesti tallennettua ohjelmavirtaa kertyy n. 50 teratavua. Lisäksi otetaan vastaan kotimaisten radio- ja tv-ohjelmien alkuperäislaatuista tallenteita lakisäateisinä talletuksina. Käyttöliittymät tutkijoille ja muille tarvitsijoille ovat käytettävissä lain edellyttämässä paikoissa. Palvelua tehdään tunnetuksi palvelutoiminnan kehittämisen, tutkimustyön tukemisen ja harjoittamisen sekä kulttuuritoiminnan kautta. Elokuvakulttuuria edistetään elokuvien laadukkaalla esitystoiminnalla ja mediakasvatuksella elokuvateatteri Orionissa ja Kino Tuliassa Helsingissä ja alueellisesti yhdeksällä yliopistopaikkakunnalla. Lisäksi tuetaan ja harjoitetaan elokuvatuikumusta ja julkaistaan filmografista tietoa internet-osoitteessa www.elonet.fi ja muuta elokuvatietämystä omilla kotisivuilla www.kava.fi.

Kartutetaan museoesinekokoelmaa lahjoituksilla ja ostoilla. Elävän kuvan museo toimii Helsingissä Vanhan Talvitien kiinteistössä perus- ja vaihtuvin näyttelyin.

Kulttuuripoliittista syistä hintatuella kateetaan noin 30 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

	2008	2009	2011
Tuloksellisuuden tunnusluvut	toteutuma	toteutuma	arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Kokoelmien hoito/arkistoidut elokuvat, lkm	151 247	154 430	157 800
— Elävän kuvan museo/museoesineet, lkm	12 650	13 150	13 550
— Kirjasto-, tieto-, laina- ja asiakaspalvelut, lkm	37 700	28 950	38 000
— Maksulliset palvelut/esitystoiminta, katsojamäärät	53 550	59 409	60 000
— Maksullinen arkistopalvelu/kuva- ja filmipalvelu	5 276	3 186	4 200
— Digitaalisesti talletettu ohjelmavirta teratavuun (rtva)	2	49,2	160
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokoelma- ja arkistotyö yht., euroa/elok. lkm	12,77	17,53	17,20
— Elävän kuvan museo, euroa/esine	26,22	33,11	32,18
— Kirjasto, euroa/kirjastopalvelu	6,39	11,65	6,61
— Maksullinen palvelu: esitystoiminnan subventio	187 263	231 156	198 700
— Radio- ja tv-arkisto yht. euroa/talletettu ohjelmavirta teratavuun		28 158	13 300
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	65	71	74

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	5 865	7 032	7 154
Bruttotulot	371	340	340
Nettomenot	5 494	6 692	6 814
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	777		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	803		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	26
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	11
Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toiminnan lisäys	200
Uudelleenkohdentamisen palautus	50
Uudelleenkohdentaminen	-121
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-44
Yhteensä	122
2011 talousarvio	6 814 000
2010 III lisätalousarvio	17 000
2010 talousarvio	6 692 000
2009 tilinpäätös	5 520 000

07. Valtion elokuvatarkastamon toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 614 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamon toiminnan tavoitteena on luoda lapsille

turvallinen kuvaohjelmaympäristö. Tavoitteen saavuttamiseksi tarkastamo hoitaa lakiin perustuvaa lastensuojelullisiin syihin pohjautuvaa kuvaohjelmien ennakkotarkastusta ja rekisteröintiä, suorittaa ilmoituksiin perustuvaa ennaltaehkäisevää laillisuusvalvontaa sekä myöntää esityslupia. Tavoitteena on valistuksen ja tiedotuksen keinoin lisätä kansalaisten tietämystä kuvaohjelmien sääntelystä.

Kuvaohjelmien ennakkotarkastuksen tavoitteena on lasten kehityksen turvaaminen kuvaohjelmaympäristössä. Keinoja ovat alle 18-vuotiaille suunnattujen kuvaohjelmien tarkastaminen, sääntelyä koskeva valistus ja jälkivalvontatyö yhdessä poliisin kanssa. Vaikuttavuutta mitataan yleisölle ja kuvaohjelmien levittäjille suunnatuilla kyselyillä.

Ylläpidetään ja kehitetään verkkopohjaisia, kustannustehokkaita ja asiakasystävällisiä ilmoitus- ja rekisteröintijärjestelmiä.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2008	2009	2011
	toteutuma	toteutuma	arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Tarkastetut pitkät kuvaohjelmat, kpl	1 229	821	650
Tarkastetut lyhyet kuvaohjelmat, kpl	1 782	944	500
Keskimääräinen tarkastajamäärä/kuvaohjelma	1,78	1,67	1,80
Myönnetyt esitysluvat, kpl	26	23	25
Lausunnot viranomaisille	20	16	20
Ilmoitetut kuvaohjelmat, kpl	22 632	42 770	40 000

Toiminnan tehokkuus

Tarkastuksen keskimääräinen hinta, euroa/h	191	256	195
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	14	14	14,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	1 209	1 046	844
Bruttotulot	335	430	230
Nettomenot	874	616	614
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	200		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	151		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	6
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3
Uudelleenkohdentaminen	-11
Yhteensä	-2

2011 talousarvio	614 000
2010 III lisätalousarvio	4 000
2010 talousarvio	616 000
2009 tilinpäätös	825 000

08. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 971 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laittehankintoihin.

Selvitysosa: Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti on valtakunnallinen kulttuurin ja taiteen kentässä toimiva kansainvälinen osaamis- ja palvelukeskus.

Instituutti tarjoaa tiedotus-, konsultointi- ja hankevalmistelupalveluita luovien alojen toimijoille, osallistuu kotimaisiin monikulttuuriin hankkeisiin Venäjältä ja Itä-Euroopasta muuttaneiden kulttuuripalvelujen vahvistamiseksi, osallistuu kulttuurin lähialueyhteistyöhön Venäjän kanssa sekä osallistuu EU:n, Venäjän ja Itä-Euroopan välisen kulttuuriyhteistyön ja Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden valmisteluun. Instituutti ylläpitää myös Venäjän ja Itä-Euroopan kulttuuriin erikoistunutta kirjastoa ja tietopalvelua.

Eräitä Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin tunnuslukuja	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Lainaukset, kpl	39 508	17 961	22 000
Kirjahankinnat, nid.	856	1 332	1 100
Lehtihankinnat, vsk	244	151	95
Tietopalvelun käyttökerrat, kpl	1 026	193	190
Yleisötilaisuuksien kävijät	946	1 127	1 300
Toiminnan tehokkuus			
Lainan keskihinta, euroa	10	26	22
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	14	15	15

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	1 041	993	986
Bruttotulot	75	15	15
Nettomenot	966	978	971
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	28		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	29		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	7
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3
Uudelleenkohdentaminen	-17
Yhteensä	-7

2011 talousarvio	971 000
2010 III lisätalousarvio	5 000
2010 talousarvio	978 000
2009 tilinpäätös	967 000

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden sekä niihin liittyvien perhe-eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden maksamiseen

2) enintään 795 000 euroa uusiin taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeisiin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 35 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on siirtoa momentilta 28.50.16 ja se on laskettu vuodelle 2011 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2332).

2011 talousarvio	17 500 000
------------------	------------

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 471 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kirjastolain (904/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten kirjastojen valtionavustusten maksamiseen

2) yleisille kirjastoille tuotettujen tietokanta ja -aineistopalvelujen ja muiden erityistehtävien maksamiseen sekä kirjastojen sisältötuotantoon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Avustukset keskus- ja maakunta-kirjastoille	3 145 000
Avustukset kirjastojen sisältötuotantoon	336 000
Yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalvelujen tuottaminen ja avustukset muihin erityistehtäviin	990 000
Yhteensä	4 471 000

Yleisten kirjastojen tavoitteena on tarjota väestölle yhtäläiset mahdollisuudet sivistyksen, tietojen ja taitojen ja kansalaisvalmiuksien hankkimiseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kirjaston tehtävänä on myös tarjota mahdollisuus virtuaalisten ja vuorovaihteisten verkkopalvelujen käyttöön ja opastaa käytössä.

Valtionavustuksilla tuetaan kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja kehittämistä. Tavoitteena on turvata pal-

veluverkon toimivuus, kirjasto- ja tietopalvelujen laatu sekä koko väestön kattava tiedon ja kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus.

Kirjastotoimen vaikuttavuutta arvioidaan kirjastojen käytön, aineistohankintojen, henkilöstövoimavarojen ja saatavuuden indikaattoreilla.

Eräitä kirjastotoimen tunnuslukuja	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
Kirjahankinta, kpl/1 000 asukasta	340	334	330
Muu aineistohankinta, kpl/1 000 asukasta	63	62	62
Henkilötyövuodet, htv/1 000 asukasta	0,8	0,8	0,8
Aukiolotunnit, 1 000 tuntia	1 425	1 392	1 400
Fyysiset käynnit, kpl/asukas	10,6	10,3	10,3
Verkkokäynnit, kpl/asukas	8,7	9,7	10
Lainaukset, kpl/asukas	18,9	18,7	18,7
Lainaaajia, % asukasluvusta	41	40	41
Toimintakustannukset, euroa/asukas	52,9	54,6	55,6

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 50 000 euroa johtuen kustannustason muutoksesta (1,6 %).

2011 talousarvio	4 471 000
2010 talousarvio	4 421 000
2009 tilinpäätös	3 832 000

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 959 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on teattereilla enintään 2 469 ja orkestereilla enintään 1 033.

Selvitysosa: Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on teattereilla 55 901 euroa ja orkestereilla 54 528 euroa henkilötyövuotta kohden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poistaminen	-150
Kustannustason muutos (1,6 %)	1 266
Määräytymisperusteiden muutos	-25
Yhteensä	1 091

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 38 148 000 euroa momentilla 29.80.52.

2011 talousarvio	41 959 000
2010 talousarvio	40 868 000
2009 tilinpäätös	29 952 000

32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 078 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 252 000 euroa avustusten maksamiseen museoiden kokoelmatietojen siirtämiseksi elektroniseen muotoon.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 183.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on 71 698 euroa.

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 18 162 000 euroa momentilla 29.80.52.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 598 000 euroa johtuen kustannustason muutoksesta (1,6 %).

2011 talousarvio	20 078 000
2010 talousarvio	19 480 000
2009 tilinpäätös	12 468 000

33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen alueellisen kulttuuritoiminnan edistämiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimesta annetun lain (1705/2009) 44 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen.

2011 talousarvio	106 000
2010 talousarvio	106 000
2009 tilinpäätös	106 167

34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2011 saa myöntää valtionavustusta yleisten kirjastojen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 4 500 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 1 000 000 euroa saa myöntää toteutusaikaisena.

Selvitysosa: Valtuusmenettelyssä on luovuttu valtionavustusten enimmäismäärien määrittämisestä sellaisille hankkeille, joille valtionavustus tullaan myöntämään talousarviovuotta seuraavina vuosina. Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan rakentaa tai peruskorjata yhteensä 4 918 hyötyneliömetriä ja uusia neljä kirjastoautoa.

Eräitä kirjastojen perusrakentamiseen liittyviä tunnuslukuja

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2011 arvio
Uudisrakennukset, hyöty-m ²	2 227	2 517	3 800
Saneeraukset, hyöty-m ²	1 240	773	1 118
Kirjastoautot, kpl	8	3	4

Valtuuksista aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt rahoituspäätökset	4 300	3 800	2 700	6 900	17 700
Vuonna 2011 tehtävät rahoituspäätökset	-	500	500	2 500	3 500
Yhteensä	4 300	4 300	3 200	9 400	21 200

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 000 000 euroa johtuen toiminnan laajuuden muutoksesta.	2011 talousarvio	5 000 000
	2010 talousarvio	6 000 000
	2009 tilinpäätös	5 399 998

40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle
(arviomääräraha)

Momentille myönnetään 252 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle tavara-liikenteen käyttötappioon ja lainanhoitomoihin.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta.

2011 talousarvio	252 000
2010 talousarvio	252 000
2009 tilinpäätös	252 000

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kulttuuri-instituuttien tukemiseen
- 2) ystävyysseurojen tukemiseen
- 3) rakennussuojelulain (60/1985) nojalla suojeltujen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistämiseen ja parantamiseen
- 4) kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämiseen ja korjaamiseen
- 5) maailmanperintösopimuksen sekä Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaiseen suojelu-, tutkimus- ja valistustoimintaan
- 6) seurantalojen korjaamiseen ja siihen liittyvään selvitys-, neuvonta- ja tarkastustyöhön
- 7) rauhantyön edistämiseen
- 8) Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry:n menoihin
- 9) saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan
- 10) kulttuurin alan avustusten, apurahojen ja palkintojen maksamiseen sekä julkaisujen tukemiseen.

Selvitysosa:

<u>Määrärahan arvioitu käyttö</u>	€
Kulttuuri-instituuttien tukeminen	4 378 000
Ystävyysseurojen kulttuuriyhteistyön tukeminen, josta Suomi-Venäjä-Seuralle	1 185 000 euroa
	2 172 000
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten	429 000
Maailmanperintösopimuksen sekä Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaiseen suojelu-, entistäm-, tutkimus- ja valistustoimintaan	380 000
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistäm- ja korjausavustuksiin	268 000
Avustukset seurantalojen korjaustoihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan	267 000
Lehtimiespalkintoihin	34 000
Rauhantyön edistämiseen	460 000
Saamelaiskäräjille saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan, josta 12 000 euroa Utsjoen saamelaiskirkkotupien ylläpitoon	205 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	136 000
Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry	60 000
Sibeliuksen kootut -teokset	86 000
Yhteensä	8 875 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisten lisäysten poistaminen	-500
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-1 500

2011 talousarvio	8 875 000
2010 talousarvio	10 375 000
2009 tilinpäätös	11 695 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969)

mukaisten 545 apurahavuotta vastaavien taiteilija-apurahojen maksamiseen

2) aikaisemmin myönnettyjen pitkäaikaisten taiteilija-apurahojen maksamiseen

3) eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisesti apurahiin ja avustuksiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.
Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Valtion taiteilija-apurahat	10 060 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	3 100 000
Yhteensä	13 160 000

Taiteilija-apurahan määrä on vuoden 2010 alusta lukien 1 558,55 euroa/kk sisältäen taiteilijalle tulevan maksun MYEL:n mukaisen sosiaaliturvan rahoittamiseen. Valtion pitkäaikaisten ja valtion niiden viisivuotisten apurahojen määrä, joihin liittyy taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) mukainen sosiaaliturva, on vuoden 2010 alusta lukien 1 372,89 euroa/kk. Em. taiteilija-apurahoja tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

2011 talousarvio	13 160 000
2010 talousarvio	13 160 000
2009 tilinpäätös	12 582 883

52. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaravaltien edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 207 828 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:

1) taiteen ja kulttuurin edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden ja tapahtumien rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan palkkaus- ja

muiden menojen maksamiseen sekä valtion laitosten kulttuuria koskeviin kokeilu- ja tutkimushankkeisiin

2) taideteosten hankkimiseen valtion ja yliopistojen kiinteistöihin sekä niiden käytössä oleviin rakennuksiin ja vähälevikkisen laatu-kirjallisuuden hankkimiseen yleisiin kirjastoihin

3) taiteen edistämisestä annetun lain (328/1967) mukaisesti Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien apurahiin ja avustuksiin sekä alueellisten taidetoimikuntien myöntämiin taiteilija- ja kohdeapurahiin ja muihin avustuksiin sekä enintään 960 000 euroa eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisesti apurahiin

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen museoilta sekä muuhun museo- ja kulttuuriperintöalan tukemiseen

5) enintään 4 850 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionavustusten maksamiseen kirjastoille ja muuhun kirjastoalan tukemiseen, yleisten kirjastojen valtion aluehallinnolle kirjastotoimen alueelliseen ja muuhun kehittämiseen, yleisten kirjastojen kansallisiin kehittämishankkeisiin ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä yleisten kirjastojen osaamis- ja vahvistamiseen

6) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen teattereille ja orkestereille sekä enintään 3 984 000 euroa teatterin ja orkesterilain (730/1992) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen, josta enintään 3 341 000 euroa teattereille ja enintään 643 000 euroa orkestereille

7) EU:n kulttuuriohjelmien hankkeiden kansalliseen tukemiseen ja ohjelmien yhteyspisteiden toimintamenoihin, sekä valtionhallinnon kulttuurialan kansainvälisen yhteistyön menoihin

8) enintään 36 790 000 euron valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisoppe-
ran säätiölle ja enintään 11 166 000 euron val-

tionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiön käyttökustannuksiin

9) tekijänoikeuslain (404/1961) 55 §:ssä säädetyn tekijänoikeusneuvoston toimintamenoihin sekä tekijänoikeustoimikunnan ja muiden tekijänoikeusselvitysten kuluihin

10) enintään 49 henkilön palkkaamiseen alueellisten taidetoimikuntien määräaikaisiin taiteen edistämisen tehtäviin.

Kohdassa 2 tarkoitetut taideteoshankinnat sekä kohdassa 3 tarkoitetut avustukset ja apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdassa 10 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Elokuvan tuotantoon ja levitykseen	22 536 000
Elokuvateattereiden digitalisoinnin edistämiseen	1 150 000
Elokuvakulttuurin edistämiseen	4 300 000
Lasten ja nuorten elokuvakulttuurin kehittämiseen	1 100 000
Kirjallisuuden edistämiseen	2 345 000
Kuvataiteen edistämiseen	1 680 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	4 011 000
Rakennustaiteen edistämiseen	350 000
Säveltaiteen edistämiseen	3 900 000
Muotoilun edistämiseen	800 000
Tanssitaiteen edistämiseen	1 420 000
Valokuvataiteen edistämiseen	700 000
Sirkustaiteen edistämiseen	400 000
Mediataiteen edistäminen	220 000
Valtion julkisten rakennusten taidehankintoihin ja valtion taidekoelmien hoitoon	1 100 000
Muu taiteenalojen edistäminen	1 470 000
Apurahat ja palkinnot	1 550 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	11 166 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	36 790 000
Rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	38 148 000
Kirjastotoimen valtionavustuksiin ja kehittämistoimiin	4 850 000
Rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin museoilte	18 162 000

Museot ja kulttuuriperintö	9 546 000
Alueellinen taiteen edistäminen	19 300 000
Saamelaiskulttuurin edistäminen	200 000
Kulttuuripolitiikan kehittäminen	4 775 000
Kulttuurivienti ja kansainvälinen yhteistyö	8 343 000
Kulttuuri tietoyhteiskunnassa	2 200 000
Kulttuurin suurtahtumat	3 250 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 246 000
Yhteensä	207 828 000

2011 talousarvio	207 828 000
2010 I lisätalousarvio	11 550 000
2010 talousarvio	197 922 000
2009 tilinpäätös	204 432 624

53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 18 824 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen eräiden tiede- ja kulttuurilaitosten sekä -yhteisöjen tilakustannuksiin.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksitarkistus 2011	113
Indeksitarkistukset 2010	77
Yhteensä	190
2011 talousarvio	18 824 000
2010 talousarvio	18 634 000
2009 tilinpäätös	18 000 000

54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 096 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Suomen Kansallisteatterin peruskorjauksen lainan lyhennykseen sekä koron maksuun.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 668 000 euroa Kansallisteatterin lainanhoitokulujen korkotason muutoksena.

2011 talousarvio	3 096 000	2011 talousarvio	100 000
2010 talousarvio	3 764 000	2010 talousarvio	100 000
2009 tilinpäätös	3 745 300	2009 tilinpäätös	800 000

55. *Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansallinen digitaalinen kirjasto -ohjelman ja toimintasuunnitelman toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin

2) keskeisten, priorisoitujen museo- ja kulttuuriperintöaineistojen suunnitelmallisesta digitoinnista aiheutuviin kustannuksiin

3) museoiden sisältötuotannon tukemiseen

4) digitaalisessa muodossa olevien kulttuuriperintöaineistojen saatavuutta, käyttöä ja säilyttämistä parantavien järjestelmien ja palveluiden kehittämiseen sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen hakupalvelun kehittämiseen ja liittämiseen osaksi Euroopan digitaalista kirjastoa

5) kulttuuri- ja kulttuuriperintöaineistojen digitointia, digitaalista saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä koskevan osaamisen kehittämisestä ja jakamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 100 000 euroa kertaluonteisen määrärahan poistumisen vuoksi.

2011 talousarvio	2 500 000
2010 talousarvio	2 600 000
2009 tilinpäätös	2 000 000

56. *Kulttuuriviennin edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen kulttuuriviennin edistämiseksi tarkoitettujen menojen ja avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää Suomen kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007—2011 mukaisten toimenpiteiden tarkoitamiin toimeenpanomenoihin.

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) toiminta- ja näyttelyvarustuksen sekä niiden suunnittelumenojen maksamiseen

2) kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelmassa mainitut virastot voivat käyttää myös toimintamäärärahoja kalusto- ja laitehankintoihin.

Käyttösuunnitelma		€
1.	Valtion taidemuseo	750 000
2.	Museovirasto	1 200 000
3.	Kansallinen audiovisuaalinen arkisto	60 000
4.	Valtion elokuvatarkastamo	70 000
5.	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti	20 000
Yhteensä		2 100 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 600 000 euroa määräaikaisten menojen johdosta.

2011 talousarvio	2 100 000
2010 talousarvio	1 500 000
2009 tilinpäätös	2 500 000

72. *Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 239 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 euroa tasomuutoksen johdosta.

2011 talousarvio	239 000
2010 talousarvio	739 000
2009 tilinpäätös	739 000

75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistövarallisuuden perusparannuksista ja kunnossapidosta sekä pienehköistä uudisrakennushankkeista aiheutuvien investointimenojen maksamiseen ja museolaivojen korjaustöistä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma		€
1.	Museovirasto	2 000 000
2.	Suomenlinnan hoitokunta	1 900 000
Yhteensä		3 900 000

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin, josta Suomenlinnan hoitokunnan osuus on enintään kaksi henkilötyövuotta.

Valtuus

1) Käyttösuunnitelman kohdan 1. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2011 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 600 000 euroa.

2) Käyttösuunnitelman kohdan 2. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2011 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 1 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 600 000 euroa tasomuutoksen johdosta.

2011 talousarvio	3 900 000
2010 III lisätalousarvio	721 000
2010 talousarvio	4 500 000
2009 tilinpäätös	5 080 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

2011 talousarvio	17 000
2010 talousarvio	17 000
2009 tilinpäätös	4 000

90. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Liikuntatoimen tehtävänä on lisätä liikunnan harrastusta ja harrastajia sekä elämänkaaren mittaista liikunnallista elämäntapaa. Valtio ja kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta valtionhallinnossa.

Toimialaa ohjaavat liikuntalaki ja -asetus, valtion talousarvio, valtioneuvoston tekemät periaatepäätökset ja opetus- ja kulttuuriministeriön strategiat. Liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntaa koskevien politiikkatoimien vaikutusten jatkuvalla arvioinnilla.

Liikunnan toimialalla edistetään liikunnan ja urheilun kansalaistoimintaa sekä väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä eettisesti ja yhteiskuntavastuullisesti toimivaa kilpa- ja huippu-urheilua. Liikunnan avulla tuetaan lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä sekä edistetään yhdenvertaisuutta, monikulttuurisuutta ja ympäristön kestävää kehitystä.

Liikuntatoimen toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet vuonna 2011 ovat:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Edistetään liikunnallista elämäntapaa ja vahvistetaan paikallisen liikuntatoimen toimintaedellytyksiä	<p>Tuetaan liikuntapaikkarakentamisessa ensisijaisesti laadukkaita ja laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia liikuntapaikkoja.</p> <p>Tuetaan terveyttä edistävän liikunnan ohjelmaa tavoitteena vahvistaa väestön terveyttä ja toimintakykyä liikunnan avulla.</p> <p>Kehitetään liikunnan koulutuskeskuksia koko väestölle tarkoitettuina kunto- ja terveystuokas-keskuksina.</p>
Vahvistetaan liikunnan kansalaistoiminnan edellytyksiä	<p>Uudistetaan lajiliittojen tulosperusteista valtion-avustusjärjestelmää.</p> <p>Tuetaan liikuntalain mukaista kansalaistoimintaa. Seuratoiminnan kehittämistuella ja päätoimisten osaajien palkkaamisella vahvistetaan liikunta- ja urheiluseurojen toimintaedellytyksiä.</p> <p>Liikunnan koulutuskeskusten toiminnalla tuetaan liikunnan kansalaistoiminnan kehittymis-edellytyksiä.</p>
Kehitetään lasten ja nuorten liikuntaa	<p>Toteutetaan lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa.</p> <p>Toteutetaan Liikkuva koulu -hanke.</p> <p>Tuetaan liikuntajärjestöjen yhteisen Your Move -hankkeen toteuttamista.</p>
Edistetään tavoitteellista ja kansainväliseen menestykseen tähtäävää huippu-urheilua	<p>Tuetaan huippu-urheilun rakennemuutoksen toteutumista.</p> <p>Parannetaan nuorten urheilijoiden valmentautumisedellytyksiä apurahoin ja valmennustoimintaa myönnettävällä tuella.</p> <p>Vahvistetaan ja tuetaan liikuntajärjestöjen tavoitteita hakea ja järjestää kansainvälisiä liikuntapoliittisesti merkittäviä urheilun suurtapahtumia.</p>
Kehitetään toimialaa tiedolla johtamisen keinoin	<p>Kehitetään kansallista dopinginvastaista toimintaa kansainvälisten sopimusten mukaisesti.</p> <p>Tuetaan liikunnan koulutusta, tutkimusta ja tiedonvälitystä avustuksin, apurahoin ja muin sellaisin keinoin, joilla vahvistetaan liikuntatoimialan osaamista.</p> <p>Jatketaan valtion liikuntaneuvoston toteuttamaa liikuntapolitiikan vaikutusten arviointijärjestelmän kehittämistä.</p>
Edistetään liikunta-alan kansainvälistä yhteistyötä	<p>Tuetaan liikuntajärjestöjen suoria kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja osaamispääoman kasvua.</p>

Lasten liikunnan seuratoiminnan paikallistukihankkeet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Myönnetyt	373	373	390
Hakemukset	863	856	1 082
Lapsia ja nuoria	60 000	80 000	90 000
— tytöt (%)	43	43	45
— pojat (%)	57	57	55

Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Hankkeet	199	200	200
Kunnat	94	95	95
Liikkujat	45 000	50 000	50 000
— naiset (%)	68	67	66
— miehet (%)	32	33	34
KKI-toimintaan osallistuneet 35—74 v.	110 000	120 000	120 000

Vapaan sivistystyön toteutuneet suoritteet liikunnan koulutuskeskuksissa

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Valtakunnalliset	364 026	366 000	370 000
Muutos ed. vuoteen, opiskelijavrk.	-18 356	1 974	4 000
Muutos ed. vuoteen, %	-4,8	0,5	1,1
Valtionosuudella rahoitetut vuorokaudet/%	274 900/75,5	274 900/75,1	279 900/75,6
Alueelliset	78 846	79 000	80 000
Muutos ed. vuoteen, opiskelijapv	1 608	154	1 000
Muutos ed. vuoteen, %	2,1	0,2	1,3
Valtionosuudella rahoitetut päivät/%	51 000/64,7	52 000/65,8	52 000/65

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 134 953 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) liikuntalakiin (1054/1998), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionavustusten ja -osuuksien sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen tarkoitettujen avustusten maksamiseen, mistä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisesti avustuksiin enintään 650 000 euroa, valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten opinto-

seteliavustuskokeiluun 100 000 euroa sekä liikuntapaikkarakentamisen tukemiseen, liikunta- ja niihin liittyvien vapaa-aikatoimien rakentamisen tutkimukseen, lajiliitoille jaettavaksi toiminta-avustuksia 20 300 000 euroa ja muille valtakunnallisille liikuntajärjestöille 21 020 000 euroa.

2) kokeilu-, kehittämis-, selvitys- ja ohjelma-toiminnan menoihin

3) enintään 1 700 000 euroa urheilijoiden ja valmentajien avustusten ja apurahojen maksamiseen

4) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, liikuntatieteellisen toiminnan, dopinginvastaisen toiminnan,

testaustoiminnan ja dopingin vastaisen kasvatuksen tehostamisen menoihin, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkijoiden liikuntateellisten tutkimushankkeiden sekä näiden kanssa yhteistyössä toteutettavien tietojärjestelmä- ja muiden hankkeiden rahoittamiseen

5) enintään 280 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle

6) valtion liikuntaneuvoston ja sen jaostojen menoihin

7) liikunnan ja urheilun tunnustus- ja tuloksellisuuspalkintojen maksamiseen

8) liikunnan aluehallinnon toiminnan menoihin

9) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Kunnan liikuntatoimen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 12,00 euroa asukasta kohden.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismäärä on 279 900 ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien enimmäismäärä on 52 000. Mainittujen määrien estämättä määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien oikaisupäätöksistä aiheutuviin menoihin.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yksikköhinta on 16,60 euroa opiskelijapäivää kohden.

Kohdassa 3 tarkoitettut apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kuntien liikuntatoimi	18 978 000
Liikuntapaikkarakentaminen	23 880 000
Liikunnan koulutuskeskukset	20 670 000
Liikunnan kansalaistoiminta	44 750 000
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	5 100 000
Terveyttä edistävän liikunnan kehittäminen	3 500 000
Huippu-urheilun kehittäminen	6 400 000

Tiedolla johtaminen ja tietopohjan vahvistaminen	6 430 000
Liikunnan antidoping -toimintaan	2 750 000
Kansainväliseen yhteistyöhön	425 000
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000
Valtion liikuntaneuvosto	480 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 240 000
Yhteensä	134 953 000

Määrärahan mitoituksessa käytetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonnalisäveroton keskimääräinen yksikköhinta on 84,68 euroa opiskelijavuorokautta kohden. Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 597 000 euroa momentilta 29.90.52.

2011 talousarvio	134 953 000
2010 I lisätalousarvio	7 500 000
2010 talousarvio	128 521 000
2009 tilinpäätös	124 300 087

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 597 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (1,6 %)	257
Määrärahan tasomuutos	-1 500
Yhteensä	-1 143
2011 talousarvio	597 000
2010 talousarvio	1 840 000
2009 tilinpäätös	3 331 000

91. Nuorisotyö

Selvitysosa: Nuorisotyön tavoitteena on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.

Nuorisotyön yksi keskeisistä tavoitteista on saada jokaiselle peruskouluikäiselle harrastus, joka tuo nuoret yhteisöjen jäsenyyteen. Toinen keskeinen tavoite on nuorisotyöttömyyden kasvun pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun. Monialaisella viranomaisyhteistyöllä ja etsivällä nuorisotyöllä tavoitetaan 5 000 yhteiskunnan palvelujärjestelmien ulkopuolella olevaa nuorta ja heistä ohjataan jatkotoimenpiteisiin 3 500 nuorta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman toimeenpanosta nuorisotyön alueella sekä ohjelman arvioinnista ja koordinaatiosta yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman kanssa. Politiikkaohjelman päättyessä 2011 kehittämissuunnitelman poliittinen ohjausjärjestelmä pyritään uudistamaan.

Nuorisotyön vaikuttavuutta arvioidaan seuraamalla nuorten osallistumista järjestö- ja harrastustoimintaan, nuorisaloitteiden määrää sekä äänestysaktiivisuutta.

Nuorisotyön toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet vuonna 2011 ovat:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Aktiivisen kansalaisuuden tukeminen	<p>Tuetaan nuorten valtakunnallisia järjestöjä sekä nuorisotyötä tekeviä järjestöjä sekä kuntien nuorisotyötä.</p> <p>Tuetaan lasten ja nuorten paikallista harrastustoimintaa.</p> <p>Toteutetaan uutta 2010-luvun Nuori Kulttuuri-toimintaohjelmaa.</p> <p>Tuetaan kuntia nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien kehittämisessä.</p> <p>Organisoidaan nuorten aloitteiden valtakunnallinen käsittely.</p> <p>Tuetaan lasten parlamenttien ja nuorisovaltuustojen toimintaa ja pyritään hyödyntämään järjestelmiä yhteiskunnan suunnittelu- ja kehittämistyössä.</p> <p>Tuetaan kuntia nuorten kokonaisvaltaisen ympäristökasvatusmallin käyttöönotossa.</p> <p>Otetaan käyttöön kuntien nuorisotyöpalvelujen nuorten arviointijärjestelmä.</p>

Nuorten kasvu- ja elinolojen tukeminen	<p>Huolehditaan hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissohjelman toimeenpanosta, arvioinnista ja uudistamisesta.</p> <p>Tuetaan kuntien lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmatyötä ja sen niveltämistä lastensuojelulain mukaisiin lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmiin.</p> <p>Otetaan käyttöön keskitetty tiedosto nuorten elinoloista, nuorten elinoloasenteista ja tulevaisuudenkäsityksistä sekä nuorisotyön peruspalveluista.</p>
Nuorten sosiaalinen vahvistaminen	<p>Tuetaan monialaisten nuorten ja lasten asioita käsittelevien viranomaisverkostojen rakentamista kuntiin.</p> <p>Laajennetaan Avartti -nuorisotoimintaohjelmaa.</p> <p>Tuetaan ehkäisevän päihde- ja huumetyön menetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa kunnissa ja järjestöissä.</p> <p>Valtakunnallisia nuorisokeskuksia kehitetään leirikoulutoiminnan ohella sosiaalisen nuorisotyön toimijoiksi.</p>
Toimialan yleinen kehittäminen	<p>Nuorisotyön peruspalvelujen tuottamiseksi tuetaan kuntia ja niiden alueellista yhteistyötä, valtakunnallisia nuorisokeskuksia ja nuorisotyön valtakunnallisia palvelujärjestöjä.</p> <p>Tuetaan ja ohjataan toimialan alueellista kehittämistyötä.</p> <p>Edistetään hallinnon päätöksentekoa tukevaa nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevaa tutkimusta.</p> <p>Nuorisotyön peruspalveluja vahvistetaan.</p> <p>Nuorisotyön valtakunnallista ohjausrakennetta kehitetään tukemalla nuorisotyön eri alueet kattavaa palvelu- ja kehittämiskeskusrakennetta.</p> <p>Kansainvälisen yhteistyön nuorisopoliittinen tavoite on pohjoismaisen hyvinvointivaltion tavoitteiden edistäminen sekä nuorten kansainvälistäminen.</p>

Eräitä nuorisotoimen tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja

Toiminnot	2008	2009	2011
Kuntien nuorisotyö			
— nuorisotilat, lkm	1 100	1 100	1 100
— nuorisotyöntekijät, lkm	2 600	2 600	2 600
Valtakunnalliset nuorisokeskukset			
— avustetut, lkm	10	10	10
— nuorisokurssipäivät	242 000	206 500	240 000
Iltapäiväkerhot			
— tuetut, lkm	1 650	1 650	-
Harrastustoimintaryhmät			
— tuetut, lkm	1 700	1 800	2 000
Nuorisotutkimus			
— tuetut, lkm	15	15	15
Ehkäisevä päihde- ja huumetyö			
— tuetut hankkeet, lkm	82	73	80

Aluekehittäminen

— tuetut hankkeet, lkm

63

65

65

Avartti

— ryhmät, lkm

80

110

150

— nuoria ryhmissä

1 000

1 400

2 000

Nuori Kulttuuri

— Nuorten ulkomaisiin esiintymismatkoihin osallistuneet nuoret

1 152

1 902

2 000

— Nuori Kulttuuri -tapahtumaan osallistuneet nuoret

2 000

7 200

5 000

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisotyön edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 48 583 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja nuorisolain (72/2006) perusteella kuntien nuorisotoimen valtionosuuksiin

2) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin valtionavustuksiin valtakunnallisille nuorisojärjestöille, nuorisotyön valtakunnallisille palvelujärjestöille ja nuorisotyötä tekeville järjestöille

3) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin avustuksiin valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen sekä nuorisotilojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamisavustuksiin

4) nuorisotutkimuksen avustamiseen ja apurahojen maksamiseen, nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvien selvitysten laatimiseen ja nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen, nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien sekä nuorten verkkomedioiden ja niiden kehittämis-toiminnan menoihin

5) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen nuorisoalan yhteistyön ja nuorison kansainvälisten toimintaohjelmien tukemiseen

6) lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan, Avartti-toimintaohjelman, liikunnallisen, kulttuurisen ja monikulttuurisen nuorisotyön ja -toiminnan sekä nuorten ympäristökasvatuksen tukemiseen

7) nuorten työpajatoiminnan valtakunnalliseen tukeen, ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön, sosiaaliseen nuorisotyöhön sekä muuhun nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen

8) valtion nuorisoasiain neuvottelukunnan ja sen jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan, saamelaiden nuorisoneuvoston, lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoon, arviointiin ja kehittämiseen sekä alueellisen nuorisotoimen menoihin ja nuorisotyön alueelliseen kehittämiseen

9) nuorisotyön valtakunnallisten palvelurakenteiden tukemiseen

10) toimialan aluehallinnon tai valtion virastojen määräaikaisten hankkeiden toteuttamiseen

11) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Kuntien nuorisotoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 15,00 euroa alle 29-vuotiasta asukasta kohden.

Kohdassa 11 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Nuorten aktiivinen kansalaisuus

— Valtakunnalliset nuorisoalan

järjestöt

15 500 000

— Valtakunnalliset nuorisokeskukset

5 550 000

— Nuorisotilojen rakentaminen

2 000 000

— Nuorisotyön kokeilu ja nuorisokulttuurit

2 200 000

— Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, verkkomediat

2 200 000

— Lasten parlamenttisäätiön

toimintaan

520 000

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

— Nuorten työpajat, etsivä nuorisotyö ja ehkäisevä päihde- ja huumetyö	2 970 000
— Lasten ja nuorten paikallinen harrastustoiminta	1 650 000
— Sosiaalinen nuorisotyö ¹⁾	1 100 000
<i>Nuorten elinolot ja toimialan yleinen kehittäminen</i>	
— Valtionosuus kuntien nuorisotoimeen	8 085 000
— Lasten ja nuorten kehittämisohjelman toimeenpano	2 900 000
— Kansainvälinen yhteistyö	1 110 000
— Nuorisotutkimus ja nuorisotyön koulutus	1 200 000
— Alueellinen nuorisotoimi	500 000
— Valtion nuorisosiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta	600 000
— Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	498 000
Yhteensä	48 583 000

¹⁾ Sosiaalisella nuorisotyöllä tarkoitetaan etsivään työparitoimintaan ja valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan niveltävää nuorten elämänhallinnan non-stop-toimintaa.

Päätösoosan kohdan 9 nuorisotyön ohjausjärjestelmän tehokkuutta lisätään organisoimalla toimialan tulosohtaus nuorisotyön eri alueet kattavien valtakunnallisten palvelu- ja kehittämiskeskusten kautta.

2011 talousarvio	48 583 000
2010 I lisätalousarvio	5 117 000
2010 talousarvio	46 267 000
2009 tilinpäätös	44 740 432

51. *Nuorten työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö ja ehkäisevä huumetyö* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 523 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:
1) nuorten työpajatoiminnan tukemiseen, vakinaistamiseen ja palvelun laajentamiseen koko maan kattavaksi
2) työpajatoimintaan liittyvään etsivään nuorisotyöhön
3) ehkäisevän päihde- ja huumetyön tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Työpajatoiminnan tukeminen	7 900 000	
Etsivä nuorisotyö	4 500 000	
Ehkäisevä päihde- ja huumetyö	123 000	
Yhteensä	12 523 000	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen menon poistuminen	-1 500
Nuorten tunnustuspalkinnot	-500
Tasomuutos	-500
Yhteensä	-2 500

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	12 523 000
2010 I lisätalousarvio	3 000 000
2010 talousarvio	15 023 000
2009 tilinpäätös	10 873 000

52. *Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaisesti saamenkielen kielipesien rahoitus vakiinutetaan.

2011 talousarvio	350 000
------------------	---------

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimialan toimintaympäristö

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan elinkeinot ovat suurten globaalien haasteiden edessä. Kansainvälinen kilpailu kiristyy edelleen sekä elintarvike- että metsäsektorilla samalla kun toiminnan ympäristövaikutuksille asetetaan yhä tiukempia vaatimuksia. Ilmastonmuutos, vesistöjen rehevöityminen sekä luonnon monimuotoisuuden vähentyminen ovat esimerkkejä maailmanlaajuisista ympäristökysymyksistä, joiden ratkaisemisessa maa-, metsä-, kala- ja vesitalouden menetelmien kehittäminen on ratkaisevassa asemassa. Toimialan elinkeinojen menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen varsinkin luonnonvarojen kestävässä käytössä, uusiutuvan energian tarjoamisessa mahdollisuuksissa sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Tietovarantojen ja niitä hyödyntävien tietojärjestelmien merkitys toimialalla vahvistuu.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan vaikuttaminen tapahtuu pitkälti EU-politiikkojen, säädösvalmistelun sekä tulosohjauksen ja kehittämistoimenpiteiden kautta. Vuonna 2011 muutoksia tapahtuu seuraavissa asiakokonaisuuksissa:

— Kaikki merkittävät maatalouden EU:n ja kansalliset tukijärjestelmät ovat uudistumassa lähivuosina. Valmistautuminen näihin vuoden 2013 jälkeistä aikaa koskeviin uudistuksiin ja EU:n tulevaan rahastokauteen edellyttävät Suomen kansallisten tavoitteiden asettamista, maatalous- ja maaseutupolitiikan tavoitteiden yhteensovittamista sekä tavoitteiden mukaista vaikuttamista Euroopan unionissa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet politiikkasektoreittain

Maaseudun kehittäminen

— Maaseutu säilyy elinvoimaisena
 — maaseutu säilyy kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä sekä

— harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehitys muuttuu tasapainoiseksi, työllisyys paranee ja elinkeinotoiminta monipuolistuu.

Tunnusluvut

	2004	2005	2006	2007	2008	Arvio 2009—2011
Väkiluvun muutos (%)						
Harvaan asuttu maaseutu	-1,05	-1,09	-1,23	-1,18	-1,39	Hidastuu
Ydinmaaseutu	-0,10	-0,20	-0,17	-0,11	-0,26	Hidastuu

Määrärahojen muutokset

Määrärahat kasvavat noin 20,7 milj. euroa, mikä johtuu pääosin EU-osarahoitteen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman yritys- ja hanketukien maksatusten edistymisestä. Toisaalta valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen pienenee 9 % (1 milj. euroa) vuoteen 2010 verrattuna.

Maatalous

— Maatalouden ja elintarvikeketjun kannattavuuden ja kilpailukyvyn turvaaminen sekä tuotannon jatkuminen koko Suomessa

— kotimaisen elintarvikeketjun ja erityisesti kuluttajien arvojen ja odotusten huomioon ottaminen elintarviketuotannossa

— maataloustuotannon ravinnekuormituksen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen sekä

— maatalousperäisen bioenergiatuotannon lisääminen.

Tunnusluvut

	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio
1. Maatalouden kannattavuuden turvaaminen						
— Maataloustulo (kokonaistasolla), milj. euroa ¹⁾	903	1 021	807	845	845	ennallaan
— Kirjanpitotilojen maataloustulo euroa/tila	20 300	27 700	19 300	18 700	18 700	nousee
— Kirjanpitotilojen työansio euroa/tunti ²⁾	3,7	6,8	2,6	2,2	2,2	nousee
— Kannattavuuskerroin ³⁾						
— hyvät, tilat	0,86	1,15	0,84	0,84	0,84	nousee
— keskiarvo, tilat	0,48	0,64	0,43	0,42	0,42	nousee
— heikot, tilat	0,06	0,12	-0,11	-0,14	-0,14	nousee
2. Raaka-aineiden tuottaminen						
— Omavaraisuus %						
— maito, neste	105	105	102	103	104	103
— naudanliha	90	90	84	87	84	ennallaan
— sianliha	115	116	116	110	107	ennallaan
— siipikarjanliha	106	102	103	102	102	kysyntää vastaavasti
— kananmunat	116	115	116	109	115	110
— Rukiin viljelyala, ha	21 900	32 000	23 800	16 400	20 000	kasvaa
— Rehuviljan viljelyala, ha	806 600	805 300	843 600	814 600	800 000	supistuu
— Valkuaiskasvien viljelyala, ha	3 300	3 700	6 300	9 300	12 000	kasvaa
— Öljykasvit	107 800	92 200	64 600	81 100	81 100	kasvaa

3. Ravinnekuormituksen

vähentäminen ja ilmastonmuutos

— Valtakunnallinen typpitase,

kg N/ha⁴⁾ 54 40 48 <36 <48 <47

— Valtakunnallinen fosforitase,

kg P/ha⁴⁾ 6,9 4,8 4,9 <2,5 <4,5 <4,5

— Maataloussektorin kasvihuone-

kaasupäästöt, milj. tonnia CO₂/ekv⁵⁾ 5,6 5,5 5,5 <5,5 <5,5 laskee

— Maatalouden maankäyttösektorin

kasvihuonepäästöt,

milj. tonnia CO₂/ekv⁶⁾ 5,1 <5,1 <5,1 <5,0 <5,0 laskee

4. Bioenergiatuotannon lisääminen

— uusien biokaasulaitosten lkm/

vuosi⁷⁾ 10 10 12 18⁸⁾ 4 16

¹⁾ Maataloustulo kokonaistasolla kuvaa kaikkien tilojen (n. 65 000 tilan) taloudellista asemaa ja muut kohdan 1 tunnusluvut kirjanpitoiltojen (n. 45 000 tilan) taloudellista asemaa.

²⁾ Työtuntiansio lasketaan vähentämällä kokonaistuotosta kaikki kustannukset (sisältää oman pääoman 5 % korkovaatimuksen) ja jakamalla saatu euromäärä tehdyillä työtunneilla. Kirjanpitoiltojen työtuntiansio on MTT:n ennuste vuodelle 2009.

³⁾ Kannattavuuskerroin osoittaa, kuinka suuri osa oman työn palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta on saavutettu. Esim. MTT:n kannattavuustietojen perusteella tavoitteeksi asetettu oman työn palkkavaatimus oli vuonna 2006 12,4 euroa, vuonna 2007 12,6 euroa ja vuonna 2008 13,0 euroa ja vuoden 2009 ennusteessa 13,2 euroa tunnilta ja oman pääoman korkovaatimus oli 5 %.

⁴⁾ Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinne-
määrien erotusta (lukutiedot MTT). Vuodet 2007 ja 2009 olivat kasvuolosuhteiltaan ja satomääriltään hyviä, mikä pienentää ravinnehuuhtoumia.

⁵⁾ Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruoansulatuksesta ja lannankäsittelystä sekä dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta, lukutiedot MTT.

⁶⁾ Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat maatalousmaasta, viljelemättömästä maatalousmaasta ja kalkituksesta syntyvät hiilidioksidipäästöt, lukutiedot MTT.

⁷⁾ Luvussa mukana maatilalaitokset ja yhteismädättämöt 2006, 2007 ja 2008 toiminnassa olevat.

⁸⁾ Vuonna 2009 MMM myöntänyt rahoitusta 16 maatilakokoluokkaa suuremmalle biokaasuhankkeelle ja 2 maatilalle.

Määrärahojen muutokset

Määrärahat vähenevät 34,0 milj. euroa. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki supistuu 17,5 milj. euroa sekä luopumiset ja -korvaukset 16,6 milj. euroa. Toisaalta maatalouden ympäristötuki kasvaa noin 10 milj. euroa.

Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

— Eläinten ja kasvien terveys sekä maatalouden tuotantopanosten turvallisuus ja laatu säilyy edelleen hyvänä

— eläinten hyvinvoinnin korkeata tasoa ylläpidetään ja parannetaan

— elintarvikevälitteiset ja eläinten ja ihmisten välillä leviävät tautitapaukset vähenevät ja vieraiden aineiden esiintyminen elintarvikkeissa pysyy nykyisellä hyvällä tasolla, ja

— alkuperä- ja tuotantotapamerkinnot ovat luotettavia ja kuluttajien tiedonsaanti elintarvikkeista ja niiden ominaisuuksista paranee.

Määrärahojen muutokset

Määrärahat kasvavat 1,7 milj. euroa lähinnä teknisen tarkistuksen ja palkkaratkaisun johdosta.

Kala-, riista- ja porotalous

- Kala- ja riistakantoja hyödynnetään kestävästi ja monipuolisesti
- elinkeinokalatalous on kannattavaa
- vapaa-ajan kalastuksen suosio säilyy ja se tuottaa sosiaalista ja taloudellista hyötyä
- suunnitelmallisella hoidolla ylläpidetään kalavarat geneettisesti monimuotoisina ja tuottavina
- uhanalaista saimaannorppaa suojellaan asianmukaisin kalastusrajoituksin
- turvataan riistakantojen elinvoimaisuus ja rajoitetaan riistaeläinten aiheuttamia vahinkoja ja
- porotalouden kannattavuus paranee ja poromäärät mitoitetaan laidunten kestävästä käytön mukaan.

Määrärahojen muutokset

Määrärahojen taso nousee 1,2 milj. eurolla.

Vesitalous

- Vesitalous on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä
- vesistöjen käytettävyyttä ja tilaa sekä riskien hallintaa ovat hyvät
- parannetaan varautumista erityistilanteisiin kuten tulvariskeihin ja pitkäaikaiseen kuivuuteen ja
- parannetaan maaseudun vesihuoltoa.

Määrärahojen muutokset

Määrärahojen taso laskee 3,5 milj. euroa vesistö- ja vesihuoltohankkeissa.

Metsätalous

- Metsien puuntuotannollinen käyttöaste on korkea
 - metsien puuntuotannollinen tila on hyvä
 - metsien monimuotoisuus säilyy ja
 - metsätalouden kannattavuus säilyy.
- Tavoitteisiin pyritään toteuttamalla hallitusohjelman mukaisesti Kansallista metsäohjelmaa ja siihen liittyvää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSÖ).

Tunnusluvut

	2007	2008	2009	2010	2011	2015
	toteutuma	toteutuma	toteutuma	tavoite	tavoite	tavoite ¹⁾
1) Metsien korkea puuntuotannollinen käyttöaste						
— Ainespuun hakkuukertymän nostaminen kestävien hakkuumahdollisuuksien tasolle, milj. m ³ ²⁾	58,7	52,6	42,0	50,0	52,0	65—70
— Metsähakkeen käyttö, milj. m ³	3,0	4,7	6,1	7,0	8,0	8—12 ³⁾
2) Metsien hyvä puuntuotannollinen tila						
— Taimikoiden ja nuorten kasvatusmetsien pinta-alasta on laadultaan hyviä tai tyydyttäviä, %	71,7	73,8	74,8	75	76	80—85
— Nuoren metsän hoidon määrä, 1 000 ha/v ⁴⁾	248	256	257	260	260	265
— Kunnostusojitusten määrä, 1 000 ha/v	67	61	69	75	75	100

3) Metsien monimuotoisuus							
— Solmittujen metsätalouden ympäristö- tukisopimusten määrä, ha	7 474	6 648	6 624	8 000	8 100— 10 000	14 000	
4) Metsätalouden kannattavuus							
— Yksityismetsätalouden liiketulos, euroa/ha (vuoden 2009 rahanarvossa)	135	93	56	60	90	120	

¹⁾ Kansallinen metsäohjelma 2015:n tavoitteet.

²⁾ Sisältää teollisuuskäytön mitat täyttävän runkokuun.

³⁾ Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministerityöryhmän 20.4.2010 asettama tavoite on 13,5 m3 vuoteen 2020.

⁴⁾ Sisältää taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen.

Määrärahojen muutokset

Määrärahojen taso laskee 4,8 milj. euroa.

Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri

— Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmä turvaavat osaltaan yksityisen maanomistuksen sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon saatavuuden

— turvataan lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjattujen tietojen luotettavuuden korkea taso ja palveluiden hyvä saatavuus

— kiinteistöjä ja maastoa koskevat tiedot ja tietopalvelut ovat valtakunnallisesti kattavia, ajantasaisia ja riittävän laadukkaita ja

— paikkatietoa keräävät ja ylläpitävät organisaatiot varmistavat tiedon tehokkaan yhteiskäytön ja sen, että päällekkäistä tiedonkeruuta ei tapahdu.

Määrärahojen muutokset

Määrärahojen taso laskee 1,2 milj. eurolla tietojärjestelmiin suunnattavien määrärahojen käytön ajoitusten muutosten johdosta.

Hallinto

Määrärahojen taso laskee 8,6 milj. euroa lähinnä siksi, että Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen IT-palvelut muutetaan maksullisiksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asettamat hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden alustavat tavoitteet vuodelle 2011

— Kevennetään tuki- ja korvausjärjestelmiä mahdollisuuksien mukaan tavoitteena sekä julkisen hallinnon että tuen saajan hallinnollisen työn vähentäminen ja selkeyttäminen.

— Hallinnonalan virastot osallistuvat ilmastonmuutoksen hidastamiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeuttamiseksi toteutettavaan toimenpiteisiin.

— Turvataan Maaseutuviraston häiriötön toiminta alueellistamisen viimeisenä vuonna.

— Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan sektoritutkimusta kohdennetaan Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tutkimusohjelmiin ja -hankkeisiin. Tutkimuslaitosten toimintaa tehostetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) yhteisiä toimintoja hyödyntäen.

— Talousarvioesitys on laadittu tukemaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuusohjelmien toteuttamista 30.3.2010 hyväksytyn valtioneuvoston kehyspäättökseen mukaisesti.

— Hyödynnetään valtiokonsernin palveluja mahdollisimman täysimääräisesti.

— Varmistetaan, että valtion aluehallinnossa toimialan tehtävissä toteutetaan tuottavuustoimenpiteitä ja että tehtäviin kohdistetaan riittävät voimavarat.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole saajan sukupuoli.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 203 henkilötyövuotta (vastaava määrärahojen vähennys on -5,492 milj. euroa). Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastoissa ja laitoksissa sekä metsähallinnon valtionapuorganisaatioissa arvioidaan toteutuvan ns. vanhan tuottavuusohjelman mukaiset henkilöstövähennykset vuoden 2011 loppuun mennessä.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
30.10.61	<i>EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	70,300	73,400
30.10.62	<i>Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	69,400	68,300
30.20.40	<i>Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	102,094	120,094
30.20.43	<i>Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	46,800	84,000
30.20.44	<i>Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	64,000	94,000
30.20.49	<i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)</i>		
	— korkotukivaltuus	300,000	300,000
30.60.44	<i>Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	76,530	74,410

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Hallinto	111 064	102 619	93 987	- 8 632	- 8
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 011	26 791	25 716	- 1 075	- 4
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 727	15 849	5 848	- 10 001	- 63
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 547	21 311	24 315	3 004	14
04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	846	852	862	10	1
(20.) Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 123	—	—	—	—
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	729	669	669	—	—
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 813	3 333	3 643	310	9
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	25 554	25 100	24 220	- 880	- 4
40. Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	5 000	—	—
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 714	3 714	3 714	—	—
10. Maaseudun kehittäminen	85 177	145 683	166 393	20 710	14
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 820	10 668	9 668	- 1 000	- 9
54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	8 103	8 832	8 582	- 250	- 3
55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	5 000	5 000	4 820	- 180	- 4
61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	28 614	57 300	71 700	14 400	25
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	29 946	60 700	68 600	7 900	13
63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 693	3 183	3 023	- 160	- 5
20. Maatalous	2 200 071	2 187 727	2 153 979	- 33 748	- 2
01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 733	34 643	32 907	- 1 736	- 5
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	560 365	558 265	559 165	900	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	576 378	558 520	555 400	- 3 120	- 1
42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400	3 400	3 400	—	—
43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	348 915	362 238	372 210	9 972	3
44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673	422 673	422 673	—	—
45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	143 400	146 100	129 500	- 16 600	- 11
46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 861	4 661	3 661	- 1 000	- 21
47. Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 873	1 813	1 513	- 300	- 17
48. Puutarhatalouden ja sokerintuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	33 557	5 874	1 610	- 4 264	- 73
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	31 875	58 600	41 100	- 17 500	- 30
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	1 000	—	1 000	1 000	0
61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 2 v)	38 040	30 940	29 840	- 1 100	- 4
30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	48 351	50 675	52 343	1 668	3
01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 420	38 677	39 465	788	2
20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	2 068	5 430	5 430	—	—
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	2 863	6 568	7 448	880	13
40. Kala-, riista- ja porotalous	65 161	63 820	65 030	1 210	2
01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 245	16 212	17 183	971	6
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 300	2 300	2 300	—	—
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	3 299	4 400	5 400	1 000	23
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 390	2 800	4 300	1 500	54

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 845	1 855	1 705	- 150	- 8
50. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	8 538	8 582	9 234	652	8
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 718	6 238	6 203	- 35	- 1
52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	2 881	3 210	3 570	360	11
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	18 188	17 466	14 378	- 3 088	- 18
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757	757	757	—	—
50. Vesitalous	40 741	32 393	28 853	- 3 540	- 11
20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	17 231	11 524	11 434	- 90	- 1
(30.) Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	402	450	—	- 450	- 100
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	22 258	19 158	16 158	- 3 000	- 16
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	9	420	420	—	—
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841	841	841	—	—
60. Metsätalous	180 615	178 517	175 253	- 3 264	- 2
01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 600	43 191	40 816	- 2 375	- 5
41. Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	1 063	699	621	- 78	- 11
42. Valtionapu metsätalouden edistämisen- ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)	47 668	49 029	48 505	- 524	- 1
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	3	50	50	—	—
44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	79 470	72 280	72 780	500	1
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 965	10 325	11 325	1 000	10
(46.) Valtionapu Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen toiminnan vakauttamiseksi (kiinteä määräraha)	—	1 787	—	- 1 787	- 100

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 746	1 106	1 106	—	—
83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	100	50	50	—	—
63. Metsähallitus	6 502	6 213	4 663	- 1 550	- 25
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 502	6 213	4 663	- 1 550	- 25
70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfra- strukturi	65 873	65 851	64 638	- 1 213	- 2
01. Maanmittauslaitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	54 707	55 671	53 906	- 1 765	- 3
02. Geodeettisen laitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	3 716	3 680	3 732	52	1
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	7 450	6 500	7 000	500	8
Yhteensä	2 803 555	2 833 498	2 805 139	- 28 359	- 1
Henkilöstön kokonaismäärä ¹⁾	5 270	5 380 ²⁾	5 170		

¹⁾ Lisäksi pääluokan 30 määrärahoja (mom. 30.01.40, 30.10.61, 62 ja 63, 30.20.43 ja 47, 30.40.41, 42, 50, 51, 62 ja 77, 30.50.20 ja 31, 30.63.50 ja 30.70.40) voidaan käyttää 581 henkilötyövuotta vastaavasti tilapäisluonteisiin tehtäviin palkattavien määräaikaisten henkilöiden palkkaamiseen valtion virastoihin tai laitoksiin. Lisäksi hallinnonalan tehtäviä hoitaa toisten pääluokkien henkilöstömäärissä: TEM: Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset noin 705 htv EU:n maatalous-, maaseutu- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä ja 194 htv vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, YM: 28 htv vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, VM: Aluehallintovirastot: 55 htv eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä ja noin 50 htv tullilaitoksessa tarkastustehtävissä sekä UM: kuusi erityisasiantuntijaa.

²⁾ Sisältää lisäyksenä 213 henkilötyövuotta siirtona momentilta 25.10.03 ja kolme henkilötyövuotta siirtona momentilta 25.01.02.

01. Hallinto

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokkaperusteluissa on esitetty toimialan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, joita hallinto tukee ja seuraa niiden toteutumista.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön toimialan hallinnosta maa- ja metsätalousministeriön, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (Tike) ja Maaseutuviraston (Mavi) sekä valituslautakuntien menot. Virastot hankkivat talous- ja henkilöstöhallinnon tuki- ja asiantuntijapalvelut Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselta.

Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Keskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan. Vesitalouden tehtäviin käytetään edelleen myös ympäristöhallinnon voimavaroja. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuuden valvonnan tehtäviä hoitavat

aluehallintovirastot, joiden menot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Tullilaitos suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä (toimintamenot momentilta 28.10.02).

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 716 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen sekä kalastuslain (286/1982) 14 §:n mukaisten korvausten sekä eläinlääkärin menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö tukee pääluokkaperusteluissa esitetty-

jen maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

— Ministeriön toimintatapoja kehitetään ja tuottavuutta parannetaan.

Taloudellisuus

Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenojen ja henkilöstön jakautuminen tehtävittäin vuosina 2009, 2010 ja 2011 (varsinaiset talousarviot)

	2009		2010		2011	
	htv	milj. €	htv	milj. €	htv	milj. €
Maaseudun kehittäminen ja maatalous	94	6,2	91	6,0	88	5,6
Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	54	4,0	54	4,0	54	3,9
Kala-, riista- ja porotalous	37	5,2	37	5,1	34	3,8
Vesitalous ja maanmittaus	26	1,8	26	1,9	25	1,7
Metsätalous	29	2,2	28	2,2	28	2,1
Keskitettyt tukitehtävät	56	7,8	55	7,6	54	8,6
Yhteensä	296	27,2	291	26,8	283	25,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010		2011 esitys
		varsinainen talousarvio		
Bruttomenot	28 407	27 229		28 316
Bruttotulot	2 572	438		2 600
Nettomenot	25 835	26 791		25 716
Siirtyvät erät				
— siirtynyt edelliseltä vuodelta		2 364		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle		3 540		

Kalastuksen valvonnan menot ovat 1 047 000 euroa, mitä vastaavat EU-osuuksien tuloutukset on otettu huomioon momentilla 12.30.04. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2010 valtiolle kuuluvana osuutena on otettu huomioon 160 000 euroa. Tenojoen ka-

lastuslupatuloista vuonna 2011 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahassa on otettu huomioon vähennyksenä 140 000 euroa siirtona momentille 30.30.01 eläinrekisterin hoidon menoina ja 1 150 000 euroa ja kaksi henkilötyövuotta siirtona momentille 30.40.01 kalataloustietojen

keruuseen ja eräisiin kalantutkimuksiin liittyvien tehtävien menoina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 162 000 euroa bruttomenoissa ja bruttotuloissa teknisen avun määränä. Momentilta 30.01.02 siirretään 1 300 000 euroa asiakasrahoitteisiksi muuttuvien Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen tietohallintopalveluiden rahoitukseen ja 100 000 euroa ulkopuolisilta hankittavien palvelujen rahoitukseen. Määrärahasta käytetään 1 100 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin. Lisäksi momentilta 28.20.06 siirretään 194 000 euroa VIP-palvelujen käyttöön.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	191
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-2 930
Tuottavuustoimet (-5 htv)	-210
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	83
Tuottavuussäästöjen käyttö	1 500
Siirto momentilta 30.01.02 (1 htv)	40
Siirto momentilta 30.01.02	1 400
— IT-palveluiden rahoitus	1 300
— Työasemapalvelut	100
Siirto momentilta 28.20.06 (VIP-palvelujen käyttö)	194
Siirto momentille 30.40.01 (-2 htv)	-1 150
— EU-kalastustietojen keruu	-1 000
— Teno-Näätämojoen kalantutkimus (-2 htv)	-150
Siirto momentille 30.30.01	-140
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Kalastuksen valvonnan menojen lisäys	47
Yhteensä	-1 075

Toimintamenot palvelukokonaisuuksittain

	2009 tilinpäätös		2010 varsinainen talousarvio			2011 esitys			
	Menot 1 000 €	Htv	Tulot 1 000 €	Menot 1 000 €	Htv	Tulot 1 000 €	Menot 1 000 €	Htv	Tulot 1 000 €
Tilastoviranomais-tehtävät	1 873	22	-	2 814	24	-	1 925	24	-
IT-palvelut ¹⁾	7 139	102	1 526	7 000	102	-	7 325	106	7 325
Muut palvelut	4 380	45	-	4 143	43	-	1 735	33	-

2011 talousarvio	25 716 000
2010 III lisätalousarvio	122 000
2010 talousarvio	26 791 000
2009 tilinpäätös	27 011 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 848 000 euroa.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) on palveluyksikkö, joka huolehtii sille laissa määrätyistä tilasto-, rekisteri- ja tietohallintotehtävistä ja tietohallinnon asiantuntijapalveluista sekä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan tukitehtäviä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt.

Tike tukee vuodelle 2011 maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaperusteluissa esitettyjen *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista tuottamalla luotettavaa ja ajankohdasta tietoa maatalouden, maaseudun ja maaseutu ympäristön tilasta ja muutoksista sekä tarjoamalla hallinnon käyttöön tehokkaita ja luotettavia tietojärjestelmäpalveluita.

Tiken tuottamien tietohallintopalvelujen ylläpito- ja kehittämistehtäviin vaadittavat määrärahat siirretään vuonna 2011 asiakasvirastoille, jotka jatkossa ostavat tarvitsemansa palvelut Tikeltä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Maksullinen

toiminta ²⁾	2 927	5	2 852	2 725	5	2 725	200	2	200
Yleishallinto	2 837	34	5	1 892	31	-	2 188	27	-
Yhteensä	19 156	208	4 383	18 574	205	2 725	13 373	192	7 525

¹⁾ Perustuvat Tiken ja MMM:n hallinnonalan virastojen ja laitosten välisiin palvelusopimuksiin.

²⁾ Tiken maksuasetuksen mukaisten suoritteiden tuottaminen.

Tuottavuuden tunnuslukuja

	2009	2010	2011
Tuottavuus	toteutuma	arvio	tavoite
IT-ylläpitopalveluiden toimenpidemäärät, kpl	32 126	25 000	25 000
IT-kehittämispalveluiden toimenpidemäärät, kpl	11 203	11 600	11 700

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	tilinpäätös	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	19 156	18 574	13 373
Bruttotulot	4 383	2 725	7 525
<i>Palvelusopimuksiin perustuen</i>	-	-	7 325
— Maa- ja metsätalousministeriö			1 100
— Maaseutuvirasto			4 200
— Elintarviketurvallisuusvirasto			1 600
— Muut virastot ja laitokset			425
<i>Maksuasetukseen perustuen</i>	2 568	2 725	200
<i>Muut tulot</i>	1 815	-	-
Nettomenot	14 773	15 849	5 848
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 362		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 316		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 568	2 725	7 525
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 500	2 452	5 267
— osuus yhteiskustannuksista	57	273	2 258
Kustannukset yhteensä	2 557	2 725	7 525
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	11	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 000 000 euroa bruttomeinoissa ja bruttotuloissa siirtona momentille 30.30.01 eläinrekisteritehtävien siirtymisen johdosta.

Maaseutuviraston (Mavi) ja elintarviketurvallisuusviraston (Evira) yhteiselle IT-hankkeelle on myönnetty vuosina 2008—2010 yhteensä 1 500 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 300 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	88
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	33
Tuottavuustoimet (-12 htv)	-276
Maatalouslaskenta 2010	-856
Mavin ja Eviran yhteinen IT-hanke	-50
— siirto momentilta 28.70.20	300
— vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto	-350
Tietohallintopalveluiden osto, menojen vähennys	-8 200
— Siirto momentille 30.01.01	-1 300
— Siirto momentille 30.01.03	-4 900
— Siirto momentille 30.30.01	-2 000
Siirto momentille 30.01.03	-300
— Työasemapalvelut	-100
— Virastopalvelut	-200
Siirto momentille 30.01.01 (työasemapalvelut)	-100
Siirto momentille 30.01.01 (-1 htv)	-40
Siirto momentille 30.20.01 (kertameno)	-300
Maksullisten tietohallintopalvelujen tuottaminen, menojen lisäys	6 900
Maksullisten tietohallintopalvelujen tuottaminen, tulojen lisäys	-6 900
— Momentilta 30.01.01	-1 100
— Momentilta 30.01.03	-4 200
— Momentilta 30.30.01	-1 600
Yhteensä	-10 001
2011 talousarvio	5 848 000
2010 III lisätalousarvio	58 000
2010 talousarvio	15 849 000
2009 tilinpäätös	13 727 000

03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 315 000 euroa.

Selvitysosa: Maaseutuviraston (Mavi) tehtävänä on EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön osaksi rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden hallinto- ja toimeenpanotehtävät.

Mavi tukee osaltaan pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

— Suorittamalla tukijärjestelmien ja muiden toimenpiteiden suunnittelu-, ohjaus- ja toimeenpanotehtäviä.

— Toimeenpanemalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman täysimääräisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Maville seuraavat tulostavoitteet:

— Virasto on pääosin alueellistunut Seinäjölle alueellistamissuunnitelman mukaisesti.

— Laajennetaan sähköisiä asiointipalveluja.

— Viljelijätukihallinnon uudistuksen toimeenpano.

— Hanke- ja yritystukien hallinnollisen taakan keventäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Maaseutuvirasto laajentaa sähköisiä asiointipalveluja. Tavoitteena on, että sähköisten tukihakemusten osuus pinta-alatukien tukihakemuksissa on vähintään 30 prosenttia.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon seitsemän henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuustoimenpiteiden johdosta. Kun viraston alueellistamisen ja viljelijätukihallinnon uudistuksen johdosta kertaluonteinen lisäys henkilötyövuosissa on vuonna 2010 yhteensä 19 ja vuonna 2011 12, henkilöstön enimmäismäärä alenee tämän johdosta seitsemällä ja on 206 henkilötyövuotta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	20 944	21 548	24 875
Bruttotulot	83	237	560
Nettomenot	20 861	21 311	24 315
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 239		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 925		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 323 000 euroa bruttomenoissa ja bruttotuloissa teknisen avun määränä. Määrärahasta käytetään 4 200 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin.

Sähköinen pinta-alatukien haku -hankkeelle on myönnetty vuosina 2009—2010 yhteensä 800 000 euroa siirtona tuottavuus ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 200 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	99
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	44
Tuottavuustoimet (-7 htv)	-290
Sähköinen pinta-alatukien haku	
— siirto momentilta 28.70.20	200
— vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto	-200
Siirto momentilta 30.01.02	5 200
— IT-palveluiden rahoitus	4 900
— Työasemapalvelut	100
— Virastopalvelut	200
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-1 546
Muu muutos yhteensä	-503
Yhteensä	3 004
2011 talousarvio	24 315 000
2010 III lisätalousarvio	64 000
2010 talousarvio	21 311 000
2009 tilinpäätös	25 547 000

04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 862 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan menoihin.

Selvitysosa: Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon, lähinnä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, riistanhoitopiirien sekä kalastusalueiden päätöksistä tehtyjä valituksia ja ns. prosessuaalisia kanteluja. Valituslautakunta on antanut päätöksiä seuraavasti: 359 kpl v. 2006, 378 kpl v. 2007, 354 kpl v. 2008 ja 348 kpl v. 2009.

Valitusasian keskimääräinen käsittelyaika valituslautakunnassa 2000-luvulla on ollut noin 6,1 kk. Tavoitteena on myös jatkossa pitää tämä käsittelyaika enintään noin kuudessa kuukaudessa. EU:n ja kansallisten maatalous-oikeudellisten säädösten määrällä ja moniporaisuudella sekä tiheällä muuttuvuudella on kuitenkin vaikutuksensa valitusasioiden vaikeusasteeseen ja käsittelyaikaan.

Valituslautakunnan päätöksistä voi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta, kuitenkin tukiasioissa yleensä vain valitusluvalla.

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan tehtävänä on antaa asiantuntijalausuntoja eläinlääkintään liittyvissä hoitovirhekysymyksissä. Arviolautakunta antoi vuonna 2009 yhteensä 21 lausuntoa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	822 000
Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta	40 000
Yhteensä	862 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	7
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3
Yhteensä	10

2011 talousarvio	862 000
2010 III lisätalousarvio	5 000
2010 talousarvio	852 000
2009 tilinpäätös	846 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 669 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden kulutusmenojen maksamiseen, jotka aiheutuvat yhteistyöstä kansainvälisten järjestöjen puitteissa, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä

2) maa- ja metsätalousministeriön toimialan lähialueyhteistyöhankkeisiin ja niiden valmistelusta ja hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin sekä kansainvälisen taloudellis-teknologisen yhteistyön edistämiseen tähtäävien soveltuvuustutkimusten yms. selvitysten hankkimiseen

3) kansainväliseen toimintaan liittyviin valtionapuihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta myöntöpäätösperusteisena.

2011 talousarvio	669 000
2010 talousarvio	669 000
2009 tilinpäätös	729 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 643 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eri virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin menoihin ja palkkioihin

2) valtionapujen myöntämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös määräaikaisen enintään 80 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääloukkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan hallitusohjelman perusteella uudistettavan sektoritutkimuksen ohjausjärjestelmän mukaisia, valtioneuvoston määrittämien aihepiirien tutkimushankkeita.

Määrärahalla rahoitetaan EU:n ERA-NET-ohjelmiin liittyviä kansallisia tutkimushankkeita.

Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvas- tuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. Tulokertymäksi arvioidaan 600 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 30.20.01 (kertaluonteisen siirron palautus)	500
Palkkausten tarkistukset	30
Tasomuutos	-220
Yhteensä	310

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	3 643 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	3 333 000
2009 tilinpäätös	3 813 000

29. *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnon alan arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 220 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan vähennys 880 000 euroa on siirtoa momentille 30.30.41.

2011 talousarvio	24 220 000
2010 III lisätalousarvio	-880 000
2010 talousarvio	25 100 000
2009 tilinpäätös	25 554 148

40. *Bioenergiatuotannon avustukset* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston asetuksessa (607/2008) tarkemmin säädettyihin perusteisiin biomassan käyttöä edistäviin investointi- ja selvityshankkeisiin

2) EU:n energiapalveludirektiivin ja uusiutuvan energian edistämisestä annetun direktiivin toteuttamiseen maatilasektorilla

3) valtakunnallisen bioenergiakoordinaation ja -neuvonnan järjestämiseen ja koulutus- ja tiedotushankkeisiin

4) muihin bioenergiaan liittyviin koulutus- ja tiedotushankkeisiin sekä muihin kuin kohdassa 1) mainittuihin selvityshankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisena edellä mainittuihin hankkeisiin maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärää lisäämättä ja muihin kulutusmenoihin.

Avustusta voidaan myöntää yrityksille, valtion laitoksille, kunnille ja muille yhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Avustuksen tavoitteena on lisätä maatilapohjaisten bioenergian raaka-aineiden, elintarviketeollisuuden ja kaupan eloperäisten jätteiden ja sivutuotteiden sekä haja-asutuksesta peräisin olevien lietteiden sekä yhdyskuntalietteiden käyttöä bioenergian tuotannossa. Bioenergian tuottamisen ja käytön edistämiseksi käynnistetään biokaasun investointihankkeita ja pilottihankkeita, joiden tuloksena valmistuu suurehkoja biokaasulaitoksia erityisesti alueille, joilla on kotieläin-keskittymiä ja niistä aiheutuvia ympäristövaiikutuksia.

Avustusta myönnetään myös muuta bioenergiaa tuottaville maatilakokoluokkaa suuremmille investoinneille ja EU:n energiapalveludirektiivin mukaisten energiansäästötoimien toteuttamiseen maataloilla.

Määrärahaa käytetään myös vuonna 2009 käynnistyneestä valtakunnallisesta koordinaatiohankkeesta aiheutuviin menoihin. Valtakunnallisen koordinaation ja neuvonnan avulla saadaan kokonaiskuva bioenergiasektorista ja ohjataan toimintaa tavoitteiden suuntaan tiedotushankkein.

2011 talousarvio	5 000 000
2010 talousarvio	5 000 000
2009 tilinpäätös	5 000 000

66. *Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 714 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin.

2011 talousarvio	3 714 000
2010 talousarvio	3 714 000
2009 tilinpäätös	3 714 000

10. Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Väestön väheneminen maaseudulla on tasaantunut, mutta väestörakenne on vinoutunut. Maaseudun elinkeinorakenne on monipuolistunut. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Muuta yritystoimintaa harjoittavien maatalojen suhteellinen osuus on lisääntynyt. Kaupunkien läheisen maaseudun kehitysero suhteessa harvaan asuttuun ja ydinmaaseutuun on kuitenkin edelleen hieman kasvanut. Kehityssuunnan arvioidaan jatkuvan.

Toimintaympäristön muutosta kuvaavat tunnusluvut

	2005	2006	2007	2008 ¹⁾	2009—2011 arvio/v
Maaseudun väestön osuus koko maan väestöstä					
Harvaan asuttu maaseutu	10,6	10,4	10,2	9,4	-0,2
Ydinmaaseutu	15,1	15,0	14,9	13,3	-0,1
Kaupunkien läheinen maaseutu	15,5	15,6	15,8	13,7	+0,2
Maaseutu yhteensä	41,2	41,0	40,9	36,4	-0,1

¹⁾Ei ole vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa. Vuodesta 2008 alkaen luvut perustuvat ao. vuonna voimassa olevaan kuntajakoon. Aiemmat luvut perustuvat vuoden 2005 kuntajakoon.

Ensisijaisena tavoitteena on maaseudun elinvoiman säilyminen kestäväällä tavalla. Erityinen haaste on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottaminen, työllisyyden parantaminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistuminen. Tähän vaikutetaan kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä.

Maaseudun säilymistä asuttuna ja elinvoimaisena tuetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla muun muassa maaseudun yritys-, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun neuvonnan avulla. Voimavaroja suunnataan erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Lisäksi maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen antamia mahdollisuuksia hyödynnetään.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetytjä tarkentavat *toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet*:

— ohjelmakaudella 2007—2013 luodaan vähintään 4 000 uutta yritystä, vähintään 10 000 uutta työpaikkaa ja koulutetaan vähintään 165 000 henkilöä, sekä

— vuoden 2011 loppuun mennessä on laadittu tai päivitetty vähintään n. 2 000 kyläsuunnitelmaa.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman avulla edistetään kaudella 2007—2013 maaseutualueiden kasvua, työllisyyttä ja kestäväää kehitystä. Ohjelmalla pyritään maaseudun peruselinkeinojen säilymiseen ja niiden monipuolistamiseen, muun yritystoiminnan kehittämiseen ja paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistamiseen. Maaseudulla asumisen ja yrittämisen edellytyksiin vaikutetaan myös osallistumalla laajakaistainfrastruktuurin parantamista koskevan kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamiseen. Ohjelman tuloksia seurataan jatkuvalla arvioinnilla. Ohjelman toimintalinjojen 1, 3 ja 4 toimenpiteet sekä tekninen apu rahoitetaan pääosin tämän luvun määrärahoihin ja toimintalinjan 2 toimenpiteet luvun 30.20 määrärahoihin.

Hallitus antoi eduskunnalle maaseutupoliittisen selonteon, joka käsitteli maaseutupoliittikan linjauksia. Eduskunta hyväksyi selonteon johdosta kannanoton, jossa korostetaan maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden sekä maaseudun elinkeinoelämän kehittämistä, tutkimusta ja koulu-

tusta. Lisäksi kannanotossa painotetaan eri hallinnonalojen viranomaisyhteistyön vahvistamista maaseutupoliittisissa kysymyksissä. Maaseutupoliittisen selonteon toimeenpanoon liittyvä valtioneuvoston periaatepäätös on tarkoitus tehdä vuoden 2010 aikana. Ohjelman toteuttamiseen käytetään luvussa 30.10 budjetoituja määrärahoja. Kansallisesti rahoitetaan muun muassa valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita, erityisesti laajoja toimialakohtaisia verkostohankkeita sekä maaseutuprofessuureja.

Neuvontajärjestöt tukevat maaseutuyritystoimintaa lisäämällä liiketoiminta- ja markkinaosaamista, innovatiivisuutta sekä tuottavuutta ja edistävät sukupolven- ja muita omistajanvaihdoksia. Neuvonnalla vaikutetaan lisäksi ympäristön tilan paranemiseen, maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähenemiseen, maatalousperäisten energialähteiden tuotannon ja käytön lisäämiseen sekä yrittäjän jaksamiseen ja hyvinvointiin.

4H-toiminnalla vahvistetaan erityisesti maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta. Sillä pyritään lisäämään yrittäjyyshalukkuutta ja työelämäosaamista muun muassa yrittäjyyskasvatuksen avulla. Kansallisilla totopelivaroilla edistetään hevostaloutta, erityisesti kotimaista hevoskasvatusta.

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 668 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti yleisavustuksena neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen lähinnä valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville rekisteröidyille yhdistyksille ja muille yhteisöille. Erikseen haettaessa määrärahaa saadaan myöntää myös erityisavustuksena.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjassa.

Selvitysosa: Valtionavulla turvataan tasokkaan sekä alueellisesti ja sisällöllisesti kattavan neuvonnan tarjonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Alueellinen neuvontajärjestö tavoittaa vuosittain yli 40 % maataloista (laskutettujen asiakkaiden määrä).

Valtionavun käytön alustavat tavoitteet:

1. Maaseutuyritysten kilpailukykyyn ja tuotteiden sekä toiminnan laadun parantaminen

— keskitytään asiantuntija-avun antamiseen taloudellisten laskelmien ja taloussuunnitelmien tekemisessä sekä analysoinnissa, yrityskokonaisuuden johtamisessa erityisesti markki-

na- ja liiketoimintaosaamisen ja tuottavuuden lisäämiseksi sekä maatilojen omistajanvaihdos- ja investointisuunnitelmissa.

2. Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen sekä maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

— maataloustuotannon ravinnekuormituksen vähentämiseksi tehdään viljely- sekä erityistukisuunnitelmia tiloille sekä järjestetään neuvontaa maatilojen vesiensuojeluun liittyvistä erityiskysymyksistä.

3. Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen, innovatiivisuuden lisääminen, maaseutuyritysten johtaminen ja yrittäjän jaksaminen sekä hyvinvointi

— maataloilla tapahtuvaa palveluyrittäjyyttä kehittämällä maaseudulle luodaan uusia työpaikkoja, joiden avulla maaseutua pystytään pitämään asuttuna ja elinvoimaisena. Erityisesti selvitetään suunnitelmien ja laskelmien avulla tilatason mahdollisuuksia bioenergian tuotantoon ja käyttöön. Neuvonta kattaa yrityksen elinkaaren perustamisesta sukupolvenvaihdokseen.

Määrärahan käyttöön liittyvät tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa. Maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annettu valtioneuvoston asetus (244/2002) tarkistetaan vuoden 2010 aikana.

2011 talousarvio	9 668 000
2010 talousarvio	10 668 000
2009 tilinpäätös	10 820 000

54. *Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 582 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 18 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain (1055/2001) mukaisesti

2) hevostalousneuvottelukunnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Totopeleistä arvioidaan valtion osuutena kertyvän 8 750 000 euroa, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.20. Kun valtion osuudesta käytetään momentilla 30.20.01 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimukseen 168 000 euroa, valtion osuudesta jää tälle momentille 8 582 000 euroa käytettäväksi hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen.

Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen	520 000
Avustus totopelilaitteiden linja-, huolto- ja asennuskuluihin	473 000
Avustus hevoskasvatukseen	2 750 000
Palkintotuki ja muut avustukset	4 538 000
Avustus raviratojen korjaus- ja korvausinvestointeihin	300 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot	1 000
Yhteensä	8 582 000
2011 talousarvio	8 582 000
2010 talousarvio	8 832 000
2009 tilinpäätös	8 103 329

55. *Valtionapu 4H-toimintaan* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 820 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudulla. Erilaiset käytännön taitoja edellyttävät metsä-, luonto- ja ympäristöasiat ovat toiminnan painopistealueita. Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2011 tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa. Erityisenä painopistealueena on nuorten kasvavaa työttömyyttä lieventävät toimenpiteet, joihin 4H-yhdistysten painopisteet, työelämävalmiudet ja työllistäminen sekä nuorten yritykset osaltaan vastaavat.

4H-järjestö on valtakunnan suurin nuorisjärjestö, jossa on yhteensä yli 290 valtionavustusta saavaa yhdistystä ja joiden toiminta kattaa noin 90 % Suomen kunnista. Yhdistysten palveluksessa on markkinaehtoisesti noin 7 000 nuorta ja nuorisojäseniä on noin 70 000.

Maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annettu valtioneuvoston asetus (244/2002) tarkistetaan vuoden 2010 aikana.

2011 talousarvio	4 820 000
2010 I lisätalousarvio	500 000
2010 talousarvio	5 000 000
2009 tilinpäätös	5 000 000

61. *EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 71 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseutu-

rahassto) maksettavan EU-rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä vastinrahoitusmomentin 30.10.62 määrärahojen kanssa maaseuturahaston rahoitusosuutena enintään 170 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta teknisellä avulla palkkavien osuus on enintään 101 henkilötyövuotta

3) ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti kohdistuu momentin myöntämisvaltuudesta 1 580 000 euroa ja määrärahasta 1 790 000 euroa Kainuun maakuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. **Valtuus**

Vuonna 2011 saa tehdä ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 73 400 000 eurolla.

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvaa vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2011.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus rahoittaa työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman tavoitteita tukevia toimenpiteitä.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	62,300	41,000	30,000	18,000	5,100	156,400
Vuoden 2011 sitoumukset	9,400	29,400	17,400	10,800	6,400	73,400
Yhteensä	71,700	70,400	47,400	28,800	11,500	229,800

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelma- kauden rahoitus- kehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta ohjelma- kautena	Myöntämis- valtuus v. 2011	Käytetty määrärahaa v. 2007— 2009	Budjetoitu määrärahaa v. 2010	Määräraha v. 2011
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma						
(ohjelmakausi 2007—2013) ¹⁾	438,021	248,400	73,400	34,596	57,300	71,700
— josta laajakaistahankkeet	24,571	7,000	7,000	-	2,000	6,000
— josta Kainuu	10,660	6,305	1,580	0,688	1,520	1,790
— josta tekninen apu	18,000	10,657	2,427	4,308	2,800	3,100
Kaikki yhteensä	438,021	248,400	73,400	34,596	57,300	71,700

¹⁾ Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti määrärahasta rahoitetaan alueellisten myöntämisvaltuuksien maaseuturahaston rahoitusosuus Kainuun maakuntaa varten. Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimeen-

panon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun maaseuturahaston rahoitusosuuden maksamiseen.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02 sekä valtion rahoitusosuus momentille 30.10.62.

2011 talousarvio	71 700 000
2010 talousarvio	57 300 000
2009 tilinpäätös	28 614 449

62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 68 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahas-tosta (maaseuturahasto) rahoitettavan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä momentilla 30.10.61 olevan maaseuturahaston rahoitusosuuden kanssa valtion rahoitusosuutena henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY

1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti kohdistuu momentin myöntämisvaltuudesta 1 822 000 euroa ja määrärahasta 2 070 000 euroa Kainuun maakuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2011 saa tehdä ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 68 300 000 eurolla.

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvaa vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2011.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus rahoittaa työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman tavoitteita tukevia toimenpiteitä.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	59,700	41,700	32,500	26,400	4,800	165,100
Vuoden 2011 sitoumukset	8,900	27,400	16,100	9,900	6,000	68,300
Yhteensä	68,600	69,100	48,600	36,300	10,800	233,400

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelma- kauden rahoitus- kehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta ohjelma- kautena	Myöntämis- valtuus v. 2011	Käytetty määrärahaa v. 2007— 2009	Budjetoitu määrärahaa v. 2010	Määräraha v. 2011
Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma (ohjelmakausi 2007—2013) ¹⁾	445,472	262,808	68,300	37,003	60,600	68,500
— josta Kainuu	12,334	7,304	1,822	0,775	1,800	2,070
— josta tekninen apu	22,000	13,026	2,967	5,264	3,430	3,790

Ohjelmien korjaukset	-	-	-	0,584	0,100	0,100
Kaikki yhteensä	445,472	262,808	68,300	37,587	60,700	68,600

¹⁾ Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti määrärahaa rahoitetaan yhdessä momentilla 30.10.61 olevan maaseuturahaston rahoitusosuuden kanssa alueellisten myöntämisvaltuuksien valtion rahoitusosuus Kainuun maakuntaa varten. Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämishankkeiden toimeenpanon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

2011 talousarvio	68 600 000
2010 talousarvio	60 700 000
2009 tilinpäätös	29 946 197

63. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 023 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annetun lain (1477/2007) ja valtionavustuslain (688/2001) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot. Määrärahaa voidaan myöntää em. lainsäädännön edellyttämässä laajuudessa myös julkisyhteisöjen

toteuttamiin hankkeisiin, joissa määrärahaa voidaan käyttää hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 45 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa rahoitetaan valtakunnallista maaseudun kehittämis- ja tutkimustoimintaa, erityisesti laajojen verkostojen muodostumista. Määrärahaa tuetaan lisäksi valtioneuvoston maaseutupoliittisen selonteon ja valtioneuvoston periaatepäätöksen sekä viidennen, vuosia 2009—2013 koskevan maaseutupoliittisen kokonaisohjelman tavoitteita ja toteuttamista. Momentilta osarahoitetaan hankkeina myös seitsemää määrääaikaista maaseutuprofessuuria. Määrärahan jakamisessa otetaan huomioon valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annettu asetus (35/2009).

Määrärahaa on tarkoitus osoittaa kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen 850 000 euroa. Kylätoiminnan valtionavun tavoitteena on rahoituspohjan vakauttaminen ja välttämättömän kehitystyön jatkumisen turvaaminen.

2011 talousarvio	3 023 000
2010 talousarvio	3 183 000
2009 tilinpäätös	2 693 000

20. Maatalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Maataloustuotteiden, erityisesti kasvinviljelytuotteiden, ja maatalouden tuotantopanosten hinnat nousivat voimakkaasti vuosien 2007—2008 aikana. Nousu taittui kuitenkin vuoden 2008 loppupuolella. Vuodet 2009 ja 2010 ovat maataloudelle taloudellisesti haastavia.

Ennusteiden mukaan viljan ja öljykasvien hinnat pysyttelisivät seuraavan kymmenen vuoden aikana keskimäärin 30—40 % ja jalostettujen maitotuotteiden (voi, maitojauhe, juustot) hinnat puolestaan noin 50—60 % korkeammalla tasolla kuin vuosina 2001—2005 keskimäärin.

Euroopan unioni on vuoden 2005 jälkeen alentanut huomattavasti vienti- ja markkinatukien tasoja, mikä on supistanut myös Suomessa maksettuja tukisummia. Lähivuosien markkinaennusteiden perusteella tukitasojen alenemisen arvioidaan kuitenkin tasaantuvan. Maatalouden toimintaedellytysten säilyminen ja kehittyminen edellyttävät, että Suomen tuottavuus- ja rakennekehitys eivät merkittävästi poikkea keskeisistä kilpailijamaista.

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään, vesistöihin ja ilmaan vähenevät uusien, tarkennettujen tuotantomenetelmien ja -suositusten sekä -määräysten seurauksena. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästörajoitusten mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina.

Maatalous- ja elintarviketuotannon tuontirehujen aiheuttama salmonellariski lisää paineita kotimaisen valkuaisrehutuotannon turvaamiseen.

Toimintaympäristön muutoksen tunnusluvut

	2006	2007	2008	2009	Kehitysarvio 2010—2011
Tukea saaneiden tilojen määrä, kpl	68 196	66 346	65 013	63 372	laskee
— väheneminen edellisestä vuodesta, %	0,4	2,7	2,1	2,5	jatkuu melko nopeana
Tilojen keskimääräinen peltopinta- ala, ha	34,4	35,3	36,1	36,9	kasvaa
<i>Pellonkäyttö</i>					
Maatalouskäytössä yhteensä, ha, josta	2 293 800	2 295 000	2 296 000	2 296 400	nykyinen taso säilyy
— elintarvikkeiden ja rehujen tuotannossa oleva ala	2 023 400	2 044 400	2 088 500	2 068 600	nykyinen taso säilyy
— energiakäytössä oleva ala	17 000	19 000	19 000	18 000	kasvaa
— kesantona oleva ala ¹⁾	253 400	231 600	188 500	209 800	kasvaa hitaasti
<i>Tuotantomäärät</i>					
Maitomäärä, milj. ltr	2 343	2 287	2 244	2 264	laskee hitaasti
Lihantuotanto yhteensä, milj. kg, josta	382	396,1	399,0	382,5	
— naudanlihan tuotanto	85	86,7	80,3	81,0	laskee hitaasti
— sianlihan tuotanto	208	213,2	217,0	205,7	kasvaa kulutuksen tahdissa
— siipikarjanlihan tuotanto	88	95,4	100,9	94,9	kasvaa kulutuksen tahdissa
— muu lihatuotanto	1	0,8	0,8	0,9	nykyinen taso säilyy
Kananmunien tuotanto, milj. kg	57	57	58	53	laskee hitaasti
Viljasato yhteensä, milj. kg	3 790	4 137	4 229	4 261	laskee hitaasti

¹⁾ Tiedot sisältävät hoidetun viljelemättömän pellon.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Pääluokkaperusteluissa esitettyjen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi maa- ja puutarhataloutta tuetaan Suomessa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukimuotojen lisäksi kansallisilla tukijärjestelmillä. Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa myös entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan

osaamiseen ja uusien innovaatioiden (kuten uudet tuotteet sisältäen bioenergian, uudet tuotantoteknologiat, uudet ympäristöystävällisemmät tuotantotavat) kehittämiseen ja nopeaan käyttöön-ottoon. Hallinnon keinot vaikuttaa markkinoilla määräytyviin myyntituloihin tai kustannuksiin ovat suhteellisen rajalliset, koska EU:ssa rajoitetaan interventioitoimien käyttöä ja yhä suurempi osa tuista maksetaan tuotannosta irrotettuina.

EU:n maatalouspolitiikan välitarkastus (ns. terveystarkastus) vaikuttaa tukijärjestelmiin ja niiden toimeenpanoon vuonna 2011. Esimerkiksi EU:n kokonaan rahoittamia suoria tukia leikataan aiempaa enemmän ja määrärahoja ohjataan maaseudun kehittämiseen. Tuotantoon sidottujen tukien järjestelmistä luopuminen jatkuu ja siirrytään ns. artiklan 68 mukaiseen erityistukeen. Tällaista tukea olisivat esimerkiksi ympäristöperusteiset valkuais- ja öljykasvien tuet sekä laaturusteinen teuraskaritsapalkkio, joita Suomi on esittänyt EU:n komissiolle. Valkuais- ja öljykasvitukien soveltaminen vuonna 2011 on vielä epävarmaa, koska komission hyväksyntää ei ole saatu.

Kansallisen tuen tukijärjestelmää sovelletaan vuonna 2011 pääsääntöisesti aiempien vuosien tapaan.

Sokerin ylituotannon vähentämiseen tähtäävään sokerialan rakenneuudistukseen sisältyvää ns. monipuolistamistukea maksetaan vielä vuoden 2012 loppuun sokerintuotantoa korvaavan yritystoiminnan kehittämiseen. Sokerijuurikkaan viljelyn jatkuminen ja tuotannon kannattavuus Suomessa pyritään varmistamaan maksamalla juurikkaan viljelijöille kansallista pinta-alaan perustuvaa tukea sen sallittu enimmäismäärä. Lisäksi tuotantoon jatkaville on maksettu kansallista kuljetustukea vuodesta 2009 alkaen 1,1—1,2 milj. euroa. Sokerijuurikkaan viljelystä jatkaa noin 1 000 viljelijää.

Ohjelmakautta 2007—2013 koskevalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmalla vaikutetaan ympäristön ja maaseudun tilan paranemiseen ja luonnon monimuotoisuuden lisääntymiseen luonnonhaittakorvauksen, maatalouden ympäristötuen, eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja ei-tuotannollisten investointien tuen avulla. Ohjelmalla vaikutetaan myös maatalouden kilpailukykyyn parantamiseen maatalouden rakennetuen eli nuorten viljelijöiden aloitustuen ja maatalouden investointituen avulla.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastuksessa (nk. terveystarkastus) ohjataan lisävaroja käytettäväksi EU:n maaseuturahastosta maaseudun kehittämisen uusiin haasteisiin (ilmastonmuutos, uusiutuva energia, vesienhoito ja luonnon monimuotoisuus sekä niihin liittyvät innovaatiot ja maitoalan rakenneuudistus) vuosina 2010—2013.

Maatalouden rakennetuen avulla sekä varhaiseläkejärjestelyin pyritään tuotantokustannusten alentamiseen edistämällä yrityskoon kasvua. Rakennetuki suunnataan perheviljelmille ja niiden muodostamille yhteenliittymille. Rakennetukia myönnetään korkotukina ja Makerasta rahoitettavina avustuksina ja valtion takauksina. Korkotukilainoja voidaan myöntää enintään 300 milj. euron lainapääomalle. Lisäksi on käytettävissä edelliseltä vuodelta siirtynyttä valtuutta 147 milj. euroa. Korkotukilainoja myönnetään pääasiassa maatilojen tuotantorakennusten rahoittamiseen sekä nuorten viljelijöiden aloitustukeen liittyviin kiinteistö- ja irtaimistohankintoihin. Käytettävissä olevat varat kohdennetaan elinkeinon jatkuvuuden ja tuotannon kannattavuuden parantamisen kannalta keskeisiin kohteisiin. Investoineiden tilojen taloudellista tilannetta helpotetaan alentamalla viljelijän vähintään maksaman koron osuutta eräissä vuosina 2000—2007 haetuissa lainoissa yhdellä prosenttiyksiköllä.

Vuonna 2011 rakennetukihakemuksista rahoitetaan EU:n maaseuturahaston osarahoitteisella tuella lypsy- ja lihakarjanavetoiden rakentamisinvestointien, kasvihuoneiden rakentamisinvestointien ja eräiden uusiutuvan energian tuotantoon liittyvien rakentamisinvestointien sekä nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustuen avustusosuus. Muut investointitukikohteet, korkotukilainojen korkotuki ja valtioneuvoston tarkoitukseen rahoittaa kokonaan kansallisin varoin. Tuella arvi-

oidaan rahoitettavan noin 500 tilanpidon aloittamista. Avustuksilla tuetaan hallitusohjelman mukaisesti uusiutuvan energian tuotannon investointien lisäksi myös turkistarhojen siirtoa pois pohjavesialueilta.

Maatalouden varhaiseläkejärjestelmät tarjoavat ikääntyneelle viljelijälle mahdollisuuden tilasta tai tuotannosta luopumiseen luovuttamalla tila jatkajalle tai pellot tilaansa laajentavalle viljelijälle. Varhaiseläkettä nostaa tällä hetkellä runsaat 22 000 henkilöä. Vuonna 2011 käynnistyy uusi, pitkälti edellisten kaltainen nelivuotinen luopumistukijärjestelmä.

Hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan vuonna 2008 käynnistettyä suomalaisen ruokakulttuurin edistämishjelmaa. Tällä pyritään varmistamaan, että suomalaisen ruokakulttuurin arvostus nousisi, lähiruokaa käytettäisiin enemmän muun muassa julkisissa ruokapalveluissa ja että kotimaisten elintarvikkeiden laatu ja valikoimat vastaisivat mahdollisimman hyvin kuluttajien vaatimuksia ja että terveelliset ruokatottumukset yleistyisivät. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu uuden ruokaprofessuurin perustamiskustannuksiin Helsingin yliopistoon. Lisäksi käynnistetään vuonna 2010 valmistuvan Kansallisen ruokastrategian toteuttaminen.

Maa- ja elintarviketutkimus tuottaa ja välittää yhteistyössä neuvonnan kanssa tutkimukseen perustuvaa tietoa maa-, puutarha- ja elintarviketalouden sekä näihin liittyvän maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen (MTT) on koottu maa-, puutarha- ja elintarviketalouden biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus osana luonnonvara- ja ympäristöyhteenliittymää (LYNET). MTT kehittää ja tehostaa toimintaansa vastaamaan paremmin yhteiskunnan muuttuneisiin tarpeisiin muun muassa Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan linjausten mukaisesti. Lisäksi tutkimusta rahoitetaan momentin 30.01.22 yhteistutkimusvaroin ja Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Tutkimuksen ja neuvonnan yhteisillä toimilla vaikutetaan myös maatilan energiaraaka-aineisiin perustuvan tuotantomuodon valintaan eri tavoin suuntautuneilla maatiloilla.

Viljelijätukien menot ja niiden EU-osuus vuosina 2009—2011 (milj. euroa)

	Vuodelle 2009 maksettu tuki	Arvio vuodelle 2010	Arvio vuodelle 2011
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.20.40)	552,0	587,0	559,2
EU-tulotuki (mom. 30.20.41) ¹⁾	552,2	544,5	541,4
Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit yhteensä (mom. 30.20.43)	351,0	362,2	372,2
— valtion osuus	253,0	258,9	265,1
— EU:n osuus	98,0	103,3	107,1
Luonnonhaittakorvaus yhteensä (mom. 30.20.44)	419,6	422,6	422,6
— valtion osuus	302,1	304,3	304,3
— EU:n osuus	117,5	118,3	118,3
Yhteensä viljelijätuet	1 874,8	1 916,3	1 895,4
— valtion osuus	1 107,1	1 150,2	1 128,6
— EU:n osuus	767,7	766,1	766,8
— EU:n osuus, %	41,0	40,0	40,5

¹⁾ Ei sisällä EU-markkinatukea, joka ei ole viljelijätuki.

**MAKERAsta ja talousarviosta myönnettävän maatalouden rakennetuen kehittyminen tuki-
muodoittain vuosina 2009—2011 (milj. euroa)**

	2009 tilinpäätös	2010 arvio	2011 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	221,35	231,64	194,88
— omat tulot (mm. lainojen lyhennykset ja korot)	83,16	62,90	53,50
— lainojen ja avustusten peruutukset	11,01	4,00	3,40
— tulot EU:lta + sekalaiset tulot	4,65	19,30	25,70
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	57,54	106,00	82,44
— maitokiintiöiden myynti	1,22	0,50	0,00
— siirto talousarviosta	63,77	38,94	29,84
LAINAT, yhteensä	239,19	450,59	450,19
MAKERAsta (valtionlainat)	2,34	3,40	3,00
Korkotukilainat yhteensä (mom. 30.20.49) ¹⁾	236,85	447,19	447,19
— josta edelliseltä vuodelta siirtynyt myöntämisvaltuus	84,04	147,19	147,19
AVUSTUKSET (MAKERAsta)	101,4	130,0	110,0
KORKOTUKILAINOJEN KORKOTUKI (mom. 30.20.49)	31,9	30,0	41,10

¹⁾ Vuoden 2009 osalta sidottu määrä. Vuosien 2010 ja 2011 myöntämisvaltuus, johon lisättyä edelliseltä vuodelta siirtynyt valtuus.

01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskes-
kuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 32 907 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen valiotaimituotannon osalta enintään 80 000 euroa

2) Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuviin sijoitusmenoksi luettavaan talonrakennus- sekä maa- ja vesirakennustöihin

3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testustoiminnasta aiheutuvien Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen menojen maksamiseen

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

5) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi mää-

rärahan siirtoon ulkomaille sekä hankkeisiin liittyvien välttämättömien, enintään 20 000 euron, ennakkomaksujen maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaan hanketoimijoille.

Selvitysosa: Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) tehtävänä on tuottaa ja viedä käytäntöön tutkimukseen perustuvaa tietoa ja osaamista maa- ja elintarviketalouden monipuoliseksi kehittämiseksi. MTT edistää luonnonvarojen käytön, maatalouden ja maaseudun kestävästä kehityksestä sekä alan elinkeinotoimintaa uusilla toimintatavoilla ja innovaatioilla.

Lisäksi MTT:llä on viranomaistehtäviä, joissa hyödynnetään strategisen tutkimuksen yhteydessä hankittua asiantuntemusta. MTT:llä on vastuuta kansallisessa innovaatio-toiminnassa maa- ja puutarhatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden politiikkasektoreilla, jotka kytkeytyvät mm. luonnonvarojen kestäväseen käyttöön, alueelliseen ja infrastruktuurien kehittämiseen sekä työn, osaamisen ja hyvinvoinnin kysy-

myksiin. MTT:n tutkimus rakentaa keskeistä tietopohjaa koko elintarvikeketjun tuotantopainosten ja raaka-aineiden tuotannosta ja jalostuksesta elintarvikemarkkinoihin ja kuluttajien valintoihin. Tutkimuksessa teemoina ovat luonnonvarojen kestävä käyttö, biotalouden sovellukset, uudet teknologiat, energiatehokkaat prosessit ja toimintamallit, politiikkaohjauksen kehittäminen sekä markkina- ja taloustutkimus.

Ohjelmapohjaisessa tutkimuksessa MTT hyödyntää monitieteisyyttään ja kytkee yhteen osaamista luonnontieteiden, taloustieteen ja yhteiskuntatieteiden tutkimusaloilta. Näin synnytetään sekä strategisen tutkimuksen läpimurtoja että uusia innovatiivisia, perinteiset arvoketjut ylittäviä toimintatapoja ja käytännön ratkaisuja. MTT osallistuu aktiivisesti maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan sekä tutkimuksen suuntaamiseen Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tutkimusohjelmiin.

MTT tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— MTT tuottaa tietoa maaseudun osaamisen ja yritystoiminnan vahvistamiseksi ja arvioi EU:n ja kansallisten politiikkojen tehokkuutta maaseutukehityksen osalta.

— MTT tukee maaseudun kestävä elinvoimaa siten, että harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun väestökehitys muuttuu tasapainoiseksi, työllisyys paranee ja elinkeinotoiminta monipuolistuu.

— MTT tukee maatalouden ja elintarvikeketjun kannattavuutta ja kilpailukykyä sekä

tuotannon jatkumista koko Suomessa tuottamalla uusia menetelmiä ja toimintamalleja sekä teknologisia ratkaisuja.

— MTT tuottaa ratkaisuja ravinnekuormituksen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja edistää maa- ja elintarviketaloudessa hyödynnettävien luonnonvarojen kestävä käyttöä. MTT vastaa kansallisten kasvi- ja eläin geenivaraohjelmien koordinoinnista ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen inventoinnista Suomessa.

— MTT kehittää maataloustuotantoon, maa- ja elintarviketalouden sivuvirtoihin ja uusiokäyttöön perustuvia energiaratkaisuja uusiutuvan energiatuotannon lisäämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi.

— MTT tukee sitä, että eläinten ja kasvien terveys sekä maatalouden tuotantopanosten turvallisuus ja laatu säilyvät hyvinä, eläinten hyvinvointi paranee, vieraiden aineiden esiintyminen elintarvikkeissa pysyy nykyisellä hyvällä tasolla, alkuperä- ja tuotantomerkinnät ovat luotettavia ja kuluttajien tiedonsaanti elintarvikkeista ja niiden ominaisuuksista paranee.

— MTT tuottaa tietoa ja menetelmiä kasvien ja eläinten terveyden edistämiseksi, eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi ja kuluttajiin kohdistuvien riskien vähentämiseksi.

— MTT osallistuu elintarvikkeiden ja niiden tuotantoprosessien kehittämiseen ja edistää osaamisellaan elintarvikeketjun tarvitseman laadukkaan ja kuluttajien hyvinvointia edistävän raaka-aineen tuotantoa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti MTT:lle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Toiminnan suuntaaminen politiikkasektoreille¹⁾

	2009 tilinpäätös		2010 arvio		2011 arvio	
	Kustannukset		Kustannukset		Kustannukset	
	1 000 €	Htv ²⁾	1 000 €	Htv ²⁾	1 000 €	Htv ²⁾
1. Maaseudun kehittäminen	5 627	90	6 300	105	5 700	97
— Tutkimus	4 915	78	5 600	93	4 800	83
— Asiantuntijatehtävät	712	12	700	12	900	14
2. Maa- ja puutarhatalous	27 207	433	24 000	405	24 100	406
— Tutkimus	22 228	354	19 100	322	19 300	328
— Asiantuntijatehtävät	4 979	79	4 900	83	4 800	78
3. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	7 991	127	8 800	148	8 200	143
— Tutkimus	7 317	116	7 700	129	7 400	131
— Asiantuntijatehtävät	674	11	1 100	19	800	12
4. Muu tutkimustoiminta ja muut asiantuntija-tehtävät	5 213	83	4 900	81	4 700	85
— Muut tutkimustehtävät	784	12	600	10	800	12
— Muut asiantuntijatehtävät	2 247	36	2 600	43	1 900	42
— Tutkimusyhteisöä palvelevat asiantuntija-tehtävät	2 182	35	1 700	28	2 000	31
Tutkimustoiminta ja asiantuntijatehtävät yhteensä	46 038	733	44 000	739	42 700	731
— Tutkimus	35 244	560	33 000	554	32 300	554
— Asiantuntijatehtävät	10 794	173	11 000	185	10 400	177

¹⁾ MTT:n tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset. Ei sisällä maksullista toimintaa.

²⁾ 2009 TP kokonaishenkilötyövuosimäärä vähennettynä maksullisen toiminnan henkilötyövuosilla (42 htv) (vuoden 2009 TP momentin 30.20.01 htv-toteutuma 775 htv), 2010 TA momentin 30.20.01 htv-kiintiö (777 htv) vähennettynä maksullisen toiminnan henkilötyövuosilla (38 htv), 2011 TAE kokonaishenkilötyövuosisuunnitelma (769 htv) vähennettynä maksullisen toiminnan henkilötyövuosilla (38 htv).

— Vuonna 2011 voimavaroja suunnataan seuraaviin tutkimusohjelmiin, joiden profiilia muokataan vuonna 2010 strategian päivityksen yhteydessä ja ottaen huomioon hallinnonalan tutkimuslaitosten yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi: mahdollisuuksien maaseutu, huomisen maatila, fossiilisesta uusiutuvaan, hyvinvointia ruuasta, vastuullinen elintarviketalous, muuttuva ilmasto ja maatalous, vesistöystävällinen maatalous ja geenivarojen kestävä käyttö.

— Tutkimusta suunnataan myös laitoksen toimialaan liittyviin Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tutkimusohjelmiin, joiden sisältö tarkentuu vuonna 2010 sekä LYNET-yhteistyön puitteissa alkaviin bioenergia-, Itämeri- ja ilmastomuutos-ohjelmiin sekä Kestävän

maankäytön ohjelmaan, jonka vetovastuu on MTT:llä.

— Elinkeinoelämälle tehtävän tutkimuspalvelun hinnoittelua tarkistetaan.

— Strategisia kumppanuuksia kehitetään molempia osapuolia hyödyttävällä periaatteella.

— Uusien tuotteiden ja keksintöilmoitusten määrää kasvatetaan.

— Tiedon ja teknologian siirtoa kehitetään yhdessä tulosten käyttäjien ja innovaatioketjun muiden toimijoiden kanssa.

— Osaamista kehitetään tiiviissä vuorovaikutuksessa kansainvälisten ja kansallisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa.

— Valtion tuottavuusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi MTT uudistaa toimintaansa ja rakennettaan vuosina 2010–2012. Se merkit-

see nykyistä vähemmän toimisto- ja laboratorio-tilaa, eläintiloja, kasvihuoneita ja muita rakennuksia. Kenttäkokeita tehdään aiempaa rajatumminkin. MTT hyödyntää enenevästi yhteistä tutkimusinfrastruktuuria muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Toimintamallin muutoksen ydin on sisäisten palvelujen järjestäminen uudelleen. Uudistus muuttaa henkilöstön tehtäviä ja mahdollistaa merkittäviä muutoksia teknisen henkilöstön määrässä.

— Valtion tuottavuusohjelman sekä MTT:n toiminnallisen ja rakenteellisen uudistuksen toteuttamiseksi selvitetään edelleen MTT:n

käytössä olevien kiinteistöjen ja toimitilojen tilankäytön tehostamismahdollisuuksia. Jokioisten, Maaningan ja Piikkiön toimipaikat ovat MTT:n tutkimusinfrastruktuurin kannalta strategisesti kaikkein tärkeimmät. Kiinteistövarallisuuteen kohdistuu paljon kertynyttä korjaus- ja peruskunnostusvelkaa. MTT on jo tehostanut toimitilojen käyttöä ja luopunut sellaisista toimitiloista, jotka eivät ole tutkimukselle välttämättömiä tai ovat teknisesti vanhentuneet. Vuonna 2010 MTT:n toimitila-ala pienenee 82 000 m²:iin. Uudistus koskee MTT:n kaikkia 14 toimipaikkaa.

Taloudellisuuden ja tuottavuuden tunnuslukuja

	2009	2010	2011
	toteutuma	talousarvio	esitys
1. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/tutkija, htv, 1 000 €	162	145	151
2. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/julkaisu, 1 000 €	36	32	33
3. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/asiakkaita palvelevat tuotokset, 1 000 €	329	210	246
4. Yhteishankerahoituksen ja maksullisen toiminnan tuotot/tutkija, htv, 1 000 €	46	41	48
5. Julkaisut yhteensä, kpl	1 258	1 380	1 335
— joista asiantuntijatarkastettuja tieteellisiä artikkeleita kpl/tutkija	0,7	0,8	0,8
— joista muita julkaisuja kpl/tutkija	3,7	3,8	3,7

Tuotokset ja laadunhallinta

Tuotokset keskeisistä suoritteista (kpl)

	2009	2010	2011
	toteutuma	talousarvio	esitys
Asiantuntijatarkastetut tieteelliset artikkelit	209	240	225
Ammattilehtiartikkelit	421	450	450
Yleislehtiartikkelit	45	90	60
Muut julkaisut	583	600	600
Julkaisut yhteensä	1 258	1 380	1 335
Tuotokset asiakkaiden päätöksenteon tueksi	85	100	110
Uudet tuotteet	2	35	8
Keksintöilmoitukset ja patentit	6	15	12
Analyysimenetelmät ja muut tutkimusta palvelevat tuotokset	47	60	50
Tuotokset yhteensä	140	210	180

Kasvinsuojelulainelausunnot ja tutkimusraportit (kpl)

	2009 toteutuma	2010 talousarvio	2011 esitys
Valmisteiden myyntilupaa varten annetut lausunnot	6	-	-
Kasvinsuojelulainetutkimusraportteja (ei-GEP)	1	3	2
GM-lausunnot	4	6	8
Neuvonnalliset julkaisut	55	45	40
Neuvonnalliset esitelmät	43	40	35
Maksullisen testauspalvelun luottamukselliset raportit (GEP ja GLP)	39	40	40

— Vuonna 2011 kehittämisen paino on asiakastyössä, tutkimuksen vaikuttavuudessa, rahoituspohjan laajentamisessa, osaamisen ja johtamisen kehittämisessä sekä tuottavuuden parantamisessa.

— Vuonna 2011 MTT:llä on valmius laatusstandardin ISO 9001:2008 sertifiointiin ja MTT pyrkii ylittämään EFQM-laaturaportointiarvioinnissa 400 pisteen rajan. Riskienhallintaa ja toiminnan ympäristövastuullisuutta kehitetään jatkuvan parantamisen mallilla.

Varmennetuista lisäys- ja taimiaineistoista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (9/2006) mukainen toiminta edellyttää valiotaimituotannon toimintamahdollisuuksien vakauttamisen osalta hintatukea, joka on määriteltä 80 000 euroksi.

Määrärahaa käytetään tutkimuskeskuksen hallinnassa olevien kiinteistöjen muutos- ja korjaustöihin.

Kasvinsuojelulainelaki (1259/2006) ja laki kemikaalilain muuttamisesta (1260/2006) tulivat voimaan vuoden 2007 alusta, kuitenkin niin että kasvinsuojelulain siirtymäkausi kesti vuoden 2008 loppuun ja kemikaalilain siirtymäkausi 13.5.2010 saakka. MTT tekee edelleen kasvinsuojelulainetarkastuksia sekä muita kasvinsuojelulainelakiin liittyviä viranomais- ja

asiantuntijatehtäviä. Kasvinsuojelulainelakiin tutkimus- ja testaustoiminnalla tuotetaan kansainvälisten laatujärjestelmien mukaisesti puolueetonta tietoa valmisteiden biologisesta tehokkuudesta ja käyttökelpoisuudesta sekä kasvinsuojelulainelakiin EU:n pohjoisissa äärioloissa. Tietoa käytetään rekisteröinnissä, neuvonnassa ja kuluttajille suunnattavan informaation tukemisessa.

MTT on aloittanut ulkoasiainministeriön instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumenttiin (IKI) kuuluvien hankkeiden toteuttamisen. Ensimmäisessä vaiheessa kehitysyhteistyötä toteutetaan yhteistyössä Kenian Nairobien yliopiston kanssa. Jatkossa näitä hankkeita toteutetaan myös muissa kehitysmaissa. Ulkoasiainministeriö maksaa tutkimuskeskukselle hankkeesta Suomessa ja kohdemaassa aiheutuneet toteutuneet kustannukset tilitystä vastaan jälkikäteen. Koska kohdemaan hanketoimijoilla ei ole sijoitusta omaa rahoitusta hankkeiden toteuttamiseen, on MTT:n hankkeen toteuttajana huolehdittava kohdemaan hanketoimijoiden likviditeetistä annettujen ennakoiden muodossa. Ennakoiden tarve vaihtelee hankkeen sisällöstä riippuen 5 000—20 000 euron välillä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	52 325	49 553	49 727
Bruttotulot¹⁾	16 479	14 910	16 820
Nettomenot	35 846	34 643	32 907

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 738
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 625

¹⁾ Bruttotuloissa ei ole otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön määrärahoja (0,1 milj. euroa).

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	3 656	3 350	4 700
— EU:lta saatava rahoitus	799	900	1 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	5 213	5 250	5 500
Tuotot yhteensä	9 668	9 500	11 200
Hankkeiden kokonaiskustannukset	31 114	30 000	33 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-21 446	-20 500	-21 800
Omarahoitusosuus, %	69	68	66

— Tutkimushankkeille ja asiantuntijatehtäville välittömästi kohdistuvan yhteisrahoituksen kertymätavoite on 11,2 milj. euroa. Valtion virastoilta saatavaa yhteisrahoitusta odotetaan kertyvän 4,7 milj. euroa (42 %), EU:lta saatavaa yhteisrahoitusta 1,0 milj. euroa (9 %) ja muuta valtionhallinnon ulkopuolista yhteisrahoitusta 5,5 milj. euroa (49 %).

— Yhteisrahoituksen lisäksi MTT:n käytössä arvioidaan olevan EU-maataloustukia 1,2 milj. euroa, työ- ja elinkeinoministeriön työllistämismäärärahoja 0,1 milj. euroa sekä muita tuottoja 1,6 milj. euroa.

Muina tuloina otetaan huomioon muut kuin momenteille 12.30.32 ja 12.30.99 tutkimuskeskuksen toiminnasta kertyvät tulot. Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2011 kertyvät tulot 80 000 euroa on merkitty momentille 12.30.32 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Määrärahasta käytetään vähintään 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen, mikä määrä on otettu huomioon määrärahasa totopelien tuotto-osuutena 12.30.20 kertyvistä varoista.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 950 000 euroa taloustutkimuksen tuottaman tilivuoden 2010 kannattavuuskirjanpitoaineiston hankinta- ja käsittelykustannusten kattamiseen. EU

korvaa MTT:lle 15 % Suomen FADN/Kannattavuuskirjanpitoaineiston tuottamisesta aiheutuvista kokonaiskustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 2 250 000 euroa lisäyksenä bruttomenoihin ja bruttotuloihin yhteisrahoitteisen toiminnan kasvuna.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	259
Siirto momentilta 30.01.22 (kertaluonteisen siirron palautus)	-500
Kertamenon poisto (tasokorotus)	-610
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-1 261
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	97
Tuottavuustoimet (-8 htv)	-1 704
Siirto momentilta 30.01.02 (kertameno)	300
Tuottavuussäästöjen käyttö	723
Tasokorotus (kertameno)	1 000
Muut muutokset yhteensä	-40
Yhteensä	-1 736
2011 talousarvio	32 907 000
2010 III lisätalousarvio	742 000
2010 talousarvio	34 643 000
2009 tilinpäätös	32 733 000

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 559 165 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (557/2005) mukaiseen kansalliseen tukeen

2) valtionavustusten maksamiseen kotieläinjalostukseen liittyvien palveluiden saatavuuden turvaamiseksi pohjoisimmassa Suomessa

3) vuonna 2010 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2011 Manner-Suomessa tehtävistä uusista luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan sitoumuksista saa aiheutua menoja vuosina 2012—2015 yhteensä enintään 36 000 000 euroa.

Vuonna 2011 tehdyistä muista tukipäätöksistä saa aiheutua vuoden 2012 ja sitä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavia menoja enintään 84 094 000 euroa.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki) sekä osaltaan turvata

maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä edesauttaa maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämisessä. Määrärahasta maksetaan Etelä-Suomen kansallista tukea, pohjoista tukea, luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa ja eräitä muita kansallisia tukia. Kansallista tukea maksetaan lähes kaikille aktiivituloille.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle ja kasvinviljelylle komission vuonna 2008 hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille komission vuonna 2009 hyväksymän pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella.

Luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa maksetaan koko maassa EU-osarahoitettujen luonnonhaittakorvauksen (LFA) lisäosana. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä muita tukimuotoja kuten perunantuotannon ja sokerijuurikkaan kansallista tukea. Momentilta rahoitetaan myös EU:n maatalouspolitiikan uudistuksen (ns. terveystarkastus) kansallisen toimeenpanon yhteydessä sovittu lypsylehmäpalkkion kansallinen osuus.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2009—2011 sekä arvio menojen siirtymisestä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavaksi (milj. euroa)

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	552,0	587,0	559,2
Etelä-Suomen kansallinen tuki	89,6	87,0	83,9
Pohjoinen tuki	327,5	335,8	335,8
Luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa	119,3	119,3	119,3
Muu kansallinen tuki	15,5	44,9	20,2
Edellisiin vuosiin kohdistuvia tukimenoja maksetaan ao. vuoden määrärahasta	8,2	-	28,6
Valtuus budjetissa	84,1	84,1	84,1

**Luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosajärjestelmän toimeenpanosta aiheutuvat menot
(milj. euroa)**

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset ¹⁾	110,3	5,5	5,1	4,5	-	125,4
Vuonna 2011 tehtävät luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan sitoumukset	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	45,0
Yhteensä	119,3	14,5	14,1	13,5	9,0	170,4

¹⁾ Luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan 2007—2010 tehtyjen sitoumusten menot.

2011 talousarvio	559 165 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	558 265 000
2009 tilinpäätös	560 365 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 555 400 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 mukaisten Euroopan unionin kokonaan rahoittamien suorien tukien ja niihin verrattavien muiden Euroopan unionin kokonaan rahoittamien menojen maksamiseen

2) neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 mukaisten maataloustuotteiden vientituen, yksityisen varastoinnin tuen ja eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjoissa.

Selvitysosa: EU-tulotukien avulla pyritään korvaamaan hallinnollisten hintojen laskuista aiheutuvia tulonmenetyksiä. EU-tulotukiin kuuluvien suorien tukien ehtona on muun muassa ympäristöön sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvien vaatimusten eli ns. täydentävien ehtojen noudattaminen.

Pääosa EU-tulotuista maksetaan suoriin tukiin kuuluvana tuotannosta irrotettuna tilatukena, joka otettiin käyttöön vuonna 2006. Lisäksi maksetaan tuotantosidonnaisia tukia. Kuitupellavan ja hampun sekä kuivattujen re-

hujen ja tärkkelysperunan jalostajille maksetaan suorien tukien järjestelmään kuulumattomia jalostustukia.

Suoriin tukiin kohdistuu vuosittain tuen mukauttaminen eli modulaatio. Vuonna 2011 modulaatio on 9 % suorien tukien määrästä.

EU-tulotuet muodostivat vuonna 2009 noin 14 % maatalouden kokonaislaskelman mukaisesta kokonaistuotosta ja noin 30 % kaikista maa- ja puutarhataloudelle maksetuista tuista.

EU-markkinatukia (vientituki- ja sisämarkkinatukia) arvioidaan maksettavan 14 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2011 maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet. Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2011 käyttökohteittain	€
EU-tulotuki yhteensä	541 400 000
— Tilatuki	511 291 000
— Tuotantosidonnaiset viljelijätuet	53 031 000
— Muut tuotantosidonnaiset tuet (jalostajan tuet)	1 198 000
— Suorien tukien mukauttaminen	-24 120 000
EU-markkinatuet yhteensä	14 000 000
— Vientituki	9 000 000
— Sisämarkkinatuet	5 000 000
Yhteensä	555 400 000
2011 talousarvio	555 400 000
2010 talousarvio	558 520 000
2009 tilinpäätös	576 378 476

42. *Satovahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) mukaisien korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Lain perusteella korvauksia voidaan maksaa poikkeuksellisten luonnonolojen kasvavalle tai korjuuvaiheessa olevalle sadolle aiheuttamista vahingoista, vahingosta, joka aiheutuu talvehtivalle kasville poikkeuksellisista talvehtimisolosuhteista sekä poikkeuksellisen tulvan tai poikkeuksellisten sateiden vuoksi kylvämättä jääneen peltoalan perusteella sekä neuvontajärjestöille niiden kunnille antamasta asiantuntija-avusta.

2011 talousarvio	3 400 000
2010 talousarvio	3 400 000
2009 tilinpäätös	3 400 000

43. *Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 372 210 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän maatalouden ympäristöohjelman, vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisien maatalouden ympäristötukien ja vuosille 2007—2013 hyväksymän Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisten maatalouden ympäristötukien, eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja ei-tuotannollisten investointitukien maksamiseen

2) kokonaan kansallisesti rahoitettavien useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 84 000 euroa

3) kokonaan kansallisesti rahoitettavien suojavyöhykkeiden, luonnon monimuotoisuutta ja

kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimiseen enintään 260 000 euroa

4) kokonaan kansallisesti rahoitettavaan yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon liittyen maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vaikutusten seurantaan enintään 700 000 euroa

5) kokonaan kansallisesti rahoitettavaan maatalouden vesiensuojelua tehostavaan hankkeeseen (TEHOPlus) enintään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin ja kokonaan kansallista määrärahaa enintään 22 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kohdissa 2—5 tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2011 saa tehdä EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän maatalouden ympäristötukijärjestelmän ja eläinten hyvinvointia edistävien tukien mukaisia sitoumuksia ja sopimuksia sekä ei-tuotannollisten investointien tukijärjestelmän tukien myöntämispäätöksiä siten, että niistä aiheutuu vuosina 2012—2020 menoja yhteensä enintään 84 000 000 euroa.

Selvitysosa: Maatalouden ympäristötuen ja ei-tuotannollisten investointien tuen tavoitteena on muun muassa maatalous- ja puutarhatuotannon harjoittaminen kestävästi siten, että tuotanto kuormittaa ympäristöä nykyistä vähemmän, luonnon monimuotoisuus ja maatalouden kulttuurimaisemien säilyminen turvataan ja tuotannon harjoittamisen edellytykset säilyvät hyvinä myös pitkällä aikavälillä. Ympäristötukea ja ei-tuotannollista investointitukea voidaan myöntää myös Leader-toimintatavalla toteutettavien kosteikkojen ja perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja hoitoon. Maatalouden erityistukisopimuksilla ja ei-tuotannollisten investointien tuella tuetaan erityisesti valtioneuvoston periaatepäätöksen ”Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015” -tavoitteita. Valtioneuvosto hyväksyi vesienhoitosuunnitelmat vuonna 2009. Eläinten hyvinvointia edistävien tukien tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin ja terveyden kohen-

tuminen ja kotieläinten lajinnukaisen hoidon edistäminen.

Vuonna 2011 on tarkoitus tehdä uusia ympäristötukijärjestelmän mukaisia viisivuotisia perus- ja lisätoimenpidesitoumuksia sekä viisi- ja kymmenvuotisia ympäristötuen erityistukisopimuksia, viisivuotisia eläinten hyvinvointia edistäviä sitoumuksia sekä ei-tuotannollisten investointitukien myöntöpäätöksiä. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastuksessa (ns. terveystarkastus) saadut lisävarat kohdennetaan ympäristötuen erityistuissa suojavyöhykkeisiin ja ravinteiden tehostettuun vähentämiseen. Tavoitteena on tehostaa entisestään maatalouden ympäristötuen vaikuttavuutta mm. lisäämällä uusien erityistukisopimusten määrää. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman Ympäristö2010 -teemavuoden toimilla tehostetaan toimenpiteiden markkinointia sekä alueellisesti että koko Manner-Suomen alueella. Tavoitteena on, että teemavuoden tehostettujen toimien vaikutuksesta uusien erityistukisopimusten määrä kasvaa edelleen vuonna 2011.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuosina 1995—1999 ja 2000—2006 tehdyt ympäristötukisopimukset ja -sopimukset. EU:n rahoitusosuus on 28 % lukuun ottamatta Leader-toimintatavalla toteutettavia toimenpiteitä sekä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastuksessa (nk. terveystarkastus) Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman maatalouden ympäristötukeen kohdennettavia lisävaroja, joissa se on 45 %.

Ympäristötukijärjestelmän piirissä oli vuonna 2009 93 % käytettävissä olevasta maatalo-

usmaasta ja 88 % kaikista maataloustukia saaneista viljelijöistä. Eläinten hyvinvointia edistävään järjestelmään on sitoutunut noin 4 800 kotieläintuotannon harjoittajaa (nautatiloista 25 % ja sikatiloista 26 %).

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien vuoden 2011 määrärahojen arvioitu

<u>jakautuminen</u>	€
Yhteensä, josta	372 210 000
— EU-osuus	107 143 000
— valtion osuus	263 623 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava maatalouden ympäristötuki (enintään)	1 444 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maatalouden ympäristötukijärjestelmän menoina myös kokonaan kansallisesti rahoitettavat useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaisesta suunnittelusta aiheutuvat sekä suojavyöhykkeitä, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimisen aiheuttamat kulutusmenot. Lisäksi on otettu huomioon maa- ja metsätalouden päästöjen seurannan järjestämiseen ja hoitamiseen tarvittava rahoitus vesiensuojelutoimien suunnittelemiseksi. Tämä on osa yhteisön vesipolitiikan puitedi- rektiivin toimeenpanon seurantaa, joka liittyy pinta- ja pohjavesien tilan määrittämiseen. Lisäksi mitoituksessa on huomioitu maatalouden vesiensuojelua tehostavan hankkeen jatkamisesta (TEHOPlus) aiheutuvat kulut.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien toteuttamisesta aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vuosia 2007—2013 koskeva järjestelmä ja toimenpiteet	366,7	89,5	89,5	79,5	79,5	704,7
— Vuonna 2011 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	13,5	74,5	74,5	74,5	74,5	311,5
— Ennen vuotta 2011 tehdyt päätökset ja toimenpiteet	353,2	15,0	15,0	5,0	5,0	393,2

Vuosia 2000—2006 koskeva tukijärjestelmä	4,3	1,2	0,9	1,1	1,5	9,0
Vuosia 1995—1999 koskeva ohjelma	1,2	1,2	1,2	1,2	2,6	7,4
Yhteensä	372,2	91,9	91,6	81,8	83,6	721,1

Lisäksi momentin 30.20.40 määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamaa ympäristötuen kansallista lisäosaa ohjelmakauden 2000—2006 sitoumusten perusteella.

2011 talousarvio	372 210 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	362 238 000
2009 tilinpäätös	348 915 000

44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 422 673 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämissuunnitelman ja vuosille 2007—2013 hyväksymän Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaisten luonnonhaittakorvausten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjassa.

Valtuus

Vuonna 2011 saa tehdä EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän luonnonhaittakorvausjärjestelmän mukaisia sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu vuosina 2012—2015 menoja yhteensä enintään 94 000 000 euroa.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvauksilla korvataan maatalousyrittäjille pysyvien epäsuotuisten luonnonolojen maataloustuotannon aiheuttamaa luonnonhaittaa. Luonnonhaittakorvauksen tavoitteena on turvata maatalouden toimintaedellytykset ja jatkuvuus sekä säilyttää maatalousmaa maatalouskäytössä. EU:n rahoitusosuus on 28 %. Luonnonhaittakorvaukseen arvioidaan vuonna 2011 tarvittavan 422 673 000 euroa, mistä EU:n osuutta on 118 348 000 euroa ja valtion osuutta 304 325 000 euroa.

Lisäksi momentin 30.20.40 määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamaa luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän toteuttamisesta aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vuosia 2007—2013 koskeva järjestelmä						
— Vuonna 2011 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	23,50	23,50	23,50	23,50	23,50	117,50
— Vuosina 2007—2010 tehdyt päätökset ja toimenpiteet	399,17	3,10	1,20	-	-	403,47
Yhteensä	422,67	26,60	24,70	23,50	23,50	520,97

2011 talousarvio	422 673 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	422 673 000
2009 tilinpäätös	422 673 000

Määrärahaa saa käyttää:

1) luopumiseläkelain (16/1974) ja luopumiskorvauslain (1330/1992) mukaisten korvausten maksamiseen

2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) sekä maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain

45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 129 500 000 euroa.

(612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen

3) vuosina 1995—1999 toteutetun maatalouden metsätoimenpideohjelman mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspereusteisena.

Selvitysosa: Luopumistuella edistetään yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena on myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikä.

Vuonna 2010 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista neljästä (ajanjaksot 2000—2002, 2003—2006, 2007—2010 ja 2011—2014) maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä sekä aiempien vuosien luopumiseläke- ja -korvausjärjestelmästä aiheutuvia menoja, jotka sisältävät myös sopimusten hoi-

tokulut. Vuosina 2011—2014 toteutettavan luopumistukijärjestelmän tuen piiriin arvioidaan vuonna 2011 tulevan noin 360 tilaa ja noin 450 luopujaa.

Vuosien 1995—1999 tukijärjestelmiä toteutettiin EU-osarahoitteisena. Menojen maksaminen jatkuu osana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, sen linjaa 1. Tukea arvioidaan maksettavan vuonna 2011 yhteensä 3 900 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuus on 1 760 000 euroa.

Maatalouden metsätoimenpideohjelman 1995—1999 mukaisia menoja arvioidaan vuonna 2011 maksettavan 800 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuus on 220 000 euroa. Menojen maksaminen jatkuu osana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, sen linjaa 2. EU:n rahoitusosuus on 28 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luopumistukien ja -korvauksen toteutuminen vuonna 2011

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2011 lopussa, arvio kpl	Keskim. korvaus v. 2011, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke	23 877	39 904	15 538	224
Luopumiskorvaus	885	1 285	-	-
Luopumistuki 1995—1999	6 167	9 127	286	844
Luopumistuki 2000—2002	1 845	2 793	631	887
Luopumistuki 2003—2006	3 444	4 920	2 517	874
Luopumistuki 2007—2010	2 955	3 440	2 909	903
Luopumistuki 2011—2014	360	450	450	900
Yhteensä	39 533	61 919	22 331	

Menot vuonna 2011 ja sitä aikaisempina vuosina tehdyistä luopumiseläkkeistä ja -korvauksista ja maatalousyrittäjien luopumistukia koskevista sitoumuksista ja metsätoimenpiteistä (milj. euroa)

	2011	mistä EU:n osuus	2012	2013	2014	Myöh.
						vuodet yht.
Luopumiseläkkeet ja -korvaukset	43,90	-	41,70	39,50	37,10	193,00
Luopumistuki 1995—1999	3,90	1,76	2,20	1,00	0,20	-
Luopumistuki 2000—2002	11,50	-	7,00	3,40	2,40	1,30
Luopumistuki 2003—2006	32,70	-	26,40	21,20	14,90	15,04
Luopumistuki 2007—2010	34,00	-	32,80	30,15	25,60	49,00
Luopumistuki 2011—2014	2,70	-	10,60	20,10	28,20	141,40
Maatalouden metsätoimenpiteet, vuosien 1995—1999 sitoumukset	0,80	0,22	0,10	-	-	-
Yhteensä	129,50	1,98	120,80	115,35	108,40	399,74

2011 talousarvio	129 500 000
2010 talousarvio	146 100 000
2009 tilinpäätös	143 400 000

46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittämisen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 661 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maataloustuotteiden markkinoinnin ja tuotannon kehittämisen avustamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (606/2008) mukaisesti maataloustuotteiden markkinoinnin ja tuotannon kehittämiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin, mukaan lukien julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä kuntien toteuttamat hankkeet

2) neuvoston asetuksen (EY 3/2008) mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen

3) EU:n komission hyväksymän neuvoston asetuksen (EY 614/2007) mukaisten rahoituskauden 2007—2013 Life+ -ohjelmasta osarahoitettavien hankkeiden kansallisena vastinrahana

4) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaisesti hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin sekä kansalliseen hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kansallisen markkinoinnin ja tuotannon kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla tuetaan laajoja valtakunnallisia maataloustuotteiden markkinoinnin ja tuotannon kehittämissuunnitelmia. Avustusta voi myöntää mm. maataloustuotteista tiedottamiseen ja mainostamiseen.

Life+ -hankkeiden kansallisena vastinrahana arvioidaan käytettävän noin 200 000 euroa. Näiden hankkeiden EU-osuus rahoitetaan momentilta 35.10.64.

EU:n maataloustuotteiden menekinedistämisen ohjelmien menot ovat 1 000 000 euroa, mistä EU:n osuus on 500 000 euroa ja valtion osuus 500 000 euroa.

Hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseen arvioidaan tarvittavan 255 000 euroa, mistä kokonaan kansallisesti rahoitettua menekinedistämistä varten on 50 000 euroa ja EU:n osarahoittaman tukijärjestelmän kokonaismenoiksi arvioidaan 205 000 euroa. EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot EU:n maataloustukirahastosta on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä, mistä EU:n osuus	
Kansalliset markkinoinnin ja tuotannon kehittämistoimet	2 206 000	-
Life+ -ohjelma	200 000	-
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EY 3/2008)	1 000 000	500 000
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistäminen (EY 1234/2007)	255 000	103 000
Yhteensä	3 661 000	603 000

2011 talousarvio	3 661 000
2010 talousarvio	4 661 000
2009 tilinpäätös	5 861 000

47. Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 513 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) elintarviketalouden laatuohjelmien kehittämisen avustamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (638/2008) mukaisesti elintarviketalouden laatuohjelmien toteuttamiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin

2) ruokakulttuuriprofessuurin perustamiseen

3) elintarviketalouden laatuohjelmien toteuttamiseen liittyen enintään 10 henkilötyövuotta

vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään elintarviketalouden laatustrategian täytäntöönpanoon. Tuettavia kohteita ovat hankkeet, jotka vaikuttavat elintarvikeketjun kilpailukykyyn parantumiseen, elintarviketalouden yhteiskuntavastuullisen toimintatavan vahvistumiseen ja kuluttajien tietoisuuden parantumiseen kotimaisen elintarviketalouden toiminnasta. Määrärahaa arvioidaan käytettävän 500 000 euroa hallitusohjelman mukaiseen suomalaisen ruokakulttuurin edistämishjelmaan, josta 200 000 euroa ruokakulttuuriprofessuurin perustamiseen Helsingin yliopistolle tehtävänä kertaluonteisena lahjoituksena.

2011 talousarvio	1 513 000
2010 talousarvio	1 813 000
2009 tilinpäätös	1 873 000

48. Puutarhatalouden ja sokerintuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 610 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen

2) neuvoston asetuksen (EY 320/2006) mukaisesti EU:n sokeriuudistukseen liittyvän rakenneuudistuksen toimenpiteiden menoihin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tuottajien muodostamille markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorganisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen. Tuen määräksi arvioidaan 1 610 000 euroa.

Edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla rahoitetaan sokerintuotannon rakenneuudis-

tuksen monipuolistamisohjelman toimenpiteitä noin 1 000 000 eurolla.

Määrärahaa maksettavat tuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maataloustukirahastosta.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

2011 talousarvio	1 610 000
2010 talousarvio	5 874 000
2009 tilinpäätös	33 557 000

49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinon rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/1994), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista, eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annetun lain (511/1985) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/1986) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2011 korkotukea saa hyväksyä enintään 300 000 000 euron lainapäälliköille. Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2011.

Selvitysosa: Lainojen korkotason alentamisella tuetaan viljelijöiden investointimahdollisuuksia. Maatalouden rakennetukilaki, jossa määritellään maatalouden investointituen ja nuoren viljelijän tilanpidon aloitustuen myöntämisen perusteet, tuli voimaan vuoden 2008 alussa. Lainamuotoinen tuki investointeihin ja nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitus-

tukeen myönnetään korkotukilainaan liittyvänä korkotukena.

Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa korkotuki on enintään 4 prosenttiyksikköä, kuitenkin niin, että viljelijän maksama korko on vähintään yksi prosenttiyksikköä. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996—2010 myönnettyissä lainoissa korkotuki on enintään 4 tai 5 prosenttiyksikköä lainan myöntämisaikakohdasta riippuen. Viljelijän vähintään maksaman koron osuutta alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä eräissä vuosina 2000—2007

haetuissa korkotukilainoissa. Valtion enintään maksama osuus lainan korosta säilyy kuitenkin entisenä. Ennen vuotta 1996 myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Maatilalain mukaisille lainoille maksettavan korkohyvityksen määrä vaihtelee lainan myöntämivuodesta ja lainalajista riippuen. Myönnettyjen korkotukilainojen pääoma oli vuoden 2009 lopussa yhteensä noin 1,417 mrd. euroa.

Korkotukilainoista valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 myönnettyt korkotukilainat	38,8	44,4	42,4	36,2	125,3	287,1
Vuonna 2011 myönnettävät korkotukilainat	2,3	7,7	10,8	10,0	54,8	85,6
Yhteensä	41,1	52,1	53,2	46,2	180,1	372,7

2011 talousarvio	41 100 000
2010 talousarvio	58 600 000
2009 tilinpäätös	31 875 353

2011 talousarvio	1 000 000
2009 tilinpäätös	1 000 000

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahastoon tarkoitettun siirron maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi jäävien menojen määräksi arvioidaan 2 340 000 euroa, mistä 1 150 000 euroa on interventiovarastoinnin, 760 000 euroa EU:n ruoka-apuohjelman ja 430 000 euroa muita menoja. Kun rahaston ylijäämällä arvioidaan katettavan menoista 1 340 000 euroa, siirtona rahastoon tarvitaan 1 000 000 euroa.

61. Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 840 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/1966) 2 §:ssä tarkoitettun siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) varoista maksetaan maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinon rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/1994), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuesta annettavan lain sekä porotaloutta kohdanneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain sekä elinkeinosuunnitelmatuesta annetun valtioneuvoston asetuksen (68/2009) mukaisista avustus- ja muista tukitoimenpiteistä aiheutuvia menoja. Rahastosta

myönnettävillä avustuksilla on tarkoitus tukea maatilojen tuotannollisia investointeja ja sukupolvenvaihdoksia. Rahaston varoin toteutetaan osaltaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa.

Makerasta arvioidaan vuonna 2011 voitavan myöntää avustuksia noin 110 milj. euroa. Rahaston käytettävissä olevista varoista maksetaan myös luottolaitoksille lainojen hoitamisesta aiheutuvat hoitopalkkiot sekä maaomai-

suuden hankkimisesta ja hoitamisesta aiheutuvat menot. Varoja käytetään myös maatalouden, maaseudun, porotalouden ja luontaiselinkeinojen tutkimustoimintaan.

2011 talousarvio	29 840 000
2010 talousarvio	30 940 000
2009 tilinpäätös	38 040 000

30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenoista sekä eläin- ja kasvitautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä aiheutuvista menoista.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Turvallisuusriskien hallinnassa painottuvat eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien (zoonoosit) leviämisen estäminen sekä kriisinhallinnan kehittäminen. Keskeisintä kriisinhallinnassa on ihmisten terveyttä uhkaavien vakavien tautien vastustaminen. Säilytetään kuluttajien mahdollisuus valita tavanomaisen, luonnonmukaisen ja muuntogeenisen maataloustuotannon tuotteiden välillä. Varmistetaan elintarvikkeiden hyvä ravitsemuksellinen laatu. Varmistetaan, että markkinoilla olevat elintarvikkeet ovat turvallisia eivätkä niistä annetut tiedot johda kuluttajia harhaan.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä suomalaiseen elintarvikeketjuun luodaan sellaiset turvallisuus-, laatu- ja jäljitettävyyjärjestelmät, joilla varmistetaan elintarviketurvallisuusriskien ja kuluttajien taloudellisten riskien hallinta. Elinkeinoon, tuottajien ja viranomaisten yhteistyöllä luotu kansallinen eläinten terveydenhuolto laajenee kattamaan kaikki merkittävät tuotantoeläinlajit. Eläinten hyvinvointia edistetään lainsäädäntöä uudistamalla ja tehostamalla valvontaa. Esitetään valvonnan keinoin uusien vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen.

Koko elintarvikeketjun kattavaa elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvää valvontaa kehitetään EY:n säädösten edellyttämällä tavalla. Valvontaa ja tutkimusta suunnataan siten, että ne tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita.

Viranomaisvalvonnan kehittämisessä tavoitteena on samantasoisten ja yhdenmukaisten palveluiden turvaaminen koko maassa sekä vaikuttavuuden ja kattavuuden parantaminen riskinarvioinnin perusteella. Jatketaan hallinnollisen taakan vähentämistä erityisesti pienten elintarvikealan yritysten osalta. Kuntia tuetaan järjestämään eläinlääkintähuolto siten, että eläinten hyvinvointiin liittyvät valvontatehtävät keskitetään päätoimisille eläinlääkäreille. Elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa valvonnasta sekä riskien arvioinnista ja hallinnasta koko elintarvikeketjussa yhtenäisellä tavalla. Kuntatasolla elintarvikevalvontaa kehitetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla kokoamalla ympäristöterveydenhuollon yksiköitä 50—85 yhteistoiminta-alueeseen vuoteen 2013 mennessä.

Tavoitteiden kehitystä kuvaavat avainmittarit ja tunnusluvut

Avainmittari	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite	2014 tavoite
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja	8	vähentyvä	vähentyvä	ei lainkaan
Vaarallisia kasvintuhoojia	ei uusia	ei uusia	ei uusia	ei uusia
Todetut elintarvikevälikkeiset tautitapaukset ihmisillä				
— yleisimmät tartunnanaiheuttajat, kotimaiset	1 791 kpl	vähentyvä	-3 %	-5 %
— vakavimmat tartunnanaiheuttajat	62 kpl	vähentyvä	-3 %	-5 %
Salmonellan esiintyvyys				
— elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, %	<2	<1	<1	<1
— elintarviketuotantoeläinten rehuissa, %	2	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnassa havaitut ongelmat, %	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus, %				
— elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin liittyen	94	>97	>97	>97
— tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa merkintään liittyen	50	>60	>60	>65
— tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa hyvinvointiin liittyen	84	>85	>85	>85
— siemenkaupassa	98	>98	>98	>98
— lannoitevalmisteisiin liittyen	89	>90	>92	>94
— kasvinsuojeluaineisiin liittyen	95	>95	>96	>97
— luonnonmukaisessa elintarvikeketjussa	95	>96	>96	>96
— muuntogeenisiin tuotteisiin liittyen	90	>85	>85	>85
— rehuihin liittyen	99	99	99	99
Eläinlääkärin avun saanti kiireellisissä sairaustapauksissa	<12 h	<12 h	<12 h	<12 h

01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 39 465 000 euroa.

Elintarviketurvallisuusviraston muun maksullisen toiminnan tulot kuin lihantarkastustoiminnan tulot kertyvät momentille.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kemikaalituotevalvontatehtävien keskittämisestä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon koskevaksi lainsäädännöksi, jonka johdosta kasvinsuojeluaineita koskeva valvonta siirtyy uuden viraston tehtäväksi. Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) tehtävänä on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvonta ja tutkimus. Evira varmistaa elintarvikkeiden ja alkutuotannon tuotteiden sekä niiden tuotantoketjun turvallisuutta ja laatua.

Evira tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— johtaa, kehittää ja valvoo elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden viranomaisten vastuulla olevaa riskinhallintaa alue- ja paikallistasoilla ja suorittaa valvontaa omalla toimialallaan

— rakentaa elintarviketurvallisuutta varmistavia järjestelmiä yhdessä tuottajien ja elintarviketeollisuuden ja elintarvikekaupan kanssa

— suorittaa tieteellistä tutkimusta ja riskinarviointeja sekä tekee seurantatutkimuksia ja

— vastaa riskiviestinnästä viranomaisten ja kuluttajien sekä elintarvikealan toimijoiden välillä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Eviralle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Elintarviketurvallisuusviraston kustannusten, tuottojen ja henkilöstön jakautuminen vuosina 2009—2011

Toimintakokonaisuudet	Kustannukset, 1 000 €			Tuotot, 1 000 €			Htv		
	Tot. 2009	Arvio 2010	Arvio 2011	Tot. 2009	Arvio 2010	Arvio 2011	Tot. 2009	Arvio 2010	Arvio 2011
Elintarvikkeiden turvallisuus	20 884	20 727	20 809	9 258	9 284	9 266	291	301	281
— tieteellinen tutkimus	745	748	750	234	234	234	11	11	11
— riskiarviointi	889	843	895	81	81	81	11	10	10
— laboratoripalvelut	3 979	3 897	3 908	249	250	249	59	57	55
— valvonnan ohjaus	4 748	4 719	4 807	28	28	28	60	59	59
— valvonnan toimeenpano	10 523	10 520	10 449	8 666	8 691	8 674	150	164	147
Eläinten terveys ja hyvinvointi	22 430	18 506	20 666	1 631	1 635	3 733	233	230	227
— tieteellinen tutkimus	471	473	474	61	61	61	7	7	7
— riskiarviointi	470	472	473	61	61	61	7	7	7
— laboratoripalvelut	11 702	11 045	11 077	817	819	818	172	169	166
— valvonnan ohjaus	4 657	4 678	4 691	16	16	16	37	37	37
— valvonnan toimeenpano	5 130	1 838	3 951	676	678	2 777	10	10	10
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	15 776	15 646	14 614	5 047	5 061	4 607	206	202	183
— tieteellinen tutkimus	37	37	37	10	10	10	1	1	1
— riskiarviointi	139	140	140	-	-	-	2	2	2
— laboratoripalvelut	5 052	4 974	4 988	783	785	784	79	77	75
— valvonnan ohjaus	5 365	5 339	5 354	74	74	74	68	67	66
— valvonnan toimeenpano	5 183	5 156	4 095	4 180	4 192	3 739	56	55	39
Yhteensä	59 090	54 879	56 089	15 936	15 980	17 606	730	733	691

— Tuottavuuden parantamiseksi ja palvelukyvyn tehostamiseksi kehitetään hallinnonalan laboratorio-osaamiskeskusta sekä yhteisiä tietohallintojärjestelmiä ja rekistereitä.

— Osana valtion palvelukeskushanketta talous- ja henkilöstöhallinnon peruspalvelut hankitaan Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselta. Lisäksi hankitaan IT-palveluja Valtion IT-palvelukeskukselta.

— Osallistutaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan.

— Tutkimusta suunnataan viraston toimialaan liittyviin Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan jaostojen tutkimusohjelmiin.

— Toimintaa kehitetään CAF-itsearviointimenetelmän avulla.

*Tuotokset ja laadunhallinta***Tavoitteet**

Valvontaa ja sitä tukevaa toimintaa kohdennetaan yhteiskunnallisten riskien, lainsäädännön vaatimusten ja toiminnassa tapahtuvien muutosten perusteella.

Toimenpiteet

Valvontakohteet tunnistetaan, luokitellaan ja valvontatarve määritellään riskien tai säädösten vaatimusten suhteen.

Valvonnan yhdenmukaisuutta ja raportointia parannetaan sekä elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään.

Lainsäädännön toimeenpanoon liittyvä yhtenäinen ohjeistus toimijoille ja viranomaisille pidetään ajan tasalla.

Seurataan paikallisten ja alueellisten palveluiden riittävyttä ja laatua sekä auditoidaan valvontaa. Huolehditaan erityis- ja poikkeustilanteiden ennakoinnista ja hallinnasta sekä kriisiviestinnän tehokkuudesta.

Eläntautien ja kasvintuhojien seurantaohjelmien toteuttamisen avulla varmistetaan tauti- ja tuholais-tilanteen hallinta.

Eläinten hyvinvoinnin valvontaa tehostetaan yhteistoiminnassa koko tuotantoketjun kanssa.

Kuluttajien luottamusta toimialan valvontaan ja tuotteiden aitouteen ja merkintöjen oikeellisuuteen arvioidaan kuluttajapalautteen perusteella.

Toteutetaan Euroopan komission tarkastuksissa esiin tulleet kehittämistoimet.

Käynnistetään viraston toiminnan ulkoisen arvioinnin edellyttämien toimenpide-ehdotusten toteuttaminen.

Keskeiset laboratoriomenetelmät akkreditoidaan. Laboratoriotutkimukset tehdään määritellyissä määrärajoissa.

Toimialan tarvitsemat laboratoriopalvelut ovat riittävät ja niiden laatu on varmistettu.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	51 152	48 127	50 570
Bruttotulot	9 276	9 450	11 105
Nettomenot	41 876	38 677	39 465
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 637		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 181		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 715	8 800	10 455
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	7 877	6 930	8 570
— osuus yhteiskustannuksista	2 213	1 870	1 885
Kustannukset yhteensä	10 090	8 800	10 455

Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 375	-	-
Kustannusvastaavuus, %	86	100	100

Elintarviketurvallisuusviraston tehtävänä olevan lihantarkastustoiminnan erillismenot ja tulot on budjetoitu momentille 12.30.31.

Osaan hankkeista saadaan EU:n maataloustukirahaston rahoitusta (tulot momentilla 12.30.01).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 2 000 000 euroa lisäyksenä bruttomenoissa ja bruttotuloissa, koska eläinrekisteritehtävät siirtyvät Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta Eviraan. Määrärahas- ta käytetään 1 600 000 euroa Maa- ja metsä- talausministeriön tietopalvelukeskukselta han- kittaviin IT-palveluihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	335
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	158
Tuottavuustoimet (-15 htv)	-750
Vuodelle 2010 myönnetyn kertaluonteisen lisäyksen poisto	-600
Siirto momentilta 30.01.01 (nautarekisterin kehittämismenot)	140
Siirto momentilta 30.01.02 (IT-palveluiden rahoitus)	2 000
Siirto momentille 32.20.03 (-13 htv) (kasvinsuojeluaineiden valvonnan kehittäminen)	-975
Siirto momentilta 33.02.05 (0,5 htv) (talusveden valvonnan järjestäminen)	35
Kasvinsuojeluaineiden valvontamaksujen siirto momentille 12.32.20, tulojen vähennys	445
Yhteensä	788

2011 talousarvio	39 465 000
2010 III lisätalousarvio	223 000
2010 talousarvio	38 677 000
2009 tilinpäätös	43 420 000

20. *Eläinlääkintähuolto* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 430 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eläntautien vastustamisesta ja ennalta ehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, korvauksista, eräistä valtionavuista, koulutuksesta, Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisesta ja kunnilta ostettavista palveluista sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 100 000 euroa valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionapuihin.

Tutkimusapurahoja saa myöntää eläin- keille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

Selvitysosa: Maataloustukirahaston rahoitusosuus tuloutuu valtiolle vasta vuonna 2012.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Eläinsuojelujärjestöjen valtionapu, enintään	100 000
Eläinlääkäreiden erikoistuminen	320 000
Tutkimusapurahat	40 000
Eläntautien torjunta	400 000
Koulutus	200 000
Ostopalvelut kunnilta	3 940 000
Muut menot	430 000
Yhteensä	5 430 000
2011 talousarvio	5 430 000
2010 talousarvio	5 430 000
2009 tilinpäätös	2 068 224

41. *Eräät korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 448 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) mukaisten korvausten maksamiseen

2) enintään 100 000 euroa hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisiin korvauksiin

3) enintään 4 880 000 euroa tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä aiheutuneiden valtionapujen maksamiseen

4) hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimiseen sekä avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen ja kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin.

Määräraha budjetoidaan tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä aiheutuvien valtionapujen osalta maksuperusteella.

Selvitysosa: Määrärahan lisäys 880 000 euroa on tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä maksettavien valtionapujen arvonlisäveromenojen siirtoa momentilta 30.01.29. Siirrettäessä valtionapumenot vuonna 2010 momentilta 30.30.01 tälle momentille ei otettu huomioon vastaavaa arvonlisäveromenon siirtoa. Tavoitteena on estää Suomessa ennen esiintymättömien kasvintuhoojien leviäminen ja torjua muiden vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen ja osaltaan ylläpitää hyvää kasvinterveyden tilaa ja parantaa

elinkeinon kilpailukykyä. Tavoitteena on myös varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet poistetaan eläinten ravintoketjusta (EY:n asetus 1774/2002, VNA 96/2010).

Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain 6 §:n mukaiseksi määrärahan vähimmäismääräksi on arvioitu 500 000 euroa, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32. Kasvinjalostajille maksetaan kasvinjalostustukea jalostajan kehittämien lajikkeiden osalta. Tavoitteena on varmistaa viljelyolosuhteisiimme sopivien lajikkeiden jalostus.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kasvintuhoojien torjunta	1 948 000
Hukkakauran torjunta, enintään	100 000
Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen, enintään	4 880 000
Kasvinjalostustoiminnan edistäminen	500 000
Hukkakauran torjuntasuunnitelmat	20 000
Yhteensä	7 448 000
2011 talousarvio	7 448 000
2010 III lisätalousarvio	880 000
2010 talousarvio	6 568 000
2009 tilinpäätös	2 862 668

40. Kala-, riista- ja porotalous

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ja kala-, riista- ja porotalouden ohjaamiseen tarvittavat menot. Luvussa budjetoitujen määrärahojen määrä on noin 65 milj. euroa, mitä vastaavasti valtiolle arvioidaan kertyvän tuloja noin 35 milj. euroa. Suurimmat tuloerät ovat EU-tulot, hirvieläinten metsästysmaksu- sekä riistanhoitomaksu- ja kalastuksenhoitomaksukertymät.

Toimintaympäristö

Kala- ja riistakantojen arvioidaan säilyvän elinvoimaisina. Porotalouden kannattavuutta parantaa porotaloustuotteiden arvioitu suotuisa hintakehitys, toisaalta sitä heikentää ja rakenteellista kehitystä rajoittaa tuotantokustannustason nousu. Vuosille 2007—2013 hyväksytty elinkeinokalatalouden toimintaohjelma tukee elinkeinokalatalouden kannattavuuden parantamista. Ammatikalastajien määrän arvioidaan vähenevän. Vapaa-ajan kalastajien ja metsästäjien lukumäärät ovat edelleen suhteellisen korkealla tasolla.

Hallitus antaa esityksen laiksi riistanhoitoyhdistyksistä ja Suomen riistakeskuksesta. Nykyinen Metsästäjien keskusjärjestö ja 15 riistanhoitopiiriä on tarkoitus yhdistää Suomen riistakeskukseksi. Tavoitteena on, että nykyiset riistanhoitoyhdistykset jatkaisivat toimintaansa toiminta-alueillaan. Sen sijaan Metsästäjien keskusjärjestön ja riistanhoitopiirien tilalle perustettaisiin Suomen

riistakeskus valtakunnalliseksi riistatalouden kehittämis- ja asiantuntijakeskukseksi. Tavoitteena on purkaa hallinnon päällekkäisyyksiä ja tehostaa toimintaa sekä vahvistaa asiakaslähtöisyyttä ja asiakkuuksien hallintaa sekä toiminnan strategialähtöisyyttä. Riistanhoitomaksua on tarkoitus korottaa kahdella eurolla 28 eurosta 30 euroon.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Kalatalous

Elinkeinokalataloutta ohjataan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti, jonka tavoitteena on kalavarojen kestävä hyödyntäminen. Keinoihin kuuluvat kalastuksen sääntely- ja valvontatoimenpiteet sekä elinkeinokalatalouden toimintaohjelman toteuttaminen. Toimenpiteillä pyritään kalakantojen vakauden lisäksi turvaamaan kalaraaka-aineen ympärivuotinen tarjonta jalostukseen ja kulutukseen. Suomen keskeisten kalakantojen kiintiöt pyritään asettamaan tieteellisen neuvonannon perusteella siten, että kalakantojen kestävä käyttö ja kalastuksen jatkuvuus varmistetaan. Vuosia 2007—2013 koskevaa elinkeinokalatalouden kansallista strategiasuunnitelmaa ja toimintaohjelmaa toteutetaan elinkeinokalatalouden toimintaedellytyksien, alan kannattavuuden ja kilpailukyvn parantamiseksi. Vesiviljelyä edistetään kansallisen vesiviljelyohjelman mukaisesti. Hylkeiden kalastukselle aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi tuetaan hylkeenkestäviä pyydyksiä ja maksetaan hyljesietopalkkioita.

Kalavarojen käytön ja hoidon ohjaamisella luodaan edellytykset kiinnostavien ja monipuolisten kalastusmahdollisuuksien tuottamiselle. Vapaa-ajan kalastusta säädellään kalakantojen tutkimus- ja seurantatietojen perusteella. Kalavarojen käyttö perustuu käyttö- ja hoitosuunnitelmiin. Vapaa-ajan kalataloudessa edistetään kestäväään kalavarojen käyttöön perustuvien, asiakaslähtöisten ja innovatiivisten kalastuspalveluiden kehittämistä.

Kalakantojen hoidossa huolehditaan monimuotoisuuden säilyttämisestä ja heikentyneiden kantojen vahvistamisesta. Kalakantojen tilan seuranta ja kehitetty ja seurantatietojen järjestelmällistä rekisteröintiä ollaan käynnistämässä. Hoitotoiminnassa korostuvat kalastuksen järjestely, kalanistutustoiminnan suunnitelmallisuus sekä kalataloudellisten kunnostusten merkitys. Tavoitteena on kalojen luontaisen lisääntymisen edistäminen.

Saimaannorpan esiintymisalueella kalastus sovitetaan yhteen suojelun kanssa siten, että saimaannorpan suotuisan suojelun taso varmistetaan. Samalla pyritään turvaamaan ja säilyttämään hyvät edellytykset ekologisesti kestäväälle kalastukselle, tuottavalle ammattikalastukselle ja monipuoliselle vapaa-ajan kalastukselle. Saimaannorppien kuolleisuus kalastuksen tahattomana sivusaaliina vähennetään tasolle, jolla se ei muodosta uhkaa saimaannorppakannalle. Kalastuksen kevätrajoitusalueen muodostamisesta syntyvät sopimuskorvaukset maksetaan momentilta 30.40.52.

Riistatalous

Riistataloudessa panostetaan tasapainon löytämiseen eräiden riistalajien, erityisesti suurpetojen kantojen koon, alueellisen levinneisyyden ja niiden yhteiskunnallisten vaikutusten välillä. Tavoitteena on riistakantojen säilyminen elinvoimaisina ja samalla kuitenkin vähentää riistaeläinkantojen aiheuttamia vahinkoja. Keinona on riistaeläinkantojen kehittäminen muun muassa pyyntilupajärjestelmän sekä laji- ja elinympäristökohtaisten hoitosuunnitelmien avulla.

Porotalous

Porotaloudessa keskeisintä on edelleen laidunten kestävyuden turvaaminen sekä porotalouselinkeinoon rakenteen ja kannattavuuden kehittäminen. Tavoitteena on mitoittaa eloporumäärät laidunten kestävyys huomioonottaen sekä ylläpitää porotalousyritysten kannattavuutta. Porotalouden rakenteen kehittämistä tuetaan Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettävillä avustuksilla ja lainoille myönnettävällä korkotuella (mom. 30.20.49) sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen määrärahalta (mom. 30.20.40).

01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 17 183 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien sijoitusmenoina luettavien perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) *tehtävänä* on tuottaa tutkittua tietoa ja asiantuntijapalveluita kala- ja riistavarojen kestävästä käytöstä hyväksi, luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi sekä kala-, riista- ja porotalouden elinvoimaisuuden turvaamiseksi.

RKTL tukee pääluokkaperustelussa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— tuottaa tietoa kala- ja riistavaroista sekä arvioi ja ennustaa kala- ja riistakantojen tilaa niiden kestävästä ja monipuolisen hyödyntämisen perustaksi

— kehittää kala- ja porotalouden elinkeinoja sekä tuottaa kalatalouden tilastot sekä tietoa kalan, riistan ja poron käytöstä, jalostuksesta ja kaupasta

— tuottaa tietoa vapaa-ajankalastuksen ja metsästyksen yhteiskunnallisesta ja sosioekologisesta vaikuttavuudesta

— tuottaa tietoa, asiantuntijapalveluita ja viljelytuotteita, joiden avulla kala- ja riistavarojen hoito on tehokasta, tarpeeseen perustuvaa ja suunnitelmallista sekä huolehtii osaltaan, että kalavarat säilyvät geneettisesti monimuotoisina ja tuottavina

— edistää tietotuotannolla hirven, suurpetojen ja hylkeiden aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä

— edistää porolaidunten kestävästä käytöstä muun muassa tuottamalla tietoa laidunten käytöstä ja tilasta

— huolehtii tutkimustiedon siirrosta nopeasti ja tehokkaasti päättäjien, yrittäjien sekä neuvonnan, opetuksen ja kansalaisten sekä riistakanta-arvioiden perusaineiston tuottajien käyttöön ja

— tuottaa tutkimus- ja seurantatietoa saimaannorpasta yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa.

Kala- ja riistavarojen runsauden ja hyödyntämisen seurannassa otetaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön strategiset tavoitteet sekä erityisesti kalaston tilan ja riistaeläinten levinneisyyden, runsauden ja vahinkomäärien aiheuttamat muutostarpeet.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Vuonna 2011 toteutetaan vuosien 2007—2011 tuottavuusohjelmaa muun muassa kehittämällä toimipaikkaverkostoa ja tietohallintoa, lisäämällä yhteistyötä Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) sisällä sekä hankkimalla lisäpalveluja palvelukeskukselta.

Tuottavuustoimenpiteenä toteutetaan lisäksi vuonna 2010 laadittu toimipaikkaverkoston kehittämissuunnitelma ja lakkautetaan eräitä tehtäviä suunnitelman mukaan.

Toimintaa vahvistetaan erityisesti elinkeino-, yhteiskunta- ja taloustutkimuksen osalta. Vahvistetaan riistantutkimusta, etenkin suurpetotutkimusta ja suurpetojen kannanarviointia. Voimavaroja suunnataan kansainvälistymiseen, vesiviljelyyn sekä uusien tuotteiden ja tiedonhallinnan kehittämiseen. Kalakantojen hoitamiseksi käytetään arvokalojen sopimuskasvatukseen ja istutuksiin noin 0,9 milj. euroa.

Tunnuslukutaulukko toiminnallisesta tuloksellisuudesta v. 2009—2011

Päätoiminnot	Kustannukset, milj. euroa			Htv ¹⁾			Tulot, milj. euroa		
	Tot. 2009	Arvio 2010	Arvio 2011	Tot. 2009	Arvio 2010	Arvio 2011	Tot. 2009	Arvio 2010	Arvio 2011
Tutkimus- ja kehittämis- toiminta	8,60	7,94	7,13	137	135	133	1,21	1,36	1,36
— kalantutkimus	4,86	4,25	4,00	81	80	79	0,84	0,80	0,80
— elinkeino- ja yhteis- kuntatutkimus	1,57	1,50	1,30	24	24	24	0,29	0,35	0,35
— riistantutkimus	2,17	1,90	1,60	27	26	25	0,08	0,16	0,16
— porontutkimus	0,00	0,29	0,23	5	5	5	0,00	0,05	0,05
Muut palvelut ulkoisille asiakkaille	2,07	2,60	2,40	19	19	19	2,03	1,72	1,71
— sopimuskasvatus	1,10	1,10	0,90	1	1	1	0,00	0,00	0,00
— vesiviljelyn maksullinen toiminta	0,09	0,80	0,80	13	13	13	1,30	1,12	1,11
— maksulliset tutkimus- ja asiantuntijasuoritteet ja muu palvelutuotanto	0,89	0,70	0,70	5	5	5	0,73	0,60	0,60
Muiden julkis- hyödykkeiden tuottaminen ja viran- omaistoiminta	0,59	13,77	13,14	141	140	138	1,99	1,28	1,29
— kala- ja riistavarojen arviointi ja tilastointi	0,00	5,40	5,14	63	62	60	1,36	0,80	0,80
— tutkimuksen asian- tuntijatoiminta	0,00	2,70	2,50	21	21	21	0,35	0,09	0,10
— kalakantojen hoito	0,59	0,50	0,50	6	6	7	0,11	0,10	0,10
— vesiviljely	0,00	5,17	5,00	51	51	50	0,17	0,29	0,29
Yhteensä	11,25	24,31	22,67	297	294	290	5,23	4,36	4,36

¹⁾ Sisältää momentilta 30.50.20 myönnettävään määrärahaan liittyvät 12 henkilötyövuotta.

Maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 1,9 milj. euroa. Vesiviljelyn maksul- lisen toiminnan kannattavuutta parannetaan suunnitelluilla ja aloitetuilla toimenpiteillä.

	Työntuottavuus kpl/htv, mätilitra/htv tai poikasyksikkö/htv			Yksikkökustannukset €/kpl, €/mätilitra tai €/poikasyksikkö		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Kokonaistuottavuus (3 vuoden ka.)	100	100	100			
Työntuottavuus (3 vuoden ka.)	101	101	101			
Tutkimustoiminnan ja asiantuntija- tehtävien kokonaiskustannukset/ tutkijahtv, 1 000 €	162	165	167			

Julkaisut (3 vuoden liukuva ka.)

— asiantuntijatarkastetut tieteelliset

artikkelit/tutkijahtv, kpl	0,9	0,8	0,8			
— muut julkaisut/tutkijahtv, kpl	2,7	3,0	3,0			
Kanta-arviot, kpl	0,30	0,30	0,30	284 059	270 000	270 000
Tilastot, kpl	0,90	0,90	0,90	124 261	120 000	120 000
Mäti, litraa	446	400	400	347	330	330
Laitospoikaset, py ¹⁾ á 50 g/kpl	137 886	140 000	140 000	1,06	1,00	1,00
Luonnonravintopoikaset, py á 5 g/kpl	1 459 419	1 400 000	1 400 000	0,09	0,10	0,10

¹⁾ py = poikasyksikkö*Tuotokset ja laadunhallinta*

Asiantuntijatyötä lisätään. Tutkimuksen palvelukykyä päätöksenteolle parannetaan lisäämällä ongelmien monitieteellistä käsittelyä. Tuotetaan tieteellisten kriteerien mukaista korkeatasoista tietoa ja pidetään tieteellisen julkaisu toiminnan määrä saavutetulla tasolla. Tutkimuslaitos on verkottunut Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa ja Turussa yliopistojen kanssa muodostaen tutkimusyh-

teisöjä ja toimii osana Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymää (LYNET) sekä yhteistyössä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Projektityöskentelyä evaluointijärjestelmiseen vahvistetaan edelleen. Lisäksi kehitetään seurantamenetelmiä ja analyyseja. Vesiviljelyn, kannanarvioinnin ja tilastoinnin sekä tutkimuksen toiminnan laatu varmistetaan toimintajärjestelmillä.

Tuotannon tunnusluvut

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Annetut lausunnot	99	95	95
Työryhmäjäsenyydet	305	300	300
Tieteelliset julkaisut (3 vuoden ka.)	75	80	80
Kanta-arvioinnit ja tilastot	17	18	17
Mäti, litraa	4 532	4 400	4 400
Laitospoikaset, 1 000 py á 50 g/kpl	1 719	1 650	1 650
Luonnonravintopoikaset, 1 000 py á 5 g/kpl	1 691	1 500	1 500

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	24 003	20 572	21 223
Bruttotulot	5 606	4 360	4 040
Nettomenot	18 397	16 212	17 183

Siirtyvät erät¹⁾

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 799
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 647

¹⁾ Sisältää sopimuskasvatuksen

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 150 000 euroa ja kaksi henkilötyövuotta siirtona momentilta 30.01.01 kalataloustietojen keruun ja eräiden kalantutkimuksen menoina. Määrärahan mitoituksessa on otettu vastaavasti huomioon vähennyksenä 1 150 000 euroa bruttomenoissa ja bruttotuloissa maksullisen toiminnan vähenemisenä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	140
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	64
Tuottavuustoimet (-5 htv)	-550
Siirto momentilta 30.01.01 (2 htv)	1 150
Tuottavuussäästöjen käyttö (muutosten tukeminen tuottavuustoimenpiteiden säästöistä v. 2011)	1 000
Muu muutos yhteensä	-3
Siirto momentilta 12.30.04, tulolisäys	-830
Yhteensä	971

2011 talousarvio	17 183 000
2010 III lisätalousarvio	77 000
2010 talousarvio	16 212 000
2009 tilinpäätös	17 245 000

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (264/1961) 2 luvun 22 ja 22 b §:n ja vuonna 2011 voimaan tulevan uuden vesilain 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla annettujen lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalataloudellisen tarkkailun menoihin. Vuonna 2011

kertyväksi arvioidut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

2011 talousarvio	2 300 000
2010 talousarvio	2 300 000
2009 tilinpäätös	2 300 000

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinvahinkokorvausten

2) riistavahinkolain mukaisten vahinkojen ehkäisemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) mukaisten hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja pääosin vuonna 2010 aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Vahinkojen korvaukset	4 400 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	300 000
Hirvikannan seuranta ja tutkimus	500 000
Metsäpeurakannan seuranta ja tutkimus	200 000
Yhteensä	5 400 000

2011 talousarvio	5 400 000
2010 III lisätalousarvio	2 000 000
2010 talousarvio	4 400 000
2009 tilinpäätös	3 299 024

42. *Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaissa (105/2009) määriteltyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten, riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan lisätarve perustuu suurpetojen aiheuttamien vahinkojen lisääntymiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Suurpetojen vahinkojen korvaaminen	3 800 000
Vahinkojen estäminen, eläinkantojen seuranta ja suojeleminen (enintään)	500 000
Yhteensä	4 300 000
2011 talousarvio	4 300 000
2010 talousarvio	2 800 000
2009 tilinpäätös	4 390 000

43. *Porotalouden edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 705 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) porotalouden edistämiseen myönnettävien valtionapujen ja valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevista tehtävistä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen

2) porotalouden kannattavuuden edistämiseen tähtäävän neuvontatyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmittuihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä sekä eräitä muita tehtäviä. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 000 euroa vuonna 2010 hyväksytyyn työehtosopimuksen ja vähennyksenä 160 000 euroa kertaluonteisen lisäyksen poiston johdosta.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Porotalouden koetoiminta	50 700
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	835 200
Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	819 100
Yhteensä	1 705 000
2011 talousarvio	1 705 000
2010 talousarvio	1 855 000
2009 tilinpäätös	1 845 000

50. *Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 234 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 307 800 vuosina 2007—2009. Riistanhoitomaksua on tarkoitus korottaa 28 eurosta 30 euroon. Vuonna 2011 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Metsästäjien keskusjärjestö	3 016 000
Riistanhoitopiirit	3 242 000
Riistanhoitoyhdistykset	1 708 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	345 000
Riistanhoitotoimenpiteet, valistustyö, riistan elinympäristöä parantavat hankkeet ja muu riistatalouden edistäminen	923 000
Yhteensä	9 234 000

Koska valtionapu myönnetään vuoden alussa, Suomen riistakeskuksen perustaminen ei muuta käyttöarviota.

2011 talousarvio	9 234 000
2010 talousarvio	8 582 000
2009 tilinpäätös	8 538 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 203 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982) 91 ja 91 a §:n perusteella:

- 1) vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin
- 2) kalastusalue toiminnasta
- 3) kalastusalan järjestöjen toiminnasta
- 4) kalatalouden edistämisestä
- 5) valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi, mutta kuitenkin vähintään se määrä, mikä kalastuksenhoitomaksuina on

kertynyt budjetointivuotta edeltävänä vuonna. Vuonna 2009 kalastuksenhoitomaksuina kertyi yhteensä 5 623 161 euroa. Kalastuksenhoitomaksu koko vuodelta on edelleen 22 euroa ja seitsemän vuorokauden maksu 7 euroa. Kun vuosina 2007—2009 kalastuksenhoitomaksun vuosimaksujen suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä oli 271 323 kpl ja seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita keskimäärin 30 996 kpl, on kalastuslain 90 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksuvarojen vähimmäismäärä 6 186 078 euroa. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 17 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myyntituloja vastaavina menoina. Vuonna 2011 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut ja kalastuksenhoitomaksurekisterin myyntituotot on merkitty momentille 12.30.44.

2011 talousarvio	6 203 000
2010 talousarvio	6 238 000
2009 tilinpäätös	5 718 000

52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 570 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Tenojoen kalastuslupatulosta vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen
- 2) kalastuslain (286/1982) 89 a §:n mukaisesti viehekalastusmaksujen palautuksina vesialueiden omistajille
- 3) vuonna 2011 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta aiheutuvien kulutus- ja muiden menojen maksamiseen
- 4) enintään 360 000 euroa saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2010 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta,

560 000 eurosta, yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettavana osuutena noin 72 % eli noin 400 000 euroa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2011 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon viehekalastusmaksuista vesialueiden omistajille vuonna 2011 jaettavana määränä 2 659 400 euroa, mikä saadaan, kun vuoden 2010 talousarviossa kertyväksi arvioidusta 2 810 000 euron viehekalastusmaksutuotosta vähennetään viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle vuonna 2010 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määräksi on arvioitu vuoden 2010 talousarviossa 150 000 euroa. Valtiolle arvioidaan vuonna 2011 aiheutuvan kuluja viehekalastusmaksujen kannosta 150 000 euroa. Vuonna 2011 kertyviksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.43.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 360 000 euroa siirtona momentilta 30.63.50 saimaannorpan suojeluun liittyvinä vesialueen omistajille maksettavina sopimuspalkkioina. Tavoitteena on tehdä kalastuksen rajoitussopimuksia 2 000 km² (v. 2009 toteutuma 1 470 km²) alueella saimaannorpan suojelemiseksi. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Tenojoen yksityisten vesialueiden omistajille palautettava osuus lupatuloista	400 000
Viehekalastusmaksuista vesialueen omistajille palautettava osuus	2 660 000
Viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuva meno	150 000
Sopimuspalkkiot vesialueen omistajille saimaannorpan suojelemiseksi (enintään)	360 000
Yhteensä	3 570 000

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	3 570 000
2010 talousarvio	3 210 000
2009 tilinpäätös	2 881 308

62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 378 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja ammattikalastajille myönnettävistä saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) Euroopan kalatalousrahaston (EKTR) varoista rahoitettavien elinkeinokalataloutta koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 7 134 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) mukaisesti momentin määrärahasta kohdistuu Kainuun maakuntaan 165 000 euroa, mistä 70 000 euroa on EU:n rahoitusosuutta ja 95 000 euroa kansallista rahoitusosuutta.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisina menoina 12 878 000 euroa, joka on vuosille 2007—2013 Euroopan kalatalousrahastosta osaksi rahoitettavien ohjelmien rahoitusosuutta, jonka EU:n ja kansalliset rahoitusosuudet on vahvistettu komission hyväksymässä toimintaohjelmassa. Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan. Määrärahasta on varattu 165 000 euroa Kainuun maakuntaan

kohdistuviin ohjelmakauden 2007—2013 hankkeisiin. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän yhteensä 8 600 000 euroa lähinnä ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan kalatalousrahaston (EKTR) rahoitusosuutena.

Kokonaan kansallisesti rahoitettavia elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteitä ovat kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain (331/1958) mukaiset sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein myönnettyt avustukset kalan kuljetukseen. Määrärahaa

voidaan käyttää kehittämishankkeisiin elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseksi sekä elinkeinokalatalouden logistiikan ja infrastruktuurin kehittämisinvestointeihin. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää tarvittaessa saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille, tarve on arviolta 50 000 euroa. Vuonna 2011 näihin tarkoituksiin arvioidaan tarvittavan 1 500 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EKTR)	Yhteensä
Elinkeinokalatalouden toimintaohjelma	7,134	5,744	12,878
— josta Kainuu	0,095	0,070	0,165
Kansalliset toimenpiteet	1,500	-	1,500
Yhteensä	8,634	5,744	14,378

2011 talousarvio	14 378 000
2010 talousarvio	17 466 000
2009 tilinpäätös	18 188 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 757 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) luonnonravintolammikoiden kunnostus- ja entistämishankkeiden, vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen

2) hankkeita koskevissa lupapäätöksissä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus toteuttaa hankkeita, joilla edistetään kalakan- tojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa. Hankkeilla vähennetään samalla kalanistutuksina toteutettavan kalavesien hoidon tarvetta.

2011 talousarvio	757 000
2010 talousarvio	757 000
2009 tilinpäätös	757 000

50. Vesitalous

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitaloustehtäviä ovat vedenhankinta ja viemäröinti, vesistöjen säännöstely, tulvariskien hallinta, maankuivatus ja kastelu, patoturvallisuus ja vesistöarakenteiden ylläpito, valtion velvoitteet vesilain mukaisen luvan haltijana sekä muu vesivarojen käyttö ja hoito. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista on budjetoitu tähän lukuun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa näissä tehtävissä työskentelevän vakinaisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot sekä henkilöstön määrä, arviolta 194 henkilötyövuotta eli noin 7 600 000 euroa keskusten toimintamenoista, on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.01. Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelevän vakinaisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot sekä henkilöstön määrä, arviolta 28 henkilötyövuotta eli noin 1 750 000 euroa toimintamenoista, on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvussa 35.01. Nämä henkilöstövoimavarat on otettu vastaavasti huomioon työ- ja elinkeinoministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonalojen henkilötyövuosien määrässä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vesitaloustehtävissä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä Suomen ympäristökeskukselle toiminnalliset tulostavoitteet ja myöntää niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Ministeriö asettaa seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2011 pääluokkaperusteluissa esitettyjen toimialan vaikuttavuustavoitteiden tukemiseksi:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

— Laaditaan ehdotukset vesistö- ja rannikkoalueiden merkittävistä tulvariskialueista sekä alueilta, joilla tarvitaan muuta vesistötulvariskien hallintaa palvelevaa suunnittelua.

— Edistetään vesienhoidon toimenpideohjelmiin sisältyviä vesitaloudellisia toimenpiteitä ottaen huomioon myös vesivarojen kestävä käytön ja riskienhallinnan tavoitteet.

— Tehdään hydrogeologisia lisäselvityksiä kymmenellä pohjavesialueella, joilla pohjavesialue rajataan aiempaa tarkemmin.

— Tuetaan 12 vesihuoltolaitoksen varmuusluokan parantamista (v. 2009 toteutuma 22 laitosta, v. 2008 toteutuma 26 laitosta).

— Tuetaan haja-asutusalueiden ja kylien vesihuoltoinvestointeja siten, että 3 000 taloutta saatetaan vesijohtoverkoston ja 5 500 taloutta viemäriverkoston piiriin (v. 2009 toteutuma 6 500 taloutta, v. 2008 toteutuma 5 400 taloutta).

Suomen ympäristökeskus

— Avustetaan ministeriötä ja ELY-keskuksia tulvariskien hallintaa palvelevan lainsäädännön toimeenpanossa sekä kehitetään vesitilannepalvelua yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa.

— Kehitetään pohjavesialueiden kartoitusta ja luokitusta sekä niistä viestintää yhteistyössä ELY-keskusten ja GTK:n kanssa.

— Tuetaan Suomen kansainvälisen vesistrategian toimeenpanoa yhteistyössä Suomen vesifoorumin kanssa.

— Kehitetään vesistöaluettaista säännöstelyä palvelevia malleja niille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille, jotka vastaavat valtion säännöstelylupien hoitamisesta.

— Tehdään valtakunnallinen selvitys vesihuoltoverkostojen vaurioista pohjavesialueilla ja arvioidaan niiden ympäristövaikutuksia.

20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 434 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon kehittämiseen, vesihuollon kehittämiseen, valtion kompensatio-, tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) Inarijärven säännöstelystä aiheutuviin toimenpiteisiin sekä valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön

3) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisesti vesistötoimenpiteistä sekä vesistörakenteiden peruskorjauksista ja velvoitetöistä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 154 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyvien kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Momentin määrärahoista rahoitettu valmistunut työ tai sen osa saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	1 800 000
Vesistöjen käytön ja hoidon kehittäminen	500 000
Vesihuollon kehittäminen	1 350 000
Valtion vesistörakenteiden käyttö ja kunnossapito	1 500 000
Valtion kompensatio-, tarkkailu- ym. velvoitteet	954 000
Inarijärven säännöstelystä aiheutuvat hoitotoimenpiteet	700 000

Valtiosopimuksiin perustuva raja-vesistöyhteistyö	160 000
Vesistötoimenpiteet, peruskorjaukset ja velvoitetöet	4 440 000
Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	30 000
Yhteensä	11 434 000

Momentin kokonaisen henkilötyövuosimäärä sisältää 135 henkilötyövuotta työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalan henkilöstöä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Inarin kalanviljelylaitoksen rakentaminen ja Uljuan maapadon perusparannuksen loppurahoituksen aikaistaminen	
— vuoden 2010 kertaluonteisen vähennyksen palautus	1 860
— vuoden 2011 kertaluonteinen vähennys	-2 000
Palkkausten tarkistukset	50
Yhteensä	-90

2011 talousarvio	11 434 000
2010 talousarvio	11 524 000
2009 tilinpäätös	17 231 000

(30.) Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korotus (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen määräraha siirrettäväksi momentille 30.50.31.

2010 talousarvio	450 000
2009 tilinpäätös	402 209

31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 158 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisesti vesihuoltotoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä toteutettavista vesihuoltohankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisesti vesistötoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä to-

teutettavista vesistöhankeista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten vesihuoltolaitteiden rakentamiseen ennen vuotta 2002 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 27 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Momentin määrärahasta rahoitettu valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Vesihuolto- ja vesistöhankeisiin tarkoitetusta määrärahasta vesistöhankeiden arvioitu valtion osuus on 3 966 000 euroa, vesihuoltohankeiden 2 192 000 euroa. Vesistötoimenpiteiden tukemisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (651/2001) mukaisten vesistöhankeiden kes-

keisenä tavoitteena on yhdyskuntien tulvasuojelun parantaminen. Vesihuoltohankeiden ensisijaisia tavoitteita ovat alueellisen yhteistyön parantaminen sekä vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa. Vesistö- ja vesihuoltohankeiden tuki voidaan myöntää avustuksena tai toteuttamalla hanke valtion työnä.

Määrärahasta on tarkoitettu 9 600 000 euroa avustuksina toimenpiteisiin, joilla edistetään vesihuollon parantamista erityisesti maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla ja varsinkin viemäriverkostojen laajentamisen tukemiseen haja-asutusalueilla, joille aiemmin on valtion tuella rakennettu runkojohto.

Momentilta maksettavan arvonlisäveron käyttöä seurataan ja tarvittaessa tehdään muutokset määrärahan mitoitukseen.

Vesihuolto- ja vesistöhankeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoiduista momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

	Kokonais- kustannus- arvio	Valtion osuus	Myönnetty aikaisemmin	Myönnetään
1. Vesihuolto- ja vesistöhankeet				
Keskeneräiset hankkeet yhteensä	14 400	6 264	450	4 530
Pienehköt vesihuolto- ja vesistöhankeet				1 628
Yhteensä				6 158
2. Vesihuoltotoimenpiteiden avustaminen				9 600
3. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki				400
Yhteensä				16 158

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 400 000 euroa vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuen siirtona momentilta 30.50.(30). Vuoden 2009 lopussa korkotukilainakanta oli 13 905 072 euroa. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan korkohyvitysmenoja 250 000 euroa vuonna 2012 ja sen jälkeen yhteensä 400 000.

Viitaten Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 10 §:n 1 momenttiin Kainuun maakunnan hallintokokeilualueella päätösosan toimenpi-

teisiin tukea myönnetään momentin 32.50.63 määrärahasta.

2011 talousarvio	16 158 000
2010 talousarvio	19 158 000
2009 tilinpäätös	22 258 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määräytyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristölupavirastojen ja tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtioiden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten sekä päätösmaksujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjoissa.

Selvitysosa: Valtio voi joutua vesilain mukaisten päätösten, ennen päätöksiä vahingonkäräjien kanssa tehtyjen sopimusten tai valtioiden välisten sopimusten perusteella maksamaan korvauksia hankkeiden varsinaisen lupakäsittelyn jälkeen. Myös mahdolliset vesistöjen poikkeusjuoksutukset saattavat vesilain nojalla aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

2011 talousarvio	420 000
2010 talousarvio	420 000
2009 tilinpäätös	9 234

48. *Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjoissa.

2011 talousarvio	841 000
2010 talousarvio	841 000
2009 tilinpäätös	841 000

60. Metsätalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Maailmantalouden taantuma supisti voimakkaasti metsäteollisuuden tuotantoa, mikä heijastui myös kotimaan hakkuisiin. Vuonna 2009 hakkuumäärä pieneni edellisvuodesta noin 10 milj. kuutiometrillä. Viimeksi hakkuumäärät ovat jääneet näin alhaiselle tasolle lamavuonna 1992. Talouskehitys metsäteollisuuden vientimarkkinoilla on kuitenkin kääntynyt parempaan suuntaan ja teollisuuden puuntarpeen odotetaan lisääntyvän. Venäjän asettamista puun vientitullikorotuksista johtuen puun kysyntä tulee kohdistumaan entistä enemmän kotimaisiin puuvaroihin. Puun tuonti jäi vuonna 2009 alle puoleen edellisvuoden tuontimäärästä, eikä tilannetta muuttanut Venäjän loppuvuonna 2008 tekemä tullikorotusten lykkäyspäätös.

Hakkuumäärien ja puun hintojen laskun myötä kaikkien metsäomistajien yhteenlasketut bruttokantorahatulot putosivat vuonna 2009 1,2 mrd. euroon, missä vähennystä noin kolmannes. Yhtä matalat tulot olivat viimeksi 1990-luvun alun lamassa. Myös yksityismetsien kannattavuutta kuvaava hehtaarikohtainen liiketulos putosi vuonna 2009 lähes kolmanneksen edellisvuodesta. Hakkuiden lisääntyminen kasvattaa metsäomistajien kantorahatuloja ja parantaa metsätalouden kannattavuutta.

Positiivinen piirre puumarkkinoilla on ollut metsäenergian käytön kasvu. Metsähakkeen käyttö oli vuonna 2009 yhteensä 6,1 milj. kuutiometriä, missä vuotuinen kasvu on lähes kolmannes. Eniten lisääntyi järeän runkopuun ja nuorista metsistä korjatun pienpuun käyttö metsähakkeen raaka-aineena. Metsähakkeesta noin 1 milj. kuutiometriä perustui järeään tuontipuuhun. Päätehakkuiden pieneneminen vähensi niiltä korjatun hakkuutähteen määrää. Metsähakkeen käytön kasvun

odotetaan jatkuvan vahvana, koska tulevina vuosina otetaan käyttöön useita metsähaketta polttoaineenaan käyttäviä voimalaitoksia.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Kansallinen metsäohjelma 2015:ssä on esitetty toimenpiteet, joilla turvataan kestävästi kotimaisen puun riittävyys kaikkiin käyttötarkoituksiin. Toimintaympäristön muutosten vuoksi maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt ohjelman päivitystyön. Siinä arvioidaan tarvetta muuttaa ohjelman painotuksia, ohjelman toimenpiteiden vaikuttavuutta ja riittävyyttä suhteessa tavoitteisiin ja ohjelman muutostarpeisiin sekä ohjelman toimeenpanon kehittämistarpeita. Päivitetty ohjelma on tarkoitettu hyväksyä vuonna 2010.

Maa- ja metsätalousministeriön asettama kehittämishanke metsätilakoon ja rakenteen parantamiseksi päättyy vuonna 2011. Hanke tuottaa konkreettisia toimenpide-esityksiä yksityismetsätalouden tilakoon kasvattamiseksi ja sukupolvenvaihdosten edistämiseksi. Tilakkoa suurentamalla ja tilojen rakennetta kehittämällä parannetaan metsätalouden kannattavuutta ja kestävän metsätalouden harjoittamisen edellytyksiä.

Valtion tuki yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden edistämiseen lisääntyy. Metsänhoidon ja perusparannuksen työmääriä lisäämällä turvataan metsien hyvä kasvukunto ja metsien tuottamat ilmastohyödyt.

Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiittinen ministeriryhmä linjasi 20.4.2010 uusiutuvan energian lisäystavoitteet. Niiden mukaan metsähakkeen käyttö nostetaan 13,5 milj. kuutiometriin vuoteen 2020 mennessä. Maa- ja metsätalousministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön tavoitteena on valmistella vuoden 2010 aikana säädökset tukijärjestelmästä, jolla edistetään puun käyttöä energialähteenä.

Määrärahojen lisääntyessä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008—2016 (METSO) toteutusta tehostetaan yhteistyössä ympäristöviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Metsätalouden edistämisorganisaatioiden uudistus etenee niin, että 13 metsäkeskuksesta ja osasta Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiota on tarkoitettu muodostaa yksi valtakunnallinen metsäkeskus. Uudistuksella vastataan mm. kilpailullisuuden lisäämiseen metsäpalvelumarkkinoilla. Lainsäädäntö pyritään valmistelevaan niin, että uusi metsätalouden edistämisorganisaatio olisi toiminnassa vuoden 2012 alusta lukien.

Metsähallituksen uudistaminen on tarkoitettu saadaan päätökseen vuonna 2012.

01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 816 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä hoitoa ja käyttöä. Metla tuottaa, hankkii ja välittää korkeatasoista tieteellistä tietoa metsäluonnosta, metsien eri käyttömuodoista, metsävaroista ja niiden hyödyntämisestä sekä turvaamisesta yhteiskunnal-

lisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi. Metla tekee soveltavaa tutkimusta, sitä tukevaa perustutkimusta, kehittää metsäalan tutkimusyhteistyötä, edistää tutkimustulosten hyväksikäyttöä, huolehtii sille kuuluvista viranomaistehtävistä ja osallistuu strategisten huippuosaamisen keskittymien toimintaan. Strategiassa organisatiorakenne ja toimintakulttuuri tukevat asiakaspalvelua ja yhteistyötä ja resurssit keskittään aiempaa enemmän tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä tiedon ja teknologian siirtoon.

Metla tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön toimialan

vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

— tuottamalla tietoa ja osaamista metsiin perustuvan biotalouden edistämiseksi

— tuottamalla tietoa ja osaamista metsätalouden kannattavuuden parantamiseksi

— tuottamalla tietoa ja osaamista puuperäisen energian ja puun käytön, erityisesti puurakentamisen lisäämiseksi sekä

— toteuttamalla Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa 2008—

2016 (METSO) sille asetettuja toimia ja osallistumalla Kansallinen metsäohjelma 2015 (KMO) toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Metlalle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Vuosien 2009—2011 bruttotoimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakaantuvan seuraavasti (milj. euroa)

Prosessi ²⁾	Bruttomenot			Htv ¹⁾			Tulot		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011	2009	2010	2011
	TP	TA	TAE	TP	TA	TAE	TP	TA	TAE
Tutkimus- ja kehittämisspalvelut sekä tiedon ja teknologian siirto	27,7	25,1	22,4	448	444	381	5,5	3,2	3,4
Asiakasrahoitteiset tutkimuspalvelut	0,8	1,2	1,2	18	20	20 ³⁾	1,6	1,8	1,8
Viranomaispalvelut	5,2	5,5	5,5	94	94	94			
Strateginen johtaminen	3,6	3,2	3,2	38	31	31			
Tutkimuksen tukitoiminnot	1,3	1,3	1,3	20	20	20			
Sisäiset palvelut	12,9	12,4	12,8	123	100	100	0,8	0,5	0,4
Yhteensä	51,5	48,7	46,4	741	709	646	7,9	5,5	5,6

¹⁾ Sisältää 10 htv:tä METSO-ohjelman toteutukseen.

²⁾ Vuodet 2009—2010 on muutettu uuden prosessiorganisaation mukaisiksi.

³⁾ Ei sisällä Rovaniemen yhteistoimintalaboratorioon siirtyvää htv:tä.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden parantamiseksi sekä hallinnonalan ja elinkeinon tietotarpeiden tukemiseksi Metlan tutkimus- ja kehitystoimintaa sekä tiedon ja teknologian siirtoa suunnataan tukemaan elinkeinotoiminnan kehittämistä ja metsäpolitiikan valmistelua. Metla osallistuu metsäklusterin sekä energia- ja ympäristöklusterin tutkimusstrategian toteuttamiseen strategisten huippuosaamisen keskittymien - Metsäklusteri Oy ja CLEEN Oy - kautta. Tutkimustiedon tuotteistamista ja markkinointia tehostetaan sekä toteutetaan Metlan tutkimustoiminnan kansainvälinen arviointi. Jatketaan yhteistyötä Luonnonvarat- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä (LYNET) maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen sektoritutkimuslaitosten kanssa. Metlan laboratoriotoi-

mintojen kehittämistä jatketaan toimintojen rationalisoimiseksi ja kustannustehokkuuden parantamiseksi.

Toteutetaan vuodelle 2011 sovittuja tuottavuusohjelman toimia. Valmistellaan Metsän tutkimuslaitoksen kiinteistöjen siirto Senaatti-kiinteistöille vuoden 2012 alusta.

Maksullisen toiminnan tulostavoitteeksi asetetaan vuodelle 2011 noin 1,8 milj. euroa siten, että toiminta kattaa siitä aiheutuvat kustannukset.

Tuotokset ja laadunhallinta

Vahvistetaan osaamista strategisilla painopistealueilla ja kohdennetaan tutkimustoimintaa asiakastarpeiden mukaisesti. Sisäiset prosessit tehostuvat ja tuottavuus paranee ottamalla käyttöön uusia sähköisiä toimintoja ja uudistamalla mm. tietojärjestelmiä.

Henkiset voimavarat

Osaamista kehitetään alueyksikköjen osaamisprofiilien sekä strategisen henkilöstösuunnitelman perusteella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä tuottavuusohjelman mukai-

sesti 73 henkilötyövuotta vastaava vähennys (Metlassa työuraansa eläkeikänsä jälkeen jatkavien määräksi arvioidaan 10 henkilötyövuotta).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	51 523	48 651	46 376
Bruttotulot	7 857	5 460	5 560
Nettomenot	43 666	43 191	40 816
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 735		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 669		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	3 486	2 800	2 500
— EU:lta saatava rahoitus	825	800	900
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 996	1 700	2 000
Tuotot yhteensä	7 307	5 300	5 400
Hankkeiden kokonaiskustannukset	11 621	10 600	10 800
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-4 314	-5 300	-5 400
Omarahoitusosuus, %	37	50	50

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 100 000 euroa bruttomenoissa ja bruttotuloissa tulorahoitteisen toiminnan laajenemisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	63
Tuottavuustoimet (-73 + 10 = -63 htv)	-1 507
Rakennemuutoksen tukeminen (kertamenon poisto)	-500
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-500

Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	169
Vuodelle 2010 myönnetyn kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-2 375

2011 talousarvio	40 816 000
2010 III lisätalousarvio	264 000
2010 talousarvio	43 191 000
2009 tilinpäätös	42 600 000

41. Metsäpuuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 621 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja nuoruusvaiheen hoitoa varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitus perustuu metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelmaan. Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen ja nuoruusvaiheen hoitoon myönnettävien valtionavustusten tavoitteena on varmistaa, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi alkuperältään kasvupaikan olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa.

2011 talousarvio	621 000
2010 talousarvio	699 000
2009 tilinpäätös	1 063 000

42. Valtionapu metsätalouden edistämisen ja valvontaorganisaatioille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 48 505 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämisskeskus Tapiolle metsäkeskuksista ja metsätalouden kehittämisskeskuksesta annetun lain (1474/1995) perusteella aiheutuviin menoihin

2) muuna julkisena rahoitusosuutena EU-hankkeissa.

Metsäkeskusten osuus määrärahasta määräytyy metsäkeskuskohtaisesti alueellista työmäärää sekä toiminnan laajuutta kuvaavien tekijöiden perusteella, joita ovat muun muassa metsäkeskuksen toiminta-alueen metsämaan pinta-ala, hakkuumäärä ja metsälöiden lukumäärä, viranomaistoiminnan ilmoitusten ja päätösten määrä, alueellisen metsävaratiedon keruun pinta-ala ja tiedon kattavuus sekä neuvottujen metsänomistajien määrä. Metsätalouden kehittämisskeskus Tapion osuus määrärahasta määräytyy metsäkeskuksille toteutettavan kehittämissohjelman sekä maa- ja metsätalousministeriölle tuotettavien palvelujen laajuuden perusteella.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 euroa metsäkeskusten sähköisen asioinnin ke-

hittämishankkeen rahoitukseen ja 1 489 000 euroa tuottavuusohjelman perusteella sekä lisäyksenä 1 000 000 euroa KMO:n ja METSON toteuttamiseen ja 465 000 euroa vuonna 2010 hyväksytyyn työehtosopimuksen johdosta.

Metsäkeskukset ja Metsätalouden kehittämisskeskus Tapio hoitavat metsien kestävä hoitoa ja käyttöä, niiden monimuotoisuuden säilyttämistä sekä metsätalouden muuta edistämistä koskevia tehtäviä. Metsäkeskusten toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 metsälöä, joiden yhteispinta-ala on 12,1 milj. hehtaaria (noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Metsäkeskukset valvovat metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitavat muut niille säädetyt viranomaistehtävät. Metsäkeskusten viranomaistehtäviä ovat muun muassa kestävä metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa (1094/1996) säädetyt rahoituspäätökset (noin 50 000 vuodessa, hankkeista vähintään 4,5 % tarkastetaan myös maastossa), metsälain (1093/1996) valvontaan liittyvät metsänkäyttöilmoitusten tarkastukset (noin 100 000 vuodessa, joista vähintään 3 % tarkastetaan myös maastossa) sekä riistavahinkolain (105/2009) nojalla korvattavien hirvieläinvahinkojen maastoarviointi metsätalouden osalta.

Valtion tuottavuusohjelman toteuttamiseksi metsäkeskukset ja kehittämisskeskus uudistavat organisaationsa ja tehostavat toimintaansa muun muassa sähköistä asiointia kehittämällä. Tavoitteena on, että työn tuottavuuden paraneminen vähentää henkilöstötarvetta 39 henkilötyövuotta vuonna 2011. Määrärahasta käytetään vähintään 1 milj. euroa tuottavuusohjelman mukaiseen palveluiden hankintaan.

Metsätaloudelle pääluokan selvitysosassa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti *metsäkeskusten* valtionavulla rahoitettavalle toiminnalle (valtionavustustoiminta) seuraavat tavoitteet:

Metsäkeskusten tulostavoitteet

	2009 toteutuma	2010 tulostavoite	2011 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet			
Metsälain valvontakustannukset metsänkäyttöilmoitusta kohden, €	63	alle 65	alle 65
Rahoituslain valvontakustannukset rahoituspäätöstä kohden, €	107	alle 110	alle 110
Alueellisen metsävaratiedon ylläpitokustannukset, €/ha	18	alle 18	alle 18
2. Suoritettavatavoitteet			
Alueellisen metsävaratiedon keruutavoite, ha	936 000	950 000	910 000
Henkilökohtaisen neuvonnan määrä, henkilöä	36 000	42 000	38 000
3. Laadutavoitteet			
Hyvän metsänhoidon suositusten mukaisten taimikoiden osuus perustetuista taimikoista, %	73	85	85
Nuoren metsän hoidossa metsänhoidollisesti hyvien hankkeiden osuus pinta-alasta, %	90	vähintään 90	vähintään 90
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	alle 4	enintään 4	enintään 4
Tilakohtaisten metsäsuunnitelmien peittotavoite, % metsien pinta-alasta	42	46	45

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionavustustoiminnan tavoitteena on tuottaa metsäkeskuksille sellaisia metsätaloudellisia kehittämis- ja asiantuntijapalveluja, jotka tukevat metsälainsäädännön, kansallisen metsäohjelman ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman tavoitteiden saavuttamista sekä metsäkeskusten toiminnan yhtenäistämistä ja tehostamista. Lisäksi Tapio tuottaa palveluita maa- ja metsätalousministeriölle.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti *Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion* valtionavustustoiminnalle seuraavat tavoitteet:

1) Tapio toteuttaa metsäkeskusten kehittämisohjelmaa, jossa on seuraavat strategiset painotukset:

— metsäkeskusten yhteisen toimintajärjestelmän koordinointi

— metsäkeskusten ja Tapion hallinnon ja tukipalveluiden kehittäminen ottaen huomioon aluehallinnon uudistamisen

— alueellisen metsävaratiedon tuottaminen ja sen keruujärjestelmän uudistaminen sekä

— sähköisen asioinnin kehittäminen.

2) Tapio laatii metsäkeskusten kehittämisohjelman seuraavalle vuodelle yhdessä sovitun prosessin mukaisesti.

3) Tapio tuottaa maa- ja metsätalousministeriölle seuraavia palveluita:

— työryhmä- ja asiantuntijapalvelut (mm. METSO, KMO)

— tutkimuksen käytäntöönviennin tehostaminen

— kielilain soveltamiseen liittyvät palvelut sekä

— tilastot.

Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionavusteisen toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötyövuosien (htv) arvioitu jakautuminen tulosalueille

	2010		2011	
	kustannukset	htv	kustannukset	htv
Valvonta- ja tarkastustoiminta	16,1	226	16,1	218
Alueellinen metsävaratieto	18,7	262	18,5	252
Neuvonta, koulutus ja tiedotus	10,4	134	10,0	120
Muu toiminta	8,3	118	8,2	111
Yhteensä	53,5	740	52,8	701

2011 talousarvio	48 505 000
2010 III lisätalousarvio	210 000
2010 talousarvio	49 029 000
2009 tilinpäätös	47 668 000

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen

2) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien äkillisten metsätuhojen kartoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) metsälaiissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Selvitysoasa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän metsälaiissa tarkoitetuista uhkasakkolain mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien menojen maksamiseen 30 000 euroa ja muiden menojen maksamiseen 20 000 euroa.

2011 talousarvio	50 000
2010 talousarvio	50 000
2009 tilinpäätös	2 571

44. Tuki puuntuotannon kestävyysden turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 72 780 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) ja kestävä metsätalouden rahoituslain (544/2007) mukaisen tuen maksamiseen puuntuotantoa ja energiapuun käyttöä edistäviin toimenpiteisiin

2) kokeilu- ja selvitystoiminnan valtionapuihin ja kulutusmenoihin.

Valtuus

Vuonna 2011 saa tehdä edellä mainitun lain mukaisia tukipäätöksiä enintään 74 410 000 eurolla.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on huomioitu Kansallinen metsäohjelma 2015:ssä ja pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa asetettujen metsänhoito- ja perusparannustyötavoitteiden sekä puuperäisen energian lisäämistavoitteet. Tarkoituksena on, että kestävä metsätalouden rahoituslaki (544/2007) saatetaan voimaan vuoden 2011 aikana.

Yksityismetsien puuntuotannon kestävyysden turvaamiseksi rahoitettaviin töihin esitetään otettavaksi valtion tukea (30.60.44) ja lainaa (30.60.83) yhteensä 72,830 milj. euroa. Lisäksi käytettävissä on 0,1 milj. euroa aiemmilta vuosilta siirtyneitä lainavaroja. Nuoren metsän hoitotyöt ovat edelleen merkittävin rahoituskohde. Energiapuun korjuuseen arvioidaan käytettävän määrärahasta noin 11,0 milj. euroa ja energiapuun haketukseen 2 milj. euroa.

Valtion rahoituksen puuntuotannon kestävyysden turvaamistöihin (momentit 30.60.44 ja 30.60.83) arvioitu jakautuminen työlajeittain

Työlajiryhmät	2010	2010	2011	2011
	Arvio käytöstä milj. €	Arvio työvoimasta htv	Käytettävissä olevat varat milj. €	
Nuoren metsän hoito ja energiapuun	33,9	2 350	34,0	2 460
Metsänuudistaminen ja muut metsänhoidolliset työt	12,0	350	12,0	350
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus	10,5	300	10,9	300
Suunnittelu, toteutus selvitykset, kehittäminen yms.	16,0	300	16,0	300
Yhteensä	72,4¹⁾	3 300	72,9¹⁾	3 410

¹⁾ Sisältää 0,1 milj. euroa aikaisemmilta vuosilta siirtyneitä lainavaroja.

Myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	23,50	11,92	4,77	2,27	1,00	43,46
Vuoden 2011 sitoumukset	47,28	14,00	7,00	4,00	2,13	74,41
Yhteensä	70,78	25,92	11,77	6,27	3,13	117,87

2011 talousarvio	72 780 000
2010 talousarvio	72 280 000
2009 tilinpäätös	79 470 229

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 325 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) ja kestävän metsätalouden rahoituslain (544/2007) mukaisen tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseen

2) valtakunnallisista metsien luonnonhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden ylläpitämistä tukevista ja maa- ja metsätalousministeriön erikseen määrittelemistä hankkeista ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen ja enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta määräaikaisiin tehtäviin aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjoissa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 euroa Etelä-Suomen monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) ja Kansallinen metsäohjelma 2015:n toteuttamisen johdosta. Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan Kainuun maakunnan hallintokokeilualueella kestävän metsätalouden rahoituslain 16 §:n mukaiseen tukeen myönnetään rahoitus momentilta 32.50.63.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Ympäristötuki		7 500 000
Metsäluonnon hoitohankkeet		3 325 000
Valtakunnalliset hankkeet		500 000
Yhteensä		11 325 000

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella 7 600 hehtaarin alueella (vuoden 2010 tavoite 8 000—10 000 hehtaaria).

2011 talousarvio	11 325 000
2010 talousarvio	10 325 000
2009 tilinpäätös	7 965 000

(46.) Valtionapu Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen toiminnan vakauttamiseksi (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio	1 787 000
------------------	-----------

50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja säätiöille sekä osakeyhtiölle.

Käyttösuunnitelma	€
Föreningen för Skogskultur rf	50 000
Työtehoseura ry	471 000
Mustilan Kotikunnas -säätiö	51 000
Suomen Metsäyhdistys ry	434 000
Puinfo Oy	100 000
Yhteensä	1 106 000

Selvitysosa: Puinfo Oy:lle myönnettävällä rahoituksella edistetään puun käyttöä ja puurakentamista ja se käytetään Teknilliseltä korkeakoululta ja Oulun yliopistolta hankittavista suoritteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2011 talousarvio	1 106 000
2010 talousarvio	1 106 000
2009 tilinpäätös	1 746 000

83. *Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisten lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan tarpeeksi arvioidaan 150 000 euroa. Kun tähän arvioidaan olevan käytettävissä 100 000 euroa vuodelle 2011 siirtyvää määrärahaa, momentin määräraharave on 50 000 euroa.

2011 talousarvio	50 000
2010 talousarvio	50 000
2009 tilinpäätös	100 000

63. Metsähallitus

1. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa voidaan alentaa 6,1 milj. eurolla, johon sisältyy lisäyksiä 0,7 milj. eurolla ja vähennyksiä 6,8 milj. eurolla kun liiketoiminnan omaisuutta siirretään julkisten hallintotehtävien taseeseen. Muutoksen jälkeen peruspääoma on 2 549,1 milj. euroa.

2. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet kuten luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön sekä porotalouden ja saamelaiskulttuurin vaatimukset.

Metsähallituksen liiketoimintojen toiminta saatetaan kannattavaksi tai kannattamattomasta toiminnasta luovutaan.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2011 enintään 0,2 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2011 enintään 30 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2011 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina vuosina enintään 34 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 69 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan takausvaltuudet

Metsähallitus saa myöntää takauksia samaan liikelaitoskonserniin kuuluvien osakeyhtiömuotoisten tytäryritysten lainojen vakuudeksi enintään 15 milj. euron arvosta.

6. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa toimintaansa varten tarvittavia vakuuksia ulkopuolisille enintään 0,5 milj. euron arvosta.

*Selvitysosa:**Liiketoiminta*

Peruspääoma kasvaa 0,7 milj. eurolla hallinnansiirtojen, valtionperintöjen ja muiden vastaavien muutosten takia ja vähenee 6,8 milj. eurolla kun liiketoiminnan omaisuutta siirretään julkisten hallintotehtävien taseeseen maankäytön muutosten nettovaikutuksena.

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana ovat metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö. Liiketoimintaa harjoitetaan metsähallituslaissa säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden (luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön, porotalouden, saamelaiskulttuurin ja työllisyyden edistäminen) asettamissa puitteissa. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisesta aiheutuu vuonna 2011 noin 43—48 milj. euron laskennallinen kulurasite Metsähallituksen liiketoiminnalle. Metsätaloutta on rajoitettu 632 000 tuottovaateen alaisella metsämaahehtaarilla. Velvoitteiden huomioon ottamisen tasosta päätetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä Metsähallituksen liiketoiminnan tavoitteista vuodelle 2011.

Otaen huomioon eduskunnan hyväksymät vuoden 2011 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2011 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 88,2 milj. euroa ja liiketoimintakonsernille 89,3 milj. euroa. Alustavana tavoitteena on, että vuoden 2011 voitosta tuloutetaan vuonna 2012 valtiolle 83,8 milj. euroa. Tavoite vastaa 3,6 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Vuotuisesta voitosta verojen jälkeen tuloutetaan valtiolle 95 %.

Metsähallituksen hallituksen asettama alustava liiketoiminnan liikevaihtotavoite on 300,1 milj. euroa ja liiketoimintakonsernin 343,3 milj. euroa.

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 30,0 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat kiinteistörakenteen parantamiseen liittyvät maa- ja vesialuehankinnat sekä tie-, maa- ja vesirakennushankkeet. Puolustusvoimien tarpeisiin on tarkoitus hankkia alueita noin 3,4 milj. eurolla.

Metsähallituksen rooli tuulivoimatuotannossa on Metsähallituksen hallinnassa olevien valtion omistamien alueiden varaaminen ja jalostaminen tuulivoimatoimintaan sopiviksi, aktiivinen hankkekehitys ja alueiden vuokraus kilpailutukseen perustuen. Metsähallitus ei hanki osakkuuksia tuulivoimatuotantoa harjoittavista yhtiöistä.

Alustavan suunnitelman mukaan Metsähallitus antaa takauksen tytäryhtiöidensä 15 milj. euron lainojen vakuudeksi. Metsähallitus voi joutua liiketoiminnassaan antamaan vakuuksia ulkopuolisille, esimerkiksi pankkitakauksia kunnille erilaisten velvoitteiden kattamiseksi.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma		2010 ennakoitu		2011 arvio	
	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni
Liikevaihto, milj. €	252,7	289,8	325,6	360,8	300,1	343,3
— muutos, %			29	25	-7,8	-4,9
Käyttökate, %	29	24	34	32	33	30
Liikevoitto/tappio, milj. €	67,6	61,9	109,1	110,7	96,9	99,3
Tilikauden tulos, milj. €	59,7	57,7	100,0	101,0	88,2	89,3
— liikevaihdosta, %	24	20	31	28	29	26
— peruspääomasta, %	2,3	2,3	3,9	4,0	3,5	3,5
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹⁾	71,0		85,9		95,0	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	2,5	2,3	4,1	4,1	3,6	3,6
Investoinnit liikevaihdosta, %	6	5	9	9	10	9

Omavaraisuusaste, %	99	98	99	98	98	97
Taseen loppusumma, milj. €	2 695	2 711	2 719	2 732	2 728	2 738
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	1 228	1 406	1 210	1 388	1 200	1 378

¹⁾ Tuloutus edelliseltä vuodelta, kuluvan vuoden tuloutustavoite sekä talousarvioesityksen mukainen tuloutustavoite.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 esitys
Liikelaitoksen tuloutus tulomomenteille			
12.28.99 Takausmaksut	-	-	-
13.05.01 Voiton tuloutus	71,000	85,884	95,000
Yhteensä	71,000	85,884	95,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.63.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	6,502	6,213	4,663
MMM:n hallinnonala yhteensä	6,502	6,213	4,663
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	24,825	26,291	23,367
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot ¹⁾	3,500	-	-
YM:n hallinnonala yhteensä	28,325	26,291	23,367
Yhteensä (MMM ja YM)	34,827	32,504	28,030

¹⁾ Metsähallituksen osuus.

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 6 §:n mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelu- ja toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus esitetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.63.50 ja ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan, myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.63.50)	7 623	7 423	4 663
Ympäristöministeriö (35.10.52)	25 969	26 291	23 367
Ympäristöministeriö (35.10.63)	4 859	300	-
Muiden ministeriöiden rahoitus	2 607	2 600	2 600
Muu rahoitus valtion talousarviosta	508	800	1 000
Euroopan unionin rahoitus	1 226	2 500	2 700
Tulorahoituksella maksetut menot	7 693	7 000	7 300
Muu rahoitus	896	700	900
Yhteensä	51 381	47 614	42 530

Menot

Palkkausmenot	21 570	21 250	20 204
Muut kulutusmenot	24 546	24 564	21 326
Maa-aluehankinnat	4 302	300	-
Muut investoinnit	963	1 500	1 000
Yhteensä	51 381	47 614	42 530

¹⁾ Rahoituseriin 2009 ja 2010 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	7 898	7 000	7 300
Muut tuotot	1 947	3 000	3 600
Tuotot yhteensä	9 845	10 000	10 900
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	21 827	21 250	20 204
Muut kulut	27 818	26 364	22 326
Kulut yhteensä	49 645	47 614	42 530
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	36 851	37 614	31 630
Yli-/alijäämä	-2 949	-	-
Henkilöstömäärä (htv)	513	506	490
— josta virkamiehiä (htv)	60	62	60

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 663 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Metsähallitusta koskevan lain 6 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä 1) kohdassa mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät ne julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta seuraavat alustavat tulostavoitteet:

- asiakastyytyväisyys säilyy hyvänä
- tarjotaan mahdollisimman laajalti kansalaisille metsästy- ja kalastusmahdollisuuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla ja
- parannetaan luontomatkailun ja virkistyskäytön kannalta tärkeiden retkeilyyn ja virkistykseen tarkoitettujen alueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä.

Näistä Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 4 750 000 euroa.

Määrälliset ja laadulliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 esitys
Luonnon virkistyskäyttö			
Valtion retkeilyalueiden käynnit	343 000	350 000	335 000
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit (kpl)	866 000	860 000	830 000
Eräasiat			
Suurpedot.fi-verkkopalvelun käynnit	207 124	280 000	280 000
Metsästysluvut (kpl)	31 909	36 000	38 000
Kalastusluvut (kpl)	77 522	90 000	90 000
Metsästys- ja kalastusalueiden vuokrasopimusten määrä	2 269	3 500	3 500
Lupametsästäjien asiakastytyvyisyys (asteikko 1—5)	3,5	3,6	3,6

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Luonnon virkistyskäyttö	3 173 000
Eräasiat	1 200 000
Muut tehtävät	290 000
Yhteensä	4 663 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 360 000 euron siirto momentille 30.40.52 saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvina menoina.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 30.40.52	-360
Palkkausten tarkistukset	38
Tuottavuustoimet	-98
Tasomuutos	-1 130
Yhteensä	-1 550

2011 talousarvio	4 663 000
2010 III lisätalousarvio	21 000
2010 talousarvio	6 213 000
2009 tilinpäätös	6 502 000

70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastrukturi

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen ja Geodeettisen laitoksen toiminnasta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Ajantasaisten kiinteistö- ja maastotietojen merkitys yhteiskunnan toiminnoissa kasvaa, jonka seurauksena kansallisen kiinteistötietojärjestelmän luotettavuudelle ja toimivuudelle sekä ajantasaisten yleisten maastotietojen saatavuudelle kohdistuu lisääntyviä vaatimuksia. Vuonna 2011 aloitetaan koko maan kattavan, teknisesti yhtenäisen ja laadultaan hallitun maastotietokannan tekninen uudistaminen siten, että maastotietojen käytettävyys ja käyttö yhteiskunnan eri toiminnoissa lisääntyy, tietoaineistojen harmonisointi etenee ja muu paikkatietoyhteistyö eri toimijoiden kanssa syvenee. Maanmittauslaitoksen vastuulle siirtyneiden kiinteistöjen kirjaamistehtävien asianmukainen hoito varmennetaan ja samalla jatketaan lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin, sähköisen kirjaamisjärjestelmän ja kiinteistötietojärjestelmän kehittämistyötä. Paikkatietojen käytön tehostamiseen tähtäävän INSPIRE-direktiivin kansallinen toteuttaminen jatkuu. Direktiivin toimeenpanoon liittyen Maanmittauslaitos huolehtii paikkatietoinfrastruktuurin kehittämisen tukipalveluiden järjestämisestä ja kehittää omien maastotietojen, kiinteistötietojen ja ilmakuvien hallintaa sekä niistä annettavia tietopalveluja. Geodeettinen laitos osallistuu INSPIRE-direktiivin toimeenpanon edellyttämien palvelujen kehittämiseen sekä kansallisella että Euroopan yhteisön

tasolla. Tarkemman valtakunnallisen korkeusmallin tuottamista jatketaan laserkeilaustekniikalla ottaen huomioon muun muassa tulvariskikartoituksen alueellisia tarpeita.

Maatilatalouden tilusrakenteen ja kilpailukyvyn parantamiseksi tilusjärjestelyjä tuetaan. Tilusjärjestelyjen kysyntä ja alueellinen yhteistyö pysyvät edelleen korkealla tasolla.

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 906 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös laitoksen toimintaan liittyvien jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen tehtävänä on maanmittaustoimitukset, kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat, kiinteistörekisterin ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin pitäminen sekä kiinteistötietojärjestelmän hallinnosta ja kehittämisestä huolehtiminen, maastotietoja koskevien tietokantojen ylläpito, ilmakuva- ja paikkatietojen yhteiskäytöstä huolehtiminen. Lisäksi Maanmittauslaitos tuottaa edellä mainittuihin tehtäviin liittyviä muita palveluja.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteisissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden toteuttamista seuraavasti:

— Laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuutta, laatua ja ajantasaisuutta parannetaan.

— Aineistot tuotetaan yhteensopiviksi ja saatetaan mahdollisimman laajaan käyttöön.

— Kiinteistötietojärjestelmän kiinteistörekisteri ja siihen kuuluva kiinteistörekisterikartta sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri ovat jatkuvasti ajan tasalla.

— Maastotiedoista ajantasaistetaan vuosittain tiedot, muut kohteet alueen muutosnopeudesta riippuen 5—10 vuoden välein.

— Huolehditaan kiinteistö- ja maastotietojen valtakunnallisen tietopalvelun jatkuvasta toimivuudesta.

— Jatketaan paikkatietojen yhteiskäytön ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistä INSPIRE-direktiivin soveltamisen mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Maanmittauslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 tavoite
Vaikuttavuus			
Maastotietokannan ajantasaisuusindeksi	91	93	95
A-laadun kiinteistörekisterikartan kattavuus			
— Haja-asutusalueen rajapyykkien määrällä painotetusta alasta, %	95	97	100
Kiinteistörekisterin perusparannuksen kattavuusindeksi (1.1.2003 = 0), %	59,1	67,8	71,5

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus, yksikkökustannukset			
— lohkomistoimitukset, euroa/lohkokiinteistö	854	800	800
— maastotietokannan ajantasaistus, euroa/km ²	149	174	161
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritteiden määrä			
— toimitustuotanto, toimituksia, kpl	20 306	21 500	21 100
— tilusjärjestelyt, kpl	7	6	7
— kirjaamisasiat, kpl		236 000	300 000

30.70

451

— maastotietotuotanto yhteensä, km ²	40 090	40 000	40 000
Laadunhallinta			
Organisaation palvelukyky			
— lohkomisten kesto aika, kk	7,7	6,0	6,0
— maastotiedon keruun täydellisyys, %	97	96	96
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilöstömäärä, henkilötyövuosia, yhteensä	1 783	1 976	1 905

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	115 305	126 106	126 255
Bruttotulot	61 878	70 435	72 349
Nettomenot	53 427	55 671	53 906
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 448		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	17 728		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	55 327	64 643	67 299
— muut tuotot	180		
Tuotot yhteensä	55 507	64 643	67 299
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	35 998	43 347	44 231
— osuus yhteiskustannuksista	19 842	22 330	23 289
Kustannukset yhteensä	55 840	65 677	67 520
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-333	-1 034	-221
Kustannusvastaavuus, %	99	98	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	5 559	5 181	5 013
Tuotot yhteensä	5 559	5 181	5 013
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 496	2 350	2 310
— osuus yhteiskustannuksista	2 781	2 597	2 470
Kustannukset yhteensä	5 277	4 947	4 780
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	282	234	233
Kustannusvastaavuus, %	105	105	105

Sähköinen kiinteistöjen vaihdanta ja kirjaus (KIRVA) -hankkeelle on vuosina 2008—2010 myönnetty yhteensä 8 500 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista. Vuodelle 2011 hankkeelle myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	546
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	197
Vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto (KIRVA)	-4 000
Siirto momentilta 28.70.20 (KIRVA - sähköinen kiinteistöjen vaihdanta ja kirjaus)	1 000
Tuottavuustoimet (-71 htv)	-940
Tuottavuustoimien htv-vähennyksen aiheuttama ostopalvelujen lisäys	400
Toiminnan laajentaminen	1 032
Yhteensä	-1 765
2011 talousarvio	53 906 000
2010 III lisätalousarvio	299 000
2010 talousarvio	55 671 000
2009 tilinpäätös	54 707 000

02. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 732 000 euroa.

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on luoda perusedellytykset maanmittaukselle ja paikkatietojen käytölle koko maassa ja tuottaa tutkimukseen perustuvaa tietoa kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuurien kehittämiseksi. Laitos tekee tutkimustyötä geodesian, geoinformatiikan, kaukokartoituksen ja navigoinnin sekä niihin liittyvien tieteiden aloilla ja edistää näiden alueiden menetelmien ja laitteiden käyttöönottoa erityisesti paikkatietojen hankinnassa ja käsittelyssä. Geodeettista laitosta kehitetään paikkatietoalan eurooppalaisena tutkimuslaitoksena siten,

että se palvelee tehokkaasti julkista hallintoa ja elinkeinoelämää.

Geodeettinen laitos tukee pääluokkaperusteissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— vastaa paikkatietojen metrologiasta ja toimii pituuden ja putoamiskiihtyvyyden kansallisen mittanormaallaboratoriona

— suorittaa valtakunnalliset geodeettiset perusmittaukset, ylläpitää tarkkaa valtakunnallista koordinaatti-, korkeus- ja painovoimajärjestelmää sekä sitoo ne vastaaviin naapurimaiden ja kansainvälisiin järjestelmiin

— tukee paikkatietojen yhteiskäytön edistämistä ja standardisointityötä

— tutkii uusien kaukokartoitusmenetelmien käyttökelpoisuutta ja tarkkuutta sekä

— kehittää paikannussatelliittien hyödyntämismenetelmiä.

Laitos osallistuu Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) työhön kehittämällä paikkatietojen hankinta- ja yhteiskäyttömenetelmiä sekä kehittämällä yhteenliittymän yhteisiä tukipalveluja.

Laitos osallistuu sellaisiin Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan tutkimushankkeisiin, joissa voidaan hyödyntää paikkatietojen hankinta- ja yhteiskäyttömenetelmiä.

Laitos ylläpitää ja kehittää Metsähovin tutkimusasemaa sekä yhdessä European Satellite Service Provideerin kanssa Virolahdella sijaitsevaa EGNOS/RIMS -asemaa (Ranging and Integrity Monitoring Station). Toiminnalla mahdollistetaan muun muassa tulevan eurooppalaisen Galileo-paikannussatelliittijärjestelmän hyvä hyödynnettävyys koko Suomen alueella, osallistuminen globaalin ja eurooppalaisen koordinaattijärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2011 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Geodeettiselle laitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus**Tunnuslukutaulukko toiminnallisesta tuloksellisuudesta v. 2009—2011**

Tulosalue	Nettomenot, 1 000 €			Htv		
	2009 Tot.	2010 Arvio	2011 Arvio	2009 Tot.	2010 Arvio	2011 Arvio
Johto-, kirjasto-, informaatio- ja hallinto- palvelut	921	950	927	10	10	10
Geodesia ja geodynamiikka	913	891	917	15	14	14
Geoinfotatiikka ja kartografia	522	510	522	7	8	8
Kaukokartoitus ja fotogrammetria	834	815	840	10	11	11
Navigointi ja paikannus	526	514	526	7	7	7
Yhteensä	3 716	3 680	3 732	49	50	50¹⁾

¹⁾ Lisäksi laitoksella on noin 20 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö palkattuna ulkopuolisella rahoituksella.

Toiminnallinen tehokkuus

Geodeettisen laitoksen menoista katetaan 5 % ulkopuolisilla tuloilla, jotka hankitaan tutkimusrahoituksena sekä koti- että ulkomailta. Laitoksen menoista 95 % katetaan budjettirahoituksella, jolla hoidetaan valtakunnallisesti tärkeät mittaus-, kehitys- ja tutkimustehtävät, sekä ylläpidetään ja kehitetään laitoksen osamista ja tutkimuslaitteita. Lisäksi budjettirahaa käytetään laitoksen osuutena yhteistutkimushankkeissa.

Laitos jatkaa yhteistyötään sekä koti- että ulkomaisien laitosten kanssa kalliiden tutkimuslaitteiden käytössä. Tämän lisäksi tutkimuslaitteita kehitetään nykyistä automaattisemmaksi ja mittaustietojen keruumenetelmiä tehostetaan.

Tuotokset ja laadunhallinta

Laitosta kehitetään eurooppalaisena tutkimuslaitoksena tekemällä yhteistyötä alan tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Tämä mahdollistaa laitoksen tietotaidon sekä työn laadun kilpailukykyisen kehittymisen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011 esitys
	toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	4 979	4 030	4 182
Bruttotulot	556	350	450
Nettomenot	4 423	3 680	3 732
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 030		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	323		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 100 000 euroa bruttomenoissa ja bruttotuloissa maksullisen toiminnan lisääntymisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	36
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	16
Yhteensä	52

2011 talousarvio	3 732 000
2010 III lisätalousarvio	23 000
2010 talousarvio	3 680 000
2009 tilinpäätös	3 716 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/1981), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/1980) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilusjärjestelyjen osalta.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisin perittävä osuus on noin 3,2 milj. euroa ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 3,8 milj. euroa. Uusjaon tukemislain (24/1981) mukaan valtion varoista maksettujen kustannusten takaisin perittävän osuuden takaisinmaksu on suoritettava yhdeksän prosentin suuruisina vuosimaksuina, joista luetaan koroksi neljä prosenttia ja muu osa pääoman lyhennykseksi. Uusjakojen tukemisesta annetun asetuksen (211/1981) mukaan valtion varoista maksettujen kustannusten takaisin maksaminen alkaa viidentenä vuotena sen jälkeen kun uusjakotoimitus on päättynyt. Tavoitteena on nopeuttaa valtion varoista maksettujen kustannusten takaisinperintää. Hallitus antaa esityksen uusjakojen tukemislain muuttamisesta siten, että vuoden 2012 alusta lukien vireille tulleissa uusjaoissa valtion varoista maksetut takaisin perittävät kustannukset suoritetaan takaisin valtiolle nykyistä huomattavasti nopeammassa ajassa. Takaisinmaksu alkaisi toimituksen lopettamisesta seuraavana vuotena.

2011 talousarvio	7 000 000
2010 talousarvio	6 500 000
2009 tilinpäätös	7 449 998

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö edistää yhteiskunnan toimivuutta ja väestön hyvinvointia huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä ovat laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä alan yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet. Hallinnonalan politiikkalohkoja ovat viestintäpolitiikka ja liikennepolitiikka sekä näitä tukevat liiketoiminta, tutkimus ja hallinto.

Toimintaympäristö

Yhteiskunnan toiminta perustuu merkittävässä määrin erilaisten sähköisten tieto- ja viestintäverkkojen hyödyntämiseen ja niiden mahdollistamien sähköisten palveluiden käyttöön. Teknologinen kehitys vaikuttaa olennaisesti viestintämarkkinoihin ja viestintäpolitiikkaan. Eri tekniikoiden konvergenssi, langattomat verkkotekniikat, ip-pohjainen verkkoarkkitehtuuri ja itseohjautuvat päätelaitteet ovat osa käynnissä olevaa toimintaympäristön muutosta, joka tulee huomioida viestintäpolitiikan valmistelussa. Toimintaympäristön muutokseen kuuluvat myös murroksessa olevat sisältö- ja muiden palveluiden käyttötottumukset ja tuotantotavat. Erityisen haasteellista on globaalissa toimintaympäristössä toimivan viestintäelinkeinon toimintaedellytysten varmistaminen heikentyneessä taloudellisessa tilanteessa sekä ilmastomuutoksen hillintään liittyvien kysymysten niveltäminen viestintäpoliittiseen valmisteluun.

Lähivuosina liikenteen toimintaympäristöön vaikuttaa merkittäväällä tavalla ilmastonmuutos, sen hillintä ja siihen varautuminen. Toimintaa ohjaavat kestävä kehityksen periaatteet ja hallinnonalan ilmastopoliittinen ohjelma. Väylänpidon ja liikenteen tarpeisiin tuovat oman haasteensa kaksijakoinen aluekehitys, toisaalta kasvavat väestökeskukset ja toisaalta harvaanasutut alueet sekä väestön ikääntyminen. Resurssien käyttöä on pystyttävä tehostamaan palvelutason turvaamiseksi.

Viestintäpolitiikka

Tietoyhteiskunnan kehittäminen edellyttää aktiivista viestintäpolitiikkaa ja tietoyhteiskuntapolitiikkaa. Lähivuosina viestintäpolitiikalla haetaan välineitä toimivaan ja turvalliseen yhteiskuntaan sekä tehoa yritysten ja julkisen sektorin toimintaan. Tietoyhteiskuntapolitiikalla pyritään vastaamaan mm. julkisen sektorin tuottavuustavoitteisiin sekä innovaatiopolitiikan haasteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö koordinoi tietoyhteiskuntapolitiikkaa. Tietoyhteiskuntapolitiikassa keskitytään edellisen hallituksen aikana valmistellun tietoyhteiskuntastrategian käytännön toteutukseen. Toteutusta johtamaan on asetettu ministerijohtoinen neuvottelukunta, jonka tavoitteena on luoda Suomesta kansainvälisesti vetovoimainen, ihmisläheinen ja kilpailukykyinen osaamis- ja palveluyhteiskunta. Toteutettaviksi valittavilla toimenpiteillä helpotetaan arjen palveluiden saatavuutta, lisätään kilpailukykyä ja tuottavuutta, edistetään alueellista ja sosiaalista tasa-arvoa sekä turvataan julkisten palveluiden saatavuus ja laatu.

Viestintäpolitiikkaa tukevia määrärahoja ovat Viestintäviraston määrärahat, valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen varatut määrärahat, sanomalehdistön tuki sekä Yleisradio Oy:n ulkomaille suunnattujen televisio- ja radiolähetysten kustannusten korvaamiseen osoitettava tuki. Viestintäpolitiikan lohkolle esitetään määrärahoja yhteensä 19,2 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *viestinnän toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

— Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita on saatavilla koko maassa.

— Yksityisyyden suoja, sananvapaus ja viestinnän moniarvoisuus sekä kansalaisten ja yritysten luottamus sähköisiin palveluihin säilyvät ja vahvistuvat.

— Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden, arjen sujuvuuden, osaamisen ja kilpailukyvyn parantamiseksi ottaen erityisesti huomioon ikääntyneiden ja erityisryhmien tarpeet.

Liikennepolitiikka

Liikennepolitiikan linjaukset on esitetty huhtikuussa 2008 eduskunnalle annetussa liikennepoliittisessa selonteossa. Selonteossa linjataan rahoituksen periaatteet ja pitkäjänteisyys, otetaan kantaa alueiden ja elinkeinon menestymisen tukemiseen, väestön sujuvaan liikkumiseen, ilmastomuutoksen torjuntaan ja joukkoliikenteen edistämiseen sekä liikenneturvallisuuden parantamiseen. Erityisesti kehitetään valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti älyliikennettä vastaamaan liikenteen toimivuuden, ilmastomuutoksen, turvallisuuden, tehokkuuden ja taloudellisuuden haasteisiin. Liikennepolitiikan painopistettä suunnataan asiakaspainotteiseen liikenneverkkojen operointiin.

Liikenteellä on merkittävä osavastuu ilmastomuutoksesta. Liikenteen ympäristövaikutuksia hallitaan logistiikkaa tehostamalla, edistämällä joukkoliikennettä ja ympäristöystävällisiä kuljetusmuotoja sekä yksityisautoilun hiilidioksidipäästöjä vähentämällä. Maankäytön ja liikenteen suunnittelun yhteistyötä tehostetaan. Liikennepoliittisen selonteon mukaan investointiohjelma on raidepainotteinen. Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki nousee 10 milj. euroon. Haja-asutusalueilla pyritään turvaamaan joukkoliikenteen peruspalvelutaso.

Liikenteen toimialalla ylläpidetään ja kehitetään matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja väestön hyvinvoinnin turvaamiseksi ja parantamiseksi. Toimialalla tulee samalla mahdollistaa turvallinen sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä liikkuminen ja kuljettaminen. Ministeriön hallinnonalan harjoittamaa liikennepolitiikkaa toteutetaan liikenneväylien sekä liikenteen palvelujen palvelutasoa ylläpitämällä ja kehittämällä sekä vaikuttamalla muiden viranomaisten ja sidosryhmien toimiin, joilla on merkitystä liikennepolitiikalle. Eri liikennemuotojen tulee yhdessä muodostaa tehokas, turvallinen ja älykäs liikennejärjestelmä. Valtioneuvoston liikenneturvallisuutta koskevassa periaatepäätöksessä on linjattu, että tie- ja rautateiden liikenteessä kuolleiden määrän tulee olla vuonna 2010 korkeintaan 250. Rautateiden henkilöliikenteen kilpailuttamismahdollisuuksia selvitetään sekä lähi- että kaukoliikenteen osalta.

Liikennepolitiikkaa toteuttavat Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto. Muita liikennepolitiikkaan käytettäviä määrärahoja ovat joukkoliikenteen palvelujen ostot sekä tuet, merenkulkuelinkeinon tukeminen, ilmaliikenteen korvaukset ja tuet sekä tienpidon valtionavut. Liikennepolitiikan lohkolle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 640,3 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *liikenteen toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

— Toimiva liikennejärjestelmä edistää hyvinvointia ja elinkeinoelämän kilpailukykyä varmistamalla toimivat matka- ja kuljetusketjut koko maassa hyödyntäen tehokkaasti kaikkia liikennemuotoja sekä älykkään liikenteen suomia mahdollisuuksia. Julkisen liikenteen toiminta turvaa arjen liikkumisen perusedellytykset kaikkialla Suomessa. Matka- ja kuljetusajat ovat ennakoitavis-

sa ja liikkujat ovat informoituja. Kaupunkiseuduilla maankäyttö ja liikenne sovitetaan yhteen ja parannetaan joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä. Maaseudulla ja saaristossa liikkumisen ja kuljetusten peruspalvelut turvataan.

— Väylien kunto mahdollistaa turvallisen päivittäisen liikkumisen sekä tehokkaat kuljetukset.

— Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan viiden parhaan maan joukossa.

— Liikenteen kasvihuonepäästöjä vähennetään. Liikenteen terveydelle ja luonnolle aiheuttamat haitat minimoidaan.

— Liikenteen toimialan tuottavuus ja tehokkuus paranee.

Tutkimus

Hallinnonalalla tutkimustoimintaa harjoittaa Ilmatieteen laitos, joka on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastonmuutoksen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tuotettavalla tiedolla edistetään turvallisuutta.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa hallinnonalan tutkimustoiminnalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

— Tuetaan tutkimuksen keinoin ilmastonmuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.

— Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, ennustus- ja varoitusjärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.

— Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.

Liiketoiminta ja valtion yhtiöt

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toimiva Luotsausliikelaitos Finnpiilot yhtiöittää vuoden 2011 alusta lukien. Yhtiöittäminen liittyy nykymuotoisen valtion liikelaitostoiminnan uudelleenjärjestelyihin. Liiketoiminnan uudelleen järjestämisellä pyritään muodostamaan uusi valtioneenemmistöinen osakeyhtiö, joka omalta osaltaan liikenne- ja viestintäministeriön ohjauksessa tukee liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutumista.

Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa ovat yhtiötettävän Luotsausliikelaitos Finnpiilotin lisäksi valtion yhtiöt Finavia Oyj, Arctia Shipping Oy ja Meritaito Oy.

Hallinnonalan yhteiset tavoitteet

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *koko hallinnonalalle* seuraavat tavoitteet:

— Hallinnonala tukee toiminnallaan ilmastonmuutoksen hillintää sekä sopeutumista ilmastonmuutokseen.

— Hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta tukee hallitusohjelmassa esitettyjen viestintää ja liikennettä koskevien toimenpiteiden toteuttamista.

— Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään tehokkaasti hyväksi tuottavuuden ja kilpailukyvyyn parantamiseksi.

— Huolehditaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvien tehtävien toteuttamisesta.

— Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 53 henkilötyövuotta.

Vuoden 2010 alussa toteutetun liikennehallinnon rakenteiden uudistaminen sekä tuottavuusohjelmassa tavoitteeksi asetetut henkilöstömäärän vähentämistavoitteet asettavat lähivuosina suuria haasteita hallinnonalan henkilöstöresurssien käytön suunnittelulle.

Yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä toiminnasta

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tavoitteena on tuottaa suoritteita ja julkis-hyödykkeitä, joiden käyttämiseen sekä naisilla että miehillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä, jonka työilmapiiriä seurataan ja kehitetään myös tasa-arvonäkökulma huomioon ottaen. Tasa-arvonäkökulma otetaan huomioon valittaessa henkilöitä työryhmiin sekä rekrytoitaessa uutta henkilöstöä hallinnonalan virastoihin ja laitoksiin.

Määrärahat ja tuloarviot

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 042,6 milj. euroa. Poliittikalohkoille ehdotetaan määrärahoja seuraavasti: hallinto ja toimialan yhteiset menot 342,6 milj. euroa, liikenneverkko 1 412,8 milj. euroa, liikenteen turvallisuus ja valvonta 35,4 milj. euroa, liikenteen tukeminen ja ostopalvelut 192,1 milj. euroa, viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen 19,2 milj. euroa sekä tutkimus 40,5 milj. euroa.

Liikenteen toimialan veronluonteisista maksuista suurimpia ovat meriväylien pidon kustannuksia kattava väylämaksu 68,5 milj. euroa, ratavero 16,2 milj. euroa, lentoliikenteen valvontamaksu 7,8 milj. euroa sekä Kerava—Lahti -oikoradan investointivero 4,6 milj. euroa. Liikenteen toimialalta kerättävistä muista maksuista suurin on radanpitoon käytettävä ratamaksu 39,2 milj. euroa. Liikenteen turvallisuusviraston maksutulot ovat yhteensä 88,3 milj. euroa, josta 80,9 milj. euroa on tieliikenteen toimialalta kerättäviä asiakasmaksutuloja.

Viestinnän toimialalta kerätään veroluonteisina maksuina 5,6 milj. euroa. Lisäksi Viestintävirasto saa muina maksutuloina 27,6 milj. euroa.

Hallinnonalan sekalaisten tulojen arvioidaan olevan 7,8 milj. euroa.

Trans European Transport Network eli TEN-hankkeisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja noin 9,4 milj. euroa. Aluekehitysrahaston tavoiteohjelmiin arvioidaan saatavan EU- ja kansallisia varoja noin 9,8 milj. euroa.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
31.10.20	<i>Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— tilausvaltuus	15,0	-
	— muu valtuus	6,0	-
31.10.41	<i>Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	2,7	-
31.10.77	<i>Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	-	423,0
31.10.78	<i>Eräät väylähankkeet (arviomääräraha)</i>		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	-	190,0
31.10.79	<i>Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	1 310,0	-
31.40.50	<i>Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	65,5	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	371 639	378 073	342 622	- 35 451	- 9
01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 047	22 805	23 691	886	4
21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	34	34	211	177	521
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	350 616	354 292	317 778	- 36 514	- 10
40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	942	942	942	—	—
10. Liikenneverkko	1 631 413	1 534 882	1 412 826	- 122 056	- 8
01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	148 435	91 589	83 229	- 8 360	- 9
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	992 652	894 243	897 897	3 654	0
(34.) Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)	6 750	—	—	—	—
35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	13 000	13 000	0
41. Valtionavustus eräiden lento- paikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	3 347	2 000	2 700	700	35
50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	23 000	23 000	23 000	—	—
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	34 396	28 950	28 350	- 600	- 2
(77.) Väyläverkon kehittäminen ja radioverkon rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	—
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	51 700	51 700	0
78. Eräät väylähankkeet (arviomääräraha)	365 333	428 600	252 600	- 176 000	- 41
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	57 500	66 500	60 350	- 6 150	- 9
20. Liikenteen turvallisuus ja valvonta	24 019	33 480	35 375	1 895	6
01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	24 019	33 480	35 375	1 895	6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	195 142	205 256	192 119	- 13 137	- 6
42. Valtionavustus koulutuksesta (kiinteä määräraha)	841	841	841	—	—
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	86 474	95 673	84 236	- 11 437	- 12
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	887	800	800	—	—
51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200	4 200	4 200	—	—
63. Joukkoliikenteen palvelujen ostojen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	63 142	63 675	62 675	- 1 000	- 2
64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 267	8 667	7 867	- 800	- 9
65. Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)	31 331	31 400	31 500	100	0
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	9 995	22 045	19 156	- 2 889	- 13
01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 995	7 495	7 506	11	0
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500	500	500	—	—
44. Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)	2 000	1 350	1 350	—	—
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	500	12 700	9 800	- 2 900	- 23
50. Tutkimus	43 846	41 216	40 461	- 755	- 2
01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 846	41 216	40 461	- 755	- 2
(60.) Liiketoiminta	6 000	—	—	—	—
(40.) Avustus Ilmailulaitokselle (siirtomääräraha 2 v)	6 000	—	—	—	—
(87.) Varustamoliikelaitos	—	—	—	—	—
(88.) Luotsausliikelaitos	—	—	—	—	—
(89.) Ilmailulaitos	—	—	—	—	—
Yhteensä	2 282 054	2 214 952	2 042 559	- 172 393	- 8
Henkilöstön kokonaismäärä	3 153	2 229	2 204		

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö edistää yhteiskunnan toimivuutta ja väestön hyvinvointia huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä ovat laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä alan yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet.

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 691 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon valtion televisio- ja radiorahastosta saatava rahoitus.

Viestintäpolitiikan osastolle sijoitettu apulaisosastopäällikön erittelyvirka lakkautetaan 1.1.2011 lukien.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti toiminnalleen vuodelle 2011 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa viestintän ja liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Liikenne- ja viestintäministeriö kehittää rooliaan hallinnonalan strategisena toimijana.

— Hallinnonalan virastojen ja laitosten tulosojausta kehitetään.

— Lainsäädäntöprosessi on selkeästi johdettu ja säädösvalmistelu on ammattitaitoista.

— Liikenne- ja viestintäpoliittisen lainsäädännön valmistelun tavoitteena on, että hankkeen vaikutukset on arvioitu oikein ja kattavasti.

Toiminnallinen tehokkuus

— Työn tuottavuuden kehittyminen 1 %.

— Kokonaistuottavuuden kehittyminen 2 %.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Työtyytyväisyys on vähintään 3,6 (asteikolla 1—5) (2009 toteutuma 3,5, 2008 toteutuma 3,1, 2007 toteutuma 3,1).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	20 143	23 105	23 991
Bruttotulot	311	300	300
Nettomenot	19 832	22 805	23 691
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 230		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 445		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

		Saimaan kanavan hoitokunnan henkilöstön (5 htv) siirto momentilta 31.10.01	
Siirto momentilta 31.10.01 (1 htv)	114	Palkkausten tarkistukset	119
Siirto momentilta 28.30.01 (televiestintätilasto)	35	Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	45
Uudelleenkohdentaminen	5	Tasokorotus	288
		Yhteensä	886

2011 talousarvio	23 691 000
2010 III lisätalousarvio	77 000
2010 talousarvio	22 805 000
2009 tilinpäätös	20 047 000

21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 211 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat siltä osin kuin niitä ei ole käytetty muiden määrärahojen lisäyksinä.

2011 talousarvio	211 000
2010 talousarvio	34 000
2009 tilinpäätös	34 000

29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 317 778 000 euroa.

2011 talousarvio	317 778 000
2010 III lisätalousarvio	4 821 000
2010 talousarvio	354 292 000
2009 tilinpäätös	350 616 258

40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 942 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikenne- ja viestintäalan yhteisöjen ja museotoiminnan tukemiseksi sekä viestintävalmiuksia edistävien hankkeiden tukemiseksi.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi liikenne- ja viestintäalan museoiden tukemiseen sekä Suomen Ilmailuliitto ry:n toiminnan tukemiseen ja viranomaistehtävissä avustamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen hankkeisiin, joilla edistetään tietoyhteiskuntapalveluiden turvallista käyttöä ja itsesääntelytoimenpiteitä sekä erityisesti nuorten ja erityisryhmien viestintävalmiuksia tietoyhteiskunnassa.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Liikenne- ja viestintäalan museot	459 000
Mobilia-säätiö	160 000
Suomen Ilmailuliitto ry:n tuki	193 000
Liikennealan yhteisöt	30 000
Viestintäalan yhteisöt	100 000
Yhteensä	942 000

2011 talousarvio	942 000
2010 talousarvio	942 000
2009 tilinpäätös	942 000

10. Liikenneverkko

Selvitysosa: Liikenneverkko muodostuu maantieverkosta, rataverkosta ja vesiväylistä. Maantieverkon pituus oli 78 160 km, rataverkon pituus 5 919 km ja vesiväyliä pituus 16 183 km vuoden 2009 lopussa. Vastaava väyläomaisuuden kirjanpitoarvo oli maantieverkon osalta 14,9 mrd. euroa, rataverkon osalta 3,0 mrd. euroa ja vesiväyliä osalta 0,2 mrd. euroa.

Olemassa olevat liikenneväylät pidetään kunnossa *perusväylänpidon* toimin. Perusväylänpito sisältää väyliä päivittäisen hoidon ja ylläpidon, loppuun käytettyjen rakenteiden korvaamisen, liikenteen ohjauksen sekä pienet investoinnit. Perusväylänpidossa asetetaan etusijalle teiden, ratojen ja vesiväyliä jokapäiväinen liikennöitävyys, väyläverkon kunnosta huolehtiminen sekä turvallisuus ja ympäristö.

Perusväylänpidon rahoituksesta lähes puolet on sidottu pitkäkestoiisiin indeksisidonnaisiin sopimuksiin, mikä kustannustason vaihteluiden vuoksi asettaa haasteen perusväylänpidon rahoitukselle, jossa indeksisidonnaisuutta ei oteta huomioon. Indeksisidonnaisuuden huomioon ottaminen on haaste myös kehittämishankkeiden toteuttamisessa. Vuosien 2005—2009 aikana maarakennusalan kustannustaso on noussut keskimäärin 4,3 % vuosittain, vaikka vuoden 2009 laman seurauksena myös maarakentamisen kustannukset alenivat 2 %. Kustannustason ennakoidaan talouden elpymisen myötä kohoavan. Alueellisia investointeja ja teemahankkeita toteutetaan lähinnä ulkopuolisen rahoituksen turvin.

Yksityistiet ovat tärkeä osa liikennejärjestelmää. Tavoitteena on pitää ne riittävässä kunnossa teiden varsien asujen kannalta sekä puukuljetusten turvaamiseksi.

Väylästäön kunnossapitoon jokapäiväisen liikkumisen turvaamiseksi käytetään yhteensä 476 milj. euroa, josta teihin 235 milj. euroa, ratoihin 185 milj. euroa ja meriväyliin 56 milj. euroa. Rannikon jäänmurren menot 35,3 milj. euroa on mitoitettu 650 toimintapäivän mukaan, jolloin jääpeitettä on Perämerellä sekä rannikkoseudulla. Väylämaksulain mukaisten tehtävien kustannusvastaavuus arvioidaan olevan 95 % vuonna 2011, kun tuloissa otetaan huomioon momentilla 11.19.06 arvioidut väylämaksutulot. Edelleenkin maksun tarkoituksena on kattaa kauppamerenkulun väylien rakentamisesta, hoidosta ja ylläpidosta sekä alusliikennepalvelusta ja jäänmurtajien avustustoiminnasta aiheutuvat kustannukset.

Korjaus- ja ylläpitoinvestoinnit ovat pääosin väylien kunnan turvaavia investointeja. Niihin käytetään noin 352 milj. euroa.

Älyliikenteen kansallisen strategian toteuttaminen aloitetaan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti ja sen kärkihankkeisiin varataan 20 milj. euroa. Tavoitteena on liikenneverkon ajantasainen asiakaspainotteinen operointi.

Tienpidossa keskitytään päivittäisten matkojen ja kuljetusten turvaamiseen kunnossapidon ja ylläpidon toimin sekä päätettyjen suurten investointien tehokkaaseen toteuttamiseen. Puukuljetusten edellytysten parantamiseen käytetään ohjelman mukaisesti 23 milj. euroa perusväylänpidon rahoitusta, josta 1,4 milj. euroa tulee Kainuun kehittämisrahasta. Huonokuntoisten sorateiden määrä vähenee näillä toimenpiteillä noin 200 km. Sen sijaan huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä lisääntyy 300 km ja huonokuntoisten siltojen määrä 20 sillalla. Kevyen liikenteen väylien kunto pysyy suunnilleen entisellään. Tienpidon rahoitus vähenee etenkin alemman tieverkon päällystämisen sekä siltojen korjauksissa, mikä johtaa korjausvelan lisääntymiseen. Tienpidossa pysyy haasteena päällystetyn tiestön kulumisen ja vauriot, siltojen kunto, liikenneturvallisuuden parantaminen taajamissa sekä toimintaympäristön muutoksiin vastaaminen alueellisten investointien avulla.

Radanpidossa keskitytään koko rataverkon pitämiseen liikennöitävässä kunnossa ja priorisoidaan junaliikenteen turvallisuus, täsmällisyys ja vilkasliikenteisen verkon osat. Puukuljetuksia turvataan Äänekoski—Haapajärvi rataosan korjaustoilla. Lisäksi puukuljetusten edellytysten parantamiseen käytetään 5 milj. euroa perusväylänpidon määrärahoista puuterminaalien ja lastausalueiden kehittämiseen. Nopean (≥ 160 km/h) rataverkon pituus kasvaa Lapua—Pännäinen nopeuden noston ansiosta. Hoidon ja käytön kustannuksia nostavat tulevaisuudessa rataverkon laajeneminen vaativaa kunnossapitoa edellyttävillä radoilla sekä teknistyvän rataverkon kasvavat käyttö- ja hoitokustannukset. Tällöin joudutaan lykkäämään suunniteltuja korvausinvestointeja, jolloin erityisesti ratapihojen kunto heikkenee ja radanpidon korjausvelka lisääntyy. Kunnan heikkenemisestä johtuen ratapihojen raiteiden nopeuksia on jouduttu alentamaan ja asettamaan akselipainorajoituksia.

Vesiväylänpidossa keskitytään kauppamerenkulun ja muun vesiliikenteen tarvitsemien vesiväylien ja liikennepalvelujen palvelutason ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä merenkulun turvallisuuden edistämiseen. Infrastruktuurin ylläpitäminen edellyttää päivittäisen hoidon ja ylläpi-

don lisäksi riittävää panostusta peruskorjaukseen ja kunnostukseen. Keskeisiä toimia ovat madaltumien poistaminen, meriliikenteen ohjauksen laitteistojen ja järjestelmien päivittäminen ja uusiminen, kiinteiden ja kelluvien turvalaitteiden, kanavien ja sulkurakenteiden sekä silta- ja uittojohteiden korjaukset. Huonokuntoisten kauppamerenkulun väylien kilometrimäärä lisääntyy. Alusliikennepalvelujen saatavuus pysyy hyvänä. Tarkistusmitattujen kauppamerenkulun väylien osuus nousee 93 prosenttiin.

Liikenneverkon kehittämishankkeilla parannetaan liikenneoloja. Vuonna 2011 käynnistetään tiehankkeiden E18 Haminan ohikulku, vt 8 Sepänkylän ohikulkutie, vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie, ratahankkeiden Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe ja Rovaniemi—Kemijärvi sähköistys sekä vesiväylähankkeen Uudenkaupungin meriväylä toteuttaminen. Lisäksi 2011 käynnistetään yhteishankkeena Kemi—Äkäsjoki -radan perusparantaminen ja Muonionjoen sillat -hanke. Vt 12 Tampereen rantaväylän suunnittelua jatketaan ja varaudutaan hankkeen aloittamiseen viimeistään vuonna 2012. Valtio osallistuu Länsimetron rakentamisen kustannuksiin sovitun kustannusjaon mukaisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikennevirastolle vuodelle 2011 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2010		
	2009 toteutuma	tavoite/ ennuste	2011 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Matka- ja kuljetusketjujen toimivuus			
Ruuhkautuvat päätiet, km, enintään	200	200	200
Kaksi- tai useampiraiteisen rataverkon suhteellinen osuus keskeisestä rataverkosta, %	19	19	19
Radanpidosta johtuvat viivästykset kaukoliikenteessä, % (kaukoliikenteen junista myöhässä 5 min. määräasemalla)	4,36	4	4
Radanpidosta johtuvat viivästykset lähiliikenteessä, % (lähiliikenteen junista myöhässä lähtö- tai pääteasemalla 3 min. tai yli)	1,44	1	1
Nopean, yli 160 km/h rataverkon pituus, km (henkilöliikenne)	675	795	873
25 tonnin akselipainon sallivien rataosien pituus, km (taveraliikenne)	392	790	790
Jäänmurtopalveluiden odotusaika, h enintään (4 vuoden keskiarvo)	2,5	3,5	3,5
Ilman odotusta läpipäässeiden alusten osuus, % (4 vuoden keskiarvo)	97	90—95	90—95
Alusliikennepalveluiden saatavuus, %	99,6	99,5	99,5
Väylien kunto			
Maantie- ja ratasillat kuntoluokissa huono ja erittäin huono, kpl, enintään	860	913	930
Päällystetyt tiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, enintään	3 450	3 700	4 000
Soratiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, enintään	3 070	3 200	3 000
Huonot ja erittäin huonot kevyen liikenteen väylät, km, enintään	240	330	320
Tienkäyttäjien tyytyväisyys pääteiden tilaan (1—5)	3,6	3,6	3,6
Tienkäyttäjien tyytyväisyys muun tieverkon tilaan (1—5)	2,8	3,0	3,0
Tienkäyttäjien tyytyväisyys talvihoidon tasoon (1—5)	3,3	3,3	3,3
Rataverkon kuntoindeksi (100=hyvä kunto)	89	88	88
Rataverkon yli-ikäinen päällysrakenne, km, (keskeinen rataverkko/ muu rataverkko), enintään			
— rataiskot	285/953	260/890	250/850
— ratapölkyt	159/983	210/870	150/850

Radan huonosta kunnosta johtuvat liikennerajoitukset (km), (keskeinen rataverkko/muu rataverkko), enintään	51/348	50/250	60/210
Kauppamerenkulun huonokuntoiset väylät (km), enintään	440	450	470
Liikenneturvallisuus ja ympäristö			
Junaliikenteessä ja kauppamerenkulussa kuolleet, lkm	0	0	0
Radasta aiheutuvat vahingot junaliikenteessä, kpl	4	5	5
Käytössä olevien tasoristeysten määrä valtion liikennöidyillä rataverkolla yhteensä, kpl	3 376	3 328	3 216
Kauppamerenkulussa tapahtuneet onnettomuudet Suomen aluevesillä, kpl (neljän vuoden keskiarvo)	34	33	33
Tieliikenteen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä Liikenne- viraston toimin, kpl (perusväylänpito/kehittäminen)	50 (44/6)	36 (28/8)	36 (28/8)
Tieliikenteen pohjavesiriskit, km	104	103	100
Melulta suojattujen henkilöiden määrä, henkilöä/vuosi (perusväylänpito)	rata 40 tie 100	rata 196 tie 100	rata 0 tie 100
Melulta suojattujen henkilöiden määrä, henkilöä/vuosi (kehittäminen)	rata 120 tie 500	rata 380 tie 2 000	rata 200 tie 1 670
Sähköistetyt rataverkon osuus, % rataverkon pituudesta	52	52	52
Merenmittauksen uudistaminen tärkeimmillä merikuljetusreiteillä, % (toteutusaste)	36	40	49
Tarkistusmitattujen kauppamerenkulun väylien osuus, %	88	91	93

TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Tuottavuus ja taloudellisuus			
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	-1,3	2,4	4,9
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	-3,6	-0,7	0,5
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	91	78	79
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	89	101	101
Kustannukset, euroa/tiekm	11 500	11 900	12 000
Kustannukset, euroa/ratakilometri	69 700	71 500	74 200
Kustannukset, euroa/väyläkilometri	5 470	5 300	5 400

HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA JA KEHITTÄMINEN

Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,6	3,4	3,4
Henkilöstön määrä, htv	699	689 ¹⁾	647

¹⁾ Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston htv-tavoitteita on tarkistettu 1.1.2010 toteutetun virastouudistuksen yhteydessä.

Seuraaviin taulukoihin on koottu Liikenneviraston tulot ja menot, väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot sekä kustannusvastaavuus.

Liikenneviraston menot ja tulot (milj. euroa)¹⁾

	2010		2011 esitys
	2009 toteutuma	varsinainen talousarvio	
Toimintamenot (01)	98,8	91,6	83,2
— Tulot toiminnasta	7,5	2,0	2,3
— Toimintamenot	106,3	93,6	85,5
— Hallinto	96,3	83,6	75,5
— T&K	10,0	10,0	10,0

Perusväylänpito (20)	984,9	894,2	897,9
Tulot	83,1	76,1	68,0
— Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot ²⁾	32,5	24,8	17,3
— Ratamaksu	38,1	39,1	39,2
— Muut tulot	12,4	12,2	11,5
Menot	1 068,0	970,4	965,9
— Kunnossapito	459,3	453,6	475,9
— Liikenteen hallinta	42,0	43,9	44,3
— Ylläpito ja korvausinvestoinnit	443,3	391,9	352,5
— Merenmittaus	6,4	7,1	8,0
— Alueelliset investoinnit ja teemahankkeet ³⁾	95,6	55,8	62,3
— Suunnittelu	21,3	18,0	22,9
Kehittämisinvestoinnit (76, 77, 78, 79)	457,2	524,1	393,1
— Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (76)	34,4	29,0	28,4
— Väyläverkon kehittäminen (77)	-	-	51,7
— Eräät väylähankkeet (78)	365,3	428,6	252,6
— Elinkaarirahoitushankkeet (79)	57,5	66,5	60,4
Nettomenot yhteensä	1 537,7	1 509,9	1 374,2
Bruttomenot yhteensä	1 628,3	1 588,0	1 444,5

¹⁾ Liikennevirastolla on käytettävissään myös työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan momentilta 32.50.63 Kainuun kehittämisrahaa Kainuun hallintokokeilun alueen tienpitoon. Kainuun maakunnassa tienpito perustuu maakunnan ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen väliseen tulossopimukseen. Taulukon vertailuvuissa vuoteen 2009 on huomioitu liikenteen virastouudistus sekä siirrot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin.

²⁾ Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot ovat kuntien maksuosuuksia tie- ja ratahankkeista, EU:n rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta sekä TEN-tukia. Vastaavat menot on budjetoitu lähinnä alueellisiin tieinvestointeihin ja teemahankkeisiin sekä ratojen ylläpitoon ja korvausinvestointeihin.

³⁾ Alueelliset investoinnit ovat pieniä, lähinnä liikenneturvallisuusinvestointeja, joista alueet päättävät annettujen kehysten puitteissa. Hankkeet toteutuvat maakuntien kehittämisstrategioita ja hankkeista sovitaan maakuntien toteuttamisohjelmien yhteydessä. Vuonna 2011 rahoitetaan seuraavia käynnissä olevia valtakunnallisia teemapaketteja: satamien ja terminaalien tietyhteyksien kehittäminen, joukkoliikenteen edistäminen pääkaupunkiseudun säteittäisillä pääväylillä, pohjavesiohjelma, lyhyiden lauttaväylien silloitusohjelma ja maantielauttojen hankintaohjelma.

Väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot (11.19.06)

	2009	2010	2011		
	toteutuma	arvio	muutos-%	arvio	muutos-%
Väylämaksuilla katettava toiminta					
Ulkomaan tavaraliikenne rannikolla, milj. tonnia	81 558	83 000	1,8	85 000	2,4
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	16,8	16,5	-1,8	16,5	0,0
Väylämaksut, 1 000 euroa	66 469	67 798	2,0	68 476	1,0
Väylämaksujen kustannusvastaavuus, %	96,5	87,5	-9,3	95,3	8,9

01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 83 229 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin

2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenneviraston tehtävänä on vastata liikenteen palvelutason ylläpidosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liiken-

teen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestäväää kehitystä.

Liikennevirasto kehittää toimintaansa erityisesti koko liikennejärjestelmän näkökulmasta

parantamalla liikennemuotojen yhteistoimintaa ja tuottavuusedellytyksiä yhdistetyssä virastossa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	152 711	93 584	85 489
Bruttotulot	7 485	1 995	2 260
Nettomenot	145 226	91 589	83 229
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 443		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	19 652		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-1 125
Siirto momentille 31.01.01 (-1 htv)	-114
Siirto momentille 32.01.01 (-2 htv)	-192
Siirto momentille 23.01.01 (-1 htv)	-35
Saimaan kanavan hoitokunnan henkilöstön (-5 htv) siirto momentille 31.01.01	-280
SADe-ohjelman toimenpiteet	-50
Radanpidon isännöintipalvelujen siirto momentille 31.10.20	-4 000
Palkkausten tarkistukset	426
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	193
Tasomuutos	-3 183
Yhteensä	-8 360
2011 talousarvio	83 229 000
2010 III lisätalousarvio	279 000
2010 talousarvio	91 589 000
2009 tilinpäätös	148 435 000

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 897 897 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) väylien hoidosta ja käytöstä, talvimerenkulun avustamisesta, merenmittauksesta, liikenteen hallinnasta, ylläpidosta ja korvausinvestoinneista, suunnittelusta, rakentamisesta

(pl. kehittämisinvestoinnit) ja muista väylänpitäjän vastuulle kuuluvista tehtävistä aiheutuviin menojen maksamiseen

2) toimintamäärärahan vakiosisältöisen käyttötarkoituksen mukaisesti sellaisten välttämättömien lakisääteisten velvoitteiden tekemiseen, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) enintään 60 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon ratamaksu, yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, Saimaan kanavan lupamaksutulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot ja omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituloja. Lisäksi momentille on nettobudjetoitu virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Kehittämisinvestoinneilla tarkoitetaan momenteilta 31.10.77, 78 ja 79 rahoitettavia väylähankkeita.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina 39,2 milj. euron ratamaksu. Liikennevirasto tulouttaa rataverolain perusteella momentille 11.19.03 yhteensä 20 800 000 euroa.

Suomi ja Venäjä sopivat joulukuussa 2009 Saimaan kanavan vuokrasopimuksen sisällöstä. Sopimuksen on tarkoitus tulla voimaan

1.1.2011 ja se olisi voimassa 50 vuotta. Saimaan kanavan vuokraan kuuluu kiinteä perusosa, joka ensimmäisen 10 vuotta on 1,22 milj. euroa vuodessa sekä aluksen bruttovetoisuuden perusteella laskettava muuttuva vuokraosa. Vuokran määrätymisen pohjana käytetään Venäjän ilmoittamia, alueen vuokraamisesta Suomelle aiheutuvia kustannuksia. Saimaan kanavan vuokran arvioidaan olevan vuonna 2011 yhteensä noin 1,4 milj. euroa, joka perustuu 1,75 miljoonan tonnin tavarakuljetuksiin ja lisääntyvään matkustajaliikenteeseen. Tavara- ja matkustajaliikenteen yhteen-

lasketun bruttovetoisuuden arvioidaan olevan 2 744 000 tonnia. Suomen tasavallan ja Venäjän federaation välisen Nuijamaa-sopimuksen mukaisesti Liikennevirasto vastaa myös Brutsnitshojen raja-aseman ja Suomen valtakunnanrajan välisen tieyhteyden ylläpidosta.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Saimaan kanavan vuokraamista koskevan valtiosopimuksen hyväksymisestä. Hallituksen esityksen yhteydessä muutetaan lakia ja asetusta kanavamaksuisista.

Perusväylänpidon menot ja tulot liikennemuodoittain vuosina 2009—2011 (milj. euroa)

	2009 toteutuma			2010 varsinainen talousarvio			2011 esitys		
	bruttomenot	bruttotulot	nettomenot	bruttomenot	bruttotulot	nettomenot	bruttomenot	bruttotulot	nettomenot
Tienpito	610	29	581	549	16	533	547	14	533
Radanpito	391	51	340	354	60	294	353	54	299
Vesiväylänpito	67	3	64	67	-	67	66	-	66
Yhteensä	1 068	83	985	970	76	894	966	68	898

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saimaan kanavan vuokra	1 000
Radanpidon isännöintipalvelujen siirto momentilta 31.10.01	4 000
Siirto momentille 32.50.63 Kainuun puuhuolto	-548
Siirto momentille 32.01.02 (-1 htv)	-41
Palkkausten tarkistukset	39
Tasomuutos	-796
Yhteensä	3 654
2011 talousarvio	897 897 000
2010 III lisätalousarvio	6 609 000
2010 talousarvio	894 243 000
2009 tilinpäätös	992 652 000

35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen länsimetron rakentamiseen.

Valtuus

Länsimetron rakentamiseen saa sitoutua niin, että avustuserien maanrakennus-

kustannusindeksillä kutakin maksuhetkeä edeltävän vuoden indeksin vuosikeskiarvosta vuoden 2007 lokakuun (ind. 131,5) arvoon muunnettu yhteismäärä saa olla enintään 200 milj. euroa. Valtuuden määrä on kuitenkin enintään 30 prosenttia länsimetron rakentamisen kustannuksista.

Selvitysosa: Länsimetro sisältää metron jatkamisen Ruoholahdesta Matinkylään. Valtuudesta aiheutuvien menojen määrä muuttuu maanrakennuskustannusindeksin muutosten mukaisesti. Kesäkuun 2010 indeksin (ind. 140,4) mukaan hankkeen rakentamiskustannukset ovat 710 milj. euroa, joka vastaisi 213 milj. euron suuruista valtion avustusta. Valtion osuus hankkeen rakentamiskustannuksista vuoden 2011 tasolla määräytyisi kuitenkin edellisen vuoden maanrakennuskustannusindeksin vuosikeskiarvon osoittaman indeksipisteluvun mukaisesti.

Ennen vuotta 2011 syntyneet ja arvioidut rakentamiskustannukset ovat noin 43,4 milj. euroa, josta 30 % on 13,0 milj. euroa.

Rakentamisesta valtiolle aiheutuvien kustannusten arvioidaan olevan 35,0 milj. euroa

vuonna 2012, 49,4 milj. euroa vuonna 2013, 63,7 milj. euroa vuonna 2014 sekä 51,9 milj. euroa myöhemminä vuosina yhteensä. Luvut ovat ilman arvonlisäveromenoa.

2011 talousarvio 13 000 000

41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevan sekä Mikkelin lentokenttien rakenteiden ja laitteiden investointeihin sekä ylläpitomenoihin. Investointiavustus saa olla enintään 90 % investointimenoista. Muiden avustusten yhteismäärä saa olla enintään 70 % käyttömenoista. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Seinäjoen (Rengonharjun) lentokentän kunnossapitohallin ja siihen liittyvän rullautustien rakentamisen avustamiseen. Avustukset myönnetään kustannuksiin ilman arvonlisäveroa.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää vuonna 2011 Seinäjoen (Rengonharju) ja Mikkelin lentopaikkojen investointi- ja ylläpitomenoihin 1 milj. euroa ja Seinäjoen (Rengonharjun) lentokenttäinvestointiin 1,7 milj. euroa.

2011 talousarvio 2 700 000
2010 talousarvio 2 000 000
2009 tilinpäätös 3 347 000

50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) ja asetuksen (1267/2000) mukaisten valtionavustusten maksamiseen yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää haja-asutusalueiden teiden kunnossapidon ja parantamisen tukemiseen. Määrära-

haa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen ja pysyvän asutuksen sekä perustuotantotoiminnan tarvitsemien teiden avustamiseen niiden merkityksen suhteessa sekä puukuljetusten kannalta merkittävälle yksityisteiden avustamiseen.

Valtionavustus kohdistuu ensisijassa teiden parantamiseen sekä lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen. Valtioavustukseen oikeutettuja teitä on noin 55 000 km, avustettavia kohteita on vuosittain noin 1 000 ja keskimääräinen avustus on 20 000 euroa. Tuen enimmäisosuus voi olla 75 % todellisista hyväksytyistä kustannuksista. Tavanomaisissa parantamiskohteissa tuen osuus on ollut noin 60 % ja erityiskohteissa, kuten silloissa, 75 %. Kuntien tuki kyseisiin kohteisiin on ollut noin 20 %. Avustettavia lauttapaikkoja on noin 20 kpl ja niihin käytettävä tuki on noin 2 milj. euroa.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio 23 000 000
2010 talousarvio 23 000 000
2009 tilinpäätös 23 000 000

76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maantielain (503/2005) mukaisten maa-alueiden ja korvausten lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen
2) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen

3) tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman hyväksymistä

4) ratalain (110/2007) mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden kauppahintojen ja korvausten maksamiseen

5) väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen maksamiseen

6) vesilain (264/1961) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Tiealueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin on tarkoitus käyttää 24 760 000 euroa, rata-alueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin 3 490 000 euroa sekä maa- ja vesialueiden hankintoihin ja korvauksiin 100 000 euroa.

2011 talousarvio	28 350 000
2010 III lisätalousarvio	10 205 000
2010 talousarvio	28 950 000
2009 tilinpäätös	34 395 522

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 51 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää varainhoitovuonna valtuuden perusteella aloitettavien väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan solmimaan sopimuksia

1) tiehankkeiden E18 Haminan ohikulkutie toteuttamiseksi enintään 180,0 milj. euron määrästä, vt 8 Sepänkylän ohikulkutie toteuttamiseksi enintään 55,0 milj. euron määrästä, vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie toteuttamiseksi enintään 63,0 milj. euron määrästä

2) ratahankkeiden Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen, II-vaihe toteuttamiseksi enintään 90,0 milj. euron määrästä, Rovaniemi—Kemijärvi, sähköistys toteuttamiseksi enintään 24,0 milj. euron määrästä sekä

3) vesiväylähankkeen Uudenkaupungin meriväylä toteuttamiseksi enintään 11,0 milj. euron määrästä.

Selvitysosa: Vuonna 2011 käynnistyvät hankkeet budjetoidaan tälle uudelle momentille (siirtomääräraha 3 v). Käynnissä olevat väylähankkeet budjetoidaan momentille 31.10.78 (arviomääräraha).

Hanke-erittely

	Valmis liikenteelle	Kustannusarvio milj. €	Määräraha v. 2011 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Uudet väylähankkeet				
Tiehankeet				
E18 Haminan ohikulkutie	2015	180,0	1,0	179,0
Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie	2013	55,0	3,0	52,0
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	2014	63,0	1,0	62,0
Ratahankeet				
Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe	2015	90,0	40,0	50,0
Rovaniemi—Kemijärvi sähköistys	2011	24,0	2,0	22,0
Vesiväylähankkeet				
Uudenkaupungin meriväylä	2012	11,0	4,7	6,3
Uudet väylähankkeet yhteensä		423,0	51,7	371,3

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vuoden 2011 sitoumukset	51 700	154 200	103 000	114 100	423 000
Yhteensä	51 700	154 200	103 000	114 100	423 000

Uusien hankkeiden perusteluina esitetään seuraavaa:

E18 Haminan ohikulkutie. Hankkeen kustannusarvio on 180 milj. euroa (ind.130, 2005=100) ja H/K -suhde on 1,1. E18-tiellä on Haminan kohdalla liikenteellinen pullonkaula. Se on laatutasoltaan E18-tien huonoin jakso, koska liikenne joutuu kulkemaan katuverkossa. Liikennemäärä on 5 500—15 000 autoa/vrk, josta raskaan liikenteen osuus on yli 20 %. Liikenneturvallisuuksustilanne on huono. Liikenteen sujuvuusongelmat kärjistyvät keskustan kohdan tasoliittymissä, jotka ajoittain ruuhkautuvat. Vilkas läpikulkuliikenne ja erityisesti raskas liikenne aiheuttaa Haminan keskustassa paljon melu-, päästö- ja viihtyvyyshaittoja. Rakennetaan uusi moottoritiejakso (15 km), joka ohittaa Haminan keskustan pohjoispuolelta. Hanke sisältää neljä uutta eritasoliittymää ja tarvittavat rinnakkaistiet. Hanke on tärkeä elinkeinoelämän kilpailukyvyn ja liikenneturvallisuuksuuden kannalta.

Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie. Hankkeen kustannusarvio on 55 milj. euroa (ind.130, 2005=100) ja H/K -suhde on 1,6. Nykyinen valtatie läpäisee Sepänkylän taajaman (Mustasaaren kunnan keskus Vaasan pohjoispuolella), mikä muodostaa turvallisuusongelman, tuo melun ja päästöt taajaman keskelle ja on uhka pohjavesialueelle. Liikennemäärä on 9 000—15 000 autoa/vrk. Osuudella on seitsemät liikennevalot ja noin puolella osuudesta on 60 km/h nopeusrajoitus. Maankäyttö lisääntyy edelleen, eikä valtatieasoisia ratkaisuja voi tehdä nykylinjalle. Sepänkylän taajaman kohdalle rakennetaan 7,5 km:n pituinen ohikulkutie. Tien poikkileikkaus on nelikaistainen ja se sisältää neljä eritasoliittymää. Hanke mahdollistaa maankäytön kehittämisen Sepänkylässä

ja parantaa työ- ja pitkämatkaisen liikenteen sujuvuutta sekä rauhoittaa Sepänkylää turvallisemmaksi ja viihtyisämmäksi.

Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie. Yleissuunnitelman mukainen kustannusarvio on 63 milj. euroa (ind.130, 2005=100) ja H/K-suhde on 1,8. Tiesuunnitelman laatiminen on käynnissä. Seinäjoen itäinen ohikulkutie on osa valtatieä 19 ja käsittää 18,5 km pituisen tieosuuden Seinäjoen eteläpuolelta Rengonkylästä Nurmoon. Tieosuus korvaa nykyisen Seinäjoen keskustan katuverkon kautta kulkevan tieyhteyden. Tieosuus on suunniteltu keskikajteelliseksi ohituskaistatieksi, jolle toteutetaan 5 eritasoliittymää.

Seinäjoki—Oulu palvelutason parantamisen II-vaihe on osa Seinäjoki—Oulu palvelutason parantamishanketta (kustannusarvio 550 milj. euroa), joka on käynnistynyt vuoden 2007 talousarviossa. Hankkeen kustannusarvio on 90 milj. euroa, joka mahdollistaa Seinäjoki—Kokkola välillä henkilöliikenteen nopeuden nostoon 200 km/h ja tavaraliikenteessä akseli-painojen nostoon 25 tonniin. Lisäksi voidaan aloittaa Ylivieska—Oulu välin parantaminen. Koko hankkeen loppuunsaattaminen edellyttää myöhempinä vuosina vielä erillistä, 270 milj. euron lisärahoitusta.

Rovaniemi—Kemijärvi, sähköistys. Hankkeen kustannusarvio on 24 milj. euroa (ind. 130, 2005=100). Hanke sisältää rataosan Rovaniemi—Kemijärvi (85 km) sähköistyksen. Radan sähköistystä voidaan hyödyntää sekä tavar- että henkilöliikenteessä. Ratojen sähköistyksen avulla varmistetaan rautatiekuljetusten kilpailukyvyn jatkuminen myös tulevaisuudessa. Sähkövetoiseen liikenteeseen siirtyminen vähentää hiilidioksidipäästöjen määrää ja siten hillitsee ilmastonmuutosta.

Hankkeen hiilidioksidipäästöjä vähentävä vaikutus on noin 2 100 tonnia vuodessa. Hankkeen hyötykustannussuhde on ennustettujen raakapuun kuljetusmäärien ja nykyisen henkilöjunatarjonnan perusteella noin 0,6.

Uudenkaupungin meriväylä. Hankkeen kustannusarvio on 11 milj. euroa (ind. 130, 2005=100). Hanke käsittää väylän parantamisen 12,5 metrin syvyiseksi. Uudenkaupungin väylä johtaa Yara-Suomi Oy:n ja Hepokarin satamiin. Satamien tuonnin ja viennin määrä yhteensä vuonna 2008 oli 1,0 milj. tonnia. Nykyisillä kuljetusmäärillä väylän parantamisen H/K-suhde on 2,0. Väylän parantamisen ennakoidaan lisäävän viennin kuljetusmääriä ja nostavan H/K-suhteen arvoon 4,6.

2011 talousarvio 51 700 000

78. *Eräät väylähankkeet* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 252 600 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:

1) aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

Hanke-erittely

	Valmis liikenteelle	Sopimusvaltuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2011 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset ja sopimusvaltuudella aloitetut väylähankkeet					
Tiehankkeet					
Mt 100 Hakamäentie, Helsinki	2009	100,0	97,0	0,1	-
Vt 6 Lappeenranta—Imatra	2012	177,0	137,2	21,0	18,8
Mt 101 Kehä I, Turunväylä—Vallikallio	2012	147,0	0,8	-	146,2
Vt 4 Kemin kohta ja sillat	2010	74,0	67,3	0,2	0,3
Vt 4 Lusi—Vaajakoski	2010	95,5	89,6	5,9	-
Vt 5 Lusi—Mikkeli	2011	42,0	29,8	7,9	0,3
Kilpilahden tieyhteys (jälkirahoitus)	2011	25,0	-	-	25,0
E18 Kehä III, 1. vaihe (jälkirahoitus)	2011	50,0	-	-	50,0
Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti	2013	80,0	24,4	23,0	32,6
Vt 5 Päiväranta—Vuorela	2014	90,0	28,8	18,0	43,2
Vt 6 Joensuun kohta	2012	35,0	15,6	15,0	4,4

2) Kemi—Äkäsjoki -radan perusparantaminen ja Muonionjoen silta -hankkeen suunnittelusta, hankintapalveluista ja muista valmistelevista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

1) Liikennevirasto oikeutetaan solmimaan aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

2) Liikennevirasto oikeutetaan solmimaan sopimuksia Kemi—Äkäsjoki -radan perusparannushankkeen sekä Muonionjoen ylittävän rajasillan toteuttamiseksi enintään 190 milj. euron määrästä siten, että valtion rahoitusosuus on enintään 100 milj. euroa sekä vastaavat arvonnäköverot. Kemi—Äkäsjoki -radan perusparannuksen toteuttamiseksi Liikennevirasto solmii kaivosyhtiön ja urakoitsijan kanssa sopimuksen, jonka mukaan valtio maksaa urakoitsijalle oman rahoitusosuutensa valmistumisvuotta seuraavien 15 vuoden aikana ja yhtiö vastaa oman osuutensa suorituksesta urakoitsijalle.

Selvitysosa:

Ratahankkeet

Ilmalan ratapiha	2011	115,0	96,6	8,0	10,4
Lahti—Luumäki palvelutason parantaminen	2011	210,0	207,9	1,9	0,2
Keski-Pasila palvelutason parantaminen	2010	39,2	14,2	16,2	8,8
Talvivaaran kaivoshanke (jälkirahoitus)	2010	40,0	20,0	20,0	-
Kehärata	2014	389,0	89,3	71,3	228,4
Seinäjäki—Oulu I-vaihe, jatko (VR)	2010	40,0	-	-	-
Seinäjäki—Vaasa, sähköistys (jälkirahoitus)	2011	20,0	-	-	20,0

Vesiväylähankkeet

Haminan meriväylä (jälkirahoitus)	2010	18,3	8,0	10,3	-
Pietarsaaren meriväylä	2012	11,4	4,5	3,9	3,0
Porin Mäntyluodon meriväylä	2011	9,2	6,3	2,9	-

Yhteinen liikenneväylähanke

Vt 14 Savonlinnan keskusta 1. vaihe	2011	20,0	16,0	4,0	-
Vt 14 Savonlinnan keskusta 2. vaihe	2013	80,0	5,0	20,0	55,0

Keskeneräiset väylähankkeet yhteensä **1 907,6** **958,3** **249,6** **646,6**

Uudet väylähankkeet

Kemi—Äkäsjoki -radan perusparannus (jälkirahoitus) ja Muonionjoen silta	2013	190,0	-	3,0	97,0
---	------	-------	---	-----	------

Väylähankkeet yhteensä **2 097,6** **958,3** **252,6** **743,6**

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Aikaisempien vuosien ja vuoden 2011 sitoumukset	252 600	310 700	300 800	132 100	996 200
Yhteensä	252 600	310 700	300 800	132 100	996 200

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 418 milj. euroa.

Uuden hankkeen perusteluina esitetään seuraavaa:

Kemi—Äkäsjoki -radan perusparannus ja Muonionjoen silta. Hanke on tarpeen Kolari—Pajala -kaivoshankkeen toteuttamiseksi. Rasakat malmikuljetukset Ruotsin Pajalasta ja myöhemmin Kolarin Hannukaisesta Kemin satamaan vientikuljetuksia varten edellyttävät Kemi—Äkäsjoki -rataosuuden peruskorjauksista sekä Muonionjoen ylittävän sillan rakentamista. Vuonna 2015 malmia arvioidaan kuljetettavan Äkäsjoen Kemiin rautateitse 5 miljoonaa tonnia vuodessa. Päälysrakenteen uusimisen lisäksi rakennetaan uusia liikenne-

paikkoja ja pidennetään pitkien malmijunien tarvitsemia liikennepaikkoja, vahvistetaan rumpuja ja siltoja sekä rakennetaan meluntorjuntaa. Muonion silta on yhdistetty rata- ja tie-silta ja sisältää myös tarvittavat tie- ja ratayhteydet.

Muonionjoen rajasilta toteutetaan yhteistyössä Ruotsin valtion kanssa, josta Suomen valtion osuus on enintään 10 milj. euroa. Sillan rakentamiseksi osoitetaan valtion talousarviosta vuosittain rahoitusta hankkeen etenemisen myötä. Vuonna 2011 rahoitustarve on 1 milj. euroa ja 9 milj. euroa vuonna 2012.

Radan perusparannushanke toteutetaan urakoitsijan rakennusaikaisella rahoituksella. Urakoitsija perii sopimuksen mukaisen hinnan

viidentoista vuoden kuluessa hankkeen valmistuttua. Hankkeen kustannusarvio on 115 milj. euroa (ilman arvonlisäveroja), maanrakennusindeksin (MAKU 2005=100) ollessa 130 pisteessä. Ottaen huomioon sidotun pääoman rahoituskulut, arvioidaan investoinnin kokonaismenojen rahoituskustannuksineen olevan noin 180 milj. euroa (ilman arvonlisäveroja). Takaisinmaksut alkavat vuonna 2014 ja ovat keskimäärin 12 milj. euroa vuodessa. Hankkeesta kaivosyhtiö rahoittaa 50 % suoritamalla oman osuutensa arvonlisäveroineen suoraan urakoitsijalle. Takaisinmaksuista valtion osuus on 50 % ja kaivosyhtiön 50 %. Valtion rahoitusosuudeksi jää yhteensä 90 milj. euroa, mikä vastaa keskimäärin 6 milj. euron rahoitustarvetta vuoteen 2029 saakka. Lisääntyneet malmikuljetukset tuovat 15 vuoden sopimuskauden aikana ratamaksuja ja rataveroja yhteensä noin 92 milj. euroa.

2011 talousarvio	252 600 000
2010 III lisätalousarvio	13 800 000
2010 talousarvio	428 600 000
2009 tilinpäätös	365 333 088

79. *Elinkaarirahoitushankkeet* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 60 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan solmimaan aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa:

Hanke-erittely

		Budjetoitu			
	Valmis liikenteelle	Sopimusvaltuus milj. €	määräraha aiemmin milj. €	Määräraha v. 2011 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Vt 4 Järvenpää—Lahti	1999	252,3	210,9	17,8	23,6
E18 Muurla—Lohja	2008	700,0	84,6	39,4	576,0
E18 Koskenkylä—Kotka moottoritie	2014	650,0	2,0	2,0	646,0
Kokkola—Ylivieska 2. raide	2014	660,0	2,0	1,15	656,85
Yhteensä		2 262,3	299,5	60,35	1 902,45

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Aikaisempien vuosien sitoumukset	60 350	49 500	55 200	1 797 700	1 962 750
Yhteensä	60 350	49 500	55 200	1 797 700	1 962 750

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 1 350 milj. euroa.	2011 talousarvio	60 350 000
Momentin nimike on muutettu.	2010 talousarvio	66 500 000
	2009 tilinpäätös	57 500 000

20. Liikenteen turvallisuus ja valvonta

Selvitysosa: Liikenteen turvallisuuden ja valvonnan arvioidaan olevan melko hyvällä tasolla. Nopea teknologinen kehitys on parantanut liikenteen turvallisuutta ja myös ympäristöystävällisyyttä.

Tieliikenteen turvallisuus on parantunut hitaasti kymmenen viime vuoden aikana. Sitä ennen oli erittäin myönteinen kausi. Viime vuosikymmenellä tieliikenteen onnettomuuksissa on vuosittain kuollut 350—400 ihmistä - poikkeuksena kuitenkin vuosi 2009, jolloin tieliikenteessä kuoli Tilastokeskuksen mukaan 281 ihmistä. Kaupallisessa merenkulussa ja rautatieliikenteessä ei ole sattunut viime vuosina kuolemaan johtaneita onnettomuuksia. Myös lentoliikenteessä turvallisuustaso on säilynyt hyvänä lukuun ottamatta viime aikoina harrasteilmailussa tapahtuneita useita vakavia onnettomuuksia erityisesti ultrakevyiden koneiden osalta.

Rautatieliikenteessä mahdollisia muutoksia aiheuttaa kansallisen tavaraliikenteen kilpailun alkaminen, kansallisen henkilöliikenteen todennäköinen avautuminen kilpailulle sekä yksityisraiteiden haltijoiden aseman ja roolin muuttaminen rautatielainsäädännön muuttamisen yhteydessä. Rautatieliikenteen ympäristöystävällisyys ja turvallisuus lisäävät rautatiekuljetusten kysyntää tavaraliikenteessä. Uusien toimijoiden tullessa rautatieyrityksiksi ja rataverkon haltijoiksi, saattavat haasteet turvallisuustason säilyttämiseksi entisellä korkealla tasolla olennaisesti lisääntyä.

Alusliikenne on lisääntynyt Suomen ja Itämeren vesialueilla viime vuosina. Erityisesti liikenne Suomenlahdella ja öljykuljetukset Venäjän öljysatamista ovat lisääntyneet. Merenkulun turvallisuuteen vaikutetaan merkittävästi mm. alusliikenteen valvonnalla sekä luotsauspalvelulla.

01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 35 375 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa liikennejärjestelmän sääntely- ja valvontatehtävistä, edistää liikenteen turvallisuutta ja kestävästä kehitystä liikennejärjestel-

mässä sekä tuottaa liikenteen viranomaispalveluja.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikenteen turvallisuusvirastolle vuodelle 2011 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhtenäisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
--------------	-------------------	-----------------	-----------------

TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Liikenneturvallisuus

Kaupallisen lentoliikenteen kuolemaan johtaneet onnettomuudet, kpl	0	0	0
Kaupallisen merenkulun kuolemaan johtaneet onnettomuudet, kpl	0	0	0
Suomalaisille aluksille tapahtuneet onnettomuudet, kpl enintään (neljän vuoden keskiarvo)	25 ¹⁾	28	28
Suomen aluevesillä tapahtuneet onnettomuudet, kpl enintään (neljän vuoden keskiarvo)	25 ¹⁾	33	33
Kaupallisen rautatieliikenteen kuolemaan johtaneet onnettomuudet, kpl	0	0	0

Valvontatoimenpiteet

— Lentoliikenteen asematasotarkastukset, kpl	122	120	120
— Lentoasemien turvatoimien tarkastukset, kpl	49	47	47
— Tieliikenteen katsastustoimipaikkojen valvontatapahtumat (sis. dokumenttivalvonnan, toimipaikoilla tehdyt tarkastukset ja ajoneuvojen tarkastukset), kpl	-	-	300
— ADR-koulutusvalvontakäynnit, kpl	62	50	50
— Rautatiealan valvontatoimenpiteet, kpl	33	30	30

Palvelukyky ja laatu

Läpäistään kansainväliset auditoinnit tai korjataan poikkeamat määräaikoihin mennessä.

Ulkomailla pysäytettyjen suomalaisten alusten määrä, kpl	2	toteutuu enintään 2	toteutuu enintään 2
Katsastustoimipaikat, joissa ajoneuvojen hylkäysprosentit eivät perusteettomasti poikkea enemmän kuin -3 tai +7 %-yksikköä maan keskiarvosta, %	84,0	83,0	83,0
Autokouluoppilaiden tutkintomenestys (asteikko 1—5)	3,21	3,23	3,23

Hakemusasioiden käsittelyajat

Ilmailun lupakirja- ja kelpuutushakemusten käsittelyaika, 14 vrk kuluessa, %

14 vrk kuluessa, %	92,9	90	90
Merenkulun pätevyysasiakirjojen käsittelyaika, 14 vrk kuluessa, %	-	70	70
Turvallisuusneuvonantajakokeiden käsittelyaika, pv, keskiarvo	2,04	3	3
Valmistussarjan viimeisille ajoneuvoille myönnettävät poikkeusluvut käsitellään tavoiteajassa (2 vkoa), %	92,5	-	90
Rautatiejärjestelmän yhteentoimivuuden teknisten eritelmien täytäntöönpanoaika, kk	6	6	6

Sähköisten asiointipalvelujen käyttö

Keskeisten tietojärjestelmien (ATJ ja LTJ) käytettävyytaso

Sähköisten palveluiden määrä	heikko	hyvä	hyvä
INSJÖ on otettu vuoden 2011 aikana Suomessa teknisesti käyttöön ja 5 merkittävää varustamoä käyttää sitä	-	lisääntyy	lisääntyy
	-	-	toteutuu

Keskeisten asiakas- ja sidosryhmien tyytyväisyys

Keskeisten asiakas- ja sidosryhmien tyytyväisyystaso

	-	hyvä	hyvä
--	---	------	------

TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Ennustettujen yksikkökustannusten toteutuminen

(ennustetut yksikkökustannukset toteutuvat pääsuoritteissa)	-	4/5	4/5
Projektien aikataulujen ja budjettien toteutuminen	-	7/10	7/10
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	-	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	-	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	90	99	96
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	105	105	128

HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA

Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)

	-	3,2	3,2
--	---	-----	-----

Henkilöstön määrä, htv

	-	531 ²⁾	516
--	---	-------------------	-----

¹⁾ Tavoiteasetannan muutoksen ja uuden seurantajärjestelmän vuoksi vuoden 2009 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia.

²⁾ Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston htv-tavoitteita on tarkistettu 1.1.2010 toteutetun virastouudistuksen yhteydessä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentille 11.19.05 budjetoitu lentoliikenteen valvontamaksu, josta arvioidaan kertyvän tuloja 7 800 000 euroa. Ajoneuvoverotustehtävän menot ovat 14 177 000 euroa.

Ajoneuvoliikennerekisterin kokonaisuudistuksen kustannusarvio on 36,3 milj. euroa (vuosina 2000—2012). Hanke valmistuu vuoden 2012 aikana. Hankkeesta toteutetaan viimeisenä vaiheena kuljettajatietojärjestelmien (KT1) kehittäminen, johon on vuosille 2009—2012 varattu 7 816 000 euroa. Vuodelle 2011 kuljettajaprojektien menoja kohdistuu yhteensä 2 814 000 euroa. Hankkeeseen kuuluvien ja

jo valmistuneiden hankkeiden käyttöönoton varmistaminen toteutetaan käyttöönottoprojekteissa, joihin on varauduttu 20 milj. eurolla (vuosina 2004—2012). Vuodelle 2011 käyttöönottoprojektien menoiksi arvioidaan 4,5 milj. euroa.

Vuoden 2011 IT-projekti-, ylläpito- ja käyttökustannukset ovat kaikkiaan 21,5 milj. euroa.

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee kaksi henkilötyövuotta tuottavuustoitimien vuoksi. Tämä on otettu huomioon maksujen alennuksena.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	104 871	113 824	123 671
Bruttotulot	72 095	80 344	88 296
Nettomenot	32 776	33 480	35 375
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	17 145		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 388		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma ¹⁾	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	66 016	74 370	79 772
— Tie- ja rautatieliikenne -toimiala	59 411	67 978	72 656
— Ilmailu -toimiala	4 612	4 200	5 016
— Merenkulku -toimiala	1 993	2 192	2 100
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	6 079	5 800	8 524
Tuotot yhteensä	72 095	80 170	88 296
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	73 080	75 251	83 530
— Tie- ja rautatieliikenne -toimiala	64 253	66 878	74 443
— Ilmailu -toimiala	5 616	5 124	5 534
— Merenkulku -toimiala	3 211	3 249	3 553
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	5 788	5 500	6 634
Kustannukset yhteensä	78 868	80 751	90 164

Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)

Julkisoikeudelliset suoritteet	-7 064	-881	-3 758
— Tie- ja rautatieliikenne -toimiala	-4 842	1 100	-1 787
— Ilmailu -toimiala	-1 004	-924	-518
— Merenkulku -toimiala	-1 218	-1 057	-1 453
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	291	300	1 890
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	-6 773	-581	-1 868

Kustannusvastaavuus %

Julkisoikeudelliset suoritteet	90	99	96
— Tie- ja rautatieliikenne -toimiala	92	102	98
— Ilmailu -toimiala	82	82	91
— Merenkulku -toimiala	62	67	59
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	105	105	128
Kustannusvastaavuus % yhteensä	91	99	98

¹⁾ Vuoden 2009 tiedot perustuvat virastouudistusta edeltävään tilanteeseen, jonka vuoksi toteutumaluvuissa merenkulku -toimialan yhteiskustannukset on jouduttu käsittelemään laskennallisena.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2011 talousarvio	35 375 000
		2010 III lisätalousarvio	59 000
Tuottavuustoimet	-30	2010 talousarvio	33 480 000
Maksujen alennus	30	2009 tilinpäätös	24 019 000
Palkkausten tarkistukset	89		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	40		
SADe-ohjelman toimenpiteet	-50		
Uudelleenkohdentaminen	38		
Tekniset siirrot	378		
Lentoliikenteen valvontamaksun tarkistus	1 400		
Yhteensä	1 895		

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

Selvitysosa: Meripolitiikan tavoitteena on turvata Suomen kauppalaivaston myönteinen kehitys, suomalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja huoltovarmuus. Oman kauppalaivaston tarvetta korostaa Suomen syrjäinen sijainti ja ulkomaankaupan riippuvuus merikuljetuksista Itämeren yli. Jo pelkästään huoltovarmuusnäkökohdat edellyttävät riittävän suurta kotimaista tonnistoa. Suomen kauppalaivaston kehitys on 2000-luvulla ollut aleneva. Sen sijaan viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana alusten ja tonniston määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Kauppalaivaston keski-ikä on kuitenkin edelleenkin korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin.

Kaukoliikenteessä turvataan peruspalvelutaso ostamalla joukkoliikennepalveluja silloin kun yhteydet eivät synny markkinaehtoisesti. Peruspalvelun on toteuduttava liikennejärjestelmätasolla, joten riittää, että määränpäähän päästään yhtäkin liikennemuotoa käyttäen. Laadultaan peruspalvelutason ylittävistä kaukoliikenteen joukkoliikennepalveluista vastaavat pääsääntöisesti alueet.

Suurilla kaupunkiseuduilla tavoitteena on, että joukkoliikenne on matka-ajaltaan ja hinnaltaan kilpailukykyinen vaihtoehto henkilöautoilulle. Myös keskisuurilla kaupunkiseuduilla, mm. Lahden, Kuopion ja Jyväskylän seuduilla joukkoliikenteen hyvä palvelutaso on tärkeää etenkin työmatka- ja runkoyhteyksillä. Muilla kaupunkiseuduilla päätavoitteena on turvata liikkumismahdollisuudet perustasoisilla joukkoliikennepalveluilla.

Kuntakeskusten ja muiden isojen taajamien välisessä julkisessa liikenteessä tavoitteena on turvata työ-, opiskelu- ja liityntämatkoja palvelevat yhteydet sekä mahdollisuudet käydä hoitamassa asioita alueen kaupungissa tai muussa seudullisesti tärkeässä palvelukeskuksessa. Tavoitteena on, että jokainen voi asioida kuntakeskuksessa tai muussa palvelukeskuksessa vähintään kahdesti viikossa. Julkisen liikenteen tarjonnan tulee olla alueellisesti mahdollisimman kattavaa.

Joukkoliikenteen seudullista suunnittelua ja ostoperiaatteita kehitetään. Saaristoliiikenteen lautojen ja yhteysalusten palvelut turvataan nykytasolla.

Seuraavassa taulukossa on esitetty liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin käytettävä rahoitus:

Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut (milj. euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Vesiliikenne (43, 50, 51)	91,6	100,7	89,2
Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukykyyn parantaminen (43)	86,5	95,7	84,2
Lästimaksuista suoritettavat avustukset (50)	0,9	0,8	0,8
Luotsauksen hintatuki (51)	4,2	4,2	4,2
Joukkoliikenteen ostot ja valtionavustukset (42, 63, 64, 65)	103,5	104,6	102,9
Valtionavustus koulutuksesta (42)	0,8	0,8	0,8
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (63)	63,1	63,7	62,7
Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (64)	8,3	8,7	7,9
Junien kaukoliikenteen osto (65)	31,3	31,4	31,5
Yhteensä	195,1	205,3	192,1

42. *Valtionavustus koulutuksesta* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu VR Yhtymä Oy:lle tai muulle rautatieliikenteen ammattikoulutusta tarjoavalle yhteisölle suoritettavaan korvaukseen.

2011 talousarvio	841 000
2010 talousarvio	841 000
2009 tilinpäätös	841 000

43. *Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukykyyn parantaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 84 236 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukykyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaisen tuen maksamiseen kauppa-alusluetteloon merkityille aluksille.

Selvitysosa: Aluksille maksettava tuki vastaa verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä edellä tarkoitettulta alukselta saamasta merityötulosta toimitettujen ennakonpidätysten ja maksettujen työnantajan sosiaaliturvamaksujen määrää sekä merimieseläkevakuutus-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksujen samoin kuin vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksen ja vapaa-ajan lisävakuutuksen

työnantajaosuuden määrää. Rajoitetusti verovelvollisten osalta tuki vastaa vain toimitetun lähdeveron ja työnantajan maksaman sosiaaliturvamaksun määrää.

Vuonna 2011 tukea maksetaan 1.7.2010—30.6.2011 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätyksen, työnantajan sosiaaliturvamaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2010—31.10.2011.

Kauppa-alusluetteloon merkittyjen 120 aluksen bruttovetoisuus oli vuoden 2009 lopussa 1 341 428 tonnia eli 86 % varsinaisesta kauppalavastotonnistosta maksetun suoran tuen ollessa yhteensä 86,473 milj. euroa.

Tuen piiriin kuuluvia aluksia arvioidaan vuonna 2011 olevan kauppa-alusluettelossa yhteensä noin 114, joista 101 olisi lastialuksia ja 13 matkustaja-aluksia. Luetteloon merkittyjen alusten bruttovetoisuuden arvioidaan olevan yhteensä lähes 1 341 500 tonnia. Lastialusten tuki olisi keskimäärin noin 382 600 euroa alusta kohden ja osuus veronalaisesta tulosta noin 42 %. Matkustaja-alusten tuki olisi keskimäärin noin 3 495 000 euroa alusta kohden ja osuus veronalaisesta tulosta noin 40 %.

2011 talousarvio	84 236 000
2010 talousarvio	95 673 000
2009 tilinpäätös	86 473 696

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/1936) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään Liikenneviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02. Lästimaksuina jaettavat

varat jaetaan kokonaisuudessaan edellisen vuoden kerättyjen lästimaksujen toteutuman perusteella.

2011 talousarvio	800 000
2010 talousarvio	800 000
2009 tilinpäätös	887 346

51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan alueen luotsaukseen luotsauslain (940/2003) mukaisen luotsauksen hintatuen maksamiseen.

Selvitysosa: Luotsausmaksutaso on tarkoitus pitää edelleen noin 74 % alempana kuin yleinen luotsausmaksu. Tämän johdosta liiketaloudellisesti kannattamattoman Saimaan alueen lakisääteistä luotsausta varten on tarkoitus maksaa momentin mukaista hintatukea luotsauspalveluja tuottavalle yhtiölle.

Luotsausmatkat ovat Saimaan alueella huomattavasti pidemmät kuin meriliikenteessä. Yleisen luotsausmaksun ja Saimaan luotsausmaksun välistä erotusta korvataan siten, että se on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) alijäämän suuruinen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen luotsauslain muuttamiseksi siten, että luotsaustaksan yleisistä perusteista säädettäisiin jatkossa luotsauslaisa.

2011 talousarvio	4 200 000
2010 talousarvio	4 200 000
2009 tilinpäätös	4 200 000

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 62 675 000 euroa.

Määrärahasta voidaan maksaa joukkoliikennelain (889/2009) 45 §:n mukaisesti:

1) korvauksia liikenteenharjoittajille julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten mukaisesti siten kuin rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY)

N:o 1107/70 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus) säädetään

2) tukea palvelusopimusasetuksen 9 artiklan 2 kohdan johdantokappaleen ja b alakohdan mukaisesti tarkoituksiin

3) muille kuin liikenteenharjoittajille korvasta kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimustyöstä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää:

1) julkisia palveluhankintoja koskevien palvelusopimusasetuksen 8 artiklan 3 kohdan b ja d alakohdan mukaisten sopimusten kustannuksiin

2) matkojen yhdistelystä aiheutuviin kustannuksiin

3) EU:n hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoitukseen

4) valtion osuutena Merenkurkun laivaliikenteen ostomenoihin

5) valtion osuutena säännöllisen lentoliikenteen ostomenoihin.

Määrärahasta saa myös myöntää valtionavustusta seuraavasti:

1) joukkoliikenteen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (275/2010) mukaisesti kunnille ja muille yhteisöille

2) Helsingin seudun sekä Tampereen, Turun ja Oulun seutujen kunnille joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen ja kehittämiseen. Avustusta voidaan myöntää enintään 50 % hyväksyttävistä kustannuksista. Hyväksyttävänä kustannuksina pidetään liikennetarjonnan kehittämisestä, liityntäliikenteen toimintaedellytysten parantamisesta, liikenteen hoidon tehostamisesta, lippujärjestelmän kehittämisestä, lipun hintojen alentamisesta tai pitämisestä ennallaan sekä matkustajapalvelujen parantamisesta aiheutuvia kustannuksia.

3) Keskisuurten kaupunkiseutujen kunnille joukkoliikenteen kehittämisen avustamiseen, jos ne ovat tehneet joukkoliikenteen kehittämisohjelman toteuttamisesta aiesopimuksen valtion ja alueen toimijoiden kanssa. Avustusta voidaan myöntää enintään 50 % hyväksyttävistä kustannuksista.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Junien lähiliikenteen palvelujen osto	10 900	10 900	9 400
Kemijärven yöjunaliikenteen osto	1 200	1 200	1 200
Lentoliikenteen palvelujen osto	1 000	1 000	1 000
Alueellisen liikenteen palvelujen osto ja paikallisen liikenteen valtionavustus	28 377	-	-
Kaupunki- ja seutulippualennusten valtionavustus	12 777	-	-
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen ¹⁾	-	40 625	39 825
Valtakunnalliset kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimushankkeet	3 516	2 000	1 000
Matkojen yhdistely	122	-	-
Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki	5 000	7 700	10 000
Merenkurkun liikenne	250	250	250
Yhteensä	63 142	63 675	62 675

¹⁾ Vuodesta 2010 lähtien alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen sisältää aiempien vuosien momentin kohdat alueellisen liikenteen palvelujen osto ja paikallisen liikenteen valtionavustus, kaupunki- ja seutulippualennusten valtionavustus sekä matkojen yhdistely.

Junaliikenne (junien lähiliikenteen palvelujen osto ja Kemijärven yöjunaliikenteen osto)

Junaliikenteen tukemisessa tavoitteena on nostaa junaliikenteen palvelutasoa ja kulkutapaosuutta. Ostoilla on mahdollista tarjota lähiliikennettä laajemmin kuin jos VR Yhtymä Oy hoitaisi liikennettä ainoastaan markkinalähtöisesti. Tarkoituksena on käsitellä raideliikennettä Helsingin seudulla yhtenä kokonaisuutena, jolloin liikennesuunnittelua voidaan tehostaa. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alueen ulkopuolisen Helsingin lähiliikenteen ostolla mahdollistetaan korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden. Liikenteen ostaa liikenne- ja viestintäministeriö Helsinki—Karjaa ja Helsinki—Lahti välisiltä rataosuuksilta. Ostojen menettelytavoista sovitaan useaksi vuodeksi kerrallaan, mutta ostoihin varattavista määrärahoista päätetään vuosittain erikseen. Ostoilla mahdollistetaan liikennepoliittisesti tarpeelliseksi katsottava rautateiden lähiliikenne siinä laajuudessa kuin vuosittain tarkoitukseen myönnettävä määräraha riittää. Lähiliikenteessä tehdään vuosittain noin 12 miljoonaa matkaa ja tehtyä matkaa kohden valtion rahoitus on ollut noin 0,9 euroa.

Kemijärven yöjunaliikenteen ostolla turvataan matkailuelinkeinon ja -keskusten kannalta tärkeää saavutettavuutta makuuvaunuilla. Liikenne hoidetaan aggregaattivaunujen avulla makuuvaunukalustolla. Matkoja rataosuudella arvioidaan tehtävän noin 30 000.

Lentoliikenne

Liikennepoliittisen selonteon mukaan lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika junalla on yli 3 tuntia. Savonlinnan ja Varkauden säännöllisen lentoliikenteen ostolla turvataan erityisesti elinkeinoelämälle tarpeellisia yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten liikenteiden rahoittamiseen. Ostoliikenteessä matkustaa vajaa 19 000 matkustajaa vuodessa. Uusi sopimus lentoliikenteen ostosta tehdään runsaaksi kolmeksi vuodeksi vuonna 2010. Valtion maksuosuus on sopimuskaudella enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista.

Alueellinen ja paikallinen liikenne

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset rahoittavat maaseudun peruspalveluluonteista linja-autoilla ja takseilla harjoitettavaa joukkoliikennettä sekä seutu- ja työmatkalippuja koskevia hintavelvoitteita. Tavoitteena on parantaa joukkoliikenteen kulkutapaosuutta työ- ja asiointimatkoilla.

Liikenteen ostoissa asetetaan peruspalvelutaso tärkeysjärjestyksessä etusijalle muuhun ostoliikenteeseen nähden. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ostamassa runkoliikenteessä arvioidaan vuonna 2011 olevan matkustajia vajaa 6 miljoonaa. Matkustajaa kohden valtion rahoitusosuus on ollut noin 4 euroa.

Palvelusopimusasetuksen perusteella vahvistetaan hinnat, joita liikenteenharjoittajien tulee noudattaa. Joukkoliikenteen tuella kompensoidaan seutu-, kaupunki- ja työmatkalippujen hinnanalennusta. Hintavelvoitteen rahoittamisen edellytyksenä on, että kunta osallistuu hintavelvoitteen kustannuksiin vähintään yhtä suurella osuudella kuin valtio. Seutu- ja kaupunkilipuilla tehtyjen matkojen määrän arvioidaan olevan vuonna 2011 runsaat 20 miljoonaa.

Kunnille voidaan myöntää valtionavustusta kaupunkimaisen paikallisliikenteen ostoihin ja kaupunkilippuja koskeviin hintavelvoitteisiin. Valtion rahoitusosuus on enintään yhtä suuri kuin kunnan.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen kehittämistoimien painopisteenä ovat joukkoliikenteen palvelutason suunnittelu, kutsujoukkoliikenteen ja matkojen yhdistelyn edistäminen, lippujärjestelmien kehittäminen sekä keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämisohjelmien toteuttaminen yhdessä kuntien kanssa. Keskisuurten kaupunkiseutujen tulee tehdä alueelle aiesopimukset kehittämisohjelmien toimista. Haja-asutusalueen kyytitakuu kokeiluja toteutetaan Itä- ja Länsi-Suomessa.

Valtakunnalliset kehittämis-, suunnittelu ja tutkimushankkeet

Valtakunnallisella kehittämistoiminnalla pyritään turvamaan joukkoliikenteen toiminta-

edellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä sekä turvaamaan joukkoliikenteen tietopohjaa. Kehittämishankkeisiin kohdistetaan vuonna 2011 noin 1 milj. euroa.

Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenne

Valtio avustaa 10 milj. euron määrärahalta Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun seutujen joukkoliikennettä edellyttäen, että rahoitus nostaa seutujen joukkoliikenteen palvelutasoa ja siten lisää joukkoliikenteen käyttöä ja markkinaosuutta sekä parantaa sen kilpailukykyä. Valtionavustuksen edellytyksenä on, että valtion rahoitus kytketään pitkäjänteisiin joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin ja -toimiin, joilla voidaan varmistaa rahoituksen vaikuttavuus ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Avustuksen ensisijaisena jakoperusteena käytetään näiden seutujen asukasmääriä. Valtio avustaa suuria kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista. Hyväksyttävienä kustannuksina pidetään liikennetarjonnan kehittämisestä, liityntäliikenteen toimintaedellytysten parantamisesta, liikenteen hoidon tehostamisesta, lippujärjestelmän kehittämisestä ja lipun hintojen alentamisesta tai pitämisestä ennallaan sekä matkustajapalvelujen parantamisesta aiheutuvia kustannuksia. Alueilla, joilla lisätään tarjontaa valtionavustuksen perusteella, arvioidaan olevan vuodessa runsaat 1 miljoonaa matkaa enemmän.

Meriliikenne (Merenkurkun liikenne)

Merenkurkun lauttaliikenteen ostamiseen tavoitteena on turvata Merenkurkun matkustajalauttaliikenne. Lauttaliikennettä ostetaan yhdessä Ruotsin valtion kanssa 250 000 eurolla vuonna 2011. Valtion maksuosuus on enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on kilpailuttanut ostosopimuksen ja laatinut sopimuksen vuoteen 2012 saakka. Vuonna 2011 matkustajia arvioidaan olevan noin 65 000.

Kainuun maakunnan joukkoliikenne

Kainuun maakunnan joukkoliikenteelle osoitetaan rahoitus työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta momentilta 32.50.63. Liikenne- ja viestintäministeriölle ja Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökes-

kukselle asetetut joukkoliikenteen tavoitteet suuntaavat myös Kainuun maakunnan joukkoliikenteen tavoitteita.

2011 talousarvio	62 675 000
2010 III lisätalousarvio	-10 000
2010 talousarvio	63 675 000
2009 tilinpäätös	63 141 999

64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 867 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää saariston yhteysalusliikennepalvelujen ja niihin liittyvien polttoainesten oston. Määrärahaa saa käyttää myös saariston yhteysalusliikenteen käyttämien laitureiden kunnostamiseen sekä yhteysalusliikennettä korvaavien yksityisluonteisten jäteiden kunnossapidon avustamiseen. Lisäksi määrärahasta saa myöntää avustuksia saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikenteenharjoittajille valtioneuvoston asetuksen (371/2001) mukaisin perustein.

Määräraha budjetoidaan avustusten osalta maksupäätösperusteisena.

Selvitysosa: Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) mukaan valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakituisella väestöllä on käytettävissä kuljetuspalvelut.

Yhteysalusliikenne on Liikenneviraston vastuulla olevaa liikennettä ja se kattaa lähes kaikki Saaristomeren asutut saaret, joihin ei ole tieyhteyttä. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii yhteysalusliikennepalvelut kilpailuttamalla. Yhteysalusliikenteen matkustajamäärän vuonna 2011 arvioidaan olevan noin 112 000 henkilöä. Menot matkustajaa kohden ovat noin 47 euroa sekä vakinaista asukasta kohden noin 8 693 euroa vuodessa.

Avustuksilla pyritään säilyttämään kulku- mahdollisuudet sellaisten saaristoalueiden asukkaille, joilla ei ole käytettävissä yhteysalusliikennettä. Avustus kohdistuu lähinnä Kotka—Pyhtään, Porvoon, Sipoon ja Tammi-saaren saariston sekä Turunmaan saariston

rengasteiden saariston pysyvien asukkaiden henkilö- ja tavarakuljetusten järjestämiseen.

2011 talousarvio	7 867 000
2010 talousarvio	8 667 000
2009 tilinpäätös	8 267 000

65. Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää joukkoliikennelain (869/2009) mukaisesti.

Määrärahasta saa maksaa junien kaukoliikenteen palvelujen ostamisesta tehdyistä vuotta pidemmän ajan sopimuksista aiheutuvia korvauksia:

1) liikenteenharjoittajille julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten mukaisesti siten kuin palvelusopimusasetuksessa säädetään

2) julkisia palveluhankintoja koskevien rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1370/2007 (palvelusopimusasetus) 8 artiklan 3

kohdan b ja d alakohdan mukaisista sopimuksista.

Valtuus

Liikenne- ja viestintäministeriö oikeutetaan solmimaan vuoden 2007 talousarviossa myönnetyn valtuuden mukaisia sopimuksia VR Osa-keyhtiön kanssa siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Junaliikenteen ostoilla tyydytetään tarpeelliseksi arvioituja alueellisia ja valtakunnallisia matkustustarpeita siltä osin kuin näitä palveluja ei pystytä järjestämään markkinaehtoisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriön ja VR Osa-keyhtiön välillä on sopimus kaukoliikennepalvelujen ostoista vuosille 2007—2011. Sopimuksella on pyritty luomaan aiempaa paremmat edellytykset ostoliikenteen jatkuvuuden turvaamiselle ja pitkäjänteiselle ostoliikennepalvelujen kehittämiselle. Sopimusvaltuus vuosille 2007—2011 on 156 100 000 euroa. Sopimuksesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 2011 enintään 31,5 milj. euroa.

2011 talousarvio	31 500 000
2010 talousarvio	31 400 000
2009 tilinpäätös	31 331 206

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

Selvitysosa: Viestintäpalvelut ja -verkot ovat olennainen osa tietoyhteiskunnan kehittymistä, koska merkittävä osa yhteiskunnan palveluista tuotetaan ja kulutetaan viestintäpalveluja ja -verkoja hyödyntäen. Suomen talouskehityksen ja kilpailukyvyn kannalta on keskeistä pystyä muuttamaan vahva viestintäinfrastruktuuri- ja palveluosaaminen vahvuudeksi tietoyhteiskunta- palvelujen tuotannossa ja laajassa hyväksikäytössä. Uutta teknologiaa ja uusia viestintäpalveluita kehitetään ja pyritään ottamaan käyttöön kaikilla elämäntiloilla siten, että kansalaisten arki helpottuu.

01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 506 000 euroa.

Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut budjetoidaan maksuperusteisina.

Selvitysosa: Viestintävirasto rakentaa toimivaa ja turvallista tietoyhteiskuntaa kansalaisten ja suomalaisen elinkeinoelämän hyväksi. Tavoitteena ovat nopeat ja turvalliset tietoliikenneyhteydet, laadukkaat ja kohtuuhintaiset viestintä- ja mediapalvelut, toimivat viestintämarkkinat sekä taajuuksien tehokas jakaminen. Vuonna 2011 toiminnan erityisiä

painopisteitä ovat viestinnän tietoturvasuus, viestintäverkkojen tilannekuvan kehittäminen, luotettavien sähköisten tunnistamispalveluiden edistäminen, laajakaistayhteyksien saataavuuden edistäminen, tele- ja postimarkkinoiden kilpailun edistäminen, taajuuksien tehokas kohdentaminen ja uusien teknologioiden käyttöönoton edistäminen, viraston sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen sekä Yleisradion lakisääteisten tehtävien rahoituksen turvaaminen.

Viestintävirasto hoitaa *valtion televisio- ja radorahaston* hallintoa. Valtioneuvosto päättää liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä

rahaston määrärahojen käytöstä. Rahaston tulot ovat noin 462 milj. euroa (sis. alv 9 %), josta Yleisradio Oy:n julkiseen palveluun osoitetaan noin 451 milj. euroa, Viestintävirastolle perinnän ja tarkastuksen kuluihin noin 10,9 milj. euroa sekä liikenne- ja viestintäministeriön käyttöön 0,4 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Viestintävirastolle vuodelle 2011 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa viestinnän toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Viestintäverkot ja -palvelut toimivat laadukkaasti ja häiriöttömästi.			
Viestintäviraston luokituksen mukaisien vakavien A-luokan vikojen määrä vuosessa, kpl	5	alle 5	alle 8 ¹⁾
Viestintäverkkojen häiriöt eivät estä hätäpalveluita.	-	-	toteutuu
Ajantasainen tietoturvan tilannekuvapalvelu. CERT-FI:n tilannekuvapalvelun yhteydessä tuotettujen tiedotteiden määrä vuosessa, lkm	375	350	350
Luotettava kansallinen verkkotunnuspalvelu. Vuoden aikana myönnettyjen verkkotunnusten määrä, lkm	48 009	38 000	43 000
Luvanvaraisten radiolaitteiden käyttöön osoitettujen taajuuksien vastaavuus kysyntään. Luvanvaraisten radiolaitteiden käyttöön osoitetun taajuusmäärän kasvu vuosessa, %	7,7	3	4
Vapautetaan radioluovista uusia sovelluksia yhteiskunnan eri toimialojen käyttötarpeiden mukaisesti. Uusien sovellusten lukumäärä vuosessa, lkm	5	3	3
Merkittävien radiohäiriöiden syiden selvittämiseen kuluva aika, tuntia, enintään	18	18	18
Markkinakehitystä kuvaava keskeinen tieto tuotetaan neljä kertaa vuosessa. Toiminnalliset tunnusluvut (markkinaindikaattorit) tuotetaan kaksi kertaa vuosessa ja investointien kehitystä kuvaava tieto kerran vuosessa. Lisäksi Viestintävirasto selvittää telepalveluiden laatu-tekijöitä vähintään kerran vuosessa kyselyllä tai erilliselvyksellä.	toteutunut	toteutuu	toteutuu
Valtion laajakaistatukea koskevien tukihakemusten ja/tai tarvittavien lisäselvitysten saamisesta kolmen kuukauden kuluessa annettujen päätösten osuus, % vähintään	-	80	80
Tukkumarkkinoita koskevista erimielisyyksistä neuvotellen tai sovitellen ratkaistujen osuus, %, vähintään	67	50	50
Tele-, posti- ja mediapalvelujen käyttäjien yhteydenotoista kahden kuukauden kuluessa käsiteltyjen osuus, %	95	90	90
Osoitteeltaan virheelliset kirjeet avataan ja niistä perille toimitetaan, %, vähintään	81	75	75

Aktiivisilla toimenpiteillä (tv-maksutarkastus, suora- ja telemarkkinointi, markkinointiviestintä) hankittujen uusien tv-maksun maksajien määrä on vähintään, lkm	68 500	75 000	75 000
Viestintävirastolla on kattava kuva maan keskeisimmistä viestintäverkkoista ja niiden vika- ja häiriötilanteista.	-	toteutuu	toteutuu
Viestintävirasto takaa kansalliseen tietoturvatointaan (NCSA) liittyvien tietojärjestelmien säädöstenmukaisuuden. Suoritettujen järjestelmätarkastusten lukumäärä kpl, vähintään	-	-	20
Asiakaskyselyssä Viestintäviraston yleisarvosana (asteikko 1—5)	3,6	3,4	3,4

TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Teletoinnin ja tietoturvallisuuden ohjauksen ja valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja (euroa/yleisen televerkon liittymä), euroa	0,57	0,60	0,60
CERT-toiminnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/laajakaistaliittymä	0,73	1,00	0,90
Postipalvelujen valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/postinsaajatalous	0,38	0,40	0,40
Mediapalvelujen valvonnan kustannukset, euroa/tv-katsojatalous	0,23	0,26	0,26
FI-verkkotunnuksen rekisteröimismaksu, euroa, enintään		55/5 v	50/5 v
	41/3 v	36/3 v	33/3 v
	15/1 v	13/1 v	12/1 v
Tv-maksut-tulosalueen kustannukset suhteessa tv-katsojatalouksien lukumäärään, euroa	4,34	4,90	4,90
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	2	2	2
Radiotaajuuksien työn tuottavuuden kasvu, %	3,2	2,0	2,0
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	0,3	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	99	103	100
Veronluonteisten maksujen kustannusvastaavuus, %	96	99	98

HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA

Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,5	3,4	3,4
Henkilöstön määrä, htv	247,6	248	245

SEURANTA- JA RAPORTOINTIKOHEET

Valtion televisio- ja radiorahastoon tuloutettavat televisiomaksutulot (netto), milj. euroa (sis. alv 9 %), vähintään	422	424	451
---	-----	-----	-----

¹⁾ Luokitus muuttunut. A-luokka on tarkennettu niin, että siihen sisältyy myös sellaisia vikoja, joita ei aiemman luokituksen mukaan luettu vakaviksi vioiksi.

Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen Viestintäviraston radiohallinnollisista suoritteista perittävistä maksuista (950/2008) ja liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen Viestintäviraston eräistä maksuista (1058/2009) sekä lakiin valtion televisio- ja radiorahastosta (745/1998), lakiin yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta (565/1999), verkkotunnuslakiin

(228/2003) ja viestintämarkkinalakiin (393/2003).

Viestintävirasto perii teleyrityksiltä viestintämarkkinamaksua viestintämarkkinalaissa säädetyin perustein, teleyrityksiltä tietoturvamaksua sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004) säädetyin perustein, postiyrityksiltä postitoiminnan valvontamaksua postipalvelulaissa (313/2001) säädetyin perustein, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua televi-

sio- ja radiotoimintalaissa (744/1998) säädetyin perustein sekä sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajilta maksua laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) säädetyin perustein. Viestintämarkkinamaksu 2 904 000 euroa, tietoturvamaksu 500 000 euroa, postitoiminnan valvontamaksu 1 300 000 euroa sekä televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu 710 000 euroa sekä varmennemaksu 184 000 euroa tu-

loutetaan momentille 11.19.04. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon Viestintäviraston toimintamenomomentin määrärahan mitoituksessa.

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee kaksi henkilötyövuotta tuottavuustoi- mien ja yhden henkilötyövuoden SADE-ohjel- man toimenpiteiden vuoksi. Tämä on otettu huomioon maksujen alennuksena.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	35 834	36 642	35 102
Bruttotulot	27 837	29 147	27 596
Nettomenot	7 997	7 495	7 506
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 508		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 506		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Tuotot			
Radiotaajuudet	10 305	10 856	10 231
Verkot ja turvallisuus	7 093	6 710	6 444
Tv-maksut	10 354	10 644	10 879
Tuotot yhteensä	27 752	28 210	27 554
Kustannukset			
Radiotaajuudet	10 801	11 265	10 096
Verkot ja turvallisuus	6 554	6 518	6 687
Tv-maksut	10 354	10 644	10 879
Kustannukset yhteensä	27 709	28 427	27 662
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)			
Radiotaajuudet	-496	-409	135
Verkot ja turvallisuus	539	192	-243
Tv-maksut	-	-	-
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	43	-217	-108

Kustannusvastaavuus %

Radiotaajuudet	95	96	101
Verkot ja turvallisuus	108	103	96
Tv-maksut	100	100	100
Kustannusvastaavuus % yhteensä	100	99	100

Veronluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Tuotot			
Verkot ja turvallisuus	437	704	684
Viestintämarkkinat ja -palvelut	4 499	4 729	4 914
Tuotot yhteensä	4 936	5 433	5 598
Kustannukset			
Verkot ja turvallisuus	423	684	710
Viestintämarkkinat ja -palvelut	4 702	4 961	4 989
Kustannukset yhteensä	5 125	5 645	5 699
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)			
Verkot ja turvallisuus	14	20	-26
Viestintämarkkinat ja -palvelut	-203	-232	-75
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	-189	-212	-101
Kustannusvastaavuus %			
Verkot ja turvallisuus	103	103	96
Viestintämarkkinat ja -palvelut	96	95	99
Kustannusvastaavuus % yhteensä	96	96	98

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-30
Maksujen alennus	30
Tasokorotus	11
Yhteensä	11

2011 talousarvio	7 506 000
2010 talousarvio	7 495 000
2009 tilinpäätös	6 995 000

42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisilla vähemmistökielillä ruotsin, saamen tai romanin kielellä julkaistavien sanomalehtien ja niitä vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen,

viittomakielisten vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen sekä ruotsinkielisten uutis- ja palvelujen tuottamisen tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saamenkielisten sisältöjen tuottamiseen, jotka sisältyvät suomen tai ruotsin kielellä julkaistaviin sanomalehtiin.

Selvitysosa: Määrärahan tarkoituksena on edistää kotimaisen lehdistön ja tiedonvälityksen moniarvoisuutta ja monipuolisuutta.

2011 talousarvio	500 000
2010 talousarvio	500 000
2009 tilinpäätös	500 000

44. Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena Yleisradio Oy:n julkiseen palveluun kuuluvien Suomesta ulkomaille suuntautuvien radiopalvelujen (YLE Radio Finland) ja televisiopalvelujen (YLE TV Finland) kustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu turvaamaan Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävään kuuluvan Suomesta ulkomaille suunnattujen televisio- ja radiopalvelujen järjestäminen. Toiminnan vuotuiset kustannukset arvonlisäveroineen ovat arviolta 2,4 milj. euroa.

2011 talousarvio	1 350 000
2010 talousarvio	1 350 000
2009 tilinpäätös	2 000 000

50. *Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)*

Momentille myönnetään 9 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueella annetussa laissa tarkoitettun Viestintäviraston aikaisempina vuosina ja varainhoitovuonna myöntämän valtion tuen maksamiseen ja tästä aiheutuviin hallinto- ja yleiskustannuksiin.

Valtuus

Viestintävirasto oikeutetaan solmimaan vuoden 2009 myöntämisvaltuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla sekä maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muutos tulivat voimaan 1.1.2010. Tarkoituksena on, että laajakaistarakentamisen tukemiseen käytetään Viestintäviraston päätöksillä tämän momentin määrärahaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksellä maaseudun kehittämiseen myönnettävästä tuesta säädetyssä laissa tarkoitettua momentin 30.10.61 määrärahaa. Valtion tuen edellytyksenä on, että hankekohtaisesti kunnat sitoutuvat rahoittamaan oman osuutensa julkisesta rahoitustuesta. Julkinen rahoitustuki voi olla enintään 2/3 hankkeen kustannuksista. Valtion rahoitusosuus on enintään 33 % laaja-

kaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista ja kunnan rahoitusosuus 33 %. Valtion maksuosuus on kuitenkin enintään 58 % ja kunnan osuus 8 % niissä kunnissa, joissa hankkeen rahoittaminen muuten muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Kuntakohtaisen maksuosuuden määräytymisperusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset maksavat vuosina 2010—2013 laajakaistahankkeiden valtion osuuden 25,15 milj. euroa momentilta 30.10.61. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoittamissa hankkeissa kunnan maksuosuus on 22 %. Viestintävirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eivät voi rahoittaa samaa laajakaistahanketta, minkä vuoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pyytävät Viestintäviraston lausunnon ennen valtiontukipäätöstä.

Valtioneuvosto on asettanut 4.12.2008 tehdyllä periaatepäätöksellä tavoitteeksi, että 31.12.2015 mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 megabitin yhteydet mahdollistava valokuitu- tai kaapeli-verkko tai muu ominaisuuksiltaan näihin rinnasteinen verkko, johon liitettävällä enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä ainakin 99 % vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista voidaan käyttää erittäin suuria yhteysnopeuksia vaativia viestintä- ja muita tietoyhteiskunnan palveluita.

Maakuntien liitot ovat vuoden 2009 aikana arvioineet väestö- ja aluekehityksen huomioon ottaen maakunnan nopeiden yhteyksien kysynnän kehityksen ja yleisen televerkon kehittämistarpeet. Maakuntien liitot ovat laatineet suunnitelmat vuoden 2015 tavoitteiden toteuttamiseksi. Viestintävirasto on arvioinut maakuntien liittojen suunnitelmat ja toimittanut niitä koskevan lausuntonsa liikenne- ja viestintäministeriölle. Valtioneuvosto päättää laajakaistatuen jakautumisesta maakuntien kesken. Tämän jälkeen maakuntien liitot julistavat tuen haettavaksi tarkoituksenmukaisin väliajoin.

Viestintävirastolle on myönnetty vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa 66,0

milj. euron valtuus. Myöntämisvaltuutta arvioidaan uusittavan noin 55 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Aikaisempien vuosien sitoumukset	9 800	11 000	10 000	22 000	52 800
Yhteensä	9 800	11 000	10 000	22 000	52 800

2011 talousarvio	9 800 000
2010 talousarvio	12 700 000
2009 tilinpäätös	500 000

50. Tutkimus

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tutkimustoiminta tukee ministeriön liikenne- ja viestintäpolitiikan sekä hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista. Tavoitteena on, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä on laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet. Liikenne- ja viestintäalan yrityksille pyritään takaamaan kilpailukyiset toimintamahdollisuudet.

01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 461 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Etelämanner-toiminnasta aiheutuviin menoihin
- 2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 3) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa luotettavaa havainto- ja tutkimustietoa ilmakehästä ja meristä. Ilmatieteen laitos on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastonmuutokseen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tämän osaamisensa laitos yhdistää palveluiksi, joita se tuottaa tehokkaasti yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin lisäämisek-

si. Laitos havainnoi ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta ja sähkömagneettisia ilmiöitä sekä merten ja erityisesti Itämeren fysikaalista tilaa. Laitos tuottaa myös tietoa ja palveluja ilmakehän ja merien menneestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos tekee korkeatasoista tutkimusta erityisesti painopistealueillaan, joita ovat sää ja turvallisuus, ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen, ympäristö ja terveys, kaukokartoitus ja avaruus sekä muuttuva Itämeri. Laitos osallistuu aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Laitos tähtää toiminnassaan kestävä kehityksen edistämiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Ilmatieteen laitokselle vuodelle 2011 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa tutkimukselle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, ennustus- ja varoitustietojärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.			
Lämpötilaennusteiden osuvuus 1 vrk, %	88,1	88	88
Lämpötilaennusteiden osuvuus 3—5 vrk, %		68	68
Sateen todennäköisyysennusteiden osuvuus 1 vrk, %	85,4	86	86
Sateen todennäköisyysennusteiden osuvuus 3—5 vrk, %		66	66
Kovan tuulen varoitusten osuvuus 1 vrk, %	83,4	85	85
Aallokkomallien osuvuustarkkuus, %	97	87	87
Aallokko- ja vedenkorkeuspalvelun toimitusvarmuus, %	99,9	96	96
Jääpalvelun toimitusvarmuus, %		93	93
Sääennusteiden toimitusvarmuus, %	99,9	99,5	99,5
Varoitusten toimitusvarmuus, %	99,9	99,5	99,5
Kansalaisten asiakastyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	4,1	3,8	3,8
Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.			
Viranomaisten asiakastyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	3,8	3,8	3,8
Liiketoiminnan asiakastyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	4,0	3,9	3,9
Liikennesektorin asiakastyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	3,9	3,8	3,8
Viranomaisten tyytyväisyys vaarallisten sääilmiöiden ennakkovaroittamiseen (asteikko 1—5)	3,5	3,8	3,8
Tuetaan tutkimuksen keinoin mm. ilmastomuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.			
Julkaisuaktiivisuusindeksipisteet	14 941	12 000	13 000
Kansainvälisesti ennakkotarkastetut artikkelit, kpl	259	200	225
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	99	102	102
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	100	100	100
Yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot (1 000 euroa)	6 710	4 830	6 500
Ulkopuolisen rahoituksen osuus yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan kustannuksista, %	53	50	50
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	0,05	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	2,9	2	2
HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA			
Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,62	3,5	3,5
Henkilöstön määrä, htv	637	629	618

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelun tulot, EU:lta ja muilta yhteistyöosapuolilta saatavat yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot ja muut tulot. Etelämanner-toimintaan on varattu 849 000 euroa. Suomen

Etelämanner-toiminta perustuu kansainväliseen sopimukseen.

Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuuritiekartalle hyväksytty ICOS-hanke (Integrated Carbon Observing System) on merkittävä kasvihuonekaasujen päästövähennysten todenta-

misen ja seurannan kannalta. Hankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan infrastruktuurin valmisteluun, suunnitteluun ja rakentamiseen varataan 1,0 milj. euroa vuonna 2011.

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee 10 henkilötyövuotta tuottavuustoitien ja yhden henkilötyövuoden SADe-ohjelman toimenpiteiden vuoksi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	59 091	57 056	57 961
Bruttotulot	19 440	15 840	17 500
Nettomenot	39 651	41 216	40 461
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 383		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	12 578		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	6 193	6 250	6 200
Liiketaloudelliset suoritteet	6 158	4 760	4 800
Tuotot yhteensä	12 351	11 010	11 000
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	6 224	6 250	6 200
Liiketaloudelliset suoritteet	6 281	4 685	4 700
Kustannukset yhteensä	12 505	10 935	10 900
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	-31	-	-
Liiketaloudelliset suoritteet	-123	75	100
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	-154	75	100
Kustannusvastaavuus %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	100	100	100
Liiketaloudelliset suoritteet	98	102	102
Kustannusvastaavuus % yhteensä	99	101	101

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2011 talousarvio	40 461 000
		2010 III lisätalousarvio	147 000
		2010 talousarvio	41 216 000
		2009 tilinpäätös	43 846 000
Tuottavuustoimet (-10 htv)	-150		
Tuottavuustoimenpiteiden tarkistus	-90		
Uudelleenkohdentaminen	-13		
Palkkausten tarkistukset	225		
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	102		
Muu muutos yhteensä	-829		
Yhteensä	-755		

(60.) Liiketoiminta

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Luotsausliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Luku ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

(88.) Luotsausliikelaitos		2010 talousarvio	—
<i>Selvitysosa:</i> Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.		2009 tilinpäätös	—

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan (TEM-konserni) perustehtävänä on huolehtia Suomen innovaatiotoiminnan ja yrittäjyyden toimintaympäristöstä, työ-, hyödyke- ja energiemarkkinoiden toimivuudesta, työntekijöiden työllistymisedellytyksistä sekä alueiden tasapainoisesta kehittämisestä globaalissa taloudessa.

TEM-konsernin visiossa Suomi on kestävä taloudellisen kehityksen, vakaan tuottavuuden kasvun ja korkean työllisyyden maa. Kansainvälisissä kilpailukyky- ja hyvinvointivertailuissa Suomi on maailman huippua. Menestys perustuu huippuosaamiseen, innovaatioihin, yrittäjyyteen, luovuuteen, toimiviin työ- ja hyödykemarkkinoihin, määrätietoiseen energia- ja ilmastopoliittikkaan, alueiden elinvoimaisuuteen ja kansainvälisyyteen. TEM-konserni on suomalaisen työ- ja elinkeinoelämän toimintaympäristön rakentaja. Konsernin tärkeimpänä tavoitteena on kestäväällä pohjalla oleva korkea työllisyys. Tavoitteeseen pääsemiseksi konserni edistää tuottavuutta, osaamista sekä talouden ja alueiden kansainvälistä kilpailukykyä.

Toimintaympäristö

Vuonna 2009 Suomen talouskehitys painui syvään taantumaa, johon keskeisenä syynä oli viennin ja teollisuustuotannon jyrkkä lasku. Vuonna 2010 tuotannon arvioidaan kääntyvän lievästi, noin prosentin kasvuun, joka vahvistunee edelleen vuonna 2011. Vaikka käänne parempaan on tapahtumassa, niin nykyarvioiden valossa talouden kasvuvauhti näyttäisi jäävän melko hitaaksi myös keskipitkällä aikavälillä.

Suomessa työllisyys on reagoinut varsin maltillisesti taloustaantumaa. Tuotannon lähes 8 prosentin supistumisesta huolimatta työllisten määrä väheni vain 3 % ja työtuntien määrä 6 % vuonna 2009. Tämä osoittaa, että työnantajat pitivät kiinni osaavasta työvoimastaan. Irtisanomisten sijasta turvaututtiin yleisesti lomautuksiin. Uusien työntekijöiden rekrytointi väheni taantumaa vaikutuksesta. Erityisesti työmarkkinoille tulevien nuorten sijoittuminen työelämään vaikeutui. Alle 25-vuotiaiden keskimääräinen työttömyysaste oli 21,5 % vuonna 2009, kun vastaavasti kaikkien ikäryhmien keskimääräinen työttömyysaste oli 8,2 %. Myös ikääntyvien työttömien työllistymismahdollisuudet ovat taloustaantumaa myötä heikentyneet. Ikääntyvien pitkäaikais-työttömien siirtyminen työttömyyseläkkeelle ei vuoden 2010 alusta lähtien enää ole mahdollista.

Talouden nousun vahvistuminen vuonna 2011 alkaa vaikuttaa parantavasti työllisyystilanteeseen. Kovin nopeaa työllisyyden elpymistä ei kuitenkaan ole, jos talouden nousu jää lähivuosina loivaksi.

Toimet julkisen talouden velkataakan vähentämiseksi ja rahoitusaseman palauttamiseksi kestäväälle pohjalle voivat tulevina vuosina hidastaa talouden kasvuvauhtia, jos niiden toteutuksessa joudutaan turvautumaan verojen korotuksiin ja julkisen kysynnän leikkaamiseen. Hallitus on toistaiseksi painottanut rakenteellisia uudistuksia, joista keskeisin on pyrkimys työurien pidentämiseen keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää nostamalla ja nuorten työmarkkinoille tuloa aien-

tamalla. Työllisyysasteen nostoon ja työurien pidentämiseen tarvitaan vahvaa talouskasvua. Hallitus ja työmarkkinajärjestöt ovat yhteistyössä vuonna 2010 käynnistäneet valmistelutyöt ohjelman laatimiseksi, jolla pyritään linjaamaan pitkällä aikavälillä tarvittavat toimet kestävän talouskasvun, työllisyyden ja julkisen talouden rahoitusaseman vakauden turvaamiseksi.

Kansainvälisen talouden orastavan nousun vuoksi EU kaavailee linjauksia elvytystoimista luopumiseen. Ensimmäisenä poistettavien listalla ovat sektorikohtaiset elvytystuet, koska ne saattavat viivästyttää taantumaa jälkeisessä taloustilanteessa tarvittavaa tuotannon ja työllisyyden rakenteellista uudistumista. Viimeisenä poistetaan rahoitustuet ja aktiivisen työvoimapolitiikan lisätoimet. Työvoimapolitiittisia koulutus- ja tukitoimia tarvitaan muita pitempään, koska työllisyys elpyy myöhemmin kuin tuotanto. Työvoimapolitiikan aktiivitoimilla ehkäistään työttömyysjaksojen pitkittymistä ja ylläpidetään työnhakijoiden työmarkkinavalmiuksia, jotta he voisivat sijoittua talouden elpessä mahdollisimman nopeasti työhön. Työvoima- ja koulutuspolitiikan toimia tarvitaan myös nuorisotyöttömyyden torjuntaan.

Työvoiman tarjonta uhkaa jo lähivuosina supistua, koska työmarkkinoille tulevien ikäluokkien koko on pienempi kuin sieltä poistuvina. Työuransa aloittavat ikäluokat ovat kooltaan noin 65 000 henkeä ja poistuvat runsaan 80 000 hengen kokoisia. Työvoiman tarjonnan kannalta ratkaisevaa kuitenkin on työllisyysasteen kehitys. Jos työllisyysaste kyetään nostamaan selvästi yli 70 prosentin, työvoiman tarjonnan ennakoitu supistuminen voi jäädä vähäiseksi. Talouden nykyisillä kasvunäkymillä väestörakenteen muutos ei näyttäisi aiheuttavan kuluva vuosikymmenen alkupuoliskolla niin mittavaa työvoimapulaa kuin aiemmin on pelätty. Talouskasvua on kuitenkin työpanoksen määrällisen lisäyksen sijasta haettava laadullisista kasvutekijöistä, korkeasta osaamisesta ja tuottavuuden parantamisesta.

Ilmaston lämpenemisen torjunta edellyttää, että taloudellista kehitystä on globaalisti käännettävä entistä ympäristöystävällisempään suuntaan. Tämän seurauksena ekologinen tuotanto, vähähiilisen energian ja biopoltoainien käyttöönotto sekä investoinnit ympäristöystävälliseen teknologiaan ovat tulevana vuosina nopeasti kasvavia talouden osa-alueita. Nämä kasvualat tarjoavat Suomellekin mahdollisuuksia talouden kestäväan nousuun ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Väestön ikääntymisen myötä Suomessa on panostettava myös tuottavuuden parantamiseen ja innovaatioihin. Kun työvoiman tarjonnan niukentuessa taloudellinen kasvu syntyy pääosin työn tuottavuuden nousun kautta, kasvun moottoriksi tarvitaan uutta luovaa innovaatiopolitiikkaa. Suomen talous on monilla sektoreilla lähellä teknologian eturintamaa, mistä syystä tutkimus- ja innovaatio toiminnan hyötyvaikutuksia joudutaan jatkossa enenevässä määrin tavoittelemaan kokeilevien ja suurempaa riskinottoa sisältävien hankkeiden avulla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallituksen työ- ja elinkeinopolitiikkaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut toimialalleen konsernistrategian mukaiset seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet (1—6) vuodelle 2011:

- 1) Autetaan nuoria työllistymään.
- 2) Edistetään uutta, kasvavaa ja kansainvälistyvää yritystoimintaa.
- 3) Vahvistetaan innovaatio toiminnan edellytyksiä ja luodaan huippuluokan innovaatiokeskitty-miä.
- 4) Lisätään työvoiman osaamista ja nopeutetaan työllistymistä työnantajien tarpeisiin.
- 5) Parannetaan tuottavuutta erityisesti julkisissa palveluissa ja työelämän laatua kaikilla toimialoilla.
- 6) Edistetään uusiutuvan energia käyttöä.

Kaikilla näillä linjauksilla on myös edistettävä kaikkien alueiden kilpailukykyä ja kehitystä.

Talousarvioesitykseen liittyvät tasa-arvovaikutukset

Vaikka naisten ja miesten asema työmarkkinoilla on nykyisin jo monilta osin suhteellisen samanlainen, eroja kuitenkin edelleen ilmenee. Naisten ja miesten samapalkkaisuus ei käytännössä toteudu ja johtavassa asemassa on enemmän miehiä kuin naisia. Naiset tekevät kaksi kolmasosaa määräaikaista töistä. Jotkin naisryhmät, mm. maahanmuuttajat ja romanit, ovat huomattavasti työttömänä asemassa kuin vastaavien ryhmien miehet. Vallitseviin eroihin kiinnitetään jatkossa huomiota ja niitä lievennetään käytettävissä olevin keinoin.

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään muun muassa työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimenpiteillä. Palvelujen (kuten työvoimapolitiittiset toimenpiteet) vaikutusten arvioinnin ja ennakoitavuuden parantamiseksi koulutetaan henkilöstöä hallitusohjelman mukaisesti sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen. Työnvälityksen työttömistä työnhakijoista naisten osuus on 2000-luvulla ollut keskimäärin noin puolet (vuoden 2009 aikana naisia 49 % ja miehiä 51 %).

Työvoimapolitiittiset toimenpiteet jakautuvat sukupuolen mukaan suhteellisen tasaisesti. Koko 2000-luvun ajan työvoimapolitiittisen koulutuksen aloittaneista henkilöistä keskimäärin 51—52 % on ollut naisia. Vuonna 2009 naisten osuus työvoimakoulutuksen aloittaneista vastasi heidän osuuttaan työttömistä työnhakijoista (49 %). Palkkatuetussa työssä ja työharjoittelussa/työelämävalmennuksessa naisten osuus oli 55 %. Osa-aikaisiin saajista naisten osuus oli noin 88 % johtuen siitä, että osa-aikaisiin käytetään eniten kuntasektorilla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä. Naisten osuus starttirahan saajista oli 46 %.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla naisyrittäjyyden edistäminen on keskeisessä asemassa. Naisyrittäjien määrä pyritään nostamaan vuoteen 2011 mennessä 40 prosenttiin yrittäjistä (v. 2009: 30 %). Toimenpiteillä kannustetaan naisia ryhtymään myös työnantajayrittäjiksi ja lisäämään naisyrittäjien innovaatioita ja kansainvälistymistä sekä helpotetaan sovitamaan paremmin yhteen yrittäjyys ja perhe-elämä. Yksi esimerkki naisyrittäjyyden edistämisestä on yrittäjän sijaispalvelujärjestelmän vakiinnuttaminen ja laajentaminen. Erilaisille naisryhmille, kuten maahanmuuttajanaisille ja nuorille työttömille naisille kohdennetaan yrittäjyyden perehdytys- ja rekrytointihankkeita, joissa on mahdollista kasvattaa ko. erityisryhmien yrittäjyyspotentiaalia.

Finnvera Oyj:n myöntämiin erityislainoihin kuuluvat naisyrittäjälainat, joita myönnetään yrityksille, joissa naiset ovat enemmistöosakkaina ja joita yksi naispuolisista osakkaista johtaa päätoimisesti. Naisyrittäjälainaa voidaan myöntää yhdessä tai useammassa erässä yhteensä enintään 35 000 euroa. Naisyrittäjyyslainoja arvioidaan myönnettävän vuonna 2011 noin 25 milj. euroa. Lainaa voidaan myöntää kaikille yritysmuodoille ja sitä voi täydentää työ- ja elinkeinoministeriön myöntämällä starttirahalla.

Vuonna 2010 aloitetussa kuluttajien energianeuvontahankkeessa pyritään varmistamaan, että tieto kulkee kuluttajille siten, että se saavuttaa sekä naiset että miehet. Siten viestinnässä otetaan huomioon miesten ja naisten eri vastaanottokanavat.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 603 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen talousarvio	esitys
32.20.40	<i>Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen</i> (arviomääräraha)		
	— rahoitusvaltuus	457,466	486,040
32.20.43	<i>Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	26,628	23,628
32.20.83	<i>Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	123,165	102,823
32.30.42	<i>Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset</i> (arviomääräraha)		
	— korkotukivaltuus	272,644	262,644
32.30.45	<i>Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	37,278	43,278
32.30.51	<i>Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet</i> (kiinteä määräraha)		
	— hankintasopimusvaltuus	110,300	105,951
32.30.64	<i>Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin</i> (arviomääräraha)		
	— hankintasopimusvaltuus	15,400	13,000
40.	Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä		
	— lainojen hyväksymisvaltuus (turvavarastolainat)	8,409	8,400
	— myöntämisvaltuus	0,034	0,034
32.50.63	<i>Kainuun kehittämisraha</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— myöntämisvaltuus	2,500	2,500
32.50.64	<i>EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	534,801	533,926
32.60.40	<i>Energiatuki</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	64,100	149,500
32.60.43	<i>Kioton mekanismit</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	5,000	0,500

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Hallinto	148 364	350 380	341 748	- 8 632	- 2
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 963	52 107	51 081	- 1 026	- 2
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	—	215 078	207 031	- 8 047	- 4
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	4 820	6 369	5 575	- 794	- 12
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 470	2 140	3 725	1 585	74
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	68 501	64 356	64 266	- 90	- 0
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	—	20	20	—	—
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	9 395	10 300	10 040	- 260	- 3
(92.) Korvaus valtion ydinjätehuolto-rahastolle (arviomääräraha)	10 209	—	—	—	—
95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	6	10	10	—	—
20. Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen	766 810	789 479	823 308	33 829	4
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 428	40 542	41 140	598	1
02. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	95 369	85 672	86 720	1 048	1
03. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 149	12 037	16 604	4 567	38
05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 783	5 692	6 507	815	14
06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	47 602	46 347	47 686	1 339	3
07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 800	9 779	10 289	510	5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	378 671	409 150	430 650	21 500	5
41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	43 018	40 917	41 052	135	0
42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 424	4 800	5 100	300	6
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	23 028	24 100	24 660	560	2
45. Yritysten tutkimus- ja kehittämissankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	9 000	10 000	10 000	—	—
(50.) Avustus kansainvälisen teknologia-palkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	—	1 000	—	- 1 000	- 100
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	82 838	99 443	102 900	3 457	3
(87.) Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen asiantuntijapalveluiden yhtiöittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 000	—	—	—	—
(88.) Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen osakkuusyritysten hallinnon yhtiöittäminen (siirtomääräraha 2 v)	700	—	—	—	—
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	1 421 280	2 402 106	1 352 009	- 1 050 097	- 44
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	244 918	163 640	161 885	- 1 755	- 1
42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)	43 961	51 146	53 486	2 340	5
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	5 000	—	—
45. Yritysten investointi- ja kehittämissankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	23 987	42 000	41 400	- 600	- 1
(46.) Laivanrakennuksen innovaatiotuki	—	—	—	—	—
48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	13 039	8 600	13 400	4 800	56
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	35 479	29 500	29 500	—	—
51. Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)	497 992	552 400	530 338	- 22 062	- 4
(63.) Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)	25 000	—	—	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	21 529	19 820	17 000	- 2 820	- 14
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	280 374	1 500 000	500 000	- 1 000 000	- 67
(87.) Pääomalaina Finnvera Oyj:lle Suomen Vientiluotto Oy:n pääomittamiseen (kiinteä määräraha)	—	—	—	—	—
(88.) Pääomalaina Suomen Teollisuus-sijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	150 000	—	—	—	—
(89.) Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	80 000	30 000	—	- 30 000	- 100
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	26 257	24 507	20 804	- 3 703	- 15
01. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 042	4 945	4 839	- 106	- 2
02. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 396	5 590	5 484	- 106	- 2
03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	5 037	4 612	1 394	- 3 218	- 70
04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 039	2 001	2 103	102	5
31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	6 111	5 011	4 511	- 500	- 10
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille (kiinteä määräraha)	823	698	823	125	18
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	809	1 630	1 630	—	—
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	—	20	20	—	—
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	435 468	593 693	615 233	21 540	4
43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	32 656	30 156	32 156	2 000	7
63. Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	59 827	58 954	56 188	- 2 766	- 5
64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)	342 985	504 583	526 889	22 306	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
	tilinpäätös 1000 €	varsinainen talousarvio 1000 €	esitys 1000 €	1000 €	%
60. Energiapolitiikka	52 626	67 451	137 209	69 758	103
01. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	916	901	2 009	1 108	123
20. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 900	3 400	3 900	500	15
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	—
40. Energiatuki (arviomääräraha)	37 713	52 600	63 800	11 200	21
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	—	—	100	100	0
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	9 547	10 000	11 500	1 500	15
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	—	—	55 350	55 350	0
50. Energiataloudelliset avustukset yhdistyksille (siirtomääräraha 3 v)	50	50	50	—	—
Yhteensä	2 850 805	4 227 616	3 290 311	- 937 305	- 22
Henkilöstön kokonaismäärä	10 475	13 000	12 800		

01. Hallinto

Selvitysosa: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-keskukset edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun elinvoimaisuutta, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä alueilla sekä työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Paikallishallinnon viranomaisista ELY-keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot).

ELY-keskuksia on viisitoista, joista yhdeksässä on kaikki kolme vastuualuetta: 1) elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri, 2) liikenne ja infrastruktuuri sekä 3) ympäristö ja luonnonvarat.

ELY-keskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta vastaavat omilla toimialoillaan sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö tai se keskushallinnon virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on säädetty. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi ELY-keskusten strategista ohjausta, joka tehdään ao. ministeriöiden yhteistyönä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elin-

keinoministeriö sekä ympäristöministeriö) asettavat alustavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

- Alueellisen kilpailukyvyyn ja väestön hyvinvoinnin edistäminen.
- Ilmastomuutoksen hillintä ja kestävä kehityksen edistäminen.

Ohjaavien ministeriöiden yhteisesti asettamien yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden lisäksi ELY-keskukset ottavat toiminnassaan huomioon kunkin ohjaavan ministeriön pääluokkaperusteluissa asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet siltä osin kuin ELY-keskukset hoitavat kyseisen hallinnonalan tehtäviä.

Lisäksi edellä mainittujen ministeriöiden pääluokkien luku- ja momenttiperusteluissa on esitetty vaikuttavuustavoitteita täsmentäviä tulostavoitteita.

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamannot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 51 081 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 17 000 euroa kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten

2) työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman palkkaus-, matka-, kokous-, koulutus- ja tiedotus- sekä muihin vastaaviin toimintamenoihin

3) julkisten hankintojen neuvontayksikön toimintaan liittyviin avustuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ministeriön toiminnalle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Eduskunta saa ministeriön vastuulla olevista hallituksen esityksistä 80 % sovittuna aikana (v. 2008: 60 %, v. 2009: 68 %).

— Sisämarkkinalainsäädännön alaan kuuluvien direktiivien täytäntöönpanovaje < 1,0 % (v. 2008: 1,2 %, v. 2009: 0,8 %).

— Sähköisen asioinnin kehittämisessä luodaan järjestelmä, joka varmistaa, että kehittäminen on horisontaalisesti koordinoitua, kokonaisvaltaista sekä toimintaa ja asiakkaan prosesseja uudistavaa.

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Opiskelijapalautteen arvosana (1—10)	8,4	> 8,4	> 8,3
Koulutukseen osallistuneiden määrä (henkilöä)	2 167	1 500	1 800

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	611	583	554
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	9,7	-	< 7,9
— työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,42	> 3,5	> 3,5
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	1 193	< 1 050	< 1 000
Organisaation osaaminen kasvaa			
— pätevyysinvestoinnit, euroa/hvt	1 003	1 810	1 810
— koulutuspäivät/hvt	2,6	> 4,5	> 4,5

Organisaation työnantajakuva on houkutteleva

— lähtövaihtuvuus, %	3,4	< 4,3	< 4,3
— työhakemukset/avoin työpaikka	51	> 14	> 20

Määrärahan arvioitu käyttö €

Tutkimus- ja selvitystoiminta sekä strategiset hankkeet	3 250 000
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian toimintamenot	1 235 000
Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman palkkaus- ja muut menot	200 000
Muut toimintamenot	46 396 000
Yhteensä	51 081 000

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia on työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva alue- ja paikallishallinnon koulutus- ja kehittämiskeskus. Keskus keskittyy tarjoamaan työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa tukevia koulutus- ja kehittämispalveluja. Keskuksen keskeisiä asiakkaita ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja työ- ja elinkeinotoimistot. Määrärahan mitoituserusteenä on käytetty 10 000 opiskelijatyöpäivää, jonka puitteissa opiskelijatyöpäivän hinta on noin 111 euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	61 943	55 107	57 081
Bruttotulot	7 368	3 000	6 000
Nettomenot	54 575	52 107	51 081

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 716
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	11 104

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	497
Siirto momentille 32.50.63 (kertaluonteisen lisäyksen poistuminen)	-546
Nuorten yrittäjyyspalkinto (kertaluonteisen lisäyksen poistuminen)	-100
Siirto momentilta 31.10.01 (2 htv)	192
Siirto momentille 32.01.02 (-1 htv)	-61
Siirto momentilta 32.01.02 (4 htv)	263
Siirto momentille 32.40.50 (kertaluonteinen)	-150
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	166
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Tuottavuustoimet (-33 htv)	-1 738
Siirto momentilta 28.20.06	381
Uudelleenkohdentaminen	-1 022
Tasokorotus	1 192
Yhteensä	-1 026

2011 talousarvio	51 081 000
2010 III lisätalousarvio	521 000
2010 talousarvio	52 107 000
2009 tilinpäätös	53 963 000

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään nettomäärärahaa 207 031 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) enintään 1 682 000 euroa pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluihin sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamiseen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalveluiden ostamiseen
- 2) euroneuvontakeskuksista sekä Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen projektiluontoisista tehtävistä aiheutu-

vien menojen maksamiseen mukaan lukien henkilöstön osaamisen kehittäminen

3) porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön mukaisesti valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen

4) naisyrittäjien sijaispalvelujärjestelmästä ja järjestelmän kehittämisestä aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen

5) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluita annetun lain (971/2004) perusteella vuonna 2011 osaamisen kehittämispalveluihin osallistuvilta peritään rahoitusosuus, joka on noin kuudesosa niistä erilliskustannuksista, joita palvelujen tuottamisesta aiheutuu.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö) asettavat alustavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet vuodelle 2011:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluihin osallistuvilta perittävinä rahoitusosuuksina arvioidaan kertyvän 200 000 euroa momentille 12.32.30.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	3 890	3 720
Henkilöstön hyvinvointi paranee		
— sairauspoissaolopäivät/htv	< 8,0	< 8,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	< 5 000	< 5 000
— henkilöstöbarometrin työtyytyväisyysindeksi (1—5)	> 3,4	> 3,4
Organisaation osaaminen kasvaa		
— koulutuspäivät/htv	3,6	3,6
— koulutuskustannukset, euroa/htv	900	900
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva		
— lähtövaihtuvuus (toisen työnantajan palvelukseen), %	4,0	4,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	221 083	214 812
Bruttotulot	6 005	7 781
Nettomenot	215 078	207 031

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010	
	varsinainen	2011
	talousarvio	esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet		
Maksullisen toiminnan tuotot		
— suoritteiden myyntituotot	3 691	6 333
— muut tuotot	166	-
Tuotot yhteensä	3 857	6 333
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset		
— erilliskustannukset	4 148	6 379
— osuus yhteiskustannuksista	1 287	2 462
Kustannukset yhteensä	5 435	8 841
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 578	-2 508
Kustannusvastaavuus, %	71	72

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010	
	varsinainen	2011
	talousarvio	esitys
Liiketaloudelliset suoritteet		
Maksullisen toiminnan tuotot		
— suoritteiden myyntituotot	1 274	1 374
— muut tuotot	74	74
Tuotot yhteensä	1 348	1 448
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset		
— erilliskustannukset	932	912
— osuus yhteiskustannuksista	478	466
Kustannukset yhteensä	1 410	1 378
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-62	70
Kustannusvastaavuus, %	96	105

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	1 999	Siirto momentilta 25.40.01 (1 htv)	36
Tuottavuustoimet	-4 217	Siirto momentille 32.01.01 (-4 htv)	-263
Perustamiskustannukset	-2 000	Muu muutos yhteensä	-326
Palvelukeskusmenot	-4 700	Yhteensä	-8 047
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	769	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta ohjautuu rahoitusta seuraavilta talousarvion momenteilta: 26.40.30, 30.10.61 ja 62, 30.20.43 ja 49, 30.40.20, 43, 51, 52, 62 ja 77, 30.50.20 ja 31, 31.10.20, 50 ja 76, 31.30.63 ja 64, 32.20.45, 32.30.44, 45, 51 ja 64, 32.50.63 ja 64, 32.60.40, 33.20.31 ja 52, 35.10.21, 61, 63 ja 77 sekä 35.20.64.	
Siirto momentilta 31.10.20 (1 htv)	41		
Siirto momentilta 32.20.03 (0,5 htv)	30		
Siirto momentilta 32.01.01 (1 htv)	61		
Siirto momentilta 35.01.04	523		

2011 talousarvio	207 031 000
2010 III lisätalousarvio	4 136 000
2010 I lisätalousarvio	1 000 000
2010 talousarvio	215 078 000

20. *Siviilipalvelus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 575 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1446/2007) nojalla aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Siviilipalvelukseen haakeutuvien määrä on edellisvuosien tasolla ollen noin 2 400 hakijaa vuodessa. Palvelukseen kutsuttavien ja siviilipalveluskeskuksessa koulutettavien siviilipalvelusvelvollisten määrän arvioidaan pysyvän samalla tasolla tai hieman laskevan ollen noin 1 600—1 700 palvelusvelvollista vuodessa.

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Siviilipalvelukseen hakeneet, henkilöä	2 405	2 400	2 400
Koulutetut, henkilöä	1 598	1 700	1 700
Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa, henkilöä	183	150	150

Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa jääneistä siviilipalvelusvelvollisista aiheutuneet ylläpitokustannukset olivat 335 478 euroa vuonna 2008 ja 320 551 euroa vuonna 2009. Ilman palveluspaikkaa jäävien siviilipalvelusvelvollisten määrää pyritään vähentämään edistämällä tarjolla olevien palveluspaikkojen määrän kasvua. Tämän lisäksi palveluspaikan hakemisprosessia pyritään tehostamaan yksilötasolla.

2011 talousarvio	5 575 000
2010 talousarvio	6 369 000
2009 tilinpäätös	4 820 272

21. *Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 725 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheu-

tuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

2011 talousarvio	3 725 000
2010 talousarvio	2 140 000
2009 tilinpäätös	1 470 000

29. *Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 266 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös momentin 32.30.51 menoihin liittyvien arvonlisäverosuuksien maksamiseen, momentilta 32.30.64 rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien ja momentilta 32.50.63 hankittavaan työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen ja työllisyysperusteisiin valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen sekä momentilta 32.20.40 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisävero-osuuksien maksamiseen.

2011 talousarvio	64 266 000
2010 III lisätalousarvio	-965 000
2010 talousarvio	64 356 000
2009 tilinpäätös	68 500 583

60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtiontakurahastosta annetun lain (444/1998), vientitakuulain (479/1962) ja valtion vientitakuista annetun lain (422/2001) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin

2) valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, 573/1972 ja 609/1973) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/1993) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten sekä valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992) nojalla ennen vuotta 1999 myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspuolesta.

2011 talousarvio	20 000
2010 talousarvio	20 000
2009 tilinpäätös	—

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 040 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, rahoitusosuuksien ja velvoitteiden suorittamiseen

2) erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

<u>Määrärahan arvioitu käyttö</u>	<u>€</u>
Pohjoismainen ydin- ja säteilyturvallisuusalan tutkimusyhteistyö	330 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	2 000 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitusosuudet	906 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	370 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	47 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	2 989 000
Kansainvälisen työjärjestön (ILO) jäsenmaksu	1 550 000
Kansainvälisen uusiutuvan energian neuvoston (IRENA) jäsenmaksu	100 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	748 000
Yhteistyön maksuosuudet kansainvälisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	1 000 000
Yhteensä	10 040 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksujen 610 000 euroa siirtona momentille 24.90.66.

2011 talousarvio	10 040 000
2010 talousarvio	10 300 000
2009 tilinpäätös	9 395 000

95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/1965) perusteella maanomistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

2011 talousarvio	10 000
2010 talousarvio	10 000
2009 tilinpäätös	6 000

20. Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen

Selvitysosa: Innovaatiopolitiikalla edistetään elinkeinoelämän kilpailukykyä ja uudistumista. Kilpailukyvyyn ja tuottavuuden parantaminen edellyttävät innovaatioiden avulla uusien liiketoimintamallien, palvelukonseptien, työorganisaatioiden ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä sekä julkisten palvelujen uudistumista. Tärkeitä painopisteitä ovat lisäksi kasvuyrittäjyyden ja yritysten kansainvälistymisen edellytysten vahvistaminen. Tavoitteena on, että Suomi tarjoaa kotimaisille ja ulkomaisille yrityksille kansainvälisesti korkeatasoisen toimintaympäristön. Nykyisessä taloustilanteessa on edelleen tärkeää turvata panostukset osaamis pohjaan ja innovaatio toimintaan, jotta luodaan edellytykset uudelle kasvulle ja uudistumiselle.

Kansallisessa innovaatiostrategiassa määritellään keskeiset linjaukset laaja-alaisen innovaatiopolitiikan toteutukselle.

Innovaatiostrategian keskeisenä uutena näkökulmana on kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyden painottaminen. Sillä tarkoitetaan muun muassa innovaatioiden kysyntää ja käyttöönottoa edistävää lainsäädäntöä, standardisointia, julkisia hankintoja ja käyttäjien osallistumista kehitysohjelmiin sekä käyttäjien itsensä toteuttamia innovaatioita. Luovan talouden innovaatio toiminnan edistämiseen kiinnitetään kasvavaa huomiota.

Uudistumiseen, tuottavuuden kasvuun ja kilpailukyvyyn paranemiseen sekä tutkimuksen laadun nostamiseen voidaan vaikuttaa korkeatasoisella kilpailuun perustuvalla tutkimus- ja kehitysohjelmalla. Tutkimus- ja innovaatio toiminnan panostusten kasvaessa korostuu myös tarve arvioida rahoituksen ja eri politiikkatoimien yhteiskunnallista ja taloudellista vaikuttavuutta. Yhteiskunnallisen päätöksenteon tietopohjaa vahvistetaan tutkimuksen, arvioinnin ja ennakkoinnin keinoin.

Eriyisenä tavoitteena on luoda Suomeen huippuluokan innovaatiokeskittymiä. Voimavarojen kohdentamisessa otetaan huomioon ne strategisesti tärkeät alat, joissa Suomessa on laadukkaita osaamiskeskittymiä ja joissa yrityksillä on tulevaisuudessa parhaat kasvun ja edelläkävijyyden edellytykset. Hallitusohjelman mukaisesti innovaatio toiminnassa syvennetään edelleen koulutus- ja tutkimusyhteisöjen ja yritysten välistä yhteistyötä, jossa keskeisen välineen muodostavat strategisen huippuosaamisen keskittymät (SHOK) ja osaamiskeskusohjelma (OSKE). Klusteripohjaiseen verkottumiseen perustuvalla OSKE-ohjelmalla vahvistetaan myös alueiden innovaatio perustaa. EU:n rakennerahasto-ohjelmien toimenpiteitä suunnataan tukemaan Lissabonin ohjelman tavoitteita painottamalla verkostoitumisen edistämistä sekä osaamisrakenteiden vahvistamista.

Innovaatiopolitiikan tavoitteena on synnyttää ja houkutella Suomeen nykyistä enemmän innovatiivisia ja nopeaa kasvupotentiaalia omaavia kansainvälistyviä yrityksiä. Nopean kasvun yritysten riittävä määrä varmistaa sen, että yhteiskunnan panostukset innovointiin kanavoituvat työpaikoiksi ja luovat lisää hyvinvointia. Kasvuyrittäjyyttä edistetään ja nopean kasvun erityistarpeet otetaan systemaattisesti huomioon. Tämä vaatii muun muassa pääomasijoitusmarkkinoiden, kasvuyrityksille suunnattujen yrityspalvelujen sekä yrityshautomoiden ja -kiihdyttämöjen toiminnan kehittämistä.

Kehityksen kärjessä pysyminen edellyttää tutkimus- ja innovaatiojärjestelmältä aktiivista haakeutumista kansainväliseen yhteistyöhön. Yhteistyöverkostoja kehitetään johtavien innovaatiokeskittymien kanssa. Kansainvälisen FinNode-verkoston avulla hankitaan tietoa ja luodaan uusia yhteistyömuotoja, jotka auttavat suomalaisia toimijoita hyötymään globaalista innovaatio toiminnasta. Innovaatiokeskusten toiminta vakiinnutetaan ja verkostoa sekä sen ohjausta vahvistetaan. Eurooppalaisessa tutkimusyhteistyössä vaikutetaan aktiivisesti siihen, että tutkimusyhteisön rakenteita ja sisältöä uudistetaan.

Ulkomaankauppaa ja elinkeinopolitiikkaa edistävien yhteisöjen toimintojen päällekkäisyyttä on arvioitu vuonna 2010. Arvioinnin nojalla tullaan valtionapuyhteisöjen välistä yhteistyötä lisäämään ja tehostamaan samalla kun olemassa olevia resursseja suunnataan uudelleen.

Yritysten yhteishankkeisiin käytettävissä olevista valtuuksista osa siirretään vuoden 2011 alusta eräiden ELY-keskusten myönnettäviksi, yhteishankkeista osallistumiset kansainvälisiin näyttelyihin sekä vientiverkostohankkeet ja kumppanuusohjelmat käsitellään ELY-keskuksissa muiden hankkeiden jäädessä edelleen ministeriön käsiteltäviksi. Matkailupolitiikassa toimintaa tehostetaan päivitetyn Suomen matkailustrategian mukaisesti. Voimavaroja kohdistetaan entistä enemmän Suomi-matkailukuvan edistämiseen ulkomailla.

Kansallinen ja yhteisötason sääntelyyn vaikutetaan siten, että sääntelyä voidaan hyödyntää myös innovaatioiden ja niihin perustuvan yritystoiminnan myönteisenä kannusteena. Standardoinnin ja julkisten hankintojen avulla edistetään uusien, innovatiivisten tuotteiden ja ratkaisujen kysyntää.

Mineraalisten luonnonvarojen hyödyntämistä edistetään uudistamalla kaivoslainsäädäntö, tukemalla geologian alan tietopohjan parantamista sekä kehittämällä kaivoshankkeiden rahoitusta, infrastruktuurin rakentamista ja alan koulutusta.

Ministeriö arvioi hallinnonalan yksiköidensä toimintaa vuosittain tulosohtausmenettelyllä ja teettämällä ulkopuolisia arviointejä. Yksiköt arvioivat myös itse toimintaansa ja sen vaikuttavuutta. Keskeisenä tehtävänä vuonna 2010 on innovaatiojärjestelmän kansainvälisen arvioinnista seuraavien toimenpiteiden käynnistäminen.

Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen ja Geologian tutkimuskeskuksen kehittämistoimia jatketaan niistä tehtävien strategisten arviointien pohjalta ottaen huomioon hallituksen sektoritutkimusta koskevat linjaukset ja valtion tuottavuusohjelma. 1.1.2011 toimintansa aloittavan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintaedellytykset turvataan. Yritysten kansainvälistymistä edistävien valtionapuyhteisöjen palvelukykyä pyritään tehostamaan niitä koskevan synergia-analyysin avulla.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti innovaatiopolitiikan ja yritysten kansainvälistymisen tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista (1—6) ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

— Suomen sijoitus kansainvälisessä innovaatiovertailuissa ei laske suhdannetilanteen johdosta.

— Kasvavilla ja kehittyvillä aloilla syntyy uutta yritystoimintaa. (2)

— Pääomasijoitustoiminta kohdistuu nykyistä enemmän alkuvaiheen rahoittamiseen kehittyvissä klustereissa. (2)

— Luovilla aloilla, hoiva-alalla ja metsäalalla syntyy uutta ja kansainvälistyvää yritystoimintaa.

— Kasvuyritysten toimintaedellytykset paranevat.

— PK-yritykset kansainvälistyvät.

— Innovaatiotoiminnan toteutuksessa kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys vahvistuu. (3)

— Kansalliset ja alueelliset osaamis- ja innovaatiokeskittymät ovat nykyistä verkottuneempia, paremmin koordinoituja ja kansainvälisempiä. (3)

— Yritykset ja tutkimuslaitokset hyödyntävät nykyistä enemmän kansainvälisiä tutkimusverkostoja ja -kumppanuuksia.

— Julkisten palvelujen tuottavuus paranee ja syntyy uusia palvelutuotannon liiketoimintakonsepteja.

— Julkisissa palveluissa on aloitettu innovatiivisia hankkeita toimintatapojen uudistamiseksi.

— Yhä useampi yritys harjoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa, uudistaa toimintaansa innovaatioiden avulla ja ottaa käyttöön uusia liiketoimintamalleja.

— Alueiden erityisvahvuudet kehittyvät ja osaamiskeskusten välinen yhteistyö lisääntyy.

— Tekninen turvallisuus ja luotettavuus yhteiskunnassa ja yrityksissä pysyvät korkealla tasolla.

Innovaatiopolitiikan ja kansainvälistymisen toteuttamiseen osallistuvat ministeriön lisäksi Geologian tutkimuskeskus, Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Mittatekniikan keskus, Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus ja Matkailun edistämiskeskus sekä valtionapuyhteisöistä Invest in Finland -säätiö, Suomalais-ruotsalainen kauppakamari, Suomalais-venäläinen kauppakamari, Osuuskunta Viexpo, Finpro ry, Music Export Finland, Suomen Taideteollisuusyhdistys ry/Design Forum, Keksintösäätiö, Suomen Standardisoimisliitto SFS ry, Suomen Laatu keskus Oy/Suomen Laatu yhdistys ry sekä Suomalaisen Työn liitto ry.

01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 41 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestäväää käyttöä. Tutkimuskeskuksen toimintaa ohjaavana tavoitteena on hyödyn tuottaminen yhteiskunnalle, sidosryhmille ja ennen kaikkea elinkeinoelämälle. Tutkimuskeskusta kehitetään kansallisena geotietokeskuksena sekä eurooppalaisena huippuosaajana maankamaran luonnonvarojen ja niiden hyötykäytön tutkimuksessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti

Geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— Yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarvitseman raaka-ainehuollon ja rakentamisen edellytykset paranevat.

— Uusiutuvien energialähteiden käyttöönottomahdollisuudet lisääntyvät ja parantavat energiahuollon omavaraisuutta.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Luonnonvarojen arviointitoiminnan kautta syntyy uusia mahdollisuuksia perus- ja jalometallien, teollisuusmineraalien, luonnonkivi- ja turve-, kiviaines- ja pohjavesivarojen hyödyntämiselle.

— Teknologisia ratkaisuja ekotehokkaalle kaivostoiminnalle ja energiatuotannolle on luotu.

— Suomen vuoriklusteri vahvistuu ja kansainvälistyy GTK:n johdolla.

— Geologisten aineistojen kuvaustiedot ja palvelut valmistuvat EU:n paikkatietodirektiiviin asettamien tavoitteiden mukaisesti.

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
--	-------------------	-----------------	-----------------

Toiminnallinen tehokkuus:

Tulosalueiden osuus kustannuksista, %

— luonnonvarat ja raaka-ainehuolto	54,0	55,0	55,0
— energiahuolto- ja ympäristö	22,0	23,0	23,0
— maankäyttö ja rakentaminen	24,0	22,0	22,0

Yhteisrahoitteinen toiminta

— kustannusvastaavuus, %	56,0	50,0	50,0
— osuus ydintoiminnan htv-kertymästä, %	9,2	11,0	11,0
— hankkeiden lukumäärä, kpl	82	80	80

Maksullinen toiminta

— tulot, milj. euroa	7,4	6,5	6,5
— ylijäämä, 1 000 euroa	1 063	455	455
— ylijäämä, % tuotoista	14,0	7,0	7,0
— htv-kertymä	47	67	67

Tuotokset ja laadunhallinta:**Raportoidut kallioperän raaka-ainetutkimukset**

— laajat yhteenveto- ja myyntiraportit, kpl	9	4	4
— muut raportit ja selvitetty aiheet, kpl	18	25	25

Turvevarojen kartoitus

— kartoitettu suoala, km ²	377	350	300
— raportoitu teknisesti käyttökelpoinen turvemäärä, milj. m ³	227	100	100

Alueelliset kiviainnesselvitykset, kpl

	4	3	3
--	---	---	---

Pohjavesialueiden geologiset rakenneselvitykset, kpl

	12	14	14
--	----	----	----

Merigeologinen kartoitus

— kartoitettu pinta-ala, km ²	485	500	500
— luotaukset linja-km	1 400	1 000	1 000

Julkaiseminen

— vertaisarvioitua kansainvälisiä julkaisuita	51	65	60
— muut julkaisut ja artikkelit, kpl	219	325	250

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	657	645	634
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	8,5	< 8,4	< 8,4
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	740	< 780	< 760
— työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,3	3,4	3,5
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	4,6	4,7	4,8
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	1 670	1 900	1 750
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	0,8	< 4,0	< 4,0
— työhakemukset/avoin työpaikka	39	> 20	> 25

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	53 109	49 542	50 140
Bruttotulot	10 357	9 000	9 000
Nettomenot	42 752	40 542	41 140

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 985
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 660

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 375	6 500	6 500
— muut tuotot	38	-	-
Tuotot yhteensä	7 413	6 500	6 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	4 819	4 600	4 600
— osuus yhteiskustannuksista	1 531	1 445	1 445
Kustannukset yhteensä	6 350	6 045	6 045
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 063	455	455
Kustannusvastaavuus, %	117	108	108

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	272
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	131
Tasomuutos	1 035
Tuottavuustoimet (-53 htv)	-840
Yhteensä	598
2011 talousarvio	41 140 000
2010 III lisätalousarvio	175 000
2010 I lisätalousarvio	-120 000
2010 talousarvio	40 542 000
2009 tilinpäätös	42 428 000

02. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 720 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 2 000 000 euroa sijoituksiin osakeyhtiöihin tai muihin rajoitetun vastuun yhteisöihin, kun ne perustetaan tutkimusta tai teknologian kaupallistamista edistävää yhteistyötä, teknologian kaupallista hyödyntämistä

tai tutkimuskeskuksen ulkomailla tapahtuvan toiminnan järjestämistä varten, tai milloin yritys tai yhteisö ottaa vastaan tutkimuskeskuksesta ulkoistuksella siirrettäviä toimintoja. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) saa käyttää tähän tarkoitukseen lisäksi omistamiin immateriaalioikeuksia kuten keksintöjä, patenteja ja oikeuksia tietokoneohjelmiin sekä tutkimuslaitteistoja ja muuta käyttöomaisuutta sekä luopua käypää vastiketta vastaan omistuksesta näissä yrityksissä ja yhteisöissä tarkoituksen mukaisella tavalla. VTT voi tehdä sijoitukset suoraan tai hallinnoimansa osakeyhtiön kautta. Sijoitukset ulkomaille rekisteröityyn yhtiöön tai yhteisöön tehdään aina VTT:n hallinnoiman osakeyhtiön kautta

2) ydinenergialain (990/1987) ja valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun asetuksen (161/2004) nojalla ydinjätehuoltomaksun maksamiseen Valtion ydinjätehuoltorahastossa olevaan varautumisrahastoon siten, että tutkimuskeskuksen rahasto-osuus varautumisrahastossa vastaa edellisen kalenterivuoden vahvistetun vastuumäärän mukaista rahastotavoitetta

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) tutkimusta ja kansainvälistymistä edistävien apurahojen ja stipendirahastomaksujen maksamiseen sekä tutkimustoimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, rahoitusosuuksista ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: VTT tuottaa kansainvälistä kilpailukykyä lisääviä tutkimuspalveluja yrityksille, yhteiskunnalle ja muille asiakkaille innovaatioprosessin tärkeimmissä vaiheissa ja luo siten edellytyksiä kasvulle, työllisyydelle ja hyvinvoinnille.

Mikäli VTT merkitsee momentin päätösosan kohdassa 1) mainittuja osake- tai osuuspääomia ulkomaisiin yhtiöihin, tulee tästä olla työ- ja elinkeinoministeriön hyväksyntä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti VTT:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— VTT:n asiakkaiden kilpailukyky kasvaa ja VTT luo asiakkailleen uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

— VTT:n toiminnasta syntyy viisi uutta spin-off -yritystä, joista yhdessä on mukana ulkomainen omistaja/sijoittaja (v. 2009 toteutuma: 4; v. 2010 tavoite: 5).

— Suomalaisten yritysten ja tutkimusyksiköiden mahdollisuudet hyödyntää maailman

eturintaman tutkimusverkostoja ja -kumppaneita vahvistuvat.

— VTT:n aktiivinen toiminta Strategisissa huippuosaamisen keskittymissä (SHOK) vahvistaa Suomen innovaatiokeskittymien kehittymistä. VTT:n SHOK-projektien liikevaihto kasvaa 15—20 % vuodesta 2009, kun kaikki kuusi SHOK:ia toimivat täydellä volyyymilla.

— VTT kasvattaa palveluinnovaatiotutkimustaan: soveltamalla tieto- ja viestintäteknologiaa julkisen sektorin palvelujärjestelmiin tuotetaan uusia ratkaisuja, erityisesti terveys- ja hyvinvointisektorille parantaen palvelujen laatua ja tuottavuutta.

— Kestävään kehitykseen perustuvien teknologioiden liikevaihtoa kasvatetaan. Energia-sektorilla erityisesti uusiutuviin energialähteisiin perustuvaa teknologiaa, energiatehokkuutta ja vähähiilistä energiatuotantoa kehittävien tutkimushankkeiden liikevaihtoa kasvatetaan ja niiden tuloksia viedään markkinoille. Hankinta- ja käyttöketjujen teknologiakehityksellä mahdollistetaan metsäenergian käyttömäärien suuri lisäys. Lisäksi kehitystyö tähtää voimakkaasti teknologiavientiin kiihdyttämään uusien bioenergiateknologioiden markkinoille tuloa.

— Hanketuloksista 65—70 % hyödynnetään/tullaan hyödyntämään 3 vuoden aikana tuotannollisesti tai kaupallisesti (v. 2009 toteutuma: 67 %; v. 2010 tavoite: 65—70 %).

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Maksullinen toiminta (% liikevaihdosta)	32	26	27
— Maksullisen toiminnan ylijäämä (1 000 euroa)	800	3 200	3 300
— Ulkomaiset tuotot (% liikevaihdosta)	14	17	18
Tuottavuus			
— Liikevaihto (1 000 euroa/htv)	107	105	108
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Referoidut kansainväliset tieteelliset lehtiartikkelit	511	450	500
— Uudet keksintö- ja ohjelmistoilmoitukset, kpl	389	340	340
— Asiakastytyväisyys (1—5)	4,4	4,1	4,1

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	2 518	2 445	2 450
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	7,1	< 6,2	< 7,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	2 005	< 2 000	< 1 950
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,3/3,3	-	3,5/3,5
Organisaation osaaminen kasvaa			
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	749	700	750
— koulutuspäivät/htv	1,9	2,0	2,0
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	3,2	< 5,5	< 5,0
— työhakemukset/avoin työpaikka	31	> 20	> 20

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	267 782	265 672	263 620
Bruttotulot	186 125	180 000	176 900
Nettomenot	81 657	85 672	86 720
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	20 518		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	34 230		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— maksullisen toiminnan myyntituotot	84 297	80 000	67 900
— muut tuotot	1 737	2 000	5 500
Tuotot yhteensä	86 034	82 000	73 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	45 215	41 000	36 100
— osuus yhteiskustannuksista	40 048	37 000	34 000
Kustannukset yhteensä	85 263	78 000	70 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	771	4 000	3 300
Kustannusvastaavuus, %	101	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	58 237	52 000	55 000
— EU:lta saatava rahoitus	21 907	25 000	26 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	20 177	21 000	22 500
Tuotot yhteensä	100 321	98 000	103 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	146 598	146 000	152 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-46 277	-48 000	-48 500
Kustannusvastaavuus, %	68	67	68

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	429
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	196
Tasomuutos	-3 751
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-84
Tasokorotus (t&k-lisäys)	4 258
Yhteensä	1 048
2011 talousarvio	86 720 000
2010 III lisätalousarvio	264 000
2010 talousarvio	85 672 000
2009 tilinpäätös	95 369 000

03. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 604 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon kemikaalien tuoterekisterin maksut sekä yhteishankkeista muilta osapuolilta saatava rahoitus.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kemikaalituotevalvontatehtävien keskitämiseksi Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Turvatekniikan keskuksen keskitetään kemikaalihallinnon tehtävät Elintarvikevirastosta (Evira), Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksesta (SYKE). Tehtävien siirron yhteydessä keskuksen siirtyi yhteensä 74

henkilötyövuotta. Turvatekniikan keskuksen nimi muutetaan samalla Turvallisuus- ja kemikaalivirastoksi (Tukes), jonka kehittäminen tapahtuu nykyisten määrärahojen ja htv-määrien puitteissa tarvittavin siirtein muista virastoista.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää tuotteisiin ja palveluihin ja tuotantojärjestelmiin liittyvää teknistä turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta sekä kuluttaja- ja kemikaaliturvallisuutta Suomessa. Tavoitteena on henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen sekä terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisy, kasvinsuojeluaineiden turvallisuuden varmistaminen sekä markkinoilla olevien tuotteiden tekninen vaatimustenmukaisuus. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, alkutuotantoon, toiminnanharjoittajiin, palveluntarjoajiin, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö sekä kemikaalien tuotevalvonnan osalta lisäksi muut ohjaavat ministeriöt (maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö) asettavat alustavasti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— Turvallisuusriskien hallinnan puutteista johtuvat henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahingot eivät lisäänty Tukesin toimialueilla aikajaksolla 2004—2012: kuolemaan johtaneet onnettomuudet vähenevät 10 % (v. 2004: 9,2,

v. 2009: 7,3 ja v. 2012: < 8,3) ja sähköpalokoulemat 23 % (v. 2004: 25, v. 2009: 19 ja v. 2012: < 17).

— Yritysten ja kansalaisten toimintatavat tulevat turvallisemmiksi.

— Tuotteiden, laitteistojen ja laitosten tekninen turvallisuus ja vaatimustenmukaisuus pysyvät vähintään ennallaan. Markkinoilla olevien vakavasti puutteellisten sähkötuotteiden

määrän 5 vuoden keskiarvo vähenee vuositasolla alle 40 kappaleeseen v. 2014 (v. 2009 toteutuma: 56,5).

— Evirasta, SYKEstä ja Valvirasta Tukesiin siirtyvien kemikaalituotevalvonnan tehtävien hoito on vakiinnutettu ja toiminnan edellyttämät tekniset välineet ovat käytettävissä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Valvonta on näkyvää ja suunnitelmallista			
— Valvontakäynnit	5 748	4 300	4 300
— Luvat ja ilmoitukset	5 136	4 000	4 000
— Rekisteröinnit	16 700	13 000	13 000
— Kyselyt ja selvitykset	1 480	1 500	1 500
Kuluttajilla ja toiminnanharjoittajilla on käytettävissä tietoa erityisesti sähkötuotteiden vaatimustenmukaisuudesta, sähkötoiden luvallisuudesta ja vaarallisista aineista teollisuudessa ja yleisestä tuoteturvallisuudesta.			
— Kävijät www.tukes.fi -etusivulla/päivä	1 058	1 000	1 000
— Tiedotteet	58	75	75
— Tavoiteajassa käsiteltyjen asioiden osuus, %	88	88	88

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	113	127,6	197
Lainsäädäntömuutosten aiheuttama lisäys			4
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	9,1	< 4,9	< 4,9
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	217	< 150	< 150
— tyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,4/3,4	3,5/3,5	3,5/3,5
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	7,1	7,0	7,0
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	1 577	3 000	3 000
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	14,7	< 10	< 10
— työpaikkahakemukset/avoin työpaikka	67	> 20	> 20

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.20.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010		2011 esitys
	2009 varsinainen ta- toteutuma	lousarvio	
Bruttomenot	10 406	12 053	17 540
Bruttotulot	236	16	936
Nettomenot	10 170	12 037	16 604
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	689		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	668		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	72
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	28
Alueellistaminen (kertaluonteisen erän poistuminen)	-200
Tuottavuustoimet (-4,6 htv)	-251
Siirto momentille 32.01.02 (-0,5 htv)	-30
Siirto momentilta 33.02.05 (38 htv)	1 950
Siirto momentilta 35.01.01	105
Siirto momentilta 35.01.04 (23 htv)	1 341
Siirto momentilta 30.30.01 (13 htv)	987
Lainsäädäntömuutosten aiheuttama lisäys (4 htv)	340
Tulomomentille kirjattuja tuloja vastaava meno (budjetointitavan muutos)	225
Yhteensä	4 567

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	16 604 000
2010 III lisätalousarvio	48 000
2010 talousarvio	12 037 000
2009 tilinpäätös	10 149 000

05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 507 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen (MIKES) tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää, tuottaa testa-

us-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja sekä osallistua mittatekniikkaan liittyviin tutkimushankkeisiin ja niiden koordinointiin. Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/1993) mukaisesti kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleinen toteuttaminen, hallinnointi ja kehittäminen, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toiminnan ohjaus, kansallisen kalibrointipalvelun järjestäminen sekä mittatekniikan ja akkreditoinnin edistäminen. Keskuksen toiminta tukee yhteiskunnan palvelukykyyn kehitystä ja elinkeinoelämän kilpailukykyä ja tuottavuutta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— Suomalainen mittaus- ja laatutoiminta on eurooppalaista huipputasoa ja asiakastarpeiden ohjaamaa sekä kustannustehokasta.

— Kotimaiset ja EU-rahoitteiset tutkimushankkeet vahvistavat ja syventävät osaamista ja sitä sovelletaan elinkeinoelämän tarpeisiin.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— MIKESin toiminta ja palvelut integroidaan osaksi kansallisia toimintaprosesseja.

— Palveluista noin 10 % tuotetaan pääkaupunkiseudun ulkopuolella.

— MIKESin osuus eurooppalaisista metrologian alan tutkimushankkeista on noin 3 %.

— Omatoimisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on kolmannes (v. 2009 toteu-

tuma: 35 %) ja kustannusvastaavuus on liiketaloudellisesti hinnoiteltavat suoritteet huomioon ottaen vähintään 115 %.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	70,0	68,8	69,0
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	3,3	< 4,0	< 4,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	50	< 50	< 50
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	-	4,0/4,0	4,0/4,0
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	4,2	4,0	4,0
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	971	1 100	1 100
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	7,4	< 10,0	< 10,0
— työhakemukset/avoin työpaikka	40	> 15	> 15

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	9 303	8 692	9 707
Bruttotulot	3 163	3 000	3 200
Nettomenot	6 140	5 692	6 507
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	252		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	895		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	37
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	16
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-59
Kajaanin yksikön perustaminen	720
Tasomuutos	101
Yhteensä	815
2011 talousarvio	6 507 000
2010 III lisätalousarvio	273 000
2010 talousarvio	5 692 000
2009 tilinpäätös	6 783 000

06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskukseen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 47 686 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hanke- ja ohjelmatoiminnan sekä aktivoiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen.

Selvitysosa: Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus edistää teollisuuden ja palvelujen kehittymistä teknologian ja innovaatioiden keinoin. Tämä uudistaa elinkeinoja, kasvattaa jalostusarvoa, tuottavuutta ja työelämän laatua, lisää vientiä sekä luo työllisyyttä ja hyvinvointia. Tulokset saavutetaan asiakkaiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla, johon Tekes kannustaa rahoituksellaan ja siihen liittyvillä palveluilla. Asi-

akkaita ovat ilman toimialarajoituksia kaiken kokoiset yritykset sekä tutkimus- ja julkiset organisaatiot.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Tekesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— Vahva osaamis pohja, tutkimus- ja kehittämis toiminta, kansainvälisyys ja verkostot ovat laaja-alaisen ja kysyntä- ja käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan menestystekijöitä Suomen keskeisillä aloilla ja klustereissa. Kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyden vahvistuminen innovaatiotoiminnassa on yhtenä painopisteenä.

— Innovaatioiden ansiosta tuottavuus kansantalouden ja yhteiskunnan kannalta tärkeillä aloilla ja klustereissa on kansainvälistä huippua ja yritykset globaalisti kilpailukykyisiä. Uuden ja uudistuvan liiketoiminnan syntymistä edistetään kaikilla potentiaalisilla aloilla, myös TEM-konsernin tavoitelinjausten mukaisesti luovilla aloilla, hoiva-alalla ja metsäalalla.

— Taloudellinen kasvu edistää ihmisten ja ympäristön hyvinvointia. Innovaatiot ja kokonaisvaltainen kehittäminen muodostavat perustan yhteiskunnan hyvinvointi- ja ympäristö-

tavoitteiden saavuttamiselle. Tuottavuuden nosto ja työelämän laadun parantaminen on välttämätöntä kaikilla aloilla, myös julkisissa palveluissa. Erityisenä painopisteenä on uusiutuvan energian kilpailukykyyn vahvistaminen.

Tekesin tulostavoitteiden saavuttamiseen osallistuu Tekesin oman henkilöstön lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Tekes-tehtäviä hoitava henkilöstö, joiden osalta resurssit on budjetoitu momentille 32.01.02 (Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot). Tulostavoitteiden saavuttamiseen käytetään myös momenttien 32.20.40 (Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen) ja 32.20.83 (Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan) määrärahoja ja valtuuksia. Valtuuksilla Tekes rahoittaa Tekes-ohjelmia, strategisten huippuosaamisen keskitymien ohjelmia ja hankkeita sekä riskipitoisia tutkimus- ja kehittämisprojekteja, jotka toteutetaan pääosin vuosina 2011—2014.

Tekesin vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan ensisijaisesti kolmen vuoden välein teetettävillä vaikuttavuusarvioinneilla. Valikoidut seurannan tunnusluvut ennakoivat vaikuttavuustavoitteiden toteutumista suuntaantavasti.

Tekesin siirtomenojen vaikuttavuus

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Talousarviovuoden aikana käynnistyneille projekteille:			
Rahoitetun t&k&i-toiminnan laajuus yrityksissä, milj. euroa	748	> 780	> 800
Projektien keskimääräinen haastavuus, indeksi (0—100)	75	> 75	> 75
Projekteissa toteutuva yritysten rahoitus julkisille tutkimusorganisaatioille, milj. euroa	114	> 120	> 120
Projekteissa toteutuva verkostokontaktien lukumäärä, kpl	11 923	> 10 500	> 11 500
Rahoitettujen yritysten määrä viiden vuoden jaksolla, kpl	4 200	5 000—6 000	3 800—4 300
Alkavien (pienen, alle kuusivuotiaiden) yritysten määrä asiakkaina, kpl	364	500—600	300—400
Pk-yritysten osuus yritysrahoituksesta, %	61	50—60	50—60
Potentiaalisten kasvuyritysten määrä asiakkaina, kpl	508	> 600	> 630
Rahoitus erityisesti työelämän kehittämiseen kohdistuville projekteille, milj. euroa	14	> 12	> 12
Rahoitus uusiutuvan energian tutkimukseen ja sovelluksiin, milj. euroa	41	> 40	> 40

Energia- ja ympäristöteemojen rahoitus, milj. euroa	238	250	250
Terveys- ja hyvinvointiteemojen rahoitus, milj. euroa	53	75—95	75—95
Tieto- ja viestintäteemojen projektien rahoitus, milj. euroa	212	210—250	210—250

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Tehokkuus			
Rahoitustoiminnan kokonaiskustannus / myönnetty rahoitus, %	3,1	< 5	< 5
Toimintamenojen sekä hanke- ja ohjelmatoiminnan menojen käyttö ydinprosesseittain, %-jakauma			
— ohjaus	9	> 15	> 15
— asiakkuudet	21	> 20	> 20
— ohjelmat	36	> 25	> 25
— rahoitus	35	> 20	> 20
Käynnistyvä projektivolyymi, milj. €htv (rahoitustoimintaan kohdistunut työpanos)	5,9	> 6	> 6
Laadunhallinta			
Asiakaspalaute Tekesin toiminnasta, yleisarvio, indeksi (1—5)	3,6	> 3,7	> 3,7
Oikaisuvaatimukset/muutoksenhakukelpoiset päätökset, %	0,5	< 0,9	< 0,9
Uuden rahoitushakemuksen käsittelyaika yrityksille, vrk	86	< 75	< 75
Maksupyynnön ja raportin käsittelyaika pk-yrityksille, vrk	24	< 25	< 25

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Tunnusluku			
Henkilötyövuosien kehitys	293	293	293
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	8,5	< 8	< 8
— henkilöstötyytyväisyys (1—5)	3,7	> 3,7	> 3,7
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	9,6	10	10
— vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden %-osuus henkilöstöstä	69	65—75	65—75
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	5,8	5—10	5—10
— työhakemukset/avoin työpaikka	81,4	> 30	> 30

Määrärahan arvioitu käyttö €

Hanke- ja ohjelmatoiminta	13 000 000
Toimintamenot	34 686 000
Yhteensä	47 686 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	45 017	46 947	48 286
Bruttotulot	590	600	600
Nettomenot	44 427	46 347	47 686
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 170		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 344		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	213
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	86
Tasomuutos	1 040
Yhteensä	1 339

2011 talousarvio	47 686 000
2010 III lisätalousarvio	119 000
2010 talousarvio	46 347 000
2009 tilinpäätös	47 602 000

07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 289 000 euroa.

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskus (MEK) on valtakunnallinen matkailun asiantuntija ja kansainvälinen toimija, joka

tuottaa lisäarvoa matkailuelinkeinolle ja yhteiskunnalle. MEK edistää Suomen matkailumaakuvan tunnettuutta, markkinoi matkailutuotteita ja -palveluita yhteistyössä muiden matkailutoimijoiden kanssa sekä tukee matkailualan laadunkehitystä. MEK koordinoi matkailutuotteiden tuotekehitystä teemapohjaisesti ja hankkii markkinoinnin ja tuotekehityksen tueksi markkinatietoa matkailuelinkeinon käyttöön.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Matkailun edistämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

Vaikuttavuustavoitteet kuvaavat matkailun kokonaiskehitystä, joihin Matkailun edistämiskeskuksen toimenpiteillä on vain osittainen vaikutus.

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Suomen houkuttelevuus matkailumaana paranee			
— Ulkomailta Suomeen saapuvan matkailun tulojen kehittyminen, %	+ 7,3	+ 1,4	+ 3,0
— Rekisteröityjen ulkomaisten yöpymisten kehittyminen, %	- 10,8	+ 0,0	+ 3,0
— Rekisteröimättömien ulkomaisten yöpymisten kehittyminen, %	- 14,7	+ 4,6	+ 2,0
— Suomen markkinaosuus Pohjoismaissa rekisteröidyistä ulkomaisista yöpymisistä	15,8	15,6	15,8

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Ulkoisen asiakastytyväisyyden keskiarvo on 8,0 (v. 2009: 7,3).

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	35	30	33
Työvoimakustannukset, 1 000 euroa	2 495	2 000	2 000
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	5,5	< 5,0	< 5,0
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät /htv	6,6	6,0	6,0
— vähintään ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden %-osuus henkilöstöstä	28	28	28
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	14	< 15	< 15

Finland Convention Bureau on hoitanut sille myönnettyllä valtionavustuksella rahoitettuja kokous- ja kongressipalveluja, jotka vuodesta 2011 siirtyvät Matkailun edistämiskeskukselle, mikä lisää viraston henkilötyövuosimäärää

enintään 3 htv:lla. Uusista tehtävistä aiheutuvat henkilötyövuosilisäykset (enintään 3 htv) hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriön tuottavuusohjelman tavoitteiden puitteissa lisävähennyksenä muualta hallinnonalalta.

Määrärahan päätoiminnoittainen jakauma

	2009		2010		2011	
	toteutuma 1 000 €	%	varsinainen 1 000 €	talousarvio %	esitys 1 000 €	%
Matkailumaakuvan markkinointi	4 714	32,0	3 912	40,0	5 145	50,0
Matkailumaakuvaa tukeva tuotemarkkinointi	6 481	44,0	3 912	40,0	3 601	35,0
Tuotekehityksen ja tuotteistamisen edistäminen	442	3,0	244	2,5	257	2,5
Markkinatiedon hankinta ja välittäminen	442	3,0	733	7,5	566	5,5
Matkailuportaalin luominen ja ylläpito	2 652	18,0	978	10,0	720	7,0
Yhteensä	14 731	100,0	9 779	100,0	10 289	100,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	15 358	10 334	10 844
Bruttotulot	627	555	555
Nettomenot	14 731	9 779	10 289
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 305		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 374		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	23
Kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-500
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	12
Siirto momentilta 32.20.41	310
Uudelleenkohdentaminen	665
Yhteensä	510
2011 talousarvio	10 289 000
2010 III lisätalousarvio	14 000
2010 talousarvio	9 779 000
2009 tilinpäätös	14 800 000

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 430 650 000 euroa.

Valtuus. Vuonna 2011 uusia rahoituspäätöksiä saa tehdä enintään 486 040 000 eurolla.

Avustuksia saa myöntää:

1) valtioneuvoston asetuksella (298/2008) tarkemmin säädettävien perusteiden ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1998/2006) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan

2) kansallisiin ja Euroopan unionin rahoitusosuuksiin eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa

3) Euroopan yhteisön komission yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EY 800/2008) mukaisesti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan välittömästi liittyvään koulutukseen

4) työelämän kehittämishankkeisiin

5) kunnallisten ja muiden budjettitalouden ulkopuolisten julkisten organisaatioiden julkisen toiminnan innovatiivisiin kehittämishankkeisiin ja työelämän kehittämishankkeisiin.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää:

Valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden innovatiivisiin kehittämishankkeisiin ja työelämän kehittämishankkeisiin.

Valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden

1) sellaiseen tutkimukseen ja kehitykseen, joka edistää teknologisen, liiketoiminnallisen sekä muun elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehittymisen kannalta merkittävän osaamisen syntymistä, kehittymistä ja laaja-alaista hyödyntämistä

2) kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, hankkeiden valmisteluun sekä osaamisen ja strategisten toimintaedellytysten kehittämiseen

3) kansainvälisen yhteistyön ja ohjelmien sekä hankkeiden osallistumismaksuihin, laite-toimituksiin ja Tekesin puolesta tehtävistä matkoista muille kuin Tekesin henkilöstölle aiheutuviin matkakustannuksiin

4) kansallisiin ja Euroopan unionin rahoitusosuuksiin eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa.

Avustusta voidaan maksaa myös palveluseleinä.

Momentilta voidaan maksaa ennen vuotta 2010 momentilta 32.20.20 tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot.

Momentilta voidaan maksaa ennakkomaksuja budjettitalouden ulkopuolisille tutkimusorganisaatioille liittyen julkisen tutkimuksen projekteihin.

Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonnäköveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöserusteisena.

Selvitysosa: Tukea myönnetään erityisesti:

— riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

— tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tulosten hyödyntämiseen edistämällä uuden liiketoiminnan käynnistämistä pienissä

ja keskisuurissa innovatiivisissa yrityksissä sekä parantamalla uusien ja nuorten innovatiivisten yritysten ja liiketoimintojen käynnistämässä tarvittavien palveluiden saatavuutta ja laatua

— pienille ja keskisuurille yrityksille uuden teknologian, teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiohankkeen osana

— innovatiivisten tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotikoissa tai laitosmittakaavassa sekä koetuotantoon

— yritysten ja muiden yhteisöjen kehityshankkeiden esiselvityksiin, asiantuntijapalveluihin sekä hankkeiden valmisteluun

— kunnallisten organisaatioiden, valtion budjettitalouteen kuuluvien organisaatioiden, yritysten ja muiden yhteisöjen sellaisten innovatiivisten hankintojen suunnitteluun ja toteuttamiseen, joilla tilaaja tavoittelee toimintansa tai palveluidensa laadun ja kustannustehokkuuden merkittävää parantamista ja jotka edellyttävät tarjoajilta uuden tuotteen, tuotantomenetelmän, palvelun tai muun innovatiivisen ratkaisun kehittämistä

— työelämän kehittämishankkeisiin.

Rahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Rahoituksella kannustetaan yrityksiä ja muita yhteisöjä sekä valtion budjettitalouteen kuuluvia organisaatioita tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta sekä edistämään työelämän kehitystä. Rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon hankkeella tavoiteltavat suoravat ja välilliset hyödyt, hankkeiden haastavuus ja innovatiivisuus, käytettävät resurssit, kehitettävä ja hyödynnettävä yhteistyö, edistettävät yhteiskunnan, työelämän ja ympäristön hyvinvointitekijät sekä Tekesin rahoituksen ja asiantuntijatyön lisävaikutus hankkeen toteutukseen ja tulosodotuksiin.

Vaikuttavuus ja tukijärjestelmän toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamenomomentin (32.20.06) yhteydessä.

Eurooppalaisia yhteistyöhankkeita koskevat EU-tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Valtuuden ja määrärahan käytön arvioitu jakautuminen (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Avustukset tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan	214 500	258 790
Julkisen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus	197 150	205 750
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ohjelmamaksut: pakolliset ja valinnaiset ohjelmat	19 000	21 500
Yhteensä	430 650	486 040

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	335 000	152 000	40 000	10 000	2 000	539 000
Vuoden 2010 sitoumukset	95 650	210 000	106 000	54 000	20 390	486 040
Yhteensä	430 650	362 000	146 000	64 000	22 390	1 025 040

Vuonna 2011 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 473,1 milj. euroa.

**Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa
huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

	Määräraha	Valtuus
Vähennys eurooppalaisista yhteistyöhankkeista	-4 500	-4 500
Tasomuutos	26 000	33 074
Yhteensä	21 500	28 574
2011 talousarvio	430 650 000	
2010 III lisätalousarvio	-4 500 000	
2010 talousarvio	409 150 000	
2009 tilinpäätös	378 671 097	

41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 41 052 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työ- ja elinkeinoministeriön toimintaan liittyvien järjestöjen ja valtionapuyhteisöjen valtionavustuksiin, pk-yritysten kehittämispalvelujen tuottamiseen ja ulkomaisten investointien edistämiseen

2) valtionavustusten maksamiseen pk-yritystoiminnan edistämisyhteisöille, pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen ja alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin

3) julkisten yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen

4) ulkomaankauppaa ja elinkeinopolitiikkaa edistävien järjestöjen ja yhteisöjen sekä Finpro ry:n tarjoaman perusneuvonnan, koulutuksen ja asiantuntijapalveluiden tuottamiseen

5) Yritys-Suomi-portaalin ylläpitoon ja kehittämiseen.

Keksintötoiminnan tukemiseen ja edistämiseen sekä sen toiminnan menoista aiheutuviin kustannuksiin, ulkomaisten investointien edistämiseen aiheutuviin kustannuksiin ja muotoilun hyödyntämisen tehostamiseen elinkeinotoiminnassa sekä yrityspalvelukonseptien ja verkkopalvelujen kehittämiseen voidaan palvelujen julkiseen palveluun verrattavan luonteen vuoksi myöntää EU:n yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin annetun määritelmän mukaisesti yleisavustusta kustannusten täyttä määrää vastaavasti. Myös pk-yrityksille tarkoitettujen

palvelujen, luovien alojen yritystoiminnan ja luovan talouden edistämiseen voidaan erityisissä tapauksissa niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden perusteella myöntää valtionavustusta kustannusten täyttä määrää vastaavasti. Edelleen Finpro ry:n toiminnasta osa vientikeskusverkoston ylläpidosta sekä osa kotimaan yksiköiden toiminnasta ovat sellaisia yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin kuuluvia toimintoja, jotka voidaan rahoittaa täyttä kustannusmäärää vastaavasti.

Selvitysosa: Elinkeino- ja ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen ja yhteisöjen toiminnassa huomioidaan sekä ministeriön konserni- ja innovaatiostrategian linjaukset että yritysten kansainvälistymisen ja viennin edistämistä koskevan YKV-strategian tavoitteet. Valtionavustusta saavat järjestöt ja yhteisöt tuottavat ulkomaankaupan, elinkeino- ja innovaatiopolitiikan alalla ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (SGEI-palvelut, EY:n komission päätös 2005/842/EY).

Vaikutavuus

— Keksintösäätiö tehostaa keksintöjen kaupallistamiseen tähtäviä edistämistoimiaan.

— Organisaatioiden laatukilpailukyky paranee kansainvälisesti vertailukelpoisella tavalla.

— Standardisointi tukee uusien teknologioiden ja markkinoiden kehittymistä ja kaupallistumista.

— Tuotteiden ja järjestelmien yhteensopiisuus ja vaihdettavuus paranevat.

— Kulutus ohjautuu ympäristöä säästäviin tuotteisiin ja palveluihin.

— Suomen tunnettuus teollisen muotoilun ja designin osajana lisääntyy.

— Suomeen kohdistuvien ulkomaisten investointien määrä ja Invest in Finlandin markkinaosuus sijoituspäätöksiä tehneiden yritysten avustamisessa kasvaa.

— Yritysten verkottuminen ja viennin määrä lisääntyvät.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Finpron maksuttomista perusneuvonnan ja asiantuntijoiden palveluista vähintään kaksi kolmasosaa kohdennetaan pk-yritysten hyö-

dyksi (v. 2007: 66 %, v. 2008: 73 % ja v. 2009: 62 %).

— Ulkomaankaupan, elinkeinopolitiikan ja innovaatiopolitiikan edistämistä ja pk-yritysten toimintaympäristön kehittämistä harjoittavien yhteisöjen välinen yhteistyö ja niiden välinen tiedonvaihto lisääntyy ja syvenee.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Keksintösäätiö	8 685 000	
Standardisointitoiminta	2 100 000	
Laatutoiminta	200 000	
Suomen Taideteollisuusyhdistys/ Design Forum	600 000	
Luovan talouden kehittämishanke	280 000	
Suomalais-ruotsalainen kauppakamari	380 000	
Suomalais-venäläinen kauppakamari	490 000	
Osuuskunta Viexpo	340 000	
Music Export Finland	320 000	
Finpro ry	21 632 000	
Invest in Finland	4 050 000	
Yritys-Suomi -portaali	1 000 000	
PKT-säätiö	505 000	
Suomalaisen Työn Liitto	190 000	
Yrittäjyyden edistäminen	280 000	
Yhteensä	41 052 000	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-700
Siirto momentille 32.20.07	-310
Tasomuutos	1 145
Yhteensä	135

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	41 052 000
2010 talousarvio	40 917 000
2009 tilinpäätös	43 018 000

42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) innovaatiokeskittymien muodostumista tukevien kehittämishankkeiden rahoittamiseen
- 2) suomalaisten yritysten ja tutkimuslaitosten integroitumisen tukemiseen kansainväli-

siin innovaatioverkostoihin, erityisesti FinNode-verkoston toimintamenoihin ja kehittämishankkeisiin

3) valtionavustusten maksamiseen osaamiskeskusohjelmaan nimettyjen klustereiden kansallisen koordinaation toimintamenoihin sekä ohjelmassa käynnistettävien yhteishankkeiden siemenrahoitukseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätosperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Hallituksen innovaatiopoliittinen selonteko asettaa tavoitteeksi vetovoimaisten innovaatiokeskittymien muodostamisen Suomeen sekä kansainvälisen integroitumisen edistämisen. Momentin määrärahaa voidaan käyttää kehittämistoimiin, jotka tukevat innovaatiokeskittymien muodostumista Suomeen sekä yhteistyötä kansainvälisiin innovaatioverkostoihin ja -keskittymiin.

FinNode-toiminnan avulla hankitaan ymmärrystä uusista kehitystrendeistä ja luodaan uusia yhteistyömuotoja, jotka auttavat suomalaisia toimijoita kytkeytymään ylikansallisiin arvoverkostoihin. FinNode-yhteistyön kehittäminen on asetettu tavoitteeksi niin hallitusohjelmassa kuin hallituksen innovaatiopoliittisessa selonteossa. FinNode-toimintaa on Kiinassa, USAssa, Venäjällä ja Japanissa. Vuoden 2011 aikana FinNode-toiminta pyritään vakiinnuttamaan myös Intiassa.

Momentin määrärahaa käytetään myös osaamiskeskusohjelmaan nimettyjen klusteriohjelmien kansallisen koordinaation rahoittamiseen sekä ohjelman toimintamallien ja palvelujen kehittämiseen. Osaamiskeskusohjelma on alueiden kehittämisestä annetun lain (1651/2009) mukainen määräaikainen erityisohjelma, jonka tavoitteena on parantaa kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritys- ja tutkimustoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. Ohjelmalla tuetaan alueellista erikoistumista ja työnjakoa osaamiskustusten välillä. Osaamisklustereiden tavoitteena on uuden liiketoiminnan synnyttäminen sekä yritysten kansainvälistymisen edistäminen.

Osaamiskeskusohjelman klusteriohjelmien koordinaatioon ja FinNode-toimintaan valtionavustusta saavat yhteisöt tuottavat elinkeino- ja innovaatiopolitiikan alalla ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (SGEI-palvelut, EY:n komission päätös 2005/842/EY).

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Tutkimuslaitosten ja yritysten integroituminen kansallisiin ja kansainvälisiin innovaatioverkostoihin vahvistuu.

— FinNode-kohdemaiden mielenkiinto Suomea kohtaan innovaatioyhteistyökumppanina ja innovaatioympäristönä vahvistuu.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Suomalaisen innovaatiojärjestelmän toimijoiden yhteistyö kansainvälistymisen edistämässä lisääntyy.

— Tieto FinNode-kohdemaiden liiketoimintamahdollisuuksista välittyy nykyistä tehokkaammin suomalaisille innovaatio-toimijoille.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 300 000 euroa määrärahan tasokorotuksen johdosta.

2011 talousarvio	5 100 000
2010 I lisätalousarvio	120 000
2010 talousarvio	4 800 000
2009 tilinpäätös	2 424 000

43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 660 000 euroa.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1186/2005) mukaisten hankkeiden toteuttamiseen ja maksamiseen.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yllä mainitun asetuksen mukaisten ulkomaankauppaa ja vientiä edistäviin kansainvälistymishankkeisiin seuraavasti:

1) yhteisosallistumisiin kansainvälisissä näyttelyissä sekä vientiverkostohankkeisiin ja kumppanuusohjelmiin

2) muihin yhteishankkeisiin, uusien toimialojen ja palvelualojen yhteishankkeisiin, stra-

tegiisiin kärkihankkeisiin, yritysälähtöisten kulttuurivientihankkeiden tukemiseen sekä matkailualan valtakunnallisiin hankkeisiin.

Avustus pk-yrityksille on enintään 50 %. Avustusta voidaan kuitenkin myöntää edellä mainittua korkeammin prosenttiosuuksin valtakunnallisiin ja alueellisesti merkittäviin hankkeisiin, joihin ei osallistu yrityksiä tai joiden kulut ovat vaikeasti yritysکوhtaisesti kohdennettavissa tai jos hankkeen hyödyn katsotaan koituvan laajalle yritysjoukolle tai hanke on luonteeltaan poikkeava ja riskialtis.

Valtuus. Uusia avustuksia saa vuonna 2011 myöntää 23 628 000 euroa. Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vielä vuonna 2011. Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Yritysten yhteishankkeita toteuttavat elinkeinopolitiikkaa edistävät järjestöt ja Finpro ry, eri yhteisöt, toimialaliitot sekä yritykset.

Määrärahalla toteutetaan yritysten yhteishankkeita, joissa osallistujina on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Yhteishankkeisiin osallistumisen tavoitteena on yrityksen viennin käynnistäminen uusilla markkina-alueilla sekä talousarviovuonna yritysten viennin kasvattaminen ja olemassa olevien liikesuhteiden säilyttäminen sekä uusien kumppanuuksien etsiminen uusilta vientimarkkinoilta. Yhteishankkeisiin osallistuminen madaltaa yritysten kansainvälistymisen kynnyksiä ja nopeuttaa pk-yritysten uusille markkinoille pääsyä. Osallistujina yhteishankkeissa on kasvuyrityksiä, tuotekehitysvaiheen jälkeisessä kaupallistamisvaiheessa olevia yrityksiä, yritysten uusia, innovatiivisia verkostoja ja muita yritysryhmiä. Avustukset kohdennetaan erityisesti innovatiivisiin uusiin hankkeisiin korkean teknologian toimialoilla ja osallistujat voivat olla luovilla aloilla uranuurtajia, terveys- tai hyvinvointiteknologioiden aloilla uusien innovaatioiden etsijöitä, monipuolisten palveluiden kehittäjiä ja tuottajia sekä perinteisillä vientialoilla jo menestyneitä viejiä. Määrärahaa voidaan käyt-

tää myös puutuote- ja puurakentamisen alojen kansainvälistymishankkeitten toteuttamiseen.

Erityisinä kohteina hankkeita toteutetaan Venäjällä, Kiinassa ja Intiassa. Lisäksi uutena alueena käynnistetään hankkeita eräissä Afrikan maissa (Kenia, Egypti, Nigeria).

Päätösosan kolmannen kappaleen kohdassa yksi mainitut avustuspäätökset tehdään keskitetyksi eräissä ELY-keskuksissa ja kohdassa kaksi mainitut hankkeet käsitellään ministeriössä. Kaikki yhteishankkeet toteutetaan edelleen valtakunnallisina yhteishankkeina.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Pk-yritysten liiketoimintaosaaminen ja kansainvälistymisen taidot vahvistuvat.

— Kasvuyritykset kansainvälistyvät ja hyötyvät yhteishankkeiden tarjoamasta lisäarvosta.

— Uusien vientiyritysten määrä kasvaa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Yhteishankkeisiin osallistuvien yritysten lukumäärä kasvaa (v. 2008: 2 756 ja v. 2009: 1 960).

— Pk-yritysten osuus yhteishankkeiden avustuksista on vähintään kaksi kolmasosaa (v. 2008: 86 % ja v. 2009: 82 %).

— Pk-yrityksille suunnattujen vientiverkostohankkeiden lukumäärä kasvaa (v. 2008: 14 % ja v. 2009: 19 %).

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	8 641	3 500	2 500	1 700	16 341
Vuoden 2011 sitoumukset	16 019	4 004	2 402	1 203	23 628
Yhteensä	24 660	7 504	4 902	2 903	39 969

Vuonna 2011 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 23,4 milj. euroa.

2011 talousarvio	24 660 000
2010 talousarvio	24 100 000
2009 tilinpäätös	23 027 988

45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää pk-yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelua sekä yrityksen toiminnan alkuvaiheen kehittämistoimenpiteitä koskevien avustusten maksamiseen siten kuin valtionavustuksesta yritys-toiminnan kehittämiseksi annetussa valtioneuvoston asetuksessa (675/2007) tarkemmin säädetään.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöserusteisena.

Selvitysosa: Avustuksilla kannustetaan pk-yrityksiä tutkimus- ja kehittämistoimenpiteiden valmisteluun. Valmistelurahoitusta myönnetään enintään 15 000 euron suuruisena avustuksena, joka myönnetään de minimis -ehtoisena.

ELY-keskukset suuntaavat valmistelurahoitusta hankkeisiin, joilla edistetään pk-yritysten valmiuksia käynnistää uusia tutkimus- ja kehityshankkeita, nopeutetaan uusien liiketoimintojen käynnistämistä sekä autetaan pk-yrityksiä kansainvälistymään ja nostamaan kehittämiseen liittyvää teknologista ja muuta osaamista.

2011 talousarvio	10 000 000
2010 talousarvio	10 000 000
2009 tilinpäätös	9 000 000

(50.) *Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio 1 000 000

83. *Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 102 900 000 euroa.

Valtuus. Vuonna 2011 uusia lainoja saa myöntää enintään 102 823 000 eurolla.

Lainoilla kannustetaan sekä suuria että pk-yrityksiä ja muita yhteisöjä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin teknologia-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta. Lainoja myönnettäessä otetaan huomioon tavoiteltavat suorat ja välilliset hyödyt, hankkeiden haastavuus ja edistyksellisyys, käytettävät resurssit, kehitettävä ja hyödynnettävä yhteistyö, edistettävät yhteiskunnan ja ympäristön hyvinvointitekijät sekä Tekesin rahoituksen vaikutukset.

Määrärahaa saa käyttää valtion lainanannosta sekä valtion takauksesta ja valtion takuusta annetun lain (449/1988), valtioneuvoston asetuksilla tarkemmin säädettyihin perusteisiin ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1998/2006) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

Lainoja voidaan myöntää riskiehtoisena. Mikäli kehitystyö epäonnistuu teknisesti tai ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Tekesillä on lainansaajan hakemuksesta oikeus antaa lainansaajalle valtioneuvoston asetuksella (298/2008) tarkemmin määriteltyjen ehtojen puitteissa lisää takaisinmaksuaikaa, muuttaa takautuvasti alun perin vieraan pääoman ehtoisena myönnetty laina tai osa siitä pääomalainaksi tai poikkeustapauksessa jättää lainan maksamaton pääoma ja korot osit-

tain tai kokonaan takaisin perimättä. Suurille yrityksille lainaa voidaan myöntää vain erittäin painavista syistä erityisesti silloin, kun lainan riskiehto on oleellinen hankkeen toteuttamiselle ja se voidaan etukäteen määritellä.

Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Osa rahoituksesta voidaan maksaa ennakkona. Maksuvapautuksen piiriin tulevien lainojen enimmäismäärä on 40 000 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjassa.

Selvitysosa: Rahoitusta myönnetään erityisesti:

1) yrityksille ja muille yhteisöille tutkimus- ja kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista

2) riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

3) alkavien innovatiivisten yritysten ja olemassa olevien yritysten uusien liiketoimintojen käynnistämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja tulosten liiketaloudellisen hyödyntämisen edistämiseen

4) markkinaläheisiin riskipitoisiin kehitys- ja tuoteistushankkeisiin erityisesti pk-yrityksille

5) innovatiivisten tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotikoissa tai laitosmittakaavassa sekä koetuotantoon

6) pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiohankkeen osana.

Pääomalainan ehdot määräytyvät osakeyhtiölain (624/2006) mukaisesti. Valtiokonttorin hoidossa olevien Tekesin lainojen lainakanta oli vuoden 2009 tilinpäätöksessä 493 milj. euroa.

Lainojen takaisinmaksuista saatavat tulot on merkitty momentille 15.01.04.

Tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamomentin (32.20.06) yhteydessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	68 200	23 500	5 000	1 000	500	98 200
Vuoden 2011 sitoumukset	34 700	46 000	15 000	4 000	3 123	102 823
Yhteensä	102 900	69 500	20 000	5 000	3 623	201 023

Vuonna 2011 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 24,9 milj. euroa. myöntämisvaltuuden kertaluonteisen lisäyksen poistumisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 457 000 euroa 2010 talousarvion kertaluonteisen myöntämisvaltuuden lisäyksen aiheuttamien maksatusten johdosta ja valtuuden mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 20 342 000 euroa lainojen	2011 talousarvio	102 900 000
	2010 I lisätalousarvio	3 000 000
	2010 talousarvio	99 443 000
	2009 tilinpäätös	82 838 230

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka**Valtuus**

Työ- ja elinkeinoministeriö tai sen valtuuttamat laitokset saavat tehdä vuonna 2011 Suomen ja Venäjän välillä 15.8.2006 solmitun velkakonversiosopimuksen mukaisia tavara- tai palveluhan- kintoja koskevia sopimuksia sillä määrällä, joka vuoden 2006 toisessa lisätalousarviossa myön- netystä 30 000 000 Yhdysvaltain dollarin (25 000 000 euroa) velkakonversiovaltuudesta on jää- nyt käyttämättä.

Selvitysosa: Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittä- mistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Toiminnalla vaikutetaan myös toimintaympäristön pitkän aikavälin muu- toksiin, joita aiheuttavat globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä energiapolitiikan ja ilmasto- muutoksen tuomat haasteet.

Työllisyys- ja yrityspolitiikan toimenpiteet ovat työ- ja elinkeinoministeriön konsernistrategian ja työllisyys- ja yrittäjyysstrategian mukaisia. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa toteutetaan jul- kisilla työvoimapalveluilla, yritysten neuvonta- ja kehittämisspalveluilla, yritysrahoituksella ja työllisyysmäärärahoilla. Toimenpiteitä toteutetaan asiakaslähtöisesti henkilö- ja yritysasiakkuus- strategioiden mukaisesti.

Työllisyys- ja yrityspolitiikassa painoituksena on kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle, investoinneille ja vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Toimenpiteitä suunnataan pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämi- seen sekä yritysten rahoituksen saatavuuden turvaamiseen. Yritysten kehittämistä, muutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakou- lutusta ja yritysten kehittämistoimenpiteitä. Uusien yritysten syntymistä edistetään antamalla al- kaville yrityksille kokonaisvaltaista tukea niiden elinkaaren alkuvaiheissa neuvonnan ja koulu- tuksen keinoilla ja kehittämällä starttirahajärjestelmää. Yksinyrittäjätuella kannustetaan yrittäjiä

ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen. Työllisyysperusteisilla investointiavustuksilla edistetään työllisyyttä ja alueiden toimintaedellytyksiä.

Työttömien ja lomautettujen osaamista ja työmarkkinavalmiuksia kehitetään niin, että heillä on mahdollisimman hyvät edellytykset sijoittua työhön nopeasti. Nopeaa uudelleen työllistymistä tuetaan työvoimapolkuilla. Avoimet työpaikat täytetään mahdollisimman tehokkaasti. Työvoima- ja yrityspalvelujen toteutuksessa verkotutaan muiden palvelutuottajien kanssa seudullisissa yrityspalveluissa.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan työttömyysjakson varhaisessa vaiheessa vahvistetulla ohjauksella ja neuvonnalla, työvoimakoulutuksella, työharjoittelulla ja työllisyysmäärärahoilla. Kouluttamattomat nuoret ohjataan ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai muuhun työssä oppimisen muotoihin. Tutkinnon suorittaneita nuoria aktivoidaan hakemaan työpaikkoja palkkatuen ja siihen pohjautuvan rekrytointisetelin avulla. Nuorten yrittäjyyttä tuetaan räätälöimällä alkavan yrittäjän palveluja nuorten tarpeisiin. Työssä oppimisen paikkoja etsitään myös ostopalveluna.

Työttömyyttä lievennetään ja työmarkkinoilta syrjäytymistä torjutaan. Heikoimmassa asemassa ovat nuoret, pitkäaikaistyöttömät, maahanmuuttajat ja vajaakuntoiset työttömät. Työttömien ja työmarkkinoille tulevien työnhakijoiden osaamista ja työkykyä lisätään, alennetaan työnantajan kohtaamaa työllistämisen kynnystä ja lisätään alueellista ja ammatillista liikkuvuutta. Toimenpiteitä kohdistetaan erityisesti nuorten ja vastavalmistuneiden nopeaan työllistymiseen ja pitkäaikaistyöttömyyden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Palkkatuen käyttöä suunnataan työntekijöiden rekrytoimiseksi yrityksiin. Välytyömarkkinoiden vaikuttavuutta parannetaan lisäämällä yritys yhteistyötä ja luomalla nykyistä järjestelmällisemmin avoimille työmarkkinoille johtavia tuettuja työllistymispolkuja.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä henkilöitä keskimäärin (htv) vuoden aikana (vuoden 2010 arvio sisältää myös ESR-ohjelmasta rahoitettavat toimenpiteet)

	2009 toteutuma ¹⁾	2010 arvio	2011 arvio
Työllistämistuet²⁾			
Työllistäminen valtiolle	1 170	1 580	1 600
Palkkatuki kunnille ja kuntayhtymille	7 390	7 900	7 340
Palkkatuki yksityiselle sektorille	16 500	17 620	17 980
Starttiraha	5 093	5 800	6 050
Osa-aikalisä	720	730	760
Yhteensä	30 873	33 630	33 730
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus			
Ammatillinen koulutus	18 545	20 900	18 150
Valmentava koulutus	8 090	8 030	7 240
Yhteensä	26 635	28 930	25 390
Työharjoittelu/työelämävalmennus työttömyysetuudella³⁾	12 490	13 000	14 000
Yhteensä	69 998	75 560	73 120

¹⁾ Vuoden 2009 toteutumalukuihin sisältyvät myös Kainuun hallintokokeilun toimenpiteet.

²⁾ Palkkatuen volyymit sisältävät myös pelkästään työmarkkinatukimäärärahoilla (33.20.52) työllistettyjä.

³⁾ Työharjoittelu ja työelämävalmennus rahoitetaan kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveystieteiden pääluokan momentilta 33.20.52 (Työmarkkinatuki).

Lisäksi työvoimapolitiittisia toimenpiteitä toteutetaan ESR-ohjelmarahoituksella.

Finnvera Oyj:n pk-yritysten rahoitukseen sisältyy valtiontukea elinkeino- ja aluepoliittisista syistä. Erityisesti alkavien yritysten ja kasvavien yritysten rahoittamisessa Finnvera Oyj:llä on keskeinen rooli. Finnvera Oyj:n rahoituksesta suunnataan merkittävä osa yrityksiin, joiden kannattavuus tai maksuvalmius on heikentynyt taloudellisen taantumun takia, mutta joilla arvioidaan olevan edellytykset kannattavaan toimintaan suhdannelanteen parannuttua. Erityisesti tätä tarkoitusta varten on otettu käyttöön niin sanotut suhdannelainat ja -takaukset. Finnvera-konsernin pk-yrityksiin kohdistuvassa pääomasijoitustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota aivan varhaisimman vaiheen yritysten oman pääoman tarpeeseen.

Rahoitusmarkkinoiden häiriöiden ja sitä seuranneen taloudellisen taantumun jälkeen vientikysynnän odotetaan lisääntyvän vuonna 2011. Viennin rahoituksen turvaamiseksi käyttöön otetusta Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoituksesta luovutaan vuoden 2011 aikana. Korontasauslakia jatketaan viidellä vuodella vuoden 2015 loppuun ja korontasauksen ja -tarjousten enimmäismäärä lasketaan takaisin kriisiä edeltäneelle viiden miljardin euron tasolle.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työllisyyden ja yrittäjyyden tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista (1—6) ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

- Nuorten työttömyysjaksot jäävät mahdollisimman lyhyiksi. (1)
- Työttömyysjaksot eivät pitkity. (4)
- Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat eivät lisäänty. (4)
- Rakenteellinen työttömyys vähenee. (4)
- Yritysten aloittamiskynnys madaltuu.
- Käyttöpääoman saatavuutta rajoittava markkinapuute ei kaada yrityksiä.
- Vientikauppoja ei menetetä viennin rahoituksen markkinapuutteen takia.
- Rahoituksen saatavuus turvaa elinkelpoisten yritysten innovatiiviset investoinnit.

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintameno- *not (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 161 885 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) julkisen työvoimapalvelun kokeilu- ja kehittämishankkeiden menojen maksamiseen, lukuun ottamatta työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen hankkeita, jotka rahoitetaan momentilta 32.30.51

2) lähialueiden työhallintojen kehittämiseen.

Työvoiman palvelukeskusten toimintaan tar-koitetun määrärahan käyttö edellyttää, että kunnat sijoittavat yhteisiin toimipisteisiin suunnilleen saman määrän virkailijoita kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Työ- ja elinkeinohal-linto sekä kunta vastaavat yhdessä toiminnasta aiheutuvista kustannuksista työ- ja elinkein-oministeriön tarkemmin määrittelemällä taval-la.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen val-misteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työ- ja elinkeinotoimistoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
— työnantaja-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus vähintään, %	61	65	63
— työnhakija-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus vähintään, %	54	60	58

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	3 466	3 600	3 321
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	11,4	< 11	< 11
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	6 090	6 000	6 000
— henkilöstöbarometrin työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,3	> 3,4	> 3,4
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	2,4	2,5	2,5
— koulutuskustannukset, euroa/htv	413	500	500
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus (toisen työnantajan palvelukseen), %	5	< 3	< 3

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	286 740	178 640	174 185
Bruttotulot	39 419	15 000	12 300
Nettomenot	247 321	163 640	161 885
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	27 197		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	24 794		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	9 830	14 000	12 300
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	9 130	13 100	12 000
— osuus yhteiskustannuksista	246	250	250
Kustannukset yhteensä	9 376	13 350	12 250
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	454	650	50
Kustannusvastaavuus, %	105	105	100

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Työ- ja elinkeinotoimistot	144 635
Työvoimapalvelujen kokeilu- ja kehittämishankkeet sekä lähialueyhteistyö	250
Työvoiman palvelukeskukset	17 000
Yhteensä	161 885

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	1 875
Tuottavuustoimet (-230 htv)	-2 156
Muutosturvatehtävien väheneminen	-2 400
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	574
Tasokorotus	352
Yhteensä	-1 755

2011 talousarvio	161 885 000
2010 III lisätalousarvio	1 253 000
2010 I lisätalousarvio	2 000 000
2010 talousarvio	163 640 000
2009 tilinpäätös	244 918 000

42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 486 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Finnvera Oyj:n ja sitä edeltäneen Kera Oyj:n toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun

lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti

2) yhtiöiden luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden korvaamiseen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Valtuus. Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvia lainoja erityisrahoitusyhtiö saa myöntää vuonna 2011 enintään 128 330 000 euroa ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotuen piirissä olevia lainoja yhteensä enintään 134 314 000 euroa. Valtioneuvosto voi tarvittaessa kysyntätilanteen niin edellyttäessä valtuuksien yhteismäärää ylittämättä muuttaa aluepoliittisten korkotukilainojen ja erityiskorkotukilainojen välistä jakosuhdetta sekä muuttaa korkotuellista valtuutta korkotuettomaksi.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Arvio valtiolle aiheutuvista menoista €

Korkotuet	8 468 000
Tappiokorvaukset	45 018 000
Yhteensä	53 486 000

Korkotuet

Korkotuki mahdollistaa sen, että Finnvera Oyj voi myöntää ilman turvaavaa vakuutta riskilainoja kohtuuhinnalla erityisesti uuden yri-

tystoiminnan käynnistämiseksi sekä pk-yritysten laajentamiseksi ja kehittämiseksi.

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annettun valtioneuvoston sitoumuksen mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea, joka voi olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea. Valtio maksaa yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille alueellista korkotukea, joka myönnetään suuruudeltaan alueellisesti porrastettuna. Erityiskorkotukea maksetaan yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille erikseen määritellyistä elinkeinopoliittisista syistä annetuista luotoista.

Vuonna 2011 korkotukea maksetaan Finnvera Oyj:n vuonna 1999 tai sen jälkeen myöntämille luotoille. Korkotukea maksetaan lisäksi Kera Oyj:n ennen vuotta 1999 myöntämille luotoille Kera Oyj:stä annetun lain nojalla annettujen voimassa olevien valtioneuvoston sitoumusten mukaisena peruskorkotukena ja lisäkorkotukena.

Alueellisen korkotuen ja erityiskorkotuen piiriin kuuluvien luottojen myöntämisvaltuudet koskevat myös sitä osaa myönnettyistä luotoista, joita rahoitetaan osana Euroopan aluekehitysrahoitusta. Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamasta rahoitustoiminnasta EU-ohjelmakaudella 2000—2006 kertyvät korkotuet maksetaan 1.1.2009 lähtien erilliseltä sulkutililtä. Ohjelmakauden 2007—2013 osalta korkotuen valtion rahoitusosuus ja Euroopan aluekehitysrahaston osuus on budjetoitu momentille 32.50.64.

Vuonna 2002 ja sen jälkeen myönnettyistä luotoista korkotuki maksetaan Finnvera Oyj:lle samana vuonna kuin yhtiö hyvittää sen asiakkaalle. Tätä aiemmin myönnettyihin luotoihin kohdistuva korkotuki maksetaan yhtiölle luotonsaajille siirtämistä seuraavana vuonna.

Tappiokorvaukset

Luottotappiokorvaukset mahdollistavat sen, että Finnvera Oyj voi myöntää riskilainoja ja -takauksia silloinkin, kun yrityksen vakuudet

ovat riittämättömiä. Kasvuyritysten ja alkavien yritysten osalta riskitasoa pidetään keskimääräistä korkeampana.

Valtioneuvosto on antanut valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 8 §:n nojalla sitoumuksen siitä, että valtio korvaa Finnvera Oyj:n luottotappioita sitoumuksen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yhtiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ennen myönnettyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takaustappiot Kera Oyj:stä annetun lain mukaan annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Finnvera Oyj:n vuonna 2011 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2012.

Finnvera Oyj:n ohjelmakaudella 2000—2006 myöntämien investointi- ja käyttöpääomalainoista syntyvien luottotappioiden korvaamiseen kohdistetaan myös Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusta. Tappiokorvaukset (EAKR- ja kansallisen osuus) maksetaan EAKR-sulkutililtä niin kauan kuin takauksia ja lainoja on voimassa.

Tulostavoitteet

Finnvera Oyj:n tavoitteena on huolehtia elinkeipoisten yritysten rahoituksen saatavuudesta. Uudet Finnvera Oyj:n rahoitustuotteet eli suhdannerahoitustuotteet ovat käytössä vuosina 2009—2011, jolloin lainoja ja takauksia voidaan myöntää enintään 900 milj. euroa. Suhdannerahoitus on tarkoitettu yrityksille, joiden maksuvalmius tai kannattavuus on heikentynyt rahoituskriisiä seuranneen taloudellisen laskusuhdanteen takia, ja joiden rahoituksen saatavuus on suhdannetilanteessa vaikeutunut. Yrityksellä on kuitenkin oltava edellytykset kannattavaan toimintaan suhdannetilanteen parannuttua. Suhdannerahoituksen myöntämisen edellytyksenä on myös, että yrityksen muut rahoittajat vakauttavat saataviaan tai myöntävät lisärahoitusta.

Toiminnallinen tuloksellisuus ja vaikuttavuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Rahoitusta saavien kasvuyritysten määrä, kpl	1 246	1 200	1 200
Aloittavien yritysten määrä, kpl	3 457	3 500	3 500
Rahoitus aluepoliittisille tukialueille	40	38	38
Myötävaikutetut uudet työpaikat	9 214	10 000	10 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	7 298	4 876	2 903	1 544	1 397	18 018
Vuoden 2011 sitoumukset	1 170	2 018	1 828	1 328	1 547	7 891
Yhteensä	8 468	6 894	4 731	2 872	2 944	25 909

Vuoden 2011 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat noin 7,6 milj. euroa.

2011 talousarvio	53 486 000
2010 talousarvio	51 146 000
2009 tilinpäätös	43 961 039

44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen alueellisesta kuljetustuesta (21/2009) mukaisen kuljetustuen maksamiseen Kainuun hallintokokeilualuetta lukuun ottamatta.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjoissa.

Selvitysosa: Määräraha on alueiden kehittämislaisissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Kuljetustukea maksetaan pienten ja keski suurten yritysten Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakunnissa sekä Saarijärven—Viitasaaren seutukunnan, Kaustisen seutukunnan ja entisen Ullavan kunnan alueella

jalostamien tuotteiden jalostuspaikalta alkavista kuljetuksista kotimaassa tapahtuvan kuljetuksen osalta. Tukea voidaan maksaa myös satamatoiminnoista, jotka tapahtuvat Merikarvian kunnassa tai sen pohjoispuolella sijaitsevilla Pohjanlahden satamissa tai laivauspaikoissa taikka Saimaan vesistöalueen satamissa tai laivauspaikoissa.

Tukeen oikeuttava lyhin kuljetusmatka on 266 kilometriä. Kuitenkin niissä kuljetuksissa, joihin liittyy edellä mainittuja satamatoimintoja, lyhin tukeen oikeuttava matka on 101 kilometriä.

Kuljetustukea voidaan maksaa myös saaristolajien tukien tukena alueiden kehittämislain (1651/2009) perusteella 1 ja 2 tukialueeseen määrättyiltä muualla kuin Ahvenenmaan maakunnassa sijaitsevilta pysyvästi asutuilta, ilman kiinteää tieyhteyttä olevilta saarilta alkavista Suomessa suoritettavista tavarankuljetuksista.

Kuljetustukijärjestelmän tavoitteena on alenuttaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle keskimääräistä pidemmistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla. Tuki on luonteeltaan toimintatukea, jota maksetaan tapahtuneiden kuljetusten perusteella.

Tuella edistetään noin 350 yrityksen tuotannon kehittämistä kuljetustuen ollessa yritystä kohden keskimäärin noin 15 000 euroa.

2011 talousarvio	5 000 000
2010 talousarvio	5 000 000
2009 tilinpäätös	5 000 000

45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yritystoiminnan tukemisesta annetun lain (1068/2000) mukaisten avustusten maksamiseen Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta

2) valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaisien avustusten maksamiseen Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta.

Valtuus. Vuonna 2011 saa Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta tehdä enintään 43 278 000 euron arvosta sitoumuksia valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisiin avustuksiin.

Valtuudesta varataan

1) 12 000 000 euroa käytettäväksi valtioneuvoston nimeämällä äkillisen rakennemuutoksen alueilla

2) enintään 9 800 000 euroa käytettäväksi avustuksiin yksityisyrityksille ensimmäisen työntekijän palkkaamiseksi

3) enintään 1 000 000 euroa kyläkauppojen investointeihin myönnettäviin avustuksiin.

Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vielä vuonna 2011.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspuolesta.

Selvitysosa: Momentin mukaisia avustuksia suunnataan aloittamisvaiheessa olevien pk-yritysten kilpailukyvyyn parantamista, pk-yritysten kasvua, osaamista, verkostoitumista ja kansainvälistymistä edistäviin sekä pk-yritysten toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin.

Äkillisen rakennemuutoksen alueilla avustuksia suunnataan erityisesti uusia työpaikkoja sekä työllistämismahdollisuuksia luoviin hankkeisiin.

Yksinyrittäjille myönnettävillä avustuksilla edistetään ensimmäisen työntekijän palkkaamista myöntämällä yksityisyrityksille avustusta palkkamenoihin.

Kyläkauppojen investointeihin myönnettävien avustusten tavoitteena on kyläkauppojen kilpailukyvyyn parantaminen. Avustusta suunnataan hankkeisiin, joilla parannetaan ja monipuolistetaan kyläkaupan palveluja.

Momentin mukaisilla avustuksilla arvioidaan myötävaikutettavan 2 500 uuden työpaikan ja 220 uuden yrityksen syntymiseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	33 200	16 700	3 856	-	53 756
Vuoden 2011 sitoumukset	8 200	17 400	12 800	4 878	43 278
Yhteensä	41 400	34 100	16 656	4 878	97 034

Vuonna 2011 myönnettävien tukien aiheuttamat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 42,3 milj. euroa.

2011 talousarvio	41 400 000
2010 III lisätalousarvio	3 170 000
2010 talousarvio	42 000 000
2009 tilinpäätös	23 987 090

(46.) Laivanrakennuksen innovaatiotuki

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 I lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	—

48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) mukaisen korkotuen maksamiseen

2) Valtiokonttorille korontasaussopimuksista aiheutuvien korko- ja valuutariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen

3) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996) tarkoittamalle yhtiölle, Suomen Vientiluotto Oy:lle, maksettavan hallinnointipalkkion suorittamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) nojalla työ- ja elinkeinoministeri-

öllä on oikeus antaa korontasausyhtiölle sitoumuksia siitä, että yhtiö voi tehdä korontasaus-sopimuksia vuosina 2011—2015 enintään 5 000 milj. euron pääoma-arvosta. Myöntämisvaltuuden käyttöastetta laskettaessa otetaan huomioon korontasausopimusten erään-tymätön pääoma täysimääräisenä ja korontasa-ustarjosten pääoma-arvosta 30 prosenttia.

Vientiluottoja koskevia korontasausoppi-muksia arvioidaan tehtävän 620 milj. euron ar-vosta vuonna 2011 ja sen jälkeen vuosittain 500 milj. euron arvosta. Alusluottoja koskevia korontasausopimuksia ei arvioida tehtävän vuosina 2011—2015. Sopimuskannan arvioi-daan kasvavan noin 2 miljardiin euroon vuo-den 2010 loppuun mennessä ja pysyvän saman suuruisena vuosina 2011—2015. Suojaussopi-muksista arvioidut menot perustuvat maalis-kuun 2010 alussa voimassa oleviin suojaussopi-muksiin. Mahdollisista uusista suojaussopi-muksista koituvia menoja ei sisälly arvioon.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Suomalaisilla yhtiöillä on käytössään kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alusrahoitusjärjestelmä.

— Suomen pääomatavaravienti- ja alustoi-mitukset lisääntyvät.

— Edistää viejien, kotimaisten telakoiden sekä niiden alihankkijoiden työllisyyttä.

Korontasausopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vientiluottojen korkotuki	1 700	12 300	15 000	17 100	18 100	64 200
Alusluottojen korkotuki	-	100	400	800	1 100	2 400
Suojausmenot	11 700	3 600	200	-	-	15 500
Yhteensä	13 400	16 000	15 600	17 900	19 200	82 100

Korontasausopimuksista sekä korko- ja va-luutariskien suojaamisesta aiheutuvien meno-jen lisäksi tuloutuu valtiolle korkohyvityksiä ja suojaustuloja. Vuonna 2009 valtio sai korko-hyvityksiä ja suojaustuloja yhteensä 21,6 milj. euroa, joten korontasautoiminnan ylijäämä oli 8,5 milj. euroa. Korontasautoi-minnasta vuonna 2011 valtiolle tulevien kor-

kohyvitysten ja suojaustulojen arvioidaan ole-van yhteensä 23,5 milj. euroa.

2011 talousarvio	13 400 000
2010 talousarvio	8 600 000
2009 tilinpäätös	13 039 339

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukaisten menojen maksamiseen

2) takaisinperittyjen saatavien palautusten ja niistä kertyvien korkojen maksamiseen

3) enintään 673 000 euroa palkkaturvamennettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa sellaiset työsuhteesta johtuvat saatavat, jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 28 827 000 euroa on merkitty momentille 12.32.31.

Palkkaturvapalautusten arvioidut 1 000 000 euron korot on budjetoitu momentille 12.32.99.

Palkkaturvan tunnuslukuja

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Palkkaturvaa maksettu (1 000 euroa)	35 407	29 500	29 500
Palkkaturvaa peritty takaisin työnantajilta (1 000 euroa)	6 490	6 000	6 000
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	9 253	8 900	8 900
Palkkaturvapäätöksen saaneiden työnantajien lukumäärä	2 965	2 800	2 800
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	48	50	50
Hakemuksista käsitelty alle 2 kuukaudessa (%)	69	70	70

2011 talousarvio 29 500 000

2010 talousarvio 29 500 000

2009 tilinpäätös 35 479 333

51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 530 338 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 1 §:n mukaisen työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankintaan ja julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1346/2002) 1 luvun 3 §:n ja 2 luvun 7 §:n mukaisten ennen koulutuksen alkua myönnettävien ylläpitokustannusten korvausten maksamiseen

2) työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta, tiedottamisesta, tarjouspyyntö- ja hankintailmoittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen, työvoimakoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, ko-

keilu- ja selvitystyöstä ja koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työvoimakoulutukseen liittyviin tehtäviin

3) koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n mukaiseen työttömien työllistämiseen valtion virastoille ja laitoksille sekä kohdassa 16 säädetyssä tarkoituksessa yliopistoille enintään 1 840 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen enintään 2 500 euron suuruisen kuukausipalkan mukaisesti sekä työn järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin

5) palkkatuen perustuen osuuden maksamiseen työnantajalle sen työllistäessä työttömyyspäivärahalla olevan henkilön tai muun työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:n mukaisen vaikeasti työllistyvän tai

vähintään 130 päivää työmarkkinatukea saaneen työttömän, joka täyttää mainitun lain 7 luvun 12 a §:n edellytykset, tai yhdenjaksoisesti vähintään 65 päivää työmarkkinatukea saaneen nuoren työttömän

6) työllistämistuen perustuen osuuden maksamiseen toimeentulon turvaamiseksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 5 §:n mukaisesti starttirahana muulle kuin työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle

7) työllistämistuen lisäosien maksamiseen julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 9 §:n mukaisesti

8) lisätukien maksamiseen kunnille julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 12 §:n mukaisesti

9) eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1345/2002) mukaisesti työllisyyspoliittisiin avustuksiin kunnalle, kuntayhtymälle ja muulle yhteisölle, säätiölle sekä sosiaaliselle yritykselle

10) starttirahan hakijoiden yritystoiminnan edellytysten selvittämisestä aiheutuviin menoihin

11) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvun 11 §:n 2 momentin ja 13 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohdan mukaisista ammatinvalinnan, urasuunnittelun ja ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteistä aiheutuvien palvelujen tuottajan palvelumaksujen maksamiseen, julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 7 luvun mukaisen työolosuhteiden järjestelytuen maksamiseen, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 2 §:n 2 ja 3 momenttien ja julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 4 luvun mukaisen ylläpitokustannusten korvausten ja toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettun päivärahan maksamiseen sekä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 6 §:n mukaisen harkinnanvaraisen ylläpitokorvauksen maksamiseen työpaikalla järjestettävään työkokeiluun osallistuvalla

12) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 3 luvun 1 §:n mukaisten täydentävien palvelujen hankintaan ja lain 10 luvun 6 §:n mukaisen harkinnanvaraisen ylläpitokorvauksen maksamiseen täydentävään palveluun osallistuvalla

13) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvun 14 §:n mukaisen vakuutusturvan kustannuksiin

14) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 1 §:n mukaisen liikkuvuusavustuksen maksamiseen

15) enintään 437 000 euroa Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillisesta kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin päättämällä tavalla

16) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin.

Kainuun hallintokokeilualueella määrärahaa saa käyttää vain kohdan 1 mukaisten ennen koulutuksen alkua myönnettävien ylläpitokustannusten korvausten maksamiseen sekä kohtien 2 ja 10—15 menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Siirtomenot budjetoidaan suoriteperusteisena lukuun ottamatta Valtiokonttorin tapaturmavakuutusmaksuja, jotka budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

1) Vuonna 2011 saa julkisten työvoimapalvelujen ja niitä täydentävien palvelujen hankinnasta aiheutua valtiolle Kainuun hallintokokeilun piiriin kuuluvia työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintoja lukuun ottamatta menoja vuoden 2011 jälkeen enintään 105 851 000 euroa.

2) Vuonna 2011 saa tehdä Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillista kehittämistä koskevia hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2011 jälkeen enintään 100 000 euroa.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö** €**Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus**

Koulutuksen hankinta yhteensä (6 373 190 opiskelijatyöpäivää, otp * 39,0 €)	
— Ammatillisen koulutuksen hankinta (4 555 450 otp * 42,2 €)	192 240 000
(sis. muutosturvan toimintamallin mukaista koulutusta n. 924 000 otp)	
— Valmentavan työvoima- koulutuksen hankinta (1 817 740 otp * 31,0 €)	56 350 000
(josta maahanmuuttajien kotoutumis- koulutukseen 34 milj. euroa, n. 1 097 000 otp)	
Opiskelijavalinta sekä kehittämis-, tiedotus- ja ilmoitustoiminta	2 560 000
Etuudet ennen työvoimakoulutuksen alkua	700 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus (80 vuosipaikkaa * 18 750 €)	1 500 000
Yhteensä	253 350 000

Työllistäminen

Työllistäminen valtionhallintoon (1 600 htv * 23 600 €)	37 760 000
Työllistäminen kunnille ja kunta- yhtymille (6 340 htv * 6 500 €)	41 200 000
Työllistäminen yksityiselle sektorille yhteensä	166 150 000
— palkkatuki (14 980 htv * 6 300 €)	94 400 000
— starttiraha (6 050 htv * 6 600 €)	39 950 000
— osa-aikalisä (760 htv * 6 300 €)	4 800 000
— työllisyyspoliittinen avustus	25 000 000
— starttiselvitykset	2 000 000
Yhteensä	245 110 000

**Julkisen työvoimapalvelun erityis-
toimet**

Työhönsijoittumisen ja ammatin- valinta- ja urasuunnittelun erityis- menot (29 400 toimenpidettä * 318 €)	9 350 000
--	-----------

Ryhmä- ja muiden palvelujen hankinta sekä täydentäviin palveluihin osallistuvien harkinnan- varaiset ylläpitokorvaukset	15 100 000
Pitkäaikaistyöttömien eläke- edellytysten selvittäminen (3 670 toimenpidettä * 600 €)	2 200 000
Liikkuvuusavustus/ matkakustannusten korvaus (17 600 hlöä * 204 €)	3 590 000
Liikkuvuusavustus/muuttoavustus (715 hlöä * 700 €)	500 000
Yhteensä	30 740 000

Vakuutusturva 701 000**Lähialueyhteistyö**

Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillinen kehittäminen (enintään) (pääasiassa koulutusta)	437 000
Kaikki yhteensä	530 338 000

Valtionhallintoon työllistämiseen varatusta määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 000 000 euroa valtion ja pääkaupunkiseudun välisen aiesopimuksen jatkamiseen. Määräraha kohdennetaan yhteensä 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaukseen palkkatuettuun työhön työ- ja elinkeinotoimistoihin. Tämän myötä työ- ja elinkeinotoimistot kohdistavat pääkaupunkiseudun aiesopimukseen liittyen yhteensä 40 henkilötyövuotta vastaavan voimavaran maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen nopeuttamiseen ja tehostamiseen. Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen varatusta 34 000 000 euron määrärahasta on tarkoitus kohdentaa 500 000 euroa Osallise-na Suomessa -kokeiluhankkeen mukaisen kotoutumiskoulutuksen hankintaan. Valtionhallintoon työllistämiseen varattua määrärahaa on tarkoitus käyttää myös työllistämiseen Metsähallituksen luonnonhoitohankkeisiin ja luontokeskusten asiakaspalvelutehtäviin.

Muutosturvan toimintamallin mukaiseen työvoimakoulutukseen, muuttoavustukseen ja starttirahaan arvioidaan käytettävän 39 000 000 euroa.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien koulutusaikainen toimeentulo

maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momenteilta 33.20.50, 33.20.51 ja 33.20.52. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momentilta 33.20.52 maksetaan palkkatuen ja starttirahan perustukea tietyin edellytyksin työmarkkinatukea saavien osalta.

Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 6 §:n 1 momentti edellyttää huolehdittavan siitä, ettei minkään työmarkkina-alueen

työttömyys olennaisesti ylitä maan keskimääräistä työttömyyden tasoa. Sovelletun määritelmän mukaisesti tämä tarkoittaa vuositason työmarkkina-alueen työttömyyden ylittymistä 80 prosentilla maan keskimääräisestä tasosta. Määrärahojen käyttö voidaan kuitenkin aloittaa työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi, kun työmarkkina-alueen työttömyys ylittää vuositason vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Työvoimakoulutus					
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	93 142	25 762	3 000	-	121 904
Vuoden 2011 sitoumukset	-	76 850	24 000	4 800	105 650
Valtuus yhteensä	93 142	102 612	27 000	4 800	227 554
Ryhmä- ja muut palvelut					
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	100	100	-	-	200
Vuoden 2011 sitoumukset	-	101	100	-	201
Valtuus yhteensä	100	201	100	-	401
Venäjän lähialueiden työvoiman ammattillinen kehittäminen					
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	100	-	-	-	100
Vuoden 2011 sitoumukset	-	100	-	-	100
Valtuus yhteensä	100	100	-	-	200
Valtuudet yhteensä	93 342	102 913	27 100	4 800	228 155

Vuonna 2011 myönnettävän rahoituksen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 103,5 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 22 062 000 euroa työllisyystilanteen paranemisesta johtuen.

2011 talousarvio	530 338 000
2010 III lisätalousarvio	4 330 000
2010 I lisätalousarvio	31 735 000
2010 talousarvio	552 400 000
2009 tilinpäätös	497 992 256

64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain perusteella eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 luvun mukaisiin investointiavustuksiin ja 2 luvun mukaiseen työllisyystyöohjelmaan lukuun ottamatta Kainuun hallintokokeilua
- 2) investoinneiksi katsottavista valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen lukuun ottamatta Kainuun hallintokokeilua.

Momentilta saa maksaa myös sijoitusmenoja, jotka budjetoidaan maksatuspäätösperusteisina.

Valtuus. Vuonna 2011 saa Kainuun hallintokokeilualuetta lukuun ottamatta tehdä enintään 13 000 000 euron arvosta uusia sitoumuksia työllisyysperusteisiin investointeihin. Vuoden 2010 valtuuden käyttämättä jäävästä osasta saa tehdä sitoumuksia vuonna 2011.

Valtuudesta varataan 5 000 000 euroa käytettäväksi valtioneuvoston nimeämille äkillisten rakennemuutosten alueille.

Selvitysosa: Työllisyysperusteisten investointien tavoitteena on tukea alueellista ja paikallista työllisyyttä sekä lieventää työttömyyttä ja äkillisten rakennemuutosten aiheut-

tamia ongelmia. Määrärahaa osoitetaan osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin (investointiavustus) ja valtion rakennuttaville toimintayksiköille (työllisyystyöohjelma). Investointiavustuksilla pyritään edistämään uusien työpaikkojen syntymistä. Työllisyystyöohjelmaa käytetään toimintayksiköiden investointihankkeiden osarahoitukseen ja sillä pyritään aientamaan työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä hankkeita. Päätettäessä rahoitettavista hankkeista käytetään apuna työllisyysvaikutusarviointia. Momentilta rahoitettavien investointien rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset ovat arviolta 610 henkilötyövuotta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	13 360	7 082	4 000	24 442
Vuoden 2011 sitoumukset	3 640	6 524	2 836	13 000
Yhteensä	17 000	13 606	6 836	37 442

Vuonna 2011 myönnettävien tukien aiheuttamat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 12,8 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 820 000 euroa ja valtuuden mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 400 000 euroa kertaluonteisten erien poistumisen johdosta.

2011 talousarvio	17 000 000
2010 talousarvio	19 820 000
2009 tilinpäätös	21 529 092

80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleerahoitustoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen Vientiluotto Oy:lle viennin jälleerahoitustoimintaa varten myönnettyjen lainojen maksamiseen

2) Valtiokonttorille jälleerahoitustoimintaan myönnettyistä lainoista aiheutuvien korkoja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden aiheuttamien koron yhteydessä tai muuten lainan saajalta perittyjen kustannusten maksamiseen.

Valtuus. Mikäli vuonna 2010 käytössä ollut lainavaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä 30.6.2011 saakka niiden hankkeiden osalta, jotka on saatettu vireille vuoden 2010 aikana.

Selvitysosa: Vientihankkeiden ns. jälleerahoitusmallissa, joka otettiin tilapäisesti käyttöön vuosiksi 2009—2010 Suomen Vientiluotto Oy on jälleerahoittanut koti- ja ulkomaisen luotto- tai rahoituslaitoksen suomalaisen pääomatavaravientiin järjestämiä ostajaluottoja OECD-ehdoin. Jälleerahoitus on toteutettu Suomen Vientiluotto Oy:lle myönnettyillä lainoilla. Vuonna 2011 arvioidaan nos-

tettavan vuonna 2010 myönnettyjä lainoja yhteensä 500 000 000 eurolla.

2011 talousarvio	500 000 000
2010 talousarvio	1 500 000 000
2009 tilinpäätös	280 373 832

(89.) *Pääomailaina Finnvera Oyj:lle* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 talousarvio	30 000 000
2009 tilinpäätös	80 000 000

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Valtuus

Luottolaitosten varoista myönnettävien eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 prosenttia. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 2011 enintään 8 400 000 euroa.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastoavustuksia saa myöntää vuonna 2011 enintään 34 000 euroa.

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön keskeisten toimintalinjausten toteutuminen riippuu rahoitus- ja kehityshankkeiden lisäksi keskeisesti myös lainsäädännön ja muun toimintaympäristön kilpailukykyisyydestä.

Yritysten kattava ja luotettava taloudellinen informaatio antaa eri sidosryhmille riittävät tiedot niiden taloudellisesta tilasta. Toimiva ja kansainvälisesti uskottava tilintarkastusjärjestelmä varmentaa tietojen oikeellisuuden. Erityisesti pörssiin listattuja yhtiöitä koskeva luotettava ja ajantasainen tieto on tehokkaasti toimivien pääomamarkkinoiden välttämätön ehto. Taloudellista raportointia kehitetään EU:ssa vireillä olevien hankkeiden mukaisesti. Hallinnollisia kustannuksia pyritään keventämään pienten ja keskisuurten yritysten osalta. Tilintarkastajajärjestelmän yksinkertaistamiseen tähtäävän uudistuksen valmistelua jatketaan.

Toimiva ja kilpailukykyinen aineettomien oikeuksien järjestelmä varmistaa yritysten innovaatioiden ja muun aineettoman omaisuuden suojan ja hyödyntämisen sekä oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon. Valtioneuvoston keväällä 2009 antama periaatepäätös aineettomien oikeuksien strategiasta ulottuu vuoteen 2015 ja pitää sisällään myös EU-neuvotteluja varten asetetut kansalliset päätaavoitteet. Järjestelmän toimivuuden kannalta on keskeistä edelleen vahvistaa oikeuksien täytäntöönpanoa mukaan lukien kansainvälisesti kilpailukykyisen tuomioistuinjärjestelmän kehittäminen. Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämä yritysten ja yhteisöjen rekisterihallinto on olennainen osa Suomen perusrekisterijärjestelmää, jossa tavoitteena on edelleen lisätä sähköistä asiointia ja helpottaa yritysten ilmoittamisvelvollisuutta. Patentti- ja rekisterihallituksesta vuonna 2010 tehtyyn evaluointiin perustuvien kehittämistoimien täytäntöönpanoa jatketaan.

Laadukas sisämarkkinolainsäädäntö ja sen tehokas kansallinen täytäntöönpano on edellytyksenä sisämarkkinoiden toimivuudelle. Sisämarkkinoiden edelleen kehittämiseen vaikutetaan EU- ja kansallisella tasolla tiiviissä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Kansalaisten, yritysten ja viranomaisten toimintaa sisämarkkinoilla tukevia informaatio- ja ongelmanratkaisupalveluja kehitetään niin, että yritykset ja kansalaiset pystyvät entistä paremmin hyötymään sisämarkkinoista. Palveludirektiivin toimeenpano ja toimivuuden seuranta jatkuu vuoden 2011 aikana.

Moderni kilpailupolitiikka on olennainen elinkeinopolitiikan osa ja kilpailukykyyn säilyttämisen ja parantamisen välttämätön ehto. Terveesti toimivat markkinat on edellytys talouden elpymiselle. Kannusteet sulkea kilpailijoita keinotekoisesti pois markkinoilta vahvistuvat hyödykkeiden kysynnän ja tuotantokapasiteetin käyttöasteen ollessa heikkoja.

Uudistettavalla kilpailulailla on tarkoitus mahdollistaa se, että Kilpailuvirasto voi keskittyä aiempaa selkeämmin olennaisiin kilpailua rajoittaviin järjestelyihin. Julkisen ja yksityisen sektorin keskinäistä asemaa arvioidaan ja kehitetään edelleen siten, että osapuolet voivat toimia kilpailu-neutraalisti markkinoilla. Valtiontukisääntelyn EU-sääntelyn mukaisuutta arvioidaan jatkuvasti markkinatilanteen muutokset huomioiden. Erityisesti talouden hitaan kasvuvaiheen aikana on tärkeää tunnistaa aidosti elinkelpoiset yritykset toimijoista, joiden kannattavuus perustuu jatkuvaan julkiseen rahoitukseen. Taloudellisten yleishyödyllisten palvelujen toteuttamistavoiksi kehitetään edelleen uusia toimintamalleja. Varmistetaan, että suomalaiset viranomaiset ja elinkei-nonharjoittajat ovat hyvin informoituja jatkuvasti kehittyvistä EY:n valtiontukisääntelyn periaateista ja velvoitteista. Julkisten hankintojen sääntelyllä luodaan mahdollisuuksia aiempaa nopeampiin ja joustavampiin sähköisiin hankintamenettelyihin. Myös julkisten hankintojen sähköistä HILMA-ilmoitusjärjestelmää kehitetään edelleen aiempaa käyttäjäystävällisemmäksi siten, että yrityksillä on kattava informaatiokanava käytettävissään.

Valtioneuvoston keväällä 2009 antamaa periaatepäätöstä toimintaohjelmasta yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi (2009—2012) toteutetaan yhteistyössä keskeisten ministeriöiden, viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Valmisteltavan uuden lainsäädännön yritysvaikutusten arviointia parannetaan edelleen tavoitteena toimiva ja kilpailukykyinen säädösympäristö.

Toimivat työmarkkinat, ajanmukainen työläinsäädäntö ja hyvä työelämän laatu ovat yritysten kilpailuetuja. Yritysten tasapuolisista kilpailuedellytyksistä huolehditaan muun muassa työlainsäädännön keinoin. Yritysten yhteiskuntavastuullisuus ja eettiset toimintatavat korostuvat yrityksille kilpailuetua tuottavina tekijöinä.

Työssä jatkamisen edellytysten parantaminen nähdään entistä selkeämmin myös yritysten taloudellisen arvona. Työelämän laadun kehittämisen keskeisenä tavoitteena on, että yrityksissä tunnetaan entistä paremmin työelämän laadun ja tuottavuuden väliset yhteydet ja että pitkäjänteisen henkilöstön ja toimintatapojen kehittämisen merkitys työpaikoilla tunnustetaan. Tässä tarkoituksessa hallinnonalan alueellisten toimijoiden roolia työelämän laadun ja työorganisaatioiden kehittämisessä vahvistetaan. Tietoa työorganisaatioille jaetaan monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti. Eri työelämätoimijoiden yhteistyötä tehostetaan ja työelämän kehittämiseen liittyviä rakenteita selkeytetään.

Kuluttajapolitiittisen ohjelman toimeenpano saatetaan päätökseen. Ohjelman tulosten arvioinnin pohjalta on tarkoitus valmistella uusi kuluttajapolitiittinen ohjelma. Kuluttajanäkökulman huomiointia yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla vahvistetaan tiivistämällä yhteistyötä viranomaisten, elinkeinoelämän sekä kuluttaja- ja kansalaisjärjestöjen kesken. Kuluttajapolitiikalla varmistetaan, että kuluttajilla on käytössään oikeaa tietoa asumisen, liikkumisen ja tuotteiden ympäristövaikutuksista. Kuluttajahallinnon uudistamistyötä jatketaan tehtyjen evaluointien tulosten pohjalta. Kehitetään kuluttajaoikeudellista valvontaa ja neuvontaa ottaen huomioon kuluttajahallinnon kokonaisuus. Kansalaisten velkaongelmien määrään vaikuttaa yleinen talous- ja työllisyystilanne. Uuden huoltovarmuusorganisaation toimivuutta arvioidaan suhteessa huoltovarmuuden tavoitepäätökseen. Huoltovarmuuden kansainväliselle ulottuvuudelle luodaan strategiset tavoitteet.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä -tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista (1—6) ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

— Kaikkien toimijoiden toimintaolosuhteet markkinoilla ovat tasavertaiset ja kilpailumahdollisuudet ovat parantuneet.

— Kuluttajien asema on turvallinen, ja kuluttajat sekä yrittäjät luottavat markkinoiden toimivuuteen.

— Uudet toimintamallit ja palvelukonseptit julkisten palvelujen tuotannossa ovat monipuolisesti käytössä. (5)

— Yritysten taloudellinen raportointi on korkeatasoista ja luotettavaa.

— Yritysten hallinnollinen taakka vähenee.

— Ajanmukaiset teollisoikeusjärjestelmät edistävät innovaatioita sekä tavaroiden ja palvelujen kaupallistamista.

— Hyviä työorganisaatioiden toimintatapoja kehittäviä malleja omaksutaan työpaikoilla nykyistä nopeammin ja laajemmin. (5)

01. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 839 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kuluttaja-lehden hinnan alentamiseen enintään 100 000 euroa.

Selvitysosa: Kuluttajaviraston tehtävänä on kuluttajan aseman turvaaminen ja vahvistaminen yhteiskunnassa. Kuluttajaviraston ylijohtaja toimii kuluttaja-asiamiehenä. Kuluttajaviraston yhteydessä toimii Euroopan Ku-

luttajakeskus, jonka toiminnan erilliskuluista puolet ja yleiskuluista 7 % rahoittaa EU:n komissio. Kuluttajavirasto hoitaa myös palveludirektiivin (2006/123/EY) toimeenpanoon liittyvän hallinnollisen yhteyspisteen tehtävät.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Kuluttajan asema on turvattu ja se vahvistuu yhteiskunnassa			
— Kuluttajaviraston onnistuminen tehtävässään (1—5) sidoryhmäkysely, mitataan joka toinen vuosi	3,8	-	3,8

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Valmismatkan ostajan saatava on turvattu valmismatkaliikkeen konkurssitapauksessa			
— Valmismatkaliikevalvonta: maksettujen korvausten kattavuus %	100	100	100
Kuluttajaoikeudellinen valvonta kohdentuu kuluttajan kannalta merkityksellisiin aiheisiin ja ongelmiin ja parantavat kuluttajan oikeudellista asemaa			
— Kuluttajaoikeus: hankkeiden onnistuminen, itsearviointi ka. (1—5)	4	> 3	> 3,5
— Kuluttaja-asiamiehen kieltojen ja markkinaoikeushakemusten määrä	2	> 5	> 5
Valvontailmoitukset hyödynnetään ja käsitellään tehokkaasti			
— Kuluttajaoikeus: päätettyjen ja saapuneiden valvontailmoitusten välinen suhde (%)	102	-	> 80
Kuluttajilla ja elinkeinoharjoittajilla on käytettävissään sisällöltään ajankohtaiset, helppokäyttöiset ja itsepalveluna sujuvasti toimivat Kuluttajaviraston verkkopalvelut			
— Kuluttajavalistus: verkkopalveluiden asiakastytyvyisyys	4,1	> 4,0	> 4,0
— Kuluttajavalistus: verkkopalvelujen käyntimäärä/kk	122 408	115 000	120 000

Maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuus

— Kuluttajalehden kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen (%)	89	94	94
— Valmismatkaliikerekisterin maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuus (%)	70	100	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	89,6	76,5	72,5
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolot/htv	11,4	< 12,0	< 11,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	202	< 172	< 163
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,7/3,4	3,8/3,8	3,7/3,7
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	3,7	5,5	5
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	1 530	1 900	1 900
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	3,2	< 4,5	< 4,5
— työhakemukset/avoin työpaikka	60	> 30	> 30

Määrärahan arvioitu jakautuminen tulosalueittain

	2009		2010		2011	
	toteutuma	%	varsinainen talousarvio	%	esitys	%
	1 000 €		1 000 €		1 000 €	
Tuoteturvallisuus	1 030	16,6	-	-	-	-
Valmismatkaliikkeiden valvonta	173	2,8	25	0,5	48	1,0
Kuluttajaoikeus	2 170	34,9	1 932	39,1	1 906	39,4
Valistus ja viestintä	2 005	32,3	1 921	38,8	1 839	38,0
Alue- ja paikallishallinnon ohjaus ja koulutus	606	9,8	706	14,3	624	12,9
Palveludirektiivin mukainen hallinnollinen yhteyspiste	-	-	141	2,9	213	4,4
Yhteisrahoitteinen toiminta	156	2,5	200	4,0	194	4,0
Palvelut muille virastoille	70	1,1	20	0,4	15	0,3
Yhteensä	6 210	100,0	4 945	100,0	4 839	100,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009		2010		2011 esitys
	toteutuma		varsinainen talousarvio		
Bruttomenot			7 241	5 750	5 814
Bruttotulot			1 031	805	975
Nettomenot			6 210	4 945	4 839

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	647
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	479

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	54
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	21
Tuottavuustoimet (-4,4 htv)	-181
Yhteensä	-106
2011 talousarvio	4 839 000
2010 III lisätalousarvio	34 000
2010 talousarvio	4 945 000
2009 tilinpäätös	6 042 000

02. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 484 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:n komissiolta saatavat matkakustannusten korvaukset.

Selvitysosa: Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on terveen ja toimivan taloudel-

lisen kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa.

Virasto puuttuu kilpailunrajoituslain ja EU:n kilpailusääntöjen vastaisiin kilpailun rajoituksiin ja vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen. Lisäksi virasto valvoo yrityskauppoja ja hoitaa sen vastuulle kuuluvat kansainväliset tehtävät. Kilpailun edistämiseksi ja kilpailuvalvonnalla turvataan avoin ja toimiva kilpailu sekä yrityksille yhtäläiset kilpailuolosuhteet.

Kilpailuviraston tulot on budjetoitu momentille 12.32.99 lukuun ottamatta tälle momentille nettobudjetoituja EU:n komissiolta saatavia matkakustannusten korvauksia.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kilpailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Vahvistetaan uskottavaa "hard core" kartellien vastaista politiikkaa			
— Sidosryhmäarvio uskottavuudesta (asteikko 1—5)	3,7	> 3,6	> 3,8
— Seuraamusmaksuesitysten määrä merkittävässä (I- ja II-luokka) asioissa	0	> 1	> 1
Puututaan keskittyneillä markkinoilla kilpailun vastaiseen koordinaatioon ja kilpailijoiden poissuljentaan			
— Merkittävien (I—II -luokka) ratkaistujen tapausten määrä, joissa rajoitus on poistunut	11	10	10
— Sidosryhmien arvio (asteikko 1—5)	3,4	> 3,5	> 3,5
Yrityskauppojen valvonnalla estetään tehokkaasti keskittymien kilpailuongelmat			
— Sidosryhmien arvio (asteikko 1—5)	3,6	> 3,7	> 3,7
Vaikutetaan markkinoiden avaamiseen ja tasapuolisten kilpailuolosuhteiden aikaansaamiseen			
— Sidosryhmien arvio (asteikko 1—5)	3,1	> 3,3	> 3,3

*Toiminnallinen tuloksellisuus***Määrärahan arvioitu jakautuminen tulosalueittain (%)**

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Kartellivalvonta / Toimialat 1	38,5	32,6	35,0
Monopolivalvonta / Toimialat 2	32,2	37,8	35,0
Kilpailunedistäminen	16,4	15,1	17,0
Kansainväliset asiat	12,9	14,5	13,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
--	-------------------	-----------------	-----------------

Tuotokset ja laadunhallinta**Virasto tekee oikeita asioita oikeaan aikaan**

Ratkaistujen toimenpidepyyntöjen käsittelyajat ilman MAO:n ja KHO:n käsittelyssä olleita tapauksia (mediaani, päiviä)

— Vaikuttavuusluokka 1	1 589	< 730	< 730
— Vaikuttavuusluokka 2	592	< 630	< 630
— Vaikuttavuusluokka 3	28	< 60	< 60

Päätökset sisällöltään oikeita ja laadukkaita

Sidosryhmien arvio (asteikko 1—5)	3,8	> 3,9	> 3,9
-----------------------------------	-----	-------	-------

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuodet	70	69	67
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	8,9	< 9,0	< 9,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	212	< 190	< 190
— työilmapiiri (asteikko 1—5)	3,9	> 3,8	> 3,9
Organisaation osaaminen kasvaa			
— koulutuspäivät/htv	7,4	> 8,0	> 9,0
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— työhakemukset/avoin työpaikka	0	> 40	> 40
— lähtövaihtuvuus, %	8,7	< 10,0	< 8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	5 620	5 514
Bruttotulot	30	30
Nettomenot	5 590	5 484

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	47
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	17
Oikeudenkäyntimenot (kertaluonteisen erän poistuminen)	-320
Uudelleenkohdentaminen pääluokan sisällä	150
Yhteensä	-106

2011 talousarvio	5 484 000
2010 III lisätalousarvio	30 000
2010 talousarvio	5 590 000
2009 tilinpäätös	5 396 000

03. Patenti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 394 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin

2) InnoSuomi-toimintaan ja -palkintoihin. Momentille budjetoidaan hakemus-, ilmoitus- ja käsittelymenettelyistä johtuen tulot pääsääntöisesti maksuperusteella.

Selvitysosa: Teollisoikeuksien ja yritysten ja yhteisötoiminnan asiantuntijaorganisaationa Patenti- ja rekisterihallitus (PRH) edistää ja kehittää yrittäjyyttä, innovatiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti PRH:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

	Mittarit/Kriteerit (asteikko 1—5)	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
PRH:n asiakkaiden toimintaedellytykset kansainvälisessä innovaatiojärjestelmässä	Asiakasarvio	-	4,0	4,0
Innovatiivisuuden ja yrittäjyyden edistäminen	Asiakasarvio	-	4,0	4,0

Toiminnallinen tuloksellisuus

		2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Työn tuottavuus	Tuottavuuden muutos, %	+1,5	+2,0	+2,2
Taloudellisuus	Yksikkökustannusten muutos, % ¹⁾	+2,2	+5,7	+4,0
Asiakastyytyväisyys	Asiakasarvio (1—5)	-	4,0	4,0
Sähköinen asiointi	Patentihakemukset, %	91	90	90
	Yhdistysrekisteri-ilmoitukset, %	32	35	45
	Tavaramerkkihakemukset, %	36	40	50
	Kaupparekisteri-ilmoitukset ja tilinpäätökset, %	46	50	55
Käsittelyaika keskimäärin	Kansalliset patentihakemukset (v)	2,9	2,7	2,7

Kansalliset tavaramerkkihakemukset (v)	5	4	4
Kaupparekisteri-ilmoitukset ja tilinpäätökset (pv) ²⁾	3	5	8
Yrityskiinnityshakemukset (pv)	8	5	5
Yhdistysten perustamisilmoitukset (kk)	2,1	1,4	1,3
PCT-hakemuksissa tavoitteena on tehdä kaikki tutkimukset annetuissa määräajoissa			

¹⁾ Yritys- ja yhteisölinjan tietojärjestelmän uusiminen lisää kustannuksia.

²⁾ Yritys- ja yhteisölinjan tietojärjestelmä ja säästötoimenpiteet sitovat ja vähentävät resursseja.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	473	465	445
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	8,3	< 9	< 9
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	940	< 1 000	< 1 000
— työtyytyväisyysindeksi (1—5 naiset/miehet)	3,5/3,5	3,7/3,7	3,7/3,7
Organisaation osaaminen kasvaa			
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	456	600	600
— koulutuspäivät/htv	4,1	5,5	5,5
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	3,4	< 5,0	< 5,0
— työhakemukset/avoin työpaikka	27	> 35	> 35

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Omakustannusarvoon hinnoiteltavat julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	36 677	39 717	39 625
— muut tuotot	190	232	65
Tuotot yhteensä	36 867	39 949	39 690
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	29 271	32 660	33 719
— osuus yhteiskustannuksista	9 472	10 568	8 197
Kustannukset yhteensä	38 743	43 228	41 916
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 876	-3 279	-2 226
Kustannusvastaavuus, %¹⁾	95	92	95

Alle omakustannusarvon hinnoiteltavat julkis-oikeudelliset suoritteet**Yhdistykset, uskonnolliset yhdyskunnat ja säätiöt**

Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	833	760	1 193
--	-----	-----	-------

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset

— erilliskustannukset	2 671	2 690	2 974
-----------------------	-------	-------	-------

— osuus yhteiskustannuksista	665	669	687
------------------------------	-----	-----	-----

Kustannukset yhteensä	3 336	3 359	3 661
------------------------------	--------------	--------------	--------------

Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 503	-2 599	-2 468
--	---------------	---------------	---------------

Kustannusvastaavuus, %	25	23	33
-------------------------------	-----------	-----------	-----------

Hintatuki	1 270	1 219	1 411
------------------	--------------	--------------	--------------

Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	-1 233	-1 380	-1 057
--	---------------	---------------	---------------

Liiketaloudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	2 672	2 711	3 198
--	--------------	--------------	--------------

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset

— erilliskustannukset	1 045	1 285	2 748
-----------------------	-------	-------	-------

— osuus yhteiskustannuksista	314	386	231
------------------------------	-----	-----	-----

Kustannukset yhteensä	1 359	1 671	2 979
------------------------------	--------------	--------------	--------------

Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 313	1 040	219
--	--------------	--------------	------------

Kustannusvastaavuus, %	197	162	107
-------------------------------	------------	------------	------------

¹⁾ Yritys- ja yhteisölinjan tietojärjestelmän uusiminen alentaa kustannusvastaavuutta.

Määrärahalta on tarkoitus kattaa yhdistysrekisterin kustannuksia, jonka maksut eivät ole kustannusvastaavia yhteiskuntapoliittisista syistä.

Laskelmat perustuvat olettamukselle, että tavaramerkin maksuja korotetaan 8—10 %.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	49 087	46 607	45 696
Bruttotulot	40 523	41 995	44 302
Nettomenot	8 564	4 612	1 394
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 307		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	780		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

NOVUS-hankkeen budjettirahoituksen päättyminen	-3 393
Uudelleenkohdentaminen pääluokan sisällä	175
Yhteensä	-3 218
2011 talousarvio	1 394 000
2010 talousarvio	4 612 000
2009 tilinpäätös	5 037 000

04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 103 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kuluttajatutkimuskeskusselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— Kuluttajatutkimuskeskuksen tuottaman käyttäjälähtöisen tutkimustiedon hyödyntäminen vahvistuu kuluttaja- ja innovaatiopolitiikassa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tulot, % menoista	32	30	30
Maksullisen toiminnan tuotot, euroa	34 618	20 000	20 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus, %	46,6	50	48
Tutkimustoiminta kokonaiskustannuksista, %	90	90	90
Tietopalvelu kokonaiskustannuksista, %	10	10	10
Tuotokset, palvelukyky ja laadunhallinta			
Julkaisut (kirjalliset tuotokset), kpl	126	100	100
Tieteelliset kriteerit täyttävien julkaisujen määrä, kpl	31	15	15
Akateemiset luottamustehtävät, lkm	60	40	30
Esitelmät eri foorumeilla, lkm	166	110	110
Tieteelliset esitelmät, lkm	48	30	30

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	40	38	37
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	4,5	< 5	< 5
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	55	< 51	< 51
— työtyytyväisyys indeksi (1—5, koko henkilöstö)	3,4	3,6	3,6
Organisaation osaaminen kasvaa			
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	980	1 450	1 200
— koulutuspäivät/htv	3,5	4,5	4,0
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	0	2,4	2,4
— työhakemukset/avoin työpaikka	4	> 12	> 12

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	3 137	2 964	3 083
Bruttotulot	992	963	980
Nettomenot	2 145	2 001	2 103
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	677		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	571		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	26
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	10
Uudelleenkohdentaminen pääluokan sisällä	66
Yhteensä	102
2011 talousarvio	2 103 000
2010 III lisätalousarvio	17 000
2010 talousarvio	2 001 000
2009 tilinpäätös	2 039 000

31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 511 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) talous- ja velkaneuvonnasta annetun lain (713/2000) mukaisen korvauksen maksamiseen talous- ja velkaneuvontapalvelujen tuottajille

2) projektihenkilöstön palkkaukseen Kuluttajavirastoon

3) talous- ja velkaneuvojien koulutukseen ja materiaalin tuottamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätöserusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Talous- ja velkaneuvontapalveluiden järjestämisestä maksettava korvaus määrätään työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamien perusteiden mukaan siten, että se vastaa palvelun tuottamisesta aiheutuvia taroituksenmukaisia menoja. Korvaus makse-

taan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palveluntuottajalle. Korvauksen maksatuksesta kunnille huolehtii Kuluttajavirasto ja muulle palveluntuottajalle aluehallintovirasto.

Talous- ja velkaneuvontaan käytettiin vuonna 2009 yhteensä 152 henkilötyövuotta (neuvojat 128 htv ja avustajat 24 htv). Valtion korvaus kattoi talous- ja velkaneuvonnan kuluista noin 60 %. Erot kuntien palvelukyvyyn välillä ovat suuret.

Talousoesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti toiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

— Talous- ja velkaneuvonta helpottaa velallisten asemaa luottojen järjestelyissä sekä tukee velallisten elämänhallinnan paranemista ja ehkäisee syrjäytymistä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Asiakkaiden keskimääräinen jonotusaika on korkeintaan 60 päivää (toteutuma v. 2008: 60 päivän keskimääräinen jonotusaika ylitettiin 5 yksikössä, ja v. 2009: 16 yksikössä).

— Asiakkaiden mahdollisuudet saada neuvontaa tasapuolistuvat.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 euron kertaluonteisen erän poistuminen.

2011 talousarvio	4 511 000
2010 talousarvio	5 011 000
2009 tilinpäätös	6 111 000

50. *Valtionavustus kuluttajajärjestöille* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 823 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen Kuluttajaviraston määritelmistä toiminnoista aiheutuviin kuluihin.

Selvitysosa: Kuluttajajärjestöt ovat kuluttajien etujärjestöjä, missä ominaisuudessa ne neuvovat kuluttajia sekä jakavat ja välittävät kuluttajietoa. Työtehoseuran kotitalousosasto edistää tutkimuksella kotitalouksien toimivuutta ja tehokkuutta sekä kuluttajien toimintaedellytyksiä.

Vaikuttavuus

— Kotitalouksien toimivuus ja tehokkuus sekä kuluttajien omat toimintaedellytykset paranevat järjestöjen myötävaikutuksella.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Suomen Kuluttajaliitto ry	604 000	
Kuluttajat—Konsumenterna ry	50 000	
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto	169 000	
Yhteensä	823 000	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen erän poistuminen	-25
Kertaluonteinen siirto momentilta 32.01.01	150
Yhteensä	125
2011 talousarvio	823 000
2010 talousarvio	698 000
2009 tilinpäätös	823 000

51. *Eräät merimiespalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 630 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) merimiespalvelulain (447/2007) nojalla merimiesten hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettujen palvelujen valtion osuuden maksamiseen

2) merimieslain (423/1978) ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) nojalla merimiesten

vuosiloma- ja vanhempainvapaamatkakustannuksiin

3) merimieslain nojalla merimiesten työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtion osuuden maksamiseen

4) merityöaikalain (296/1976) mukaisen miehistön vaihtokustannusten korvaamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista sekä valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin budjetoidaan maksatuspäätösperusteisesti.

Selvitysosa:

Merimiespalvelutoiminnan rahoitus		€
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista		
Työnantajien osuus	580 000	
Työntekijöiden osuus	290 000	
Lästimaksut (31.30.50)	290 000	
Yhteensä	1 630 000	

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista		580 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin		1 050 000
Yhteensä		1 630 000
2011 talousarvio	1 630 000	
2010 talousarvio	1 630 000	
2009 tilinpäätös	808 699	

95. *Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ryhmäkannelain (444/2007) mukaisesta ryhmäkanteesta aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen maksamiseen

2) kilpailunrajoituslaissa (480/1992) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Kilpailuviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Ryhmäkanneprosessin hoitaminen voi vaatia huomattaviakin resursseja, joita ei ole mahdollista ennakoida. Ryhmäkanteesta aiheutuu oikeudenkäyntikuluja valtiolle, jos kuluttaja-asiamies häviää ajamansa kanteen.

Kilpailuviraston edellytetään kilpailurajotuslain nojalla ryhtyvän toimenpiteisiin kiellettyjen kilpailunrajoitusten rankaisemiseksi esittämällä markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Kilpailuviraston tehtävänä on myös puuttua yrityskauppoihin, jotka estävät kilpailua Suomen markkinoilla tai nii-

den oleellisella osalla. Kilpailuvirasto voi määrätä yrityskaupoille ehtoja tai tehdä markkinaoikeudelle esityksen yrityskaupan kieltämiseksi. Kilpailuviraston tekemien päätösten ja esitysten käsittelyyn markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa liittyy riski velvollisuudesta joutua korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikuluja, jos Kilpailuvirasto häviää jutun.

2011 talousarvio	20 000
2010 talousarvio	20 000
2009 tilinpäätös	—

50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Selvitysosa: Alueiden kehittämistoimintaa suuntaavat lain alueiden kehittämisestä (1651/2009) lisäksi valtioneuvoston määrittelemät alueiden kehittämistavoitteet, niitä tarkentavat ministeriöiden aluestrategiat ja maakuntien liittojen valmistelemat maakuntaohjelmat sekä niiden toteuttamissuunnitelmat. Näitä kansallisia tavoitteita tukee EU:n rakennerahasto-ohjelmien toteuttamiseksi vuosiksi 2007—2013 määritelty rakennerahastostrategia.

Eri hallinnonalojen aluekehittämisen strategiat ja talousarviomäärärahojen suuntaaminen vaikuttavalla tavalla vahvistavat aluepolitiikan strategista roolia valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa.

Keskushallinnossa alueiden kehittämisen rahoitusta ja toimenpiteiden toteutusta seuraa ja arvioi valtioneuvoston asettama poikkihallinnollinen alueiden kehittämisen neuvottelukunta. Valtion aluehallinnon uudistuminen muuttaa olennaisesti yhteistyötä valtion rahoituksen suunnittelussa ja käytössä. Pääosa alueellista kehittämistoimintaa kanavoituu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) kautta. Aluehallintovirastojen (AVI) toiminta on keskeistä kuntien palveluiden saatavuuden turvaamisen ja kehittämisen kannalta.

Maakuntaohjelma ja sen vuosittainen toteuttamissuunnitelma ilmaisevat alueen kehittämistavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Nämä asiakirjat nivovat yhteen ELY-keskusten ja AVI:n eri sektoreiden toiminnan alueen kehittämiseksi. Maakuntaohjelman painoarvoa kokoaavana ohjelmana vahvistetaan. Valtion aluehallintoviranomaiset valmistelevat yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa ehdotukset strategisiksi tulossopimusasiakirjoiksi, joista keskushallinnon kanssa käytäviin tulosneuvotteluihin osallistuvat myös maakunnan liitot.

Ohjelmaperusteinen aluekehitystyö jatkuu. Alueelliset kehittämistoimenpiteet kootaan sekä kansallisiin ohjelmiin että osaksi EU:n rahoittamia ohjelmia. Talouden taantumasta johtuvia äkillisiä alueellisia elinkeinoelämän ja työllisyyden muutoksia hoidetaan eri määrärahoihin jätettyjen rakennemuutosvarausten avulla.

Kansallinen alueellinen kehittäminen

Vuonna 2011 valtion tuella toteutettavia kansallisia erityisohjelmia ovat osaamiskeskusohjelma sekä alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO). Osaamiskeskusohjelman tavoitteena on parantaa kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritys- ja tutkimustoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. KOKO:n tavoitteena on parantaa kaik-

kien alueiden kilpailukykyä ja tasapainottaa aluekehitystä tukemalla vuorovaikutusta ja verkottumista.

Kansallisina erityispolitiikkoina jatkavat kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikat. Kaupunkipolitiikkaa ja saaristolakiin (494/1981) perustuvaa saaristopolitiikkaa ohjataan valtioneuvoston hyväksymillä kaupunki- ja saaristopoliittisilla periaatepäätöksillä. Maaseutupolitiikkaa ohjataan valtioneuvoston hyväksymällä maaseutupoliittisella erityisohjelmalla ja valtioneuvoston eduskunnalle antamassa maaseutupoliittisessa selonteossa määritellyin toimin. Erityistoimenpiteinä jatkuvat edelleen Kainuun hallintokokeilu, seutuyhteistyökokeilu ja metropolipolitiikka.

Verkostoituminen sekä alueellisesti ja kansallisesti että kansainvälisesti on perinteisen alueellisen tai sektorikohtaisen politiikan rinnalla muodostunut uudenlaiseksi tavaksi toimia yhteistyössä. Verkostoituminen näkyy esimerkiksi maakuntarajat ylittävissä hankkeissa ja varojen käytössä. Verkostoitumispolitiikan työvälineitä ovat muun muassa osaamiskeskusohjelma ja alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma.

Rakennerahastopolitiikka

Kansallisen rakennerahastostrategian yleisenä tavoitteena on vahvistaa sekä kansallista että alueellista kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Tavoitteisiin pyritään muun muassa tukemalla toimia, joilla voidaan kansallisesti ja alueellisesti menestyksekkäästi vastata kiristyvään kansalliseen ja kansainväliseen kilpailuun, ennakoita ja reagoida joustavasti maailmantalouden muutoksiin, luoda houkuttelevia yritys-, osaamis-, työ- ja asuinympäristöjä sekä tasoittaa alueiden välisiä kehittyneisyseroja. Strategiassa on otettu huomioon Eurooppa-neuvostossa hyväksytyt koheesio- ja kilpailukykypolitiikan strategiset suuntaviivat, aiempien ohjelmakausien kokemukset ja hyvät käytännöt sekä toimintaympäristön haasteet.

Rakennerahastostrategiaa toteutetaan toimenpideohjelmilla, jotka ovat samalla keskeisiä alue-, yritys- ja työllisyyspolitiikan toteuttamisen välineitä. Vuonna 2011 toteutetaan Manner-Suomessa viittä EU:n osarahoittamaa alueellista kilpailukykyä ja työllisyys -ohjelmaa kaudelle 2007—2013, yhdeksää EU:n alueellisen yhteistyön ohjelmaa ja kolmea Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineestä (ENPI) rahoitettavaa ohjelmaa. Ohjelmien tavoitteena on tuottaa lisäarvoa kansalliseen alue-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikkaan. Ohjelmat kytkeytyvät tiiviisti Lissabonin strategian kansalliseen toimeenpanoon yrittäjyyden, osaamisen, innovaatio- ja tutkimuksen, työllisyyden edistämisen ja työvoiman kehittämisen kautta.

Talousarvion valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan -tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

- Alueiden kansainvälinen kilpailukyky paranee.
- Alueiden väliset kehityserot pienenevät.
- Kansalaisten peruspalvelut ja yhteydet koko Suomessa turvataan.
- Vahvoihin maakuntiin perustuva monikeskuksinen aluerakenne vahvistaa sekä kaupunki-alueiden että maaseudun elinvoimaisuutta.

Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavien alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -toimenpideohjelmien päätavoitteet ohjelmakaudella 2007—2013

	2007—2009 toteutuma	2007—2013 tavoite
Työllistämisen- ja koulutustoimenpiteissä aloittaneet henkilöt (ESR)	73 300	450 000
Uudet yritykset (EAKR ja ESR)	4 400	13 440
Uudet työpaikat (EAKR ja ESR)	12 300	50 230
Uudet t&k-työpaikat	410	2 240
Lissabonin strategian mukaiset hankkeet (%)	74	81

Rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta varaudutaan käyttämään EU:n lainsäädännön puitteissa tarpeellisessa määrin äkillisten rakennemuutostilanteiden tarpeisiin.

EU:lta saatavat tulot ohjelmakauden 2007—2013 osalta budjetoidaan momentille 12.32.50.

43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 156 000 euroa.

Määräraha on lain eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta (1652/2009) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettu maakunnan kehittämisraha.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lain eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta (1652/2009) 6 ja 7 §:n mukaiseen tukeen

2) lain alueiden kehittämisestä (1651/2009) 24 §:n mukaisiin erityisohjelmiin

3) maakunnan kehittämisrahasta rahoitettavien ohjelmien ja hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 22 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

4) henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena siltä osin kuin määräraha maksetaan kulusmenoja. Muilta osin määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on alueiden kehittämisen rahoitusta. Määräraha suunnataan erityisesti alueellisiin osaamispainostuksiin. Kullekin erityisohjelmalle on asetettu omat määrälliset tai laadulliset vaikuttavuustavoitteet.

Osaamiskeskusohjelma keskittyy ohjelmaan nimettyjen 13 osaamisklusterin ja 21 osaamiskeskusten kehittämiseen. Ohjelman tavoitteena on tukea alueiden välistä erikoistumista, työnjakoa ja yhteistyötä kilpailukykyisten osaamiskeskusten synnyttämiseksi. Ohjelma edistää alueiden valmiuksia hyödyntää kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailtua tutkimus- ja kehittämisrahoitusta. Toimenpiteissä painotetaan osaamisklusterien ja -keskusten kansainvälisyyttä ja huippuosaamiseen perustuviin yritysten kasvun vauhdittamista. Uuden teknologian lisäksi osaamiskeskuksia kannustetaan hyödyntämään asiakaslähtöisiä toimintamalleja ja liiketoimintaosaamista kehittämistyössään.

Maakunnan kehittämisraha jaetaan maakunnan liitoille osaamiskeskusten esittämien toimintasuunnitelmien perusteella käytettäväksi osaamiskeskusten perusrahoitukseen.

Osaamiskeskusohjelman määrälliset tavoitteet

	2007—2010 toteutuma	2011 tavoite
Yhteisten hankkeiden rahoituksen osuus, %	28	40
Kilpaillun rahoituksen osuus, %	29	30

Toteuttamiseen osallistuvat yritykset vuosittain (bruttokeskiarvo)	6 450	6 000
Uudet työpaikat	2 000	5 000
Uudet yritykset	210	500

Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO) on aluelähtöinen aluekehittämisen ohjelma, jota toteutetaan 52 ohjelma-alueella, joihin kuuluu 322 kuntaa Manner-Suomen 325 kunnasta. Kansallisella tasolla KOKOn tavoitteena on valituissa teemoissa syventää ja parantaa kuntien eri toimijoiden välistä strategista yhteistyötä ohjelma-alueiden sisällä ja ohjelma-alueiden välillä.

Suurkaupunkipolitiikalla, osana muuta kaupunkipolitiikkaa, vahvistetaan suurimpien kaupunkiseutujen kansainvälistä kilpailukykyä, yhdyskuntarakenteen eheyttä ja ehkäistään niiden sosiaalista ja alueellista eriytymistä. Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten on käynnistetty metropolipolitiikka, joka kohdistuu hallitusohjelman mukaisesti metropolialueen maankäytön, asumisen ja liikenteen, elinkeinopolitiikan ja kansainvälisen kilpailukykyyn, monikulttuurisuuden, maahanmuuton ja kaksikielisyyden sekä sosiaalisen eheyden kysymyksiin.

Määrärahaa jätetään osa erityisohjelmiin sitomatta maakunnan liittojen ja asianomaisten ministeriöiden käytettäväksi.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Osaamiskeskusohjelma	10 000 000
Ohjelmiin sitomaton	22 156 000
Yhteensä	32 156 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 000 000 euroa uudelleenkehittämisen (kertaluonteisen erän poistuminen) johdosta.

2011 talousarvio	32 156 000
2010 talousarvio	30 156 000
2009 tilinpäätös	32 656 000

63. *Kainuun kehittämisraha* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 56 188 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) 6 ja 10 §:n mukaisten menojen maksamiseen

2) aiempina vuosina momenteilta 34.06.51 ja 34.06.64 tehdyistä päätöksistä vuonna 2011 aiheutuvien menojen maksamiseen siltä osin kuin ne ovat kohdistuneet Kainuun hallintokokeilualueelle

3) toimintamenojen maksamiseen. Momentille budjetoidaan toimintamenojen vakiosisällön mukaiset tulot sekä tiehallinnon toimenpiteissä ulkopuolisten rahoittajien maksamat maksusuudet

4) enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen

5) enintään 5 137 000 euroa Paltamon työllisyyskokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena siltä osin kuin määrärahaa maksetaan kulumenoja. Muilta osin määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus. Vuonna 2011 saa tehdä päätöksiä siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2012—2013 enintään 2 500 000 euroa.

Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2011.

Selvitysosa: Määräraha on alueiden kehittämisen rahoitusta.

Momentille on otettu kansallinen kehittämisraha Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 6 §:n nojalla kokeilun alueen kehittämistä varten. Lain 10 §:ssä luetellaan Kainuun kehittämisrahan käyttötarkoitukset.

Kainuun kehittämisrahan käytön tavoitteena on muun muassa alueen työttömyyden alentaminen lähemmäs valtakunnan tasoa, tienpidon tason ylläpitäminen, julkisen liikenteen palve-

lukuyn turvaaminen, metsä- ja muun ympäristön hoito sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantaminen.

Myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	11 242	4 766	-	16 008
Vuoden 2011 sitoumukset	-	1 000	1 500	2 500
Yhteensä	11 242	5 766	1 500	18 508

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Paltamon työllisyyskokeilu	-2 353
Siirto momentilta 31.10.20	671
Siirto momentilta 32.01.01 (kertaluonteisen vähennyksen palautus)	546
Lisävaltuuksien maksatusten vähentyminen	-1 630
Yhteensä	-2 766

2011 talousarvio	56 188 000
2010 III lisätalousarvio	1 455 000
2010 I lisätalousarvio	915 000
2010 talousarvio	58 954 000
2009 tilinpäätös	59 827 000

64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 526 889 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen rajayhteistyöosion (ENPI CBC) valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen ESR-ohjelmaa toteuttavien hankkeiden EU-rahoitusosuuden maksamiseen

3) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

4) Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 114 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

5) Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 430 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

6) EU:n ohjelmakauden 2000—2006 ohjelmiin liittyvien Suomen velvoitteiden maksamiseen sekä EU:n ohjelmakauden 1995—1999 ohjelmiin liittyvien neuvoston asetuksen ETY 2082/1993 24 artiklan (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) ja neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) 39 artiklan (varainhoitoa koskevat oikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

7) Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi 2010 -toimenpideohjelman EU-rahoitusosuuden maksamiseen.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti kohdistuu momentin myöntämisvaltuudesta 22 631 000 euroa ja määrärahasta 22 358 000 euroa Kainuun maakuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus. Vuonna 2011 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 533 926 000 eu-

rolla. Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vielä vuonna 2011.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämisen rahoitusta. Myöntämisvaltuudesta yhteensä 265 153 000 euroa on EU:n rakennerahastojen rahoitusosuutta ja 268 773 000 euroa valtion rahoitusosuutta. Määrärahasta yhteensä 271 223 000 euroa on tarkoitus käyttää EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksi ja 255 666 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksi.

Rahoituksen käytössä sovelletaan kunkin hallinnonalan rahoittamassa toiminnassa sovellettavia kansallisia ja EU:n säännöksiä ja rahoitus kohdennetaan kullakin hallinnonalalla mainittujen säännösten ja rakennerahasto-ohjelmien puitteissa asianomaisen ministeriön määrittelemällä tavalla. Maksettavien kustannusten tukikelpoisuuden tulee lisäksi olla kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti etukäteen tarkastettu, lukuun ottamatta työvoimapolitiittisten kustannusten maksamista siirtomenojen osalta.

Teknisen avun toimeenpanemisesta päätetään Euroopan yhteisöjen rakennerahastosään-

nöksissä ja kansallisissa rakennerahastosäännöksissä säädettyssä menettelyssä.

Rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta suunnataan meneillään olevan suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin.

Myöntämisvaltuudesta 88 988 000 euron osuus aiheutuu ohjelmakauden 2007—2013 EU:n rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuuden budjetoinnin aikaistamisesta siten, että kilpailukyky- ja työllisyystavoitteen ohjelmien sekä alueellinen yhteistyö -tavoitteen ja ENPI CBC -ohjelmien vuoden 2011 myöntämisvaltuuksia lisätään 20 %. Aikaistetusta myöntämisvaltuudesta yhteensä 3 771 000 euroa kohdistuu Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti Kainuun maakuntaan. EU:n rakennerahasto-ohjelmien myöntämisvaltuuden budjetoinnin aikaistamisella tehostetaan ohjelmien toimeenpanoa ja vastataan taloudellisen kehityksen haasteisiin. Aikaistaminen ei lisää ohjelmakauden 2007—2013 myöntämisvaltuuden kokonaismäärää, koska vastaava vähennys tehdään ohjelmien tulevien vuosien rahoituksesta.

Myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) vastaavat valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Vuoden 2009 sitoumukset	173,942	21,406	-	-	195,348
Vuoden 2010 sitoumukset	253,895	178,437	25,491	-	457,823
Vuoden 2011 sitoumukset	76,694	230,082	178,953	25,566	511,295
Yhteensä	504,531	429,925	204,444	25,566	1 164,466
Kainuu					
Vuoden 2009 sitoumukset	8,277	1,067	-	-	9,344
Vuoden 2010 sitoumukset	10,686	8,682	1,240	-	20,608
Vuoden 2011 sitoumukset	3,395	10,184	7,921	1,131	22,631
Yhteensä	22,358	19,933	9,161	1,131	52,583
Valtuudet yhteensä	526,889	449,858	213,605	26,697	1 217,049

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) sekä köyhyyden torjuntaohjelma, EU-rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2010 talousarvio	Myöntämis- valtuus v. 2011	Budjetoitu määrärahaa v. 2010 talousarvio	Määräraha v. 2011
Euroopan aluekehitys- rahasto (EAKR)					
Itä-Suomi	365,564	63,149	57,570	60,551	58,888
— josta Kainuu	47,654	8,198	7,412	7,884	7,582
Pohjois-Suomi	311,273	53,320	54,385	51,275	55,631
Etelä-Suomi	138,063	23,650	24,122	22,743	24,675
Länsi-Suomi	159,376	27,300	27,848	26,253	28,483
Yhteensä	974,276	167,419	163,925	160,822	167,677
— josta ohjelmareservi	48,714		12,275		
Euroopan sosiaalirahasto (ESR)					
Manner-Suomi					
Valtakunnallinen osio	217,826	37,313	38,058	35,881	38,930
Alueellinen osio	397,613	68,640	63,170	66,007	64,616
Itä-Suomi	179,787	31,327	25,111	30,126	25,686
— josta Kainuu	23,372	5,197	4,166	5,054	4,262
Pohjois-Suomi	69,106	11,838	12,074	11,383	12,351
Etelä-Suomi	69,032	11,825	12,061	11,371	12,337
Länsi-Suomi	79,688	13,650	13,924	13,127	14,242
Yhteensä	615,439	105,953	101,228	101,888	103,546
— josta ohjelmareservi	30,772	4,196	5,329		
EAKR ja ESR yhteensä	1 589,715	273,372	265,153	262,710	271,223
Köyhyyden torjuntaohjelma	-	0,177	-	0,177	-
Kaikki ohjelmat yhteensä	1 589,715	273,549	265,153	262,887	271,223

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) vastaavat valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2010 talousarvio	Myöntämis- valtuus v. 2011	Budjetoitu määrärahaa v. 2010 talousarvio	Määräraha v. 2011
EAKR					
Itä-Suomi	305,612	52,955	54,754	48,509	52,083
— josta Kainuu	39,839	6,896	7,046	6,322	6,703
Pohjois-Suomi	238,435	40,843	41,659	37,413	39,628
Etelä-Suomi	135,544	23,218	23,682	21,268	22,527
Länsi-Suomi	162,656	27,862	28,419	25,521	27,033
Tavoite 3 ja ENPI CBC	74,729	13,500	15,000	14,786	14,269
Yhteensä	916,976	158,378	163,514	147,497	155,540
— josta ohjelmareservi	45,849	9,934	11,413		

ESR

Manner-Suomi					
Valtakunnallinen osio	245,054	41,927	42,766	38,391	40,680
Alueellinen osio	353,980	60,947	62,493	55,808	59,446
Itä-Suomi	134,840	23,361	24,155	21,391	22,977
— josta Kainuu	17,529	4,514	4,007	4,177	3,811
Pohjois-Suomi	51,830	8,960	9,139	8,205	8,694
Etelä-Suomi	77,661	13,288	13,553	12,168	12,892
Länsi-Suomi	89,649	15,338	15,646	14,044	14,883
Yhteensä	599,034	102,874	105,259	94,199	100,126
— josta ohjelmareservi	29,952	4,097	5,384		
EAKR ja ESR yhteensä	1 516,010	261,252	268,773	241,696	255,666

Myöntämisvaltuuden arvioitu jakautuminen hallinnonaloittain, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)¹⁾

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Tavoite 3 ja ENPI CBC	Yhteensä
OKM	4,251	12,429	0,893	5,139	1,850	24,562
MMM	0,165	1,155	-	0,113	-	1,433
LVM	6,141	1,861	0,500	1,343	-	9,845
TEM	62,107	50,408	22,875	33,192	8,800	177,382
STM	0,181	0,999	-	-	-	1,180
YM	1,761	5,486	1,282	1,917	1,850	12,296
Kainuu	12,049	-	-	-	-	12,049
Yhteensä	86,655	72,338	25,550	41,704	12,500	238,747

¹⁾ Ei sisällä teknistä apua, ohjelmareserviiä (Kainuuta lukuun ottamatta) eikä budjetoinnin aikaistamiseen liittyvää myöntämisvaltuutta.

Myöntämisvaltuuden arvioitu jakautuminen hallinnonaloittain, Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valtakunnallinen osio	Yhteensä
OKM	10,270	5,786	5,932	7,661	37,097	66,746
TEM	18,575	9,766	12,135	13,604	21,893	75,973
STM	0,841	0,438	0,433	0,621	1,824	4,157
Kainuu	6,811	-	-	-	-	6,811
Yhteensä	36,497	15,990	18,500	21,886	60,814	153,687

Rakennerahasto-ohjelmien rahoituksesta osa on tarkoitus käyttää äkillisten rakennemuutosten alueilla. Tarkoituksena on, että ohjelmareservin määrä olisi vähintään 5 % kunkin rakennerahasto-ohjelman rahoituksesta. Tavoitteena on helpottaa eri maakuntien, niiden

yritysten ja muiden toimijoiden yhteistyötä sekä tukea alueiden mahdollisuuksia kohdentaa varainhoitovuoden kuluessa ohjelmien rahoitusta mahdollisesti nopeastikin muuttuvia tarpeita vastaavasti.

Ohjelmareservin jakautuminen, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)¹⁾

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valta- kunnallinen ESR	Yhteensä
EAKR	3,608	4,073	12,678	3,329	-	23,688
ESR	3,027	0,884	1,839	1,595	3,368	10,713
Yhteensä	6,635	4,957	14,517	4,924	3,368	34,401

¹⁾ Ei sisällä budjetoinnin aikaistamiseen liittyvää myöntämisvaltuutta.

Teknisen avun jakautuminen, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)

	Itä-Suomi (pl. Kainuu)	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valta- kunnallinen osio (sis. alueosiot pl. Itä-Suomi)	Yhteensä
EAKR	3,340	3,626	1,608	1,856	-	10,430
ESR	1,531	-	-	-	6,141	7,672
Yhteensä	4,871	3,626	1,608	1,856	6,141	18,102

Teknisestä avusta on tarkoitus kohdentaa yhteensä 850 000 euroa valtiovarainministeriölle EU:n rakennerahastojen tarkastustoiminnasta

aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yhteensä enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Budjetoinnin aikaistamisesta aiheutuvan 20 %:n lisävaltuuden jakautuminen, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valta- kunnallinen osio	Tavoite 3 ja ENPI CBC	Yhteensä
EAKR	18,721	16,007	7,967	9,378	-	2,500	54,573
— josta Kainuu	2,409	-	-	-	-	-	2,409
ESR	8,211	3,536	4,269	4,928	13,471	-	34,415
— josta Kainuu	1,362	-	-	-	-	-	1,362
Yhteensä	26,932	19,543	12,236	14,306	13,471	2,500	88,988

Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien alueellinen kilpailukyky ja työllisyys toimenpideohjelmien päätavoitteet ohjelmakaudelle 2007—2013

Tavoite	Uudet yritykset	Uudet työpaikat	Uudet t&k-työpaikat	Lissabonin strategian mukaiset hankkeet (%)
Itä-Suomi	2 020	13 230	800	86
Pohjois-Suomi	1 500	11 000	1 000	76
Etelä-Suomi	920	4 200	290	82
Länsi-Suomi	2 000	9 800	150	80
Yhteensä	6 440	38 230	2 240	81

Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavan Manner-Suomen ESR toimenpideohjelmien päätavoitteet ohjelmakaudelle 2007—2013

Tavoite	Työllistämisen ja koulutustoimenpiteissä aloittaneet henkilöt	Uudet yritykset	Uudet työpaikat
Manner-Suomi	450 000	7 000	12 000

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen ohjelmissa (ENPI CBC) tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden integroitumista sekä laajempien verkostojen syntymistä. Lisäämällä yhteistyötä ja edistämällä kokemusten vaihtoa ja hyvien käytäntöjen leviämistä Euroopan alueellinen yhteistyö ja Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen (ENPI CBC) -ohjelmat vaikuttavat alueiden, erityisesti raja-alueiden, kilpailukykyyn ja ta-

loudelliseen kehitykseen sekä parantavat raja-alueiden ja rajat ylittävien työmarkkinoiden toimivuutta. Ohjelmia toteutetaan yhteistyössä usean muun maan kanssa. Näiden ohjelmien EU-varat eivät sisälly valtion talousarvioon.

Tulot on merkitty momentille 12.32.50.

2011 talousarvio	526 889 000
2010 talousarvio	504 583 000
2009 tilinpäätös	342 984 807

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Osana elinkeinopolitiikkaa energiapolitiikka nivoutuu myös talous- ja ympäristöpolitiikkaan. Kansallisessa toimintaympäristössä energiapolitiikalle asettavat reunaehdot ja finanssipolitiikan tavoitteet, työllisyystavoitteet ja ympäristövaatimukset. Kansainvälisessä toimintaympäristössä korostuvat polttoaineiden maailmanmarkkinahintojen nousu, energia- ja ilmastopoliittiset tavoitelinjaukset ja niistä aiheutuvat toimenpiteet Euroopan unionissa sekä ilmastomuutoksen hillitseminen ja siihen liittyvä Kioton pöytäkirjan toimeenpano.

Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään kasvihuonekaasujaan 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Tavoite nousee 30 prosenttiin, jos keskeiset muut maat sitoutuvat vähennystoimiin. Lisäksi EU on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Energian säästössä on myös

20 prosentin tavoite vuoteen 2020 mennessä verrattuna kehitykseen, joka toteutuisi ilman uusia toimenpiteitä.

Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen tulisi komission ehdotuksen mukaan vähentää päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (muun muassa maanpäällisen liikenteen ja maatalouden) päästöjä 16 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisätä vastaavana ajanjaksona uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Päästökaupan piiriin tulevien toimintojen päästöjen tulisi vähentyä EU:ssa keskimäärin 21 %. Lisäksi liikenteessä biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään 10 % vuonna 2020. Tavoitteet merkitsevät muun muassa sitä, että energiankäytön kasvu täytyy taittaa laskuun viimeistään ensi vuosikymmenellä.

Hallitus toteuttaa ilmasto- ja energiapolitiikkaa vuoden 2008 lopulla valmistuneen ilmasto- ja energiastrategian sekä vuoden 2009 lopulla valmistuneen tulevaisuusselonteon mukaisesti siten, että edellä mainitut velvoitteet voidaan Suomen osalta täyttää. Strategiassa esitetään keinot, joilla samaan aikaan turvataan uusiutuvan energian osuuden lisääminen, energian säästö, energiatehokkuuden parantaminen, energian saatavuus, energiaomavaraisuuden kohentaminen ja päästöjen vähentäminen.

Kunkin jäsenvaltion on toimitettava komissiolle kesäkuun loppuun 2010 mennessä kansallinen uusiutuvan energian toimintasuunnitelma. Suunnitelmassa esitetään, kuinka Suomi aikoo saavuttaa direktiivin tavoitteet uusiutuvan energian lisäämisestä. Suunnitelmassa myös linjataan tulevien vuosien tukitoimien sisältö ja suuruus. Komissio seuraa uusiutuvan energian osuuden kehitystä toimintasuunnitelman ja jäsenmaiden raportoinnin perusteella.

Energiamarkkinavirasto toimii sähkö- ja maakaasumarkkinoita sekä päästökauppajärjestelmää valvovana viranomaisena sekä hoitaa Kioton pöytäkirjan ja päästökauppadirektiivin toimeenpanton tarvitsemat rekisterit. Virastolla on tehtäviä myös uusiutuvan energian alkuperätakuuta koskevassa järjestelmässä ja sähköntuotantokapasiteetin seurannassa. Energiamarkkinavirasto vastaa myös uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuen myöntämiseen, hallinnointiin ja valvontaan liittyvistä tehtävistä.

Energia- ja ilmastopolitiikan valmistelun tueksi tehtäviä tutkimuksia, selvityksiä ja arvioiteja rahoitetaan momentilta 32.01.01.

Talousarvion valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti energiapolitiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista (1—6) sekä muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2011:

— Uusiutuvan energian kilpailukyky kilpaileviin energiamuotoihin nähden on nykyistä parempi. (6)

— Metsäpohjaisen bioenergian hankintaketjussa yritystoiminta on lisääntynyt ja korjuumenetelmät ovat kehittyneet. (6)

— Suomesta muodostuu merkittävä toisen sukupolven biopolttoaineiden valmistusmaa.

— Rahoitusmarkkinat ja investointituet tarjoavat riittävän rahoituksen investoinneille uusiutuvaan energiaan.

— Panostukset uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden t&k&i-toimintaan, sovellusten kehittämiseen ja demonstraatiolaitoksiin tehostuvat.

— Suomi täyttää EU:n vuodelle 2020 asettamat tavoitteet vähentää päästöjä, lisätä uusiutuvan energian käyttöä ja parantaa energiatehokkuutta.

— Suomen energiatalous pysyy monipuolisena ja energian toimitusvarmuus säilyy korkeana.

— Energiamarkkinat toimivat hyvin.

— Ydinenergian käyttö ja ydinjätehuolto ovat turvallisia.

01. *Energiamarkkinaviraston toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 009 000 euroa.

Selvitysosa: Energiamarkkinaviraston tehtävänä on valvoa ja edistää sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa sekä luoda edellytyksiä päästökauppajärjestelmälle.

Energiamarkkinavirasto vastaa myös uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantuen myöntämiseen, hallinointiin ja valvontaan liittyvistä tehtävistä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Energiamarkkinavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Vaikuttavuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Sähkö- ja maakaasuverkkopalveluja tarjotaan tehokkaasti, luotettavasti ja kohtuulliseen hintaan			
— Sähköjakelun siirtohintojen reaalin kehitys enintään (%)	9,1	3,0	3,0
— Maakaasun siirron hinnan reaalin kehitys enintään (%)	9,5	1,5	1,5
— Asiakkaan kokema sähkön jakelun keskimääräinen keskeytysaika enintään (min.)	118	110	110
— Asiakkaan kokema keskimääräinen sähkönjakelun keskeytysmäärä enintään (kpl)	5,6	4,5	4,3
Sähkömarkkinat toimivat hyvin			
— Osuus ajasta, jolloin Suomi on oma hinta-alue pohjoismaisessa sähköpörssissä (enintään %)	4,0	10,0	8,0
— Vähittäismarkkinoiden toimivuus (sähkömyyjän vaihtoaktiivisuus, % asiakkaista) vähintään	8,1	6,0	6,5
Päästökauppasektori täyttää Kioton pöytäkirjasta aiheutuvat hiilidioksidipäästöjen rajoittamisvelvollisuudet			
— Kaikki laitokset palauttavat päästöjä vastaavat päästöoikeudet tai -yksiköt päästökaupparekisteriin viimeistään	30.4.2009	30.4.2010	30.4.2011

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan sekä päästökaupan valvonta on toimivaa (arvosana vähintään asiakaskyselyssä asteikolla 1—5)			
— Sähköverkkotoiminnan valvonnan toimivuus	3,7	3,6	3,6
— Maakaasuverkkotoiminnan valvonnan toimivuus	3,7	3,6	3,6
— Päästökaupan valvonnan toimivuus	4,1	3,6	3,6
— Päästökaupparekisterin toimivuus	4,1	3,6	3,6

Resurssien arvioitu jakautuminen tulosalueittain

	2009		2010		2011	
	toteutuma	%	arvio	%	arvio	%
	1 000 €		1 000 €		1 000 €	
<i>Määrärahat</i>						
Sähkömarkkinavalvonta	458	52	342	38	464	23
Maakaasumarkkinavalvonta	128	14	189	21	215	11
Päästökauppa	302	34	370	41	350	17
Uusi tehtävä/Uusiutuvan energian tuotantotuki					980	49
Yhteensä	888	100	901	100	2 009	100
<i>Maksullinen toiminta (Tulot)</i>						
Sähkömarkkinavalvonta	2 038	69	1 900	68	2 000	59
Maakaasumarkkinavalvonta	354	12	400	14	400	12
Päästökauppa	557	19	500	18	500	15
Uusi tehtävä/Uusiutuvan energian tuotantotuki					500	15
Yhteensä	2 949	100	2 800	100	3 400	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009	2010	2011
	toteutuma	tavoite	tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	35,4	37,5	50
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	6,0	< 3,0	< 3,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	2,3	-	2,0
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,6	3,8/3,8	3,8/3,8
Organisaation osaaminen kasvaa			
— pätevyysinvestoinnit, euroa/htv	1 335	1 100	1 100
— koulutuspäivät/htv	7,0	5,0	5,0
Organisaation työnantajakuva on houkutteleva			
— lähtövaihtuvuus, %	2,8	7,0	7,0
— työhakemukset/avoin työpaikka	26	> 20	> 20

Uusista tehtävistä aiheutuvat henkilötyövuosisäykset (18 htv) hoidetaan työ- ja elinkeinoministeriön tuottavuusohjelman tavoitteiden

puitteissa lisävähennyksenä työ- ja elinkeinotoimistoista tai muualta hallinnonalalta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	3 843	3 701	5 409
Bruttotulot	2 955	2 800	3 400
Nettomenot	888	901	2 009

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	437
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	465

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	16
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	6
Uudelleenkohdentaminen pääluokan sisällä	216
Siirto momentilta 28.10.02 (1 htv) (sähköverolain verotuen korvaavan tukijärjestelmän toimeenpanon valmistelu)	70
Uusiutuvan energian tuotantotuki	800
Yhteensä	1 108
2011 talousarvio	2 009 000
2010 III lisätalousarvio	549 000
2010 talousarvio	901 000
2009 tilinpäätös	916 000

20. *Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön sekä uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvään informaatiotoimintaan ja selvityksiin
- 2) uuden säästötekniikan markkinoiden edistämiseen
- 3) energiasäästöä ja uusiutuvaa energiaa koskevien direktiivien toimeenpanoon
- 4) kansallisen ilmasto- ja energiastrategian toteuttamiseen liittyvään tiedottamiseen
- 5) muuhun energia-alan tiedottamiseen ja tietohuollon järjestämiseen
- 6) kansainväliseen yhteistyöhön
- 7) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Energian säästön ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistämistä toteutetaan hallituksen ilmasto- ja energiastrategian, energiatehokkuutta koskevan valtio-

neuvoston periaatepäätöksen ja uusiutuvan energian toimintasuunnitelman tavoitteiden mukaisesti.

EU:n tavoitteena on parantaa energiatehokkuutta 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Energiapalveluita ja energian loppukäytön tehokkuutta koskeva direktiivi asettaa yhdeksän prosentin säästötavoitteen päästökaupan ulkopuolisille sektoreille jaksolla 2008—2016. Myös uusiutuvien energialähteiden käytössä tavoitellaan EU:ssa huomattavaa lisäystä. Uusiutuvan energian käytön edistämisdirektiivi määrittää Suomelle velvoitteen uusiutuvan energian osuuden lisäämisestä nykyisestä vajaasta 30 prosentista 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.

Meneillään olevia toimenpidekokonaisuuksia ovat mm. energiapalveludirektiivin toimeenpano, energiatehokkuussopimusten tehokas toimeenpano, energiakatselmusjärjestelmän laadukas toiminta, EU-laajuisten laitteiden energiatehokkuusvaatimusten aikaansaaminen suurelle joukolle laiteryhmiä, bioenergian ja muun uusiutuvan energian edistäminen sekä asenteisiin, käyttötottumuksiin ja valintoihin vaikuttaminen. Toiminnalla kootaan, jalostetaan ja jaetaan tietoa sekä kehitetään menetelmiä ja vauhditetaan uuden teknologian käyttöönottoa hyödyntäen myös kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Laajoille käyttäjäryhmille suunnatussa energiansäästöön ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyvässä opastus-, neuvonta- ja tiedotustoiminnassa tehdään tiivistä yhteistyötä asiantuntijaorganisaatioiden sekä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Erityisiä painopistealueita ovat kuluttajien energianeuvontajärjestelmän vahvistaminen ilmasto- ja energiastrategian sekä kuluttajapoliittisen ohjelman mukaisesti sekä ilmasto- ja energia-asioihin liittyvän koulutustoiminnan kehittäminen.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Energian käyttö tehostuu ja uusiutuvan energian käyttö lisääntyy.

2011 talousarvio	3 900 000
2010 talousarvio	3 400 000
2009 tilinpäätös	3 900 000

28. *Materiaalitehokkuuden edistäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää materiaalitehokkuutta edistävään selvitys-, kokeilu- ja informaatio-toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahoittamien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Materiaalien tehokkaampi käyttö niin kulutuksessa kuin tuotannossakin säästää luonnonvaroja ja lisää myös energiatehokkuutta. Samalla parannetaan paitsi ympäristön tilaa myös kilpailukykyä ja luodaan kysyntää uusille innovaatioille.

Neuvonta- ja palvelutoimintaa energia-alalla harjoittavan Motiva Oy:n yhteydessä toimii materiaalitehokkuuden palvelukeskus, joka kokoaa tietoa materiaalisäästöstä ja parhaista käytännöistä sekä kehittää työkaluja muille organisaatioille niiden omiin tehostamistoimiin. Julkisten ympäristöteknologiahankintojen neuvontaa on selvitetty ja materiaalitehokkuuskatselmuksien kehittämisessä siirrytty toiseen vaiheeseen; seuraavia kohteita ovat materiaalitehokkuuden kustannusanalyysistandardi sekä tuotelähtöisen ympäristöjohtamisen verkoston luominen. Materiaalitehokkuus liittyy myös kestävien julkisten hankintojen ohjelmaan, kuluttajapoliittiseen ohjelmaan ja kansalliseen luonnonvarastrategiaan.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Materiaalien tehokkaampi käyttö lisää energiatehokkuutta ja kilpailukykyä sekä edistää kestäviin tuotanto- ja kulutustapoihin siirtymistä.

2011 talousarvio	500 000
2010 talousarvio	500 000
2009 tilinpäätös	500 000

40. *Energiatuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 800 000 euroa.

Valtuus. Vuonna 2011 saa sitoumuksia tehdä enintään 149 500 000 euron arvosta. Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2011.

Määrärahaa saa käyttää:

1) energiatalouden kehittämiseen ilmasto- ja ympäristömyönteisemmäksi tukemalla uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä taikka energian tuotannon tai käytön tehostamista edistäviä investointeja ja selvityksiä

2) uuden teknologian käyttöönottoon liittyvien investointien ja selvityshankkeiden tukemiseen

3) liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon ja käyttöön liittyvän teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin

4) energiahuollon varmuuden ja monipuolisuuden edistämiseen tukemalla kotimaisten energialähteiden tuotantoon ja käyttöön liittyviä investointeja ja selvityksiä

5) energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön ympäristöhaittoja vähentävien ja energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta muutoin edistävien selvitysten tukemiseen

6) selvityksiin, jotka liittyvät liikenteen biopolttoaineiden ympäristö- ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin, sekä osallistumiseen eurooppalaiseen yhteistyöhön kestävä kehityksen kriteeristön aikaansaamiseksi ja liikenteen uusien polttoaineiden standardisointiin.

Etusija annetaan uuden teknologian demonstrointia ja kaupallistamista edistäville hankkeille. Energiatukea voidaan myöntää yrityksille, kunnille ja muille yhteisöille. Tukea ei myönnetä asunto-osaakeyhtiöille, asuinkiinteistöille, valtionosuutta saaville perustamishankkeille eikä maataloille tai niiden yhteyteen toteutettaville hankkeille. Tukea ei myönnetä myöskään Suomessa toteutettaviin ilmastomuutosta koskevan puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan (SopS 12—13/2005) 6 artiklassa tarkoitettuihin hankkeisiin (yhteistoteutus-hankkeet). Jos investointihanke kuuluu päästö-

kauppalain (683/2004) soveltamisalan piiriin, hanketta voidaan tukea vain rajoitetusti.

Tuen enimmäismäärää harkittaessa ei oteta huomioon kunnan tai muun yhteisön rakentamisissa ja omistamisissa energiahankkeissa kyseisten tahojen oman rahoituksen osuutta, jos se ei sisällä sellaista taloudellista etuutta, joka olisi katsottava EY:n lainsäädännössä tarkoitettuksi valtiontueksi. Sama koskee kunnan tai muun yhteisön omistamien kiinteistöjen katselmustoiminnan tukemista. Rahoituksella, jonka ei katsota olevan valtiontukea tai muuta julkista tukea, tarkoitetaan esimerkiksi markkinaehtoin myönnettävää rahoitusta tai muuta omarahoitusta. Energiatuella tuetuissa hankkeissa tuensaajan omarahoitusosuuden tulee olla vähintään 25 % kokonaisrahoituksesta.

Avustukset myönnetään valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettyihin perustein. Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa erikseen päätöksen muiden kuin valtioneuvoston asetuksessa mainittujen hankkeiden tai ohjelmien tukemisesta ja myönnettävän tuen enimmäismäärästä saatuaan valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan lausunnon asiasta. Määrärahaa saa käyttää lisäksi energiätuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (625/2002) nojalla aiemmin myönnettyjen tukien maksamiseen. Liikenteen uusiutuvan energian hyödyntämiseen liittyvät selvitykset ovat kulutusmenoja, joihin ei sovelleta avustuksia koskevia ehtoja. Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin myöntämässä biopolttoaineiden tuotannon pilot-laitosten avustuksissa ja selvityksissä noudatetaan Tekesin rahoitusehtoja.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energijärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmaston ja ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Samalla lisätään energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta. EU:n komission esittämien päästötavoitteiden sekä uusiutuvan energian lii- säys- ja energiatehokkuustavoitteiden vaatimat toimenpiteet on määritelty valtioneuvoston

vuonna 2008 hyväksymässä pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa. Energiatukea tarvitaan valmisteilla olevan uusiutuvan sähkön syöttötariffin rinnalla erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen, uusiutuvan energian tuotannon, mukaan luettuna kivihiilen korvaaminen hiili- pölykattiloissa, lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Määrärahaa voidaan käyttää EU:n strategisen energiateknologiasuunnitelmaan sisältyvien, Suomessa toteutettavien isojen demonstraatiolaitosten tukemiseen. Myös liikenteen biopolttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön edistäminen tavoitteiden mukaiselle tasolle Suomessa edellyttää energiatur- kipanosten kohdentamista uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä polttoaineiden hankinta-, tuotanto- ja käyttö- ketjujen vaikutusten arviointiin ja vaihtoehtoisten polttoaineiden standardointi- ja sertifi- ointityöhön. Tekesillä on työ- ja elinkeinomi- nisteriön rinnalla keskeinen rooli vuonna 2007 käynnistetyn liikenteen biopoltto-aineiden ke- hittämisohjelman toteutuksessa. Tekes vastaa kehitysohjelman puitteissa teknologian pilo- tointiin liittyvistä hankkeista ja työ- ja elinkei- noministeriö demonstraatiolaitoksille suunnat- tavista avustuksista. Liikenteen toisen suku- polven biopolttoaineiden tuotantoteknologiat ovat saavuttamassa vaiheen, jossa siirrytään ensimmäisten täyden mittakaavan demonstraatiolaitosten rakentamiseen. Kansallisen ilmas- to- ja energiastrategian mukaisesti laitosten tu- kemiseen varataan riittävät määrärahat.

Myöntämisvaltuuden arvioitu käyttö

€

Liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitokset	50 000 000
Liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelma	7 000 000
Muu energiätuki	92 500 000
Yhteensä	149 500 000

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet
— Uusiutuvan energian tuotanto ja käyttö kasvavat sekä energian käyttö tehostuu.

— Uuden teknologian käyttöönotto lisääntyy energian tuotannossa ja käytössä.

— Energiahuollon varmuus ja monipuolisuus säilyvät hyvinä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	54 300	38 000	21 300	5 000	-	118 600
Vuoden 2011 sitoumukset	9 500	65 000	45 000	15 000	15 000	149 500
Yhteensä	63 800	103 000	66 300	20 000	15 000	268 100

Vuonna 2011 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 145 milj. euroa.

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitokset	-	50 000
Tasokorotus	11 200	35 400
Yhteensä	11 200	85 400

2011 talousarvio	63 800 000
2010 talousarvio	52 600 000
2009 tilinpäätös	37 713 323

42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Utsjoen Sähköosuuskunnan ja Inergia Oy:n sähköverkkoliiketoimintojen yhdistämisen johdosta perustettavalle yhtiölle Utsjoen alueella tehtävistä sähköverkon korvausinvestoinneista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Pohjois-Lapin sähköhuollon varmistamiseksi on tarkoitus tukea Utsjoen alueella tehtäviä sähköverkon korvausinvestointeja. Avustuksella luodaan edellytykset laajemman sähköverkkoyhtiön syntymiselle ja varmistetaan Utsjoen sähköhuolto kestäväällä tavalla siten, että sähkön siirtohinnat pysyvät kohtuullisina. Kyseessä on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106.2 mukainen komission päätöksen 2005/842/EY edellytykset täyttävä ja notifiointivelvollisuus

den ulkopuolelle jäävä EU-valtiontuki. Vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnettiin momentille valtuus tehdä sitoumuksia enintään 1 000 000 euron arvosta avustuksen myöntämiseksi edellä mainittuun tarkoitukseen. Valtuuden käytöstä aiheutuvia menoja arvioidaan tulevan maksettavaksi ensimmäisen kerran vuonna 2011.

2011 talousarvio	100 000
2009 tilinpäätös	—

43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) päästöyksiköiden hankkimiseen Kioton pöytäkirjan joustomekanismien avulla enintään 10 miljoonaa tonnia sopimuskaudelle 2008—2012 ja sen jälkeiselle kaudelle 2013—2020

2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin

3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen

4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena ja kulutusmenojen osalta suoriteperusteisena.

Valtuus. Vuonna 2011 saa tehdä sitoumuksia enintään 500 000 euron arvosta.

Mikäli vuoden 2010 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2011.

Selvitysosa: Suomi on sitoutunut osana Euroopan unionia täyttämään Kioton pöytäkirjan mukaiset velvoitteensa. Kasvihuonekaasupäästöjen korkeat vähentämiskustannukset rasittavat kansantaloutta, minkä vuoksi valtio osallistuu päästöjen vähentämiseen käyttämällä Kioton mekanismeja. Näitä ovat yhteistoteutus (JI, Joint Implementation), puhtaan kehityksen mekanismi (CDM, Clean Development Mechanism) ja valtioiden välinen päästökauppa. JI-hankkeet ovat teollisuusmaiden ja CDM-hankkeet teollisuus- ja kehitysmaiden välisiä.

Tarve hyödyntää Kioton mekanismeja ulottuu myös Kioton kaudesta eteenpäin, joten päästöyksiköiden hankinta sisältää myös kauden 2013—2020.

Päästöyksiköiden hankinnassa otetaan huomioon eri joustomekanismien keskinäinen kustannustehokkuus sekä hankintaan liittyvien riskien hallinta. Tämä edellyttää, että määrärahaa voidaan käyttää ja päästöyksiköiden hankintasitoumuksia voidaan tehdä etupainotteisesti, vaikka suuri osa hankittavista päästöyk-

siköiden kustannuksista realisoituu vasta lähempänä kauden loppua.

Päästöyksiköiden hintaa on vaikea arvioida, sillä mekanismeilla hankittavien päästöyksiköiden hintakehitykseen vaikuttaa olennaisesti myös vaikeasti arvioitavissa oleva EY:n päästökaupparjestelmän päästöoikeuksien hintataso. Päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukeminen, ts. tietotaidon kehittäminen kohde-maissa, sekä mekanismien hallinnon kansainvälinen kehitystyö, edistävät päästömarkkinoiden toimivuutta ja kustannustehokasta päästöyksiköiden hankintaa.

Mekanismipolitiikan koordinoituvastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Päästöyksiköiden hankinta edellyttää konsultin tuottamia tukipalveluita. Vuosina 2010—2011 konsulttina toimii GreenStream Network Oyj. Mekanismin käytöstä tehdyn hallinnollisen työnjaon mukaisesti momentilta rahoitetaan ulkoasiainministeriön CDM-projekteista syntyvien päästöyksiköiden hankintaa sekä ympäristöministeriön JI-projekteista ja kansainvälisestä päästökaupasta hankkimia päästöyksiköitä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2011	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2011 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	11 300	4 600	5 800	6 000	27 700
Vuoden 2011 sitoumukset	200	200	100	-	500
Yhteensä	11 500	4 800	5 900	6 000	28 200

Vuonna 2011 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 0,5 milj. euroa.

2011 talousarvio	11 500 000
2010 talousarvio	10 000 000
2009 tilinpäätös	9 546 802

44. *Uusiutuvan energian tuotantotuki* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 55 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetussa laissa säädetyn

1) tuulivoimalla ja biokaasulla tuotetun sähkön tuotantotuen maksamiseen

2) metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotukeen

3) puupolttoaineesta yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa tuotetun sähkön tuotantotukeen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta. Sen nojalla tuettaisiin tuulivoimaan, biokaasuun ja puupolttoaineeseen perustuvaa sähkön tuotantoa. Laki tarkoittaisi myös Energiamarkkinavirastolle lisätehtäviä, joiden resursointi on otettu huomioon momentilla 32.60.01.

Esityksen nojalla tuulivoiman ja biokaasusähkön tuottajille maksetaan tukena laissa asetetun tavoitehinnan ja sähköpörssissä toteutuneen kolmen kuukauden Suomen aluehinnan keskiarvon erotus (syöttötariffijärjestelmä). Tuulivoiman tavoitehinta on aluksi 105,30 €/MWh ja se laskee 83,5 €/MWh:iin. Biokaasusähkön tavoitehinta on sähkön- ja lämmön yhteistuotannossa 133,5 €/MWh. Tukea maksettaisiin enintään 12 vuotta kullekin voimalaitokselle.

Esityksen nojalla metsähakkeella tuotetulle sähkölle maksettaisiin tuotantotukea sitomalla se kolmen kuukauden päästöoikeuden markkinahintaan. Hiilidioksidin päästöoikeuden hinnalla 10 euroa/hiilidioksiditonni tuki on 18 euroa/MWh ja päästöoikeuden hinnalla 23 euroa/hiilidioksiditonni tuki on 0 euroa/MWh. Vaihtoehtona tälle sähkön tuottaja voi joissakin tapauksissa valita puupolttoaineesta yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa tuotetun sähkön tuotantotuen (syöttötariffijärjestelmä). Kyseisen järjestelmän mukainen enimmäistuki laitosta kohden on 750 000 euroa.

Euroopan unionin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/28/EY on jäsenvaltiolle asetettu tavoitteet uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi kokonaiskulutuksesta vuonna 2020. Suomelle asetettu tavoite on 38 prosenttia. Tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä nostaa tuulivoiman vuotuinen sähkön tuotanto noin 6 terawattituntiin ja metsähak-

keella tuotetun sähkön tuotanto noin 25 terawattituntiin Tavoitteena on myös edistää biokaasun käyttöä sähkön ja lämmön tuotannossa nykytasoon verrattuna merkittävästi vuoteen 2020 mennessä sekä edistää muilla uusiutuvilla energialähteillä tapahtuvaa sähkön tuotantoa. Tuotantotuella parannetaan uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja sähkön tuotannon kannattavuutta. Samalla sähkön tuotanto monipuolistuisi ja sähkön omavaraisuus paranis.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Tuuli- ja biokaasuvoimaloiden sekä metsäenergiaa käyttävien voimalaitosten kilpailukyky verrattuna muilla energialähteillä tapahtuvaan sähkön tuotantoon parantuu.

— Sähkön tuotanto monipuolistuu ja sähkön omavaraisuus parantuu.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Tuulivoima- ja biokaasuvoimalat	24 600 000
Metsähakevoimalat	27 000 000
Puupolttoainevoimalat	3 750 000
Yhteensä	55 350 000

2011 talousarvio 55 350 000

50. Energiataloudelliset avustukset yhdistyksille (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhdistyksille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan. Tällä tarkoitetaan sellaista toimintaa, jolla edistetään energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä sekä turpeen tuotantoa. Avustus on tarkoitettu ensisijaisesti pienet taloudelliset resurssit omaaville yhdistyksille. Avustusta voidaan myöntää yleisavustuksena yhdistyksiensä sääntömääräisen toiminnan tukemiseen.

Avustukset myönnetään valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävien perusteiden.

Selvitysosa: Avustuksilla edistetään hallituksen energia- ja ilmastopolitiikan tavoitteita tukevien yleishyödyllisten yhdistysten toimintaa. Avustusten käytön painopiste on ta-

32.60

575

loudellisilta resursseiltaan pienten yhdistysten	2011 talousarvio	50 000
toiminnan tukemisessa.	2010 talousarvio	50 000
	2009 tilinpäätös	50 000

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluviin etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 51, 52, 53, 54, 55, 60, 33.20.51, 52, 56 sekä 33.40.57.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Sosiaaliturvan lähivuosien merkittäviä haasteita ovat ikärakenteen muutos, kansainvälinen taloustaantuma, työllisyys, syrjäytyminen, laadukkaiden sosiaali- ja terveystalouksien saatavuus, teknologian kehitys sekä maan alueellinen kehitys. Euroopan unioni ja kansainväliset sopimukset vaikuttavat myös kansalliseen sosiaalipolitiikkaan. Sosiaaliturvan kestävä rahoituksen kannalta keskeisiä kysymyksiä ovat väestön työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elinaikaisen työuran pidentäminen, sosiaali- ja terveystalouksien kustannusvaikuttavuus sekä sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuudistus.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on kannustaa ja välittää vahvistaa ihmisten perusturvaa ja arjen turvallisuutta, parantaa palvelujärjestelmän laatua, vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä lisätä inhimillistä hyvinvointia. Työelämää ja sosiaaliturvaa uudistamalla voidaan taata riittävä ja aukoton perusturva kaikille. Tähän liittyen on toteutettu työnantajan kansaneläkemaksun poistaminen 1.1.2010 alkaen.

Ministeriö vastaa terveyden edistämisen politiikkaohjelmasta sekä osallistuu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmaan. Samoin ministeriö osallistuu työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelmaan. Ministeriö jatkaa laajojen, sosiaaliturvajärjestelmän toimivuutta vahvistavien kokonaisuuksien toimeenpanoa (Sata-komitean jatkotoimenpiteet, Paras-hanke, Kaste-ohjelma sekä Masto-hanke).

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalimenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaaliturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on noin viidennes. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille. Pääluokan loppusumma kasvaa talousarvioesityksen mukaan noin 23 milj. eurolla vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet

- Edistetään terveyttä ja toimintakykyä.
- Lisätään työelämän vetovoimaa.
- Vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä.
- Varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva.

Hallitusohjelman painoituksena on myös perheiden hyvinvointi sekä sukupuolten välinen tasa-arvo. Sosiaali- ja terveysministeriön strategisissa hankkeissa toteutetaan sukupuolivaikutusten arviointi.

Sosiaali- ja terveysministeriön uusittu strategia vuoteen 2020 valmistui vuoden 2010 lopulla.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvin osin alueiden kehittämislain (1651/2009) periaatteita. Euroopan unionin rakennerahastovarojen (EAKR- ja ESR-ohjelmat) alueellisessa kohdentamisessa neuvotellaan aluekohtaiset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Voimavarojen taroituksenmukainen hyödyntäminen varmistetaan käyttösuunnitelmalla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet strategioittain

Edistetään terveyttä ja toimintakykyä

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevan *Terveyden edistämisen politiikkaohjelman* tavoitteina ovat väestön terveydentilan parantuminen ja terveyserojen kaventuminen. Tämä on mahdollista vähentämällä alkoholin ja tupakan kulutusta, alentamalla nuorten aikuisten miesten tapaturmaista ja väkivaltaista kuolleisuutta, kohentamalla työikäisten työkykyä ja ikääntyneiden toimintakykyä. Väestön, erityisesti nuorten, lihomiseen voidaan vaikuttaa terveellisillä ruokatuksilla sekä riittävällä liikunnalla. Tavoitetta tuetaan lukujen 33.03, 33.60 ja 33.70 kautta. Tavoitteena on, että

- ylipainoisten osuus laskee
- alkoholin haittavaikutukset vähenevät
- tupakointi vähenee ja
- uusien työkyvyttömyyseläkkeiden määrä laskee.

Terveyden ja toimintakyvyn tunnusluvut

	2000	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Ylipainoisten (BMI 25 tai yli) osuus 15—64-vuotiaista, %					
— miehet	53	56	58	54	53
— naiset	37	44	42	41	41
Alkoholisairauksiin ja -myrkyksiin kuolleet					
— miehet	1 192	1 674	1 650 ¹⁾	1 600	1 580
— naiset	285	462	455 ¹⁾	450	445
Humalahakuinen juominen (yli 5 annosta kerralla vähintään kerran viikossa) 15—64-vuotiaista, %					
— miehet	25	26	24	23	23
— naiset	7	9	7	6	6
Päivittäin tupakoivat 15—64-vuotiaat, %					
— miehet	28	24	22	21	20
— naiset	20	18	16	15	15
Uusien työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä	22 839	25 634	23 870	24 900	24 900
— miehet	12 144	13 079	12 246	13 000	13 000
— naiset	10 695	12 555	11 624	11 900	11 900

Lähteet: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus ja Eläketurvakeskus. Arviot STM ja Eläketurvakeskus

¹⁾ Arvio

Lisätään työelämän vetovoimaa

Painopisteenä on kannustaa kansalaisia osallistumaan täysipainoisesti työelämään ja parantaa työn kannustavuutta kaikissa tilanteissa. Tämä edellyttää työolojen kehittämistä, laadukasta ja kattavaa työterveyshuoltoa ja kannustavaa sosiaaliturvaa, joka tukee työelämässä jatkamista nykyistä pidempään. Keskeistä on saada työurat alkamaan aiemmin ja jatkumaan pidempään. Tavoitetta tuetaan terveyden edistämisen politiikkaohjelman ja työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman avulla sekä erityisesti panostamalla työhyvinvoinnin kehittämiseen. Varhaista työkyvyttömyyttä torjutaan masentuneisuuden ehkäisyhankkeella (Masto) sekä puuttamalla tuki- ja liikuntaelinsairauksia aiheuttaviin työolosuhteisiin. Tavoitteena on, että

— vuonna 2011 työssäoloajan odote on pidentynyt keskimäärin yhdellä vuodella vuoteen 2007 verrattuna

— työtapaturmien taajuus ja ammattitautien määrä vähenee vuodesta 2007 alkaen 40 prosenttia ja

— sairauksien aiheuttamat poissaolot eivät merkittävästi kasva tai ne vähenevät verrattuna vuoden 2007 tilanteeseen.

Työelämän vetovoiman lisäämisen tunnusluvut

	2000	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
50-vuotiaan eläkkeelle siirtymisiän odote, vuosia					
— miehet	60,6	61,4	61,6	62,2	62,3
— naiset	60,6	61,4	61,8	62,2	62,3
Korvatut työtapaturmat ja ammattitaudit (palkansaajat)					
— yhteensä	121 200	144 000	126 000 ¹⁾	123 000	123 000
— miehet	84 700	92 000	80 600 ¹⁾	79 000	79 000
— naiset	36 500	52 000	45 400 ¹⁾	44 000	44 000
Työpaikkatapaturmien taajuus (palkansaajat, milj. työtuntia kohden)	30	33	30 ¹⁾	29	29
Sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä, %					
— miehet	3,4	4,1	3,8	4,0	4,0
— naiset	4,4	5,3	5,0	5,1	5,1
Sairauspäiviä työllistä kohden,					
— miehet	7,8	9,1	8,4	9,0	9,0
— naiset	9,3	11,1	10,3	11,0	11,0

Lähteet: Tapaturmavakuutuslaitosten liitto, Tilastokeskus ja Eläketurvakeskus. Arviot STM

¹⁾ Ennakkotieto

Vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä

Syrjäytymistä voidaan ehkäistä alentamalla pitkäaikaista työttömyyttä, takaamalla erityisryhmien palveluiden toimivuus sekä huolehtimalla vähimmäisetuuksien riittävästä tasosta. Hallituksen käynnistämän sosiaaliturvauudistuksen tavoitteena on myös köyhyyden vähentäminen sekä riittävän perusturvan turvaaminen kaikissa elämäntilanteissa. Syrjäytymisessä on usein kyse moniongelmaisista ja heidän ongelmiansa pitkittymisestä. Tavoitetta tuetaan poikkihallinnollisesti useiden momenttien ja pääluokkien kautta.

Lapsiperheiden köyhyyttä vähennetään ja eriarvoistumiskehitykseen puututaan parantamalla lapsiperheiden taloudellista asemaa. Sosiaali- ja terveysministeriö osallistuu opetusministeriön vastuulla olevan *Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmaan*, jonka tavoitteena on ehkäistä ja vähentää pahoinvointia sekä syrjäytymistä. Tavoitteena on, että

- pitkäaikaistyöttömyys ja rakennetyöttömyys alenevat
- toimeentulotuen pitkäaikainen tarve vähenee ja
- tuetaan perheiden hyvinvointia ja vanhemmuutta.

Syrjäytymisen ehkäisyn ja hoidon tunnusluvut

	2000	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Köyhyyssaste, pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien osuus, % ¹⁾	11,3	13,3	13,2	13,1	13,2
Lasten köyhyyssaste, pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien lasten osuus, %	11,6	13,3	13,2	13,1	13,2
Yli vuoden työttömänä	86 800	42 500	40 600	53 000	60 000
— miehet	47 500	23 000	23 200	33 000	37 000
— naiset	39 300	19 500	17 400	20 000	23 000
Pitkittyneesti pienituloisia	298 000	469 900	470 000	500 000	520 000
— miehet	123 500	203 400	205 000	225 000	235 000
— naiset	174 500	266 500	265 000	275 000	285 000
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien osuus toimeentulotuen saajista, %	24	27	24	25	25
Lapsia avohoidon tukitoimissa	49 351	67 347	68 000	70 000	72 000
Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ja nuoret	12 671	16 608	16 800	16 600	16 500
Asunnottomia	10 000	8 000	8 160	8 300	8 400
— miehet	8 250	6 500	6 570	6 800	6 900
— naiset	1 750	1 500	1 590	1 500	1 500

Lähteet: Työ- ja elinkeinoministeriö, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Arviot STM

¹⁾ Köyhyyssrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus (käytettävissä olevat tulot alle 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta kulutusyksikköä kohden).

Varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva

Tavoitteena on turvata sosiaali- ja terveydenhuollon kestävä ja vakaa rahoitus ja palvelujen saatavuus. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) vuosille 2009—2011 muodostaa palvelujärjestelmän uudistamisen puitteet. Kansalaisten toimivista peruspalveluista huolehditaan asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta, samoin palvelujen saatavuudesta sekä suomen että ruotsin kielellä. Palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä tulee käyttää apuna tietoteknologiaa, seudullista yhteistyötä sekä toimivia työnjako- ja hoitoketjikäytäntöjä. Kuntien palvelutuotantoa täydentävät yksityinen ja kolmas sektori. Palveluiden tulee tukea ikääntyneiden kotona asumista ja mahdollistaa vammaisten osallistuminen yhteiskuntaan. Henkilöstön riittävyyteen vaikutetaan lisäämällä alan houkuttelevuutta työpaikkana. Sosiaaliturvauudistuksen yhteydessä vahvistetaan järjestelmän kannustavuutta ja riittävästä perusturvasta huolehtimista eri elämäntilanteissa. Indeksisuojan ulkopuolella olevat perusturvaetuudet sidotaan kansaneläkeindeksiin. Pienituloisten eläkkeensaajien asemaa parannetaan ottamalla käyttöön takuueläke.

Sata-komitean työn pohjalta ministeriössä valmistellaan kustannusneutraaleja tai valtion meno- ja säästäviä esityksiä käsitteilyaikatakuun käyttöönottamiseksi eräissä sosiaaliturvaetuuksissa, tu-

lo- ja perhekäsitteiden selkeyttämiseksi, sosiaaliturvaetuuksia koskevan oikaisumenettelyn ja itseoikaisun laajentamiseksi sekä perusturvan määräaikaisen arvioinnin lakisääteistämiseksi.

Perhepoliittisilla tuilla ja palveluilla edistetään korkeaa syntyvyyttä ja tasataan lapsista aiheutuvia kustannuksia. Syntyvyyteen voidaan vaikuttaa mahdollistamalla työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Lapsiperheitä tulee tukea, jotta lapset ja nuoret voivat kasvaa turvallisessa ympäristössä. Tavoitteita tuetaan erityisesti lukujen 33.10, 33.20, 33.30, 33.40 ja 33.60 kautta. Tavoitteena on, että

- parannetaan sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuutta ja laatua
- turvataan henkilöstön riittävyys
- vahvistetaan asiakaskeskeisyyttä palvelujärjestelmässä
- varmistetaan palvelujen ja etuuskien kestävä rahoitus
- taataan riittävä vähimmäisturva ja kohtuullinen ansioturva
- tasataan lapsista aiheutuvia kustannuksia ja
- vahvistetaan lasten turvallisia kasvu- ja kehitysympäristöjä.

Kunta- ja palvelurakennemuutosten toimeenpanoa jatketaan ja valmistellaan tarvittavat lain- säädäntömuutokset.

Sosiaalipalvelujen saatavuuden ja laadun kehittämisessä otetaan huomioon sukupuolten välinen tasa-arvo. Sosiaalialan henkilöstörakenteessa, henkilöstön rekrytoinnissa ja alan koulutuksessa kiinnitetään entistä tietoisemmin huomiota miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon.

Toimivien palveluiden ja kohtuullisen toimeentuloturvan tunnusluvut

	2000	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Sosiaali- ja terveystalvelut					
Hoitotakuun toteutuminen (erikoissairaanhoido)					
— yli 6 kk jonottaneita	66 000	1 700	3 700	2 500	2 000
Vanhusten palveluja saavat 75 vuotta täyttäneistä, %					
— kodinhoitoapu	19,7	19,2	20,4	20,5	20,6
— palveluasuminen	4,0	6,2	6,4	6,6	6,8
— vanhainkodit	5,3	3,8	3,7	3,5	3,4
— terveyskeskusten pitkäaikaishoito	3,0	2,1	2,0	1,8	1,6
— omaishoidontuki	3,0	4,1	4,1	4,4	4,5
Terveystalvelujen lääkerivaje, %	..	11,0	6,8	6,0	5,0
Ensisynnyttäjien keski-ikä, vuosia	27,6	28,2	28,2	28,0	28,0
Kokonaishedelmällisyys	1,73	1,85	1,86	1,9	1,9
Päivähoidossa olevien osuus ikäryhmästä, %					
— 1—2-vuotiaat	35	42	40	40	41
— 3—5-vuotiaat	66	73	73	70	71
Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien kokonaismenoista, %					
	50,9	54,0	54,5	55,0	55,5
Eläkkeensaajat					
Vanhuuseläke					
— miehet	869 700	1 005 270	1 048 379	1 096 700	1 147 400
— naiset	338 400	417 200	439 936	463 900	489 300
Osa-aikaeläke	531 300	588 070	608 443	632 800	658 100
— miehet	24 600	29 100	27 887	27 000	23 500
— naiset	11 200	13 100	12 361	11 700	10 000
— naiset	13 400	16 000	15 526	15 300	13 500

Työkyvyttömyyseläke	276 300	272 878	272 326	269 900	267 400
— miehet	147 000	143 702	142 996	141 200	139 400
— naiset	129 300	129 176	129 330	128 700	128 000
Työttömyyseläke	54 300	50 800	46 602	31 000	15 600
— miehet	25 900	23 400	20 580	13 700	6 900
— naiset	28 400	27 400	26 022	17 300	8 700
Leskeneläke	252 800	263 500	263 818	263 800	263 700
— miehet	26 300	36 400	37 284	37 800	38 300
— naiset	226 500	227 100	226 534	226 000	225 400

Keskimääräiset etuudet (euroa/kk)

Vanhuuseläke ¹⁾					
— miehet	1 178	1 557	1 659	1 688	1 740
— naiset	718	1 000	1 071	1 095	1 134
Työkyvyttömyyseläke ¹⁾					
— miehet	1 012	1 077	1 117	1 106	1 124
— naiset	807	891	927	921	935
Työttömien ansiopäiväraha					
— miehet	916	1 234	1 326	1 434	1 466
— naiset	719	945	1 017	1 101	1 116
Sairauspäiväraha					
— miehet	1 037	1 277	1 368	1 390	1 438
— naiset	897	1 110	1 184	1 210	1 244
Vanhempainpäiväraha					
— miehet	1 230	1 747	1 858	2 006	2 090
— naiset	765	1 241	1 342	1 410	1 452

Minimietuudet ja toimeentulotuki (euroa/kk)

Sairausvakuutuksen ja äitiys-/vanhempainpäiväraha	252	380	551	551	556
Työttömän peruspäiväraha	441	527	551	551	556
Kansaneläke (yksinäinen, täysi)	447	558	584	584	589
Takuueläke					690
Toimeentulotukea saaneet					
— kotitaloudet	271 686	215 570	240 000	260 000	270 000
— henkilöt	454 353	339 394	360 000	380 000	390 000

Lähteet: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Tilastokeskus, Kansaneläkelaitos, Eläketurvakeskus ja STM.
Arviot STM, Eläketurvakeskus ja Kansaneläkelaitos

¹⁾ Vuodesta 2009 lähtien ei sisällä asumis- eikä hoitotukea.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa tukemalla valtioneuvoston poikkihallinnollisia toimenpiteitä. Sukupuolten välistä tasa-arvoa on edistetty muun muassa korottamalla vähimmäismääristä äitiyspäivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Tavoitteena on, että

— naisten ja miesten väliset palkkaerot kaventuvat selkeästi tällä vaalikaudella. Kolmikantaisen samapalkkaisuusohjelman toimenpidekokonaisuus toteutetaan vaalikauden aikana

— naisten urakehitystä ja naisjohtajuutta edistetään suunnitelmallisesti sekä julkisella että yksityisellä sektorilla

— vähennetään työmarkkinoiden jakautumista sukupuolen mukaan

— miehiä kannustetaan perhevapaiden pitämiseen

— sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan lainvalmistelussa, talousarvioprosessissa sekä muissa merkittävissä hankkeissa jo toiminnan alkuvaiheissa

— tasa-arvotietoisuutta lisätään peruskouluissa ja opettajankoulutukseen ja lastentarhanopettajien koulutukseen sisällytetään sukupuolitietoista opetusta ja

— tasa-arvotyötä toteuttavien viranomaisten ja naisjärjestöjen toiminnan edellytyksiä ja resursseja vahvistetaan.

Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2008—2010 kokoaa ja koordinoi hallituksen toimia sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi.

Sukupuolten välisen tasa-arvon tunnusluvut

	2000	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Naisten säännöllisen työajan ansioiden osuus miesten vastaavista ansioista, %	80,6	81,2	81,8	82,0	81,8
Määräaikaisten työsuhteiden osuus työsuhteista, %					
— miehet	13,0	11,2	10,6	9,9	10,0
— naiset	19,9	18,8	18,4	18,0	18,1
Vanhempainpäivärahopäivistä maksettu isille, %	4,2	6,6	6,7	7,0	7,2
Vanhempainpäivärahaa käyttäneiden isien osuus, %	63,1	72,8	73,0	73,2	73,4

Lähteet: Tilastokeskus ja Kansaneläkelaitos. Arviot STM

Tuottavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 80 henkilötyövuotta. Hallinnonalan tuottavuustoimien kautta vähennettävä henkilötyömäärä on kaikkiaan 340 henkilötyövuotta vuoteen 2011 mennessä. Tuottavuustoimenpiteet kohdistuvat erityisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toiminnan siirtoa Kuopioon jatketaan asteittain. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen siirto palvelukeskukseen on pääpiirteissään toteutettu. Lisäksi ministeriön organisaatiota ja prosesseja kehitetään, sähköistä asianhallintaa ja muita toimintamuotoja tehostetaan koko hallinnonalalla.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
33.60.37	<i>Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin</i>		
	— myöntämisvaltuus	10,0	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Hallinto	74 704	64 134	98 801	34 667	54
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 884	36 933	39 031	2 098	6
02. Työttömyysturvan muutoksenhaku- lautakunnan toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	2 102	2 121	2 143	22	1
03. Sosiaaliturvan muutoksenhaku- lautakunnan toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	4 524	4 133	4 475	342	8
04. Valtion mielisairaaloiden toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	-76	273	691	418	153
05. Valtion koulukotien sekä vankilan perheosaston toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	332	464	551	87	19
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastieto- järjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	—	—	16 400	16 400	0
26. Valtion rahoitus lääkärihelikopteri- toiminnan menoihin (siirtomäärä- raha 3 v)	—	—	11 800	11 800	0
(27.) Korvaus Kansaneläkelaitokselle sähköisen arkiston rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	4 354	—	—	—	—
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonnalisöveromenot (arviomääräraha)	19 373	17 000	19 500	2 500	15
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	4 210	3 210	4 210	1 000	31
02. Valvonta	38 813	39 430	41 967	2 537	6
03. Säteilyturvakeskuksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	14 196	13 722	13 850	128	1
05. Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 140	13 000	14 661	1 661	13
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (siirtomääräraha 2 v)	3 225	4 008	4 056	48	1
20. Oikeuslääketieteellisen kuoleman- syn selvittämisen menot (arvio- määräraha)	9 252	8 700	9 400	700	8
03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	109 095	108 167	109 467	1 300	1
04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	61 154	63 559	66 809	3 250	5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	38 901	37 268	37 628	360	1
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	9 040	7 340	5 030	- 2 310	- 31
10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus ja eräät palvelut	2 167 706	2 302 800	2 400 000	97 200	4
(26.) Valtion korvaus Kansaneläkelaitokselle vammaisten tulkkipalvelujen siirron valmistelukustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 479	—	—	—	—
(27.) Valtion korvaus Kansaneläkelaitokselle elatustuen siirron toimeenpanokustannuksista (siirtomääräraha 2 v)	610	—	—	—	—
28. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut (arviomääräraha)	123 000	124 900	137 500	12 600	10
50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)	10 813	11 400	11 700	300	3
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 427 500	1 423 000	1 432 300	9 300	1
52. Eräät valtion korvattavat perheetuudet (arviomääräraha)	1 070	1 500	1 500	—	—
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	19 200	21 800	21 800	—	—
54. Asumistuki (arviomääräraha)	476 000	552 100	608 000	55 900	10
55. Elatustuki (arviomääräraha)	108 034	162 700	169 800	7 100	4
60. Vaikeavammaisten tulkkaukspalvelut (arviomääräraha)	—	5 400	17 400	12 000	222
20. Työttömyysturva	1 635 317	2 261 105	1 914 526	- 346 579	- 15
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	7 955	16 500	19 726	3 226	20
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	561 500	883 300	771 000	- 112 300	- 13
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	146 000	150 705	155 000	4 295	3
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	714 530	939 700	904 300	- 35 400	- 4
(53.) Valtionosuus työttömien koulutustuksista (arviomääräraha)	151 639	205 700	—	- 205 700	- 100
55. Valtionosuus aikuiskoulutuksesta (arviomääräraha)	16 716	21 200	24 500	3 300	16
56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	36 978	44 000	40 000	- 4 000	- 9

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
30. Sairausvakuutus	1 220 321	1 284 000	1 281 000	- 3 000	- 0
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 220 321	1 284 000	1 281 000	- 3 000	- 0
40. Eläkkeet	3 350 442	4 052 950	4 271 803	218 853	5
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	47 200	51 000	51 900	900	2
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	496 700	507 000	530 550	23 550	5
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	87 800	124 000	122 000	- 2 000	- 2
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	183	600	910	310	52
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	15 219	15 750	16 100	350	2
(56.) Pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuki (arviomääräraha)	4 639	—	—	—	—
57. Maahanmuuttajan erityistuki (arviomääräraha)	23 820	24 700	4 343	- 20 357	- 82
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 674 881	3 329 900	3 546 000	216 100	6
50. Veteraanien tukeminen	393 299	365 603	345 154	- 20 449	- 6
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 711	2 000	1 750	- 250	- 12
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	64 433	56 500	50 000	- 6 500	- 12
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	217 162	201 100	190 907	- 10 193	- 5
52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	65 207	65 207	65 207	—	—
53. Valtionapu sotainvalidien puolisojen kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	3 100	—	—
54. Rintama-avustus eräilleulko-maalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	90	100	94	- 6	- 6
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	3 500	—	—
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	36 288	34 088	30 588	- 3 500	- 10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 808	8	8	—	—
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	470 937	504 440	533 640	29 200	6
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	200	200	0
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	39 120	27 300	22 000	- 5 300	- 19
32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)	40 000	40 000	40 000	—	—
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	100 589	104 170	109 170	5 000	5
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	7 134	9 570	9 570	—	—
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	268 694	313 000	342 300	29 300	9
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600	600	600	—	—
(37.) Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin	—	—	—	—	—
(39.) Valtionavustus sairaanhoitopiireille ja kunnille pandemiavarautumisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 000	—	—	—	—
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500	3 500	3 500	—	—
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300	6 300	6 300	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen	59 390	53 118	61 930	8 812	17
01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 490	21 418	24 980	3 562	17
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	16 610	22 540	25 390	2 850	13
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	930	1 000	1 000	—	—
22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 360	1 360	1 360	—	—
50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 300	4 100	5 200	1 100	27
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 700	2 700	2 900	200	7
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (kiinteä määräraha)	—	—	1 100	1 100	0
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta	208 226	214 840	218 740	3 900	2
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	192 327	195 800	199 700	3 900	2
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	—	2 600	2 600	—	—
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	—	300	300	—	—
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	15 899	16 140	16 140	—	—
90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	302 500	278 200	275 005	- 3 195	- 1
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	302 500	278 200	275 005	- 3 195	- 1
Yhteensä	10 030 749	11 528 787	11 552 033	23 246	0
Henkilöstön kokonaismäärä	4 148	4 105	3 965 ¹⁾		

¹⁾Tästä maksullisen toiminnan osuus on 1 602 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 411 henkilötyövuotta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan, valtion mielisairaaloiden ja valtion koulukotien toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Pääloukkaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapolitiittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa. Toimintaa ohjaa lisäksi Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2015 -asiakirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion koulukotien tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 39 031 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen

2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

4) terveyden edistämisen politiikkaohjelman palkkaus-, matka-, kokous-, koulutus- ja tiedotus- sekä muihin vastaaviin toimintamenoihin

5) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin.

Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteita käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain nettobudjettiin. Toimintamomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä raha-automaattivastuksista annetun lain (1056/2001) 45 §:n mukaisia korvauksia Raha-automaattiyhdistyksen valvonnasta ja ohjauksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta antaman asetuksen (381/2002) nojalla rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuraamisesta ja tutkimisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

Toiminnallinen tehokkuus

— Vahvistetaan ja tehostetaan valvonnan ja lupa-asioiden viranomaistoimintaa.

— Kehitetään ja hyödynnetään tuloksellisuuden laskentatoimintaa ja muuta seurantajärjestelmää.

— Maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisen

ten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liike-
taloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

Tuotoksille ja laadunhallinnalle on asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

— Toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia merkittäviä ohjelmia ja muita hankkeita, kuten Terveyden edistämisen politiikkaohjelma, Sosiaaliturvakomitea (Sata), Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste), Palveluinnovaatiohanke, Kansallisten sähköisten tietojärjestelmien kehittämisshanke (Kanta ja Tikesos), Massenuksen ehkäisy -hanke (Masto) ja suoritetaan niitä koskevat vaikutusarvioinnit hankkeiden päättyessä.

— Osallistutaan kunta- ja palvelurakennehankkeen toimeenpanoon.

— Käynnistetään sosiaalihuollon lainsäädännön uudistus tehtyjen ehdotusten pohjalta.

— Toteutetaan 1.5.2011 voimaantulevan terveydenhuoltolain toimeenpano.

— Otetaan huomioon alueellinen ja kuntien tasa-arvoinen kehittäminen.

— Lisätään tutkimus- ja kehittämislaitosten yhteistyötä alueellinen näkökulma huomioituna hallitusohjelman mukaisesti.

— Jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista.

— Vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstörakenne

— Sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

Työhyvinvointi

— Työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan.

Osaaminen

— Huolehditaan henkilöstön vaihtuvuuden suunnittelusta ja hallinnasta siten, että eläkkeelle siirtyvien asiantuntemus pystytään korvaamaan ja vaihtuvuutta hyödynnetään ministeriön tarvitseman uudenlaisen osaamisen hankkimiseksi.

EU-projektien tuloja sekä muilta kansainvälisiltä tahoilta saatavia tuloja arvioidaan kertyvän 5 000 euroa ja näitä vastaavien bruttomenojen arvioidaan olevan 5 000 euroa.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon 18 henkilötyövuoden vähentyminen tuotto-
vuustoimien vuoksi.

Viraston tulosalueittaiset menot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 talousarvio	2011 esitys
Johto ja erillisyyksiköt	5 595	5 212	5 839
Johdon tuki			
— hallinto-osasto	10 667	10 700	-
— talous- ja suunnitteluosasto	6 219	5 200	-
— hallinto- ja suunnitteluosasto	-	-	15 320
Vakuutusosasto	3 563	3 944	3 894
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto	6 595	7 330	7 050
Sosiaali- ja terveystieteiden osasto	5 995	6 480	5 472
Työsuojeluosasto	4 712	5 010	4 906
Muita			
— työterveyshuollon koulutus	-	50	350
Yhteensä	43 346	43 926	42 831

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	45 588	40 926	42 831
Bruttotulot	3 414	3 993	3 800
Nettomenot	42 174	36 933	39 031
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 162		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 872		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2011 talousarvio	39 031 000
	2010 III lisätalousarvio	333 000
	2010 talousarvio	36 933 000
	2009 tilinpäätös	39 884 000
Toimintameno säästön osittainen palautus	450	
Tuottavuusohjelmaan liittyvä kohdennuserä	-147	
Palkkausten tarkistukset	314	
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	118	
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämisskeskuksen perustamiseen liittyvä kerta- vähennyksen palautus	300	
Momentille 33.01.03 v. 2010 tehdyn siirron palautus	400	
Tuottavuusohjelmaan liittyvän vähennyksen kohdennuksen korjaus siirtona momentilta 33.03.63	510	
Tutkimuseettisen jaoston siirto momentille 33.02.05 (-2 htv)	-28	
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100	
Tuottavuussäästön palautus	75	
Tasa-arvoasioiden voimavarojen vahvistaminen	136	
Tasokorotus	70	
Yhteensä	2 098	

02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 143 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena edistäen kansalaisten oikeusturvaa yhdenmukaisilla ja oikeudenmukaisilla päätöksillä. Tavoitteena on kohtuullinen käsittelyaika.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
<i>Toiminnallinen tehokkuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	275	236	238
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	271	281	290
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat	7 635	10 000	10 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	6,8	6,0	6,0

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan suoritteet eli valitusten ja poistohakemus-

ten johdosta annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Lautakunnan johtamisjärjestelmän toimivuutta ja esimiesten johtamistaitoa seurataan määrärajoin työtyytyväisyyskyselyin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	16
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3
Tasokorotus	3
Yhteensä	22
2011 talousarvio	2 143 000
2010 III lisätalousarvio	10 000
2010 talousarvio	2 121 000
2009 tilinpäätös	2 102 000

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
<i>Tuottavuus ja taloudellisuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	193	182	179
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	396	406	431
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat (lkm)	23 375	22 000	22 800
Valitusten käsittelyaika	17	13	13

Työn tuottavuus on laskettu arvioilla 25 000 ratkaisua ja 58 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu arvioilla 25 000 ratkaisua ja 4 475 000 euron määrärahalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tehdyistä valituksista annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Organisaatiomuutoksen johdosta jaostotoimintaa tehostetaan, työprosesseja kehitetään ja parannetaan edelleen. Lisäksi henkilöstön työtä kehitetään tehtävien vaatimustason sekä työn haasteellisuuden lisäämiseksi sekä uudistetaan lautakunnan henkilöstörakennetta uusien tehtävien mukaisiksi. Henkilöstön osaamis-

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 475 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä asioissa opintotukea ja työttömyysturvaa lukuun ottamatta edistäen kansalaisten oikeusturvaa toimeentuloa koskevissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti oikeita, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia päätöksiä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
<i>Tuottavuus ja taloudellisuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	193	182	179
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	396	406	431
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat (lkm)	23 375	22 000	22 800
Valitusten käsittelyaika	17	13	13

ta ja ammattitaitoa ylläpidetään tarkoituksenmukaisella työtehtäviin liittyvällä koulutuksella ja työhön perehdyttämisellä. Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan edelleen työpaikkaselvityksen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Momentilta 33.01.01 v. 2010 saadun siirron palautus	-400
Palkkausten tarkistukset	32
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	10
Ruuhkan purkuun liittyvät lisäresurssit (10 htv)	700
Yhteensä	342

Määräaikaiset lisähenkilötyövuodet (10 htv) poistuvat vuoden 2011 loppuun mennessä.

2011 talousarvio	4 475 000
2010 III lisätalousarvio	371 000
2010 talousarvio	4 133 000
2009 tilinpäätös	4 524 320

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 691 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopistopetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen

2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen

4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön

määräämien liiketaloudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) annetun lain mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2011.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrisen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevan tieteellisen tutkimustyön merkitys kasvaa. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisiksi valmiuksia lisäämällä. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantarjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia ja entistä paremmin sopivaa hoitotyötä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmaa tavoitteena vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämisestä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne

	2009		2010		2011	
	toteutuma 1 000 €	htv	varsinainen talousarvio 1 000 €	htv	esitys 1 000 €	htv
Toimintamenumääräraha	740	3	273	3	691	3
Liiketaloudelliset suoritteet	51 309	846	46 000	834	46 000	827
Yhteensä	52 049	849	46 273	837	46 691	830

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009		2010		2011 esitys
	toteutuma	varsinainen talousarvio	toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot		52 049		46 273	46 691
Bruttotulot		51 309		46 000	46 000
Nettomenot		740		273	691

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 304
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	488

Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötyövuodet) kehitys

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	180	182	183
Niuvanniemen nuoriso-osasto	87	77	78
Vanhan Vaasan aikuisosastot	204	204	203

Mielisairaaloiden taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arvioitu kehitys

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	325	333	336
Niuvanniemen nuoriso-osasto	790	873	881
Vanhan Vaasan aikuisosastot	317	320	334

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	50 189	45 500	45 500
— muut tuotot	1 120	500	500
Tuotot yhteensä	51 309	46 000	46 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	51 400	46 000	46 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-91	-	-
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Mielisairaaloiden arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia	150 688	150 000	150 000
Mielentilatutkimushoitovuorokausia	3 584	3 500	3 500
Mielentilatutkimuksia	66	67	70
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 367	4 000	3 900
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	72	110	110
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	1	2	2

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason

psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää

sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön täydennyskoulutusta tuetaan. Sisäisen erityistason täsmäkoulutusta lisätään.

Maksullisen toiminnan osalta henkilöstön määrä vähenee kuudella tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 418 000 euroa palkkausten tarkistusten johdosta.

2011 talousarvio	691 000
2010 talousarvio	273 000
2009 tilinpäätös	-75 643

05. Valtion koulukotien sekä vankilan perheosaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 551 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tukemiseen

2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakäytön sekä vankilan perheosaston paikkakäytön vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen

3) alueelliseen lastensuojelutyöhön

4) kansainväliseen ja lähialueyhteistyöhön

5) perhekotitoiminnasta aiheutuvien palkkojen ja muiden menojen maksamiseen

6) koulukotien yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen

7) koulukotien maatalo- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen

8) koulukodissa osana erikoistumisopintojen työskentelevän, lasten- tai nuorisopsykiatrian erikoistuvan lääkärin palkkaukseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen valtion koulukoteja ja vankilan perheosastoa koskevaiksi laiksi. Laki korvaa valtion koulukodeista annetun asetuksen (769/1978).

Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelu-

jen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Vankilan perheosastolle sijoitettujen lasten menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta vankilan perheosaston käytöstä perittävät korvaukset hinnoitellaan liikeloudellisin perustein vastaavasti kuin valtion koulukotien osalta.

Valtion koulukodeille asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2011.

Vaikuttavuus

Huume-, lääke- ja/tai alkoholiongelmista sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen kiinnitetään koulukotitoiminnan kehittämisessä entistä enemmän huomiota. Voimavaroja suunnataan koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään edelleen. Lasten ja nuorten psykososiaalista hoitoa kehitetään yhteistyössä lasten ja nuorten psykiatristen hoitoyksiköiden kanssa. Palvelujen ostajien eli kuntien muuttuviin tarpeisiin vastataan joustavasti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Vankilan perheosastolle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja vankilan perheosaston välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2011.

Vaikuttavuus

Toiminnan painopisteenä on lapsen ja vanhemman vuorovaikutuksen parantaminen ja valmistautuminen kotiutumiseen. Työn laatua

ja laatuajattelua kehitetään edelleen. Palvelujen ostajien eli kuntien muuttuviin tarpeisiin vastataan joustavasti.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Valtion koulukodit ja vankilan perheosastot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakas-suuntautuneesti ja niiden laatu paranee. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion koulukotien sekä vankilan perheosaston rahoitusrakenne

	2009 toteutuma		2010 arvio		2011 arvio	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Toimintamääräraha	559	6,5	464	6,5	551	6,5
Liiketaloudelliset suoritteet ¹⁾	20 724	338,5	20 727	313,5	20 927	293,5
Yhteensä	21 283	345	21 191	320	21 478	300

¹⁾ Liiketaloudelliset suoritteet sisältävät opetushallituksen rahoitusosuuden.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	18 730	18 486	18 773
Bruttotulot	18 045	18 022	18 222
Nettomenot	685	464	551
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	912		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	559		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	17 752	17 886	18 086
— muut tuotot	2 973	2 841	2 841
Tuotot yhteensä	20 725	20 727	20 927
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	2 655	2 464	2 464
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	21 020	20 703	20 903
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-295	24	24
Kustannusvastaavuus, %	99	100	100

Koulukotien sekä vankilan perheosaston maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 100 % niiden kustannuksista. Koulukotien ja

vankilan perheosaston arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen.

Eräitä maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
<i>Koulukodit</i>			
Hoitovuorokausi	71 625	63 831	64 006
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	11 892	4 785	4 815
Koulupaikka	29 346	28 188	29 084
Jälkihoitopäiviä	10 580	9 475	9 169
<i>Vankilan perheosasto</i>			
Hoitovuorokausi			200

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

Maksullisen toiminnan osalta henkilöstön määrä vähenee viidellä tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 87 000 euroa palkkausten tarkistusten johdosta.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	551 000
2010 talousarvio	464 000
2009 tilinpäätös	332 245

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) KanTa-hankkeen strategiseen suunnitteluun ja operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)

2) KanTa-hankkeeseen liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (THL, Kela)

3) Korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti KanTa-rekisterin (kansallinen potilastietojen sähköinen hakemisto- ja arkistointipalvelu, sähköinen lääkemääräys ja reseptiarkisto sekä

kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselupalvelu) rakentamiseen (Kela)

4) Sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän (TikeSos-hanke) rakentamisen kokonaisuuden määrittelyyn ja toimeenpanoon

5) Valtionavustusten myöntäminen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseen (STM ja THL)

6) Järjestelmän kehittämisyhteistyön, käytönoton ja levittämisen koordinointiin (KunTo).

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) muuttamisesta siten, että siinä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon ohjauksen operatiivisen yksikön perustamisesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteyteen. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on sähköisen asiakastietoarkiston rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain mukaisesti. Rekisterin rakentaminen jatkuu vuonna 2011. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hankkeen strategisesta suunnittelusta ja ohjauksesta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteyteen perustettava operatiivinen yksikkö koordinoi KanTa-hankkeen kansallisen määrittelytyön, ohjauksen ja toimeenpanon, vuoden 2011 jälkeen vastaavan työn sosiaalihuollon alueella sekä EU-tason yhteistyön (epSOS-hanke). Sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän rakentamisen kokonaisuuden

määritys ja toimeenpano jatkuu vuoteen 2015 saakka. Määrärahaa on tarkoitettu käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	
Strateginen suunnittelu ja ohjaus (STM)	400
Kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden rakentaminen ja ylläpito (Kela)	7 290
<i>Terveyden ja hyvinvoinnin laitos</i>	
Operatiivinen yksikkö (THL)	
Operatiivisen yksikön henkilö- ja toimintakulut	1 000
Kansallisten määrittelyjen tekeminen ja ylläpito (THL, Kela)	4 010
Paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamisen valtionavustukset	3 100
Järjestelmän käyttöönoton ja kehittämisen koordinointi (KunTo-hanketoimisto)	600
Yhteensä	16 400

Määrärahasta 2 800 000 euroa on siirtoa momentilta 33.60.31.

2011 talousarvio 16 400 000

26. Valtion rahoitus lääkärihelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Lääkärihelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön hallinnointi- ja lentotoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkärihelikopteritoiminta organisoidaan uudelleen lähtökohtana nykyisen helikopteritoiminnan säilyttäminen. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkärihelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta. Lääkärihelikopteritoiminnan hallinnointi on tarkoitettu siirtää nykyisiltä alueellisilta tukiyhdistyksiltä uudelle

valtakunnalliselle hallinnointiyksikölle, jonka yliopistolliset sairaalat yhdessä perustavat 1.1.2011 lukien. Lääkärihelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön hallinnointi- ja lentotoiminnan menoiksi on arvioitu noin 11 800 000 euroa, joka vastaa nykyisin lääkärihelikopteritoiminnan tukiyhdistyksille raha-automaattiavustuksina myönnettävää määrää. Lääkärihelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset rahoitetaan nostamalla raha-automaattien ja kasinopelien pitämisestä perittävää arpajaisveroa vuoden 2011 alusta lukien. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen arpajaisverolain 4 §:n muuttamisesta.

2011 talousarvio 11 800 000

29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 500 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 2 500 000 euroa menoarvion tarkentumisen johdosta.

2011 talousarvio 19 500 000

2010 talousarvio 17 000 000

2009 tilinpäätös 19 372 694

66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 210 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksusuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 euroa menoarvion tarkentumisen johdosta.

2011 talousarvio 4 210 000

2010 talousarvio 3 210 000

2009 tilinpäätös 4 210 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valvontaa lakisääteisesti harjoittavien laitosten toimintamenoista sekä oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menoista. Valvontalaitoksia ovat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Säteilyturvakeskus ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Valvontalaitosten toiminta kohdistuu sosiaali- ja terveysministeriön strategisista tavoitteista seuraaviin:

- Edistetään terveyttä ja toimintakykyä.
- Vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä.
- Varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva.

Vaikuttavuus

- Oikeusturvan varmistaminen.
- Lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden asiantuntevan ja hyvän hallintotavan mukainen käsittely.

— Ennakkovalvonnan toimivuuden varmistaminen lainsäädännön edellyttämällä palvelutasolla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen tavoitteena on kansalaisen oikeusturvan ja kuolinsyyn oikeellisuuden varmistaminen. Tavoitteena on, että oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten määrä on enintään 20 % kaikista vainajista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä ja yhteistyön lisäämistä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja poliisitoimen välillä oikeuslääketieteellisessä kuolemansyyn selvittämistoiminnassa.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Menot, euroa	8 087 882	9 251 646	8 700 000	9 400 000
Oikeustieteellisten avausten määrä, kpl	12 208	12 340	12 500	12 500
Oikeuslääketieteellisten avausten osuus kaikista vainajista, %	24,8	24,7
Euroa/avaus keskimäärin	663	750	696	752

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 850 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tavoitteena on, että säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia ja että jokaisen työntekijöiden sä-

teilyannos pysyy henkilökohtaisen annosrajan alapuolella.

Ydinlaitosten valvonnassa tavoitteena on, että laitoksilla ei satu vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia, radioaktiivisten aineiden päästöt laitoksilta ovat pieniä ja niistä laskeutuvat vuotuiset säteilyannokset ovat alle yksi prosentti valtioneuvoston asetuksessa (733/2008) asetetusta raja-arvosta. Ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että jätteiden määrä pysyy mahdollisimman pienenä eikä ydinjät-

teistä aiheudu käytännöllisesti katsoen lainkaan päästöjä.

Tavoitteena on, että vähintään yksi kansainvälinen tutkimusartikkeli julkaistaan yhtä tutkijatyövuotta kohden ja että raportteja ja artikkeleja julkaistaan vuosittain 900 julkaisupisteen edestä.

Ympäristön säteilyvalvonnan tavoitteena on, että Säteilyturvakeskus on jatkuvasti tietoinen siitä säteilytasosta, jolle väestö altistuu. Onnettomuustilanteissa tavoitteena on, että valmius-

toiminta käynnistyy 15 minuutissa ensitiedon saamisesta. Viestinnässä tavoitteena on, että säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvistä tapahtumista tiedotetaan oma-aloitteisesti, objektiivisesti, avoimesti ja viivytyksettä.

Tavoitteena on, että sovitusta tulostavoiteista täytetään 95 %. Toimintatapoja arvioidaan itsearviointien ja sisäisten auditointien avulla. Arviointien ja auditointien perusteella valitut kehityshankkeet toteutetaan suunnitellulla tavalla.

Viraston rahoitusrakenne ja henkilötyövuodet

	2009 toteutuma		2010 varsinainen talousarvio		2011 esitys	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Budjettirahoitus	14 196	127	13 722	127	13 850	122 ¹⁾
Maksullinen toiminta	23 663	204	25 180	212	23 803	212
Yhteisrahoitteinen toiminta	1 309	30	1 000	24	1 200	26 ¹⁾
Yhteensä	39 168	361	39 902	363	38 853	360

¹⁾ Tuottavuustoimien vuoksi henkilötyövuosia vähennetään 8 henkilötyövuotta vuoden 2010 toteutumasta.

Niiden kohdentamisesta eri tulosalueille ei ole vielä tehty päätöstä.

Viraston tulosalueittaiset kustannukset ja henkilötyövuodet

	2009 tilinpäätös		2010 tavoite		2011 tavoite	
	1 000 €	htv ¹⁾	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Ydinturvallisuus	17 477	109	19 300	113	19 550	116
Säteilyn käytön turvallisuus	3 517	29	3 350	29	3 500	30
Valmiustoiminta	1 632	12	1 670	12	1 700	12
Tutkimus	7 352	53	7 210	59	7 500	62
Palvelut	5 685	24	4 300	25	4 100	23
Viestintä	962	7	1 050	9	1 100	9
Ympäristön säteilyvalvonta	1 320	8	1 700	9	1 700	9
Hallinto ²⁾	-	48	-	47	-	43
Yhteensä	37 945	290	38 580	303	39 150	304³⁾

¹⁾ Taulukko ei sisällä lomina ja poissaoloja. Vuonna 2011 niiden osuudeksi arvioidaan 65 htv.

²⁾ Hallinnon kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

³⁾ Tuottavuusvähennyksiä ei ole tässä vaiheessa ositettu tulosalueille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2010
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	34 485	39 902	38 853
Bruttotulot	21 465	26 180	25 003
Nettomenot	13 020	13 722	13 850

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 566
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 742

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	15 955	18 780	17 353
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	15 955	18 780	17 353
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	1 945	2 100	2 150
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 945	2 100	2 150
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Tavoitteena on, että ydinenergian käytön valvonnan ja säteilytoiminnan valvonnan tuotot kattavat omakustannusperiaatteen mukaisesti valvonnasta aiheutuvat kustannukset, muusta maksullisesta toiminnasta saatavat tuotot kattavat vähintään toiminnasta aiheutuvat

kustannukset. Omakustannushinta ei kasva palkkojen noususta ja inflaatiosta aiheutuvaa kasvua nopeammin. Tavoitteena on, että omakustannushinta pysyy selvästi pienempänä kuin vastaavia suoritteita tuottavien yritysten laskutushinta.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	262	200	300
— EU:lta saatava rahoitus	782	700	800
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	239	100	100
Tuotot yhteensä	1 283	1 000	1 200
Hankkeiden kokonaiskustannukset	2 705	2 000	2 400
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-1 422	-1 000	-1 200
Omarahoitusosuus, %	53	50	50

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen ja ammattitaito ovat korkealla tasolla, henkilöstön koulutukseen käyttämä aika on 3—4 % kokonaistyöajasta ja henkilöstön työtyytyväisyys ja motivaatio kehittyvät myönteisesti. Tavoitteena on lisäksi, että henkilöstön omasta sairaudesta ja työtapaturmista johtuvien poissaolopäivien määrä on alle 8,5 henkilötyövuotta kohden.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon kahdeksan henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno- ja tulotulojen osittainen	
palautus	144
Tuottavuusohjelma	-90
Palkkausten tarkistukset	105
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	39
Muu muutos yhteensä	-70
Yhteensä	128
2011 talousarvio	13 850 000
2010 III lisätalousarvio	69 000
2010 talousarvio	13 722 000
2009 tilinpäätös	14 196 000

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 661 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää kansalaisten yhdenvertaisuutta parantamalla sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontatoiminnan yhdenmukaisuutta sekä edistää toiminnan harjoittajien omaa valvontaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tavoitteena on

— edistää kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa varmistamalla lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden asiantuntevan ja hyvän hallintotavan mukaisen käsittelyn virastossa

— ohjata aluehallintovirastoja ohjauksen ja valvonnan sekä lupahallinnon yhdenmukaistamiseksi muun muassa alkoholihallinnon valtakunnallisen valvontasuunnitelman sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontasuunnitelman avulla

— toteuttaa ennaltaehkäisevää ohjausta ja valvontaa tavoitteena laadun sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden edistäminen

— ohjata yhteistyössä muiden ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaisten kanssa kunnallista valvontatoimintaa valtakunnallisten terveydensuojelulakia, tupakkalakia ja kemikaalilakia koskevien valvontaohjelmien avulla

— varmistaa, että kunnissa on erityistilannesuunnitelmat veden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai muissa erityistilanteissa

— toteuttaa yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten lupien lupaviranomaisen tehtävät.

Toiminnallinen tehokkuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjettiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintamomentille kirjattavat tulot ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja terveydenhuollon lupia koskevien suoritteiden maksuja, kemikaalien tuoterekisterin maksuja sekä viraston suoritteista liikeloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palveluntarjoajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti aluehallintovirastot suorittavat osan saamistaan lupa-, rekisteröinti- ja vuosimaksuista virastolle.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus. Keskeisten suoritteiden tuottavuutta seurataan tunnuslukujen avulla ja

tavoitteena on tuottavuuden asteittainen lisääntyminen.

Taloudellisuus ja tuottavuus¹⁾

	2009 toteutuma		2010 tavoite		2011 tavoite	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Luvat	2 492	35	3 606	44	5 307	46
Valvonta	5 802	58	4 985	61	7 504	65
Valvovien viranomaisten ohjaus	2 215	28	2 334	28	3 791	30
Kemikaalit	3 471	46	3 925	48	-	-
Yhteensä	13 980	167	14 850	181	16 602	141

¹⁾ Prosessien kustannusten sekä henkilötövuosien kehitys; hallinnon ja muiden tukipalveluiden kustannukset ja htv-määrä kohdennettuna päätoiminnoille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	14 238	14 850	15 801
Bruttotulot	2 896	1 850	1 140
Nettomenot	11 342	13 000	14 661
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 039		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 837		

Maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 036	3 250	2 100
— muut tuotot	633	-	-
Tuotot yhteensä	3 669	3 250	2 100
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	1 103	1 400	960
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 207	2 132	1 276
— osuus yhteiskustannuksista	1 531	1 118	824
Kustannukset yhteensä	3 738	3 250	2 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-69	-	-
Kustannusvastaavuus, %	98	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta***Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä**

	2009	2010	2011	2010/2011
	toteutuma	ennuste	ennuste	muutos-%
Terveystalouden ammattinharjoittamista koskevat päätökset	16 212	14 000	16 000	14
Valvonta-asiat	897	900	900	-
Vakuutuslääketieteelliset lausunnot	142	130	130	-
Tutkimusluvut, lausunnot	-	-	160	-
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	1 022	900	900	-

Palvelukyky	2009	2010	2011
	toteutuma	arvio	arvio
Raskauden keskeyttämistä koskevat hakemukset	4 pv	4 pv	4 pv
Terveystalouden ammattioikeushakemukset			
— säännelty koulutus Suomessa	5 pv	5 pv	5 pv
— sääntelemätön ja ulkomainen koulutus	4 kk	4 kk	4 kk
Alkoholilupa-asiat			
— alkoholin valmistus- ja tukkumyyntilupien käsittely	ka 126 pv	ka 90 pv	ka 90 pv
— alkoholin tukkumyyntilupien käsittely	ka 11 pv	ka 30 pv	ka 30 pv
Valvonta-asiat, käsittelyajan mediaani	7,9 kk	8 kk	8 kk
Vakuutuslääketieteelliset asiat, käsittelyajan mediaani	8,5 kk	8,5 kk	8 kk

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Keskeisenä tavoitteena on henkilöstön työhyvinvoinnin varmistaminen. Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, että viraston henkilöstön osaaminen vastaa muuttuneita ja muuttuvia tehtäviä.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon kahden henkilötövuoden vähentyminen tuotavuustoimien vuoksi sekä 38 henkilötövuoden ja kemikaalien tuoterekisterin tulojen vähennys kemikaalivalvonnan tehtävien keskittämiseen liittyvänä siirtona momentille 32.20.03 sekä kolmen henkilötövuoden vähennys varmennepalveluiden siirtoon liittyen ja yhden henkilötövuoden lisäys Virve-verkon pääkäyttäjätehtävien siirtoon liittyen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	125
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	41
Rovaniemen alueellisen toimipisteen vuokratuotokset	50
Kertaluonteisen uudelleenkohdentamisen palautus	85
Varmennepalveluiden rahoittamiseen vuosiksi 2008—2010 myönnetyn määrällisen menon vähennys	-600
Varmennepalveluiden toteuttaminen	3 900
Kemikaalivalvonnan keskittämiseen liittyvä siirto momentille 32.20.03 (-38 htv)	-1 950
Talousveden valvontaan liittyvän tehtävän siirto momentille 30.30.01 (-0,5 htv)	-35
Varmennepalveluiden keskittämiseen liittyvä siirto momentille 28.30.03 (-3 htv)	-260
Tietojärjestelmien kehittäminen (VALDA)	300
Tutkimuseettisen jaoston siirto momentilta 33.01.01 (2 htv)	28
Muu muutos yhteensä	-23
Yhteensä	1 661

2011 talousarvio	14 661 000
2010 III lisätalousarvio	1 587 000
2010 talousarvio	13 000 000
2009 tilinpäätös	12 140 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 056 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus hyväksymien, keskuksen ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

2) keskuksen alueellistamisen aiheuttamien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus aloitti toimintansa 1.11.2009. Keskus toimii kahdella paikkakunnalla, Helsingissä ja Kuopiossa, vuoteen 2014

saakka. Keskuksen alueellistamisesta aiheutuvien lisämenojen kattamiseen vuonna 2011 varataan 2 000 000 euroa. Lisämenoja aiheutuu muuttokustannuksista, henkilöstön tukitoimista, uusien toimitilojen muutostöistä, hankinnoista ja tietoliikenneyhteyksien rakentamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseksi seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että maksullisen toiminnan julkisoikeudelliset suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti.

Viraston tulosalueittaiset kustannukset ja henkilötyövuodet

	2009 tilinpäätös		2010 tavoite		2011 tavoite	
	1 000 €	htv ¹⁾	1 000 €	htv ¹⁾	1 000 €	htv ¹⁾
Lääkevalmisteiden arviointi 1 -prosessi	7 999	62	8 758	69	9 331	67
Lääkevalmisteiden arviointi 2 -prosessi	5 499	43	5 839	46	6 222	45
Lääkealan toimijoiden valvonta -prosessi	5 499	43	5 531	42	5 681	42
Lääkehoitojen arviointi -prosessi	55	1	1 396	11	1 488	11
Sisäiset palvelut -prosessi ja esikunta		36		41		41
Terveystuotteen laitteet ja tarvikkeet	712	8				
Alueellistamisen kustannukset	220		2 000		2 000	
Yhteensä	19 984	193	23 524	209	24 722	206

¹⁾ Henkilötyövuosien määrä on arvioitu. Resurssitarpeeseen vaikuttaa hakemuskäytön kehitys ja toimintaympäristön, mm. lainsäädännön muutokset. Henkilöstövoimavarojen lisäykset maksulliseen toimintaan toteutetaan tulorahoituksen puitteissa.

Viraston henkilötyövuosien määrät (htv)

	2009 ¹⁾ toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Maksullinen toiminta	171	182	179
Ei-maksullinen toiminta	22	27	27
Yhteensä	193	209	206

¹⁾ Terveystuotteen laitteiden ja tarvikkeiden valvonta (8 htv) siirtyi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastoon 1.11.2009. Toiminta oli budjettirahoitteinen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	20 862	24 703	24 901
Bruttotulot	17 216	20 695	20 845
Nettomenot	3 646	4 008	4 056
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 361		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	940		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	15 374	18 945	18 945
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	17 280	18 945	18 945
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-1 906	-	-
Kustannusvastaavuus, %	89	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	1 841	1 750	1 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 679	1 750	1 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	162	-	-
Kustannusvastaavuus, %	110	100	100

Tuotokset ja laadunhallinta (suoritteet, palvelukyky ja laatu)

— Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen myyntilupa- ja lääketurvatoiminnan taso on lääketurvallisuuden edellyttämällä tasolla.

— Toimijoiden lupa- ja valvontaprosesseissa noudatetaan lakisäätteisiä määräaikoja.

— Lääkeinformaatiostrategia on valmistunut ja toteutus käynnistynyt.

— Lääkehoitojen arviointitoiminta on vakiintunut ja tuottaa lääkehoitojen arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

Tunnusluvut (Lääkelaitos)	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,3	3,5	3,5
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	9,1	8,2	8,0

Määräraha on tarkoitettu 100 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista saadut tulot ja lääkelaisissa (84 b §, 595/2009) tarkoitetut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusten talousarvio perustuu nettobudjetointiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset katetaan lääkelain (84 b §, 595/2009) mukaisella maksulla.

Maksullisen toiminnan osalta henkilöstön määrä vähenee kolmella henkilötyövuodella tuottavuustoimien johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	19
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	3
Tasokorotus	26
Yhteensä	48

2011 talousarvio	4 056 000
2010 III lisätalousarvio	12 000
2010 talousarvio	4 008 000
2009 tilinpäätös	3 225 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen

2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen.

Momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 700 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	9 400 000
2010 talousarvio	8 700 000
2009 tilinpäätös	9 251 645

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta sekä valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimialansa tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveyspolitiikan erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on

strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä.

Vaikuttavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana on ministeriön Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategiat 2015 -asiakirja sekä hallitusohjelman painotukset. Sen mukaisesti hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla, tietotuotannolla sekä tiedonvälityksellä:

- edistetään terveyttä ja toimintakykyä
- lisätään työelämän vetovoimaa
- vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä ja
- varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva.

Hallitusohjelman erityisenä painotuksena on korostettu myös perheiden asemaa sekä sukupuolten tasa-arvoa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevan *Terveyden edistämisen politiikkaohjelman* tavoitteina ovat väestön terveydentilan parantuminen ja terveyserojen kaventuminen. Terveyden edistämisen osa-alueella kiinnitetään huomiota kansantautien vaaratekijöiden vähentämiseen, tapaturmien ehkäisemiseen ja terveyttä tukevien olosuhteiden luomiseen. Erityisesti tavoitteena on tupakoinnin, alkoholin käytön ja ylipainoisuuden hallinta. (33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja 33.03.50 Työterveyslaitos)

Työelämän hyvinvointi on tärkeä tavoite, johon pyritään työn mielekkyyttä lisäämällä fyysinen ja psyykinen terveys ja turvallisuus varmistaen. Myös työelämän tasa-arvon varmistaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kohteita. (33.03.50 Työterveyslaitos)

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ehkäisevä näkökulma on ensisijainen toimintamalli. Sosiaali- ja terveysministeriö osallistuu opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla olevaan *Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelmaan*, jonka tavoitteena on ehkäistä sekä vähentää pahoinvointia ja syrjäytymistä. Lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin puututaan uusilla malleilla, pitkäaikaistyöttömyys torjutaan ja suurimmassa köyhyysriskissä olevien toimeentulo turvataan. (33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja 33.03.50 Työterveyslaitos).

Toimiva palvelujärjestelmä ja osaava ja riittävä työvoima luovat pohjan laadukkaille palveluille. Erityisenä haasteena on peruspalveluiden ja ikääntyvän väestön palvelujen turvaaminen. Apuna tulee olla uuden teknologian laajamittainen hyväksikäyttö ja kehittäminen. (33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteitä kohdistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen siirtäminen palvelukeskuksiin on toteutettu tutkimus- ja kehittämislaitosten osalta pääosin vuoden 2010 loppuun mennessä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Laitokset varautuvat omalta osaltaan osallistumaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian 2006 toimeenpanoon.

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 66 809 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) jäsenmaksujen maksamiseen
- 2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ulkopuolella toimeksiannosta tai yhteishankkeena toteutettavasta tutkimus- ja kehittämistoinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen
- 4) Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien menojen maksamiseen
- 5) täydennyskoulutuksen avustuksen ja ulkomailla toteutettavien projektien menojen maksamiseen
- 6) koulutusneuvolatoiminnasta kunnille maksettavien korvausten sekä äitiysavustuksen opaskirjojen toimittamisesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien menojen maksamiseen
- 7) TerveSos-palkinnon maksamiseen
- 8) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoitukseen
- 9) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen
- 10) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin
- 11) strategisten huippuosaamisen keskittyneiden (SHOK) osakkeisiin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveystalouden kehittäminen. Laitos toteuttaa tehtävänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntija-vaikuttamisen ja viranomaistehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja teemmällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnan erityisenä haasteena vuonna 2011 on toteuttaa vuonna 2010 vahvistetut hankkeet talouskriisin vaikutuksista väestön hyvinvointiin ja terveyteen ja etsiä sosiaali- ja terveysalalle keinoja vaikutusten pitämiseksi mahdollisimman vähäisinä. Tässä käytetään hyväksi 1990-luvun talouslamasta ja sen jälkitilanteista saatuja kokemuksia.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos suuntaa toimintaansa sitten, että se tukee sosiaali- ja terveysministeriön määräämiä strategisia linjauksia ministeriön syksyllä 2010 vahvistettavan strategian suuntaisesti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii oman tietovarantonsa ja asiantuntijatyönsä varassa osallistuen monipuolisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Laitos määrittelee täydentävässä strategiassaan vuonna 2010 vaikuttavuustavoitteet ja suuntaa toimintaansa vuonna 2011 niiden mukaan. Vaikuttavuutta tavoitellaan varsinkin parantamalla tietoperustaa ja kehittämällä päätöksenteon käyttöön sopivia tietotuotteita ja tietoteknisiä ratkaisuja, kuten indikaattoreita. Näin tuetaan lainsäädännön ja strategisten ohjelmien ja hankkeiden valmistelua ja toimeenpanoa. Erityisinä kohteina ovat kunnille suunnattava informaatio-ohjaus sekä Kaste-ohjelman toimeenpanon tukeminen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kohdentaa voimavarojaan uudelleen strategiansa mukaisesti. Laitos huolehtii siitä, että sen toiminnassa otetaan huomioon kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämistavoitteet, jotka liittyvät myös sektoritutkimusjärjestelmän uudistamiseen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ydin-toiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranevat. Laitoksen tuotta-

vuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin. Laitoksen tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee laitoksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten tasa-arvon toteutumista valtavirtaistamissuunnitelman mukaisesti.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on hallinnassa. Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat kohdennetaan strategisten linjausten mukaisesti. Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä ja henkilöstömäärä ja -rakenne vastaavat strategisia linjauksia. Laitos toimii taloudellisesti ja tuottavasti.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen henkilöstöllä on riittävät kyvyt ja taidot toteuttaa ministeriön ja laitoksen omat tavoitteet. Laitok-

sen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtaminen on osaavaa ja kannustavaa ja henkilöstön kokemaa työhyvinvointia kasvaa ja työnantajakuva paranee.

Määrärahaa on varattu 542 480 euroa Alkoholitukkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustukimusten ja muiden yhteishankkeiden maksusuodet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustukimusten tulot, muut maksullisen toiminnan myyntitulot kuten rojalit ja vastaavat sekä tekijänoikeustulot ja saadut lahjoitusvarat ja sponsoritulot.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon 25 henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuustoimien johdosta.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	98 889	95 559	98 809
Bruttotulot	32 216	32 000	32 000
Nettomenot	66 673	63 559	66 809
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 521		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 002		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2011 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntituotot	7 708	8 400	8 400
— tästä toimintamomentille nettouttamattomat tuotot	593	500	500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	7 739	8 250	8 250
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-31	150	150
Kustannusvastaavuus, %	100	102	102

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	17 852	16 250	17 000
— EU:lta saatava rahoitus	3 724	3 950	4 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 929	3 100	3 100
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	5 326	3 000	3 000
Tuotot yhteensä	29 831	26 300	27 600
Hankkeiden kokonaiskustannukset	35 469	41 000	43 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5 638	-14 700	-15 600
Kustannusvastaavuus, %	84	64	64

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	501
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	200
Uudelleenkohdentaminen	620
Tuottavuusohjelma	-351
Laboratoriotehtävien (3 htv) siirto momentilta 35.01.04	150
Käypä hoito -suositusten laadintaan	1 200
Munuaistauti-, näkövamma- ja syöpärekistereiden ylläpitoon	1 000
Muu muutos yhteensä	-70
Yhteensä	3 250
2011 talousarvio	66 809 000
2010 III lisätalousarvio	348 000
2010 talousarvio	63 559 000
2009 tilinpäätös	61 154 000

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 628 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen

2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa ja arvonlisäveroa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättyä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 24 601 000 euroa ja muihin menoihin 13 027 000 euroa.

Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos on tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka edistää työn terveellisyttä ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulosopimuksessa.

Toiminnallinen tehokkuus

Terveiden ja toimintakyvyn edistämiseksi Työterveyslaitos kehittää ja siirtää käytäntöön: — työkaluja työterveys- ja turvallisuusjohtamiseen, sairauspoissaolojen hallintaan ja työkyvyn edistämiseen (ml. varhainen tuki, kuorituksen arviointi, elintapariskit), painopisteinä liikuntaelinsairaudet ja mielenterveyden häiriöt

— toimintamalleja työntekijöiden sosioekonomisten ryhmien välisten terveyserojen vähentämiseen ja

— keinoja sisäympäristöjen terveellisyysparantamiseen painopisteenä sairaaloiden kosteus- ja homeongelmien ratkaiseminen.

Työelämän vetovoiman lisäämiseksi Työterveyslaitos tuottaa:

— työhyvinvoinnin ja tuottavuuden edistämisen keinoja (mm. turvallisuusjohtaminen, tapaturmien torjunta, työaika suunnittelu, ergonominen suunnittelu, toistotyön vähentäminen, pk-yritysten työterveysriskien hallinta); näitä hyödynnetään mm. Työhyvinvointifoorumin yhteydessä

— hyviä käytäntöjä yhteisten työpaikkojen ja monikulttuuristen työyhteisöjen toimintatapoihin ja

— asiantuntijapalveluita työsuojeluviranomaisten toimintoihin.

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi Työterveyslaitos:

— osallistuu työttömien terveysneuvonnan kehittämiseen ja

— kehittää ja levittää käyttöön toimintamalleja kriittisten siirtymävaiheiden onnistumisen tukemiseksi (koulutuksesta työhön, työttömyydestä työhön, pitkältä sairauslomalta työhön).

Toimivien palvelujen ja kohtuullisen toimeentuloturvan varmistamiseksi Työterveyslaitos:

— osallistuu Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuunnitelman (Kaste-ohjelma) tavoitteiden toteuttamiseen

— tukee Työterveys 2015 -periaatepäätöksen toteutumista

— tarjoaa moniammatillista koulutusta työterveyden ja muille työsuojelun asiantuntijoille ja

— kehittää maatalousyrittäjien työterveyshuollon sisältöä ja palvelujärjestelmää hallitusohjelman mukaisesti.

Perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi Työterveyslaitos tuottaa tietoa ja työkaluja työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen tueksi. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi Työterveyslaitos ylläpitää C-laboratoriovalmiutta sekä osallistuu pandemiavalmiuden ylläpitoon.

Taantumasta toipumisen edistämiseksi Työterveyslaitos tuottaa ja levittää:

— tietoa keinoista, joilla työterveyshuollot voivat tukea yrityksiä ja työntekijöitä yrityksen kriisi- ja muutostilanteissa

— tukea ja palveluita organisaatioille taantuma-ajan muutoksissa ja

— keinoja ylläpitää lomautettujen ja työttömien työkykyä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työterveyslaitoksen määrälliset suoritteet

	2009 toteutuma	2010 tavoite	2011 tavoite
Tieteelliset julkaisut	519	550	500
Yleistajuiset julkaisut	348	350	350
Verkkosivuilla kävijöiden lkm/kk	93 960	105 000	110 000
Asiantuntijapalvelutyöpäivät	47 513	50 000	60 000
Työympäristön mittaukset ja analyysit	45 327	50 000	40 000
Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset	1 932	2 300	2 000
Koulutettavapäivät	16 066	18 000	17 000

Toiminnallinen tehokkuus

Työterveyslaitoksen uusi strategia vuosille 2011—2015 otetaan käyttöön. Strategia tähtää työelämän toimintakäytäntöjen tehostamiseen

ja uudistamiseen siten, että työhön osallistuminen lisääntyy kestäväällä, hyvinvointia parantavalla tavalla.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstösuunnittelun lähtökohtana on strategisen ydinosaamisen varmistaminen. Ikäjohtamisen ja työterveyden edistämisen hyviä käytäntöjä sovelletaan. Palkkausjärjestelmän kehittämistä jatketaan.

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 68 560 000 euroa,

myönnetään valtionapua 37 628 000 euroa. Toiminnan mitoitukseen vaikuttaa 11 henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuustoimien vuoksi. Tästä 10 henkilötyövuoden vähennys vaikuttaa määrärahan mitoitukseen budjettirahoitetun toiminnan osalta. Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2011 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2009—2011

	Menot (1 000 euroa)			Oma rahoitus (1 000 euroa)			Valtionapu (1 000 euroa)		
	2009 tot.	2010 arvio	2011 arvio	2009 tot.	2010 arvio	2011 arvio	2009 tot.	2010 arvio	2011 arvio
Osaamiskeskus									
Työyhteisöt ja -organisaatiot	6 250	6 122	6 154	3 427	3 450	3 450	2 823	2 672	2 704
Inhimillinen työ	5 798	6 000	6 032	2 522	3 012	3 012	3 276	2 989	3 020
Työympäristö	15 248	16 182	16 267	9 326	8 665	8 665	5 922	7 517	7 602
Terveys ja työkyky	14 386	14 300	14 376	6 804	7 665	7 665	6 737	6 636	6 711
Hyvät käytännöt	8 934	10 025	10 078	4 494	4 593	4 593	5 109	5 432	5 485
Sis. palvelut ja yhteiset	15 757	15 570	15 652	1 313	3 547	3 547	14 050	12 023	12 105
Yhteensä	66 373	68 200	68 560	28 079	30 932	30 932	37 917	37 268	37 628
Rahoitusosuus %				43	45	45	57	55	55
Henkilötyövuodet	588	579	569						

Arvioidaan, että noin 569 henkilötyövuoden palkkauksiin käytetään 4/5 valtionosuutta ja arviolta 212 henkilötyövuotta rahoitetaan kokonaan oman toiminnan tuotoilla. Kysyntä ja rahoitusmahdollisuudet säätelevät oman toiminnan tuotoilla rahoitetun toiminnan laajuutta. Henkilötyövuosien kokonaismääräksi arvioidaan siten 781.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-240
Tasokorotus	600
Yhteensä	360
2011 talousarvio	37 628 000
2010 talousarvio	37 268 000
2009 tilinpäätös	38 901 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 030 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen

2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein

3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen

4) terveydenhuollon kansallisen sähköisen arkiston tietojärjestelmäarkkitehtuurin määrittelyyn ja perustamiseen liittyviin menoihin ja sähköisen arkistopalvelun valtakunnallisen toimijan toiminnasta aiheutuviin menoihin

5) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksentekoa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

6) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen

7) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen

8) hankkeen tarkastuksesta ja valvonnasta aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteentoimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnonalan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa muun muassa toteuttamalla kansalaisten terveysverkkopalvelu.

Määrärahan arvioitu jakautuminen eri hankkeisiin

Käynnissä olevien hankkeiden jatkaminen ja tehostaminen

Terveys 2015 -kansanterveysohjelma
 Työterveys 2015 -yhteistyöhanke
 Terveiden edistämisen politiikkaohjelma
 Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpano
 Toimiva terveyskeskus -hanke
 Palveluinnovaatio-hanke
 Työhyvinvointifoorumi
 Masto-hanke
 Samapalkkaisuusohjelma
 Ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmä

EU:n puite- ja aihealueittaiset ohjelmat

DAPHNE-ohjelman kansallinen rahoitusosuus
 EU:n köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi 2010, kansallinen rahoitusosuus
 EU:n tasa-arvo-ohjelman kansallinen rahoitusosuus

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuusohjelmaan liittyvän vähennyksen kohdennuksen korjaus siirtona momentille 33.01.01	-510
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-500
Tasomuutos	-1 300
Yhteensä	-2 310

2011 talousarvio	5 030 000
2010 talousarvio	7 340 000
2009 tilinpäätös	9 040 000

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatuksesta ja tulkkipalvelujen järjestämisestä sekä näiden etuuksien toimeenpanon Kansaneläkelaitokselle aiheuttamista toimintakuluista.

Äitiysavustuksen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta, ottolapseksi ottamisesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai otetaan ottolapseksi samanaikaisesti useampi lapsi. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto.

Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisen suuruudesta säädetään lapsilisälaisa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin kohtuullisiin menoihin.

Yleisellä asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa.

Tulkkauspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota vaikeasti kuulovammaisille, kuulo- ja näkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkauspalvelut. Järjestäminen koskee työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettavaa tulkkauksia.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Äitiysavustus				
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	61 300	60 900	60 300	60 700
Äitiysavustuksen määrä euroa	140	140	140	140
Kansainvälinen lapseksiottaminen				
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	162	197	285	280
Korvauksen määrä lapsen lähtömaasta riippuen euroa ¹⁾				
— Virosta	1 900	1 900	1 900	1 900
— Kiinasta, Kolumbiasta, Keniasta ja Etelä-Afrikasta	4 500	4 500	4 500	4 500
— Etiopiasta, Filippiineiltä ja Venäjältä	-	3 800	3 800	3 800
— Muista maista	3 000	3 000	3 000	3 000

Lapsilisät

Lapsia keskimäärin	1 017 100	1 012 800	1 008 800	1 008 900
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	150 900	150 300	154 900	154 900
Lapsilisää saavia perheitä keskimäärin	561 300	559 800	557 300	557 400
Lapsilisien määrät euroa/kk ²⁾				
1. lapsi	100,00	100,00	100,00	100,80
2. lapsi	110,50	110,50	110,50	111,38
3. lapsi	131,00	141,00	141,00	142,13
4. lapsi	151,50	161,50	161,50	162,79
5. jne. lapsi	172,00	182,00	182,00	183,45
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	46,60	46,60	46,60	46,97

Valtion korvattava lasten kotihoidon tuki

Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	150	140	150	150
---	-----	-----	-----	-----

Sotilasavustus

Avustuksen piirissä olevien henkilöiden lukumäärä	13 764	13 817	14 200	14 400
Avustusta saavien kotitalouksien lukumäärä	12 513	12 624	13 100	13 300
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	306	309	315	322

Yleinen asumistuki

Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia), josta	139 386	161 842	175 800	177 700
— yksin asuvia %	53,8	55,5	56,0	56,0
Tukea saavia lapsiperheitä, joista	54 800	59 300	64 000	64 500
— yksinhuoltajia	38 866	40 916	44 000	45 500
Työttömiä ruokakuntia ³⁾	85 355	102 388	110 000	111 000
Vuokra-asunnossa asuvat asumistuen saajat				
— keskivuokra euroa/m ² /kk	8,8	9,3	9,6	10,0
— keskipinta-ala m ²	54,9	54,1	54,0	54,0
Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumis-				
meno-osuus asumistukituloista (%)				
— ilman asumistukea	67,6	68,1	68,5	69,0
— asumistuen jälkeen	32,3	33,4	33,5	33,6
— asumistuen osuus keskimääräisestä vuokrasta (%)	52,3	50,9	50,5	50,3
Keskimääräinen tuki euroa/kk	245	249	261	272

Elatustuki

Elatustukea saaneet lapset (tilanne 31.12.), joille elatus-				
tuki maksettu				
— täysimääräisenä	65 206	62 179	63 500	63 400
— elatusapua täydentävänä	8 244	9 037	9 200	9 200
— muutoin alennettuna (elatusavun suuruisena)	20 253	24 788	25 300	25 200
Elatusvelvolliset 31.12., joilla suoritettavana				
— erääntyvää elatusapua ja elatustukea	46 619	41 751	42 400	42 300
— ainoastaan loppuvelkaa (elatusapu ei enää eräänny)	16 662	12 004	12 700	12 600
Ulkomailla asuvat elatusvelvolliset				
— ulkomailla asuvia elatusvelvollisia yhteensä 31.12.	3 835	2 855	2 900	2 900
— ulkomailta perittävänä olevaa elatusapua jäljellä				
31.12., milj. euroa	24,7	21,4	21,7	21,7

— ulkomailta peritty elatusapua vuoden aikana yhteensä, milj. euroa ⁴⁾	1,0	1,1	1,3	1,3
Maksettu elatustukea vuoden aikana yhteensä (milj. euroa), josta ⁴⁾				
— korvattavaa elatustukea ⁴⁾	140,5	152,9	158,9	161,4
— ei korvattavaa elatustukea ⁴⁾	87,9	88,4	91,9	93,3
Peritty elatusvelvollisilta elatusapua (milj. euroa), vuoden aikana yhteensä ⁴⁾	52,6	64,5	67,0	68,1
josta käytetty				
— elatusapuun ⁴⁾	65,0	64,9	75,7	76,8
— elatustuen korvaukseksi ⁴⁾	6,7	6,9	7,6	7,7
Perittävänä olevaa elatusapua elatusvelvollisilta jäljellä, milj. euroa	58,3	58,0	68,1	69,1
— yhteensä	232,2	236,8	242,7	241,8
— elatustuen korvausta	212,9	216,8	222,3	221,5
— lapselle tilitettävää elatusapua	19,3	20,0	20,4	20,3
Tulkkaukspalvelut				
Henkilöitä tulkkauksen piirissä	4 024	4 250	4 500	4 600
Tulkkaukspalvelun menot (milj. euroa)			6,3	19,2

¹⁾ Samalla kertaa perheeseen sijoitetusta toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % säädetystä tuesta.

²⁾ KEL-indeksin 1511 mukaiset määrät ovat arvioita 1.3.2011 lukien, lopulliset pisteluvut vahvistetaan lokakuussa 2010.

³⁾ Tuensaaja tai ainakin toinen puolisoista työtön.

⁴⁾ Kelassa vain tilastot 1.4. alkaen vuoden 2009 osalta. Luvut on arvioitu koko vuodelle Kelan 9 kk:n perusteella.

28. *Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston toimintakulut (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 137 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisen sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin.

Selvitysosa: Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyy Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 e §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on 33,5 % vuonna 2011.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU-sähköinen tiedonvaihto	500
Tulkkaukspalvelujen siirto	1 060
Määrärahan tarvearvion muutos	11 040
Yhteensä	12 600
2011 talousarvio	137 500 000
2010 III lisätalousarvio	6 700 000
2010 talousarvio	124 900 000
2009 tilinpäätös	123 000 000

50. *Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 11 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen

2) tuen maksamiseen kansainvälisestä lapsiksiottamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen rahamäärä on 140 euroa vuonna 2011. Äitiysavustus suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai otetaan ottop lapseksi samanaikaisesti useampi lapsi.

Äitiysavustus suoritetaan vuonna 2011 arviolta 60 700 lapsesta. Äitiysavustuksen ottaa noin 70 % siihen oikeutetuista äideistä äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä lapsiksiottamisesta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan ottovanhemmalle tai lapsiksiottajalle valtion varoista. Tuen suuruus on 1 900, 3 000, 3 800 tai 4 500 euroa lapsen lähtömaan mukaan. Jos samalla kertaa nimetään tai sijoitetaan useampia lapsia samaan perheeseen, toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % edellä mainituista tuista. Vuonna 2011 tuen saajia arvioidaan olevan 280.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän 10 600 000 euroa äitiysavustusten ja 1 100 000 euroa kansainvälisestä lapsiksiottamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 300 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	11 700 000
2010 talousarvio	11 400 000
2009 tilinpäätös	10 813 000

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 432 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain, kuntoutusrahain, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain ja lapsilisälain muuttamisesta siten, että lapsilisät sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien.

Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisää vuonna 2011 keskimäärin 1 008 900 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 154 900. Yksinhuoltajalle lapsilisää maksetaan korotettuna. Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 2011 olevan noin 557 400.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksin vaikutus	9 500
Tarvearvion muutos	-200
Yhteensä	9 300

2011 talousarvio	1 432 300 000
2010 talousarvio	1 423 000 000
2009 tilinpäätös	1 427 500 000

52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen

2) EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lasten päivähoitojärjestämiseen Suomessa samoin edellytyksin kuin henkilöiden omissa kotikunnissa.

Selvitysosa: Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2011 kuukausittain keskimäärin 150 perheelle. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikkumisvapauden käyttämisen seurauksena. Lasten kotihoidon tuki ja yksityisen hoidon tuki sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien. Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996) säädetään etuuksien toimeenpanosta ja rahoituksesta ETY -asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa.

Päivähoitopalvelun EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lapselle tuottavalla kunnalla on oikeus periä palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kokonaiskustannusten ja perheen maksosuuden välinen erotus Suomen valtiolta.

2011 talousarvio	1 500 000
2010 talousarvio	1 500 000
2009 tilinpäätös	1 070 076

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2011 olevan 14 400 henkilöä.

2011 talousarvio	21 800 000
2010 talousarvio	21 800 000
2009 tilinpäätös	19 200 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 608 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/1975) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa perusteena on vuosittain annettava valtioneuvoston asetus asumistuen määrätymisperusteista. Vuoden 2011 tukiperusteet säilytetään vuoden 2010 tasolla siten, että niitä tarkistetaan yleistä kustannuskehitystä ja tuensaajien asumismenojen muutosta vastaavasti. Asumistuen saajien määrän ennakoitaan kasvavan työllisyystilanteen heikentymisen vuoksi ja keskimääräisen tuen kasvavan asumismenojen nousun myötä. Asumistuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2011 lopussa noin 177 700.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Opintotuen ja sairauspäivärahan yhteensovittaminen 1.8.2010 alkaen	150
Määrärahan tarvearvion muutos	55 750
Yhteensä	55 900

2011 talousarvio	608 000 000
2010 talousarvio	552 100 000
2009 tilinpäätös	476 000 000

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 169 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden aikana yhteensä maksettu elatustuki. Elatustuen takautumissaatavat ja takaisinperintäsaatavat tuloutetaan momentille 12.33.98. Näitä arvioidaan olevan noin 63 700 000 euroa. Kunnille korvataan vuosittain viiden vuoden ajan osuus, jonka Kansaneläkelaitos on edeltävän vuoden aikana saanut perittyä elatusvelvollisilta. Korvaus suoritetaan vuosien 2009—2013 aikana toteutuneiden perintöjen mukaisesti valtionosuusjärjestelmän kautta momentilta 28.90.30. Vuonna 2011 määräksi arvioidaan 36 700 000 euroa. Elatustuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2011 lopussa noin 97 800. Määrärahat eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa, jonka kanssa Kansaneläkelaitos tekee erillissopimuksen elatustuen maksamisesta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 7 100 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	169 800 000
2010 talousarvio	162 700 000
2009 tilinpäätös	108 033 633

60. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestämisvastuu on siirretty Kansaneläkelaitokselle 1.9.2010 lukien. Tulkkauspalvelun asiakkaita arvioidaan olevan vuonna 2011 noin 4 600.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2011 talousarvio	17 400 000
	2010 talousarvio	5 400 000
Tarvearvion muutos	1 400	
Määrärahan muutos kokovuotiseksi	10 600	
Yhteensä	12 000	

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä olleessaan olisi oikeus. Työttömien työnhakijoiden kannustamiseksi aktiivisuuteen koulutuksen ja muiden aktiivitoimien ajalta maksetaan korkeampaa etuutta kuin työttömyysajalta. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi ylläpitokorvausta.

Työttömyysturvaa kehitetään siten, että se tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Irtisanottujen henkilöiden työllistymisen tukemiseksi työnhakijalle maksetaan korotettua työttömyyspäivärahaa.

Maahanmuuttajalla on oikeus työmarkkinatukeen kotoutumistukena ensimmäisen kolmen vuoden aikana edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä edistetään korottamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 60 vuoteen vuonna 1955 tai sen jälkeen syntyneillä.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkatessa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
Työttömyysaste (%)	6,4	8,2	10,2	9,6
Kuntouttava työtoiminta				
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	11 422	11 800	15 000	17 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	110	105	110	115
Ansiopäiväraha				
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	26,1	35,6	42,3	41,1
— työttömyysajalta	23,2	32,3	37,9	37,4
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht. ¹⁾	2,9	3,3	4,4	3,7
Keskimääräinen päiväraha, €/pv				62
— työttömyysajalta	49,8	55,2	69,4	60,5
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	63,8	69,2	71,5	79,4
Peruspäiväraha				
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	5,3	7,8	6,2	8,5
— työttömyysajalta	4,1	6,5	8,3	7,9
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta ¹⁾	0,6	0,7	0,9	0,7
Keskimääräinen päiväraha, €/pv				26,8
— työttömyysajalta	23,7	25,5	25,5	26,0
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	33,4	35,0	39,8	41,8
Työmarkkinatuki				
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	26,8	26,7	36,3	34,7
— työttömyysajalta	19,7	21,1	25,4	24,7
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta ²⁾	7,1	5,6	10,9	10,0
Keskimääräinen työmarkkinatuki, €/pv	26,3	27,1	27,1	31,3
Aikuiskoulutustuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	2 700	2 560	2 900	3 200
Keskimäärin maksettu etuus (€/kk)	925	936	1 200	1 250
Vuorottelukorvaus				
Kassan jäsenille korvatut päivät, milj. kpl	2,28	1,769	1,77	1,77
Kassaan kuulumattomille korvatut päivät, milj. kpl	0,33	0,34	0,33	0,33
Kassan jäsenelle maksettu keskimääräinen korvaus (€/pv)	44,9	46,8	49,2	50,3
Kassaan kuulumattomalle maksettu keskimääräinen korvaus (€/pv)	17,4	18,6	18,6	18,8

¹⁾ Työllistymistä edistävät palvelut sisälsivät vuoteen 2009 asti työvoimakoulutuksen opintososiaaliset etuudet ja koulutus-päivärahat. Keskimääräinen etuus on niiden keskiarvo. Vuodesta 2010 alkaen ne yhdistettiin samansuuriseksi etuudeksi, minkä lisäksi työttömyyspäivärahaa maksetaan myös muiden työllistymistä edistävien toimien ajalta.

²⁾ Työmarkkinatukea on aina maksettu myös aktiivitoimien ajalta.

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 726 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Toiminnan piirissä ovat pitkään työttömänä olleet työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavat henkilöt, joille kunta järjestää työllistymisen edistämiseksi kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2011 noin 17 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 115 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään viideltä päivältä viikossa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 226 000 euroa tarvearvion muutoksen, käyttäjämäärien ja toimintapäivien kasvun johdosta.

2011 talousarvio	19 726 000
2010 talousarvio	16 500 000
2009 tilinpäätös	7 954 798

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 771 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalaissa (603/1984) on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa (1295/2002) tarkoitettujen lakisääteisten ylläpitokorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 %, kuitenkin siten, että ansioturvan korotusosat ja muutosturvalisät Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat ylläpitokorvaukset.

Määrärahaan vaikuttaa työttömien koulutustuksien momentin lakkauttaminen ja koulutusajalta maksettujen ansiopäivärahojen ja niihin liittyvien ylläpitokorvausten siirtäminen tälle momentille.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	633 000 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	94 000 000
Ylläpitokorvaukset	37 000 000
Valtionosuus hallintokuluihin	7 000 000
Yhteensä	771 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 33.20.(53)	120 000
Lomautusajan päivärahojen rahoitus	-175 000
Määrärahan tarvearvion muutos	-57 300
Yhteensä	-112 300

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	771 000 000
2010 I lisätalousarvio	-3 730 000
2010 talousarvio	883 300 000
2009 tilinpäätös	561 500 000

51. *Valtionosuus peruspäivärahasta* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 155 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisten lakisääteisten ylläpitokorvausten rahoittamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha, siihen liittyvä lapsikorotus, palvelujen ajalta maksettavat korotusosat ja muutosturvalisät rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat ylläpitokorvaukset. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa työttömyysajalta maksetut korotusosat.

Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä tilitetään Kansaneläkelaitokselle. Tämä alentaa määrärahan tarvetta 62 500 000 euroa.

Määrärahaan vaikuttaa työttömien koulutusetuksien momentin lakkauttaminen ja koulutusajalta peruspäivärahan saajille maksettujen päivärahojen ja niihin liittyvien ylläpitokorvausten siirtäminen tälle momentille.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Maksetut päivärahat	
— työttömyysajalta	192 900 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	18 300 000
Ylläpitokorvaukset	6 300 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksujen osuus	-62 500 000
Yhteensä	155 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tilitettävän työttömyysvakuutusmaksutuoton muutos	-22 255
Siirto momentilta 33.20.(53)	20 000
Määrärahan tarvearvion muutos	6 550
Yhteensä	4 295

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	155 000 000
2010 III lisätalousarvio	24 000 000
2010 talousarvio	150 705 000
2009 tilinpäätös	146 000 000

52. *Valtionosuus työmarkkinatuesta* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 904 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) perusteella maksettavan työmarkkinatuen, siihen liittyvän lapsikorotuksen, työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien ja ylläpitokorvausten maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisten lakisääteisten ylläpitokorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) perusteella työnantajalle maksettavan palkkatuen perustukiosuuden maksamiseen niiden työmarkkinatukeen oikeutettujen osalta, jotka ovat vaikeasti työllistyviä tai jotka ovat työttömyyden perusteella saaneet työmarkkinatukea vähintään 130 päivältä ja täyttävät lain 7 luvun 12 a §:n edellytykset, tai jotka ovat alle 25-vuotiaita ja saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella yhdenjaksoisesti vähintään 65 päivältä

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain perusteella työmarkkinatukeen oikeutetulle myönnetyn starttirahan perustukea vastaavan osuuden maksamiseen.

Palkkatuen ja starttirahan perustuki budjetoidaan suoriteperusteisina.

Selvitysosa: Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Tämän arvioidaan vähentävän määrärahan tarvetta 182 000 000 eurolla. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

Määrärahaan vaikuttaa työttömien koulutustuksien momentin lakkauttaminen ja työmarkkinatukeen oikeutetuille maksettujen koulutusajan etuuksien ja ylläpitokorvausten siirtäminen tälle momentille.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Maksetut työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	601 700 000
— kuntien rahoitusosuus	-153 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	201 900 000
— ylläpitokorvaukset	47 000 000
Kotoutumistuet	
— työttömyysajalta	25 500 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	61 000 000
— ylläpitokorvaukset	18 200 000
ELY-keskusten maksama palkkatuen ja starttirahan perustuki	102 000 000
Yhteensä	904 300 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kuntien rahoitusosuuden muutos	-3 000
Määrärahan tarvearvion muutos	-32 400
Yhteensä	-35 400

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	904 300 000
2010 III lisätalousarvio	-21 000 000
2010 I lisätalousarvio	430 000
2010 talousarvio	939 700 000
2009 tilinpäätös	714 530 259

(53.) *Valtionosuus työttömien koulutustuksista* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta. Koulutusajan työttömyysetuudet rahoitetaan ansiopäivärahan, peruspäivärahan tai työmarkkinatuen momentilta riippuen siitä, mihin etuuteen hakija on oikeutettu.

2010 I lisätalousarvio	6 760 000
2010 talousarvio	205 700 000
2009 tilinpäätös	151 639 000

55. *Valtionosuus aikuiskoulutuksesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutuksesta annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Palkansaaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suuruisesta perusosasta ja ansio-osasta. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Jos aikuiskoulutustuki maksetaan soviteltuna, valtio rahoittaa määrän, joka vastaa perusosan suhteellista osuutta täydestä aikuiskoulutustuesta. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa ansio-osan sekä Koulutusrahaston hallintokustannukset.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Aikuiskoulutuksen uudistaminen	
1.8.2010 lukien	3 200
Määrärahan tarvearvion muutos	100
Yhteensä	3 300

2011 talousarvio	24 500 000
2010 talousarvio	21 200 000
2009 tilinpäätös	16 715 595

Selvitysosa: Vuorottelukorvausmenot rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyys-etuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksettavista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Kasaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuorotteluvapaalain (1305/2009) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtiosuudesta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4 000 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	40 000 000
2010 talousarvio	44 000 000
2009 tilinpäätös	36 977 567

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveyspalveluja yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemenosta, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen kustannuksia. Sairanhoitovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
Päivärahat				
Sairauspäivärahan saajat	342 800	326 605	328 600	329 000
Vanhempainpäivärahan saajat	155 174	157 500	158 000	162 000
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	47,5	50,84	51,76	53,38
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	51,0	55,06	58,00	60,22
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv)	15,20	22,04	22,04	22,22

Lääkkeet

Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	27 515	27 515	29 200	29 200
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	42,0	42,0	42,0	42,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	623,14	643,14	672,70	674,94
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	167 380	169 300	177 000	184 000

Sairaanhoitokorvaukset

Vuonna 2009 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 25 %, hammaslääkärinpalkkioista 37 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 30 % sekä matkojen osalta 90 %.

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johdettavista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 281 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen

2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen enintään 86 700 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 13 000 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteeseen.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoitovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen menot rahoite-

taan vakuutettujen ja valtion yhtä suurella osuudella.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 0,1 % vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvarainen kuntoutus jakaantuu yksilökohtaiseen kuntoutukseen, yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Vuonna 2011 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuina kaikilta vakuutetuilta peritään 1,24 % tuloista paitsi eläke- ja etuustulojen osalta kuitenkin 1,41 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi palkansaajilta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,83 %, yrittäjiltä sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,96 % ja työnantajilta sairausvakuutusmaksua 2,13 %.

Alueelliset työnantajan sosiaaliturvamaksun alennuskokeilut ovat käytössä Lapin alueella ja saaristokunnissa, Kainuun hallintokokeilualueella, Pielisen-Karjalan seutukunnassa sekä Ilomantsin ja Rautavaaran kunnissa.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläke-

laitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain ja sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että harkinnanvaraisena kuntoutuksena annettu psykoterapia siirtyy lakisääteiseksi Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle 1.1.2011 lukien. Muutos lisää kuntoutusmenoja 6 600 000 euroa, josta valtion osuus on 3 300 000 euroa vuonna 2011.

Viitaten momentin 33.10.51 selvitysosaan sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä kuntoutusrahojen vähimmäistaso sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien. Uudistus lisää valtion osuutta vähimmäispäivärahoista 500 000 euroa vuonna 2011.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että sairaanhoitokustannuksia korvataan kunnallisissa sosiaali- ja terveydenhuollon tiloissa annetusta yksityisestä hoidosta 1.3.2011 lukien. Korvauksen myöntämisen edellytyksenä on tilojen vuokraaminen avoimella ja syrjimättömällä menettelyllä käyvästä vuokrasta. Esitys lisää valtion osuutta 500 000 eurolla vuonna 2011.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että maatalousyrittäjillä ja yrittäjillä on oikeus saada omavastuuajan päivärahaa samanaikaisesti sekä MYEL- että YEL- vakuutuksen perusteella 1.1.2011 lukien. Lisämeno 500 000 euroa rahoitetaan yrittäjien päivärahamaksuilla.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.7.2011 lukien siten, että sairauspäivärahan enimmäisaikaan liittyviä rajoitteita joustavoitetaan työhön palaavien henkilöiden osalta. Työhön palaavalle henkilölle voitaisiin maksaa enimmäisajan jälkeen sairauspäivärahaa kahdelta kuukaudelta, jos henkilö on ollut töissä vähintään kuukauden. Lisämeno 2,3 milj. euroa vuonna 2011 ja vuositasolla 4,5 milj. euroa rahoitetaan palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksulla sekä työnantajien sairausvakuutusmaksulla. Määrärahan mitoituksessa on huomioitu yrittäjämääritelmän

joustavoittamisesta aiheutuvat vähäiset vaikutukset.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2011 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)¹⁾

Menot

<i>Työtulovakuutus</i>	
Sairauspäivärahat	868
Vanhempainpäivärahat	1 127
Mata päivärahat	7
Kuntoutusrahat	73
Työterveyshuolto	279
Toimintakulut	71
Yrittäjien lisäpäivät	6
Rahaston 8 % osuus	10
Yhteensä	2 441

Sairaanhoitovakuutus

Lääkekorvaukset	1 343
Matkat	264
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	29
Lääkäripalkkiot	78
Hammaslääkäripalkkiot	128
Muut sairaanhoitokorvaukset	105
Kuntoutuspalvelut	258
Toimintakulut	131
Rahaston 8 % osuus	10
Yhteensä	2 346
Menot yhteensä	4 787

Tulot

<i>Työtulovakuutuksen tuotot</i>	
Vakuutettujen maksut	672
Työnantajamaksut	1 603
Yrittäjien lisäpäivät	6
Valtion rahoitusosuus	138
Omaisuuksien tuotot	4
Vuoden 2010 yli/alijäämä	20
Yhteensä	2 443

<i>Sairaanhoidovakuutuksen tuotot</i>		Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Palkansaajien ja yrittäjien maksut	755		
Etuudensaajien maksut	314		
Valtion rahoitusosuus	1 143	Psykoterapian siirto järjestämis-	
Omaisuuksien tuotot	6	velvollisuuden piiriin	
Vuoden 2010 yli-/alijäämä	126	(valtion osuus 50 %)	3 300
Yhteensä	2 344	Vähimmäispäivärahojen sitominen	
Tulot yhteensä	4 787	indeksiin	500
		EU-sähköinen tiedonvaihto	250
Valtion osuudet yhteensä	1 281	Korvaus yksityisestä hoidosta julkisissa	
<i>Työtulovakuutus</i>		tiloissa	500
Vanhempainrahat	1	Alv-korotuksen vaikutus lääke-	
Vähimmäispäivärahat	134	korvauksiin 1.7.2010 lukien	7 900
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien		EY-asetuksen vaikutukset sairaanhoito-	
työterveyshuollosta	3	korvauksiin 1.5.2010 lukien	2 000
<i>Sairaanhoidovakuutus</i>		Sairauspäivärahan ja opintotuen yhteen-	
Osuus sairaanhoidosta	1 054	sovittaminen 1.8.2010 lukien	500
Osuus toimintamenoista	65	Tarvearvion muutos	-17 950
Sairaanhoidokorvaukset EU-maihin	24	Yhteensä	-3 000
		2011 talousarvio	1 281 000 000
		2010 talousarvio	1 284 000 000
		2009 tilinpäätös	1 220 320 953

¹⁾ Luvuissa on otettu huomioon hallituksen esitykset.

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoittamiseen sekä maahanmuuttajan erityistuesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli vuonna 2009 yhteensä 1 443 200¹⁾, joista vanhuuseläkkeellä 1 048 400, työttömyyseläkkeellä 46 600, työkyvyttömyyseläkkeellä 272 300, osa-aika-eläkkeellä 27 900, muilla eläkkeillä 26 300 sekä perhe-eläkkeellä 287 200.

Vuosina 2007—2009 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2007	2008	2009
Yksityinen sektori	9 914	10 557	11 640
Kunnalliset eläkkeet	2 714	2 899	3 182
Valtion eläkkeet	3 191	3 337	3 474
Muut julkiset yhteensä	205	219	241
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>16 024</i>	<i>17 012</i>	<i>18 537</i>

¹⁾ Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Solita-eläkkeet	500	500	500 ¹⁾
Kelan eläkkeet	2 809	2 508 ²⁾	2 561 ²⁾
<i>Lakisääteiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>19 333</i>	<i>20 020²⁾</i>	<i>21 589²⁾</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 103	1 127 ²⁾	1 203 ²⁾

¹⁾ Arvio

²⁾ Eläkkeensaajan hoitotukea ja asumistukea ei enää 1.1.2008 alkaen lueta eläke-etuudeksi. Aikaisemmin ne sisältyivät Kelan eläkemenoon ja kokonaiseläkemenoon sekä keskimääräiseen kokonaisomaeläkkeeseen.

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden ja maatalousyrittäjäeläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet ja yleiset perhe-eläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2008—2011¹⁾

Eläkkeen saajia	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Merimieseläkkeen saajia	8 665	8 729	8 884	9 056
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	189 379	184 323	179 344	174 354
Yrittäjäeläkkeen saajia	181 052	191 256	201 088	209 644
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	5 900	5 300	5 000	4 900
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan päiväraha-tapauksia, maatalousyrittäjät	13 500	13 300	12 800	12 700
Lapseneläkkeen saajia	22 400	21 900	21 400	21 200
Leskeneläkkeen saajia	7 600	7 200	7 000	6 900
Maahanmuuttajan erityistukea saavia keskimäärin	5 600	5 208	5 380	5 380
Pitkäaikaisesti työttömien eläketukea saavia keskimäärin	1 350	550	-	-
Kansaneläkkeen saajia	680 000	677 000	674 000	671 000

¹⁾ Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Toiminnan laajuus 2008—2011

Vakuutettujen lukumäärä	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
MEL-vakuutettuja	9 150	9 150	9 000	9 000
MYEL-vakuutettuja	86 063	81 146	78 522	76 337
YEL-vakuutettuja	217 196	217 800	218 000	214 200
MYEL-vakuutettuja apurahansaajia	-	-	3 780	3 780
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	100 700	100 000	99 300	97 200

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€kk)	1 180	1 180	1 310	1 260
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€kk)	355	355	365	380
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€kk)	813	883	913	905
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€kk), maatalousyrittäjät	471	471	475	480
Keskimääräinen leskeneläke (€kk)	170	170	175	175
Keskimääräinen maahanmuuttajan erityistuki (€kk)	374	374	391	382
Keskimääräinen kansaneläke (€kk)	276	281	276	272

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti. Valtio osallistuu näiden rahoitukseen.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perhehuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perhehuoltajan kuoltua. Leskeneläkettä yhteensovitetaan laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Maahanmuuttajan erityistuen tavoitteena on turvata riittävä toimeentulo vanhuuden ja työkyvyttömyyden ajalta sellaiselle Suomessa asuvalle 65 vuotta täyttäneelle tai työkyvyttömälle maahanmuuttajalle, joka muutoin olisi pitkäaikaisesti toimeentulotuen tarpeessa. Maahanmuuttajien erityistuki maksetaan kansaneläkkeenä 1.3.2011 lukien takuueläkeuudistuksen myötä.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa, eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata omaisten vähimmäistoimeentulo perhehuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenosta on 1/3.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 900 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	51 900 000
2010 talousarvio	51 000 000
2009 tilinpäätös	47 200 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 530 550 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n, 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 2011 olevan 77 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yrittäjämäärityksen muuttamisesta eläkelainsäädännössä 1.1.2011 lukien. Esitys vaikuttaa sekä maatalousyrittäjän eläkelakiin että yrittäjän eläkelakiin yrittäjämääritystä joustavoittamalla. Uudistuksesta johtuen vakuutusmaksutuottojen arvioidaan nousevan 300 000 euroa ja lisäävän kustannuksia 50 000 euroa. Valtion osuuden tarve vähenee täten 250 000 euroa uudistuksesta johtuen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yrittäjämäärityksen joustavoittaminen	-250
Määrärahan tarvearvion muutos	23 800
Yhteensä	23 550
2011 talousarvio	530 550 000
2010 talousarvio	507 000 000
2009 tilinpäätös	496 700 000

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 122 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentti on vuonna 2011 oletettu olevan 21,7 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 23,0 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 838 000 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 870 000 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitettavat avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 90 000 000 euroa.

Viitaten momentin 33.40.51 selvitysosaan yrittäjämäärityksen muuttamisesta eläkelainsäädännössä siten, että yrittäjämääritystä joustavoitetaan. Uudistus lisää vakuutusmaksutuottoja 8 000 000 euroa ja vähentää valtion osuutta vastaavasti vuonna 2011.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yrittäjämäärityksen joustavoittaminen	-8 000
Avoimien maksujen väheneminen	-10 000
Määrärahan tarvearvion muutos	16 000
Yhteensä	-2 000
2011 talousarvio	122 000 000
2010 talousarvio	124 000 000
2009 tilinpäätös	87 800 000

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 910 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmi-vuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

Selvitysosa: Alle kolmi-vuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

Valtion korvaus maksetaan vuoden viiveellä. Talousarvioon varattava määräraha koskee vuoden 2010 korvauksia.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 310 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	910 000
2010 talousarvio	600 000
2009 tilinpäätös	183 043

54. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus on kokonaiskustannuksista 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

Viitaten momentin 33.40.51 selvitysosaan määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 100 000 euroa yrittäjämääritelmän joustavoittamisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yrittäjämääritelmän joustavoittaminen	100
Määrärahan tarvearvion muutos	250
Yhteensä	350

2011 talousarvio	16 100 000
2010 talousarvio	15 750 000
2009 tilinpäätös	15 218 798

57. *Maahanmuuttajan erityistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 343 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maahanmuuttajan erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen takuueläkkeestä, johon liittyen maahanmuuttajien erityistuesta annettu laki lakkautetaan 1.3.2011 lukien.

Erityistuen saajia arvioidaan vuonna 2011 olevan keskimäärin 5 380 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 33.40.60	-21 300
Tasokorotus	943
Yhteensä	-20 357

2011 talousarvio	4 343 000
2010 talousarvio	24 700 000
2009 tilinpäätös	23 820 000

60. *Valtion osuus kansaneläkeläistä johtuvista menoista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 546 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen

3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen

4) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

5) eräiden pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuesta annetun lain (39/2005) mukaisten vuosien 2005—2009 etuuksien maksamisen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi takuueläkkeestä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Takuueläkettä maksetaan 1.3.2011 lukien eläkkeensaajalle, jonka tulot jäävät alle laissa määritellyn eläketulorajan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 93 600 000 euroa, jossa on huomioitu eläkkeensaajan asumistukimenojen aleneminen 5 400 000 euroa. Lisäksi maahanmuuttajien erityistuki maksetaan takuueläkkeenä 1.3.2011 lukien ja tästä muutoksesta aiheutuu 21 300 000 euron määrärahasiirto momentilta 33.40.57.

Viitaten momentin 33.40.51 selvitysosaan määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 50 000 euroa yrittäjämääritelmän joustavoittamisen johdosta.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2011 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
Kansaneläkemenot	2 435
Takuueläke	120
Muut etuusmenot	917
Toimintamenot	82
Siirrot eläkevastuuraheeseen	35
Yhteensä	3 589

Tulot

Omaisuuuden tuotot	6
Vakuutusmaksut	2
Valtion osuudet	3 546
Valtion osuus kansaneläkkeestä	2 511
Valtion osuus takuueläkkeestä	120
Valtion osuus vammaisetuuksista	505
Valtion osuus eläkkeensaajan asumistuista	412
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen joulukuun 2010	-2
Yhteensä	3 554

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Takuueläke	93 600
Kansaneläkemaksun poistaminen	46 000
Siirto momentilta 33.40.57	21 300
EU-sähköinen tiedonvaihto	300
Yrittäjämääritelmän joustavoittaminen	50
Määrärahan tarvearvion muutos	54 850
Yhteensä	216 100

2011 talousarvio	3 546 000 000
2010 talousarvio	3 329 900 000
2009 tilinpäätös	2 674 880 941

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalidideille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään myös Raha-automaattiyhdistyksestä tuloutettuja tuottovaroja.

Määrärahaa saa käyttää myös kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoitten mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	10 122	8 733	7 919	6 737
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	2 909	2 844	2 241	2 115
Rintamaveteraanien määrä	58 062	50 626	45 056	39 287
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	11 138	10 722	9 133	8 181
Rintama-avustusta saavien määrä	257	221	200	180
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	7 438	7 041	6 900	6 700
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoitten ja leskien määrä	7 600	7 300	6 900	6 300
Sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoiminta — annettujen maksusitoumuspäätösten määrä	2 015	1 025	1 540	1 540

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 750 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/1940) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2011 olevan 44. Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 250 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	1 750 000
2010 talousarvio	2 000 000
2009 tilinpäätös	1 711 450

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen

2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 500 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	50 000 000
2010 talousarvio	56 500 000
2009 tilinpäätös	64 432 505

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 190 907 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen

2) sotainvalidien laitoshoidon sekä sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoidokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2011 lopussa olevan noin 17 030, joista elinkoron saajia on 8 852.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämisen ja auditointitoimin pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Ruotsissa asuvat sotainvalidit saatetaan 1.1.2011 lukien tasa-arvoiseen asemaan Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Vähintään 20 prosentin sotainvalideja on 116. Valtiokonttorin kustantamia ateriapalveluja käytti heistä 96 vuonna 2009.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 10 193 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	190 907 000
2010 talousarvio	201 100 000
2009 tilinpäätös	217 162 125

52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 65 207 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n no-

jalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) 25 prosentin sotainvalideille muissa yksityisissä hoitolaitoksissa järjestetystä laitoshoidosta suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

4) sairas- ja veljeskotien tulevaisuuteen varautumisen tukemiseen liittyvien hankkeiden loppuun saattamiseen yhteistyössä Valtiokonttorin ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa laaditun vision mukaisesti.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 2011 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuun ottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan vuonna 2011 yhteensä 1 723 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja hoitopäiviä yhteensä 371 811. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämisen ja auditointitoimin hillitään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä				
— hoitopaikkoja	1 723	1 723	1 723	1 723
— laitoshoitopäiviä	252 418	250 746	242 007	237 134
— intervallihoitopäiviä	49 933	50 596	49 110	49 012
— laituskuntoutuspäiviä	77 877	71 583	66 677	61 930

2011 talousarvio	65 207 000	2011 talousarvio	3 100 000
2010 talousarvio	65 207 000	2010 talousarvio	3 100 000
2009 tilinpäätös	65 207 000	2009 tilinpäätös	3 100 000

53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2011 olevan 1 540, josta sotaleskien osuus on 40. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämisen ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008 toteutunut	2009 toteutunut	2010 arvio	2011 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	257	221	200	180
Avustus euroa/henkilö	455	455	540	540

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	94 000
2010 talousarvio	100 000
2009 tilinpäätös	90 000

55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta an-

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 94 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

netun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroilla järjestetään kuntoutusta laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 1 800 henkilöä vuonna 2011. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämisen ja auditointitoiminnalla hillitään laitosten hoito- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huoleh-

ditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2011 talousarvio	3 500 000
2010 talousarvio	3 500 000
2009 tilinpäätös	3 500 000

56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 30 588 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja matkakulujen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Raha-automaattiyhdistyksen tuottoihin perustuva määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.50.57.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	-5 800
Veteraanien kotihoitomallin käyttöönotto	2 300
Yhteensä	-3 500

2011 talousarvio	30 588 000
2010 talousarvio	34 088 000
2009 tilinpäätös	36 288 000

57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämismenojen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Rintamaveteraanien kuntoutustoimintaa rahoitetaan myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroista momentilta 33.50.56.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2011 olevan 34 380.

2011 talousarvio	8 000
2010 talousarvio	8 000
2009 tilinpäätös	1 808 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin perustoimeentulotuen valtionosuudesta, valtionkorvauksesta terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan sekä lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin, valtionavustuksesta kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin sekä valtionkorvauksesta rikosasioiden sovitteluun.

Keskeiset uudistukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden korottamisella momentilla 28.90.30 toteutetaan hallitusohjelmaan liittyviä esityksiä. Korotus kohdistetaan 1.9.2009 voimaan tulleen vammais- palvelulain uudistuksen toteuttamiseen, 1.7.2009 voimaan tulleen neuvolatoimintaa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen terveystarkastuksia koskevien säännösten täy-

simääräiseen toimeenpanoon, terveydenhuoltolain toimeenpanoon, päihdeäitien hoidon järjestämiseen, lapsiperheiden kotipalvelun vahvistamiseen sekä vankilan perheosaston toteuttamiseen.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, syrjäytymisen ehkäisy, väestöryhmien välisen terveysterojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä tuottamalla ja levittämällä työvälineitä ja hyvän toiminnan malleja kuntien käyttöön. Laaditaan hyvinvointipoliittisia ohjelmia ja hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia sekä jatketaan ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan edistämistä valtioneuvoston periaatepäätöksen edellyttämälle tasolle. Terveyden edistämisen politiikkaohjelman toteuttamista jatketaan.

Sosiaali- ja terveystalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa.

Sosiaali- ja terveystalveluministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveystalvelut asukkailleen:

— Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, Kaste, vuosille 2008—2011, jossa määritellään keskeisimmät sosiaali- ja terveystalveluun liittyvät tavoitteet, kehittämis-toiminnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet sekä ohjeet ja suositukset.

— Terveystalvelu 2015 -kansanterveysohjelma linjaa kansallista terveystalveluun liittyvää pitkäjänteistä työtä.

— Toimiva Terveystalvelu -toimenpideohjelma, jonka tavoitteena on tukea kuntia kunta- ja palvelurakennemuutostensa toimeenpanossa ja varmistaa perusterveydenhuollon toimivuus sekä henkilöstön osaaminen ja riittävyys.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen potilas- ja asiakastietojen sähköinen tietojärjestelmähanke vuosina 2007—2011, joka tukee palveluiden laadukasta ja kustannustehokasta tuottamista sekä kansalaisen toimintamahdollisuuksia.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön uudistushanke, jonka ehdotukset valmistuvat vuoden 2011 loppuun mennessä.

— Terveydenhuoltolain toimeenpanosuunnitelman toteuttaminen.

— Vuosien 2003—2007 Alkoholiohjelman jatkaminen.

Järjestelmäkuvaukset

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahasta ja matkakorvauksista. Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitettut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Perustoimeentulotukeen momentilta 33.60.35 maksettava valtionosuus määräytyy kustannusperusteisesti ja on määrältään 50 prosenttia nettokustannuksista. Muun toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan perustalvelujen valtionosuuteen.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan erikoissairaanhoidon perusteella valtion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta (33.60.32) ja lääkärin- ja hammaslääkärin koulutuksesta (33.60.33). Tutkimustoiminnan korvaus perustuu tieteellisten julkaisujen lukumääriin, niiden pisteytykseen ja pisteelle määrättyyn hintaan. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloitten osalta tutkimus-

ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta sekä tieteellisten julkaisujen painoarvoista ja yksikköhinnosta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon käytettävissä olevalla valtionavustuksella (33.60.31) tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämissuhteen toimeenpanoa sekä edistetään kunta- ja palvelurakennehankkeen toteuttamista.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Kunnallinen toimeentuloturva				
Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	215 570	230 000	250 500	260 000
Perustoimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana ¹⁾	200 211	210 000	230 000	243 000
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	86 314	90 000	94 000	104 000
Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	339 394	360 000	380 000	390 000
Perustoimeentulotuki, saajia vuoden aikana ¹⁾	314 443	340 000	352 000	378 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	155 767	162 000	169 000	187 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	20 142	22 000	25 000	25 000
Sosiaalipalvelut				
Lasten päivähoido, lasten määrä 31.12.	201 500	202 000	202 500	202 500
Lasten kotihoidon tuki, saajia 31.12.	64 500	64 500	64 000	64 000
Lasten yksityisen hoidon tuki, saajia 31.12.	13 700	14 000	14 500	15 000
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	121 126	122 000	123 000	124 000
Tukipalvelut, 65 vuotta täyttäneitä saajia vuoden aikana	116 857	117 000	117 500	118 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. ²⁾	18 138	18 000	17 800	17 600
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	34 940	35 000	36 000	37 000
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	30 805	32 000	34 000	35 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin ³⁾	10 342	10 400	10 600	10 600
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12.	2 434	2 400	2 400	2 400
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	88 538	88 500	88 700	89 000
Kansanterveystyö				
Hoitopäivät (milj.)	7,1	7,0	7,0	6,9
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkärin luona	8,7	8,7	8,7	8,6
— Muun ammattihenkilön luona	16,8	17,8	18,0	18,3
— Hammashuollon käynnit	5,0	5,0	5,0	5,0
— Kotisairaanhoidon käynnit	4,0	4,2	4,2	4,3
Somaattinen erikoissairaanhoido				
Hoitopäiviä (milj.)	3,36	3,30	3,25	3,20
Päättäneet hoitojaksot (milj.)	0,93	0,92	0,91	0,90
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,68	3,65	3,63	3,62
Avohoitokäynnit (milj.)	5,92	5,95	5,98	6,00

Psykiatrin erikoissairaanhoido

Hoitopäiviä (milj.)	1,15	1,15	1,15	1,15
Päätyneet hoitajakset	0,046	0,046	0,046	0,046
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	30,44	30,44	30,44	30,44
Avohoitokäynnit (milj)	1,53	1,55	1,57	1,60

¹⁾ Menojen rahoitus momentilta 33.60.35.

²⁾ Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat.

³⁾ Lukuun on laskettu mukaan vammaisten ryhmämuotoiset asumispalvelut sekä vammaisten palvelu- ja tukiasunnot.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Julkaisupisteiden määrä (3 v. keskiarvo)	8 416	8 478	8 842,9	..
Julkaisupisteiden hinta, euroa	5 791	4 718	4 523	..
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 088,6	1 085,6	1 052,7	1 090,9
Tutkintokorvaus, euroa	64 700	65 700	64 500	64 600
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	1 370	1 390	1 370	1 380

Mielentilatutkimustoiminta

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	126	120	150	150
— valtion yksiköt	71	65	85	85
— kunnalliset sairaalat	55	55	65	65
Menot (1 000 euroa)	3 354	3 069	4 915	4 915
Euroa/tutkimus (laskennallinen keskimäärin)	26 600	25 572	32 700	32 700

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpitämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat ja osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eikä johtamiseen. Tarkoituksena on nimetä ja valtuuttaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys valtakunnallisiksi toimijoiksi tämän tyyppisissä tilanteissa. Määrärahasta on tarkoitus korvata sellaisia ylimääräisiä valmiuskustannuksia, joita ei ole otettu

toimijoiden perusrahoituksen mitoituksessa huomioon.

Määräraha on siirtoa momentilta 33.60.31.

2011 talousarvio 200 000

31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon perustamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen

2) pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen

3) kehittämishankkeiden valvontaan ja tarkastukseen.

Selvitysosa: Valtionavustuksella tuettavien hankkeiden painoalueet määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämissuunnitelmassa sekä pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeissa 2008—2011.

Määräraha arvioidaan käytettävän sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin 18 000 000 euroa ja pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen 4 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-300
Siirto momentille 33.60.30	-200
Siirto momentille 33.01.25	-2 800
Tasomuutos	-2 000
Yhteensä	-5 300
2011 talousarvio	22 000 000
2010 talousarvio	27 300 000
2009 tilinpäätös	39 120 000

32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47 ja 47 b §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion korvauksen maksamiseen.

2011 talousarvio	40 000 000
2010 talousarvio	40 000 000
2009 tilinpäätös	40 000 000

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 109 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47—47 b §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen

2) enintään 210 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Varsinais-Suomen ja enintään 100 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkärin peruskoulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käyttämään 70 600 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 38 260 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille, 210 000 euroa Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirille ja 100 000 euroa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 000 000 euroa tasokorotuksen johdosta.

2011 talousarvio	109 170 000
2010 talousarvio	104 170 000
2009 tilinpäätös	100 588 948

34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 570 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen

2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen

3) lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen

4) kohdissa 1—3 tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen

5) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

6) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kerta-luonteisena 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoito-seuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 4 945 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 4 500 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 125 000 euroa, josta 75 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

2011 talousarvio	9 570 000
2010 talousarvio	9 570 000
2009 tilinpäätös	7 134 027

35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 342 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

Selvitysosa: Perustoimeentulotukea saavia kotitalouksia arvioidaan vuonna 2011 olevan noin 243 000.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi toimeentulotukilain määräaikaisesta muuttamisesta ajalle 1.1.2011—31.12.2014. Lain muutoksella jatketaan toimeentulotukilain 11 §:n 3 momentin mukaista menettelyä, jolla toimeentulotukea myönnettäessä ansiotuloista jätetään ottamatta tuloina huomioon vähintään 20 %, kuitenkin enintään 150 euroa kuukaudessa. Esityksellä ei ole vaikutusta momentin määrärahan mitoitukseen.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi toimeentulotukilain muuttamisesta, jolla alennetaan perusosaa 20 tai tarvittaessa 40 prosentilla alle 25-

vuotiaiden koulutuksesta kieltäytymisen johdosta. Esitys perustuu sosiaaliturvan uudistamiskomitean tekemään esitykseen. Esityksen arvioidaan alentavan perustoimeentulotuen menoja 2 000 000 euroa vuodessa, mikä määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perusosan alentaminen alle 25-vuotiaiden koulutuksesta kieltäytymisen johdosta	-2 000
Tarvearvion muutos	31 300
Yhteensä	29 300
2011 talousarvio	342 300 000
2010 talousarvio	313 000 000
2009 tilinpäätös	268 693 902

36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus.

2011 talousarvio	600 000
2010 talousarvio	600 000
2009 tilinpäätös	600 000

(37.) Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta sen johdosta, että vuoden 2010 talousarviossa myönnetystä 10 000 000 euron myöntämisvaltuudesta aiheutuu menoja aikaisintaan vuonna 2012.

2010 talousarvio	—
------------------	---

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskukset ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukset. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan avulla.

2011 talousarvio	3 500 000
2010 talousarvio	3 500 000
2009 tilinpäätös	3 500 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Selvitysosa: Valtion korvauksen arvioidaan kattavan noin 80 työntekijän palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvaus maksetaan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle ja sen maksatuksesta huolehtii aluehallintovirasto. Korvauksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (267/2006).

Toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

2011 talousarvio	6 300 000
2010 talousarvio	6 300 000
2009 tilinpäätös	6 300 000

70. Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista, terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavaroituksen erityismenoista sekä terveyden edistämisen menoista ja työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen menoista. Terveyden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03, 33.02.05, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vuoteen 2015 suuntaavien strategioiden mukaisesti työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminnalla vaikutetaan siihen, että työpaikat omaksuvat turvallisuusjohtamisen keskeiset käytännöt ja työolot ovat turvalliset ja terveelliset. Tämän seurauksena tapaturmaisuus, sairauspoissaolot ja työperäiset sairaudet vähenevät. Toiminta tukee osaltaan työelämän vetovoimaisuuden lisäämistä ja väestön terveyden ja toimintakyvyn edistämistä sekä työssä jaksamista ja jatkamista pidempään.

Palkansaajien työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys

	2005	2006	2007	2008	2009 ¹⁾
Korvatut työtapaturmat ja ammattitaudit	134 300	138 900	142 000	144 000	126 000
Korvatut työpaikkatapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat	32	33	34	33	30
— rakentaminen	81	82	79	72	70
— teollisuus	45	46	47	46	40
— kuljetus ja varastointi	50	49	50	50	45
Työpaikalla ja työliikenteessä sattuneet kuolemat	51	47	36	35 ¹⁾	32
Työmatkakuolemat (työmatkalla, asunnosta työhön tai päinvastoin)	31	16	24	16 ¹⁾	18
Korvatut ammattitaudit	5 420	4 830	4 760	4 210	4 000

Lähde: Työtapaturmat ja ammattitaudit, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

¹⁾ Ennakkotieto

Vaikuttavuus:*Viranomaisaloitteinen toiminta*

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat valvontaa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden kannalta tärkeimmille toimialoille sekä toisaalta kohteisiin, joissa varmistetaan työlainsäädännön vaatimusten noudattaminen. Pääosa toiminnasta suunnataan toimialoille, joilla valvonnalla voidaan estää työn ja työolojen aiheuttamaa kuormitusta ja torjua tapaturmia.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminta kohdentuu painoalueille, jotka ovat työn aiheuttaman haitallisen henkisen ja fyysisen kuormituksen ehkäisy, työtapaturmien torjunta, kemikaaliriskien hallinta sekä työelämän yleisten pelisääntöjen valvonta. Valvonnalla vaikutetaan hallintajärjestelmiin siten, että työpaikoilla on toimivat käytännöt vaarojen tunnistamiseen ja arviointiin, toimenpiteiden toteutukseen sekä tarkkailuun ja seurantaan. Valvontaa suunnataan työpaikoille, joilla esiintyy muun muassa asiakasväkivallan uhkaa, häirintää ja syrjintää, käsin tehtäviä nostoja, toistotyötä ja työtapaturmia. Lisäksi valvonnan kohteena olevilla työpaikoilla varmistetaan toimivat käytännöt häirinnän ja syrjinnän ehkäisemiseksi, kemikaaliriskien hallinta ja kemikaalien turvallinen käyttö.

Kohdennetun työaikavalvonnan sekä määräaikaisten työsopimusten valvonnan avulla varmistetaan lainsäädännön noudattaminen. Työlainsäädännön noudattamiseksi toteutetaan ulkomaalaisen työvoiman työnteko-oikeuden ja työsuhteen ehtojen sekä vuokratyövoiman käytön ja määräaikaisten työsuhteiden valvontaa. Tilajavastuulain valvontaa jatketaan luotuja toimintakäytäntöjä noudattaen. Tuotteiden turvallisuuteen kohdistuvan valvonnan avulla varmistetaan koneiden, henkilösuojainten ja kemikaalien säädöstenmukaisuus. Tehokkaan tiedotuksen sekä sidosryhmyhteistyön avulla tuetaan valvontatoimintaa.

Asiakasaloitteinen toiminta

Työsuojeluvalvontaan liittyvään asiakaskysyntään vastataan kaikilta osin sovittuja määräaikoja noudattaen. Asiakasaloitteisen toiminnan sisältö ja laatu pyritään yhtenäistämään työsuojelun vastuualueilla. Sähköistä asiointia sekä valvontatoimintaa tukevaa viestintää kehitetään resurssien käytön tehostamiseksi.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä

enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin. Terveyden edistämisen toiminnan perustana on Terveys 2015 -kansanterveysohjelma ja terveyden edistämisen politiikkaohjelma.

Terveysvalvonta (33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n uuden kemikaalilainsäädännön (REACH-asetus) toimeenpanoon ja kansallisen kemikaaliohjelman valmisteluun.

Tavoitteet:

- Elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen.
- Turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus.

- Vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita.

Tartuntatautien torjunnan ja rokotteiden hankinnan (33.70.22 ja 33.70.20) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen ja toteutumisen seuranta, sairaalainfektioiden torjunta, HIV-infektioiden leviämisen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

- Rokotuksin ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja pneumokokkirokotusten aloittaminen 3—12 kuukauden ikäisille lapsille (esimerkkinä hinkuyskän esiintyvyys, yli 65-vuotiaiden influenssarokotusten kattavuus).

- Tartuntatautien leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteeri, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärät).

- Säilyttää Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvä tartuntatautilanne (esimerkkinä tuberkuloosi, MRSA/resistentti stafylokokki-sairaalainfektio).

- Kehittää WHO- ja EU-järjestelmiin yhteensopiva nopeasti reagoiva seuranta- ja torjuntajärjestelmä (systeemikehitys).

- Estää erityisesti HIV-infektion leviämisen aiheuttama terveystalouden tarpeen voimakas kasvu (uusien HIV-tapausten lukumäärä).

Pandemiavarautumisen tavoitteena on pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen.

Terveyden edistämisen (33.70.50) tavoitteena on ylläpitää ja kohentaa väestön terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä, vähentää elinympäristön vaaratekijöitä sekä kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Terveyden edistämisen rakenteiden, menetelmien ja laadun kehittäminen sekä eri toimijoiden yhteistyön tehostaminen ovat keskeisiä painoalueita. Terveyden edistämistä toteutetaan tehokkaimmin laajoin, samanaikaisin ja usean eri toimijan yhteisin toimin.

Määrärahaalla tuettavien hankkeiden tulee tukea Terveys 2015 -kansanterveysohjelman, terveyden edistämisen politiikkaohjelman, terveyserojen kaventamisen toimenpideohjelman ja muiden valtakunnallisten terveyden edistämisen ohjelmien toimeenpanoa. Erityisesti tuetaan laajalaisia useiden toimijoiden yhteishankkeita.

Tavoitteet:

- Tukea lasten ja nuorten tupakoimattomuutta edistävää työtä erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa. Kehittää tupakoinnin vieroitustoimintaa terveystalouden palvelujärjestelmässä osana sairauksien ja niiden uusiutumisen ehkäisyä.

- Ehkäistä ja vähentää lasten, nuorten ja lapsiperheiden alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä. Erityistä huomiota kiinnitetään nuorten humalajuomisen ja huumausaineiden kokeilun ehkäisyyn. Tehostaa alkoholin suurkuluttajien mini-intervention käyttöönottoa perusterveydenhuollossa.

— Kohentaa väestön ravitsemusta siten, että ylipainoisen väestöosuuden lisääntyminen pysähtyy. Lisätä kasvisten, hedelmien ja marjojen kulutusta sekä edistää joukkoruokailun terveellisyyttä. Keskeisiä kohderyhmiä ovat lapset ja nuoret.

— Lisätä sekä arkiliikuntaa että säännöllistä liikunnan harrastamista kaikissa ikäryhmissä. Eri-tyisesti kohderyhmänä terveytensä kannalta liian vähän liikkuvat lapset ja iäkkäät.

— Tukea ympäristön esteettömyyttä ja kansalaisten osallisuutta lisääviä toimintatapoja ja sitä kautta terveellisen yhteiskunnan kehittämistä.

— Ehkäistä erityisesti kuolemaan johtavia ja suurta hoidon tarvetta aiheuttavia koti- ja vapaa-ajan tapaturmia.

— Tukea lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä ja mielenterveyttä. Aikuisilla keskeisenä tavoitteena on itsemurhien ehkäisy ja vähentäminen.

— Tehostaa nuorten seksuaalikasvatusta sekä seksuaalineuvonnan integroimista kiinteäksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen (33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitäville työterveyshuolto-asetuille.

Tavoitteet:

— Varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten asetuksessa (1484/2001) säädetään.

— Turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve.

— Nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2008—2011

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Terveysvalvonta				
Vesivälitteiset epidemiat				
— epidemioiden lukumäärä	4	3	5	5
— sairastuneet henkilöt	114	85	500	500
Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta				
Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	45,7	48	52	58
Hinkuyskäntäpausten lkm	535	511	470	430
Kampylobakteerilöydökset lkm	3 444	4 453	4 300	4 200
Epidemioiden epäilyilmoitukset	79	80	80	80
Tuberkuloositapausten lkm	290	335	340	340
MRSA/resistentti stafylokokkilöydökset lkm	1 357	1 778	1 700	1 600
HIV ilmoitetut tapaukset lkm	193	148	150	150
Terveyden edistäminen				
Päivittäin tupakoivat 15—64-vuotiaat, %				
— miehet	24	22	21	20
— naiset	18	16	15	15

Alkoholisairauksiin ja -myrkytyksiin kuolleet				
— miehet	1 674	1 650 ¹⁾	1 600	1 580
— naiset	462	455 ¹⁾	450	445
Humalahakuinen juominen (yli 6 annosta kerralla vähintään kerran viikossa) 15—64-vuotiaat, %				
— miehet	26	24	23	23
— naiset	9	7	6	6
Ylipainoisten (BMI 25 tai yli) 15—64-vuotiaista, %				
— miehet	56	58	54	53
— naiset	44	42	41	41
Niiden 75—84-vuotiaiden osuus, jotka kykenevät liikkumaan ulkona yksin, %				
— miehet	82	83	83	84
— naiset	73	74	75	76
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat, kuolleet				
— miehet	1 318	1 300	1 280	1 270
— naiset	763	750	740	730
Itsemurhat				
— miehet	801	790	780	770
— naiset	232	225	220	215
Raskauden keskeytykset 15—24-vuotiailla naisilla/ 1 000 naista	15,2	15,0	14,8	14,6
Klamydiatartunnat 15—24-vuotiaat	9 086	9 000	9 800	9 700
Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus				
Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	56	48	50	50

¹⁾ Arvio

01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 24 980 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 ja 20 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011. Vastuualuekohtaiset tulos-

tavoitteet määritellään ministeriön ja työsuojelun aluehallintoviranomaisten välisissä tulossopimuksissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Viranomaisvalvonnan vaikuttavuutta parannetaan lisäämällä työpaikoille tehtäviä tarkastuksia 50 prosentilla vuoteen 2011 mennessä. Voimavarojen suuntaamista ja käyttöä toiminnan painoalueille seurataan. Toimintojen tuottavuuden parantamiseksi toimintatapoja tehostetaan.

Työpaikkatarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Viranomaisaloitteiset tarkastukset (työpaikoilla tehtävät tarkastukset)

	2006 (lähtötaso)	2008 toteutuma	2009 tavoite	2010 tavoite	2011 tavoite
Yhteensä	12 600	14 200	15 800	17 300	18 900

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset ja henkilötyövuodet

Tulosalue	2009 tilinpäätös		2010 tavoite		2011 tavoite		htv		
	1 000 €	%-osuus	htv 1 000 €	%-osuus	htv 1 000 €	%-osuus			
Viranomaisaloitteinen toiminta	17 094	60	268	13 065	60	277	15 238	60	278
Asiakasaloitteinen toiminta	5 698	20	89	4 284	20	93	4 996	20	91
Hallinto- ja tukitoiminnot	5 698	20	89	4 069	20	86	4 746	20	87
Yhteensä	28 490	100	446	21 418	100	456	24 980	100	456

Toiminnallinen tehokkuus

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset suunnittelevat resurssien käytön ja suuntaavat ne tehokkaasti toiminnan vaikuttavuuden huomioiden.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on, että julkisoikeudellisten suoritteiden maksut vastaavat kokonaiskustannuksia ja suoritteet ovat tarkoituksenmukaista laatutasoa. Liiketaloudellisen suoritustuotannon tavoitteena on kokonaiskannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä työpaikkojen, työmarkkinajärjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Työterveyslaitoksen ja muiden asiantuntijatahojen asiantuntemusta käytetään joustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisten valvontatoiminnan tukena.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminnan suunnittelun ja kohdentumisen menetelmiä kehitetään ja niiden toimivuutta seurataan. Toiminnan laatua ja tuottavuutta parannetaan, valvontamenetelmiä kehitetään ja toiminnan eri osa-alueiden arviointia jatketaan.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön kehittämissuunnitelmilla vahvistetaan osaamista vastaamaan valvontatoiminnan vaatimuksia. Aluehallintouudistuksen yhteydessä varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittuminen valtakunnallisesti. Henkilöstön muutosvalmiutta tuetaan ja työhyvinvoinnista huolehditaan osana henkilöstön voimavarojen hallintaa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009	2010	2011
	toteutuma	varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	28 563	21 578	25 126
Bruttotulot	139	160	146
Nettomenot	28 424	21 418	24 980
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 046		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 112		

Valtimo - Työsuojelupiirin tietojärjestelmien uusiminen -hankkeelle on myönnetty vuosina 2009 ja 2010 yhteensä 1 000 000 euroa siirtona tuottavuus- ja IT-hankkeiden edistämisen määrärahoista ja vuodelle 2011 hankkeelle ehdotetaan 300 000 euroa siirtona momentilta 28.70.20.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	248
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	96
Valtimo - Työsuojeluvalvonnan tietojärjestelmien uusiminen	

— siirto momentilta 28.70.20 (kertameno)	300
— vuodelle 2010 myönnetyn lisäyksen poisto (kertameno)	-500
Määrärahasiirto aluehallintovirastojen tietohallintoyksikölle momentille 28.40.01	-372
Uudelleenkohdentaminen	3 800
Muu muutos yhteensä	-10
Yhteensä	3 562

2011 talousarvio	24 980 000
2010 III lisätalousarvio	161 000
2010 talousarvio	21 418 000
2009 tilinpäätös	28 490 000

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 25 390 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen

2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun ja rokotteiden hankinnan kilpailuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rokotteiden hankinnasta ja rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 25 390 000 euroa. Summa on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Arvioon on lisätty rokotusohjelmaan liitetyn pneumokokkikonjugaattirokotteiden hankintakustannukset täysimääräisenä. Osa määrärahaa käytetään myös uuden rokotteiden velvoitevarastointiin. Määrärahaan sisältyy pandemiarokotteiden vuosivarausmaksu, joka on arviolta 500 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän

530 500 euroa. Rokotteiden hankintapäätökset ja siihen liittyvä kilpailutus on tarkoitus siirtää Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta sosiaali- ja terveysministeriölle.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pneumokokkikonjugaattirokotukseen liittyvä lisäys	3 500
Pandemiarokotteiden vuosivarausmaksun nousu	170
Rokotehankinnoissa tapahtuvat hintojen muutokset	350
Rokoteohjelmiin kuuluvien ikäryhmien määrän muutokset	500
Tasomuutos	-1 670
Yhteensä	2 850

2011 talousarvio	25 390 000
2010 talousarvio	22 540 000
2009 tilinpäätös	16 610 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydensuojelulain (763/1994), geenitekniikkalain (377/1995), kemikaalilain (744/1989) ja säteilylain (592/1991) edellyttämästä terveystieteiden valvonnasta, terveystieteiden tutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

2011 talousarvio	1 000 000
2010 talousarvio	1 000 000
2009 tilinpäätös	930 000

22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 360 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen

2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa myös käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

2011 talousarvio	1 360 000
2010 talousarvio	1 360 000
2009 tilinpäätös	1 360 000

50. Terveyden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahasta voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 100 000 euroa tasomuutoksen johdosta.

2011 talousarvio	5 200 000
2010 talousarvio	4 100 000
2009 tilinpäätös	9 300 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/

1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkärin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkärin koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitämille työterveyshuollon asemille.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano. Työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin kohdenneet voimavarat ovat lisänneet tutkintojen lukumäärää selvästi jo vuodesta 2005 lähtien. Myös työterveyshuollon erikoislääkärinkoulutuksen sisältöä on kyetty kehittämään.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 200 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2011 talousarvio	2 900 000
2010 talousarvio	2 700 000
2009 tilinpäätös	2 700 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen UKK-instituutin toimintaan.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Urho Kekkosen Kuntoinstituuttisäätiölle (UKK-instituutti) maksettavasta valtionavustuksesta. UKK-instituutti on sekä kansallisesti että kansainvälisesti arvostettu terveystieteiden

nan asiantuntija, jonka merkitys sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimijoiden tukijana on korostunut entisestään väestön yli-painon ja sen taustalla olevan liian vähäisen lii-kunnan vuoksi.

Instituutti on aiemmin saanut toimintaansa yleisavustusta raha-automaattivaroista.

2011 talousarvio

1 100 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Lomitustoiminnan tarkoituksena on edistää maatalousyrittäjien, turkistuot-tajien ja poronhoitajien työssä jaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Maatalousyrittäjien lomi-tuspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannuspe-rusteisesti. Turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspalveluista aiheutuvat kustannukset korva-taan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa.

Maatalousyrittäjillä on oikeus 25 päivän vuosilomaan ja sijaisapuun. Vuosiloma kuuluu vain karjataloutta harjoittaville maatalousyrittäjille. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoit-taja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt huolehtimasta maatalousyrittäjien hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua tuettuun hintaan enintään 120 tuntia vuodessa.

Turkistuottajien lomitustajärjestelmä käynnistyi vuoden 2010 alusta. Turkistuottajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa vuosilomalomitusta enintään 14 päivää ja maksullista lisävapaata enintään 50 tuntia vuonna 2010.

Poronhoitajien sijaisapukokeilu käynnistyi niin ikään vuoden 2010 alusta. Kokeilun aikana po-ronhoitajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa sijaisapua sairauden tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden perusteella enintään 40 tuntia vuonna 2010. Poronhoitaja hankkii itse sijaisen itselleen ja saa tästä aiheutuviin kustannuksiinsa korvausta valtion va-roista enintään 17 euroa tunnilta.

Lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Maa-talousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköi-nä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Poronhoitajien sijaisapukokeilun toimeenpanosta huolehtii Mela palveluksessaan olevien asiamiesten myötävai-kutuksella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lo-mituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Toiminnan laajuus 2008—2011

	2008	2009	2010	2011
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Maatalousyrittäjät:				
1. Vuosilomatoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	28 878	27 119	25 740	24 580
Lomituspäivien lukumäärä	715 182	673 194	664 100	635 445
Lomituspäiviä/käyttäjä	24,77	24,82	25,80	25,85
Lomitustuntien lukumäärä	4 665 391	4 436 345	4 387 400	4 208 600
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,52	6,59	6,61	6,62

2. Sijaisaputoiminta

Palvelujen käyttäjien lukumäärä	11 523	11 329	11 170	11 000
Lomituspäivien lukumäärä	471 900	474 481	475 000	477 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	40,95	41,88	42,52	43,36
Lomitustuntien lukumäärä	3 182 771	3 277 093	3 288 900	3 311 000
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	6,74	6,91	6,92	6,94

3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu

Maksullisen lomittaja-avun käyttäjien lukumäärä	13 213	13 180	13 050	12 920
Lomituspäivien lukumäärä	103 352	107 709	109 800	112 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	7,82	8,17	8,41	8,67
Maksullisen lomittaja-apatuntien lukumäärä	679 563	718 363	734 150	750 800
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,58	6,67	6,69	6,70

Turkistuottajat:**1. Vuosiloma**

Palvelujen käyttäjien lukumäärä			800	800
Lomituspäivien lukumäärä			11 200	11 200
Lomituspäiviä/käyttäjä			14	14
Lomitustuntien lukumäärä			89 600	89 600
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina			8,00	8,00

2. Lisävapaa

Palvelujen käyttäjien lukumäärä			800	800
Lomitustuntien lukumäärä			40 000	40 000
Lomitustunteja/käyttäjä			50,0	50,0

Poronhoitajien sijaisapukokeilu

Palvelun käyttäjät			880	880
Lomitustunnit			17 600	17 600
Lomitustunteja/käyttäjä			20	20

Lomituspalvelun hallinto

Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä				
— Melassa	6	6	6	6
— Paikallisyksiköissä, josta	363	355	336	315
Vastuhenkilöitä	89	86	71	55
Toimistohenkilöitä	30	30	30	30
Johtavia lomittajia	244	239	235	230
Paikallisyksikköjen lukumäärä	89	84	69	48
Vakinaisten lomittajien lukumäärä	4 836	4 869	4 900	4 900

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 199 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritetta-

van valtion korvauksen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta siten, että lakiin lisätään säännökset

lomittajien tilakohtaisesta perehdyttämisestä sekä palvelusuunnitelmien tekemisestä. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 400 000 euroa lainmuutoksen johdosta. Lisäksi maatalousyrittäjien lomituspävelulakia ja -asetusta ehdotetaan tarkistettavaksi niin, että vuosiloman saannin edellytyksenä olevassa kotieläinyksikkömäärittelyssä otetaan huomioon kotieläinten aiheuttama työ-määrä nykyistä yhdenmukaisemmin riippumatta siitä, mikä eläinlaji on kyseessä. Muutoksen johdosta vuosiloman piiriin tulisi noin 200 uutta hevosityrittäjää. Muutoksen johdosta määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu vuoden 2008 kustannuksia kuvaaviin toteutumatietoihin ja niiden perusteella tehtyihin arvioihin toiminnan laajuuden ja kustannusten kehityksestä vuosina 2010 ja 2011.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 113 216 000 euroa, sijaisaputoimintaan 74 176 000 euroa ja maksulliseen lomittaja-apuun 7 808 000 euroa.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 196 700 000 euroa valtion korvausten ennakoiden ja 3 000 000 euroa valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuosiloman saantiedellytysten keventäminen hevosityrittäjien kohdalla	1 000
Lomittajan tilakohtainen perehdyttäminen ja palvelusuunnitelmien tekeminen	1 400
Tarvearvion muutos	1 500
Yhteensä	3 900

2011 talousarvio	199 700 000
2010 talousarvio	195 800 000
2009 tilinpäätös	192 327 017

41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspävelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspävelulain (12654/2009) 25 §:n mukai-

seen turkistuottajien lomituspävelujen käyttö-kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa 14 päivää vuodessa sekä maksullista lisävapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa.

2011 talousarvio	2 600 000
2010 talousarvio	2 600 000

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) 12 §:n mukaisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen kokeilun järjestämisestä huolehtivalle lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Sijaisapukokeilun aikana poronhoitajalla on tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa mahdollisuus saada sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella. Poronhoitaja hankkii lomittajan itse ja saa siitä aiheutuviin kustannuksiinsa korvausta valtion varoista.

2011 talousarvio	300 000
2010 talousarvio	300 000

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspävelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 16 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspävelulain 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspävelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille. Lisäksi määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspäveluista annetun lain 24 §:n ja po-

ronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 13 §:n nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa arvioidaan käytettävän 14 040 000 euroa kuntien lomituspalvelujen ja 2 100 000 euroa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hallinnon kustannuksiin sisältäen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen

maksamisen paikallisyksiköille sekä turkistuottajien lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuvat kustannukset.

2011 talousarvio	16 140 000
2010 talousarvio	16 140 000
2009 tilinpäätös	15 899 325

90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset

Selvitysosa: Valtioneuvosto on antanut arpajaislain (1047/2001) nojalla Raha-automaattiyhdistykselle rahapeliluvan yksinoikeudella raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen sekä pelikasinotoimintaan. Rahapelilupaan perustuvalla toiminnalla Raha-automaattiyhdistys hankkii varoja oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Varat jaetaan harkinnanvaraisina avustuksina hakemusten perusteella.

Raha-automaattiyhdistys käsittelee avustushakemukset, laatii avustusten jakoehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta ja käytön valvontaa raha-automaattiyhdistyksistä säädetyn lain (1056/2001) ja eräistä raha-automaattiyhdistyksiin sovellettavista määräajoista säädetyn valtioneuvoston asetuksen (1170/2001) mukaisesti. Avustukset myöntää Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen ehdotuksen pohjalta valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 2010 avustuksia 278,2 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 65,2 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 34,1 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, oli Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö yhteensä 381,0 milj. euroa. Vuoden 2009 tuotosta jätettiin jakamatta 4,7 milj. euroa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2011 yhteensä 374,3 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 275 milj. euroa momentilta 33.90.50. Tähän Raha-automaattiyhdistys on varautunut sisällyttämään vuoteen 2009 asti momentilta 33.70.50 maksetun terveyden edistämisen määrärahan niin sanotun järjestöjen osuuden. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 99,3 milj. euroa sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin, rintamaveteraanien kuntoutukseen ja eräiden Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen. Vastaava tulo 374 300 000 euroa on merkitty momentille 12.33.90. Vuoden 2010 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 10,0 milj. euroa. Arpajaisveron korotuksella 8,25 prosentista 10 prosenttiin saatava rahoitusosuus kohdennetaan lääkärihelikopteritoimintaan, mikä on vastaavasti huomioitu kriisiauttamisen vuoden 2011 avustussuunnitelmassa.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 275 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 1 ja 3 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaatti-

yhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle vuodelle 2011:

Avustustoiminnalla on kolme päälinjaa; avustuksia suunnataan 1) hyvinvoinnin edistämiseen ja järjestöjen toimintaedellytysten turvaamiseen, 2) terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäisemiseen ja 3) ongelmia kohdanneiden kansalaisten ja perheiden auttamiseen.

Avustuksilla tuetaan järjestötyötä, joka edistää kansalaisten ja perheiden omaehtoista suoriutumista ja aktiivista osallistumista yhteiskuntaan. Näin vahvistetaan kansalaisten yhteisöllisyyttä, sosiaalisia verkostoja sekä tuetaan ihmisiä elämänmuutoksissa. Toimintaedellytysten turvaamisella edistetään järjestöjen asiantuntijuuden kehittymistä sekä uusien innovatiivisten toimintamallien kokeilua, omaksumista sekä levittämistä.

Terveyden edistäminen ja kansalaisten terveyttä ja toimintakykyä uhkaavien ongelmien ehkäisy on yksi painoalue. Tärkeätä on riskien varhainen tunnistaminen ja riskeihin vaikuttaminen.

Kansanterveysongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyssä korostuu ongelmien syntymekanismiin vaikuttaminen sekä yhteistyön merkitys niin järjestöjen kesken kuin järjestöjen ja alan muiden toimijoiden kesken.

Ongelmia kohdanneiden kansalaisten ja perheiden auttamiseksi avustuksia suunnataan kansalaisten omaehtoista suoriutumista edistävään toimintaan. Kohderyhminä ovat eniten apua tarvitsevat ja ne ryhmät, joita erilaiset tukitoimet ja palvelujärjestelmät eivät tavoita. Toimintamalleja kehitetään moniongelmaisten yksilöiden ja perheiden tarpeisiin. Järjestölähtöinen auttamistyö toteutuu ostopalvelujärjestelmien ulkopuolella. Palveluiden kehittämishankkeissa korostetaan yhteistyötä järjestöjen ja kuntien kesken kehittämistulosten juurtumisen parantamiseksi.

Raha-automaattiyhdistyksen avustuksilla tuettujen ja toisaalta kuntien järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien palvelujen välistä rajanvetoa tarkennetaan niiden epäsuotuisten vaikutusten välttämiseksi, joita rahoitus- ja koordinaatiovastuiden hämärtyminen aiheut-

taa palvelujärjestelmien toimivuudelle. Elinkeinotoimintaan verrattavaan korvausta vastaan tapahtuvaan palvelutoimintaan ei avustuksia myönnetä kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi.

Avustustoiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmiä kehitetään sekä avustusten kilpailuvaikutusten hallitsemiseksi että avustettujen toimintojen tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden edistämiseksi ja toteamiseksi. Raha-automaattiyhdistyksen avustuksilla tuetun kehittämistoiminnan laatua ja vaikuttavuutta edistetään kehittämällä avustustoiminnan käytäntöjä ja tehostamalla innovaatiohakuisen kehittämistoiminnan ohjaus- ja arviointipäivästä. Järjestöjen ja kuntien välistä yhteistoimintaa ja työnjakoa edistetään erityisesti palveluihin liittyvässä kehittämistoiminnassa. Yhteiskunnallisesti merkittävien sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ehkäisemiseksi valmistellaan kehittämistoiminnan ohjelmakokonaisuuksia. Huomiota kiinnitetään myös jo olemassa olevien toimivien käytäntöjen vahvistamiseen ja levittämiseen. Avustusten suuntaamisessa varaudutaan osallistumaan hallitusohjelman pohjalta valmisteltaviin avustujajärjestelmän rahoitettaviksi soveltuviin kehittämissuunnitelmiin.

Kansalaisjärjestötoiminnan turvaaminen

Kansalaisjärjestötoiminnan toimintaedellytysten turvaaminen on Raha-automaattiyhdistyksen avustustoiminnan ensisijainen tehtävä. Avustuksilla turvataan järjestöjen edunvalvonnan, kehittämistoiminnan, asiantuntijoiden ja muun vaikuttamistoiminnan sekä vapaaehtois- ja vertaistoiminnan perusedellytykset. Alueellista ja paikallista yhteistoimintaa edistetään sekä järjestöjen kesken että järjestöjen ja kuntien välillä.

Terveyden ja toimintakyvyn edistäminen

Avustuksilla tuetaan kansalaisten ja perheiden terveyttä ja toimintakykyä edistäviä toimintoja ja hankkeita. Avustuksia kohdennetaan sekä hyvinvointia edistäviin toimintoihin että terveyttä ja toimintakykyä uhkaavien ongelmien ehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen havaittuihin riskitekijöihin. Keskeisiä kokonaisuuksia terveyden edistämisen ohella ovat ikääntyvän väestön toimintakyvyn ylläpitämi-

nen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen ja perheiden toimintakyvyn turvaaminen elämän äkillisissä muutostilanteissa.

Syrjäytymisen vähentäminen

Syrjäytymistä vähennetään sekä syrjäytymisvaarassa olevien suoriutumismahdollisuuksia edistämällä ja syrjäytymisriskien varhaisiin oireisiin puuttamalla että kehittämällä avun ja tuen muotoja sellaiseksi, että ne parantavat syrjään joutuneiden mahdollisuuksia palata normaaliin elämään. Kohderyhmiä ovat soveltuvilta osin erityisesti heikoimmassa asemassa olevat perheet, mielenterveys- ja päih-

deongelmista kärsivät kansalaiset, moniongelmaiset sekä sairauden, vammaisuuden tai pitkäaikaisen työttömyyden seurauksena toimintakykyään menettäneet.

Toimivat palvelut

Avustuksilla tuetaan erityisryhmille tarkoitettujen ja helposti saavutettavien palveluiden ja palvelukokonaisuuksien kehittämistä. Koska perusvastuu palveluiden järjestämisestä on kunnilla, palvelumallien juurtumisen tehostamiseksi edistetään järjestöjen ja kuntien tiivistä yhteistyötä kehittämistoiminnassa.

Avustusrahan käyttö vuosina 2009—2011 (milj. euroa)

	2009	2010	2011
Kansalaisjärjestötoiminta	144,9	134,2	137,3
Erityisryhmien asuminen	50,9	47,7	45,3
Toimintakyvyn edistäminen	39,2	33,0	35,4
Kriisiauttaminen	29,9	28,3	17,0
Kurssi-, leiri- ja lomatoiminta	20,6	17,8	18,0
Päivä- ja työtoiminta	11,2	9,3	12,0
Kansansairauksien ehkäisy	5,8	7,9	10,0
Yhteensä	302,5	278,2	275,0

Avustusrahan käyttö avustustilajittain vuosina 2009—2011 (milj. euroa)

	2009	2010	2011
Yleisavustukset	65,1	64,4	57,0
Kohdennetut toiminta-avustukset	126,2	120,1	118,0
Investointiavustukset	40,5	34,4	34,0
Projektiavustukset	70,7	59,3	66,0
Yhteensä	302,5	278,2	275,0

2011 talousarvio	275 005 000
2010 talousarvio	278 200 000
2009 tilinpäätös	302 500 000

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ilmaston lämpenemisen vaikutukset ovat maailmanlaajuinen haaste. Suomen tehokas vaikuttaminen muun Euroopan unionin mukana riittävän sitovan ja vaikuttavan ilmastopimuksen aikaansaamiseksi, sen toimeen panemiseksi ja vaikutusten arvioimiseksi on välttämätöntä.

Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuoteen 2020 ulottuvien EU:ssa hyväksytyjen ilmasto- ja energiavoitteiden saavuttamiseksi vaativat laajoja toiminnallisia ja myös toimintatapoihin puuttuvia muutoksia. Toisaalta ne luovat uudenlaista kysyntää ja kasvun mahdollisuuksia teknologisille ja muille innovaatioille ja osaamiselle. Suomen ilmasto- ja energiapolitiittiset tavoitteet tähtäävät muun muassa yhdyskuntarakenteen eheytymiseen sekä rakennusten käytöstä ja asumisesta aiheutuvan energian käytön ja päästöjen vähentämiseen. Alueiden käytön, yhdyskuntien ja rakentamisen suunnittelulla, luonnon monimuotoisuuden turvaamisella ja ympäristön suojelulla luodaan edellytyksiä ilmastomuutoksen hillinnälle ja muutokseen sopeutumiselle.

Ympäristöasiat ovat globaaleja ja ylittävät usein valtionrajat. Vaarallisten kemikaalien kulkeutuminen ja ympäristökuormituksen vähentäminen ovat kansainvälisen ja myös EU:n ympäristönsuojelun keskeisiä tavoitteita. Itämeren sekä sisä- ja pohjavesien tilaan vaikuttaa toiminta valuma-alueilla ja merillä. Vesienhoitosuunnitelmissa, tulevassa meristrategiassa ja kansainvälisessä merensuojelusopimuksessa (HELCOM) on tavoitteeksi asetettu Itämeren ja vesien hyvä tila. Vesien tilan parantaminen ja käyttö ovat hallinnon rajat ylittäviä tehtäviä, mikä tulee ottaa huomioon kansallisessa päätöksenteossa ja myös EU-tasolla liikenne-, kalastus- ja maatalouspolitiikan toimeenpanossa.

EU on vuonna 2010 asettanut tavoitteekseen luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen köyhtymisen pysäyttämisen alueellaan vuoteen 2020 mennessä. Tavoitetta toteutetaan kansallisesti erityisesti luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian ja toimintaohjelman 2006—2016 sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toimenpiteillä.

Tuotanto- ja kulutusrakenteiden uudistustarve kasvaa toimintaympäristön muutosten myötä. Kansallinen luonnonvarastrategia lähtee siitä, että investoinnit kestäväen tuotantoon ja luonnonvarojen käytön hallinta kestäväällä tavalla tukevat osaltaan kilpailukykyä, työllisyyttä ja aluekehitystä. Useita tarkoituksia palveleva, säästävä ja kierrättävä luonnonvarojen käyttö parantaa materiaalihokkuutta. Kestäväen kulutuksen ja tuotannon edistämässä julkiset hankinnat ovat merkittävä tiennäyttävä.

Toimitilakysynnän supistumisen vuoksi koko talonrakennusalan uustuotanto aleni neljänneksellä vuonna 2009 ja talonrakentamisen kokonaismäärä likimain 15 %. Taloustilanteen heikkeneminen ja lähivuosien talousnäkyvien epävarmuus vähensivät etenkin uusien asuntojen tuotantoa.

Poikkeuksellisen matalaksi painunut kotitalouksien asuntolainojen korkotasoa on kuitenkin elvyttänyt asuntokauppaa ja on osaltaan luonut sekä edellytyksiä että tarvetta uusien omistusasuntojen tuotannolle. Uusien asuntojen tarjonnan niukkuus nostaa jo hintoja etenkin kasvukeskuksissa.

Asuntorakentamisessa elvytyssyistä mittavasti laajennettu valtion tukema tuotanto muodostaa vuosina 2009 ja 2010 aloitettavista asunnoista poikkeuksellisen suuren osan. Asuntojen kokonaistuotanto jää kuitenkin edelleen alle pitkän ajan tarvetason. Viime vaiheessa kärjistyneen ja asuntomarkkinoiden vakautta uhkaavan omistusasuntojen ylikysyntätilanteen ohella myös vuokra-asuntojen kysyntä erityisesti Helsingin seudulla on jo pitkään ollut nousussa.

Asuntojen korjaustoimintaa on merkittävästi elvytetty vuosina 2009 ja 2010 asuntoyhteisöille myönnettyillä suhdanneluonteisilla korjausavustuksilla, joiden elvytysvaikutukset jatkuvat vielä vuonna 2011. Korjaustoiminnassa painottuvat jatkossa entistä enemmän energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa käyttävät ratkaisut.

Rakennusten energian käytön tehostamisella ja energiatehokkaalla rakentamisella on mahdollista saavuttaa mittavia energiasäästöjä ja edistää kansallisia ilmastotavoitteita. EU:n uusitun energiatehokkuusdirektiivin toimeenpano sekä uudis- että korjausrakentamisessa edellyttää rakentamismääräysten uusimista ja laajoja vaikutuselvityksiä tavoitteiden saavuttamiseksi. Rakentamisen kokonaislaatu ja turvallisuus korostuvat edelleen rakentamisen ohjauksessa.

Valtion uuden aluehallinnon toiminnan vakiinnuttaminen ja riittävien toimintaedellytysten turvaaminen asettavat myös ympäristötehtävien ohjaukselle kasvavia vaatimuksia. Lisääntyvien tehtävien, palvelujen hyvän laadun ja kasvavien tuottavuustavoitteiden yhteensovittamiseksi on tarpeen kehittää toimintatapoja sekä arvioida uudelleen tehtäviä ja niihin käytettäviä voimavaroja. Julkisen talouden tiukkuus kannustaa etsimään kumppanuuksia ja uudenlaisia rahoitusmahdollisuuksia keskeisten tehtävien hoidon turvaamiseksi.

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion määrärahoilla ei kokonaisuutena arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään hallinnonalalla muutoin päätöksenteossa ja käytettävissä olevilla muilla keinoilla kuten säädös- ja informaatio-ohjauksella muun muassa rakennetun ympäristön ja rakentamisen suunnittelun ohjauksessa ja asumisessa. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tukevan toimintakulttuurin periaatteet otetaan huomioon hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikuttavuudelle:

— Saadaan aikaan globaalisti kattava ja oikeudellisesti sitova sopimus ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi tavoitteena rajoittaa keskimääräinen globaali lämpötilan nousu kahteen celsiusasteeseen.

— Yhdyskuntarakenne eheytyy, liikennemäärät vähenevät sekä joukko- ja kevyen liikenteen osuus kasvaa.

— Yhdyskuntien ja rakennusten energiatehokkuus paranee. Uusiutuvia energiamuotoja ja energiaa säästäviä ratkaisuja otetaan käyttöön.

— Säätilan ääri-ilmiöihin ja riskeihin varaudutaan yhdyskuntien suunnittelussa ja rakentamisessa.

— Maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen yhteensovitus tehostuu kaavoituksella, kuntien suunnitteluyhteistyöllä, aktiivisella maapolitiikalla ja rakentamisen ohjauksella.

— Helsingin seudulla riittävästi kasvava asuntotonttien kaavoitus sekä kuntien ja valtion yhteistyö lisää asuntorakentamista ja asuntotonttitarjontaa sekä parantaa yhdyskuntarakenteen toimivuutta.

— Kasvukeskusten asuntorakentaminen vastaa kysyntää ja edistää hintavakautta omistus- ja vuokra-asuntotarjonnassa.

— Tuotanto ja kulutus on kestävä ja vastuullista niin, että materiaalitehokkuus kasvaa ja kulutuksen jalanjälki pienenee.

— Yhdyskuntajätteen määrä kääntyy laskuun, jätteiden hyödyntäminen tehostuu ja kaatopaikoille viedyn jätteen määrä vähenee.

— Vaarallisimpien kemikaalien ja pienhiukkasten esiintyminen ympäristössä sekä niille altistuminen vähenevät asteittain. Öljy- ja kemikaalivahinkojen ennakointi ja torjuntavalmius Suomenlahdella on riittävä.

— Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman 2008—2016 toimet turvaavat metsäisten luontotyyppien ja metsälajien suojelua. Luonnonsuojeluverkosto täydentyy vapaaehtoisuuteen perustuvilla suojelukeinoilla ja suojelualueiden ekologinen tila paranee alueiden ennallistamisella ja hoidolla.

— Itämereen ja sisävesiin kohdistuvat paineet, erityisesti ravinnekuormitus, vähenevät ja tärkeiden pohjavesien pilaantumisriski pienenee. Käytössä ovat tehokkaimmat keinot vesienhoitosuunnitelmien ja Itämeren suojeluohjelman toteuttamiseksi.

— Ympäristötietojen saatavuus ja hyödyntäminen paranevat sähköisiä palveluja ja tietovarantoja kehittämällä.

Tuottavuusohjelman vaikutukset

Ympäristöministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti tuottavuus-toimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2011 on 23 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2010	2011
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— myöntämisvaltuus	12	10
35.10.77	<i>Ympäristötyöt</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— myöntämisvaltuus	6	-
35.20.56	<i>Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokratyöyhtiöiden korjauksiin</i> (arviomääräraha)		
	— myöntämisvaltuus	87	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009	v. 2010	v. 2011	Muutos 2010—2011	
	tilinpäätös	varsinainen	esitys	1000 €	%
	1000 €	1000 €	1000 €		
01. Ympäristöhallinnon toimita-					
menot	154 266	76 816	74 877	- 1 939	- 3
01. Ympäristöministeriön toimita-					
menot (siirtomääräraha 2 v)	34 873	36 004	35 451	- 553	- 2
(02.) Alueellisten ympäristökeskusten					
toimintamenot (siirtomääräraha					
2 v)	69 604	—	—	—	—
(03.) Ympäristölupavirastojen toimita-					
menot (siirtomääräraha 2 v)	5 057	—	—	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 700	32 357	30 710	- 1 647	- 5
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	202	405	716	311	77
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	9 780	6 000	6 000	—	—
65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 050	2 050	2 000	- 50	- 2
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	109 450	96 241	96 517	276	0
20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	4 165	4 200	5 200	1 000	24
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	1 770	2 770	2 940	170	6
23. Itämerensuojelu (siirtomääräraha 3 v)	—	—	3 000	3 000	0
52. Metsähallituksen julkiset hallinto-tehtävät (siirtomääräraha 3 v)	25 885	26 291	23 367	- 2 924	- 11
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	2 300	3 300	4 300	1 000	30
61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	2 000	1 000	100
63. Luonnonsuojelun alueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	36 500	36 500	39 830	3 330	9
64. EU:n ympäristörahaan osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	1 500	2 000	4 000	2 000	100
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	2 300	1 300	300	- 1 000	- 77
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 580	1 580	1 580	—	—
(70.) Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	12 000	1 800	—	- 1 800	- 100
77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	18 950	15 500	10 000	- 5 500	- 35
(88.) Osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	1 500	—	—	—	—
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	114 965	156 091	145 424	- 10 667	- 7
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 857	4 741	4 574	- 167	- 4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011 1000 €	%
37. Avustukset kaavoitukseen ja maan- käytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	500	500	2 000	1 500	300
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	68 500	49 500	90 500	41 000	83
56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokratalo- yhtiöiden korjauksiin (arviomäärä- raha)	18 758	99 000	46 000	- 53 000	- 54
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—	—	—	—	—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 350	2 350	2 350	—	—
(87.) Kuntarahoitus Oyj:n pää- omittaminen (siirtomääräraha 2 v)	20 000	—	—	—	—
Yhteensä	378 681	329 148	316 818	- 12 330	- 4
Henkilöstön kokonaismäärä	3 160	970	925		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinnon tavoitteena on ympäristövastuullinen, osallisuutta tukeva yhteiskunta, monimuotoinen luonto ja hyvinvointia edistävä ympäristö. Ympäristöhallinto toimii kansallisesti ja kansainvälisessä yhteistyössä ympäristövastuullisuuden lisäämiseksi. Se tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestäväen kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tavoitteena on parantaa toiminnan tuottavuutta niin, että henkilöstöä ja toimintaa voidaan suunnata toimintaympäristön uusien tarpeiden mukaisesti. Muutoshankkeita johdetaan hallitusti ja niistä viestitään ennakoivasti ja avoimesti. Säädösvalmistelua kehitetään erityisesti vaikutusarviointien osalta.

Ympäristöhallinnon virastojen henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio ja kehittymismahdollisuudet.

Ministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tavoitteet ja voimavarat esitetään tässä luvussa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintatavoitteet ja voimavarat on budjetoitu lukuun 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen ja Metsähallituksen luontopalvelujen lukuun 35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä niitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta. Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelle toiminnalliset tulostavoitteet ja myöntää niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ministeriö asettaa seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2011 pääluokkaperusteluissa esitettyjen toimialan vaikuttavuustavoitteiden tukemiseksi:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

— Selvitetään ja kootaan yhteen tiedot merkittävimmistä alueellisista kasvihuonekaasujen päästöistä ja nieluista. Osallistutaan valtioneuvoston selonteossa maakunnilta ja kaupunkiseuduilta edellytettyjen alueellisten toimenpidestrategioiden valmisteluun. Tuetaan tärkeiden toimijatahojen integroimista näiden strategioiden valmisteluun ja toimeenpanoon.

— Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita toteutetaan tehokkaasti. Erityistä huomiota kiinnitetään asuntontonttien kaavoituksen riittävyyteen, yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja liikennemäärien vähentämiseen, liikenteen ympäristöhaittojen ehkäisyyn sekä tuulivoimarakentamisen edellytyksiin. Kaupan sijoittamista ohjataan yhdyskuntarakennetta eheyttävästi.

— Kaavoituksen ja maapoliittisten keinojen monipuolista käyttöä edistetään hyvän yhdyskuntasuunnittelun toteuttamiseksi sekä kuntien maanhankinnan ja tonttitarjonnan lisäämiseksi. Edistetään kulttuuriympäristöohjelmien laadintaa ja inventointeja.

— Rakentamisen ohjauksessa edistetään rakennusvalvontaviranomaisten yhteistyötä ja normien yhtenäistä tulkintaa. Kiinnitetään huomiota rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseen, kosteus- ja homeongelmien ehkäisyyn sekä rakennusten turvallisuuteen.

— Toteutetaan luonnonsuojeluohjelmia ja Natura 2000 -verkostoa yksityisomistuksessa olevien alueiden osalta. Toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa 2008—2016 ja täydennetään luonnonsuojeluverkostoa maanomistajien tekemien vapaaehtoisten tarjousten perusteella noin 5 000 hehtaaria vuosittain.

— Jatketaan luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien rajauspäätösten tekoa. Laaditaan alueellisia priorisointisuunnitelmia lajisuojelun edistämiseksi.

— Tuetaan luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä. Maisema-alueiden päivitysinventointi käynnistetään yhteistyössä maakunnallisten toimijoiden kanssa ja selvitetään paikallisia valmiuksia maisemanhoitoalueiden perustamiseen.

— Luodaan yhteiset toimintamallit maatalouden ympäristötuen erityistukien hyödyntämiseksi.

— Kehitetään alueen jätehuoltoa uuden alueellisen jätesuunnitelman mukaisesti. Tehostetaan toimia valtakunnallisen jätesuunnitelman arvioinnin osoittamissa kohteissa. Luodaan edellytykset jätealan uudistuneen lainsäädännön tehokkaalle toimeenpanolle.

— Edistetään kestävä kehityksen periaatteiden sisällyttämistä alue- ja paikallishallinnon suunnitelmiin ja toimintaan. Valtioneuvoston päätöstä julkisista hankinnoista toimeenpannaan ja edistetään ympäristöjärjestelmien käyttöönottoa.

— Aloitetaan vesienhoitosuunnitelmien ja niiden toimenpideohjelmien toimeenpano yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.

— Edistetään Itämeren suojeluohjelman ja vesiensuojelun vuoteen 2015 ulottuvien suuntaviivojen mukaisia toimia Itämeren ja sisävesien ravinnekuormituksen vähentämiseksi erityisesti maataloudessa ja muussa hajakuormituksessa sekä yhdyskuntien jätevedenpuhdistamoiden typenpoistossa. Käynnistetään meristrategiadirektiivin mukaisen merenhoitosuunnitelman valmistelu.

— Edistetään haja-asutuksen jätevesiasetuksen toteutusta hallinnollisella ja tiedollisella ohjauksella ja tuetaan yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviä toimia.

— Tehostetaan pohjavesien suojelua laatimalla yhteistyössä tärkeille alueille suojelusuunnitelmat. Ohjataan riskitoimintojen sijoittamista pois pohjavesialueilta.

— Tietojärjestelmien (erityisesti VEMU, VAHTI, VELVET) tiedot pidetään ajan tasalla.

— Tehostetaan ympäristönsuojelulain mukaisten lupien valvontaa ja raportointia sekä kehitetään valvonnan vaikuttavuusindikaattoreita ja mittareita. Tehdään yhteensä vähintään 3 000 valvontatarkastusta, joista valvontasuunnitelmien mukaisten määräaikaistarkastusten osuus on vähintään kolmasosa. Käsitellään tavoitemääräajoissa vähintään 90 % toiminnanharjoittajien raporteista ja kansalaisilta tulleista valituksista. Tehostetaan myös vesilain, jätelain ja nitraattiasetuksen mukaista valvontaa. Ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset käsitellään alle kuukaudessa.

— Valvotaan kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta annettujen säännösten noudattamista kemikaaleja käyttävissä laitoksissa. Valvotaan ja ohjataan kuntien kemikaalivalvontaviranomaisten toimintaa.

— Tuetaan aluehallintovirastojen päätöksentekoa ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisissa lupa-asioissa, kehitetään aluehallintovirastojen kanssa menettelytapoja ja toimintamalleja ympäristölupien käsittelyn tehostamiseksi ja sisällöllisen laadun parantamiseksi.

— Toteutetaan valtion tuella kuntien siirtoviemärihankkeita, vesistöjen ja pilaantuneiden alueiden kunnostuksia sekä muita ympäristönsuojeluhankkeita. Kehitetään hankkeiden tilaus-, toteutus- ja hankintatoimintaa erityisesti liikennevastuualueen kanssa.

— Ympäristön tilaa ja muutoksia seurataan yhteisen seurantaohjelman 2009—2012 mukaisesti tuottavuustavoitteet huomioiden ja tuotetaan seurantatietoa alueen ympäristön tilasta ja muutoksista.

— Varmistetaan ympäristönäkökulman huomioon ottaminen läpäisevästi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rakennerahastotoiminnassa.

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 35 451 000 euroa.

Ympäristöministeriön toiminnan kehittämiseen liittyen muutetaan yhden erittelyvirkana perustetun ylijohtajan nimike 1.1.2011 alkaen.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan seuraavista markkinavalvontatehtävistä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle:

1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen

2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan yhteisöjen asetusten edellyttämästä laitteiden huoltajien pätevyyden toteaminen

3) CE-merkityt rakennustuotteet

4) rakennustuotteiden ekologinen suunnittelu ja energiamerkintä

5) korvauksiin Suomen Standardisoimisliitto SFS ry:lle Euroopan unionin ympäristömerkin

myöntämisympäristönsuojelulain mukaisten tehtävien hoitamisesta.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan useita korvauksia Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (Tukes) sen suorittamasta EU-direktiiveihin perustuvasta markkinavalvonnasta. Tukes hoitaa ympäristöministeriön toimeksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun valtioneuvoston asetuksen (853/2004) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2008) markkinavalvontaa sekä otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000 ja fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 mukaista laitteiden huoltajien pätevyyden markkinavalvontaa. Pätevyysilmoitusten käsittelystä saatavat tuotot tuloutetaan momentille 12.35.99.

Rakennustuotedirektiiviin (89/106/ETY) perustuvaa rakennustuotteiden markkinavalvontaa maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n perus-

teella hoitaa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ympäristöministeriön valtuutuksen nojalla. CE-merkinnän piiriin kuuluvien tuotteiden määrä kasvaa eurooppalaisen yhdenmukaistamistyön edistymisen myötä.

Lämmityskattiloiden hyötysuhdedirektiivin (92/42/ETY), energiamerkintädirektiivin (92/75/ETY) ja Eco-design direktiivin (2009/15/EY) mukaisten täytäntöönpanosäädösten sekä asianmukaisen soveltamisen markkinavalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavien vaatimuksista (1005/2008) ja markkinavalvonnan hoitaa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto.

Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisyhteistyöstä annettua asetusta (2000/1980/EY) 14 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on Euroopan yhteisön ympäristömerkin myöntämisyhteistyöstä (958/1997) annetussa laissa nimetty Suomen Standardisoimisliitto SFS ry. Se osallistuu yhteisötasolla ympäristömerkin myöntämisperusteluiden valmisteluun, käsittelee kansallisella tasolla yhteisön ympäristömerkin käyttöä koskevat hakemukset ja valvoo merkin käyttöä.

Ympäristöministeriön tavoitteita vuodelle 2011:

Ympäristön- ja luonnonsuojelu

— Vaikutetaan siihen, että YK:n ilmastopimuksen osapuolikokouksessa sovitaan toimenpiteistä vuoden 2012 jälkeisen ajan päästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.

— Jatketaan kansallisen ilmasto- ja energiastrategian sekä valtioneuvoston tulevaisuusselonteon mukaisia toimia EU:n vuodelle 2020 asettamien ilmasto- ja energiatavoitteiden täyttämiseksi.

— Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma ajantasaistetaan. Edistetään kestävästä julkisista hankinnoista annetun valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttamista. Valmistellaan yhteistyössä MOTIVA:n kanssa yritysten käyttöön materiaalitehokkuuskatselmus ja -sojimus.

— Toimitaan aloitteellisesti EU:n ja YK:n kestävä kulutuksen ja tuotannon ohjelmien kehittämiseksi Rio+20 huippukokousta varten.

— Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistuksen täytäntöönpanoon liittyvä ohjaus, tiedotus ja koulutus järjestetään.

— Valmistellaan ympäristönsuojelulain (86/2000) kokonaisuudistusta.

— Valmistellaan EY:n teollisuuspäästödirektiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

— Vaikutetaan Pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuteen ja sitä tukevan rahoituksen suuntaamiseen sekä Suomen ja Venäjän kahdenvälisen ympäristöyhteistyön ja EU:n naapurisuuspolitiikan ympäristösisällön toteuttamiseen.

— Valmistellaan meristrategiadirektiivin mukaista merenhoitosuunnitelmaa tavoitteena meriympäristön hyvä tila vuoteen 2020 mennessä.

— Selvitetään Itämeren rehevöitymisen ja muun sen tilaa muuttavan toiminnan taloudellisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia sektori-tutkimusohjelman puitteissa.

— Osallistutaan Saaristomeren tilan parantamiseksi Suomen tekemän sitoumuksen (Itämeri-Summit) toimeenpanoon ja seurantaan.

— Jatketaan HELCOM:n toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan, BSAP) toimeenpanoa yhteistyössä muiden Itämeren maiden kanssa ja osallistutaan kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n ympäristökomitean työhön merenkulun ympäristövaikutusten vähentämiseksi erityisesti Itämeren alueella.

— Edistetään valtioneuvoston hyväksymien vesienhoitosuunnitelmien toteutusohjelman toimeenpanoa ja valmistellaan toimenpiteiden seurantaohjelma. Ohjataan haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostamista.

— Kootaan EU:n pintaveden ympäristönlääntunormidirektiivin mukainen veden kemiallisen tilan arviointi.

— Edistetään lajien ja luontotyyppien suojelua luontotyyppien uhanalaisarvioinnin, lajien neljän uhanalaisarvioinnin sekä lajisuojelun toimintaohjelman linjausten pohjalta.

— Pannaan toimeen luonnonsuojelulain toimivuuden arvioinnin johtopäätöksiä ja suosituksia.

— Käynnistetään säädösvalmisteluprojekti luonnonsuojelualueiden perustamiseksi valtion maille.

— Turvataan luonnonvarojen kestävää käyttöä osallistamalla erityisesti tulevan Manner-Suomen kehittämisstrategian ja -ohjelman, kansallisen suo- ja turvemastrategian ja kansallisen mineraalistrategian valmisteluun ja toimeenpanoon.

— Osallistutaan arktisen alueen kansallisen politiikan toteuttamiseen ja yhteensovittamiseen.

Kestävä yhdyskuntakehitys, rakentaminen ja asuminen

— Kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen, liikenteen ja palvelujen yhteensovittaminen.

— Edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista painottaen yhdyskuntarakenteen eheyttämistä, asuntotonttien kaavoituksen riittävyyttä, ilmastomuutokseen sopeutumista ja tuulivoimarakentamisen edellytyksiä.

— Kehitetään maankäytön suunnittelun ja rakennussuunnittelun yhteistyötä ja yhtenäistetään rakennusvalvonnan käytäntöjä.

— Käynnistetään maankäyttö- ja rakennuslain vaikuttavuuden ja toimivuuden kokonaisarviointi.

— Rakennusperinnön suojelun uuden lain-säädännön toteutuminen varmistetaan.

— Parannetaan energiatehokkuutta olemassa olevassa rakennuskannassa ja uudisrakentamisessa.

— Kehitetään korjausrakentamisen viranomaisohjausta. Kosteus- ja homeongelmia vähennetään toimenpideohjelmalla.

— Kohtuuhintaisen asuntorakentamisen edellytyksiä erityisesti Helsingin seudulla edistetään.

— Toteutetaan pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishjelmaa ja kehitysvammaisten asumisen ohjelmaa.

Kehittäminen ja suunnittelu

Tuotetaan hallintoa palvelevaa tietoa toiminnan ennakointiin, päätöksentekoon, kansallisen ja kansainvälisen ympäristölainsäädännön ja -politiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä säädösvalmisteluun ja päätösten vaikutusten arviointiin. Vuoden 2011 strategisia painopisteitä ovat erityisesti pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian toimeenpanon edellyttämä valmistelu ja vaikutusten arviointi, rakennusten energiatehokkuuden ohjaus ja määräysten uudistaminen, materiaalitehokkuuden ja tuoteohjauksen kehittäminen, Itämeren suojelun vaihtoehtojen yhteiskunnallisten ja taloudellisten vaikutusten arvioinnit, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön strategian toimeenpano, maankäytön suunnittelujärjestelmän arviointi, kosteus- ja hometalkoot -toimenpideohjelman sekä korjausrakentamista koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpano.

Momentille on varattu 500 000 euroa käytettäväksi kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin vaikutus selvityksiin ja 1 500 000 euroa rakennusten energiatehokkuuteen ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyviin vaikutus selvityksiin.

Työajan jakautuminen tulosalueille (htv)

Tulosalue	2009 toteutuma	2010 ennakoitu	2011 arvio
Ympäristön suojelu	64	63	63
Luontoympäristö	60	59	58
Rakennettu ympäristö	92	90	88
Viestintä	17	17	16
Johto ja hallinto	61	59	58
Yhteensä	294	288	283

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	2011 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	33 861	36 044	35 491
Bruttotulot	95	40	40
Nettomenot	33 766	36 004	35 451
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 840		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 947		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	212
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	81
Siirto momentille 32.20.03	-105
Siirto momentille 35.01.04 (Ahti-palvelut 300 000 euroa ja Palkeet-tietohallinto 85 000 euroa)	-385
Siirto momentille 35.20.01 (Palkeet-tietohallinto)	-3
Kertaluonteisen lisäyksen (vuodet 2008—2010 Gisalu) poistaminen	-50
Tuottavuustoimet (-6 htv)	-195
SADe-ohjelman toimenpiteet (-2 htv)	-100
Muu muutos yhteensä	-8
Yhteensä	-553
2011 talousarvio	35 451 000
2010 III lisätalousarvio	142 000
2010 talousarvio	36 004 000
2009 tilinpäätös	34 873 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 710 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) öljyntorjuntakeskuksen toiminnasta aiheutuviin menoihin

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä,

arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestävästä kehityksestä edistämiseksi. Tutkimus- ja kehittämistehtävien sekä asiantuntijapalveluiden lisäksi SYKE huolehtii myös useista EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä. SYKEN merikeskus on valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävä merentutkimuksen toimija, joka tuottaa myös monipuolisia tarkasteluja meriensuojelua koskevan päätöksenteon tueksi.

Aluehallinnon uudistukseen liittyen selkeytetään SYKEN aluehallinnolle tuottamia asiantuntijapalveluja ja muuta yhteistyötä. Uudistus parantaa osaltaan mahdollisuuksia ottaa ympäristönäkökulma huomioon muilla hallinnonaloilla.

Kemikaalien tuotevalvontatehtävät keskitetään vuoden 2011 alusta lukien Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes). SYKEstä siirtyy Tukeisiin näihin tehtäviin 23 henkilötyövuotta ja 1 341 000 euroa.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Toimintamäärärahalla palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin 28 henkilötyövuotta ja muulla rahoituksella palkatun henkilöstön työpanoksesta noin 20 henkilötyövuotta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

SYKEN tuottama tieto tukee ympäristönsuojelun suunnittelua, ongelmien ratkaisua, päätöksentekoa sekä valmistelua ja toimeenpanoa erityisesti ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen, ekotehokkuuteen, vesien

suojeluun ja vesivaroihin, ympäristöpolitiikkaan sekä ympäristötiedon tuottamiseen ja välittämiseen liittyvissä kysymyksissä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuonna 2011:

— SYKE tuottaa seuraavista aihealueista analyyseja, tutkimuksia ja asiantuntijapalveluita sekä niihin perustuvia julkaisuja ja viestintäaineistoja.

— Ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista ilmastonmuutokseen tarkastellaan luonnontieteellisinä, teknisinä ja yhteiskunnallisina kysymyksinä, jotka liittyvät läheisesti muun muassa luonnonvarojen kulutuksen sääntelyyn, maankäytön ohjaukseen ja yhteiskuntarakenteen kehittämiseen sekä ekosysteemi-muutoksiin.

— Osallistutaan luonnon monimuotoisuuden ja kestäväen käytön strategian ja toimintaohjelman toteutukseen. Tutkitaan erityisesti ilmastonmuutoksen ja maankäytön vaikutuksia biodiversiteetin ja ekosysteemipalvelujen muutokseen ja niiden säilyttämiseen. Tuetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toimeenpanoa tutkimuksilla ja asiantuntijapalveluilla.

— Sovitetaan yhteen asumisen, maankäytön ja liikenteen järjestelmiä ympäristönsuojelun edistämiseksi. Yhdyskuntarakenteen tietokantoihin perustuvilla analyyseillä parannetaan valmiuksia lisätä yhdyskuntien energiatehokkuutta ja vähentää niiden aiheuttamia päästöjä.

— Tuotannon ja kulutuksen ohjauskeinojen ja vaikutusten arvioinneilla parannetaan ekotehokkuutta, vähennetään tuotteiden elinkaaren aikaista ympäristökuormitusta ja ehkäistään jätteiden syntyä.

— Hydrologista palvelua kehitetään niin, että se tukee entistä monipuolisemmin sekä vesivarojen kestävää käyttöä että ve-

siensuojelua muuttuvissa ilmasto-oloissa. Vesiensuojelua edistetään tuottamalla tietoa kuormituksen vähentämisen keinoista. Vesistöön kohdistuvien suunnitelmien ja toimenpiteiden ekologisten, yhteiskunnallisten ja taloudellisten vaikutusten arvioimiseen kehitetään mallinnus- ja muita menetelmiä.

— Meren suojelua ja kestävää käyttöä tukevassa tutkimuksessa painottuvat Itämeren tilan arvioinnit ja muutosten ennakointi sekä meriekosysteemien tarkastelut, joita hyödynnetään erityisesti EU:n meristrategiadirektiivin ja HELCOMin Itämeren toimintaohjelman kansallisessa toimeenpanossa. Yhteiskunnallisesti keskeinen tutkimuskohde on Itämeren suojelekeinojen vaikuttavuus ja kustannustehokkuus.

— Ympäristöpolitiikan arvioinneilla parannetaan ohjauskeinojen vaikuttavuutta erityisesti energiaan ja ilmastoon, luonnonvarojen kestäväen käyttöön, ekosysteemipalveluihin, luonnon monimuotoisuuden suojeluun, jätepolitiikkaan sekä yhdyskuntarakenteeseen liittyvissä kysymyksissä.

— Osallistutaan sektoritutkimuksen tutkimusohjelmien laatimiseen ja toteuttamiseen sekä Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) kehittämiseen ympäristö- ja luonnonvaratutkimuksen, asiantuntijuuden ja tietovarantojen hallinnan strategiseksi keskuksiksi.

— Yhteistoimintaa yliopistojen, erityisesti Oulun, Jyväskylän, Itä-Suomen ja Helsingin yliopistojen, ja muiden tutkimuslaitosten kanssa vahvistetaan yhteisillä hankkeilla ja henkilökunnalla. SYKE osallistuu eurooppalaisiin tutkimusohjelmiin ja syventää yhteistyötä vastaavien laitosten kanssa.

— Varaudutaan vakaviin öljyonnettomuuksiin merialueella uudistamalla torjuntakalustoa ja parantamalla torjuntaorganisaatioiden yhteistoimintakykyä onnettomuustilanteiden hoidossa.

— Tutkimusalus Arandan kustannustehokasta ja laajapohjaista hyödyntämistä meren ti-

lan seurannassa ja merentutkimuksessa kehitetään yhdessä Ilmatieteen laitoksen kanssa. Tutkimusalue Muikun käyttöä kehitetään yhteistyössä Itä-Suomen yliopiston kanssa.

— Lisätään SYKEN laboratorioiden vaikuttavuutta ympäristömittausten laadun ja jäljitettävyyden varmentajana ja asiantuntijana kehittämällä ympäristökemiassa korkean metrologisen (mittaustieteellisen) tason sopimuslaboratoriotoimintaa. Tuotetaan tietoa uusien potentiaalisesti haitallisten aineiden, erityisesti teollisten nanomateriaalien ominaisuuksista sekä käyttäytymisestä ja vaikutuksista ympäristöriskien ennakoiminnin ja hallinnan tarpeisiin.

— Toteutetaan uudistettua ympäristöseurantaohjelmia, joka entistä tehokkaammin yhdistää ja priorisoi eri laitoksissa tehtävää seurantaa. Havainnointi- ja mittausmenetelmiä sekä kaukokartoitusta kehitetään seurantojen tuottavuuden parantamiseksi. Ympäristötiedon käytettävyyttä parannetaan.

— SYKE ylläpitää ja kehittää ympäristöministeriön, Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen ja SYKEN tietoteknistä infrastruktuuria ja tuottaa sovittuja yhteisiä tietotekniikan palveluja. SYKE kehittää ja ylläpitää yhteisiä ydintoiminnan tietojärjestelmä- ja paikkatietopalveluja.

— SYKE toimii hallinnoivana viranomaisena Inspire-direktiivin mukaisissa uusissa tehtävissä liittyen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuulla olevien paikkatietojen hoitamiseen.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 4 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioi-

daan noin puolet. Lisäksi hallinnonalan sisäisestä palvelutoiminnasta arvioidaan kertyvän 1 milj. euroa. Muilta valtion virastoilta ja laitoksilta arvioidaan saatavan rahoitusta noin 9 milj. euroa ja talousarvion ulkopuolista rahoitusta noin 4 milj. euroa, josta EU:n osuus on lähes puolet.

Tuottavuus

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä ja toimintaprosesseja, tietojärjestelmiä ja laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja. Tuottavuutta pyritään nostamaan myös alueellistamalla ympäristötutkimusta ja tehostamalla tukipalveluja. Merentutkimuksessa yhteistyötä syvennetään erityisesti Ilmatieteen laitoksen kanssa synergia- ja tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi. Lisäksi merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään.

Koko ympäristöhallinnossa tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seurantaa ja tietojärjestelmiä, parantamalla ympäristötiedon hyödyntämisen edellytyksiä ja lisäämällä tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Osana Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaa tuottavuutta parannetaan muun muassa yhteisillä tutkimusohjelmilla, laitosten yhteisellä datapolitiikalla sekä tilasto-ohjelmalla, joka liitetään kiinteästi Suomen kansallisten tilastojen kehittämistyöhön. Lisäksi alueellista toimitilaverkostoa yhtenäistetään, laitosten laboratorio-työtä rationalisoidaan ja järjestetään laboratorio-laitteiden, järjestelmien ja tarvikkeiden yhteishankinta ja laitehuolto. Kansainvälisten hankkeiden tukitoiminnassa pyritään yhteenliittymän yhteiseen palveluun.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuosien ja kustannusten arvioitu jakautuminen tehtäväalueittain vuosina 2009—2011

Tehtäväalue	2009		2010		2011	
	toteutuma kustannukset	htv	arvio kustannukset	htv	tavoite kustannukset	htv
Tutkimus	22,9	250	23,5	254	23,5	250
Asiantuntijapalvelut ja viranomaistoiminta	21,0	193	21,5	197	20,5	174
Ympäristöseuranta ja tietojärjestelmät	6,0	78	6,0	76	6,0	73

Johto, sisäinen hallinto ja viestintä	5,0	64	5,0	63	5,0	60
Hallinnonalan tukipalvelutehtävät	4,0	34	4,0	33	4,0	30
Yhteensä	58,9¹⁾	619¹⁾	60,0²⁾	623²⁾	59,0³⁾	587

¹⁾ Lisäys sisältää siirron MTL:sta.

²⁾ Muutos sisältää siirrot aluehallinnon ja SYKEN välillä.

³⁾ Vähennys sisältää siirrot Tukesiin ja THL:lle.

SYKEN henkilöstömäärän arvioidaan olevan 587 henkilötyövuotta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 23 henkilötyövuoden vähentyminen Tukesiin siirrettävien kemikaalien tuotevalvontatehtävien takia, kolmen henkilötyövuoden vähentyminen THL:lle siirrettävien laboratoriatehtävien johdosta sekä 10 henkilötyövuoden vähentyminen tuottavuus-

toimien vuoksi. Tavoitteena on, että määräaikaisten henkilöiden osuus on alle 20 % henkilöstöstä.

Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon tuottavuushankkeiden vaikutukset. Tutkimus- ja asiantuntijatehtävien alueellistamista SYKEN alueellisiin toimipaikkoihin jatketaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Bruttomenot	47 720	45 657	43 710
Bruttotulot	16 279	13 300	13 000
Nettomenot	31 441	32 357	30 710
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 179		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 438		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2009 toteutuma	2010	
		varsinainen talousarvio	2011 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	7 390	7 500	9 000
— EU:lta saatava rahoitus	1 806	1 800	1 900
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 813	1 700	2 100
Tuotot yhteensä	12 009	11 000	13 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	25 015	21 000	25 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-13 006	-10 000	-12 000
Omarahoitusosuus, %	52	48	48

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja mää-

räytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	231
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	96
Siirto momentille 32.20.03 (-23 htv)	-1 681
Siirto momentille 33.03.04 (-3 htv)	-150
Siirto momentille 32.01.02 (aluehallinnon tietohallintomenojen osuus)	-523
Siirto momentilta 35.01.01 (Ahti-palvelut 300 000 euroa ja Palkeet-tietohallinto 85 000 euroa)	385
Tuottavuustoimet (-10 htv)	-345
Siirto momentille 12.32.20, kemikaalien tuotevalvontatehtävien tulot	340
Yhteensä	-1 647

Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 2 460 000 euroa ympäristöhallinnon keskitetysti hoidettavien IT-palveluiden käyttömenoina ja laitteiden uusimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Keskitetysti hoidettavia palveluja ovat valtakunnallinen tietoverkko, palvelinkoneet ja järjestelmät, yhteiset työkaluohjelmistot ja ympäristötietojärjestelmät sekä yhteiset paikkatieto- ja kaukokartoituspalvelut.

2011 talousarvio	30 710 000
2010 III lisätalousarvio	151 000
2010 talousarvio	32 357 000
2009 tilinpäätös	32 700 000

21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 716 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan samoin kuin tuottavuushankkeiden muuhun valmisteluun ja toimeenpanoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

2011 talousarvio	716 000
2010 talousarvio	405 000
2009 tilinpäätös	202 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvontolisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 euroa.

2011 talousarvio	6 000 000
2010 talousarvio	6 000 000
2009 tilinpäätös	9 779 817

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin valtakunnallisille luonnon-suojelu- ja ympäristöjärjestöille

2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille

3) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisesti avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin

4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen

5) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen sekä kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

2011 talousarvio	2 000 000
2010 talousarvio	2 050 000
2009 tilinpäätös	2 050 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa:

Ympäristönsuojelu

Vesiensuojelun ja muun ympäristönsuojelun määrärahoilla on tavoitteena erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita merialueilla.

Itämeren ja sisävesien tilan parantamiseksi edistetään tehokkaiden vesiensuojelumenetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa. Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointien tietoja käytetään erityisesti vesialueiden hyödyntämiseen tähtäävien hankkeiden haittavaikutusten arviointiin ja ehkäisemiseen.

Jätevesien käsittelyn keskittymistä nykyistä isompiin, tehokkaampiin ja toimintavarmempiin yksiköihin edistetään osallistumalla ympäristötyömäärärahoilla yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviin siirtoviemärihankkeisiin.

Vesien kunnostuksella poistetaan järvien sisäistä kuormitusta ja voidaan parantaa niiden tilaa pysyvästi sekä lisätä huomattavasti virkistyskäyttöarvoa. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostustarvetta selvitetään järjestelmällisesti. Kiireellisimpiä kohteita myös kunnostetaan valtion jätehuoltotyönä erityisesti terveys- ja pohjavesihaittojen poistamiseksi silloin, kun edellytykset valtion osallistumiselle ovat muuten olemassa.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen riittävä torjuntavalmius vähentää onnettomuuksista aiheutuvia vaurioita. Sillä ylläpidetään vesi- ja merialueiden viihtyisyyttä ja käyttökelpoisuutta virkistykseen ja taloudelliseen toimintaan. Vuoden 2011 alussa valmistuva monitoimialus parantaa ratkaisevasti torjuntavalmiutta vaativissa olosuhteissa.

Öljyjätetaksuilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Luonnonsuojelu

Suomen luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankinta- ja korvausneuvotteluja. Hankinta- ja korvausmäärärahoilla on vuoden 1996 alusta toteutettu 340 000 hehtaaria alueita. Vuoden 2010 alussa toteuttamatta oli luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston alueita vielä vajaa 20 000 hehtaaria ja lisäksi joitakin yhtiöiden ja yhteisöjen omistamia maita.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toteutusta jatketaan yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Yksityisomistuksessa olevia metsiä pyritään saamaan suojeluun maanomistajien vapaaehtoisten tarjousten pohjalta maanhankinnan, yksityisten suojelualueiden ja sopimusmenettelyjen keinoin. METSO-ohjelmassa tavoitteena on saada luonnonsuojelulainmukaiseen suojeluun 96 000 hehtaaria uusia metsäalueita vuoteen 2016 mennessä. Vuosina 2008—2009 toteutettiin noin 3 600 hehtaaria.

Valtion luonnonsuojelualueilla metsien ja soiden ennallistamista, perinnebiotooppien kunnostusta ja hoitoa sekä luontotyyppien inventointia jatketaan. Yksityisten suojelualueiden hoidolla ja ennallistamisella parannetaan myös Etelä-Suomen metsien suojelutilannetta. Natura 2000 -verkoston alueiden hoidon ja käytön suunnittelun ja suunnitelmien toimeenpanon ensisijaisena tavoitteena on parantaa lajien ja luontotyyppien suotuisaa suojelun tasoa. Alueiden hoitovastuu keskitetään pääasiassa Metsähallituksen luontopalveluille.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointeja pyritään edistämään kustannustehokkailta keinoilla. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua jatketaan.

Uhanalaisten lajien vuonna 2010 valmistuva neljäs kokonaisarviointi ja vuonna 2008 valmistuneen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin pohjalta laadittu toimintaohjelma luovat pohjan, jolla arvioidaan ja tehostetaan hallinnon toimia luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arvio- määräraha)	2011 talousarvio	5 200 000
	2010 I lisätalousarvio	—
Momentille myönnetään 5 200 000 euroa.	2010 talousarvio	4 200 000
Määrärahaa saa käyttää:	2009 tilinpäätös	4 164 922

1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin

2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta sekä oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljyntorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin

3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiiroja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Selvitysosa: Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

Menoja vastaavia korvauksia öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta arvioidaan olevan 2 600 000 euroa vuonna 2011. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10. Öljysuojamaksu on nostettu väliaikaisesti 31.12.2012 saakka 1,50 euroon jokaiselta täydeltä maahantuodulta öljytonnilta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 euroa öljyntorjuntalusten käyttö- ja ylläpitomenojen kasvun johdosta.

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 940 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan 2008—2016 sisältyviin toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti inventointeja, yhteistyötä ja seurantaa

3) uhanalaisten eliölajien suojeluun ja hoitoon sekä rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen

4) vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten sekä EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

5) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-ainelain soveltamiseen liittyvään suunnitteluun

6) vanhojen maa-ainesten ottoalueiden kunnostamiseen

7) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin, kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO). Luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien inventointeja jatketaan. Pääasiassa valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille laaditaan hoitosuunnitelmia ja niiden inventointitietoja päivitetään. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoi-

toalueiden valmistelua edistetään. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnetuotoilla. Määrärahaa osoitetaan METSO-toimintaohjelman mukaisiin toimiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Suomen ympäristökeskukselle. Määrärahalla valmistellaan ja toteutetaan uhanalaisten lajien luonnonsuojelulain mukaisia suojeluohjelmia. Maa-ainesten kestävä käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

2011 talousarvio	2 940 000
2010 III lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	2 770 000
2009 tilinpäätös	1 770 000

23. Itämerensuojelu (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueiden maatalouden vesiensuojelua tehostavan hankkeen menoihin

2) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden investointeihin ensisijaisesti suurten käyttöpaineiden alla olevilla merialueilla

3) metsätalouden ja turvetuotannon ravinnepäästöjen kiintoainekuormituksen vähentämistoimien selvittämiseen ja pilottihankkeeseen

4) vaarallisten aineiden vaikutusten selvittämiseen ja päästöjen vähentämiseen liittyviin pilottihankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Itämeri-sitoumusta, jonka mukaan Suomessa ryhdytään tehostettuihin toimiin Saaristomeren tilan parantamiseksi vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi määrärahalla toteutetaan Suomen Itämeren suojeluohjelmaa ja muita Itämeren suojelulle asetettuja tavoitteita.

2011 talousarvio	3 000 000
------------------	-----------

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 367 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoidon ja opastustoiminnan menoihin

2) luonnonsuojelualueilla niiden suojelutarkeitua palvelemaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenoihin samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 10 000 euroa ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät ne julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahotusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan tavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

— Metsähallitus osallistuu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) 2008—2016 toteuttamiseen.

— Metsähallitus edistää sen vastuulle osoitettujen uhanalaisten lajien valtakunnallista suojelua ja seuranta.

— Metsähallitus ylläpitää luontomatkailun ja virkistyskäytön kannalta tärkeiden luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä.

— Metsähallitus jatkaa Itämeren vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU) 2004—2014.

— Metsähallitus jatkaa Natura 2000 -verkkoon kuuluvien alueiden perustamistoimia, inventointeja, hoidon ja käytön suunnittelua ja tila-arvioita sekä hoitoa ja ennallistamista.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö loksellisuudelle seuraavat alustavat tulosta-asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tu- voitteen:

Määrälliset tavoitteet

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 tavoite
Alueiden hallinta				
Natura-alueiden määrä, joille valmistuu hoito- ja käyttösuunnitelma	37	32	30	15
Luonnonsuojelu				
Ennallistaminen (ha)	2 742	2 561	2 550	2 000
Perinnebiotooppien hoito (ha)	2 318	2 610	2 590	2 200
Arvokkaiden luontotyyppien hoito ja kunnostus (ha)	378	380	400	400
Luontotyyppien inventointi (ha)	103 841	53 769	36 000	10 000
Vedenalaisten luontotyyppien inventointi (ha)	5 795	5 632	5 000	5 000
Metsähallituksen vastuulle osoitettujen nisäkkäiden ja lintujen seuratut kohteet (kpl)	1 666	1 774	1 700	1 500
METSO-ohjelman lajistokartoitukset (kpl)		1 900	2 200	1 900
Luonnon virkistyskäyttö				
Kansallispuistojen käynnit	1 755 500	1 943 500	1 950 000	1 900 000
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit (kpl)	859 000	866 000	860 000	800 000

Metsähallitus — osallistuu suojelualueiden hoitoon liittyvään yhteistyöhön Suomen lähialueilla
 — arvioi ja seuraa ennallistamisen ja hoidon vaikuttavuutta
 — parantaa tuottavuutta luonnonsuojeluhallinnon tuottavuushankkeen mukaisesti.
 — seuraa asiakastytyväisyyttä kansallispuistoissa, asiakaspalvelupisteissä ja Luontoon.fi -verkkopalvelussa.
 — osallistuu suojelualueiden säädösvalmisteluprojektiin yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa
 Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 2 500 000 euroa.

Muut tunnusluvut

	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio
Kansallispuistojen hoito (kpl)	35	35	35	36
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	495	501	501	550
Kansallispuistojen hoito (ha)	886 000	886 000	886 000	950 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	702 000	703 000	704 000	735 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	984 000	994 000	998 000	940 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 490 000	1 490 000	1 490 000	1 490 000
Eriyisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	3 599	3 756	3 900	4 000
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	20 465	22 935	25 000	27 000
Muinaisjäännettösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	1 619	1 864	2 000	2 100
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	234	243	250	250
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	29	29	29	29

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	166
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-90
Tasomuutos	-2 000
Kertaluonteisten elvytystoimien poistaminen	-1 000
Yhteensä	-2 924

2011 talousarvio	23 367 000
2010 III lisätalousarvio	1 290 000
2010 I lisätalousarvio	375 000
2010 talousarvio	26 291 000
2009 tilinpäätös	25 885 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvauserusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 000 000 euron siirto momentilta 35.10.65.

2011 talousarvio	4 300 000
2010 talousarvio	3 300 000
2009 tilinpäätös	2 300 000

61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesihuollon tukilain (686/2004) mukaisen avustusten maksamiseen yhdyskuntien ja

haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviin investointeihin ja toimiin

2) kunnille myönnettäviin avustuksiin pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimiseksi

3) talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (542/2003) toimeenpanon vauhdittamisen edellyttämän neuvonnan ja opastuksen tukemiseen

4) luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisesti yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1995 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Yhdyskuntien vesiensuojelulainoille maksettavan korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 9—16 kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta. Korkohyvytys on kaikissa lainoissa aina enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Selvitysosa: Yhdyskuntien ja haja-asutusalueiden vesiensuojelua edistävillä investoinneilla ja pohjavesien suojelusuunnitelmilla toteutetaan valtioneuvoston hyväksymiä vesienhoitosuunnitelmia ja Suomen Itämeren suojeluohjelmaa. Avustuksilla edistetään erityisesti haja-asutuksen talousjätevesien käsittelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (542/2003) toimeenpanoa sekä ravinteidenpoistoa yhdyskuntajätevesistä. Haja-asutusalueiden jätevesineuvonnalla tuetaan kiinteistöjen jätevesien tarkoituksenmukaisten käsittelyratkaisujen toteuttamista. Pohjavesien suojelutoimenpiteet edellyttävät kuntien osallistumista suojelusuunnitelmien laatimiseen.

Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 2 000 euroa vuonna 2011, jolloin korkotuen maksatus päättyy.

Määräraha on osittain alueiden kehittämissä tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 000 000 euroa haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen toimeenpanoon.

2011 talousarvio	2 000 000
2010 III lisätalousarvio	1 000 000
2010 talousarvio	1 000 000
2009 tilinpäätös	1 000 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 39 830 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen

2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä

3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin

4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin

5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin

6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnästä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin

7) enintään 160 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä. Toimintapalkkioita voidaan maksaa välitetyistä tarjouksista, jotka johtavat suojelupäätökseen

8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityis-

ten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen

9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2011 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2011 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2012 loppuun mennessä enintään 5 000 000 euroa, vuoden 2013 loppuun mennessä enintään 8 000 000 euroa ja vuoden 2014 loppuun mennessä yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysoasa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä toimeenpannaan valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelusuunnitelmia ja vahvistettujen kaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan METSO-ohjelmaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2009 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 340 000 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 138 000 hehtaaria.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että luonnonsuojeluohjelmien ja vastaaviin varauksiin kuuluvien alueiden hankintaan valtion omistukseen käytetään 5 000 000 euroa ja korvauksiin yksityisistä suojelualueista 5 830 000 euroa. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin käytetään 29 000 000 euroa. METSO-alueiden hankintoihin ja korvauksiin käytettävää määrärahaa vastaavasti on osin budjetoitu Metsähallituksen voiton tuloutusta momentille 13.05.01.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	4 000	-	-	4 000
Vuoden 2011 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000
Yhteensä	9 000	3 000	2 000	14 000

2011 talousarvio	39 830 000
2010 talousarvio	36 500 000
2009 tilinpäätös	36 499 996

64. EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahasesta ja rahoituskauden 2007—2013 LIFE+-ohjelmasta osarahoitettavien hankkeiden sekä muiden pilottihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää noin 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään sekä LIFE 2000—2006 ja LIFE+-ohjelman 2007—2013 ohjelmakausien hankkeiden rahoitukseen.

EU-osarahoitus LIFE-hankkeisiin ja pilottihankkeisiin tuloutetaan momentille 12.35.99.

2011 talousarvio	4 000 000
2010 talousarvio	2 000 000
2009 tilinpäätös	1 500 000

65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen

öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyn perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähenyksenä huomioon 1 000 000 euron siirto momentille 35.10.60. Siirtoa öljysuojarahastoon öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistamiseen voidaan lisätä tämän momentin aiemmilta vuosilta siirtyvien määrärahojen johdosta.

2011 talousarvio	300 000
2010 talousarvio	1 300 000
2009 tilinpäätös	2 300 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 580 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Ilmasto ja ilmakehä	250 000
Kemikaalit ja jätteet	100 000
Kasviston, eläimistön ja niiden elin-ympäristön suojele	430 000
Meriympäristö	650 000
Muut menot	150 000
Yhteensä	1 580 000

2011 talousarvio	1 580 000
2010 talousarvio	1 580 000
2009 tilinpäätös	1 580 000

(70.) Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2010 III lisätalousarvio	2 000 000
2010 talousarvio	1 800 000
2009 tilinpäätös	12 000 000

77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuviin menoihin

2) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisten valtion vesihuoltotöiden menoihin

3) jätelaissa (1072/1993) säädettyjen valtion jätehuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnan tai muun yhteistyökumppanin omistukseen. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan yhteisrahoitteisia ja valtion töinä toteutettavia siirtoviemäreitä ja yhdysvesijohtoja, pilaantuneiden alueiden kunnostuksia, vesistö-kunnostuksia ja muita ympäristötöitä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä ennen vuotta 2011 tehdyistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuu valtiolle menoja 2 600 000 euroa vuonna 2012.

Määrärahan arvioitu käyttö

Työkohte	Työn kokonais- kustannusarvio 1 000 €	Valtion		Myönnetään €
		osuus edellisestä 1 000 €	Myönnetty 1 000 €	
1. Keskenäiset hankkeet	81 440	30 600	22 800	5 200 000
2. Pilaantuneiden alueiden kunnostus				2 500 000
3. Vesistöjen kunnostus ja muut ympäristötyöt				2 300 000
Yhteensä	81 440	30 600	22 800	10 000 000

Määräraha on alueiden kehittämissä tar- koitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.	2011 talousarvio	10 000 000
	2010 talousarvio	15 500 000
	2009 tilinpäätös	18 950 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa:

Ilmastonmuutoksen haasteet ja ekotehokkuus suuntaavat yhdyskuntien kehittämistä ja rakentamista

Yhdyskuntarakenteen hajautumisella ja siitä aiheutuvalla liikenteellä on merkittäviä ilmasto-vaikutuksia etenkin kasvavilla kaupunkiseuduilla. Yhdyskuntarakenteen eheyttämisessä painottuvat maakunta- ja yleiskaavoitus sekä riittävä asuntotonttien kaavoitus, kaupunkiseutujen kuntien maapolitiikka ja yhteistyö sekä rakentamisen nykyistä suunnitelmallisempi ohjaus kaupunkiseutujen kehysalueilla. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja

kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjaamiseksi kestävämpään suuntaan edistetään kaupunkiseutujen suunnittelua, erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista.

Asuntotonttien kaavoitusta ja saatavuutta on tarpeen lisätä ja tukeutua olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja työpaikkakeskittymien läheisyyteen hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle. Palveluja ja työpaikkoja on sijoitettava siten, että ne ovat helposti eri väestöryhmien saavutettavissa asuinalueiden läheisyydessä. Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten toteutetaan metropolipolitiikkaa sekä valtion ja Helsingin seudun kuntien välistä aiesopimusta. Helsingin seudulla yhdyskuntarakennetta eheytetään erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvalla täydennysrakentamisella.

Energiatehokkaalla rakentamisella ja rakennuskannan energiatehokkuuden parantamisella voidaan saavuttaa mittavia energiansäästöjä. Rakentamismääräysten rakennetta on tarkoitus muuttaa ja tiukentaa energiamääräyksiä uudelleenlaaditun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaisesti vuonna 2012. Uudisrakentamisen energiatehokkuutta koskevien rakentamismääräysten kokonaisuudistuksella siirrytään kokonaisenergiatarkasteluun rakennusten energiatehokkuuden arvioinnissa ja otetaan huomioon rakennusten lämmitystapa. Lisäksi laaditaan laajoja korjauksia koskevat korjausrakentamisen energiatehokkuusvaatimukset. Direktiiviudistuksella on merkittäviä vaikutuksia myös energiatodistusten menettelyihin. Uudistus lisää merkittävästi sekä uudisrakentamisen että korjausrakentamisen informaatio-ohjauksen tarvetta. Korjausrakentamisesta koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpano jatkuu.

Uusien rakennustuoteryhmien energiamerkintää ja energiaa käyttävien tuotteiden ekologiselle suunnittelulle asetettavia vaatimuksia valmistellaan ja säännösten toimeenpanosta huolehditaan.

Avustuksin ja informaatio-ohjauksella lisätään uusiutuvien energialähteiden osuutta rakennusten energiankäytössä. Kerros- ja rivitalojen energiataloudellisten korjausten tukemista energiaavustuksilla jatketaan. Pientalojen korjausten tuki kanavoidaan pääasiallisesti kotitalousvähen-nyksen kautta. Uusiutuvaa energiaa hyödyntävien ympäristöystävällisten lämmitystapamuutosten tukemista kerros- ja rivitaloissa jatketaan ja tuki laajennetaan koskemaan pientaloja.

Ilmasto- ja energiastrategian mukaan tavoitteena on lisätä tuulivoimatuotantoa nykyisestä noin 140 megawattista 2 000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Tuulivoimarakentaminen ohjataan kaavoituksella ympäristön ja talouden kannalta optimaalisille paikoille ja sovitetaan yhteen maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet koko maassa. Tuulivoimarakentamisen kaavoituksen ripeää käynnistymistä ja laadusta toteutusta tuetaan maakunnan liitoille ja kunnille suunnattavalla uudella avustuksella.

Alueidenkäyttö ja rakentaminen vahvistavat elinympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja kulttuuriarvoja

Elinympäristön laatu vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin ja yhdyskuntien kilpailukykyyn. Yhdyskuntien kasvu ja rakentaminen vaikuttavat monin tavoin elinympäristön laatuun ja muutoksiin voidaan varautua alueidenkäytön suunnittelun, kaavoituksen ja rakentamisen ohjauksen keinoin. Maankäyttö- ja rakennuslaki on ollut voimassa kymmenen vuotta, joten sen toimivuutta ja vaikuttavuutta on syytä arvioida kokonaisuutena sekä yhdyskuntarakenteen kehityksen ja toteutuneen asuntotonttikaavoituksen riittävyyden että elinympäristön laadun näkökulmasta. Kaavajärjestelmän toimivuuden lisäksi huomiota kiinnitetään rakentamismääräysten kehittämiseen ja erityisesti korjausrakentamisen viranomaisohjaukseen.

Elinympäristön ja rakentamisen laadun turvaamisessa on rakennusvalvonta keskeisessä asemassa. Yhtenäistämisyrittämisistä huolimatta rakennusvalvonnan kuntakohtaiset erot ovat suuria ja resurssit vaihtelevat. Tulkintojen yhtenäistämiseksi lisätään koulutusta ja neuvontaa sekä edistetään viranomaisten välistä yhteistyötä ja laajempien rakennusvalvontayksiköiden synty-mistä.

Kosteus- ja homevaurioiden vuoksi on välitöntä korjaustarvetta noin 250 000 pientalossa, 80 000 asuinkerrostalossa, 1 200 hoitoalan rakennuksessa ja 1 300 koulussa. Altistuksen kohdeeksi joutuu päivittäin noin 600 000—800 000 henkilöä. Huonon sisäilman aiheuttamat yhteiskunnalliset kustannukset ovat arviolta 1,5—3 mrd. euroa vuodessa. Rakennusten kosteus- ja homeongelmien vähentämiseksi jatketaan "Valtakunnalliset kosteus- ja hometalkoot" -toimenpideohjelmaa. Vuosille 2009—2013 ajoittuvalla ohjelmalla pyritään vähentämään kosteus- ja homeongelmien aiheuttamia terveyshaittoja ja kansantaloudellisia menetyksiä sekä torjumaan uusien kosteusvaurioiden syntymistä uudis- ja korjausrakentamisessa.

Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden parantamiseksi jatketaan onnettomuustutkinnan suositusten toimeenpanoa ja turvallisuutta koskevien rakentamismääräysten uudistamista. Kantavien rakenteiden mitoituspäämääräykset nivelletään eurooppalaisiin suunnittelustandardeihin.

Eurooppalaisten sisämarkkinoiden kehittyminen kasvattaa rakennustuotteiden viranomaisperusteisen markkinavalvonnan tarvetta.

Asuinolot vastaavat ihmisten asumistarpeita ja asuntomarkkinat toimivat

Uusien omistusasuntojen rakentamisen pysähtyttyä Suomessa lähes kokonaan valtio päätti vuoden 2009 alussa useista rakennustoimintaa ja sen työllisyyttä elvyttävistä toimenpiteistä vuosiksi 2009 ja 2010. Valtion tukeman tuotannon osuus oli yli puolet vuoden 2009 asuntotuotannosta ja säilyy poikkeuksellisen korkeana vielä vuonna 2010.

Asuntotuotannon alueellinen ja tyyppijakauma

	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio
Koko asuntotuotanto						
Aiesopimuskunnat	8 300	8 200	6 000	7 000	9 000	10 000
Muut kasvukeskukset	9 700	7 800	6 400	7 500	9 000	9 000
Muu maa	15 500	14 200	11 500	8 500	11 000	12 000
ARA-tuotanto						
Aiesopimuskunnat	900	1 100	1 500	6 800	6 500	3 600
Muut kasvukeskukset	1 500	1 300	1 400	5 100	4 000	2 000
Muu maa	1 200	900	1 000	2 000	1 500	900
Erityisryhmille tarkoitettut asunnot ARA-tuotannossa	2 000	1 900	2 400	4 100	2 800	2 800
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	49	40	32	45	45	45

Euroopan keskuspankin korkoelvytyksen johdosta ennätyksellisen alhaiseksi painunut uusien asuntoluottojen korkotasoa on lisännyt omistusasumisen kysyntää ja asuntojen hinnat ovat nousseet selvästi vuoden 2009 aikana. Kasvanut asuntokysyntä on sulattanut rakennusliikkeiden myymättömien asuntojen varaston ja uusien omistusasuntojen tuotannon odotetaan kasvavan merkittävästi vuoden 2010 aikana. Tämä onkin välttämätöntä, jotta kysyntä-tarjonta -suhdetta pystytään tasapainottamaan ja kohonnutta asuntohintakuplan riskiä lievittämään.

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio
Asunnottomien määrä					
— yhden hengen taloudet yhteensä	7 300	8 000	8 100	8 200	8 300
— perheet yhteensä	300	300	300	300	300
— pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä		3 200	3 000	2 200	1 500

Asuntorakentamisen tarve on pitkällä aikavälillä suuri kasvukeskuksissa, erityisesti Helsingin seudulla. Vuokra-asuntotuotanto on kasvanut nykyisessä suhdannetilanteessa ja tarjoaa tiettyjä edellytyksiä vuokramarkkinoiden toiminnan parantumiselle. Kaupungistumisen, väestön ikääntymisen ja maahanmuuton seurauksena vuokra-asuntokysyntä säilyy korkeana pitkälle tulevaisuuteen erityisesti Helsingin seudulla, jossa kärjistyneen omistusasuntojen ylikysynnän ohella myös kohtuuvuokraisista vuokra-asunnoista on ollut jo pitkään ylikysyntää.

Helsingin seudun aiesopimuksen mukaisesti normaalia valtion tukemaa vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoa tuetaan käynnistysavustuksin. Muutoinkin enin osa valtion tukemasta asuntotuotannosta kohdistuu suurimpiin kasvukeskuksiin, joissa vuokra- ja asumisoikeusasunnoilla on jatkuva kysyntää. Määräaikaisen ns. korkotuetun suhdannepoliittisen välimallin sijaan käyttöön otetaan pysyvä yleishyödyllisyssäännösten ulkopuolella oleva vuokra-asuntojen rakentamisen välimalli, jossa on valtion täytetäkaus. Kasvun alueiden kunnallistekniikka-avustuksia suunnataan erityisesti Helsingin seudulle tavoitteena lisätä kuntien välistä yhteistyötä uusien alueiden käyttöön otossa, tiivistää yhteiskuntarakennetta ja lisätä kohtuuhintaista asumista.

Aiesopimuksen toteutuminen aiesopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	9 700	11 100	15 900	15 000
Koko asuntotuotanto (alkava)	13 000	6 000	7 000	9 000	10 000
Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto (alkava)	2 600	1 500 ¹⁾	2 900 ¹⁾	2 900 ¹⁾	2 600 ¹⁾

¹⁾ Ei sisällä välimallin vuokra-asuntoja eikä asumisoikeusasuntoja.

Valtion tukeman tuotannon perusteena on asuntojen pitkäaikainen käyttötarve ja hankkeen taloudellinen kestävyys. Erityisryhmien asuntojen tarvetta lisäävät muistisairaiden vanhusten määrän nopea kasvu ja erityisryhmien vähenevät laitoshoitopaikat. Erityisryhmien asuntojen investointiavustuksilla edistetään ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotantoa. Pitkäaikaisasunnottomien vähentämishojelman toimeenpanolla pyritään puolittamaan pitkäaikaisasunnottomuus vuoteen 2011 mennessä. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan toteuttamalla heille suunnattua asumisen ohjelmaa vuosina 2010—2015. Tavoitteena on vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrä neljännekseen.

Asuntojen korjausrakentamista on elvytetty vuosina 2009 ja 2010 myöntämällä asuntoyhteisöille suhdanneluonteisia korjausavustuksia. Tuen elvyttävät vaikutukset jatkuvat vielä vuonna 2011. Vanhusten ja vammaisten asuntojen korjaustoimintaan myönnettävien avustusten enimmäistulorajoja nostetaan.

Asuinalueiden kilpailukyvyyn parantamiseksi ja segregaaion ehkäisemiseksi toteutetaan ympäristöministeriön koordinoimaa poikkihallinnollista lähiöohjelmaa, johon osallistuvat myös sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuosina 2007—2009 ja arvio vuosista 2010—2011

	2007	2008	2009	2010	2011
	asuntoa	asuntoa	asuntoa	arvio	arvio
	asuntoa	asuntoa	asuntoa	asuntoa	asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	30 500	24 400	23 000	29 000	31 000
— asuntolainojen korkotuki	3 301	3 900	10 000	9 000	6 500
— korkotuettu välimalli	-	-	4 000	3 000	-
— täytetakauksellinen välimalli	-	-	-	-	2 000
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	n. 27 200	n. 20 500	n. 9 000	n. 17 000	n. 22 500
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	11 444	9 038	15 400	14 000	14 000
Asuntojen hankinta					
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	950	900	1 000	2 500	3 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	23	60	100	700	300
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	13 800	10 100	14 800	15 000	15 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion asuntorahaston takauskanta kasvaa

Valtion tukeman asuntotuotannon kasvu lisää valtiontakausten kokonaisuutta. Tuotanto keskittyy kuitenkin kasvukeskuksiin, minkä takia lainoihin kohdistuva valtion takausriski on varsin pieni. Myös aravalainakanta kohdistuu pääosin suuriin kasvukeskuksiin. Valtiokonttorin kunnittaisen luottoriskimallin mukaan lainapääomista 95 prosenttia on pienen tai vähäisen riskin kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät väestöltään väheneville alueille ja johtuvat pääosin tyhjistä asunnoista. Ongelmissa olevissa taloissa lainapääomat ovat suuria, lyhennykset takapainotteisia ja vuokrien korottaminen vaikeaa. Ongelmia lievitetään tarvittaessa kohdekohtaisin tuki- ja huojennustoimin. Näitä ongelmia selvittää vuonna 2010 asetettu työryhmä. Yli 80 prosenttia aravalainojen koroista on inflaatioidonnoisia. Vuoden 2009 heinäkuun inflaatioon perustuva aravakorkotaso painuu vuonna 2010 alimmillaan 0,9 prosenttiin. Toisaalta matala yleinen korkotaso lisää kiinnostusta aravalainojen ennenaikaisiin takaisinmaksuihin rahoituslaitoslainoilla, mitä helpotetaan valtiontakauksin. Väestöltään vähenevillä alueilla valtion laina- ja takausriskejä ehkäistään ennakoivien tukitoimien ja vapauttamalla taloja rajoituksista. Tämä toimintalinja on osoittautunut osin rajustikin muuttuneissa asuntomarkkinaoloissa tulokselliseksi ja kustannustehokkaaksi.

	2007	2008	2009	2010	2011
				arvio	arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.3.)	9 700	9 500	9 200	8 900	8 600
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	3 900	4 200	5 400	7 000	7 800
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	2 000	1 800	1 800	1 900	2 000
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,16	0,15	0,18	0,2	0,2
Valtion takaaminen omistusasuntolainojen maksuviiveet %	0,17	0,31	0,36	0,4	0,4
Omistusasuntolainojen valtiontakauksista maksetut takauskorvaukset (1 000 euroa)	160	50	455	500	500
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	4 500	2 100	3 000	3 000	3 000

Asumisen eräiden tukitoimenpiteiden kehitys vuosina 2008—2011 (milj. euroa)

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 esitys
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	479	1 667	1 670	975
Takausvaltuus täytetakauksellisen välimallin vuokra-asuntojen rakentamislainoille	-	-	-	285
Avustukset				
— suhdanneluonteinen korjausavustusvaltuus, mom. 35.20.56	-	125,0	37,0	-
— suhdanneluonteinen korjausavustusvaltuus, mom. 35.20.60	-	-	125,0	-
— asuntojen korjaus- ja energia-avustukset	70,5	68,5	49,5	90,5
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmän palkkiot ja korkotuki	-	0,9	7,5	10,5
— käynnistysavustus	5,9	68,6	69,0	25,0
— avustukset erityisryhmille	84,5	109,7	110,0	110,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	0,6	2,0	2,6	2,6
— purkuavustukset	0,4	0,6	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	10,0	7,0	10,0	10,0
— aluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	1,9	3,0	3,0	3,0
— aluekohtainen avustus väestöltään väheneville kunnille	-	0,0	0,6	0,6
— lainojen anteeksianto purettavien talojen osalta	0,3	0,3	3,5	3,5
— lainojen anteeksianto luottotappioiden vähentämiseksi	0,3	-	3,0	3,0
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisasiirra	-	-	0,7	0,7
Asuntolainojen korkojen verovähennystuki (arvio)	n. 880	n. 540	n. 450	n. 590

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 574 000 euroa.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä ja rahoittaa asumisen kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa kuntien asuntotoimintaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa, osallistuu lainoihin ja takauksiin liittyvään riskienhallintaan sekä vastaa asumisen ja asunto-markkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa vahvistuvat erityisryhmien asumista sekä korjausrakentamisen ja asuntokannan ylläpidon edistämistä koskevat tehtävät. Erityisesti se ottaa huomioon energiatehokkuuden parantamisen mukaan lukien uusiutuvien energiamuotojen käytön edistäminen, vanhenevan väestön asumistarpeet ja asuinalueiden kehittäminen.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuonna 2011:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus
— painottaa toiminnassaan asuntotuotantotuen tehokasta toimeenpanoa ja tuettavien hankkeiden toteutumista kustannustehokkain kilpailumenettelyin ja erityisesti Helsingin seudun asuntotuotantoa edistäen pyrkien koko maassa siihen, että tuen piiriin hyväksyttävien rakennuskustannusten nousu ei ylitä rakennuskustannusindeksin kehitystä

— kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset heikoimmille ryhmille ja toteuttaa osaltaan kehitysvammaisten asumista koskevaa periaatepäätöstä

— tukee ja edistää pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeiden, lähiöohjelmahankkeiden sekä valtion ja kaupunkien välisten ai-esopimusten toteutumista

— edistää rakennusten energiatehokkuuden parantamista

— korostaa muun muassa ohjaus- ja valvontatoiminnassaan olemassa olevan asuntokannan, kiinteistönpidon ja suunnitelmallisen korjaustoiminnan kehittämistä osana luottoriskien hallintaa

— vakiinnuttaa rooliaan asumisen kehittämishankkeiden toteuttamisessa ja rahoittamisessa painottaen erityisesti tulosten käytännön vaikutuksia.

Eräiden toiminnan suoritteiden kehitys

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen, päätöksiä kpl	279	567	500	380
ARAN myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	816	864	850	700
Kuntien ja ELY-keskusten myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	4 275	5 089	5 100	4 500
Avustukset hissien rakentamiseen ja korjaamiseen, päätöksiä kpl	231	239	240	240
Avustukset terveyshaittojen poistamiseen, päätöksiä kpl	113	122	120	120
Luovutuksensaajan nimeämiset	122	97	100	100
Rajoituksista vapauttamisia, päätöksiä kpl	116	140	120	120
Omistusasuntolainojen takauskorvaukset, päätöksiä kpl	8	40	60	60
Tarkastuskäynnit (kuntien vuokratiloyhtiöt ja yleishyödylliset yhteisöt), kpl	10	5	5	5
Ohjauskäynnit, kuntien asuntotoimi, lkm	15	5	5	5
Korjaus- ja energia-avustusten tarkastuskäynnit kunnissa, kpl	6	5	5	5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	49
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	16
Siirto momentilta 35.01.01 (Palkeet-tietohallinto)	3
Tuottavuustoimet (-3 htv)	-135
Uudelleenkohdentaminen	-100
Yhteensä	-167

2011 talousarvio	4 574 000
2010 III lisätalousarvio	34 000
2010 talousarvio	4 741 000
2009 tilinpäätös	4 857 000

37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen

- 1) aluearkkitehtitoiminnan menoihin
- 2) tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista varten.

Ympäristöministeriö myöntää avustukset tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista varten valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Avustusta voidaan myöntää maakunnan liitoille ja kunnille enintään 70 % kaavan laatimisesta aiheutuvista kuluista.

Selvitysosa: Aluearkkitehtitoimintaa avustamalla edistetään maankäyttö- ja rakennuslain toteuttamista pienissä kunnissa. Aluearkkitehtitoiminnan piirissä on 58 avustusta saavaa kuntaa.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 500 000 euroa tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista varten. Mikäli kaavassa käsitellään tuulivoimarakentamisen ohella muita ohjaustarpeita, voidaan avustusta myöntää vain siihen osaan kaavoituksesta aiheutuvia kuluja, jotka aiheutuvat tuulivoimarakentamisen ohjaamisesta. Avustuksilla edistetään valtioneuvoston hyväksymän ilmasto- ja energiasstrategian tavoitetta lisätä tuulivoiman asennettua kokonaistehoa nykyisestä noin 140 megawattista 2000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteen toteutuminen edellyttää tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen ripeää käynnistymistä sekä laadukasta kaavoit-

tusta, joka perustuu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Tuulivoimarakentaminen ohjataan kaavoituksella ympäristön, teknisen infrastruktuurin ja talouden kannalta optimaalisille paikoille ensisijaisesti useamman voimalan yksiköihin ja sovitetaan yhteen muun muassa maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa.

Momentin nimike on muutettu.

2011 talousarvio	2 000 000
2010 talousarvio	500 000
2009 tilinpäätös	500 000

55. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 90 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain (1184/2005) mukaisiin avustuksiin.

Määrärahasta varataan 30 000 000 euroa uusiutuvaa energiaa hyödyntävien lämmitystapojen käyttöönoton avustuksiin sähkö- ja öljylämmitteisissä asuintaloissa.

Ennen vuotta 2006 korjaus- ja energia-avustuksista annetun lain (1021/2002) nojalla myönnetty avustukset maksetaan valtion asuntorahaston varoista.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain (1184/2005) muuttamisesta. Energia-avustusten myöntämisperusteita muutetaan eräiltä osin. Uusiutuvan energian avustuksiin varattu 30 milj. euroa on tarkoitus käyttää edistämään pääasiallisesti maalämpö- ja ilma-vesilämpöpumppuihin ja muihin uusiutuvaa energiaa kuten pellettejä tehokkaasti hyödyntäviin lämmitystapoihin siirtymistä saneerauskohteissa. Määrärahasta on lisäksi tarkoitus käyttää 46,5 milj. euroa korjaus- ja terveyshaitta-avustuksiin pitäen edelleen painopisteenä vanhusten ja vammaisten asuntojen korjaamista kotona asumisen mahdollistamiseksi sekä hissien rakentamista. Muihin energia-avustuksiin on tarkoitus käyttää 14 milj. euroa, josta 12 milj. euroa energiatehok-

kuutta parantaviin muihin kerros- ja rivitalojen investointeihin ja energiakatselmuksiin sekä 2 milj. euroa pientalojen energiakorjausten tulossidonnaiseen avustamiseen.

Energiatehokkuuden parantaminen otetaan merkittävällä painoarvolla huomioon myönnettäessä korjaus- ja terveyshaitta-avustuksia.

2011 talousarvio	90 500 000
2010 talousarvio	49 500 000
2009 tilinpäätös	68 500 000

56. *Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokrataloyhtiöiden korjauksiin* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 46 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suhdanneluonteisista avustuksista eräiden asuinrakennusten korjauksiin annetun lain (178/2009) mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 2009 myönnettyistä avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 20 000 000 euroa vuonna 2011. Vuonna 2010 myönnettyistä avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 26 000 000 euroa vuonna 2011 ja 11 000 000 euroa vuonna 2012.

2011 talousarvio	46 000 000
2010 I lisätalousarvio	-14 000 000
2010 talousarvio	99 000 000
2009 tilinpäätös	18 758 076

60. *Siirto valtion asuntorahastoon*

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2011 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia lainoja, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993) mukaisia omakotikorkotukilainoja ja asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain (205/1996) mukaisia perusparannuslainoja yhteensä enintään 975 000 000 euroa.

Vuonna 2011 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 285 000 000 euroa.

Vuonna 2011 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 200 000 000 euroa vuoden 2011 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain sekä omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa sekä omistusasuntolainojen

valtiontakauksista annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut. Asuntorahaston varoista maksetaan myös asuntosäästöpalkkion suorittamisesta ennen vuotta 1993 tehdyissä asuntosäästösopimuksissa annetun lain (702/2001) mukaiset asuntosäästöpalkkiot.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itseltään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2011 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 100 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerausesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai aravavuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla saa vuonna 2011 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia enintään 3 500 000 euroa. Lisäksi saa, jos se on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, valtion vastuulle aravarajoituslain 16 a §:n nojalla jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 3 000 000 euroa vuonna 2011.

Avustukset

Vuonna 2011 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 110 000 000 euroa.

Vuonna 2011 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 25 000 000 euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen aiesopimukseen sitoutuneissa ja sitä toteuttavissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisia vuokra- tai asumisoikeusasuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden, mikä vähennetään korkotukilainan määrästä.

Vuonna 2011 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämisavustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 100 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnosapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2011 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2011 saa Valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaista hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 10 000 000 euroa siten kuin uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2010—2012 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (965/2009) tarkemmin säädetään. Lisäksi saa tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä mainittuun tarkoitukseen vuonna 2012 myönnettävistä avustuksista siten, että vuodesta 2010 lukien avustusten ja ehdollisten ennakkopäätösten yhteismäärä on enintään 30 000 000 euroa.

Vuonna 2011 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää pääkaupunkiseudun ja sen lähialueen, Tampereen

seudun, Turun seudun, Jyväskylän seudun, Kuopion seudun ja Oulun seudun kunnille määräaikaista avustuksia lähiöiden kehittämiseen yhteensä enintään 3 000 000 euroa. Avustusta voidaan myöntää myös muulle kuin edellä mainittujen seutujen kunnalle, jos avustuksen myöntäminen kunnassa olevan lähiön kehittämiseksi on erityisen perusteltua. Avustettavan hankkeen kustannukset hyväksyy ja avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus. Myöntämisen edellytyksenä on, että asuntoalueen kehittämistä laaditaan ympäristöministeriön hyväksymä kokonaisvaltainen suunnitelma. Avustusta voidaan myöntää asuinympäristön viihtyisyyden ja laadun kehittämiseen sekä turvallisuuden parantamiseen. Lisäksi avustusta voidaan myöntää edellä tarkoitettujen hankkeiden suunnitteluun ja organisointiin, asukkaiden yhteistilojen toteuttamiseen, alueiden ryhmäkorjaussuunnitelmien toimintamallien laatimiseen sekä pitkäaikasunnottomuuden vähentämisohjelman mukaiseen asumisneuvojatoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 20 prosenttia kustannuksista. Lähiöitä koskevissa tutkimus- ja selvityshankkeissa avustuksen määrä voi olla 100 prosenttia. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin. Ympäristöministeriö ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saavat vuonna 2011 käyttää lähiöohjelman arviointiin ja viestintään valtion asuntorahaston varoista yhteensä enintään 150 000 euroa, mikä vähennetään lähiöavustusten myöntämisvaltuudesta.

Vuonna 2011 saa valtion asuntorahastosta myöntää valtionavustuslain nojalla yhteensä enintään 600 000 euroa määräaikaista hankekohtaisia avustuksia aravavuokra-asuntojen vähentyneestä kysynnästä kärsivien kerrostaloltaisten alueiden kehittämiseksi. Alueiden tulee sijaita valtioneuvoston nimeämällä äkillisillä rakennemuutosalueilla tai kunnissa, joissa on runsaasti ylitarjontaa aravavuokra-asunnoista. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus nimeää hankealueet ja myöntää avustukset. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että alueen kehittämistä laaditaan kokonais-

suunnitelma, joka kytkeytyy kunnan asuntolojen kehittämiseen. Avustusta voidaan myöntää kunnille kehittämis- ja suunnittelukustannuksiin sekä niihin liittyviin hankekustannuksiin. Avustuksen määrä on enintään 35 prosenttia kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan ne suhdanneluonteisista avustuksista eräiden asuinrakennusten korjauksiin annetun lain (178/2009) mukaiset avustukset, jotka on myönnetty rahaston varoista.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2011 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Varainhankintavaltuudet

Asuntorahastolla saa kerrallaan olla lainaa yhteensä enintään 2 800 000 000 euroa.

Selvitysosa: Uustuotantoa vauhditetaan ns. välimallin mukaisilla vuokra-asuntojen takauslainoilla. Määräaikainen vuosina 2009—2010 voimassa ollut elvytyspakettiin liittynyt korkotuettu välimalli loppuu, eikä suhdanneluonteisia korjausavustuksia enää myönnetä. Omistusasuntojen korkotukilainoja myönnetään edelleen sellaisten omakotitalojen rakentamiseen, joiden energiankulutus on matala.

Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen käynnistysavustusten myöntämistä jatketaan valtion ja Helsingin seudun kuntien välisen aiesopimuksen mukaisesti aiesopimukseen sitoutuneissa kunnissa 10 000 euron suuruisena vuonna 2011, lamavaiheen elvytystoimiin vuosina 2009—2010 liittyneiden erityispanostusten puolestaan päättyessä.

Kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikkaavustuksilla, joihin varataan vuosittain 10 miljoonaa euroa vuosina 2010—2012. Avustukset on sidottu kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämi-

seen. Avustus kohdistuu kasvukeskuksiin painopisteenä Helsingin seutu.

Asuinalueiden kilpailukyvyyn parantamiseksi ja segregaaation ehkäisemiseksi toteutetaan ympäristöministeriön koordinoimaa lähiöiden sosiaalista eheyttä tukevaa poikkihallinnollista lähiöohjelmaa. Lähiöavustuksiin osoitetaan vuosittain 3 milj. euroa vuosina 2009—2011. Avustuksen tarkoituksena on lähiöiden asuinympäristön kehittäminen, niiden täydennysrakentamisen edistäminen ja sosiaalisen eheyden tukeminen. Ympäristöministeriön toimialalla voidaan myöntää avustuksia pääkaupunkiseudun seudun lisäksi Tampereen, Turun, Jyväskylän, Kuopion ja Oulun seuduille. Perustelusta syystä avustusta voidaan myöntää myös muulla seudulla olevan lähiön kehittämiseen.

Hallitusohjelman mukaan Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintaedellytyksiä parannetaan osoittamalla sille asuntorahastosta resursseja asumisen kehittämishankkeisiin. Kehittämistoiminta suunnataan keskuksen toiminnan kannalta keskeisimmille alueille, kuten erityisryhmien asumiseen, ARA-tuotantoon ja asuinalueisiin liittyvään kehittämiseen sekä energiatehokkaaseen asuntojen korjaamiseen.

Vuonna 2011 valtion asuntorahaston velka vähenee. Vuoden 2009 lopussa velkaa oli 1 785 milj. euroa. Asuntorahaston velka rahoitetaan pääosin lyhytaikaisin velkasitoumuslainoin, joiden määräajoin tapahtuva erääntyminen ja uusiminen edellyttävät todellista velkaa suurempaa varainhankintavaltuutta.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2011 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2011	milj. €
Arvioitu saldo 1.1.2011	80
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	625
— Tulot takausmaksuista	10

Menot

— Korkotuki- ja avustusmenot	275
— Rahaston velkojen menot	
— korot	65
— kuoletukset	130
— Siirto talousarvioon	166
Arvioitu saldo 31.12.2011	79

2011 talousarvio	—
2010 I lisätalousarvio	—
2010 talousarvio	—
2009 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin

2) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille

3) avustuksiin yksityisille omistajille, rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja pa-

rantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin ja tietopalveluun

4) merkittäviin maisema-alueisiin ja kansallisiin kaupunkipuistoihin kuuluvan rakennetun ympäristön hoidon ja kunnostuksen avustuksiin.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää avustusta myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen hankkimiseksi, jos hankinnasta aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntayhtymän taloudelliseen asemaan nähdessä kohtuuttomiksi.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustalvaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuihin kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2011 talousarvio	2 350 000
2010 talousarvio	2 350 000
2009 tilinpäätös	2 350 000

Pääluokka 36 VALTIONVELAN KOROT

Selvitysosa: Valtion velanhoidossa tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi kuitenkin niin, että siitä aiheutuvat riskit kuten luottoriski, korkoriski, valuuttakurssirisiki ja jälleenrahoitusriski pidetään hyväksyttävällä tasolla.

Lainanotto toteutetaan pääasiassa pitkäaikaisia euromääräisiä kiinteäkorkoisia sarjaobligatioita hyväksi käyttäen. Tämä turvaa vallitsevissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa rahoituksen saataavuuden ja valtion maksuvalmiuden mahdollisimman edullisin kustannuksin.

Markkinoilla tyypillisesti vallitsevasta korkorakenteesta seuraa, että pitkäaikainen kiinteäkorkoinen varainhankinta on lyhytaikaisiin korkoihin sidottua velanottoa kalliimpaa. Korkoriskin hallinnan tarkoituksena on muuttaa velan korkokustannusten herkkyyttä yleisen korkotason muutoksille siten, että korkokustannukset olisivat pitkällä aikavälillä mahdollisimman matalat mutta kuitenkin niin, että korkotason mahdollinen odottamaton nousu ei lisää korkomenoja kestämatomällä tavalla. Euroalueen yleisen korkotason nousu yhdellä prosenttiyksiköllä lisäisi velan korkokustannuksia noin 225 milj. euroa vuonna 2011.

Valtiovarainministeriö on määritellyt budjettivelan tavoitteellisen korkoriskiaseman ns. vertailusalkun avulla. Vertailusalkku määrittää tilastolliseen analyysiin perustuvan velan optimaalisen korkorakenteen, joka valitulla riskitasolla minimoi kustannukset pitkällä aikavälillä. Budjettivelan korkoriskiasemaa suhteessa valittuun vertailusalkkuun säädellään valtiovarainministeriön asettamien riskirajojen puitteissa pääsääntöisesti johdannaissopimuksilla.

Velanhoidon toimenpiteet toteutetaan pääosin markkinaolosuhteiden mukaisesti ja siten toteutuma saattaa poiketa käytetyistä laskentaolettamuksista markkinaolosuhteiden niin edellyttäessä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2009—2011

	v. 2009 tilinpäätös 1000 €	v. 2010 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2011 esitys 1000 €	Muutos 2010—2011	
				1000 €	%
01. Valtionvelan korko	1 844 277	2 039 000	1 894 000	- 145 000	- 7
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 844 277	2 039 000	1 894 000	- 145 000	- 7
09. Muut menot valtionvelasta	27 438	37 000	39 000	2 000	5
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	27 438	37 000	39 000	2 000	5
Yhteensä	1 871 715	2 076 000	1 933 000	- 143 000	- 7

01. Valtionvelan korko

90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 894 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan korkojen, vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä velkasalkun riskiaseman säätelymaksuksi tehtyjen johdannaissopimusten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euromääräinen velka oli 31.12.2009 62 753 milj. euroa ja sen keskimääräinen nimelliskorko 2,4 %. Korkomenojen arvioinnissa laskentaoletuksena vuonna 2011 otettaville lainoille on käytetty 2,0 % lyhyttä korkoa alle kolmen vuoden korkojaksoille ja 3,0 % pitkää korkoa yli kolmen vuoden korkojaksoille.

Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat valtionlainoista saatavat korkotulot sekä valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Tuotto-obligaatiolainat	3
Sarjaobligaatiolainat	1 705
Muut obligaatiolainat	36
Muut joukkovelkakirjalainat	11
Velkasitoumuslainat	110
Velkakirjalainat ja muut lainat	29
Yhteensä	1 894
2011 talousarvio	1 894 000 000
2010 III lisätalousarvio	-100 000 000
2010 talousarvio	2 039 000 000
2009 tilinpäätös	1 844 277 244

09. Muut menot valtionvelasta

20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion lainanoton ja velanhallinnan valmiste- luksesta, lainojen ottamisesta ja liikkeeseen- laskusta, lainojen takaisinmaksusta ja johdannaissopimuksista aiheutuvien menojen, asian- tuntija- ym. palkkioiden sekä muiden lainanoton ja velanhallinnan toteuttamiseen liittyvien menojen maksamiseen

2) selvitys- ja maksujärjestelmien käyttökus- tannuksiin sekä lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien menojen mak- samiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitukses- sa on otettu huomioon olemassa olevasta vel- kakannasta sekä vuosien 2010—2011 lainan- otosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä ai- heutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Liikkeeseenlasku- ja myynti- kustannukset	21 800 000
Lunastus- ja asiamiespalkkiot	2 000 000
Saatujen käteisvakuuksien menot	14 000 000
Muut menot	1 200 000
Yhteensä	39 000 000
2011 talousarvio	39 000 000
2010 talousarvio	37 000 000
2009 tilinpäätös	27 438 154

Liite hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2011¹

Taloudellinen katsaus

¹ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT

- Ei mitään ilmoitettavana
- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- .
- .
- .
- * Loogisesti mahdoton esitettäväksi
- * Ennakkotieto
- ** Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

Sisältö

Yhteenveto	11
1 Talousnäkymät	23
1.1 Kansainvälinen talous.....	23
1.2 Ulkomaankauppa.....	25
1.2.1 Vienti.....	25
1.2.2 Tuonti.....	26
1.2.3 Vaihtotase.....	27
1.3 Kotimainen kysyntä.....	28
1.3.1 Yksityinen kulutus.....	28
1.3.2 Julkinen kulutus.....	30
1.3.3 Yksityiset investoinnit.....	31
1.3.4 Julkiset investoinnit.....	33
1.3.5 Varastoinvestoinnit.....	34
1.4 Kotimainen tuotanto.....	35
1.4.1 Kokonaistuotanto.....	35
1.4.2 Jalostus.....	36
1.4.3 Palvelut.....	39
1.4.4 Työn tuottavuus.....	40
1.5 Työvoima.....	41
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat.....	44
Kehikko: Asuntojen hintakehitykseen liittyvistä riskeistä.....	48
2 Julkinen talous ja talouspolitiikka	51
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä.....	51
2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista.....	55
Kehikko: Elvytystoimista vetäydytään asteittain.....	56

2.2	Valtionhallinto	57
2.2.1	Budjetti ja vaalikauden menokehys	61
	Kehikko: Valtiontalouden alijäämän muutos vuodesta 2010 vuoteen 2011	64
2.2.2	Tuloarvioiden riskeistä	65
2.2.3	Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito	69
2.3	Paikallishallinto	71
2.4	Sosiaaliturvarahastot	75
2.4.1	Työeläkelaitokset	75
2.4.2	Muut sosiaaliturvarahastot	76
	Kehikko: Työeläkejärjestelmän vakavaraisuus talouskriisissä	78
	Taloudellisia tapahtumia	79
	Liitetaulut	84

Yhteenveto

Talouden kehitys vuosina 2010-2012

Vuoden 2009 taantumasta on nykyisen, vielä alustavan tilastotiedon valossa tulossa yksi Suomen taloushistorian syvimmistä. Tilastokeskuksen ennakkotiedon valossa BKT:n vuosimuutos vuodelle 2009 olisi -8 %, mikä vastaa noin 13,3 mrd. euron pudotusta vuodesta 2008. Tavaroiden ja palvelusten vienti tippui viidenneksen, ja yksityiset investoinnit alenivat yli 17 prosenttia. Yksityinen kulutus laski myös varsin voimakkaasti supistuen miltei kaksi prosenttia vuodesta 2008.

Yhdysvalloista finanssikriisinä alkanut ja siitä kansainväliseen talouteen levinnyt taantuma oli luonteeltaan kysyntään vaikuttava väliaikainen shokki.

Suomen kaltaisilla pienillä avoimilla talouksilla ei ole juurikaan mahdollisuuksia suojautua globaaleja shokkeja vastaan. Viime vuoden taantuma käy tästä hyvänä esimerkkinä, sillä taloutemme oli hyvässä kunnossa ennen kriisiä. Mitkään kotimaiset talouspoliittiset toimenpiteet eivät olleet merkittävässä roolissa taantumän välittymisessä Suomeen.

Maailmantalous on kääntynyt nousuun etupäässä kehittyvien talouksien vetämänä. Aivan viimeaikaisten tilastojen valossa kovin kasvuvaihe näyttäisi näilläkin alueilla olevan takana, mutta loppuvuodesta kasvu tulee silti olemaan viime vuoteen verrattuna vahvaa. Suomelle tärkeä euroalue tulee hyötymään maailmantalouden ja varsinkin maailmankaupan vahvasta vedosta loppuvuoden ja ensi vuoden alun aikana.

Kestävälle kasvu-uralle palautuminen edellyttää luottamuksen vahvistamista edelleen ja markkinavetoisen kasvun käynnistymistä. Ennuste lähtee siitä, että yksityinen markkinavetoinen kasvu on käynnistymässä maailmalla, mutta kriisiä edeltäviin koviin kasvulukuihin ei tulla pääsemään johtuen useistakin tekijöistä. Näitä ovat esim. edelleen jatkuva epävarmuus rahoitusmarkkinoilla, julkisten talouksien huonot rahoitustilanteet, teollistuneiden maiden alhainen tuottavuuskehitys ja korkea työttömyys.

Pääasiallinen ennusteriski tulee jälleen kerran rahoitusmarkkinoiden puolelta. Vaikka tilanne keväästä on rauhoittunut ja Euroopan komission suorittamat pankkien stressitestit ovat omalta osaltaan vähentäneet epävarmuutta markkinoilla, riskilisät ovat edelleen korkealla tasolla. Rahoitusmarkkinat reagoivat myös nykyisessä tilanteessa herkästi huonoihin uutisiin. Lähivuosien

talouskehitystä arvioitaessa elvytyksen ja sen loppumisen roolia on myös arvioitava. Julkisten talouksien huonon tilanteen johdosta elvytystä ei pystytä jatkamaan nykyisellä voimakkuudella, vaikka talouskehitys kääntyisikin uudelleen huonompaan suuntaan. Lisäksi elvytyksen teho jäisi kyseenalaiseksi.

Ennusteen taustalla on normaaliin tapaan joukko oletuksia. Euron ulkoisen arvon oletetaan pysyvän vakiona koko ennusteperiodin ajan. Maailmankaupan virkoamisen johdosta öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen oletetaan maltillisesti nousevan vuoteen 2012 saakka. Rahapolitiikan puolella, ainakin euroalueella, poikkeuksellisia järjestelyjä likviditeetin turvaamiseksi on alettu asteittain purkaa. Tämän lisäksi myös perinteisemmän rahapolitiikan odotetaan maltillisesti kiristyvän ja johtavan markkinakorkojen nousuun. Kolmenkuukauden euribor-korko tulisi olemaan runsaan kolmen prosentin tasolla vuoden 2012 lopussa.

Suomen kansantalouden kasvuksi kuluvana vuotena arvioidaan noin 2 % ja v. 2011 kasvu kiihtyy vajaan kolmeen prosenttiin. Ensi vuosi tulisi olemaan ennusteperiodin kovin kasvuvuosi, sillä vuonna 2012 kasvu hidastuisi 2,6 prosenttiin. Tämän vuoden kasvun taustalla on ensisijaisesti kokonaiskysynnän nousu. Ensi vuonna kasvun lähteenä toimii etupäässä viennin voimakas nousu ja yksityisten investointien elpyminen.

Maailmantalous elpynyt nopeasti mutta jatko epäyhtenäisempää

Maailmantalouden elpyminen jatkuu ripeänä. Maailman ostovoimakorjatun bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan tänä ja ensi vuonna yli 4 %. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa kuten Kiinassa, jonka talouden ennustetaan kasvavan yli 9,5 % tänä vuonna ja noin 9 % ensi vuonna. Nopean kasvun taustalla ovat osaltaan voimakkaat tuki- ja elvytystoimet, joilla hallitukset ovat paikanneet lamassa supistunutta yksityistä kysyntää, mutta erityisesti kehittyvissä talouksissa myös yksityinen kysyntä on vahvaa.

Maailmankaupan kasvu jatkuu nopeana, erityisesti Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Toisaalta maailmalla kapasiteettien käyttöasteet alkavat jo saavuttaa lamaa edeltänyttä tasoaan mikä osaltaan tulee hidastamaan kaupan kasvua. Maailmankaupan ennustetaan kasvavan tänä vuonna 18 % ja ensi vuonna 10 %. Kehittyvien maiden tuonti on jo ylittänyt lamaa edeltävän tason. Suomi on menettänyt markkinaosuuttaan vientimarkkinoilla jo ennen finanssikriisiä mutta myös sen viimeaikaisessa ripeässä toipumisessa.

Kansainvälisen talouden ennusteeseen sisältyy epävarmuuksia molempiin suuntiin. Maailmantalouden negatiiviset riskit liittyvät talouskasvun haurautteen, julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon sekä työttömyyslukujen hitaaseen korjautumiseen. Vielä ei ole selvää millaiselle tasolle riskilisät asettuvat finanssikriisin jälkeen. Alhaisiksi asettuessaan ne saattavat kiihdyttää investointeja ja hyödyttää vientiämme. Vastaavasti korkeat riskilisät vähentävät kaupan ja investointien rahoitusta. Julkisten talouksien laajat

ja yhtäaikaiset vakautustoimet saattavat lyhyellä aikavälillä supistaa kysyntää ja pahentaa työttömyyttä, mutta voivat toisaalta keskipitkällä aikavälillä kohentaa kuluttajien ja yritysten luottamusta ja luoda edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvulle. Erityisesti Euroopassa riskinä ovat valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden heikkous, jotka saattavat vahvistaa toisiaan.

Ulkomaankaupan sykli hieman jäljessä markkina-alueitamme

Suomessa tavaraviennin alamäki on ollut muita maita tuntuvasti jyrkempää, eli Suomi on menettänyt vientiosuuttaan maailmanmarkkinoilla. Tämä kehitys on 2000-luvulla muodostunut vallitsevaksi trendiksi Suomen syrjäisen sijainnin, heikkenevän kilpailukyvyn sekä Aasian maiden nousevan aseman seurauksena. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä viennin alamäki jatkui yhä jyrkkänä, mihin osaltaan vaikuttivat poikkeukselliset tekijät, mm. maaliskuinen ahtaajien lakko.

Euroopan taloustilanteen kohenemisen seurauksena vienti EU-alueelle ja erityisesti keskeisiin vientimaihimme Ruotsiin ja Saksaan on lähtenyt vahvaan nousuun vuoden toisen neljänneksen aikana. Vientihinnat alkoivat kohota jo viime vuoden lopulla. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla tavaraviennin arvo kasvoi 7 %. Euron arvon viimekeväinen heikkeneminen nosti myös suomalaisen viennin hintakilpailukykyä, mutta etu näyttää kesän myötä osin menetetyt. Kuluvana vuonna viennin ennustetaan lisääntyvän 6 % ja vientihintojen nousevan 5½ %.

Maailemankaupan vilkastuminen näkyy Suomen investointi- ja välituotepainotteisen vientirakenteen vuoksi Suomessa monia muita maita hitaammin ja viennin nopein kasvuvaihe ajoittuukin ensi vuodelle. Vuonna 2011 viennin kasvu nopeutuu 8 prosenttiin, vaikka metsäteollisuudessa suhdannenusu ensi vuoden aikana on jo ohitettu.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä tuonti supistui edellisvuodesta 7½ %, mutta se vilkastui jo toisella neljänneksellä. Alkuvuoden aikana tavaratuonnin arvo lisääntyi vuodentakaisesta 10 %, mutta arvon noususta suuri osa selittyi tuontihintojen vahvalla nousulla. Tuonti jatkuu loppuvuonnaakin viimevuotista vilkkaampana, silti ensimmäisen neljänneksen kuoppa painaa koko vuoden tuonnin kasvun neljään prosenttiin. Ensi vuonna tuonti kasvaa keskimäärin 7½ %. Tuontihinnat nousevat tänä vuonna 8 %, mutta ensi vuonna nousu vaimenee 4½ prosenttiin.

Ensi vuonna viennin kasvun kiihtyminen nostaa - johtuen viennin suuresta tuontiosuudesta - tuonnin kasvun 7½ prosenttiin. Sen sijaan tuontihintojen nopein nousu koetaan jo tänä vuonna. Vuonna 2012 tuonnin kasvun nopein vaihe on sivuutettu ja tuonnin kasvu painuu 4½ prosenttiin.

Suomen vaihtotaseen ylijäämä pieneni viime vuonna 2,1 mrd. euroon ja oli siis vain kolmannes edellisvuotisesta. Vaihtotaseen bruttokansantuoteosuus jäi 1,3 prosenttiin. Tänä vuonna kauppataseen ylijäämä kohenee 2,7 mrd. euroon,

vaikka vaihtosuhteet alkavat jälleen heikentyä. Vaihtotaseen ylijäämä nousee 2,5 mrd euroon. Vuoteen 2012 asti viennin määrä kasvaa tuonnin määrää enemmän, mutta vaihtosuhteen heikkeneminen painaa kauppataaseen ylijäämän, ja sitä myötäilevän vaihtotaseen ylijäämän, ensi vuodesta lähtien jälleen laskevalle uralle.

Yksityinen kysyntä vahvistaa kotimaista talouskasvua

Työttömyyden kääntymisen kasvuun, epävarmuuden lisääntyminen ja tulojen kasvun hidastuminen johtivat yksityisen kulutuksen supistumiseen viime vuonna. Jyrkkää kulutuskäyttäytymisen muutosta kuvaa se, että kotitalouksien tulojen ja menojen erotus, rahoitusjäämä kääntyi viime vuonna positiiviseksi ensimmäisen kerran 14 vuoteen.

Yksityinen kulutus näytti päässeensä kasvuun jo varhain viime vuoden puolella ja viittasi siten nykytilanteeseen poikkeavan aiemmista kulutusvetoisuudellaan. Talvella 2010 yksityinen kulutus kääntyi kuitenkin uudestaan laskuun, kun kotitaloudet vähensivät kesto- ja palvelukulutustaan. Keväästä saakka kotitalouksien luottamus on jälleen kohentunut ja on pitkän aikavälin keskiarvonsa yläpuolella. Kulutuksen kasvu vauhdittuu työmarkkinoiden vähitellen kohen- tuessa, ja koko vuonna kulutus lisääntyy jo pari prosenttia viime vuodesta. Erityisesti autojen hankinnat näyttävät vilkastuvan, mutta myös muiden kes- tokulutustavaroiden kauppa vauhdittuu kun asuntokaupat lisääntyvät.

Kotitalouksien tulokehitys paranee työmarkkinoiden toipuessa, ansioiden nousun nopeutuessa sekä omaisuus- ja yrittäjätulojen elpymässä. Kuluttajahin- tojen nousupaine on vähäinen eikä valtion tuloverotus kiristyne tänä eikä ensi vuonna, joten reaalityulojen kasvulle on suotuisat lähtökohdat. Kun lisäksi kulut- tajan luottamus tulevaisuuteen on vahva, jatkunee kulutuksen kasvu myös ensi ja seuraavana vuonna. Vuonna 2012 kulutuksen kasvu kiihtyy edelleen ensi vuodelle arvioituna noin kahdesta prosentista.

Kotitalouksien velkakanta on jo vuosia ylittänyt yhteenlasketut vuositulot. Lisääntyvät asuntoinvestoinnit vaikuttavat samansuuntaisesti, joten kotitalouksien velkaantuneisuus jatkaa kasvuaan. Kun korot alkavat nykyisiltä matalilta tasoiltaan normalisoitua, kasvaa myös kotitalouksien velanhoitorasitus. Kor- kotason nousu heijastuu suomalaisiin kotitalouksiin eurooppalaisia huomattavasti nopeammin, koska Suomessa kotitalouksien velkojen korot on sidottu kansainvälistä käytäntöä lyhyempiin viitekorkoihin.

Investointien lasku näyttäisi jäävän lyhyeksi. Vuoden 2010 investointien- nuste on tosin edelleen laskeva, mutta supistuminen jää aiemmin arvioitua selvästi pienemmäksi. Sektorikohtaisesti ja investointitavaratyypistä eroja on kuitenkin vielä paljon; asuntoinvestointien vahva nousu korvaa muiden tava- ratyypien vähenemisen. Asuntoinvestointeihin vaikuttaa merkittävästi sekä raha- että finanssipoliittinen elvytys, jotka ovat voimassa lähes täydellä painol- laan vielä kuluvana vuonna. Matala korkotaso tukee sekä asuntojen uusinvestointien kasvua.

tointeja että niiden korjaamista, mutta myös suhdanneluoteinen korjausavustus sekä vuokra-asuntoinvestointeja koskevat nk. välimallin kevennetyt ehdot ovat lisänneet kysyntää. Yksityiset investoinnit kääntyvät kasvuun jo tänä vuonna, sen sijaan julkiset investoinnit supistuvat kuntasektorin vähennysten takia.

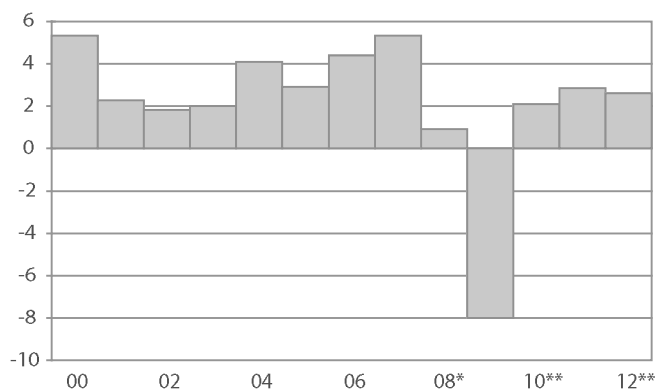
Yritykset sopeuttivat viime vuonna jyrkästi varastojaan vastaamaan supistunutta kysyntää ja heikkoja tulevaisuuden näkymiä. Varastojen muutos ja tilastollinen ero pienensivät kokonaistuotannon muutosta runsaat kaksi prosenttiyksikköä. Alkuvuonna teollisuuden saamien uusien tilausten arvo on kääntynyt nousuun, joten teollisuuden tuotantonäkymät ovat kohentuneet. Kysynnän kasvu saanee teollisuuden varautumaan parempaan kysyntään osin varastoja lisäämällä.

Talous kääntynyt kasvuun keväällä

Kuluvan vuoden alussa kokonaistuotanto supistui edelleen. Tuoreimmat kuukausihavainnot useilta aloilta kuitenkin viittaavat kansantalouden päässeen kasvuun kevään ja kesän aikana. Teollisuudessa uudet tilaukset ovat lisääntyneet ripeästi ja tuotanto-odotukset ovat kohonneet. Asuinrakentamisen uudistuotanto on kääntynyt vahvaan kasvuun ja rakennuslupia on haettu aiempaa enemmän.

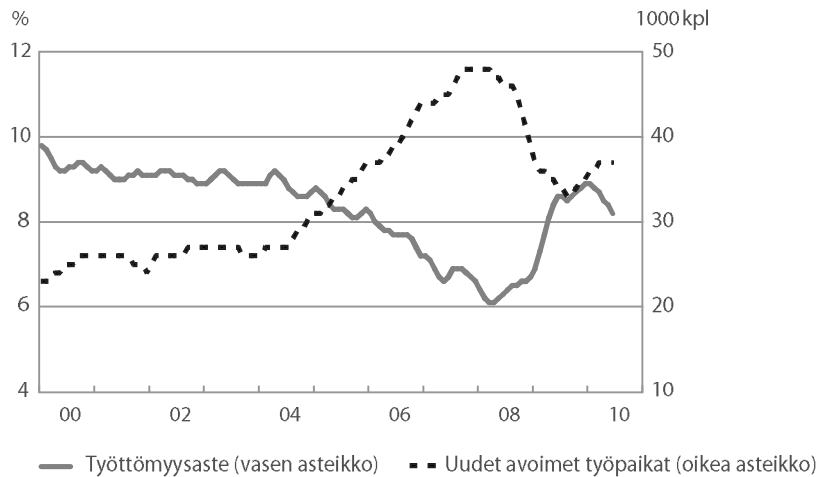
Kansantalouden tuotannon ennustetaan lisääntyvän ripeästi loppuvuoden aikana. Koko vuonna kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan kaksi prosenttia viime vuodesta. Tuotannon kasvu on vahvaa sekä teollisuudessa että kaupan alalla. Kuten aiemmissakin suhdannekäänteissä teollisista toimialoista ensi vaiheessa kasvu on vahvinta metsäteollisuudessa. Ulkomaisen kysynnän vilkastumisen seurauksena valtaosa, noin $\frac{3}{4}$, tämän vuoden kasvusta kertyykin jalostustoiminnasta.

Bruttokansantuote, määrän muutos, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

Työttömyysaste ja uudet avoimet työpaikat, trendi

Lähde: Tilastokeskus

Ensi vuonna tuotannon kasvun ennustetaan yltävän kolmeen prosenttiin ja v. 2012 hidastuvan 2½ prosenttiin. Kokonaistuotanto jää ennustejakson lopulla edelleen runsaan prosentin alemmalle tasolle kuin huippuvuonna 2008. Myöskään teollisuustuotanto ei tule saavuttamaan aiempaa ennätystasoaan vaan on edelleen v. 2012 viisi prosenttia alemmalla tasolla. Käyttöasteiden noususta huolimatta kapasiteettirajoitteiden ei uskota nousevan merkittäviksi. Hintojen korotuspaineita voi teollisuuden ennustejakson alussa silti syntyä tuontihintojen kohoamisen seurauksena.

Työmarkkinat ennakoitua vahvemmat

Nopeasti synkistynyt työllisyystilanne paheni vuoden 2009 aikana. Työvoiman kysyntä heikkeni jo toista vuotta vientialoilla, ja teollisuudesta väheni lyhyessä ajassa noin 40 000 työpaikkaa. Myös kotimarkkinoilla työllisyys alkoi heiketä.

Lama ei kohdistunut samalla tavoin kaikkiin työntekijäryhmiin. Miesten työllisyys heikkeni ensin, koska miehet työskentelevät naisia enemmän avoimella sektorilla ja teollisuudessa. Työn säilyttämis- ja saantivaikeudet lisääntyivät työmarkkinoille heikosti kiinnittyneiden ja sinne pyrkivien kohdalla. Toisaalta yritykset pitivät kiinni ammattitaitoisesta työvoimasta mm. lyhentämällä työaikaa ja lomauttamalla työntekijöitä. Määräaikaisesti lomautettuja ja pääasiassa työlliseksi tilastoitavia työntekijöitä oli v. 2009 keskimäärin 60 000, eli runsas 2 % työvoimasta. Suurelta osin edellä mainituista syistä työllisten tekemät työtunnit vähenivät kaksi kertaa enemmän kuin työllisten määrä: työtunnit vähenivät 6 ja työllisten määrä 3%.

Vuoden 2010 alkupuoliskon tietojen perusteella voidaan odottaa, että työllisyystilanteen heikkeneminen on laantumassa. Keskiarvona työttömiä on kuitenkin enemmän ja työllisiä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin. Poikkeuksellisen paljon työkäisiä on työvoiman ulkopuolella, eli he eivät ole työllisiä eivätkä työttömiä työnhakijoita.

Talouden elpyminen ja sitä tukenut finanssipolitiikka alkavat v. 2011 vaikuttaa myös työmarkkinoilla, ja työllisyystilanne paranee. Sekä teollisuuden että palvelujen työpaikat lisääntyvät. Samanaikaisesti ikärakenteen muutos alkaa rajoittaa työn tarjontaa, kun tästä vuodesta eteenpäin 15 - 64 -vuotiaiden määrä vähenee noin 20 000 henkilöllä vuodessa. Työvoiman ulkopuolella olevat reservit työllistyvät nyt entistä paremmin, mikä näkyy mm. työllisyysasteen kohoamisena. Työllisyysaste kohoaa 69,2 prosenttiin ja työttömyysaste alenee 8,2 prosenttiin. Työttömyyden kääntymisen laskuun vähentää työvoimapolitiikan aktivointitoimien tarvetta. Vuonna 2012 työllisyystilanne paranee edelleen.

Suomessa työn tuottavuuden nousu on 2000-luvulla ollut lähes kaksinkertaista eurooppalaiseen keskiarvoon verrattuna, vaikka tuotannon rakennemuutos on lisännyt heikomman tuottavuuden palvelujen osuutta kokonaistuotannosta. Tuottavuuden taso oli koko taloudessa v. 2009 runsaat kuusi prosenttia euroalueen keskimääräistä heikompi. Työn tuottavuus ei heikkene enää tänä vuonna, kun tuotanto lisääntyy kohenevan kysynnän vauhdittamana. Kasvu näyttäisi kuitenkin lisäävän myös työpanosta tunteina mitattuna jo tänä vuonna, jolloin tuottavuuden nousu jäänee maltilliseksi. Ensi vuonna työn tuottavuus kohenee edelleen hitaasti ja kasvuvauhti jää noin puoleen viimeisen kymmenen vuoden keskiarvosta.

Kotimaiset hintapaineet vähäisiä

Kuluttajahinnat eivät kansallisen hintaindeksin mukaan nousseet viime vuonna lainkaan. Hintaindeksiä pidätteli erityisesti omistusasumisen kustannusten halpeneminen. Myös elintarvikkeiden alv-verokannan muutos on vaikuttanut kuluttajahintoihin lokakuusta 2009 alkaen ja vaikutus jatkuu vielä tänä vuonna. Alkuvuonna kuluttajahinnat ovat olleet vajaan prosentin viimevuotista korkeampia. Indeksiä painavat edelleen alaspäin mm. asuntolainojen korot ja elintarvikkeiden hinnat.

Kuluvana vuonna inflaatio kiihtyy kansallisen hintaindeksin mukaan 1,5 prosenttiin, kun ennusteeseen sisältyvä energian ja muiden raaka-aineiden huomattava kallistuminen maailmanmarkkinoilla alkaa tuottajahintojen jälkeen näkyä myös kuluttajahinnoissa. Loppuvuonna hintaindeksiä korottavat vuokra- ja omistusasumisen kallistuminen. Lisäksi heinäkuussa toteutetut yleisen arvonlisäveron korotuksen ja ravintolaruoan arvonlisäveron alennuksen nettovai- kutus nostaa kuluttajahintoja muutamalla prosenttiyksikön kymmenyksellä.

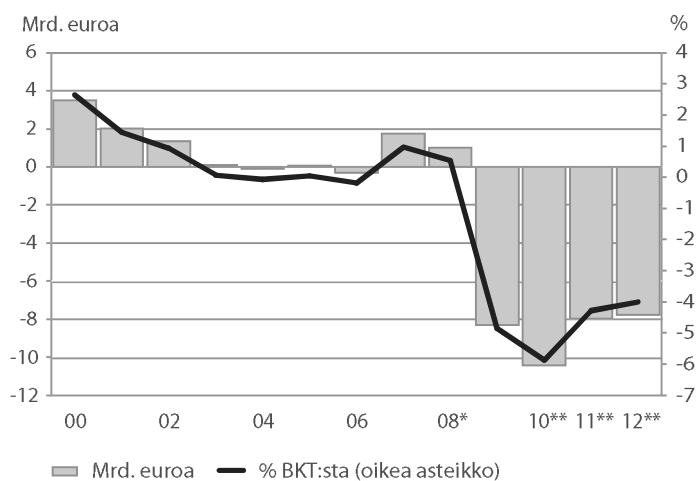
Ensi vuonna hintoihin ei odoteta vielä kohdistuvan merkittävää painetta kysynnän voimistumisesta, mutta tuonti- ja tuotantohinnat jatkavat nousuaan. Vuoden alussa voimaan tuleva energiaveron korotus vaikuttaa kuluttajahintoihin sekä suoraan kotitalouksilta kerättävien verojen korotuksina, että välillisesti kohonneina hintoina, kun yrityksille kohdistettu vero kohottaa kuluttajahintoja. Yrityksille kohdistuva, mutta kotitalouksille välittyvä energiaveron kiristyksen vaikutus arvioidaan jopa lähes yhtä suureksi kuin suoraan kotitalouksille kohdistuva vaikutus. Kaikkiaan kuluttajahintojen ennustetaan nousevan 2,5 %. Vuonna 2012 yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin muutos ennustetaan hieman pienemmäksi, noin kahteen prosenttiin.

Julkisen velan kasvu jatkuu nopeana

Taluskriisin seurauksena Suomen lähtökohtaisesti vahva julkinen talous on heikentynyt voimakkaasti, v. 2009 peräti 12 mrd. euroa eli 7 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Automaattisten vakauttajien on annettu toimia vapaasti, minkä lisäksi myös päätöseräiset elvytystoimet ovat heikentäneet julkisen talouden rahoitusasemaa.

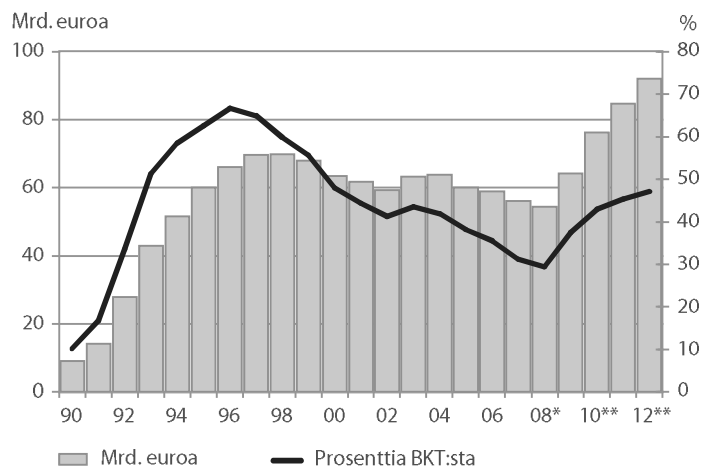
Vaikka talous kääntyy tänä vuonna maltilliseen nousuun, julkisen talouden alijäämä syvenee edelleen, sillä suhdannetilän muutokset näkyvät julkisessa taloudessa viiveellä. Alijäämän arvioidaan olevan hiukan suurempi kuin EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen määrittelemä kolmen prosenttia suhteessa BKT:hen. Finanssipolitiikka on vielä tänä vuonna talouskasvua tukevaa.

Valtion rahoitusjäämä

Lähde:Tilastokeskus, VM

Valtionvelka

Lähde: Valtiokonttori, VM

Vuosien 2010 ja 2011 aikana otetaan ensimmäiset askeleet kohti julkisen talouden tasapainottamista. Sovittujen arvonlisäverojen, energiaverojen sekä makeis- ja virvoitusjuomaverojen korottamisen myötä finanssipolitiikka on muuttumassa elvyttävästä kiristäväan suuntaan.

Taloukasvun viriäminen ja toteutettavat veronkorotukset lisäävät julkisen talouden kokonaistuloja ja kokonaismenojen kasvua rajoittavat mm. verrattain maltilliset palkankorotukset ja menopuolen elvytystoimien asteittainen purkaminen. Julkisen talouden tila kohenee ensi vuonna mutta pysyy tuntuvasti alijäämäisenä, 1,4% suhteessa kokonaistuotantoon.

Valtiontalous muodostaa suhdanneherkimmän osan julkisesta taloudesta. Taloudellisen aktiviteetin heikkeneminen on näkynyt voimakkaimmin yhteisö-, pääomatulo- ja autoverojen tuotoissa, jotka laskivat jyrkästi viime vuonna. Vaikka talouskasvu piristyy, heikentyy valtiontalouden rahoitusasema edelleen kuluvana vuonna. Alijäämä ylittää jo lähes 6 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Ensi vuonna alijäämä pienenee talouskasvun nopeutumisen ja veronkorotusten myötä reiluun 4 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Julkisyhteisöjen ns. EMU-velka on kuluvan vuoden lopussa noin 88 mrd. euroa. Koska julkinen talous pysyy alijäämäisenä, myös julkinen velka kasvaa ja 100 mrd. euroa ylittyy näillä näkymin v. 2012. Vaikka Suomen julkinen velkasuhde on EU-maiden vertailussa edelleen suhteellisen alhainen, velan kasvuvauhti on huolestuttava. Valtionvelka kasvaa näillä näkymin vuodesta 2008 vuoteen 2012 lähes 40 mrd. eurolla yli 90 mrd. euroon eli suhteessa kokonaistuotantoon 18 prosenttiyksiköllä. Valtionvelan korkomenot ovat tänä vuonna vajaa 2,5 mrd. euroa.

Taluskriisin aiheuttamat vauriot kuntatalouteen näyttäisivät jäävän pelättyä pienemmiksi. Kuntien talous pysyy vielä kuluvana vuonna tavanomaista kireämpänä, kun kunnallisveron tuotto ei lisääntynyt heikon työllisyystilanteen myötä. Kokonaisverotulot ovat kuitenkin kääntymässä maltilliseen kasvuun yhteisöveron kasvun ja kiinteistöverojen suurten korotusten myötä. Kuntatalouden tilaa on niin ikään parantanut kuntien menokehitys, joka on ollut palvelujen ostoja lukuun ottamatta maltillista. Valtion toimenpiteet, mm. yhteisövero-osuuden nosto ja kansaneläkemaksun poisto, ovat vahvistaneet kuntataloutta merkittävästi akuutin kriisin aikana.

Lähivuosina verotulojen arvioidaan kasvavan edelleen kun sekä kunnallisvero- että yhteisöverotulot kasvavat. Kuntien menopaineet ovat kuitenkin suuret, ja erityisesti investointien odotetaan pysyvän korkealla tasolla. Vaikka vuoden 2011 kuntien rahoitusasema vahvistuu hieman, se säilyy edelleen alijäämäisenä. Kuntatalouden tasapainon koheneminen ja tarvittavien investointien turvaaminen ilman velan jatkuvaa kasvua edellyttävät sitä, että kulusmenojen kasvu pysyy jatkossa erittäin maltillisena.

Sosiaaliturvarahastot ovat kokonaisuudessaan selvästi ylijäämäisiä. Sosiaaliturvarahastojen rahoitusylijäämän arvioidaan vahvistuvan kuluvana vuonna jonkin verran edellisvuodesta hieman alle 5 mrd. euroon, eli 2,8 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Ylijäämä kertyy yksinomaan työeläkerahastoihin, joilla varaudutaan väestön ikääntymisestä johtuvaan eläkemenojen kasvuun. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lähellä tasapainoa. Viime vuoden syvä taantuma heikensi sosiaaliturvarahastojen tilaa, mutta lähivuosien näkymät ovat hieman valoisammat. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämän ennustetaan olevan 3,0 % BKT:stä v. 2011 ja vahvistuvan edelleen v. 2012.

Keskeiset ennusteluvut

	2009* mrd. euroa	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
		Määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	171	5,3	0,9	-8,0	2,1	2,9	2,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	60	7,0	6,5	-18,1	4,0	7,3	4,3
Kokonaistarjonta	232	5,5	2,6	-12,1	2,6	4,1	3,1
Tavaroiden ja palvelujen vienti	64	8,2	6,3	-20,3	6,1	8,0	5,0
Kulutus	137	2,8	1,9	-1,0	1,5	1,6	2,0
yksityinen	94	3,5	1,7	-1,9	2,0	2,0	2,7
julkinen	43	1,1	2,4	1,2	0,4	0,7	0,7
Investoinnit	33	10,7	-0,4	-14,7	-0,1	5,0	3,0
yksityiset	29	11,1	-0,3	-17,4	0,6	5,9	3,4
julkiset	5	7,7	-0,7	6,1	-3,8	-0,7	0,5
Kokonaiskysyntä	232	5,5	2,6	-12,1	2,6	4,1	3,1
kotimainen kysyntä	168	4,7	0,6	-5,9	0,5	2,4	2,3
		2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
Palvelut, määrän muutos, %		4,5	1,1	-5,2	0,7	2,2	2,1
Koko teollisuus, määrän muutos, %		9,9	-0,3	-17,8	6,8	6,0	4,5
Työn tuottavuus, muutos, %		3,2	-0,5	-3,5	0,5	1,2	0,9
Työlliset, muutos, %		2,0	1,6	-2,9	-0,5	1,3	1,3
Työllisyysaste, %		69,9	70,6	68,3	68,3	69,2	70,3
Työttömyysaste, %		6,9	6,4	8,2	8,6	8,2	7,9
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		2,5	4,1	0,0	1,5	2,5	2,0
Ansioitasoindeksi, muutos, %		3,4	5,5	4,0	2,6	2,8	3,0
Vaihtotase, mrd. euroa		7,6	6,4	2,1	2,5	2,1	1,4
Vaihtotase, % BKT:sta		4,2	3,5	1,3	1,4	1,1	0,7
Lyhyet korot (Euribor 3 kk), %		4,3	4,8	1,2	1,0	2,0	3,0
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		4,3	4,3	3,7	3,3	4,0	4,5
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		47,2	49,3	56,0	56,1	55,2	55,1
Veroaste, % BKT:sta		42,9	43,0	43,0	42,7	43,5	44,1
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		5,2	4,2	-2,7	-3,3	-1,4	-0,8
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		1,0	0,5	-4,9	-5,9	-4,3	-4,0
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta		35,2	34,1	43,9	49,1	50,4	52,0
Valtionvelka, % BKT:sta		31,2	29,5	37,5	43,0	45,4	47,3

1 Talousnäkymät

1.1 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden elpyminen jatkuu ripeänä. Maailman ostovoimakorjatun bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan tänä ja ensi vuonna yli 4 %. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa kuten Kiinassa, jonka talouden ennustetaan kasvavan yli 9,5 % tänä vuonna ja noin 9 % ensi vuonna. Nopean kasvun taustalla ovat osaltaan voimakkaat tuki- ja elvytystoimet, joilla hallitukset ovat paikanneet lamassa supistunutta yksityistä kysyntää, mutta erityisesti kehittyvissä talouksissa myös yksityinen kysyntä on vahvaa.

Maailmankaupan kasvu jatkuu nopeana, erityisesti Aasiassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Toisaalta maailmalla kapasiteettien käyttöasteet alkavat jo saavuttaa lamaa edeltänyttä tasoaan mikä osaltaan tulee hidastamaan kaupan kasvua. Maailmankaupan ennustetaan kasvavan tänä vuonna 18 % ja ensi vuonna 10 %. Kehittyvien maiden tuonti on jo ylittänyt lamaa edeltävän tason. Suomi on menettänyt markkinaosuuttaan maailmankaupassa jo ennen finanssikriisiä mutta myös sen viimeaikaisessa ripeässä toipumisessa.

Myös Yhdysvaltain talous on toipunut varsin nopeasti. Yhdysvalloissa finanssimarkkinoiden syvyys on vaimentanut pankkikriisin vaikutuksia reaalityalouden aktiviteettiin. Kasvuksi tälle vuodelle ennustetaan yli 3 % ja ensi vuodeksi noin 3 %. Yhdysvaltain kasvun odotetaan hidastuvan muun muassa edelleen heikkenevän työttömyyden ja julkisen talouden mittavien sopeuttamistarpeiden vuoksi.

Euroalueen kasvu kuitenkin matelee ja sen arvioidaan kiihtyvän vain hitaasti; kasvuksi ennustetaan tänä vuonna puolitoista prosenttia ja ensi vuonna noin kaksi prosenttia. Myös tuonti euroalueelle jää heikoksi. Tänä ja ensi vuonna kasvua yhtäältä hidastavat julkisten vajeiden vakautustoimet mutta toisaalta kohentaa euron heikkeneminen. Nämä vaikutukset karkeasti ottaen kompensoivat toisensa. Keskipitkällä aikavälillä julkisen talouden vakautustoimet piristävät euroalueen näkymiä, kun syntyy paremmin tilaa yksityisille investoinneille ja kun kotitaloudet rohkaistuvat kuluttamaan.

Venäjän kasvun ennustetaan kiihtyvän 6 prosenttiin tänä vuonna ja hidastuvan hieman keskipitkällä aikavälillä. Venäjän kasvua tukee öljyn korkealla pysyttelevä hintataso ja toistaiseksi alhainen kapasiteetin käyttöaste, joskin

talouden jäykkyydet, valtion ohjailu ja protektionistiset toimet hidastavat kasvua keskipitkällä aikavälillä. Myös Ruotsin talous elpyy nopeasti; tänä vuonna kasvua tulee noin 3,5 % ja ensi vuonna noin 3 %.

Inflaatiopaineiden odotetaan säilyvän maltillisina koko ennusteperiodin. Ennuste perustuu osaltaan öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen vain maltilliseen nousuun. Pidemmällä aikavälillä inflaatoriskiä kehittyneissä maissa korottaa keskuspankkien taseiden laatu.

Ennusteeseen sisältyy epävarmuuksia molempiin suuntiin. Maailmantalouden negatiiviset riskit liittyvät talouskasvun haurauteen, julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon sekä työttömyyslukujen hitaaseen korjautumiseen. Vielä ei ole selvää millaiselle tasolle riskilisät asettuvat finanssikriisin jälkeen. Alhaisiksi asettuessaan ne saattavat kiihdyttää investointeja ja hyödyttää vientiämme. Vastaavasti korkeana pysyessään ne vähentävät kaupan ja investointien rahoitusta. Julkisten talouksien laajat ja yhtäaikaiset vakautustoimet saattavat lyhyellä aikavälillä supistaa kysyntää ja pahentaa työttömyyttä, mutta saattavat keskipitkällä aikavälillä kohentaa kuluttajien ja yritysten luotamusta ja luoda edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvulle.

Erityisesti Euroopassa ongelmana ovat valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden heikkous, jotka saattavat vahvistaa toisiaan. Pankit saattavat yhtäältä joutua kirjaamaan alas hallussaan olevien papereiden arvoja, jolloin valtiot saattavat joutua tukemaan pankkisektoria tilanteessa, jossa julkisen sektorin rahoitus on jo haasteellista. Vielä ei ole selvää, kuinka suuri osa kriisistä seuranneesta työttömyydestä jakautuu suhdanne- ja rakennetyöttömyyteen. Erityisesti EU:ssa ja USA:ssa negatiivisen riskin muodostavat ennustettua korkeampana pysyttelevä rakenteellinen työttömyys, joka hidastaa yksityisen sektorin kulutusta ja heikentää julkisten talouksien asemaa.

Bruttokansantuote

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
	Määrän muutos, prosenttia					
Yhdysvallat	1,9	0,0	-2,6	3,2	3,0	2,5
Japani	2,4	-1,2	-5,2	3,0	2,5	2,0
Euroalue	2,8	0,6	-4,1	1,5	2,0	1,8
Suomi	5,3	0,9	-8,0	2,1	2,9	2,6
Kiina	13,0	9,7	8,7	9,5	9,0	8,5
Venäjä	8,1	5,6	-7,9	6,0	5,0	4,5
Maailma	5,2	3,0	-0,6	4,3	4,4	4,2

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, IMF, VM

1.2 Ulkomaankauppa

1.2.1 Vienti

Viime vuonna Suomen vienti romahti 20½ prosenttia. Palveluviennin supistuminen osoittautui tavaraviennin romahdusta lievemmäksi: tavaravienti väheni 23 % ja palveluvienti 11½ %. Palveluviennin osuus koko viennistä nousi 30 prosenttiin. Koska Suomessa tavaraviennin alamäki oli muita maita tuntuvasti jyrkempää, Suomi menetti vientiosuuttaan vientimarkkinoilla. Tämä kehitys on 2000-luvulla muodostunut vallitsevaksi trendiksi Suomen syrjäisen sijainnin, heikkenevän kilpailukyvyn sekä Aasian maiden nousevan aseman seurauksena.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vienti supistui yhä huomattavasti, mihin osaltaan vaikuttivat poikkeukselliset tekijät, ennen muuta maaliskuinen ahtaajien lakko. Globaalin taloustilanteen myönteinen kehitys on tänä vuonna vilkastuttanut maailmankauppaa aiemmin arvioitua enemmän, mikä parantaa myös Suomen vientikysyntää. Euroopan taloustilanteen kohenemisen seurauksena vienti EU-alueelle ja erityisesti keskeisiin vientimaihimme Ruotsiin ja Saksaan on lähtenyt vahvaan nousuun. Vientihinnat alkoivat kohota jo viime vuoden lopulla. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla tavaraviennin arvo kasvoi 7%. Kemiantuotteet ovat metallien jalostuksen ja metsäteollisuuden ohella olleet kasvun kärjessä. Maailmankaupan vilkastuminen ja Kiinan kasvava kysyntä ovat nostaneet maailmanmarkkinahintoja, mikä on näkynyt erityisesti metallien ja sellun hintojen jyrkkänä kohoamisena. Euron arvon viime keväinen heikkeneminen nosti suomalaisen viennin hintakilpailukykyä, mutta etu näyttää kesän myötä osin menetetyt.

Teollisuusyritysten vientitilaukset olivat heinäkuussa enää runsaan kymmenyksen normaalitasoa pienemmät, mikä merkitsee huomattavaa nousua vuodentakaiseen tilanteeseen nähden. Suhdannekäänteitä ennakoivassa metsäteollisuudessa viennin nopein kasvupiikki koettiin vuoden toisella neljänneksellä, kun taas suurelta osin investointitavaroita tuottavassa koneteollisuudessa kasvu käynnistyy tyypillisesti viiveellä, joten koneiden viennin vilkastuminen ajoittuu syksyyn ja ensi vuoteen. Elektroniikkateollisuudessa kuluvan alkuvuoden vientimenestys on ollut vaisua, mutta maltillista kasvua lienee odotettavissa kuluvan vuoden jälkipuoliskolla ja ensi vuonna. Laivavienti vähenee sekä tänä että ensi vuonna. Kuluvana vuonna vienti lisääntyy 6 % ja vientihinnat nousevat 5½ %.

Maailmankaupan vilkastuminen näkyy Suomen investointi- ja välituotteisiin painottuneen vientirakenteen vuoksi Suomessa monia muita maita hitaammin ja viennin nopein kasvuvaihe ajoittuukin ensi vuodelle. Ripeimmin ensi vuonna lisääntyy koneteollisuuden tuotteiden vienti. Vientihintojen nousu vaimenee, mikäli tuontipanosten, öljyn ja raaka-aineiden, hintakehitys maailmanmarkkinoilla odotusten mukaisesti rauhoittuu.

Ulkomaankauppa

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
	Määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	8,2	6,3	-20,3	6,1	8,0	5,0
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	7,0	6,5	-18,1	4,0	7,3	4,3
	Hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	1,0	-1,0	-7,4	5,6	2,4	1,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	1,2	1,8	-7,9	8,0	4,3	3,3

Vuonna 2012 investointitavaroiden toimitukset pitävät viennin kasvua yllä, mutta kasvu hidastuu, kun suhdannenousu tasoittuu.

1.2.2 Tuonti

Tuonti väheni viime vuonna 18 % tavaratuonnin supistuttua 21 %. Palvelutuonti väheni 9 % ja palvelutuonnin osuus koko tuonnista nousi 31 prosenttiin. Tuontihinnat heikkenivät 8 % vuoden 2008 lopulla toteutuneen öljyn ja raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen romahduksen takia, vaikka nämä hinnat jo koko viime vuoden ajan kohosivat.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä tuonti supistui edellisvuodesta 7½ %, mutta se vilkastui jo toisella neljänneksellä. Alkuvuoden aikana tavaratuonnin arvo lisäytyi vuodentakaisesta 10 %, mutta arvon noususta suuri osa selittyi tuontihintojen vahvalla nousulla. Tuonti jatkuu loppuvuonnakin viimevuotista vilkkaampana, silti ensimmäisen neljänneksen kuoppa painaa koko vuoden tuonnin kasvun neljään prosenttiin. Tuonnin, kuten vienninkin, määrän kasvua hillitsee osaltaan myös se, että jo viime vuonna lähes seisahtunut autojen ja matkapuhelimien tuonti jälleenvientiä varten ei näytä tänä vuonna käynnistyvän uudelleen. Ensi vuonna tuonti kasvaa keskimäärin 7½ %. Tuontihinnat nousevat tänä vuonna 8 %, mutta ensi vuonna nousu vaimenee.

Kotimaisen teollisuustuotannon vilkastuminen nostaa raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden tuontitarvetta tänä ja ensi vuonna tuntuvasti. Investointitavaroiden tuonnin kasvu käynnistyy ensi vuonna, jolloin kysynnän kasvu saa kotimaiset yritykset ryhtymään uusiin investointeihin.

Kulutustavaroiden tuonti on tänä vuonna lähtenyt nopeaan kasvuun. Eri-tyisesti henkilöautojen tuonti on lisääntynyt merkittävästi viime vuoden pohjatasoltaan. Kulutustavaroiden tuonnin kasvu jatkuu myös ensi vuonna kotimaisen kulutuskysynnän kasvun nopeutuessa hieman.

Vuonna 2012 tuonnin kasvun nopein vaihe on sivuutettu ja tuonnin kasvu hidastuu.

1.2.3 Vaihtotase

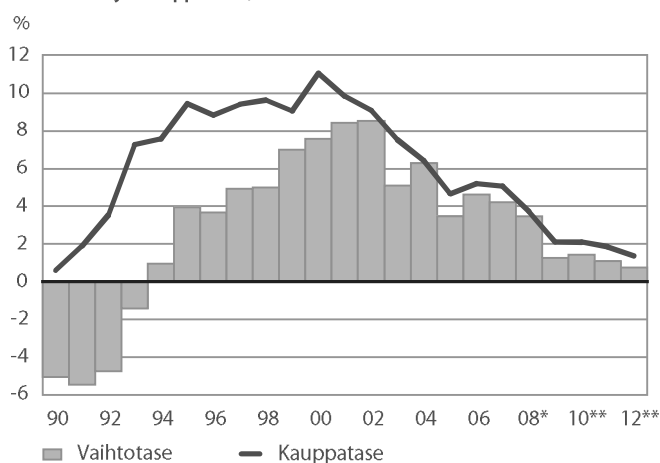
Suomen vaihtotaseen ylijäämä pieneni viime vuonna kolmannekseen edellisvuotisesta, eli 2,1 mrd. euroon, ja vaihtotaseen bruttokansantuoteosuus supistui 1,3 prosenttiin. Kauppataseen ylijäämä lähes puolittui 3,6 mrd. euroon vaihtosuhteen lievästä paranemisesta huolimatta. Sitä vastoin palvelutase koheni. Tuotannontekijäin ja tulonsiirtojen taseen alijäämä puolestaan kaksinkertaistui 2,1 mrd. euroon.

Tänä vuonna kauppataseen ylijäämä paranee lievästi, kun viennin määrä lisääntyy tuonnin määrää nopeammin, vaikka vaihtosuhte alkua jälleen heikentää. Palvelutaseen ylijäämä on jo alkuvuoden ajan kasvanut. Vaihtotaseen ylijäämä nousee tänä vuonna 2,5 mrd. euroon. Myös vuosina 2011-2012 viennin määrä kasvaa tuonnin määrää nopeammin, mutta vaihtosuhteen jatkuva heikkeneminen painaa kauppataseen ja vaihtotaseen ylijäämät jälleen laskevalle uralle – mikä onkin ollut 2000-luvulla vallitseva trendi. Molemmat taseet pysyvät kuitenkin lähivuodet ylijäämäisenä.

Vaihtotase

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
	Miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	9,2	7,4	4,2	4,6	4,2	3,6
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-1,7	-1,0	-2,1	-2,0	-2,1	-2,2
Vaihtotase	7,6	6,4	2,1	2,5	2,1	1,4
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	4,2	3,5	1,3	1,4	1,1	0,7

Vaihto- ja kauppatase, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Lähde: Tilastokeskus, VM

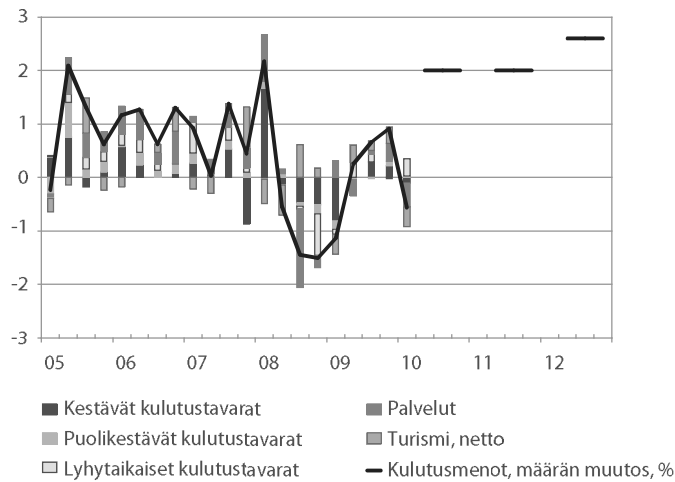
1.3 Kotimainen kysyntä

1.3.1 Yksityinen kulutus

Työttömyyden kääntyminen kasvuun, epävarmuuden lisääntyminen ja tulojen kasvun hidastuminen johtivat yksityisen kulutuksen supistumiseen viime vuonna. Jyrkkää kulutuskäyttämisen muutosta kuvaa se, että kotitalouksien tulojen ja menojen erotus, rahoitusjäämä kääntyi viime vuonna positiiviseksi ensimmäisen kerran 14 vuoteen ja kohentui runsaalla 6 mrd. eurolla. Eniten romahtivat kotitalouksien kestokulutustavaroiden hankinnat, mutta kotitaloudet vähensivät myös muiden tavaroiden ja palvelujen kulutustaan. Ainoastaan ulkomailla kotitalouksien kulutusmenot lisääntyivät. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (yhdistykset, säätiöt, rahastot jne.) kulutus lisääntyi 7,6 %. Suomessa yksityiset kulutusmenot supistuivat viime vuonna 1,9 %, kun euroalueella ne supistuivat runsaan prosentin.

Kotitalouksien kulutusmenojen kasvukontribuutiot

Kausitasoitettu, määrän muutos edellisestä vuosineljänneksestä ja vuodesta, prosenttiyksikköä

Lähde: Tilastokeskus, VM

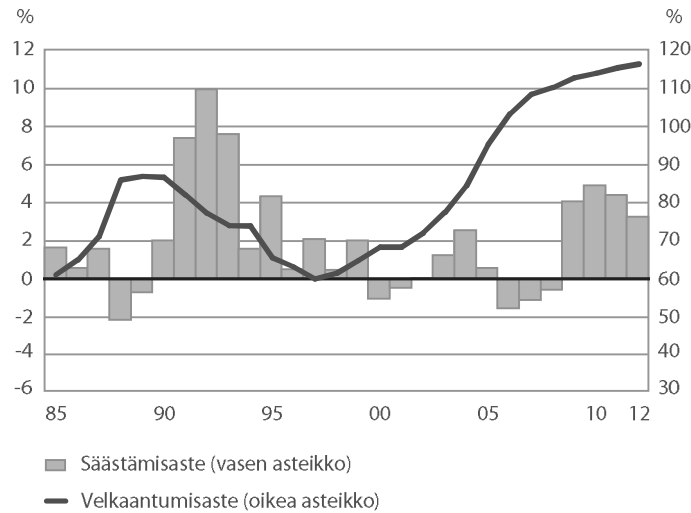
Yksityinen kulutus näytti päässeen kasvuun jo varhain viime vuoden puolella ja viittasi siten nykysuhdanteen poikkeavan aiemmista kulutusvetoisuudellaan. Alkuvuonna kulutus supistui kuitenkin uudelleen varsin laaja-alaisesti, kun kotitaloudet vähensivät kesto- ja palvelujen kulutustaan. Keväästä saakka kotitalouksien luottamus on jälleen kohentunut ja on pitkän aikavälin keskiarvonsa yläpuolella yhtä paljon kuin hyvänä kulutusvuonna 2007. Kulutus näyttää kääntyneen uudelleen kasvuun keväällä. Kasvu vauhdittunee työmarkkinoiden vähitellen kohentuessa, ja koko vuonna kulutus lisääntynee jo pari prosenttia viime vuodesta. Erityisesti autojen hankinnat näyttävät vilkastuvan, mutta myös muiden kestokulutustavaroiden kauppa vauhdittuu kun asuntokaupat lisääntyvät. Myös halventuneet elintarvikkeet ovat kotitalouksien pidentyneellä ostolistalla. Sen sijaan palvelukulutus näyttää tänä vuonna jäävän vaimeaksi.

Kotitalouksien tulokehitys paranee työmarkkinoiden toipuessa, ansioiden nousun nopeutuessa sekä omaisuus- ja yrittäjätulojen elpyessä. Kuluttajaintojen nousupaine on vähäinen eikä valtion tuloverotus kiristyne tänä eikä ensi vuonna, joten reaalityulojen kasvulle on suotuisat lähtökohdat. Kun lisäksi kuluttajien luottamus tulevaisuuteen on vahva, jatkunee kulutuksen kasvu myös ensi ja seuraavana vuonna. Epävarmuuden väistyessä kotitalouksien varovaisuudesta johtuva säästämistarve vähentynee ja kasvavista tuloista kulutettaneen aiempaa suurempi osa, joten v. 2012 kulutuksen kasvu nopeutuu edelleen ensi vuodelle arvioidusta noin kahdesta prosentista. Palvelujen kulutuksen osuus noussee silloin tätä ja ensi vuotta suuremmaksi.

Kotitalouksien luottamus on tällä hetkellä vahva, joten tulojen kasvun myötä kuluvan vuoden aikana edellytykset kulutuksen kasvulle ovat myönteiset. Epävarmuutta tulevina vuosina aiheuttavat epäselvyys työmarkkinoiden elpymisen nopeudesta ja verotuksen sekä sosiaaliturvamaksujen nousupaineet.

Kotitalouksien velkakanta on jo vuosia ylittänyt yhteenlasketut vuositulo. Lisääntyvät asuntoinvestoinnit eivät ainakaan käännä tätä kehitystä, joten kotitalouksien velkaantuneisuus jatkunee kasvuaan. Kun korot alkavat nykyisiltä matalilta tasoiltaan normalisoitua, kasvaa myös kotitalouksien velanhoitorasitus. Korkotason nousu heijastuu suomalaisiin kotitalouksiin eurooppalaisia huomattavasti nopeammin, koska Suomessa kotitalouksien velkojen korot on sidottu kansainvälistä käytäntöä keskimäärin selvästi lyhyempiin viitekorkoihin. Velanhoitokulujen noustessa niihin käytetyt varat ovat pois muusta kulutuksesta, ja mikäli kotitalouden lainanhoitokyky on viritetty tämän hetken korkotason mukaan, saattaa lainanhoidossa ilmaantua ongelmia. Kotitalouksilla tosin on yhteenlaskettua rahoitusvarallisuutta enemmän kuin yhteenlaskettua velkaa, mutta sen jakautuminen vaihtelee suuresti. Lähes puolella kotitalouksista, lähinnä eläkeläistalouksilla, ei ole velkaa ollenkaan, mutta nuorilla perheellisillä sitä on tuloihin ja keskimääräiseen varallisuuteen nähden runsaasti.

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen,
osuus käytettävissä olevista tuloista, %

Lähde: Tilastokeskus, VM

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkisen kulutuksen suhde kansantuotteeseen kohosi viime vuonna 25 prosenttiin ja suhdeluku säilyy lähes tällä ennätyskorkealla tasolla myös ennustejaksolla. Kulutusmenojen osuus julkisista kokonaismenoista on 45 %. Kaksi kolmasosaa julkisesta kulutuksesta on yksilöllisiä kulutusmenoja, joita ovat ennen muuta kuntien tuottamat koulutus-, sosiaali- ja terveystalvet. Kollektiivisia kulutusmenoja ovat lähinnä valtion tuottamat, esim. yleiseen hallintoon, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät julkiset menot. Julkisen kulutuksen volyyymi kasvoi viime vuosikymmenellä 15 % kun samaan aikaan yksityinen kulutus lisääntyi yli neljänneksen.

Valtion nimellinen kulutus kasvoi parissa vuodessa 13 % mm. palkankorotusten vuoksi ja viime vuonna myös valtion kansantalouden tilinpidon mukainen työllisten määrä lisääntyi ensimmäistä kertaa viiteen vuoteen. Valtion kulutuksen volyyymi on pitkälti riippuvainen henkilöstön määrästä, joka on kuitenkin vähenemässä valtion tuottavuusohjelman edetessä. Viime vuosia vähäisempi ansioiden nousu rajoittaa valtion kulutuksen nimellistä kasvua lähivuosina.

Kireän talustilanteen aiheuttamat säästötarpeet pitävät kuntien kulutuksen suurimmat nousupaineet kurissa. Kuluvana vuonna kulutuksen määrän arvioidaan pysyvän ennallaan ja kustannustason nousevan erittäin maltillisesti. Vuosille 2011 ja 2012 ennakoidaan määrän osalta vaimeaa kasvua, mikä

Kulutus

	2009* osuus, %	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**	Keski- määrin 2009/2000
		Määrän muutos, prosenttia						
Yksityinen kulutus	100,0	3,5	1,7	- 1,9	2,0	2,0	2,7	3,1
Kotitaloudet	95,3	3,4	1,8	- 2,4	2,0	2,0	2,6	3,0
Kestokulutustavarat	8,1	4,4	8,9	- 13,7	9,9	4,0	3,0	6,8
Puolikestävät kulutustavarat	8,6	6,4	3,3	- 3,6	2,0	1,5	2,5	5,0
Lyhytikäiset tavarat	27,8	3,4	- 0,3	- 1,6	3,0	1,5	1,8	1,9
Palvelukset	50,5	2,5	1,3	- 1,4	0,2	2,0	3,0	2,5
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,7	5,4	- 0,9	7,6	0,5	1,5	3,0	3,5
Julkinen kulutus	100,0	1,1	2,4	1,2	0,4	0,7	0,7	1,6
Valtionhallinto	29,0	- 0,2	2,5	1,2	1,0	0,4	0,5	1,2
Paikallishallinto	63,8	1,2	2,0	1,0	0,0	0,5	0,5	1,4
Sosiaaliturvarahastot	7,2	5,0	5,5	3,0	1,9	2,7	2,7	4,8
Yhteensä		2,8	1,9	- 1,0	1,5	1,6	2,0	2,6
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		1,0	2,1	1,0	0,5	0,8	0,9	1,7
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		2,9	1,8	- 1,3	1,6	1,7	2,3	2,8
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytö		3,8	2,1	2,5	2,9	1,3	1,6	3,2
		Prosenttia						
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		72,0	74,2	80,0	79,6	78,8	78,4	73,3
Kotitalouksien säästämisaste		- 1,1	- 0,6	4,1	4,9	4,2	3,2	0,4
Kotitalouksien velkaantumisaste ¹⁾		108,0	109,8	112,4	113,6	114,9	115,9	89,7

¹⁾ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

johtuu pääosin kuntien sosiaali- ja terveystoimen ostopalveluista. Mikäli kunta-alan ansiotasokehitys on maltillista, nimellisten kulutusmenojen kasvu pysyy näinä vuosina keskimäärin 3½ prosentissa eli selvästi taantumaa edeltänyttä aikaa hitaampana.

1.3.3 Yksityiset investoinnit

Yksityiset investoinnit vähenivät viime vuonna 17,4 %. Tuotannolliset investoinnit vähenivät lähes kaikilla toimialoilla, suurista toimialoista vain sähkö-, kaasu- ja vesihuolto lisäsi investointejaan. Tehdasteollisuudessa investoinnit vähenivät huomattavasti, suurin pudotus oli metsäteollisuudessa, jossa investoinnit puolittuivat.

Investointien supistuminen näyttäisi jäävän lyhyeksi. Vuoden 2010 investointiennuste on tosin edelleen miinusmerkkinen, mutta väheneminen jää aiemmin arvioitua selvästi pienemmäksi. Yksityiset investoinnit kääntyvät pieneen kasvuun jo tänä vuonna, sen sijaan julkiset investoinnit supistuvat kuntasektorin kiristyneen taloustilanteen seurauksena. Toimialakohtaisesti ja investointitavaratyyppisesti eroja on kuitenkin vielä paljon; asuntoinvestointien vahva nousu korvaa muiden tavaratyyppien alenemisen. Asuntoinvestointeja kasvattaa merkittävästi sekä rahapoliittinen että rakentamiseen kohdistettu finanssipoliittinen elvytys, jotka ovat voimassa lähes täydellä painollaan vielä kuluvana vuonna.

Vuonna 2011 investointien kokonaistuotannon kasvukontribuutio on jo merkittävä, sillä ne kasvavat arviolta noin 5 %; yksityiset investoinnit kasvavat 6 %. Kotitalouksien ja yritysten luottamuksen säilyminen omaan ja Suomen talouteen on kuitenkin tärkeätä investointien runsaalle lisääntymiselle. Ennustetun talouskehityksen mukaisesti myös investointien kasvu on nopeinta ensi vuonna ja odotuksena on, että v. 2012 investointien kasvu hidastuu edellisestä vuodesta. Suhteellisen vaatimaton talouskasvu ei edellytä suuria uusinvestointeja.

Investointitavaratyypeittäin

Asuntoinvestoinnit kasvavat v. 2010 arviolta jo 15 %. Uusien asuntojen kysyntä jatkuu vahvana, kun vasta viime syksystä lähtien asuntojen rakentaminen on vihdoinkin kunnolla vauhdittunut pitkään jatkuneen vähenemisen jälkeen. Matala korkotaso tukee sekä asuntojen uusinvestointeja että niiden korjaamista, mutta myös suhdanneluoteinen korjausavustus sekä vuokra-asuntoinvestointeja lisäävä nk. välimallin kevennetyt ehdot ovat lisänneet kysyntää. Ensi vuodelle odotetaan vielä 6 prosentin kasvua, mutta v. 2012 asuntoinvestointien kasvun arvioidaan hidastuvan.

Muu talonrakentaminen vähenee edelleen kuluvana vuonna yli kymmenyksen. Erityisesti toimisto- ja teollisuusinvestoinnit laskevat. Ensi vuonna viennin kasvun uskotaan kuitenkin tuovan lisää myös muita talonrakennusinvestointeja ja ennusteena on 5 prosentin kasvu. Vuonna 2012 muu talonrakentaminen kasvaa edelleen, mutta hidastuen hiukan edellisestä vuodesta.

Maa- ja vesirakennusinvestointien määrän arvioidaan säilyvän suunnilleen viime vuoden tasolla. Julkiset investoinnit muodostavat noin 60 % infrainvestoinneista ja valtion osuus niistä kasvaa, kun tämän vaalikauden aikana on tehty useita maanrakennustoimintaa elvyttäviä valtion rahoituspäätöksiä, joiden vaikutukset ulottuvat ensi vuoteen saakka. Sen sijaan yksityiset infrainvestoinnit kärsivät edelleen tuotannollisten rakennusinvestointien vähenemisestä ja varsinaiseen kasvuun päästään vasta ensi vuonna, kun pohjatöiden määrät lisääntyvät. Vuoden 2011 maa- ja vesirakennusinvestointien ennuste on 4 % ja kasvun arvioidaan kiihtyvän hieman v. 2012, kun valtion uudet ensi vuoden budjettiin kaavailut rahoituspäätösten lisäykset alkavat näkyä.

Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2009* osuus, %	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**	Keski- määrin 2009/2000	
									Määrän muutos, prosenttia
Talorakennukset	55,3	8,8	-1,9	-16,5	2,0	5,6	2,8	2,6	
Asuinrakennukset	29,6	0,0	-9,5	-13,4	15,0	6,0	2,0	2,1	
Muut talorakennukset	25,7	22,8	8,1	-19,8	-13,0	5,0	4,0	3,3	
Maa- ja vesirakennukset	10,7	13,0	0,3	-3,8	0,0	4,0	5,0	0,6	
Koneet ja laitteet	26,3	17,3	4,0	-14,2	-3,0	5,0	3,0	1,7	
Muut investoinnit	7,7	2,0	-4,2	-16,3	-5,0	2,0	2,0	3,6	
Yhteensä	100,0	10,7	-0,4	-14,7	-0,1	5,0	3,0	2,2	
Yksityiset	85,5	11,1	-0,3	-17,4	0,6	5,9	3,4	2,4	
Julkiset	14,5	7,7	-0,7	6,1	-3,8	-0,7	0,5	0,9	
		Prosenttia							
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)									
Kiinteät investoinnit		21,3	21,6	19,5	19,0	19,3	19,4	20,0	
Yksityiset		18,9	19,0	16,7	16,4	16,8	16,9	17,4	
Julkiset		2,4	2,5	2,8	2,7	2,6	2,5	2,6	

Kone- ja laiteinvestointien arvioidaan vähenevän edelleen 3 % kuluvana vuonna. Uusin huhti-toukokuussa 2010 tehty investointitiedustelu, joka antaa viitteitä ennen kaikkea kone- ja laiteinvestointisuunnitelmista, osoitti, että viime vuoden syksyllä tehdyt arviot ovat muuttuneet heikompaan suuntaan. Viennin ja tuotannon kasvun tukemina kone- ja laiteinvestointien odotetaan kääntyvän 5 prosentin kasvuun jo v. 2011 ja kasvu jatkuisi myös v. 2012, tosin hidastuen.

Kotimaassa käytetyt tutkimus- ja tuotekehityksenot vähenevät viime vuonna vain hieman ja tänä vuonna tuoreimman investointikyselyn mukaan tutkimus- ja tuotekehityksenot säilyisivät viime vuoden tasolla. Taantuma on siten vaikuttanut kiinteisiin investointeihin paljon enemmän kuin tutkimustoimintaan.

1.3.4 Julkiset investoinnit

Julkisten investointien osuus kaikista investoinneista on alle 15 % ja kotimaisesta kysynnästä vain alle 3 %. Valtion investoinnit ovat lähinnä maa- ja vesirakennusinvestointeja, kun taas kuntien puolella investoidaan eniten muihin talonrakennuksiin. Kaksi kolmasosaa julkisista investoinneista on kuntien investointeja.

Tänä vuonna julkisia investointeja pudottaa erityisesti se, että työeläkerahastojen investointien arvioidaan palautuvan normaalitasolle viime vuoden poikkeuksellisen korkeista lukemista. Valtion investointien arvo lisääntyi vuodesta 2007 vuoteen 2009 yhteensä 17 % ja investointien arvioidaan säilyvän myös ennustejaksolla melko korkealla tasolla. Ensi vuonna aloitetaan kuusi uutta liikennehanketta. Länsimetro ja kehärata ovat suurimpia meneillään olevia julkisia investointihankkeita. Kuntien kuluvan vuoden investointien arvioidaan kiristyneestä taloustilanteesta johtuen hieman alenevan. Kuntien lähivuosien investointien volyymin ennakoidaan kuitenkin pysyvän nykyisellä korkealla tasolla investointipaineiden ollessa suuret niin peruskorjausten, kasvukeskusten kasvavien palvelutarpeiden kuin meneillään olevien rakenneuudistustenkin osalta.

1 3 5 Varastoinvestoinnit

Yritykset sopeuttivat viime vuonna nopeasti varastojaan vastaamaan supistunutta kysyntää ja heikkoja tulevaisuuden näkymiä. Varastojen muutos ja tilastollinen ero pienensivät kokonaistuotannon muutosta runsaat kaksi prosenttiyksikköä. Tehdasteollisuudessa valmistuotevarastojen arvo väheni vuodessa lähes 15 %. Teollisuudessa raaka-aineiden ja keskeneräisten valmisteiden varastot supistuivat lopputuotevarastoja enemmän. Erityisen selvästi varastot pienenevät metsä- ja perinteisessä metalliteollisuudessa. Vuoden lopulla kemianteollisuuden valmistuotevarastojen arvo kääntyi nousuun.

Alkuvuonna teollisuuden saamien uusien tilausten arvo on kääntynyt nousuun, joten teollisuuden tuotantonäkymät ovat kohentuneet. Kysynnän kasvu saanee teollisuuden varautumaan parempaan kysyntään osin varastoja lisäämällä, joten raaka-aine- ja keskeneräisten valmisteiden varastojen arvo ei enää supistune tänä vuonna. Valmistuotevarastojen kehitys riippuu etenkin lopputuotekysynnän kehittymisestä, mutta ennusteen mukainen kysynnän paraneminen ei vielä merkittävästi lisänne varastojen vaikutusta kokonaistuotannon kasvuun.

1.4 Kotimainen tuotanto

1.4.1 Kokonaistuotanto

Vuonna 2009 kokonaistuotanto supistui ennätyselliset 8,4. Viime vuonna nähty tuotannon pudotus vastaa lähes 90-luvun alun laman ajan 9 ½ prosentin tuotannon tason laskua, joka koettiin kolmen vuoden aikana. Vaikka tuotannon lasku olikin nyt lähes yhtä suuri, ovat reaktiot työmarkkinoilla olleet hyvin erilaiset. Vuonna 2009 työllisyys väheni koko kansantaloudessa yli 70 000 hengellä, kun taas vuosien 1990 - 1993 aikana työpaikkoja tuhoutui runsaat 400 000. Tuotannon ennustetaan kääntyvän tänä vuonna kasvuun ja vahvistuvan ennustejaksolla. Työllisyys lisääntyy ensi vuodesta alkaen ja ennustejaksolla aikana työllisyyden odotetaan palautuvan noin 75 prosenttisesti sekä uusina työpaikkoina että lomautusten peruuntumisina.

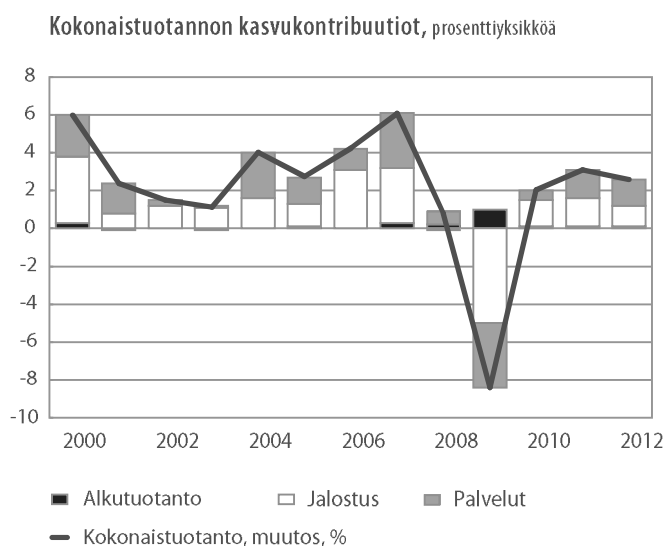
Kuluvan vuoden alussa kokonaistuotanto supistui edelleen. Tuoreimmat kuukausihavainnot useilta aloilta kuitenkin viittaavat kansantalouden päässeen kasvuun kevään ja kesän aikana. Teollisuudessa uudet tilaukset ovat lisääntyneet ripeästi ja tuotanto-odotukset ovat kohonneet. Elvyttävän raha- ja finanssipolitiikan tuella asuinrakentamisen uudistuotanto on kääntynyt vahvaan kasvuun ja rakennuslupia on haettu aiempaa enemmän. Myös palvelualan yrittäjien luottamus on noussut pitkän aikavälin keskiarvoon ja kevään aikana alan liikevaihto on vihdoon kääntynyt kasvuun. Kotimaan kaupassa tukkukauppa on kehittynyt myönteisesti teollisuuden lisääntyneen kysynnän ansiosta ja myös moottoriajoneuvojen kauppa on käynyt huomattavan vilkkaana keväällä ja kesällä. Vähittäiskaupassa luottamus on jopa selvästi tavanomaista parempaa ja myynti-odotukset ovat kohonneet korkealle. Yrityssektorin kohonnut luottamus kuvastaa pitkälti kuluttajien luottamusta, joka on kesällä kohonnut kolmen vuoden huippuunsa. Sentimentti onkin myönteinen myynnin kasvulle.

Kansantalouden tuotannon ennustetaan lisääntyvän ripeästi loppuvuoden aikana. Koko vuonna kokonaistuotannon arvioidaan kasvavan kaksi prosenttia viime vuodesta. Tuotannon kasvu on vahvaa sekä teollisuudessa että kaupan alalla. Kuten aiemmissakin suhdannekäänteissä teollisista toimialoista ensi vaiheessa kasvu on vahvinta metsäteollisuudessa. Ulkomaisen kysynnän vilkastumisen seurauksena valtaosa, noin ¾, tämän vuoden kasvusta kertyykin jalostustoiminnasta.

Ensi vuonna tuotannon kasvun ennustetaan yltävän kolmeen prosenttiin ja v. 2012 hidastuvan 2½ prosenttiin. Ennustejaksolla kasvun odotetaan leviävän laajemmin palvelutuotantoon. Yrityksille suunnattujen liike-elämän palvelujen kysynnän ennustetaan vilkastuvan talouskasvun lujittuessa sekä kuluttajille tarjottavien palvelujen kysynnän lisääntyvän työmarkkinoiden elpyessä. Teollisuustuotannon kasvua ylläpitää jatkossa metalliteollisuus, jonka odotetaan vahvistuvan investointihalukkuuden ja kapasiteetin käyttöasteiden noustessa maailmalla. Myös rakennusalan tuotanto kääntyy kasvuun ensi vuonna kun

asuinrakentamisen lisäksi muu talonrakentaminen lisääntyy. Pääpaino asuinrakentamisessa tulee olemaan vapaarahoitteisissa asunnoissa. Kokonaistuotannon kasvukontribuutio jakautuu tulevana ennustevuosina entistä tasaisemmin palveluiden ja jalostuksen kesken.

Kokonaistuotanto jää ennustejakson lopulla edelleen runsaan prosentin alemmalle tasolle kuin huippuvuonna 2008. Myöskään teollisuustuotanto ei tule saavuttamaan aiempaa ennätystasoaan vaan on edelleen v. 2012 viisi prosenttia alemmalla tasolla. Käyttöasteiden noususta huolimatta kapasiteettirajoitteiden ei uskota nousevan merkittäviksi. Hintojen korotuspaineita voi teollisuuden ennustejakson alussa silti syntyä tuontihintojen kohoamisen seurauksena.

1.4.2 Jalostus

Teollisuus

Koko teollisuuden tuotanto väheni viime vuoden jyrkässä suhdannelaskussa 18 %, tehdasteollisuuden vielä jyrkemmin. Metalliteollisuuden tuotanto supistui peräti 28 % ja metsäteollisuudenkin viidenneksen, kun taas suuremmassa määrin kotimarkkinoille suuntautuva, suhdannekierrossa vakaampi muu tehdasteollisuus selvisi viiden prosentin tuotannon laskulla. Kuluvaan vuoden maaliskuussa vientisatamien toiminnan lähes pysäyttänyt ahtaajien lakko vaikeutti erityisesti metsäteollisuuden tuotantoa. Silti viriävä vientikysyntä nosti metsäteollisuuden tuotannon edellisvuotta suuremmaksi jo vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ja kasvu on jatkunut vahvana. Toinen suhdannenoussuun nopeasti mukaan päässyt ala oli metallien jalostus.

Vientikysynnän elpyminen johti kevään mittaan uusien tilauksien määrän ripeään lisääntymiseen. Kesällä yritysten odotukset suhdannekasvusta alkoivat kuitenkin jo vaimentua: kuluvan vuoden nopein kasvu näyttää ajoittuvan vuoden toiselle neljännekselle. Kesällä suhdannetilanne oli suotuisin metsäteollisuudessa, kemianteollisuudessa ja tekstiiliteollisuudessa. Metalliteollisuuden puolella ainoastaan metallien jalostuksessa tuotannon määrä on noussut tuntuvasti. Kone- ja metallituoteteollisuudessa uudet tilaukset ovat kuitenkin jo lisääntyneet vauhdikkaasti, mutta elektroniikkateollisuudessa tilauksia oli kesäkuun loppuun mennessä kertynyt vain niukasti.

Arvion mukaan koko teollisuuden tuotanto lisääntyy tänä vuonna 7 %; osaltaan sitä nostaa vilkas energian tuotanto. Tehdasteollisuudessa kasvu on ripeintä metsäteollisuudessa, mutta myös koneiden ja laitteiden tuotannon kasvu vauhdittuu vuoden loppua kohden. Elektroniikkateollisuuden näkyvät antavat toistaiseksi aiheen odottaa vain vaatimatonta kasvua, mutta alan tuotannon muutokset ovat usein jyrkkiä ja kasvu voi toteutua huomattavasti arvioitua nopeampana, mikäli kotimainen tuotanto selviää tiukassa kansainvälisessä kilpailussa.

Metsäteollisuudessa kasvu ei toteudu yhtä nopeana enää ensi vuonna, sillä tämänvuotinen tuotannon kasvu riittää jo pitkälti kuromaan umpeen viime vuoden tuotantomenetyksiä. Sen sijaan hitaammin suhdannenousuun mukaan ehtivässä metalliteollisuudessa tuotannon kasvu vauhdittuu ensi vuonna investointikysynnän edelleen vilkastuessa. Ensi vuonna teollisuustuotanto lisääntyy 6 %.

Vuonna 2012 koko teollisuuden kasvu tasaantuu edelleen. Metalliteollisuuden tuotannon kasvu jatkuu vahvana, mutta metsäteollisuudessa kasvu alkaa hiipua. Muu tehdasteollisuus jatkaa koko ennusteperiodin melko vakaata kasvua.

Rakentaminen

Vuonna 2009 rakentamisen tuotanto laski Tilastokeskuksen heinäkuussa korjatun tiedon mukaan vain vajaat 8 %, kun ennakkotieto maaliskuulta oli noin -13 %. Käypähintaisen välituotekäytön merkittävä korjaantuminen vähensi olennaisesti koko rakentamisen arvonnäkökulman määrän laskua. Myös maa- ja vesirakentamisen tuotannon määrä korjaantui, tosin aiempaa pienemmäksi.

Vuonna 2010 rakentamisen tuotanto kääntyy jo pieneen kasvuun asuntorakentamisen vetämänä. Suhdannebarometrin mukaan rakentamissektorin tilanne on vielä hieman alle normaalin, mutta tuotanto on kasvussa ja henkilöstöä on palkattu lisää. Lisäksi elpymisen ennustetaan jatkuvan loppuvuonna. Talonrakentamisen uudistuotannon volyymin arvioidaan kasvavan tänä vuonna jo selvästi. Nopeasti nousseen asuinrakentamisen kasvun arvioidaan hieman kuitenkin hidastuneen kesän ja edelleen hidastuvan syksyn aikana osin kausiluonteisista tekijöistä johtuen, mutta myös siitä syystä, että asuntoinvestointien

uustuotannon käännepeiste oli jo vuoden 2009 kesällä ja varsinkin syyskuusta alkaen tuotanto lähti selvään nousuun. Uusia asuntoja aloitetaan kuluvana vuonna arviolta 28 000 - 30 000 ja aloitusmäärien odotetaan pysyvän tällä vaihteluvälillä koko ennusteperiodin ajan. Tuotannon pääpaino siirtyy vapaarahoitteisiin asuntoihin, mutta edelleen voimassa olevan elvytyksen takia kiinnostus valtion tukemaan tuotantoon säilyy suurena; v. 2010 aloitetaan arviolta noin 10 000 ARA-asuntoa ml. välimallin asunnot. Valtion tukema tuotanto alenee selvästi vasta ensi vuonna elvytyksen päättymisen jälkeen.

Toimitilarakentaminen vähenee edelleen v. 2010, sillä tilakapasiteettia on vapaana ja työpaikkoja syntyy hitaasti. Matala korkotaso ja luottamuksen paraneminen pitävät pudotuksen hieman aiemmin odotettua pienempänä. Teollisuus- ja varastorakennusten uustuotanto kärsii talouden vähäisestä aktiviteetista ja supistuu edelleen tänä vuonna. Vaikkakin niille myönnettyt luvat kääntyivät kovaan 96 prosentin kasvuun toukokuussa, koko vuoden muutos luvissa on vielä pieni (+ 7 %). Julkiset palvelurakennukset ovat lupiansa puolesta edelleen noususuunnassa. Tähän vuoteen osuvasta käänteestä huolimatta muun talonrakentamisen volyyymi-indeksiin arvioidaan supistuvan vielä merkittävästi. Asuntojen korjausrakentaminen lisääntyy vakaasti elvytyksen nostamana. Korjausrakentamisen työtuntien kokonaismäärä kaikista rakentamisen työtunneista näyttäisi kääntyneen laskuun. Muiden talonrakennusten korjaus on edelleen laskussa.

Maa- ja vesirakentamisen suhdannenäkymät ovat v. 2010 edelleen heikot, vaikkakin ne ovat hieman paranemaan päin. Infrarakentamisen tuotannon vähenemisen odotetaan päättyvän kuluvana vuonna. Asuntojen aloitusten huomattavan nopea kasvu lisää pohjatöitä ja tuotannollisen uudisrakentaminen kääntyessä niitä syntyy lisää. Maanrakennuskustannukset ovat kuitenkin nopeasti kääntyneet kasvuun, mikä heikentää kannattavuutta ja mahdollisuuksia tuotannon kasvattamiseen. Maan eteläosissa on meneillään useita suurhankkeita, jotka ovat aktiivisessa vaiheessa lähivuosina. Maa- ja vesirakennustöistä ratahankkeet, vesiliikenne ja kaivostoiminta ovat kasvussa. Sen sijaan maantie- ja energiaverkostojen rakentaminen supistuu. Kuntien infrainvestointeja saattaa rajoittaa joidenkin kuntien kireä taloustilanne.

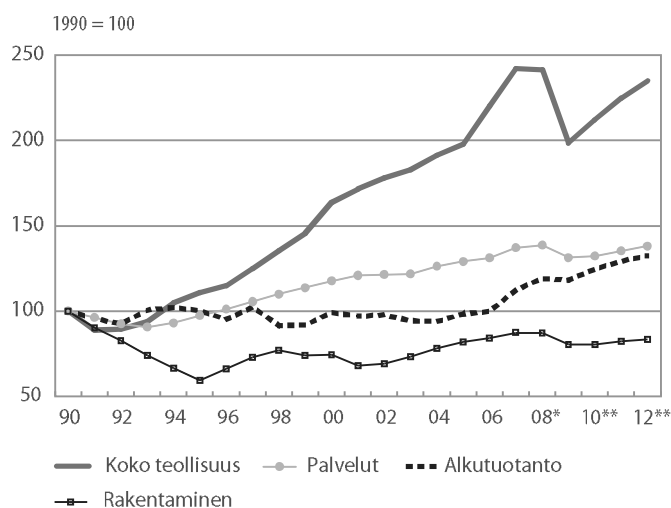
Tuotanto-odotukset ovat nousussa ensi vuodelle lähdeittäessä ja parantuneet talousnäkymät alkavat näkyä myös muussa talonrakentamisessa v. 2011. Ensi vuonna rakentamisen tuotannon kasvu nopeutuu 2 prosenttiin, kun koko rakennussektori kasvaa. Isoja liikerakennuksia, joita ei tilastoissa vielä näy, jatketaan ensi vuoden kuluessa ja useita vastaavia hankkeita aloitetaan, kun epävarmuus taluskehityksestä vaimenee. Maa- ja vesirakentamisen tuotanto nopeutuu, kun muu talonrakentaminen lähtee liikkeelle. Rakentamisen elpyminen parantaa puolestaan työllisyyttä ja taloutta ja siitä syntyy myönteinen kierre koko kansantalouteemme. Vuonna 2012 rakentamisen kasvu jatkuu suunnilleen samalla tasolla, mutta nopein kasvuvaihe on jo ohitettu, paitsi maa- ja vesirakentamisessa, jossa uudet suunnitellut suuret rata- ja tiehankkeet työllistävät täydellä painollaan.

1.4.3 Palvelut

Palvelujen tuotanto laski viime vuonna runsaat viisi prosenttia, enemmän kuin kertaakaan aiemmin yhden vuoden aikana¹. 1990-luvun lamassa palvelut supistuivat kolmen vuoden ajan, joista vuosina 1991 ja 1992 palvelutuotannon lasku ylsi lähes neljään prosenttiin. Nyt palvelujen arvonlisäyksen supistumisen arvioidaan jäävän yhteen vuoteen. Tuntuvimmin syöksyivät kaupan (-21 %) ja kuljetuksen (-8 %) päätoimialat ulkomaisen kysynnän romahtaessa ja luottamuksen kadotessa kotimaisiltakin taloustoimijoilta. Kaupan alalla erityisesti moottoriajoneuvojen myynti romahti kuluttajien siirtäessä hankintojaan tulevaisuuteen. Sen sijaan rahoitus- ja vakuutustoiminnassa tuotannon kasvu oli erittäin ripeää (+11 %).

Palvelujen ja vähittäiskaupan yrittäjien luottamus on vahvistunut voimakkaasti viime vuodesta. Palvelujen luottamus on viime aikoina palautunut pitkän aikavälin tasolle, ja vähittäiskaupan luottamus on jopa selvästi tavanomaista parempaa ja myyntitodotukset ovat korkealla. Yritysten luottamus kuvastaa pitkälti kuluttajien luottamusta, joka on kesällä kohonnut kolmen vuoden huippuunsa. Sentimentti onkin myönteinen myynnin kasvulle. Samalla kun myyntitodotukset ovat parantuneet, ovat myös yritysten rekrytointisuunnitelmat palanneet. Alkuvuonna palvelualan työpaikat ovatkin lisääntyneet viime vuoden loppuun verrattuna.

Tuotanto

Lähde: Tilastokeskus, VM

¹ Nykyisen tilastointijakson aikana alkaen vuodesta 1975.

Kuluvalla vuodelle huomattavinta kasvua ennustetaan kaupan ja liikenteen aloille. Liikenne ja varastointialan liikevaihto on kääntynyt vahvaan kasvuun jo alkuvuodesta teollisuuden lisääntyneen kysynnän ansiosta. Kaupan alalle kasvusykäyksen antaa mm. piristynyt moottoriajoneuvojen kauppa; henkilöautojen ensirekisteröinnit ovat lisääntyneet alkukesällä jopa 50 % edellisvuodesta. Koko palvelujen kasvun odotetaan jäävän vain ½ prosenttiin vaimean alkuvuoden ja palvelujen osittaisen jälkisyklisen luonteen takia. Vuosina 2011 ja 2012 kasvun odotetaan leviävän laajemmin palvelutuotantoon. Yrityksille suunnattujen liike-elämän palvelujen kysynnän ennustetaan vilkastuvan talouskasvun lujittuessa sekä kuluttajille tarjottavien palvelujen kysynnän lisääntyvän työmarkkinoiden elpyessä. Palvelutuotannon ennustetaan yltävän n. 2 prosentin vuosikasvuun ennustejakson lopulla.

Tuotanto toimialoittain

	2009* osuus, % ²⁾	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**	Keski- määrin 2009/2000
Koko teollisuus	21,2	9,9	-0,3	-17,8	6,8	6,0	4,5	3,5
Tehdasteollisuus	18,2	10,3	-0,1	-19,9	6,2	6,4	5,0	3,7
Rakentaminen	7,0	3,8	-0,2	-7,7	0,1	2,0	1,4	1,0
Kauppa	9,9	11,6	-1,0	-20,5	4,1	3,5	3,4	1,6
Liikenne	7,9	4,1	1,5	-7,6	1,4	3,7	3,0	1,8
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta	21,8	5,2	3,8	-3,8	0,2	3,8	3,4	2,6
Muut toimialat	32,2	1,5	-0,3	0,2	-0,3	0,3	0,4	0,5
Jalostus	28,2	8,7	-0,3	-15,5	5,1	5,1	3,8	3,0
Palvelut	69,2	4,5	1,1	-5,2	0,7	2,2	2,1	1,5
Tuotanto yhteensä perushintaan		6,1	0,8	-8,4	2,1	3,1	2,6	2,5
Bruttokansantuote markkinahintaan		5,3	0,9	-8,0	2,1	2,9	2,6	2,7
Kansantalouden työllisyys ¹⁾		2,0	1,4	-4,7	1,5	1,9	1,7	0,6
Kansantalouden työn tuottavuus		3,2	-0,5	-3,5	0,5	1,2	0,9	1,7

¹⁾ Työtunteina.

²⁾ Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan.

1.4.4 Työn tuottavuus

Työn tuottavuus heikkeni viime vuonna jyrkästi. Laskua kertyi 3,5 %. Pääosin syyinä oli suhdannekäänte, jonka seurauksena tuotanto supistui jyrkemmin kuin yritykset ehtivät sopeutua kysynnän vähenemiseen. Suomessa työn tuottavuuden nousu on 2000-luvulla ollut lähes kaksinkertaista eurooppalaiseen

keskiarvoon verrattuna, vaikka tuotannon rakennemuutos on lisännyt heikomman tuottavuuden palvelujen osuutta kokonaistuotannosta. Tuottavuuden taso oli koko taloudessa v. 2008 vielä noin kolme prosenttia euroalueen keskimääräistä heikompi ja viime vuoden laskun jälkeen runsaat kuusi prosenttia heikompi.

Työn tuottavuus ei heikkene enää tänä vuonna, kun tuotanto lisääntyy kohe-nevan kysynnän vauhdittamana. Kasvu näyttäisi kuitenkin lisäävän myös työpanosta tunteina mitattuna jo tänä vuonna, jolloin tuottavuuden nousu jäänee maltilliseksi. Ensi vuonna työn tuottavuus kohenee edelleen hitaasti ja kasvuvauhti jää noin puoleen viimeisen kymmenen vuoden keskiarvosta.

Työpanos henkilöinä mitattuna näyttäisi tänä vuonna vielä supistuvan, jolloin työn tuottavuuden kehitykselle muodostuu merkittävä ero tunteina ja henkilöinä mitatun työpanoksen mukaan. Työn tuottavuus henkilöä kohti kohe-nee tänä vuonna noin kaksi ja puoli prosenttia, kun tuntia kohti tuottavuus kohenee vain puolisen prosenttia. Työntekijät näyttäisivät siis tekevän ylitöitä ja olemassa oleva työvoima työskentelee enemmän ennen kuin uutta työvoimaa palkataan. Tämä on normaalia työmarkkinoiden kehitystä suhdanteiden käänt-tyessä parempaan talouden supistumisen jälkeen. Ensi ja seuraavana vuonna ero tuottavuuskehitysten välillä pienenee.

1.5 Työvoima

Vuoden keskivaiheilla tapahtuneesta jyrkästä suhdannekäänteestä huolimatta vuosi 2008 oli työllisyyden kannalta vielä hyvä: työllisiä oli enemmän kuin koskaan, työllisyysaste oli korkeimmillaan ja työttömyysaste pienimmillään kahteen vuosikymmeneen. Pitkäaikaistyöttömien määrä oli pudonnut noin kolmasosaan 1990-luvun lamahuipun tasosta. Nopeasti synkistynyt työllisyytilanne paheni edelleen vuoden 2009 aikana. Työvoiman kysyntä heikkeni jo toista vuotta vientialoilla, ja teollisuudesta hävisi lyhyessä ajassa noin 40 000 työpaikkaa. Myös kotimarkkinoilla työllisyys alkoi heiketä.

Lama ei kohdistunut samalla tavoin kaikkiin työntekijäryhmiin. Miesten työllisyys heikkeni ensin, koska miehet työskentelevät naisia enemmän avoimella sektorilla ja teollisuudessa. Työn säilyttämis- ja saantivaikeudet lisääntyivät työmarkkinoille heikosti kiinnittyneiden ja sinne pyrkivien kohdalla. Toisaalta yritykset pitivät kiinni ammattitaitoisesta työvoimasta mm. lyhentämällä työaikaa ja lomauttamalla työntekijöitä. Määräaikaisesti lomautettuja ja pääasiassa työlliseksi tilastoitavia työntekijöitä oli v. 2009 keskimäärin 60 000 henkilöä, eli runsas 2 % työvoimasta. Suurelta osin edellä mainituista syistä työllisten tekemät työtunnit vähenivät kaksi kertaa enemmän kuin työllisten määrä: työtunnit vähenivät 6 ja työllisten määrä 3 prosenttia.

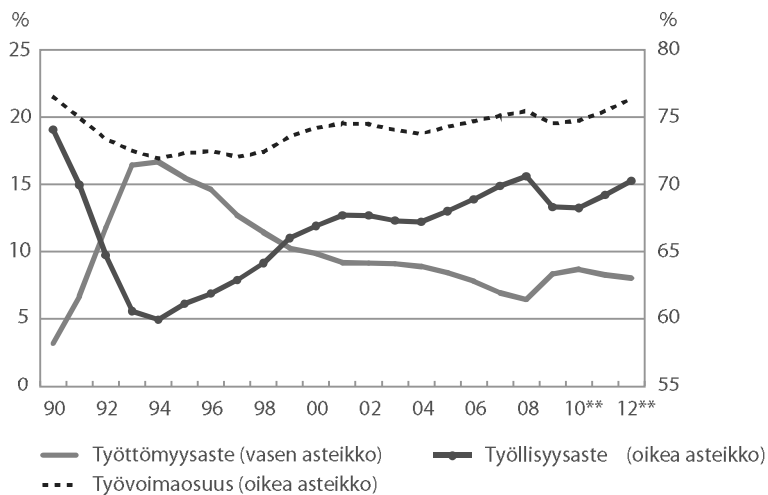
Vuoden 2010 alkupuoliskon tietojen perusteella voidaan odottaa, että työllisyytilanteen heikkeneminen on laantumassa. Vuositasolla työttömiä on

kuitenkin enemmän ja työllisiä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työmarkkinoilla elpyminen käynnistyy niin, että ensi vaiheessa jo yritysten palkkalistoilla olevien työtunteja lisätään ja useimmat lomautetut työntekijät palaavat töihin. Vaikka työntekijöiden työtunnit ovat jo kasvussa, työllisten määrä vähenee ja työttömiä tulee lisää. Työttömyys leviää kotimarkkinoilla ja erityisesti naisten työttömyys on vielä kasvanut kuluvan vuoden alkupuoliskolla. Työttömyysaste nousee 8,6 prosenttiin. Poikkeuksellisen paljon työkäisiä on työvoiman ulkopuolella, eli he eivät ole työllisiä eivätkä työttömiä työnhakijoita.

Viimeaikainen työmarkkinatilanne on asettanut lisää haasteita työvoimapolitiikalle. Tukityöllistäminen on vaikeutunut, koska lomauttavien tai irtisanovien yritysten on hankalaa ottaa palkkalistoilleen tukityöllistettäviä. Toimenpiteiden painopiste on siirtynyt enenevässä määrin työvoimakoulutuksen, työharjoittelun ja työelämän valmennuksen puolelle. Myös v. 2010 voimaan tullut aktivointiin kannustava työttömyysturvauudistus on osaltaan lisännyt työvoimakoulutuksen ja muiden aktivointitoimien kysyntää. Keskimäärin 4½ - 5½ % työvoiman ulkopuolella olevista työkäisistä on viime ja tänä vuonna osallistunut työvoimakoulutukseen ja työelämän valmennukseen. Työllistämistukitoimenpiteiden piirissä oli puolestaan 1½ % työvoimasta.

Talouden elpymisen ja sitä tukeneen finanssipolitiikan seurauksena työllisyystilanne jo paranee v. 2011. Sekä teollisuuden että palvelujen työpaikat lisääntyvät. Samanaikaisesti ikärakenteen muutos alkaa rajoittaa työn tarjontaa,

Työllisyys

Työttömyysaste = työttömät / työvoima (15-64 -vuotiaat)

Työllisyysaste = työlliset / työkäinen väestö (15-64 -vuotiaat)

Työvoimaosuus = työvoima / työkäinen väestö (15-64 -vuotiaat)

Lähde: Tilastokeskus, VM

Työvoimatase

	2007	2008	2009*	2010**	2011**	2012**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työikäinen väestö (15-74 v.)	3 981	4 004	4 025	4 040	4 058	4 070
siitä 15-64 v.	3 517	3 536	3 547	3 540	3 526	3 508
Työttömät	183	172	221	230	220	215
Työlliset ¹⁾	2 492	2 531	2 457	2 446	2 478	2 510
maa- ja metsätalous	118	119	119	117	117	117
teollisuus	446	443	406	394	404	409
rakennustoiminta	174	186	175	173	178	182
palveluelinkeinot	1 747	1 772	1 749	1 751	1 768	1 791
kauppa, majoitus- ja ravitsemis- toiminta	389	399	381	381	386	392
kuljetus ja varastointi sekä informaatio ja viestintä	247	248	247	251	256	262
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö- toiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	320	325	314	317	323	329
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	792	800	807	803	804	808
toimiala tuntematon	6	12	9	11	11	11
	prosenttia					
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	69,9	70,6	68,3	68,3	69,2	70,3
Työttömyysaste	6,9	6,4	8,2	8,6	8,2	7,9
alle 25-vuotiaat	16,5	16,5	21,5	21,0	18,0	16,0
	1 000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	13,0	15,5	14,5	13	15	15

1) TOL 2008-luokituksen mukaan.

kun tästä vuodesta eteenpäin 15 - 64 -vuotiaiden määrä vähenee lähes 20 000 henkilöllä vuodessa¹. Työvoiman ulkopuolella olevat reservit - kuten opiskelijat tai ilman tilapäistäkin työtä jääneet - työllistyvät nyt entistä paremmin, mikä näkyy mm. työllisyysasteen kohoamisena. Vaikka työttömien määrä vähenee, pitkäaikaistyöttömiä voi tulla lisää, mikäli toisaalta työttömät ja toisaalta työvoiman alueellinen ja toimialoitainen tarve eivät kohtaa. Työllisyysaste kohoaa 69,2 prosenttiin ja työttömyysaste alenee 8,2 prosenttiin. Työttömyyden kääntymisen laskuun vähentää työvoimapolitiikan aktivointitoimien tarvetta.

Vuonna 2012 työllisyystilanne paranee edelleen. Työttömyys- ja työllisyysasteilla mitattuna päästään jo lähelle vuoden 2008 poikkeuksellisen hyviä tasoja - mahdollisesti pitkäaikaistyöttömyyttä lukuun ottamatta.

¹ 15-74 -vuotias väestö kasvaa vielä, mutta kasvu painottuu yli 64 -vuotiaisiin, joiden työhön osallistuminen on vielä suhteellisen vähäistä

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

Kansantulo

Kansantulo pieneni v. 2009 lähes 9 %. Eniten vähenivät omaisuustulot ja yritystoiminnan tulot (ilman kotitalouksien yrittäjätuloja), jotka vähenivät noin 40 %. Suurin osa omaisuus- ja yrittäjätulojen vähenemisestä aiheutui yritysten toimintaylijäämän eli yritysten voittojen pienenemisestä. Kun omaisuus- ja yrittäjätulot supistuivat, muiden tuloerien osuus kansantulosta kasvoi vastaavasti. Työtulojen osuus nousi korkeimmalle tasolleen 2000-luvulla 63,3 prosenttiin, vaikka palkkasumma pieneni.

Kotitalouksien yrittäjätulot kasvoivat v. 2009 noin viidenneksellä, mitä selittää eniten kotitalouksille kohdistuva laskennallinen asuntotulo. Vuodessa kaksinkertaistunut laskennallinen asuntotulo, joka ei ole kotitalouksille likvidiä tuloa, seuraa asuntolainojen viitekorkoja käänteisesti: asuntotulo nousee, kun lainojen korot laskevat. Kotitalouksien yrittäjätulot ilman asuntotulon vaikutusta laskivat viime vuonna 3,5 %. Maatalouden ja etenkin metsätalouden tulot kotitalouksille pienenivät, mutta muut yrittäjätulot (ilman laskennallista asuntotuloa) kasvoivat 7 %.

Kansantulo kasvaa tänä ja ensi vuonna, kun omaisuustulojen ja yritystoiminnan tulojen ennustetaan jälleen kasvavan. Palkkasumma kasvaa kuluvana vuonna jo kohtalaisesti ja ensi vuonna palkkasumman arvioidaan kasvavan 4,5 %, kun työllisyys edelleen elpyy. Tuotannon ja tuonnin verot, jotka viime vuonna vähenivät heikon kysynnän vuoksi, lisääntyvät tänä vuonna viime vuodesta vain vähän ja kasvavat ensi vuonna.

Kansantalouden palkkasumma pienentyi viime vuonna, koska työpanos supistui merkittävästi. Työttömyysvakuutusmaksun alentaminen pienensi työnantajien sosiaalivakuutusmaksuja palkkasummaa enemmän. Viime vuonna ansiotaso nousi v. 2007 neuvoteltujen palkkaratkaisujen mukaisesti neljä prosenttia, mikä oli suhdannetilanteeseen nähden nopeaa. Sopimuskorotukset nostivat ansioita 3,6 %. Muiden tekijöiden osuus ansiotason noususta, eli nk. liukuma, lisäsi viime vuonna ansioita vain 0,4 %. Säännölliset ansiot nousivat viime vuonna nopeammin kuin ansiotasoindeksi, koska ansiotasoindeksissä mukana olevia tulospalkkioita ja kertaeriä maksettiin aiempaa vähemmän.

Keväällä 2010 päättyneellä palkkaneuvottelukierroksella sovittiin vajaan prosentin sopimuskorotuksista kuluvalle vuodelle. Kun oletetaan, että v. 2010 liukuma jää vähäiseksi kuten v. 2009 ja huomioidaan viime vuodelle ajoittuneiden palkankorotusten vaikutus tälle vuodelle, voidaan ansiotasoindeksin nousun arvioida kuluvana vuonna hidastuvan reilun prosenttiyksikön viimevuotisesta, 2,6 prosenttiin. Ensi vuoden ansiotason arvioon vaikuttavat vajaan prosentin palkkaperintö tältä vuodelta ja maltillisesti suuremmaksi oletettu liukuma. Ansiotason nousua hidastavat ensi vuonna vielä verrattain heikko työllisyystilanne ja heikoksi arvioitu tuottavuuden kehitys ennusteperiodilla.

Tilanne, jossa työnantaja- ja palkansaajajärjestöjen neuvottelut ajoittuvat pitkin vuotta ja sovitut sopimukset ovat erimittaisia, tekee ansiotason ennustamisesta tulevaisuudessa entistä haastavampaa.

Kansantaloudessa maksettujen palkansaajakorvausten suhde tuotantoon on parin viime vuoden aikana kehittynyt epäedullisesti kilpailukyvyn näkökulmasta. Palkat ovat nousseet reilusti tuotannon määrää enemmän eli yhtä tuotettua hyödykettä kohden on maksettu enemmän työvoimakustannuksia. Viime vuoden erittäin nopean yksikkötyökustannusten nousun taustalla on korkeiden palkankorotusten ohella myös poikkeuksellisen raju tuotannon supistuminen. Kuluvana vuonna yksikkötyökustannusten ei ennusteta muuttuvan viime vuodesta, mutta jo ensi ja sitä seuraavana vuonna palkansaajakorvausten ennustetaan nousevan tuotantoa nopeammin. Yksikkötyökustannusten nousu näyttäisi ennusteperiodilla myös muodostuvan nopeammaksi kuin euroalueen keskimääräisen yksikkötyökustannusten nousun, jonka Euroopan komissio arvio olevan -0,5 % kuluvana vuonna ja 0,2 % ensi vuonna.

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**	Keski- määrin 2009/2000
	Muutos, prosenttia						
Sopimuspalkkaindeksi	2,2	4,2	3,6	2,1	2,0	2,0	..
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	1,2	1,3	0,4	0,5	0,8	1,0	..
Ansiotasoindeksi	3,4	5,5	4,0	2,6	2,8	3,0	4,0
Reaalinen ansiotaso ¹⁾	0,9	1,5	4,0	1,1	0,3	1,0	2,3
Keskiansiot ²⁾	3,8	4,9	4,2	1,1	2,6	2,7	3,8
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti ³⁾							
koko kansantaloudessa	-0,2	5,9	8,1	-0,1	1,4	2,1	1,9
tehdasteollisuudessa	-5,6	3,8	11,5	-7,4	-0,3	1,1	-1,5

¹⁾ Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

²⁾ Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

³⁾ Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen nimellisindeksi jaettuna tuotannon volyyymi-indeksillä.

Käytettävissä oleva tulo

	2009* osuus, %	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**	Keski- määrin 2009/2000
Palkat ja palkkiot	50,9	6,1	6,6	-1,2	2,5	4,5	4,5	4,6
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	12,3	5,2	7,0	-3,0	-0,4	4,9	5,6	3,7
Kotitalouksien yrittäjätulot	7,9	-0,2	-6,8	20,1	4,5	-2,9	-2,9	3,1
yrittäjätulot maataloudesta	0,6	22,5	-29,1	-4,9	-10,0	2,0	2,0	-3,0
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,0	69,9	-2,3	-27,3	25,0	10,0	2,0	4,4
muut yrittäjätulot	6,3	-13,2	-4,2	37,1	2,7	-5,7	-4,4	3,7
Omaisuuksien ja muut yrittäjätulot	14,3	16,9	-3,8	-40,1	22,1	13,1	11,2	2,6
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	14,6	3,4	1,5	-3,3	1,8	10,1	4,3	3,7
Kansantulo	100,0	7,5	2,6	-8,9	5,0	6,2	5,3	3,9
Käytettävissä oleva tulo		7,4	2,3	-8,9	8,2	6,2	5,3	3,9
Bruttokansantulo, mrd. euroa		179,8	185,6	171,4	177,8	186,9	195,9	

Inflaatio

Kuluvan vuoden alkupuolella raaka-öljyn hinta oli nousussa, mutta kesän kuluessa brent-öljyn tynnyrihintana on asettunut noin 60 euron tuntumaan. Myös muut raaka-aineet ovat kallistuneet maailmanmarkkinoilla. Aivan viime aikoina viljan hinta on ollut nopeassa nousussa, koska Venäjälle ja Itä-Eurooppaan ennustetaan heikkoa viljasatoa kuivuuden vuoksi. Raaka-ainehintojen nousu on nostanut teollisuuden tuottajahintoja jo selvästi vuodentakaisesta korkeammaksi. Etenkin tuontihinnat ovat nousseet alkuvuoden aikana hyvin nopeasti, mutta vain hieman maltillisemmin ovat kehittyneet teollisuuden tuottajahintaindeksi tai kotimarkkinoiden hintaindeksi. Vientihintojen nousu on ollut hitainta. Raaka-ainehintojen nopean nousun arvioidaan tasaantuvan loppuvuonna.

Kuluttajahinnat eivät kansallisen hintaindeksin mukaan nousseet viime vuonna lainkaan. Hintaindeksiä pidätteli erityisesti omistusasumisen kustannusten halpeneminen. Myös elintarvikkeiden alv-verokannan muutos on vaikuttanut kuluttajahintoihin lokakuusta 2009 alkaen ja vaikutus jatkuu vielä tänä vuonna. Alkuvuonna kuluttajahinnat ovat olleet vajaan prosentin viimevuotista korkeampia. Indeksia painaa edelleen alaspäin mm. asuntolainojen korot ja elintarvikkeiden hinnat.

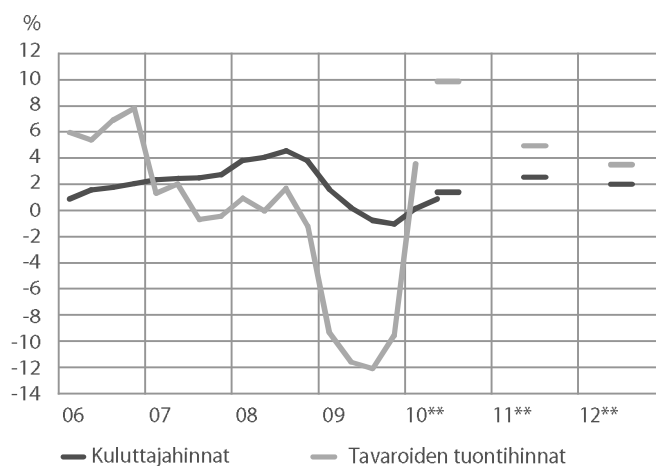
Kuluvana vuonna inflaatio kiihtyy kansallisen hintaindeksin mukaan 1,5 prosenttiin, kun ennusteeseen sisältyvä energian ja muiden raaka-aineiden huomattava kallistuminen maailmanmarkkinoilla alkaa tuottajahintojen jälkeen näkyä myös kuluttajahinnoissa. Indeksia korottavat vuoden loppupuolella sekä

vuokra- että omistusasumisen kustannukset ja lisäksi elintarvikkeiden alv-alennuksen vaikutus indeksistä poistuu. Heinäkuussa toteutetut arvonlisäveron yleinen korotuksen ja ravintolaruoan arvonlisäveron alennuksen nettovai-
kutukset nostaa kuluttajahintoja muutamalla prosenttiyksikön kymmenyksellä.

Vielä v. 2011 hintoihin ei odoteta kohdistuvan merkittävää painetta kysynnän voimistumisesta, mutta tuonti- ja tuotantohinnat jatkavat nousuaan. Vuoden alussa voimaan tuleva energiaveronkorotus vaikuttaa kuluttajahintoihin sekä suoraan kotitalouksilta kerättävien verojen korotuksina että välillisesti kohonneina hintoina, kun yrityksille kohdistettu vero siirtyy osittain kuluttajahintoihin. Yrityksille kohdistuva, mutta kotitalouksille välittyvä energiaveronkiristyksen vaikutus arvioidaan jopa lähes yhtä suureksi kuin suoraan kotitalouksille kohdistuva vaikutus, mutta sen ajoittuminen ei ole yhtä tarkka. Vuoden alussa myös otetaan makeisvero käyttöön ja korotetaan virvoitusjuomaveroa. Kaikkiaan kuluttajahintojen ennustetaan nousevan n. 2,5 %.

Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi, jota käytetään EU-maiden keskinäisessä vertailussa, ja jossa eivät näy korkojen eivätkä asuntohintojen muutokset, kohosi vuoden 2009 aikana 1,6 %. Koko euroalueella hinnat kohosivat vain 0,3 %. Alkuvuonna Suomen ja euroalueen hintojen nousuvauhdit ovat lähes-
tyneet toisiaan ja kesäkuussa niiden ero oli vain prosenttiyksikön kymmenys. Hinnanmuutoksen konvergoitumista selittää erityisesti elintarvikkeiden halpeneminen Suomessa. Vuonna 2011 yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin muutos ennustetaan hieman pienemmäksi, noin kahteen prosenttiin.

Kuluttajahinnat ja tavaroiden tuontihinnat, muutos edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus, VM

Hintaindeksejä

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**	Keski- määrin 2009/2000
	Muutos, prosenttia						
Vientihinnat ¹⁾	1,0	-1,0	-7,4	5,6	2,4	1,6	-0,3
Tuontihinnat ¹⁾	1,2	1,8	-7,9	8,0	4,3	3,3	1,3
Kuluttajahintaindeksi	2,5	4,1	0,0	1,5	2,5	2,0	1,6
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	4,0	5,7	-6,4	4,5	4,0	3,5	2,3
Rakennuskustannusindeksi	5,9	3,9	-1,1	2,0	3,1	2,8	2,9

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan

Asuntojen hintakehitykseen liittyvistä riskeistä

Tilastoidut asuntohinnat ovat nousussa

Vanhojen kerrostaloasuntojen reaali hinnat koko maassa nousivat lähes yhtäjaksoisesti vuosituhat alkuun taantumasta finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan. Koko maan reaali hinnat kääntyivät laskuun viimeisellä neljänneksellä v. 2007 ja laskivat yhtäjaksoisesti viisi neljänestä. Hintojen laskujakson päättyessä vuoden 2008 lopulla ne olivat 7,6 % vuotta aikaisempaa alemmat. Vuoden 2009 alusta hinnat ovat nousseet jälleen ja nopeinta hintojen nousu oli vuoden 2009 jälkipuoliskolla, jolloin ne kohosivat noin 3,5 % yhden neljänneksen aikana. Vuoden 2009 lopulla hintataso ylitti ennen hintojen laskua olleen tason. Vuoden 2010 alkupuoliskolla hintojen nousuvauhti koko maassa on hidastunut noin 1,4 prosenttiin per neljännes, mikä kuitenkin tarkoittaa nopeampaa nousua kuin 2000-luvulla keskimäärin.

Viime vuoden viimeisestä neljänneksestä lähtien vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat ovat olleet noin 10-11 % vuoden takaista korkeammalla. Hintojen muutos ei ole pelkästään palautumista aiemmalle tasolle, vaan nopea nousu on sisältänyt myös aitoa hintojen nousua. Viimeisimmät tilastohavainnot kertovat hintojen nousun hidastuneen, mutta todennäköisesti kuluvana vuonna reaali hinnat nousevat enemmän kuin 2000-luvulla keskimäärin. Kehitys pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoilla poikkeaa jonkin verran koko maan kehityksestä.

Asuntomarkkinoihin vaikuttavista tekijöistä

Asuntomarkkinat ovat monimutkainen risteämä unelmia, koteja, työssä käymistä, keittiö- ja putkiremontteja, mutta myös euroalueen yhteistä rahapolitiikkaa, sijoituskohteita ja pankkilainoja. Päättyvällä vuosikymmenellä nimellinen ansiotaso on kasvanut vuosittain keskimäärin noin prosenttiyksikön hitaammin kuin asuntojen nimelliset hinnat. Vuosina 2006-2008 asuntojen nimellishintaindeksi on ollut ansiotasoindeksiä korkeammalla ja alkuvuonna 2010 indeksien suhde näyttää jälleen samalta. Palkkojen ostovoima on siis heikentynyt asuntomarkkinoilla, ja julkisuudessa on nimitetty vuosia 2006-2008 tällä tavalla tarkasteltuna "hintakuplaksi".

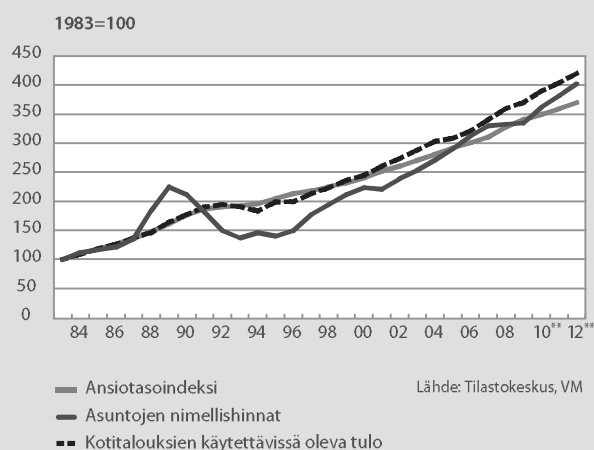
Tulkinta kuitenkin muuttuu, kun tarkastellaan kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja kansantalouden tilinpidossa. Ansiotaso ja kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kulkivat yhdessä 1990-luvun lamaan asti, mutta sen jälkeen kehitys on

eriytynyt. 2000-luvulla käytettävissä oleva tulo on pysytellyt ansiotason yläpuolella, mikä kertoo muutoksesta kotitalouksien tulonmuodostuksen rakenteesta. On aikaista sanoa, jääkö ansiotason kehitys alle asuntojen nimellisen hintakehityksen - katsauksessa julkaistu ennuste ja naiivi oletus asuntojen keskiarvoisesta hintakehityksestä ehdottavat näin tapahtuvan ennusteperiodilla. Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo on sen sijaan pysytellyt 1990-luvun alun jälkeen asuntointaindeksin yläpuolella eikä muutosta tähän odoteta ennusteperiodillakaan.

Asuntomarkkinoilla on finanssikriisin takia tapahtunut paljon. Ennen kriisiä hiljalleen kohonneet asuntolainojen viitekorot hillitsivät markkinoita ja uusien asuntojen rakentaminen väheni tasaisesti. Loppuvuonna 2008 lähes samaan aikaan korot putosivat hyvin matalalle ja asuntotuotanto käytännössä pysähtyi hetkeksi. Myös asuntojen hintojen putoaminen osuu samaan aikaan. Rakentamisen elvyttämiseksi valtio loi erilaisia määräaikaista suhdanneluonteisia avustuksia asuntoyhteisöille ja kotitalouksille. Nämä avustukset saivat mm. korjausrakentamisen liikkeelle. Kevään kuluessa käynnissä olevia uudiskohteita on kertynyt hyvä määrä, mutta aikanaan valmistuessaan ne eivät riitä poistamaan suoranaista pulaa asunnoista. Esimerkiksi kysynnän ja tarjonnan epäsuhta tulee säilymään pääkaupunki-seudulla vielä useita vuosia.

Finanssikriisiä seurannut erittäin voimakas rahapoliittinen elvytys on laskenut asuntolainojen korkokulut alhaisiksi. Samalla lainaa on nostettu entistä enemmän suhteessa asunnon arvoon. Taustalla ovat myös asuntorahoituksen olosuhteiden pitkän ajan muutos sekä pankkien välinen kilpailu asiakkaista. Löystyneet lainaehdot ovat taanneet asunnon ostajille enemmän maksukykyä. Matalat korot ja niitä nopeammin nousevat asuntojen hinnat ovat houkutelleet myös sijoittajia ostamaan asuntoja, mikä entisestään kiristää kilpailua myynnissä olevista asunnoista. Kysyntää on siis markkinoilla monesta syystä yli tarjonnan.

Suomalaisen asuntorahoituksen ominaispiirre on vaihtuvakorkoiset lainat. Kotitaloudet ovat nauttineet viimeisen puolentoista vuoden ajan suotuisasta korkotasosta. Kun korot lähtevät nousuun, omaan maksukykyyn nähden ylimitoitettuja lainoista voi seurata ongelmia. Nykyisessä tilanteessa sekä lainanantajien että lainanottajien on käytettävä tarkasti harkintaa, kun uudesta lainasta tehdään päätöstä.

2 Julkinen talous ja talouspolitiikka

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Julkisen talouden rahoitusaseman heikkeni viime vuonna ennätyselliset 12 mrd. euroa eli 7 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:seen. Samalla julkinen talous kääntyi alijäämäiseksi ensimmäisen kerran sitten vuoden 1997 ja myös lähivuodet ovat alijäämäisiä. Suurimmillaan vajeen arvioidaan olevan tänä vuonna, jolloin vajeen arvioidaan olevan hieman suurempi kuin vakaus- ja kasvusopimuksen alijäämärajaksi määrittämä 3 %. Talouskriisi ja elvytystoimet ovat heikentäneet julkisen talouden rahoitusasemaa myös muualla niin, että komissio arvioi kevätennusteessaan vain kolmella EU-maalla (Ruotsi, Viro, Bulgaria) olevan tänä vuonna pienempi alijäämä kuin Suomella ja Yhdysvaltojenkin vaje on 10 prosentin luokkaa.

Taloukasvun viriäminen kohentaa julkisen talouden tilaa selkeimmin ensi vuonna. Vielä tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä alijäämä syveni Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan noin miljardilla viime vuoden ensimmäisestä neljänneksestä, kun tilinpidon mukaiset menot kasvoivat 4 % ja tulot hieman vähenivät. Ennuste koko vuoden menojen kasvulle on 4 % ja tulojen kasvulle 3 %. Vuosina 2011 ja 2012 alijäämä pienenee taloukasvun myötä. Suomen julkisen talouden olisi oltava reilusti ylijäämäinen, jotta julkinen talous olisi kestäväällä pohjalla.

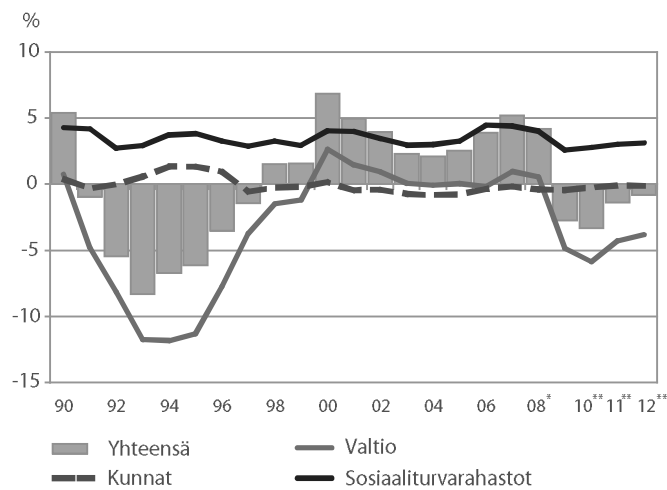
Julkisten kokonaismenojen suhde kokonaistuotantoon hypähti viime vuonna lähes 7 % ylöspäin 56 prosenttiin ja tällä tasolla se uhkaa pysyäkin ennustejaksolla. Menoasteemme on korkeimpia EU-maissa, ja vain Tanskassa kokonaismenot suhteessa BKT:seen ovat selvästi korkeammat. Veroasteessa ei samanlaista hyppyä ole tapahtunut. Julkisen talouden tasapainottaminen on erittäin haastavaa, ellei menoaste laske 50 prosentin tuntumaan, jossa se on pitkään ollutkin.

Alasektoreittain tarkasteltuna rahoitusasema on ylijäämäinen vain työeläkerahastoilla. Kunnat ja muut sosiaaliturvarahastot ovat lähellä tasapainoa kun taas valtion alijäämä on syvenemässä tänä vuonna 6 prosenttiin.

Julkisyhteisöjen ns. EMU-velka oli vuoden 2010 ensimmäisen neljänneksen lopussa 78 mrd. euroa, josta 70 mrd. euroa valtion ja 11,5 mrd. euroa kuntien velkaa. Julkisyhteisöjen velasta on poistettu alasektoreiden väliset velkaerät ja tämän vuoksi julkisyhteisöjen velka on pienempi kuin alasektoreiden velat

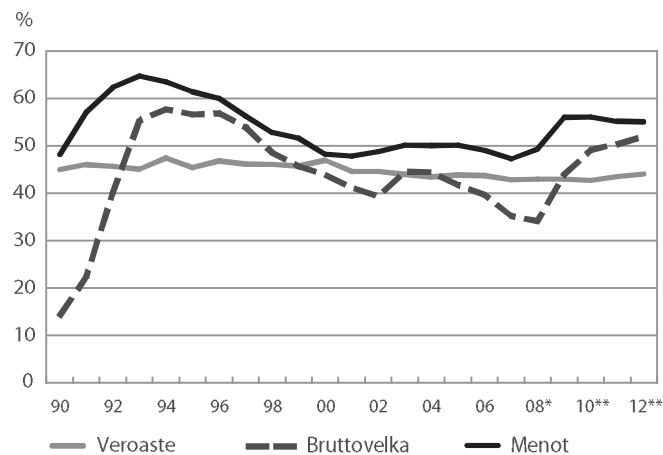
yhteensä. Koska julkinen talous pysyy alijäämäisenä, myös julkinen velka kasvaa ja 100 mrd. euroa ylittyy näillä näkymin v. 2012. Suomen julkinen velka suhteessa BKT:hen on kuitenkin kansainvälisesti vertaillen edelleen melko alhainen; vuonna 2009 euromaista vain Luxemburgilla, Slovakialla ja Slovenialla oli pienempi velkasuhde. Tilanteesta tekee huolestuttavan velan kasvuvauhti, vuodesta 2008 vuoteen 2012 velka-aste uhkaa kasvaa noin 18 prosenttiyksikköä.

Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöjen verot, menot ja bruttovelka, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöt¹⁾

	2007	2008	2009*	2010**	2011**	2012**
	Miljardia euroa					
Välittömät verot	31,5	32,3	27,8	28,8	30,7	32,6
Tuotannon ja tuonnin verot	23,4	23,9	23,2	23,5	25,7	26,8
Sosiaalivakuutusmaksut	21,6	22,5	22,2	23,2	24,4	26,3
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä ²⁾	77,0	79,4	73,7	75,9	81,2	86,2
Muut tulot ³⁾	17,6	20,0	18,0	18,2	19,6	20,4
siitä korkotulot	4,0	4,6	3,6	3,7	4,2	4,4
Tulot yhteensä	94,2	98,8	91,3	93,8	100,4	106,2
Kulutukset	38,6	41,6	43,0	44,1	45,4	46,9
Tukipalkkiot	2,3	2,5	2,5	2,6	2,8	3,1
Sosiaalietuudet ja -avustukset	27,2	28,5	31,2	32,8	34,0	35,5
Muut tulonsiirrot	4,4	4,8	5,2	5,6	5,9	6,3
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	33,8	35,7	38,9	41,1	42,7	44,9
Pääomamenot ⁴⁾	4,9	5,3	5,6	5,5	5,6	5,7
Muut menot	7,5	8,4	8,4	8,9	9,3	10,2
siitä korkomenot	2,6	2,7	2,4	2,5	2,7	3,3
Menot	84,9	91,1	96,0	99,7	103,0	107,7
Nettoluotonanto (+)/ nettoluotonotto (-)	9,3	7,7	-4,7	-5,9	-2,6	-1,5
valtionhallinto	1,7	1,0	-8,3	-10,4	-8,1	-7,8
paikallishallinto	-0,3	-0,7	-0,8	-0,4	-0,2	-0,2
työeläkelaitokset	7,4	7,3	5,0	5,1	5,9	6,4
muut sosiaaliturvarahastot	0,5	0,1	-0,6	-0,2	-0,2	0,2
Perusjäämä ⁵⁾	8,2	6,0	-5,7	-6,8	-3,9	-2,5

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Sisältää pääomaverot

3) Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen

4) Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot.

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Julkinen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,9	43,0	43,0	42,7	43,5	44,1
Julkisyhteisöjen menot ¹⁾	47,2	49,3	56,0	56,1	55,2	55,1
Nettoluotonanto	5,2	4,2	-2,7	-3,3	-1,4	-0,8
Valtionhallinto	1,0	0,5	-4,9	-5,9	-4,3	-4,0
Paikallishallinto	-0,2	-0,4	-0,5	-0,2	-0,1	-0,1
Työeläkelaitokset	4,1	3,9	2,9	2,9	3,1	3,3
Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,1	-0,3	-0,1	-0,1	0,1
Perusjäämä ²⁾	4,5	3,2	-3,4	-3,8	-2,1	-1,3
Julkisyhteisöjen velka	35,2	34,1	43,9	49,1	50,4	52,0
Valtionvelka	31,2	29,5	37,5	43,0	45,4	47,3
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	610	614	612	609	608	607
Valtio	144	143	145	144	143	142
Paikallishallinto	456	461	458	455	455	455
Sosiaaliturvarahastot	10	10	10	10	10	10

¹⁾ EU-harmonisoitu.

²⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Euroalueen maiden rahoitusjäämät ja velkasuhteet

	2009*	2010**	2011**	2009*	2010**	2011**
	Rahoitusjäämä			Velka		
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Suomi	-2,7	-3,3	-1,4	43,9	49,1	50,4
Iso-Britannia	-11,5	-12,0	-10,0	68,1	79,1	86,9
Ruotsi	-0,6	-2,1	-1,6	42,3	42,6	42,1
Tanska	-2,7	-5,5	-4,9	41,6	46,1	49,5
Irlanti	-14,3	-11,7	-12,1	64,0	77,3	87,3
Espanja	-11,2	-9,8	-8,8	53,2	64,9	72,5
Alankomaat	-5,3	-6,3	-5,1	60,9	66,3	69,6
Luxemburg	-0,7	-3,5	-3,9	14,5	19,0	23,6
Portugali	-9,4	-8,5	-7,9	76,8	85,8	91,1
Itävalta	-3,4	-4,7	-4,6	66,5	70,3	72,9
Saksa	-3,3	-5,0	-4,7	73,2	78,8	81,6
Ranska	-7,6	-8,0	-7,4	77,6	83,6	88,6
Belgia	-6,0	-5,1	-5,0	96,7	99,1	100,9
Italia	-5,3	-5,3	-5,0	115,8	118,2	118,9
Kreikka	-13,6	-9,3	-9,9	115,1	124,9	133,9

Lähde: EU-komission ennuste kevät 2010, Suomi VM

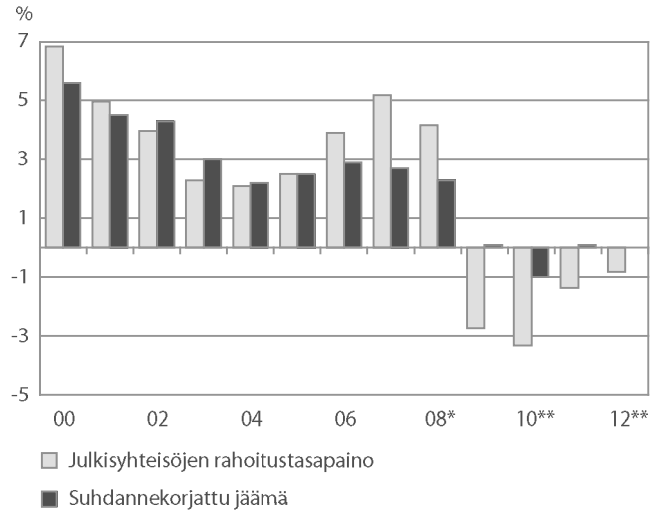
2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista

Suhdannekorjatun julkisen talouden rahoitusjäämän avulla voidaan arvioida finanssipolitiikan otetta. Suhdannekorjatulla jäämällä pyritään kuvaamaan sitä, mikä julkisen talouden rahoitusasema olisi, jos talouden kokonaistuotanto vastaisi talouden tuotantopotentiaalia. Talouden tuotantopotentiaaliin vaikuttaa taloudessa olevien hyödynnettävien työvoimaresurssien ja pääomakannan määrä. Kokonaistuotannon taso oli v. 2008 selvästi potentiaalisen tuotannon tasoa suurempi ja niiden välinen erotus eli ns. tuotantokuilu oli siten positiivinen. Talouskriisin myötä vuoden 2009 kokonaistuotanto kuitenkin romahti ja jäi selvästi talouden resurssien mahdollistamaa tasoa pienemmäksi. Myös lähivuosina tuotantokuilu pysyy negatiivisena.

Suhdannekorjatusta jäämästä poistetaan suhdanteiden vaikutus julkisiin tuloihin ja menoihin. Sen muutoksilla mitataan päätösperäisen finanssipolitiikan vaikutusta julkisen talouden rahoitusasemaan. Suhdannekorjatun jäämän avulla pyritään kuvaamaan pelkästään finanssipolitiikkaa koskevien päätösperäisten tekijöiden vaikutusta. Jos suhdannekorjattu jäämä heikkenee, finanssipolitiikka on välittömältä vaikutukseltaan kysyntää lisäävä ja siten kasvua tukeva. Vuonna 2009 ja myös tänä vuonna finanssipolitiikka on tällä mittarilla arvioituna selvästi ekspansiivista, mikä johtuu ennen muuta taantumien seurausten lieventämiseksi tehdyistä elvyttävistä toiminnoista. Ensi vuonna suhdannekorjattu jäämä vahvistuu eli finanssipolitiikka kääntyy kiristäväksi pyrittäessä vahvistamaan talouskriisin aikana heikentynyttä julkisen talouden rahoitusasemaa.

Havaittava julkisen talouden rahoitusaseman vuosimuutos voidaan siis jakaa kahteen, arvionvaraiseen komponenttiin, suhdannekorjatun jäämän muutokseen sekä suhdanneautomaatiikkaan. Esimerkiksi nousukauden aikana julkisen talouden rahoitusjäämä vahvistuu automaattisesti, kun verotulot kasvavat ja työttömyyteen liittyvät menot supistuvat ilman uusia, meno- tai tuloperusteita koskevia päätöksiä. Kun ollaan kiinnostuneita uusien finanssipoliittisten päätösten vaikutuksesta julkisen talouden rahoitusasemaan, on tämä suhdanneautomaatiikan vaikutus syytä ensin poistaa.

Julkisyhteisöjen rahoitustasapaino ja suhdannekorjattu jäämä, suhteessa bruttokansantuoteeseen

Lähde: Tilastokeskus, VM

Elvytystoimista vetäydytään asteittain

Taantumaa on hoidettu laajalla toimenpidekokonaisuudella useassa eri vaiheessa elokuun 2008 budjettiriihestä alkaen. Valtiontalouden elvyttävät toimenpiteet (määräaikaiset ja pysyvät) ovat olleet mittavia – kansantalouden tilinpidon käsittein arviolta 1,8 % v. 2009 ja 1,6 % v. 2010 suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuosina 2009–2010 päätetyt kertaluonteiset elvytystoimet ja -hankkeet jatkuvat osin myös v. 2011 aiheuttaen arviolta 0,5 prosentin kustannusvaikutuksen suhteessa kokonaistuotantoon. Esimerkiksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärien kokonaisuus vuosina 2008–2010 on ollut yhteensä reilu 10 000 opiskelijapaikkaa, millä on kustannusvaikutuksia edelleen v. 2011. Lisäksi pääosa uusina tai aikaistettuina päätetyistä liikennehankkeista on edelleen käynnissä. Elvytystoimien vaikutusta poistuu valtion talousarviosta asteittain myös sen takia, että sitoumusvaltuuksista aiheutuvat maksatukset kohdistuvat yleensä useille seuraaville vuosille.

Sen lisäksi, että v. 2011 osa kertaluonteisista ja määräaikaisista elvytystoimista tulee automaattisesti päätökseen, tehdään myös aktiivista finanssipolitiikan kiristämistä. Veroperustemuutokset kasvattavat verotuottoa nettomääräisesti 0,9 mrd. eurolla. Muun muassa v. 2010 poistetun työnantajan kansaneläkemaksun kompensimiseksi energiaveroja korotetaan noin 700 milj. eurolla. Elvytystoimien päättyminen ja veronperustemuutokset kiristävät finanssipolitiikkaa v. 2011 0,8 % suhteessa kokonaistuotantoon.

2.2 Valtionhallinto

Kokonaistuotannon supistumisen ja elvyttävien toimenpiteiden seurauksena valtiontalouteen on syntynyt mittava alijäämä. Valtiontalouden rahoitusasema heikkenee edelleen tänä vuonna talouskasvun viriämisestä huolimatta. Kokonaistuotantoon suhteutettuna valtiontalouden alijäämä yltää tänä vuonna jo lähes 6 prosenttiin. Taloustilanteen paranemisen vaikutukset näkyvät viiveellä valtion rahoitusasemassa ja kasvun elpyminen pienentää ensi vuonna valtiontalouden alijäämää 4,3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Taloudellisen aktiviteetin vahvistuminen yhdessä arvonlisäveron kiristämisen kanssa kääntävät verotulot hienoiseen kasvuun tänä vuonna. Arvonlisävero nostettiin heinäkuun alusta lukien yhdellä prosenttiyksiköllä. Tämän seurauksena verotulot lisääntyvät tänä vuonna 220 milj. euroa. Kesken kalenterivuotta toteuttavan perustemuutoksen vaikutukset näkyvät kuitenkin täysimääräisesti vasta ensi vuonna. Vaikutukset kertymään muodostuvat ensi vuonna hieman suuremmiksi arvonlisäverotuksen maksatukseen liittyvän kahden kuukauden viiveen seurauksena. Vuositasolla arvonlisäverotuksen kiristäminen lisää valtion verotuloja 690 milj. euroa. Työvaltaisten palvelualojen alennettua arvonlisäverokokeilua jatketaan v. 2011. Suomi on osallistunut työvaltaisten palvelujen arvonlisäverotuksen alentamiskokeiluun parturi- ja kampaamopalvelujen sekä pienten korjauspalveluiden osalta. Kokeilun jatkamisen arvioidaan vähentävän arvonlisäveron tuottoa vuositasolla noin 81 milj. eurolla. Tämän lisäksi vuoden 2011 alussa otetaan käyttöön uusi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero, joka korvaa nykyisen virvoitusjuomaveron ja jonka tavoitteena on lisätä valtion verotuloja 100 milj. euroa.

Energiaveroja korotetaan 700 milj. eurolla vuoden 2011 alusta lukien. Korotuksella kompensoidaan työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuvia verotuottomenetyksiä. Se toteutetaan korottamalla kaikkien energiatuotteiden verotasoja lukuun ottamatta liikenteen polttoaineita. Samanaikaisesti energiaverotuksessa siirrytään ympäristöohjausta korostavaan energiasisältöön ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien polttoaineiden osalta. Verotuksen kiristyessä valtion saamien tuotannon ja tuonnin verojen kasvu kiihtyy ensi vuonna yli 9 prosenttiin. Välilliseen verotukseen kohdistettavat veronkiristykset lisäävät valtion verotuloja yhteensä 1,4 mrd. euroa v. 2011

Syksyllä 2008 alkanut talouskriisi on valtiontalouden jyrkän heikkenemisen myötä kaventanut veropolitiikan liikkumavaraa huomattavasti. Hallitusohjelmassa asetettu tavoite työn verotuksen keventämiseksi on pääosin toteutunut. Työn verotuksen osalta tavoitteena on estää palkansaajien verotuksen kiristymisen sekä tänä että ensi vuonna. Tuloveroperusteisiin ensi vuonna tehtävät tarkistukset on mitoitettu siten, että verotus ei verojärjestelmän progressiivisuuden, yleisen ansiotason nousun ja palkansaajien sosiaaliturvamaksujen nousun myötä kiristyisi, mikä vähentää valtion verotuloja 286 milj. euroa. Lisäksi eläketulon verotusta kevennetään siten, että eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan

palkkatulon veroasteen tasolla, mikä vähentää valtion verotuottoa 14 milj. eurolla. Verokevennykset vähentävät kuntien verotuloja 120 milj. eurolla. Vaikutus kuntien tulokertymään kompensoidaan lisäämällä tulonsiirtoja valtiolta kunnille.

Välittömät verot kääntyvät tänä vuonna yli 5½ prosentin kasvuun, joka voimistuu edelleen ensi vuonna, jolloin kertymä lisääntyy noin 10 %. Kuluvan vuoden kertymän kasvua selittää ennakoitu yhteisöveron tuoton poikkeuksellisen voimakas nousu alhaiselta tasolta lähes 50 prosentilla. Ensi vuonna yhteisöverokertymä lisääntyisi ennusteen mukaan yli 15 %. Yhteisöveroennuste perustuu oletukseen siitä, että yritysten verotettava tulos kasvaisi tänä vuonna 15 % ja ensi vuonna 8 %, mikä vastaa kansantalouden tilinpidon mukaista toimintaylijäämän kasvua makroennusteessa. Verokertymän arvioidaan kasvavan siis selvästi nopeammin kuin yritysten verotettava tulos, mikä selittyy veronmaksuun liittyvillä ajoitustekijöillä.

Yritysten yksittäisen vuoden tulosten perusteella määräytyvästä yhteisöverosta saman kalenterivuoden aikana ennakkoveroina maksettu osuus on vaihdellut suhdannetilanteesta riippuen vuosittain 71-90 prosentin välillä 2000-luvulla. Viime vuoden loppua kohden tulokset paranivat, mutta yritysten maksamat ennakot reagoivat viiveellä tähän kehitykseen. Tämän seurauksena vuoden 2009 tulosten perusteella määrättävästä ns. lopullisesta verosta kertyi kyseisen vuoden aikana vain 71 %, mikä on selvästi tavanomaista pienempi osuus. Tästä seuraa, että tänä vuonna yritysten vuoden 2009 tuloksen perusteella maksamat ennakontäydennysmaksut kasvoivat tuntuvasti. Kyse on siis siitä, että yritysten viime vuonna tekemästä tuloksesta määrätty vero ajoittuu maksettavaksi tavanomaista myöhemmin. Tänä vuonna yritykset ovat hakeneet selvästi edellisvuotta vähemmän ennakoiden palautuksia mikä edelleen voimistaa verokertymän kasvua tänä vuonna. Valtion saaman yhteisöverotuoton arvioidaan kasvavan siis tuntuvasti, mutta se ei kuitenkaan palaudu taantumaa edeltäneelle tasolle. Tähän vaikuttaa myös se, että verovuosille 2009-2011 kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta on korotettu 10 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta alennettu vastaavasti.

Valtion saamat ansio- ja pääomatuloista maksettavat verot supistuvat tänä vuonna 3½ %. Verotuloja vähentävät tuloverotuksen perustemuutokset. Tämän lisäksi valtion saamia veroja pienentää marraskuussa tehtävä ns. veronsaajien jako-osuuksien oikaisu, joka liittyy vuoden 2009 verotuksen valmistamiseen. Ansio- ja pääomatuloista maksettavien verojen tilityksissä saajia ovat valtio, kunnat, seurakunnat sekä Kansaneläkelaitos. Verovuoden aikana tilitettävien verojen jakamiseksi veronsaajille käytetään arvioituja jako-osuuksia, jotka perustuvat ennusteisiin ansio- ja pääomatulojen kehityksestä. Kunkin veronsaajan todellinen osuus verovuoden ansio- ja pääomatuloveroista selviää lopullisesti vasta verotuksen valmistuttua. Tällöin veronsaajille tilitetyt verot oikaistaan marras-joulukuussa vastaamaan toteutuneen kehityksen mukaista tilannetta. Pääomatulojen kehityksellä on huomattava vaikutus veronsaajien jako-osuuksien arvioimisessa, koska vero pääomatuloista maksetaan ainoas-

taan valtiolle. Tämänhetkisten alustavien tietojen perusteella pääomatulot ovat supistuneet viime vuonna enemmän kuin voimassaolevien jako-osuuksien las-kentaperusteissa arvioitiin, mikä merkitsisi sitä, että valtiolle on tilitetty liian suuri osuus ansio- ja pääomatuloveroista v. 2009. Oikaisutilitys pienentää val-tion verokertymää tänä vuonna noin 250 milj. euroa.

Kansantalouden tilinpidon mukaiset valtion menot jatkavat vielä tänä vuonna verrattain nopeata lähes 6 prosentin kasvua. Ensi vuonna menojen kasvu hidastuu selvästi jääden vain 2½ prosenttiin mm. työttömyyden nou-sun pysähtyessä. Valtion kokonaismenoista on noin puolet tulonsiirtoja talou-den muille sektoreille, erityisesti kunnille ja sosiaaliturvarahastoille. Makset-tut tulonsiirrot lisääntyivät vuodesta 2007 vuoteen 2009 peräti viidenneksen, mutta jatkossa niiden kasvuvauhti hidastuu selvästi. Kulutusmenojen osuus valtion menoista on neljännes ja nekin ovat kasvaneet poikkeuksellisen paljon parina viime vuotena. Maltilliset palkankorotukset ja valtion tuottavuusohjel-man eteneminen rajoittavat kulutuksen kasvua ennustejaksolla. Korkomenot säilyvät vielä tänä ja ensi vuonna verrattain pieninä alhaisen korkotason vuoksi. Vuodesta 2012 alkaen korkomenot kohoavat tuntuvasti ja korkomenojen osuus kokonaismenoista nousee yli viiteen prosenttiin.

Korkotaso on siis toistaiseksi säilynyt poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Sijoittajien lainarahasta valtiolta vaatimat riskilisätkään eivät ole Suomen tapa-uksessa toistaiseksi olennaisesti nousseet. Valtio ottaa tänä vuonna uutta velkaa yli 10 mrd. euroa. Ensi vuonna uusien lainojen määrä jää hieman pienemmäksi mutta yltää yhä 8,4 mrd. euroon.

Valtionvelka kasvaa näillä näkymin vuodesta 2008 vuoteen 2012 lähes 40 mrd. eurolla yli 90 mrd. euroon eli 18 prosenttiyksiköllä suhteessa kokonaistuot-tantoon. Velan vastapainoksi valtiolla on rahoitustilinpidon mukaista rahoitus-varallisuutta tällä hetkellä noin 55 mrd. euroa, josta suurin osa on erilaisia osake-omistuksia. Valtion nettovarallisuusasema on tällä hetkellä selvästi negatiivinen.

Nopeasti kasvava velka muodostaa valtion rahoitusaseman kannalta riskin, joka väistämättä pienentää myös finanssipoliittista liikkumavaraa ja mahdol-lisuuksia tasoittaa suhdannevaihteluita julkisen vallan toimin. Talouden akti-viteetin toipumisesta ja ennustetusta valtion alijäämän supistumisesta huoli-matta valtiontalouden rahoitusasema säilyy edelleen heikkona. Valtiontalouden vakauttaminen edellyttää jatkossa uusia rahoitusasemaa vahvistavia toimenpi-teitä. Pelkän talouskasvun varassa ei ole mahdollista palauttaa valtiontaloutta kestäväälle pohjalle.

Valtionhallinto¹⁾

	2007	2008	2009*	2010**	2011**	2012**
	Miljardia euroa					
Välittömät verot	15,1	14,8	10,2	10,8	11,9	13,2
Tuotannon ja tuonnin verot	23,4	23,9	23,2	23,5	25,7	26,8
Sosiaaliturvamaksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä ²⁾	39,0	39,4	33,9	34,7	38,0	40,4
Muut tulot ³⁾	5,0	6,9	6,1	5,9	6,2	6,3
siitä korkotulot	0,9	0,9	0,6	0,6	0,7	0,7
Tulot yhteensä	43,9	46,3	39,9	40,6	44,2	46,7
Kulutusmenot	11,0	11,9	12,5	12,8	13,0	13,4
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	26,1	28,1	31,1	33,3	34,4	35,8
siitä muille julkisyhteisöille	16,6	18,0	20,3	21,8	22,4	22,9
Korkomenot	2,4	2,4	2,3	2,4	2,4	2,9
Pääomamenot ⁴⁾	2,6	2,8	2,4	2,5	2,5	2,5
Menot yhteensä	42,2	45,3	48,3	51,0	52,3	54,6
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	1,7	1,0	-8,3	-10,4	-8,1	-7,8
Perusjäämä ⁵⁾	3,3	2,5	-6,6	-8,6	-6,3	-5,6

1) Kansantalouden tilipidon mukaan

2) Sisältää pääomaverot

3) Ml.pääomansiirrot ilman pääomaveroja ja kiinteän pääoman kuluminen.

4) Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

5) Nettoluotonanto ilman korkomenoja.

Keskeisten perustemuutosten verotuottovaikutuksia verolajeittain vuositasona, milj. euroa

	2007	2008	2009	2010*	2011**	2012**
	Miljoonaa euroa					
Ansiotulot (ml. inflaatiotarkistus)	-805	-700	-1370	-1060	-470	-300
Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut ¹⁾	-50	-260	-360	-130	-370	60
Eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut	70	-400	-70	500	600	840
Arvonlisävero	0	0	-40	346	300	0
Energiaverot	-70	300	0	0	700	200
Muut valmisteverot	0	40	115	86	158	20

1) Kansaneläkevakuutusmaksu aleni vuonna 2009 ja poistui kokonaan vuonna 2010. Tässä on esitetty vuodesta 2011 lähtien ainoastaan sairausvakuutusmaksuihin liittyvien perustemuutosten vaikutukset.

2.2.1 Budjetti ja vaalikauden menokehys

Hallituskauden ensimmäinen kehyspäätös asetti enimmäismäärän pääosalle, noin kolmelle neljännekselle, talousarviomenoista koko vaalikaudeksi. Vuosittain tehtävillä valtiontalouden kehyspäätöksillä ja talousarvioesityksillä ei muuteta hallitusohjelmaan perustuvaa menolinjausta, vaan tarkistetaan vaalikauden kehys teknisesti vastaamaan hinta- ja kustannustasossa sekä talousarvion rakenteessa tapahtuneita muutoksia. Maaliskuun 2010 kehyspäätöksen verrattuna vuoden 2011 menokehystä on tarkistettu nettona n. 68,8 milj. eurolla. Kehystaso vuodelle 2011 on hinta- ja rakennekorjausten jälkeen n. 38,1 mrd. euroa.

Vuoden 2011 talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 50,3 mrd. euroa, mikä on lähes yhtä paljon kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa mutta n. 2 mrd. euroa vähemmän kuin vuodelle 2010 on budjetoitu ml. vuoden 2010 kolme lisätalousarviota. Kehykseen kuuluvien menojen osuus on 37,7 mrd. euroa, eli kehykseen luettavat menot alittavat menokaton ja jakamattomaksi varaukseksi vuodelle 2011 jää 99 milj. euroa 300 milj. euron lisäbudjettivarauksen lisäksi. Talousarvioesitykseen sisältyy kehykseen luettavien menojen uudelleenkohdennuksia liikkumatilan luomiseksi ja painopistemuu-
tosten mahdollistamiseksi.

Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat vähenevät vuonna 2011 reaalisesti n. 2 % vuoden 2010 varsinaisesta talousarviosta ja n. 6 % vuodelle 2010 budjetoitusta. Hallinnonalojen määrärahojen vähenemiseen vaikuttaa mm. elvytysluonteisten menojen asteittainen poistuminen. Valtionvelan korkomenojen arvioidaan alenevan vuoden 2010 tasolta.

Valtion verotulot kasvavat

Vuonna 2011 valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 41,9 mrd. euroa, josta verotulojen osuus on 35,5 mrd. euroa. Verrattuna vuodelle 2010 budjetoituu verotulojen arvioidaan kasvavan 8,5 %. Valtion sekalaisten tulojen arvioidaan vähenevän 2 % ja korkotulojen ja voiton tuloutusten kasvavan runsaalla kymmenyksellä. Talouskasvun nopeutuminen ja ennustettu työllisyystilanteen paraneminen vahvistavat veropohjia merkittävästi v. 2011. Sen lisäksi verotulokertymää kasvattavat ehdotetut veroperuste-
muutokset, jotka lisäävät verotuottoa nettomääräisesti 0,9 mrd. eurolla. Verotulot jäävät v. 2011 silti 1,7 mrd. euroa alle taantumaa edeltäneen vuoden 2008 tason.

Energiaveroja korotetaan n. 700 milj. eurolla vuoden 2011 alusta työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuvien verotuottomenetysten korvaamiseksi. Ansiotulojen verotuksen lieventäminen ml. kunnallisverotuksen perusvähennyksen korotus vähentävät verotuottoa vuositasolla n. 450 milj.

Budjettitalouden tasapaino

	2008	2009	2010	2011
	Tilinpäätös	Tilinpäätös	Budjetoitu ¹⁾	Talousarvio- esitys
Miljardia euroa				
Verot ja veronluonteiset verot	37,2	31,5	32,7	35,5
Muut tulot	7,1	6,0	6,4	6,4
Yhteensä	44,3	37,5	39,1	41,9
Kehyksen luettavat menot	33,6	35,4	36,8	37,7
Kehyksen ulkopuoliset menot	10,0	11,5	15,7	12,6
- siitä korkomenot	2,3	1,9	1,9	1,9
Yhteensä	43,5	46,9	52,5	50,3
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	0,8	-9,4	-13,3	-8,3

¹⁾ Ml. lisätalousarviot ilman kumulatiivisen ylijäämän käyttöä.

euroa, josta valtion osuus on n. 300 milj. euroa. Vuonna 2011 otetaan käyttöön makeisilta, jäätelöltä ja muilta niiden kaltaisilta tuotteilta kannettava vero ja korotetaan virvoitusjuomien veroa, mikä lisää verotuloa 100 milj. euroa. Jäteveron uudistaminen lisää verotuloa 40 milj. eurolla. Tuloarvioissa on otettu huomioon 1.7.2010 toteutettu arvonlisäverokantojen korotus prosenttiyksiköllä ja ravintolaruuan arvonlisäveron alentaminen. Muutokset lisäävät verotuloa nettomääräisesti 300 milj. eurolla v. 2011 ja vuositasolla 430 milj. eurolla.

Heinäkuussa 2010 toteutettu arvonlisäverokantojen muutos ja vuoden 2011 talousarvioesityksen veronkiritykset ovat ensimmäisiä askeleita kohti valtiontalouden tasapainottamista. Myös menoista poistuu vähitellen määräaikaisten elvytystoimien vaikutus.

Panostuksia uusiutuvan energian tuotantoon

Euroopan unionin tavoitteiden ja hallituksen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti uusiutuvan energian käyttöä lisätään. Talousarviossa osoitetaan 55 milj. euroa uusiutuvan energian tuotantotukeen, jota on tarkoitus maksaa tuulivoimalla, biokaasulla, metsähakkeella sekä puupolttoaineella tuotetulle sähkölle. Energiatuen myöntämisvaltuutta ehdotetaan korotettavaksi 85 milj. eurolla vuoden 2010 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Energiatuen lisävaltuudella rahoitetaan mm. liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitosten tukemista. Uusiutuvaan energiaan siirtymistä sähkö- ja öljylämmitteissä asuintaloissa ehdotetaan nopeutettavaksi rakennusten energia-avustuksiin tehtävällä 30 milj. euron lisäyksellä.

Perusväylänpidon menoihin osoitetaan määräraha- ja tulo-rahoitusta n. 966 milj. euroa. Vuonna 2011 käynnistetään seitsemän uutta liikennehanketta: E18 Haminan ohikulkutie, vt 8 Sepänkylän ohikulkutie, vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie, Seinäjoki-Oulu -rataosan palvelutason parantamisen II vaihe, Rovaniemi-Kemijärvi -rataosan sähköistys sekä Uudenkaupungin meriväylän syventäminen sekä yhteishankkeena Kemi-Äkäsjoki -radan perusparantaminen ja Muonionjoen siltahanke. Valtio osallistuu myös Länsimetron rakentamisen kustannuksiin aiemmin sovitun mukaisesti.

Osana valtioneuvoston toimintaohjelmaa talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi syyttäjien, tuomioistuinten, konkurssiasiamiehen toimiston ja ulosottotoimen sekä poliisin rahoitusta lisätään yhteensä n. 6 milj. eurolla. Verohallinnon yhteyteen perustetaan harmaan talouden selvityskeskus. Lisäksi rakennusalan käännetty arvonalisäverovelvollisuus otetaan käyttöön 1.4.2011 ja sen arvioidaan lisäävän verotuloja vuositasolla 100 milj. eurolla.

Vuonna 2011 käynnistetään toimenpidekokonaisuus, jolla tähdätään työurien pidentämiseen niiden alkupäästä. Opintojen ohjaukseen panostetaan kaikilla koulutusasteilla ja ammatillisen koulutuksen läpäisyä tehostetaan. Korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijavainnukset uudistetaan ja korkeakoulujen yhteinen sähköinen hakujärjestelmä otetaan käyttöön v. 2013. Opintotukea kehitetään päätoimiseen opiskeluun kannustavaksi. Opintotuen myöntäminen korkeakouluopinnoissa muutetaan kaksiportaisen tutkinnon mukaiseksi ja asumislisäkuukaudet lasketaan jatkossa tukiaikaan. Lisäksi opintotulainaa ja koulumatkatukea kehitetään ja korkeakouluopiskelijoiden ateriätukea korotetaan.

Pienempien eläketulojen varassa elävien toimeentulo turvataan ottamalla käyttöön takuueläke 1.3.2011. Takuueläke nostaa erityisesti pienituloisten naisten eläketuloa ja sen käyttöönotosta aiheutuu valtiolle lisämenoja 94 milj. euroa v. 2011. Perusturvaetuudet sidotaan kuluttajahintojen muutosta kuvaavaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien. Indeksiin sidotaan vähimmäismääräiset kuntoutusrahat sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä erityishoitorahat, lapsilisät, kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki. Etuuksien tason tarkistamisesta koituu indeksin nykyennusteiden mukaan valtiolle lisäkustannuksia v. 2011 n. 11 milj. euroa.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta korotetaan 21,25 milj. eurolla sosiaali- ja terveyspalvelujen parantamiseksi. Korotus kohdistetaan vammaispalvelulain uudistuksen toteuttamiseen, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveystarkastuksiin, uuden terveydenhuoltolain toimeenpanoon, päihdeäitien hoidon järjestämiseen, lapsiperheiden kotipalvelun vahvistamiseen sekä vankeiden perheosaston toteuttamiseen.

Valtiontalouden alijäämän muutos vuodesta 2010 vuoteen 2011 (arvio budjettitalouden lukujen mukaisesti)

Keväällä 2008 tehdyssä valtiontalouden kehyspäätöksessä vuosille 2009–2012 vuoden 2010 alijäämä arvioitiin noin 0,3 mrd. euroksi. Taantuman myötä alijäämäarvio on kasvanut noin 13 mrd. eurolla, sillä vuoden 2010 kolmannessa lisätalousarviossa alijäämäksi arvioitiin 13,3 mrd. euroa, kun huomioon ei oteta kumulatiivisen ylijäämän käyttöä. Muutoksesta yli puolet aiheutuu suhdannetilanteen myötä automaattisesti kasvavista menoista ja alenevista tuloista. Vajaa puolet aiheutuu päätösperäisistä muutoksista.

Vuoden 2011 talousarvioesityksessä valtiontalouden alijäämä arvioidaan noin 8,3 mrd. euroksi. Tämä on noin 5 mrd. euroa pienempi kuin vuoden 2010 alijäämäarvio. Vuodesta 2010 vuoteen 2011 valtiontaloutta tasapainottavat muun muassa seuraavat tekijät:

- vuoden 2010 alijäämäärivion sisältyvät lähes 2 mrd. euron lainat Kreikalle ja Latvialle
- kertaluonteisten/määräaikaisten elvytystoimien vaikutusta poistuu noin 1 mrd. eurolla
- suhdanneluonteiset mm. työttömyysturvan menot alenevat nettomääräisesti noin 200 milj. eurolla
- vuonna 2010 toteutettua työnantajien kela-maksun poistamista kompensoidaan korottamalla energiaveroja noin 700 milj. eurolla
- arvonlisäverokantojen muutos 1.7.2010 lisää verotuloa v. 2011 nettomääräisesti noin 300 milj. eurolla vuoteen 2010 verrattuna
- lisäksi uusi makeisvero, virvoitusjuomaveron korotus sekä jäteveron korotus lisäävät verotuloa yhteensä noin 140 milj. eurolla
- verotulotoarvio vuodelle 2011 on lisäksi suhdannetilanteen paranemisen myötä noin 1,8 mrd. euroa vuodelle 2010 budjetoitua korkeampi

Toisaalta tuloverotusta kevennetään ansiotason ja palkansaajamaksujen nousun kompensoimiseksi, minkä lisäksi kunnallisverotuksen perusvähennystä korotetaan (450 milj. euroa, josta valtion osuus on 300 milj. euroa sekä kuntien veromenestysten kompensatio 129 milj. euroa). Lisäksi valtiontalouden menokehysten tekninen korottaminen vuoden 2011 hintatasoon tuo menotasoon lähes 0,7 mrd. euroa.

2.2.2 Tuloarvioiden riskeistä

Tuloennusteiden osuvuuteen liittyvät riskit kasvavat suhdannekäänteiden yhteydessä. Laskusuhdanteen alkaessa tulokehitys nähdään monesti liian myönteisenä ja vastaavasti nousukauden alussa arviot voivat olla puolestaan liian varovaisia. Tuloennusteet perustuvat käsitykseen talouskasvusta ja sen taustalla olevista tekijöistä kuten esimerkiksi kulutuksesta, työllisyydestä, yritysten tuloksista, koroista, varallisuusarvoista ja erilaisten hyödykkeiden kuten vaikkapa autojen tai alkoholin kysynnästä. Ennusteiden laadinnassa lähtökohtana on se, että tuloarvioiden epävarmuudet pyritään pitämään tasapainossa. Jäljempänä on pyritty esittämään joitakin riskitekijöitä ja kuvaamaan niiden merkitystä verokertymän kannalta.

Yhteisöveroennusteen riskit liittyvät tuloskehitykseen ja ajoitustekijöihin

Kun otetaan huomioon verokertymän suuruus ja sen kehitykseen liittyvä vaihtelu, yhteisöverot muodostavat merkittävimmän epävarmuuden lähteen valtion tulokehityksen kannalta. Talouskriisin myötä yhteisöveron tuotto supistui poikkeuksellisen voimakkaasti, eikä pudotuksen jyrkkyyttä kyetty täysimääräisesti ennustamaan. Talouden elyessä riskinä voi vastaavasti olla, että yhteisöverokertymän ennustamisessa ollaan liian varovaisia. Markkina-analyytikkojen konsensusennusteiden perusteella Helsingin arvopaperipörssissä noteerattujen yritysten tulosten kasvu voisi ylittää tänä vuonna jopa lähes 40 ja ensi vuonnakin yli 20 prosenttiin. Näiden myönteisten kasvuarvioiden taustalla on kuitenkin erilaisia kertaluonteisia tekijöitä, jotka eivät välttämättä näy yritysten verotettavassa tuloksessa ja siten verokertymässä. Useissa maissa toimivien pörssiyhtiöiden globaalien tulosten kehityksen perusteella ei voi suoraan arvioida Suomen verokertymää. Verotulojen jako valtioiden kesken on riippuvainen muun muassa konsernin siirtohinnoittelussa käytetyistä arvoista tai ulkomaille maksetuista verojen hyvityksistä. Lisäksi yrityksille on syntynyt vähennyskelpoisia tappioita erityisesti vuosina 2008 ja 2009, joita voidaan käyttää 10 vuoden kuluessa ja jotka saattavat vähentää verotettavan tulon määrää.

Verotuloennusteessa lähtökohdaksi on valittu oletus siitä, että yritysten verotettava tulos kasvaisi tänä vuonna 15 % ja ensi vuonna 8 %, mikä vastaa käsitystä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän kasvusta tuloennusteen taustalla olevassa makroennusteessa. Yritysten verotettavaa tulosta pienentävät talouskriisin aikana niille syntyneet vähennyskelpoiset tappiot. Verotettavan tuloksen kehitystä arvioitaessa ei voida siten suoraan nojautua markkinoilla toimivien tahojen konsensusennusteisiin listattujen yritysten näkymistä.

Yhteisöveroennusteen osuvuuden kannalta riskin muodostavat tuloskehitykseen liittyvän epävarmuuden lisäksi myös ajoitustekijät koskien sitä, kuinka nopeasti yritysten tuloskehityksen koheneminen näkyy niiden maksamissa ennakkoveroissa. Vuoden 2010 alkupuolella yhteisöveron kertymät ovat kehittä-

tyneet selvästi hitaammin kuin mitä toimintaylijäämän kasvuennuste tai arvopaperimarkkinoiden odotukset tuloskehityksestä antaisivat aiheen olettaa. On mahdollista, että verovuoden 2010 verosta tavanomaista suurempi osa kertyy vasta vuoden 2011 puolella tai että tuloskehityksen paraneminen näkyy ennustettua vähemmän yhteisöverotuoton määrässä. Yhteisöveroennusteeseen liittyvät toteutuneet kehityksen osalta alaspäin suuntautuvia riskejä mutta toisaalta markkinoiden odotuksien perusteella kehitys voisi muodostua ennustettua myönteisemmäksi. Yhteisöverokertymään liittyvien riskien merkitystä kertymän kannalta kuvaa se, että jos yritysten tuloskehitys jäisi 10 % heikommaksi niin yhteisöveron tuotto supistuisi 470 milj. euroa ja valtion saamat verotulot painuisivat 300 milj. euroa alhaisemmalle tasolle ennustettuun verrattuna.

Pääomatulojen kasvuun liittyvä epävarmuus poikkeuksellisen suuri

Ansio- ja pääomatuloista kerättiin veroja viime vuonna 7,2 mrd. euroa, mikä vastaa 23 prosenttia koko verokertymästä. Ansiotuloista maksettavien verojen kannalta merkittävimmän yksittäisen selittäjän muodostaa palkkasumma. Kaikki tekijät jotka luovat epävarmuutta työllisyyskehitykseen muodostavat siten riskin myös ansiotuloveroennusteen osuvuuden kannalta. Talouskriisin aikana työtunnit ovat supistuneet työllisten lukumäärää selvästi voimakkaammin. Talouden elyessä myös käytetty työpanos kääntyy kasvuun. Tammi-toukokuussa palkkasumman kasvu on vielä jäänyt lähelle nolaa vuodentakaiseen verrattuna. Koko vuoden palkkatulojen arvioidaan kuitenkin lisääntyvän 2½ %. Riippuen siitä, käytetäänkö työpanoksen mittarina työtunteja vai työllisten lukumäärää arvio palkkasumman noususta vaihtelisi kuluvan vuoden tapauksessa kahdesta neljään prosenttiin. Tämä osaltaan kuvaa myös ansiotuloverokertymään liittyvää epävarmuutta. Jos palkkasumman kasvu olisi esimerkiksi yhden prosenttiyksikön ennustettua hitaampaa, valtion ansiotuloveroja kertyisi vastaavasti 100 milj. euroa ennustettua vähemmän.

Ansiotulot muodostavat kuitenkin selvästi vakaamman veropohjan kuin pääomatulot. Pääomatulot reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Edellisen suhdannehuipun aikana pääomatuloista kerättävien verojen määrä ylsi ennätyskorkealle 2,4 mrd. euroon v. 2008. Lopullinen tieto viime vuonna kotitalouksien saamista pääomatuloista on käytettävissä vasta verotuksen valmistuttua tämän vuoden syksynä. Alustavat tiedot antavat viitettä siitä, että pääomatulot olisivat viime vuonna edelleen supistuneet yli 28 % eli selvästi enemmän kuin vielä aiemmin arvioitiin.

Pääomatulojen merkittävin erä ovat luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperikaupasta. Talouskriisin seurauksena varallisuusarvot ovat alentuneet tuntuvasti. Alustavat tiedot vuoden 2009 verotuksesta antavat viitettä siitä, että pääomatulot olisivat supistuneet yli neljänneksellä v. 2009. Lopullinen tieto pääomatuloista on käytettävissä vasta, kun vuoden 2009 verotus valmistuu lokakuun lopussa 2010. Vuonna 2010 pääomatulojen arvioidaan käänty-

vän noin 16 prosentin suuruiseen kasvuun mm. osakkeiden hintojen nousun seurauksena, ja v. 2011 pääomatulojen arvioidaan kasvavan 6 %. Verotettavien luovutusvoittojen ja pääomatuloveron tuoton kasvua saattaa toisaalta hidastaa aiempina vuosina syntyneet vähennyskelpoiset luovutustappiot.

Pääomatuloennusteen onnistuminen vaikuttaa tuloarvioihin paitsi suoraan kertymien kautta myös ansio- ja pääomatuloverojen tilityksissä sovellettavien jako-osuuksien välityksellä. Ansio- ja pääomatuloista kannettavat valtion tulovero, kunnallisvero, sairausvakuutusmaksu ja kirkollisvero kertyvät yhdessä ennakonpidätyksinä, ennakoina, ennakon täydennysmaksuina ja jäännösveroina. Kertyneet verot tilitetään kuukausittain veronsaajille (valtio, kunnat, seurakunnat, Kansaneläkelaitos). Tilityksessä käytetään kullekin veronsaajaryhmälle arvioitua tai lopullista verovuosi-kohtaista jako-osuutta, joka tarkoittaa veronsaajan osuutta kaikista tilityskokonaisuuteen kuuluvista ansio- ja pääomatuloveroista.

Jako-osuudet vahvistetaan verovuosi-kohtaisesti ja niiden laskemisessa käytetään samoja ennusteita veronalaisten tulojen ja vähennysten kehityksestä kuin muutoinkin valtion tuloennusteiden laatimisessa. Jos tulojen kehitystä koskevat ennusteet muuttuvat huomattavasti verovuoden aikana, jako-osuuksia muutetaan tarvittaessa ja kaikki kyseiseltä verovuodelta siihen mennessä tilitettyt verot oikaistaan uusien jako-osuuksien mukaisiksi. Suurimmat jako-osuuden muutokset ovat seurausta pääomatuloennusteiden muutoksista johtuen siitä, että valtion on pääomatuloveron ainoa veronsaaja. Ansiotulojen veropohjassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat kaikkien veronsaajien verojen määriin ja vaikutus veronsaajien välisiin suhteellisiin osuuksiin on näin ollen pienempi kuin pääomatuloennusteiden muuttuessa.

Verotuksen valmistumisen jälkeen verotulojen tilityksessä siirrytään käyttämään ennustettujen jako-osuuksien sijasta todellisia jako-osuuksia, jotka perustuvat valmistuneen verotuksen mukaisiin lopullisten verojen määriin. Verotuksen valmistumisen jälkeisessä ns. maksuunpanotilityksessä oikaistaan kaikki siihen mennessä verovuodelta tilitettyt verot todellisten jako-osuuksien mukaiseksi. Vuonna 2009 vuoden 2008 verotuksen valmistumisen jälkeisessä oikaisutilityksessä valtio menetti runsaat 300 milj. euroa ja vastaavasti muut veronsaajat saivat yhteensä saman määrän lisää verotuloja. Alustavien tietojen perusteella ennakoidaan, että v. 2010 vuoden 2009 verotustietoihin perustuva vastaava oikaisu olisi noin 250 milj. euroa valtion verotuottoa vähentävä. Tämänhetkisessä suhdannetilanteessa verotuloennusteisiin liittyy poikkeuksellisen paljon epävarmuutta, mikä saattaa näkyä veronsaajaryhmien jako-osuuksien oikaisuina. Riskinä on se, että pääomatulojen kasvu voi osoittautua ennakoitua voimakkaammaksi. Pääomatulojen 10 prosentin suuruinen muutos merkitsee valtion verotuloissa noin 150 milj. euron lisäystä tai vähennystä muutoksen suunnasta riippuen. Erityisesti luovutusvoittojen muutosten voimakkuuden ennustaminen talouden käännepeisteissä on osoittautunut vaikeaksi.

Varallisuusarvojen kehityksellä on merkitystä myös varainsiirtoveron tapauksessa. Arvopapereiden luovutuksen yhteydessä maksettavan varainsiirtoveron tuotto on ollut noin 400 milj. euroa vuodessa. Varainsiirtoveron kertymään vaikuttaa suurelta osin kiinteistöjen ja osakkeiden hintakehitys sekä kauppojen lukumäärä. Myös yrityskaupat vaikuttavat verokertymään. Poikkeuksellisen alhaisen korkotason myötä asuntomarkkinoilla hintojen nousu on jatkunut kokonaistaloudelliseen kehitykseen suhteutettuna voimakkaana. Riskinä on se, että korkotason kääntyminen nousuun ja kotitalouksien ja odotusten muuttuminen varovaisemmiksi voivat näkyä asuntokauppojen lukumäärän supistumisena ja hintojen alenemisena, mikä puolestaan pienentäisi verokertymää.

Yksityinen kulutus muodostaa verrattain vakaan pohjan välillisten verotulojen kasvulle

Yksityisen kulutuksen kehitys on merkittävin selittäjä välillisten verotulojen kertymän kannalta. Talouskriisin aikana kotitalouksien säästämisaste on noussut verrattain nopeasti poikkeuksellisen korkealle tasolle. Näköpiirissä oleva kotitalouksien tulokehitys antaisi siten mahdollisuuksia ennustettua nopeammallekin kulutuskysynnän kasvulle. Toteutuessaan tämä heijastuisi kaikkiin välillisiin veroihin, arvonlisäveroihin, autoveroon sekä vähäisemmässä määrin myös alkoholiveroihin.

Välillisistä veroista tärkein on arvonlisävero, josta yli 60 % pohjautuu yksityiseen kulutukseen. Jos yksityisten kulutusmenojen kasvu olisi v. 2010 yhden prosentin ennustettua nopeampaa, arvonlisäveron tuotto olisi lähes 100 milj. euroa odotettua enemmän. Arvonlisäveron kertymä koostuu myynneistä kulutukseen, joista ei arvonlisäverotuksessa ole vähennysoikeutta eli ns. loppukulutukseen. Loppukuluttajia ovat muun muassa kotitaloudet, verovapaat yritykset ja yleishyödylliset yhteisöt sekä julkinen sektori muun kuin liiketoimintansa osalta. Arvonlisäverokertymän kannalta epävarmuutta luovat siitä vähennettävät arvonlisäveropalautukset, jotka koostuvat arvonlisäverovelvollisille hakemusten ja muutosten johdosta palautetuista veroista. Kertymää pienentäviin palautuksiin sisältyy myös verottoman viranomaistoiminnan osalta kunnille palautettu arvonlisävero.

Välillisistä veroista autoveron tuotto on herkin kuluttajien odotuksissa tapahtuville muutoksille. Autoveron tuotosta noin 80 % muodostuu uusien henkilöautojen veroista ja lähes 10 % käytettyjen henkilöautojen veroista. Autoverokertymä on siten riippuvainen ensi kertaa Suomeen rekisteröitävien henkilöautojen, ei vain uusien, vaan myös maahan tuotavien käytettyjen autojen kysynnästä.

Autoveroennusteen riskit liittyvät epävarmuuteen verotettavaksi tulevien ajoneuvojen kysynnästä ja niihin sovellettavaan veroprosenttiin vaikuttavista keskimääräisistä hiilidioksidipäästöistä. Jos uusien henkilöautojen kysyntä poikkeaa ennustetusta 10 000 kappaleella, tämä vaikuttaisi verotuottoon n. 70

milj. eurolla. Hiilidioksidipäästön keskiarvon yhden gramman muutos vaikuttaisi puolestaan 3–4 milj. eurolla uusista henkilöautoista kertyvän autoveron tuottoon. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Taloustaantumana seurauksena uusien henkilöautojen kysyntä putosi 40 % v. 2009, mutta kysyntä on kääntynyt nousuun v. 2010 ja nousun arvioidaan jatkuvan edelleen v. 2011. Autoveroennusteen oletuksena käytettävä kysyntäennuste, 117 000 uutta henkilöautoa, on pitkän aikavälin keskiarvon alapuolella ja on mahdollista, että uusien henkilöautojen kysyntä on suurempi kuin tuloarvion perustana käytetty oletus. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että kotitalouksien odotukset oman taloudellisen tilanteen suhteen säilyisivät vahvoina. Uusien henkilöautojen hankinnat voivat jäädä arvioitua vähäisemmiksi, jos työllisyys kehittyisi ennustettua heikommin.

Valmisteveroista merkittävin on energiaverot, joiden tuoton riskit liittyvät ennen muuta yleiseen taloudelliseen kehityksen epävarmuuteen. Suurin merkitys on sillä, miten liikennesuoritteet kehittyvät, sillä bensiini tuottaa noin puolet ja diesel noin neljänneksen energiaverokertymästä. Energian käyttö kokonaisuutena muodostaa siten verrattain vakaan osan veropohjaa.

Alkoholiveron tuotto on kehittynyt verrattain tasaisesti talouskriisistä huolimatta. Veron tuottoon liittyvät riskit ovat yhteydessä ennen muuta matkustajatuontiin ja harmaiden markkinoiden kehittymiseen. Vuosina 2008–2009 toteutetut veronkorotukset väistämättä lisäävät paineita matkustajatuonin kasvulle. Suomen hintataso verrattuna Viroon on useimmissa tuotteissa edelleen lähes kaksinkertainen. Myös tupakkaveron tapauksessa matkustajatuonti muodostaa riskin kertymän kannalta.

2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito

Kansantalouden tilinpidossa valtiontalouteen luetaan budjettitalouden lisäksi budjetin ulkopuoliset rahastot Valtion Eläkerahastoa (VER) lukuun ottamatta sekä yliopistot, jotka eivät enää tästä vuodesta alkaen sisälly budjettivaltioon vaikkakin saavat rahoituksensa pääosin budjetista. Kansantalouden tilinpidossa vuoden 2010 alussa tehdyn luokittelumuutoksen jälkeen VER luetaan työeläkelaitokset -sektoriin. Tämä muutos heikentää kansantalouden tilinpidon mukaista valtiontalouden rahoitusasemaa, koska VER on vahvasti ylijäämäinen. Julkisen talouden rahoitusasemaan sektorisiirrolla ei ole vaikutusta.

Valtion budjettiin kirjataan menoina erilaiset finanssisijoitukset, kuten valtion myöntämät lainat, pääomitukset jne. Tilinpidossa nämä käsitellään rahoitustaloustoimina, jotka eivät näy reaalitylinpidon nettoluotonannossa vaan rahoitustilinpidossa. Finanssisijoitukset ovat nyt poikkeuksellisen suuria. Taantumassa valtion sijoitukset ovat kasvaneet useiden rahoituksen saatavuutta turvaavien elvytystoimien myötä. Lisäksi tälle vuodelle on budjetoitu 1,6 mrd. euron laina Kreikalle ja 320 milj. euron laina Latvialle ja jo aiemmin laina Islan-

nille. Finanssisijoituksiin sisältyy myös säätiömuotoisten yliopistojen pääoman rahoitusta sekä varaus muiden yliopistojen rahoittamiseen hallituksen periaatepäätöksen mukaisesti.

Yksi merkittävä ero tilinpidon ja budjetin välillä muodostuu lisäksi siirtomäärärahojen käytöstä. Siirtomäärärahat ovat kaksi- tai kolmevuotisia määrärahoja, jotka budjetoidaan yhden vuoden talousarvioon. Kansantalouden tilinpitoon siirtomäärärahat kirjautuvat niiden käytön mukaan. Siirrettyjen määrärahojen nettovaikutus voi vaihdella suuresti vuosittain, mutta viime vuosina se on pääsääntöisesti vahvistanut tilinpidon mukaista nettoluotonantoa 200–400 milj. eurolla vuodelta toiseen siirtyvän erän kasvaessa.

Oheiseen taulukkoon on riville Muut erät kirjattu myös ns. kumulatiivisen ylijäämän käyttö 1,4 mrd. euroa v. 2010.

Jokainen EU-maa joutuu raportoimaan kaksi kertaa vuodessa EU:n tilastovirastolle Eurostatille budjetin ja tilinpidon välisten lukujen eroavuuksia. Nämä raportit julkaistaan Eurostatin sivuilla. Raportoinnin merkitys on entisestään korostunut Kreikan tilastosotkujen ja julkisten talouksien kriisiytymisen vuoksi.

Budjettitalouden tasapaino ja valtionhallinnon nettoluotonanto¹⁾, mrd. euroa

	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011**
	Miljardia euroa					
Budjettitalouden ylijäämä (+)/ alijäämä (-)²⁾	1,5	2,9	0,8	-9,4	-12,0	-8,3
Yksityistämistulot (nettotulot osakemyynnistä)	-1,6	-0,9	-0,1	0	-0,1	-0,4
Finanssisijoitukset, netto	0,3	0,3	0,5	1,1	4,0	0,9
Rahastotalouden tuloylijäämä (pl. valtion eläkerahasto)	-0,1	0,1	-0,1	0,1	-0,3	-0,1
Kassa-/suoriteperusteiden korjaus	0	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	0,0
Muut erät ³⁾	-0,4	-0,5	0,1	-0,1	-2,0	-0,1
Valtionhallinnon nettoluotonanto (+) /-otto (-)	-0,3	1,7	1,0	-8,3	-10,4	-8,1

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Sisältää velanhallintamenot.

³⁾ Sisältää mm. velkojen peruutukset, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, budjetin siirtomäärärahojen ajoittumisen vaikutus.

2.3 Paikallishallinto

Kunnat selviytymässä talouskriisistä odotettua pienemmin vahingoin

Talouskriisin aiheuttamat vauriot kuntatalouteen näyttäisivät jäävän pelättyä pienemmiksi. Useiden tekijöiden, kuten valtion kuntataloutta vahvistaneiden mittavien toimenpiteiden, odotettua suotuisamman työllisyyskehityksen, kustannustason nousun selkeän hidastumisen sekä kuntien omien menokasvua hillitsevien säästötoimenpiteiden yhteisvaikutus näkyi selvästi jo vuoden 2009 tasapainokehityksessä. Kuntasektorin rahoitusasema ei romahtanut, vaan pysyi edeltävien vuosien keskimääräisellä tasolla n. -½ prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon. Kunta-alan henkilöstön määrä väheni ensimmäistä kertaa viime vuonna sitten 1990-luvun laman. Kuntien velan määrä kasvoi kuitenkin voimakkaasti, kun investoinnit pysyivät taantumasta huolimatta korkealla tasolla.

Rahoitusaseman vakauden turvaamiseksi kunnat kiristivät vuoden 2010 verotusta tuntuvasti. Yli puolet kunnista nosti kuluvalle vuodelle kunnallisveroprosenttiaan, ja keskimääräinen kunnallisveroaste kohosi 0,4 prosenttiyksiköllä. Valtion säätämän kiinteistöverojen rajojen noston lisäksi kunnat itse tekivät kiinteistöveroon poikkeuksellisen suuria korotuksia. Edellä mainittujen korotusten yhteisvaikutus oli yli 500 milj. euroa. Kunnallisveron kertymä kasvattaa myös vuoden 2009 verotuksen valmistumisesta johtuva oikaisutilitys. Veronkorotuksista ja kertaluontoisista eristä huolimatta kunnallisveron tuotto ei kuitenkaan lisääntynyt, kun työllisyystilanne pysyy heikkona ja veronkevennykset leikkaavat verotuottoja n. 370 milj. eurolla. Yhteisöveron tuotto sen sijaan kääntyy taloudellisen aktiviteetin viriämisen myötä loivaan nousuun, mikä tarkoittaa kuntien kannalta 250 milj. euron lisäystä vuoteen 2009 verrattuna. Kaiken kaikkiaan kuntien verotulot kasvavat 2½ %. Valtionosuudet lisääntyvät mm. veronkevennysten kompensaaation ja indeksikorotuksen seurauksena runsaat 6 %.

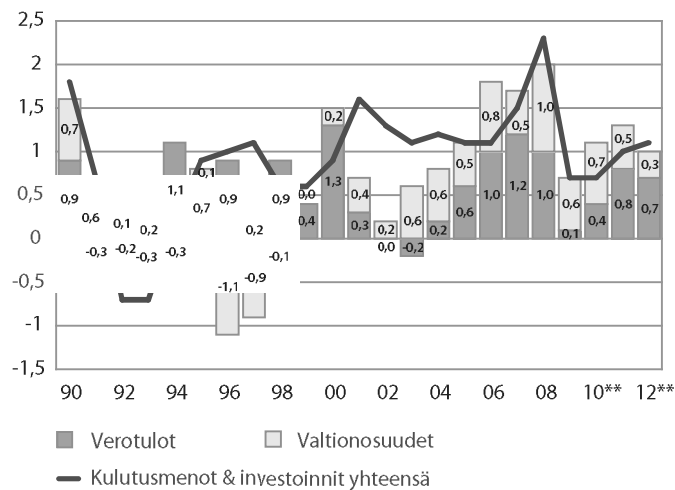
Piristyvän verotulokehityksen lisäksi maltillinen kustannuskehitys parantaa kuntatalouden näkymiä. Peruspalvelujen kustannustason nousu pysyy v. 2010 noin 2½ prosentissa. Kunta-alan ansiotaso nousee runsaat 3 %. Sairasvakuutusmaksun ja työttömyysvakuutusmaksun noususta huolimatta kuntatyöntekijän sosiaaliturvamaksuperusteet alenevat kaiken kaikkiaan n. 0,9 prosenttiyksiköllä, kun työnantajan kansaneläkemaksu poistui kokonaan vuoden 2010 alusta. Kuntien maksamien toimeentulotukimenojen ennakoidaan edelleen lisääntyvän heikon työttömyystilanteen johdosta.

Vuonna 2011 verotulojen ja valtionosuuksien ennakoidaan lisääntyvän yhteensä runsaat 4 %. Kunnallisveron tuoton odotetaan kasvavan selvästi, ja yhteisöverotulot jatkavat palautumista taantumasta aiheuttamasta kuopasta. Ennusteessa kunnallisveroasteeseen on oletettu 0,1 prosenttiyksikön nousu, joka kuvastaa kireän taloustilanteen aiheuttamia nostopaineita ja vastaa viime-

sen 10 vuoden keskimääräisiä korotuksia. Valtionosuuksien 4 prosentin kasvu perustuu mm. veronkevennysten kompensointiin, indeksikorotukseen sekä maahanmuuttajakorvausten, toimeentulotuen ja opetustoimen harkinnanvaraisten avustusten lisäämiseen. Vuoden 2011 valtionosuuksiin tehtävä vuoden 2009 toteutuneen ja arvioidun kustannustason muutoksen oikaisu pienentää indeksikorotusta n. 80 milj. eurolla.

Kuntien kustannustason ennakoitaan nousevan v. 2011 runsaat 2½ %. Ensi vuoden kunta-alan ansiotasokehityksen arviointia vaikeuttaa kuitenkin se, että voimassa olevat sopimukset ovat irtisanottavissa. Uusia korotuksia ei kuitenkaan voi tulla ennen 1.5.2011, joten kuntien ansiotason on oletettu kohoavan n. 2½ % eli hieman yleistä ansiotasoa hitaammin. Työnantajamaksuperusteet kohoavat ensi vuonna 0,2 prosenttiyksiköllä lähinnä työttömyysvakuutusmaksun nousun myötä. Suurimman työnantajanmaksun, kuntien eläkevakuutusmaksun oletetaan pysyvän ennallaan 23,6 prosentissa. Vuoden 2011 valtion talousarvioon liittyvien toimenpiteiden, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen parantamisen, perusopetuksen laadun kehittämisen ja maahanmuuttoon liittyvien kustannusten kasvamisen arvioidaan lisäävän kuntien menoja nettomääräisesti n. 60 milj. eurolla.

Kuntien verot, valtionosuudet, kulutusmenot ja investoinnit, muutos edellisestä vuodesta, mrd. euroa (käyvin hinnoin)

Lähde: Tilastokeskus, VM

Näkymien parantuminen ei poista kuntatalouden menokurin tarvetta

Vaikka kuntatalouden näkymät ovatkin muuttuneet aiemmin arvioitua paremmiksi, taantumien jälkien korjaaminen pakottaa kunnat jatkamaan v. 2009 aloitettuja säästötoimia. Kunnallisen työmarkkinalaitoksen tekemän kyselyn mukaan säästötarve on v. 2010 edeltävää vuotta suurempi, ja säästötoimia tullaan tekemään erityisesti rekrytointipolitiikkaa tiukentamalla ja hyödyntämällä luonnollista poistumaa. Kunta-alalta poistuu tällä hetkellä eläkkeelle noin 15 000 henkilöä vuodessa, joten tehostamispotentiaali on siltä osin mittava. Kuntien henkilöstön määrän ennakoidaankin kuluvana vuonna hieman supistuvan. Henkilöstömenojen lisäksi säästöt kohdistuvat myös toimintojen supistamiseen ja investointeihin, joiden oletetaan ennakkosuunnitelmista poiketen hienoisesti alenevan. Irtisanomisia ei näillä näkymin ole tiedossa, ja lomautukset sekä lomarahojen vaihdot näyttäisivät jäävän varsin vähäisiksi. Kuntien väliset erot säästötarpeissa ovat kuitenkin suuria.

Vuonna 2010 kuntien kulutusmenojen määrä ei säästötoimien seurauksena kasva, ja nimellinen kulutus lisääntyy kustannustason kohoamisen myötä 2½ %. Kun maltillisen kulutusmenokehityksen lisäksi investointien arvioidaan hieman vähenevän, kuntatalouden rahoitusasema kohenee n. -0,2 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Vuosina 2011–2012 nimelliset kulutusmenot lisääntyvät keskimäärin n. 3½ %. Kulutuksen volyymin hienoinen nousu selittyy lähinnä sosiaali- ja terveystalouden määrän kasvulla. Kuntien investointien odotetaan hieman nousevan sekä ensi että seuraavana vuonna. Oletetulla menokehityksellä kuntien alijäämä pienenee hieman v. 2011 ja pysyy samalla tasolla myös v. 2012.

Akuutista suhdannekriisistä selviämisen lisäksi kunnilla on vaikeita vuosia edessä myös keskipitkällä aikavälillä. Vaikka kuntien tulokehitys onkin piristymässä, on verotulojen ja valtionosuuksien lähivuosisiksi arvioitu noin 3½ prosentin kasvu selvästi taantumaa edeltänyttä poikkeuksellista aikaa hitaampaa. Kuntatalouden positiivinen kehitys vaarantuu heti, mikäli menojen kasvu ei sopeudu tulokehityksen asettamiin rajoihin. Kun kuntien investointien ennakoitaan jatkossakin pysyvän korkealla tasolla, kuntatalouden vakauden kannalta keskeistä on kulutusmenojen ja erityisesti palkkamenojen kasvun hallinta. Viime mainitun osalta sekä maltillisten palkkasopimusten merkitys että henkilöstön määrän kestävä mitoitus korostuvat täten entisestään.

Paikallishallinto¹⁾

	2007	2008	2009*	2010**	2011**	2012**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	16,5	17,5	17,6	18,0	18,8	19,5
siitä kunnallisvero	14,1	15,1	15,4	15,4	15,9	16,7
yhteisövero	1,5	1,4	1,2	1,4	1,7	1,5
kiinteistövero	0,9	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3
Muut tulot ²⁾	13,2	14,4	14,9	15,6	16,1	16,6
siitä korkotulot	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4
siitä tulonsiirrot valtiolta	9,5	10,5	11,1	11,8	12,2	12,5
Tulot yhteensä	29,6	31,9	32,5	33,6	34,9	36,1
Kulutusmenot	24,8	26,7	27,4	28,2	29,1	30,1
siitä palkansaajakorvaukset	17,1	18,2	18,6	18,9	19,3	19,9
Tulonsiirrot	2,5	2,8	2,6	2,7	2,9	3,0
siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	0,9	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,2	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
korkomenot	0,4	0,4	0,2	0,3	0,4	0,5
Pääomamenot ³⁾	2,7	3,1	3,2	3,1	3,2	3,2
Menot yhteensä	30,0	32,6	33,3	34,0	35,1	36,3
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-0,3	-0,7	-0,8	-0,4	-0,2	-0,2
Perusjäämä ⁴⁾	-0,4	-0,7	-0,9	-0,4	-0,1	-0,1

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen

³⁾ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

⁴⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.4 Sosiaaliturvarahastot

2.4.1 Työeläkelaitokset

Työeläkelaitokset vastaavat ansiosidonnaisen eläketurvan hoitamisesta. Eläkkeiden rahoitus perustuu osittaiseen rahastointiin. Eläkkeet rahoitetaan työnantajien ja -tekijöiden vakuutusmaksuilla sekä rahastojen sijoitustuotoilla. Valtio osallistuu merimiesten, yrittäjien ja maatalousyrittäjien työeläkkeiden rahoitukseen. Valtion omien työntekijöiden ansioeläkkeet maksetaan valtion budjetista. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa hoitava Työttömyysvakuutusrahasto maksaa työeläkejärjestelmälle vuosittain työntekijöiden työttömyysajalta syntyvää eläkeoikeutta vastaavan rahamäärän.

Väestön ikääntymisen vaikutukset ovat jo alkaneet näkyä työeläkesektorilla. Vanhuuseläkkeelle siirtyneiden lukumäärä on kasvanut nopeasti vuosina 2009 ja 2010 ensimmäisten suurten ikäluokkien saavutettua vanhuuseläkeiän. Kiihkein vaihe näyttäisi ajoittuneen alkuvuoteen 2010. Vanhuuseläkkeellä olevien määrän kasvun ennustetaan hieman tasaantuvan lähivuosien aikana. Tästä huolimatta on odotettavissa, että eläkemenot kasvavat kuluvan vuosikymmenen aikana merkittävästi.

Alkuvuonna 2010 toteutettiin tilastouudistus, jonka mukaan Valtion Eläke-rahasto siirrettiin kansantalouden tilinpidossa työeläkesektoriin sen perustamisesta eli vuodesta 1990 lähtien. Muutos kohensi työeläkelaitosten nettoluotonantoa n. 0,3 % suhteessa kokonaistuotantoon, mutta heikensi samalla valtion nettoluotonantoa. Muutos ei näin ollen vaikuta julkisyhteisöjen nettoluotonantoon.

Työeläkelaitosten ylijäämä supistui talouskriisin aikana nopeasti, mutta sen ennustetaan vahvistuvan lähivuosina talouden elpymisestä johtuen. Kuluvana vuonna työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksujen nousu sekä palkkasumman kääntyminen kasvuun lisäävät maksutulokertymää. Toisaalta viime vuotta selvästi pienempi indeksikorotus hillitsee eläkemenojen kasvua. Työeläkelaitosten omaisuustulojen odotetaan vielä taantuman jäljiltä olevan melko alhaisella tasolla tänä vuonna. Työeläkelaitosten ylijäämän ennustetaan pysyvän viime vuoden tasolla, eli 2,9 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon kuluvana vuonna.

Vuoden 2008 loppupuolella alkaneen talouskriisin takia työeläkerahastojen markkina-arvo supistui voimakkaasti ja laitosten vakavaraisuus heikkeni nopeasti (ks. kehikko). Kuitenkin, keväällä 2009 työeläkevarojen markkina-arvo alkoi kasvaa nopeasti, kun osakemarkkinat lähtivät nousuun. Kuluvan vuoden alun jälkeen kasvu on pysähtynyt. Kesäkuun lopulla markkina-arvo oli n. 129 mrd. euroa, eli n. 74 % suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuonna 2011 sekä työnantajien että työntekijöiden eläkemaksuprosenttien arvioidaan nousevan jonkin verran, kun maksuun liittyvät tilapäiset alennukset poistuvat. Samaan aikaan palkkasumman kasvun odotetaan kiihtyvän verrattuna kuluvaan vuoteen. Nämä seikat johtavatkin maksutulokertymän kasvun nopeutumiseen. Omaisuustulojen ennustetaan elpyvän talouden näkymien kohennuttua. Samaan aikaan kuitenkin työeläkemenojen kasvu kiihtyy edellisvuodesta jonkin verran johtuen lähinnä suuremmasta indeksikorotuksesta.

Kaiken kaikkiaan työeläkelaitosten ylijäämän ennustetaan kasvavan 3,1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2011.

Vuoden 2011 jälkeen työeläkelaitosten rahoitustasapainon ennustetaan vahvistuvan edelleen. Maksutulot lisääntyvät palkkasumman nopean kasvun sekä työeläkemaksujen nousun ansiosta. Myös omaisuustulojen ennustetaan kasvavan. Toisaalta myös eläkemenot nousevat. Työeläkelaitosten ylijäämän ennustetaan kasvavan 3,3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2012.

2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muut sosiaaliturvarahastot, Kansaneläkelaitos ja Työttömyysvakuusrahasto vastaavat perusturvasta ja ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Muiden sosiaaliturvarahastojen nettoluotonanto v. 2009 tarkentui kevään ennakkotiedon mukaisesta 0,1 % / BKT ylijäämästä 0,3 % / BKT alijäämäksi. Tarkennus johtui pitkälti ennakoitua suuremmista työttömyysvakuutusetuksista.

Työnantajien kansaneläkevakuutusmaksu poistui kokonaan kuluvan vuoden alusta lukien. Päätöksellä ei kuitenkaan ollut vaikutusta Kansaneläkelaitoksen talouteen, sillä vuoden 2010 alusta lukien valtio rahoittaa kokonaan kansaneläkevakuutuksen etuudet. Muiden sosiaaliturvarahastojen alijäämän ennustetaan supistuvan 0,1 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon kulvana vuonna. Kohentuminen johtuu lähinnä palkkasumman kasvusta ja sosiaalivakuutusmaksujen noususta.

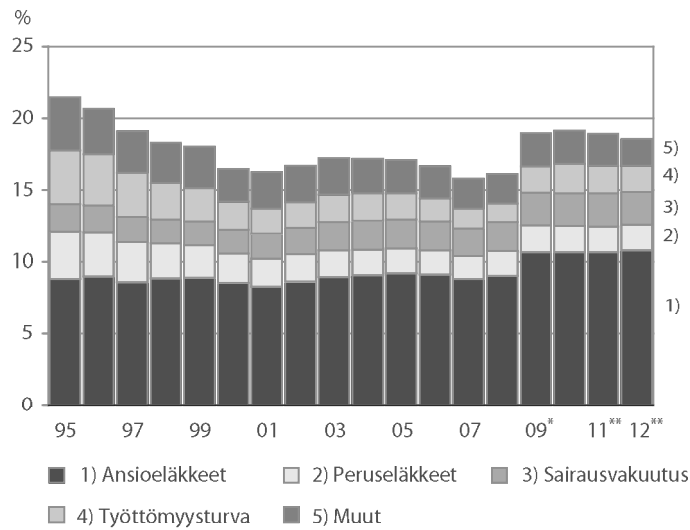
Takuueläke tulee voimaan vuoden 2011 maaliskuun alusta lukien. Sen tarkoitus on turvata pienimpien eläkkeiden kohtuullinen taso. Takuueläke nostaa erityisesti pienituloisten naisten eläketuloa. Täysimääräinen takuueläke olisi 685 euroa vuoden 2010 indeksitasossa. Takuueläkkeen saajia on arviolta 120 000.

Indeksisuojan ulkopuolella olevat perusetuudet sidotaan kuluttajahintojen muutosta kuvaavaan kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien. Indeksiiin sidotaan vähimmäismääräiset kuntoutusrahat sekä sairaus-, äitiys-, isyys- ja vanhempanraha sekä erityishoitorahat, lapsilisät, kotihoidontuki ja yksityisen hoidon tuki.

Vuonna 2011 muiden sosiaaliturvarahastojen alijäämän ennustetaan pysyvän 0,1 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon. Työnantajien ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuihin on odotettavissa korotuksia ensi vuonna, mutta sairausvakuutusmaksujen odotetaan laskevan jonkin verran. Kohentuvan työllisyystilanteen odotetaan näkyvän edellisvuotta pienempinä työttömyysmenoina. Vuonna 2012 muiden sosiaaliturvarahastojen ennustetaan olevan 0,1 % / BKT ylijäämäisiä.

Kaikki ansiosidonnaiset etuudet, perusturvaetuudet ja -avustukset sekä sairaanhoitokorvaukset olivat alimmillaan v. 2007, 15,8 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Tämän jälkeen menot suhteessa kokonaistuotantoon ovat kääntyneet kasvuun, vaikkakin talouden elpyminen ja erityisesti työttömyysturvamenojen alentuminen lähivuosina aiheuttavat poikkeuksen tähän trendiin. Vuonna 2011 sosiaaliturvaetuuksien ja -avustuksien suhteen kokonaistuotantoon arvioidaan olevan 18,9 %.

Sosiaalietuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset,
prosenttia bruttokansantuotteesta

Lähde: Tilastokeskus, VM

Sosiaaliturvarahastot ¹⁾

	2007	2008	2009*	2010**	2011**	2012**
	Miljardia euroa					
Sijoitustulot	4,1	4,8	3,7	3,8	4,4	4,7
Sosiaaliturvamaksut	21,6	22,5	22,2	23,2	24,4	26,3
siitä työnantajien maksut	15,7	16,7	16,3	16,4	17,2	18,2
vakuutettujen maksut	5,9	5,8	5,9	6,7	7,2	8,1
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	8,0	8,5	10,4	11,3	11,4	11,6
Muut tulot	0,8	0,7	0,2	0,2	0,2	0,2
Tulot yhteensä	34,5	36,6	36,4	38,5	40,4	42,8
Kulutuserot	2,8	3,0	3,1	3,2	3,3	3,5
Sosiaalietuudet ja -avustukset	22,7	23,7	26,2	27,7	28,7	30,0
Muut menot	1,1	2,4	2,7	2,6	2,7	2,8
Menot yhteensä	26,6	29,1	32,0	33,5	34,7	36,3
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	7,9	7,4	4,4	5,0	5,6	6,6
Työeläkelaitokset	7,4	7,3	5,0	5,1	5,9	6,4
Muut sosiaaliturvarahastot	0,5	0,1	-0,6	-0,2	-0,2	0,2
Perusjäämä ²⁾	5,3	4,2	1,8	2,2	2,5	3,2

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Työeläkejärjestelmän vakavaraisuus taluskriisissä

Työeläkejärjestelmään rahastoidut varat muodostavat merkittävän osan Suomen kansantalouden varallisuudesta ja kokonaissäätämisestä. Rungas neljännes Suomen talouden säästämistä tulee työeläkesektorista. Vuoden 2009 lopussa työeläkevaroja oli n. 73 % bruttokansantuotteesta. Eläkevarojen sijoitustoiminnan välitön tavoite on hillitä työeläkemaksujen nostopainetta mahdollisimman turvaavilla ja tuottavilla sijoitustuotoilla. Työeläkemaksuilla ja sijoitusten tuotoilla katetaan työeläkemenot, minkä lisäksi rahastoinnilla tasoitetaan vuosittaisten maksujen vaihtelua.

Eläkevastuista muodostuvan vastuuvelan katteena eläkelaitoksilla tulee olla vastaava määrä varallisuutta. Eläkelaitoksen varojen ja vastuiden erotusta kutsutaan toimintapääomaksi ja sen tulee olla ennalta määritellyn vakavaraisuusrajan yläpuolella. Vakavaraisuussäännösten tarkoituksena on asettaa rajat työeläkelaitosten riskinotolle.

Vuonna 2008 alkaneessa rahoitus- ja taluskriisissä osakkeiden laskevat hinnat alensivat nopeasti eläkelaitosten varojen käypää arvoa, jolloin niiden toimintapääoman määrä lähentyi vakavaraisuusrajaa. Rajan alittaminen olisi johtanut siihen, että laitokset olisivat joutuneet vakavaraisuutta vahvistaakseen myymään osakesijoituksiaan. Rahoituskriisi osoitti järjestelmässä olevan heikkouksia etenkin työeläkelaitosten sijoitustoimintaan liittyen. Osakkeiden pakkomyynnit hintojen ollessa poikkeuksellisen matalalla olisivat olleet sekä työeläkelaitosten järkevän sijoitustoiminnan että koko kansantalouden kannalta haitallisia. Pakkomyyntien välttämiseksi eduskunta päätti vuoden 2008 lopulla määräaikaislaista, joka ulottui vuoden 2010 loppuun. Määräaikaislailla parannettiin työeläkelaitosten laskennallista vakavaraisuutta muuttamalla vakavaraisuuden laskennassa vastuuvelan ja toimintapääoman rajan määrittelyä.

Työeläkejärjestelmän vakavaraisuuteen liittyviä kysymyksiä käsiteltiin myöhemmin kahdessa sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä, jotka jättivät keuhällä 2010 ehdotuksensa työeläkejärjestelmän vakavaraisuussääntelyn uudistamiseksi. Määräaikaislakia ehdotettiin jatkettavan kahdella vuodella vuoden 2013 alkuun saakka. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen kesäkuussa 2010.

Lisäksi työryhmät esittivät käynnistettäväksi valmistelutyön vakavaraisuusmekanismien ja katesäännösten uudistamiseksi sekä toimia markkinahäiriötilanteiden hallintaan ja hallinto- ja valvontakäytäntöihin. Uudistuksilla parannettaisiin edellytyksiä suunnitelmalliseen ja nykyistä joustavampaan sijoitustoimintaan sekä vahvistettaisiin sijoitustoiminnan riskien arvioimista ja sisäistä valvontaa.

Vaikka työeläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevan määräaikaislain jatkaminen oli tarkoituksenmukaista, niin se ei kuitenkaan muuta riskinoton ja riskinkannon periaatteita siitä, mitä asetettiin tavoitteeksi vuoden 2007 uudistuksessa. Tästä syystä toimien kansantaloudellisten vaikutusten odotetaan jäävän vähäisiksi. Mahdollisuudet nykyistä suurempaan riskinottoon jäävät keskusteltavaksi vakavaraisuusmekanismien uudistuksen jatkovalmistelutyössä.

Taloudellisia tapahtumia maaliskuussa 2010 – elokuussa 2010

4.3.2010

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 1,00 %.

30.3.2010

Valtioneuvosto teki päätöksen valtiontalouden kehyyksiksi vuosille 2011 – 2014. Kehyspäätöksessä linjattiin talousarvion valmistelua vuodelle 2011, joka on hallituksen viimeinen kehysvuosi. Vuosia 2012 - 2014 koskevat menokehyykset ovat lähinnä teknisluonteiset. Niissä on otettu huomioon jo tehtyjen päätösten vaikutukset näiden vuosien menoihin. Hallitus päätti jo v. 2009 merkittävistä kuntataloutta tukevista toimenpiteistä, joista mittavin on vuosille 2009 - 2011 päätetty kuntien yhteisövero-osuuden tilapäinen korottaminen 10 prosenttiyksiköllä, mikä lisää kuntien verotuloja vajaalla 400 milj. eurolla vuodessa. Lisäksi kuntien kiinteistöveroprosenttien rajoja nostettiin vuoden 2010 alusta. Kuntien menoja alentaa pysyvästi työnantajan kansaneläkemaksun poistuminen vuoden 2010 alusta, jonka vaikutus vuositason tasolla on 250 milj. euroa. Eri hallinnonaloilta kunnille maksettavat valtionavut ovat yhteensä 9 855 milj. euroa v. 2011. Kehyskaudella 2011 - 2014 valtionavut kasvavat nettomääräisesti 360 milj. euroa. Kokonaistuotannon elpymisen myötä budjettitalouden tulojen arvioidaan kasvavan 2 % v. 2010 ja kehyskaudella keskimäärin 5½ % vuosittain. Verotulojen, joiden osuus on noin 85 % budjettitalouden varsinaisista tuloista, arvioidaan kasvavan keskimäärin 6 % vuosittain kehyskaudella. Veropohjien kasvun lisäksi verotuottoa lisäävät vuosina 2010 - 2011 voimaan tulevat välillisten verojen korotukset ja valtion yhteisöveron jakoosuuden määräaikaisen alentamisen poistuminen v. 2012. Vuonna 2009 valtion verotulot alenivat kokonaistuotannon supistumisen ja veroperustemuutosten seurauksena 15 % eli 5,7 mrd. eurolla. Valtion verotuotot saavuttaisivat nyt tehdyn arvion mukaan v. 2012 vuoden 2008 tilinpäätöksen mukaisen tason ja tarkasteluajanjakson lopussa verotulojen taso olisi 3,1 mrd. euroa korkeampi kuin v. 2008. Ansio- ja pääomatuloveron tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 5½ % vuosittain. Valtion yhteisöverotuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin 13 % vuodessa. Yhteisöverotuoton nopea

kasvu on seurausta paitsi yritysten tuloskehityksestä myös siitä, että kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden määräaikainen korotus verovuosille 2009 - 2011 päättyy kehyskaudella. Arvonlisäveron tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 4½ %. Kaikkia arvonlisäveroprosentteja korotetaan 1.7.2010 lähtien yhdellä prosenttiyksiköllä ja samalla ravintolaruoan arvonlisävero alennetaan 13 prosenttiin. Valmisteverojen tuoton arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 5 % vuodessa. Kasvu painottuu vuoteen 2011, jolloin energiaveroja korotetaan 750 milj. eurolla. Virvoitusjuomaveroa korotetaan ja makeisvero otetaan käyttöön vuoden 2011 alusta lähtien, minkä arvioidaan lisäävän verotuottoa vuositasona 100 milj. eurolla. Valtiontalous on alijäämäinen koko kehyskauden. Vuonna 2011 alijäämäksi arvioidaan 8,4 mrd. euroa. Kansantalouden tilinpidon käsittein tämä tarkoittaa 4,7 % bruttokansantuotteesta. Vuoteen 2014 mennessä alijäämä supistuu 4,0 prosenttiin. Valtionvelka kasvaa ennusteen mukaan koko kehyskauden ja on v. 2014 noin 110 mrd. euroa, mikä on yli 50 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

8.4.2010

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 1,00 %.

9.4.2010

Tasavallan presidentti vahvisti päätöksen myöntää valtioneuvoston Suomen Pankin Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF) annettavan lainan vakuudeksi. Eduskunta on 25.3.2010 antanut valtuuden myöntää valtioneuvoston Kansainväliselle valuuttarahastolle annettavan 1,3 mrd. euron suuruisen lainan sekä IMF:n tilivaluutassa määritellyn 2,23 mrd. SDR (erityinen nosto-oikeus) suuruisen uuden lainajärjestelyn vakuudeksi.

6.5.2010

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 1,00 %.

7.5.2010

Tasavallan presidentti vahvisti lain, jolla jatketaan valtion mahdollisuutta tehdä toimintakykyisiin ja vakavaraisuusvaatimukset täyttäviin talletuspankkeihin pääomasijoituksia. Lain soveltamisaikaa pidennetään 31.10.2010 asti. Valtio voi merkitä pääomalainoja enintään 4 mrd. euron määrään asti taikka valtion talousarviossa myönnettyjen määrärahojen tai valtuuksien puitteissa. Valtio saa merkitä vain sellaisen pääomalainan, jonka määrä vastaa enintään 25 prosenttia liikkeeseenlaskijan luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädetystä omien varojen vaatimuksesta. Laki tulee voimaan 10.5.2010.

Eduskunta hyväksyi vuotta 2010 koskevan lisätalousarvion ja päätti, että sitä sovelletaan 10.5.2010 alkaen. Tuloarvioiden lisäykset ovat nettomääräisesti 891 milj. euroa, josta arvonlisäveron tuottoarvion osuus on 773 milj. euroa. Mää-

rärahojen lisäykset ovat nettomääräisesti 79 milj. euroa. Kehykseen luettavia menoja lisätään noin 48 milj. eurolla. Loppuvuodelle 2010 jäljelle jäävä jakamaton varaus on 241 milj. euroa. Vuoden 2010 lisätalousarvioesitys on siten 812 milj. euroa ylijäämäinen. Valtion nettolainanotto v. 2010 on 12,3 mrd. euroa.

12.5.2010

Eduskunta hyväksyi vuotta 2010 koskevan toisen lisätalousarvion ja päätti, että sitä sovelletaan 14.5.2010 alkaen. Määrärahoihin tehdään 1,6 mrd. euron lisäys Kreikan tasavallalle myönnettäviin lainoihin. Vuoden 2010 toinen lisätalousarvioesitys on siten 1,6 mrd. euroa alijäämäinen. Valtion nettolainanotoksi v. 2010 ehdotetaan yhteensä 13,9 mrd. euroa.

14.5.2010

Tasavallan presidentti antoi eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomuksen vuodelta 2009.

27.5.2010

Valtioneuvosto lähetti eduskunnalle Euroopan unionin säädösehdotuksia koskevan valtioneuvoston kirjelmän; talousarvioesitys vuodelle 2011. Euroopan komissio hyväksyi 27.4.2010 esityksensä Euroopan unionin yleiseksi talousarvioksi vuodelle 2011. Taloudelliset vaikutukset otetaan huomioon Suomen vuoden 2011 talousarvioesityksessä. Komission esittämä maksumäärärahojen taso 130,2 mrd. euroa on 5,8 % vuoden 2010 tasoa suurempi. Sitoumusten määrä nousee 142,6 mrd. euroon eli kasvua on 0,8 %. Komission esityksen mukaisten maksumäärärahojen taso vastaa 1,05 prosenttia EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

10.6.2010

Eduskunta hyväksyi valtioneuvoston valtiontalouden kehyksistä vuosille 2011–2014 antaman selonteon johdosta kannanoton, jossa se yhtyy selonteon kannanottoihin ja linjauksiin ja edellyttää, että hallitus huolehtii omalta osaltaan toimenpiteistä, joilla turvataan julkisen talouden kestävyys ja huolehditaan erityisesti työllisyyden ja talouskasvun edistämisestä.

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 1,00 %.

14.6.2010

Valtiovarainministeriö vahvisti peruskoroksi 1,25 % 1.7.2010 alkaen vuoden 2010 loppuun asti.

24.6.2010

Eduskunta hyväksyi vuoden 2010 kolmannen lisätalousarvion ja päätti, että sitä sovelletaan 1.7.2010 alkaen. Varsinaisten tulojen arviota korotetaan nettomääräisesti 843 milj. eurolla ja määrärahoja lisätään nettomääräisesti 328 milj. eurolla. Kumulatiivisen ylijäämän 1 355 milj. euron käyttö huomioon ottaen vuoden 2010 kolmas lisätalousarvioesitys on 1 871 milj. euroa ylijäämäinen. Valtion nettolainanotoksi v. 2010 ehdotetaan 12,0 mrd. euroa.

1.7.2010

Valtioneuvosto antoi asetuksen valtiovarainministeriöstä annetun asetuksen muuttamisesta. Kolmannessa lisätalousarviossa valtiovarainministeriön pääluokkaan sisältyy uusi 1 miljoonan euron kolmen vuoden siirtomääräraha Euroopan rahoitusvakausväline -nimisen erityisrahoitusyhtiön osakkeiden merkitsemiseen, yhtiön toiminnan aloittamista varten tarvittavan etukäteisrahoituksen maksamiseen sekä järjestelyn toteutukseen liittyvien muiden menojen maksamiseen. Euroopan rahoitusvakausväline kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan. Asetus tulee voimaan 2.7.2010.

8.7.2010

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 1,00 %.

14.7.2010

Tasavallan presidentti vahvisti lain Euroopan rahoitusvakausvälineelle annettavista valtioneuvostokauksista. Lain mukaan valtioneuvosto voi antaa valtioneuvostokauksia Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle. Takauksia voi olla voimassa yhteensä enintään 7,92 mrd. euroa. Määrä vastaa Suomen Euroopan keskuspankin merkityn pääomaosuuden mukaan määräytyvää laskennallista osuutta takausten 440 mrd. euron kokonaismäärästä. Takauksia voidaan antaa enintään kolmen vuoden ajan yhtiön perustamisesta. Laki tulee voimaan 15.7.2010.

15.7.2010

Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta puolsi lainan myöntäminen Latvian valtiolle. Osana Latvian talouden vakautuspaketin rahoitusta Pohjoismaat ja Viro ovat sopineet rahoitusjärjestelystä, jossa kukin maa myöntää Latvialle yhteisesti sovituin ehdoin 1,9 mrd. euron rahoituksen. Suomen osuus tästä on 17 % ja voi olla enintään 324 milj. euroa. Laina-aika on 12 vuotta.

16.7.2010

Tasavallan presidentti vahvisti lain arvonnisäverolain muuttamisesta siten, että siinä säädetään rakentamispalvelujen ja päästöoikeuksien käännetystä arvonnisäverovelvollisuudesta. Käännettyä verovelvollisuutta sovellettaessa verovelvollinen on myyjän sijasta ostaja. Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa

lainmuutoksen vaikutuksia soveltamiskäytäntöön ja arvioi sen pohjalta lain muutostarpeita sekä toimittaa tästä selvityksen valtiovarainvaliokunnalle vuoden 2012 loppuun mennessä.

5.8.2010

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko on edelleen 1,00 %.

19.8.2010

Hallitus sopi vuoden 2011 talousarvioesityksestä. Budjettitalouden menot ovat lähes yhtä paljon kuin vuoden 2010 varsinaisessa talousarviossa mutta alenevat noin 4 % vuodelle 2010 budjetoidusta. Vuoden 2011 talousarvioesityksen tulot ovat 41 948 milj. euroa ja menot 50 270 milj. euroa, josta 1,9 mrd. euroa on korkomenoja. Varsinainen alijäämä on 8 322 milj. euroa.

Kehykseen kuuluviksi menoiksi ehdotetaan 37,7 mrd. euroa. Lisäksi odottamattomia määrärahatarpeita varten vuodelle 2011 jää vuosittainen 300 milj. euron ns. lisätalousarviovaraus. Kehyksen ulkopuoliseksi menoiksi esitetään 12,6 mrd. euroa.

Budjettitalouden tulojen ennustetaan v. 2011 nousevan noin 7 % vuodelle 2010 budjetoidusta. Verotu-lot ovat 85 % kaikista budjettitalouden tuloista ja niiden ennustetaan kasvavan 9 %. Verotulojen 2,8 mrd. euron kasvusta vuodelle 2010 budjetoituun verrattuna 1,0 mrd. euroa aiheutuu veroperustemuutoksista ja loppu on seurausta veropohjien kasvusta.

Valtionvelka nousee ensi vuonna 85 mrd. euroon, joka on noin 45 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Valtionvelka on kasvanut taluskriisin seurauksena voimakkaasti ja velan määrän arvioidaan vuoden 2011 lopussa olevan noin 30 mrd. euroa suurempi kuin v. 2008.

Lähde: Valtioneuvoston Viikko, ministeriöiden tiedotteet

Liitetaulut

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Kansantalouden rahoitustasapaino
3. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
4. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
5. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
6. Valtion ja kuntien velka
7. Julkinen bruttovelka (EMU)
8. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto
9. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto
10. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvan yleisrahasto
11. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuovelka
12. Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa euroa

	Käypiin hintoihin					
	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
Bruttokansantuote markkinahintaan	179 702	184 649	171 315	177 650	186 672	195 629
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	73 170	79 315	59 809	67 140	75 176	81 032
Kokonaistarjonta	252 872	263 964	231 124	244 790	261 848	276 661
Tavaroiden ja palvelusten vienti	82 383	86 702	64 019	71 700	79 336	84 672
Kulutus	129 329	137 063	137 043	141 419	147 118	153 437
yksityinen	90 708	95 427	94 041	97 273	101 680	106 478
julkinen	38 621	41 636	43 002	44 146	45 438	46 959
Investoinnit	38 338	39 796	33 446	33 820	36 082	37 992
yksityiset	33 954	35 170	28 606	29 093	31 286	33 072
julkiset	4 384	4 626	4 840	4 727	4 796	4 920
Kysyntäerät yhteensä	250 050	263 561	234 508	246 939	262 536	276 101
	Viitevuoden 2000 hintoihin; ei summautuvia					
	2007	2008*	2009*	2010**	2011**	2012**
Bruttokansantuote markkinahintaan	165 383	166 908	153 524	156 766	161 255	165 504
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	67 912	72 314	59 238	61 594	66 102	68 973
Kokonaistarjonta	232 743	238 634	212 282	216 528	225 405	232 393
Tavaroiden ja palvelusten vienti	83 426	88 704	70 728	75 026	81 059	85 136
Kulutus	113 067	115 217	114 098	115 769	117 598	119 996
yksityinen	83 114	84 517	82 892	84 510	86 197	88 488
julkinen	30 212	30 939	31 312	31 437	31 645	31 852
Investoinnit	33 107	32 988	28 155	28 135	29 546	30 438
yksityiset	29 511	29 418	24 305	24 440	25 891	26 773
julkiset	3 622	3 597	3 816	3 672	3 648	3 666
Kysyntäerät yhteensä	231 262	237 008	211 937	216 176	225 039	232 015

2. Kansantalouden rahoitustasapaino

	2005	2006	2007	2008*	2009*
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit¹⁾	21,8	21,3	22,9	21,8	17,5
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	7,5	7,6	7,6	7,1	6,6
yritykset, asuntoyhteisöt ja rahoituslaitokset	11,8	11,5	12,9	12,8	8,8
julkisyhteisöt	2,5	2,2	2,4	2,5	2,8
Bruttosäästäminen²⁾	25,4	26,0	27,2	25,3	18,9
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	4,7	3,7	3,9	4,3	7,1
yritykset, asuntoyhteisöt ja rahoituslaitokset	15,8	16,2	15,7	14,3	11,7
julkisyhteisöt	5,0	6,1	7,6	6,7	0,1
Rahoitusylijäämä	3,6	4,7	4,3	3,0	0,6
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,9	-3,9	-3,7	-2,8	0,5
yritykset, asuntoyhteisöt ja rahoituslaitokset	4,0	4,8	2,8	1,6	2,8
julkisyhteisöt	2,5	3,9	5,2	4,2	-2,7
Tilastollinen ero ³⁾	0,0	0,0	0,0	-0,6	-0,8

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

²⁾ Ml. pääomansiirrot, netto.

³⁾ Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

3. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2007	2008	2009	2009	2010	2011 (esitys)
Tulovero	14 361	13 998	9 395	13 332	10 520	11 257
Arvonlisävero	13 521	14 049	13 316	14 583	12 613	14 216
Valmisteverot	4 652	4 963	5 092	5 123	5 157	6 000
tupakkavero	624	630	689	650	682	704
alkoholijuomavero	1 015	1 092	1 207	1 188	1 273	1 299
energiaverot	2 938	3 192	3 149	3 238	3 155	3 850
muut valmisteverot	76	50	47	47	47	147
Autovero	1 217	1 016	687	1 075	850	987
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 960	3 188	3 044	3 182	2 100	3 033
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	36 711	37 213	31 534	37 295	31 240	35 493
Sekalaiset tulot	4 023	4 387	4 605	4 411	4 679	4 642
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 273	2 488	1 197	1 941	1 319	1 622
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	43 007	44 088	37 336	43 647	5 998	41 757
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	205	203	198	234	172	171
Tulot ilman lainanottoa	43 212	44 292	37 534	43 880	37 409	41 928
Nettolainanotto ja velanhallinta	-	-	10 264	2 411	13 065	8 341
Tulot yhteensä	43 212	44 292	47 798	46 291	50 474	50 269

4. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2007	2008	2009	2009	2010	2011 (esitys)
Eläkkeet	3 227	3 379	3 618	3 639	3 731	3 880
Puolustusvoimien kalustohankinnat	527	687	713	697	701	750
Muut kulutusmenot	9 174	8 151	8 794	8 625	8 434	8 575
Kulutusmenot yhteensä	12 929	12 217	13 125	12 961	12 866	13 205
Valtionavut kunnille ym.	8 494	9 466	10 267	10 238	11 051	11 520
Valtionavut elinkeinoille	2 919	3 253	3 387	3 522	3 484	3 510
Valtionavut kotitalouksille yms.	6 698	8 345	9 190	8 997	10 173	10 091
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	3 009	3 408	3 899	3 506	4 623	4 850
Muut siirtomenot	3 242	3 332	3 461	3 613	3 779	3 901
Siirtomenot yhteensä	24 363	27 804	30 203	29 876	33 111	33 872
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	38	34	34	12	25	33
Talonrakennukset	17	28	29	29	31	41
Maa- ja vesirakennukset	315	467	477	457	540	403
Reaalisijoitukset yhteensä	370	528	540	499	596	478
Valtionvelan korot	2 329	2 237	1 854	2 160	2 039	1 894
Erittelemättömät menot	19	177	83	96	61	75
Muut menot yhteensä	2 348	2 414	1 938	2 256	2 100	1 969
Menot ilman rahoitustaloustoimia	40 009	42 964	45 806	45 591	48 672	49 523
Lainananto	66	80	713	325	1 599	603
Muut finanssisijoitukset	252	487	378	374	202	143
Finanssisijoitukset yhteensä	318	567	1 091	699	1 801	746
Menot ilman kuoletuksia	40 327	43 531	46 897	46 291	50 474	50 269
Nettokuoletukset ja velanhallinta	2 925	1 394	-	-	-	-
Menot yhteensä	43 252	44 923	46 897	46 291	50 474	50 269

5. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain¹⁾ tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2007	2008	2009	2009	2010	2011 (esitys)
21. Eduskunta	106	111	116	125	122	133
22. Tasavallan Presidentti	10	9	12	13	15	22
23. Valtioneuvosto	198	348	79	79	78	79
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	972	1 117	1 167	1 176	1 190	1257
25. Oikeusministeriön hallinnonala	731	772	812	797	792	830
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 063	1 157	1 263	1 188	1 270	1324
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 203	2 468	2 788	2 778	2 709	2853
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	6 335	13 223	14 463	14 301	14 869	15273
29. Opetusministeriön hallinnonala	6 542	5 686	5 978	6 122	6 218	6558
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 659	2 748	2 804	2 845	2 833	2805
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	1 895	2 174	2 282	2 160	2 215	2043
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 176	2 257	2 851	2 684	4 228	3290
33. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön hallinnonala	12 775	8 861	10 031	9 510	11 529	11552
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	322	346	379	340	329	317
36. Valtionvelan korot	2 341	2 252	1 872	2 173	2 076	1933
37. Valtionvelan vähentäminen	2 925	1 394	-	-	-	-
Menot yhteensä	43 252	44 923	46 897	46 291	50 474	50 269

¹⁾ Vuodesta 2006 alkaen ministeriöiden välisen uuden tehtävajaon mukaisesti.

6. Valtion ja kuntien velka, miljardia euroa

	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010**
Euromääräinen velka	60,0	58,9	56,1	54,4	64,3	76,3
Valuuttamääräinen velka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valtionvelka yhteensä	60,0	58,9	56,1	54,4	64,3	76,3
%/BKT	38,2	35,6	31,2	29,5	37,5	43,0
Kuntien velka, mrd. euroa ¹⁾	7,7	8,4	9,0	9,6	10,9	11,6

¹⁾ Kuntien tilinpidon mukaan.

7. Julkinen bruttovelka (EMU), miljardia euroa

	2005	2006	2007	2008*	2009*	2010**
Valtio	58,6	57,9	55,1	54,6	65,4	77,0
Kunnat	7,1	7,8	8,2	8,5	9,8	10,3
Sosiaaliturvarahastot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	65,7	65,7	63,2	63,0	75,2	87,3
%/BKT	41,7	39,7	35,2	34,1	43,9	49,1

8. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto

Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2 005	2 006	2 007	2 008	2 009	2010 ¹⁾
Tuotot						
Työnantajien vakuutusmaksut	1 381	1 097	1 100	1 083	679	47
Valtion rahoitusosuus	1 135	1 367	1 384	1 814	2 614	3 380
eläkeväh. kansaneläkkeisiin	604	827	834	958	1 664	2 350
lapsikorotuksiin	4	6
perhe-eläkkeisiin	38	38	37	37	37	36
rintamasotilasetuuksiin	88	80	72	70	64	56
eläkkeensaajan asumistukiin	297	314	332	355	369	394
lasten vammaistukiin	73	73	73	70	70	69
aikuisten vammaistukiin	35	35	36	32	32	32
eläkettä saavien hoitotukiin	.	.	.	286	310	387
ruokavaliokorvauksiin	.	.	.	6	7	7
toimintakuluihin	57	43
Osuus ALV-tuotoista	400
Omaisuiden tuotot	18	48	22	23	27	6
Yhteensä	2 934	2 512	2 506	2 920	3 320	3 433
Valtion takuusuoritus	83	555	557	505	.	.
Valtion lisärahoitusosuus / lisäsuoritus	130	2
Kulut						
Etuudet	2 873	2 892	2 921	3 262	3 355	3 399
Kansaneläkkeet	2 126	2 120	2 128	2 444	2 502	2 453
eläkeväh. kansaneläkkeet	2 083	2 077	2 086	2 401	2 459	2 411
lapsikorotukset	5	5	5	6	6	6
perhe-eläkkeet	38	38	37	37	37	36
Rintamasotilasetuudet	88	80	72	70	64	56
Eläkkeensaajan asumistuki	297	315	332	349	370	394
Vammaisetuudet	362	377	389	399	419	496
eläkettä saavien hoitotuet	254	269	281	291	310	388
lasten vammaistuet	73	73	72	70	70	69
aikuisten vammaistuet	35	35	36	31	32	32
ruokavaliokorvaukset	.	.	.	7	7	7
Toimintakulut	132	143	141	149	126	112
Yhteensä	3 005	3 035	3 062	3 411	3 481	3 511

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio.

9. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾
Tuotot						
Vakuutusmaksut	2 034	2 731	2 885	2 958	3 039	3 530
vakuutettujen maksut	1 012	1 458	1 522	1 546	1 625	1 934
työnantajain maksut	1 022	1 273	1 363	1 411	1 414	1 595
Takautumissuoritukset	3	4	4	3	7	4
Osuus alv-tuotoista	600	-	-	-	-	-
Omaisuiden tuotot	10	14	27	30	4	4
Valtion rahoitusosuus	59	1 074	1 080	1 128	1 190	1 214
Yhteensä	2 706	3 823	3 995	4 119	4 240	4 751
Valtion takuusuoritus	863
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille ²⁾	2 825	2 973	3 149	3 376	3 526	3 667
päivärahat	706	749	775	781	809	835
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	669	728	812	883	970	1 042
lääkekorvaukset	1 076	1 100	1 142	1 243	1 245	1 266
lääkärinpalkkiokorvaukset	154	155	159	185	198	201
tutkimus- ja hoitokorvaukset	56	60	65	68	70	73
matkakorvaukset	164	181	196	216	235	250
Työterveyshuolto	200	219	230	278	279	310
Kuntoutus	286	289	296	300	306	314
Muut etuudet	15	13	17	15	27	31
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	8	9	9	10	10	10
Toimintakulut	198	215	211	224	182	189
Yhteensä	3 532	3 718	3 911	4 204	4 330	4 520

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio.

²⁾ Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

10. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvan yleisrahasto

Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi säädetyt muut kuin kansaneläkerahastosta ja sairausvakuutusrahastosta maksettavat etuus- ja toimintakulut sekä tuotot, miljoonaa euroa

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾
Tuotot						
Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu	49	56	48	33	21	40
Valtion rahoitusosuus	3 738	3 449	3 295	3 307	3 811	4 108
Kuntien rahoitusosuus	396	572	553	534	569	580
Muut tuotot	0	0	0	0	2	2
Yhteensä	4 184	4 077	3 897	3 874	4 403	4 731
Kulut						
Työttömyysturvan perusturva	1 135	1 014	878	823	975	1 154
Lapsilisät	1 424	1 419	1 411	1 425	1 437	1 434
Lastenhoidon tuki	397	395	394	394	427	434
Äitiysavustus ja adoptiotuki	11	11	10	11	11	12
Elatustuki	70	112
Opintoetuedet	728	737	714	738	833	864
Yleinen asumistuki	437	439	431	428	482	537
Muut etuedet	51	61	58	56	48	51
Toimintakulut	120	134
Yhteensä	4 184	4 077	3 897	3 874	4 403	4 731

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio

11. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa euroa.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009 ^{a)}	2010 ^{a)}
Vakuutusmaksut							
palkoista ¹⁾	8 110	8 449	9 062	9 537	10 382	10 045	10 323
yrittäjätuloista ²⁾	696	739	754	800	826	886	925
yhteensä	8 806	9 188	9 816	10 337	11 208	10 931	11 248
Eläkkeet							
palkansaajat ¹⁾	7 015*	7 342*	8 030	8 547	9 124	10 089	10 676
yrittäjät ²⁾	1 315*	1 373*	1 165	1 221	1 281	1 391	1 450
- siitä valtion rahoitus	438	433	463	476	510	589	608
yhteensä	8 330	8 715	9 195	9 768	10 405	11 480	12 126
Vastuuvelka 31.12.	60 093	65 339	71 248	77 008	70 618	75 273	78 386
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	5,8	6,1	5,9	5,8	6,1	6,4	6,4
Eläkkeet, % BKT:sta	5,8	5,5	5,5	5,4	5,6	6,7	6,9
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	21,4	21,6	21,2	21,1	21,1	21,3	21,6
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	4,75	5,13	6,25	5,75	5,50	3,00	4,00

a) ETK:n arvio

1) TyEL ja MEL

2) MYEL ja YEL

^{*)} Vuosien 2003-2005 eläkkeet ovat laitoskohtaisia. Myöhempien vuosien luvut ovat lakikohtaisia. Koko kertyneen työeläkkeen maksaa viimeinen laitos, jossa työntekijä on ollut vakuutettuna (ns. viimeisen laitoksen periaate). Esimerkiksi on mahdollista, että henkilölle on karttunut työeläkettä ensin Maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) ja lopuksi Työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan. Tällöin viimeinen eläkelaitos, tässä tapauksessa jokin TyEL-laitoksista, maksaa koko eläkkeen ja siis myös MYEL-osuuden siitä. Laitoskohtaisessa tarkastelussa lasketaan yhteen laitoksien maksamat eläkkeet. Lakikohtaisessa tarkastelussa sen sijaan yhteen lasketaan kunkin lain mukaan maksetut eläkkeet/eläkeosat.

12. Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

	2007	2008	2009	2010*	2011**
Sosiaalivakuutusmaksut¹⁾					
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus	1,66	1,51	0,89	0,00	0,00
Sairausvakuutus	2,05	1,97	2,00	2,23	2,13
Työttömyysvakuutus	2,29	2,06	1,92	2,12	2,32
Työeläkevakuutus (TyEL)	16,7	16,8	16,8	16,9	17,0
Kuntien eläkevakuutus	23,93	23,80	23,60	23,60	23,60
Työntekijät²⁾					
sairausvakuutus	2,03	1,91	1,98	2,40	2,07
työttömyysvakuutus	0,58	0,34	0,20	0,40	0,60
työeläkevakuutus	4,5	4,3	4,5	4,7	5,0
Eläkeläiset					
sairausvakuutus	1,45	1,41	1,45	1,64	1,41
Eläkeindeksit					
Työeläkeindeksi	2127	2178	2286	2292	2332
Kansaneläkeindeksi	1401	1436	1502	1502	1514

Luvut ovat painotettuja keskiarvoja.

¹⁾ Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista.

²⁾ Työntekijöiden sairausvakuutusmaksu muodostuu vuodesta 2006 lähtien sairaanhoitomaksusta (% verotettavasta tulosta) ja päivärahamaksusta (% veronalaisesta tulosta). Eläkeläiset maksavat vain sairaanhoitomaksua.

